ΤΑΝΑΓΡΑ

Η ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ

(1976-1977, 1989)

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΡ. 252

ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ Κ. ΑΝΔΡΕΙΩΜΕΝΟΥ

ΤΑΝΑΓΡΑ

Η ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ (1976-1977, 1989)

ΑΘΗΝΑΙ 2007

In Memoriam
Emmanuel Staineri, Ἰσραηλίτου
μαρτυρήσαντος τὸ ἔτος 1944 σὲ ναζιστικὸ στρατόπεδο

© Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία
Πανεπιστημίου 22, Ἀθῆναι 10672
Fax 210 3644996 - τηλ. 210 3625531
archetai@otenet.gr - www.archetai.gr

ISSN 1105-7785
ISBN 978-960-8145-66-5

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Παράσταση πτερωτῆς ἀνδρικῆς μορφῆς ἀπιοσχήμου ἀλαβάστρου (βλ. πίν. 33.3 καὶ ἔγχρ. πίν. I.1<β>).

Εἰκόνα ὀπισθοφύλλου: Ἀνάπτυγμα τοῦ ὑπ' ἀρ. 4516 ἀρυβάλλου. Ζωγράφος τοῦ Otterlo (βλ. πίν. 33.1-2 καὶ ἔγχρ. πίν. V).

Γενικὴ ἐπιμέλεια ἐκδοσης
Ἐλευθερία Κονδυλάκη Κόντου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος XIII-XIV
Συντομογραφίες - Βιβλιογραφία XV-XXII
ΕΓΧΡΩΜΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑ 1

1. ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 3

Παλαιὲς καὶ νέες ἀνασκαφὲς 3
Ἀρχαϊκὰ ἐργαστήρια κοροπλαστικῆς Τανάγρας καὶ Ἀκραιφίας 18

2. ΕΠΙΤΥΜΒΙΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΓΜΑΤΑ 25

Ἐνεπίγραφες ἐπιτύμβιες στῆλες 25
Χαράγματα καὶ γραπτὲς ἐπιγραφὲς 31

3. ΑΔΡΟΜΕΡΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ 47

Ἀνασκαφὲς 1976-1977 (ΕΑΒ Τομεῖς Α-Τ) 47
Εἰσαγωγικὰ 47
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ 48
Τομέας Α (τάφοι 79) 48
Τομέας Β (τάφοι 86) 54
Τομέας Γ (τάφοι 14) 65
Τομέας Δ (τάφοι 12) 66
Τομέας Ε (τάφοι 17) 70
Τομέας Ζ (τάφοι 5) 73
Τομέας Η (τάφοι 28) 74
Τομέας Θ (τάφοι 2) 77
Τομέας Ι (τάφοι 38) 78
Τομέας Κ (τάφοι 2) 81
Τομέας Λ (τάφοι 11) 82
Τομέας Μ (τάφοι 3) 83
Τομέας Ν (τάφοι 5) 84
Τομέας Π (τάφοι 4) 84
Τομέας Ρ (τάφοι 3) 85

Τομέας Σ (τάφοι 116) 85
Τομέας Τ (τάφοι 102) 102
Ἀνασκαφὲς 1989. Χῶρος ἐργοστασίου Κ(όκα) Κ(όλα) 112
Εἰσαγωγικὰ 112
Τάφοι ΚΚ/1 - ΚΚ/135 113-128
Μικρὴ σωστικὴ ἀνασκαφή (ΕΑΒ) Ἰούλιος 1990 128
Τάφοι 1-16 128-131
Οἱ τάφοι κατὰ τύπο καὶ τομέα 131
Ἀνάλυση τοῦ Παρενθ. πίν. 5 (ΠΠ 5) 134
Ποιοὶ τύποι ἐπικρατοῦν σὲ κάθε τομέα 134
Παιδικοὶ τάφοι 134
Σὲ ποιοὺς τομεῖς ἐπικρατεῖ ἀναλογικῶς κάθε τύπος 135

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΤΑ ΑΡΧΑΪΚΑ ΕΙΔΩΛΙΑ 137

Εἰσαγωγικὰ 139

1. Ὁμάδες εἰδωλίων ἱππέων καὶ ἵππων κατὰ τὴν τεχνικὴ Α 139

2. Ὁμάδες σανιδοσχήμων εἰδωλίων κατὰ τὴν τεχνικὴ Α 143

ΤΑ ΕΙΔΩΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΑΦΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΥΡΗΜΑΤΑ 148

Λάξευμα Ε/8 148
1. Τάφος Ε/8β 149
2. Τάφος Ε/17 156
3. Τάφος ΚΚ/108 165
4. Τάφος Λ/9 166
5. Τάφος Ε/8α 170
6. Τάφος ΚΚ/73 171
7. Τάφος ΚΚ/106 173
8. Τάφος ΚΚ/122 173
9. Τάφος ΚΚ/2 174
10. Τάφος ΚΚ/121 174
11. Τάφος ΚΚ/62 175
12. Τάφος ΚΚ/34 175
13. Τάφος ΚΚ/64 178
14. Τάφος Β/64 181
15. Τάφος ΚΚ/76 182
16. Τάφος ΚΚ/59 183
17. Τάφος ΚΚ/75 183
18. Τάφος ΚΚ/120 184
19. Τάφος ΚΚ/123 185
20. Τάφος Ε/11 185

21. Τάφος ΚΚ/63 186
22. Τάφος Ε/14 186
23. Τάφος Μ/3 190
24. Τάφος Σ/51 193
24Α, Β. Τάφοι Ι/15, ΚΚ/60 195
25. Τάφος Ε/9β 195
26. Τάφος ΚΚ/77 197
27. Τάφος ΚΚ/119 198
28. Τάφος Σ/8 200
29. Τάφος Σ/4 202
30. Τάφος Σ/9 204
31. Τάφος Μ/1 205
32. Τάφος ΚΚ/70 205
33. Τάφος ΚΚ/61 206
34. Τάφος Ε/16 206
35. Τάφος Ε/15 207
36-37. Τάφοι ΚΚ/134, ΚΚ/135 212

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΤΑΦΟΙ (ΑΡ. 38-75)
ΤΩΝ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ 215

Εἰσαγωγικὰ 217
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ 218
38. Τάφος Β/69 218
39. Τάφος ΚΚ/100 220
40. Τάφος Σ/17 221
41. Τάφος Α/58 222
42. Τάφος Ι/8 222
43. Τάφος Τ/23 222
44. Τάφος Γ/8 223
45. Τάφος Β/19 224
46. Τάφος Ι/20 226
47. Τάφος Τ/8 227
48. Τάφος Τ/16 228
49. Τάφος Ε/2 237
50. Τάφος Τ/1 240
51. Τάφος Ε/5 241
52. Τάφος ΚΚ/23 243
53. Τάφος Τ/7 243
54. Τάφος Τ/5 244
55. Τάφος Ι/34 244
56. Τάφος Ι/17 244

57. Τάφος Ι/4 245
58. Τάφος Ι/19 245
59. Τάφος Τ/19 246
60. Τάφος Ι/1 247
61. Τάφος Ι/23 247
62. Τάφος Β/5 247
63. Τάφος Β/53 248
64. Τάφος Β/50 250
65. Τάφος Β/16 251
66. Τάφος Η/9 252
67. Τάφος Α/62 252
68. Τάφος Β/70 253
69. Τάφος Ι/35 254
70. Τάφος Ι/5 254
71. Τάφος Σ/85 254
72. Τάφος Τ/24 254
73. Τάφος Α/71 255
74. Τάφος ΚΚ/105 255
75. Τάφος Τ/29 256

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΑ 257

Εἰσαγωγικὰ 259
Θεμελιώσεις μνημειώδους κτιρίου τοῦ 4ου αἰ. ἢ τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων
Τομέας Ο 259
Κτίσμα ὑστερορρωμαϊκῶν χρόνων μὲ ὑδατοστεγὴ χῶρον (τομεὺς Υ)
καὶ ὑδατοστεγὴς ὑπόγειος κατασκευή (τομεὺς Ξ) 262

Παρένθετοι Πίνακες 264-270
Zusammenfassung 271-278
Γενικὸ Εὑρετήριο 279-287
Εὑρετήριο ἀρχαίων ὀνομάτων καὶ λέξεων 288
Κατάλογος σχεδίων 289
Κατάλογος πινάκων 289
ΣΚΑΡΙΦΗΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΔΡΟΜΩΝ
ΣΧΕΔΙΑ
ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αἱ εἰδικαὶ καὶ στεναὶ σχέσεις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας μὲ τὴν Τάναγραν ἀνάγονται εἰς τὸ 1873, ὅταν ἀπέστειλε ἐκεῖ τὸν Ἔφορον Παναγιώτην Σταματάκην διὰ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἀσύδοτον λεηλασίαν τῶν ἀρχαίων νεκροπόλεών της. Μόλις τὸ 1976 ἔγινε ἀπὸ τὴν συγγραφέα τοῦ παρόντος ἡ πρώτη συστηματικὴ ἀνασκαφή (1976-1977) μεγάλου ἀρχαίου νεκροταφείου τῆς Τάναγρας, προκειμένου νὰ ἀποφασισθῇ ἡ χορήγησις ἢ μὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀεροπορικὴν Βιομηχανίαν (ΕΑΒ) ἀδείας οἰκοδομήσεως τῶν ἐγκαταστάσεών της. Ἀπεκαλύφθησαν τετρακόσιοι ἑξήκοντα τάφοι, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶχον συληθῆ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα. Ἡ ἔρευνα ἐπεξετάθη (1989) καὶ εἰς τὸ πρὸς Νότον συνεχόμενον γήπεδον τῆς ἑταιρείας 3Ε, ὅπου ἀπεκαλύφθησαν διακόσιοι εἴκοσι τάφοι πολλοὶ τῶν ὁποίων ἦσαν, ἐπίσης, συλημένοι. Οἱ πλουσιώτεροι τῶν τάφων καὶ τῶν δύο ἀνασκαφῶν ἀνάγονται εἰς τοὺς περὶ τὸ 590-580 π.Χ. χρόνους καὶ εἰς τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος. Ἀσύλητοι εὑρέθησαν καὶ ἀρκετοὶ λακκοειδεῖς τάφοι ἑλληνιστικῶν χρόνων. Ἡ μελέτη τῶν ἀνωτέρω ἀποτελεῖ τὴν παροῦσαν μονογραφίαν. Τὰ δημοσιευόμενα ἐδῶ ἀρχαῖα φυλάσσονται εἰς τὸ μουσεῖον Σχηματαρίου.

Ἡ ἀνασκαφὴ εἰς τὸ γήπεδον τῆς ΕΑΒ ἔγινε δαπάναις τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἐκπόνηση τῶν τοπογραφικῶν σχεδίων τοῦ νεκροταφείου. Τὰ σχέδια τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1989 εἰς τὸν περίβολο τοῦ ἐργοστασίου τῆς Κόκα Κόλα (3Ε) ἐκπονήθηκαν ἀπὸ τὴν σχεδιάστριαν τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων Θηβῶν κυρίαν Μαίρην Βασιλείου. Τὴν ἄμεσην ἐποπτείαν τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1976-1977 εἶχεν ἡ νῦν Προϊσταμένη τῆς ΚΣΤ΄ Ἐφορείας τῶν Ἀρχαιοτήτων κυρία Ἔφη Λυγκούρη, ἡ ὁποία ἐτήρει τὸ ἡμερολόγιον καὶ εἶχε τὴν φροντίδα τῆς φωτογραφήσεως. Εἰς τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ 1989 τὰ καθήκοντα αὐτὰ ἐκτελοῦσε ἡ ἔκτακτος συνεργάτις τῆς Ἐφορείας κυρία Κλεοπάτρα Στέφα. Τὰς εὐχαριστῶ θερμῶς.

Σημαντικὴ εἰς τὴν ἐπιτυχῆ διεξαγωγὴν τῶν ἀνασκαφῶν ἦτο ἡ συμβολὴ τοῦ ἀειμνήστου φύλακος τοῦ μουσείου Σχηματαρίου Σταύρου Μπεζιάνη, τῶν συντηρητῶν κ. Εὐαγγέλου Κρίμτσιαλη, κυρίας Θεοδώρας Κρίμτσιαλη, κ. Παναγιώτη Βαλμᾶ, τοῦ ἐπιστάτου τῶν ἀνασκαφῶν κ. Δημητρίου Φουντουζῆ καὶ τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιφύλακος τοῦ μουσείου Θηβῶν Ἰωάννου Κουλιεράκη.

Αἱ φωτογραφίαι τῶν εὑρημάτων τῶν τάφων ἔγιναν ἀπὸ τὴν συγγραφέα τοῦ παρόντος καὶ ἐξετυπώθησαν ἀπὸ τὸν κ. Γιάννην Πατρικιάνον. Τὰ σχέδια τῶν εὑρημάτων ἔγιναν, τῶν ἀγγείων καὶ τῶν εἰδωλίων ἀπὸ τὸν κ. Σπῦρον Μπατσούλην, τῶν χαλκῶν καὶ μικροευρημάτων ἀπὸ τὴν κυρίαν Μαίρην Βασιλείου. Τὸν πίνακα τοῦ ἐξωφύλλου φιλοτέχνησε ὁ κύριος Ἀντώνιος Στέλιος, τοῦ ὀπισθοφύλλου ἡ ζωγράφος κυρία Ἀσπασία Δριγκοπού-

λου. Σημαντικὴ ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τοῦ σχεδιαστοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κ. Εὐαγγέλου Ὀλυμπίου εἰς τὴν τυπογραφικὴν προσαρμογὴν πολλῶν σχεδίων. Πρὸς ὅλους ἐκφράζω θερμὰς εὐχαριστίας.

Τὸν καθηγητὴν κ. Martin Kreeb, ὁ ὁποῖος μετέφρασε τὴν περίληψιν τοῦ παρόντος εἰς τὰ γερμανικὰ καὶ πολυπλεύρως συμπαρεστάθη, θερμῶς εὐχαριστῶ.

Θερμῶς εὐχαριστῶ τὸν κ. Ἄγγελον Ματθαίου διὰ τὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν μοῦ παρέσχε εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ δευτέρου κεφαλαίου τοῦ βιβλίου «Χαράγματα καὶ γραπταὶ ἐπιγραφαί».

Εὐχαριστῶ τὴν ἐπίτιμον Διευθύντριαν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου κυρίαν Ὄλγαν Τζάχου-Ἀλεξανδρῆ, ὡς καὶ τοὺς καθηγητὰς κυρίους Kl. Fittschen καὶ W. D. Niemeier, διαδοχικοὺς Διευθυντὰς τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, γιὰ τὴν βοήθειάν τους.

Εὐχαριστῶ, τέλος, τὴν κυρίαν Ἐλευθερίαν Κονδυλάκη διὰ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν φροντίδα τὴν ὁποίαν ἔδειξε διὰ τὴν ἀρτίαν, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἐμφάνισιν τοῦ παρόντος, ὡς καὶ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τὸ ὁποῖον ἐνέκρινε τὴν δημοσίευσίν του.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΚΑΙ ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ* ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗ ΒΟΙΩΤΙΑ

Agora XII	B. A. Sparkes - L. Talcott, Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th centuries B.C., *Agora* XII (1970).
Agora XXIII	M. B. Moore - M. Z. Pease Philippides, Attic Black-figured Pottery, *Agora* XXIII (1986).
Agora XXIX	S. Rotroff, Hellenistic Pottery. Athenian and imported wheelmade Table Ware and Related Material, *Agora* XXIX (1997).
Amyx *CVP*	D. A. Amyx, *Corinthian Vase-Painting of the Archaic Period* (Berkeley 1988).
Ἀνδρειωμένου, *ΑΑΑ* 7, 1974	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Νεκροταφεῖα παρὰ τὸ ἀρχαῖον Ἀκραίφνιον, *ΑΑΑ* 7, 1974, 325-338.
Ἀνδρειωμένου, Συλλογὴ Ἀλ. Οἰκονόμου	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Ἐκ τῆς Συλλογῆς Ἀλεξάνδρου Οἰκονόμου, *ΑΕ* 1974, 224-243.
Ἀνδρειωμένου, *ΑΑΑ* 10, 1977	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Τὸ νεκροταφεῖον τῆς ἀρχαίας Ἀκραιφίας, *ΑΑΑ* 10, 1977, 273-286.
Ἀνδρειωμένου, *Ἐργαστ. Ἀκραιφίας*	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, *Τὸ Κεραμεικὸν Ἐργαστήριον τῆς Ἀκραιφίας* (Ἀθῆναι 1980).
Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Ἀνασκαφὲς στὴ Βοιωτία, *ASAtene* 59, 1981, 251-262.
Ἀνδρειωμένου, *Συχνότης...*	Ἀγγ. Κων. Ἀνδρειωμένου, Συχνότης κορινθιακῆς κεραμεικῆς εἰς Βοιωτίαν καὶ Εὔβοιαν, στὸ *Πρακτικὰ Β΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, τόμ. ΙΙ (1982) 282-286, πίν. ΜΖ-ΝΒ.
Ἀνδρειωμένου, Γεωμ. Κερ. Ἐρετρίας	Ἀγγ. Κων. Ἀνδρειωμένου, Γεωμετρικὴ καὶ ὑπογεωμετρικὴ κεραμεικὴ ἐξ Ἐρετρίας V, *ΑΕ* 1983, 161-192.
Andreiomenou, Tanagra	A. K. Andreiomenou, La nécropole classique de Tanagra, στὸ *Colloques internationaux du CNRS: La Béotie antique* (1985) 109-130.
Andreiomenou, *Magna Graecia* XX 5/6	A. K. Andreiomenou, La necropoli arcaica e classica di Tanagra, *Magna Graecia* XX 5/6, 1985, 1-2.
Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 40, 1985	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Τὸ νεκροταφεῖον τῆς Ἀκραιφίας, *ΑΔ* 40, 1985, Χρον. 149-152.
Ἀνδρειωμένου, Βοιωτικὰ ἀγγεῖα 5ου αἰ.	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Βοιωτικὰ ἀγγεῖα τοῦ 5ου αἰ. π.Χ. ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖον τῆς Ἀκραιφίας, *Πρακτικὰ XII Διεθνοῦς Συνεδρίου Κλασικῆς Ἀρχαιολογίας, Ἀθῆναι 4-10.9.1983*, ΙΙ (1988) 7-14.
Ἀνδρειωμένου, Μέση Γεωμετρικὴ περίοδος	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Ἡ Μέση Γεωμετρικὴ περίοδος τῆς Ἀκραιφίας: *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βοιωτικῶν Μελετῶν*, τόμ. Α, τεῦχ. α, 169-182.

* Οἱ λοιπὲς δημοσιεύσεις τῆς συγγραφέως γιὰ βοιωτικὰ θέματα παρατίθενται ἀμέσως κατωτέρω, Παράρτημα.

Andreiomenou, BOIOTIKA	A. K. Andreiomenou, Böotien in der Zeit von 1050-800 v. Chr., στὸ *BOIOTIKA, Vorträge vom 5. Internationalen Böotien-Kolloquium in memoriam Siegfried Lauffer, München 13.-17. Juni 1986* (1989) 253-263, 329-338.
Andreiomenou, *AR* 1989/1990	A. K. Andreiomenou, Tanagra, *AR* 1989/90, 36-39.
Andreiomenou, *Transizione*	A. K. Andreiomenou, Παρατηρήσεις στὴν Μέση Γεωμετρικὴ περίοδο τῆς Ἀκραιφίας: *La transizione dal miceneo all'alto arcaismo – dal palazzo alla città*, *Atti del Convegno Internazionale Roma 14-19.3.*1988 (1991) 451-464.
Andreiomenou, *Magna Graecia* XXVIII 10/12	A. K. Andreiomenou, Akraiphia, Oltre 2000 tombe nella necropoli arcaica e classica dell'antica città della Beozia, *Magna Graecia* XXVIII 10-12, 1993, 12-14.
Andreiomenou, Nécropoles et sociétés	A. K. Andreiomenou, La nécropole d'Akraiphia, στὸ Nécropoles et sociétés antiques (Grèce, Italie, Languedoc), *Actes du Colloque International du Centre des recherches archéologiques de l'Université de Lille III (2-3.12.1991)*, Cahiers Centre Jean Bérnard 18, 99-126.
Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Τὸ νεκροταφεῖον τῆς Ἀκραιφίας, Ἀγρὸς Ἰω. Κόλλια. Μέρος Ι, *AE* 1994, 155-254.
Ἀνδρειωμένου, Ἁγ. Ἐλεοῦσα	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Ἓν ἀρχαϊκὸν νεκροταφεῖον τῆς εὐρυτέρας περιοχῆς τῶν Θηβῶν: Ἁγία Ἐλεοῦσα Πυρίου. Μέρος Ι, *Β΄ Διεθνὲς Συνέδριον Βοιωτικῶν Μελετῶν, Λιβαδειά, 6-10.9.1992. Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βοιωτικῶν Μελετῶν,* Β΄, τεῦχ. α΄ (Ἀθῆναι 1995) 139-244.
Andreiomenou, *AM* 110, 1995	A. K. Andreiomenou, Archaische böotische Terrakotten und Tongefäße aus Akraiphia, *AM* 110, 1995, 103-180 πίν. 7-28.
Andreiomenou, Bronze Jewellery	A. K. Andreiomenou, Observations on the Bronze Jewellery from the Cemetery of Akraiphia (820-480 π.Χ.), στὸ J. L. Bintliff (ἐπιμ.), *Recent Developments in the History and Archaeology of Central Greece. Proceedings of the 6th International Boeotian Conference* (BARS 666, Oxford 1997) 81-134.
Andreiomenou, *EUBOICA*	A. K. Andreiomenou, Eretria in età geometrica; Calcide e Akraiphia in età subprotogeometrica, στὸ M. Bats - B. d'Agostino (ἐκδ.), *EUBOICA*, L'Eubea e la presenza euboica in Calcidica e in Occidente, *Atti del Convegno Internazionale di Napoli, 13-16 novembre 1996*, AION *ArchStAnt* Quaderno 12, 1998, 153-166.
Ἀνδρειωμένου, *AE* 1999	Ἡ ἐξ Ἀκραιφίας στήλη Μνασιθείου, ἔργον Φιλούργου. Τὸ ἐπίγραμμα, *AE* 1999, 81-127.
Andreiomenou, *AM* 115, 2000	A. K. Andreiomenou, Zur Werkstatt des Endoios und Philourgos, *AM* 115, 2000, 83-113.
Ἀνδρειωμένου, *Καλλίστευμα*	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Τὸ ἐργαστήριον χαλκοτεχνίας τῆς Ἀκραιφίας (830-480 π.Χ.). Συμβολὴ εἰς τὴν χρονολόγησιν ἐνίων τύπων κοσμημάτων, στὸ *Καλλίστευμα, Μελέτες πρὸς τιμὴν τῆς Ὄλγας Τζάχου-Ἀλεξανδρῆ* (Ἀθήνα 2001) 469-526.
Andreiomenou, Levadia	A. K. Andreiomenou, Les nécropoles de Levadia et d'Akraiphia à l'époque hellénistique: une comparaison, στὸ *Recherches récentes sur le monde hellénistique, Actes du Colloque international organisé à l'occasion du 60e anniversaire de Pierre Ducrey, Lausanne, 20-21 novembre 1998*, (2001) 155-190.
Ἀνδρειωμένου, Νεκρόπολη Τανάγρας	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας (ἀρχὲς 6ου π.Χ. αἰ. - τέλος ἑλληνιστικῶν χρόνων), *Ἐπετ. Ἑταιρείας Βοιωτικῶν Μελετῶν*, τόμ. Δ, τεῦχ. α (ὑπὸ ἔκδοση).

Andreiomenou, *Beiträge*	Ang. K. Andreiomenou, *Terrakotten aus Akraiphia und ihr Fundkontext. Beiträge zur Chronologie der archaischen böotischen Koroplastik* (μονογραφία ὑπὸ ἔκδοση).
Ἀνδρειωμένου, Ἑλληνιστικοὶ τάφοι Ἀκραιφίας	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Ταφικὰ σύνολα τῶν πρώιμων ἑλληνιστικῶν χρόνων ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία, *ΑΔ* 56, 2001, Μελ. 191-220, μὲ δύο παρένθετους πίνακες.
Andreiomenou, Pleureuse	A. K. Andreiomenou, Pleureuse, στὸ V. Jeammet (ἐκδ.), *Tanagra. Mythe et archéologie*, Κατάλογος τῆς Ἔκθεσης (Paris 2003) 86 ἀρ. κατ. 42.
Ἀνδρειωμένου, Χαλκὰ Μουσείου Κανελλοπούλου	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Ἵδρυμα Παύλου καὶ Ἀλεξάνδρας Κανελλοπούλου (ἐκδ.), *Μουσεῖο Παύλου καὶ Ἀλεξάνδρας Κανελλοπούλου* (2006) 194-221 ἀρ. κατ. 118-137.
Andreiomenou, *BCH* 130, 2006	A. K. Andreiomenou, Notes de sculpture et d'épigraphie en Béotie. I. La stèle de Mnasithéios, œuvre de Philourgos: étude stylistique, *BCH* 130, 2006 (ὑπὸ ἔκδοση).
Ἀνδρειωμένου, Ἀρχαϊκοὶ τάφοι ἀπὸ τὸ Τάχι	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Γεωμετρικοὶ καὶ πρώιμοι ἀρχαϊκοὶ τάφοι ἀπὸ τὸ Τάχι Θηβῶν (ἀρχαῖαι Ποτνιαί), *Διεθνὲς συμπόσιο: «Ἑκατὸ χρόνια ἀρχαιολογικοῦ ἔργου στὴ Θήβα (1900-2000). Οἱ πρωτεργάτες τῶν ἐρευνῶν καὶ οἱ συνεχιστές τους»* (ὑπὸ ἔκδοση).
Ἀνδρειωμένου, *Ἐργαστ. Ἀκραιφίας*[2]	Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, *Τὸ κεραμεικὸν Ἐργαστήριον τῆς Ἀκραιφίας*[2] (ὑπὸ ἔκδοση).
Andreiomenou, *Coupes à oiseaux*	A. K. Andreiomenou, *Coupes à oiseaux de Thèbes (Pyri) et Tanagra* (μονογραφία ὑπὸ ἔκδοση).
Bechtel, *HPN*	Fr. Bechtel, *Die historischen Personennamen des Griechischen bis zur Kaiserzeit* (Halle 1917).
Bechtel, *Dialekte*	Fr. Bechtel, *Die griechischen Dialekte* I (1921).
Benson, Otterlo Painter	J. L. Benson, A Floral Master of the Chimaera Group: The Otterlo Painter, *AntK* 14, 1971, 13-24.
Boardman, *Black Figure Vases*	J. Boardman, *Athenian Black Figure Vases* (1974)
Boardman, *Arch. Sculpt.*	J. Boardman, *Greek Sculpture, The Archaic Period* (1978)
Bloesch, *Das Tier*	H. Bloesch, *Das Tier in der Antike* (1974).
Braun, *AM* 85, 1970	K. Braun, Der Dipylon-Brunnen-B1. Die Funde, *AM* 85, 1970, 129-266.
Breitenstein, *Greek Terracottas*	N. Breitenstein, *Danish National Museum. Catalogue of Terracottas Cypriote, Greek, Etrusco-Italian and Roman* (1941).
Brélaz, *Tyche* 21, 2006	C. Brélaz, L'archonte stéphanéphore et la Tyché de Lébadée, *Tyche* 21, 2006 (ὑπὸ ἐκτύπωση).
Buck, C. D. Dialects[4]	C. D. Buck, *The Greek Dialects*[4] (1968).
Buck, R., History	R. J. Buck, *A History of Boeotia* (1979).
Buck, R., Tanagra	R. J. Buck, Tanagra aux époques archaïque et classique στὸ V. Jeammet (ἐκδ.) Tanagra, *Mythe et archéologie*, Κατάλογος τῆς Ἔκθεσης (Paris 2003) 22-23.
Burstein, *Heraklea*	S. M. Burstein, *Outpost of Hellenism: The Emergence of Heraklea on the Black Sea* (1976).
Burr Thompson, *EAA* VII, 1966	D. Burr Thompson στὸ *EAA* VII, 1966, 590-595 λ. *Tanagra*.
Burrows-Ure, *BSA* 14, 1907/08	R. M. Burrows - P. N. Ure, Excavations at Ritsona in Boeotia, *BSA* 14, 1907-08, 226-318.
Burrows-Ure, *JHS* 29, 1909	R. M. Burrows - P. N. Ure, Excavations at Ritsona in Boeotia, *JHS* 29, 1909, 308-353.
Chamay - Majer, *Céramiques Corinthiennes*	J. Chamay - J. L. Majer, *Céramiques Corinthiennes* (1984).

Comstock - Vermeule, *Bronzes in Boston*	M. Comstock - C. Vermeule, *Greek, Etruscan and Roman Bronzes* in the Museum of Fine Arts (Boston 1971).
Corinth VII 4	S. Herbert, The Red-Figure Pottery, *Corinth* VII 4 (1977).
Corinth XII	G. R. Davidson, The Minor Objects, *Corinth* XII (1952).
Corinth XIII	C. Blegen - H. Palmer - R. S. Young, The North Cemetery, *Corinth* XIII (1964).
Corinth XV 3	A. Newhall Stillwell - J. L. Benson and others, The Potters' Quarter, The Pottery, *Corinth* XV 3 (1984).
Crome, Teisias	J. F. Crome, Ein Kantharos des Teisias, *AA* 1938, 68-77 εἰκ. 1-5.
Δάκαρης, Ὄρραον	Σ. Ι. Δάκαρης, Τὸ Ὄρραον. Τὸ σπίτι στὴν ἀρχαία Ἤπειρο, *AE* 1986, 108-146.
Denoyelle, Céramique béotienne	M. Denoyelle, La céramique béotienne, στὸ V. Jeammet (ἐκδ.), *Tanagra. Mythe et archéologie*. Κατάλογος τῆς Ἔκθεσης (Paris 2003) 92 κἑ. πίν. 47 a.b.
Dornseiff - Hansen, *Reverse - Lexicon*	F. Dornseiff - B. Hansen, *Reverse - Lexicon of Greek Proper-Names* (1978).
Felsch, Ziegelwerkstätten	R. C. S. Felsch, Boiotische Ziegelwerkstätten archaischer Zeit, *AM* 94, 1979, 1-40.
Fossey, *Topography*	J. Fossey, *Topography and Population of Ancient Boiotia* (1988).
Fraser - Matthews, *Lexicon*	P. M. Fraser - E. Matthews, *Lexicon of Greek Personal Names:* II. *Attica* (1994). IIIA. *The Peloponnese, Western Greece, Sicily and Magna Graecia* (1997). IIIB. *Central Greece from the Megarid to Thessaly* (2000).
Goldman - Jones, Halae	H. Goldman - F. Jones, Terracottas from the Acropolis of Halae, *Hesperia* 11, 1942, 365-421.
Grace, *Arch. Sculpt.*	Fr. R. Grace, *Archaic Sculpture in Boeotia* (1939).
Gullath, *Geschichte Boeotiens*	B. Gullath, *Untersuchungen zur Geschichte Boeotiens in der Zeit Alexanders und der Diadochen* (1982).
Hansen, *CEG*	P. A. Hansen, *Carmina epigraphica Graeca Saeculorum* VIII-V a. Chr. n. (1983).
Harami, La tombe 2 de Tanagra	A. Harami, La tombe 2 de Tanagra, στὸ V. Jeammet (ἐκδ.), *Tanagra, Mythe et archéologie*, Κατάλογος τῆς Ἔκθεσης (Paris 2003) 109-119 ἀρ. κατ. 65-76.
Harami, Ephèbe debout	A. Harami, Ephèbe debout tenant un alabastre, στὸ V. Jeammet (ἐκδ.), *Tanagra, Mythe et archéologie*, Κατάλογος τῆς Ἔκθεσης (Paris 2003) 207 ἀρ. κατ. 142.
von Heland, A Corinthian Alabastron in Uppsala	M. von Heland, A Corinthian Alabastron in Uppsala and its Motive, Studien zur griechischen Vasenmalerei, Siebtes Beiheft zur Halbjahresschrift, *Antike Kunst* (Bern 1970) 19-32.
Higgins, *Greek Terracottas*	R. A. Higgins, *Greek Terracottas* (1967).
Higgins, *BMC*	R. A. Higgins, *Terracottas in the British Museum* I (1969).
Hig. *Tan. Fig.*	R. A. Higgins, *Tanagra and the Figurines* (London 1986).
Hoepfner, *Herakleia Pontika*	W. Hoepfner, *Herakleia Pontika - Ereğli. Eine baugeschichtliche Untersuchung* (1966).
Hoepfner, *Geschichte des Wohnens*	W. Hoepfner (ἐκδ.), *Geschichte des Wohnens, 5000 v. Chr. - 500 n. Chr.* (1999).
Hofstetter, *Sirenen*	E. Hofstetter, *Sirenen im archaischen und klassischen Griechenland* (1990).

Hoffman, Ten centuries	H. Hoffmann, Ten centuries that shaped the West. Greek and Roman Art in Texas Collections (1970).
Holmberg, *Coll. Stathatos* III	E. Holmberg, Attic and Boeotian Figurines and a Melian Relief, στὸ P. Amandry, *Collection Hélène Stathatos* III, *Objets antiques et byzantines* (ἐπιμ. ἐκδ.) (1963) 109-112.
Jeffery - Johnston, *LSAG*	L. H. Jeffery - A. W. Johnston, *The Local Scripts of Archaic Greece*[2] (1990).
Jacobsthal, *Greek Pins*	P. Jacobsthal, *Greek Pins* (1956).
Jeammet, *Tanagra*	V. Jeammet, Dame en bleu, στὸ V. Jeammet (ἐκδ.) *Tanagra, Mythe et archéologie*, Κατάλογος τῆς Ἐκθεσης Paris (2003) 194 κἑ. ἀρ. κατ. 133.
Kahrstedt, *Kaiserzeit*	U. Kahrstedt, *Das wirtschaftliche Gesicht Griechenlands in der Kaiserzeit* (1954).
Καλτσᾶς, *Ἄκανθος* I	Ν. Ε. Καλτσᾶς, *Ἄκανθος* I. *Ἡ ἀνασκαφὴ στὸ νεκροταφεῖο κατὰ τὸ 1979* (1998).
Κανίνια, Χρυσὰ στεφάνια	Ἐ. Κανίνια, Χρυσὰ στεφάνια ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Ρόδου, *ΑΔ* 49-50, 1994-95, Μελ. 97-132.
Kilinski, *AJA* 82, 1978	K. Kilinski II, The Boeotian Dancers Group, *AJA* 82, 1978, 173-191.
Kilinski, *BBFV*	K. Kilinski II, *Boeotian Black-figure Vase Painting of the Archaic Period* (1990).
Kilinski, Teisias and Theodoros	K. Kilinski II, Teisias and Theodoros. East Boiotian Potters, *Hesperia* 61, 253-263.
Kleiner, *Tanagrafiguren*	G. Kleiner, *Tanagrafiguren. Untersuchungen zur hellenistischen Kunst und Geschichte* (1942).
Lazzarini, *Dediche votive*	M. L. Lazzarini, *Le formule delle dediche votive nella Grecia Arcaica* (Roma 1976).
Leake, *Travels*	W. M. Leake, *Travels in Northern Greece* II (1835).
Lioutas, *Schwarzfigurige Lekanai*	A. Lioutas, *Attische schwarzfigurige Lekanai und Lekanides* (1987).
Lorber, *Inschriften*	F. Lorber, *Inschriften auf korinthischen Vasen. Archäologisch-epigraphische Untersuchungen zur korinthischen Vasenmalerei im 7. und 6. Jh. v. Chr.* (1979).
Mc Dermott, *Ape*	W. C. McDermott, *The Ape in Antiquity* (1938).
Maffre, Vases béotiens	J. J. Maffre, Collection Paul Kanellopoulos (VIII), Vases béotiens, *BCH* 99, 409-520.
Μαραγκοῦ, *Μινώα*	Λ. Ι. Μαραγκοῦ, Ἀμοργὸς Ι - *Ἡ Μινώα. Ἡ πόλις, ὁ λιμὴν καὶ ἡ μείζων περιφέρεια* (2002).
Marchand, *Fig. plates*	Josée Marchand, *Les terres cuites archaïques béotiennes: Les figurines plates* (1980).
Medeon V	Ph. Bruneau, La céramique des tombes hellénistiques, *Medeon de Phocide* V (1976) 33-93.
Metzger, Thesmophorion	I. R. Metzger, Das Thesmophorion von Eretria. Funde und Befunde eines Heiligtums, *Eretria* VII (1985).
Mollard-Besques, *Catalogue raisonné*	S. Mollard-Besques, *Musée Nationale du Louvre, Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terres cuites grecs, etrusques et romains* I (1954).
Μυλωνᾶς, *Νεκρ. Ἐλευσῖνος*	Γ. Μυλωνᾶς, *Τὸ δυτικὸν νεκροταφεῖον τῆς Ἐλευσῖνος* (1975).
Neeft, ΑΓΑΝΟ ΑΓΑΠΩ	C. W. Neeft, ΑΓΑΝΟ ΑΓΑΠΩ. A Corinthian Workshop of Warrior Aryballoi, στὸ M. Gnade (ἐπιμ. ἐκδ.), *Stips Votiva, Papers Presented to C. M. Stibbe* (1991) 127-131.
Neugebauer, *Privatbesitz*	K. A. Neugebauer, *Antiken in deutschen Privatbesitz* (1938).

Normand, *Lekanai à figures noires*	S. Normand, *Les influences de la céramique attique sur la céramique béotienne. Les lekanai à figures noires* [πολυγραφημένη μεταπτ. ἐργ.], McGill-Univ. (Montreal 1980).
Østergaard	Jan Stubbe Østergaard, Terracotta Horses and Horsemen of Archaic Boeotia, *Acta Hyperborea* 3, 1991, 111-189.
Παπαδάκις, *ΠΑΕ* 1911	Ν. Παππαδάκις, Ἀνασκαφαὶ τάφων ἐν Βοιωτίᾳ, *ΠΑΕ* 1911, 132-142.
Paul, Brettidole	E. Paul, Die böotischen Brettidole, στὸ Wiss. Ztschr. der Karl-Marx-Universität Leipzig 8, 1958-59, 165-206.
Payne, *Necr.*	Humfray Payne, *Necrocorinthia, A study of Corinthian Art in the Archaic Period* (Oxford 1931).
Peege, *Terrakotten aus Böotien*	Chr. Peege, *Die Terrakotten aus Böotien der archäologischen Sammlung der Universität Zürich* (1997).
Πετράκος, *ΑΕ* 1987	Βασ. Πετράκος, Ἰδεογραφία τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, *ΑΕ* 1987, 25-197.
Pfister, Reisebilder	Fr. Pfister, Die Reisebilder des Herakleides, *Sitzungsberichte der Österreichischen Akademie der Wissenschaften* 227, 2 (1951) 76 κἑ. ἀπόσπ. 1.8-10.
Philipp, Bronzeschmuck	H. Philipp, Bronzeschmuck aus Olympia, *OF* XIII, 1981.
Πιτερός, Στωικὸ οἰκοδόμημα	Χρ. Πιτερός, Ἀνασκαφὴ στωικοῦ οἰκοδομήματος στὸ Δήλεσι καὶ τὸ ἱερὸ τοῦ Δηλίου Ἀπόλλωνα, *Ἐπετ. Ἑτ. Βοιωτικῶν Μελετῶν*, τ. Γ, τεῦχ. α, *Γ΄ Διεθνὲς Συνέδριο Βοιωτ. Μελετῶν, Θήβα, 4-8 Σεπτ. 1996* (2000) 592-623.
Raubitschek, Boiotian Potters	I. Raubitschek, Early Boiotian Potters, *Hesperia* 35, 1966, 154-165.
Richter, *Furniture*	G. M. A. Richter, *The Furniture of the Greeks, Etruscans, and Romans* (1966).
Roesch, *Confédération béotienne*	P. Roesch, *Thespies et la Confédération béotienne* (1965).
Roller, *AJA* 78, 1974	D. W. Roller, A New Map of Tanagra, *AJA* 78, 1974, 152-156.
Roller, Roman Period	D. W. Roller, Tanagra in the Roman Period, στὸ *Colloques Internationaux du CNRS: La Béotie antique* (1985) 277-281.
Roller, Recent Investigations	D. W. Roller, Recent Investigations at Grimáda (Tanagra) στὸ *Beotia Antiqua* I (1987, ἔκδ. J. Fossey) 129-163.
Roller, Ploutarchos	D. W. Roller, "Ploutarchos and Tanagra", *Boeotia Antiqua* 7/8 (ὑπὸ ἐκτύπωση).
Roller, Prosopography	D. W. Roller, The Prosopography of Tanagra in Boiotia, *Tanagran Studies* II (1989).
Roller, Sources and Documents	D. W. Roller, Sources and Documents on Tanagra in Boiotia, *Tanagran Studies* I (1989).
Rolley, *Coll. Stathatos* III	Cl. Rolley, Autres figurines de terrecuite, στὸ P. Amandry (ἐπιμ. ἐκδ.), *Collection Hélène Stathatos* III, Objets antiques et byzantines (1963) 115-126.
Ruckert, *Frühe Keramik*	A. Ruckert, *Frühe Keramik Böotiens* (1976).
Salmon, *Confédération béotienne*	P. Salmon, *Étude sur la Confédération béotienne* (447/6-386) (1978).
Schachter, *Cults of Boiotia*	A. Schachter, *Cults of Boiotia* II. *Herakles to Poseidon* (1986).
Schmaltz, *Kabirenheiligtum*	B. Schmaltz, *Terrakotten aus dem Kabirenheiligtum bei Theben* (1974).
Schmaltz, Vogelschalen	B. Schmaltz, Zur Chronologie der böotischen Vogelschalen, *MWPr* 1977/78, 21-60.
Simon, *Die Götter*	E. Simon, *Die Götter der Griechen* (1969).

Σίνδος	*Σίνδος, Κατάλογος τῆς Ἐκθεσης* (1985).
Sparkes, *JHS* 87, 1967	B. A. Sparkes, The Taste of a Boeotian Pig, *JHS* 87, 1967, 116-130.
Sparkes - Talcott, *Pots and Pans*	Br. Sparkes - L. Talcott, *Pots and Pans of Classical Athens* (1970).
Sporn, *Europas Spiegel*	K. Sporn (ἐπιμ. ἔκδ.), *Europas Spiegel* (2005).
Σταματάκης, *ΠΑΕ* 1873/74	Παν. Σταματάκης, Τάναγρα, *ΠΑΕ* 1873/74, 29-31.
Σταματάκης, *ΠΑΕ* 1881	Παν. Σταματάκης, Τάναγρα, *ΠΑΕ* 1881, 13-15.
Σταματάκης, *ΠΑΕ* 1882	Παν. Σταματάκης, Τάναγρα, *ΠΑΕ* 1882, 63-64.
Szabó, *Terracottas*	M. Szabó, *Archaic Terracottas of Boeotia* (1993).
Τζάχου-Ἀλεξανδρῆ, *ΑΔ* 34, 1979	Ὀ. Τζάχου-Ἀλεξανδρῆ, Ἀνασκαφὲς στὴν Τάναγρα, *ΑΔ* 34, 1979, Β1, 160-163.
Τιβέριος, *Παρνασσὸς* 35, 1993	Μ. Τιβέριος, Εἰσαγμένη κεραμικὴ ἀπὸ τὴ διπλὴ τράπεζα τῆς Ἀγχιάλου, κοντὰ στὴ σημερινὴ Σίνδο, *Παρνασσὸς* 35, 1993, 553-560.
Trumpf - Lyritzaki, *Figurenvasen*	M. Trumpf - Lyritzaki, *Griechische Figurenvasen des reichen Stils und der späten Klassik* (1969).
Τσούντας, *ΠΑΕ* 1887	Χρ. Τσούντας, Περὶ τῶν ἐν Τανάγρᾳ ἀνασκαφῶν τῷ 1887, *ΠΑΕ* 1887, 64.
A. Ure, *JHS* 46, 1926	A. D. Ure, Floral Black-figured cups at Schimatari, *JHS* 46, 1926, 54-62, πίν. 2-4.
A. Ure - P. N. Ure, *AA* 1933, 1/2	A. D. Ure - P. N. Ure, Boeotian Vases in the Akademisches Kunstmuseum in Bonn, *AA* 1933, 1/2, 1-42.
A. Ure, *Hesperia* 15, 1946	A. D. Ure, Some Boeotian Palmette Cups, *Hesperia* 15, 1946, 27-37 πίν. 1-8.
A. Ure, *JHS* 75, 1955	A. D. Ure, Krokotos and White Heron, *JHS* 75, 1955, 90-103.
A. Ure, *BICS* 6, 1959	A. D. Ure, Unincised Black Figure, *BICS* 6, 1959, 1-5.
A. Ure, *BSA* 55, 1960	A. D. Ure, Euboean Floral Black-figured Vases, *BSA* 55, 1960, 211-217.
A. Ure, *BICS* 8, 1961	A. D. Ure, Two Groups of Floral Black-figure, *BICS* 8, 1961, 1-5 πίν. 1-3.
A. Ure, *Hesperia* 31, 1962	A. D. Ure, Boeotian Pottery from the Athenian Agora, *Hesperia* 31, 1962, 369-377.
P. N. Ure, *BGP*	P. N. Ure, *Black Glaze Pottery from Rhitsona in Boeotia* (1913).
P. N. Ure, *Sixth*	P. N. Ure, *Sixth and Fifth Century Pottery from Excavations at Rhitsona* (1927).
P. N. Ure, *Aryb. Fig.*	P. N. Ure, *Aryballoi and Figurines from Rhitsona in Boeotia* (1934).
Verhoogen, *Terres-cuites grecques*	V. Verhoogen, *Terres-cuites grecques aux Musées royaux d'Art et d'Histoire*. Guide sommaire (1956).
Χαραμῆ, Ἑλληνιστικὴ κεραμεικὴ	Ἀλ. Χαραμῆ - Μάμαλη, Ἑλληνιστικὴ κεραμεικὴ ἀπὸ τὰ νεκροταφεῖα τῆς ἀρχαίας Τανάγρας στὸ Μουσεῖο Σχηματαρίου. Μιὰ πρώτη προσέγγιση, *Ἐπ. Ἑτ. Βοιωτ. Μελετῶν*, τόμ. Γ', τεῦχ. α', 723-763.
Χαραμῆ, *ΑΔ* 51, 1996	Ἀλ. Χαραμῆ, Δήλεσι, *ΑΔ* 51, 1996, Β1, 279-284.
Χρήστου, Σαραπιεῖα	Χρ. Χρήστου, Περὶ τὰ Σαραπιεῖα τῆς Τανάγρας, *AE* 1956, 34-72.
Webster, *Greek Terracottas*	T. B. L. Webster, *Greek Terracottas* (1952).
Winter, *Typen*	Fr. Winter, *Die Typen der figurlichen Terrakotten*, I, 1903.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἄρθρα καὶ μικρὲς μελέτες τῆς συγγραφέως, ὅσα δὲν περιλαμβάνονται στὶς *Συντομογραφίες-Βιβλιογραφία καὶ ἐπιλεκτικὲς μελέτες της γιὰ τὴ Βοιωτία**.

ΑΔ 29, 1973/74, Β2, 425-427.
ΑΔ 30, 1975, Β, 128.
ΑΔ 31, 1976, Β, 119.
Ἔρευναι καὶ τυχαῖα εὑρήματα ἐν Βοιωτίᾳ, *ΑΕ* 1976, Χρον. 12-21.
ΑΔ 32, 1977, Β, 95-97.
Πρωτογεωμετρικὸς ἀμφορεὺς ἐκ Τάχι Θηβῶν, ΣΤΗΛΗ, *Τόμος εἰς Μνήμην Νικολάου Κοντολέοντος* (1978) 292-294.
ΑΔ 36, 1981, Β, 187-188 (Θεσπιές, Ἀκραιφία).
ΑΔ 40, 1985, Β, 149-152.
Πρωτογεωμετρικὴ καὶ γεωμετρικὴ κεραμεικὴ ἐκ Βρανέζι Βοιωτίας, *ΑΕ* 1985, 57-84.
Τὸ ἀρχαϊκὸν νεκροταφεῖον τῆς Ἀκραιφίας· μία νέα πηγὴ κορινθιακῆς κεραμεικῆς στὸ *Πρακτικὰ Β΄ Τοπικοῦ Συνεδρίου Κορινθιακῶν Ἐρευνῶν, Λουτράκι 25-27.5.1984* (1986) 93-96.
Ritrovamenti protogeometrici e geometrici in Beozia, *Magna Graecia* XXI, 11/12, 1986, 21-22.
Τὸ νεκροταφεῖον τῆς Ἀκραιφίας, *ΠΑΕ* 1989, 125-145.
Τὸ νεκροταφεῖον τῆς Ἀκραιφίας, *ΠΑΕ* 1990, 113-141.
Τὸ νεκροταφεῖον τῆς Ἀκραιφίας, *ΠΑΕ* 1991, 131-145.
Τὸ νεκροταφεῖον τῆς Ἀκραιφίας, *ΠΑΕ* 1992, 129-149.
EAA, sec. *suppl.* (1971-1994) I (1993) 34-38 λ. *Acraifia.*
EAA, sec. *suppl.* (1971-1994) I (1993) 162 λ. *Aliarto*.
EAA, sec. *suppl.* (1971-1994) II (1994) 116-117 λ. *Cheronea*.
EAA, sec. *suppl.* (1971-1994) IV (1996) 453-454 λ. *Potnie*.
EAA, sec. *suppl.* (1971-1994) V (1997) 741-742 λ. *Tespie*.
Τὸ κλασικὸν καὶ ἑλληνιστικὸν νεκροταφεῖον τῆς Λεβαδείας στὸ *Πρακτικὰ Συμποσίου " Ἡ Λιβαδειὰ χθές, σήμερα, αὔριο", Λιβαδειά, 5-7 Σεπτεμβρίου 1997* (1999) 25-31.
Ἐπιτύμβιος ὑστεροαρχαϊκὴ στήλη ἐξ Ἀκραιφίας. Τὸ Ἐπίγραμμα, στὸ *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βοιωτικῶν Μελετῶν*, τόμ. Γ΄ τεῦχ. α (2000) 432-458.

* Βιβλιογραφία τῆς συγγραφέως, σχετικὴ μὲ τὶς ἀνασκαφές της στὴν Ἐρέτρια καὶ τὴ Χαλκίδα βλ. στά:

- Ἀνδρειωμένου, Γεωμετρικὴ καὶ ὑπογεωμετρικὴ κεραμεικὴ ἐξ Ἐρετρίας V, *ΑΕ* 1983, 186-187 καὶ Andreiomenou, Euboica, *Aion* 12, 1998, 165-166.
  Χάλκινα ἀντικείμενα δημοσιεύονται στὶς ἑξῆς ἐργασίες της:
- Χαλκῆ τριφυλλόσχημος οἰνοχόη ἐκ Γαλαξειδίου, *ΑΕ* 1974, 220.
- Vases et lampes de Bronze dans des Collections privées d'Athènes, *BCH* 99, 1975, 535-580.
- Ein chalkidischer Helm aus Tithorea, Festschrift Fr. Willemsen, *AM* 1975, 189-202.

1

2

3

1-3. Κορινθιακὰ ἀγγεῖα τοῦ E/17. **1<α>.** Ἀλάβαστρο μὲ παράσταση σφίγγας. **1<β>.** Ἀλάβαστρο μὲ παράσταση πτερωτοῦ δαίμονος (βλ. ἐξώφυλλο καὶ πίν. 33.3)· **1<γ>.** Ὁ μεγάλος ἀρύβαλλος μὲ τὶς δύο ζωφόρους (βλ. ἔγχρ. πίν. IV. 3). **2<α, β, γ>.** Οἱ ὑπ' ἀρ. 4498, 4767 καὶ χωρὶς ἀριθμὸ ἀρύβαλλοι μὲ παράσταση ζώων καὶ πτηνῶν. **2<δ, ε>.** Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ ἐργαστηρίου τῆς *Ἀγανοῦς*. **3<α, β, γ>.** Οἱ ὑπ' ἀρ. 4620, 4768, 4660 σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, οἱ δύο μὲ παράσταση ἀντωπῶν ἵππων, ὁ τρίτος μὲ παράσταση δύο νέων καὶ γλαύκας μεταξύ τους (βλ. πίν. 27. 3-4, 5 καὶ 31.2 ἀντίστοιχα).

1

2

3

1<α, β, γ>. Τὰ ὑπ' ἀρ. 5138, 5142, 5143 εἰδώλια τοῦ Ε/17 (βλ. πίν. 38.1-4, 39.1-3, 40.1-3 ἀντίστοιχα). **2<α, β>.** Τὰ ὑπ' ἀρ. 5181 καὶ 5167 εἰδώλια τοῦ Ε/8β (βλ. πίν. 11.2, 37.1 καὶ πίν. 12.4-5 ἀντίστοιχα). **3.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 15867 εἰδώλιον εὐτραφοῦς ἵππου μὲ ἀναβάτη, τοῦ ΚΚ/60 (βλ. σ. 21 κἑ. σημ. 76 πίν. 6.1-2).

1

2

1<α, β>. Τὰ ὑπ' ἀρ. 5256 καὶ 5258 εἰδώλια τοῦ *Ἐργαστηρίου Θρηνωδῶν Τανάγρα*. Λάξευμα Ε/8 (βλ. πίν. 7.1-3 καὶ 8.1 ἀντίστοιχα). **2<α, β>.** Τὰ ὑπ' ἀρ. 10480 καὶ 10479 εἰδώλια ἵππου τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 3*, τοῦ τάφου Σ/51 (βλ. πίν. 77.1 <α,β>).

1

2

3

1. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5135 ἔνθρονο σανιδόσχημο τῆς κατηγορίας τῶν *συνθέτων*, τοῦ Ε/17 (βλ. πίν. 41.1-2). **2<α, β>.** Πλαστικῶς διαμορφωμένη λαβὴ μεγάλου μελαμβαφοῦς κανθάρου καὶ πλαστικὸν ἐπίθημα μεγάλου μελαμβαφοῦς ἀγγείου· πιθανότατα ἔργα τοῦ ἀγγειοπλάστη *Τεισίου* (βλ. πίν. 1.1-3 καὶ 4-5 ἀντίστοιχα). **3.** Λεπτομέρεια τοῦ μεγάλου ἀρυβάλλου τοῦ ἔγχρ. πίν. Ι.1<γ>.

Ἀνάπτυγμα τοῦ ὑπ' ἀρ. 4516 ἀρυβάλλου μὲ δακτυλιόσχημη βάση, τοῦ Ε/17. *Ζωγράφος τοῦ Otterlo* (βλ. πίν. 33.1-2 καὶ ὀπισθόφυλλο).

1

2

1. Ἡ ὑπ' ἀρ. 23867 ἀνθεμωτὴ σιπύη μὲ κεφαλὴ νέγρου(;) κατὰ τὴ μελανόμορφη τεχνική. Τοῦ ΕΑΒ/1990 τάφου 8. **2<α, β>.** Οἱ ὑπ' ἀρ. 10053 καὶ 10050 κύλικες τῆς ὑποομάδας *Κύλικες μὲ Στεφάνι* (βλ. πίν. 115.1-2 καὶ 114.3-4 ἀντίστοιχα). Τοῦ τάφου Τ/16.

2

1. Ἡ ὑπ' ἀρ. 9059 βοιωτικὴ ἀνθεμωτὴ κύλικα μὲ παράσταση ἕξι ἀνδρικῶν προτομῶν, τοῦ τάφου Ε/2 (βλ. πίν. 129.1-3). **2<α, β, γ>.** Τὰ ὑπ' ἀρ. 5211, 5213 καὶ 5210 εἰδώλια τοῦ τάφου Ε/5 (βλ. πίν. 133.1-3).

1-5. Πέντε βοιωτικὰ ἀνθεμωτὰ ἀγγεῖα τῆς πήλινης σαρκοφάγου Τ/16. **1-3.** Γιὰ τὶς τρεῖς κυλινδρικὲς πυξίδες (ἀρ. 10066, 10064, 18786) βλ. ἀντίστοιχα τοὺς πίν. 113.1-4, 5-7 καὶ 114.1<α-γ>, 2. **4-5.** Γιὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 10067 στάμνο - πυξίδα καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 10068 βαθὺ σκύφο βλ. τοὺς πίν. 112.2 καὶ 112.3-5 ἀντίστοιχα.

1. ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΠΑΛΑΙΕΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ

Οἱ τετρακόσιοι ἑξήντα περίπου τάφοι, τοὺς ὁποίους ἀνασκάψαμε κατὰ τὰ ἔτη 1976-1977 καὶ στὸ τρίτο δεκαήμερο τοῦ Ἰουλίου 1990 σὲ μεγάλο τμῆμα[1] τῶν ἐκτεταμένων[2] νεκροταφείων τῆς ἀρχαίας πόλεως Τανάγρας, ἀλλὰ καὶ οἱ διακόσιοι εἴκοσι, ποὺ ἐρευνή-

---

1. Γιὰ τὶς συστηματικὲς ἀνασκαφὲς τῶν ἐτῶν 1976/1977, τὶς ὁποῖες ἀναλάβαμε, προκειμένου νὰ ἐρευνηθεῖ ὁ χῶρος πρὶν παραχωρηθεῖ ἡ ἄδεια ἀνέγερσης ἐκεῖ τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορικῆς Βιομηχανίας (ΕΑΒ) βλ. Andreiomenou, Tanagra 109-130 καὶ *ΑΔ* 31, 1976, Β, 120 κἑ. πίν. 92 κἑ. Τῆς ἴδιας, *ASAtene* 59, 1981, 251-262 καὶ La necropoli arcaica e classica di Tanagra, *Magna Graecia*, 20, Μάιος-Ἰούνιος 1985, 25-26. Ἐπειδὴ ἡ ἔρευνα διεξήγετο ταυτόχρονα σὲ δύο ἢ τρία σημεῖα, ὁ ἐκτεταμένος χῶρος διαιρέθηκε σὲ τομεῖς καὶ οἱ τάφοι κάθε τομέως ἔλαβαν ὡς πρόσφυμα τὸ ἀντίστοιχο γράμμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου (π.χ. Ε/17, Τ/16 κτλ.).

2. Στὸ Higgins, *Tan. Fig.* 40 εἰκ. 21 δημοσιεύεται κατὰ προσέγγιση σκαρίφημα τῶν ὀκτὼ ὁδῶν, ποὺ ἐξακτινώνονται ἀπὸ τὴν πόλη τῆς ἀρχαίας Τανάγρας στὴ βόρεια ὄχθη τοῦ Ἀσωποῦ κοντὰ στὰ σύνορα μὲ τὴν Ἀττική (σημερινὸς λόφος Γριμάδα) πρὸς διάφορες κατευθύνσεις καὶ ποὺ πλαισιώνονται ἑκατέρωθεν ἀπὸ τάφους καὶ οἰκογενειακοὺς περιβόλους (βλ. αὐτόθι 54 κἑ. εἰκ. 54, ὅπου εἰκονίζονται οἱ ἐντὸς τοῦ μνημειώδους οἰκογενειακοῦ περιβόλου Α τάφοι τῶν ἀνασκαφῶν μας Β/10, Β/5, Β/15, Β/14, Β/6).

Δέκα χιλιάδες περίπου ἀπὸ τοὺς τάφους αὐτούς, ποὺ κάλυπταν περίοδο δέκα αἰώνων τῆς ἱστορίας τῆς πόλεως (600 π.Χ. - 400 μ.Χ.), κατέστρεψαν οἱ τυμβωρύχοι στὴ διετία 1872-1873, σκάβοντας νυχθημερὸν μπροστὰ στὰ μάτια τῆς χωροφυλακῆς, χωρὶς αὐτή, δυστυχῶς, νὰ μπορεῖ νὰ ἐπέμβει, ἐπειδὴ οἱ πολιτικάντηδες τῆς περιοχῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν πέριξ, εἶχαν κατορθώσει νὰ ἐξασφαλίσουν στοὺς ψηφοφόρους τους (Ἀρβανῆτες στὴν καταγωγὴ κατοίκους τῶν «ἄθλιων οἰκισμῶν» [«Miserable hamlets»] Σχηματάρι, Μπράτσι, Λιάτανη καὶ Στανιάτες) ἐπίσημη ἄδεια ἀνασκαφῆς στὰ κτήματά τους. Βλ. Βασ. Πετράκον, *ΑΕ* 1987, 80 κἑ. καὶ Higgins, ἔ.ἀ. 29 κἑ., ὅπου περιγράφονται μὲ μελανὰ χρώματα τὰ γενόμενα, ἡ ἐπὶ τέλους ἀφύπνιση τοῦ κράτους καὶ ἡ παρέμβαση τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἡ ὁποία ἀπέστειλε ὡς ἀνασκαφέα τὸν Παν. Σταματάκη. Αὐτός, μαζὶ μὲ βοηθούς του, διεξήγαγε σειρὰ σωστικῶν, κατὰ κυριολεξία, ἀνασκαφῶν κατὰ τὰ ἔτη 1874-1879 καὶ 1881-1882, καὶ δημοσίευσε συνοπτικὲς ἐκθέσεις στὰ *ΠΑΕ* 1873-1874 (σ. 29-31), 1874-1875 (σ. 31-32), 1876 (σ. 11-12), 1877 (σ. 22), 1879 (σ. 27-28), 1881 (σ. 13-15), 1882 (σ. 63-64). Τὸ ἔτος 1887 ἀνέσκαψε ὁ Χρ. Τσούντας καὶ δημοσίευσε λεπτομερέστερη ἔκθεση στὰ *ΠΑΕ* 1887. Τὸ ἑπόμενο ἔτος τὶς ἀνασκαφές, ποὺ διεξῆγε ἡ Γενικὴ Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων, τὶς ἐπιτηροῦσε ὁ ἔκτακτος ἐπιμελητὴς-δημοδιδάσκαλος Ἐπ. Κορομάντζος, τοῦ ὁποίου μηνιαῖες ἀνασκαφικὲς ἐκθέσεις δημοσιεύονται στὸ *ΑΔ* 1888 (Ἀπριλίου σ. 56-62, Μαΐου σ. 84-85, Ἰουνίου σ. 105-109, Ἰουλίου σ. 125-130, Αὐγούστου σ. 147-153, Σεπτεμβρίου σ. 170). Οἱ ἀνασκαφὲς τοῦ ἑπομένου ἔτους μὲ τὸν ἴδιο ἐπιβλέποντα ἀπέδωσαν λιγότερα εὑρήματα. Βλ. *ΑΔ* 1889 (Ἰουλίου σ. 123, Αὐγούστου σ. 154). Τὸ 1911 ἀνέσκαψε ὁ Νικ. Παππαδάκις καὶ δημοσίευσε στὰ *ΠΑΕ* 1911 ἐμπεριστατωμένη ἔκθεση, στὴν ὁποία περιγράφει τοὺς τύπους τῶν τάφων, ἀναφέρει πόσοι ἀπὸ τοὺς 152 ἀνασκαφέντες ἀνῆκαν στὸν κάθε τύπο καὶ ἀναλύει τὸ εἶδος τῶν κτερισμάτων κατὰ ἐποχή. Πρὸς μικρὴ παρηγορία μας πρέπει νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι τὸ ἕνα τέταρτο τῶν καταστραφέντων ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους τάφων ἦταν

σαμε κατὰ τὰ ἔτη 1989-1990 σὲ συνεχόμενο πρὸς Ν. χῶρο[3], χρονολογοῦνται ἀπὸ τὶς ἀρχὲς

τελείως ἀκτέριστοι, ἐπειδὴ ἀνῆκαν στοὺς ὕστερους ρωμαϊκοὺς χρόνους.

Οἱ δικές μας ἀνασκαφὲς διεξήχθησαν στὴ θέση Μπαλῆ, ἑκατέρωθεν δύο ὁδῶν, τῶν ὁποίων ἡ μία συνέδεε τὴν Τάναγρα μὲ τὴ γειτονικὴ καὶ ἐνίοτε ὑποτελή της Μυκαλησσόν (*RE* [1932], 2154 λ. *Tanagra*, R. Buck 99), ἐνῶ ἡ ἄλλη, ποὺ ὁδηγεῖ πρὸς τὰ ἀνατολικά, ἴσως ἐρχόταν ἀπὸ τὴ Θήβα καὶ ἀκόμη ἀνατολικότερα συναντοῦσε τὴν ὁδὸ Τανάγρας-Δηλίου. Μέσω τῶν ὁδῶν πρὸς Χαλκίδα, Θήβα καὶ Ἀθήνα καὶ τοῦ ἐπινείου της Δηλίου, ἡ Τάναγρα ἀνέπτυσσε τὴν ἐμπορική της δραστηριότητα, ἡ ὁποία ἔφθανε ὡς καὶ τὴν Αἴγυπτο τῶν Πτολεμαίων. Βλ. D. Burr Thompson, *EAA* 7 (1966) 590 λ. *Tanagra*. Μεταγενέστερες πηγὲς τοποθετοῦν στὸ Δήλιον τὰ ἐργαστήρια κοροπλαστικῆς τῶν ταναγραιῶν.

Οἱ ἔρευνες τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων Θηβῶν στὸ Δήλεσι ἔφεραν στὸ φῶς στωικὸ οἰκοδόμημα δωρικοῦ ρυθμοῦ ἑλληνιστικῶν χρόνων, μήκ. 106 καὶ πλάτους 17 μ., μὲ διαρρύθμιση τοῦ χώρου σὲ δωμάτια. Στὴν πλατεία τοῦ οἰκισμοῦ ἐντόπισαν ἐπίσης τὴν πώρινη θεμελίωση κυκλικῆς αἴθουσας, ἐσωτ. διαμ. 7.40 μ., ποὺ ἀνῆκε σὲ συγκρότημα δημοσίων λουτρῶν καὶ ποὺ τὴν εἶχαν καταστρέψει τὰ ἐκσκαφικὰ μηχανήματα τοῦ ἰδιοκτήτη τοῦ οἰκοπέδου, ὁ ὁποῖος καὶ μετέφερε σὲ χῶρο ἀπόρριψης μπάζων ἄλλου νομοῦ ἕξι ἐντυπωσιακοὺς μαρμάρινους λουτῆρες, διαστ. 1.22× 0.71×0.58 μ. (ὕψος)· αὐτὰ τὰ σπάνια κομμάτια τὰ ἀναζητήσαμε καὶ ἐπιβάλαμε στὸν ὑπόδικο καταστροφέα ἰδιοκτήτη τοῦ οἰκοπέδου νὰ τὰ μεταφέρει στὸ Μουσεῖο Θηβῶν. Γιὰ τὴ σχεδιαστικὴ ἀποτύπωση τῆς κυκλικῆς αἴθουσας καὶ τῶν παρακειμένων ὀρθογώνιων διαχώρων βλ. Ἀλ. Χαραμῆ, *ΑΔ* 51, 1996, Β1, 283 σχέδ. 12. Αὐτόθι σ. 282 πίν. 78δ εἰκονίζεται καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς λουτῆρες. Οἱ σωστικὲς ἀνασκαφές μας τὸ καλοκαίρι τοῦ 1992 στὸ οἰκόπεδο τοῦ ΟΤΕ, στὴ γωνία τῶν ὁδῶν Ὀδυσσέως καὶ Ἑκάβης, περὶ τὰ 80 μ. νοτίως τοῦ στωικοῦ οἰκοδομήματος, ἀποκάλυψαν μεγάλο συγκρότημα ὑστερορωμαϊκῶν χρόνων μὲ κτίσματα ἐμπορικοῦ καὶ ἐργαστηριακοῦ χαρακτήρα καὶ δημόσιο κτίριο ἀπὸ μεγάλους κυβόλιθους σὲ δεύτερη χρήση, προερχόμενους ἀπὸ ναὸ τῶν κλασικῶν χρόνων (Δηλίου Ἀπόλλωνος;) (γιὰ τὴν ἀκμὴ τῆς Τανάγρας στοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους βλ. τὴ μελέτη τοῦ Roller, κατωτ. σημ. 11). Σπουδαῖο εὕρημα ἀποτελεῖ μία μεγάλη ἐπιγραφὴ τοῦ β΄ ἡμίσεος τοῦ 2ου αἰ. π.Χ., ἐπίσημο ἀντίγραφο τῆς λογοδοσίας Ἀγωνοθέτου, ἐπιφορτισμένου μὲ τὴν ὀργάνωση τῶν Δηλίων, ἀγώνων πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ ὁποίου ἱερὸ ὑπῆρχε στὸ Δήλιον. Μὲ τὴν ἀναγραφὴ τοῦ τοπωνυμίου αὐτοῦ ταυτίζεται γιὰ πρώτη φορὰ ὁ σημερινὸς παραθεριστικὸς οἰκισμὸς μὲ τὸ ἐπίνειο τῆς ἀρχαίας Τανάγρας.

Μουσεῖο Θηβῶν. Ἀρ. εὑρ. 21392 (πίν. 145.1-2). Στήλη ἀπὸ λευκὸ μάρμαρο μὲ ἀετωματικὴ ἐπίστεψη· λείπει τὸ κατώτερο τμῆμα της. Σωζ. ὕψ. 0.82 μ., πλάτ. 0.54 μ., πάχ. 0.15 μ. Ἐξωτ. διαστ. ἀετώματος 0.49× 0.19 μ., πάχ. 0.194 μ., ἐσωτ. ὕψ. 0.125 μ. Ὕψ. ἐπιγραφῆς στὴν κύρια ὄψη 0.438 μ., ὕψ. γραμμάτων 0.006-0.01 μ. Στὸ ἀέτωμα ἀνάγλυφη ἄκανθα μὲ ἄνθος ἀνάμεσα σὲ φύλλα. Στὴν πρόσοψη διατηροῦνται 38 στίχοι.

1. Ἄρχοντος ἐν Ὀρχομενῶι Ἀγασίου, ἐν Τανάγραι Θεοχάρους. Ἀπολογία ἀγωνοθέτου Δάμωνος
2. Ἀρίστωνος Ὀρχομενίου.

Προετοιμάζεται ἡ δημοσίευση τῶν ἀνασκαφικῶν εὑρημάτων καὶ τῆς ἐπιγραφῆς ἀπὸ τοὺς P. Ducrey καὶ Ἀγγ. Ἀνδρειωμένου. Προσωρινῶς, καὶ λόγῳ τῆς σημασίας τῆς ἐπιγραφῆς γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Τανάγρας καὶ τῆς Βοιωτίας γενικότερα, παραθέτομε μικρὸ πληροφοριακὸ σημείωμα τοῦ μελετητῆ καθηγητῆ Pierre Ducrey.

La stèle, qui porte trois inscriptions distinctes, fait connaître les premiers documents comptables du sanctuaire d'Apollon à Délion, situé sur le territoire de la cité béotienne de Tanagra. L'inscription gravée sur la face antérieure de la pierre, la principale et la mieux conservée, est la copie de la reddition de comptes faite à sa sortie de fonction par l'agonothète chargé de l'organisation des *Délia*, soit le concours artistique et gymnique en l'honneur d'Apollon. Cette inscription, que l'on peut dater de la seconde moitié du IIème s. av. J.-C., nous renseigne sur la circulation monétaire en Béotie à cette époque ainsi que sur les relations que les cités béotiennes entretenaient entre elles après l'abolition de la confédération.

Κατὰ τὸν Higgins, ἔ.ἀ. 41, ἡ ὁδὸς πρὸς Μυκαλησσὸν θὰ πλαισιωνόταν προφανῶς ἀπὸ τάφους σ' ὅλο της τὸ μῆκος καί «It would seem that where those of Tanagra finished, those of Mykalessos started».

3. Στὸν χῶρο ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἀνεγερθεῖ τὸ ἐργοστάσιο τῆς Κόκα Κόλα, ἔξω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ νότιο, συρματοπλεγμένο ὅριο τῆς ΕΑΒ, γι' αὐτὸ οἱ τάφοι αὐτοὶ φέρουν τὸ χαρακτηρίζον πρόσφημα ΚΚ/. Πολ-

τῆς μέσης κορινθιακῆς περιόδου (590)[4], ὡς τὸ τέλος τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων[5] (σχ. 8, 16, 40 κ.ἄ.), μερικοὶ δὲ καὶ ὡς τοὺς μέσους αὐτοκρατορικούς[6]. Οἱ πλουσιότεροι[7] ἀπὸ τοὺς ἀσύλητους τάφους ἀνάγονται στὸ α΄ καὶ β΄ τρίτο τοῦ 6ου αἰ.[8] καὶ στὸ τελευταῖο τρίτο τοῦ 5ου[9]. Συλημένοι[10] βρέθηκαν ὅλοι σχεδὸν οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι τάφοι τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων, οἱ ὁποῖοι περιεῖχαν τὶς ταναγραῖες. Θλιβερὸ ἀπομεινάρι τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ[11]

λοὶ ἀπὸ τοὺς τάφους, κυρίως οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι μὲ τὶς περίφημες ταναγραῖες, βρέθηκαν συλημένοι, ὅσοι ὅμως λακκοειδεῖς ἢ κεραμοσκεπεῖς σώθηκαν ἀπὸ τὴ λαίλαπα τῶν ἀρχαιοκαπηλικῶν δραστηριοτήτων, μᾶς ἀποζημίωσαν μὲ πλούσια, πρώιμα ἀρχαϊκὰ κυρίως εὑρήματα, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλὲς βοιωτικὲς ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ τελευταίου τρίτου τοῦ 5ου καὶ τοῦ α΄ ἡμίσεος τοῦ 4ου αἰ. Βλ. Andreiomenou, *AR* 1989/90, 37 κἑ. εἰκ. 24-30.

4. Βλ. τοὺς τάφους Ε/8β, Ε/17, ΚΚ/108, Λ/9, ΚΚ/73, ΚΚ/34 κ.ἄ.

5. Οἱ τάφοι, ἐκτὸς ἀπὸ ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, μᾶς ἔδωσαν καὶ ἀγγεῖα Δυτικῆς Κλιτύος, σκυφίδια, ὅπως μερικὰ τοῦ τοπικοῦ ἐργαστηρίου τῆς ἀρχαίας Λεβαδείας, τὰ ὁποῖα φέρουν ἐγχάρακτες πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση τὶς λέξεις ΦΙΛΙΑΣ, ΕΡΩΤΟΣ κτλ., ἀβαφεῖς πρόχους, ἀβαφεῖς λεκανίδες, λαγήνους, βοιωτικὲς ταινιωτὲς κύλικες, ποὺ ἀποτελοῦν ἐξέλιξη τῶν ἀνθεμωτῶν (πίν. 140.1<α, β>, 2<α, β, γ>), λύχνους κ.ἄ. Πὰ παρεμφερὴ ἀγγεῖα ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο τῆς ἀρχαίας Λεβαδείας, βλ. Andreiomenou, Levadia σποράδην.

6. Ἐδῶ χρονολογοῦνται καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς τάφους, ποὺ γιὰ τὴν κάλυψή τους χρησιμοποιήθηκαν ἐπιτύμβιες στῆλες τῆς προηγούμενης περιόδου. Βλ. κατωτ. σημ. 37. Πολλοὶ ἀκτέριστοι ἢ κατεστραμμένοι τάφοι φθάνουν ἀσφαλῶς ὡς τὸν 3ο αἰ. (γιὰ λύχνο μὲ ἀνάγλυφο διάκοσμο [παγώνι στὸν δίσκο, δένδρα καὶ πουλιὰ στὸν ὦμο] τῶν χρόνων περὶ τὸ 200 μ.Χ. βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 197), ἐφόσον ὡς τὸν καιρὸ τοῦ Παυσανία ἡ πόλη ἄκμαζε καὶ ὁ περιηγητὴς ἐπαινεῖ τοὺς πολεοδόμους της γιὰ τὴν ὀργάνωσή της σὲ δύο μέρη: τὴν ἀκρόπολη μὲ τὰ ἱερὰ καὶ τὴν κάτω, οἰκιστικὴ ζώνη (Παυσ. Χ 22, 2). «Tanagra prägt als einzige boiotische Polis durch volle zwei Jahrhunderte der Kaiserzeit bis Commodus» βλ. Kahrstedt 97.

7. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ πάντως ὅτι ἀρκετοὶ τάφοι τῆς ἐνδιάμεσης περιόδου (530-430) περιεῖχαν πολλὰ ἀγγεῖα, κυρίως μελαμβαφεῖς κανθάρους, κύπελλα, ληκύθους, σκύφους, ἐξάλειπτρα κτλ., τὰ ὁποῖα, ἐλλείψει προσωπικοῦ καὶ λόγω τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν εὑρημάτων ἀπὸ τὰ νεκροταφεῖα Τανάγρας, Ἀκραιφίας, Λιβαδειᾶς κ.ἄ., δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ συντηρηθοῦν καὶ νὰ φωτογραφηθοῦν. Τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ τὰ ἑλληνιστικὰ ἀγγεῖα καὶ μὲ τοὺς ἄφθονους σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους ἢ πεντάφυλλο. Βλ. κατωτ. Μέρος Πρῶτο κεφ. 3 σ. 47 κἑ.

8. Γιὰ τὸν πλουσιότατο Ε/17 βλ. κατωτέρω σ. 18 σημ. 59. Βλ. ἐπίσης τοὺς Ε/8β, ΚΚ/34, ΚΚ/73, ΚΚ/119, ΚΚ/121 κ.ἄ.

9. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρω τὸν Τ/16, μὲ τὶς ἑβδομήντα ἀνθεμωτὲς κύλικες, τὶς ἀνθεμωτὲς πυξίδες καὶ τὰ εἴκοσι εἰδώλια γυναικὸς ἐπὶ ὑψηλοῦ βάθρου. Βλ. κατωτ. σ. 228 κἑ., πίν. 110 κἑ. ΠΠ 1 ἀρ. 48.

10. Βλ. ἀνωτ. σημ. 2-3. Εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴ διεθνὴ βιβλιογραφία, ὅτι τὸ διεθνὲς δίκτυο ἀρχαιοκαπήλων ἐνδιαφερόταν κυρίως γιὰ τὶς περίφημες ταναγραῖες, οἱ ὁποῖες τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν περιζήτητες ἀπὸ τὰ μεγάλα μουσεῖα τοῦ κόσμου καὶ τοὺς πλούσιους ἰδιωτικοὺς συλλογεῖς.

11. Ἡ Τάναγρα (*Der Kleine Pauly* V, 510 λ. *Tanagra*) κατὰ τὸν ὕστερο 4ο καὶ κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ 3ου αἰ. ἦταν πιθανὸν ἡ πλουσιότερη πόλη τῆς Βοιωτίας. Βλ. Higgins, *Tan. Fig.* 24 καὶ D. Roller, Tanagra in the Roman Period, στὸ *La Béotie antique* 277. Ὁ Ἡρακλείδης (Fr. Pfister, Die Reisebilder des Herakleides, *Sitzungsberichte der Österreichischen Akademie der Wissenschaften* 227, 2 (1951) 76 κἑ., ἀπόσπ. 1.8-10), ποὺ ἐπισκέφθηκε τὴν πόλη, δίνει στοιχεῖα γιὰ τὰ σπίτια της μὲ τὰ χαριτωμένα προστῶα, ποὺ κοσμοῦνται μὲ ζωγραφικὴ κατὰ τὴν ἐγκαυστικὴ τεχνική, γιὰ τὸν οἶνο της, τὸν καλύτερο τῆς Βοιωτίας, γιὰ τοὺς κατοίκους της, ποὺ ὅλοι τους εἶναι καλλιεργητὲς τῆς γῆς καὶ εὐλογήθηκαν μὲ πλοῦτο, τοὺς διακρίνει ὅμως ἡ ἁπλότητα στὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους, τὸ ὑψηλὸ περὶ δικαίου καὶ τιμῆς αἴσθημα, ἡ φιλόξενη διάθεση. Προσφέρουν ἐλεύθερα ἀπὸ τὰ ἀγαθά τους στοὺς ἐμπερίστατους συμπολίτες τους καὶ στοὺς ξένους, ποὺ φθάνουν στὴν πόλη τους, ἐπειδὴ τοὺς εἶναι τελείως ξένη ἡ μικρόψυχη συμπεριφορὰ καὶ ἡ φιλαργυρία. Ἡ Τάναγρα εἶναι ἡ ἀσφαλέστερη ἀπὸ ὅλες τὶς

συνιστᾶ ἡ ταναγραία[12] (πίν. 143.1-4), ποὺ μαζὶ μ' ἕνα λύχνο διέφυγε τῆς προσοχῆς τῶν τυμβωρύχων κατὰ τὴ σύληση τοῦ πώρινου κιβωτιόσχημου ΚΚ/105. Σὲ μερικοὺς τάφους, ὅπως οἱ Β/53 (σχ. 10 καὶ 16, πίν. 138.4-5), Β/50 (σχ. 7 καὶ 10), Β/16 (σχ. 8) καὶ Η/9 (σχ. 26), διασώθηκαν ἀρκετὰ πήλινα ἐπίχρυσα φύλλα κισσοῦ, δρυὸς ἢ ἐλιᾶς (πίν. 138.6<α, β>) καὶ θραύσματα χάλκινου σύρματος ἀπὸ νεκρικὰ στεφάνια[13].

Τὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματα πολλῶν κιβωτιοσχήμων τάφων διέσωζαν ὑπολείμματα παχέος ἐπιχρίσματος καὶ λεπτὸ στρῶμα χρωματιστῆς ἀμμοκονίας. Οἱ πολυτελέστεροι ἀπὸ αὐτούς, οἱ ὁποῖοι σὲ μιὰ δυὸ περιπτώσεις διατήρησαν τμήματα νωπογραφιῶν[14], περικλείονταν σὲ μνημειώδεις οἰκογενειακοὺς περιβόλους (σχ. 45)[15] ἑκατέρωθεν ἀρχαίων ὁδῶν, πλάτ. 3.50-4 μ.[16]. Γιὰ τὴν τοποθέτηση τοῦ νεκροῦ σὲ ξύλινη λάρνακα ἢ σὲ φορεῖο βλ. κατωτ. σελ. 14. Οἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑκατέρωθεν τῶν ἀρχαίων ὁδῶν διαταχθέντες τάφοι τῶν ἀρχαϊκῶν καὶ κλασικῶν χρόνων, πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς πλούσια κτερισμένοι, δὲν ἐνδιέφεραν ἰδιαίτερα τοὺς τυμβωρύχους –ἐπειδή, φυσικά, οἱ τάφοι αὐτοὶ δὲν περιεῖχαν τὶς πολυπόθητες ταναγραῖες– γι' αὐτὸ ἀρκετοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔφθασαν ὣς ἐμᾶς ἀσύλητοι. Ἀρκετοὺς ὅμως ἐσύλησαν οἱ τυμβωρύχοι ἢ ἔθραυσαν καὶ διεσκόρπισαν, ὡς ἄχρηστα γι' αὐτούς, ἐντυπωσιακὰ κτερίσματα, ἐνίοτε ἰσάξια μὲ τὰ εἰδώλια τῶν λεγομένων Θρηνωδῶν (Mour-

---

βοιωτικὲς πόλεις γιὰ νὰ κατοικεῖ ἕνας ξένος, ἐπειδὴ τὸ ἀνεξάρτητο φρόνημα τῶν κατοίκων καὶ ἡ ἐργατικότητά τους ἀποτρέπει τὴν ἀνάπτυξη στὴν πόλη τάσεων πρὸς ἀπόκτηση παράνομου πλούτου· ἀνάμεσα σὲ τέτοιους ἀνθρώπους δύσκολα μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν κρούσματα ἀτιμίας καὶ ἀπάτης.

12. Τῶν περὶ τὸ 330-300 χρόνων, βλ. κατωτ. σ. 255, ΠΠ1 ἀρ. 74.

13. Γιὰ τοὺς τάφους αὐτοὺς βλ. κατωτ. σ. 179 κἑ. ΠΠ1 ἀρ. 63-64 (ὅπου καὶ βιβλιογραφία), 65-66. Ὅμοια στεφάνια εἶναι ἐκτεθειμένα στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Θεσσαλονίκης, προερχόμενα ἀπὸ μακεδονικοὺς τάφους. Ὁ πώρινος κιβωτιόσχημος ΚΚ/33 περιεῖχε χρυσὴ δανάκη μὲ κεφαλὴ κρανοφόρου (Ἀθηνᾶς; διαστ. 0.014×0.012 μ.).

14. Ἡ νωπογραφία στεφανιοῦ ἐλιᾶς στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Β/5 δημοσιεύεται κατωτ. σ. 247 πίν. 138.1-2. Γιὰ μερικὰ ἀπὸ τὰ κτερίσματα τοῦ τάφου (τρία καρχέσια, μικκύλη μεσόμφαλο φιάλη), ποὺ διασώθηκαν ἀπὸ τὴ σύληση, βλ. κατωτ. σ. 247 κἑ. πίν. 138.3<α, β, γ, δ, ε> ΠΠ1 ἀρ. 62. Πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι τάφοι χαρακτηρίζουν τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους καὶ ὄχι τοὺς ρωμαϊκούς, ὅπως νομιζόταν στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰ. Βλ. Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 134 («κασσονᾶτοι»).

15. Ἀποδίδονται προοπτικὰ μερικοὶ τάφοι τοῦ τομέως Τ (Τ/24, Τ/25, Τ/26, Τ/27). Γιὰ πολλοὺς πώρινους κιβωτιόσχημους τοῦ τομέως Β βλ. Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 4 (Β/16, Β/6). Ἐπίσης Higgins, *Tan. Fig.* 53 κἑ. εἰκ. 53-54 (Β/10, Β/5, Β/15, Β/14, Β/6). Λιγότερο εὔπορες οἰκογένειες κατασκεύαζαν καμιὰ φορὰ στὸν συμπαγὴ μαλακὸ βράχο μεγάλο ὑπόγειο ὄρυγμα, στοῦ ὁποίου τὰ τοιχώματα, ἀλλὰ καὶ στὸ δάπεδο, λάξευαν τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν τους. Μεταξὺ ἄλλων βλ. τὸ λάξευμα 2Α (κατωτ.: κεφ. 3 Οἱ τάφοι κατὰ τομεῖς), ὅπου οἱ τάφοι Α/73-Α/78.

16. Οἱ τάφοι ὅλων τῶν περιόδων ἐκτείνονται σὲ μακρότατες σειρές, διπλὲς ἢ τριπλὲς ἡ μία πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη, συνήθως σὲ ἐγκάρσια ὁ κάθε τάφος φορὰ πρὸς τὴν ὁδό, μὲ τὴν κεφαλὴ τοῦ νεκροῦ στὸ πιὸ ἀπομακρυσμένο ἀπὸ αὐτὴν ἄκρο, δηλαδὴ ὁ νεκρὸς «ἔβλεπε» πρὸς τὸν δρόμο. Βλ. καὶ Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 135. Στὰ σχ. 42-44 ἀποτυπώνονται ὅλοι οἱ τάφοι τοῦ τομέως Τ ἑκατέρωθεν τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ στρῶμα ποταμίσιων λιθαριῶν. Οἱ βορειότερα κείμενοι τάφοι τοῦ τομέως Σ διατάσσονται ἑκατέρωθεν τῆς ἴδιας ὁδοῦ, ἡ ὁποία κατευθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (σχ. 36-38). Γιὰ τὸν συσχετισμὸ τῶν τομέων μεταξύ τους βλ. σχ. 1 (Γενικὸ τοπογραφικό).

ners) τοῦ ὀρύγματος Ε/8 (πίν. 7.1-3, 8.1-2) ἢ μὲ μερικά (πίν. 1.1-5, ἔγχρ. πίν. IV.2<α, β>)[17] ἀπὸ τὰ ἀφιερώματα στὸν Ἡρακλῆ ἢ μὲ τὰ τελετουργικὰ σκεύη τοῦ ἱεροῦ του, ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ πολὺ πλούσιος ἀποθέτης στὰ θεμέλια τοῦ μνημειώδους στωικοῦ(;) κτιρίου τοῦ τομέα Ο. Ἀπὸ τὸν ἴδιο χῶρο προέρχεται σιδερένιο μαχαίρι (πίν. 1.6)[18], χάλκινη, κυκλικῆς διατομῆς ράβδος, ποὺ διαμορφώθηκε περιμετρικὰ σὲ ὡραῖο ἀνάγλυφο ἀστράγαλο (πίν. 2.1)[19] καὶ περίτμητος ρόδακας σὲ χάλκινο χυτὸ δισκάριο (πίν. 2.2). Ἐνδιαφέρουσα εἶναι καὶ μία

17. Πίν. 1.1-3 ἀρ. 24042. Βρέθηκε στὴ ΝΑ. γωνία τοῦ χώρου ΙΙ τοῦ κτιρίου καὶ σὲ βάθ. 0.30 μ. Γιὰ τὸν ἀποθέτη μὲ τὰ χιλιάδες ὄστρακα κανθάρων βλ. κατωτ. σ. 17 σημ. 57-58. Ἰδιάζουσα λαβὴ μεγάλου κανθάρου, ἡ ὁποία ὑπερυψοῦται τοῦ χείλους. Μέγ. ὕψ. 0.10, μέγ. πλάτ. 0.075 μ. Πηλὸς ἄριστος, ροδόχρωμος, μὲ φαιὸ πυρήνα. Γάνωμα μελανό, στιλπνό. Ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος, ἐρυθρὸ χρῶμα, ποὺ μεταβλήθηκε σὲ καστανέρυθρο. Ἀνδρικὴ μορφή, πεπλατυσμένου κορμοῦ σὲ πλάγια ὄψη· λείπει ἡ κεφαλή. Προεκτείνει τοὺς βραχίονες μὲ τὰ ἀφύσικα μεγάλα ἄκρα χέρια καὶ τὰ δηλωμένα μὲ ἐγχάραξη μακριὰ δάκτυλα καὶ κρατεῖ τὴν ταινιόσχημη, μελαμβαφὴ λαβὴ τοῦ κανθάρου, ἀγκαλιάζοντας ταυτόχρονα καὶ περιβάλλοντας προοπτικὰ τὸ γοργόνειο, ποὺ ἐπιστέφει λοξότμητα τὴ λαβή. Ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος στὴ μορφὴ καὶ στὸ πρόσωπο τῆς Γοργοῦς μαρτυροῦν, ὅτι κοσμήθηκαν μὲ τὴν τεχνικὴ τῆς πολυχρωμίας καὶ ὄχι μὲ τὴν τεχνικὴ Α. Ἡ κόμη, ποὺ στὸ μέτωπο ἀπολήγει σὲ ἁρμονικό, ἀνάγλυφο κυματισμό, τὰ φρύδια, τὸ περίγραμμα τῶν ματιῶν καὶ ἡ ἴριδα ἀποδίδονται μὲ καστανέρυθρο χρῶμα. Ὅμοια τονίζονται καὶ οἱ δύο τεράστιες σειρὲς δοντιῶν. Ἡ ράχη, ἡ ὁποία στὸ ἐπάνω μέρος της παρουσιάζει ὑποψία πλαστικῆς διατύπωσης, κοσμεῖται μὲ λεπτές, πυκνὲς ὁριζόντιες ἢ λοξὲς γραμμές, μὲ τὸ ἴδιο ἐρυθρὸ χρῶμα. Ἡ λεπτὴ αὐτὴ διαγράμμιση παραπέμπει σὲ σανιδόσχημα εἰδώλια, ὅπως ἐκεῖνο τῆς Ἀκραιφίας, τοῦ τάφου Γκράβα/3, στὸ Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 136 σημ. 155 πίν. 19,1 (510/500). Στὴν ἴδια ἐποχὴ παραπέμπει καὶ τὸ ἰδιόμορφο πλάσιμο τῶν ἄκρων χεριῶν, ποὺ παραβάλλεται μὲ ἐκεῖνο τοῦ βοιωτικοῦ εἰδωλίου ξυλουργοῦ τοῦ τέλους τοῦ 6ου αἰ. τῆς κατηγορίας τῶν *genre*, στὸ Higgins, *Tan. Fig.* 10 ἔγχρ. εἰκ. ΙΙΙ. Γιὰ ἕνα πολὺ παλαιότερο πλαστικὸ ἀγγεῖο μὲ κεφαλὴ Γοργοῦς ἀπὸ τὴ Ρόδο, βλ. Bloesch (ἐκδ.), *Das Tier in der Antike* (1974) 46 ἀρ. 277. Τὸ γοργόνειο τῆς Τανάγρας παραπέμπει στοὺς λίγο παλαιότερους, γνωστοὺς καὶ ἀπὸ τὴ Βοιωτία σκύφους μὲ γοργόνεια. Γιὰ ἕναν ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία, τοῦ τάφου Γκράβα/9, βλ. Ἀνδρειωμένου, Τὸ νεκροταφεῖον τῆς ἀρχαίας Ἀκραιφίας, *ΑΑΑ* 10, 1977, 276 κἑ. σημ. 17 (ὅπου καὶ βιβλιογραφία) εἰκ. 10. Πίν. 1.4-5, ἀρ. 24043. Προέρχεται ἀπὸ τὸν ἴδιο χῶρο ΙΙ τοῦ κτιρίου τοῦ τομέα Ο. Ὁλόγλυφη ἀνδρικὴ κεφαλή, ἐσωτερικὰ κοίλη. Μεγάλες φθορὲς στὴν ἐπιφάνεια. Σωζ. ὕψ. 0.06 μ. Πηλὸς ἄριστος, ροδόχρωμος, γάνωμα μελανό. Οἱ βόστρυχοι, ποὺ στεφανώνουν τὸ μέτωπο, σχηματίζουν ἁρμονικὸ ἀνάγλυφο κυματισμό. Παχιὰ φρύδια, ἰδιόμορφη ἀπόδοση τῶν βλεφαρίδων ἐπάνω καὶ κάτω. Πιθανὸν κοσμοῦσε ὡς ἐπίθημα κάποιο μεγάλο μελαμβαφὲς ἀγγεῖο. Ὁ χῶρος μᾶς ἔδωσε ἀκόμη μία ἀποσπασματικὴ λαβὴ μελαμβαφοῦς κανθάρου, ἡ ὁποία ἔφερε ὡς ἐπίθημα στὴν κάτω γένεσή της ἄριστα πλασμένο προσωπεῖο σιληνοῦ. Προέρχεται ἀπὸ κάνθαρο τοῦ *Τεισίου* καὶ δημοσιεύεται στὸ Andreiomenou, *Beiträge* σημ. 925α, πίν. 130.5. Ἀπὸ τὸ ἴδιο ἐργαστήριο προέρχονται προφανῶς καὶ τὰ δύο προαναφερθέντα ἔργα. Βλ. καὶ κατωτ. σ. 38 σημ. 111.

18. Ἀρ. εὑρ. 15712. Ἀπὸ τὸν τομέα Ο, Α. τοῦ τοίχου γ, ἔξω ἀπὸ τὸν πέμπτο κατὰ σειρὰ ἀπὸ Βορρᾶ πώρινο δόμο του. Ἀκέραια, ἐκτὸς ἀπὸ τμῆμα τῆς λαβῆς. Σωζ. μῆκ. 0.335 μ., πλάτ. 0.03 μ. Ἔντονη ὀξείδωση. Μεταξὺ τῶν δύο κοινωματίων ὑπολείμματα ἀπὸ τὴν ξύλινη ἐπένδυση τῆς λαβῆς. Λαβὴ ξίφους μὲ κοινωμάτια (πριτσίνια) μᾶς ἔδωσε ὁ Β/67, τῶν μέσων τοῦ 6ου αἰ. π.Χ. Βλ. κατωτ. σ. 63. Πολλοὶ ἀρχαϊκοὶ τάφοι τῆς Ἀκραιφίας περιεῖχαν μαχαίρια μὲ ὑπολείμματα τῆς δερμάτινης θήκης καὶ τῆς ξύλινης ἐπένδυσης τῆς λαβῆς. Βλ., μεταξὺ ἄλλων, Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 141 σημ. 52 εἰκ. 20, τοῦ ΓΗΠ/157. Τῆς ἴδιας, *Καλλίστευμα* 486 σημ. 44 σχ. 13-14, ΔΔ/127, ΔΔ/63.

19. Ἀρ. 15715. Ἐλλιπὴς κατὰ τὴ μία ἄκρη. Σωζ. μῆκ. 0.34 μ., διάμ. 0.0065 μ. Χαλκοπράσινη ἐπιφάνεια, μικρὴ κατίωση φωτεινοῦ πρασίνου. Παρεμφερὴ ἀστράγαλο ἔχομε καὶ σὲ πήλινα πλακίδια, τὰ ὁποῖα θὰ ἦταν ἐπικολλημένα σὲ ἀντικείμενα ἀπὸ φθαρτὴ ὕλη. Βλ. τὸ πλακίδιο τοῦ Β/16, κατωτ. πίν. 141.2<α>.

χάλκινη μικκύλη κυλινδρικὴ πυξίδα, ποὺ αὐτὴ ὅμως προέρχεται ἀπὸ ἀρχαῖο λάξευμα (πίν. 2.3)[20].

Μερικὲς φορὲς ἔχομε ἀναμόχλευση δύο τάφων, ποὺ ἀπέχουν χρονικά, καὶ ἀνάμειξη τῶν κτερισμάτων τους. Χαρακτηριστικὸ δεῖγμα ὁ τάφος Μ/3, τοῦ ὁποίου τὰ κατὰ τὴν τεχνικὴ Α εἰδώλια (πίν. 74.1-5) χρονολογοῦνται στοὺς περὶ τὸ 560 χρόνους, ὅπου τοποθετεῖται καὶ ὁ ἀπὸ τὸν ἴδιο τάφο, ἤδη ἀπεικονισμένος, μελαμβαφὴς κάνθαρος. Τὰ ἀγγεῖα του στὴν ἴδια φωτογραφία[21], ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τοῦ πίν. 73.3, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δεύτερο στὴ σειρὰ πῶμα τῆς ὑστεροκορινθιακῆς Ι πυξίδας, ἀνήκουν στὸ τέλος τοῦ αἰώνα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους πολυτελεῖς κιβωτιόσχημους τάφους, στὴν Τάναγρα ἐπικρατοῦν οἱ τύποι τοῦ λακκοειδοῦς καὶ τοῦ κεραμοσκεποῦς. Ὁ λακκοειδὴς χαρακτηρίζει τὸν 6ο αἰώνα, ἐμφανίζεται ὅμως συχνὰ καὶ στὸν 5ο, περικλείοντας κυρίως πρωτογενὴ πυρά. Ἄλλοτε ἔχομε ἕνα ἁπλὸ ὀρθογώνιο λάκκο, ἄλλοτε μέσα σὲ βαθὺ ὄρυγμα καὶ κατὰ μῆκος τῶν μακρῶν πλευρῶν δημιουργεῖται ἀναβαθμός. Κατ' ἐξαίρεση ὁ Ε/17, τοῦ 590-580, φέρει στὴ νότια καὶ στὴ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ πυθμένα του αὐλάκι, πλάτ. 0.60 μ. καὶ βάθ. περίπου 0.35 μ., ὅπου εἶχαν τοποθετηθεῖ τὰ πολυάριθμα κτερίσματα, ἐνῶ ὁ νεκρὸς κατελάμβανε τὸ ὑπόλοιπο τῆς ἐπιφάνειας. Ἐπάνω στὸν ἀναβαθμὸ θὰ τοποθετοῦνταν λίθινες καλυπτήριες ἢ σανίδες[22], ποὺ θὰ κάλυπταν τὸν κυρίως τάφο, βάθ. συνήθως ± 0.50 μ. καὶ στενότερο φυσικὰ ἀπὸ ὅ,τι τὸ ὄρυγμα (ταφὴ) εἴτε, ὅταν πρόκειται γιὰ πρωτογενὴ πυρά (in situ), θὰ τοποθετοῦνταν τὸ πρόχειρο φέρετρο μὲ τὸν νεκρὸ καὶ στὸ ἀπὸ κάτω αὐλάκι θὰ ἔμπαιναν τὰ καυσόξυλα. Ἐπειδὴ μερικὲς φορὲς τὸ ὄρυγμα ἦταν βαθύ, γιὰ τὴ διευκόλυνση τῆς καύσης δημιουργοῦνταν στὰ τοιχώματα τῶν στενῶν πλευρῶν ἀεραγωγὲς κόγχες (πίν. 2.5)[23]. Τὰ κτερίσματα, ποὺ κάλυπταν τὸν νεκρό, καίγονταν

---

20. Μέσα στὸ λάξευμα 1Α (τοῦ τομέα Α), ὅπου βρέθηκε ἡ μικρὴ αὐτὴ πυξίδα, εἶχε ἐναποτεθεῖ καὶ ὁ μεταγενέστερος κεραμοσκεπὴς τάφος Α/48, τοῦ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου (πίν. 3.1). Ἡ πυξιδούλα (πίν. 2.3 ἀρ. 15038. Λείπει τὸ πῶμα καὶ τμῆμα τοῦ κορμοῦ. Ὕψ. 0.018 μ., διάμ. βάσης 0.024 μ., διάμ. χείλους 0.021 μ. Ἐλάχιστη κατίωση) διατηρεῖ στιλπνὴ τὴν ἐπιφάνειά της, μὲ ἀπόχρωση ἀπὸ τὸ καστανόχαλκο ὡς τὸ φωτεινὸ πράσινο. Πιθανὸν περιεῖχε κάποιο καλλυντικὸ ἢ θεραπευτικὴ ἀλοιφή, ἡ ὁποία θὰ ἀφαιρεῖτο μὲ σπάτουλα, παρεμφερὴ πρὸς τὸ χειρουργικὸ νυστέρι τοῦ Τ/24, κατωτ. σ. 254 πίν. 142.3, ΠΠ1 ἀρ. 72. Ὁ ὑπ' ἀρ. 15704 πίν. 2.2 περίτμητος ρόδακας ἔχει διάμ. 0.025 μ., πάχ. 0.0015 καὶ διάμ. ὀπῆς 0.004 μ. Στιλπνὴ ἐπιφάνεια, χαλκοπράσινη. Μόνο στὴν πρόσοψη σχηματίζεται μὲ λεπτὲς ἔντυπες γραμμὲς τὸ περίγραμμα τῶν φύλλων τοῦ περίτμητου ρόδακα, ὁ ὁποῖος φέρει καὶ στιγμὴ σὲ κάθε φύλλο.

21. Βλ. Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 13. Ἀνάμεικτα εἶναι καὶ τὰ κτερίσματα ἀπὸ τὸν τάφο Σ/51.

22. Μερικοὶ τάφοι διέσωσαν τὶς λίθινες καλυπτήριές τους. Βλ. τοὺς Β/17, 18, 52, 56, Σ/9, 20, 89, 96, ΚΚ/6, 15, 16, 17, 18. Γιὰ τὴ συναισθηματικὴ ἀνάγκη τῶν ἀνθρώπων νὰ τοποθετοῦν τὰ προσφιλὴ λείψανα τῶν οἰκείων «ὑπὸ ὀρόφωσίν τινα ξυλίνην» καὶ ὄχι σὲ ἀπευθείας ἐπαφὴ μὲ τὸ χῶμα βλ. Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 134. Ὁ τύπος τοῦ βαθέος λακκοειδοῦς μὲ ἀναβαθμὸ στὶς μακρὲς πλευρὲς καὶ λίθινες καλυπτήριες χαρακτηρίζει τὰ τελευταῖα τρία τέταρτα τοῦ 6ου αἰ. στὴν Ἀκραιφία. Βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἐργαστ. Ἀκραιφίας 7 κἑ. πίν. Η. 2, 3, 4, Θ. 1, 2, Ι. 3, 5. Τῆς ἴδιας, *ΑΕ* 1994, 235 κἑ. ΠΠ7 εἰκ. 3, 38-9, 45, 54.

23. Τάφος Β/35. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, πάχ. 0.50 μ. Συλημένος, προσανατολισμοῦ Α.-Δ., μήκ. 1.90 μ., πλάτ. ὀρύγματος 0.98 μ., πλάτ. ἀναβαθμῶν 0.25 μ., ὕψ. 0.17 μ. Ὁ πυθμένας σὲ βάθ. 2.20 μ. ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἐπιφάνεια. Ἡ κόγχη στὴ δυτικὴ στενὴ πλευρά (πίν. 2.5, ὕψ. 0.40 μ., πλάτ. 0.31 μ., βάθ. 0.26 μ.) πρέπει νὰ χρησίμευε ὡς ἀεραγωγὸς κατὰ τὴν καύση, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ὑποδοχὴ ἴσως προσφορῶν. Πάντως ἐδῶ βρέθηκαν, ἔχοντας διαφύγει τὴ

καὶ αὐτά, ὅσα ὅμως εἶχαν τοποθετηθεῖ στὸν ἀναβαθμό, ἔφθασαν ὡς ἐμᾶς θραυσμένα μὲν ἀλλὰ ὁλόκληρα. Ἐνῶ στὴν Ἀκραιφία ἡ πρωτογενὴς πυρά – μέσα στὸν ἴδιο τύπο τάφου καὶ αὐτή, ἀλλὰ μὲ πολὺ ἀβαθέστερο τὸ ὄρυγμά του καὶ γι' αὐτὸ χωρὶς κόγχες ἀεραγωγοὺς – ἐμφανίζεται μόλις στὸ τέλος τοῦ 6ου αἰ.[24], στὴν Τάναγρα ἀπαντᾶ ἤδη ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ α΄ τετάρτου του. Βλ. τοὺς ΚΚ/108 (τοῦ 580), ΚΚ/64 καὶ Β/64 (τοῦ 570), ΚΚ/120 (τοῦ 570/560) κ.ἄ. Οἱ λακκοειδεῖς τάφοι συνεχίζουν καὶ στοὺς ἑλληνιστικοὺς καὶ ρωμαϊκοὺς χρόνους, τώρα ὅμως πλέον ἔχει ἐγκαταλειφθεῖ ἡ πρακτικὴ τῆς καύσης καὶ ἐπικρατεῖ γενικῶς ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν. Σὲ πολλοὺς λακκοειδεῖς τάφους ὁ νεκρὸς εἶχε τοποθετηθεῖ σὲ ξύλινη λάρνακα ἢ φορεῖο. Βλ. κατωτ. σ. 14.

Μερικὲς φορὲς βλέπομε δύο τάφους, τὸν ἕνα ἐπάνω στὸν ἄλλο. Ἀπὸ τὸν Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 136, ἀναφέρονται «τάφοι ὑπεράλληλοι καὶ διαφόρων χρόνων, ὅτε ἐν τῇ κατωτάτῃ θέσει κεῖνται συνηθέστατα σκέττοι (λακκοειδεῖς) ἢ καυμένοι (πυρές)». Τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ τοὺς κεραμοσκεπεῖς, ὅπως π.χ. μὲ τὸν ἄθικτο παιδικὸ Α/29, τὸν ὁποῖο ἐκάλυψε ὁ μεταγενέστερος Α/28, ποὺ αὐτὸν ὅμως τὸν κατέστρεψαν οἱ τυμβωρύχοι.

Σὲ ἐλάχιστους τάφους, ὅλους λακκοειδεῖς μὲ ἀναβαθμό, βρέθηκαν στὸ δυτικὸ στενὸ ἄκρο τους περισσότερα τοῦ ἑνὸς κρανία. Ἀπὸ τρία κρανία περιεῖχαν ὁ ἑλληνιστικὸς Β/17 (ἀσύλητος, μὲ λίθινες καλυπτήριες) καὶ ὁ Ι/27. Μοναδικὴ περίπτωση συνιστᾶ ὁ μεγάλου μήκους καὶ βάθους, ἐπίσης ἑλληνιστικὸς Β/18 (ἀσύλητος, μὲ λίθινες καλυπτήριες), ἐπειδὴ στὸ δυτικὸ ἄκρο του παρουσίασε 6 κρανία καὶ πλῆθος παραμερισμένων ὀστῶν (ὁμαδικὸς τάφος;).

Οἱ κεραμοσκεπεῖς ἐμφανίζονται πολὺ νωρὶς στὴν Τάναγρα, ἤδη ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 6ου αἰώνα[25]. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἐπιφανειακούς, ἔχομε καὶ κεραμοσκεπεῖς, τοποθετημένους μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα[26]. Ἐπικρατοῦν στὸν 5ο καὶ 4ο αἰώνα, ἐξακολουθοῦν ὅμως νὰ ἀπαντοῦν ἔστω καὶ ἀραιότερα, ὡς καὶ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς νεκρόπολης. Ἀπὸ τὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. ἐμφανίζεται νέος τύπος κεραμοσκεποῦς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, ἄγνωστος στὰ νεκροταφεῖα τῆς Ἀκραιφίας καὶ τῆς ἀρχαίας Λεβαδείας – μᾶλλον δὲ καὶ τῆς Ριτσώνας– καὶ μάλιστα σὲ δύο παραλλαγές. Κατὰ τὸν νέο αὐτὸ τύπο ὁ ἑκατέρωθεν ἀναβαθμὸς χρησιμεύει γιὰ τὴν τοποθέτηση τῶν ἡμικυλινδρικῶν

σύληση, οἱ ὑπ' ἀρ. 24952-53 σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ πεντάφυλλο, ἡ ὑπ' ἀρ. 24954 κορινθιακὴ κοτυλίσκη μὲ τεθλασμένη στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, ἀμφορίσκος καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 24955 καὶ 26581 μελανόμορφες λήκυθοι τοῦ ὕστερου 6ου αἰ. Γιὰ κτερίσματα, ποὺ σὲ πολλοὺς τάφους τοποθετοῦνται στοὺς ἀναβαθμοὺς καὶ φθάνουν ὡς ἐμᾶς θραυσμένα, ἀλλὰ ὁλόκληρα, βλ. Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 2 (Β/19) τοῦ 430-420. Βλ. καὶ κατωτ. σ. 224 κἑ. πίν. 106.1.

24. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994, 238 κἑ. σημ. 302 καὶ ΠΠ11.

25. Βλ. Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 3 (Μ/1, τῶν μέσων τοῦ 6ου αἰ. Γιὰ τὸ σανιδόσχημο εἰδώλιο τοῦ τάφου βλ. αὐτόθι 116 φωτ. ἀρ. 15.5). Στὴν Ἀκραιφία ἐπίσης, παιδικοὶ κεραμοσκεπεῖς τάφοι ἀπαντοῦν ἤδη ἀπὸ τὸ 560. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994, 236 κἑ. σημ. 288 ΠΠ8.

26. Γιὰ ἕνα δημοσιευμένο τάφο ἀπὸ τὴν Τάναγρα (Α/23) βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 31, 1976, Β, 120 πίν. 92β. Ὁ τάφος ἔχει καμπύλες τὶς κεραμίδες. Ὁ ἄλλος τύπος κεραμοσκεποῦς ἔχει τὶς κεραμίδες ἐπίπεδες, σὰν κεραμίδες στέγης. Γιὰ τοὺς δύο τύπους βλ. Higgins, *Tan. Fig.* 51 εἰκ. 42-43 (475-330 π.Χ.).

κεραμίνων καλυμμάτων, τὰ ὁποῖα στεγάζουν καμαροειδῶς τὴν κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ ἀναβαθμοῦ ὀρθογώνια ἀβαθὴ θήκη («γούβαν», γι' αὐτὸ καί «γουβωτοὶ» κατὰ τὸν Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 133 κέ. Κατὰ τὴν ἄποψή μας, πρέπει νὰ χαρακτηρίζονται ὡς πήλινοι *ἡμικυλινδρικοί*), ἐνῶ στοὺς συνήθεις κεραμοσκεπεῖς οἱ κεραμίδες στηρίζονται στὸν πυθμένα καὶ στεγάζουν μόνο αὐτόν. Κατὰ τὴν πρώτη παραλλαγὴ τοῦ νέου τύπου, χρησιμοποιοῦνται δύο πήλινοι ἡμικύλινδροι, πάχ. 0.03, μήκ. 0.90 καὶ διαμ. ± 0.55 μ., τῶν ὁποίων ἡ μία ἄκρη σχηματίζει ἐπίπεδο πυθμένα, δηλαδὴ συμφυὲς κεφαλάρι σὰν τύμπανο (σ. 244 σχ. 33 πίν. 134.1 [I/4]). Κατὰ τὴ δεύτερη παραλλαγή, χρησιμοποιοῦνται ἡμικυλινδρικὲς κεραμίδες, τῶν ὁποίων τὰ καμπύλα ἄκρα παχύνονται, δημιουργώντας σὲ τομὴ ταινία, πλάτ. 0.06 μ. καὶ δὲν σχηματίζουν συμφυὲς τύμπανο (πίν. 142.1 [I/5]). Μερικοὶ τάφοι τῆς παραλλαγῆς αὐτῆς καλύπτονται μὲ τρεῖς κεραμίδες ἐπενδύσεως φρέατος (προφανῶς ἀγοράζονταν καὶ γιὰ νεκρικὴ χρήση), ὅπως μαρτυροῦν οἱ ἡμικυκλικὲς ὀπές, σημεῖα στήριξης τῶν πελμάτων κατὰ τὸν καθαρισμὸ τοῦ φρέατος (πίν. 3.1)[27]. Στὴν ἐπιμήκη κεραμίδα τοῦ πυθμένα ἑνὸς κεραμοσκεποῦς τάφου νηπίου τοῦ τέλους τοῦ 6ου αἰ., σφράγισμα πτηνοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ μέσα σὲ ὀρθογώνιο βύθισμα (πίν. 2.4, 6)[28].

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς προαναφερθέντες τρεῖς κύριους τύπους τάφων, στὴν Τάναγρα ἀπαντοῦν καὶ ἄλλοι σπανιότεροι τύποι. Στὸ β΄ τέταρτο τοῦ 6ου αἰ., παράλληλα μὲ τοὺς λακκοειδεῖς ὑπάρχουν καὶ οἱ ἐγχυτρισμοί, κυρίως γιὰ παιδιὰ καὶ νήπια. Συνηθέστερα ὁ νεκρὸς τοποθετεῖται σὲ ἕνα πιθαμφορέα, ἐνίοτε ὅμως χρησιμοποιοῦνται δύο ἀνισομεγέθη ταφικὰ ἀγγεῖα, τὰ στόμια τῶν ὁποίων ἐφάπτονται[29] (κατὰ περίεργο τρόπο ὁ ἐγχυτρισμὸς σὲ ἀμφορέα Β/1 περιεῖχε ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα· ἐπιβίωση τοῦ ἐθίμου, ἀνάγκη ἢ ταφὴ νηπίου τέκνου ἐπηλύδων;). Ἀπὸ τὸ β΄ τρίτο τοῦ ἴδιου αἰώνα ἀπαντοῦν πήλινες λάρνακες

27. Εἰκονίζεται ὁ τάφος Α/48, γιὰ τὸν ὁποῖο βλ. ἀνωτ. σημ. 20. Γιὰ ἄλλους τάφους τοῦ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου βλ. κατωτ. σ. 132 καὶ πίν. 153.2, 3, 4, καθὼς καὶ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 44 1 φωτ. (Η/18), σημ. 45 1 φωτ. (Α/69), σημ. 188 1 φωτ. (Ι/19), σημ. 193 1 φωτ. (Ι/22). Πρβ. *Ker.* IX 32 πίν. 11.6,7, τάφοι 369, 374 (α΄ τέταρτο 3ου αἰ.;).

28. Πρόκειται γιὰ τὸν μονοκέραμο μικρὸ τάφο Σ/15 (βλ. καὶ τοὺς μονοκέραμους πειόσχημους Σ/41 καὶ ΚΚ/5, κατωτ. σ. 90 καὶ 113 ἀντίστοιχα. Ἐπίσης Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 134). Μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., ἀποκαλύφθηκε πολὺ ἐπιμήκης, καμπύλης διατομῆς καλυπτήρια κεραμίδα (0.80×0.25×0.02 μ.), ἡ ὁποία κάλυπτε μιὰ δεύτερη ὅμοια, ἀνάστροφα τοποθετημένη, ποὺ συνιστοῦσε τὸν πυθμένα τοῦ τάφου τοῦ λιλλιπούτειου νεκροῦ. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο κεραμίδων καθ' ὕψος διάμετρος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 0.14 μ. Κατὰ τὸ μέσο τοῦ μήκους τῆς κεραμίδας τοῦ πυθμένα τὸ σφράγισμα τοῦ πτηνοῦ, ἀπὸ τὰ πολὺ σπάνια τῆς Τανάγρας (βλ. Παππαδάκιν ἔ.ἀ. 135). Ὁ μικρὸς νεκρὸς εἶχε κτερισθεῖ μὲ τριφυλλόσχημη οἰνοχοΐσκη καὶ κυπελλίδιο (βλ. κατωτ. σ. 87 κεφ. 3 τάφο Σ/15). Γιὰ τὰ σπουδαῖα ἀρχαϊκὰ ἐργαστήρια κεραμίδων στέγης τῆς Τανάγρας βλ. κατ. σ. 14 σημ. 51.

29. Γιὰ ἕνα τέτοιο «δίδυμο» τάφο βλ. Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 5 (Λ/4, τοῦ 570). Ἄλλος ἕνας εἶναι ὁ συλημένος Π/4, ὁ ὁποῖος ὅμως μᾶς διέσωσε δύο ὑστεροκορινθιακοὺς σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους. Οἱ ὀκτὼ ἐγχυτρισμοί (πιθόταφοι), ποὺ ἀνέσκαψε ὁ Παππαδάκις, ἦταν ὅλοι τους διπλοί, δηλαδὴ «μετὰ μικροτέρου ὡς πώματος» (*ΠΑΕ* 1911, 133). Γιὰ ἐγχυτρισμοὺς μέσα σὲ δύο κατὰ τὸ στόμιο ἑνωμένα ταφικὰ ἀγγεῖα ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία, βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΑΕ* 1994, 232 κέ. ΠΠ4 καὶ *ΠΑΕ* 1991, 132 πίν. 83α-β (ΚΟΛ/184). Γιὰ ὅμοιους τάφους ἀπὸ τὸ Πυρὶ Θηβῶν βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἁγ. Ἐλεοῦσα, 209 ΠΠ4. Γιὰ τὴ Ριτσώνα, βλ. Ure, *ArybFig.* 7.

γιὰ τὴν ταφὴ νηπίων, ὠοειδεῖς (πίν. 2.7-8)[30] ἢ ὀρθογώνιες (πίν. 68.1)[31]. Οἱ ὠοειδεῖς λάρνακες συνεχίζουν καὶ στὸ α΄ ἥμισυ τοῦ 5ου αἰ. Στὴν ἀρχὴ τοῦ 5ου αἰ., γιὰ τοὺς ἐνηλίκους ἐμφανίζεται ὁ τύπος τῆς σαρκοφάγου, τῆς τοποθετημένης στὸ βάθος ὀρθογώνιου ὀρύγματος μὲ ἀναβαθμὸ στὶς μακρὲς πλευρές. Ἄλλοτε ἡ σαρκοφάγος εἶναι πήλινη[32] σὲ μορφὴ πυέλου λουτροῦ μὲ πήλινο ὁριζόντιο κάλυμμα καὶ ἄλλοτε ὀρθογώνια μονολιθική[33], μὲ λεπτὰ ἀσβεστολιθικὰ ἢ πώρινα τοιχώματα[34]. Ἕνας κάπως σπανιότερος τύπος, ὁ ὁποῖος ὅμως ἀπαντᾶ σχετικὰ συχνὰ κατὰ τὸν 4ο αἰώνα στὸ νεκροταφεῖο τῆς ἀρχαίας Λεβαδείας[35], εἶναι ὁ κιβωτιόσχημος, μὲ λεπτὲς πήλινες ἐπίπεδες πλάκες στὰ κάθετα τοιχώματά του καὶ στὴν ὀροφή, καὶ μερικὲς φορὲς καὶ στὸν πυθμένα.

Σὲ τάφους τῶν μετὰ τὸ 320 π.Χ. χρόνων ὑπῆρχε καὶ μικρῶν διαστάσεων ἐπιτύμβια στήλη, συνήθως ἀπὸ μαῦρο τιτανόλιθο, ἡ ὁποία ἔφερε μόνο τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ, χαραγμένο στὴν ὀνομαστική[36]. Μερικὲς ἀπὸ αὐτές, σὲ δεύτερη χρήση, κάλυπταν μεταγενέστερους λακκοειδεῖς μὲ ἀναβαθμὸ[37] ἢ πώρινους κιβωτιόσχημους, σὲ ἀρκετοὺς ἀπὸ τοὺς ὁποίους

30. Τάφος ΚΚ/58. Πήλινη λάρνακα, παιδική, συλημένη. Βρέθηκε τοποθετημένη μέσα σὲ ἀβαθὲς ὄρυγμα (πίν. 2.7-8). Ἐξωτ. διαστ. λάρνακας 0.96×0.35× 0.24 μ. (ὕψος). Περισυλλέχθηκαν κοτύλη, θραύσματα ἀγγείων καὶ τμήματα εἰδωλίων ἵππων. Τοῦ γ΄ τετάρτου τοῦ 6ου αἰ. Βλ. ἐπίσης τὴ λάρνακα Ε/16, καθὼς καὶ τὴ Σ/4, τῆς ὁποίας μάλιστα τὸ κάλυμμα κατὰ χώραν εἰκονίζεται στὸ Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 6. Γιὰ μιὰ ὠοειδὴ πήλινη λάρνακα νηπίου τοῦ β΄ ἡμίσεος τοῦ 6ου αἰ. ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 36, 1981, Β, 188 πίν. 116γ (Ἀθ. Κόλλια/2). Οἱ ὠοειδεῖς παιδικὲς λάρνακες στὴν Ἀκραιφία συνεχίζουν καὶ στὸ α΄ ἥμισυ τοῦ 5ου αἰ. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1992, 130 σημ. 13 πίν. 51α (ΚΟΛ/279, τοῦ α΄ τετάρτου τοῦ 5ου αἰ.).

31. Τοῦ Ε/11, ὁ ὁποῖος περιεῖχε δύο πτηνόμορφα εἰδώλια, παρεμφερὴ μὲ ἐκεῖνα τοῦ Ε/8α πίν. 47.1-4. Ἴσως κατ' ἐξαίρεση γιὰ τὴν ἐποχὴ αὐτή, ἡ πήλινη λάρνακα χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ γιὰ τὴν ταφὴ ἐφήβων. Βλ. τὸν ΚΚ/63, τῶν περὶ τὸ 570 χρόνων πίν. 68.2.

32. Βλ. Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. 7 (Β/74). Φαίνεται ὅτι ὁ τύπος ἐπιχωριάζει στὴν Τάναγρα, ἐφόσον στὸ νεκροταφεῖο τῆς Ἀκραιφίας, μὲ τὶς ἑκατοντάδες τάφων τῶν κλασικῶν χρόνων, εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτος. Βλ. καὶ Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 133.

33. Βλ. Andreiomenou ἔ.ἀ. 115 φωτ. ἀρ. 8 (Γ/8). Ὁ τύπος συνεχίζει καὶ σὲ ὁλόκληρο τὸν 4ο αἰ., ὅπως ἀποδεικνύει ἡ μονολιθικὴ σαρκοφάγος ΚΚ/23, γιὰ τὴν ὁποία βλ. κατωτ. σ. 243 πίν. 128.3 ΠΠ1 ἀρ. 52. Ἀπὸ τὶς δεκαπέντε μονολιθικὲς σαρκοφάγους οἱ ΚΚ/43 καὶ ΚΚ/55 εἶναι παιδικές.

34. Βλ. τὶς σαρκοφάγους Β/69 (πίν. 103.1), Ι/8 (πίν. 105.1-2). Ἡ πρώτη μᾶς ἔδωσε τὰ δύο ἀττικὰ ἐξάλειπτρα καὶ τὴν ἀνθεμωτὴ λήκυθο, ποὺ παρουσιάζονται στὸ Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 31, 1976, Β, 120 πίν. 92ε, ἀλλὰ καὶ κατωτ. πίν. 103.2. Ἐκεῖ δημοσιεύονται καὶ τὰ ὑπόλοιπα κτερίσματα. Βλ. κατωτ. σ. 126 κἑ. πίν. 103.3 καὶ ΠΠ1 ἀρ. 38. Γιὰ τὴν Ι/8 βλ. κατωτ. σ. 136 ΠΠ1 ἀρ. 42. Στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰώνα τοποθετεῖται καὶ ἡ σαρκοφάγος Κ/1, ἡ ὁποία περιεῖχε δύο μελανόμορφες ληκύθους τῆς Κατηγορίας τῶν Ἀθηνῶν/581 καὶ τοῦ Κύκλου τοῦ Αἵμονος, ἕνα κορινθιακὸ ἐξάλειπτρο καὶ μία ὑψίπουν τετράωτο κύλικα τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν μετὰ πτηνῶν τῆς Τάξεως ΙΙ, τῶν καλυπτομένων δηλαδὴ μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα (βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 148 εἰκ. 29 ΠΠ2 ἀρ. 13). Ἡ τάξη αὐτὴ ἐπιχωριάζει στοὺς τάφους τῆς Ριτσώνας, ἀλλὰ καὶ στὴν Τάναγρα, ἐνῶ ἀπουσιάζει σχεδὸν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία, ὅπου ἐπιχωριάζει ἡ Τάξη Ι. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *Ἐργαστ. Ἀκραιφίας*, σποράδην.

35. Βλ. Andreiomenou, Levadia 155 σημ. 3 εἰκ. 2 (ΝΟΣ/17). Ἀπὸ τοὺς λίγους τῆς Τανάγρας (βλ. κατωτ. σ. 132) εἶναι ὁ Ι/20, ὁ ὁποῖος δημοσιεύεται μαζὶ μὲ τὰ κτερίσματά του κατωτ. σ. 226 κἑ. πίν. 108.1-6, 109.1-2. ΠΠ1 ἀρ. 46. Βλ. καὶ Χρ. Τσούντα, Ἀνασκαφαὶ Τανάγρας 1887, *ΠΑΕ* 1887, 64. Ἐπίσης Harami, La tombe 2 de Tanagra, στὸ *Tanagra, Mythe et archéologie* 109 κἑ. εἰκ. 25 καὶ ἀρ. κατ. 65-76 (μέσα 4ου αἰ.).

36. Βλ. κατωτ. σημ. 103.

37. Ἀναφέρω τὸν Α/39, λακκοειδὴ μὲ ἀναβαθμό, ὁ ὁποῖος καλύφθηκε πρόχειρα μὲ ἀνομοιογενὲς ὑλι-

βρέθηκαν καὶ ἐντειχισμένες· οἱ κατωτ. σ. 25 κἑ. κεφ. 2 ἁδρομερῶς παρουσιαζόμενες εἴκοσι τρεῖς στῆλες βρέθηκαν κυρίως ἀνάμεσα σὲ συλημένους τάφους[38], ἔχοντας μετακινηθεῖ πιθανότατα ἀπὸ τυμβωρύχους.

Τὰ ἐπείσακτα ἀγγεῖα τῶν ἀρχαϊκῶν καὶ κλασικῶν τάφων τῆς Τανάγρας[39] εἶναι παρεμφερὴ μὲ ἐκεῖνα τοῦ νεκροταφείου τῆς Ἀκραιφίας[40]. Τὰ βοιωτικὰ ὅμως ἀγγεῖα τοῦ 6ου, 5ου καὶ 4ου αἰ., μελαμβαφή, τῆς κατηγορίας τῶν ἀρχαϊκῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ ἢ κύλικες κυρίως μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο τῶν μετὰ τὸ 440 χρόνων[41], ἐπειδὴ προέρχονται ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχα τοπικὰ ἐργαστήρια, παρουσιάζουν μεγαλύτερες ἢ μικρότερες διαφορές. Παράδειγμα οἱ κάνθαροι τῆς Τανάγρας τοῦ τέλους τοῦ 5ου, ἀλλὰ καὶ τοῦ 4ου αἰ., μὲ τὸ ὑψηλὸ πόδι καὶ τὸν ὑποτυπώδη δίσκο του, ποὺ ἔχει στερήσει ἀπὸ τὸ ἀγγεῖο τὴν εὐστάθειά του[42] καὶ τὰ ἐπίσης ἰδιόμορφα, δυσανάλογα ὑψηλὰ καρχέσια, τοῦ ἑλληνιστικοῦ Β/5.

Διαφορὲς στὴν τυπολογία ἐμφανίζουν καὶ τὰ εἰδώλια τῶν δύο νεκροταφείων, ἰδίως ἐκεῖνα τῆς τεχνικῆς Α, ἐπειδὴ προέρχονται καὶ αὐτὰ ἀπὸ δύο διαφορετικὰ τοπικὰ ἐργαστήρια, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ στὶς δύο, ἄνισου μεγέθους καὶ πολιτικοοικονομικῆς σημασίας, πόλεις, ὑπῆρχε ἴσως διαφορετική, αὐστηρότερη ἢ χαλαρότερη, κοινωνικὴ διαστρωμάτωση, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπέρρεαν συμβολισμοί[43], ποὺ ἐπηρέαζαν ἀσφαλῶς τὰ τοπικὰ ταφικὰ ἤθι-

---

κό (πήλινο ἡμικύλινδρο μὲ κλειστὲς τὶς στενὲς πλευρές, ἐγκάρσια τοποθετημένο, ἀκατέργαστη πωρόπλακα, τὴν ὑπ' ἀρ. 7343 ἐνεπίγραφη ἐπιτύμβια στήλη ἀπὸ τιτανόλιθο, μὲ ἀετωματικὴ ἀπόληξη, ὕψ. 0.80 μ., πλάτ. 0.39 μ. Βλ. κατωτ. πίν. 144.2). Ὁ τάφος μᾶς ἔδωσε τὸν ὑπ' ἀρ. 20749 ἀβαφὴ πιθαμφορίσκο, τὴν ὑπ' ἀρ. 24644 ἄβαφη οἰνοχόη, τὴν ὑπ' ἀρ. 24645 μελαμβαφὴ φιάλη, τὸν ὑπ' ἀρ. 24634 μελαμβαφὴ λύχνο καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 25439-25445 ἑπτὰ πολὺ ραδινὰ καὶ ἄτεχνα ἀρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ 2ου αἰ. Ἐπίσης τὸν τάφο 64 (1990), στοῦ ὁποίου τὴ νότια μακρὰ πλευρὰ εἶχε ἐντοιχισθεῖ σὲ δεύτερη χρήση ἡ ἐπιτύμβια στήλη τοῦ Μνασέου γιὰ τὴν ὁποία βλ. κατωτ. σ. 28 ἀρ. 7. Βλ. καὶ Higgins, *Tan. Fig.* 61. Γιὰ τὶς τέσσερις ἐπιτύμβιες στῆλες, ποὺ ἀποκαλύφθηκαν τὸ 1976 ἀνατολικὰ τοῦ Α/22, βλ. κατωτ. κεφ. 2 σ. 25 πίν. 144.1. Γιὰ τὶς χίλιες περίπου ἐπιτύμβιες στῆλες τῶν παλαιῶν ἀνασκαφῶν τῆς Τανάγρας, ποὺ στὸ μεγαλύτερο μέρος τους εἶχαν ἐπαναχρησιμοποιηθεῖ, ὡς καλυπτήριες μεταγενέστερων τάφων, βλ. D. Burr Thompson στὸ *EAA* VII (1966) 591 λ. *Tanagra*.

38. Ἀπὸ τοὺς ὀγδόντα, τοὺς ὁποίους ἐρευνήσαμε τὸ καλοκαίρι τοῦ 1990 στὸν χῶρο τοῦ ἐργοστασίου τῆς Κόκα Κόλα. Ἐξαιροῦνται οἱ στῆλες 7 καὶ 21, ποὺ βρέθηκαν ἐντοιχισμένες σὲ πώρινους κιβωτιόσχημους. Γιὰ τὶς εἴκοσι τέσσερις ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές, ποὺ ἀποκάλυψε ὁ Παππαδάκις, βλ. κατωτ. σ. 26 σημ. 105.

39. Βλ. ἀνωτ. σημ. 34 καὶ Andreiomenou, Tanagra 115 κἑ. φωτ. ἀρ. 9-10 (Ι/15), 11 (Ε/17), 12 (Ε/7), 13.3-4, 14 (Ε/15). Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 31, 1976, Β, 121 πίν. 92ε (Β/69). Βλ. ἐπίσης ὅλα τὰ κορινθιακὰ ἀγγεῖα, ποὺ δημοσιεύονται πιὸ κάτω.

40. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΑΕ* 1994, 155-254 (σποράδην) καὶ σ. 254, ὅπου Παράρτημα μὲ τὶς δημοσιεύσεις τῆς συγγραφέως γιὰ βοιωτικὰ θέματα.

41. Βλ. ἐκεῖνα τῶν τάφων Τ/16, Ε/2, Ε/5 κ.ἄ. Οἱ κύλικες τῆς κατηγορίας μὲ πτηνὰ Τάξεως ΙΙ δὲν ἀπαντοῦν στὴν Ἀκραιφία. Βλ. ἀνωτ. σημ. 34.

42. Τοῦ Ε/5. Αὐτὲς οἱ δυσπλασίες μαρτυροῦν ὅτι τὰ πολυάριθμα αὐτὰ ἀγγεῖα θὰ κατασκευάζονταν σὲ κάποιο ἐργαστήριο τῆς Τανάγρας μαζικὰ καὶ ἀποκλειστικὰ γιὰ ταφικοὺς σκοπούς. Παρόμοια μαζικὴ παραγωγὴ μὴ εὐσταθῶν κανθάρων δὲν παρατηρεῖται στὴν Ἀκραιφία. Γιὰ τὰ καρχέσια τοῦ Β/5 βλ. ἀνωτ. σημ. 14. Γιὰ τὴν κακὴ ποιότητα τῆς τοπικῆς μελαμβαφοῦς κεραμικῆς, κυρίως μάλιστα μετὰ τὰ μέσα τοῦ 5ου αἰ., βλ. D. Burr Thompson στὸ *EAA* VII, 1966, 592 λ. *Tanagra*. Βλ. καὶ Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 137.

43. Οἱ σειρὲς εἰδωλίων ἱππέων κυρίως, ποὺ ἐκτέριζαν ἀρκετοὺς τάφους (Ε/8β, Ε/17, Λ/9 κ.ἄ.), ὑποδη-

μα. Ἡ ἀδρομερὴς ἀκριβῶς διατύπωση τῶν διαφορῶν αὐτῶν στὴν τυπολογία τῶν ἱππέων καὶ τῶν σανιδοσχήμων εἰδωλίων τῶν δύο ἐργαστηρίων καὶ ἡ παράλληλη παρουσίαση μέρους τῶν συνόλων (Context) τῶν τάφων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους προέρχονται τὰ εἰδώλια τῆς Τανάγρας, συνιστᾶ τὸ περιεχόμενο μεγάλου μέρους τῆς παρούσας μονογραφίας.

Ἀπὸ τοὺς τάφους τῆς Τανάγρας ἀπουσιάζουν τὰ πλούσια χαλκὰ[44] καὶ τὰ σπανιότερα ἀργυρὰ κοσμήματα[45], οἱ χαλκὲς ἐπενδύσεις[46] ξύλινων κιβωτιδίων μὲ σφυρήλατες παραστάσεις ἀνθρώπων, βοοειδῶν, σφιγγῶν, γοργονείων σὲ μετάλλια κ.ἄ., τὰ ἀρχαϊκὰ κάτοπτρα μὲ χειρολαβὴ ὀστέινης ἐπένδυσης[47] κτλ., τὰ ὁποῖα ἐκτέριζαν πολλοὺς ἀρχαϊκοὺς τάφους τῆς Ἀκραιφίας. Στοὺς κλασικοὺς καὶ ἑλληνιστικοὺς χρόνους τοποθετοῦνται μερικὰ χάλκινα ἀντικείμενα, ὅπως λεπτὲς βελόνες[48], διπλὲς περόνες (πίν. 104.5), ἁπλοὶ ταινιόσχημοι δακτύλιοι (πίν. 142.5), ἐλάχιστα πτυκτὰ κάτοπτρα (πίν. 142.4) καὶ ἰατρικὰ ἐργαλεῖα (πίν. 142.3), μία μικκύλη κυλινδρικὴ πυξίδα (πίν. 2.3), στλεγγίδες (Β/69, ΚΚ/129, ΚΚ/27, Γ/12, ὅλες τοῦ 5ου αἰ.), ἕνα ἀγκίστρι (Γ/8, τοῦ 430), μικρὲς ἐφηλίδες καὶ χάλκινο ἐπιστόμιο κλειδαριᾶς (πίν. 140.4 [Β/53, β΄ τέταρτο 3ου αἰ.]), χάλκινα καρφιὰ (ΚΚ/6, μέσων 5ου αἰ.) κ.ἄ. Ἐπίσης πολλὲς σιδερένιες στλεγγίδες (Ι/8 πίν. 105.3, ΚΚ/129, ΚΚ/78, Ε/1, ΚΚ/109, Ε/6, Β/52, ΚΚ/13, Σ/30 κ.ἄ.), ἕνα σιδερένιο ἀγκίστρι (ΚΚ/13, ἑλληνιστικός), δύο

λώνουν πιθανὸν τὴν κοινωνικὴ τάξη, στὴν ὁποία ἀνῆκε ὁ νεκρός, τὴν ἀντίστοιχη ἴσως μὲ τὴν ἀθηναϊκὴ τάξη τῶν Ἱππέων. Διαφωτιστικὸ τὸ ἀρχαϊκὸ ἐπίγραμμα τοῦ Γάθωνος ἀπὸ τὴν Τάναγρα, ὁ ὁποῖος ἐπαινεῖται ἐπειδή, ὡς ἀνήκων στὴ βοιωτικὴ ἀριστοκρατία, θεωροῦσε καθῆκον του νὰ συνδυάζει τὴν ἱπποσύνη (ἐκτροφὴ ἵππων) μὲ τὴ φιλοξενία (χσενίαν ἱπποσύναν τε σοφοῖ). Βλ. P. A. Hansen, *Carmina Epigraphica Graeca, Saeculorum VIII-V a. Chr. n.* (1983) 62 ἀρ. 111. Βλ. καὶ ἀνωτ. σημ. 11.

44. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *Καλλίστευμα* 469-526, σποράδην. Μόνον ἀπὸ ἕνα σπειροειδὴ δακτύλιο περιεῖχαν μερικοὶ τάφοι τῆς Τανάγρας τοῦ α΄ ἡμίσεος τοῦ 6ου αἰ. Πρβ. Andreiomenou, Bronze Jewellery 83 σημ. 51 εἰκ. 31 (ΓΗΠ/82, τοῦ 570). Παντελὴ σχεδὸν ἔλλειψη μεταλλικῶν ἀντικειμένων διεπίστωσε καὶ ὁ Παππαδάκις, *ΠΑΕ* 1911, 137.

45. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *Καλλίστευμα* 502 σημ. 118 εἰκ. 45-46 (ΜΑΚ/41). Ὁ Σταματάκης ὅμως (*ΠΑΕ* 1882, 64) ἀναφέρει τὴν εὕρεση μέσα σὲ χάλκινη κάλπη τῶν κλασικῶν χρόνων χρυσοῦ ἐνωτίου καὶ ἀποτμημάτων δύο ἄλλων χρυσῶν κοσμημάτων.

46. Βλ. Ἀνδρειωμένου ἔ.ἀ. 506 σημ. 139-140. Τὰ ξύλινα κιβωτίδια (κίστες), ποὺ κατὰ τὸν Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 137, συνόδευαν μερικὲς φορὲς τὸν νεκρὸ στὴν Τάναγρα, δὲν ἔφεραν χάλκινη ἐπένδυση.

47. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *Ἐργαστ. Ἀκραιφίας*[2], ΠΠ1 ΜΑΚ/41. Ἐπίσης Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 40, 1985, Β, 151 κἑ. σημ. 38 σχέδ. 2 (Μάρα/13).

48. Πρβ. μιὰ βελόνα ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία στὸ Ἀνδρειωμένου, *Καλλίστευμα* 491 σημ. 57 σχ. 21 (ΚΗΦ/XLVII). Αὐτόθι σημ. 58 σχ. 22 (ΚΗΦ/LXXXI) καὶ σημ. 59 σχ. 23 (ΠΑΠ/145) δημοσιεύονται δύο χαλκὲς στλεγγίδες καὶ σημ. 64 σχ. 26 ἕνα πτυκτὸ κάτοπτρο (ΠΑΠ/169) μὲ βιβλιογραφία. Γιὰ τὰ πήλινα ἐπίχρυσα πλακίδια ἀπὸ διαλυθέντα νεκρικὰ στεφάνια βλ. ἀνωτ. σ. 6 σημ. 13. Στὸν Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 136, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πολλὰ ἀγγεῖα – σφαιρικοὺς κυρίως ἀρυβάλλους καὶ μελαμβαφὴ βοιωτικὰ – καὶ τὰ ἑκατὸ κοινὰ εἰδώλια, ποὺ ἔδωσαν οἱ 152 τάφοι ποὺ ἀνέσκαψε, ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς μικροευρήματα: καρποί, κυρίως σύκα καὶ ἐλιές, κελύφη αὐγῶν, λίγα θαλασσινὰ ὄστρακα· λίγα φοινικικὰ γυάλινα μυρηρά, στλεγγίδες, ἕνα μόνο ἐγχειρίδιο· ἐλάχιστες χαλκὲς πόρπες καὶ βελόνες, ἕνα-δύο μολύβδινα ψιμυθιοδοχεῖα μὲ ὑπολείμματα χρώματος, λαβίδες, ψηφίδες ὅρμων· τέλος, σὲ δύο τάφους παιδικοὺς ἀστράγαλοι φυσικοὶ ἢ ἐργασμένοι κατὰ σωροός. Ὁ Παν. Σταματάκης, ἐξάλλου (*ΠΑΕ* 1874-1875, 32), ἀναφέρει τὴν εὕρεση χάλκινων χειρουργικῶν ἐργαλείων. Σὲ συλημένους τάφους, ποὺ ἀνασκάψαμε τὸ 1990 στὸν περίβολο τοῦ ἐργοστασίου Κόκα Κόλα, βρήκαμε σπασμένα μυροδοχεῖα ἀπὸ διαφανὲς γυαλί (ἀρ. εὑρ. 25627-32 κ.ἄ.).

ἀλάβαστρα ἀπὸ ἀλάβαστρο (Β/69, τοῦ 490), πήλινες ἀγνύθες (πυραμιδοειδὴς τοῦ ΚΚ/25, τοῦ δ΄ τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. κ.ἄ. Γιὰ τὴν ὠοειδοῦς κορμοῦ ἀγνύθα, τῆς τεχνικῆς τῆς πολυχρωμίας, τοῦ ὕστερου 6ου αἰ. βλ. κατωτ. σ. 218 Τ/66), ἕνα πήλινο κωνικὸ σφονδύλι μὲ γραπτὲς ταινίες, ἐναλλασσόμενες μὲ σειρὲς κάθετων γραμμιδίων (Β/69). Ψήφους ἀπὸ ὑαλόμαζα περιεῖχαν ἀρκετοὶ τάφοι τοῦ 5ου αἰ.· μεγάλη ὀφθαλμωτὴ ψῆφο ὁ Β/69, τριάντα ἑπτὰ ψήφους, ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ περισσότερες ὀφθαλμωτές, ἡ πήλινη σαρκοφάγος Β/74, τῶν 430-420 χρόνων, ἐπίσης ἡ πήλινη λάρνακα νηπίου Γ/11, ἡ μονολιθικὴ σαρκοφάγος Γ/12 κ.ἄ. Ὁ τελευταῖος αὐτὸς τάφος περιεῖχε καὶ πολλοὺς φυσικοὺς ἀστραγάλους.

Στοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους τοποθετοῦνται οἱ δύο τάφοι, ποὺ μᾶς ἔδωσαν φυσικὰ ὄστρεα: ὁ Η/9 μὲ τὴ μεγάλη, κατεργασμένη ἀχιβάδα (πίν. 141.4) καὶ ὁ Β/1 μὲ τὶς ἕξι μικρὲς ἀχιβάδες· ἐπίσης ὁ Ρ/2, ποὺ περιεῖχε κέλυφος αὐγοῦ καὶ ὁ ΚΚ/86 ὀστέινη περόνη, παρεμφερὴ μὲ τὶς πολλές, ποὺ ἦλθαν στὸ φῶς κατὰ τὶς ἀνασκαφές μας στὸ οἰκόπεδο τοῦ ΟΤΕ στὸ Δήλεσι τὸ 1992 (βλ. ἀνωτ. σημ. 2). Τὰ ἐλάχιστα γυάλινα μυροδοχεῖα (μυρηρά, Ἀριστοφ. Ἀποσπ. 205) βρέθηκαν σὲ τάφους τοῦ 1ου αἰ. π.Χ. (στὸν Τ/29 τὸ γυάλινο τοῦ πίν. 142.6, στὸν Τ/73 ἕνα ἀπιόσχημο ἀπὸ γαλάζιο γυαλί. Γιὰ τὰ ὑπ' ἀρ. 25627-32 ἀποσπασματικὰ ἀπὸ διαφανὲς γυαλὶ τῶν ἀνασκαφῶν μας τοῦ 1990 βλ. τὶς τελευταῖες γραμμὲς τῆς σημ. 48).

Πολλὲς φορὲς οἱ λακκοειδεῖς μὲ ἢ χωρὶς ἀναβαθμό (Α/66, Β/17, Β/58, Ζ/5 κ.ἄ.), οἱ πυρές (Σ/63), οἱ μονολιθικὲς σαρκοφάγοι (Β/69, ΚΚ/27), οἱ πήλινες σαρκοφάγοι (Β/74, Ι/7) καὶ οἱ μνημειώδεις πώρινοι κιβωτιόσχημοι (Α/64, Β/51, Η/1, Τ/26, Τ/27, ΚΚ/13, ΚΚ33 κ.ἄ.) περιεῖχαν καὶ σιδερένια καρφιά, ποὺ μαρτυροῦν ὅτι ὁ νεκρὸς εἶχε τοποθετηθεῖ σὲ ξύλινη λάρνακα (βλ. τὸν πρώιμο ἀρχαϊκὸ ΚΚ/73, στὸν ὁποῖο διασώθηκαν σανίδες τοῦ φερέτρου καὶ οἱ σιδερένιες του στρόφιγγες) ἢ σὲ φορεῖο. Μερικοὶ τάφοι μᾶς ἔδωσαν καὶ σιδερένια ἐλάσματα ἢ γωνιὲς γιὰ τὴ στερέωση τοῦ φερέτρου, ἕνας δέ (ΚΚ/101), ἐκτὸς ἀπὸ τὶς σιδερένιες γωνιές, περιεῖχε καὶ τὶς δύο σιδερένιες λαβὲς τοῦ φερέτρου.

Ἡ παντελὴς ἀπουσία εὑρημάτων τῶν γεωμετρικῶν χρόνων ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο τῆς Τανάγρας – σὲ ἀντίθεση μὲ ὅ,τι συμβαίνει στὴν Ἀκραιφία, ὅπου ἀνασκάψαμε περὶ τοὺς εἴκοσι πέντε τάφους τῆς μέσης γεωμετρικῆς[49] κυρίως περιόδου, πλούσια κτερισμένους μὲ ἀγγεῖα καὶ χάλκινα κοσμήματα – ἐπιβεβαιώνει ὅσα λέγει ὁ Πλούταρχος[50], ὅτι στὴν ἀρχὴ τῆς ἱστορίας της ἡ ἀρχαία Τάναγρα ἀποτελοῦνταν ἀπὸ οἰκισμούς (ἔτι τῆς Ταναγρικῆς κατὰ κώμας οἰκουμένης). Φαίνεται ὅτι, ὅπως στὴν Ἀθήνα, ἔτσι καὶ ἐδῶ ἔλαβε χώρα συνοικισμὸς καὶ δημιουργήθηκε ἡ πόλη[51], τῆς ὁποίας ἡ παλιότερη μνεία ὑπάρχει ἐπάνω σὲ κεραμίδες στέγης μὲ τὴ σφραγίδα τῆς πόλης, ποὺ χρονολογεῖται περὶ τὸ 700. Πάντως,

49. Βλ. Ἀνδρειωμένου, Μέση Γεωμετρικὴ περίοδος τῆς Ἀκραιφίας, *Ἐπετ.Ἑταιρ.Βοιωτ.Μελετ.*, τόμ. Α τεῦχ. α, 169-182 (σποράδην)· τῆς ἰδίας, Παρατηρήσεις στὴ Μέση Γεωμετρικὴ περίοδο τῆς Ἀκραιφίας, στὸ *La transizione dal miceneo all'alto arcaismo - dal palazzo alla città, CNR* 1991, 451-464 (σποράδην).

50. *Ἠθ. Νικ.* 299 c-e. «Die Gründungslegende spricht auch für eher späten Synoikismos», *Der Kleine Pauly* 509 λ. *Tanagra*. Βλ. καὶ Fiehn, *RE* (1932) 2154 λ. *Tanagra*.

51. Γιὰ τὶς ἔρευνες στὸν χῶρο τῆς ἀρχαίας πόλης ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἱστορία της βλ. Roller, Recent In-

μὲ τὰ ὡς σήμερον δεδομένα, κανένα εὕρημα παλαιότερο τοῦ 590 π.Χ. δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν Τάναγρα (βλ. ἀνωτ. σ. 5 σημ. 4).

Οἱ πρωιμότεροι τάφοι τῶν ἀνασκαφῶν μας στὴν Τάναγρα περιεῖχαν πολλὰ ἀγγεῖα τῆς μέσης κορινθιακῆς περιόδου, κυρίως ἀρυβάλλους, σφαιρικοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ καὶ μὲ ἐπίπεδη βάση (Ε/8β, Ε/17) καὶ ἐλάχιστα ἀλάβαστρα (Ε/17), καθὼς καὶ λίγα βοιωτικὰ μελαμβαφή, κυρίως κυπελλίδια. Τοὺς πλούσιους τάφους κτέριζαν καὶ ὁλόκληρες σειρὲς εἰδωλίων ἵππων καὶ ἱππέων, μελαμβαφῶν (Ε/8β, Ε/17 κ.ἄ.) ἢ φωτεινοῦ βάθους μὲ γραμμικὸ διάκοσμο (Λ/9, ΚΚ/121, ΚΚ/34, ΚΚ/64) καὶ σανιδόσχημα διαφόρων τύπων (Ε/8β, Ε/17, ΚΚ/108, Ε/8α).

Εὐχάριστη ἔκπληξη ἀποτέλεσε ἡ εὕρεση μέσα στὸ ὄρυγμα Ε/8 τριῶν μεγάλων γυναικείων εἰδωλίων (πίν. 7.1-3, 8.1-2) τῆς ὀλιγάριθμης ὁμάδας τῶν καλουμένων Θρηνωδῶν (Mourners), τῶν χρόνων 590-580. Τὸ ἐξηρημένο πρόσωπο καὶ ἡ δαιδαλικὴ κόμη ἔχουν πλασθεῖ σὲ μήτρα, ἐνῶ τὸ ὡς τὸ ὕψος τοῦ λαιμοῦ κοῖλο ἐσωτερικῶς σῶμα μὲ τὴ σφιγμένη μέση εἶναι τροχήλατο καὶ καλύπτεται μὲ γάνωμα, τὸ ὁποῖο, στὴν πίσω πλευρά, ἀνέρχεται καὶ σὰν πέπλος καλύπτει τὸν λαιμὸ καὶ τὸ πίσω μέρος τῆς κόμης, ἐξαφανίζοντας τὴ δαιδαλική της διευθέτηση. Τὰ περισσότερα εἰδώλια τῆς μικρῆς αὐτῆς ὁμάδας μὲ τὸν τροχήλατο κορμό (στὰ τέσσερα γνωστὰ εἰδώλια ἀπὸ τάφο τοῦ Κεραμεικοῦ ὁ κορμὸς εἶναι χειροποίητος. Βλ. κατωτ. σ. 148, Λάξευμα Ε/8, ὅπου καὶ βιβλιογραφία) λέγεται ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὴν Τάναγρα. Καθὼς οὔτε οἱ τάφοι τῆς Ριτσώνας, οὔτε οἱ πολυάριθμοι τῆς Ἀκραιφίας περιεῖχαν κάποιο εἰδώλιο τῆς ὁμάδας αὐτῆς, ἐνῶ τὸ νεκροταφεῖο τῆς Τανάγρας, παρὰ τὴν ἀνηλεὴ σύλησή του, μᾶς διέσωσε αὐτὰ τὰ τρία καὶ μάλιστα προερχόμενα ἀπὸ τὸ ἴδιο ὄρυγμα, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ δεχθοῦμε ὅτι τὴν ὁμάδα συνιστοῦν ἀποκλειστικὰ

---

vestigations at Grimáda (Tanagra), στὸ *Beotia Antiqua* I (1987, ἐκδ. John Fossey) 129-163. Τοῦ ἴδιου, Sources and Documents on Tanagra in Boiotia, στὸ *Tanagran Studies* I (1989). Αὐτόθι 163-173 (Bibliography B) παραθέτει ὅλες τὶς ὡς τὸ 1989 δημοσιευθεῖσες ἐπιστημονικὲς ἐργασίες, οἱ ὁποῖες ἀφοροῦν τὴν ἱστορία καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς Τανάγρας, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἐκτεταμένες μελέτες τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης γιὰ τὶς ταναγραῖες. Τοῦ ἰδίου, The Prosopography of Tanagra in Boiotia, στὸ *Tanagran Studies* II (1989). Γιὰ ὁλόκληρη τὴν ταναγραϊκὴ περιοχὴ βλ. J. Fossey, *Topography and Population of Ancient Boiotia* I (1988) 43-99· ἰδιαιτέρως γιὰ τὴ θέση τῆς ἀρχαίας πόλεως Τανάγρας καὶ τῶν ἐκτεταμένων νεκροταφείων της, αὐτόθι 43-49. Συνοπτικὴ ἱστορία τῆς πόλης βλ. ἐπίσης στὸ Higgins, *Tan. Fig.* 19 κἑ. Τοπογραφικὸ χάρτη τῆς ταναγρικῆς χώρας αὐτόθι 20 εἰκ. 1. Τοπογραφικὸ τῆς ἀρχαίας Τανάγρας καὶ τῶν τειχῶν της στὴ θέση Γριμάδα βλ. αὐτόθι 28 εἰκ. 11 (ἀπὸ τὸν W. M. Leake, *Travels* in *Northern Greece* II, 1835, 454). Γιὰ τὴν ἀρχαϊκὴ καὶ κλασικὴ περίοδο τῆς Τανάγρας βλ. ἀκόμη R. Buck, Tanagra aux époques archaïque et classique, στὸ *Tanagra, Mythe et archéologie* (2003) 22-23. Ἐδῶ ἐξαίρεται ἡ προσωπικότητα τῆς Ταναγραίας Κορίννας, μιᾶς ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ποιήτριες τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποία ἐτίμησε ἡ γενέτειρά της μὲ τὴν ἵδρυση ταφικοῦ μνημείου σὲ περίβλεπτη θέση (Παυσ. IX 22, 3). Γιὰ τὶς κεραμίδες μὲ τὴ σφραγίδα τῆς πόλης βλ. R. C. S. Felsch, Boiotische Ziegelwerkstätten archaischer Zeit, *AM* 94, 1979, 1-40. Στὴ σ. 23 τονίζεται ὅτι κατὰ τὸν 6ο αἰ. ἡ Τάναγρα ἦταν σπουδαῖο κέντρο κατασκευῆς κεραμίδων στέγης καὶ ὅτι οἱ καλύτερες, ποὺ τὶς ὑπέγραφαν οἱ κατασκευαστὲς Πρίων (βοιωτικὸς διαλεκτικὸς τύπος τοῦ Πίqων) καὶ Δάβυχος, ἐξήγοντο ὡς τὴ Φωκίδα, τὴ Λοκρίδα καὶ τὴν Αἴγινα.

ἔργα τοῦ δραστήριου τοπικοῦ ἐργαστηρίου κοροπλαστικῆς, τὸ ὁποῖο, στὴν περίπτωση αὐτή, μιμήθηκε εἰδώλια τοῦ ἀνατολικοϊωνικοῦ χώρου. Τὸ ὀνομάζομε *Ἐργαστήριο* Θρηνωδῶν Τανάγρας.

Γιὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς Ἱστορίας τῆς Τανάγρας τίποτε δὲν γνωρίζομε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς· τὸ ὅτι ὅμως οἱ παλαιότεροι ἀπὸ τοὺς τάφους της (τῆς μέσης κορινθιακῆς περιόδου) εἶναι πλουσιότατα κτερισμένοι μαρτυρεῖ ὅτι ἡ πόλη εἶχε πλοῦτο καὶ ἤδη κάποια ἰσχύ. Ἀργότερα, τὸ 559, μαζὶ μὲ τὰ Μέγαρα ἱδρύουν στὴν περιοχὴ τοῦ Πόντου τὴν Ἡράκλεια (Ἡράκλεια Πόντω καὶ Πόντου, ἐν Πόντῳ, ἡ Ποντική, Ποντοηράκλεια. *RE* [1912], 433 λ. *Ἡράκλεια* ἀρ. 19. Γιὰ τὴν Ἱστορία τῆς πόλεως βλ. Burstein, *Heraklea*, Hoepfner, *Herakleia Pontika*, R. Buck, History 99). Ἡ πόλη ἀφιερώνεται στὸν Ἡρακλῆ, τοῦ ὁποίου ἡ λατρεία ἀκριβῶς σ' αὐτὲς τὶς περιοχὲς τῆς Βοιωτίας (ἀνατολική, κεντρικὴ καὶ νοτιοδυτική) «was first widespread in the archaic period», ἐνῶ ἦταν κυριολεκτικὰ ἀνύπαρκτη («completely absent») στὴ Μεγαρίδα (J. Fossey, *Boeotia antiqua* 4, 1944, 110). Παραδόξως καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Τάναγρα ἀπουσίαζαν, ὡς πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, τεκμήρια ὕπαρξης λατρείας τοῦ ἥρωα (Schachter, *Cults of Boiotia*, II. *Herakles to Poseidon*, 1986, 12). Τὸ ἔτος 1976 ὅμως οἱ ἀνασκαφές μας ἔφεραν στὸ φῶς τὸν προαναφερθέντα ἀποθέτη (σ. 7 σημ. 17-19), ὁ ὁποῖος μεταξὺ ἄλλων μᾶς ἔδωσε ἀρκετὰ χαράγματα μὲ τὶς λέξεις ἱερὸς καὶ Ἡρακλέους. Βλ. κατωτ. σ. 17 σημ. 57-58 καὶ σ. 31 κἑ. κεφάλαιο 2, Χαράγματα. Ἡ σημασία τῆς Τανάγρας ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι συμμετέσχε στὴ συγκρότηση τοῦ πρώτου πυρήνα τοῦ Κοινοῦ τῶν Βοιωτῶν. Βλ. R. Buck, History 111, 116 κἑ. καὶ Salmon, Confédération béotienne 18.

Μαζὶ μὲ τὰ ἀγγεῖα τῆς ὕστερης κορινθιακῆς I[52] καὶ τὶς σειρὲς τῶν εἰδωλίων, στὴν Τάναγρα ἐμφανίζονται τώρα καὶ ἐλάχιστα ἀττικὰ μελανόμορφα, μεταξὺ τῶν ὁποίων μικρὴ λεκάνη τοῦ ζωγράφου τοῦ Πόλου (πίν. 72.1)[53]. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀττικῶν ἐπείσακτων αὐξάνει κάπως κατὰ τὸ γ' τέταρτο τοῦ αἰώνα, ὅπως συμβαίνει καὶ στὴν Ἀκραιφία. Χαρακτηριστικὴ ἡ μελανόμορφη λήκυθος τύπου Δημανείρας τῆς Ὁμάδας μὲ τὸν Μελανὸ Λαιμό (Black-neck Class) τοῦ πλούσιου τάφου Ε/15 (πίν. 100.1). Στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 6ου καὶ στὸ α' τέταρτο τοῦ 5ου αἰ., μαζὶ μὲ τὰ σχετικῶς πολλὰ ἀττικὰ ἀγγεῖα[54], εἰσάγονται καὶ ἀττικὰ εἰδώλια, κυρίως τοῦ τύπου τῆς ἔνθρονης Ἀθηνᾶς[55]. Ἀναφέρω τὰ πέντε τοῦ τάφου ΚΚ/134, τοῦ τέλους τοῦ 6ου αἰ., καὶ τὰ τρία τοῦ ΚΚ/100, τοῦ α' τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. Μερικὰ ἀπὸ τὰ εἰδώλια τῶν τάφων αὐτῶν διατηροῦν ζωηρὰ τὰ χρώματά τους.

---

52. Βλ. Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 9 (ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους), φωτ. ἀρ. 10 (ἀρύβαλλοι μὲ παράσταση ταύρου, τοῦ ζωγράφου τοῦ Ἐμπεδοκλέους [Empedocles P., ἀρ. εὑρ. 6040, 6016]. Βλ. Amyx, *CVP* πίν. 108.1). Ὅλοι οἱ ἀρύβαλλοι προέρχονται ἀπὸ τὸν Ι/15 καὶ χρονολογοῦνται στὸ 570-560. Βλ. καὶ πολλοὺς τάφους στὸ Μέρος Δεύτερο κεφ. 3, ποὺ κατακλύζονται ἀπὸ σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους τῆς ἐποχῆς αὐτῆς.

53. Τοῦ Ε/14. Εἰκονίζεται καὶ στὸ Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 12.

54. Βλ. ἀνωτ. σημ. 34.

55. R. A. Higgins, *Greek Terracottas* (1967) 72 πίν. 29. Τοῦ ἴδιου, *Tan. Fig.* 94 κἑ. εἰκ. 104, 108-109. An-

Ὅπως σ' ὅλη τὴ Βοιωτία, ἔτσι καὶ στὴν Ἀκραιφία καὶ στὴν Τάναγρα οἱ τάφοι τοῦ β΄ ἡμίσεος τοῦ 6ου καὶ τοῦ α΄ ἡμίσεος τοῦ 5ου αἰ. κατακλύζονται ἀπὸ μελαμβαφὴ βοιωτικὰ ἀγγεῖα, κυρίως κανθάρους καὶ κανθαρίσκους, σκύφους, κύπελλα καὶ κυπελλίδια, ἀλλὰ στὸ β΄ ἥμισυ τοῦ 6ου αἰ. κτερίζονται καὶ μὲ βοιωτικὰ ἀγγεῖα ἄλλων κατηγοριῶν, ὅπως τὰ ἀνθεμωτά (πίν. 3.2)[56], οἱ κύλικες μὲ πτηνὰ κ.ἄ. Βλ. τὰ ἀγγεῖα τοῦ Ε/15 (πίν. 100.2-3, 4, 5, 6<β>, 6<α>) καὶ τοὺς κανθάρους τοῦ εὐθὺς ἀμέσως περιγραφομένου ἀποθέτη.

Τονίσαμε ἤδη (ἀνωτ. σ. 7 σημ. 17-19 καὶ σ. 16) τὴ σημασία γιὰ τὴν πρώιμη ἱστορία τῆς πόλης καὶ τὶς λατρεῖες της τοῦ πλουσιότατου ἀποθέτη, ποὺ ἀνασκάψαμε στὰ θεμέλια τοῦ μνημειώδους στωικοῦ (;) οἰκοδομήματος στὸν Τομέα Ο, ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν τάφων. Συγκεκριμένα, στὰ δύο νότια διάχωρά του (Ι καὶ ΙΙ) (βλ. κατωτ. σ. 266 κἑ. σχέδ. 58, 60) βρήκαμε χιλιάδες ὄστρακα ἀπὸ καλῆς ποιότητας κανθάρους δύο κατηγοριῶν: τῆς Κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ τῆς Τάξεως ΙΙΙ (πίν. 3.3-6)[57] καὶ κανθάρων μελαμβαφῶν, ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους φέρουν χαράγματα (graffiti)[58]. Συνηθέστερα ἀπαντοῦν οἱ λέξεις ἱερὸς καὶ Ἡρακλέους. Παρ' ὅλο ποὺ δὲν γνωρίζομε ἀπὸ τὶς ἀρχαῖες πηγὲς τὴν ὕπαρξη ἱεροῦ τοῦ Ἡρακλέους στὴν Τάναγρα, ἡ ἀποκάλυψη αὐτῶν τῶν χιλιάδων θραυσμάτων κανθάρων, μὲ τόσες φορὲς ἐπαναλαμβανόμενο τὸ ὄνομα τοῦ ἥρωος, ἀποδεικνύει τὴν ὕπαρξη τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ καὶ τὴν ἀκμή του στοὺς ἀρχαϊκοὺς χρόνους.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς προαναφερθέντες κανθάρους ὁ ἀποθέτης μᾶς ἔδωσε καὶ θραύσματα ἀγγείων ἄλλων περιόδων καὶ σχημάτων (βλ. καὶ ἀνωτ. σελ. 7 σημ. 17 πίν. 1.1-5), μερικὰ τῶν ὁποίων παρουσιάζομε δειγματοληπτικῶς: Ἀρυβάλλου τῆς μέσης κορινθιακῆς μὲ σειρὰ ὁπλιτῶν σὲ στικτὸ βάθος (hailstorm. πίν. 4.4), δύο βοιωτικῶν κανθαρίσκων μὲ σειρὰ ὑδροβίων πτηνῶν σὲ σκιαγραφία, τοῦ γ΄ τετάρτου τοῦ 6ου αἰ. (πίν. 4.6), ἀττικῶν μελανόμορφων κυλίκων καὶ σκύφων μὲ μεγάλα πλαγιαστὰ ἀνθέμια, ἐκφυόμενα ἀπὸ τὶς γενέσεις τῶν λαβῶν, μᾶλλον τῶν ἀρχῶν τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ αἰώνα (πίν. 5.1), ἑνὸς ἀττικοῦ ἐρυθρόμορφου ἀγγείου μὲ ἀνθέμια (πίν. 4.5). Στὸ α΄ τέταρτο τοῦ 5ου αἰ. χρονολογοῦνται

---

dreiomenou, Bronze Jewellery 85 σημ. 93 εἰκ. 64a· τοῦ MAK/LIII, τῶν περὶ τὸ 500 χρόνων. Mollard-Besques, *Catalogue raisonné* 15 B 85 πίν. 11. Γιὰ τὰ εἰδώλια τῶν KK/134 καὶ KK/100 τῆς Τανάγρας βλ. κατωτ. σ. 212 κἑ. πίν. 101.2-3, 5, 102.1 ΠΠ1 ἀρ. 36 καὶ σ. 220 κἑ. πίν. 104.2 ΠΠ1 ἀρ. 39 ἀντιστοίχως.

56. Τοῦ τάφου Τ/62. Ἀρ. εὑρ. 13895. Σκύφος συγκολλημένος, συμπληρωμένος σὲ μεγάλα τμήματα τοῦ κορμοῦ καὶ τοῦ χείλους. Ὕψ. 0.122, διάμ. χείλους 0.140 μ., διάμ. βάσης 0.066 μ. Πηλὸς τεφρός· γάνωμα μελανό, ἐξίτηλο. Οἱ ταινιόσχημες λαβὲς καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀγγείου καλύπτονται μὲ γάνωμα. Γιὰ δύο παρεμφερεῖς ἀνθεμωτοὺς σκύφους, ἐπίσης μὲ ταινιόσχημες λαβές, βλ. Ἀνδρειωμένου, *Ἐργαστ. Ἀκραιφίας* 157 ἀρ. 18.11 σημ. 436 πίν. 11.7, 157 κἑ. ἀρ. 18.12 σημ. 437, ἀμφοτέρους τοῦ MAK/90, τῶν μέσων τοῦ 6ου αἰ.

57. Βλ. καὶ Andreiomenou, Tanagra 113 σημ. 17, σ. 117 εἰκ. 2-3 φωτ. ἀρ. 24-26. Πρβ. Ure, *Sixth* πίν. 7.102.3.

58. Andreiomenou, ὅ.π. 113 σημ. 18-19 καὶ σ. 117 εἰκ. 4-5 φωτ. ἀρ. 27-29. Βλ. καὶ ἀνωτ. σημ. 17-19 πίν. 1.1-6, 2.1-2. Ὡς γνωστόν, ὁ κάνθαρος ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸ σύμβολο (Attribut) τοῦ Διονύσου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ τῶν δύο συνδεομένων μὲ τὴ Βοιωτία. Γιὰ τὰ χαράγματα ἐπὶ ὀστράκων κανθάρων βλ. κατωτ. σ. 31 κἑ. ἀρ. 1-63.

οἱ μελαμβαφεῖς κανθαρίσκοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους προέρχονται τὰ θραύσματα τῶν πιν. 5.2,4. Ἔχουν κατασκευασθεῖ κατὰ τὴ συνήθη στὴ Βοιωτία τεχνικὴ Six καὶ προέρχονται ἀπὸ ἐργαστήριο τῆς Τανάγρας (γιὰ ἀγγεῖα τῆς ἴδιας τεχνικῆς ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία καὶ τὴ Ριτσώνα βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 145 σημ. 64 εἰκ. 25, ὅπου καὶ βιβλιογραφία). Ἀσυνήθη εἶναι τόσο ὁ μὲ ἐλεύθερο χέρι ἐγχάρακτος ρόδακας στὸν σχεδὸν ἐπίπεδο πυθμένα τοῦ ἀνοικτοῦ ἀγγείου τοῦ πίν. 5.3, ὅσο καὶ ὁ ἰδιόρρυθμα πλασμένος καὶ διακοσμημένος δακτύλιος τῆς βάσης τοῦ ἀνοικτοῦ ἀγγείου τοῦ πίν. 5.5. Ἀπὸ τὰ τελευταῖα χρονολογικῶς ἀγγεῖα τοῦ ἀποθέτη εἶναι οἱ ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ τοπικοῦ ἐργαστηρίου. Ἐντυπωσιακὴ εἶναι ἡ ἀνθεμωτὴ διακόσμηση τοῦ μεγάλου θραύσματος τοῦ πίν. 5.6, μᾶλλον τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 5ου αἰ.

Ὁ πλουσιότερος ἀπὸ τοὺς τάφους, ὁ λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ Ε/17[59], τῶν χρόνων περὶ τὸ 590/580, περιεῖχε τριακόσια περίπου κτερίσματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κορινθιακοὺς ἀρυβάλλους, κυρίως σφαιρικοὺς μὲ ποικίλα διακοσμητικὰ θέματα (πίν. 25-31) καὶ λιγότερους μὲ ἐπίπεδη βάση (πίν. 26). Τούτων ἕνας, μεγάλων διαστάσεων καὶ ἄριστης τέχνης (πίν. 33.1-2, ἔγχρ. πίν. V καὶ ἐξώφυλλο), κοσμεῖται μὲ δύο λέοντες καὶ στὴ μέση μεγάλο ἀνθεμωτὸ κόσμημα, ἐνῶ ἕνας δεύτερος, ἀκόμη μεγαλύτερος, φέρει δύο σειρὲς μεγάλων ζώων (ἔγχρ. πίν. I.1<γ>, IV.3). Πολὺ ἐνδιαφέροντα εἶναι καὶ τὰ μεγάλα ἀλάβαστρα (πίν. 34.1, 33.3 [ἔγχρ. πίν. I.1<β> καὶ ὀπισθόφυλλο], ἔγχρ. πίν. I.1<α>), ἕνας ἀμφορίσκος (πίν. 35.1-2), ἕνας μοναδικὸς μεγάλος ἀσκὸς bucchero (πίν. 36.1-2), ἀλλὰ καὶ τὰ εἰδώλια, κυρίως μελαμβαφεῖς ἱππεῖς (πίν. 34.2, 37.1,3) καὶ λίγοι ἱππεῖς φωτεινοῦ βάθους (πίν. 38.1-4), καθὼς καὶ ἄριστης ποιότητας σανιδόσχημα (πίν. 39-41).

ΑΡΧΑΪΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ ΚΑΙ ΑΚΡΑΙΦΙΑΣ

Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν εἰδωλίων τῶν τάφων τῆς περιόδου 590-540 (228 τὸν ἀριθμὸ) καὶ τὰ πλούσια σύνολά τους, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἐπιθυμία μας νὰ συμπεριλάβομε στὴ μελέτη αὐτὴ καὶ τοὺς μεταγενέστερους τάφους[60], μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους μᾶς ἔδωσαν σημαντικὰ εὑρήματα, μᾶς ὑποχρεώνουν νὰ περιορισθοῦμε σὲ ἁδρομερὴ τυπολογικὴ κατάταξη τῶν εἰδωλίων, συνεπικουρούμενοι γιὰ τὴ χρονολόγησή τους ἀπὸ τὴν ἁπλὴ παράθεση τοῦ ἀντίστοιχου κεραμικοῦ συνόλου[61], χωρὶς ἐνδελεχὴ ἀνάλυσή του.

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ βοιωτικὰ εἰδώλια τοῦ α΄ ἡμίσεος τοῦ 6ου αἰ., καθὼς καὶ τῆς δεκαετίας ποὺ ἀκολουθεῖ, ἀνήκουν στὴν τεχνικὴ Α. Αὐτὴ συνίσταται στὴν κάλυψη τοῦ

59. Εἰκονίζεται κατὰ τμήματα στά: Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 31, 1976, Β, 121 πίν. 92α, *ASAtene* 59, 1981, 254 εἰκ. 7, Ἀπὸ τὴ Νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 79 (1 φωτ.). Ἐπίσης στὸν Higgins, *Tan. Fig.* 39 (φωτ.). Ἄφθονα κτερίσματα στοὺς ἀρχαϊκοὺς τάφους, ἰδιαίτερα ἀγγεῖα, ἀναφέρει καὶ ὁ Παππαδάκις, *ΠΑΕ* 1911, 136.

60. Ἀλλὰ καὶ νὰ παραθέσομε σὲ ἰδιαίτερο κεφάλαιο ἁδρομερὴ περιγραφὴ ὅλων τῶν τάφων, ποὺ ἀνασκάψαμε τὰ ἔτη 1976-1977 καὶ 1989, καθὼς καὶ τὸ γ΄ δεκαήμερο Ἰουλίου 1990 στὴν Τάναγρα. Βλ. Πρόλογον.

61. Ὅπου αὐτὸ κατέστη δυνατὸν νὰ συντηρηθεῖ καὶ νὰ φωτογραφηθεῖ. Βλ. ἀνωτ. σημ. 7.

εἰδωλίου μὲ λεπτὸ ἢ παχύτερο στρῶμα διαφανοῦς ἀλειφώματος καὶ στὴ διακόσμησή του μὲ εἰδικὴ διάλυση τοῦ πηλοῦ, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ὄπτηση μετατρέπεται σὲ γάνωμα. Τὰ ἐπιμελέστερης κατασκευῆς εἰδώλια καλύπτονται μὲ παχύτερο, ὑποκίτρινο στρῶμα διαφανοῦς ἀλειφώματος καί, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γάνωμα, γιὰ τὴ διακόσμησή τους χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ ἐρυθροϊῶδες (πίν. 38.1-4, 40.1-3, 43.1-2, 66.1-3). Στὴν τεχνικὴ Α κατατάσσονται καὶ τὰ μελαμβαφῆ εἰδώλια, ἱππεῖς κατὰ κύριο λόγο καὶ ἵπποι[62], σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἡ χαίτη καὶ ἄλλες λεπτομέρειες (χαλινάρι, ἐπενδύτης ἱππέα κ.ἄ.) ἀποδίδονται μὲ λευκό, μὴ ἀπολεπιζόμενο ἐπίθετο χρῶμα[63].

Ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς μέσης κορινθιακῆς περιόδου καὶ παράλληλα μὲ τὴν τεχνικὴ Α, ἐφαρμόζεται καὶ ἡ τεχνικὴ Β (τῆς πολυχρωμίας), ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ σὲ ὁλόκληρο τὸ β΄ ἥμισυ τοῦ 6ου αἰ. καὶ στὴν α΄ δεκαετία τοῦ 5ου, ὁπότε πλέον καὶ σταματοῦν τὰ ἐργαστήρια κοροπλαστικῆς ὅλων τῶν βοιωτικῶν πόλεων νὰ παράγουν τὰ χαρακτηριστικὰ σανιδόσχημα εἰδώλια καὶ τοὺς ἰδιόμορφους ἵππους καὶ ἱππεῖς. Κατὰ τὴν τεχνικὴ αὐτὴ τὸ εἰδώλιο καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ μετὰ τὸ ψήσιμό του διακοσμεῖται μὲ ἐρυθρὸ κυρίως καὶ λιγότερο μὲ μαῦρο καὶ κίτρινο χρῶμα. Ἡ τεχνικὴ τῆς πολυχρωμίας, ἡ ὁποία ἐφαρμόζεται σὲ ὁλόκληρο τὸν ἑλληνικὸ κόσμο, συνεχίζεται στὴ Βοιωτία κατὰ τὸν 5ο, ἀλλὰ καὶ στοὺς ἑπόμενους αἰῶνες, τώρα ὅμως πλέον τὰ βοιωτικὰ κοροπλαστικὰ ἐργαστήρια προσαρμόζονται πρὸς τὸν πανελλήνιο συρμὸ καὶ παράγουν καὶ αὐτὰ εἰδώλια μὲ ὁλόκληρο τὸ πρόσθιο μέρος τους κατασκευασμένο σὲ μήτρα[64].

α. Εἰδώλια ἱππέων καὶ ἵππων

Στὴν Τάναγρα ἀφθονοῦν τὰ ραδινὰ μελαμβαφῆ εἰδώλια ἱππέων κυρίως, ἀλλὰ καὶ ἵππων[65] (Ε/8β, Ε/17, Λ/9), ποὺ τοποθετοῦνται σὲ σειρὲς μέσα σὲ τάφους τῆς περιόδου 590-570. Στὸ β΄ τρίτο τοῦ αἰώνα οἱ μελαμβαφεῖς ἱππεῖς εἶναι στιβαροὶ καὶ ἀνευρίσκονται ἀπὸ ἕνας συνήθως στοὺς τάφους, ἐπειδὴ τώρα σὲ σειρὲς τῆς ἴδιας ὁμάδας (ΚΚ/34, ΚΚ/120, Σ/8) ἢ καὶ δύο ὁμάδων (ΚΚ/64, Σ/51, Σ/4, Ε/15) τοποθετοῦνται ἱππεῖς φωτεινοῦ βάθους. Ἀπὸ τοὺς τάφους τῆς Ἀκραιφίας τῶν περὶ τὸ 590-570 χρόνων ἀπουσιάζουν ἐντελῶς αὐτοὶ

62. Βλ. Andreiomenou, *AR* 1989/90, 37 εἰκ. 29 καὶ τὴν ἑπομένη σημείωση. Γιὰ εἰδώλια ἱππέων βλ. τοὺς τάφους Ε/17, Ε/8β.

63. Βλ. Andreiomenou, Tanagra 117 φωτ. 19.2 (Λ/9). Τῆς ἰδίας, *ΠΑΕ* 1989, 137 σημ. 38 πίν. 99β (ΓΗΠ/156). Østergaard 111 κἑ. εἰκ. 1-13 (σποράδην).

64. Σὲ ἀντιδιαστολὴ πρὸς τὰ συνήθη βοιωτικὰ εἰδώλια τῶν ἐτῶν 570-490, τὰ ὁποῖα, ὡς χαρακτηριστικὰ σανιδόσχημα, μόνον τὸ πρόσωπο ἔχουν πλασμένο σὲ μήτρα. Βλ. κατωτ. σ. 188 πίν. 70.1-2 (Ε/14). Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994, εἰκ. 93-94 (ΚΟΛ/103), εἰκ. 96 (ΚΟΛ/89) καὶ *AM* 110, 1995, σ. 120 σημ. 88-90 πίν. 16,1-2 (ΠΑΠ/78) κ.ἄ. Εἰδώλια μὲ ὁλόκληρο τὸ μπροστινὸ μέρος τους κατασκευασμένο μὲ μήτρα, μᾶς ἔδωσαν μεταξὺ ἄλλων καὶ οἱ τάφοι ΚΚ/134 (πίν. 101.3-4,6, 102.2), ΚΚ/100 (103.4-7, 104.1), Β/69 (πίν. 103.3), Σ/17 (πίν. 104.2), Τ/16 (πίν. 110.3-4, 111.1-3) κ.ἄ.

65. Βλ. Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 18 (Ε/17), ἀρ. 19 (Λ/9, τοῦ 570). Ἀπὸ τὸν ἴδιο τάφο προέρχονται καὶ οἱ φωτεινοῦ βάθους ἱππεῖς τῆς ἑπόμενης φωτογραφίας, ἀρ. 20. Ἄλλοι δύο μελαμβαφεῖς ἱππεῖς τοῦ Ε/17 δημοσιεύονται στὸ Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 31, 1976, Β, 121 πίν. 93γ.

οἱ χαρακτηριστικοὶ ραδινοὶ μελαμβαφεῖς ἱππεῖς τῆς Τανάγρας. Τὰ ἐλάχιστα μελαμβαφή, ποὺ ἦλθαν στὸ φῶς, εἶναι κυρίως ἵπποι[66] καὶ μάλιστα ρωμαλέων ἀναλογιῶν. Ἀπὸ αὐτούς, οἱ παλαιότεροι καὶ καλύτεροι βρίσκονται ἕνας ἕνας μέσα σὲ μερικοὺς τάφους, λίγο ἀργότερα ὅμως, στὴν ἀρχὴ τοῦ β΄ τετάρτου, ὁ μελαμβαφὴς ἵππος συνοδεύεται ἀπὸ ἕναν ἵππο φωτεινοῦ βάθους, ποὺ ἀνήκει στὴν ὁμάδα ποὺ ἀποδώσαμε στὸν Τεχνίτη τῶν Πλοχμῶν[67]. Σημειωτέον ὅτι στὴν Ἀκραιφία οἱ μετὰ τὸ 560 τάφοι δὲν περιέχουν πλέον μελαμβαφὴ εἰδώλια. Ἡ κατὰ φυσιοκρατικὸ σχεδὸν τρόπο ἀπόδοση τῶν σκελῶν μερικῶν ἀπὸ τοὺς μελαμβαφεῖς ἵππους τῶν χρόνων 590-580, καὶ κυρίως τοῦ ἵππου τοῦ ΓΗΠ/156[68] καὶ κάποια ἄλλα στοιχεῖα, ποὺ ὅλα ἀπαντοῦν σὲ εἰδώλια τῶν ἀνασκαφῶν μας στὸ νεκροταφεῖο τῆς Ἁγ. Ἐλεούσας Πυρίου Θηβῶν[69], ὁδηγοῦν στὴν παραδοχὴ ὅτι τὰ πρώιμα αὐτὰ εἰδώλια δὲν πρέπει νὰ εἶναι προϊόντα τοῦ ἐργαστηρίου τῆς Ἀκραιφίας, ἀλλὰ ὅτι εἰσήχθησαν ἐκεῖ ἀπὸ κάποιο κεντρικὸ ἐργαστήριο κοροπλαστικῆς, πιθανότατα μάλιστα τῆς κυρίαρχης στὸν βοιωτικὸ χῶρο πόλης τῶν Θηβῶν.

Ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία ἀπουσιάζουν ἐντελῶς καὶ οἱ ἄλλοι τύποι ἱππέων καὶ ἵππων, ἐπίσης κατὰ τὴν τεχνικὴ Α, ἀλλὰ φωτεινοῦ βάθους, οἱ ὁποῖοι, καὶ αὐτοί, ἀνευρίσκονται σὲ σειρὲς μέσα σὲ τάφους τῆς Τανάγρας τῆς ἴδιας πρώιμης περιόδου (Λ/9, Τάναγρα/Ὁμάδα 2), καθὼς καὶ τῆς ἑπόμενης εἰκοσαετίας (ΚΚ/64, Σ/51 Ὁμάδα 3, Σ/51 Ὁμάδα 6). Δὲν ἐκπροσωποῦνται ἐπίσης στὴν Ἀκραιφία οὔτε οἱ πολυπληθεῖς, χαρακτηριστικοὶ γιὰ τὴ Βοιωτία ριγωτοὶ ἱππεῖς («Glazed-Striped»)[70], οἱ ὁποῖοι ὅμως στὴ Ριτσώνα ἐμφανίζονται ἤδη ἀπὸ τὸ 570 καὶ συνεχίζουν, ὑπὸ παραλλαγές, ὡς καὶ πέρα ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ αἰώνα (Τάναγρα/Ὁμάδα 4, τάφος ΚΚ/121[71]. Ὁμάδα 5, τάφοι ΚΚ/34, ΚΚ/64, Β/64, ΚΚ/123 κ.ἄ. Ὁμάδα 5Α[72], τάφοι Ε/15, Μ/Ι, Σ/4 κ.ἄ.). Ὡς πρὸς τοὺς ἱππεῖς τῶν ὀλιγαριθμότερων ὁμάδων τῆς δεκαετίας 550-540 (Τάναγρα/Ὁμάδα 7, τάφοι ΚΚ/119, Σ/4, Σ/8 κ.ἄ. Ὁμάδα 8, τάφοι Ε/15, Σ/4. «Ὁμάδα» 9, τάφος Σ/9), αὐτοὶ φαίνεται ὅτι προορίζονταν γιὰ ἐπιτόπια χρήση καὶ ὄχι γιὰ ἐξαγωγή, ἐφ' ὅσον οὔτε κὰν στοὺς τάφους τῆς γειτονικῆς Ριτσώνας ἀπαντοῦν, οὔτε καὶ στῆς Ἀκραιφίας καὶ τῆς Ἁγ. Ἐλεούσας στὸ Πυρὶ Θηβῶν. Ἀπὸ τὸ τελευταῖο αὐτὸ μικρὸ ἀρχαϊκὸ νεκροταφεῖο ἀπουσιάζουν καὶ ὅλες οἱ ἄλλες ὁμάδες ἱππέων φωτεινοῦ βάθους τῆς Τανάγρας (Ὁμάδες 1-9).

Τὰ τρία αὐτὰ νεκροταφεῖα στεροῦνται καὶ τῶν ἐπιμελοῦς κατασκευῆς ἱππέων τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 1, μὲ τὸ παχὺ στρῶμα κιτρίνου ἀλειφώματος καὶ τὴν ἄφθονη χρήση ἐπιθέ-

66. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 137 σημ. 38 πίν. 99β. Τοῦ ἐγχυτρισμοῦ ΓΗΠ/156, τοῦ 590/80. Γιὰ μελαμβαφὴ κριό, μὲ πλαστικὴ ἀπόδοση τῶν ἑλικοειδῶν κεράτων, βλ. Andreiomenou, *Beiträge* σημ. 780/783 πίν. 114.2-3 ἀρ. εὑρ. 20914. Τοῦ ΨΥΧ/5 (1981).

67. Βλ. Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 106 σημ. 12 πίν. 7.1 (ΜΑΚ/61), σημ. 13 πίν. 7.2 (ΨΥΧ/17) καὶ σ. 156 σημ. 291 («Flechtband-Meister»). Στὴν Τάναγρα ὁ τύπος ἀπαντᾶ διαφοροποιημένος, μὲ ἀφύσικα ραδινὸ λαιμό. Βλ. Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 20 (Λ/9).

68. Βλ. ἀνωτ. σημ. 66.

69. Βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἁγ. Ἐλεοῦσα 164 σημ. 44 πίν. 19 (τ. 1, τῶν ἀρχῶν τοῦ 6ου αἰ.), 182 σημ. 90 πίν. 35 (τ. 16, 570-560).

70. Ὁ χαρακτηρισμὸς ἀναφέρεται κυρίως στοὺς στιβαροὺς ἱππεῖς τῶν μέσων τοῦ αἰώνα (Ὁμάδα 5Α), νομίζω ὅμως ὅτι μποροῦμε νὰ τὸν ἀποδώσομε καὶ στὰ εἰδώλια τῶν Ὁμάδων 4 καὶ 5.

71. Ure, *Aryb. Fig.* εἰκ. 62 πίν. 15, 145.95.

72. Αὐτόθι 62 πίν. 15, 110.116.

του ἰώδους (τάφοι Ε/8β, Ε/17, ΚΚ/106). Πιθανότατα ἀπὸ τὴν Τάναγρα προέρχεται καὶ τὸ ἀρ. ΣΤ 32 τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου ὡραιότατο εἰδώλιο ἱππέως[73], καθ' ὅσον συγκρίνεται μὲ τὸν ὑπ' ἀρ. 5138 ἱππέα τοῦ Ε/17 (πίν. 38.1-4) κατὰ τὴν ἰδιόμορφη διάπλαση τοῦ λοφίου.

Ὡς πρὸς τοὺς μικκύλους ἵππους μὲ ἢ χωρὶς ἀναβάτη τῆς Τανάγρας, καὶ αὐτοὺς ὅλους κατὰ τὴν τεχνικὴ Α, τρεῖς μόνο εἶναι μελαμβαφεῖς (ΚΚ/77 πίν. 80.2). Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι φωτεινοῦ βάθους καὶ προσπαθήσαμε νὰ τοὺς κατατάξομε σὲ τέσσερις ὁμάδες μὲ ἢ χωρὶς ἐσωτερικὴ ὑποδιαίρεση. Στὴν πρώιμων χρόνων Τάναγρα/Ὁμάδα 10 (Ε/8β, ΚΚ/122, ΚΚ/2, ΚΚ/121, ΚΚ/59, Ε/14)· στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 11, ποὺ τὰ εἰδώλιά της προέρχονται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸν ΚΚ/64 καὶ στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 12 (ΚΚ/77 [πίν. 80.1], Σ/4, Σ/9, Μ/1, Ε/16) τῆς δεκαετίας 550-540. Τοὺς δύο μικροὺς ἱππεῖς τοῦ Ε/9β, ποὺ εἶναι διαποίκιλτοι (πίν. 79.1-2), τοὺς κατατάσσομε στὴν Ὁμάδα τῶν Ἀθυρμάτων, Τάναγρα/Ὁμάδα 13. Καμιὰ ἀπὸ τὶς ὁμάδες αὐτὲς τῶν μικκύλων, οὔτε καὶ ἐκείνη τῶν μελαμβαφῶν μικκύλων, δὲν ἁπαντᾶ στὴν Ἀκραιφία. Στὴ Ριτσώνα ὅμως ἀντιπροσωπεύονται οἱ Ὁμάδες 10 (Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 15, 145.96, 97, 101b.38, 39) καὶ 12 (αὐτόθι πίν. 15, 110.119, 50.391).

Ὡς πρὸς τὰ κατὰ τὴν τεχνικὴ Β εἰδώλια, πρέπει νὰ διευκρινισθεῖ ὅτι λίγοι ἵπποι καὶ ἱππεῖς κατὰ τὴν τεχνικὴ αὐτὴ τῆς πολυχρωμίας, ἀλλὰ καὶ σανιδόσχημα διέφυγαν τὴν καταστροφικὴ μανία τοῦ ὀργανωμένου δικτύου τῶν ἀρχαιοκαπήλων τῆς διετίας 1872-1873 καὶ ἐλάχιστοι κατέστη δυνατὸν νὰ συντηρηθοῦν καὶ νὰ φωτογραφηθοῦν. Τὸ παχὺ στρῶμα ἰζήματος[74], ποὺ ἐπικαλύπτει τὰ λίγα αὐτὰ ἀποσπασματικὰ εἰδώλια, συμπαρασύρει κατὰ τὸν καθαρισμό τους τὸ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ χρώματα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καταστρέφεται μεγάλο μέρος τοῦ διακόσμου. Μεταξὺ τῶν λίγων ποὺ διασώθηκαν εἶναι καὶ τὸ ἀποσπασματικὸ εἰδώλιο εὐτραφοῦς ἵππου μὲ ἀναβάτη τοῦ τάφου ΚΚ/60[75] (πίν. 6.1-2, ἔγχρ. πίν. II.3)[76]. Μὲ μελανὸ χρῶμα ἀποδόθηκαν μόνον οἱ κυκλικοῦ

73. Ὁ Erik Holmberg, Attic and Boeotian Figurines and a Melian Relief, στὸ *Collection Hélène Stathatos* III, *Objets antiques et byzantines* (ἐκδ. Pierre Amandry 1963) 109 κἑ. ἀρ. 59 πίν. 17, χρονολογεῖ τὸν παρόντα ἱππέα τῆς Συλλογῆς Σταθάτου (ST. 32, ὕψ. 0.168 μ., μῆκ. 0.125 μ.) στὰ μέσα τοῦ 6ου αἰ. Θεωρεῖ ὅτι μὲ τὸν ἱππέα αὐτὸν μοιάζει πολύ («closely resembles») ἕνας σύγχρονός του τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὶς παλαιὲς ἀνασκαφὲς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας στὴν Τάναγρα καὶ δημοσιεύεται στὸ T. B. L. Webster, *Greek Terracottas* 12 πίν. 8. Ἡ διάπλαση τοῦ λοφίου τοῦ ἵππου αὐτοῦ μοιάζει πολὺ μὲ τοῦ δικοῦ μας. Παρεμφερὴ πλαστικὴ διαμόρφωση παρουσιάζει καὶ τὸ λοφίο τοῦ εἰδωλίου ἱππέα ἀπὸ τὴν Τάναγρα στὸ K. Neugebauer, *Antiken in deutschen Privatbesitz* (1938) 28 ἀρ. 94 πίν. 40.

74. Καὶ τὰ εἰδώλια τῆς Ἀκραιφίας κατὰ τὴν τεχνικὴ Β καλύπτονται μὲ ἴζημα, αὐτὰ ὅμως, ἐπειδὴ προέρχονται ἀπὸ ἄθικτους τάφους, διατηροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁλόκληρα καὶ προηγοῦνται τῶν ἀποσπασματικῶν κατὰ τὴν ἐπίπονη καὶ χρονοβόρο διαδικασία συντήρησης τῶν εἰδωλίων. Βλ. καὶ ἀνωτ. σημ. 7, σ. 18 σημ. 61.

75. Λακκοειδής, μὲ ἀναβαθμὸ σὲ βάθ. 0.80 μ., συλημένος. Προσανατολισμὸς Ἀ.-Δ., μῆκ. 1.60 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 1.25 μ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ εἰδώλιο, μόνον ἐλάχιστα μελαμβαφῆ ὄστρακα μᾶς ἔδωσε.

76. Ἀρ. εὑρ. 15867. Συγκολλημένο τὸ κεφάλι τοῦ ἀναβάτη καὶ ἡ γένεση τῆς οὐρᾶς· λείπει ἡ οὐρὰ καὶ τὰ τέσσερα πόδια. Σωζ. ὕψ. 0.110 μ., σωζ. μῆκ. 0.142 μ., πλάτ. στήθους 0.053 μ. Πηλὸς ἀκάθαρτος, συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, κίτρινης ἀπόχρωσης· λεία, ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα καὶ λευκὸ ἐπίχρισμα. Ὁ διάκοσμος κυρίως μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα καὶ ἐλάχιστο μελανό.

περιγράμματος μὲ στιγμὴ κατὰ τὸ κέντρο ὀφθαλμοὶ τοῦ ἵππου καὶ ἡ κόμη τοῦ ἀναβάτη. Μὲ ἐρυθρὸ καλύπτεται ἡ ράχη τοῦ ἀναβάτη, ἀποδίδεται ὁ ἀμυγδαλωτὸς ὀφθαλμός του καὶ γράφονται δύο παχιὲς ταινίες στὸ στῆθος τοῦ ἵππου. Ἡ χαίτη, τὸ χαλινάρι καὶ ὁ γραμμικὸς διάκοσμος καὶ τῶν δύο πλευρῶν ἀποδίδονται ἐπίσης μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα.

Τὸ εἰδώλιο, λόγω τοῦ μεγέθους καὶ τῆς σωματικότητάς του, βρίσκεται ἐκτὸς τῶν μεγάλων σειρῶν τῶν ἱππέων[77] τῆς Τανάγρας, ἀλλὰ καὶ γενικότερα ἐκτὸς τῶν χαρακτηριστικῶν βοιωτικῶν τύπων ἀμφοτέρων τῶν τεχνικῶν, ὅπως τοὺς συναντοῦμε σὲ τάφους τῆς Ριτσώνας[78] καὶ σὲ πολλοὺς τάφους τῆς Ἀκραιφίας[79]. Ἕνας εὐτραφὴς ἵππος, καὶ αὐτὸς μὲ γραμμικὸ διάκοσμο, ἀπαντᾶ ἤδη στὸν ΚΚ/62[80], τάφο λακκοειδὴ μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, τῶν περὶ τὸ 570-560 χρόνων. Δυστυχῶς ἡ κατεστραμμένη, λόγω τῆς πυρᾶς, ἐπιφάνειά του δὲν ἐπιτρέπει νὰ διακρίνομε τὴν τεχνικὴ μὲ τὴν ὁποία ἔχει κατασκευασθεῖ. Ἡ κατατομὴ τοῦ παρόντος ἵππου (ΚΚ/60) μὲ τὴν παρεμφερὴ διάπλαση τοῦ ρύγχους καὶ τὸν τονισμὸ τῆς χαίτης μὲ χρῶμα, καθὼς καὶ οἱ κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ ὁριζόντιες παχιὲς γραμμές, παραπέμπουν σὲ δύο ἀδελφοὺς ἵππους τοῦ Σ/51[81], τῶν περὶ τὸ 560 χρόνων, οἱ ὁποῖοι στέκονται αὐτοτελῶς καὶ παρουσιάζουν ἐπίσης ρωμαλέα σωματικὴ διάπλαση (*Τάναγρα/Ομάδα* 6).

Τὸ εἰδώλιό μας δείχνει ὅτι ἤδη ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ αἰώνα οἱ ἵπποι ἀποκτοῦν σωματικότητα καὶ ὄγκο. Τὰ ἑπόμενα, ἀργὰ καὶ βαθμιαῖα, καλλιτεχνικὰ βήματα τῶν Βοιωτῶν κοροπλαστῶν θὰ εἶναι ἡ ἀπόσπαση ἀπὸ τὸν ἵππο τοῦ χωρὶς πόδια ἀναβάτη, στὸν ὁποῖο τώρα προστίθενται σκέλη[82], ἡ πλαστικὴ διαμόρφωση τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ ἵππου καί, τέλος, τὸ πλάσιμο τοῦ ἀναβάτη σὲ αὐθύπαρκτη μορφή, ὅπως τὴ βλέπομε σὲ ἱππεῖς τῶν περὶ τὸ 500 χρόνων[83]. Τώρα πλέον εἶναι ἡ ἐποχή, ποὺ ἡ ἰδιότυπη βοιωτικὴ κοροπλαστικὴ παράδοση ἀποσύρεται ἀπὸ τὸ προσκήνιο, τὰ τοπικὰ ἐργαστήρια δέχονται ἐπιρροὲς ἀπὸ τὰ ἀττικὰ καὶ τὰ ροδιακά, καὶ στοὺς τάφους τῆς κλασικῆς περιόδου τῆς Βοιωτίας ἀνευρίσκομε κυρίως παραλλαγὲς τῶν ἀττικῶν καὶ ροδιακῶν τύπων.

Στὴν Ἀκραιφία, τὰ κατὰ τὴν τεχνικὴ Β εἰδώλια εἶναι πολλά. Τὸ τοπικὸ ἐργαστήριο κοροπλαστικῆς[84] ἤδη ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ α΄ τετάρτου τοῦ αἰώνα, ἐκτὸς ἀπὸ σανιδόσχημα, παρῆγε ἵππους διαφόρων τύπων, τῶν ὁποίων ἐπικρατέστερος καὶ χαρακτηριστικὸς τῆς τοπικῆς παραγωγῆς εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ φέρει στὸ μέτωπο ἐπίθετο, ταινιόσχημης διαπλάσεως λοφίο (Forelock-Group, Stirnmähnen-Gruppe)[85]. Οἱ ἵπποι μερικὲς φορὲς φέρουν

77. Ὅλων, βεβαίως, κατὰ τὴν τεχνικὴ Α.

78. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 15-16.

79. Βλ. κατωτ. σημ. 85-89.

80. Βλ. κατωτ. σ. 175 πίν. 52.2.

81. Βλ. κατωτ. σ. 194 πίν. 77.1.

82. Βλ. ἀνωτ. σ. 21 σημ. 73 καὶ Østergaard 152 κἑ. εἰκ. 58-61, 68.

83. Βλ. τὸν ἀναβάτη ἀπὸ τὸν τάφο ΚΚ/135, κατωτ. σ. 213 πίν. 102.2-3<α-β>. Ἐπίσης Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 18, 31.378 καὶ Østergaard 159 κἑ. εἰκ. 66-68, 71-74.

84. Ἡ δραστηριότητά του ἀναλύεται διεξοδικὰ στὸ Andreiomenou, *Beiträge* σποράδην. Βλ. τῆς ἰδίας, *AM* 110, 1995, 148 κἑ. Beil. 3, ὅπου περιγράφονται οἱ τύποι τῶν ἵππων τοῦ ἴδιου ἐργαστηρίου.

85. Βλ. αὐτόθι 113 σημ. 46-48 πίν. 11.5-6 (ΠΑΠ/206, 560-550), 114 σημ. 54 πίν. 12,1 (ΜΩΡ/30, 520-510) Beil. 3. Πρβ. Østergaard 156 εἰκ. 62-65 (τύπος J). Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἀπὸ τὰ δεκατέσσερα εἰδώλια ἵππων καὶ ἱππέων, ποὺ περιέχονται στὸν παρατιθέμενο κατάλογο (αὐτόθι σ. 156 J ἀρ. 1-14), κανένα δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν Τάναγρα.

ἁπλὸ ἀναβάτη[86], ἄλλοτε ὅμως πολεμιστὴ μὲ ἀσπίδα[87] καὶ κάποτε εἶναι ζευγμένοι σὲ ἅρμα[88].

Ὅλοι οἱ τύποι ἵππων τῆς τεχνικῆς Β τοῦ ἐργαστηρίου τῆς Ἀκραιφίας φέρουν τὴ χαρακτηριστικὴ διαγράμμιση[89] μὲ ἐρυθρὸ κυρίως χρῶμα, ποὺ συμπληρώνεται μὲ μαῦρο καὶ λιγότερο μὲ κίτρινο. Αὐτὴ ἡ διακόσμηση ἐφαρμόζεται καὶ στὰ πολυπληθή, διαφόρων τύπων σανιδόσχημα[90], ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες ὁμάδες εἰδωλίων, ὅπως εἶναι τὸ σύμπλεγμα πτηνῶν ἐπάνω σὲ δακτύλιο[91], τὰ ἅρματα[92], τὸ σύμπλεγμα ἱππέων[93], οἱ κριοί[94], ὁ ἱππαλεκτρύων κ.ἄ. καὶ φθάνει ὡς τὶς ἀρχὲς τοῦ 5ου αἰ., ὁπότε σταματοῦν νὰ παράγονται τὰ χαρακτηριστικὰ γιὰ τὴν ἀρχαϊκὴ Βοιωτία σανιδόσχημα εἰδώλια καὶ οἱ σχηματοποιημένοι ἵπποι καὶ ἱππεῖς.

β. Σανιδόσχημα εἰδώλια

Τὰ κατὰ τὴν τεχνικὴ Α σανιδόσχημα εἰδώλια τῆς Τανάγρας διαφέρουν καὶ αὐτὰ τῶν ἀντιστοίχων τους τῆς Ἀκραιφίας[95]. Χαρακτηριστικὸς τύπος τοῦ ἐκεῖ ἐργαστηρίου εἶναι τὰ ραδινὰ εἰδώλια μὲ μακρούς, πλαστικὰ ἀποδιδόμενους πλοκάμους[96], τὰ ὁποῖα ἀπουσιάζουν ἐντελῶς ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν ἀνασκαφῶν μας τῆς Τανάγρας, ὅπου ἐπιχωριάζουν διαφορετικοῦ διακοσμητικοῦ πνεύματος εἰδώλια. Τὰ εἰδώλια αὐτὰ τὰ κατατάξαμε σὲ ἐννέα ὁμάδες κατὰ χρονικὴ ἀλληλουχία, οἱ ἕξι ἀπὸ τὶς ὁποῖες περιλαμβάνουν καὶ εἰδώλια μὲ κάποια παραλλαγή. Ἔτσι: Ἡ Τάναγρα/Ὁμάδα 1 (ΚΚ/108 [πίν. 43.1-2], ΚΚ/34) μὲ τὴν παραλλαγή της 1Α (ΚΚ/75) περιλαμβάνει ἐπιμελοῦς κατασκευῆς εἰδώλια, μὲ περισσότερη ἢ λιγότερη χρήση ἰώδους, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὰ εἰδώλια ἱππέων τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 1. Στὴν Ὁμάδα 2 (Ε/8β, ΚΚ/108) καὶ στὴν παραλλαγή της 2Α (Ε/8β) κατατάσσονται

86. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1991, 141 σημ. 25 πίν. 87β (ΚΟΛ/99, 560-550).

87. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994, 193 σημ. 114 εἰκ. 55 (ΚΟΛ/136, τοῦ 540).

88. Βλ. Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 114 κέ. σημ. 56-58 πίν. 12,3 (ΜΩΡ/30, τοῦ 520-510), ὅπου καὶ βιβλιογραφία. Βλ. κατωτ. σημ. 92.

89. Βλ. ἀνωτέρω σημ. 79 καὶ ἐπίσης Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 117 σημ. 69-70 πίν. 14,2 (Γκράβα/1), *ΠΑΕ* 1992, 130 σημ. 27 πίν. 54γ (ΚΟΛ/288) κ.ἄ.

90. Γιὰ τὴν τυπολογία τῶν σανιδοσχήμων βλ. Andreiomenou, *Beiträge* σποράδην.

91. Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 115 σημ. 60 πίν. 13,1-2 (ΜΩΡ/30), 116 σημ. 61 πίν. 13,3 (ΨΥΧ/15).

92. Βλ. ἀνωτέρω σημ. 88. Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994, 197 σημ. 119 εἰκ. 58 (ΚΟΛ/99 ἀρ. εὑρ. 22307). Andreiomenou, *Beiträge* σημ. 97 εἰκ. 38-39 (4 φωτ.) (ΚΟΛ/99 ἀρ. εὑρ. 23059, μέσων 6ου αἰ.), σημ. 203 (2 φωτ.) (ΔΔ/50, 520/10). Φωτογραφία τῆς τελευταίας αὐτῆς συνωρίδας κατὰ χώραν στὸ Ἀνδρειωμένου, *AAA* 7, 1974, 337 εἰκ. 20.

93. Βλ. Andreiomenou, *Beiträge* σημ. 209-210 (3 φωτ.) (ΔΔ/129, ὕστερου 6ου αἰ.).

94. Αὐτόθι σημ. 160 (1 φωτ.) (ΔΔ/136, 520-510). Ὁ τάφος περιεῖχε καὶ ἕνα εἰδώλιο μόσχου μὲ ὅμοια διακόσμηση. Βλ. αὐτόθι σημ. 159 (1 φωτ.).

95. Ἕνα εἰδώλιο τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 2Α (τοῦ Κρωβύλου), ποὺ βρέθηκε μέσα στὸν πλουσιότατο τάφο ΨΥΧ/29, τῶν χρόνων 580-570, ἀσφαλῶς εἶναι ἐπείσακτο ἀπὸ τὴν πόλη αὐτή. Βλ. Andreiomenou, *Beiträge*, Beil. I (1 φωτ.).

96. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981, 258 κέ. σημ. 53 (ὅπου καὶ βιβλιογραφία) πίν. 15.1-5 (ΨΥΧ/29). Τῆς ἴδιας, *AM* 110, 1995, 119 σημ. 80 πίν. 15.1 (ΠΑΠ/78. Γιὰ ἄλλα δύο εἰδώλιά του βλ. κατωτ., σ. 24 σημ. 98).

εἰδώλια, τῶν ὁποίων τὸ περίζωμα («ποδιά») εἶναι τελείως ἀκόσμητο ἢ φέρει διάκοσμο ποὺ δὲν ἔχει ἀκόμα τυποποιηθεῖ. Τὰ δύο ἀρχέγονα, κυλινδρικοῦ κορμοῦ εἰδώλια τῶν ΚΚ/64 (πίν. 61.1-2) καὶ ΚΚ/75 τὰ κατατάξαμε στὴν Τάναγρα/ʿΟμάδα 3. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ εἰδώλια τῆς ʿΟμάδας 1, ἄριστης ποιότητας εἶναι καὶ ἐκεῖνα τῆς ʿΟμάδας 4 (πίν. 39-40), ποὺ ὅλα προέρχονται ἀπὸ τὸν πρώιμο καὶ πλουσιότατα κτερισμένο Ε/17. ʿΥπὸ παραλλαγήν, τὴν 4Α, τοποθετήσαμε τὸ εἰδώλιο τοῦ ΚΚ/73, ἐπειδὴ παρουσιάζει στοιχεῖα τῶν ʿΟμάδων 4 καὶ 5. Τὰ πρώιμα εἰδώλια τῆς ʿΟμάδας 5 (Ε/8α, Ε/11) ἐκφυλίζονται στὰ κακῆς ποιότητας τῆς παραλλαγῆς 5Α (ΚΚ/119). Ἡ Τάναγρα/ʿΟμάδα 6 περιλαμβάνει ὁρισμένα ἐντυπωσιακὰ εἰδώλια (Μ/3, Σ/51 πίν. 74.1-3 καὶ 76.1-2 ἀντίστοιχα) καὶ μερικὰ κανονικοῦ μεγέθους (ΚΚ/59, ΚΚ/75 πίν. 74.1-3 καὶ 76.1-2 ἀντίστοιχα). Τὰ ραδινὰ εἰδώλια τῆς Τάναγρα/ʿΟμάδας 7 (ΚΚ/34, ΚΚ/64, Β/64, Ε/14), μέσω τῆς παραλλαγῆς 7Α (Ε/97), ἀπολήγουν στὰ ρωμαλέων ἀναλογιῶν τῆς Τάναγρα/ʿΟμάδας 8, ποὺ ἀπαντοῦν σὲ πολλοὺς τάφους τῆς δεκαετίας 550-540 (ΚΚ/119, Μ/1, Ε/16, Ε/15). Σὲ τρεῖς τάφους τῆς ἴδιας δεκαετίας (Σ/4, Σ/9, Ε/15) ἀπαντοῦν καὶ τὰ ἀμελοῦς κατασκευῆς εἰδώλια τῆς Τάναγρα/ʿΟμάδας 9, κυρίως τὰ ἀμελέστερα τῆς παραλλαγῆς 9Α. Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τοὺς ἴδιους αὐτοὺς τάφους Σ/4 καὶ Ε/15 προέρχονται καὶ τὰ εἰδώλια ἱππέων τῆς Τάναγρα/ʿΟμάδας 8, ποὺ ἡ διάπλασή τους εἶναι ἀμελὴς καὶ ἡ διακόσμησή τους ἔγινε μὲ γρήγορες, ἀκανόνιστες πινελιές. Ἀσφαλῶς εὑρισκόμεθα πρὸ τῶν τελευταίων τύπων εἰδωλίων, ποὺ παρήχθησαν μὲ τὴν τεχνικὴ Α.

Ἤδη ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς μέσης κορινθιακῆς[97] ἐμφανίζονται στὴν Τάναγρα τὰ πρῶτα σανιδόσχημα κατὰ τὴν τεχνικὴ Β, ἡ ὁποία ὕστερα ἀπὸ λίγα χρόνια θὰ μᾶς δώσει εἰδώλια ἐντυπωσιακά, ὅπως ἡ πολοφόρος τοῦ Ε/14 πίν. 70.1-2[98]. Τὸ πρώιμο σανιδόσχημο ἔνθρονης γυναίκας, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν Ε/17 (πίν. 41.1-2), ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν συνθέτων[99]. Στὴν ἴδια κατηγορία κατατάσσονται καὶ δύο εἰδώλια τοῦ νεότερου τάφου ΚΚ/64, τόσο τὸ σανιδόσχημο[100] τοῦ πίν. 62.1-2, ὅσο καὶ τὸ μικκύλο τῆς τάξεως τῶν ἀρχεγόνων μὲ κυλινδρικὸ κορμό (Primitif) τοῦ πίν. 61.3-4. Σανιδόσχημα μὲ τὸ πρόσωπο πλασμένο σὲ μήτρα μᾶς ἔδωσαν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν προαναφερθέντα Ε/14, ὁ Β/64 (πίν. 64.1<γ>)[101] καὶ ὁ Ε/15 (πίν. 97.2).

97. Τὸ ἴδιο συμβαίνει λίγο αργότερα καὶ στὴν Ἀκραιφία. Ἀπὸ τὰ εἴκοσι τέσσερα σανιδόσχημα, ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ πρώιμος τάφος ΨΥΧ/29, τὰ μισὰ περίπου κατασκευάσθηκαν μὲ τὴν τεχνικὴ Β. Βλ. Andreiomenou, *Beiträge* Tab. 1 μὲ πολλὲς φωτογραφίες. Ἕνα ἀπὸ αὐτὰ παριστᾶ ἔνθρονον, καὶ μάλιστα μὲ πρόσωπο πλασμένο σὲ μήτρα.

98. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. τὰ δύο ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία στὸ Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 120 σημ. 88 πίν. 16.2, σημ. 90 πίν. 16.1. Καὶ τὰ δύο προέρχονται ἀπὸ τὸν ΠΑΠ/78, τῶν 570-560 χρόνων.

99. Βλ. κατωτ. σ. 164 κέ., ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

100. Ὅμοια εἰδώλια μᾶς ἔδωσε καὶ ὁ ΨΥΧ/29, γιὰ τὸν ὁποῖο βλ. σημ. 95-97, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι τάφοι τῆς Ἀκραιφίας τῶν χρόνων 570-560. Γιὰ τὰ εἰδώλια τῆς Ριτσώνας βλ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 13, 86.293.

101. Παρεμφερὴ μᾶς ἔδωσαν τόσο ἡ Ριτσώνα, ὅσο καὶ ἡ Ἀκραιφία. Βλ. κατ. σ. 188, ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

2. ΕΠΙΤΥΜΒΙΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΓΜΑΤΑ

ΕΝΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΕΠΙΤΥΜΒΙΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Ἀπὸ τὶς ἀδρομερῶς παρουσιαζόμενες εἴκοσι τρεῖς ἐνεπίγραφες ἐπιτύμβιες στῆλες, τῆς ἑλληνιστικῆς κυρίως περιόδου, οἱ εἴκοσι προέρχονται ἀπὸ τὸν χῶρο τοῦ ἐργοστασίου τῆς Κόκα Κόλα, ποὺ ἐρευνήσαμε ἀνασκαφικῶς τὸ καλοκαίρι τοῦ 1990, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ στήλη 20 μὲ τὸ ὄνομα Παρθενίων, τὴν ὁποία εἴχαμε ἤδη ἐντοπίσει κατὰ τὶς ἀνασκαφὲς τοῦ 1989 δυτικὰ τῶν τάφων ΚΚ/119-ΚΚ/122. Ἂν ἐξαιρέσομε τὴ στήλη 7 μὲ τὸ ὄνομα Μνασέας, ἡ ὁποία χρησιμοποιήθηκε δευτερογενῶς γιὰ τὸ κτίσιμο τοῦ μεταγενέστερου τάφου 64 (1990), ὅλες οἱ ἄλλες στῆλες τοῦ χώρου ἐντοπίσθηκαν ἀνάμεσα σὲ συλημένους τάφους, «ἀτάκτως ἐρριμμέναι».

Οἱ στῆλες 21-23 βρέθηκαν κατὰ τὶς ἀνασκαφές μας τοῦ ἔτους 1976, ἡ πρώτη, μὲ τὸ ὄνομα Γειλέας, ἐντειχισμένη στὸν μεταγενέστερο τάφο Δ/12, οἱ ἄλλες δύο πεταμένες ἔξω ἀπὸ τοὺς συλημένους τάφους Β/18 καὶ Δ/15 ἀντίστοιχα.

Οἱ ἀνασκαφὲς τοῦ ἔτους 1976 μᾶς ἔδωσαν καὶ ἄλλες ἐνεπίγραφες ἐπιτύμβιες στῆλες, γιὰ τὶς ὁποῖες ὅμως δὲν διαθέτομε ἐπιγραφικὰ στοιχεῖα (βλ. κατωτ. καὶ σημ. 102). Γιὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 7343 ἀετωματικὴ ἐνεπίγραφη στήλη ἀπὸ φαιὸ τιτανόλιθο, ἡ ὁποία σὲ δεύτερη χρήση κάλυψε τὸν λακκοειδὴ μὲ ἀναβαθμὸ Α/39 (πίν. 144.2) βλ. ἀνωτ. σημ. 37. Ἄλλες τέσσερις ἐπιτύμβιες στῆλες ἀποκαλύφθηκαν ἀνατολικὰ τοῦ κεραμοσκεποῦς Α/22 (πίν. 144.1). Ὁ εἰκονιζόμενος ὑπ' ἀρ. 7340 κυβόλιθος ἔχει ὕψ. 0.60 μ., μέγ. πλάτ. 0.30 μ. καὶ φέρει κάτω ἀπὸ τὸν προεξέχοντα κανόνα δύο σειρὲς γραμμάτων μὲ ἀκρέμονες· ἡ παραπλεύρως ὑπ' ἀρ. 7339 ἀετωματικὴ στήλη (ἐλλιπής, ὡς πρὸς τὸ κάτω τμῆμα της, σωζ. ὕψ. 0.62 μ., μέγ. πλάτ. 0.27 μ.) ἐπιστέφεται ἀπὸ τρία ἀκρωτήρια καὶ φέρει μόνο ἕνα ὄνομα. Γράμματα, ἀλλὰ πολὺ ἐφθαρμένα, φέρει καὶ ὁ δεύτερος, ὑπ' ἀρ. 7341 κυβόλιθος, σωζ. ὕψ. 0.50 μ. καὶ μέγ. πλάτ. 0.30 μ. Ὁ ὑπ' ἀρ. 7342 παρεμφερὴς κυβόλιθος εἶναι ἐλλιπὴς στὸ κάτω μέρος, σπασμένος σὲ δύο κομμάτια καὶ ἔχει συν. σωζ. ὕψ. 0.50 μ. καὶ μέγ. πλάτ. 0.30 μ.

Ἐπανερχόμενοι στὶς εἴκοσι τρεῖς ἐνεπίγραφες στῆλες τοῦ Καταλόγου, προσθέτομε ἐπεξηγηματικῶς τὰ ἀκόλουθα:

Ἐπειδὴ ὅλα τὰ εὑρήματα τῶν ἀνασκαφῶν μας τῆς Τανάγρας μεταφέρθηκαν προσφάτως καὶ στεγάσθηκαν στὸ Μουσεῖο Σχηματαρίου, δὲν εἶναι πρὸς τὸ παρὸν εὔκολη ἡ ἐπιτόπια ἐξέταση καὶ φωτογράφηση τῶν στηλῶν αὐτῶν. Ὅμως, γιὰ νὰ ἐμπλουτισθεῖ ἡ ταναγραϊκὴ προσωπογραφία τὸ συντομότερο δυνατόν, κρίναμε σκόπιμο νὰ καταφύγομε στὸ ἡμερολόγιο ἀνασκαφῆς 1990 καὶ νὰ ἀρυσθοῦμε τὰ ὑπάρχοντα γιὰ κάθε στήλη στοιχεῖα· καταθέτοντάς τα, παραθέτομε καὶ τὰ σχετικὰ σχεδιογραφήματα. Ζητοῦμε τὴν κατανόηση τῶν εἰδικῶν γιὰ τὸ ἐλλιπὲς τῆς παρουσιάσεως, κυρίως ὡς πρὸς τὴν ἀδυναμία μας νὰ

παράσχομε τὰ ὕψη τῶν γραμμάτων καὶ νὰ χρονολογήσομε τὶς στῆλες μὲ ἐπιτόπια ἐξέταση[102].

Ὅλες οἱ στῆλες τοῦ Καταλόγου εἶναι ἀπὸ γκριζόμαυρο τιτανόλιθο, μικρῶν διαστάσεων καὶ φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ χαραγμένο μὲ ἰωνικοὺς χαρακτῆρες στὴν ὀνομαστική[103].

Διακρίνονται σὲ δύο τύπους[104]: Ὁ ἕνας, ὅπου κατατάσσονται οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς στῆλες μας, ἀπολήγει ἄνω σὲ ὁριζόντια ἐπιφάνεια (κυβόλιθος, cippus sepulcralis) καὶ κοσμεῖται λίγο πιὸ κάτω μὲ προεξέχοντα, ἐπίκυρτης διατομῆς κανόνα, ὁ ὁποῖος συνεχίζει καὶ στὶς πλάγιες στενὲς πλευρές (βλ. κατωτ. ἀρ. 7, ἀρ. 11, ἀρ. 12, ἀρ. 13, ἀρ. 19). Ὁ ἄλλος τύπος ἀπολήγει σὲ ἁπλὴ ἀετωματικὴ ἐπίστεψη (βλ. ἀρ. 1 καὶ πίν. 144.2), ἡ ὁποία μερικὲς φορὲς κοσμεῖται μὲ ἕνα ἢ τρία ἀκρωτήρια (βλ. στήλη ἀρ. 2). Στὸν δεύτερο αὐτὸ τύπο ἀνήκουν μόνο οἱ δύο πρῶτες μικρὲς στῆλες τοῦ καταλόγου μας. Ἡ ἴδια ἀναλογία φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε καὶ στὶς εἴκοσι τέσσερις ἐπιτύμβιες στῆλες, ποὺ βρῆκε ὁ Παππαδάκις τὸ 1911 στὴν Τάναγρα. Ἐλάχιστες ἀπὸ αὐτὲς ἀπέληγαν σὲ ἀετωμάτιο. Οἱ πλεῖστες ἐπιγραφές – ὅλες μὲ ἁπλὰ ὀνόματα τῶν χρόνων κυρίως μετὰ τὸν 4ο αἰ. – ἦταν «ἐπὶ ἁπλῶν στηλῶν ὀρθογωνίων μὲ γεῖσον ἄνω ἐλαφρῶς ἐξέχον»[105].

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

1. Θραῦσμα ἀπὸ τὸ ἐπάνω μέρος μικρῆς στήλης μὲ ἁπλὴ ἀετωματικὴ ἐπίστεψη, τῆς ὁποίας οἱ τρεῖς πλευρὲς τῆς πρόσοψης τονίζονται μὲ ἐγχάραξη. Τὸ τύμπανο εἶναι ἁδρὰ πελεκημένο, μήπως γιὰ νὰ δεχθεῖ χρῶμα; Σωζ. ὕψ. 0.25 μ., σωζ. πλάτ. 0.18 μ., πάχ. 0.05 μ., ὕψ. ἀετώματος 0.115 μ. Ὁ ἐναπομένων χῶρος δεξιὰ τῶν σωζομένων γραμμάτων ὁδηγεῖ στὴν ἀποκατάσταση τοῦ ὀνόματος σὲ Εὐδ[ία]. 3ος-2ος π.Χ. αἰ. (;).

Ὁμοιότατη μία στήλη στὸ Μουσεῖο Σχηματαρίου μὲ ἐγχάρακτο τὸ ὄνομα Δαμώ, μόνο ὅτι ἐκεῖνο τὸ ἐπιτύμβιο μνημεῖο εἶναι ἀπὸ λευκὸ λίθο. Βλ. *IG* VII 900. Τὸ ὄνομα Εὐδία ἀπαντᾶ σὲ ἐπιγραφὴ τοῦ 4ου αἰ. π.Χ., ἡ ὁποία προέρχεται ἴσως ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, Fraser-Matthews II, καὶ σὲ ἄλλη ἐπιγραφὴ ἀπὸ τοὺς Δελφούς, χρονολογούμενη στὰ 1-20 μ.Χ. Αὐτόθι IIIB.

2. Θραῦσμα στήλης μὲ ἀνάγλυφη ἀετωματικὴ ἐπίστεψη, τῆς ὁποίας τὸ κορυφαῖο ἀκρωτήριο εἶναι σὲ μορφὴ ἄνθους λωτοῦ, τὰ δὲ πλάγια σὲ

102. Γιὰ τὰ ἀνασκαφικὰ δεδομένα βλ. ἀνωτ. σ. 11 κἑ. σημ. 37-38. Τὴ χρονολόγηση τῶν ἐπιγραφῶν ἔκανε ὁ Ἄγγελος Ματθαίου μὲ βάση τὰ προαναφερθέντα σχεδιογραφήματα. Τὸν εὐχαριστῶ θερμὰ γι' αὐτό, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ὅτι εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ διεξέλθει μὲ πολλὴ προσοχὴ τὸ κείμενό μου καὶ νὰ ἀποκαταστήσει τὸ ἐλλιπὲς ὄνομα τῆς ὑπ' ἀρ. 16 στήλης σὲ [Διο]νούσιος. Βλ. κατωτ. σ. 29 κἑ.

103. Ὅπως συνηθίζεται στὴ Βοιωτία καὶ στὶς ἄλλες δωρικὲς περιοχές, ἀλλὰ καὶ στὸν ἀνατολικοϊωνικὸ χῶρο. Ἡ ὑπ' ἀρ. 19 στήλη μας φέρει δύο ἐλλιπὴ ὀνόματα στὴν ὀνομαστική, τὰ ὁποῖα διαφέρουν κατὰ τὴ γραφή· φαίνεται ὅτι ἔχομε ἐπαναχρησιμοποίηση παλαιοτέρου μνημείου. Βλ. ἀνωτ. σ. 11 σημ. 37. Σὲ μία μόνο στήλη (ἀρ. 15) τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ συνοδεύει πατρώνυμο καὶ ἐθνικό. Πρόκειται περὶ ξένου, ὁ ὁποῖος ἐγκαταστάθηκε στὴν Τάναγρα.

104. Βλ. Higgins, *Tan. Fig.* σ. 27 (εἰκ.), σ. 38 εἰκ. 19-20 καὶ σ. 50.

105. Παππαδάκις, *ΠΑΕ* 1911, 135.

μορφὴ φυλλαρίων. Σωζ. ὕψ. 0.30 μ., πλάτ. 0.33, πάχ. 0.10 μ.

[Πύ;]ρρος. 2ος αἰ. π.Χ.

Οἱ ὑπόλοιπες εἴκοσι μία στῆλες ἀνήκουν στὸν πρῶτο τύπο (κυβόλιθοι). Τὶς ἀρ. 3-15, ποὺ διατηροῦν ὁλόκληρο τὸ ὄνομα, τὶς κατατάξαμε κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴ σειρὰ τοῦ ὀνόματός τους καὶ ὄχι χρονολογικά. Ἀκολουθοῦν οἱ στῆλες ἀρ. 16-19, ποὺ διατηροῦν μόνο ἐνδιάμεσα γράμματα καὶ στὸ τέλος ἡ ἀρ. 20 (Παρθενίων), ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸ ἴδιο οἰκόπεδο, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀνασκαφὴ τοῦ 1989, καὶ οἱ στῆλες ἀρ. 21-23, ποὺ ἀποκαλύφθηκαν τὸ 1976 στὸν χῶρο τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορικῆς Βιομηχανίας.

3. Θραῦσμα ἀπὸ τὴν ἄνω ἀπόληξη στήλης, ποὺ διατηρεῖ τὸν ἐπίκυρτο κανόνα καὶ ἀποκάτω τὰ τρία πρῶτα γράμματα τοῦ ὀνόματος

Δ Α Μ

Δαμ[ὼ] ἢ Δάμ[ων].

Ὁ τρόπος γραφῆς τοῦ Α ὁδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ παροῦσα στήλη χρονολογεῖται στὸν 1ο αἰ. π.Χ.

Γιὰ τὸ ὄνομα Δαμ[ὼ] βλ. τὰ σχόλια τῆς στήλης ἀρ. 1. Στὸ Μουσεῖο Σχηματαρίου σώζονται ἀκόμη τρεῖς ἐπιτύμβιες στῆλες μὲ τὸ ὄνομα αὐτό. Βλ. *IG* VII 899, 901, 902 καὶ Fraser-Matthews IIIB, ὅπου ἀναφέρονται ἄλλες πέντε ἐπιγραφὲς ἀπὸ τὴ Βοιωτία μὲ τὸ ὄνομα αὐτό: δύο ἀπὸ τὴ Θήβα καὶ ἀπὸ μία ἀπὸ τὴ Χαιρώνεια, τὶς Πλαταιὲς καὶ τὶς Θεσπιές. Σχεδὸν ὅλες χρονολογοῦνται στὸν 3ο ἢ τὸν 2ο αἰ. π.Χ. Πολὺ συχνὰ ἀπαντᾶται στὴ Βοιωτία τὸ ὄνομα Δάμων. Στὸ Fraser-Matthews ὅ.π. περιλαμβάνονται ἑκατὸν δεκαεπτὰ ἀναγραφὲς τοῦ ὀνόματος, ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ ὑπ' ἀρ. 47-52 προέρχονται ἀπὸ τὴν Τάναγρα. Γιὰ τὴν πιθανότητα ὅλες αὐτὲς οἱ ἀναγραφὲς τοῦ ὀνόματος νὰ ἀφοροῦν στὸ ἴδιο πρόσωπο βλ. Roller, *Prosopography* 7.

4. Μικρὴ στήλη ἀκέραιη. Ὕψ. 0.60 μ., πλάτ. βάσης 0.29 μ., πλάτ. στὴν κορυφὴ 0.26 μ., πάχ. 0.125 μ., μῆκ. ἐπικύρτου κανόνα 0.27 μ., πάχ. 0.03 μ. Ὁ κανόνας ξεκινάει σὲ ἀπόσταση 0.055 μ. ἀπὸ τὸ ἄνω ὁριζόντιο τελείωμα.

Δ Ι Ο Χ Α Ρ Ι Ν Ο Σ

Διοχαρῖνος 3ος-2ος αἰ. π.Χ.

Τὸ ὄνομα δὲν ἀπαντᾶται στὸ Fraser-Matthews, οὔτε στὸν IIIB οὔτε στὸν II.

5. Στήλη σὲ δύο θραύσματα, ὁλόκληρη. Ὕψ. 0.73 μ., πλάτ. βάσης 0.27 μ., πλάτ. στὴν κορυφὴ 0.245 μ., πάχ. 0.10 μ., μῆκ. κανόνα 0.255 μ., πάχ. 0.03 μ. Ὁ ἐπίκυρτος κανόνας ἀπέχει 0.055 μ. ἀπὸ τὴν κορυφὴ τῆς στήλης.

Ε Υ Τ Ο Υ Χ Ι Ν Α

Εὐτουχίνα 2ος αἰ. π.Χ.

Τὸ ὄνομα ἀπαντᾶται σὲ ἀετωματικὴ ἐπιτύμβια στήλη τοῦ Μουσείου Σχηματαρίου. Βλ. *IG* VII 1020, ὅπου καὶ βιβλιογραφία. Γιὰ τὸν τύπο τῆς στήλης, τῆς ὁποίας οἱ τρεῖς πλευρὲς τοῦ τυμπάνου τοῦ ἀετώματος τονίζονται μὲ ἐγχάραξη, πρβ. ἀνωτέρω σ. 26 ἀρ. 1. Στὸ Μουσεῖο Σχηματαρίου ἐπίσης, ὑπάρχει ἕνας κυβόλιθος (*IG* VII 1026), μὲ τὸν παραλλάσσοντα τύπο Εὐτυχίνα. Βλ. καὶ Fraser-Matthews IIIB.

6. Στήλη ἀκέραιη, μὲ ἐκκρούσεις στὶς ἀκμές. Ὕψ. 0.93 μ., πλάτ. βάσης 0.405 μ., κορυφῆς 0.36 μ., πάχ. 0.10 μ., μῆκ. κανόνα 0.39 μ., πάχ. 0.04 μ. Ἡ γένεση τοῦ κανόνα σὲ ἀπόσταση 0.07 μ. ἀπὸ τὴν κορυφή·

Κ Ο Ρ Ι Λ Λ Α

Κόριλλα 2ος αἰ. π.Χ.

Ἀπαντᾶται σὲ ἐπιτύμβια στήλη ἀπὸ τὴν Τάναγρα (*IG* VII 3516) καὶ σὲ ἐπιγραφὴ τοῦ 4ου αἰ. ἀπὸ τὶς Θεσπιές. Βλ. Fraser-Matthews IIIB. Ἐπίσης F. Dornseiff - B. Hansen, *Reverse-Lexicon of Greek Proper-Names* (1978) 30.

Πιθανότατα πρόκειται γιὰ τὸ ὑποκοριστικὸ τῆς

λέξης κόρη καὶ χαράχθηκε σὲ στήλη τάφου ἀνώνυμης ἀκόμα κορασίδας «κατ' ἔθος γνωστὸν ἐξ ἄλλων ὁμοίων ἐπιγραφῶν τῆς Τανάγρας».
(Σχόλιο τοῦ Παππαδάκι, *ΠΑΕ* 1911, 135, σὲ ἐπιτύμβια στήλη μὲ τὴν ἐπιγραφὴ ΚΟΡΑ, τὴν ὁποία ἀποδίδει σὲ τάφο ἀνώνυμης ἀκόμα παιδίσκης.)

7. Στήλη ἀκέραιη, μὲ ἐκκρούσεις στὸν ἐπίκυρτο κανόνα. Εἶχε χρησιμοποιηθεῖ δευτερογενῶς[106] γιὰ τὸ κτίσιμο τῆς νότιας μακρᾶς πλευρᾶς τοῦ πώρινου κιβωτιόσχημου τάφου 64 (1990). Ὕψ. 0.85 μ., πλάτ. 0.42 μ., πάχ. 0.16 μ., μῆκ. κανόνα 0.455 μ., πάχ. 0.05 μ.

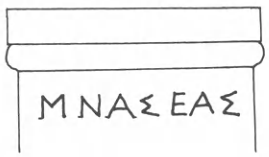

Μνασέας 3ος (;) αἰ. π.Χ.

Στὸ Fraser-Matthews IIIB ὑπάρχει ὀκτὼ φορὲς τὸ ὄνομα Μνασέας, καμιὰ ὅμως ἀπὸ τὶς ἐπιγραφὲς δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν Τάναγρα.

8. Στήλη ἀκέραιη, μὲ ἐκκρούσεις. Ὕψ. 1.02 μ., πλάτ. 0.36 μ., πάχ. 0.136 μ., μῆκ. κανόνα 0.37 μ., πάχ. 0.04 μ. Ἡ χάραξη κάτω ἀπὸ τὸν κανόνα δημιουργεῖ πρόβλημα, καθόσον τό «ὠσεὶ ἐκπεσὸν» Ν ἔπρεπε νὰ ἀποτελεῖ τὸ δεύτερο γράμμα τοῦ ὀνόματος

Μ[ν]ασί[ων;] 3ος-1ος αἰ. π.Χ.

Τὸ ὄνομα θὰ μποροῦσε νὰ ἀποκατασταθεῖ σὲ Μνασῖνος, Μνασίας ἢ Μνασίων. Καὶ τὰ τρία ἀπαντοῦν ἐπανειλημμένως σὲ βοιωτικὲς ἐπιγραφές (βλ. Fraser-Matthews IIIB), μόνον ὅμως τὸ Μνασῖνος ἀπαντᾶται καὶ σὲ ἐπιγραφὴ τῆς Τανάγρας (*IG* VII 1222).

9. Θραῦσμα ἀπὸ τὸ ἐπάνω μέρος στήλης. Σωζ. ὕψ. 0.435 μ., πλάτ. 0.40 μ., πάχ. 0.16 μ., μῆκ. ἐπικυρτου κανόνα 0.42 μ., πάχ. 0.04 μ. Ἡ γένεση τοῦ κανόνα σὲ ἀπόσταση 0.06 μ. ἀπὸ τὴν κορυφὴ τῆς στήλης·

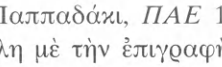

Νικοδάμα 2ος αἰ. π.Χ.

Στὸ Μουσεῖο Σχηματαρίου ὑπάρχει ἐπιτύμβια στήλη ἀπὸ μαῦρο τιτανόλιθο μὲ τὸ ὄνομα Νικοδάμα. Βλ. *IG* VII 1251, 3ος-2ος αἰ. π.Χ. Βλ. Fraser-Matthews IIIB.

10. Δύο θραύσματα στήλης. Σωζ. διαστ. 0.36× 0.30×0.065 μ.

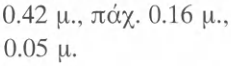

Ὁμολωΐς 3ος αἰ. π.Χ.

Τὸ καθαρὰ βοιωτικὸ αὐτὸ ὄνομα ἐπιχωριάζει στὴν Τάναγρα, ἀπὸ ὅπου ἔχομε ὀκτὼ ἐπιγραφές (αὐτόθι ἀρ. 5-12), ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες ὀκτὼ καλύπτουν ὁλόκληρη τὴ Βοιωτία.

11. Στήλη ἀκέραιη, μὲ ἐκκρούσεις στὶς ἀκμές. Ὕψ. 0.90 μ., πλάτ. βάσης 0.36 μ., πλάτ. κορυφῆς 0.31 μ., πάχ. 0.16 μ., μῆκ. κανόνα 0.34 μ., πάχ. 0.04 μ. Προσεγμένης ἐργασίας. Ἐπίστεψη ὕψ. 0.135 μ. Ὁ ἐπίκυρτος κανόνας φέρει στὸ μέσον τοῦ ὕψους του ἐγχάρακτη γραμμή· ὅμοια γραμμὴ μεταξὺ τοῦ κανόνα καὶ τοῦ ἐγχάρακτου ὀνόματος

Πούθων τέλος 4ου αἰ. π.Χ.

Τὸ ὄνομα Πούθων, βοιωτικὸς διαλεκτικὸς τύπος ἀντὶ τοῦ Πύθων, ἀπαντᾶται κυρίως σὲ ἐπιγραφὲς τῶν Θεσπιῶν, ἀπὸ ὅπου ἀναφέρονται δεκατρεῖς. Βλ. αὐτόθι ἀρ. 18-30. Ἀπὸ τὶς δύο τῆς Τανάγρας ἡ ὑπ' ἀρ. 13 ἀπαντᾶται σὲ κυβόλιθο τοῦ Μουσείου Σχηματαρίου. Βλ. *IG* VII 1356. Γιὰ τὴν ἄλλη βλ. Roller, *Prosopography* 87 ἀρ. 1478, τοῦ 230-200.

12. Στήλη ἀκέραιη, μὲ ἐκκρούσεις στὶς ἀκμές. Ὕψ.

106. Βλ. ἀνωτ. σ. 11 κἑ. σημ. 37 καὶ κατωτ. σ. 30 ἀρ. 19 σημ. 107.

0.83 μ., πλάτ. βάσης 0.38 μ., πλάτ. στὴν κορυφὴ 0.35 μ., πάχ. 0.17 μ. Ὁ ἐπίκυρτης διατομῆς κανόνας, ποὺ ξεκινάει σὲ ἀπόσταση 0.05 μ. ἀπὸ τὴν ἐπίπεδη κορυφή, ἔχει μῆκ. 0.375 μ. καὶ πάχ. 0.04 μ.

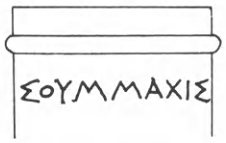

Σουμμαχὶς 3ος αἰ. π.Χ.

Τὸ ὄνομα Σουμμαχὶς ἢ Συμμαχὶς δὲν ἀπαντᾶται στὸ Fraser-Matthews IIIB· ἀπαντᾶται ὅμως τὸ Συμμάχη. Τὸ καὶ στὴν Ἀττικὴ ἀνύπαρκτο ὄνομα Συμμαχὶς ἀπαντᾶται στὴ Μῆλο σὲ ἐπιγραφὴ τοῦ 370-365 π.Χ. Βλ. Fraser-Matthews I. Ἐπίσης στὴν Ἤπειρο. Βλ. Fraser - Matthews IIIA. Γιὰ τὸ χαρακτηριστικὸ στὴ Βοιωτία διαλεκτικὸ φαινόμενο τῆς μετατροπῆς τοῦ *υ* σὲ *ου* βλ. μεταξὺ ἄλλων τὶς δύο ἐπιγραφὲς τῆς Τανάγρας τοῦ 3ου ἢ 2ου αἰ. π.Χ.: *IG* VII 1394, Σουνέτα (=Συνέτη. Βλ. Fraser-Matthews II ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. καὶ I ἀπὸ τὴν Κῶ), *IG* VII 1395, Σουρίνα (=Συρίνα. Βλ. Fraser-Matthews I, ἀπὸ τὴν Ἐρέτρια). Ἐπίσης κατωτέρω, τὴν ἀρ. 16 στήλην, μὲ τὸ ὄνομα [Διο]νύσιος.

13. Στήλη ἀκέραιη, ἐκτὸς ἀπὸ μικρὸ τμῆμα στὸ κάτω μέρος. Σωζ. ὕψ. 0.80 μ., πλάτ. 0.38 μ., πάχ. 0.15 μ. Ὁ κανόνας, ποὺ ξεκινάει σὲ ἀπόσταση 0.07 μ. ἀπὸ τὴν ἐπίπεδη κορυφή, εἶναι λεπτός, πάχ. 0.015 μ. καὶ μήκ. 0.40 μ.

Τιμοκκὼ 3ος αἰ. π.Χ.

Τὸ ὄνομα δὲν ὑπάρχει στὸ Fraser-Matthews οὔτε στὸν τόμο II οὔτε στὸν IIIB.

14. Στήλη ἀκέραιη, μὲ ἰσχυρὲς ἐκκρούσεις στὶς ἀκμές. Ὕψ. 0.68 μ., πλάτ. στὴ βάση 0.35 μ., στὴν ἐπίστεψη 0.30 μ., πάχ. 0.11 μ. Ὁ ἐπίκυρτης διατομῆς κανόνας ἀρχίζει σὲ ἀπόσταση 0.06 μ. ἀπὸ τὴν κορυφὴ καὶ ἔχει μῆκ. 0.30 μ. καὶ πάχ. 0.04 μ.

ΦΙΛΟΞΕΝΑ

Φιλοξένα 2ος αἰ. π.Χ.

Τὸ ὄνομα ἀπαντᾶται σὲ δεκαπέντε βοιωτικὲς ἐπιγραφές. Βλ. αὐτόθι ἀρ. 1-15. Οἱ ὑπ' ἀρ. 4-8 προέρχονται ἀπὸ τὴν Τάναγρα, ἰδιαίτερα μάλιστα οἱ ὑπ' ἀρ. 5 καὶ 6 εἶναι ἐπιτύμβιες καὶ βρίσκονται στὸ Μουσεῖο Σχηματαρίου. Βλ. *IG* VII 1477, 1478.

15. Στήλη συγκολλημένη ἀπὸ δύο θραύσματα, ὁλόκληρη. Ὕψ. 0.90 μ., πλάτ. βάσης 0.355 μ., κορυφῆς 0.325 μ., πάχ. 0.10 μ. Ὁ ἐπίκυρτης διατομῆς κανόνας ξεκινάει σὲ ἀπόσταση 0.055 μ. ἀπὸ τὴν κορυφὴ καὶ ἔχει μῆκ. 0.35 μ. καὶ πάχ. 0.03 μ.

ΩΦΕΛΙΩ

ΠΥΡΡΟΥ ΑΡΙΒΑΝΔΕΥΣ

Ὠφελίω[ν]
Πύρρου Ἀριβανδεὺς 2ος αἰ. π.Χ.

Τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ ἀπαντᾶται σὲ κυβόλιθο, ποὺ ἦταν ἐντειχισμένος στὸν ἱερὸ ναὸ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν στὸ Σχηματάρι (*IG* VII 1508). Γιὰ τὶς ὑπόλοιπες τρεῖς ἐπιγραφὲς ἀπὸ τὴ Βοιωτία μὲ τὸ ὄνομα Ὠφελίων βλ. Fraser-Matthews IIIB. Τὸ πατρώνυμο Πύρρος ἀπαντᾶται σὲ δώδεκα βοιωτικὲς ἐπιγραφές (βλ. αὐτόθι), ἀπὸ τὶς ὁποῖες μόνον ἡ ὑπ' ἀρ. 6, τοῦ 1ου αἰ. π.Χ., προέρχεται ἀπὸ τὴν Τάναγρα. Τὸ ἐπὶ τῆς στήλης μας ἐθνικὸν Ἀριβανδεύς – ἐὰν φυσικὰ μεταγράφηκε σωστὰ – δὲν ἀπαντᾶται ἀλλοῦ. Στὸν Roller, *Prosopography* 105 κέ. ἀναφέρονται δέκα ἐπιτύμβιες ἐπιγραφὲς μὲ τὰ ὀνόματα ξένων, οἱ ὁποῖοι ἐτάφησαν στὴν Τάναγρα. Οἱ δύο (F5, F52) ἀφοροῦν γυναῖκες, οἱ ὁποῖες κατάγονται ἀπὸ τὴ γειτονικὴ Χαλκίδα καὶ θὰ ἦλθαν στὴν Τάναγρα ὡς νύφες. Ὅμοιες ἐπιγαμίες μεταξὺ τῶν γειτονικῶν αὐτῶν περιοχῶν γίνονται ὡς καὶ σήμερα. Οἱ ὑπόλοιπες ἐπιγραφές (F2, F12, F16, F29, F55, F61, F68, F72) φέρουν ἀνδρικὸ ὄνομα, συνοδευόμενο ἀπὸ πατρώνυμο καὶ ἐθνικό. Γιὰ τὸν νεκρὸ τῆς στήλης F72 ἐκ παραδρομῆς προφανῶς γράφτηκε «buried at Athens».

16. Θραῦσμα στήλης. Σωζ. διαστ. 0.24×0.21×0.10 μ. (πάχος). Ὁ κυκλικῆς διατομῆς κανόνας ἔχει πάχ. 0.025 μ. καὶ ἀπέχει ἀπὸ τὴν κορυφὴ 0.045 μ.

ΝΟΥΣΙΟΣ

[Διο]νούσιος 3ος αἰ. π.Χ.

Βλ. ἀνωτ. σημ. 102. Πρβ. τὶς τρεῖς ἐπιτύμβιες

ἐπιγραφὲς τῆς Τανάγρας στὸ *IG* VII 924 (Διονούσιος), 935 καὶ 1548.1 (Διωνούσιος). Βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 29, σχόλια στήλης 12.

17. Θραῦσμα ἀπὸ τὸ ἐπάνω μέρος στήλης. Σωζ. ὕψ. 0.46 μ., σωζ. πλάτ. 0.24 μ., πάχ. 0.10 μ., πάχ. ἐπίκυρτου κανόνα 0.04 μ. Κάτω ἀπὸ τὸν κανόνα, ὁ ὁποῖος ἀπέχει ἀπὸ τὴν κορυφὴ 0.06 μ., τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ.

Ο Ν Ο Υ Ν

[- -]ονουν[- -]

18. Θραῦσμα στήλης, σωζ. διαστ. 0.24× 0.155 μ.

Ρ Ι Ω Σ

) Ο ξ

[- -]ριωσ[- -]
[- -]οσ[- -]

19. Τὸ ἄνω ἥμισυ στήλης μὲ μεγάλες ἐκκρούσεις στὶς ἀκμές. Ἐπαναχρησιμοποιήθηκε γιὰ τὸ κτίσιμο τῆς βόρειας μακρᾶς πλευρᾶς τοῦ τάφου 65 (1990)[107]. Σωζ. ὕψ. 0.50 μ., πλάτ. 0.32 μ., πάχ. 0.06 μ., μῆκ. κανόνα 0.34 μ., πάχ. 0.035 μ.

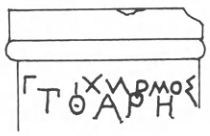

[...]χαρμος Τέλος 4ου αἰ. π.Χ.
]θάρη 2ος(;) αἰ. π.Χ.

Στὸ *Reverse-Lexicon* ὑπάρχουν πολλὰ ὀνόματα, ποὺ λήγουν σὲ -χαρμος. Ἐπειδὴ ὅμως, ἀφ' ἑνὸς τοῦ ἐπὶ τῆς στήλης μας πρώτου γράμματος οἱ δύο σωζόμενες κεραῖες τέμνονται κατ' ὀρθὴν γωνία καὶ περιορίζουν τὴν ἐπιλογή μας μεταξὺ τῶν γραμμάτων Γ, Ε, Π, ἀφ' ἑτέρου ὁ χῶρος πρὸς συμπλήρωση τοῦ ὀνόματος ἀπαιτεῖ τρία ἕως τέσσερα γράμματα, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἀποδώσομε στὸν νεκρὸ ἢ τὸ συνηθέστερο ὄνομα [Ἐπί]χαρμος ἢ τὸ σπανιότερο [Πολύ]χαρμος. Τὸ ὄνομα τοῦ δεύτερου στίχου μὲ πολὺ μεγαλύτερα γράμματα χαράχτηκε σὲ μεταγενέστερη χρήση· ἡ στήλη ὅμως εἶχε μακρὰ ἱστορία – ὅπως καὶ πολλὲς ἄλλες στῆλες στὴν Τάναγρα – ἐφ' ὅσον χρησιμοποιήθηκε τριτογενῶς γιὰ τὸ κτίσιμο μεταγενέστερου τάφου.

20. Τὸ ἐπάνω τμῆμα κυβόλιθου ἀπὸ ταναγραϊκὸ μαῦρο τιτανόλιθο, ποὺ διατηρεῖ τὸν ἐπίκυρτο κανόνα. Ἐντοπίσθηκε δυτικὰ τῶν τάφων ΚΚ/119-ΚΚ/122, σὲ βάθ. 1 μ.

Παρθενίων

Τὸ ὄνομα δὲν ἀπαντᾶ στὸ Fraser-Matthews IIIB, ἀλλὰ μία μόνο φορὰ στὸν ΙΙ, σὲ ἐπιγραφὴ τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. Βλ. καὶ *IG* II^2 2347, 30.

21. Ἀρ. εὑρ. 7344. Παρεμφερὴς κυβόλιθος, τοῦ ὁποίου λείπει τὸ κάτω μέρος. Σωζ. ὕψ. 0.53 μ., μέγ. πλάτ. 0.26 μ. Εἶχε χρησιμοποιηθεῖ δευτερογενῶς γιὰ τὸ κτίσιμο τῆς νότιας στενῆς πλευρᾶς τοῦ πώρινου κιβωτιόσχημου Δ/12[108].

Γειλέας

Τὸ ὄνομα δὲν ὑπάρχει στὸ Fraser-Matthews. Τὸ πλησιέστερο στὴ Βοιωτία ὄνομα εἶναι Γελάνωρ καὶ στὴν Ἀττικὴ Γέλλιος.

22. Παρεμφερὴς κυβόλιθος, ποὺ περισυλλέχθηκε ἔξω ἀπὸ τὸν λακκοειδὴ μὲ ἀναβαθμὸ καὶ λίθινες καλυπτήριες Β/18.

Κανθαρὶς[109]

23. Παρεμφερὴς κυβόλιθος, ὕψ. 0.76 μ., πλάτ. 0.30 μ., πάχ. 0.08 μ., ὁ ὁποῖος βρέθηκε ἔξω ἀπὸ τὸν πώρινο κιβωτιόσχημο Δ/15.

[- -]παφροι ι[- -]

107. Βλ. ἀνωτέρω σ. 28 ἀρ. 7 σημ. 106.
108. Βλ. κατωτ. κεφ. 3 Δ/12.
109. Βλ. ἀνωτ. σ. 25 καὶ κατωτ. σ. 69.

ΧΑΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ

Α. Χαράγματα[110]

Ι. Ἀποθέτης Ἱεροῦ τοῦ Ἡρακλέους

Ἔγινε ἤδη λόγος γιὰ τὸν ἀποθέτη αὐτὸ καὶ γιὰ τὰ χαράγματα ἐπάνω σὲ ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ὄστρακα μελαμβαφῶν κυρίως κανθάρων ποὺ περιεῖχε (βλ. ἀνωτ. σ. 17 σημ. 57-58). Τὸ ἀλφάβητο καὶ ἡ διάλεκτος εἶναι βοιωτικά, ἐκτὸς ἀπὸ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, ὅπως δηλώνεται στὰ σχόλια. Συνηθέστερα ἀπαντοῦν οἱ λέξεις ἰαρὸς καὶ Ἡρακλέους. Τῶν κανθάρων αὐτῶν ὁ πηλὸς εἶναι συμπαγής, καθαρός, ἄριστης ποιότητας· βοιωτικός, ροδόχρωμος, μεταβαλλόμενος κατὰ περίπτωση σὲ φαιό. Τὸ στιλπνὸ μελανὸ γάνωμα μεταβάλλεται μερικὲς φορὲς λόγω κακῆς ὄπτησης σὲ φαιό, καστανοπράσινο, ἐρυθρό, πορτοκαλόχρωμο κ.ἄ. Ὅλα τὰ κατωτέρω παρουσιαζόμενα ὄστρακα στεροῦνται ἀριθμοῦ εὑρετηρίου.

1. Στὸν δίσκο τῆς βάσης ὑψίποδος κανθάρου (σωζ. ὕψ. ποδιοῦ 0.05 μ., διάμ. δίσκου 0.08 μ. Γιὰ τὸν τύπο τοῦ ποδιοῦ πρβ. Ure, *BGP* πίν. VI 18.233, 18.254, τοῦ 500 περίπου. Ὕψ. γραμ. ±0.009 μ.). Διατηρεῖται ὁλόκληρη ἡ ἐπιγραφή:

Καπυνεὺς τὸρακλῖ

(= τῶι ℎΕρακλεῖ). Γιὰ τὴν κράση πρβ. *IMilet* I 3, 132 A (= Sokolowski, *LSAM* 42 A, 1, 3): τὠρακλέ[ος]. Καπυνεύς· τὸ ὄνομα εἶναι ἀμάρτυρο, ἡ σύνδεση μὲ τὴ ρίζα καπ- (κηπ-, κᾶπος/κῆπος) φαίνεται δύσκολη. Μαρτυρεῖται τὸ ὄνομα Κάπυς στὸν Ἀκράγαντα τῆς Σικελίας (6ος/5ος αἰ. π.Χ.) βλ. Fraser - Matthews III.A, 237, λ.· βλ. ἐπίσης Ὅμ. *Ἰλ.* Υ 239 (Ἀσσάρακος δέ (τέκε) Κάπυν, ὁ δ' ἄρ' Ἀγχίσην τέκε παῖδα), καὶ Στεφ. Βυζ. λ. Καφυαί.

Γιὰ τὸν τύπο τῆς δοτικῆς Ἑρακλῖ, βλ. F. Bechtel, *Die griechischen Dialekte* I (Berlin 1921) 237· C. D. Buck, *The Greek Dialects*[4] (Chicago 1968) 31, πρβ. Μενάλκι, Πεδαγένι *IG* VII 1737.10, 13.

Μεταξὺ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀναθέτη καὶ ἐκείνου τοῦ ἥρωα, τρεῖς ὑπερκείμενοι ἐγχάρακτοι κυκλίσκοι, οἱ ὁποῖοι συνιστοῦν σημεῖο στίξεως, σπάνιο γιὰ τὴ Βοιωτία (βλ. Jeffery-Johnston, *LSAG* 90). Ὅμοιο σημεῖο στίξεως ἀπαντᾶ καὶ στὴν ὑπογραφὴ Φιλοῦργος :

110. Ὁ σχολιασμὸς τῶν χαραγμάτων ἔγινε μὲ τὴν πολύτιμη συνεργασία τοῦ κ. Ἄγγελου Ματθαίου, τὸν ὁποῖο καὶ εὐχαριστῶ θερμά.

ἐποίεσεν ἐπὶ τῆς ὑστεροαρχαϊκῆς ἐπιτύμβιας ἀνθεμωτῆς στήλης τοῦ Μνασιθείου. Τὸ μνημεῖο ὅμως αὐτό, παρόλο ὅτι ἀποκαλύφθηκε στὸ νεκροταφεῖο τῆς Ἀκραιφίας, εἶναι ἐπείσακτο ἔργο ἑνὸς συγκεκριμένου ἀθηναϊκοῦ ἐργαστηρίου, στὸ ὁποῖο δημιουργοῦσαν ὁ περίφημος γλύπτης Ἔνδοιος, ὡς δάσκαλος καὶ οἱ μαθητές του Φιλοῦργος (= Φίλεργος) καὶ Ἀριστοκλῆς (βλ. Ἀνδρειωμένου, *AE* 1999, 88 κἑ. σημ. 42, 51, σ. 100 σημ. 145 εἰκ. 3, τῆς ἴδιας, *AM* 115, 2000, 83 κἑ. εἰκ. 1). Γιὰ ἀναθηματικὲς ἐπὶ ἀγγείων ἐπιγραφὲς τοῦ ἴδιου τύπου βλ. E. Szanto, *AM* 15, 1890, κυρίως σ. 389 κἑ. ἀρ. 8, 15, 16 (μὲ σημεῖο στίξεως) 18-23.

Ἡ ἐπιγραφὴ δημοσιεύεται στὸ Andreiomenou, Tanagra 113 καὶ 119 κἑ. φωτ. 29 εἰκ. 5.

2. Στὴν ὑψηλὴ λαβὴ κανθάρου, μὲ κατεύθυνση ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ ἐπάνω ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. ±0.009 μ., πλὴν τοῦ Σ, ὕψ. 0.014 μ.):

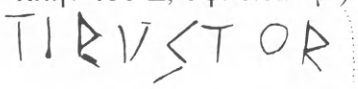

Τίρυς τὸρα[κλῖ]

Τὸ ὄνομα εἶναι ἀμάρτυρο. Παράγεται ἀπὸ τὴ ρίζα τειρ- τοῦ ρήματος τείρω = τρίβω, ταλαιπωρῶ, βασανίζω, καταβάλλω, καταπονῶ. Ὁμόρριζο εἶναι τὸ βοιωτικὸ ὄνομα Τίρων, βλ. Fraser - Matthwes III.B 411, λ. Βλ. ὅσα γράφει γιὰ τὸ ὄνομα ὁ M. Feyel, *BCH* 60, 1936, 30: «Dans l'inscription de Thespies, XXI, 1897, p. 556, l. 37 et 48, on ne lit pas Τῖρος mais Τίρων, comme je le dis dans mes *Études d'épigraphie béotienne*, ci-après, p. 177; mais l'anomalie dialectale reste la même». Γιὰ τὴ χρήση τοῦ φθόγγου ι ἀντὶ τῆς διφθόγγου ει βλ. Bechtel ὅ.π. σ. 220-221 καὶ Buck ὅ.π. σ. 31 παράγρ. 29· πρβ. Πίθαρχος, Ἀμινοκλέες.

3. Στὸν ὑψηλὸ λαιμὸ κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. ± 0.008 μ. Ἔντονη χάραξη μὲ συμμετρικά, κατὰ τὸ δυνατόν, γράμματα).

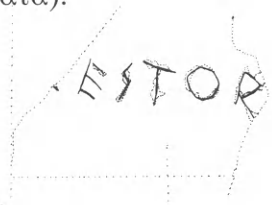

[---]ες τὸρ[ακλῖ]

ες=ης.

4. Στὸν ταινιόσχημο ὦμο κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.004 μ.):

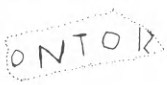

[---]ον τὸρ[ακλῖ]

ον=ων.

5. Σὲ λαβὴ κανθάρου καὶ μὲ κατεύθυνση ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ ἐπάνω, ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.005 μ. Ἔντονη χάραξη):

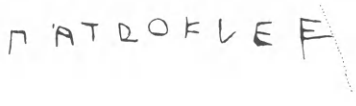

Πατροκλέε[ς]

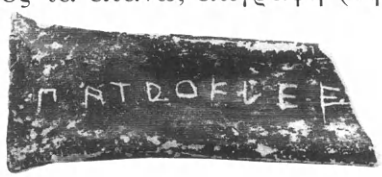

(Ἀττ. Πατροκλῆς, ἀλλὰ καὶ -εης)· στὴ Βοιωτία ἀπαντᾶ καὶ ἡ ἀσυναίρετη κατάληξη τῶν ὀνομάτων, βλ. Bechtel ὅ.π. 237· πρβ. Ἀμυνοκλέες, *IG* VII 585 στ. III 8, Ἀριστογίτον, *SEG* 41, 436.

6. Σὲ λαβὴ κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.008 μ.):

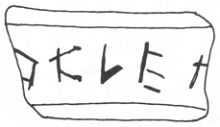

[Πατρ]οκλέ̣ε̣[ς]

7. Στὸν λαιμὸ κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. ±0.009 μ.):

Πρίκ[ον]

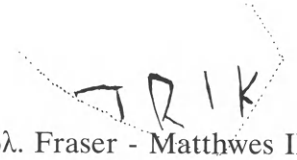

(=ων)· βλ. Fraser - Matthwes III.B, 362, λ. Πρβ. τὸ ὑπ' ἀρ. 66 χάραγμα, κατωτ. σ. 44.

8. Στὸν λαιμὸ κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. ±0.005 μ.):

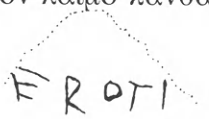

Ἐροτί[ον]

(=ων)· Ἐροτίων βλ. Fraser - Matthwes III.B 145, λ. Λιγότερο πιθανὴ εἶναι ἡ μεταγραφὴ Ἐρωτίων, διότι ἡ μορφὴ αὐτὴ τοῦ ὀνόματος δὲν μαρτυρεῖται στὴ Βοιωτία. Ἀπαντᾶ ὡστόσο Ἐρώτιον (ἡ) στὸν Ὠρωπὸ τὸν 1ο αἰ. π.Χ., βλ. αὐτόθι.

9. Στὸν λαιμὸ κανθάρου τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ τάξεως III, ὁ ὁποῖος κοσμεῖται μὲ παχιὰ κυματοειδή (γιὰ παρεμφερεῖς κανθάρους βλ. ἀνωτ. σελ. 17 πίν. 3.3-6 καὶ κατωτ. σ. 40 ὑπ' ἀρ. 44 ὄστρακον), τὸ χάραγμα (ὕψ. γραμ. 0.004 μ.):

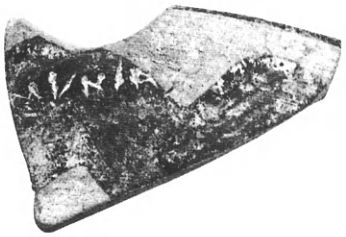

[Ἀ]μυνία[ς]

Στὴ Βοιωτία ἀπαντᾶ ἡ μορφὴ Ἀμουνίας, βλ. Fraser-Matthwes III.B 28. Ἀμυνίας μαρτυρεῖται στὴ Θεσσαλία, βλ. αὐτόθι 29, στὴν Ἀττική, βλ. αὐτόθι II 26 λ. καὶ στὴ Σάμο, βλ. *IG* XII 6 293. 6.

10. Στὸν λαιμὸ μελαμβαφοῦς κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.005-0.009 μ.):

Σαθύλ[ος]

Τὸ ὄνομα παράγεται ἀπὸ τὸ οὐσιαστικὸ σάθη (ἡ) πρβ. Ἀρχίλ. 43 (West): ἡ δὲ οἱ σάθη, | ὥστ' ὄνου Πριηνέως | κήλωνος ἐπλήμυρεν ὀτρυγηφάγου. Ἀπαντοῦν καὶ ἄλλα κύρια ὀνόματα παράγωγα τῆς λέξεως: Σάθων, Σαθῖνος, βλ. Bechtel, *HPN* 482, Σαθύων (Λοκροὶ Ἐπιζεφύριοι), Fraser - Matthwes III.A 387, λ. Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι τὰ συγγενῆ Σαθῖνος καὶ Σάθων μαρτυροῦνται στὴ Βοιωτία, βλ. αὐτόθι III.B 372, λ.

Τὸ ὄνομα σχηματίσαμε κατὰ τὰ Κριθύλος, Ἀνθύλος, Πειθύλος, καὶ μάλιστα Ποσθύλος, βλ. αὐτόθι I 383 (Κρήτη 2ος(;) αἰ. π.Χ.). Θὰ μποροῦσε ὅμως νὰ σχηματισθεῖ (Σάθυλ[λος]) κατὰ τὰ Θράσυλλος, Βάθυλλος, Κώθυλλος κλπ.

11. Στὴ λαβὴ κανθάρου, μὲ κατεύθυνση ἀπὸ ἐπάνω πρὸς τὰ κάτω ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. τῶν τριῶν πρώτων 0.011, τῶν ὑπολοίπων 0.006 μ.):

Σκελάδα[ς]

Τὸ ὄνομα εἶναι ἀμάρτυρο· ἡ ρίζα σκελ- ἀπὸ τὸ οὐσιαστικὸ σκέλος (τό)· πρβ. Σκελλίας, -ου, Fraser - Matthwes II, 399, λ. ἡ κατάληξη -αδας εἶναι συνήθης, βλ. Bechtel, *Die griechischen Dialekte* I 264 καὶ τὸν ἀντίστροφο κατάλογο στὸ Fraser - Matthwes III.B 456, ὥστε ἴσως ὁ χαράκτης παρέλειψε τὸ τελικὸ -ς (Σκελάδα<ς>)· ἴσως πάλι τὸ ὄνομα νὰ ἀνήκει στὰ ἀρσενικὰ λήγοντα σὲ -α, πρβ. Ἀριστομέδα, *BCH* 1921, 1, col. II, 65 καὶ Μογέα, Fraser - Matthwes III.B 292.

12. Σὲ ὄστρακο ἀπὸ τὸν λαιμὸ κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.004-0.005 μ.):

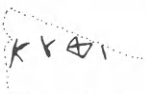

[- -]κυθι[- -]

[Μι]κυθί[ον] τὸ ὄνομα ἀπαντᾶ στὴ Βοιωτία, βλ. Fraser - Matthwes III.B 286, λ. Εὐσταθοῦν καὶ οἱ συμπληρώσεις [Σ]κυθῖ[νος] καὶ [Σμι]κυθί[ον], βλ. αὐτόθι III.A 398, λ.

13. Ὑπὸ τὸ χεῖλος ἀνοικτοῦ μελαμβαφοῦς ἀγγείου ἡ ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.004-0.005 μ.):

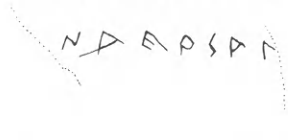

[- -]ΝΑΕΟΣ ἀν[έθεκεν;]

Ἐὰν δὲν ὑπάρχει λάθος τοῦ χαράκτη, θὰ πρέπει ἴσως νὰ ἀποδώσουμε τὴν κατάληξη [- -]ναεος στὸ πατρωνυμικὸ τοῦ ἀναθέτη, λόγου χάριν πρβ. [Γε]ν(ν)άεος (=[Γε]ν(ν)άειος) ἀπὸ τὸ θεσσαλικὸ ὄνομα Γεν(ν)άος, βλ. Fraser - Matthwes III.B 90 καὶ 91. Τὸ μόνο βοιωτικὸ ὄνομα μὲ τὴν κατάληξη -ναος εἶναι τὸ Καλλίναος, βλ. αὐτόθι (Τάναγρα, 3ος-2ος (;) αἰ. π.Χ.). Στὴν Ἀττικὴ ἀπαντᾶ Κραναός, βλ. αὐτόθι II 271, λ. Γιὰ τὰ πατρωνυμικὰ ἐπίθετα στὴ Βοιωτία βλ. Bechtel, *Die griechischen Dialekte* I 295-296.

Γιὰ τὴ χρήση τοῦ Ε ὡς ει βλ. Bechtel ὅ.π. σ. 219 καὶ πρβ. *IG* VII 2418.6: πρισγεῖες (ἀλλὰ πρισγειῖες στὸν στίχ. 18 τῆς ἴδιας ἐπιγραφῆς), καὶ στίχ. 8: Τερῆος (=Τηρεῖος· ὀνομ. Τηρεύς).

14. Στὸν λαιμὸ κανθάρου τὸ χάραγμα (ὕψ. γραμ. 0.004-0.006 μ.):

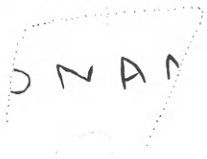

[---]ον ἀν[έθεκεν;]

ον = ων.

15. Σὲ μελαμβαφὲς ὄστρακο χάραγμα (ὕψ. γραμ. 0.010-0.014 μ.):

[---]ρέτον ἀν[έθεκεν;]

Μαρτυρεῖται τὸ ὄνομα [Ἀ]ρέτων στὶς γείτονες περιοχές, Μεγαρίδα, Θεσσαλία, βλ. Fraser-Matthwes III.B 50, λ. καὶ Εὔβοια, βλ. αὐτόθι I 58, λ.· ἐπίσης καὶ στὴν Ἀχαΐα, στὴ Λακωνία καὶ στὴ Μεσσηνία, ἀλλὰ στοὺς μετὰ Χριστὸν χρόνους. Οἱ συμπληρώσεις [Ἄ]ρητον καὶ [Πολυά]ρητον (γιὰ τὰ ὀνόματα πρβ. αὐτόθι I 58 καὶ 376, λ. ἀντιστοίχως) δὲν εὐσταθοῦν λόγῳ τοῦ τύπου τῆς ἀναγραφῆς.

16. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.010-0.014 μ.):

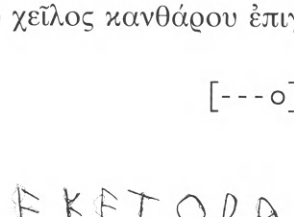

[---ο]ν = θῆκε τὸρ[ακλῖ]

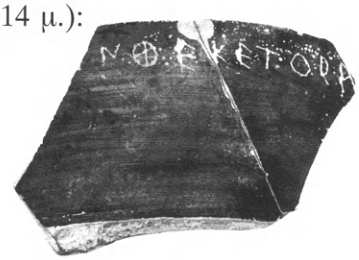

ο]=ω]ν

Γιὰ τὴ χρήση τοῦ ἁπλοῦ τίθημι μὲ τὴ σημασία ἀνατίθημι βλ. M. L. Lazzarini, *Le formule delle dediche votive nella Grecia Arcaica* (Roma 1976) 71.

17. Στὸ κάτω μέρος τῆς λαβῆς κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.005-0.014 μ.):

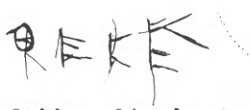

[--νέ;]θεκε

Μᾶλλον δὲν ἀκολουθοῦσε μετὰ τὸ ρῆμα τὸ ὄνομα τῆς θεότητας.

18. Σὲ τμῆμα τῆς λαβῆς κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.004-0.005 μ.):

[--ἀνέ;]θεκε [τὸρακλῖ;]

Δὲν εἶναι βέβαιο ὅτι ἀκολουθοῦσε τὸ ὄνομα τῆς θεότητας.

19. Στὸ κάτω μέρος τῆς λαβῆς κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.004-0.008 μ.):

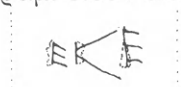

[--ἀνέ;θ]εκε

Τὸ ὄστρακο εἶναι σπασμένο.

Τὰ ὑπ' ἀρ. 20-24 θραύσματα μελαμβαφῶν κανθάρων μὲ χαράγματα, ὅπου ἀναγνωρίζεται ἡ λέξη *ϝ*ιαρός (= ἱερός), δημοσιεύονται στὸ Andreiomenou, Tanagra 118 φωτ. 1-5 εἰκ. 4.1-5.

20. Στὸ κάτω μέρος τοῦ λαιμοῦ κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.006 μ.):

[*ϝ*]ιαρό[ς]

21. Σὲ τμῆμα τῆς λαβῆς κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.006-0.010 μ.):

*ϝ*ιαρ[ός]

22. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.004-0.006 μ.):

*ϝ*ιαρ[ός]

23. Ἐπάνω σὲ θραῦσμα ἀπὸ τὸν λαιμὸ κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.005-0.006 μ.):

*ϝ*ιαρό[ς]

24. Θραῦσμα ἀπὸ τὸν κορμό, τὸν ὑποτυπώδη ὦμο καὶ τὸν λαιμὸ κανθάρου. Στὸν ὑπόκοιλο ὦμο, ὁ ὁποῖος διακρίνεται ἀπὸ τὸν λαιμὸ μὲ λεπτὸ πλαστικὸ δακτύλιο, τὸ χάραγμα (ὕψ. γραμ. 0.004-0.005 μ.):

[*ϝ*ι]αρός

25. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.008 μ.):

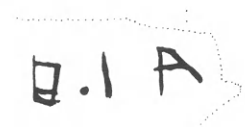

*ϝ*ια[ρός]

26. Στὸν κορμὸ κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. πρώτου γράμ. 0.012 μ.):

*ḥ*ιᾳ[ρός].

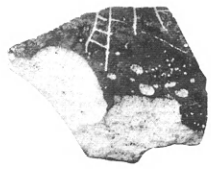

27. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.004 μ.):

*ḥ*ια[ρός]

28. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.008 μ.):

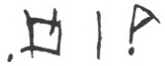

*ḥ*ια[ρός]

29. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.005 μ.):

*ḥ*ι[αρός]

30. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου, ἀλλὰ ἀνάστροφα χαραγμένο (ὕψ. γραμ. 0.007 μ.):

*ḥ*ι[αρός]

31. Στὸ κάτω μέρος τοῦ λαιμοῦ κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.003-0.006 μ.):

[*ḥ*ι]ᾳρός] | [--]ς κἀργίας

(= καὶ Ἐργίας). Οἱ ἀναθέτες εἶναι δύο. Τὸ ὄνομα Ἐργίας μαρτυρεῖται στὴν γείτονα Θεσσαλία, Fraser - Matthwes III.B 141, ἀλλὰ καὶ στὴ Ρόδο, αὐτόθι I 162, λ. καὶ τὴ Σικελία, αὐτόθι III.A 151. Στὴ Βοιωτία ἀπαντοῦν ἀρκετὰ ὀνόματα συγγενῆ πρὸς τὸ Ἐργίας, βλ. αὐτόθι III.B 141-142 καὶ 172 (Ἐργοτέλης, Ἔργων, Ἐργόφιλος, Ἐργῖνος, κλπ.).

32. Στὴ μέση τοῦ ὕψους τοῦ λαιμοῦ κανθάρου:

[*h*ια]ρὸς Τάλ[λος;]

Εἶναι τὸ μόνο ὄνομα μὲ τὰ τρία αὐτὰ ἀρχικὰ γράμματα ποὺ ἀπαντᾶ στὴν Βοιωτία. Τὰ ὕψ. μόλις 0.003 μ. γράμματα εἶναι ἰσομετρικὰ καὶ ἔχουν χαραχθεῖ μὲ ἐξαιρετικὴ ἐπιμέλεια[111].

Στὰ κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 33-37 θραύσματα, ὅπου χαράχθηκε μεμονωμένο τὸ *h*, ὑπονοεῖται τὸ ἱαρός.

33. Στὴν κάτω, μελαμβαφὴ ἐπιφάνεια τοῦ δίσκου τῆς βάσης κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.016 μ.):

h[ιαρός]

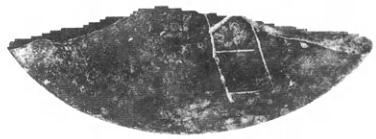

Πρβ. κατωτέρω τὶς ὑπ' ἀρ. 36-37 βάσεις κανθάρων. Τὸ χάραγμα φωτογραφήθηκε ἀνάστροφα.

34. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0.018 μ.):

h[ιαρός]

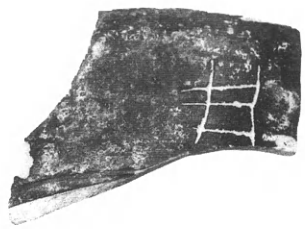

35. Στὸν λαιμὸ κανθάρου, σὲ ὁριζόντια θέση (ὕψ. γραμ. 0.009 μ.):

h[ιαρός]

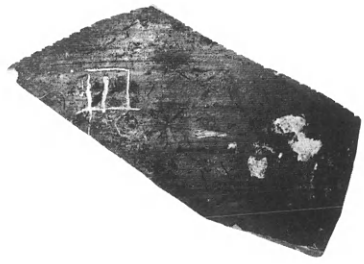

111. Ὁ κάνθαρος προφανῶς προέρχεται ἀπὸ τὸ ἐργαστήριο τοῦ Ἀθηναίου ἀγγειοπλάστη Τεισία, ὁ ὁποῖος τὴν ἐποχὴ αὐτὴ εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὴν Τάναγρα. Βλ. Andreiomenou, *Beiträge* σημ. 925α (πίν. 130, 5a-b.). Γιὰ ἄλλους κανθάρους μὲ ἐντυπωσιακὲς λαβές, ποὺ πρέπει νὰ προέρχονται ἀπὸ τὸ ἐργαστήριο αὐτό, βλ. ἀνωτέρω σ. 7 σημ. 17 πίν. 1.1-3. Τὴν ἐλλιπὴ ὑπογραφὴ τοῦ Ἀθηναίου ἀγγειοπλάστη ἔχομε προφανῶς καὶ στὸ ὑπ' ἀρ. 62 θραῦσμα κανθάρου (βλ. κατωτ. σ. 43).

36. Στὴν κάτω, μελαμβαφὴ ἐπιφάνεια τοῦ δίσκου τῆς βάσης κανθάρου (ὕψ. γράμ. 0.019 μ.):

ἡ[ιαρός]

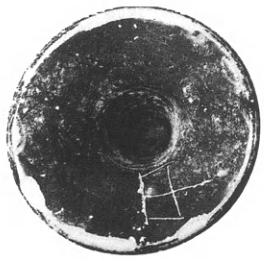

37. Στὴν κάτω, μελαμβαφὴ ἐπιφάνεια τοῦ δίσκου τῆς βάσης κανθάρου (ὕψ. γράμ. 0.014 μ.):

ἡ[ιαρός]

38. Ἐπάνω σὲ λαβὴ κανθάρου μὲ ἀκίδωση (ὕψ. γραμ. 0.006-0.010 μ.):

[*ἡ*ιαρ;]ός

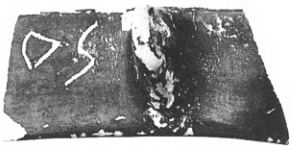

39. Στὸν λαιμὸ κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.007 μ.):

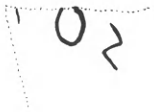

[*ἡ*ιαρ;]ός

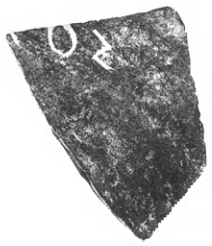

Τὸ Σ στραμμένο πρὸς τὰ ἀριστερά.

Τὰ ὑπ' ἀρ. 40-43 θραύσματα ἀπὸ τὸν λαιμὸ μελαμβαφῶν κανθάρων μὲ χαράγματα, ὅπου ἀναγνωρίζεται τὸ ὄνομα τοῦ Ἡρακλέους, δημοσιεύονται στὸ Andreiomenou, Tanagra 118 κἑ. φωτ. 28.1-4.

40. Ὕψ. γραμ. 0.003-0.005 μ.:

τὸρακλῖ

Πιθανὸν καὶ τὸρακλῖ[ος], πρβ. τὸ ὑπ' ἀρ. 43 χάραγμα.

41. Ὕψ. γραμ. 0.008 μ. περίπου:

[τὸ]ρακλῖ

Βλ. ὅμως καὶ τὴ σημείωση στὸ ὑπ' ἀρ. 40 χάραγμα.

42. Ὕψ. γραμ. 0.005 μ.:

[τ]ὸρακλε[ῖος]

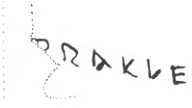

Γιὰ τὴν κατάληξη βλ. Buck, *The Greek Dialects* 152 καὶ παραγρ. 111.1· πρβ. Θρασυκλεῖος, *IG* VII 537 col. a 18.

43. Ὕψ. 0.004-0.005 μ.:

[τὸρ]ακλῖος

Γιὰ τὴν κατάληξη βλ. Buck ὅ.π. 153 καὶ παραγρ. 29· πρβ. Ἰαροκλῖος, *IG* VII 1752.20· Καλλικλῖος, αὐτόθι 3365.2· Διοκλῖος, αὐτόθι 4128.2.

44. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ τάξεως ΙΙΙ (πρβ. τὸ ὑπ' ἀρ. 9 ὄστρακο, ἀνωτ. σ. 33):

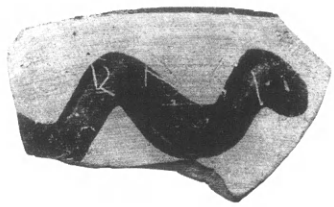

[τ]ὸρακλῖ ἢ [-(ε)ῖος]

45. Ὑπὸ τὸ χεῖλος μελαμβαφοῦς κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.008-0.016 μ.):

[τὸ]ρακ[λῖ; ἢ (ε)ῖος]

46. Στὴ λαβὴ κανθάρου τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ τάξεως ΙΙΙ, μὲ κατεύθυνση ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ ἐπάνω (ὕψ. γραμ. ἄνω σειρᾶς 0.012, κάτω σειρᾶς 0.006 μ.):

ΖΘΝΟΕΚ

καὶ στὸ ἀντίστοιχο τμῆμα τοῦ λαιμοῦ:

[τ]ὸρακ̣λ̣[ῖ; ἢ (ε)ῖος]

47. Στὴ μελαμβαφὴ κάτω ἐπιφάνεια τοῦ δίσκου τῆς βάσης μελαμβαφοῦς, ὑψίποδος κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.007 μ.):

ΑΡΑ

48. Ὑπὸ τὸ χεῖλος μελαμβαφοῦς κανθάρου (ὕψ. γραμ. ±0.007 μ.):

ΟΡΑ

49. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.008-0.013 μ.):

[- -]ΧΟ[- -]

[- - -]χο[ς].

Ὑπάρχουν πολλὲς δυνατότητες συμπληρώσεως.

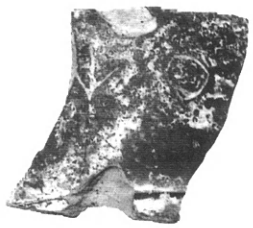

50. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου (γραμ. συμμετρικά, ὕψ. 0.003 μ.):

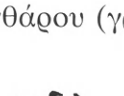

Πει[- -].

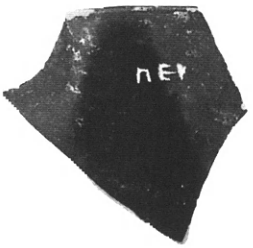

Ὑπάρχουν πολλὲς δυνατότητες συμπληρώσεως.

51. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.009 μ.):

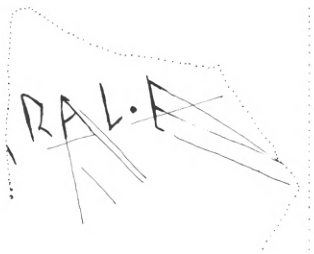

ΡΑΛΕ

52. Κάτω ἀπὸ τὴ λαβὴ κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.007 μ.):

- -;]ΛΕ

53. Στὴν κάτω, μελαμβαφὴ ἐπιφάνεια τοῦ δίσκου τῆς βάσης κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.014-0.018 μ.):

ΑΜΕ

Ἀμε(ινίας) χάριν παραδείγματος.

54. Στὴν κάτω, μελαμβαφὴ ἐπιφάνεια τοῦ δίσκου τῆς βάσης κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.009-0.013 μ.):

ΠΥ[- -]

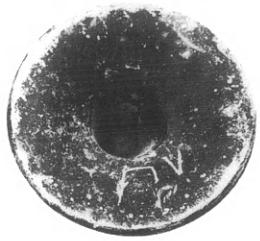

Πυ[θίας], Πυ[θέας] ἢ Πυ[θίον]· χάριν παραδείγματος.

55. Στὸν λαιμὸ κανθάρου (ὕψ. γράμ. 0.013 μ.):

Π

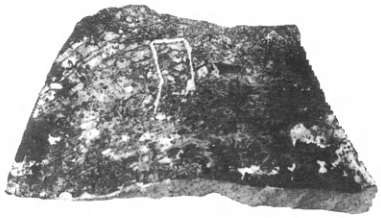

56. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.010-0.015 μ.):

ΣΚ[- -]

πιθανῶς ἀρχικὰ κυρίου ὀνόματος. Βοιωτικὰ ὀνόματα μὲ αὐτὰ τὰ ἀρχικὰ βλ. Fraser-Matthwes III.B 380-381. Βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 34, ὑπ' ἀρ. 11 χάραγμα.

57. Ὑπὸ τὸ χεῖλος κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.008-0.012 μ.):

ΑΣḴ[- -]

ἐπὶ τὰ λαιά. Τοῦ τρίτου γράμματος σώζεται τὸ ἀνώτερο τμῆμα κάθετης κεραίας, μᾶλλον ἑνὸς Κ ἢ Ι. Ἀσκ[- - -]· πρβ. Fraser - Matthwes III.B 74-75. Πιθανότερο νὰ εἶναι ὄνομα παραγόμενο ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

58. Στὸν λαιμὸ κανθάρου (ὕψ. γραμ. 0.012-0.016 μ.):

Ạ Ι

59. Στὸν λαιμὸ κανθάρου (ὕψ. γράμ. 0.017 μ.):

Α

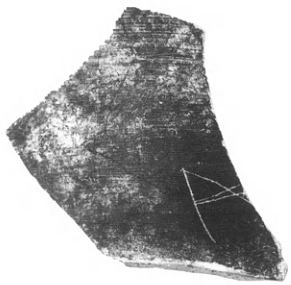

60. Ὑπὸ τὸ χεῖλος μελαμβαφοῦς φιαλιδίου (ὕψ. γράμ. 0.006 μ.):

Ε Ε

61. Στὸν λαιμὸ κανθάρου (ὕψ. γράμ. 0.01 μ.):

Θ

62. Στὴ βάση τοῦ λαιμοῦ κανθάρου, ἐπάνω ἀκριβῶς ἀπὸ πλαστικὸ δακτύλιο:

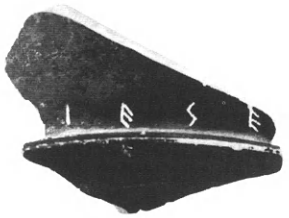

ι ε ς ε [ὁ δεῖνα ἐπο]ίεσε[ν]

Τὰ ὕψ. 0.003-0.004 μ. γράμματα εἶναι συμμετρικὰ καὶ ἔχουν χαραχθεῖ μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια. Θὰ μπορούσαμε νὰ ἀποδώσομε τὸν ἄριστης ποιότητας κάνθαρο στὸν Τεισία καὶ νὰ συμπληρώσομε τὸ χάραγμα:

[Τεισίας ἐπο]ίεσε[ν]

Βλ. καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 32 θραῦσμα κανθάρου, ἀνωτ. σ. 38 σημ. 111. Τὰ γράμματα καὶ τῶν δύο αὐτῶν χαραγμάτων εἶναι ὅμοια μὲ ἐκεῖνα τῶν ὑπογραφῶν τοῦ Τεισία, γιὰ τὰ ὁποῖα βλ. Kilinski, *Hesperia* 61, 1992, 258 εἰκ. 1b-d πίν. 64:d, 65 καὶ Higgins, *Tan. Fig.* 48 εἰκ. 30-31.

ΙΙ. Διάφορα

63. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς πυρᾶς Σ/57 (βλ. κατωτ. σ. 184). Ἀρ. εὑρ. 22186. Πόδι μελαμβαφοῦς κανθάρου, σωζ. ὕψ. 0.043, ὕψ. ποδιοῦ 0.028, διάμ. δισκοειδοῦς βάσης 0.075 μ. Πηλὸς φαιὸς λόγῳ τῆς πυρᾶς, γάνωμα μελανό, ἀμαυρό. Στὴν κοίλη, μελαμβαφὴ κάτω ἐπιφάνεια τοῦ ποδιοῦ:

Ἐνπορίον

(= Ἐμπορίων). Στὴ Βοιωτία μαρτυροῦνται τὰ Ἔμπορος καὶ Ἐμπορίς, βλ. Fraser-Matthwes III.B 134. Τὸ Ἐμπορίων ἀπαντᾶ στὴν γείτονα Ἀττική, βλ. αὐτόθι II, 143.

64. Ἀπὸ περισυλλογή. Ὑπὸ τὸ χεῖλος ἀποσπασματικοῦ μελαμβαφοῦς σκύφου (ὕψ. γραμ. 0.013-0.018 μ.):

Γι[---]

65. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς πυρᾶς ΚΚ/125 (βλ. κατωτέρω σ. 127). Στὸ ὑπ' ἀρ. 17892 θραῦσμα λαβῆς μελαμβαφοῦς κανθάρου:

[---]ΟΤΑΝ[---]

66. Ἀπὸ τὸν ἀσύλητο λακκοειδὴ τάφο ΚΚ/119 (βλ. κατωτ. σ. 198 ΠΠ1 ἀρ. 27, 550-540 π.Χ.). Στὸ ὑπ' ἀρ. 17891 θραῦσμα ἀπὸ τὸ μελαμβαφὲς χεῖλος ταινιωτῆς (;) κύλικας (ὕψ. γραμ. 0.008 μ.).

Πρί[κον]

Πρβ. τὸ ὑπ' ἀρ. 7 χάραγμα, ἀνωτ. σ. 33. Γιὰ τὰ δύο εἰδώλια ἵππων τοῦ τάφου μὲ γραπτὰ ἰδεογράμματα, βλ. κατωτ. σ. 45.

67. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς πυρᾶς ΚΚ/48 (βλ. κατωτ. σ. 119). Στὸν ἐξηρημένο δίσκο τῆς ὑπ' ἀρ. 19087 δακτυλιόσχημης βάσης μεγάλου σκύφου ἀμελῶς χαραγμένο μεγάλο

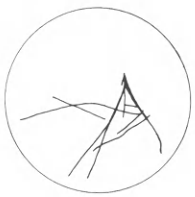

Α

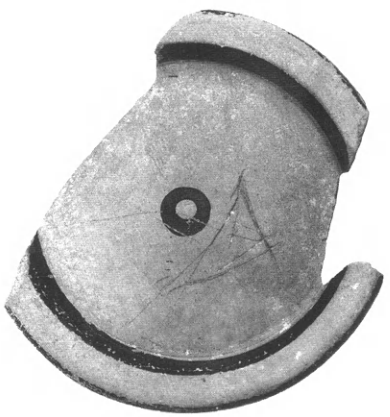

68. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ πώρινου κιβωτιόσχημου Δ/9 (βλ. κατωτ. σ. 118). Στὸν μελαμβαφὴ πυθμένα τοῦ ὑπ' ἀρ. 25180 ἀποσπασματικοῦ πινακίου

[ἱ]ερο[ν;]

Πρβ. Ν. Παππαδάκιν, *ΠΑΕ* 1911, 135, ὅπου ἀναφέρεται καλυπτήρια κεραμοσκεποῦς τάφου «ἐξ ἱεροῦ διαρπαγεῖσα» μὲ ἔντυπη τὴ λέξη ἱερά.

69. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ λακκοειδοῦς Η/26 (βλ. κατωτ. σ. 77). Στὴν περιφέρεια τοῦ μελαμβαφοῦς ἐσωτερικοῦ τοῦ ὑπ' ἀρ. 25309 πινακίου

[ἰ]ερο[ν;]

Β. Γραπτὲς ἐπιγραφές (dipinti)

Κατωτέρω παρατίθενται τέσσερις γραπτὲς ἐπιγραφὲς ἐπάνω σὲ ἀγγεῖα (ἀρ. 73) ἢ ὄστρακα ἀγγείων (ἀρ. 70-72), ποὺ ὅλες ἀποτελοῦνται ἀπὸ δύο γράμματα. Ἐπίσης, μεγάλα γραπτὰ γράμματα (ἰδεογράμματα, Brands, Marken) ἐπάνω σὲ δύο εἰδώλια ἵππων ριγωτῶν τοῦ ΚΚ/119, τοῦ 550-540 (βλ. κατωτ. σ. 199 κἑ., πίν. 84.1-3, ὅπου καὶ βιβλιογραφία. Βλ. καὶ ἀνωτ. τὸ ὑπ' ἀρ. 66 χάραγμα).

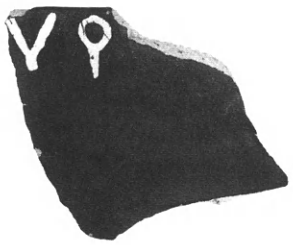

70. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς πυρᾶς ΚΚ/134 (βλ. κατωτ. σ. 213 πίν. 101.4). Σὲ ὄστρακο ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ ὑπ' ἀρ. 17877 μελαμβαφοῦς κανθάρου, γραμμένη ἐπὶ τὰ λαιὰ μὲ καστανόλευκο, ἀνεξίτηλο χρῶμα:

Ϙυ[- -]

λ.χ. Ϙυ[δίας]. Βοιωτικὰ ὀνόματα μὲ αὐτὰ τὰ δύο ἀρχικὰ γράμματα βλ. Fraser - Matthwes III.B 250-251. Τέλος 6ου αἰ.

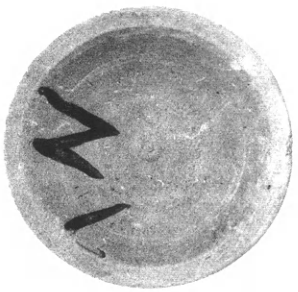

71. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς πυρᾶς ΚΚ/99 (βλ. κατωτ. σ. 124). Στὴν ἐξηρημένη κάτω ἐπιφάνεια τῆς ὑπ' ἀρ. 17878 ἐχινοειδοῦς βάσης μελαμβαφοῦς κανθάρου, μὲ μελανὸ γάνωμα:

NI

72. Ὁ μελαμβαφὴς κάνθαρος ἀρ. 18431 κτέριζε τὴν πήλινη ὀρθογώνια λάρνακα παιδιοῦ ΚΚ/37 (βλ. κατωτ. σ. 117 κἑ.). Στὴν ἐξηρημένη κάτω ἐπιφάνεια τῆς ἐχινοειδοῦς βάσης του, μὲ μελανὸ γάνωμα (ὕψ. γραμ. 0.009 μ.):

NI

73. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς πυρᾶς Τ/19 (βλ. κατωτ. σ. 245 κἑ., πίν. 135.2). Στὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τῆς ὑπ' ἀρ. 10238 ἀβαφοῦς φιάλης, κάτω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ χεῖλος, μὲ ἀραιὸ γάνωμα.

δα[μοσία;]

340-330 (;) π.Χ.

3. ΑΔΡΟΜΕΡΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ 1976-1977 (ΕΑΒ τομεῖς Α-Τ)

Εἰσαγωγικά

Μελετώντας τὸ γενικὸ τοπογραφικὸ διάγραμμα τοῦ χώρου τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορικῆς Βιομηχανίας (ΕΑΒ) (σχ. 1), διακρίνομε τὰ ἑξῆς. Ἄνω δεξιὰ ἡ Ἐθνικὴ ὁδὸς Ἀθηνῶν-Λαμίας καὶ λίγο πιὸ ἐπάνω ἀπὸ τὸν δείκτη τοῦ Βορρᾶ τὰ Διόδια Σχηματαρίου, τὰ ὁποῖα δηλώνονται μὲ ἐσκιασμένη ταινία. Μὲ διακοπτόμενη γραμμὴ ὁρίζεται ἡ περιφέρεια τοῦ ἀνασκαφικὰ ἐρευνηθέντος χώρου, ὁ ὁποῖος ὅμως μόνο στὸ νότιο τμῆμα του παρουσίασε μεγάλα ἢ μικρότερα σύνολα τάφων σὲ ποικίλη μεταξύ τους ἀπόσταση (τομεῖς Α, Β, Ε, Τ κτλ.).

Ἑκατέρωθεν ἀρχαίας ὑπεραστικῆς ὁδοῦ, πλάτ. 4 μ. περίπου, ποὺ ὁδηγοῦσε ἀπὸ τὴν πόλη τῆς Τανάγρας πρὸς τὰ βόρεια (ὁδὸς πρὸς Μυκαλησσόν;) εἶχαν διαταχθεῖ οἱ τάφοι τῶν τομέων Τ, Σ, Η (βλ. τὰ τοπογραφικὰ τῶν τομέων, σχ. 42-44, σχ. 36-38, σχ. 26-27 ἀντίστοιχα). Ἔξω ἀπὸ τὰ κράσπεδα ἄλλης, παρεμφεροῦς ὁδοῦ (στρῶμα πάχ. 0.40 μ., ἀποτελούμενο ἀπὸ ποταμίσια βότσαλα, ἀνάμεικτα μὲ κεραμίδες καὶ σκληρὰ πατημένη ἄργιλο [μάργα]), ποὺ ξεκινώντας ἀπὸ τὴ Θήβα ἔφθανε μέσω τῶν σημερινῶν οἰκισμῶν Καλλιθέας καὶ Ἀσωπίας στὰ νεκροταφεῖα τῆς Τανάγρας καὶ σὲ κάποιο σημεῖο θὰ πρέπει νὰ διασταυρωνόταν μὲ τὴν ὁδὸ πρὸς Μυκαλησσόν, εἶχαν διαταχθεῖ οἱ τάφοι τῶν τομέων Ι, Β, Δ (βλ. τὸ γενικὸ τοπογραφικὸ σχ. 1 καὶ ἐκεῖνα τῶν τομέων, σχ. 30, σχ. 7-8, 11, σχ. 23 ἀντίστοιχα. Γιὰ τὴν κατὰ προσέγγιση διάταξη τῶν ὀκτὼ ὁδῶν, ποὺ ἐξακτινώνονταν ἀπὸ τὴν Τάναγρα πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις βλ. κατωτ. ΣΧΕΔΙΑ, σκαρίφημα Higgins).

Ἡ ὁδός, ποὺ ἀποκαλύφθηκε σὲ βάθ. 1.20 μ. στὰ ΒΔ. τῶν τάφων τοῦ τομέα Ρ μὲ κατεύθυνση ΒΑ.-ΝΔ. (βλ. τὸ τοπογραφικὸ τοῦ τομέα, σχ. 35 [κάτω]), συνίσταται ἀπὸ τρία ἐπάλληλα στρώματα· τὰ δύο ἀκραῖα, πάχ. 0.15 μ. τὸ καθένα, ἀποτελοῦνται ἀπὸ ποταμίσια βότσαλα, ἐνῶ τὸ μεταξύ τους, πάχ. 0.20 μ., ἀπὸ ἄμμο. Καμπτόμενη ἴσως ἡ ὁδὸς πρὸς τὰ ἀνατολικά, συνέχιζε γιὰ τὸν τομέα Α, μὲ τοὺς διατεταγμένους σὲ μακριὰ σειρὰ τάφους.

Οἱ πολὺ σημαντικοί, πρώιμοι ἀρχαϊκοὶ κυρίως, τάφοι τοῦ τομέα Ε δὲν ἔχουν διαταχθεῖ σὲ δύο σειρὲς ἑκατέρωθεν ἐπιμήκους ἐλεύθερου χώρου, ἐπειδὴ αὐτὴ τὴν ἀπομονωμένη στὰ ΝΑ. τοῦ ἀνασκαπτόμενου χώρου μικρὴ ἔκταση ποτὲ δὲν τὴ διέσχισε κάποιος ἀρχαῖος δρόμος.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς τάφους τοῦ παρόντος Μέρους Πρώτου, κεφ. 3 (ἀνασκαφὲς τῶν ἐτῶν 1976-1977, 1989, Ἰουλίου 1990), ποὺ δὲν περιλαμβάνονται στοὺς Καταλόγους τοῦ Δευτέ-

ρου, κεφ. 3 (τάφοι 1-37) καὶ Μέρους Τρίτου (τάφοι 38-75), εἶναι ἐπισφαλοῦς χρονολογίας. Βλ. κατωτ. σ. 217.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ

ΤΟΜΕΑΣ Α (σχ. 1-5)

Τάφος Α/1. Κεραμοσκεπής, μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 5). Μῆκ. 1.75 μ., πλάτ. 0.55 μ. Ὁ σκελετὸς εἶχε μῆκ. 1.46 μ. Τὸ κρανίο ἦταν στὸ δυτικὸ ἄκρο. Ἀκτέριστος.

Τάφος Α/2. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος. Σωζ. μῆκ. 1.45 μ., πλάτ. 0.40 μ.

Τάφος Α/3. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος, ἡμικατεστραμμένος (σχ. 5). Μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.65 μ. Περισυλλέχθηκαν λύχνος καὶ μελαμβαφὴ ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Α/4. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. (σχ. 5). Μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. κεντρικοῦ ὀρύγματος πυρᾶς 0.45 μ. Πλῆθος καμένων ὀστράκων.

Τάφος Α/5. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος. Ὄστρακα ἀτρακτοειδῶν μυροδοχείων. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/6. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Ἀποκαλύφθηκε κάτω ἀπὸ τὸν κεραμοσκεπὴ Α/3. Τέσσερα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ ἀβαφὲς χυτροειδὲς ἀγγεῖο σὲ θραύσματα. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/7. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., ἡμικατεστραμμένος, συλημένος. Σωζ. μῆκ. 1.30 μ., πλάτ. 0.50 μ. Δύο ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ἀβαφὴς πρόχους σὲ τεμάχια. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/8. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος, ἡμικατεστραμμένος. Σωζ. μῆκ. 1.50 μ., πλάτ. 0.55 μ. (σχ. 4, 5).

Τάφος Α/9. Πρόκειται γιὰ τὸ ἄνω στρῶμα τοῦ τάφου 10, ποὺ ἀρχικῶς ἐξελήφθη ὡς ἄλλος τάφος.

Τάφος Α/10. Κεραμοσκεπής, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου, μὲ θήκη ἐπενδυμένη μὲ ξερολιθιά. Προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, κατεστραμμένος (σχ. 4, 5). Ὁ μήκ. 1.80 μ., καθαροῦ πλάτ. 0.45 μ. καὶ βάθ. 0.30 μ. λάκκος (θήκη) εἶχε ἐπενδυθεῖ στὶς μακριὲς πλευρές του μὲ δύο ἐπάλληλες σειρὲς λίθων, πλάτ. ± 0.20 μ., οἱ ὁποῖες ἔτσι ἀνεβάζουν τὸ συνολικὸ πλάτος τοῦ τάφου στὰ 0.90 μ. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τῶν τοιχίων σὲ βάθ. 0.65 μ., τὸ βάθος τοῦ πυθμένα 0.95 μ. Ὑπολείμματα σκελετοῦ σὲ μῆκ. 1.50 μ., μὲ τὸ κρανίο στὴν ἀνατολικὴ ἄκρη. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/11. Κεραμοσκεπὴς παιδικός, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, κατε-

στραμμένος. Μῆκ. 0.95 μ., πλάτ. 0.35 μ. Θραύσματα ἀτρακτοειδῶν μυροδοχείων. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/12. Κεραμοσκεπής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, κατεστραμμένος. Μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.55 μ. Θραύσματα ὅμοιων μυροδοχείων. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/13. Κεραμοσκεπής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος.

Τάφος Α/14. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., κατεστραμμένος.

Τάφος Α/15. Λακκοειδής, μήκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.90 μ. καὶ προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 4). Μᾶς ἔδωσε τὸ ὑπ' ἀρ. 16786 σιδερένιο ἐγχειρίδιο σὲ θραύσματα.

Τάφος Α/16. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πώρινες καλυπτήριες, προσανατολισμοῦ Β.-Ν.· συλημένος, ἡμικατεστραμμένος (σχ. 4). Μῆκ. ὀρύγματος 2.30 μ., πλάτ. 1.20 μ. Ὁ ἀναβαθμός, ποὺ ἀποκαλύφθηκε σὲ βάθ. 1.20 μ., περιέβαλλε τὸν τάφο σ' ὅλες του τὶς πλευρές· στὴ νότια στενὴ πλευρὰ εἶχε πλάτ. 0.45 μ., ἐνῶ σὲ ὅλες τὶς ἄλλες 0.20 μ. Βάθ. πυθμένα 1.60 μ. Τὸ διατηρούμενο βόρειο τμῆμα τοῦ καλύμματος εἶχε πλάτ. 0.35 μ. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/17. Κεραμοσκεπής, μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (πίν. 152.3, σχ. 4). Μῆκ. λαξεύματος 2.10 μ., πλάτ. 1.10 μ., βάθ. πυθμένα 1.30 μ.

Τάφος Α/18. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Μῆκ. 2.10 μ., πλάτ. ὀρύγματος 0.96 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.56 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.65 μ. (σχ. 4).

Τάφος Α/19. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιων διαστάσεων καὶ προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 4).

Τάφος Α/20. Ὅμοιος, ἴδιων περίπου διαστάσεων καὶ προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 4). Περιεῖχε τὰ ὑπ' ἀρ. 8641-8643 μικρὰ ἀνοικτὰ ἀγγεῖα. Προχωρημένοι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι;

Τάφος Α/21. Ὅμοιος τάφος, ἴδιων διαστάσεων καὶ κατεύθυνσης (σχ. 4).

Τάφος Α/22. Κεραμοσκεπής, μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., κατεστραμμένος (σχ. 4). Μῆκ. 2.05 μ., πλάτ. 0.45 μ., βάθ. πυθμένα 0.90 μ. Ἔξω ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸ ἄκρο τοῦ τάφου ἀποκαλύφθηκαν «ριγμένες» οἱ ὑπ' ἀρ. 7339-7342 τέσσερις ἀποσπασματικὲς ἐπιτύμβιες στῆλες, γιὰ τὶς ὁποῖες βλ. ἀνωτ. σ. 25 πίν. 144.1.

Τάφος Α/23. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., ἄθικτος (πίν. 152.1, σχ. 4). Εἶχε τοποθετηθεῖ μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, μήκ. 2 μ. καὶ πλάτ. 1.10 μ. Ἐξωτερικὰ τοῦ τάφου βρέθηκαν μελαμβαφὲς καρχέσιο, ὁ ὑπ' ἀρ. 8640 ὑψίπους κάνθαρος καὶ ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων. Ὁ σκελετὸς ἄθικτος μὲ τὸ κρανίο στὸ νότιο ἄκρο. Ὁ τάφος δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 39 ΠΠ1 ἀρ. 28. Τὸ ἐξωτερικό του εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 31, 1976, Β, 120 πίν. 92β. Τέλος 5ου αἰ.

Τάφος Α/24. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἡμικατεστραμμένος, ἀκτέριστος.

Τάφος Α/25. Κεραμοσκεπὴς παιδικός, ἴδιου προσανατολισμοῦ, μήκ. 0.90 μ., πλάτ. 0.60 μ. Ἀκτέριστος.

Τάφος Α/26. Κεραμοσκεπὴς παιδικός, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος, μήκ. 0.70 μ., πλάτ. 0.35 μ.

Τάφος Α/27. Κεραμοσκεπής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἐντελῶς κατεστραμμένος.

Τάφος Α/28. Κεραμοσκεπής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος, σωζ. μήκ. 1.20 μ., πλάτ. 0.70 μ.

Τάφος Α/29. Κεραμοσκεπὴς παιδικός, ποὺ ἀποκαλύφθηκε κάτω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν καταστραφέντα Α/28, μέσα σὲ βαθὺ ὀρθογώνιο λάξευμα. Γιὰ τοὺς «ὑπεράλληλους τάφους» τοῦ νεκροταφείου τῆς Τανάγρας βλ. ἀνωτ. σ. 9. Διαστ. τάφου 0.98×0.42×0.36 μ., προσανατολισμὸς Ἀ.-Δ. Τὸ ἐξωτερικὸ τοῦ τάφου εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 40 ΠΠ1 ἀρ. 29 (1 φωτ.), ὅπου διακρίνονται δύο ὀπές, ποὺ εἶχαν ἀνοιχθεῖ στὴ νότια μακριὰ κεραμίδα.

Τάφος Α/30. Κεραμοσκεπής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, τελείως κατεστραμμένος (σχ. 5).

Τάφος Α/31. Κεραμοσκεπής, μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 3). Ἀσύλητος. Ἕξι κεραμίδες σχηματίζουν τὴν καλύβα, δύο κλείνουν τὶς στενὲς πλευρές. Ἔξω ἀπὸ τὸν τάφο ὑπῆρχαν σπασμένα ἀλλὰ στὴ θέση τους τρία μελαμβαφή· ἡ ὑπ' ἀρ. 22088 φιαλίσκη, τὸ ὑπ' ἀρ. 22090 καρχέσιο καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 22089 λύχνος· β΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Α/32. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., κατεστραμμένος στὸ νότιο μέρος του, συλημένος (πίν. 152.2, σχ. 6). Ἔξω ἀπὸ τὸν τάφο βρέθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 22052 μελαμβαφὲς φιαλίδιο, τὰ ὑπ' ἀρ. 22101, 22103 μικρὰ μελαμβαφὴ ἀνοικτὰ ἀγγεῖα καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 15738 ἀκέραιη, χάλκινη βελόνα, μὲ στιλπνὴ καστανόχαλκη ἐπιφάνεια· β΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Α/33. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (πίν. 151.3-4, σχ. 3). Στὸ ἐσωτερικὸ ὑπῆρχαν τρία μελαμβαφὴ ἀγγεῖα (ἀρ. εὑρ. 24358 κύπελλο, ἀρ. 24363 ὑψίπους κάνθαρος, ἀρ. 24676 καρχέσιο) καὶ δύο χάλκινοι κρίκοι. β΄ ἥμισυ 5ου αἰ. (;).

Τάφος Α/34. Ἁπλὸς λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Περιεῖχε τὸν ὑπ' ἀρ. 22048 μελαμβαφὴ κάνθαρο. Κλασικοὶ χρόνοι (;).

Τάφος Α/35. Κεραμοσκεπής, μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 3). Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 22053 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, ἡ ὑπ' ἀρ. 22087 ταινιωτὴ κύλικα καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 22071 μελαμβαφὴς λύχνος. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/36. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Ἀπὸ τὸν πυθμένα τοῦ τάφου, σὲ βάθ. 1.30 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, συλλέχθηκαν τὰ κτερίσματα, ποὺ εἰκονίζονται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 181 ΠΠ2 ἀρ. 23 (1 φωτ.). 420-400 π.Χ.

Τάφος Α/37. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, κατεστραμμένος. 3ος αἰ.

Τάφος Α/38. Ὑπολείμματα τάφου τελείως κατεστραμμένου. Περισυλλέχθηκε ἡ ὑπ' ἀρ. 22064 ταινιωτὴ κύλικα. Τέλος 4ου αἰ. (;).

Τάφος Α/39. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ (Β.-Ν.). Καλύπτεται μὲ ἀνομοιογενὲς ὑλικὸ σὲ δεύτερη χρήση. Δημοσιεύεται ἀνωτ. σημ. 37 καὶ κατωτ. πίν. 144.2. Ὕστεροι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/40. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 3). Βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.25 μ., βάθ. πυθμένα 1.85 μ.

Τάφος Α/41. Ὅμοιου τύπου, ἀλλὰ ἀβαθέστερος, ἴδιου προσανατολισμοῦ· ἐπίσης συλημένος. Διαστ. ὀρύγματος 1.95×1.10 μ., πλάτ. ἀναβαθμοῦ 0.25 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.25 μ.

Τάφος Α/42. Ὅμοιου τύπου, προσανατολισμοῦ, διαστάσεων. Συλημένος.

Τάφος Α/43. Ὅμοιου τύπου, προσανατολισμοῦ, διαστάσεων. Συλημένος. Παραβιάστηκε στὸ ΒΔ. τμῆμα του ἀπὸ τὸν ὠοειδὴ Α/44.

Τάφος «Α/44». Ὠοειδὲς λάξευμα, μήκ. 1.10 μ. καὶ πλάτ. 0.60 μ. Ἀβέβαιο ἐὰν πρόκειται γιὰ παιδικὴ ταφὴ ἢ ἐὰν ὁ λάκκος δημιουργήθηκε ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοκαπήλους, ὁπότε τάφος Α/44 δὲν ὑπάρχει.

Τάφος Α/45. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, ἡμικατεστραμμένος. Βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.45 μ., βάθ. πυθμένα 0.70 μ.

Λαξευμα 1Α

Δυτικὰ τοῦ Α/42 διαγράφηκαν τὰ ὅρια μεγάλου ὀρθογώνιου λαξεύματος, μήκ. 5.80 μ. καὶ πλάτ. 3.60 μ., τὸ ὁποῖο ὀνομάστηκε λάξευμα 1Α. Μέσα σὲ αὐτὸ καὶ ἀπὸ τὸ βάθος τῶν 0.70 μ., ἄρχισαν νὰ ἐμφανίζονται οἱ κατωτ. ἕνδεκα συνολικὰ ταφές (Α/46-Α/56, σχ. 3). Πιθανότατα ἀνῆκαν σὲ μέλη τῆς ἴδιας οἰκογένειας (οἴκου), ὅπως φαίνεται ὅτι συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς τάφους τοῦ λαξεύματος 2Α, ποὺ θὰ χρησιμοποιήθηκαν καὶ αὐτοὶ γιὰ μέλη ἄλλου οἴκου (βλ. κατωτ. σ. 54 τάφους Α/73-Α/78, σχ. 2).

Τάφος Α/46. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., παραβιασμένος ἀπὸ ἄλλες ταφές.

Τάφος Α/47. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.65 μ., βάθ. πυθμένα 0.80 μ. Περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 23378 καὶ 25447 μεγαρικοὶ σκύφοι, οἱ ὑπ' ἀρ. 23379 καὶ 23381 μελαμβαφεῖς φιάλες, τὸ ὑπ' ἀρ. 22055 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 23350 μελαμβαφὴς λύχνος. Ὕστερος 3ος αἰ.

Τάφος Α/48. Κεραμοσκεπής, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου. Βλ. ἀνωτ. σημ. 20 καὶ 27 καὶ πίν. 3.1. Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 20747 ἀβαφὴς λάγηνος καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 22051 ἀκέραιο μελαμβαφὲς φιαλίδιο μὲ ἐπίπεδη στεφάνη καὶ τριπλὲς ἀποφύσεις. 3ος αἰ.

Τάφος Α/49. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., παραβιασμένος. Περισυλλέχθη-

καν τὸ ὑπ' ἀρ. 22059 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 22063 ἀποσπασματικὴ φιάλη (;) Δυτικῆς κλιτύος. α' ἥμισυ 3ου αἰ.

Τάφος Α/50. Ὅμοιου τύπου καὶ προσανατολισμοῦ, παραβιασμένος στὸ νότιο ἄκρο του ἀπὸ τὸν Α/49. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 23361 μελαμβαφὲς φιαλίδιο καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 23362 μελαμβαφὴς λύχνος. Τέλος 4ου αἰ. (;).

Τάφος Α/51. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, μήκ. 1.80 μ. καὶ πλάτ. 0.60 μ. Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 18, 182 (1 φωτογρ.) ΠΠ2 ἀρ. 24. 430-420 π.Χ.

Τάφος Α/52. Κεραμοσκεπής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, παραβιασμένος ἀπὸ τὸν μεταγενέστερό του Α/56. Σωζ. μῆκ. κεραμίδων 1.35 μ., πλάτ. 0.40 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ.

Τάφος Α/53. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ. Βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.20 μ., βάθ. πυθμένα 1.60 μ. Στὸ βόρειο ἄκρο βρέθηκαν πυξίδα ἡμισφαιρικοῦ κορμοῦ καὶ πῶμα μὲ κομβιόσχημη λαβή, ἐπιχρισμένα μὲ λευκό (πρβ. Andreiomenou, Levadia εἰκ. 8 (ΝΟΣ/40), 19.2 (ΝΟΣ/40), 25 (ΝΟΣ/88), ὅλες τῶν ἀρχῶν τοῦ 3ου αἰ.), ἡ ὑπ' ἀρ. 23359 ἀβαφὴς λάγηνος, τὸ ὑπ' ἀρ. 23355 μελαμβαφὲς φιαλίδιο καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 23351 καὶ 23353 μελαμβαφεῖς λύχνοι.

Τάφος Α/54. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ (Β.-Ν.), ἡμικατεστραμμένος. Ὁ ἀναβαθμὸς σὲ βάθ. 1.30 μ., ὁ πυθμένας σὲ βάθ. 2.10 μ. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων, τὸ ὑπ' ἀρ. 24641 μελαμβαφὲς φιαλίδιο καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 24639 μελαμβαφὴς λύχνος. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/55. Λακκοειδὴς μικροῦ βάθους, ἴδιου προσανατολισμοῦ. Κατεστραμμένος στὸ νότιο ἄκρο του.

Τάφος Α/56. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἡμικατεστραμμένος. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 20751 μικρὸς ἀβαφὴς ἀμφορεύς, τὸ ὑπ' ἀρ. 20752 μελαμβαφὲς πινάκιο μὲ ἔντυπα ἀνθέμια στὸν πυθμένα, ἡ ὑπ' ἀρ. 20753 ἀποσπασματικὴ κύλικα Δυτικῆς Κλιτύος καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 24637 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/57. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 3). Βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Περισυλλέχθηκαν σὲ θραύσματα οἱ ὑπ' ἀρ. 22106, 22109 καὶ 22110 μελανόμορφες λήκυθοι, ὁ ὑπ' ἀρ. 22108 μελανόμορφος σκύφος, τὸ ὑπ' ἀρ. 22107 πῶμα μελαμβαφοῦς λεκανίδας μὲ ζώνη γλωσσῶν καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 22111 κορινθιακὴ κοτυλίσκη. Τέλος 6ου αἰ.

Τάφος Α/58. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, βάθ. 1.80 μ., τελείως κατεστραμμένος. Γιὰ δύο ἀπὸ τὰ κτερίσματά του βλ. κατωτ. σ. 222 πίν. 104.5 ΠΠ1 ἀρ. 41.

Τάφος Α/59. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., κατεστραμμένος. Ὁ ἀναβαθμὸς σὲ βάθ. 1.25 μ., ὁ πυθμένας σὲ 1.70 μ. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/60. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος, ἡμικα-

τεστραμμένος (σχ. 3). Οἱ ὕψ. 0.60 μ. πωρόλιθοι εἶναι συμπαγέστατης ὑφῆς. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 24624-24625 μελαμβαφὴ φιαλίδια καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 24627-24633 ἑπτὰ ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα. 3ος αἰ.

Τάφος Α/61. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Βάθ. πυθμένα 1.90 μ. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 20746 μελαμβαφὲς φιαλίδιο, τὰ ὑπ' ἀρ. 20742-20745 τέσσερα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16788 τεμάχια σιδερένιων καρφιῶν. 3ος αἰ.

Τάφος Α/62. Κεραμοσκεπής, ἀσύλητος. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 252 ΠΠ1 ἀρ. 67· β' τέταρτο 3ου αἰ.

Τάφος Α/63. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Μῆκ. 2.10 μ., πλάτ. 0.70 μ., βάθ. πυθμένα 0.75 μ. Ὁ τάφος μὲ τὰ ἀγγεῖα του κατὰ χώραν δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 36 ΠΠ1 ἀρ. 24 (1 φωτ.). Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/64. Μνημειώδης πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 2). Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. 0.75 μ., βάθ. πυθμένα 1.30 μ. Στὸ βόρειο τμῆμα του ὑπῆρχαν τὰ ὑπ' ἀρ. 22039 καὶ 22072-22076 ἕξι ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, τὰ ὑπ' ἀρ. 22041 τέσσερα σιδερένια καρφιὰ καὶ θραύσματα ἀβαφῶν ἀγγείων. Εἰκονίζεται προοπτικὰ μαζὶ μὲ τὸν λακκοειδὴ Α/68 καὶ τὸν καμαροσκεπὴ Α/69 καὶ αὐτόθι, σημ. 37 εἰκ. 9.

Τάφος Α/65. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.90×0.75 μ., βάθ. 0.95 μ. Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 23375 μελαμβαφὴς φιάλη, τὸ ὑπ' ἀρ. 24620 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, ὁ ὑπ' ἀρ. 23374 μελαμβαφὴς λύχνος καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 23376 σιδερένιο καρφί. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/66. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ (Β.-Ν.), ἀσύλητος. Μῆκ. 2.05 μ., πλάτ. 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 0.80 μ. Στὸ νότιο ἄκρο του ὑπῆρχαν τὰ ὑπ' ἀρ. 23368α-β ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, τὸ ὑπ' ἀρ. 23369 καρχέσιο, οἱ ὑπ' ἀρ. 24622 καὶ 24623 μελαμβαφεῖς λύχνοι, οἱ ὑπ' ἀρ. 23367 καὶ 25446 μελαμβαφεῖς φιάλες, ἡ ὑπ' ἀρ. 24677 λάγηνος καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 23370 ἕξι σιδερένια καρφιά. α' ἥμισυ 3ου αἰ.

Τάφος Α/67. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, μὲ ἀναμοχλευμένα τὰ χώματα τῆς ἐπίχωσης καὶ τὰ κτερίσματα. Μῆκ. 2 μ., πλάτ. 0.75 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 22029-22032 καὶ 22093-22094 ἕξι ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, τὸ ὑπ' ἀρ. 23354 μελαμβαφὲς κυάθιο καὶ ὄστρακα ἀβαφῶν ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Α/68. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., ἡμικατεστραμμένος ἀπὸ τὴ συμπίεση τῶν χωμάτων. Μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 1.30 μ. Βρίσκεται μαζὶ μὲ τὸν κεραμοσκεπή, ἡμικυλινρικοῦ τύπου Α/69 ἐντὸς μεγάλου ὀρθογωνίου λαξεύματος. Οἱ δύο αὐτοὶ τάφοι μαζὶ μὲ τὸν πώρινο κιβωτιόσχημο Α/64 (σχ. 2) εἰκονίζονται προοπτικὰ καὶ στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 37 εἰκ. 9. Αὐτόθι σημ. 37 (1 φωτ.) εἰκονίζεται τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Α/68 μὲ τὰ ὑπ' ἀρ. 23366α-β καὶ 22054 τρία ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, τὶς ὑπ' ἀρ. 23363-23365 τρεῖς μελαμβαφεῖς φιάλες καὶ τοὺς δύο λύχνους κατὰ χώραν. Ὁ τάφος περιεῖχε ἀποτμήματα εἰδωλίου καὶ τεμάχια σιδερένιων καρφιῶν. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/69. Κεραμοσκεπής, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Γιὰ τὴν προοπτικὴ ἀπεικόνιση τοῦ ἐσωτερικοῦ του βλ. ἀμέσως ἀνωτ. Τὸ ἐξωτερικό του δημοσιεύεται αὐτόθι σημ. 45 (1 φωτ.). Ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς μεγάλες ἡμικυλινδρικὲς κεραμίδες, μήκ. 0.60 μ. καὶ πάχ. 0.03 μ., τῶν ὁποίων τὰ ἄκρα πλατύνονται σὲ 0.06 μ. Στηρίζονται στοὺς ἀναβαθμούς, ποὺ βρίσκονται σὲ βάθ. 0.80 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους, ἐνῶ ὁ πυθμένας τῆς θήκης εἶναι βαθύτερος κατὰ 0.60 μ. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/70. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Μῆκ. 2 μ., πλάτ. ὀρύγματος 0.90 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ. Ἀκτέριστος.

Τάφος Α/71. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 255 πίν. 142.5 ΠΠ 1 ἀρ. 73. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Α/72. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Μῆκ. 2.10 μ., πλάτ. ὀρύγματος 1.20 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.75 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 0.90 μ. Συλημένος. Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 23372 μελαμβαφὴς φιάλη, τὸ ὑπ' ἀρ. 23371 πῶμα πυξίδας, ἐπιχρισμένης μὲ λευκό, ἀποτμήματα εἰδωλίου καὶ ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων. α΄ ἥμισυ 3ου αἰ.

Λαξευμα 2Α

Τάφοι Α/73-Α/78 (σχ. 2). Στὰ δυτικὰ τοῦ προηγούμενου τάφου ἀποκαλύφθηκε λάξευμα ἀκανόνιστων τοιχωμάτων, μήκ. 4.20 μ., πλάτ. 4 μ. καὶ βάθ. 1.50 μ. περίπου, γεμάτο μὲ μπάζα ἀπὸ χώματα, πέτρες, σπασμένες κεραμίδες καὶ ὄστρακα ἀβαφῶν χονδροειδῶν ἀγγείων, ἀλλὰ καὶ μελαμβαφῶν. Περισυλλέξαμε τρία ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ἀβαφὴ λύχνο, κεφαλὴ εἰδωλίου γυναίκας, ὄστρακα ἀγγείων καὶ τεμάχια χαλκοῦ. Περιμετρικὰ στὰ τοιχώματα τοῦ λαξεύματος εἶχαν διανοιχθεῖ οἱ λακκοειδεῖς τάφοι Α/73, Α/74, Α/77 καὶ Α/78, οἱ ὁποῖοι καταστράφηκαν κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τους καὶ συλήθηκαν. Στὸ νοτιοδυτικὸ τεταρτημόριο τοῦ πυθμένα εἶχε ἀνοιχθεῖ ὁ παιδικὸς λακκοειδὴς Α/75, διαστ. 0.90×0.35 μ. καὶ στὸ ΝΑ. τεταρτημόριο εἶχε τοποθετηθεῖ ὁ ἐγχυτρισμὸς Α/76. Καὶ οἱ τάφοι αὐτοὶ εἶχαν συληθεῖ. Ὅπως οἱ μνημειώδεις οἰκογενειακοὶ περίβολοι, ποὺ περιέκλειαν τοὺς πλούσια κτερισμένους πώρινους κιβωτιόσχημους τάφους τῶν ἐπιφανῶν οἴκων, ἔτσι πιθανότατα καὶ τὰ λαξεύματα ἀνῆκαν σὲ οἰκογένειες, ἀσφαλῶς ὅμως ὄχι πολιτῶν «τῶν τὰ πρῶτα φερόντων». Πρβ. καὶ τὸ λάξευμα 1Α, ἀνωτ. σ. 51 τάφοι Α/46-Α/56.

Τάφος Α/79. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε στὰ ΝΔ. τοῦ προηγουμένου λαξεύματος. Μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. ὀρύγματος 0.90 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.55 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.90 μ., βάθ. πυθμένα 1.50 μ.

ΤΟΜΕΑΣ Β (σχ. 1, 6-18)

Ἕνας ἐπιμήκης τοῖχος (τοῖχος α), ποὺ ἀποκαλύφθηκε στὸ δυτικὸ τμῆμα τοῦ τομέα Β καὶ σὲ βάθ. 0.40 μ. ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους, συνιστᾶ τὴν πρὸς Ν. πρόσοψη

μνημειώδους οἰκογενειακοῦ περιβόλου (περίβολος Α, σχ. 8), ὁ ὁποῖος περιέκλειε πολλοὺς τάφους, κυρίως πώρινους κιβωτιόσχημους. Διατηρήθηκε σὲ μῆκ. 10 μ. καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δεκαπέντε πωρόλιθους, πλάτ. 0.65-0.70 μ., μήκ. 1.20 μ. καὶ ὕψ. 0.45 μ. (ἡ ἀρίθμηση τῶν πωρολίθων ἀρχίζει ἀπὸ τὸ δυτικὸ ἄκρο). Νότια τοῦ τοίχου α καὶ στὸ ἐπίπεδο ἀκριβῶς τοῦ στερεοβάτου ἐμφανίσθηκε στρῶμα, ποὺ ἔφθανε σὲ βάθ. 0.40 μ. καὶ ἀποτελεῖτο ἀπὸ ποταμίσια βότσαλα, ἀνάμεικτα μὲ κεραμίδες καὶ λευκὸ ἄργιλο (μάργα). Πρόκειται γιὰ τὴν ἀρχαία ὁδό, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἡ ὁποία διασχίζει τὸν τομέα Β καὶ γιὰ τὴν ὁποία βλ. ἀνωτ. σ. 47 (Ἑρμηνεία γενικοῦ τοπογραφικοῦ διαγράμματος).

Οἱ τάφοι Β/1-Β/3 ἀποκαλύφθηκαν στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ προαναφερθέντος οἰκογενειακοῦ περιβόλου Α καὶ σὲ ἀπόσταση περίπου 0.30 μ. ἀπὸ τὴ βόρεια παρειὰ τοῦ τοίχου α. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ περιβόλου βρέθηκαν ἐπίσης οἱ Β/5-Β/6, Β/10-Β/16 καὶ Β/21, οἱ περισσότεροι κατεύθυνσης Β.-Ν., δηλαδὴ σὲ θέση ἐγκάρσια πρὸς τὸν ἀρχαῖο δρόμο.

Τάφος Β/1. Ἐγχυτρισμὸς ἐντὸς ταφικοῦ ἀμφορέως (σχ. 6). Σωζ. μῆκ. 0.60 μ., πλάτ. 0.44 μ. Περιεῖχε τρία ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, τέσσερα ἑλληνιστικὰ ἀγγεῖα, λύχνο καὶ ἕξι φυσικὲς ἀχιβάδες.

Τάφος Β/2. Κεραμοσκεπὴς τάφος νηπίου, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. (πίν. 147.1 σχ. 6). Μῆκ. 0.46 μ., πλάτ. 0.32 μ. Ἄθικτος, κτερισμένος μόνο μὲ ἕνα λύχνο.

Τάφος Β/3. Κεραμοσκεπής, κατεύθυνσης Β.-Ν., κατεστραμμένος, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ νότιο 1/3 τοῦ μήκους, ὅπου καὶ τὸ κρανίο. Ἀποκαλύφθηκε σὲ βάθ. 0.35 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῶν πωρολίθων τοῦ τοίχου α.

Τάφος Β/4. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, πολὺ ἐπιμήκης (σχ. 6), μὲ κατεύθυνση Β.-Ν. Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἀπόσταση 3.70 μ. δυτικὰ τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβόλου. Μῆκ. 2.45 μ., πλάτ. ± 0.85 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἀρχαίου δρόμου 0.50 μ. Εἶχε συληθεῖ κατὰ τὸ βόρειο ἥμισύ του. Στὸ νότιο τμῆμα του καὶ ἑκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς εἶχαν τοποθετηθεῖ ἀνθεμωτὴ κύλικα, μελαμβαφὴς φιάλη, ὁ ὑπ' ἀρ. 16944 ὑψίπους κάνθαρος μὲ πλατιὰ δισκοειδὴ βάση καὶ μελαμβαφὴς λύχνος. Περισυλλέχθηκαν ἐπίσης ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 16729 χάλκινο νόμισμα μὲ πολλὴ κατίωση. 430-420 π.Χ.

Τάφος Β/5. Πώρινος κιβωτιόσχημος στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Α΄ μνημειώδους οἰκογενειακοῦ περιβόλου, βόρεια καὶ σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς πωρόλιθους 6 καὶ 7 τοῦ ἐπιμήκους τοίχου α, τῆς πρόσοψης (σχ. 8, 12). Ἡ διασωθεῖσα καλυπτήριά του βρέθηκε 0.70 μ. βαθύτερα ἀπὸ τὴν ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου αὐτοῦ. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 247 πίν. 138.1-3 ΠΠ1 ἀρ. 62. β΄ τέταρτο 3ου αἰ.

Τάφος Β/6. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος (πίν. 154.2, 158.2 σχ. 8, 12). Ἡ σωζόμενη καλυπτήριά του ἀποκαλύφθηκε κατὰ 0.35 μ. βαθύτερα ἀπὸ τὴν ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου, ὁ ὁποῖος ἐν μέρει «πατεῖ» ἐπάνω της, ἐνῶ ὁ νότιος πωρόλιθος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ τάφου εἰσχωρεῖ κάτω ἀπὸ αὐτόν. Περιεῖχε τὸ ὑπ' ἀρ. 5448 ἀποσπασματικὸ εἰδώλιο ἱστάμενου ἐφήβου. Γιὰ τὴ συνάρτηση τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβόλου καὶ τῶν πρὸς Β. τάφων βλ. κατωτ. σ. 56 τάφο Β/16. Πρώιμοι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Β/7. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, λαξευμένο στὸν μαλακὸ βρά-

χο, κατεύθυνσης Β.-Ν. μὲ μικρὴ ἀπόκλιση πρὸς τὰ ΒΑ. (σχ. 7). Κατεστραμμένος, συλημένος στὸ βόρειο ἥμισύ του. Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἀπόσταση 2.70 μ. ΒΔ. τοῦ τοίχου α. Διαστ. ὀρύγματος 2.10×0.87 μ. Στὸ νότιο ἥμισυ τοῦ τάφου βρέθηκαν πινάκιο καὶ μέσα σ' αὐτὸ ἕνα μικρότερο ἀγγεῖο, ἕνα μόνωτο, πέντε ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ λύχνος. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Β/8. Λακκοειδής, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἀπόσταση 1.70 μ. Δ. τοῦ Β/7. Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν τάφων ὁ Β/4 (πίν. 153.2 σχ. 8). Τέσσερα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ ὄστρακα ἀγγείων. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Δύο τάφοι, ποὺ ἐπισημάνθηκαν μέσα σὲ τετράγωνο λάξευμα στὰ Δ. τοῦ Β/8 καὶ ἀργότερα ἀνασκάφηκαν, ἔλαβαν τοὺς ἀριθμοὺς Β/23 καὶ Β/24 (βλ. κατωτ. σ. 58).

Τάφος Β/9. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, διαστ. 2×1 μ. Τοῦ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου, κατεστραμμένος, συλημένος (πίν. 153.2 σχ. 7). Ἀποκαλύφθηκε στὰ ΝΑ. τοῦ Β/7. Τὸ διατηρημένο τμῆμα τοῦ βόρειου ἡμικυλίνδρου, τὸ ὁποῖο ἐδράζεται στὸ χεῖλος τῆς θήκης, φέρει τεχνητὴ ὀπὴ σχήματος τόξου, ἀπὸ τὶς συνήθεις στὶς κεραμίδες ἐπενδύσεως φρέατος (πρβ. τὸν Α/48, ἀνωτ. σημ. 20 καὶ 27 πίν. 3.1). Βάθ. πυθμένα 1.50 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.20 μ. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Β/10. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος (σχ. 8, 12). Ἀποκαλύφθηκε πλησίον καὶ Δ. τοῦ Β/5, στὰ βόρεια τῶν κυβολίθων 4 καὶ 5 τοῦ τοίχου α. Ἐξωτ. διαστ. 2.30×1.15 μ., βάθ. πυθμένα 1.80 μ. β΄ τέταρτο 3ου αἰ.

Τάφος Β/11. Λακκοειδής, ἡμικατεστραμμένος, συλημένος, μὲ κατεύθυνση Β.-Ν. Ἀποκαλύφθηκε ἔξω ἀπὸ τὴ ΒΔ. γωνία τοῦ Β/10. Σωζ. μῆκ. 1.25 μ., πλάτ. 0.90 μ., βάθ. πυθμένα 1.60 μ.

Τάφος Β/12. Λακκοειδής, ἡμικατεστραμμένος, συλημένος, μὲ κατεύθυνση Ἀ.-Δ. Ἀποκαλύφθηκε στὴ ΒΔ. γωνία τοῦ Β/11. Βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Στὴ δυτικὴ ἄκρη τοῦ τάφου ὑπολείμματα τοῦ κρανίου.

Τάφος Β/13. Κεραμοσκεπής, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἡμικατεστραμμένος, συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἀπόσταση 1.20 μ. Β. τοῦ Β/12. Βάθ. πυθμένα 1.55 μ.

Τάφος Β/14. Λακκοειδής (σχ. 12). Ἀποκαλύφθηκε πλησίον καὶ Δ. τοῦ Β/15, μὲ τὸν ὁποῖο ἔχει κοινὴ τὴ μία μακρὰ πλευρά, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἐπιμήκεις πωρολίθους καὶ ἡ ὁποία εἰσχωρεῖ κάτω ἀπὸ τὸν τοῖχο α σὲ μῆκ. 0.30 μ., ὅπως καὶ ὁ Β/6. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Β/15. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος (πίν. 154.1, σχ. 8, 12). Παράλληλος πρὸς τοὺς Β/6 καὶ Β/14. Ἐξωτ. διαστ. 2.40×1.35 μ., βάθ. πυθμένα 1.90 μ., ὕψ. πωρόπλακας 0.70 μ. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Β/16. Πώρινος κιβωτιόσχημος, συλημένος (σχ. 8, 12). Ἀποκαλύφθηκε στὰ Ἀ. τοῦ Β/6 – Β. τῶν πωρολίθων 13 καὶ 14 – μὲ τὸν ὁποῖο ἔχει κοινὴ τὴ μεταξύ τους πλευρά. Τὸ ὑπόλευκο ἐπίχρισμα τῶν τοιχωμάτων διατηρεῖται καὶ στὸν πυθμένα τοῦ τάφου. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 251 πίν. 141.1-2 ΠΠ1 ἀρ. 65. β΄ τέταρτο 3ου αἰ.

Πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι οἱ τάφοι Β/16, Β/6, Β/15 καὶ Β/14 εἶχαν τοποθετηθεῖ μέσα σὲ κοινὸ λάξευμα, διαστ. 4.70×2.60 μ. καὶ βάθ. 1.20 μ. ἀπὸ τὴν ἐπάνω ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου α, ὁ ὁποῖος χτίστηκε γιὰ νὰ περιβάλει προϋπάρχοντες τάφους τῆς ἴδιας ἀσφαλῶς οἰκογένειας.

Οἱ τάφοι ποὺ ἀκολουθοῦν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Β/21, ἀποκαλύφθηκαν σὲ ἄλλα σημεῖα τοῦ τομέα Β, ποὺ δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μὲ τὸν μνημειώδη ταφικὸ περίβολο Α (τοῖχο α).

Τάφος Β/17. Λακκοειδὴς μὲ τέσσερις λίθινες καλυπτήριες, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἀσύλητος (σχ. 8). Μῆκ. 2.15 μ., βάθ. πυθμένα 2.50 μ. Στὸ δυτικὸ ἄκρο του βρέθηκαν τρία κρανία καὶ διαταραγμένα ὀστά. Τὰ κτερίσματα εἶχαν τοποθετηθεῖ σ' ὅλο τὸ μῆκος τοῦ πυθμένα: τρία ἄωτα ἀγγεῖα, τρία ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, δύο πινάκια, πρόχους, φιάλη, τέσσερις λύχνοι, ὄστρακα ἀγγείων, τὰ ὑπ' ἀρ. 16767 τρία σιδερένια καρφιὰ καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 16761 ἀποσπασματικὴ σιδερένια στλεγγίδα. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Β/18. Λακκοειδὴς μὲ λίθινες καλυπτήριες, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἀσύλητος (σχ. 8). Μεγάλου μήκους (3.05 μ.) καὶ βάθους (2.65 μ.). Στὴ δυτικὴ στενὴ πλευρὰ βρέθηκαν ἕξι κρανία καὶ πλῆθος παραμερισμένων ὀστῶν. Ὁμαδικὸς τάφος; Περισυλλέχθηκαν τρεῖς πρόχοι, δύο οἰνοχόες, σφαιρικὸ ληκύθιο, τρία ἐλλιπὴ ἀγγεῖα, ἀβαφὲς ἀγγεῖο, ὄστρακα. Στὸν γύρω χῶρο βρέθηκε ἐπιτύμβια στήλη μὲ τὸ ὄνομα ΚΑΝΘΑΡΙΣ. Βλ. ἀνωτ. σ. 30 κεφ. 2, Ἐπιτύμβιες ἐπιγραφὲς ἀρ. 22.

Τάφος Β/19. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 224 κἑ. πίν. 106.1, σχ. 6, ΠΠ1 ἀρ. 45. 430-420 π.Χ.

Τάφος Β/20. Λακκοειδής, κατεύθυνσης Β.-Ν. Βάθ. πυθμένα 1.50 μ. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν δέκα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ ὄστρακα ἄλλων ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Β/21. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἐξωτ. διαστ. 2.25×0.58 μ., κατεύθυνσης Β.-Ν. συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε δίπλα καὶ ἀνατολικὰ τοῦ Β/16, μὲ τὸν ὁποῖο ἔχουν κοινὴ τὴ μία ἀπὸ τὶς μακριὲς πλευρές τους. α΄ ἥμισυ 3ου αἰ.

Μὲ τὸν τελευταῖο αὐτὸ τάφο ἐξαντλήθηκε ἡ συστηματικὴ ἔρευνα στὴν περιοχὴ τοῦ μνημειώδους οἰκογενειακοῦ περιβόλου Α καὶ τοῦ πρὸς Δ. χώρου. Ἡ ἀνασκαφὴ συνεχίσθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ νότιο κράσπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου καὶ σὲ ἀπόσταση 50 μ. πρὸς τὰ ΝΑ. τοῦ τοίχου α.

Στὴν περιοχὴ αὐτὴ ἀποκαλύφθηκαν οἱ ἑπόμενοι τάφοι (σχ. 11), ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Β/23 καὶ Β/24, ποὺ ἤδη εἶχαν ἐπισημανθεῖ πλησίον καὶ Δ. τοῦ Β/8 καὶ ἀπὸ τὸν Β/25, ποὺ ἀποκαλύφθηκε στὴ συνέχεια πρὸς τὰ ΒΔ. αὐτῶν τῶν τάφων.

Τάφος Β/22. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος (σχ. 11, 13). Μὲ φθορὲς στοὺς πωρολίθους τῆς δυτικῆς μακρᾶς πλευρᾶς. Ἡ βόρεια στενὴ πλευρά, χωρὶς πωρόλιθο, φράζεται ἀπὸ τὸν φυσικὸ βράχο. Ἀποκαλύφθηκε στὰ ΝΑ. τοῦ τοίχου α καὶ σὲ ἀπόσταση ἀκριβῶς 53 μ. Ἐξωτ. διαστ. 2.05×1.10 μ., ὕψ. πωρολίθων 0.60 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου 1.20 μ. Ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφοι Β/23-Β/24. Δύο λακκοειδεῖς τάφοι μέσα σὲ τετράγωνο λάξευμα, παράλληλοι, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένοι (σχ. 8, βλ. ἀνωτ. τάφον Β/8). Ὁ πυθμένας τους σὲ βάθ. ±0.90 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων καὶ ἀπὸ τὸν Β/24, τὸν δυτικό, ἀβαφὴς λύχνος. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Β/25. Λακκοειδής, κατεύθυνσης Β.-Ν., πολὺ κατεστραμμένος (σχ. 8). Βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου 1.75 μ.

Τάφος Β/26. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἡμικατεστραμμένος, κατεύθυνσης Β.-Ν. (πίν. 155.1 σχ. 11, 13). Ἐξωτ. διαστ. 2.50×1.20 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου 1.50 μ. Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἀπόσταση 3 μ. ΝΔ. τοῦ Β/22. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Β/27. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος (πίν. 154.4 σχ. 11, 13). Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἀπόσταση 2.50 μ. ΒΔ. τοῦ Β/26. Διατηροῦνται οἱ δύο ἀκραῖες καλυπτήριες πλάκες, μήκ. 1.27 μ., πλάτ. 0.60 μ., πάχ. ±0.23 μ. Ἐξωτ. διαστ. τάφου 2.30×1 μ., βάθ. τάφου 0.65 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἀρχαίου δρόμου 1.80 μ. α΄ ἥμισυ 3ου αἰ.

Στὰ ΒΔ. τοῦ Β/27 καὶ πάντοτε στὰ νότια τοῦ ἀρχαίου δρόμου, ἀποκαλύφθηκε νέα συστάδα, ποὺ τὴ συγκροτοῦν οἱ τάφοι Β/28-Β/36 (σχ. 7, 11).

Τάφος Β/28. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., συλημένος (πίν. 148.2 σχ. 7, 11). Διαστ. 1.90×0.76 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.46 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.60 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων καὶ ἀβαφὴς λύχνος. β΄ ἥμισυ 4ου αἰ.

Τάφος Β/29. Λακκοειδής, κατεύθυνσης Β.-Ν., ἡμικατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 7, 11). Βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἀρχαίου δρόμου 1.25 μ. Ὅμορος μὲ τὴν ἀνατολικὴ στενὴ πλευρὰ τοῦ Β/28. Παραβίασε στὸ δυτικὸ ἥμισύ του τὸν ἀρχαιότερό του Β/30, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ.

Τάφος Β/30. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, παραβιασμένος, συλημένος (σχ. 7, 11). Βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου 1.65 μ. Τὰ περισυλλεγέντα μελαμβαφὴ καὶ ἀβαφὴ ὄστρακα δὲν γνωρίζομε ἐπακριβῶς καὶ κατὰ περίπτωσιν ἀπὸ ποιὸν ἀπὸ τοὺς δύο τάφους προέρχονται (Β/29 καὶ Β/30).

Τάφος Β/31. Λακκοειδής, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε στὰ Ἀ. τῶν Β/29 καὶ Β/30 καὶ στὰ Ν. τοῦ Β/32, τὸν ὁποῖο ἔχει παραβιάσει. Διαστ. 1.80×0.50 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου 1.25 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Β/32. Λακκοειδής, μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης Β.-Ν. Ἀποκαλύφθηκε στὰ Ἀ. τοῦ Β/30 καὶ στὰ Β. τοῦ Β/31, ἀπὸ τὸν ὁποῖο εἶχε παραβιασθεῖ κατὰ τὰ πρὸς Ν. 3/5 τοῦ μήκους του. Σωζ. μῆκ. 0.77 μ., πλάτ. 0.57 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου 1.15 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.70 μ. Ἀποτμήματα εἰδωλίων.

Τάφος Β/33. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε πλησίον καὶ Ἀ. τῶν Β/31 καὶ Β/32, μὲ τὸ ΝΑ. τμῆμα του παραβιασμένο ἀπὸ τὸν πώρινο κιβωτιόσχημο Β/27 (σχ. 7, 11). Διαστ. 2×0.85 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου 1.50 μ., βάθ. πυθμένα 1.85 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων. 4ος αἰ. (;).

Τάφος Β/34. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, συλημένος (σχ. 11). Βρέθηκε στὰ Ἀ. καὶ παράλληλα μὲ τὸν Β/33. Διαστ. 2.10×1.10 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.55 μ., πάχ. στρώματος πυρᾶς 0.60 μ., βάθ. πυθμένα 1.45 μ. Περισυλλέχθηκαν σὲ θραύσματα οἱ ὑπ' ἀρ. 24960 καὶ 24962 ταινιωτὲς κύλικες, τὸ ὑπ' ἀρ. 24961 ἀβαφὲς ἀνοικτὸ ἀγγεῖο, ὁ ὑπ' ἀρ. 24963 μελαμβαφὴς κάνθαρος καὶ δύο τεμάχια εἰδωλίου. β' ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Β/35. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. (σχ. 11, 14). Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἀπόσταση 0.50 μ. Ἀ. τοῦ Β/34. Βλ. ἀνωτ. σ. 8 σημ. 23 πίν. 2.5. Ὕστερος 6ος αἰ.

Τάφος Β/36. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἡμικατεστραμμένος, συλημένος. Ἡ ΝΔ. γωνία του παραβίασε τὸν Β/35. Διαστ. 2×1.06 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου 1.85 μ. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων μὲ ὁριζόντιες αὐλακώσεις (λεκανίδες τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ 5ου αἰ.;).

Κάτω ἀπὸ τὸν πώρινο κιβωτιόσχημο Β/22 ἀποκαλύφθηκαν δύο ἀρχαϊκοὶ λακκοειδεῖς τάφοι μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ.

Τάφος Β/37. Διαστ. 2×0.95 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου 1.50 μ. (σχ. 13). Περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 8942-8944 σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, διακοσμημένοι μὲ τετράφυλλο καὶ ὄστρακα ἀρυβάλλων καὶ μελαμβαφῶν σκύφων. γ' τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος Β/38. Διαστ. 1.95×0.90 μ. (σχ. 13). Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 8945 κορινθιακὴ κοτυλίσκη μὲ κάθετα γραμμίδια στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, τὸ ὑπ' ἀρ. 5405 εἰδώλιο ἵππου καὶ ὄστρακα ἀρχαϊκῶν ἀγγείων.

Τάφος Β/39. Λακκοειδὴς παιδικός, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος (σχ. 13). Ἀποκαλύφθηκε στὰ Ἀ. τοῦ Β/38. Διαστ. 1.25×0.48 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Στὴ ΒΔ. γωνία τοῦ πυθμένα ὑπάρχει στρογγυλὴ ὀπή, διαμ. 0.08 μ.

Τάφος Β/40. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. (σχ. 11, 13). Ἀποκαλύφθηκε στὰ Ν. τοῦ Β/39 καὶ στὰ Ἀ. τοῦ Β/37, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἔχει παραβιασθεῖ κατὰ 0.20 μ. Σωζ. μῆκ. 1.60 μ., πλάτ. 0.82 μ., βάθ. πυθμένα 0.95 μ.

Τάφος Β/41-Β/46. Στὰ Ἀ. τοῦ Β/36 ἀποκαλύφθηκαν ἕξι λακκοειδεῖς τάφοι, ἀλληλοτεμνόμενοι (σχ. 11, 14).

Ὁ νεότερος ἀπὸ ὅλους, ὁ Β/46, διαστ. 2.30×0.70 μ. καὶ κατεύθυνσης Β.-Ν., παραβιάζει τὸν ἴδιας κατεύθυνσης Β/45 καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ Β/43, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Τὴν ἴδια κατεύθυνση ἔχει καὶ ὁ Β/42, ὁ βορειότερος καὶ ἴσως ὁ παλαιότερος ἀπὸ ὅλους, ὁ ὁποῖος παραβιάζεται ἀπὸ τὸν Β/45.

Τάφος Β/47. Πήλινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., συλημένος (πίν. 149.4 σχ. 11, 14). Βρέθηκε στὰ Β. τοῦ Β/39 καὶ ἀκριβῶς ἔξω ἀπὸ τὸ νότιο κράσπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου, τοποθετημένος μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς πήλινες πλάκες στὸν πυθμένα καὶ σὲ κάθε μακρὰ πλευρά, διαστ. 0.60×0.45 μ. καὶ πάχ. 0.02 μ., τὸ ὁποῖο στὸ ἄνω μέρος πλατύνεται σὲ 0.04 μ. Ἀπὸ μία ὅμοια πλάκα στὶς στενὲς

πλευρές. Ἐξωτ. διαστ. τάφου 2×0.68 μ. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ δυτικὸ ἄκρο τῆς νότιας μακρᾶς πλευρᾶς τοῦ τάφου ὑπάρχει λάξευμα στὸν μαλακὸ βράχο, διαστ. 0.60×0.30 μ., ἄγνωστης χρησιμότητας. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 16731 χάλκινος σπειροειδὴς δακτύλιος, οἱ ὑπ' ἀρ. 24973 καὶ 24976 κορινθιακὲς κοτυλίσκες μὲ κάθετα γραμμίδια στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, οἱ ὑπ' ἀρ. 24950-51, 24958-59 καὶ 24964-65 ἕξι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 24966 ἀποσπασματικὸς ἀρύβαλλος μὲ παράσταση κάπρου. 560-550 π.Χ.

Στὸ βόρειο κράσπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου καὶ σὲ ἀπόσταση 8 μ. Ἀ. τοῦ τοίχου α (περίβολος Α) ἀρχίζει νὰ ἀποκαλύπτεται ὁ μνημειώδης τοῖχος β, ποὺ συνιστᾶ τὴν πρόσοψη ἄλλου οἰκογενειακοῦ περιβόλου (περίβολος Β). Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ περιβόλου αὐτοῦ καὶ σὲ ἀπόσταση 0.50 μ. ἀπὸ τὴ βόρεια παρειὰ τοῦ τοίχου ἀποκαλύφθηκαν δύο παρεμφερεῖς καὶ παράλληλα τοποθετημένοι πώρινοι κιβωτιόσχημοι τάφοι, κατεύθυνσης Β.-Ν. (πίν. 154.3 σχ. 6, 9), συλημένοι καὶ χωρὶς τὶς καλυπτήριές τους. 3ος αἰ.

Τάφος Β/48 (δυτικός). Ἐξωτ. διαστ. 2.20×1.15 μ., ὕψ. πωροπλακῶν 0.70 μ. (πίν. 154.3 σχ. 14, 18). Στὶς γωνίες τοῦ τάφου ὑπῆρχε ἐνσφηνωμένη ἀπὸ μία πέτρα γιὰ ἀντιστήριξη.

Τάφος Β/49 (ἀνατολικός). Ἴδιου μήκους, πλάτ. 1.05 μ., βάθ. 0.63 μ. (πίν. 154.3 σχ. 14, 18). Στὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματά του διατηροῦνται ὑπολείμματα τοῦ παχέος ἐπιχρίσματος καὶ τοῦ λεπτοῦ στρώματος χρωματιστῆς ἀμμοκονίας, ποὺ τὸ κάλυπτε.

Τάφος Β/50. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος (σχ. 10, 15). Ἀποκαλύφθηκε μέσα στὸν ταφικὸ περίβολο Γ, σὲ ἀπόσταση 25 μ. Ἀ. τοῦ Β/49, περικλειόμενος σὲ ἰδιαίτερο, ἀτομικὸ περίβολο. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 250 κἑ. πίν. 140.5 ΠΠ1 ἀρ. 64· β΄ τέταρτο 3ου αἰ.

Ὁ νότιος τοῖχος τοῦ περιβόλου Γ, ποὺ καὶ αὐτὸς ἀποκαλύφθηκε στὸ βόρειο κράσπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου, βρέθηκε σὲ βάθ. 0.50 μ. ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους.

Τάφος Β/51. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιας κατεύθυνσης, συλημένος (σχ. 10, 15). Ἀποκαλύφθηκε μέσα σὲ ἰδιαίτερο, ἀτομικὸ περίβολο, στὰ Δ. τοῦ Β/50, μὲ τὸν ὁποῖο ἔχει κοινὸ τὸν ἐνδιάμεσο τοῖχο. Βλέπομε δηλαδὴ ὅτι τὰ παραλλήλως διευθετημένα ὀρύγματα χωρίζονται μεταξύ τους μὲ στενὴ λωρίδα φυσικοῦ ἐδάφους, ἐπάνω στὴν ὁποία ἐδράζεται ὁ τοῖχος, ποὺ περιβάλλει κάθε ἕνα ἀπὸ τοὺς ἐντυπωσιακοὺς αὐτοὺς τάφους. Ἐξωτ. διαστ. τάφου 2.30×1.34 μ., πάχ. πωροπλακῶν 0.28 μ., διαστ. μιᾶς ἀπὸ τὶς τέσσερις καλυπτήριες 1.24×0.60×0.44 μ. Στὴν ἀνατολικὴ μακριὰ πλευρὰ ὑπολείμματα ἐπιχρίσματος, καλυμμένα μὲ λεπτὸ στρῶμα ἀμμοκονίας. Ἀπὸ τὴν ἐπίχωση τοῦ ὀρύγματος περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 22498 ἀκέραιο ἀβαφὲς ἄωτο ἀγγεῖο, τὸ ὑπ' ἀρ. 20608 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16793 δεκατέσσερα τεμάχια σιδερένιων καρφιῶν. Ἀπὸ τὸν πυθμένα δύο ἀποτμήματα ταναγραιῶν. β΄ τέταρτο 3ου αἰ.

Τάφος Β/52. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ λίθινες καλυπτήριες, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος (σχ. 9). Ἀποκαλύφθηκε πλησίον καὶ στὰ ΒΑ. τοῦ Β/49, σὲ ἀπόσταση 0.75 μ. ἀπὸ τὴ βόρεια παρειὰ τοῦ τοίχου β. Διαστ. ὀρύγματος 2.45×1.60 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ., βάθ. πυθμένα 1.80 μ. Περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 23286-89 τέσσερις μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κανθαρίσκοι μὲ ὑποτυπώδη βάση καὶ ἄφθονα ὄστρακα ὅμοιων κανθάρων, οἱ

ὑπ' ἀρ. 23290 καὶ 23291-2 ἀνθεμωτὲς κύλικες, ποὺ κοσμοῦνται ἡ πρώτη μὲ ὀρθὰ ἀνθέμια καὶ οἱ ἄλλες δύο μὲ κάθετες κυματοειδεῖς γραμμές, ἡ ὑπ' ἀρ. 16762 ἀποσπασματικὴ σιδερένια στλεγγίδα καὶ ἀποτμήματα εἰδωλίων, μερικὰ τῶν ὁποίων διατηροῦν ζωηρὸ τὸ ἐπίθετο ἐρυθρὸ χρῶμα. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ.

Τάφος Β/53. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ποὺ ἀποκαλύφθηκε μέσα σὲ ἰδιαίτερο, ἀτομικὸ περίβολο στὰ Δ. τοῦ Β/51, μὲ τὸν ὁποῖο ἔχει κοινὸ τὸν ἐνδιάμεσο τοῖχο. Ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 248 κἑ. πίν. 138.4-5 ἕως 140.4 σχ. 10, 16 ΠΠ1 ἀρ. 63. β΄ τέταρτο 3ου αἰ.

Τάφος Β/54. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης Β.-Ν. (πίν. 149.2 σχ. 6, 9). Ἀσύλητος. Ἀποκαλύφθηκε στὰ ΒΑ. τοῦ Β/52, ὁ ὁποῖος παραβίασε τὸ νότιο ἥμισυ τοῦ δυτικοῦ ἀναβαθμοῦ του. Διαστ. 1.90×1.08 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.52 μ., πάχ. στρώματος πυρᾶς 0.60 μ., βάθ. πυθμένα 1.70 μ. Στὸ ΝΔ. τμῆμα τοῦ τάφου βρέθηκαν κατὰ χώραν ὁ ὑπ' ἀρ. 26558 μελαμβαφὴς ὑψίπους κάνθαρος μὲ ὑποτυπώδη δίσκο βάσης, ὁ ὑπ' ἀρ. 26563 ἀνθεμωτὸς σκύφος καὶ δεκατέσσερις ἀνθεμωτὲς κύλικες, ποὺ κοσμοῦνται ὡς ἑξῆς: Οἱ ὑπ' ἀρ. 26557, 26560, 26561α-β τέσσερις κύλικες φέρουν τὸ περιθέον κόσμημα τῶν καθέτων κυματοειδῶν, οἱ ὑπ' ἀρ. 24607-9, 25770-73 καὶ 26562α-β ἐννέα κύλικες κοσμοῦνται μὲ ὀρθὰ καὶ πλάγια πολύφυλλα ἀνθέμια, μερικὲς δὲ καὶ μὲ φύλλο κισσοῦ κάτω ἀπὸ τὶς λαβές· ἡ ὑπ' ἀρ. 26559, μὲ τρέχουσα σπείρα. α΄ τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος Β/55. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε μέσα σὲ ἰδιαίτερο, ἀτομικὸ περίβολο στὰ Δ. καὶ παράλληλα μὲ τὸν Β/53, μὲ τὸν ὁποῖο ἔχει κοινὸ τὸν ἐνδιάμεσο τοῖχο (σχ. 10, 16). Διαστ. πυθμένα 2×0.76 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 22501 καὶ 25201-13 δεκατέσσερα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, τὸ ὑπ' ἀρ. 20612 ἀβαφὲς πινάκιο καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16768 ἀποτμήματα σιδερένιων καρφιῶν. β΄ τέταρτο 3ου αἰ.

Πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι οἱ τέσσερις τάφοι (Β/50, Β/51, Β/53, Β/55), ποὺ περικλείονται μέσα στὸν περίβολο Γ, εἶναι ἰδιαιτέρως πολυτελοῦς κατασκευῆς. Μήπως πρόκειται γιὰ τάφους ἐπιφανῶν καὶ ὄχι προσώπων τῆς ἴδιας οἰκογένειας;

Τάφος Β/56. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ στὶς τέσσερις πλευρὲς καὶ τρεῖς λίθινες καλυπτήριες (σχ. 16)· συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε στὰ Δ. καὶ παράλληλα μὲ τὸν Β/55. Διαστ. ὀρύγματος 3.10×1.30 μ., διαστ. κυρίως τάφου 2.30×0.76 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.60 μ., βάθ. πυθμένα 2.30 μ. Εἶναι πολὺ καλὰ λαξευμένος στὸν μαλακὸ βράχο· σχηματίζει κανονικὲς ὀρθὲς γωνίες στὰ σημεῖα ἐπαφῆς τῶν πλευρῶν μεταξύ τους καὶ μὲ τὸν πυθμένα, καὶ καλύπτεται μὲ ὑπόλευκο ἐπίχρισμα. Περισυλλέχθηκαν τέσσερα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ὁ ὑπ' ἀρ. 22527 ἀποσπασματικὸς ἀβαφὴς ἀμφορέας, ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων, ἡ ὑπ' ἀρ. 16766 σιδερένια στλεγγίδα σὲ θραύσματα, εἰδώλιο σὲ τεμάχια καὶ πήλινο ἐπίχρυσο φύλλο ἀπὸ νεκρικὸ στεφάνι (πρβ. ἐκεῖνα τοῦ Β/50, κατωτ. σ. 250 πίν. 140.6<α, β> ΠΠ1 ἀρ. 64).

Τάφος Β/57. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος, μὲ κατεστραμμένες τὶς καλυπτήριές του (πίν. 155.2 σχ. 9, 17). Ἀποκαλύφθηκε μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα καὶ σὲ ἀπόσταση 1.60 μ. στὰ ΝΔ. τοῦ Β/56, σὲ θέση παράλληλη μὲ τοὺς μνημει-

ώδεις τάφους τοῦ περιβόλου Γ, τοῦ ὁποίου ὁ τοῖχος τῆς πρόσοψης πρέπει νὰ προεκτεινόταν πρὸς Δ. καὶ νὰ περιέκλειε καὶ τὸν τάφο αὐτόν. Ἐξωτ. διαστ. 2.40×1.10 μ., ὕψ. πωροπλακῶν 0.63 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ νότιου τοίχου τοῦ περιβόλου 1.90 μ., ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους 2.40 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 8968-69 ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ὄστρακα ἄλλων μυροδοχείων, σιδερένια καρφιὰ καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 8970 μελαμβαφὴς λύχνος. β΄ τέταρτο 3ου αἰ. (;).

Τάφος Β/58. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος (σχ. 9, 17). Ἀποκαλύφθηκε κοντὰ καὶ παράλληλα μὲ τὸν Β/57. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 8967 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, τὰ ὑπ' ἀρ. 5376-77 δύο εἰδώλια ἱσταμένων γυναικῶν, τὰ ὑπ' ἀρ. 16728 δύο τεμάχια χάλκινου ἐλάσματος καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16755 τρία σιδερένια καρφιά. δ΄ τέταρτο 4ου αἰ. (;).

Τάφος Β/59. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ποὺ ἀποκαλύφθηκε στὰ ΝΔ. τοῦ Β/58, ἴδιας κατεύθυνσης, συλημένος (σχ. 9, 17). Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 8972 μελαμβαφὲς πινάκιο καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 8971, 8973 ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα. α΄ ἥμισυ 3ου αἰ.

Στὰ Δ. τοῦ Β/59 βρέθηκε τὸ ὑπ' ἀρ. 5375 μικκύλο ὑπόκοιλο εἰδώλιο πάπιας (ἀκέραιο, ὕψ. 0.027, μήκ. 0.037 μ. Ἐπιχρισμένο μὲ λευκὸ· ὑπολείμματα ἐρυθροῦ χρώματος καὶ κυανοῦ τοῦ οὐρανοῦ), τὸ ὁποῖο θὰ προοριζόταν γιὰ τὴ διακόσμηση κάποιου μεγάλου ἀντικειμένου.

Τάφος Β/60. Λακκοειδὴς παιδικός, μὲ κατεύθυνση ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 9). Ἀποκαλύφθηκε στὰ Β. τῶν Β/57, Β/58, Β/59. Διαστ. 1.15×0.70 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα σφαιρικῶν ἀρυβάλλων· ἴσως σύγχρονος μὲ τὸν Β/61. β΄ τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος Β/61. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἀσύλητος (σχ. 9). Ἀποκαλύφθηκε στὰ Ν. τοῦ προηγουμένου καὶ παράλληλα μὲ αὐτόν. Μᾶς ἔδωσε ἐννέα σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους καὶ ὄστρακα ἀρυβάλλων. Οἱ ὑπ' ἀρ. 8963, 8966 φέρουν ἐπάλληλους δακτυλίους καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 8962 δύο συστήματα ἐπαλλήλων δακτυλίων καὶ μεταξύ τους ζώνη μὲ δύο σειρὲς στιγμῶν. Ὁ ὑπ' ἀρ. 8965 κοσμεῖται μὲ σειρὰ ὁπλιτῶν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 8961 καὶ 8964 μὲ παράσταση δύο ἀντωπῶν λεόντων καὶ γρύπα ἀντίστοιχα. 570-560 π.Χ.

Τάφος Β/62. Ἐγχυτρισμὸς σὲ ἀμφορέα, ποὺ καταστράφηκε (σχ. 9). Περισυλλέχθηκαν δύο κορινθιακὲς κοτυλίσκες, σφαιρικὸς ἀρύβαλλος καὶ μελαμβαφὴς κανθαρίσκος. Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος Β/63. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεστραμμένος, χωρὶς κτερίσματα (σχ. 17).

Τάφος Β/64. Ἀβαθὴς λακκοειδής, μὲ πυρὰ κατὰ χώραν. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 181 κἑ. πίν. 64.1-4 σχ. 7, 9 ΠΠ1 ἀρ. 14. 570.

Τάφος Β/65. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης Β.-Ν. (σχ. 9, 17). Συλημένος, μὲ ἀνακατεμένα τὰ κτερίσματα, ποὺ παραπέταξαν οἱ τυμβωρύχοι μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ συληθέντες τάφους διαφόρων περιόδων. Περισυλλέχθηκαν πάντως ἔξω ἀπὸ τὸν τάφο τὸ ὑπ' ἀρ. 5374 κεφαλάκι εἰδωλίου ἐφήβου, ἀβαθὲς φιαλίδιο καὶ λύχνος σὲ δύο τεμάχια· ἀπὸ τὸ

ἐσωτερικὸ ὀξυπύθμενος ἀμφορέας σὲ θραύσματα καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 16763 σιδερένια στλεγγίδα. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Β/66. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (πίν. 155.3 σχ. 9, 17). Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ περισυλλέχθηκαν ὀξυπύθμενος ἀβαφὴς ἀμφορέας σὲ τεμάχια καὶ ὄστρακα ἄλλων ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Β/67. Βαθὺς λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἀναμοχλευμένος ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους. Διαστ. 2.40×1.35 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.60 μ., βάθ. πυθμένα 2.80 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.70 μ. Διέφυγαν τὴ σύληση οἱ ὑπ' ἀρ. 5058-81 εἴκοσι τέσσερις σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὁ ὑπ' ἀρ. 16730 σπειροειδὴς σωληνίσκος καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 16757 σιδερένια λαβὴ ξίφους μὲ δύο κοινωμάτια (πριτσίνια). Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος Β/68. Ἀβαθὴς λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος. Διαστ. ὀρύγματος πυρᾶς 1.60×0.47 μ., βάθ. πυθμένα 0.60 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Β/69. Σαρκοφάγος ἀπὸ κογχυλιάτη λίθο. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 218 κἑ., σχ. 9, 18 πίν. 103.1 ΠΠ1 ἀρ. 38.

Τάφος Β/70. Ὀρθογώνιος λακκοειδής, λαξευμένος στὸν μαλακὸ βράχο. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 253 πίν. 141.3 ΠΠ1 ἀρ. 68.

Τάφος Β/71. Πώρινη μονολιθικὴ σαρκοφάγος, ποὺ καταστράφηκε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα στὸ μεγαλύτερό της μέρος (σχ. 9, 18) γιὰ τὴν τοποθέτηση τῆς πήλινης σαρκοφάγου Β/72. Σωζ. μῆκ. 0.70 μ., πλάτ. 0.57 μ., ὕψ. 0.46 μ., πάχ. τοιχ. 0.10 μ. 5ος αἰ. (;).

Τάφος Β/72. Πήλινη σαρκοφάγος σπασμένη, ἀλλὰ ὁλόκληρη (σχ. 9, 18). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 52 (1 φωτ.). 5ος αἰ.

Τάφος Β/73. Πήλινη σαρκοφάγος τελείως κατεστραμμένη. 5ος αἰ.

Τάφος Β/74. Πήλινη σαρκοφάγος, τοποθετημένη μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Β.-Ν. (σχ. 9, 18). Διαστ. 1.95×0.66 μ., ὕψ. 0.58 μ., πάχ. τοιχ. 0.07 μ. Βρέθηκε σὲ βάθ. 1.40 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους. Εἰκονίζεται στὸ Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 7. Ἔξω ἀπὸ τὴ νότια πλευρὰ τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν πέντε μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κάνθαροι μὲ πλατὺ δίσκο βάσης, ἀπὸ τοὺς χαρακτηριστικοὺς τοῦ γ' τέταρτου τοῦ 5ου αἰ. (ἀρ. εὑρ. 8617, διάμ. βάσης 0.061 μ.), δύο ἄλλα μελαμβαφὴ ἀγγεῖα, σιδερένια καρφιά, οἱ ὑπ' ἀρ. 16768 τριάντα ἑπτὰ ἀκέραιες ψῆφοι ἀπὸ γαλάζια, κίτρινη καὶ πράσινη ὑαλόμαζα, οἱ περισσότερες ὀφθαλμωτές, καὶ τὰ ἀκόλουθα, κοῖλα ἐσωτερικά, εἰδώλια.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 5413 παριστάνει ἔνθρονη γυναικεία μορφή, τὸ ὑπ' ἀρ. 5417 ἀγριόχοιρο καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 5410, 5412, 5414 γυναικεία μορφή, ποὺ στέκεται σὲ ψηλὸ ὀρθογώνιο βάθρο καὶ φέρει στὴν πίσω πλευρὰ ἐπιμήκη ἀεραγωγὸ ὀπή· ὑπολείμματα ἐρυθροῦ χρώματος καὶ ὠχροκίτρινου. Τόσο ἡ σαρκοφάγος, ὅσο καὶ τὰ εἰδώλια τῶν ἱσταμένων γυναικῶν καὶ οἱ πλατιᾶς βάσης ὑψίποδες κάνθαροι παραπέμπουν στὸν λίγο νεότερο, πλούσιο τάφο Τ/16 (Βλ. κατωτ. ΠΠ1 ἀρ. 48). 430-420 π.Χ.

Τάφος Β/75. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, συλημένος. Περισυλλέχθηκε ἕνα εἰδώλιο.

Τάφος Β/76. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Περισυλλέχθηκε τὸ ὑπ' ἀρ. 5419 σανιδόσχημο εἰδώλιο, λήκυθος καὶ ὄστρακα ὑστεροαρχαϊκῶν ἀγγείων.

«Τάφος» Β/77. Πήλινη ὀρθογώνια κατασκευή, κατεύθυνσης Β.-Ν., μὲ κατεστραμμένη τὴν ἀνατολικὴ πλευρά της (σχ. 9, 18). Ἀποκαλύφθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ δυτικὸ χεῖλος τοῦ λαξεύματος τοῦ Β/74 καὶ σὲ βάθ. μόλις 0.20 μ. Μῆκ. 0.90 μ., σωζ. πλάτ. 0.52 μ., ἐσωτ. ὕψ. 0.17 μ., πάχ. τοιχώματος 0.04 μ., πλάτ. στεφάνης 0.06 μ. Στὸ μέσον περίπου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς κρουνὸς ἐκροῆς, μήκ. 0.06 μ., διαμ. 0.056 μ., διάμ. ὀπῆς 0.025 μ. Μήπως ἡ κατασκευὴ ἦταν πολὺ μεγαλύτερη, εἶχε κατεύθυνση Ἀ.-Δ. καὶ καταστράφηκε, ὡς πρὸς τὸ ἀνατολικό της τμῆμα ἀπὸ τὸν μεταγενέστερο Β/74 (σχ. 16); Μήπως ἀποθήκευε νερὸ γιὰ τελετουργικοὺς σκοπούς;

Τάφος Β/78. Πώρινος κιβωτιόσχημος μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., συλημένος. Βρέθηκε σὲ βάθ. 0.80 μ., καλυμμένος μὲ τὶς δύο μεσαῖες πωρόπλακες καὶ τὸ δυτικὸ ἥμισυ τῆς νότιας· τὸ ἀνατολικὸ ἥμισύ της καὶ ἡ βόρεια καλυπτήρια ἀφαιρέθηκαν ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους (σχ. 10). Σὲ κάθε πλευρὰ τρεῖς ὀρθοστάτες καὶ ἀπὸ ἕνας στὶς στενὲς πλευρές. Τὸ ὕψος τῶν ὀρθοστατῶν εἶναι 1.05 μ. καὶ τὸ πάχος τους, ὅπως καὶ ἐκεῖνο τῶν καλυπτηρίων, 0.20 μ. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 8611 μελαμβαφὴς λύχνος καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16760 δύο μεγάλα σιδερένια καρφιά, μήκ. 0.135 μ. α΄ ἥμισυ 3ου αἰ. (;).

Τάφος Β/79. Πώρινος κιβωτιόσχημος μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 10). Διατηροῦνται οἱ δύο καλυπτήριες πλάκες στὸ βόρειο ἥμισυ τοῦ τάφου, ποὺ ἐμφανίσθηκαν σὲ βάθ. 1.30 μ. Σὲ κάθε πλευρὰ δύο ὀρθοστάτες, ὕψ. 0.85 μ. Τὸ πάχος ὅλων τῶν πωροπλακῶν 0.18 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 8618-22 πέντε ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, σπασμένη πρόχους καὶ ὄστρακα ἄλλων ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Β/80. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 11). Διαστ. 1.80×0.90 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.65 μ., βάθ. πυθμένα 1.40 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.90 μ. Στὶς στενὲς πλευρές, ἀκριβῶς στὸ ἐπίπεδο τῆς ἄνω ἐπιφάνειας τοῦ ἀναβαθμοῦ, ἐπιμήκης ὀρθογώνια ἐσοχή, ὕψ. 0.20 μ., βάθ. 0.20 μ., ἴσως γιὰ τὴν ἀσφαλέστερη τοποθέτηση τοῦ φερέτρου. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων. Κλασικοὶ χρόνοι (;).

Τάφος Β/81. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος. Διαστ. 1.50×1.10 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.75 μ., πάχ. στρώματος πυρᾶς 0.30 μ. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 5403 κοῖλο εἰδώλιο γυναικείας μορφῆς, ἱσταμένης σὲ ὀρθογώνιο βάθρο, τὸ ὑπ' ἀρ. 5402 συμπαγὲς εἰδώλιο περιστεριοῦ καὶ ὄστρακα κλασικῶν ἀγγείων. 440-430 π.Χ.

Τάφος Β/82. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἀσύλητος. Διαστ. 1.30×0.70 μ., βάθ. πυθμένα 1.25 μ., πάχ. στρώματος πυρᾶς 0.30 μ. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 8946 μελαμβαφὴς κανθαρίσκος, ἡ ὑπ' ἀρ. 8947 μικρὴ λήκυθος φωτεινοῦ βάθους μὲ κωνικὴ μελαμβαφὴ βάση καὶ ἀραιοὺς μελανοὺς δακτυλίους καὶ τὰ ἀκόλουθα τρία εἰδώλια. Τὸ ὑπ' ἀρ.

5406 περιστέρι μὲ ἀνοικτὲς φτεροῦγες, ὁ ὑπ' ἀρ. 5407 ἱππέας καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 5408 καθιστὸς σάτυρος. β' τέταρτο 5ου αἰ. (;).

Τάφος Β/83. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 11). Βάθ. πυθμένα 1.60 μ.

Τάφος Β/84. Λακκοειδής, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ., ἴδιου βάθους μὲ τὸν προηγούμενο, συλημένος.

Τάφος Β/85. Λακκοειδής, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., ἴδιου βάθους, συλημένος.

Τάφος Β/86. Ἐγχυτρισμὸς σὲ ἀμφορέα, τοποθετημένο μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ. (σχ. 11). Κατεστραμμένη ἡ πρὸς τὰ ἄνω ἐπιφάνειά του. Μῆκ. 0.58 μ., σωζ. πλάτ. 0.42 μ. Τὸ στόμιο τοῦ ἀμφορέα κλείνει τεμάχιο μικρῆς πήλινης πλάκας. Ἀκτέριστος.

ΤΟΜΕΑΣ Γ (σχ. 1, 19-20)

Πολὺ μικρὸς τομέας στὰ Δ. τοῦ μεγάλου τομέα Β καὶ τοῦ μεταξύ τους πολὺ μικροῦ τομέα Ζ.

Τάφος Γ/1. Κιβωτιόσχημος ἀπὸ μελανὲς λιθόπλακες, παιδικός, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. (σχ. 20). Πολὺ πρόχειρης κατασκευῆς. Τὸ κάλυμμά του ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ὅμοιες πλάκες, πάχ. 0.09-0.14 μ. Μῆκ. 1.20 μ., βάθ. πυθμένα 2.10 μ. Ἀκτέριστος.

Τάφος Γ/2. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος (πίν. 156.1 σχ. 19). Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. 0.60 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων καὶ ἀτρακτοειδῶν μυροδοχείων. Πρώιμοι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Γ/3. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος (πίν. 156.1 σχ. 19). Διαστ. 2.10×0.75 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Τὸ κρανίο στὸ βόρειο ἄκρο. Ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων, ἀβαφῶν κυλίκων καὶ ἀτρακτοειδῶν μυροδοχείων· ἀποτμήματα εἰδωλίου. Πρώιμοι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Γ/4. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν. Προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. (σχ. 19). Μῆκ. 1.50 μ., πλάτ. 0.65 μ., βάθ. πυθμένα 1.30 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα καμένων ἀγγείων κλασικῶν χρόνων καὶ ἀποτμήματα καμένων εἰδωλίων.

Τάφος Γ/5. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος (πίν. 156.1 σχ. 19-20). Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. 1.10 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Γ/6. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος. Βάθ. πυθμένα 1.40 μ. Ὄστρακα ἀγγείων κλασικῶν χρόνων.

Τάφος Γ/7. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἡμικατεστραμμένος. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ σκύφων, ἀποτμήματα εἰδω-

λίων, τὸ ὑπ' ἀρ. 16777 ἀκέραιο σιδερένιο ἐγχειρίδιο καὶ τρία καρφιά. γ' τέταρτο 5ου αἰ. (;).

Τάφος Γ/8. Μονολιθικὴ σαρκοφάγος τοῦ 430 περίπου (σχ. 19-20). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 223 κἑ. πίν. 105.7-8 καὶ 151.1 ΠΠ1 ἀρ. 44.

Τάφος Γ/9. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος. Διαστ. 2.20×1 μ. Περισυλλέχθηκαν μελαμβαφὴς λήκυθος, ἀποτμήματα πήλινης προτομῆς. α' ἥμισυ 5ου αἰ.

Τάφος Γ/10. Μονολιθικὴ σαρκοφάγος τοῦ 440 περίπου (πίν. 151.2 σχ. 19-20). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 53, 156 (2 φωτογρ.).

Τάφος Γ/11. Πήλινη ὠοειδὴς λάρνακα νηπίου, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., μὲ ταραγμένη ἐπίχωση (σχ. 19-20). Μῆκ. 1.10 μ., πλάτ. 0.60 μ., ἐσωτ. ὕψ. λάρνακας 0.20 μ., πάχ. τοιχ. 0.05 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα ἀγγείων κλασικῶν χρόνων, ἀποτμήματα εἰδωλίων, ψῆφοι ἀπὸ ὑαλόμαζα. α' ἥμισυ 5ου αἰ. (;).

Τάφος Γ/12. Μονολιθικὴ σαρκοφάγος, μήκ. 2.05 μ., πλάτ. 1.25 μ., βάθ. 0.60 μ., προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Συλημένη (πίν. 151.2 σχ. 19-20). Εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου ἔ.ἀ. σημ. 53 ΠΠ1 ἀρ. 50 (1 φωτογρ.). Διέφυγαν τὴ σύληση δύο ἀνθεμωτὲς κύλικες, ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων, ἀποτμήματα εἰδωλίων, ἡ ὑπ' ἀρ. 16737 χάλκινη περόνη, ἡ ὑπ' ἀρ. 16725 χάλκινη στλεγγίδα σὲ θραύσματα, ψῆφοι ἀπὸ ὑαλόμαζα, φυσικοὶ ἀστράγαλοι. Τέλος 5ου αἰ.

Τάφος Γ/13. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος (πίν. 156.1). Διαστ. 2×0.80 μ. Τὸ κρανίο στὴ βόρεια πλευρὰ τοῦ τάφου. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων.

Τάφος Γ/14. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ περίπου Β.-Ν., συλημένος καὶ κατεστραμμένος στὸ νότιο τμῆμα του. Σωζ. μῆκ. 1.60 μ., πλάτ. 0.95 μ., πλάτ. ἀναβαθμῶν 0.25 μ.

ΤΟΜΕΑΣ Δ (σχ. 1, 21-24)

Ὁ ἀρχαῖος δρόμος, ἐκατέρωθεν τοῦ ὁποίου εἶχαν διαταχθεῖ οἱ τάφοι τοῦ τομέα Β, συνεχίζει πρὸς Ἀ., ὅπου συναντᾶ τοὺς τάφους τοῦ ὁμορου τομέα Δ, ποὺ καὶ αὐτοὶ ἔχουν διαταχθεῖ ἔξω ἀπὸ τὰ κράσπεδά του. Συγκεκριμένα, ἔξω ἀπὸ τὸ νότιο κράσπεδο ἀποκαλύφθηκαν οἱ τάφοι Δ/1-Δ/7 καὶ Δ/13-Δ/14, ὅλοι προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 22), ἐνῶ ἔξω ἀπὸ τὸ βόρειο, οἱ ὑπόλοιποι τάφοι Δ/8-Δ/12 καὶ Δ/15-Δ/18 προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 22, 23). Ὅλα τὰ βάθη τῶν τάφων τοῦ τομέα αὐτοῦ λαμβάνονται ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ πλάτ. 3.80 μ. δρόμου, ὁ ὁποῖος βρίσκεται σὲ βάθ. 0.40 μ. ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους, πρὶν δηλαδὴ νὰ ἀφαιρεθεῖ μὲ τὸ ἐκσκαπτικὸ μηχάνημα στρῶμα 0.30-0.40 μ. γιὰ τὸν ἐντοπισμὸ ἀρχαίων καταλοίπων.

Τάφος Δ/1. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, κατεστραμμένος. Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἀπόσταση 0.60 μ. ἀπὸ τὸ νότιο κράσπεδο τοῦ δρόμου. Μῆκ. 1.60 μ., πλάτ. 0.50 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δρόμου 0.45 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.30 μ. Μελαμβαφὴ ὄστρακα.

Τάφος Δ/2. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος στὸ δυτικὸ τμῆμα του (σχ. 22, 24). Ἀποκαλύφθηκε στὰ ΝΔ. τοῦ προηγουμένου τάφου καὶ ἀπέχει ἀπὸ τὸ κράσπεδο τοῦ δρόμου 1.60 μ. Ὁ ἀναβαθμὸς σὲ βάθ. 0.40 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου, ὁ πυθμένας σὲ 0.60 μ. Σωζ. μῆκ. 1.30 μ., πλάτ. 1.20 μ., πλάτ. πυρᾶς 0.55 μ., πάχ. 0.20 μ. Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 20656 μελαμβαφὴς λήκυθος, τὸ ὑπ' ἀρ. 20658 μελαμβαφὲς κύπελλο, τὰ ὑπ' ἀρ. 20657 θραύσματα μελαμβαφῶν κανθάρων. β' τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος Δ/3. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, ὁ ὁποῖος περιτρέχει ὅλες τὶς πλευρές του, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 24). Ἀποκαλύφθηκε στὰ ΒΔ. τοῦ προηγουμένου τάφου μὲ τὸν πυθμένα του σὲ βάθ. 0.50 μ. ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δρόμου καὶ μὲ τὸ ΒΔ. ἄκρο του νὰ εἰσχωρεῖ στὶς νότιες παρειὲς τοῦ σκάμματος. Σωζ. μῆκ. 0.95 μ., πλάτ. 0.50 μ.

Τάφος Δ/4. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 22). Ἀποκαλύφθηκε στὰ ΒΔ. τοῦ προηγουμένου τάφου. Μῆκ. 2 μ., πλάτ. 1 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου 0.80 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 5442-43, 5446 τρία σανιδόσχημα, ὁ ὑπ' ἀρ. 5444 ἵππος, ὁ ὑπ' ἀρ. 5445 ἱππέας, ἅπαντα εἰδώλια κατὰ τὴν τεχνικὴ Α, καὶ τὰ ἀκόλουθα ἀγγεῖα. Τὸ ὑπ' ἀρ. 20684 κορινθιακὸ ἀλάβαστρο μὲ παράσταση ἀλέκτορος τῆς μέσης κορινθιακῆς περιόδου, οἱ ὑπ' ἀρ. 20680α-β δύο ἀποσπασματικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ σειρὰ ὁπλιτῶν καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 20681 ἀποσπασματικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους. 580-570 π.Χ.

Τάφος Δ/5. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, κατεστραμμένος (σχ. 24). Ἀποκαλύφθηκε 0.80 μ. Ν. τοῦ Δ/1 καὶ ἔχει μῆκ. 1.80 μ. καὶ πλάτ. 0.50 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Δ/6. Ἐγχυτρισμὸς σὲ ὀξυπύθμενο ἀμφορέα, τοποθετημένο σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ τὸ στόμιο στὰ δυτικά· ἀσύλητος (σχ. 21). Ἡ ἐπάνω ἐπιφάνεια τῆς κοιλιᾶς τοῦ ἀμφορέα σὲ βάθ. μόλις 0.10 μ. ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δρόμου. Μῆκ. ἀμφορέα 0.56 μ., διάμ. κοιλιᾶς 0.40 μ. Ἔξω ἀπὸ τὴ βάση τοῦ ἀγγείου ὑπῆρχαν ἡ ὑπ' ἀρ. 6120 μελαμβαφὴς ὑδρία, κοτύλη, κανθαρίσκος, ὄστρακα ἀγγείων. γ' τέταρτο 6ου αἰ. (;).

Τάφος Δ/7. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 24). Μῆκ. ὀρύγματος 2.20 μ., πλάτ. 0.85 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου 1.50 μ. Περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 6125, 6127 σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ἄλλος ἕνας ὅμοιος ἀρύβαλλος καὶ ὄστρακα ἀρυβάλλων, ἡ ὑπ' ἀρ. 6128 λήκυθος τύπου Δηιανείρας, ὕψ. 0.16 μ., καὶ τέσσερα εἰδώλια τῆς τεχνικῆς Α, δηλαδὴ οἱ ὑπ' ἀρ. 5449, 5451 ἵπποι, ὁ ὑπ' ἀρ. 5450 ἱππέας καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 5441 ριγωτὸς πίθηκος, τοῦ ὁποίου τὰ μάτια δηλοῦνται μὲ βάθυνση (πρβ. τὸν ὑπ' ἀρ. 15912 τοῦ ΚΚ/64, κατωτ. σ. 179 πίν. 60.3-4). Μέσα 6ου αἰ.

Τὸ συνεργεῖο τῆς ἀνασκαφῆς μεταφέρθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ βόρειο κράσπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου, ὅπου εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἐμφανίζονται νέοι τάφοι.

Τάφος Δ/8. Πώρινος κιβωτιόσχημος μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ

Β.-Ν., συλημένος (σχ. 22, 24). Διαστ. 2.40×1.12 μ., ὕψ. πωροπλακῶν 0.65 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δρόμου 1.10 μ. Ὑπολείμματα ἐπιχρίσματος καὶ ἀμμοκονίας. Ἐγκαταλείφθηκαν ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους ὡς ἄχρηστα εἴκοσι ἑπτὰ ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα (ἀρ. εὑρ. 20650, 25154-74 κ.ἄ.), οἱ ὑπ' ἀρ. 25147-48 μελαμβαφεῖς φιαλίσκες καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 25146 ἀμφορίσκος, ἐπιχρισμένος μὲ λευκό. β΄ τέταρτο 3ου αἰ. (;).

Τάφος Δ/9. Πώρινος κιβωτιόσχημος μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 21, 22-24). Διαστ. 2.24×1.34 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου 1.24 μ., πλάτ. πωροπλακῶν ±0.28 μ. Ὑπολείμματα ἐπιχρίσματος καὶ λεπτοῦ στρώματος ἀμμοκονίας. Ἔξω ἀπὸ τὴ νότια πλευρὰ τοῦ τάφου ὑπῆρχαν ἡ ὑπ' ἀρ. 25145 ὑψίλαιμη οἰνοχόη, ὕψ. 0.35 μ., ἀμφορίσκος σφαιρικοῦ κορμοῦ, ὕψ. 0.13 μ., καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 25141 ἀσκός, ὅλα ἐπιχρισμένα μὲ λευκό (σχ. 21). Στὸ ἐσωτερικὸ τῆς βόρειας πλευρᾶς τοῦ τάφου βρέθηκαν ἐννέα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα (ἀρ. εὑρ. 25144 κ.ἄ.), θραύσματα μυροδοχείων καὶ ἀποσπασματικὰ ἀνοικτὰ ἀγγεῖα, ἀβαφὴ ἢ μελαμβαφὴ ἐν μέρει (ἀρ. εὑρ. 25176-82). Στὸ κέντρο τοῦ μελαμβαφοῦς ἐσωτερικοῦ τοῦ ὑπ' ἀρ. 25180 ἀποσπασματικοῦ ἀγγείου (πινακίου;) ἐκβάθυνση, ποὺ περιβάλλεται ἀπὸ πλαστικὸ δακτύλιο καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτὸν τὸ χάραγμα Ι]ΕΡΟ[Ν (ἱερόν;) ἢ ΕΡΟ[Σ (ἔρως;) Πρβ. τὸ ὑπ' ἀρ. 25309 πινάκιο τοῦ Η/26. Βλ. ἀνωτ. σ. 44 κεφ. 2, χάραγμα ἀρ. 68. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Δ/10. Κεραμοσκεπής, μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου (σχ. 21, 22). Ἀποκαλύφθηκε στὴν ἴδια εὐθεία μὲ τὴ βόρεια πλευρὰ τοῦ Δ/8 καὶ σὲ ἀπόσταση 20 μ. πρὸς Ἀ. Τὸ βόρειο ἥμισυ τοῦ τάφου καταστράφηκε καὶ ἀναμοχλεύθηκε. Μῆκ. τάφου 2.10 μ., πλάτ. ὀρύγματος 1.06 μ., βάθ. θήκης 0.40 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου 0.74 μ. Οἱ κεράμινοι ἡμικύλινδροι πατοῦσαν στὸν ἑκατέρωθεν ἀναβαθμό, πλάτ. 0.20 μ. Τὴν κορυφὴ τοῦ νότιου ἡμικυλίνδρου, κοντὰ στὴ βόρεια παρυφή του, κοσμοῦσε σὲ δεύτερη χρήση ὁ ὑπ' ἀρ. 22514 ἡγεμόνας καλυπτήρας, ποὺ θὰ προερχόταν ἀπὸ κάποιο ἀρχιτεκτόνημα καὶ ποὺ ἡ ὕπαρξή του ἐπιβεβαιώνει ὅτι ὁ τάφος ἦταν ὁρατὸς ἀπὸ τοὺς διερχομένους. Ἡ πίσω ἀπόληξη τοῦ καλυπτήρα ἔχει ἀποσπασθεῖ. Σωζ. μῆκ. 0.35 μ., ὕψ. μετώπου 0.178 μ., ὕψ. καλυπτήρα 0.068 μ. Πηλὸς ἐρυθρὸς μὲ πολλὲς προσμείξεις. Ὠχροκίτρινο χρῶμα. Ἡ διακόσμηση εἶναι ἀνάγλυφη. Στὸ κάτω μέρος τοῦ μετώπου μαίανδρος. Ἐπάνω ἀπὸ αὐτὸν ἀναπτύσσεται ζεῦγος ἑλίκων, ἐπιστεφόμενο ἀπὸ ἐνδεκάφυλλο ἀνθέμιο μὲ ρομβοειδὴ πυρήνα.

Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 25143 δύο μελαμβαφὴ πινάκια, τὰ ὑπ' ἀρ. 24459-63 πέντε ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ὁ ὑπ' ἀρ. 25142 μελαμβαφὴς λύχνος, ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων καὶ μικρὸς ἀμφορέας φωτεινοῦ βάθους, ὕψ. 0.22 μ., ὁ ὁποῖος κοσμεῖται μὲ τὴν τεχνικὴ τῶν λαγήνων. Φέρει τρεῖς μαῦρες ταινίες στὴν κοιλιὰ καὶ ἀπὸ μία στὴ βάση τοῦ λαιμοῦ καὶ στὴ γένεση τοῦ περιχειλώματος. Σὲ κάθε ὄψη τοῦ ὤμου τὸ ἴδιο διακοσμητικὸ θέμα· μετόπη ἀπὸ κάθετα διασταυρούμενες γραμμὲς καὶ ἑκατέρωθεν σχηματοποιημένο κόσμημα λωτοῦ (σχ. 21). β΄ ἥμισυ 3ου (;) π.Χ. αἰ.

Τάφος Δ/11. Κεραμοσκεπὴς τοῦ ἴδιου τύπου (ἡμικυλινδρικοῦ) καὶ τοῦ ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος κατὰ τὸ βόρειο ἥμισύ του (σχ. 21, 23). Μῆκ. τάφου 1.86 μ., πλάτ. 0.80 μ., βάθ. πυθμένα θήκης ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου 0.75 μ. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ νότιου, ἀσύλητου τμήματος τοῦ τάφου βρέθηκαν κατὰ χώραν (σχ. 21) ὁ ὑπ' ἀρ. 20633

ἀβαφὴς ἀμφορίσκος σφαιρικοῦ κορμοῦ, ὕψ. 0.13 μ., τὰ ὑπ' ἀρ. 20634α-β δύο βαθιὰ πινάκια, τὰ ὑπ' ἀρ. 20635-38 τέσσερα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 20649 ὁλόκληρος μεγαρικὸς σκύφος μὲ ἔκτυπες μορφές (ἐπαναλαμβάνονται πέντε διαφορετικὰ θέματα: α) σκηνὴ ἀποχαιρετισμοῦ, β) ὀδυρόμενη γυναίκα, γ) ἱππέας ποὺ ἐφορμάει σὲ πεσμένο ἀντίπαλο, δ) ὁ νεκρὸς σὲ δόξα, ε) βωμὸς καὶ ἀπὸ ἐπάνω βουκράνιο). Τέλος 3ου ἢ 2ος αἰ.

Τάφος Δ/12. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιας κατεύθυνσης (Β.-Ν.), συλημένος (πίν. 155.4 σχ. 23, 24). Διαστ. 2.24×0.86 μ., ὕψ. πωροπλακῶν ± 0.70 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δρόμου 0.75 μ. Στὴ νότια στενὴ πλευρὰ τοῦ τάφου ἐντειχισμένη σὲ δεύτερη χρήση ἡ ὑπ' ἀρ. 7344 ἐπιτύμβια στήλη μὲ τὴν ἐπιγραφὴ ΓΕΙΛΕΑΣ. Βλ. ἀνωτ. σ. 30 κεφ. 2 ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ἀρ. 21. Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 20639 ἀβαφής, σφαιρικοῦ κορμοῦ πρόχους, τὸ ὑπ' ἀρ. 20653 ἐρυθροβαφὲς πινάκιο, ὁ ὑπ' ἀρ. 20652 ἀποσπασματικὸς μεγαρικὸς σκύφος μὲ ἔκτυπο φυτικὸ διάκοσμο καὶ δυσδιάκριτη παράσταση καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 20640 ἀβαφὴς λύχνος. 2ος αἰ. (;).

Τάφος Δ/13. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Ἀποκαλύφθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ νότιο κράσπεδο τοῦ δρόμου, σὲ ἀπόσταση 3 μ. ΝΔ. τοῦ Δ/1 (σχ. 22). Μῆκ. 1.85 μ., πλάτ. 0.84 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δρόμου 0.90 μ. Περισυλλέχθηκαν ἀποτμήματα εἰδωλίου ἵππου καὶ τὰ ἀκόλουθα ἀγγεῖα. Οἱ ὑπ' ἀρ. 20670-73 κορινθιακὲς κοτυλίσκες, τὸ ὑπ' ἀρ. 20661 κορινθιακὸ ἐξάλειπτρο, οἱ ὑπ' ἀρ. 20659, 22525 ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὁ ὑπ' ἀρ. 20641, ποὺ κοσμεῖται μὲ πεντάφυλλο. Ἀπὸ τὰ βοιωτικὰ μελαμβαφή, ὁλόκληρα ἢ ἀποσπασματικά, διακρίνονται οἱ ὑπ' ἀρ. 20666, 20668 σκύφοι, ὁ ὑπ' ἀρ. 20675, ὁ ὁποῖος ὅμως ἔχει τὴ ζώνη τῶν λαβῶν ἐξηρημένη (πρβ. *Ἔργον* 1992, 54 εἰκ. 66), οἱ ὑπ' ἀρ. 20662-63 ἀττικίζουσες κοτύλες, τὰ ὑπ' ἀρ. 20645, 20660 δύο κυπελλίδια καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 20667, 20669, 20674 κανθαρίσκοι. γ' τέταρτο 6ου αἰ. (;).

Τάφος Δ/14. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, παιδικός (;), συλημένος· ἴδιου προσανατολισμοῦ. Ἀποκαλύφθηκε στὰ νότια ἀκριβῶς τοῦ Δ/13 (σχ. 22). Διαστ. 1.48×0.35 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δρόμου 0.25 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων. β' ἥμισυ 6ου αἰ. (;).

Τάφος Δ/15. Πώρινος κιβωτιόσχημος μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, στὰ Ἀ. τοῦ Δ/11, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἡμικατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 23, 24). Διαστ. 2.44×1.32 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δρόμου 0.50 μ. Ἔξω ἀπὸ τὸν τάφο βρέθηκε ἐπιτύμβια στήλη, ὕψ. 0.76 μ., πλάτ. 0.30 μ., πάχ. 0.08 μ., ἐπάνω στὴν ὁποία διατηροῦνται ἕξι ἐνδιάμεσα γράμματα τοῦ ὀνόματος]ΠΑΦΡΟΙ Ι. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ ὑπ' ἀρ. 24495 λαιμὸς πρόχου, ἐπιχρισμένης μὲ λευκό. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Δ/16. Κεραμοσκεπής, μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου (σχ. 21, 23). Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἀπόσταση 5.80 μ. Ἀ. τοῦ Δ/15. Διαστ. ὀρύγματος 1.88×0.80 μ., βάθ. πυθμένα θήκης ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δρόμου 0.60 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.20 μ. Τὰ καμπύλα χείλη τῶν κεράμινων ἡμικυλίνδρων, οἱ ὁποῖοι πατοῦν στὸν ἑκατέρωθεν ἀναβαθμό, πλατύνονται σὲ 0.08 μ. Στὴ βόρεια ἄκρη τοῦ πυθμένα ὁ ὑπ' ἀρ. 24484 ἐρυθροβαφὴς λύχνος κατὰ χώραν καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 24496 μεγαρικὸς σκύφος σὲ θραύσματα (ἔκτυπα ἰωνικὸ κυμάτιο καὶ ζεῦγος κυματοειδῶν, ὀκτὼ ἀνθέμια

σὲ δακτύλιο, ρόδακες, πάπυροι). Στὸ βόρειο τμῆμα τοῦ πυθμένα βρέθηκαν ἐπίσης κατὰ χώραν ἡ ὑπ' ἀρ. 24489 ὑψίλαιμη πρόχους, ὕψ. 0.17 μ., ποὺ καλύπτεται μὲ λευκό, ἡ ὑπ' ἀρ. 24490 ἐρυθροβαφὴς προχοΐσκη μὲ ἐγχάρακτες ὁριζόντιες γραμμές, ὁ ὑπ' ἀρ. 24491 μελαμβαφὴς ἀμφορίσκος, δύο σκύφοι, τὰ ὑπ' ἀρ. 24485-88 τέσσερα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 21305 χάλκινο σφυρήλατο δισκάριο καλῆς διατήρησης, μὲ κατίωση φωτεινοῦ πρασίνου. Διάμ. 0.060 μ., πάχ. 0.001 μ. Τέλος 3ου-2ος αἰ.

Τάφος Δ/17. Κεραμοσκεπής, μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, κατεστραμμένος (σχ. 23). Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἀπόσταση 1 μ. Δ. τοῦ Δ/16 καὶ παράλληλα πρὸς αὐτόν. Διαστ. ὀρύγματος 2.10×0.65 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δρόμου 0.70 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 24492, 24494, 24499 ἀποσπασματικὰ ἀνοικτὰ ἀγγεῖα, ποὺ καλύπτονται μὲ γάνωμα, ἡ ὑπ' ἀρ. 24493 φιάλη μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα, ἡ ὑπ' ἀρ. 24498 πρόχους μὲ σχοινοειδὴ λαβή, ἐπίσης ἐπιχρισμένη μὲ λευκό, τὸ ὑπ' ἀρ. 24487 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 24497 λύχνος, ποὺ φέρει γάνωμα. 3ος αἰ.

Τάφος Δ/18. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ὁ ὁποῖος περιτρέχει τὸν τάφο καὶ στὶς τέσσερις πλευρές του, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε Δ. τοῦ Δ/10 (σχ. 22). Βάθ. ἀναβαθμοῦ ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου 0.25 μ., βάθ. πυθμένα 0.70 μ. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 8636 ὁλόκληρος ἀβαφὴς ἀμφορέας, ὕψ. 0.13 μ., ἡ ὑπ' ἀρ. 8637 ὁλόκληρη, ἀβαφὴς λάγηνος, ἡ ὑπ' ἀρ. 8638 ὅμοια, ἀλλὰ ἀποσπασματικὴ καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 8639 ἀκέραιο ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

ΤΟΜΕΑΣ Ε (σχ. 1, 25)

Τάφος Ε/1. Πήλινη ὀρθογώνια λάρνακα μικροῦ παιδιοῦ, μὲ περιχείλωμα πλάτ. 0.05 μ., προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (πίν. 146.3 σχ. 25). Σπασμένο τὸ ἀνατολικό της τμῆμα καὶ τὸ σὲ μορφὴ ὅμοιας λάρνακας κάλυμμα. Μῆκ. 1 μ., πλάτ. 0.50 μ., ὕψ. χωρὶς τὸ κάλυμμα 0.38 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.20 μ. Ὁ τάφος ἔδωσε τὰ ὑπ' ἀρ. 5286-90, 5292, 5294-96 ἐννέα θραυσμένα εἰδώλια τοῦ γνωστοῦ βοιωτικοῦ τύπου (γυμνὸς ἔφηβος μὲ τὸ ἱμάτιο στοὺς ὤμους, ἱστάμενος σὲ ψηλὸ βάθρο), εἰδώλιο σειληνοῦ, τὸ ὑπ' ἀρ. 5285 εἰδώλιο περιστεριοῦ μὲ αὐλακώσεις στὶς φτεροῦγες, μελαμβαφεῖς ἀποσπασματικοὺς κανθαρίσκους καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 16765 σιδερένια στλεγγίδα. 440-430 π.Χ.

Τάφος Ε/2. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἀσύλητος. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 237 κἑ. πίν. 125-129. ΠΠ1 ἀρ. 49. Ἀρχὲς 4ου αἰ.

Τάφος Ε/3. Πήλινος κιβωτιόσχημος (πίν. 150.2 σχ. 25), προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Οἱ πήλινες καλυπτήριες πλάκες θραύστηκαν ἀπὸ τὸ ἐκσκαπτικὸ μηχάνημα. Μῆκ. 2.15 μ., πλάτ. 0.75 μ., ὕψ. σαρκοφάγου 0.55 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.30 μ. Δύο ἀνθεμωτὲς κύλικες σὲ τεμάχια, ὄστρακα κυλίκων, τὸ ὑπ' ἀρ. 5230 εἰδώλιο γυναικείας μορφῆς ἱσταμένης σὲ ὑψηλὸ βάθρο καὶ ἀποτμήματα παρεμφερῶν. Τέλος 5ου αἰ.

«Τάφος» Ε/4. ΝΔ. τοῦ Ε/3 διαγράφονται τὰ ὅρια μεγάλου ὀρθογώνιου σκάμματος (λάξευμα Ε/8 βλ. κατωτ. σ. 148), ἔξω ἀπὸ τὰ ἀνατολικὰ χείλη τοῦ ὁποίου περισυλλέχθη-

καν ἀρχαϊκὰ κτερίσματα φαιοῦ χρώματος ἀπὸ πυρά, ὄστρακα ἀρυβάλλων, τὸ ὑπ' ἀρ. 5225 σανιδόσχημο εἰδώλιο, τὰ ὑπ' ἀρ. 5226, 5228, 5234 ἐλλιπῆ εἰδώλια ἵππων, τὸ ὑπ' ἀρ. 5227 ἐλλιπὲς εἰδώλιο ἁρματηλάτη καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 5233 πήλινη τράπεζα ὀρθογωνίου σχήματος. Πιθανότατα ὑπῆρχε τάφος μὲ πυρά, ὁ ὁποῖος καταστράφηκε. Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος Ε/5. Καλυβίτης μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, πλούσια κτερισμένος, ἀσύλητος. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 240 κἑ. πίν. 131-132 ΠΠ1 ἀρ. 51.

Τάφος Ε/6. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Μῆκ. 2 μ., πλάτ. 0.50 μ., βάθ. πυθμένα 1.15 μ., πάχ. στρώματος πυρᾶς 0.20 μ. Στὸ δυτικὸ ἥμισυ τοῦ τάφου, στὴν ἀρχὴ τοῦ στρώματος τῆς πυρᾶς, ὑπῆρχαν πέντε ἀνθεμωτὲς κύλικες τῆς μεγάλης Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων καὶ θραύσματα ὅμοιων κυλίκων μὲ ἄτεχνα ὀρθὰ ἀνθέμια (ἀρ. εὗρ. 8586-87, 8602-08), ὁ ὑπ' ἀρ. 8623 μελαμβαφὴς ὑψίπους κάνθαρος, τὸ ὑπ' ἀρ. 8624 μελαμβαφὲς καρχέσιο, τὸ ὑπ' ἀρ. 8625 ἐρυθρόμορφο σφαιρικὸ ληκύθιο μὲ παράσταση πάπιας ἀνάμεσα σὲ βράχους (;) καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 16797 σιδερένια στλεγγίδα σὲ τεμάχια. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ.

Τάφος Ε/7. Λακκοειδὴς μὲ πρωτογενὴ πυρά, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 25). Τὸ ἀνατολικὸ τμῆμα ἀναμοχλεύθηκε ἀπὸ τὸ μηχάνημα. Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 1.25 μ., πάχ. στρώματος πυρᾶς 0.30 μ. Στὸ δυτικὸ ἄκρο τοῦ πυθμένα ἡ ὑπ' ἀρ. 8588 ἀνθεμωτὴ κύλικα κατὰ χώραν μὲ δύο θαλλοὺς μυρτιᾶς, στὸ ἀνατολικὸ θραύσματα ὅμοιων κυλίκων. Πρβ. τὴν ὑπ' ἀρ. 10084 κύλικα τοῦ Τ/16 (κατωτ. πίν. 123.2<α>, 3<α>), τῶν 420-400 χρόνων.

Λάξευμα Ε/8. Βλ. κατωτ. σ. 148 πίν. 7, 8.

Τάφος Ε/8α. Ἀσύλητος, πλούσια κτερισμένος (σχ. 25). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 170 κἑ. πίν. 46-47 ΠΠ1 ἀρ. 5.

Τάφος Ε/8β. Πλουσιότατος, ἀσύλητος (σχ. 25). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 149 κἑ. πίν. 9-23 ΠΠ1 ἀρ. 1. 590-580 π.Χ.

Λάξευμα Ε/9. Τάφοι Ε/9α, Ε/9β (σχ. 25). Σὲ ἀπόσταση 1.80 μ. Δ. τοῦ τάφου Ε/5 ἀποκαλύφθηκε τὸ ὀρθογώνιο λάξευμα Ε/9, μήκ. 4.20 μ. καὶ πλάτ. 2.50 μ., προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Τὸ βόρειο ἥμισύ του εἶχε παραβιασθεῖ καὶ συληθεῖ. Τὸ νοτιότατο τμῆμα του περιέκλειε τὸν λακκοειδὴ μὲ ἀναβαθμὸ Ε/9α, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. καὶ μήκ. 2.60 μ., σωζ. πλάτ. 1.10 μ., βάθ. πυθμένα 1.15 μ., ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς εἶχε συληθεῖ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων. Στὰ βόρεια τοῦ ἑλληνιστικοῦ αὐτοῦ τάφου καὶ παράλληλα πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ σὲ μεγαλύτερο βάθος (βάθ. πυθμένα 1.80 μ.), ἀποκαλύφθηκε ἄθικτος ὁ λακκοειδὴς Ε/9β, τοῦ 560-550. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 195 κἑ. πίν. 77-79 ΠΠ1 ἀρ. 25.

Τάφος Ε/10. Καλυβίτης μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Μῆκ. τάφου 1.80 μ., πλάτ. 0.65 μ. Σὲ κάθε μακριὰ πλευρὰ τρεῖς κεραμίδες, μήκ. 0.70 μ., πλάτ. 0.60 μ. Στὶς στενές, ἀπὸ μία κεραμίδα. Ἔξω ἀπὸ τὸ ΝΔ. ἄκρο τοῦ τάφου μελαμβαφὴ ἀγγεῖα καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 5220-21 εἰδώλια κόρης, ἱσταμένης σὲ ὑψηλὸ βάθρο. 420-400 (;).

Τάφος Ε/11. Πήλινη ὀρθογώνια λάρνακα νηπίου (σχ. 25). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 185 κἑ. πίν. 68.1 ΠΠ1 ἀρ. 20. 570-560 π.Χ.

Τάφος Ε/12. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (πίν. 148.1). Μῆκ. 2.30 μ., πλάτ. 1.30 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.70 μ., βάθ. πυθμένα 1.90 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.40 μ. Ἀπὸ τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς περισυλλέχθηκαν θραύσματα ἀνθεμωτῶν κυλίκων, ἀπὸ τὶς πιὸ πρώιμες, ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων, ἀποτμήματα εἰδωλίων, καὶ τὰ εὐθὺς ἀμέσως περιγραφόμενα δύο εἰδώλια καὶ τρεῖς πήλινες προτομές.

Ἀρ. εὑρ. 5216. Ἔνθρονη γυναικεία μορφή, ἀκέραιη. Ὕψ. 0.107 μ., πλάτ. βάσης 0.035 μ., βάθ. 0.048 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, συμπαγὴς σὰν πορσελάνη. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό· ἐρυθρό, κίτρινο καὶ μαῦρο ἐπίθετο χρῶμα. Ὁ θρόνος πίσω καὶ στὰ πλάγια εἶναι λευκός· μὲ ἐρυθρὸ τονίζονται τὰ ἐρεισίχειρα καὶ τὰ χείλη τῆς μορφῆς καὶ ἀποδίδονται ὁ χιτώνας καὶ τὰ ὑποδήματα. Τὸ ἱμάτιο, ποὺ καλύπτει καὶ τὴν κεφαλή, εἶναι κίτρινο. Πρβ. τὸ βοιωτικὸ εἰδώλιο στὸν Higgins, *BMC Terracottas* 218 ἀρ. 817 πίν. 111, τὸ ὁποῖο μιμεῖται τὸν ροδιακὸ τύπο, αὐτόθι σ. 86 ἀρ. 225 πίν. 38 (μέσα 5ου αἰ.).

Ἀρ. εὑρ. 5217. Ἱσταμένη πεπλοφόρος, συγκολλημένη, ὁλόκληρη. Κοίλη ἐσωτερικῶς, ἀνοικτὴ κάτω, χωρὶς ἀεραγωγὸ ὀπὴ στὴν πίσω πλευρά. Ὕψ. 0.142 μ., ὕψ. βάθρου 0.015 μ., πλάτ. 0.036 μ., βάθ. 0.033 μ. Ὅμοιος πηλός. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό· ἐρυθρό, κίτρινο καὶ μαῦρο ἐπίθετο χρῶμα. Τὰ ὑποδήματα καὶ τὸ δεξιὸ χέρι ἀποδίδονται ἀνάγλυφα. Ἡ κόμη ποὺ στεφανώνει τὸ μέτωπο καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μὲ μελανό· μὲ ἐρυθρὸ ἡ ταινία της κεφαλῆς, τὰ χείλη καὶ οἱ πτυχὲς τοῦ χιτώνα. Ὁ πέπλος, ὁριζόντια ταινία ἐπάνω ἀπὸ τὰ πόδια καὶ τὸ βάθρο γύρω γύρω καλύπτονται μὲ κίτρινο. Γιὰ τὸν τύπο βλ. Higgins ὅ.π. 179 ἀρ. 671 πίν. 88.

Ἀρ. εὑρ. 5219. Προτομὴ γυναίκας, κοίλη στὸ πίσω μέρος, συγκολλημένη, ὁλόκληρη. Ὕψ. 0.155 μ., πλάτ. 0.112 μ., ὕψ. κεφαλῆς 0.056 μ. Ὅμοιος πηλός. Στὴν κορυφὴ ὀπὴ ἀνάρτησης διαμ. 0.007 μ. Ὁλόκληρη ἡ προσθία ὄψη ἐπιχρισμένη μὲ λευκό· μὲ ἐρυθρὸ τονίζονται τὰ ἀνάγλυφα χείλη καὶ ἀποδίδονται ἡ ταινία τῆς κεφαλῆς καὶ ταινία στὴ βάση τῆς προτομῆς. Μὲ τὸ δεξιὸ χέρι, ποὺ κάμπτεται πρὸς τὸ στῆθος, κρατεῖ κάποιο ἀντικείμενο (ἄνθος;). Τὰ βοιωτικὰ ἐργαστήρια κοροπλαστικῆς ἐξακολουθοῦν νὰ παράγουν προτομὲς γυναικῶν ἢ τοῦ θεοῦ Διονύσου ὡς καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 4ου αἰ. Βλ. αὐτόθι σ. 224 ἀρ. 842 σημ. 1 πίν. 116, σ. 228 ἀρ. 857 πίν. 121, σ. 233 ἀρ. 874 πίν. 126.

Ἀρ. εὑρ. 5218. Προσωπεῖο, ἐλλιπές, προερχόμενο ἀπὸ προτομή, ὅπως ἡ προηγούμενη καὶ μάλιστα μεγαλύτερων διαστάσεων. Σωζ. ὕψ. 0.078 μ., σωζ. πλάτ. 0.054 μ. Ὅμοιος συμπαγὴς πηλός, σὰν πορσελάνη. Ἄριστης ποιότητας λευκὸ ἐπίχρισμα καλύπτει τὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια· τὰ ἀνάγλυφα χείλη τονίζονται μὲ ἐρυθρό.

Ἀρ. εὑρ. 5223. Μικρὴ προτομὴ γυναίκας, κοίλη στὸ πίσω μέρος, συγκολλημένη· λείπουν μικρὰ τμήματα ἑκατέρωθεν τοῦ προσώπου. Ὕψ. 0.10 μ., πλάτ. 0.067 μ. Πηλὸς συμπαγής, σὰν πορσελάνη, καστανοκίτρινος. Λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ ἐπίθετα χρώματα, κίτρινο καὶ ἐρυθρό. Ἡ ἐπάνω ἐπιφάνεια τῆς κεφαλῆς μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Μὲ ἐρυθρὸ τονίζονται τὰ πλαστικῶς ἀποδιδόμενα χείλη καὶ οἱ παρειές, καὶ σχηματίζεται πλατιὰ ταινία ἐπάνω στὴν κίτρινη ἐπιφάνεια τοῦ στήθους. Γιὰ μικρὴ προτομὴ ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Κωπαΐδας, τῶν μέσων τοῦ 5ου αἰ., βλ. Higgins ὅ.π. 224 ἀρ. 842 bis πίν. 115.

Τὰ περιγραφέντα πέντε εἰδώλια πρέπει νὰ προέρχονται ἀπὸ συγκεκριμένο ἐργαστήριο κοροπλαστικῆς τῆς Τανάγρας – δραστήριο κατὰ τὸ γ΄ τέταρτο τοῦ 5ου αἰ. –, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ ὁμοιογένεια τοῦ πηλοῦ τους καὶ ἡ ὁμοιότητα τῆς τεχνικῆς τῶν τριῶν προτομῶν, ποὺ κοσμοῦνται καὶ μὲ ἴδια χρώματα. Τοῦ 440. Ἐπισημαίνομε ὅτι στοὺς τάφους τῆς Ἀκραιφίας δὲν ἐμφανίζονται συχνὰ γυναικεῖες προτομές.

Τάφος Ε/13. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, κατεύθυνσης Β.-Ν. (σχ. 25). Μῆκ. 1.85 μ., πλάτ. 0.60 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Σὲ κάθε μακριὰ πλευρὰ δύο κεραμίδες, μήκ. 0.90 μ. Ἔξω ἀπὸ τὸν τάφο λύχνος σὲ τεμάχια· στὸ ἐσωτερικὸ μόνο ὁ σκελετὸς μὲ τὸ κρανίο στὸ βόρειο ἄκρο.

Τάφος Ε/14. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., πλούσια κτερισμένος (πίν. 148.1 σχέδ. 25). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 186 κἑ. πίν. 69-72 ΠΠ1 ἀρ. 22. 570-560 π.Χ.

Τάφος Ε/15. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, κτερισμένος μὲ ἑκατὸν ὀγδόντα ἀγγεῖα καὶ εἰδώλια. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 206 κἑ. πίν. 93-100 ΠΠ1 ἀρ. 35. 550-540 π.Χ.

Τάφος Ε/16. Πήλινη ὠοειδὴς λάρνακα νηπίου, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 205 κἑ. πίν. 92.1-5 ΠΠ1 ἀρ. 34. 550-540 π.Χ.

Τάφος Ε/17. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, πλουσιότατα κτερισμένος (πίν. 36.1). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 156 κἑ. πίν. 23-41 ΠΠ1 ἀρ. 2. 590-580 π.Χ.

ΤΟΜΕΑΣ Ζ (σχ. 1)

Πολὺ μικρὸς τομέας μεταξὺ τοῦ πρὸς Ἀ. μεγάλου, σημαντικοῦ τομέα Β καὶ τοῦ πρὸς Δ. πολὺ μικροῦ τομέα Γ.

Τάφος Ζ/1. Καλυβίτης μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, διαστ. 2.05×1.10 μ., προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Βάθ. πυθμένα 0.70 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.40 μ. Μελαμβαφὲς φιαλίδιο, μελαμβαφὴς λύχνος, ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Ζ/2. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Ἡμικυλινδρικοῦ τύπου. Ἀποκαλύφθηκε περὶ τὰ 3.50 μ. ΝΔ. τοῦ προηγούμενου. Μῆκ. 1.95 μ., πλάτ. λαξεύματος 0.90 μ., βάθ. πυθμένα 1.60 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.10 μ., βάθ. θήκης 0.50 μ., πλάτ. θήκης 0.45 μ. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Ζ/3. Κεραμοσκεπής, περίπου 1 μ. Ἀ. καὶ παράλληλα μὲ τὸν προηγούμενο, συλημένος. Διαστ. 1.90×0.55 μ., βάθ. πυθμένα 1.40 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ ἀνθεμωτῶν κυλίκων καὶ τὸ κάτω ἥμισυ μεγάλου εἰδωλίου γυναίκας, ὄρθιας ἐπάνω σὲ ὑψηλὸ βάθρο (ἀρ. εὑρ. 5324. Σωζ. ὕψ. 0.122 μ., ὕψ. βάθρου 0.026 μ., μῆκ. 0.048 μ., πλάτ. 0.036 μ., πλάτ. ὀπῆς ἐξαερισμοῦ 0.028 μ. Πηλὸς συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό· ἴχνη κυανοῦ τοῦ οὐρανοῦ στὰ ἐνδύματα. Γιὰ τὸν τύπο τοῦ βάθρου πρβ. Higgins, *BMC Terracottas* 229 κἑ. ἀρ. 862-864 πίν. 123). α΄ τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος Ζ/4. Λακκοειδής, ποὺ ἀποκαλύφθηκε 2 μ. Ἀ. τοῦ προηγούμενου τάφου, μὲ

ἐλαφριὰ ἀπόκλιση πρὸς τὰ ΒΔ. Διαστ. 1.90×0.50 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ., συλημένος. Ὄστρακα ἀνθεμωτῶν κυλίκων. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Ζ/5. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, μεταξὺ τῶν Ζ/4 καὶ Ζ/3, καὶ ἀκριβῶς παράλληλος μὲ τὸν τελευταῖο· συλημένος. Διαστ. 1.90×1 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.85 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ κυρίως τάφου προέρχονται λύχνος, σιδερένια καρφιὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίχωση τοῦ ὀρύγματος ὄστρακα ἀνθεμωτῶν κυλίκων καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 10689 ἀνθεμωτὴ κύλικα. Ὕψ. 0.08 μ., διάμ. περιχειλώματος 0.205 μ., διάμ. βάσης 0.072 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, καστανότεφρος. Ἀνθέμια καὶ μεταξύ τους ἀγκυλωτοὶ σταυροί. Γιὰ τὸ παραπληρωματικὸ αὐτὸ κόσμημα πρβ. τὶς ὑπ' ἀρ. 10179 καὶ 10201 κύλικες τοῦ Τ/16, τῶν χρόνων 420-400. Βλ. κατωτ. σ. 233 πίν. 116.3<α, β>. Τέλος 5ου αἰ. (;).

ΤΟΜΕΑΣ Η (σχ. 1, 26-29)

Οἱ εἴκοσι ὀκτὼ τάφοι τοῦ τομέα αὐτοῦ ἔχουν διαταχθεῖ ἑκατέρωθεν τοῦ ἀρχαίου δρόμου, πλάτ. 3.70 μ. καὶ κατεύθυνσης Β.-Ν., ἐγκάρσια πρὸς τὰ κράσπεδά του. Συγκεκριμένα, ἔξω ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸ κράσπεδο, τὸ ὁποῖο στὸ βόρειο τμῆμα του ὁρίζεται ἀπὸ μνημειώδη πώρινη θεμελίωση μήκ. 7 μ. (τοῖχος α σχ. 26) γιὰ τὴν ἀνωδομὴ οἰκογενειακοῦ ταφικοῦ περιβόλου, ἀποκαλύφθηκαν δεκαεπτὰ τάφοι (Η/6-Η/20, Η/25-Η/26), ἐνῶ ἔξω ἀπὸ τὸ δυτικὸ κράσπεδο, οἱ ὑπόλοιποι ἕνδεκα.

Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ στερεοβάτη βρίσκεται στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ ἐκείνη τοῦ ὁδοστρώματος, δηλαδὴ σὲ βάθ. 0.50 μ. Τὸ πάχ. 0.20 μ. ὁδόστρωμα ἀποτελεῖται ἀπὸ ποταμίσιες πέτρες καὶ λεπτὰ κομμάτια κεραμίδων, ἀνάμεικτων μὲ ἄμμο· στὴν ἐπιφάνεια τοῦ παχέος αὐτοῦ στρώματος λεπτὸ στρῶμα πολὺ συμπιεσμένου χώματος καὶ ἄμμου, τὸ ὁποῖο στὰ κτυπήματα τῆς ἀξίνας ἀποσπᾶται σὲ λεπίδες.

Οἱ ἕνδεκα τάφοι Δ. τοῦ ἀρχαίου δρόμου ἀποτυπώνονται στὸ σχ. 27, ἐνῶ οἱ δεκαεπτὰ τάφοι ἔξω ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸ κράσπεδο τοῦ δρόμου μὲ τὸν τοῖχο α ἀποτυπώνονται στὸ σχ. 26, γιὰ τὸ ὁποῖο βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 17 εἰκ. 2.

Τάφος Η/1. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. μὲ ἀπόκλιση λίγων μοιρῶν, κατεστραμμένος στὸ ἄνω μέρος. Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. 1.10 μ. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἑλληνιστικῶν ἀγγείων καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16779 ἑπτὰ τεμάχια σιδερένιων καρφιῶν.

Τάφος Η/2. Πήλινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἡμικατεστραμμένος. Ἐπάνω στὴ σωζόμενη ὁριζόντια καλυπτήρια πλάκα, ποὺ ἀποκαλύφθηκε σὲ βάθ. 1 μ., ὑπῆρχε ὁ ὑπ' ἀρ. 9154 μελαμβαφὴς λύχνος. Τέλος 5ου αἰ. (;).

Τάφος Η/3. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, ἡμικατεστραμμένος (σχ. 29). Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. 1.20 μ. Ὄστρακα ἀτρακτοειδῶν μυροδοχείων, ἀβαφῶν ἀγγείων καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16780 τεμάχια σιδερένιων καρφιῶν. Μέσα 3ου αἰ.

Τάφος Η/4. Πώρινος κιβωτιόσχημος ἴδιου προσανατολισμοῦ (Ἀ.-Δ.), συλημένος (σχ. 29). Μῆκ. 2.35 μ., πλάτ. 1.40 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 9155α-β δύο ἀτρακτοειδὴ

μυροδοχεῖα, ὄστρακα ἄλλων ἑλληνιστικῶν ἀγγείων καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16781 σπασμένα σιδερένια καρφιά.

Τάφος Η/5. Λακκοειδής, κάτω ἀπὸ τὸν Η/4, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 28, 29). Μῆκ. 1.35 μ., πλάτ. 0.47 μ., βάθ. κάτω ἀπὸ τὸν πυθμένα τοῦ προηγουμένου 0.35 μ. Ἀκτέριστος.

Τάφος Η/6. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, διαστ. 2×1 μ. καὶ προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Συληµένος. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Η/7. Λακκοειδής (πυρά;), διαστ. 2.10×1.05 μ. καὶ προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συληµένος. Στὴ ΝΑ. γωνία ἴχνη πυρᾶς.

Τάφος Η/8. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. ὀρύγματος 1.10 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.80 μ. Παραβιασμένος ἀπὸ τὸν Η/9, συληµένος. Ὄστρακα ἀτρακτοειδῶν μυροδοχείων καὶ ἀβαφῶν ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Η/9. Πώρινος κιβωτιόσχημος (σχ. 26, 29). Ἀποκαλύφθηκε Ν. καὶ παράλληλα πρὸς τὸν Η/8, τὸν ὁποῖο παραβίασε μὲ τὴ βόρεια πλευρά του. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 251 κἑ. (πίν. 141.4) ΠΠ1 ἀρ. 66. Γιὰ τὴν εἰκόνα τοῦ τάφου βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 194 (1 φωτ.).

Τάφος Η/10. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συληµένος, κατεστραμμένος. Ὁ πυθμένας σὲ βάθ. 0.90 μ. Στὸν γύρω χῶρο καὶ σὲ βάθ. 0.60 μ. ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων, ἡ ὑπ' ἀρ. 25314 ἀποσπασματικὴ ταινιωτὴ κύλικα καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 25312-13 ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα. Πρώιμοι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Η/11. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συληµένος, ἡμικατεστραμμένος (πίν. 156.2 σχ. 26, 29). Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. 1.10 μ., ὕψ. πωρολίθων 0.65 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Στὶς ἐσωτερικὲς παρειὲς τῶν πωρολίθων ὑπόλευκο ἐπίχρισμα. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 25319-20 ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, τὸ ὑπ' ἀρ. 25321 ἀποσπασματικὸ μελαμβαφὲς ἀνοικτὸ ἀγγεῖο καὶ ὄστρακα ἀβαφῶν ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Η/12. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιας κατεύθυνσης, συληµένος καὶ κατεστραμμένος. Οἱ πωρόπλακες, ποὺ διατηροῦνται μόνο σὲ ὕψ. 0.18 μ., ἀποκαλύφθηκαν σὲ βάθ. 0.60 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους (σχ. 27, 29). Μῆκ. 2.35 μ., πλάτ. 1.05 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 25316-18 τρία ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα σὲ τεμάχια. Μέσα 3ου αἰ. (;).

Τάφος Η/13. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 26, 27). Μῆκ. 2 μ., πλάτ. 1.05 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.70 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα ἀτρακτοειδῶν μυροδοχείων καὶ ἀβαφῶν ἀγγείων, ἡ ὑπ' ἀρ. 25330 ἀποσπασματικὴ λάγηνος, τὸ ὑπ' ἀρ. 25329 χρηστικὸ ἀγγεῖο, ἡ ὑπ' ἀρ. 25328 ἐρυθροβαφὴς πυξίδα καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 5325 ἄνω μέρος εἰδωλίου ταναγραίας· φορεῖ πολύπτυχο ἱμάτιο, ποὺ καλύπτει καὶ τὴν κεφαλή, μὲ τὰ μαλλιὰ νὰ σχηματίζουν κρωβύλο. Προχωρημένοι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Η/14. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, πρὸς Ἀ. καὶ σὲ συνέχεια τοῦ Η/13. Μῆκ. 2

μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ., βάθ. πυθμένα 1.30 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.80 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 5426 ἀποτμήματα εἰδωλίου ὄρθιας γυναικείας μορφῆς καὶ ὄστρακα ἑλληνιστικῶν χρόνων.

Τάφος Η/15. Πώρινος κιβωτιόσχημος, πρὸς Β. καὶ σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν Η/13, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 27, 29). Μῆκ. 2.30 μ., πλάτ. 1.05 μ., ὕψ. πωρολίθων 0.60 μ., πάχ. καλύμματος 0.20 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Προχωρημένοι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Η/16. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, ἡμικατεστραμμένος (σχ. 27, 29). Τῶν ἴδιων περίπου διαστάσεων μὲ τὸν προηγούμενο. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων. Μέσα 3ου αἰ. (;).

Τάφος Η/17. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ποὺ καταστράφηκε ἀπὸ τὸν μεταγενέστερο Η/18 (σχ. 28, 29). Βάθ. πυθμένα 0.90 μ.

Τάφος Η/18. Κεραμοσκεπής, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου, συλημένος, κατεστραμμένος (σχ. 28, 29). Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. 0.55 μ. Νεότερος τοῦ Η/17.

Τάφος Η/19. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., μὲ τὸ δυτικὸ τμῆμα του κατεστραμμένο ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους (σχ. 26, 28). Σωζ. μῆκ. 1.20 μ., πλάτ. 1.10 μ., ὕψ. πλακῶν 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 25337-38 κύλικες μὲ ἐρυθρὲς ταινίες, ἡ ὑπ' ἀρ. 25339 ἐρυθροβαφὴς φιάλη, ἡ ὑπ' ἀρ. 25340 προχοὴ ἐρυθροβαφοῦς θηλάστρου καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 25336 σπασμένη λάγηνος μὲ ροδόχρωμο ἀλείφωμα. Μέσα 3ου αἰ. (;).

Τάφος Η/20. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (πίν. 149.3 σχ. 26, 28). Ὁ σὲ βάθ. 1.40 μ. πυθμένας του βρισκόταν κατὰ τὸ ἀνατολικὸ τμῆμα του κάτω ἀπὸ τὸ δυτικὸ τμῆμα τοῦ κατὰ 0.30 μ. ἀβαθέστερου πυθμένα τοῦ μεταγενέστερου Η/19. Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. 0.65 μ. Στὴ ΝΔ. γωνία τῆς ἐπιφάνειας τῆς πυρᾶς οἱ ὑπ' ἀρ. 25320α-β καὶ 25324-25 τέσσερις ἀποσπασματικὲς ταινιωτὲς κύλικες καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 25323 μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κάνθαροι σὲ θραύσματα. γ' τέταρτο 4ου αἰ. (;).

Τάφος Η/21. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, ἡμικατεστραμμένος, μὲ τὴν ἀνατολικὴ πωρόπλακα τῆς νότιας πλευρᾶς του νὰ ἔχει καταπέσει στὸν πυθμένα (σχ. 28, 29). Ἀποκαλύφθηκε 2 μ. Ν. τοῦ Η/4, τῆς συστάδας ἔξω ἀπὸ τὸ δυτικὸ κράσπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου. Μῆκ. 2.30 μ., πλάτ. 1 μ., ὕψ. πωρολίθων 0.56 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Στὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματα ὑπόλευκο ἐπίχρισμα. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 25342-43 ἐρυθροβαφὴ πινάκια, ἡ ὑπ' ἀρ. 25341 ἀβαφὴς πρόχους, ἡ ὑπ' ἀρ. 25305 προχοΐσκη καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 25344 ἀπότμημα μεγαρικοῦ σκύφου μὲ ἔκτυπους λωτοὺς καὶ κρίνα. 2ος αἰ. (;).

Τάφος Η/22. Πώρινος κιβωτιόσχημος Ν. τοῦ Η/21, μὲ τὸν ὁποῖο ἔχει κοινὴ τὴ μία σειρὰ πωρολίθων (σχ. 28, 29). Καὶ οἱ δύο τάφοι μέσα στὸ ἴδιο ὀρθογώνιο λάξευμα. Ἴδιες διαστάσεις, στὸ ἴδιο βάθος ὁ πυθμένας. Στὸ ἐσωτερικὸ ὑπολείμματα τῆς ὑπόλευκης ἀμμοκονίας. Διέφυγαν τὴ σύληση ἡ ὑπ' ἀρ. 25331 ἐρυθροβαφὴς φιάλη, τὸ ὑπ' ἀρ. 25333 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 25332 ἐρυθροβαφὴς λύχνος. 2ος αἰ. (;).

Τάφος Η/23. Πώρινος κιβωτιόσχημος μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, τοποθετημένος 0.80 μ. Ν. καὶ παράλληλα μὲ τὸν προηγούμενο (πίν. 156.3 σχ. 27, 28). Ἴδιες διαστάσεις, βάθ. πυθμένα 1.40 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 16778 σιδερένια στλεγγίδα σὲ θραύσματα. 2ος αἰ. (;).

Τάφος Η/24. Πώρινος κιβωτιόσχημος, συλημένος, ἀλλὰ διατηρημένος σ' ὅλο τὸ ὕψος τῶν πλακῶν (σχ. 27, 28). Μῆκ. 2.18 μ., πλάτ. 1.16 μ., ὕψ. πωρολίθων 0.66 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων, τὸ ὑπ' ἀρ. 25307 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 25306 ἐρυθροβαφὴς λύχνος. 2ος αἰ. (;).

Τάφος Η/25. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος. Βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 20685-89 πέντε ταινιωτὲς κύλικες σὲ θραύσματα, τὸ ὑπ' ἀρ. 20694 μελαμβαφὲς πινάκιο, ἡ ὑπ' ἀρ. 20691 ἀποσπασματικὴ φιάλη, τὸ ὑπ' ἀρ. 20692 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, ὁ ὑπ' ἀρ. 20693 μελαμβαφὴς λύχνος καὶ ἀποτμήματα εἰδωλίων. Τελευταῖο τέταρτο 4ου αἰ. (;).

Τάφος Η/26. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 26). Βάθ. πυθμένα 1.70 μ. Στὴ δυτική του ἄκρη καὶ μέσα σὲ ἐκβάθυνση βρέθηκαν κατὰ χώραν προχοΐδιο, τὸ ὑπ' ἀρ. 25303 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, οἱ ὑπ' ἀρ. 25308, 25315 μελαμβαφεῖς φιάλες, τὸ ὑπ' ἀρ. 25309 πινάκιο καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 25304, 25311 μελαμβαφεῖς λύχνοι· στὴν περιφέρεια τοῦ μελαμβαφοῦς ἐσωτερικοῦ τοῦ πινακίου τὸ χάραγμα ΕΡΟ. Ὅμοιο χάραγμα στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ὑπ' ἀρ. 25180 πινακίου τοῦ Δ/9, ὅπου καὶ ἡ συζήτηση. Βλ. ἀνωτ. σ. 45 κεφ. 2 χάραγμα 69. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Η/27. Πρὸς Β. τοῦ Η/21 καὶ μέσα στὸ ἴδιο ὀρθογώνιο ὄρυγμα ἀποκαλύφθηκε λάξευμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Πιθανὸν πρόκειται γιὰ λακκοειδὴ τάφο.

Τάφος Η/28. Πώρινος κιβωτιόσχημος Ν. τοῦ Η/4, μὲ τὸν ὁποῖο ἔχει κοινὴ τὴ μία μακριὰ πλευρά (πρβ. τοὺς Η/21-Η/22)· συλημένος (σχ. 27, 28). Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

ΤΟΜΕΑΣ Θ (σχ. 1)

Πολὺ μικρὸς τομέας, Ἀ. καὶ σὲ ἐπαφὴ σχεδὸν μὲ τὸν ἐπιμήκη, μεγάλο τομέα Α.

Τάφος Θ/1. Καλυβίτης μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Μῆκ. 1.85 μ., πλάτ. 0.50 μ., βάθ. πυθμένα 0.90 μ. Ἔξω ἀπὸ τὴ δυτικὴ στενὴ πλευρὰ τοῦ τάφου δύο λύχνοι.

Τάφος Θ/2. Καλυβίτης Δ. τοῦ προηγουμένου τάφου καὶ σὲ εὐθεία γραμμὴ μὲ αὐτόν· τῶν ἴδιων διαστάσεων. Ἔξω ἀπὸ τὴ δυτικὴ στενὴ πλευρὰ ἀνθεμωτὴ κύλικα, τοποθετημένη ἀνάστροφα, φιαλίδιο καὶ εἰδώλιο παιδιοῦ, ὄρθιου πάνω σὲ βάθρο ἡμικυκλικῆς κάτοψης, μὲ ὀρθογώνια ὀπὴ ἐξαερισμοῦ στὸ πίσω μέρος (ἀρ. εὑρ. 5323. Συγκολλημένο, λείπει τὸ κεφάλι. Σωζ. ὕψ. 0.122 μ., μῆκ. βάθρου 0.046 μ., πλάτ. 0.03 μ., ὕψ. ὀπῆς 0.066 μ., πλάτ. 0.026 μ. Πηλὸς εὔθρυπτος, κιτρινέρυθρος· ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό). α΄ τέταρτο 4ου αἰ. (;).

ΤΟΜΕΑΣ Ι (σχ. 1, 30-33)

Ὁ τομέας Ι καὶ οἱ μικροὶ τομεῖς Π καὶ Ρ συνιστοῦν τὸ δυτικὸ συγκρότημα τῶν τάφων ἐσωτερικὰ τοῦ συρματοπλεγμένου χώρου. Πὰ τὴ διάταξη τῶν τάφων τοῦ τομέα Ι ἑκατέρωθεν τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ Τανάγρας-Θήβας, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., βλ. τὸ τοπογραφικὸ τοῦ τομέα (σχ. 30, 31).

Τάφος Ι/1. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 30, 32). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 246 πίν. 137.3 ΠΠ1 ἀρ. 60· α΄ τέταρτο 3ου αἰ.

Τάφος Ι/2. Ταφικὸς ἀμφορέας, κατεστραμμένος. Τὸ στόμιο πρὸς τὰ ΒΔ.

Τάφος Ι/3. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πρωτογενὴ πυρά. Ἀπὸ τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς περισυλλέχθηκαν σὲ θραύσματα πολλοὶ μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κάνθαροι (ἀρ. εὑρ. 24567α-ε, 24569α-γ, 25271α-ε κ.ἄ.), μελαμβαφεῖς λήκυθοι (ἀρ. εὑρ. 24565α-δ), μελαμβαφὴ ἀττικὰ ἐξάλειπτρα (ἀρ. εὑρ. 24566α-ε), μελανόμορφοι σκύφοι (ἀρ. εὑρ. 25736-39)· ὁ τάφος ἔδωσε ἐπίσης τὰ ὑπ' ἀρ. 5349-50 δύο ἔνθρονα εἰδώλια καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 5345 εἰδώλιο ἀγριοχοίρου. β΄ τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος Ι/4. Κεραμοσκεπής (σχ. 33). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 244 πίν. 134.1 ΠΠ1 ἀρ. 57. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Ι/5. Κεραμοσκεπής (σχ. 30). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 253 κἑ. πίν. 142.1-2 ΠΠ1 ἀρ. 70. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Ι/6. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πρωτογενὴ πυρά, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (πίν. 146.1 ἄνω, σχ. 30, 33). Ἀπὸ τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς περισυλλέχθηκαν ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ ἀνθεμωτῶν κυλίκων καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 5353 ἀποτμήματα εἰδωλίων. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ.

Τάφος Ι/7. Πήλινη σαρκοφάγος, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένη, μὲ κατεστραμμένη τὴ βόρεια, στενὴ πλευρὰ καὶ τὶς πήλινες, ἐπίπεδες καλυπτήριες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες διατηροῦνται μόνο οἱ δύο νότιες γωνίες τῆς νότιας καλυπτήριας. Τοποθετήθηκε μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, ποὺ εἶχε ἐπενδυθεῖ μὲ ξερολιθιὰ ἀπὸ πλακοειδεῖς λίθους (πίν. 150.1 σχ. 30). Ἐξωτ. διαστ. σαρκοφάγου 1.86×0.54×0.42 μ., πάχ. τοιχώματος 0.05 μ., πάχ. καλυπτηρίων 0.04 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῆς ξερολιθιᾶς 2.60 μ., πλάτ. 1.22 μ. Τὸ ὅλο σύστημα κατασκευῆς δείχνει μεγάλη φροντίδα καὶ ἐπιμέλεια. Ὁ τάφος, ποὺ ἀποτελεῖ ἅπαξ, μᾶλλον θὰ ἀνῆκε σὲ διακεκριμένη προσωπικότητα τῆς πόλης. Διατηροῦνται ἄριστα τὰ μηριαῖα καὶ κνημιαῖα ὀστὰ καὶ μερικοὶ σπόνδυλοι· τὸ κρανίο στὸ βόρειο ἄκρο. Ἐξωτερικὰ τοῦ τάφου, ἀλλὰ καὶ στὸ πήλινο κάλυμμά του ὄστρακα κλασικῶν ἀγγείων· ἐπάνω στὸ κάλυμμα ὑπῆρχαν ἐπίσης σιδερένια καρφιά, τὸ ὑπ' ἀρ. 5352 ἔνθρονο εἰδώλιο σὲ θραύσματα καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 5344 ἀκέραιο εἰδώλιο μόσχου μὲ ἐρυθρὸ στὰ αὐτιὰ καὶ στὸ ρύγχος· β΄ τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος Ι/8. Πώρινη σαρκοφάγος (πίν. 150.4 σχ. 32, 33). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 226 πίν. 105.1-2 ΠΠ1 ἀρ. 42. α΄ ἥμισυ 5ου αἰ.

Τάφος Ι/9. Ταφικὸς πίθος μὲ τὸ στόμιο πρὸς τὴν Ἀ., ἡμικατεστραμμένος (πίν. 146.1 σχ. 30). Ἔξω ἀπὸ τὸ χεῖλος βρέθηκαν ὀκτὼ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι καὶ τὰ ἑξῆς τρία μελαμβαφὴ εἰδώλια ἵππων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτο φέρει καὶ ἀναβάτη.

Ἀρ. εὑρ. 5348. Ὁ ἀναβάτης εἶναι γενειοφόρος. Ὕψ. 0.11 μ., μῆκ. 0.108 μ. Πηλὸς φαιός, συμπαγέστατος σὰν πορσελάνη· μελανὸ στιλπνὸ γάνωμα καλύπτει τὸ εἰδώλιο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τοῦ ζώου καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τῶν ποδιῶν καὶ τῆς οὐρᾶς.

Ἀρ. εὑρ. 5351. Ἵππος, παρεμφερὴς μὲ τὸν προηγούμενο, μὲ κάποια ὅμως πλαστικὴ ἀπόδοση τοῦ κεφαλιοῦ. Ὕψ. 0.108 μ., μῆκ. 0.096 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, συμπαγέστατος σὰν πορσελάνη. Ὁλόκληρο καλύπτεται μὲ μελανὸ στιλπνὸ γάνωμα.

Ἀρ. εὑρ. 5347. Παρεμφερὴς ἵππος, μὲ πλαστικὴ ἀπόδοση τοῦ κεφαλιοῦ καὶ ὁλόγλυφο πλάσιμο τῶν αὐτιῶν (λείπει τὸ ἕνα). Ὕψ. 0.096 μ., μῆκ. 0.092 μ. Μόνο ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ εἰδωλίου καλύπτεται μὲ τὸ στιλπνὸ μελανὸ γάνωμα. Παρεμφερῆ εἰδώλια μᾶς ἔδωσαν οἱ Ε/8β, Ε/17, ΚΚ/108, Ε/8α. Ἀπὸ τοὺς σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους οἱ ὑπ' ἀρ. 24353-54, 24357 κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὁ ὑπ' ἀρ. 24361 φέρει ταινία μὲ στιγμὲς καὶ ἑκατέρωθεν σύστημα ἀπὸ τρεῖς δακτυλίους, ὁ ὑπ' ἀρ. 24355 τρεῖς ὁπλίτες πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 24356, 24359 κύκνο μὲ ἀνοιγμένες φτεροῦγες καὶ κωμαστὲς ἀντίστοιχα. 580-570 π.Χ.

Τάφος Ι/10. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Τὸ βόρειο τμῆμα ἔχει παραβιαστεῖ. Σωζ. μῆκ. 1.40 μ. Στὴ ζεύξη τῶν κεραμίδων ἀβαφὴς λύχνος· ἐσωτερικὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 25238 μελαμβαφὲς πινάκιο. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Ι/11. Κεραμοσκεπής, μήκ. 1.80 μ. (πίν. 152.4 σχ. 30, 33). Ὁ πυθμένας τοῦ τάφου σὲ βάθ. 1.40 μ. Προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Ἔξω ἀπὸ τὴ ΝΑ. γωνία ἡ ὑπ' ἀρ. 25472 λάγηνος, ποὺ καλύπτεται μὲ στιλπνὸ ρόδινο ἐπίχρισμα καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 25240 μελαμβαφὴς λύχνος. Ἔξω ἀπὸ τὴ ΝΔ. γωνία σπασμένα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα. 3ος αἰ.

Τάφος Ι/12. Λακκοειδής, μήκ. 1.55 μ., πλάτ. 0.60 μ., κατεύθυνσης Β.-Ν. Ἀσύλητος. Στὸ ἐσωτερικό του ὑπῆρχαν ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, τὸ ὑπ' ἀρ. 25232 καρχέσιο, οἱ ὑπ' ἀρ. 24801-02 ἀβαφεῖς φιάλες μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα, ἡ ὑπ' ἀρ. 25262 μελαμβαφὴς οἰνοχόη σὲ θραύσματα μὲ λευκὰ γλωσσίδια στὴ βάση τοῦ λαιμοῦ περιμετρικά· ἐπίσης ὁ ὑπ' ἀρ. 25234 ἀκέραιος λύχνος καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 16735 χάλκινο νόμισμα. α' ἥμισυ 3ου αἰ.

Τάφος Ι/13. Λακκοειδής, μήκ. 1.80 μ., κατεύθυνσης Β.-Ν., συληµένος. Διασώθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 25456 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ ὄστρακα λαγήνου. 3ος αἰ.

Τάφος Ι/14. Λακκοειδής, μήκ. 1.70 μ., πλάτ. 0.65 μ., ἴδιας κατεύθυνσης (σχ. 33). Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 23265α-ε ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ὄστρακα μυροδοχείων, τὸ ὑπ' ἀρ. 24803 ἀκέραιο ἐρυθροβαφὲς πινάκιο, ἡ ὑπ' ἀρ. 24804 ἀβαφὴς λάγηνος σὲ τεμάχια, ὁ ὑπ' ἀρ. 25246 ἐρυθροβαφὴς λύχνος καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 5354 ἀποτμήματα εἰδωλίου ὄρθιας μορφῆς. 3ος αἰ.

Τάφος Ι/15. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἀσύλητος (σχ. 32, 33). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 127-135 ΠΠ2 ἀρ. 8 (12 φωτ.). Βλ. καὶ κατωτ. σ. 195 ΠΠ1 ἀρ. 24Α. 570-560 π.Χ.

Τάφος Ι/16. Λακκοειδής, κατεύθυνσης Β.-Ν., ἀσύλητος (σχ. 33). Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 23270 μελαμβαφὲς φιαλίδιο, τὸ ὑπ' ἀρ. 25259 ἐρυθροβαφὲς πινάκιο, τὰ ὑπ' ἀρ. 23263, 25242 ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ὁ ὑπ' ἀρ. 22994 ἐρυθροβαφὴς λύχνος μὲ τὸν

μυκτήρα του μαυρισμένο ἀπὸ τὴ φωτιά, τὰ ὑπ' ἀρ. 5340-41 εἰδώλια ὄρθιας μορφῆς σὲ θραύσματα, σιδερένιο καρφί. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Ι/17. Κεραμοσκεπής (σχ. 31, 32). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 244 πίν. 132.4,6 ΠΠ1 ἀρ. 56.

Τάφος Ι/18. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος (σχ. 31). Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. 1.25 μ., ὕψ. ὀρθοστατῶν 0.65 μ.

Τάφος Ι/19. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 31). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 244 κἑ. πίν. 134.3-4 ΠΠ1 ἀρ. 58.

Τάφος Ι/20. Πήλινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 31). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 226 κἑ. πίν. 108-109 ΠΠ1 ἀρ. 46.

Τάφος Ι/21. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου (πίν. 153.4 σχ. 31). Προσανατολισμοῦ Β.-Ν., διαστ. 2×1.15 μ., ὕψ. θήκης 0.60 μ. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. τοὺς τάφους Ι/17 καὶ Ι/4 κατωτ. πίν. 132.4,6 καὶ πίν. 134.1 ἀντίστοιχα, ΠΠ1 ἀρ. 56, 57. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 25701 ἀκέραιο ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο μὲ ἔντονη κοιλιά, ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων, ὁ ὑπ' ἀρ. 23268 μελαμβαφὴς λύχνος καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 25702 σπασμένο ὄστρεο τύπου ὀρνιθοειδοῦς Ἀφροδίτης. Ἀρχὲς 3ου αἰ. (;).

Τάφος Ι/22. Κεραμοσκεπὴς τοῦ τύπου τοῦ προηγουμένου (ἡμικυλινδρικός), προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας ΠΠ2 ἀρ. 33 (1 φωτ.).

Τάφος Ι/23. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 31). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 247 πίν. 137.4 ΠΠ1 ἀρ. 61.

Τάφος Ι/24. Κεραμοσκεπής, παιδικός, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 31). Μῆκ. 1.40 μ., πλάτ. 0.45 μ. Ἔξω ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ πλευρά του βρέθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 25247, 25254 μελαμβαφεῖς φιάλες μὲ ἐπάλληλους πλαστικοὺς δακτυλίους στὸ ἐξωτερικό τους καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 23266, 25263, 25468 μελαμβαφὴ φιαλίδια.

Τάφος Ι/25. Κεραμοσκεπής, κατεύθυνσης σχεδὸν Ἀ.-Δ., μὲ τὸ κρανίο στὴ δυτικὴ στενὴ πλευρά (σχ. 31). Ἔξω ἀπὸ τὴν πλευρὰ αὐτὴ βρέθηκε ἡ ὑπ' ἀρ. 25268 ἐρυθροβαφὴς οἰνοχόη σὲ θραύσματα.

Τάφος Ι/26. Κεραμοσκεπής, παιδικός. Ἀποκαλύφθηκε κάτω ἀπὸ τὸν νεώτερο Ι/25. Μῆκ. 1.10 μ., πλάτ. 0.70 μ.

Τάφος Ι/27. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 31). Μῆκ. 2.30 μ., πλάτ. 1.20 μ. Στὴ δυτικὴ στενὴ πλευρά του ἀποκαλύφθηκαν τὰ κρανία τριῶν νεκρῶν. Πιθανὸν πρόκειται γιὰ πρόσωπα τῆς ἴδιας οἰκογένειας, ποὺ πέθαναν αἰφνίδια, ἴσως ἀπὸ κάποια θανατηφόρο ἀσθένεια ἢ δυστύχημα.

Τάφος Ι/28. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, παιδικός, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. Μῆκ. 1.40 μ., πλάτ. 0.70 μ. Ἀκτέριστος.

Τάφος Ι/29. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, παιδικός, προσανατολισμοῦ σχεδὸν Ἀ.-Δ. (σχ. 31). Μῆκ. 1.10 μ., πλάτ. 0.45 μ. Περισυλλέχθηκε χάλκινο ἐνώτιο.

Τάφος Ι/30. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Μῆκ. 1.60 μ., πλάτ. 0.60 μ. Ἀκτέριστος.

Τάφος Ι/31. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ εὐρὺ ὀρθογώνιο λάξευμα, μήκ. 1.80 μ., πλάτ. 1.30 μ. καὶ προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 31). Περισυλλέχθηκε ἡ ὑπ' ἀρ. 23271 ἀκέραιη ἀβαφὴς οἰνοχοΐσκη, ὕψ. 0.126 μ., διαμ. στομίου 0.045 μ.

Τάφος Ι/32. Κεραμοσκεπὴς τάφος νηπίου, μήκ. 0.80 μ., πλάτ. 0.50 μ. καὶ προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Ἀκτέριστος.

Τάφος Ι/33. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, διαστ. 2.20×1 μ. καὶ προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Μῆκ. τάφου 1.80 μ., πλάτ. 0.55 μ. Ἀκτέριστος.

Τάφος Ι/34. Κεραμοσκεπὴς τοῦ β' τετάρτου τοῦ 4ου αἰ. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 244 πίν.132.3 ΠΠ1 ἀρ. 55.

Τάφος Ι/35. Κεραμοσκεπής. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 253 πίν. 141.5 ΠΠ1 ἀρ. 69.

Τάφος Ι/36. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 31). Μῆκ. 2.25 μ., πλάτ. 1.60 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 1 μ. Περιεῖχε τὶς ὑπ' ἀρ. 24556, 24563, 25236 ἀβαφεῖς οἰνοχόες, ποὺ καλύπτονται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. 3ος αἰ.

Τάφος Ι/37. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. Μῆκ. 2.45 μ., πλάτ. 1.40 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.95 μ. Περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 24555, 24561, 25235 ἀβαφεῖς οἰνοχόες καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 24557, 24562, 25237, 25267 ἀβαφεῖς λήκυθοι, ποὺ ὅλες καλύπτονται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα· τὰ ὑπ' ἀρ. 22991α-β ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ἡ ὑπ' ἀρ. 22991γ μελαμβαφὴς προχοΐσκη, ἡ ὑπ' ἀρ. 22991ε ταινιωτὴ κύλικα μὲ πλατιὲς ταινίες ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 22991δ μελαμβαφὴς λύχνος. 3ος αἰ.

Τάφος Ι/38. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., ἀναμοχλευμένος. Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. 0.85 μ. Περισυλλέχθηκαν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ τάφου δύο τμήματα ἐπιτύμβιας στήλης ἀπὸ μελανὸ τιτανόλιθο μὲ ἐπιγραφή, ἀπὸ τὰ ταραγμένα χώματα τοῦ ὀρύγματος τὰ ὑπ' ἀρ. 24559-60, 25257 τρία ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ ἀπὸ τὸν πυθμένα ἡ ὑπ' ἀρ. 22992α λεκανίδα, ἡ ὑπ' ἀρ. 22992β ἀποσπασματικὴ λάγηνος, τῆς ὁποίας ἡ βάση τοῦ λαιμοῦ καὶ τὸ στόμιο τονίζονται μὲ γάνωμα, ἡ ὑπ' ἀρ. 25261 ἐρυθροβαφὴς φιαλίσκη καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 25258 ἐρυθροβαφὴς λύχνος. Προχωρημένοι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

ΤΟΜΕΑΣ Κ (σχ. 1, 34)

Οἱ δύο τάφοι τοῦ τομέα Κ ἀποκαλύφθηκαν περίπου 40 μ. Β. τοῦ τομέα Η καὶ εἶχαν κατεύθυνση Ἀ.-Δ.

Τάφος Κ/1. Μονολιθικὴ σαρκοφάγος (σχ. 34). Μῆκ. 1.85 μ., πλάτ. 0.75 μ., ὕψ. 0.52 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 0.95 μ. Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 145-148 εἰκ. 28-29 ΠΠ2 ἀρ. 13 (2 φωτ.). Βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 11 σημ. 34. 490 περίπου.

Τάφος Κ/2. Πώρινος κιβωτιόσχημος, συλημένος καὶ στὸ ἄνω μέρος του κατεστραμ-

μένος (σχ. 34). Μῆκ. 2.40 μ., πλάτ. 1.30 μ., σωζ. ὕψ. πλακῶν 0.40 μ. Δύο μυροδοχεῖα ἀτρακτοειδή, ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων. β΄ τέταρτο 3ου αἰ.

ΤΟΜΕΑΣ Λ (σχ. 1)

Ὁ μικρὸς αὐτὸς τομέας μὲ τοὺς σημαντικοὺς πρώιμους ἀρχαϊκοὺς τάφους (καὶ οἱ ἕνδεκα τάφοι του τοποθετοῦνται στὸ α΄ ἥμισυ τοῦ 6ου αἰ.) βρίσκεται σὲ ἀπόσταση 75 μ. Ἀ. τοῦ τομέα Δ.

Τάφος Λ/1. Κεραμοσκεπής, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἡμικατεστραμμένος, συλημένος. Μῆκ. 1.60 μ., πλάτ. 0.70 μ. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 6119 σφαιρικὸς ἀρύβαλλος, ποὺ κοσμεῖται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16772 ὀκτὼ τεμάχια σιδερένιων καρφιῶν. Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος Λ/2. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἡμικατεστραμμένος. Διαστ. 1.80×0.70 μ. Ἀρύβαλλος, ὄστρακα καμένων ἀρυβάλλων. β΄ τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος Λ/3. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἡμικατεστραμμένος. Σωζ. μῆκ. 1.50 μ., πλάτ. 0.55 μ. Ἐλλιπὴς ἀρύβαλλος, ὄστρακα ἀρυβάλλων. β΄ τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος Λ/4. Ἐγχυτρισμὸς μέσα σὲ δύο ἀγγεῖα, τοποθετημένα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Τὰ στόμιά τους ἐφάπτονται. Εἰκονίζεται στὸ Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 5 καὶ στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 48 (1 φωτ.). Ἔξω ἀπὸ τὸν μικρὸ πίθο βρέθηκαν πέντε εἰδώλια (τὸ ὑπ' ἀρ. 5300 πτηνόμορφο μὲ ἔλικα, ὁ ὑπ' ἀρ. 5298 ἵππος καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 5299, 5301, 5303 ἱππεῖς, ὅλοι στιβαρῶν ἀναλογιῶν), μελαμβαφὲς κύπελλο, ὁ ὑπ' ἀρ. 10247 κορινθιακὸς ἀμφορίσκος καὶ τρεῖς ἀρύβαλλοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ὑπ' ἀρ. 6164 φέρει παράσταση αἰγάγρου ποὺ βόσκει. 560-550 π.Χ.

Τάφος Λ/5. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Ἀπὸ τὸ πάχ. 0.25 μ. στρῶμα τῆς πυρᾶς καὶ στὴ ΒΑ. γωνία της περισυλλέχθηκαν τρεῖς σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ὄστρακα ἀρυβάλλων, τὰ ὑπ' ἀρ. 5305-06 εἰδώλια ἵππου καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 5302 πτηνόμορφο μὲ ἔλικα. 560-550 π.Χ.

Τάφος Λ/6. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Περισυλλέχθηκαν πέντε σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (ὁ ὑπ' ἀρ. 10258 μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, οἱ ὑπ' ἀρ. 10259-61 μὲ ἐπάλληλους δακτυλίους, ὁ ὑπ' ἀρ. 10262 μὲ ζώνη ἐπάλληλων σειρῶν στιγμῶν μεταξὺ δύο συστημάτων ἐπάλληλων δακτυλίων), ὄστρακα ἀρυβάλλων καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 5307 εἰδώλιο ἵππου. 560 π.Χ.

Τάφος Λ/7. Ἐγχυτρισμὸς σὲ ἀμφορέα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Διαστ. ὀρύγματος 1×0.70 μ. Εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου ἔ.ἀ. σημ. 47 (1 φωτ.). Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 10263 σφαιρικὸς ἀρύβαλλος μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους καὶ μελαμβαφὲς κύπελλο σὲ θραύσματα. Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος Λ/8. Ἐγχυτρισμὸς σὲ πίθο, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Διαστ. ὀρύγματος 1.75× 0.85 μ. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 5304 εἰδώλιο ἵππου καὶ τὰ ἀκόλουθα ἀγγεῖα. Τὸ ὑπ' ἀρ. 10265 μελαμβαφὲς μόνωτο κύπελλο, ἡ ὑπ' ἀρ. 6144 οἰνοχοΐσκη μὲ συστάδες ὁριζοντίων γραμμιδίων σὲ ἀβαφὴ ζώνη καὶ ἐννέα σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ ἕξι (ἀρ. εὑρ. 6129-32, 10256-57) κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὁ ὑπ' ἀρ. 10254 μὲ ζώνη σειρῶν στιγμῶν, ποὺ πλαισιώνεται ἑκατέρωθεν ἀπὸ σύστημα ἐπάλληλων δακτυλίων καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 6134, μὲ παράσταση ἱππέα, ποὺ προχωρεῖ πρὸς τὰ ἀριστερά· ὁ τελευταῖος ἀρύβαλλος εἶναι bucchero. Περισυλλέχθηκαν ἀκόμη ὄστρακα ἀρυβάλλων καὶ τμῆμα χάλκινου σπειροειδοῦς σωληνίσκου, διαμ. 0.015 μ., μὲ κατίωση φωτεινοῦ πρασίνου. β΄ τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος Λ/9. Ἐγχυτρισμὸς σὲ πίθο, πλούσια κτερισμένος. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 166 κἑ. πίν. 44-45 ΠΠ1 ἀρ. 4. 580-570 π.Χ.

Τάφος Λ/10. Ἐγχυτρισμὸς σὲ πίθο ἡμικατεστραμμένο, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Ὄστρακα σφαιρικῶν ἀρυβάλλων· β΄ τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος Λ/11. Ἐγχυτρισμὸς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, ἀποτελούμενος ἀπὸ δύο ἀνίσου μεγέθους πίθους, ἑνωμένους στὰ στόμιά τους, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Συνολικὸ μῆκ. ἐγχυτρισμοῦ 1.20 μ., βάθ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια 0.60 μ. Ὁ τάφος εἶχε κτερισθεῖ ἐξωτερικῶς μὲ τὰ ἀκόλουθα: Τὸ ὑπ' ἀρ. 5308 σανιδόσχημο εἰδώλιο, τὸν ὑπ' ἀρ. 5309 ἵππο φωτεινοῦ βάθους καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 5310 μελαμβαφή. Ἕξι σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ὑπ' ἀρ. 6105 φέρει παράσταση δύο λεόντων ἑκατέρωθεν ρόδακος καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 6069 πλατιὰ ζώνη ἕξι σειρῶν στιγμῶν, ποὺ πλαισιώνεται ἀπὸ συστήματα τριῶν δακτυλίων καὶ τέλος τὸν ὑπ' ἀρ. 15703 σπειροειδή, καστανόχαλκης ἐπιφάνειας δακτύλιο, διαμ. 0.022 μ. Τὰ ὀκτὼ ἀπιόσχημα ἀλάβαστρα τοῦ τάφου κοσμοῦνται ὡς ἑξῆς. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὑπ' ἀρ. 6104, ποὺ φέρει στὴ στεφάνη τρεῖς δακτυλίους καὶ στὸν κορμὸ μελανὲς καὶ ἰώδεις ταινίες, ἐναλλασσόμενες μὲ διπλὲς σειρὲς στιγμῶν, ὅλα τὰ ὑπόλοιπα κοσμοῦνται στὴ στεφάνη μὲ φυλλορόδακα καὶ στὸν κορμὸ μὲ ζῶα καὶ πτηνά. Τὸ ὑπ' ἀρ. 6103 μὲ δύο ἀντωποὺς λέοντες, τὰ ὑπ' ἀρ. 6067 καὶ 6102 μὲ δύο ἀντωποὺς λέοντες καὶ μεταξύ τους ἀνεστραμμένο ἀνθέμιο ἢ νῆσσα ἀντίστοιχα. Τὸ ὑπ' ἀρ. 6099 μὲ ἀντωποὺς λέοντα καὶ νῆσσα, τὸ ὑπ' ἀρ. 6100 μὲ ἀντωποὺς ἀλέκτορα καὶ κύκνο. Τὰ ὑπ' ἀρ. 6066 καὶ 6101 μὲ ἀντωπὰ ὑδρόβια πτηνὰ ἢ γλαῦκες ἀντίστοιχα καὶ μεταξύ τους ἀνθεμωτὸ κόσμημα. 580-570 π.Χ.

ΤΟΜΕΙΣ Μ ΚΑΙ Ν

Ἀπὸ τοὺς λιλιπούτειους, ὅμορους τομεῖς Μ καὶ Ν, σὲ ἀπόσταση 120 μ. Ν. τοῦ μεγάλου τομέα Α, ὁ δυτικός (Μ) περιεῖχε τρεῖς τάφους τῶν χρόνων 560-540, ἐνῶ ὁ ἀνατολικός (Ν), τάφους τοῦ β΄ ἡμίσεος τοῦ 5ου αἰ.

ΤΟΜΕΑΣ Μ (σχ. 1)

Τάφος Μ/1. Πήλινος κιβωτιόσχημος, παιδικός. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 204 πίν. 90.2,3,4, 91.1<α, β> ΠΠ1 ἀρ. 31. 550-540 π.Χ.

Τάφος Μ/2. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Διαστ. 2.15× 1.20 μ. Περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 6107, 8600-01 καμένοι ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὁ ὑπ' ἀρ. 8599 μὲ τὸ κόσμημα τοῦ πεντάφυλλου καὶ ὄστρακα ἀγγείων. Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος Μ/3. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., πλούσια κτερισμένος. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 190 κἑ. πίν. 73-74 ΠΠ1 ἀρ. 23. 560 π.Χ.

ΤΟΜΕΑΣ Ν (σχ. 1)

Τάφος Ν/1. Σαρκοφάγος ἀπὸ κογχυλιάτη λίθο, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Κατεστραμμένη ἡ ἀνατολική της πλευρά. Σωζ. μῆκ. 1.30 μ., πλάτ. 0.75 μ. Στὸ ἐσωτερικό της ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων. 5ος αἰ.

Τάφος Ν/2. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, παιδικός. Διαστ. 1.50×0.30 μ. καὶ προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων καὶ λίγων μελανόμορφων μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο. Τέλος 5ου αἰ.

Τάφος Ν/3. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, παιδικός, διαστ. 1.50×0.45 μ. Ἴδιος προσανατολισμός. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων καὶ τὰ ἀκόλουθα τρία εἰδώλια: Ἡ ὑπ' ἀρ. 5423 ἔνθρονη γυναικεία μορφὴ μὲ στεφάνι στὸ κεφάλι, ὁ ὑπ' ἀρ. 5427 γυμνὸς ἱστάμενος ἔφηβος τοῦ γνωστοῦ τύπου τοῦ γ' τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 5424 ἀγριόχοιρος. 440-430 π.Χ.

Τάφος Ν/4. Ἁπλὸς λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., κατεστραμμένος. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Ν/5. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., κατεστραμμένος. Μελαμβαφὲς φιαλίδιο, ὄστρακα ἀγγείων κλασικῶν χρόνων καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 15740 χάλκινη βελόνη.

ΤΟΜΕΑΣ Π (σχ. 1, 35 ἄνω)

Οἱ τέσσερις τάφοι τοῦ τομέα Π ἀποκαλύφθηκαν ΒΔ. τοῦ τομέα Ι. Οἱ τρεῖς πρῶτοι εἶναι προσανατολισμοῦ περίπου Β.-Ν., ἐνῶ ὁ Π/4 κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ.

Τάφος Π/1. Λακκοειδής, μήκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.50 μ. καὶ βάθ. πυθμένα 1.10 μ. (πίν. 148.3 σχ. 35). Στὸ ἐσωτερικό του ὑπῆρχαν τρία ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, πινάκιο σὲ τεμάχια, ὄστρακα μεγαρικοῦ σκύφου. Ὕστεροι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Π/2. Πώρινος κιβωτιόσχημος μὲ τελείως κατεστραμμένες τὶς σαθροῦ πετρώματος πλάκες, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνη τῆς νότιας στενῆς πλευρᾶς (πίν. 157.1, σχ. 35). Συλημένος. Ἐσωτ. διαστ. 1.95×0.70 μ., βάθ. πυθμένα 0.95 μ. Στὸ βόρειο τμῆμα τοῦ πυθμένα βρέθηκαν σὲ θραύσματα ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ ἀβαφὲς πινάκιο, ἄθραυστο προχοΐδιο καὶ τεμάχια σιδερένιων καρφιῶν. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Π/3. Πώρινος κιβωτιόσχημος, συλημένος, ἡμικατεστραμμένος (πίν. 157.2 σχ. 35). Μῆκ. 2.25 μ., πλάτ. 1 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.30 μ. Σώθηκαν λίγα μόνο ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 16723 χάλκινο ἔλασμα σὲ τρίμματα.

Τάφος Π/4. Ταφὴ μέσα σὲ δύο ἀνισομεγέθεις πίθους τοποθετημένους σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, μὲ ἐφαπτόμενα τὰ στόμιά τους. Ἡμικατεστραμμένος καὶ συλημένος (πίν. 146.2 σχ. 35). Σώθηκε ἀρύβαλλος τῆς ὑστεροκορινθιακῆς Ι περιόδου. Ὁ «δίδυμος» αὐτὸς ἐγχυτρισμὸς δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 48 εἰκ. 11 ΠΠ1 ἀρ. 43.

ΤΟΜΕΑΣ Ρ (σχ. 1, 35 κάτω)

Στὸ δυτικὸ ὅριο τοῦ χώρου τῆς ΕΑΒ καὶ λίγο πρὸς τὰ ΒΑ. τοῦ τομέα Π, ἀποκαλύφθηκε τμῆμα ἀρχαίας ὁδοῦ, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ. (γιὰ τὸν τρόπο κατασκευῆς της βλ. ἀνωτ. σ. 47, Εἰσαγωγικά). Ἔξω ἀπὸ τὸ ΝΑ. κράσπεδό της ἀποκαλύφθηκαν οἱ τρεῖς τάφοι τοῦ τομέα Ρ, ὅλοι τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων.

Τάφος Ρ/1. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., κατεστραμμένος. Μῆκ. 1.70 μ., πλάτ. 0.65 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Τεμάχια ἀτρακτοειδῶν μυροδοχείων.

Τάφος Ρ/2. Πώρινος κιβωτιόσχημος μεγάλου μήκους, ἴδιου προσανατολισμοῦ· κατεστραμμένες οἱ καλυπτήριες πλάκες καὶ τὸ ἄνω ἥμισυ τῶν ὀρθοστατῶν (σχ. 35 κάτω). Μῆκ. 2.70 μ., πλάτ. 1.20 μ., βάθ. πυθμένα 1.40 μ. Στὸ μέσο τοῦ τάφου βρέθηκε τμῆμα μηριαίου ὀστοῦ καὶ κατὰ μῆκος τῆς ΝΑ. μακρᾶς πλευρᾶς θραυσμένα τρία ἀβαφῆ ἀγγεῖα, τῶν ὁποίων τὸ χυτροειδὲς περιεῖχε κέλυφος αὐγοῦ, δύο λύχνοι, τὸ ὑπ' ἀρ. 24798 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, τὸ ὑπ' ἀρ. 24799 τμῆμα μεγαρικοῦ σκύφου μὲ πυκνὸ ἔκτυπο φυλλοειδὴ διάκοσμο καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 15745α-β δύο χάλκινα πλακίδια σὲ σχῆμα τεταρτημορίου, ἀκτίνας 0.025 μ. καὶ τρεῖς χάλκινες ράβδοι ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ μία στρεπτή. Τέλος 3ου ἢ 2ος αἰ.

Τάφος Ρ/3. Κεραμοσκεπής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος. Μᾶλλον ἡμικυλινδρικοῦ τύπου β' παραλλαγῆς (βλ. ἀνωτ. σ. 10 σημ. 27 πίν. 3.1). Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἡμικυλινδρικὲς κεραμίδες, μήκ. 0.92 μ. καὶ πάχ. 0.03 μ., μὲ πεπλατυσμένα ἄκρα, πάχ. 0.06 μ. Περισυλλέχθηκε τὸ ὑπ' ἀρ. 24797 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

ΤΟΜΕΑΣ Σ (σχ. 1, 36-41)

Οἱ 116 τάφοι τοῦ τομέα Σ διατάχθηκαν ἑκατέρωθεν τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ, πλάτ. ±4 μ. – οἱ περισσότεροι ἐγκάρσια πρὸς τὰ κράσπεδά της – ἡ ὁποία ξεκινοῦσε ἀπὸ τὴν πόλη τῆς Τανάγρας καὶ κατευθυνόμενη πρὸς Β. ὁδηγοῦσε στὴ Μυκαλησσό (βλ. Higgins, *Tan. Fig.* 40 εἰκ. 21).

Τάφος Σ/1. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 38, 39, 41). Διαστ. 2.40×1.20 μ., βάθ. πυθμένα 1.50 μ. Ἀπὸ τὶς τρεῖς καλυπτήριες διατηρήθηκε ἡ μία, διαστ. 1×0.65×0.22 μ., ἐπάνω στὴν ὁποία βρέθηκε λύχνος καὶ ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/2. Πώρινος κιβωτιόσχημος, συλημένος (σχ. 39, 41). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 190 εἰκ. 30 ΠΠ2 ἀρ. 29 (1 φωτ.). β΄ τέταρτο 3ου αἰ.

Τάφος Σ/3. Κεραμοσκεπής, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 38). Διαστ. ὀρύγματος 1.85×0.90 μ., πλάτ. θήκης 0.50 μ., ὕψ. θήκης 0.35 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.65 μ., βάθ. πυθμένα 1 μ. Οἱ ἡμικυλινδρικές, πάχ. 0.025 μ., κεραμίδες, οἱ ὁποῖες στὶς καμπύλες ἀπολήξεις τους πλατύνονται στὰ 0.05 μ., πατοῦσαν στὸν ἑκατέρωθεν ἀναβαθμό, καλύπτοντας τὴ θήκη μὲ καμάρα. Ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ σκύφων, τρίμματα εἰδωλίων. Τελευταῖο τέταρτο 4ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/4. Πήλινη λάρνακα νηπίου, ἀσύλητη, πλούσια κτερισμένη (σχ. 38, πίν. 87.1). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 201 κἑ. πίν. 87-89 ΠΠ1 ἀρ. 29. 550-540 π.Χ.

Τάφος Σ/5. Μεγάλος λακκοειδὴς τάφος μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., συλημένος (σχ. 38, 41). Μῆκ. 2.70 μ., πλάτ. 1.30 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.75 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.35 μ., βάθ. πυθμένα 1.90 μ. Στὸν πυθμένα βρέθηκαν στὴ θέση τους οἱ ὑπ' ἀρ. 22603-22606, 19049 σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὁ ὑπ' ἀρ. 19053 μὲ πεντάφυλλο, ὁ ὑπ' ἀρ. 25280 μελαμβαφής, κωνικῆς βάσης κανθαρίσκος καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 22608 μελαμβαφὲς κύπελλο· περισυλλέχθηκαν ἐπίσης ὄστρακα ὑψιπόδων τετραώτων κυλίκων τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν μὲ πτηνὰ καὶ δύο σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι σὲ τεμάχια. 550-540 π.Χ.

Τάφος Σ/6. Βόρεια καὶ σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν Σ/4, τῶν 550-540 χρόνων, ἀποκαλύφθηκε σχεδὸν ἐπιφανειακὴ πυρά, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., διαστ. 1×0.50 μ., πάχ. στρώματος πυρᾶς 0.10 μ., βάθ. πυθμένα 1.05 μ. (σχ. 38, 41). Παιδικὸς τάφος (;).

Τάφος Σ/7. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 38). Μῆκ. 2 μ., πλάτ. 0.95 μ., πάχ. στρώματος πυρᾶς 0.15 μ., βάθ. πυθμένα 0.60 μ. Στὸ βορειοδυτικὸ τμῆμα τοῦ τάφου ἀποκαλύφθηκαν ἀγγεῖα κατὰ χώραν, κυρίως σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, οἱ περισσότεροι θραυσμένοι (οἱ ὑπ' ἀρ. 19478-79 ἀκέραιοι κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους) καὶ μελαμβαφὲς κύπελλο σὲ τεμάχια. Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος Σ/8. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ (πίν. 85.1-2, σχ. 37). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 200 κἑ. πίν. 85-86 ΠΠ1 ἀρ. 28.

Τάφος Σ/9. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ λίθινες καλυπτήριες, τῶν 550-540 χρόνων (σχ. 38). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 203 κἑ. πίν. 90 ΠΠ1 ἀρ. 30.

Τάφος Σ/10. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., κατεστραμμένος (σχ. 38). Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 19491 ἀκέραιη ἀβαφὴς πρόχους καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 19493 ὅμοια ἀλλὰ σὲ θραύσματα, καὶ οἱ δύο ἐπιχρισμένες μὲ λευκό· μέσα 3ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/11. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 38). Ἀποτμήματα εἰδωλίου, ὄστρακα ἀγγείων.

Τάφος Σ/12. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 37). Διαστ. 2.10×1 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.60 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.25 μ. Ἀπὸ τὸν κυρίως τάφο περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 19574-

77, 22531-42 δεκαέξι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ποὺ κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίχωση τοῦ ὀρύγματος ἄλλοι δύο ὅμοιοι (ἀρ. εὑρ. 22529-30) καὶ ἕνας ἀρύβαλλος μὲ πεντάφυλλο, ἡ ὑπ' ἀρ. 22546 μελαμβαφὴς κοτυλίσκη, ποὺ κοσμεῖται μὲ δύο πλατιὲς ἰώδεις ταινίες καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 19637 παρεμφερής· ἐπίσης τὰ ὑπ' ἀρ. 19581-82, 19638-43 ἀποσπασματικὰ μελαμβαφὴ ἀνοικτὰ ἀγγεῖα (σκύφοι, κοτύλες κ.ἄ.), ποὺ μερικὰ φέρουν ἐξηρημένη ταινία στὸ ὕψος τῶν λαβῶν, οἱ ὑπ' ἀρ. 19494-99, 19571-73 ἀποσπασματικοὶ κάνθαροι κωνικῆς βάσης καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 22544 βοιωτικὸ κυπελλίδιο, τοῦ ὁποίου τὸ ἄνω ἥμισυ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφάνειας καὶ ἡ λαβὴ ἔχουν ἀφεθεῖ ἐδαφόχρωμα. (Γιὰ τὸν τύπο πρβ. Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 106 σημ. 16 πίν. 7.4 <στ'>, τοῦ 570-560.) Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος Σ/13. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., κατεστραμμένος (σχ. 38). Βάθ. πυθμένα 0.90 μ. Ὄστρακα μελαμβαφή. 5ος αἰ.

Τάφος Σ/14. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, τοῦ α' τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. (σχ. 38). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 155 ΠΠ2 ἀρ. 15 (1 φωτ.).

Τάφος Σ/15. Μονοκέραμος τάφος νηπίου (σχ. 37), ὁ ὁποῖος περιεῖχε τὸ ὑπ' ἀρ. 22564 μελαμβαφὲς μόνωτο κυπελλίδιο καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 19483 μελαμβαφὴ τριφυλλόστομη οἰνοχοΐσκη, ποὺ σὲ ἐξηρημένη ζώνη φέρει δύο σειρὲς σταγόνων καὶ μεταξύ τους σειρὰ φύλλων κισσοῦ. Πρβ. τὸν ὑπ' ἀρ. 8119 βοιωτικὸ ἀμφορίσκο τοῦ Μ/3 κατωτ. σ. 191 πίν. 73.2<β>, τοῦ ὕστερου 6ου αἰ. Ὁ Σ/15 δημοσιεύεται ἀνωτ. σ. 10 σημ. 28 πίν. 2.4,6.

Τάφος Σ/16. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ σχεδὸν Β.-Ν. (σχ. 37). Διαστ. 2.40×1.05 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.50 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.10 μ., βάθ. πυθμένα 1.55 μ. Ἀπὸ τὸ νότιο τμῆμα τῆς πολὺ ἔντονης πυρᾶς περισυλλέχθηκαν τέσσερις μελαμβαφεῖς ἄποδες κάνθαροι (ἀρ. εὑρ. 19492, 22554 κ.ἄ.), οἱ ὑπ' ἀρ. 22545 καὶ 22555 ὑψίποδες κάνθαροι μὲ δισκοειδὴ βάση καὶ ὑπερυψωμένες λαβές, οἱ ὑπ' ἀρ. 19568, 22562 μελαμβαφεῖς σκύφοι, φιαλίδιο, οἱ ὑπ' ἀρ. 19564-66, 22557 τέσσερις μελαμβαφεῖς κοτύλες, εἰδώλιο κριοῦ· β' τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος Σ/17. Λακκοειδής, μὲ πυρὰ κατὰ χώραν (σχ. 37). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 221 κἑ. πίν. 104.2, 3<α-β> ΠΠ1 ἀρ. 40. α' τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος Σ/18. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., διαστ. 1.50×0.70 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. (σχ. 37). Ὁ τάφος βρέθηκε πολὺ παραβιασμένος καὶ τὰ κτερίσματα ἀνάμεικτα. Μελαμβαφὴς κανθαρίσκος, δύο λήκυθοι, τριφυλλόστομη οἰνοχοΐσκη, κοτύλη, ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων, πήλινο ἐπίμηκες ἀντικείμενο καὶ εἰδώλιο ἔνθρονης Ἀθηνᾶς (πίν. 137.2<α-β>. ἀρ. εὑρ. 10559. Συγκολλημένο, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.104 μ., πλάτ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τοῦ ἐρεισινώτου 0.067 μ., πλάτ. θρόνου 0.052 μ., βάθ. μαζὶ μὲ τὸ ὑποπόδιο 0.054 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, ἄριστος. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό· ἴχνη ἐρυθροῦ στὰ πτερύγια τοῦ ἐρεισινώτου. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ θρόνου κωνικὴ ἐκβάθυνση ὕψ. 0.06 μ. Ἐξαιρετικὴ ἡ διάπλαση τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου καὶ ἡ ἀπόδοση τῶν δακτύλων τῶν ποδιῶν). Ἀρχὲς 5ου αἰ.

Τάφος Σ/19. Λακκοειδής, χρονολογούμενος περὶ τὸ 490 (σχ. 37). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου Ἔ.ἀ. σημ. 142-144 ΠΠ2 ἀρ. 12 (4 φωτ.).

Οἱ τάφοι Σ/1-Σ/19 εἶχαν ἀνοιχθεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ δυτικὸ κράσπεδο τοῦ ἀρχαίου δρόμου, πλάτ. 4 μ., οἱ πλεῖστοι ἐγκάρσια πρὸς αὐτόν (σχ. 37-38). Οἱ ἔρευνες συνεχίστηκαν ἀνατολικὰ τοῦ δρόμου, ὅπου ἄρχισαν νὰ ἀναφαίνονται καὶ ἄλλοι τάφοι (σχ. 36-38).

Τάφος Σ/20. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ τρεῖς πώρινες καλυπτήριες, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 38, 39, 41). Διαστ. 2.20×0.75 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.95 μ., βάθ. πυθμένα 1.50 μ., μῆκ. καλυπτηρίων 1.10 μ., πλάτ. 0.68 μ., πάχ. 0.30 μ. Ἀναβαθμὸς καὶ στὶς τέσσερις πλευρὲς τοῦ τάφου. Ὁ τάφος ἦταν πλήρης χώματος καστανοῦ χρώματος σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν περιβάλλοντα ὑπόλευκο, πολὺ σκληρὸ βράχο.

Τάφος Σ/21. Λακκοειδής, ἀνοιγμένος στὸν φυσικὸ βράχο, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 38, 41). Διαστ. 1.80×0.50 μ., βάθ. πυθμένα 1.40 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα ἀνθεμωτῶν κυλίκων καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 22563 μελαμβαφὴς λύχνος, τοῦ ὁποίου λείπει ἡ ὁριζόντια λαβή. Ὕψ. 0.03 μ., σωζ. μῆκ. 0.08 μ. Πηλὸς καστανός, λεπτόκοκκος· γάνωμα μελανό, στιλπνό. Μόνο ἡ ἐπίπεδη βάση ἔχει ἀφεθεῖ στὸ φυσικὸ τοῦ πηλοῦ. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ.

Τάφος Σ/22. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 38, 41). Διαστ. 2.40×1.60 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.95 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.90 μ., βάθ. πυθμένα 1.30 μ. Περισυλλέχθηκε ἡ ὑπ' ἀρ. 22269 ἀποσπασματικὴ ταινιωτὴ κύλικα. Μέσα 4ου αἰ.

Τάφος Σ/23. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, ἐν μέρει κατεστραμμένος. Παραβιάσθηκε ἀπὸ τὸν κιβωτιόσχημο Σ/24 (σχ. 37, 39). Διαστ. 1.80×1 μ., ὕψ. πώρινων πλακῶν 0.60 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἑλληνιστικῶν ἀγγείων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ ὑπ' ἀρ. 22230 ἀποσπασματικὸ ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο.

Τάφος Σ/24. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ὅμοιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 37, 39, 40). Τὸ ἀνατολικὸ τμῆμα του ἔχει καταστρέψει τὸ δυτικὸ τοῦ προηγουμένου τάφου. Διαστ. 2.40×1.15 μ., ὕψ. πωρολίθων 0.45 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 0.75 μ. Ὄστρακα ἀβαφῶν ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/25. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ὅμοιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (πίν. 158.1 σχ. 37, 39, 40). Ἐξωτ. διαστ. 2.20×1 μ., ὕψ. πωρολίθων 0.60 μ., βάθ. πυθμένα 1.40 μ. Περισυλλέχθηκαν θραύσματα ἀβαφῶν χρηστικῶν ἀγγείων (ἀρ. εὑρ. 22114-22115), μελαμβαφοῦς καρχεσίου (ἀρ. εὑρ. 22116), ἀνθεμωτῆς κύλικας (ἀρ. εὑρ. 22117). γ΄ τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος Σ/26. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., συλημένος, ἡμικατεστραμμένος (σχ. 37, 39). Διαστ. 2.15×1.10 μ., σωζ. ὕψ. πωρολίθων 0.35 μ., βάθ. πυθμένα 1 μ. Ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ ὑπ' ἀρ. 22247 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο.

Τάφος Σ/27. Κιβωτιόσχημος ἀπὸ κροκαλοπαγὴ λίθο, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (πίν. 157.3 σχ. 37, 39, 40). Διαστ. 2.15×1.20 μ., ὕψ. λίθινων πλακῶν 0.67 μ., βάθ. πυθμένα 1.35 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 24385-87 μελαμβαφὴ καρχέσια, τὸ ὑπ' ἀρ. 24393 μελαμβαφὲς φιαλίδιο καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 24388 ἀποσπασματικὸ μελαμβαφὲς θήλαστρο. α΄ ἥμισυ 3ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/28. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (πίν. 157.4, σχ. 37, 39, 40). Διαστ. 2.10×1.20 μ., ὕψ. πωροπλακῶν 0.64 μ., βάθ. πυθμένα 1.35 μ. Ἀπὸ τὰ περισυλλεγέντα ὄστρακα ξεχώρισαν ὁ ὑπ' ἀρ. 22120 ἀποσπασματικὸς μελαμβαφὴς ὑψίπους κάνθαρος μὲ ὑπερυψωμένες λαβὲς καὶ ὑποτυπώδη δίσκο ἕδρασης καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 22121 ἀβαφὴς πυξίδα. γ' τέταρτο 4ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/29. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, παραβιασμένος στὴ ΝΔ. ἄκρη του ἀπὸ τὸν κιβωτιόσχημο Σ/27, συλημένος (σχ. 37). Σωζ. μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.60 μ., βάθ. πυθμένα 0.80 μ. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 22264 θραῦσμα μεγαρικοῦ σκύφου (διακρίνονται ἀνάγλυφοι ρόδακες καὶ φύλλα), ἡ ὑπ' ἀρ. 22267 ἀποσπασματικὴ τριποδικὴ πυξίδα μὲ πόδια λιονταριοῦ καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 22268 μελαμβαφὴς λύχνος. Τέλος 3ου ἢ 2ος αἰ.

Τάφος Σ/30. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, παραβιασμένος καὶ συλημένος (σχ. 37, 39, 40). Σωζ. μῆκ. 1.20 μ., πλάτ. 1.15 μ., σωζ. ὕψ. πωροπλακῶν 0.40 μ., βάθ. πυθμένα 0.75 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 22280-22284 ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, τὸ ὑπ' ἀρ. 22285 δίωτο ἀβαθὲς ἀνοικτὸ ἀγγεῖο καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 22293 σιδερένια στλεγγίδα. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Σ/31. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, παραβιασμένος, συλημένος. Διαστ. 2.20×0.70 μ., βάθ. πυθμένα 1.40 μ. (σχ. 37, 39, 40). Ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Μέσα σὲ ὄρυγμα προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. ἀποκαλύφθηκαν δύο κατεστραμμένοι κεραμοσκεπεῖς τάφοι (Σ/32 [σχ. 37, 40], Σ/33) τῆς ἴδιας κατεύθυνσης. Τὰ ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων καὶ ἕνας λύχνος, ποὺ περισυλλέχθηκαν ἀπὸ τὸ ὄρυγμα αὐτὸ δὲν γνωρίζομε ἀπὸ ποιὸ τάφο προέρχεται τὸ καθένα.

Τάφος Σ/32. Καταλαμβάνει τὸ νοτιότερο τμῆμα τοῦ ὀρύγματος (σχ. 40). Διαστ. 1.80×0.55 μ., βάθ. πυθμένα 1.15 μ.

Τάφος Σ/33. Καταλαμβάνει τὸ βορειότερο τμῆμα τοῦ ὀρύγματος καὶ παραβιάζει μεγάλο μέρος τῆς βόρειας πλευρᾶς τοῦ προηγούμενου κεραμοσκεποῦς (σχ. 40). Διαστ. 2.05×0.70 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ.

Τάφος Σ/34. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., ἡμικατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 37, 39, 40). Ἐξωτ. διαστ. 2.40×1.05 μ., σωζ. ὕψ. πωροπλακῶν 0.45 μ., βάθ. πυθμένα 0.85 μ. 3ος αἰ.

Τάφος Σ/35. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 37, 39, 40). Εἶχε παραβιασθεῖ κατὰ τὴ ΝΔ. ἄκρη του ἀπὸ τὸν πώρινο κιβωτιόσχημο Σ/34. Πλάτ. ὀρύγματος 1.10 μ., σωζ. μῆκ. 1.45 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 1.35 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.05 μ. Ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων καὶ τεμάχιο ἀπὸ τὸ χεῖλος καὶ τὸν κορμὸ μεγαρικοῦ σκύφου· διασώζεται ἀνάγλυφη παράσταση ἐρωτιδέως καὶ μιᾶς δυσδιάκριτης μορφῆς.

Τάφος Σ/36. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, παιδικός, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. (σχ. 36). Διαστ. 1×0.28 μ., βάθ. πυθμένα 0.90 μ. Ἀπὸ τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς περισυλλέχθηκαν πλῆθος ὀστράκων κλασικῶν ἀγγείων, ἀποτμήματα εἰδωλίων καὶ τὰ ἑξῆς: Δύο μελαμ-

βαφεῖς κάνθαροι, κύπελλο, κρατηρίσκος, τέσσερις λήκυθοι σὲ τεμάχια, εἰδώλιο σὲ δύο κομμάτια, σιδηρὰ στελέχη καὶ δύο πήλινες προτομές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες περιγράφεται ἡ ὑπ' ἀρ. 22472, ἐλλιπὴς ὡς πρὸς τὸ κάτω τμῆμα. Σωζ. ὕψ. 0.062 μ., πλάτ. σὲ ἀποκατάσταση 0.060 μ. Πηλὸς φαιός. Ὁλόκληρη ἡ προτομὴ ἐπιχρισμένη μὲ λευκό. Ἐρυθρὸ στὰ χείλη· τὰ λοιπὰ χρώματα δυσδιάκριτα. 480-460 π.Χ.

Τάφος Σ/37. Λακκοειδής, ἴδιας κατεύθυνσης περίπου, συλημένος (σχ. 36). Διαστ. 2.15×0.75 μ., βάθ. πυθμένα 1.15 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων μὲ ἀραιὸ γάνωμα καὶ ὁ ὑπ' ἄρ. 16948 μελαμβαφὴς λύχνος. β΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/38. Λακκοειδής, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ., συλημένος (σχ. 36). Διαστ. 2.20× 0.60 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Διατηρήθηκαν τὰ μηριαῖα ὀστὰ καὶ τρίμματα τοῦ κρανίου στὸ ΝΑ. τμῆμα τοῦ τάφου. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων μὲ ἀραιὸ γάνωμα καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 16945 μελαμβαφὴς λύχνος. β΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/39. Στενὸ λακκοειδὲς λάξευμα μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἀσύλητος (σχ. 36). Ἀποκαλύφθηκε ἕξι μέτρα νοτίως τοῦ παιδικοῦ Σ/36 καὶ ἔχει διαστ. 1.40×0.27 μ. καὶ βάθ. πυθμένα 0.85 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων, κυρίως καν-θάρων. β΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/40. Λακκοειδὴς μικρῶν διαστάσεων μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανα-τολισμοῦ (σχ. 36). Ἀποκαλύφθηκε 2.20 μ. πρὸς Ν. τοῦ προηγουμένου τάφου. Διαστ. 0.70×0.40 μ., βάθ. πυθμένα 0.90 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/41. Κεραμοσκεπὴς πειόσχημος τάφος νηπίου, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἀσύ-λητος (σχ. 38). Πρβ. τὸν ΚΚ/5, κατωτ. σ. 113 κέ. Διαστ. 0.80×0.26 μ., βάθ. πυθμένα ὀρύγ-ματος 0.98 μ. Ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἀπὸ δύο πειόσχημες κεραμίδες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ πλα-τύτερη ἐκτελοῦσε χρέη καλύμματος τῆς ὑποκειμένης, μὲ τὸ νεκρὸ νήπιο στὸν πυθμένα της. Συνολ. ὕψ. ταφικοῦ συστήματος 0.38 μ. Τὰ ἀνοίγματα τῶν στενῶν πλευρῶν ἔφραζαν δύο ἐπίπεδες κεραμίδες, πάχ. 0.04 μ., ὕψ. 0.37 μ. Ὅλα τὰ κτερίσματα εἶχαν τοποθετηθεῖ ἐξωτερικὰ τοῦ τάφου, κυρίως στὶς γωνίες του: Οἱ ὑπ' ἀρ. 25474-78, 25481 ἕξι μελαμβαφεῖς κοτυλίσκες, τὸ ὑπ' ἀρ. 25479 μελαμβαφὲς φιαλίδιο, ἡ ὑπ' ἀρ. 25482 σκυφοκύλικα μὲ ὀρθὰ καὶ ἀνάστροφα ἀνθέμια ἐναλλὰξ στὴ ζώνη τῶν λαβῶν καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 25485-88 παρεμ-φερεῖς ἀποσπασματικὲς κύλικες· ἐπίσης χάλκινη περόνη, ἀποτμήματα δυσδιάκριτων εἰ-δωλίων, εἰδώλιο ζώου καὶ τὰ ἀμέσως περιγραφόμενα τέσσερα εἰδώλια τοῦ τοπικοῦ ἐργα-στηρίου (δύο ἔνθρονες γυναικεῖες μορφές, πεπλοφόρος, σκίμπους).

Ἀρ. εὑρ. 22471. Μικρὸ εἰδώλιο ἔνθρονης θεᾶς (Ἀρτέμιδος;), ποὺ κρατεῖ στὰ γόνατά της μικρὸ ζῶο (γιὰ τὸ θέμα πρβ. τὸ ἀττικὸ εἰδώλιο ἔνθρονης Ἀρτέμιδος, ἡ ὁποία κρατεῖ μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι μπροστὰ στὸ στῆθος μικρὸ ζῶο [a fawn], στὸ Higgins, *BMC Terracottas* 177 ἀρ. 662 πίν. 86. Ἐπίσης, εἰδώλιο ἱσταμένης Ἀρτέμιδος, ποὺ κρατεῖ μὲ τὸ δεξιὸ χέρι λαγουδάκι [τύπου, πολὺ γνωστοῦ στὴν Τάναγρα] στὸ Higgins, *Tan. Fig.* 96 εἰκ. 107). Κοῖλο ἐσωτερικῶς, ἀκέραιο. Ὕψ. 0.102 μ., πλάτ. θρόνου 0.032 μ., βάθ. μαζὶ μὲ τὸ ὑποπόδιο 0.045 μ., μῆκ. ὠοειδοῦς ὀπῆς ἐξαερισμοῦ στὴ βάση τοῦ θρόνου 0.02 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, συμπαγὴς σὰν πορσελάνη. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ράχη, τὸ ὑπόλοιπο καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρι-σμα. Ἐρυθρὸ στὰ χείλη καὶ στὶς παρυφὲς τῶν χειρίδων, στὰ πλαίσια τοῦ θρόνου καὶ στὰ

χείλη τοῦ ζώου, τὸ ὁποῖο, ἄλλως, καλύπτεται μὲ κίτρινο χρῶμα, ὅπως τὸ ἱμάτιο καὶ τὰ ὑποδήματα τῆς μορφῆς.

Ἀρ. εὑρ. 22470. Παρεμφερές, χωρὶς ὅμως τὸ ζῶο στὰ γόνατα· λείπει τὸ κεφάλι. Σωζ. ὕψ. 0.076 μ., πλάτ. θρόνου 0.035 μ., βάθ. μαζὶ μὲ τὸ ὑποπόδιο 0.044 μ. Ὅμοιος πηλός, ἐπίχρισμα ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ράχη. Ἐρυθρὸ στὸν χιτώνα, ἴχνη κιτρίνου στὸ ἱμάτιο.

Ἀρ. εὑρ. 20531. Πεπλοφόρος ἐπάνω σὲ ὑψηλὸ βάθρο, συγκολλημένη, ὁλόκληρη· κοίλη ἐσωτερικά. Ὕψ. 0.225 μ., ὕψ. βάθρου 0.033 μ., πλάτ. βάθρου 0.06 μ., βάθ. 0.048 μ., διαστ. ὀρθογώνιας ἀεραγωγοῦ ὀπῆς 0.09×0.035 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, συμπαγὴς σὰν πορσελάνη. Ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό· ὑπολείμματα μελανοῦ, ἐρυθροῦ, κυανοῦ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κίτρινου χρώματος. Φορεῖ ὑψηλό, ἐπίπεδης κορυφῆς πόλο, ἐπιστεφόμενο στὸ πίσω μέρος ἀπὸ ὀρθογώνιο πτερύγιο μὲ κοιλαινόμενες τὶς κάθετες ἀκμές του καὶ κρατεῖ μὲ τὸ κατεβασμένο δεξιὸ χέρι στεφάνι ἀπὸ μελανὸ χρῶμα. Στὸ ἄνω μέρος τῶν κάθετων τοιχωμάτων τοῦ βάθρου ἐρυθρὰ ταινία, ἴχνη γαλανοῦ τοῦ οὐρανοῦ στὸν χιτώνα, κίτρινο στὸν ἀριστερὸ βραχίονα. Τοῦ βοιωτικοῦ ρυθμοῦ τῶν μέσων τοῦ 5ου αἰ. Πρβ. Higgins, *Greek Terracottas* 78 πίν. 33c καὶ *BMC Terracottas* 218 ἀρ. 815 πίν. 111.

Ἀρ. εὑρ. 22469. Εἰδώλιο σκίμποδος, ἀκέραιο. Ὕψ. 0.034 μ., μῆκ. 0.065 μ., πλάτ. 0.054 μ. Πηλὸς συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, φωτεινοῦ καστανοῦ. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό· κανένα χρῶμα δὲν διατηρεῖται. Ἡ ἐπάνω ἐπιφάνεια περιβάλλεται μὲ ἀνάγλυφο κανόνα, ἐνῶ στὶς τέσσερις γωνίες δημιουργοῦνται μικρὰ ἐξογκώματα. Τὰ πόδια ἔχουν κωνικὴ μορφή. Ἄριστης ποιότητας. Πρβ. G. Richter, *The Furniture of the Greeks, Etruscans and Romans* (1966) 42 εἰκ. 235.

Τάφος Σ/42. Λακκοειδής, παιδικός (σχ. 38, 41). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας ΠΠ2 ἀρ. 10 (1 φωτ.).

Τάφος Σ/43. Λακκοειδής, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., παραβιαζόμενος ἀπὸ τὸν Σ/42 ἢ παραβιάζοντάς τον (σχ. 38, 41). Βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 0.80 μ.

Τάφος Σ/44. Λακκοειδής, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., παραβιασμένος στὴ ΝΔ. ἄκρη του ἀπὸ τὸν Σ/31 (σχ. 37). Σωζ. μῆκ. 1.50 μ., πλάτ. 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 0.80 μ. Στὴν ἐπιφάνειά του βρέθηκαν ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, ἡ ὑπ' ἀρ. 25480 μελαμβαφὴς φιάλη, ἡ ὑπ' ἀρ. 25484 λάγηνος μὲ δύο ταινίες στὴν παρυφὴ τοῦ ὤμου καὶ κόσμημα στὸν ὦμο (ἰχθύς;), δύο ἄωτα ἀγγεῖα, ὄστρακα μεγαρικοῦ σκύφου, πολλὰ ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 24613 ἐρυθροβαφὴς ἀκέραιος λύχνος. Ὕστερος 3ος αἰ. (;).

Τάφος Σ/45. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ στὶς τέσσερις πλευρές, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 37). Διαστ. ὀρύγματος 2.45×1.50 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.70 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.45 μ. Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 25290 ταινιωτὴ κύλικα, ὁ ὑπ' ἀρ. 25291 ἀποσπασματικὸς μεγαρικὸς σκύφος μὲ ἔκτυπους ρόδακες καὶ ἄνθη λωτοῦ, καθὼς καὶ ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων. Ὕστερος 3ος αἰ. (;).

Τάφος Σ/46. Λακκοειδής, ἴδιας κατεύθυνσης, παραβιασμένος στὸ δυτικὸ τμῆμα του ἀπὸ τὸν Σ/45. Πλάτ. 0.65 μ., βάθ. πυθμένα 0.80 μ. Ὄστρακα ἀγγείων.

Τάφος Σ/47. Λακκοειδής, ἴδιας κατεύθυνσης, συλημένος (σχ. 37). Διαστ. 1.90×1 μ. Ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀβαφῶν ἀγγείων καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 25713 ἀβαφὴς λάγηνος.

Τάφος Σ/48. Λακκοειδὴς παιδικός, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ. Διαστ. 1.20×0.55 μ., βάθ. πυθμένα 0.90 μ. (σχ. 38, 41). Ὄστρακα ἑλληνιστικῶν μελαμβαφῶν καὶ ἀβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/49. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἀσύλητος (σχ. 38). Διαστ. 1.95×0.60 μ. Σὲ κάθε μακρὰ πλευρὰ ἀπὸ τρεῖς κεραμίδες μήκ. 0.60 μ., πλάτ. 0.52 μ. καὶ πάχ. 0.03 μ. Τὸ πάχος κατὰ τὴ ζεύξη τῶν κεραμίδων τῶν δύο πλευρῶν πλατύνεται σὲ 0.06 μ. Τρεῖς παρεμφερεῖς κεραμίδες, πάχ. 0.03 μ., κάλυπταν τὸν πυθμένα τοῦ τάφου, ὅπως συμβαίνει κατὰ κανόνα στὴν Ἀκραιφία, μόνο ὅμως στοὺς παιδικοὺς κεραμοσκεπεῖς. Τὶς δύο στενὲς πλευρὲς τοῦ τάφου ἔκλειναν δύο κεραμίδες, πάχ. 0.05 μ., τοποθετημένες ἐντελῶς κάθετα καὶ σὲ πλήρη ἐπαφὴ μὲ τὶς παρειὲς τοῦ λαξεύματος. Ὁ πυθμένας ἀποκαλύφθηκε σὲ βάθ. 1.70 μ. ἀπὸ τὸ σημερινὸ ἔδαφος. Ἔξω ἀπὸ τὴ βόρεια πλευρὰ τοῦ τάφου βρέθηκαν στὴ θέση τους, κυρίως σπασμένα, τὰ κατωτέρω κτερίσματα. Οἱ ὑπ' ἀρ. 24532-33, 24535, 25289, 25711 πέντε σκυφοκύλικες μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, ἡ ὑπ' ἀρ. 25710 μελαμβαφὴς κοτύλη, ὁ ὑπ' ἀρ. 24534 σκύφος, ἡ ὑπ' ἀρ. 24536 μελανόμορφη λήκυθος, ποὺ κοσμεῖται μὲ στικτὸ πλέγμα, δύο εἰδώλια ἱσταμένης μορφῆς, ἑνὸς ἀγριόχοιρου καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 22474 συμπαγὴς πήλινος καρπός (κυδώνι;). Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.042 μ., διάμ. 0.048 μ. Πηλὸς σὰν πορσελάνη, λευκὸ ἐπίχρισμα. Πρβ. Ure, *Aryb.* 72 πίν. 17, 18.264, τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰ.

Τάφος Σ/50. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ., διαστ. 2.20× 1.05 μ. (σχ. 38). Ἀπὸ τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς περισυλλέχθηκαν τριάντα τρεῖς σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ ὑπ' ἀρ. 24500-03, 24506-17, 24525-27, 24530 εἴκοσι κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 24504-05, 24518-24, 24528 δέκα μὲ πεντάφυλλο· ἐπίσης κυλίχνη, ὁ ὑπ' ἀρ. 24531 μελαμβαφὴς κάνθαρος, τὰ ὑπ' ἀρ. 24529, 25223 μελαμβαφὴ κύπελλα, λαβὴ σιδερένιας στλεγγίδας καὶ τὰ κατωτέρω τέσσερα εἰδώλια ἱππέων τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α.

Ἀρ. εὑρ. 23161. Συγκολλημένο, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.125 μ., μῆκ. 0.126 μ. Πηλὸς συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος, ποὺ μεταβλήθηκε σὲ φαιὸ ἀπὸ τὴν πυρά, γάνωμα μελανό, ἀμαυρό. Τὸ στῆθος χωρὶς διάκοσμο· στὰ πόδια, ἰχθυάκανθα, στὴν οὐρὰ ὁριζόντια γραμμίδια. Στὰ πλευρὰ τοῦ ζώου κάθετη διαγράμμιση ἐντὸς ὁριζοντίων πλαισίων, στὴ χαίτη λοξὴ διαγράμμιση, στὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ κυματοειδεῖς σὲ κάθετη διάταξη.

Ἀρ. εὑρ. 23162. Παρεμφερές, συγκολλημένο, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.131 μ., μῆκ. 0.108 μ. Ὅμοιος πηλὸς καὶ γάνωμα. Ὁ ἵππος φέρει μεγάλα ἀμυγδαλωτὰ μάτια μὲ στιγμὴ στὸ κέντρο. Τοῦ ἱππέα τὸ κεφάλι καλύπτεται μὲ γάνωμα σὲ ἔνδειξη κράνους. Οἱ γραμμές, μὲ τὶς ὁποῖες δηλώνονται τὰ χαλινάρια καὶ ἡ σέλα, ἐπεκτείνονται καὶ στὴν πλάτη τοῦ πολεμιστῆ.

Ἀρ. εὑρ. 23163. Παρεμφερής, συγκολλημένος, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.135 μ., μῆκ. 0.125 μ. Ὅμοιος πηλὸς καὶ γάνωμα. Στὸ στῆθος τέσσερις σειρὲς στιγμῶν ἐπάνω ἀπὸ λεπτὴ ὁριζόντια ταινία· μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν ποδιῶν, ποὺ κοσμοῦνται μὲ ἰχθυάκανθα, κάθετα γραμμίδια σὲ πλαισίωση.

Ἀρ. εὑρ. 23160. Παρεμφερές, λείπει τμῆμα τῆς οὐρᾶς. Ὕψ. 0.133 μ., σωζ. μῆκ. 0.107 μ. Πηλὸς ὅμοιος, ποὺ παρέμεινε ὅμως κιτρινέρυθρος, ἐπειδὴ δὲν ἐπηρεάσθηκε τὸ εἰδώλιο ἀπὸ τὴ φωτιά. Μὲ μελανὸ γάνωμα δηλώνονται τὸ κράνος, ἡ γενειάδα, ὁ στρογγυλὸς

ὀφθαλμὸς τοῦ ἀναβάτη καὶ κάτω ἀπὸ τὴ διάστικτη ράχη του ταινία, ἡ ὁποία συνδέει τοὺς δύο βραχίονες, ποὺ καθένας τους φέρει ἀπὸ τρία ἐγκάρσια γραμμίδια καὶ ἀπολήγει σὲ σχηματοποιημένα δάκτυλα. Τὰ πλάγια τῆς ράχης τονίζονται μὲ γάνωμα. Στὸ πίσω μέρος τοῦ ἵππου ἀραιὲς πλάγιες γραμμές, ποὺ πλαισιώνονται σὲ κάθε πλευρὰ ἀπὸ τὴν κοινὴ γραμμὴ τῆς ράχης, ποὺ διατρέχει καὶ τὴν οὐρὰ καὶ ἀπὸ μία ὁριζόντια κατὰ τὴ γένεση τῆς κοιλιᾶς. Ζωγραφικὰ δηλώνεται καὶ τὸ χαλινάρι στὸ κεφάλι τοῦ ἵππου. Στὴν ἐξωτερικὴ πλευρὰ τῶν ποδιῶν ἰχθυάκανθα. Παρεμφερεῖς ἱππεῖς μᾶς ἔδωσαν καὶ οἱ Σ/4 (πίν. 88.1,2), Μ/1 (πίν. 91.1<α, β>), Ε/16 (πίν. 92.2<α, β>), Ε/15 (πίν. 97.3<α, β>) κ.ἄ., ὅλοι χρονολογούμενοι περὶ τὸ 550-540.

Τάφος Σ/51. Λακκοειδής, μὲ ἀναβαθμό (σχ. 38). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 193 κἑ. πίν. 75-77.1 ΠΠ1 ἀρ. 24.

Τάφος Σ/52. Λακκοειδής, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. (σχ. 36). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου ὅ.π. σημ. 184-185 ΠΠ2 ἀρ. 26 (1 φωτ.). β΄ τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος Σ/53. Μεγάλο ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ. Τὸ ΝΔ. τμῆμα του παραβιάσθηκε ἀπὸ τὸν Σ/57, τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰ., ὁ ὁποῖος καὶ συνιστᾶ τὸν *terminus ante quem* γιὰ τὸν παρόντα τάφο (σχ. 37). Σωζ. μῆκ. 0.70 μ., πλάτ. 1.05 μ., βάθ. πυθμένα 0.80 μ. Περισυλλέχθηκαν δεκαπέντε σπασμένοι ἀρχαϊκοὶ μελαμβαφεῖς κάνθαροι (ἀρ. εὑρ. 24476α-δ, 24478α-ιβ), πέντε ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους (ἀρ. εὑρ. 24477α, 24480, 25212-14), τρεῖς μὲ πεντάφυλλο (ἀρ. εὑρ. 24477β-ε), τὸ ὑπ' ἀρ. 24479 τμῆμα ἀρυβάλλου δακτυλιόσχημης βάσης, ὁ ὁποῖος μιμεῖται τοὺς σφαιρικοὺς τῆς Ὁμάδας τῆς Ποδοσφαίρας καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 24481 ἀπότμημα κλειστοῦ ἀγγείου, ποὺ διατηρεῖ ἀνθέμιο μὲ μελανὰ καὶ ἰώδη φύλλα ἐναλλάξ. Μέσα 6ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/54. Λακκοειδὴς μέσα σὲ εὐρὺ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ. (σχ. 38, 41). Διαστ. λακκοειδοῦς 1.85×0.75 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια 0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.40 μ. Ὁ τάφος μᾶς ἔδωσε τὶς ὑπ' ἀρ. 25216-17 ἀνθεμωτὲς κύλικες μὲ ὀρθὰ ἀνθέμια καὶ κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς τῆς δεύτερης καὶ μὲ σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων, ποὺ ὀνοματοδοτεῖ τὴ μεγάλη αὐτὴ ὁμάδα τῶν ἀνθεμωτῶν κυλίκων τῆς Τανάγρας. Μᾶς ἔδωσε ἀκόμη τὶς ὑπ' ἀρ. 25220-21 φιάλες μὲ ἐρυθροβαφὲς ἐξωτερικὸ καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 25219 μελαμβαφὴ λύχνο. β΄ τέταρτο 4ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/55. Κεραμοσκεπὴς (;) μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμὸ καὶ στὶς τέσσερις πλευρές, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., συλημένος, ὁλοκληρωτικὰ κατεστραμμένος (σχ. 38, 41). Διαστ. ἐσωτερικοῦ ὀρύγματος 1.85×0.55 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.45 μ., βάθ. πυθμένα 1.70 μ. Μεταξὺ τῶν περισυλλεγέντων θραυσμάτων ἀγγείων διακρίνονται οἱ ὑπ' ἀρ. 22276-22277 καὶ 22279 ἀποσπασματικὲς κύλικες, οἱ ὁποῖες φέρουν μὲν στὸν πυθμένα τοῦ ἐδαφόχρωμου ἐσωτερικοῦ τους τὴ γνωστὴ κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση τῶν ἀνθεμωτῶν κυλίκων (πρβ. τὶς κύλικες τοῦ Τ/16, κατωτ. σ. 230 κἑ. πίν. 118.4<α, β>), ἐξωτερικὰ ὅμως, ἀντὶ τοῦ ἀνθεμωτοῦ διακόσμου, κοσμοῦνται μὲ ἀραιὰ τοποθετημένες ταινίες. Ὅμοια ταινία καὶ στὸ ἐσωτερικό τους. Αὐτὲς οἱ ταινιωτὲς κύλικες ἀποτελοῦν τὸ τελευταῖο, ἐκφυλιστικὸ στάδιο ἐξέλιξης τῶν ἀνθεμωτῶν. γ΄ ἢ δ΄ τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος Σ/56. Πήλινη σαρκοφάγος μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., κατεστραμμένη, συλημένη (σχ. 38, 41). Διαστ. σαρκοφάγου 1.80×0.55×0.45 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.15 μ., βάθ. πυθμένα 1.60 μ. 5ος αἰ. (;).

Τάφος Σ/57. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ., ἀσύλητος (σχ. 37). Διαστ. 2.25×0.70 μ., βάθ. πυθμένα 1.15 μ. Ἀπὸ τὴν πάχ. 0.30 μ. πυρὰ περισυλλέχθηκαν ὀκτὼ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (οἱ ὑπ' ἀρ. 25281, 25283-84, 25386 μὲ τετράφυλλο, οἱ ὑπ' ἀρ. 25279, 25285, 25696 μὲ πεντάφυλλο), ἡ ὑπ' ἀρ. 25296 μελανόμορφη σκυφοκύλικα μὲ παράσταση σατύρου καὶ μαινάδας, οἱ ὑπ' ἀρ. 25297-98, 25300-02 σπασμένοι μελανόμορφοι σκύφοι μὲ παραστάσεις σφιγγῶν μεταξὺ ἀνθεμίων ἢ μὲ σατύρους καὶ μαινάδες, καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 25282 παλαιότερη μελανόμορφη λήκυθος μὲ παράσταση δρομέα πρὸς τὰ δεξιὰ μεταξὺ δύο ἱματιοφόρων· στὸν ὦμο ἀνθέμιο μεταξὺ δύο φύλλων κισσοῦ. Ἐντάσσεται σὲ γνωστὴ ὁμάδα τῶν χρόνων 530-520. Βλ. *Agora* XXIII 204 ἀρ. 805-806 πίν. 75. Οἱ μελανόμορφοι σκύφοι καὶ σκυφοκύλικες χρονολογοῦν τὸν τάφο στὸν ὕστερο 6ο αἰ. Ἐδῶ τοποθετεῖται καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 22186 πόδι μελαμβαφοῦς κανθάρου μὲ τὸ χάραγμα Ἐμπορίον, σωζ. ὕψ. 0.043 μ., ὕψ. ποδιοῦ 0.028 μ., διάμ. δισκοειδοῦς βάσης 0.075 μ. Βλ. ἀνωτ. κεφ. 2 σ. 43 κἑ., χάραγμα ἀρ. 63. Ὁ τάφος μᾶς ἔδωσε καὶ δύο εἰδώλια ζώων, ποὺ ἔχουν ἀποδοθεῖ κατὰ φυσιοκρατικὸ τρόπο· ἕνα μοσχαράκι καὶ μία χελώνα. Ὁλόκληρη ἡ ἐπιφάνειά τους καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα, τὰ ἐπίθετα ὅμως χρώματά τους (ἐρυθρό, μελανό, ἴσως καὶ κίτρινο) καταστράφηκαν ἀπὸ τὴν πυρά.

Ἀρ. εὑρ. 22475. Εἰδώλιο μόσχου, συμπαγές, συγκολλημένο, ὁλόκληρο· λείπουν μόνο τὸ ἕνα κέρατο καὶ τὸ ἀριστερὸ αὐτί. Μῆκ. 0.125 μ., σωζ. ὕψ. 0.066 μ. Τὸ στόμα τοῦ ζώου ἀνοικτό· τὰ ρουθούνια ἀποδίδονται μὲ ὀπές. Τὰ ἄκρα ἔφεραν ὁπλές. Γιὰ τρία εἰδώλια μόσχων διαφόρων τύπων ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 40, 1985, Β, 151 σημ. 28 πίν. 48ε (ΠΑΠ/130) καὶ Beiträge σημ. 639 (φωτογρ.) (ΓΗΠ/15), αὐτόθι Tab. 1-2 ἀρ. 50 (ΔΔ/136).

Ἀρ. εὑρ. 22473. Εἰδώλιο χελώνας, ἀκέραιο, κοῖλο ἐσωτερικῶς. Μῆκ. 0.058 μ., ὕψ. 0.024 μ. Μεταξὺ τῶν πίσω ἄκρων ἀεραγωγὸς ὀπή. Τὰ σὲ χαμηλὸ ἀνάγλυφο φατνώματα τοῦ κελύφους διακρίνονται ἀπὸ τὸ ταινιωτὸ περίγραμμά του καὶ ἐξαίρονται μὲ τὴ βοήθεια σκοτίας. Ἕνα ὡραῖο εἰδώλιο χελώνας ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία, πιθανότατα ἐπείσακτο ἔργο ἀπὸ τὴ Ρόδο, βλ. στὸ Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 146 σημ. 239-246 πίν. 23.1-2 (ΚΟΛ/166), τοῦ ὕστερου 6ου αἰ.

Τάφος Σ/58. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 37). Διαστ. ὀρύγματος 1.70×0.80 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 0.90 μ. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 22258 σφαιρικὸς ἀρύβαλλος μὲ σειρὰ ὁπλιτῶν καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 22259 στεφάνη ἄλλου ἀρυβάλλου. 560 π.Χ.

Τάφος Σ/59. Μικρὸς λακκοειδὴς τάφος (παιδικός), κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ., συλημένος (σχ. 37). Διαστ. 1.20×0.55 μ., βάθ. πυθμένα 0.95 μ. Περισυλλέχθηκαν θραύσματα ἑπτὰ ἀνθεμωτῶν κυλίκων. Οἱ ὑπ' ἀρ. 22241, 22243-22245 διατηροῦν ὑπολείμματα ἀνθεμίων· οἱ ὑπ' ἀρ. 22239-22240 καὶ 22242, ποὺ κοσμοῦνται μὲ ἀνθισμένους θαλλοὺς κισσοῦ, παραβάλλονται πρὸς κύλικες τοῦ Τ/16, τῶν χρόνων 420-400. Βλ. κατωτ. πίν. 122.4<α, β, γ>.

Τάφος Σ/60. Κεραμοσκεπὴς τάφος νηπίου μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. (σχ. 38). Ἀποκαλύφθηκε ἀμέσως πρὸς τὰ ΒΔ τοῦ Σ/49. Ἡμικατεστραμμένος, συλημένος. Σώζονται μικρὰ τμήματα τῶν πλαγίων κεραμίδων καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐλαφρῶς κοίλης, πάχ. 0.03 μ., κεραμίδας τοῦ πυθμένα.

Τάφος Σ/61. Λακκοειδὴς παιδικὸς τάφος, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ. (σχ. 36). Διαστ. 1.35×0.35 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Στὴ ΝΑ. γωνία του βρέθηκε ὁ ὑπ' ἀρ. 25278 μικρὸς μελαμβαφὴς λύχνος.

Τάφος Σ/62. Λακκοειδής, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 36). Διαστ. 2.10×0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.30 μ. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου ἔχομε τὸν ὑπ' ἀρ. 25277 ἀβαφὴ ἑλληνιστικὸ λύχνο.

Τάφος Σ/63. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ., ἀσύλητος (σχ. 37). Διαστ. 2.20×0.70 μ., βάθ. πυθμένα 1.05 μ. Μέσα στὸ πάχ. 0.40 μ. στρῶμα τῆς πυρᾶς καὶ ἰδιαίτερα στὰ δύο ἄκρα τοῦ τάφου, βρέθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 24338-54 δεκαεπτὰ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ποὺ κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὁ ὑπ' ἀρ. 24395 σκύφος μὲ φυλλοειδὲς κόσμημα, τὸ ὑπ' ἀρ. 24396 ἀποσπασματικὸ μελαμβαφὲς κύπελλο, ὄστρακα ἀρχαϊκῶν μελαμβαφῶν κανθάρων, τὰ ὑπ' ἀρ. 24399 πέντε σιδερένια καρφιὰ καὶ τέσσερα εἰδώλια φωτεινοῦ βάθους τῆς τεχνικῆς Α, δηλαδὴ οἱ ὑπ' ἀρ. 24092-93 ἵπποι καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 24094-95 ἱππεῖς. Τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α. 550-540.

Τάφος Σ/64. Πήλινος κιβωτιόσχημος ἐντὸς ὀρθογωνίου λαξεύματος, κατεύθυνσης Β.-Ν. (πίν. 150.3 σχ. 37). Ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερις ἐπίπεδες κεραμίδες, πάχ. 0.03 μ. (ἀπὸ μία σὲ κάθε πλευρά), οἱ ὁποῖες διατηρήθηκαν μόνο ὡς τὸ ὕψος τῶν 0.12 μ. Οἱ ἐπίσης ἐπίπεδες πήλινες καλυπτήριες ἔχουν καταστραφεῖ. Διαστ. 1.95×0.70 μ., βάθ. πυθμένα 0.70 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων. Τέλος 5ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/65. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., ἡμικατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 36, 40). Σωζ. ἐξωτ. μῆκ. 2 μ., πλάτ. 1.05 μ., βάθ. πυθμένα 0.70 μ. Ἀπὸ τὰ περισυλλεγέντα θραύσματα ξεχώρισαν ἡ ὑπ' ἀρ. 22273 ἀποσπασματικὴ ταινιωτὴ κύλικα (πρβ. ἐκεῖνες τοῦ Σ/55, ἀνωτ. σ. 93) καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 22275 ἀπότμημα χειροποίητου, ἀκάθαρτου πηλοῦ χυτροειδοῦς. Τέλος 4ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/66. Λακκοειδὴς παιδικός, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ. Διαστ. 1.40×0.40 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ. (σχ. 37). Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό του περισυλλέχθηκαν σὲ τεμάχια τρεῖς μελαμβαφεῖς βραχύπεζες κύλικες, σκύφος καὶ τρία εἰδώλια. α' ἥμισυ 5ου αἰ.

Τάφος Σ/67. Κεραμοσκεπὴς τοῦ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου (βλ. ἀνωτ. σ. 9 κἑ. σημ. 27), τοποθετημένος μέσα σὲ εὐρὺ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ πολὺ χαμηλὸ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ. Οἱ κατεστραμμένες ἡμικυλινδρικὲς κεραμίδες, τῶν ὁποίων τὰ καμπύλα ἄκρα παχύνονται (σχ. 37), δημιουργώντας σὲ τομὴ ταινία πλάτ. 0.06 μ., θὰ πατοῦσαν στὸν ἑκατέρωθεν ἀναβαθμὸ καὶ θὰ ἐστέγαζαν καμαροειδῶς τὴν ὕψ. 0.15 μ. ἀβαθὴ θήκη μὲ τὸν νεκρό. Διαστ. ὀρύγματος 2.50×0.95 μ., πλάτ. θήκης 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 1.45 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.30 μ. Ἀπὸ τὴ ΝΔ. γωνία τῆς θήκης περισυλλέχθηκαν λάγηνος σὲ τεμάχια, ὄστρακα ἄλλου ἑλληνιστικοῦ ἀγγείου καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 22263 φιαλίσκη, ὕψ. 0.038 μ., διαμ.

περιχειλώματος 0.066 μ., διαμ. βάσης 0.031 μ. Πηλὸς καθαρός, ἐρυθρωπὸς μὲ τεφρὸ πυρήνα. Χεῖλος κάθετο. Ἡ μετάβαση πρὸς τὸ σῶμα τονίζεται μὲ ἀνάγλυφο κανόνα. Ὁλόκληρη ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἀγγείου, μαζὶ καὶ ἡ δισκοειδὴς βάση, καλύπτονται μὲ μελανό, ἄνισης ὄπτησης γάνωμα. 3ος αἰ.

Τάφος Σ/68. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, ἴδιας κατεύθυνσης, κατεστραμμένος, συλημένος. (σχ. 37). Διαστ. 2.20×0.70 μ., βάθ. πυθμένα 1.60 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.30 μ., μῆκ. μακρῶν κεραμίδων 0.95 μ. Ὅπως σὲ ὅλους τοὺς κανονικοὺς κεραμοσκεπεῖς, οἱ κεραμίδες πατοῦσαν στὸν πυθμένα τοῦ τάφου καὶ ὄχι στὸν ἀναβαθμό, ὅπως συμβαίνει μὲ ἐκείνους τοῦ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου (βλ. τοὺς Σ/67 καὶ Σ/72). Στὴ ΒΔ. στενὴ πλευρὰ ἀποκαλύφθηκαν στὴ θέση τους ἀλλὰ σὲ θραύσματα ἡ ὑπ' ἀρ. 22226 λάγηνος, ἡ ὑπ' ἀρ. 22288 ἀβαφὴς πυξίδα μὲ τὸ πῶμα της, ἡ ὑπ' ἀρ. 22289 λεκανίδα, ὁ ὑπ' ἀρ. 22287 ἀβαφὴς λύχνος καὶ τμῆμα μεγάλου σιδερένιου καρφιοῦ. 3ος αἰ.

Τάφος Σ/69. Λακκοειδής, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., μὲ μικρὴ ἀπόκλιση πρὸς τὰ ΝΑ. Κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 36). Διαστ. ὀρύγματος 2.40×0.90 μ., βάθ. πυθμένα 0.95 μ.

Τάφος Σ/70. Λακκοειδής, κατεύθυνσης Β.-Ν., συλημένος (σχ. 37). Διαστ. 2.10×0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Ἀπὸ τὰ περισυλλεγέντα ὄστρακα, κυρίως μελαμβαφῶν κανθάρων, διακρίθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 22254-22255 θραύσματα (βάση μὲ τὸ στέλεχος, τμῆμα κορμοῦ μὲ τὴ γένεση λαβῆς ἀντίστοιχα) δύο κανθάρων καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 22253 ἀποσπασματικὴ κορινθιακὴ κοτυλίσκη, ποὺ στὴ ζώνη τῶν λαβῶν φέρει συνεχὴ κάθετα γραμμίδια καὶ στὴν ἀμέσως ἀπὸ κάτω ταινία, ἐπίθετο ἰῶδες. Τέλος 6ου αἰ.

Τάφος Σ/71. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος, κατεστραμμένος κατὰ τὴ ΝΔ. ἄκρη του (σχ. 40). Σωζ. μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. 1.05 μ. Ὡς νοτιοανατολικὴ πλευρά του χρησίμευε ἡ βορειοδυτικὴ τοῦ Σ/65· ἡ κοινὴ αὐτὴ πλευρὰ εἶναι διπλάσιου πάχους ἀπὸ ὅ,τι οἱ ὑπόλοιπες τῶν δύο τάφων. Περισυλλέχθηκαν τεμάχια μελαμβαφοῦς φιαλιδίου. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Σ/72. Κεραμοσκεπὴς τοῦ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου (πρβ. τὸν Ι/5, κατωτ. σ. 253 πίν. 142.1), τοποθετημένος μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. (πίν. 153.3 σχ. 36). Τρεῖς σὲ σειρὰ κεράμινοι ἡμικύλινδροι, διαστ. 0.78×0.54 μ. καὶ πάχ. 0.03 μ., μὲ πεπλατυσμένη τὴν ταινία ἔδρασής τους, πατοῦσαν στὸν ἑκατέρωθεν ἀναβαθμό, στεγάζοντας καμαροειδῶς τὴ θήκη μὲ τὸν νεκρό. Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας ΠΠ2 ἀρ. 30 (1 φωτ.). Γιὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 22252 μελαμβαφὲς καρχέσιο ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου πρβ. ἐκεῖνα τοῦ Β/5, κατωτ. σ. 247 πίν. 138.3<α, β>. β' τέταρτο 3ου αἰ.

Τάφοι Σ/73-Σ/74. Μέσα σὲ εὐρὺ ὀρθογώνιο λάξευμα, διαστ. 2×1.50 μ., ἀνοίχθηκαν δύο παράλληλοι καὶ σὲ μικρὴ μεταξύ τους ἀπόσταση λακκοειδεῖς τάφοι, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἴδιων περίπου διαστάσεων (σχ. 36). Μῆκ. 1.75 μ., πλάτ. 0.55 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Στὴ δυτικὴ στενὴ πλευρὰ τοῦ νότιου Σ/74 βρέθηκαν στὴ θέση τους τὰ ὑπ' ἀρ. 24822-23 δύο ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ὁ ὑπ' ἀρ. 22118 ἀμφορίσκος (ἀκέραιος. Ὕψ. 0.10 μ., διάμ. κοιλίας 0.088 μ., διάμ. χείλους 0.078 μ., διάμ. βάσης 0.042 μ. Πηλὸς καθαρός, πορτοκαλέρυθρος, γάνωμα μελανό, ἀμαυρό. Σφαιρικὴ κοιλιά, εὐρὺς κάθετος λαιμός, ταινιωτὲς κάθετες

λαβές, δισκοειδὴς βάση. Στὸ κατώτερο τμῆμα τοῦ κορμοῦ ἕξι ἐγχάρακτοι περιμετρικοὶ δακτύλιοι), ἡ ὑπ' ἀρ. 22232 ἀποσπασματικὴ λεκανίδα, τὸ ὑπ' ἀρ. 22271 ἀκάθαρτου πηλοῦ χυτροειδές, ποὺ ἐξωτερικὰ καλύπτεται μὲ καστανέρυθρο γάνωμα καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 22234 μελαμβαφὴς λύχνος μὲ μαστοειδὴ ἀπόφυση (λείπει ὁ μυκτήρας. Ὕψ. 0.03 μ., διάμ. 0.058 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, καστανέρυθρος, γάνωμα μελανό, ἔντονα ἀπολεπισμένο). 3ος αἰ.

Τάφος Σ/75. Κεραμοσκεπὴς παιδικός, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 38). Διαστ. 1.20×0.50 μ., βάθ. πυθμένα 1 μ.

Τάφος Σ/76. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ. Κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 38). Διαστ. ὀρύγματος 2×1 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.15 μ.

Τάφος Σ/77. Λακκοειδής, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 37). Διαστ. 1.80×0.50 μ.

Τάφος Σ/78. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 41). Διαστ. τάφου 1.80×0.55 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.10 μ., βάθ. πυθμένα 1.60 μ. Διασώθηκε μελαμβαφὴς λύχνος.

Τάφος Σ/79. Λακκοειδὴς μὲ στενό, ἡμικατεστραμμένο λόγῳ σύλησης ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 38, 41). Διάστ. ὀρύγματος 1.90×0.92 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.70 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.15 μ., βάθ. πυθμένα 1.50 μ.

Τάφος Σ/80. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 41). Διαστ. 2.10×1.05 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.60 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.10 μ., βάθ. πυθμένα 1.60 μ. Περισυλλέχθηκαν ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Σ/81. Λακκοειδής, μὲ στενὸ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 41). Διαστ. 2×1.05 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.75 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.05 μ., βάθ. πυθμένα 1.50 μ. Περισυλλέχθηκαν ἀβαφὴς λύχνος καὶ ὄστρακα ἀβαφῶν ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/82. Λακκοειδής, μὲ στενὸ ἀναβαθμό, ἴδιας κατεύθυνσης, συλημένος (σχ. 38, 41). Διαστ. 1.90×0.96 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.65 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.30 μ.

Τάφος Σ/83. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ στὶς τέσσερις πλευρές (ὁ ἀναβαθμὸς τῶν ἐπιμήκων πλευρῶν εἶναι ἀσυνήθιστα πλατὺς) μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 38). Διαστ. ὀρύγματος 2.50×1.70 μ., διαστ. κυρίως τάφου 2.15× 0.80 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.90 μ., βάθ. πυθμένα 1.30 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/84. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 38). Διαστ. τάφου 1.90×0.80 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.75 μ., βάθ. πυθμένα 1.25 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων.

Τάφος Σ/85. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα (σχ. 41). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 254 πίν. 142.4 ΠΠ1 ἀρ. 71.

Τάφος Σ/86. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό (σχ. 41). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου ὅ.π. σημ. 186-187 (1 φωτ.) ΠΠ2 ἀρ. 27. β΄ τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος Σ/87. Κεραμοσκεπής, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου (βλ. ἀνωτ. τοὺς Σ/67, Σ/72) μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 41). Μὲ τὸ ΒΑ. ἄκρο του εἰσχωρεῖ στὸν Σ/86. Πλάτ. θήκης 0.65 μ., βάθ. πυθμένα 1.25 μ.

Τάφος Σ/88. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 41). Διαστ. 2.20×1 μ., βάθ. πυθμένα 1.30 μ. Μαζὶ μὲ τὸν πρὸς Ν. παράλληλό του Σ/89 εἶχαν τοποθετηθεῖ μέσα στὸ ἴδιο εὐρὺ λάξευμα, διαστ. 2.50×2.25 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/89. Λακκοειδής, περιβαλλόμενος ἀπὸ πλατὺ ἀναβαθμὸ καὶ καλυπτόμενος ἀπὸ τρεῖς πώρινες πλάκες, πάχ. 0.30 μ. (σχ. 41). Ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, μὲ κατεστραμμένη τὴ μεσαία καλυπτήρια. Διαστ. καλυπτηρίων στὸ σύνολό τους 1.94×1.05 μ., ἐσωτ. διαστ. τάφου 1.80×0.65 μ., ὕψ. 0.55 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1 μ., βάθ. πυθμένα 1.55 μ. Στὸν πλατὺ ἀναβαθμό, ἔξω ἀπὸ τὴ νότια πλευρὰ τῆς ΒΑ. καλυπτήριας, ἀποκαλύφθηκαν στὴ θέση τους, ξεφεύγοντας ἀπὸ τὴ σύληση, ταινιωτὴ κύλικα καὶ τρία μελαμβαφὴ καρχέσια (ἀρ. εὑρ. 25581 κ.ἄ.), γιὰ τὰ ὁποῖα πρβ. ἐκεῖνα τοῦ Β/5, κατωτ. σ. 247 πίν. 138.3<α, β>. β΄ τέταρτο 3ου αἰ.

Τάφος Σ/90. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμὸ στὴ ΒΔ. μακρὰ πλευρά του, κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 38). Διαστ. ὀρύγματος 2×0.80 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.75 μ., βάθ. πυθμένα 1.25 μ. Τρίμματα μᾶλλον ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/91. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. (σχ. 41). Διαστ. 1.95×1.15 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.78 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων. Εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 32 (1 φωτ.).

Τάφος Σ/92. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιας κατεύθυνσης, συλημένος (σχ. 41). Διαστ. 2×0.90 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.05 μ., βάθ. πυθμένα 1.40 μ. Ἀπὸ ὅλο τὸ βάθος τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν ὄστρακα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων καὶ ἀνθεμωτῶν κυλίκων. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/93. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 41). Διαστ. 1.95×0.45 μ., βάθ. πυθμένα 0.80 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/94. Λακκοειδής, περιβαλλόμενος ἀπὸ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 38). Διαστ. 2.60×1.50 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.80 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.90 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων. 4ος αἰ.

Τάφος Σ/95. Κεραμοσκεπής (;), μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ στενὸ ἀναβαθμὸ κατὰ μῆκος τῆς ΒΔ. μακριᾶς πλευρᾶς, ἐντελῶς κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 38). Σώζεται μόνο τεμάχιο κεραμίδας, διαστ. 0.20×0.15 μ., στὴν παρειὰ τοῦ ἀναβαθμοῦ, στὴ θέση του. Ἴδιου προσανατολισμοῦ. Διαστ. 2.15×1 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.85 μ., βάθ. πυθμένα

1.15 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων καὶ τεμάχια χάλκινης περόνης. 4ος αἰ. π.Χ.

Τάφος Σ/96. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ στὶς τέσσερις πλευρὲς καὶ μὲ βαριὲς πώρινες ὀρθογώνιες καλυπτήριες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες διατηρεῖται μόνο ἐκείνη τοῦ ΝΔ. ἄκρου (σχ. 39)· κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος. Διαστ. 2.70×1.45 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.95 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.10 μ., βάθ. πυθμένα 1.50 μ., διαστ. καλυπτήριας 1.05×0.60×0.20 μ. Ὄστρακα ἀνθεμωτῶν κυλίκων. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ.(;).

Τάφος Σ/97. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., μὲ μικρὴ ἀπόκλιση πρὸς τὰ ΒΑ. (σχ. 38). Διαστ. 2.15×1 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.55 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.40 μ. Πολλὰ ὄστρακα ἀνθεμωτῶν κυλίκων. Τέλος 5ου-ἀρχὲς 4ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/98. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ. (σχ. 37). Ἀποκαλύφθηκε στὰ ΒΔ. τοῦ Σ/59. Διαστ. 2.20×0.90 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.48 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Ἀπὸ τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς περισυλλέχθηκαν πολλοὶ μελαμβαφεῖς κάνθαροι σὲ θραύσματα, κυρίως ὑψίποδες ἀλλὰ καὶ μὲ δακτυλιόσχημη βάση (ἀρ. εὑρ. 25781α-ια), ἀποτμήματα τριῶν προτομῶν καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 21398, 24035 δύο μεγάλα εἰδώλια ὄρθιας γυναικείας μορφῆς· τὸ ἱμάτιο ἐγκολπώνεται κάτω ἀπὸ τὴ μέση, τὸ ἀριστερὸ πόδι προβάλλεται ἐλαφρῶς μπροστά, τὸ δεξιὸ χέρι φέρεται στὸ στῆθος, τὸ κατεβασμένο ἀριστερὸ κρατεῖ φιάλη (;). Ὁ τάφος μᾶς ἔδωσε ἀκόμη τὴν ὑπ' ἀρ. 25777 ἀνθεμωτὴ κύλικα (σὲ κάθε ὄψη δύο πλάγια ἀνθέμια καὶ ὀρθὸ μεταξύ τους) καὶ πολλὲς σὲ θραύσματα, μὲ τὴν κυλινδρικὴ ἐξηρημένη ἐκβάθυνση στὸ κέντρο τοῦ πυθμένα (ἀρ. εὑρ. 25783α-ζ, 25784α-δ) καὶ στὶς ὄψεις ἀνθέμια ὀρθὰ ἢ πλάγια (μὲ κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς ἐνίοτε φύλλο κισσοῦ ἢ σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων), θαλλοὺς κισσοῦ περιμετρικὰ ἢ ὄστλιγγες (βοστρυχοειδεῖς) κάθετα τοποθετημένες, ποὺ καταλαμβάνουν ὅλη τὴν ἐπιφάνεια κ.ἄ. (ἀρ. εὑρ. 25785-86, 25787α-ιβ, 25788). Πρβ. πολλὲς ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Τ/16 κατωτ. πίν. 122-124 κ.ἄ. 420-400 π.Χ.

Τάφος Σ/99. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης Β.-Ν. (σχ. 37). Διαστ. 1.90×0.35 μ., βάθ. πυθμένα 1 μ. Ἀπὸ τὸ πάχ. 0.30 μ. στρῶμα τῆς πυρᾶς περισυλλέχθηκαν πολλὰ ὄστρακα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων, φιαλίδιο, καμένη χάλκινη στλεγγίδα καὶ τρία βοιωτικὰ εἰδώλια. Τὸ ὑπ' ἀρ. 21400 ἀκέραιο, κοῖλο ἐσωτερικὰ εἰδώλιο ἔνθρονης γυναικείας μορφῆς, τὸ ὑπ' ἀρ. 21401 ἀποσπασματικὸ εἰδώλιο ἱσταμένου ἐφήβου καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 21396 εἰδώλιο ἀγριοχοίρου. γ΄ τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος Σ/100. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν. Ἀποκαλύφθηκε στὰ ἀνατολικὰ τοῦ Σ/99 καὶ στὰ δυτικὰ τοῦ Σ/58, τοῦ ὁποίου παραβιάζει τὴ ΝΔ. γωνία (σχ. 37). Διαστ. 1.90×0.40 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.60 μ., πάχ. στρώματος πυρᾶς 0.40 μ. Ἀπὸ ἐδῶ περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 24820 ἀκέραιη μελαμβαφὴς οἰνοχοΐσκη, ὕψ. 0.07 μ., μικρὴ λήκυθος, ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 10565 μικρό, κοῖλο ἐσωτερικὰ εἰδώλιο γυμνοῦ ἱσταμένου ἐφήβου. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.112 μ., πλάτ. βάσης 0.036 μ., βάθ. 0.028 μ., μῆκ. ὠοειδοῦς ὀπῆς 0.022 μ., πλάτ. 0.017 μ. Λόγῳ τῆς πυρᾶς, μεταβλήθηκαν ὁ κιτρινέρυθρος καθαρὸς πηλὸς σὲ φαιό, τὸ λευκὸ ἐπίχρισμα σὲ σκοῦρο κίτρινο

καὶ τὸ ρόδινο τῆς σάρκας σὲ καστανό. Τὰ δύο χέρια φέρονται πρὸς τὰ κάτω· μὲ τὸ δεξιὸ κρατεῖ μᾶλλον μεσόμφαλη φιάλη. Πρβ. Higgins, *BMC Terracottas* 221 ἀρ. 831-832 πίν. 114. 440 π.Χ.

Τάφος Σ/101. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. Διαστ. 1.80×0.35 μ., βάθ. πυθμένα 0.60 μ. Τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς ἦταν γεμάτο ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων, κυρίως ὑψιπόδων κανθάρων. β΄ ἥμισυ 5ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/102. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., μὲ κατεστραμμένες τὶς καλυπτήριες καὶ τὸ ἐπάνω μέρος τῶν καθέτων πλακῶν, συλημένος (σχ. 36, 40). Ἐξωτ. διαστ. 2.45×1.20 μ., σωζ. ὕψ. πλακῶν 0.30 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια 1 μ. Ἑλληνιστικός. Ὁ τάφος, μαζὶ μὲ τοὺς ἐπίσης πώρινους κιβωτιόσχημους Σ/71 καὶ Σ/65, περικλειόταν μέσα σὲ μνημειώδη οἰκογενειακὸ περίβολο, τοῦ ὁποίου σώζεται μόνο τὸ βόρειο τμῆμα τοῦ τοίχου τῆς πρόσοψης (δυτικοῦ), καὶ ὁ ὁποῖος συνιστοῦσε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τὸ ἀνατολικὸ κράσπεδο τῆς ὁδοῦ (σχ. 36). Τὸ σωζ. τμῆμα ἔχει μῆκ. 3.80 μ. καὶ μέγ. πλάτ. 0.70 μ. καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς μεγάλους πώρινους κυβολίθους, μήκ. ±1.10 μ. καὶ πλάτ. 0.70 μ. τοποθετημένους «δρομικῶς». Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου σὲ βάθ. 0.75 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους. Ἀντίθετα, ὁ βόρειος τοῖχος, μὲ τὸν ὁποῖο σχηματίζεται ἡ ΒΔ. γωνία τοῦ περιβόλου, ἔχει κτισθεῖ μὲ μικρότερους, ἀλλὰ ἐπίσης πελεκημένους λίθους, σὲ ὅσο τουλάχιστον μῆκος ἔχει διασωθεῖ. Σωζ. μῆκ. 1.25 μ., πλάτ. 0.60 μ.

Τάφος Σ/103. Κεραμοσκεπής, κατεύθυνσης Β.-Ν., ἐντελῶς κατεστραμμένος (σχ. 37). Διαστ. 1.80×0.56 μ., βάθ. πυθμένα 0.70 μ. Ἀποκαλύφθηκε στὰ ἀνατολικὰ τοῦ Σ/100.

Τάφος Σ/104. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ.· ἐντελῶς κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 37). Διαστ. ὀρύγματος 1.90×1 μ., πλάτ. κεραμοσκεποῦς 0.55 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.85 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ.

Τάφος Σ/105. Πήλινη λάρνακα νηπίου μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ.· κατεστραμμένη στὸ ΒΑ. ἥμισύ της, συλημένη (σχ. 36). Λείπει καὶ τὸ ἴδιου σχήματος πῶμα της. Διαστ. λαξεύματος 1×0.60 μ., βάθ. πυθμένα 0.87 μ., ὕψ. λάρνακας 0.10 μ., πάχ. 0.025 μ.

Τάφος Σ/106. Λακκοειδής, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ., συλημένος (σχ. 36). Διαστ. 2.20×0.60 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ.

Τάφος Σ/107. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιας κατεύθυνσης, συλημένος (σχ. 36). Διαστ. 1.90×0.90 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.50 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.95 μ., βάθ. πυθμένα 1.35 μ. Ὄστρακα ἀγγείων τῶν κλασικῶν χρόνων.

Τάφος Σ/108. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 36). Διαστ. 1.75×0.45 μ., βάθ. πυθμένα 0.75 μ. Ὄστρακα ἀγγείων τῶν κλασικῶν χρόνων.

Τάφος Σ/109. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 36). Διαστ. 1.90× 0.45 μ. Περισυλλέχθηκαν θραύσματα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων καὶ τρία ἀποτμήματα εἰδωλίων τοῦ τοπικοῦ ἐργαστηρίου, ποὺ μοιάζουν μεταξύ τους, ὡς πρὸς τὰ χρώματα.

Ἀρ. εὑρ. 10566α. Ὑψηλὸ βάθρο μὲ τὰ πόδια γυμνοῦ ἱσταμένου νέου, τοῦ γνωστοῦ βοιωτικοῦ τύπου τῶν χρόνων 440-420 (Higgins, *BMC Terracottas* 220 ἀρ. 823-825 πίν. 114). Κοῖλο ἐσωτερικῶς. Σωζ. ὕψ. 0.032 μ., πλάτ. 0.076 μ., βάθ. 0.064 μ. Πηλὸς συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος μὲ παχὺ στρῶμα φαιοῦ πυρήνα. Λευκὸ ἐπίχρισμα· στὴν πρόσοψη τοῦ βάθρου δύο ταινίες μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα, στὰ πόδια τὸ ἐρυθροῤῥόδινο, μὲ τὸ ὁποῖο δηλώνεται ἡ σάρκα.

Ἀρ. εὑρ. 10566β. Κεφαλὴ μὲ τὸν λαιμὸ κόρης, σωζ. ὕψ. 0.03 μ. Ὅμοιος πηλός, φθαρμένο τὸ πρόσωπο.

Ἀρ. εὑρ. 10605. Κεφαλὴ μὲ τὸν λαιμὸ κόρης, ραδινότερων ἀναλογιῶν. Σωζ. ὕψ. 0.035 μ. Φθορὲς στὴν ἐπιφάνεια. Περὶ τὸ 420.

Τάφος Σ/110. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν (παιδικός;), κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε στὰ βόρεια τοῦ Σ/109 (σχ. 36). Διαστ. 1.50×0.52 μ., βάθ. πυθμένα 0.70 μ. Ἀπὸ τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς προέρχονται ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ χάλκινο ἐφθαρμένο νόμισμα. Ἑλληνιστικός.

Τάφος Σ/111. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, παιδικός, κατεύθυνσης Β.-Ν., ἡμικατεστραμμένος, συλημένος. Ἀποκαλύφθηκε στὰ βόρεια τοῦ Σ/110 καὶ στὰ νότια τῆς πήλινης σαρκοφάγου Σ/115 (σχ. 36). Διαστ. τάφου 1.30×0.60 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Περιεῖχε τὸν ὑπ' ἀρ. 25580 σφαιρικὸ ἀρύβαλλο μὲ παράσταση σφιγγῶν, ὄστρακα ἀρυβάλλων καὶ χάλκινο σπειροειδὴ σωληνίσκο, σωζ. μήκ. 0.025 μ., διαμ. 0.012 μ., ὁ ὁποῖος διατηρεῖ τὴν ἐλαστικότητά του. Ἐπιφάνεια καστανόχαλκη, στιλπνή. β' τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος Σ/112. Λακκοειδὴς μὲ χαμηλὸ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος (σχ. 38, 39). Διαστ. 2.30×1.15 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.20 μ., βάθ. πυθμένα 1.50 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/113. Ἀβαθὴς λακκοειδής, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., ποὺ παραβιάσθηκε στὸ ΝΑ. ἥμισύ του ἀπὸ τὸν βαθὺ λακκοειδὴ Σ/114 (σχ. 38, 39). Σωζ. μῆκ. 0.80 μ., πλάτ. 0.70 μ., βάθ. πυθμένα 1.35 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Σ/114. Βαθὺς λακκοειδής, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. (σχ. 38, 39). Διαστ. 1.85×0.83 μ., βάθ. πυθμένα 2 μ.

Τάφος Σ/115. Πήλινη σαρκοφάγος μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 36). Συλημένη. Διαστ. σαρκοφάγου 1.86×0.52×0.35 μ., πάχ. τοιχ. 0.06 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.07 μ. Περισυλλέχθηκαν ἀρύβαλλος, μελαμβαφὲς κύπελλο σὲ τεμάχια, ὄστρακα ἀγγείων. Ἀρχὲς 5ου αἰ. (;).

Τάφος Σ/116. Λακκοειδής, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 37). Σωζ. μῆκ. 1.30 μ., πλάτ. 0.55 μ. Κατελάμβανε τὴ ΝΔ. ἄκρη μεγάλου, ἀκανόνιστου σχήματος λαξεύματος, στὰ δυτικὰ τοῦ τάφου Σ/70 καὶ στὰ νότια τοῦ Σ/104 (σχ. 37), τὸ ὁποῖο ἀσφαλῶς θὰ δημιούργησαν οἱ τυμβωρύχοι μὲ τὶς δραστηριότητές τους. Ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ λαξεύματος περισυλλέχθηκαν κυπελλίδιο, κοτυλίσκη, ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Ἀπὸ τὸν τομέα Σ, ἐκτὸς ἀπὸ πολλὰ θραύσματα ἀγγείων καὶ ἀποτμήματα εἰδωλίων,

περισυλλέχθηκε καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 24036, κοῖλο ἐσωτερικά, εἰδώλιο ἀγριοχοίρου. Λείπουν τὰ δύο πίσω πόδια, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα ἡ στρογγυλὴ ἀεραγωγὸς ὀπή. Μῆκ. 0.102 μ., ὕψ. 0.045 μ. Πηλὸς ἄριστος, συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, ροδόχρωμος. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό. Μὲ ἐρυθρὸ τονίζονται τὸ ρύγχος καὶ τὰ ὁλόγλυφα αὐτιὰ καὶ ἀποδίδεται ταινία κατὰ μῆκος τῆς χαίτης καὶ τῆς ἀνασηκωμένης οὐρᾶς. Πρβ. τὸ ὑπ' ἀρ. 24038 εἰδώλιο τοῦ Τ/22, κατωτ. σελ. 103.

ΤΟΜΕΑΣ Τ (σχ. 42-45)

Οἱ τελευταῖοι 70 τάφοι τοῦ νεκροταφείου (Τ/33-Τ/102) ἀνασκάφηκαν, ὅταν Ἔφορος τῆς Θ' Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων ἦταν ἡ κυρία Ὄλγα Τζάχου-Ἀλεξανδρῆ, ἡ ὁποία καὶ δημοσίευσε ἀδρομερὴ περιγραφή τους στὸ *ΑΔ* 34, 1979, Β1, 160-163. Παρουσιάζοντας τώρα τὸ τοπογραφικὸ διάγραμμα ὅλων τῶν τάφων τοῦ τομέα Τ κρίναμε σκόπιμο νὰ ζητήσομε ἀπὸ τὴν κ. Τζάχου νὰ μᾶς ἐπιτρέψει νὰ συμπεριλάβομε στὴ μελέτη μας τὴν περιγραφὴ τῶν ὡς ἄνω 70 τάφων, γιὰ νὰ δοθεῖ ὅσο τὸ δυνατὸ πληρέστερη ἡ εἰκόνα τῆς ἀρχαίας νεκρόπολης. Γιὰ τὴν μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση παραχώρηση τῆς ἀδείας τὴν εὐχαριστῶ θερμά.

Τάφος Τ/1. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό (σχ. 44). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 239 κἑ. πίν. 130.1-2 σχ. 44 ΠΠ1 ἀρ. 50.

Τάφος Τ/2. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., παιδικός (σχ. 44). Διαστ. 1.45×0.45 μ.

Τάφος Τ/3. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., μὲ ἡμικατεστραμμένο τὸν νότιο ἀναβαθμό του (σχ. 44). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 160 ΠΠ2 ἀρ. 19 (430 π.Χ.).

Τάφος Τ/4. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἡμικατεστραμμένος, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 44). Δημοσιεύεται αὐτόθι ΠΠ2 ἀρ. 18 (440 π.Χ.).

Τάφος Τ/5. Ἀβαθὴς λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό (σχ. 42, 44). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 243 πίν. 132.5 ΠΠ1 ἀρ. 54.

Τάφος Τ/6. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, παιδικός, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., διαστ. 0.95×0.55 μ. (σχ. 44). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου ὅ.π. σημ. 31 ΠΠ1 ἀρ. 2 (1 φωτ.).

Τάφος Τ/7. Λακκοειδὴς (σχ. 44). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 243 πίν. 128.4 ΠΠ1 ἀρ. 53.

Τάφος Τ/8. Πήλινη σαρκοφάγος ἐνηλίκου (σχ. 44). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 227 πίν. 109.3-4 ΠΠ1 ἀρ. 47.

Τάφος Τ/9. Ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., διαστ. 1.35×0.80 μ. (σχ. 44). Διέφυγαν τὴ σύληση τὸ ὑπ' ἀρ. 23192 ἀπότμημα εἰδωλίου ὄρθιας γυναικείας μορφῆς, τὸ ὑπ' ἀρ. 23195 εἰδώλιο ἀγριοχοίρου (πρβ. τὸ ὑπ' ἀρ. 24038 τοῦ Τ/22) καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 15739

χάλκινη βελόνη μὲ ρομβοειδὴ ὀπή (ἀκέραιη, μήκ. 0.092 μ., μῆκ. ὀπῆς 0.003 μ. Στιλπνὴ χαλκόχρωμη ἐπιφάνεια). γ΄ τέταρτο 5ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/10. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης Β.-Ν., μὲ μικρὴ ἀπόκλιση πρὸς τὰ ΒΑ. (σχ. 44). Διαστ. 2.05×0.85 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.40 μ.

Τάφος Τ/11. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 44). Διαστ. 2×1.05 μ., πλάτ. μεσαίου ὀρύγματος 0.40 μ.

Τάφος Τ/12. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 44). Διαστ. 2×1 μ., πλάτ. μεσαίου ὀρύγματος 0.50 μ.

Τάφος Τ/13. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ τῶν περὶ τὸ 440 χρόνων (σχ. 44). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου ὅ.π. σημ. 157-159 ΠΠ2 ἀρ. 17 (1 φωτ.).

Τάφος Τ/14. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., διαστ. 2×0.45 μ. (σχ. 44).

Τάφος Τ/15. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., διαστ. 1.75×0.80 μ. (σχ. 44).

Τάφος Τ/16. Πήλινη σαρκοφάγος μέσα σὲ βαθὺ ὀρθογώνιο ὄρυγμα (πίν. 110.1-2, σχ. 42, 44). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 228 κἑ. πίν. 110-124 ΠΠ1 ἀρ. 48. Βλ. καὶ Ἀνδρειωμένου ὅ.π. σημ. 162-173 ΠΠ2 ἀρ. 21 (3 φωτ.). Τοῦ 420-400.

Τάφος Τ/17. Ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., διαστ. 1.75×1.45 μ. (σχ. 44). Περιεῖχε τὸν ὑπ' ἀρ. 23212 μελαμβαφὴ κάνθαρο.

Τάφος Τ/18. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., διαστ. 1.95×0.65 μ. (σχ. 44). Μικρὸ πινάκιο, ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, μελαμβαφὴς λύχνος. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Τ/19. Λακκοειδής, μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν (σχ. 44). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 245 κἑ. πίν. 135-136 ΠΠ1 ἀρ. 59.

Τάφος Τ/20. Ὄρυγμα προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., διαστ. 1.30×0.80 μ. (σχ. 44).

Τάφος Τ/21. Ὄρυγμα, ἴδιου προσανατολισμοῦ, διαστ. 1.30×0.75 μ. (σχ. 44). Διασώθηκε ὁ ὑπ' ἀρ. 25507 μελαμβαφὴς ὑψίπους κάνθαρος.

Τάφος Τ/22. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν καὶ ἀναβαθμό, ὁ ὁποῖος ἐκτείνεται καὶ στὴ σωζόμενη ἀνατολικὴ στενὴ πλευρὰ τοῦ τάφου· ἴδιου προσανατολισμοῦ, συληµένος (σχ. 44). Παραβιάσθηκε ἡ δυτική του ἄκρη ἀπὸ τὸν Τ/23. Σωζ. μῆκ. 2 μ., πλάτ. 1.05 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.45 μ. Διασώθηκαν ἀκέραιο εἰδώλιο ἀγριοχοίρου (ἀρ. εὑρ. 24038. Μῆκ. 0.075 μ., ὕψ. 0.047 μ., διάμ. ὀπῆς ἐξαερισμοῦ στὴν κοιλιὰ 0.004 μ. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό· ἐρυθρὸ στὸ ρύγχος καὶ στὰ αὐτιὰ) καὶ τέσσερα μελαμβαφὴ ἀγγεῖα: οἱ ὑπ' ἀρ. 23209-10 ἀκέραιοι σκύφοι καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 23211, 25494 ὑψίποδες κάνθαροι. Μέσα 5ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/23. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό (σχ. 44). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 222 κἑ. πίν. 105.4-5 ΠΠ1 ἀρ. 43. Βλ. καὶ Ἀνδρειωμένου ὅ.π. σημ. 149-154 ΠΠ2 ἀρ. 14 (6 φωτ.). Μέσα 5ου αἰ.

Τάφοι Τ/24-27. Ἕνας μνημειώδης τοῖχος οἰκογενειακοῦ ταφικοῦ περιβόλου τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων, σωζ. μήκ. 4.70 μ. καὶ πλάτ. 1.15 μ., ἀποκαλύφθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ

δυτικὸ κράσπεδο τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ, πλάτ. 4 μ. καὶ κατεύθυνσης ΝΔ.-ΒΑ., ἐκατέρωθεν τῆς ὁποίας ἔχουν διευθετηθεῖ οἱ τάφοι τοῦ τομέα Τ, οἱ περισσότεροι ἐγκάρσια πρὸς αὐτήν. Ὁ ταφικὸς περίβολος περιέκλειε τοὺς πώρινους κιβωτιόσχημους Τ/24-Τ/27, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., μὲ ἀπόκλιση λίγων μοιρῶν πρὸς τὰ ΒΔ. (σχ. 44, 45). Ἐξωτ. διαστ. 2.50×1.40 μ. περίπου. Ὅλοι βρέθηκαν συληµένοι καὶ ἡμικατεστραμμένοι· τοῦ Τ/26 μάλιστα, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς καλυπτήριες, καταστράφηκαν καὶ δύο ἀπὸ τὶς πλευρές του. Ἰδιαίτερα γιὰ τὸν Τ/24 βλ. καὶ κατωτ. σ. 254 πίν. 142.3 σχ. 44, 45 ΠΠ1 ἀρ. 72. Ἀπὸ τὸν Τ/25 διασώθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 25502-03 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ σπασμένο πινάκιο ἀντίστοιχα καὶ ἀπὸ τὸν Τ/26 τὰ ὑπ' ἀρ. 16750α-β ἕξι καρφιὰ καὶ ἀποτμήματα σιδερένιας στλεγγίδας· ὁ Τ/27, τέλος, μᾶς ἔδωσε τὸν ὑπ' ἀρ. 25498 μελαμβαφή, σφαιρικοῦ κορμοῦ ἀμφορίσκο, ὕψ. 0.12 μ., καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16748 πέντε σιδερένια καρφιά. Ὁ νότιος κυβόλιθος τοῦ μνημειώδους τοίχου παραβίασε τὴ βόρεια μακριὰ πλευρὰ τοῦ πήλινου κιβωτιόσχημου Τ/32 (σχ. 44, 45), διαστ. 1.40×0.50 μ. καὶ προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., τῶν κλασικῶν χρόνων.

Περίπου 2 μ. νοτιότερα τοῦ Τ/32 καὶ παράλληλα μὲ αὐτὸν ὑπῆρχε ἡ Τ/28 ὠοειδὴς πήλινη λάρνακα νηπίου (σχ. 43, 44), διαστ. 0.95×0.35 μ., ἡ ὁποία μᾶς ἔδωσε τὴν ὑπ' ἀρ. 25495 κορινθιακὴ κοτυλίσκη καὶ τοὺς ὑπ' ἀρ. 25496-97, 25499 τρεῖς μελαμβαφεῖς κανθάρους τοῦ β' τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. Ἀκολουθοῦν ὁ ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου καὶ παράλληλα μὲ τὸν Τ/28, ὁ λακκοειδὴς Τ/29 (βλ. κατωτ. σ. 255 πίν. 142.6 σχ. 44, 45 ΠΠ1 ἀρ. 75), ὁ πώρινος κιβωτιόσχημος Τ/30 (σχ. 44), ἐξωτ. διαστ. 2.10×1.20 μ., καὶ ὁ λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ Τ/31, τοῦ ὁποίου ὁ βόρειος ἀναβαθμὸς καταστράφηκε ἀπὸ τὸν μεταγενέστερο Τ/30. Μῆκ. 2.30 μ., σωζ. πλάτ. 0.85 μ.

Τάφος Τ/33. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., κατεστραμμένος (σχ. 42). Διαστ. 2.10×1.30 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.50 μ. Περιεῖχε σὲ θραύσματα εἴκοσι πέντε μελαμβαφεῖς, μεγάλης ἀστάθειας κανθάρους (ἀρ. εὑρ. 13899-04 κ.ἄ.) μὲ ὑποτυπώδη, διαμ. 0.032 μ., βάση, ἕξι ταινιωτὲς κύλικες καὶ σιδερένια στλεγγίδα σὲ τρία κομμάτια. γ' τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος Τ/34. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιας κατεύθυνσης, ἀσύλητος (σχ. 42, 45). Ἐξωτ. διαστ. 2.40×1.25 μ., ὕψ. 0.85 μ. Διατηρήθηκαν καὶ οἱ καλυπτήριες πλάκες. Ὁ τάφος περιεῖχε δεκατέσσερα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, τέσσερα πινάκια ἐπιχρισμένα μὲ λευκό, διαμ. ±0.17 μ., ὕψ. 0.057 μ., μελαμβαφὴ λύχνο μὲ πλαστικὴ ἀπόφυση καὶ σιδερένιο καρφί. Μέσα 3ου αἰ.

Τάφος Τ/35. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, συληµένος (σχ. 42, 45). Ἐξωτ. διαστ. 2.25× 0.80 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.45 μ., βάθ. πυθμένα 0.90 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.70 μ. Ἴδιου προσανατολισμοῦ. Ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Τ/36. Πήλινος κιβωτιόσχημος μέσα σὲ ὄρυγμα, διαστ. 2.20×0.80 μ. Ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 42). Δύο μόνο ἀπὸ τὶς κεράμινες πλάκες σώζονται. Περιεῖχε μελαμβαφὴ κρατηρίσκο, ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ ἄλλα σὲ θραύσματα, λοπάδες. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος Τ/37. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συληµένος (σχ. 42,

45). Διατηρήθηκε μόνο ἡ μία ἀπὸ τὶς καλυπτήριες πλάκες. Ἐξωτ. διαστ. 2.25×1.30 μ. Περιεῖχε ἑπτὰ ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα σὲ θραύσματα.

Τάφος Τ/38. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιας κατεύθυνσης, συλημένος (σχ. 42, 45)· μόνον ἡ μία ἀπὸ τὶς καλυπτήριες πλάκες διατηρήθηκε. Ἀποκαλύφθηκε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴ ΝΔ. γωνία τοῦ Τ/37. Ἐξωτ. διαστ. 2.40×1.20 μ. Μᾶς ἔδωσε πέντε μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κανθάρους καὶ εἴκοσι τρεῖς ἀνθεμωτὲς κύλικες σὲ θραύσματα. Μέσα 4ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/39. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 42). Διαστ. 2×1.10 μ., πλάτ. αὔλακας πυρᾶς 0.50 μ. Περιεῖχε τοὺς ὑπ' ἀρ. 23568-72 μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κανθάρους, διαμ. βάσης 0.052 μ., τὸν ὑπ' ἀρ. 20797 μελαμβαφὴ σκύφο τύπου bolsal μὲ ἐμπίεστο κόσμημα στὸν πυθμένα ἀπὸ τέσσερα ἐνδεκάφυλλα ἀνθέμια, εἴκοσι δύο ἀνθεμωτὲς κύλικες καὶ δύο εἰδώλια ἱσταμένων μορφῶν.

Ἀγγεῖα: Ὅλες οἱ κύλικες ἔχουν στὸν πυθμένα τὴ χαρακτηριστικὴ κυλινδρικὴ ἐξηρημένη ἐκβάθυνση. Δεκαπέντε ἀπὸ αὐτὲς φέρουν στὶς ὄψεις ὀρθὰ ἀνθέμια (ἀρ. εὑρ. 11725-26, 14572-73, 20795-96, 22762, 23573 κ.ἄ.) καὶ κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων, φύλλο κισσοῦ, ἀγκυλωτὸ σταυρὸ ἢ στιγμωτὸ κόσμημα. Τῆς ὑπ' ἀρ. 20794 οἱ ὄψεις κοσμοῦνται μὲ δύο πλάγια ἀνθέμια καὶ ὀρθὸ στὴ μέση, ἐνῶ τῆς ὑπ' ἀρ. 14570 μὲ ἑλισσόμενο βλαστό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἐκφύονται λεπτὰ πλάγια ἀνθέμια (πρβ. τὶς ὑπ' ἀρ. 10052, 10059, 10085, 10065 κύλικες τοῦ Τ/16 κατωτ. πίν. 122.1<α, β, γ>, 2<α>, 3<α>). Μὲ ἑλισσόμενους θαλλοὺς κισσοῦ κοσμοῦνται ἡ ὑπ' ἀρ. 14571 καὶ ἄλλες δύο κύλικες, ἐνῶ οἱ ὑπ' ἀρ. 20792-93 καλύπτονται περιμετρικὰ μὲ κάθετες ὄστλιγγες (βοστρυχοειδεῖς γραμμές). Πρβ. τὴν ὑπ' ἀρ. 10221 κύλικα τοῦ Τ/16 κατωτ. πίν. 124.2<β>, 3<β>.

Εἰδώλια: Ἀρ. εὑρ. 27958. Γυμνὸς ἱστάμενος νέος μὲ τὸ ἱμάτιο στοὺς ὤμους· λείπουν τὰ κάτω πόδια καὶ τὸ βάθρο. Σωζ. ὕψ. 0.232 μ., πλάτ. 0.086 μ., διαστ. ὀρθογώνιας ὀπῆς ἐξαερισμοῦ 0.14×0.05 μ. Πηλὸς μαλακός, καστανός. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ράχη, τὸ ὑπόλοιπο τοῦ εἰδωλίου ἐπιχρισμένο μὲ λευκό. Μὲ ρόδινο χρῶμα καλύπτονται τὰ γυμνά, μὲ ἐρυθρὸ ἡ κόμη. Τὸ κίτρινο χρησιμοποιεῖται στὴ στεφάνη, στὸ δεξιὸ χέρι καὶ στὸ δυσδιάκριτο ἀντικείμενο ποὺ κρατεῖ (στλεγγίδα ἢ φορμίσκος μὲ ἀστραγάλους;). Μὲ τὸ ἀριστερὸ καμπτόμενο χέρι κρατεῖ καλοπλασμένο ἀλέκτορα, ὅπως καὶ τὰ πρώιμα εἰδώλια τοῦ γνωστότατου αὐτοῦ βοιωτικοῦ τύπου. Βλ. Higgins, *BMC Terracottas* 220 ἀρ. 825 πίν. 114 (τοῦ 430). Γιὰ τὴ στεφάνη τῆς κόμης καὶ τὴ στλεγγίδα πρβ. τὸ ἑπόμενο στάδιο ἐξέλιξης τοῦ τύπου, αὐτόθι σ. 227 ἀρ. 852 πίν. 119 (ὕστερος 5ος αἰ.).

Ἀρ. εὑρ. 27959. Εἰδώλιο γυναικείας μορφῆς ἱσταμένης σὲ ὑψηλὸ ὀρθογώνιο βάθρο, συγκολλημένο, ὁλόκληρο, ἐκτὸς ἀπὸ τρεῖς μικρὲς ὀπές. Ὕψ. 0.29 μ., ὕψ. βάθρου 0.045 μ., πλάτ. 0.09 μ., βάθ. 0.05 μ. Πηλὸς συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, κίτρινος μὲ κιτρινέρυθρο πυρήνα. Φέρει διάδημα καὶ μὲ τὸ ἀριστερὸ καμπτόμενο χέρι κρατεῖ κυλινδρικὴ πυξίδα, κοσμούμενη μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πίσω πλευρά, ἡ ὁποία καὶ φέρει ἐπιμήκη ὀρθογώνια ἀεραγωγὸ ὀπή, διαστ. 0.11×0.045 μ., τὸ ὑπόλοιπο τοῦ εἰδωλίου καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Ἐρυθρὸ χρῶμα στὴν περίτεχνη κόμμωση, στὸν πέπλο καὶ στὸν χιτώνα. Οἱ δύο ἐρυθρὲς ταινίες στὸ βάθρο πλαισιώνουν τὴ μεταξύ τους μελανή. Κίτρινο χρῶμα στὴν περιοχὴ τῶν κλειδῶν τοῦ στέρνου, στὴ δεξιὰ χειρίδα καὶ σὲ πλατιὰ ζώνη στὸ κάτω μέρος τοῦ χιτώνα. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. Higgins, *BMC Terracottas* 226 ἀρ. 849 πίν. 118. Ὕστερος 5ος αἰ.

Τάφος Τ/40. Πήλινη σαρκοφάγος μέσα σὲ ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 42). Διαστ. σαρκοφάγου 1.60×0.45 μ. Περιεῖχε τὴν ὑπ' ἀρ. 13907 ταινιωτὴ κύλικα καὶ τοὺς ὑπ' ἀρ. 23911-16 ἕξι μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κανθάρους μὲ διάμ. βάσης 0.032 μ. γ' τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος Τ/41. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ βαθὺ ὄρυγμα, τῶν μέσων τοῦ 6ου αἰ. (σχ. 42, 45). Δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 138-141 εἰκ. 27 ΠΠ2 ἀρ. 11 (1 φωτ.).

Τάφος Τ/42. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., διαστ. 1.95×0.70 μ. (σχ. 42). Περιεῖχε ἀγγεῖα τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 5ου αἰ.: κύλικα μὲ ὀρθὰ ἀνθέμια, ἐναλλασσόμενα μὲ σπεῖρες καὶ κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων, κύλικα, ὕψ. 0.07 μ., μὲ κάθετα κυματοειδὴ σχέδια, μελανόμορφο κρατηρίσκο μὲ παράσταση τράγου καὶ πτηνῶν καὶ μελαμβαφὴ φιάλη, διαμ. 0.098 μ., κ.ἄ.

Τάφος Τ/43. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, διαστ. 1.50×0.75 μ., προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., συληµένος (σχ. 42). Περιεῖχε σφαιρικὸ ἀρύβαλλο καὶ ὄστρακα. β' ἥμισυ 6ου αἰ.

Τάφος Τ/44. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, διαστ. 1.85×0.70 μ., προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., κατεστραμμένος (σχ. 42). Περιεῖχε ἀνθεμωτὲς κύλικες, τμῆμα μελαμβαφοῦς καρχεσίου, θραύσματα τριῶν ἄλλων κυλίκων. α' ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/45. Λακκοειδής, διαστ. 2×0.90 μ., μὲ ἴχνη πυρᾶς (σχ. 42). Στὸ ἐσωτερικό του μεγάλο ταφικὸ ἀγγεῖο, ποὺ περιεῖχε μικρότερα ἀγγεῖα σὲ θραύσματα: μελανόμορφο σκύφο μὲ παράσταση Ἀθηνᾶς ἀνάμεσα σὲ συμπλεκόμενα ἀνθέμια, ὕψ. 0.138 μ., τὸν ὑπ' ἀρ. 13906 σκύφο μὲ ἐξίτηλη μελανόμορφη παράσταση, ὕψ. 0.09 μ., κορινθιακὸ ἀρύβαλλο μὲ διακόσμηση τετραφύλλου, ὕψ. 0.051 μ., κρατηρίσκο μελανόχρωμο, ὕψ. 0.045 μ., ἄλλο κρατηρίσκο ἐλλιπή, ὕψ. 0.048 μ., τὶς ὑπ' ἀρ. 13909-10 δύο κορινθιακὲς κοτυλίσκες, τὸν ὑπ' ἀρ. 13908 μελαμβαφὴ κανθαρίσκο καὶ μελαμβαφεῖς σκύφους. Τέλος 6ου-ἀρχὲς 5ου αἰ.

Τάφος Τ/46. Λακκοειδής, διαστ. 2×0.90 μ., μὲ ἴχνη πυρᾶς (σχ. 42). Περιεῖχε κάνθαρο μελανόμορφο μὲ ὑπερυψωμένες λαβές, ὕψ. 0.118 μ., καὶ θραύσματα κανθάρων καὶ μιᾶς κύλικας.

Τάφος Τ/47. Λακκοειδής, διαστ. 1.60×0.70 μ., μὲ ἴχνη πυρᾶς (σχ. 42). Βρέθηκε συληµένος. Περιεῖχε σκύφο μὲ μελανόμορφη παράσταση συμπλεκόμενων πολεμιστῶν ἀνάμεσα σὲ ἀνθέμια, ὕψ. 0.128 μ., τὸν ὑπ' ἀρ. 13917 κορινθιακὸ ἀρύβαλλο μὲ τετράφυλλο, ὕψ. 0.055 μ., τὸ ὑπ' ἀρ. 13919 τμῆμα ἐξαλείπτρου μὲ λεπτοὺς μελανοὺς καὶ ἰώδεις δακτυλίους καὶ τεθλασμένη στὴν ἐπάνω ἐπιφάνεια, ὕψ. 0.046 μ., τὴν ὑπ' ἀρ. 13918 λήκυθο μὲ μελανόμορφη παράσταση δύο ἀντωπῶν ἐλαφιῶν ποὺ βόσκουν στὸν ὦμο, σωζ. ὕψ. 0.165 μ., τμῆμα πήλινου εἰδωλίου, θραύσματα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ μελανόμορφων σκύφων. Ὑστεροαρχαϊκὴ περίοδος.

Τάφος Τ/48. Λακκοειδής, τελείως κατεστραμμένος, μὲ ὑπολείμματα ἐπένδυσης ἀπὸ κεραμίδες (σχ. 42). Πήλινος κιβωτιόσχημος;

Τάφος Τ/49. Λακκοειδής, διαστ. 2.20×1.10 μ., συληµένος (σχ. 49).

Τάφος Τ/50. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἡμικατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 42, 45). Ἐξωτ. διαστ. 2.10×1.05 μ. Διασώθηκε λάγηνος σὲ θραύσματα, ἑλληνιστικῶν χρόνων.

Τάφος Τ/51. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., ἐξωτ. διαστ. 2.30×1.25 μ. (σχ. 42). Περιεῖχε σκυφοειδὲς δίωτο ἀγγεῖο μὲ διακόσμηση πλαστικῶν προσωπείων, ὕψ. 0.059 μ., λύχνο, μὲ ἐρυθρωπὸ βερνίκι, ὕψ. 0.049 μ., τὰ ὑπ' ἀρ. 14145-47 ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ὕψ. 0.08×0.093 μ., τὰ ὑπ' ἀρ. 14149-50 ἀκέραια μελαμβαφὴ φιαλίδια μὲ καμπύλα τοιχώματα, διαμ. 0.061 καὶ 0.055 μ., καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 14148 ἐλλιπὴ πρόχου, ὕψ. 0.07 μ. α΄ τέταρτο 3ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/52. Λακκοειδής, διαστ. 1.95×1 μ., μὲ ἐπένδυση πήλινων πλακῶν. Πήλινος κιβωτιόσχημος (;) (σχ. 42). Περιεῖχε ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ σκύφων. β΄ ἥμισυ 5ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/53. Λακκοειδής, διαστ. 1.70×0.90 μ., μὲ ἐσωτερικὸ ὄρυγμα (σχ. 42). Στὸ ἐσωτερικό του βρέθηκαν ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων.

Τάφος Τ/54. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., διαστ. 1.30×0.50 μ., συλημένος (σχ. 42). Διασώθηκε μικρὴ λήκυθος μὲ μελανόμορφα ἀνθέμια καὶ ὄστρακα ἀνοικτῶν μελαμβαφῶν ἀγγείων. α΄ ἥμισυ 5ου αἰ.

Τάφος Τ/55. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, διαστ. 2×1.10 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.75 μ. (σχ. 42). Περιεῖχε μελαμβαφὴ ὑψίποδα κάνθαρο. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/56. Κεραμοσκεπής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἡμικατεστραμμένος, διαστ. 2×0.70 μ. (σχ. 42). Περιεῖχε ὄστρακα ἀνθεμωτῶν κυλίκων. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ.

Τάφος Τ/57. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἡμικατεστραμμένος, διαστ. 1.50×0.85 μ. (σχ. 42).

Τάφος Τ/58. Κεραμοσκεπής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, διαστ. 1.90×0.55 μ. (σχ. 42). Περιεῖχε δεκαπέντε μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κανθάρους, συγκολλημένους ἀπὸ θραύσματα, ὕψ. 0.222-0.245 μ. καὶ διαμ. βάσης 0.042-0.045 μ. (ἀρ. εὑρ. 11715-18) καὶ λεκανίδα ἄβαφη μὲ τὸ κάλυμμά της, ὕψ. 0.065 μ., μὲ γραμμικὴ διακόσμηση. Τέλος 5ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/59. Λακκοειδής, διαστ. 1.70×0.60 μ., μὲ ἴχνη πυρᾶς, κατεστραμμένος. Περιεῖχε λίγα θραύσματα μελαμβαφῶν ἀγγείων.

Τάφος Τ/60. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., ἡμικατεστραμμένος (σχ. 43). Διαστ. 1.80×0.45 μ. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό του περισυλλέχθηκαν θραύσματα ἀνθεμωτῶν κυλίκων, ὑψιπόδων κανθάρων καὶ ἄλλων μελαμβαφῶν ἀγγείων. Τελευταῖο τέταρτο 5ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/61. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., κατεστραμμένος (σχ. 43). Σωζ. μῆκ. 0.50 μ., πλάτ. 0.90 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 27944-45 ἔνθρονα εἰδώλια, τὰ ὑπ' ἀρ. 27942, 27946 εἰδώλια ἱσταμένης γυναικείας μορφῆς μὲ περίτεχνη κόμμωση καὶ ὀρθογώνια ἀεραγωγὸ ὀπὴ στὴν πίσω πλευρά, τὸ ὑπ' ἀρ. 27947 εἰδώλιο

ἱσταμένου γυμνοῦ ἐφήβου, τὸ ὑπ' ἀρ. 27943 εἰδώλιο ἀγριοχοίρου καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 27941 ἀποτμήματα εἰδωλίων. γ' τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος Τ/62. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., ἡμικατεστραμμένος (σχ. 43). Σωζ. μῆκ. 1.40 μ., πλάτ. 1.05 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.60 μ. Περιεῖχε τὶς ὑπ' ἀρ. 13897-98 μελαμβαφεῖς ληκύθους, ὕψ. ±0.092 μ., λήκυθο ἐλλιπή, σωζ. ὕψ. 0.113 μ., μὲ μελανόμορφη παράσταση τεθρίππου, τὸν ὑπ' ἀρ. 13894 μελαμβαφὴ σκύφο καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 13895 κοτύλη, ποὺ κοσμεῖται μὲ γραμμικὰ θέματα (ὀδοντωτὸ κόσμημα, μαίανδρος, σειρὰ διπλῶν σπειρῶν σὲ ὁριζόντια διάταξη). α' τέταρτο 5ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/63. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συληµένος (σχ. 43). Διαστ. 1.80×0.80 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.25 μ. Διέφυγαν τὴ σύληση κοτύλη μελαμβαφής, ὕψ. 0.10 μ., κάνθαρος μελαμβαφής, ὕψ. 0.122 μ., λήκυθος μελαμβαφής, σωζ. ὕψ. 0.12 μ., λήκυθος, ὕψ. 0.132 μ., καὶ θραύσματα κανθάρων, κυλίκων καὶ ἄλλων κλασικῶν ἀγγείων.

Τάφος Τ/64. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συληµένος, διαστ. 2.40×1.40 μ. (σχ. 43). Περιεῖχε ἀβαφὴ λάγηνο, ὕψ. 0.132 μ., ἕξι ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, ὕψ. 0.10-0.115 μ., ἀμφορίσκο, ὕψ. 0.110 μ., λύχνο, ὕψ. 0.032 μ. 3ος αἰ.

Τάφος Τ/65. Πώρινος κιβωτιόσχημος μὲ κοινὴ τὴ νότια μακριὰ πλευρά του μὲ τὸν Τ/64 (σχ. 43). Ἴδιου προσανατολισμοῦ, συληµένος. Ἐξωτ. διαστ. 2.40×1.30 μ. 3ος αἰ.

Τάφος Τ/66. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἡμικατεστραμμένος, συληµένος (σχ. 43). Σωζ. διαστ. 1.45×0.60 μ. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 24911 ἀποσπασματικὸς μελαμβαφὴς σκύφος μὲ ἰώδεις κατ' ἀποστάσεις ταινίες, ἡ ὑπ' ἀρ. 24912 μελαμβαφὴς κοτύλη, τὰ ὑπ' ἀρ. 27952 ἀποτμήματα εἰδωλίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνεται ἵππος τῆς τεχνικῆς Β μὲ ἐρυθρὲς γραμμώσεις στὴ χαίτη καὶ στὰ πόδια καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 24910 πήλινη ὠοειδοῦς κορμοῦ ἀγνύθα τῆς τεχνικῆς τῆς πολυχρωμίας μὲ διάτρητη τὴν ὀξεία κορυφή της. Ὕστερος 6ος αἰ.

Τάφος Τ/67. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., ἡμικατεστραμμένος. Σωζ. διαστ. 1.10×0.90 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν σκύφων καὶ κανθάρων. Κλασικοὶ χρόνοι.

Τάφος Τ/68. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συληµένος, διαστ. 1.90×0.60 μ. (σχ. 43).

Τάφος Τ/69. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συληµένος, παιδικός (σχ. 43). Διαστ. 1.20×0.55 μ. Περιεῖχε μελαμβαφὲς φιαλίδιο ὕψ. 0.033 μ., μελαμβαφεῖς κανθάρους σὲ θραύσματα, σκύφο μελαμβαφὴ μὲ ἐξηρημένη τὴ ζώνη τῶν λαβῶν, ὕψ. 0.105 μ., καὶ κορινθιακὴ κοτυλίσκη. β' ἥμισυ 6ου αἰ.

Τάφος Τ/70. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 43). Παραβιάσθηκε στὸ ΒΔ. τμῆμα του ἀπὸ τὸν μεταγενέστερο πώρινο κιβωτιόσχημο Τ/64. Σωζ. διαστ. 1×0.45 μ. Ὄστρακα μελαμβαφοῦς κανθάρου καὶ ἀνθεμωτῆς κύλικας. α' ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/71. Κεραμοσκεπής, μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, διαστ. 1.60×0.60 μ., συλη-

μένος· προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 43). Περιεῖχε ἀβαφὲς φιαλίδιο, ὕψ. 0.023 μ., καὶ ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Τ/72. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ· καταστράφηκε στὸ ΝΑ. τμῆμα του ἀπὸ τὸν ἑλληνιστικὸ Τ/74.

Τάφος Τ/73. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἡμικατεστραμμένος (σχ. 43). Περιεῖχε ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, μελαμβαφὴ λύχνο, ἀβαφὴ λύχνο σὲ θραύσματα, ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων καὶ γυάλινο ἀπιόσχημο μυροδοχεῖο γαλάζιου χρώματος, ὕψ. 0.055 μ. 1ος π.Χ. αἰ.

Τάφος Τ/74. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. (σχ. 43). Διαστ. 2.10×0.75 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.50 μ. Μᾶς ἔδωσε τὸ ὑπ' ἀρ. 24908 μεγάλο ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, τὸν ὑπ' ἀρ. 24909 ἀποσπασματικὸ μελαμβαφὴ κάνθαρο καὶ ὄστρακα ἀγγείων τῶν πρώιμων ἑλληνιστικῶν χρόνων.

Τάφος Τ/75. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., διαστ. 1.70× 0.95 μ. (σχ. 43). Περιεῖχε μελανόμορφη οἰνοχόη, ὕψ. 0.098 μ., μὲ παράσταση Διονύσου, μελανόμορφη ὅλπη μὲ παράσταση ὁπλίτη σὲ μετόπη, σωζ. ὕψ. 0.08 μ., τμῆμα μελανόμορφης ληκύθου μὲ παράσταση τεθρίππου, σωζ. ὕψ. 0.126 μ. καὶ τὰ ἀκόλουθα τρία κορινθιακὰ ἀγγεῖα: ἐξάλειπτρο μὲ σειρὰ στιγμῶν στὴ ζώνη τοῦ ὤμου, τριφυλλόστομη οἰνοχόη μὲ κωνικὸ κορμό, ὕψ. 0.074 μ. καὶ τὸ κάτω τμῆμα κυλινδρικῆς πυξίδας. Ἐπίσης τὸ ὑπ' ἀρ. 27956 εἰδώλιο ἔνθρονης Ἀθηνᾶς, τὸ ὁποῖο διασώζει τὸ ἐρυθρὸ χρῶμα στὸ διάδημα, στὸν χιτώνα καὶ στὶς παρυφὲς τοῦ θρόνου. Ἀρχὲς 5ου αἰ.

Τάφος Τ/76. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 43). Παραβιάσθηκε στὸ νότιο ἄκρο του ἀπὸ τὸν πώρινο κιβωτιόσχημο Τ/77. Σωζ. μῆκ. 1.30 μ., πλάτ. 1.05 μ. Περιεῖχε μεγάλο ἀριθμὸ σφαιρικῶν ἀρυβάλλων, ἀκέραιων καὶ σὲ θραύσματα, μὲ παράσταση ὁπλιτῶν, κωμαστῶν κ.ἄ. 580-560 π.Χ.

Τάφος Τ/77. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 43). Ἐξωτ. διαστ. 2.60×1.25 μ. Θραύσματα ἀγγείων ἑλληνιστικῶν χρόνων.

Τάφος Τ/78. Κεραμοσκεπής, παιδικός, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., ἡμικατεστραμμένος (σχ. 43). Διαστ. 0.90×0.40 μ. Περιεῖχε δύο λοπάδες καὶ θραύσματα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος Τ/79. Ὄρυγμα ὠοειδές, ἴδιου προσανατολισμοῦ, διαστ. 1.25×0.90 μ. (σχ. 43). Περιέκλειε ἐγχυτρισμὸ σὲ ἀμφορέα, ὁ ὁποῖος περιεῖχε σφαιρικὸ ἀρύβαλλο, ὕψ. 0.061 μ., πινάκιο, διαμ. 0.105 μ. καὶ τρία μελαμβαφὴ μόνωτα κύπελλα. β΄ τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος Τ/80. Ὄρυγμα ὠοειδές, ἴδιου προσανατολισμοῦ, διαστ. 1.10×0.80 μ. (σχ. 43). Περιέκλειε ἐγχυτρισμό, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδωσε τοὺς ὑπ' ἀρ. 24852-53 σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους μὲ πεντάφυλλο, τρεῖς κοτυλίσκες μὲ ταινίες στὸν κορμό, μελανὲς καὶ ἰώδεις ἐναλλὰξ καὶ ποικίλο διάκοσμο στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, ὕψ. 0.035-0.046 μ., καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 24851 μελαμβαφὲς μόνωτο κυπελλίδιο, ὕψ. 0.05 μ. Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος Τ/81. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 43).

Διαστ. 1.70× 1.05 μ. Περιεῖχε δεκατέσσερις σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὕψ. 0.05-0.075 μ., κορινθιακὴ κοτυλίσκη μὲ γραμμίδια στὴν ταινία τοῦ χείλους, ὕψ. 0.022 μ., μελαμβαφὴ κοτύλη, ὕψ. 0.084 μ., δύο μελαμβαφεῖς κύλικες, ἀττικὸ ἐξάλειπτρο, μικκύλο ἄωτο ἀγγεῖο μὲ φυλλοειδὴ στὸν ὦμο καὶ τὰ ἀκόλουθα εἰδώλια. Τὸ ὑπ' ἀρ. 27957 ἀκέραιο σανιδόσχημο μὲ πόλο καὶ ἑλικοειδὴ βόστρυχο καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 27951 καὶ 27953 ἀποσπασματικά· τὸν ὑπ' ἀρ. 27950 ἱππέα καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 27954 ἵππο, ποὺ καὶ οἱ δύο διατηροῦν ὑπολείμματα τῆς κάθετης καὶ ὁριζόντιας γράμμωσης. Μέσα ἢ γ΄ τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος Τ/82. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος (σχ. 43). Διαστ. 1.65× 0.70 μ. Περιεῖχε τμῆμα βοιωτικοῦ κανθάρου μὲ κωμαστὲς σὲ σκιαγραφία, τμῆμα μελανόμορφης κύλικας καὶ ὄστρακα ἀγγείων τοῦ γ΄ τετάρτου τοῦ 6ου αἰ.

Τάφος Τ/83. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., διαστ. 1.95×0.80 μ. (σχ. 43). Περιεῖχε πέντε σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους, ὕψ. 0.067-0.071 μ. Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος Τ/84. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 43). Διαστ. 1.55× 0.60 μ. Περισυλλέχθηκαν ὄστρακα ὑστεροαρχαϊκῶν ἀγγείων.

Τάφος Τ/85. Πήλινος κιβωτιόσχημος μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., ἡμικατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 43). Διαστ. 1.55×0.60 μ. Μελαμβαφὴ ὄστρακα ἀπὸ ὑψίποδες κανθάρους κυρίως. Τελευταῖο τέταρτο 5ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/86. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 43). Διαστ. 2.20×1.05 μ. Περισυλλέχθηκαν ἀνάμεικτα ὄστρακα ἀπὸ ἀγγεῖα διαφορετικῶν ἐποχῶν (ὑστεροαρχαϊκὰ καὶ α΄ ἡμίσεος 4ου αἰ.).

Τάφος Τ/87. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., συλημένος (σχ. 43). Διαστ. 2.20×1.40 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.80 μ. Ὄστρακα ἀνθεμωτῶν κυλίκων, θραύσματα ὑψιπόδων κανθάρων καὶ σκύφου. Τελευταῖο τέταρτο 5ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/88. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 43). Διαστ. 1.80×0.75 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.35 μ. Περισυλλέχθηκαν δύο σκύφοι ὕψ. 0.11 μ. (μελαμβαφὴς καὶ ταινιωτὸς) καὶ τμήματα ὑψιπόδων κανθάρων καὶ πινακίου. Μέσα 5ου αἰ. (;).

Τάφος Τ/89. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, παραβιασμένος στὸ ΝΑ. τμῆμα του ἀπὸ τὸν Τ/90 (σχ. 43). Σωζ. διαστ. 1.25×0.50 μ. Περιεῖχε μελαμβαφὴ λήκυθο, σωζ. ὕψ. 0.083 μ. καὶ θραύσματα ἀκόμη δύο ληκύθων καὶ κανθάρων. α΄ τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος Τ/90. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεστραμμένος κατὰ τὴ ΒΑ. μακριὰ πλευρά του (σχ. 43). Μῆκ. 2 μ., σωζ. πλάτ. 0.80 μ. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 14139 μελαμβαφὴς σκύφος, ὕψ. 0.105 μ., καὶ θραύσματα μελαμβαφῶν σκύφων καὶ ὑψιπόδων κανθάρων, μελανόμορφων κυλίκων καὶ ληκύθων. Μέσα 5ου αἰ.

Τάφος Τ/91. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ ΝΔ.-ΒΑ., κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 43). Σωζ. μῆκ. 1.10 μ., πλάτ. 0.80 μ. Περιεῖχε τὸν ὑπ' ἀρ. 14140 μελαμβαφὴ σκύφο, ὕψ. 0.073 μ. Ὑστεροκλασικὴ περίοδος.

Τάφος Τ/92. Πήλινη ὀρθογώνια λάρνακα μικροῦ ἀγοριοῦ, προσανατολισμοῦ ΝΔ.-ΒΑ. Ἐξωτ. διαστ. 1.35×0.55 μ. (σχ. 43). Ἦταν κτερισμένη μὲ δύο μελαμβαφεῖς σκύφους, ὕψ. 0.062-0.068 μ., μὲ μικκύλο ἀβαφὴ πίθο, ὕψ. 0.095 μ., καὶ μὲ τριάντα δύο μελαμβαφεῖς κανθάρους διαφόρων τύπων: εἴκοσι ὑψίποδες, ἕξι μὲ κωνικὸ πόδι, τρεῖς μικκύλους μὲ κωνικὸ πόδι καὶ ὑπερυψωμένες λαβές, τρεῖς ἐλλιπεῖς, σωζ. ὕψ. περίπου 0.102 μ. Ἐπίσης μὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 23167 ἀκέραιο, συμπαγὲς εἰδώλιο μόσχου, ὕψ. 0.06 μ., μῆκ. 0.10 μ. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό· ἐρυθρὸ στὸ ρύγχος, στὰ κέρατα, στὴν οὐρά. α' τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος Τ/93. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἡμικατεστραμμένος, σωζ. διαστ. 1.30×0.60 μ. (σχ. 43). Περιεῖχε τὸν ὑπ' ἀρ. 14129 μελαμβαφὴ σκύφο, τὸν ὑπ' ἀρ. 14138 ὑψίποδα κάνθαρο καὶ θραύσματα μελαμβαφῶν κανθάρων, ὑψιπόδων καὶ ἀπόδων, καθὼς καὶ ἕνδεκα ἀνθεμωτὲς κύλικες καὶ λίγα εἰδώλια. Τὰ ὑπ' ἀρ. 23165-66 ἱσταμένου γυμνοῦ νέου, τὴν ὑπ' ἀρ. 23169 κεφαλὴ ἀποσπασματικοῦ εἰδωλίου ἱσταμένης γυναικείας μορφῆς καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 23168 συμπαγὲς εἰδώλιο μόσχου, παρεμφερὲς μὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 23167 τοῦ Τ/92.

Οἱ ἕνδεκα κύλικες, ὅλες μὲ τὴν κυλινδρικὴ ἐξηρημένη ἐκβάθυνση στὸν πυθμένα, ποὺ χαρακτηρίζει τὴν πολυπληθὴ Ὁμάδα τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων, χωρίζονται σὲ ὑποομάδες. Οἱ ὑπ' ἀρ. 14130-34 πέντε κύλικες κοσμοῦνται μὲ ὀρθὰ καὶ ἀνάστροφα ἀνθέμια ἐναλλάξ, ποὺ συνδέονται μὲ βλαστοὺς καὶ παράλληλες στικτὲς γραμμές, ἡ ὑπ' ἀρ. 14136 μὲ ὀρθά, ἀνάστροφα καὶ πλαγιαστὰ ἀνθέμια, ἡ ὑπ' ἀρ. 14137 μὲ σχηματοποιημένο ἄνθος λωτοῦ σὲ κάθε πλευρά, πλαισιωμένο ἀπὸ δύο ἀνθέμια κάτω ἀπὸ διπλὲς καμπύλες, ποὺ ἀκολουθοῦνται ἀπὸ στικτὴ καμπύλη καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 14128 κύλικα μὲ ἀνθέμια, ποὺ ἐναλλάσσονται μὲ ὄστλιγγες. Στὴ δεύτερη ὑποομάδα ἀνήκουν ἡ ὑπ' ἀρ. 14135 καὶ ἄλλες δύο κύλικες, ποὺ φέρουν σὲ κάθε ὄψη θαλλὸ ἐλιᾶς μὲ καρποὺς καὶ στιγμωτὸ κόσμημα. 420-400.

Τάφος Τ/94. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., διαστ. 1.75×0.50 μ. (σχ. 43). Περιεῖχε τοὺς ὑπ' ἀρ. 14160-62 σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους μὲ τετράφυλλο καὶ πεντάφυλλο, μιὰ κορινθιακὴ κοτύλη, ὕψ. 0.125 μ., τὴν ὑπ' ἀρ. 14143 κορινθιακὴ κοτυλίσκη μὲ παχιὲς κοκκίδες στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, ὕψ. 0.04 μ., τὸ ὑπ' ἀρ. 14158 μικκύλο κορινθιακὸ ἐξάλειπτρο, ὕψ. 0.028 μ., μὲ δύο σειρὲς στιγμῶν στὸν ὦμο, πλαισιωμένες ἀπὸ λεπτοὺς μελανοὺς καὶ ἰώδεις δακτυλίους, τοὺς ὑπ' ἀρ. 14141-42 μελαμβαφεῖς κανθαρίσκους καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 14152 μελαμβαφὴ σκύφο, ὕψ. 0.125 μ., διαμ. χείλους 0.14 μ., διαμ. βάσης 0.092 μ., ὁ ὁποῖος φέρει στὸ ἐπίπεδο τῆς μετάβασης πρὸς τὴ δισκοειδὴ βάση ἐξηρημένη ζώνη μὲ ρόπαλα, καὶ στὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικὸ τοῦ κορμοῦ καὶ τοῦ χείλους λεπτοὺς ἰώδεις δακτυλίους. Ὕστερος 6ος αἰ.

Τάφος Τ/95. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 43). Τὸ νότιο ἥμισύ του παραβιάσθηκε ἀπὸ τὸν Τ/94. Σωζ. διαστ. 1×0.60 μ.

Τάφος Τ/96. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., σωζ. διαστ. 1.10×0.70 μ. (σχ. 43). Περιεῖχε τὸν ὑπ' ἀρ. 14159 σφαιρικὸ ἀρύβαλλο μὲ τετράφυλλο, τὴν ὑπ' ἀρ. 14164 μελαμβαφὴ ἄποδα κύλικα καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 14153 μελανόμορφη λήκυθο, ὕψ. 0.187 μ., μὲ παράσταση ὁπλίτη πρὸς τὰ ἀριστερὰ μὲ δόρυ καὶ ἀσπίδα, ποὺ πλαισιώνεται ἀπὸ τέσσερις ἱματιοφόρους μὲ δόρυ· στὸν ὦμο ὄρθιο ἀνθέμιο μεταξὺ δύο ἱματιοφόρων νέων. Ὅμοια ἀκριβῶς μὲ τὴ λήκυθο τῆς Ὁμάδας Ε τῆς Φανυλλίδος (ἀναχώρηση πολεμιστῆ) στὸ *Agora* XXIII 208 ἀρ. 831 πίν. 77. Ὕστερος 6ος αἰ.

Τάφος Τ/97. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 43). Διαστ. 2.30×1.15 μ. Περιεῖχε τὸν ὑπ' ἀρ. 14163 μελαμβαφὴ ὑψίποδα κάνθαρο, διαμ. βάσης 0.068 μ., τοὺς ὑπ' ἀρ. 14165, 14167-68 ὅμοιους, ἀλλὰ ἀποσπασματικούς, τὸ ὑπ' ἀρ. 14169 ἀπότμημα μελαμβαφοῦς ἄποδης κύλικας καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 14170 μελαμβαφὴ σκύφο σὲ θραύσματα. Μέσα ἢ γ΄ τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος Τ/98. Λακκοειδής, διαστ. 1.80×1.10 μ., στρωμένος μὲ κεραμίδες· προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. (σχ. 43). Περισυλλέχθηκαν πολλὰ μελαμβαφὴ ὄστρακα, κυρίως ἀπὸ κανθάρους.

Τάφος Τ/99. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 43). Σωζ. διαστ. 1.50×0.95 μ. Περιεῖχε τρεῖς μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κανθάρους καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 14155 ἀττικὴ μελανόμορφη κύλικα (ὕψ. 0.078 μ., διάμ. χείλους 0.15 μ., διάμ. βάσης 0.062 μ.), ποὺ φέρει σειρὰ ὀρθῶν ἀνθεμίων στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, τὰ ὁποῖα ἐκφύονται ἀπὸ ἐπιμήκη πλοχμό, πλαισιώνονται ἀπὸ λεπτὰ μελανὰ τόξα καὶ ἐναλλάσσονται μὲ λευκὰ ρόπαλα. Ἐπίσης δύο ἀποσπασματικὲς ἀνθεμωτὲς ληκύθους καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 14151 ὁλόκληρη, ἡ ὁποία κοσμεῖται μὲ τρία ὀρθὰ ἀνθέμια, ποὺ ἐκφύονται ἀπὸ πλοχμοειδὲς κόσμημα, περιβάλλονται ἀπὸ λευκὰ τόξα καὶ ἐναλλάσσονται μὲ ρόπαλα. Παρεμφερὴ λήκυθο βλ. στὸ *Ker.* IX 92 πίν. 77.2 (τάφ. 25.2), τοῦ 490.

Τάφος Τ/100. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, ἡμικατεστραμμένος (σχ. 43)· σωζ. διαστ. 1.15×0.65 μ.

Τάφος Τ/101. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ., συλημένος, ἡμικατεστραμμένος (σχ. 43)· σωζ. διαστ. 1.30×0.70 μ.

Τάφος Τ/102. Ἀπὸ κατεστραμμένο λακκοειδή (;) τάφο περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 13882-83 κορινθιακὲς κοτυλίσκες μὲ σειρὰ κάθετων γραμμιδίων στὴ ζώνη τῶν λαβῶν καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 13884 μελανόμορφη λήκυθος. Στὸν ὦμο ἀκτίνες, στὴ βάση τοῦ λαιμοῦ στιγμές. Στὸν κορμὸ ἀνδρικὴ μορφὴ μὲ πέτασο καὶ χλαμύδα, ἀκολουθούμενη ἀπὸ δύο ἱματιοφόρες γυναικεῖες μορφές· ὅλοι κατευθύνονται πρὸς τὰ δεξιὰ σὲ ἔνθρονη θεά. Ὁ πέτασος καὶ τὰ λευκὰ τῶν γυναικῶν μὲ ἐπίθετο λευκό. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν παράσταση ἐξηρημένη ταινία μὲ διπλὴ σειρὰ στιγμῶν. 500-490 π.Χ.

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ 1989. ΧΩΡΟΣ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ Κ(ΟΚΑ) Κ(ΟΛΑ) (σχ. 46-57)

Εἰσαγωγικὰ

Στὸν περίβολο τοῦ ἐργοστασίου τῆς θυγατρικῆς ἑταιρείας τῆς Κόκα Κόλα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμία 3Ε, ἔξω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ νότιο, συρματοπλεγμένο ὅριο τῆς ΕΑΒ, διεξαγάγαμε ἀνασκαφὲς τὸ καλοκαίρι τῶν ἐτῶν 1989 καὶ 1990 καὶ ἀποκαλύψαμε συνολικὰ 220 τάφους. Ὁ τομέας ποὺ ἀνασκάψαμε τὸ 1990 μᾶς ἔδωσε 85 τάφους, κυρίως τῶν κλασικῶν καὶ ἑλληνιστικῶν χρόνων, τελείως κατεστραμμένους καὶ συλημένους. Σώθηκαν 19 ἐνεπίγραφες ἐπιτύμβιες στῆλες, οἱ ὁποῖες δημοσιεύονται ἀνωτ. σ. 46 κέ. Μέρος Πρῶτο κεφ. 2.

Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ 1989 ἦταν πλούσια σὲ εὑρήματα. Ἔφερε στὸ φῶς 135 τάφους, γιὰ

τοὺς ὁποίους ἀδρομερῶς βλ. ἀνωτ. σημ. 3 καὶ λεπτομερέστερα κατωτ. σ. 131 κἑ. (ὑποκεφ. Ὅλοι οἱ τάφοι κατὰ τύπον καὶ τομέα) καὶ σ. 134 κἑ. (Ἀνάλυση τοῦ ΠΠ 5).

Ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ πολὺ ἐπίμηκες τοπογραφικὸ διάγραμμα (σχ. 46, 47), οἱ ἀνασκαφέντες τάφοι κατελάμβαναν ἔκταση μήκ. 130 μ. περίπου καί, ἐκτὸς ἀπὸ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, εἶχαν διαταχθεῖ ἐγκάρσια τοῦ δυτικοῦ κρασπέδου τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία εἶχε κατεύθυνση Β.-Ν., ξεκινοῦσε ἀπὸ τὴν ἀρχαία Τάναγρα, διερχόταν ἀπὸ τὸν χῶρο αὐτὸ καὶ συνεχίζοντας πρὸς τὰ βόρεια, διέσχιζε τοὺς τομεῖς Τ, Σ, Η (σχ. 1) καὶ κατέληγε πιθανὸν στὴ Μυκαλησσό.

Ἐπικρατοῦν οἱ λακκοειδεῖς. Ἀπὸ τοὺς 71 τάφους οἱ 28 ἦσαν ἁπλοὶ ὀρθογώνιοι λάκκοι, οἱ 21 ἔφεραν ἀναβαθμό, μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς διατηροῦσαν μία τουλάχιστον ἀπὸ τὶς καλυπτήριές τους καὶ οἱ 22 περιέκλειαν πρωτογενὴ πυρά (in situ). Ἀκολουθοῦν ἀριθμητικῶς οἱ 23 κεραμοσκεπεῖς καὶ τέλος οἱ 21 πώρινοι κιβωτιόσχημοι.

Οἱ παλαιότεροι, πλούσια κτερισμένοι τάφοι τῶν χρόνων 580-550 (ΚΚ/108, 106, 77, 75, 76, 73, 64, 63, 62, 60, 59) ἐντοπίσθηκαν στὸ νότιο τμῆμα τῆς ἀνασκαφῆς, πλησιέστερα πρὸς τὴν Τάναγρα, τοποθετημένοι ἔξω ἀπὸ τὸ δυτικὸ κράσπεδο τῆς ὁδοῦ, ἐνῶ τέσσερις ἀπὸ αὐτούς (ΚΚ/119, 121, 122, 123) σχημάτιζαν συστάδα σὲ ἀπόσταση 12 μ. πρὸς τὰ ἀνατολικά, διανοιγεντες καὶ αὐτοὶ ἐγκάρσια τοῦ ὑποθετικοῦ ἀνατολικοῦ κρασπέδου τοῦ πλάτους 4 μ. ἀρχαίου δρόμου. Μόνο ὁ πλούσια κτερισμένος, λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ ΚΚ/34, τοῦ 570, βρέθηκε ἀπομονωμένος, σὲ ἀπόσταση 30 μ. βορειότερα ἀπὸ τὸν τελευταῖο, σύγχρονό του τάφο ΚΚ/59.

Στὴν περιοχὴ αὐτὴ κτίσθηκαν στοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους πολλοὶ πώρινοι κιβωτιόσχημοι τάφοι, ποὺ συλήθηκαν ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοκαπήλους. Στὸ βόρειο τελείωμα τοῦ χώρου, ἔξω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ νότιο συρματόπλεγμα τῆς ΕΑΒ, ὑπολείμματα ἑνὸς μνημειώδους ταφικοῦ περιβόλου τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων, τοῦ ὁποίου διατηρεῖται ἡ ΝΔ. γωνία. Σωζ. μῆκ. δυτικῆς ὄψης 3.50 μ., πωρολίθων: μῆκ. 1.25 μ., πλάτ. 0.60 μ.

Οἱ ὑπόλοιποι τάφοι ὅλων τῶν περιόδων, λακκοειδεῖς καὶ κεραμοσκεπεῖς, καθὼς καὶ οἱ λίγες παιδικὲς ταφές, ἐκτείνονται σὲ ὅλο τὸ μῆκος τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ, εὑρισκόμενοι οἱ περισσότεροι ἔξω ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸ κράσπεδό της. Μόνο στὸ νότιο τμῆμα τοῦ χώρου ἀποκαλύφθηκαν τάφοι καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ δυτικὸ κράσπεδό της.

Τάφος ΚΚ/1. Πήλινη λάρνακα νηπίου ἀψιδωτῆς μορφῆς, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. Σχ. 46.1. Ἐξωτ. διαστ. 1.20×0.54×0.22 μ. Περιεῖχε ἕναν ἀμφορίσκο μὲ εὐρὺ λαιμὸ καὶ ὁριζόντιες λαβὲς καὶ δεκαπέντε σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ ὑπ' ἀρ. 20104-14 ἔνδεκα κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους. β΄ τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/2. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἡμικατεστραμμένος, κατεύθυνσης Β.-Ν. (σχ. 48). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 174 πίν. 50.3 ΠΠ1 ἀρ. 9. 570 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/3. Πήλινη ὀρθογώνια λάρνακα νηπίου, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένη. Σχ. 46.2. Ἐξωτ. διαστ. 0.80×0.25 μ., σωζ. ὕψ. 0.28 μ. β΄ ἥμισυ 6ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/4. Μονολιθικὴ σαρκοφάγος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἡμικατεστραμμένη, συλημένη. 5ος αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/5. Τμῆμα πήλινου, ὀρθογώνιας διατομῆς, ἀγωγοῦ (πειόσχημος), ποὺ χρησίμευσε ὡς μονοκέραμος τάφος νηπίου· ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ.

46.3). Σωζ. μῆκ. 0.80 μ., πλάτ. 0.25 μ., ὕψ. 0.24 μ. Πρβ. τὸν Σ/41, τῶν μέσων τοῦ 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/6. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ στὶς τέσσερις πλευρὲς καὶ μὲ ἀσβεστολιθικὲς καλυπτήριες, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 53.1). Συλημένος, μὲ κατεστραμμένες τὶς τρεῖς ἀπὸ τὶς τέσσερις καλυπτήριές του. Μῆκ. κυρίως τάφου 2 μ., πλάτ. 0.60 μ., βάθ. 0.54 μ., διαστ. καλυπτήριας πλάκας 1.28×0.62×0.27 μ. Διέφυγαν τὴ σύληση δέκα μελαμβαφεῖς κάνθαροι (ἀρ. εὑρ. 24130-38) καὶ δέκα κανθαρίσκοι, φιάλη, τμήματα σιδερένιας στλεγγίδας, χάλκινο καρφί. Μέσα 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/7. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος. Σωζ. μῆκ. 1.36 μ., πλάτ. 0.40 μ., βάθ. κάτω ἀπὸ τὸν ἀναβαθμὸ 0.22 μ.

Τάφος ΚΚ/8. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἡμικατεστραμμένος, συλημένος. Πλάτ. πυρᾶς 0.45 μ.

Τάφος ΚΚ/9. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 53.2). Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. ὀρύγματος 1.12 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.58 μ., βάθ. θήκης 0.60 μ. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 17825 μελαμβαφὴς ὑψίπους κάνθαρος καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 16592-93, 18794 τρεῖς ἀνθεμωτὲς κύλικες. Τέλος 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/10. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Μῆκ. 1.78 μ., πλάτ. 0.56 μ., βάθ. πυθμένα 0.74 μ. Σχεδὸν ἀκέραιο κυάθιο καὶ σιδερένιο καρφί.

Τάφος ΚΚ/11. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 53.4). Ἐξωτ. διαστ. 2.45×1.20 μ., ὕψ. πώρινων πλακῶν 0.58 μ., διαστ. καλυπτηρίων πλακῶν 1.30×0.62×0.20 μ. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 16189 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, τὸ ὑπ' ἀρ. 15937 ἀποσπασματικὸ εἰδώλιο μικροῦ γυμνοῦ παιδιοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ λυγισμένο χέρι πέφτουν πλούσιες οἱ πτυχώσεις τοῦ ἱματίου του, τρία κεφαλάκια ταναγραιῶν καὶ σιδερένιο ἔλασμα (λαβὴ στλεγγίδας;). Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος ΚΚ/12. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, μὲ κατεστραμμένες τὶς καλυπτήριες. Ἐξωτ. διαστ. 2.20×1.04 μ., ὕψ. πωροπλακῶν 0.64 μ. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/13. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, μὲ κατεστραμμένες τὶς καλυπτήριες. Ἐξωτ. διαστ. 2.50×1.10 μ., ὕψ. πωροπλακῶν 0.70 μ. Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 17826 ἀβαφὴς οἰνοχόη μὲ ζεύγη ἐντύπων δακτυλίων κατ' ἀποστάσεις, τὸ ὑπ' ἀρ. 19896 μελαμβαφὲς κυάθιο, οἱ ὑπ' ἀρ. 19899-900 δύο μελαμβαφεῖς σταμνίσκοι καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16611-21 ἔνδεκα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα· ἐπίσης λύχνος, χάλκινο ἔλασμα, σιδερένια στλεγγίδα, ἀγκίστρι καὶ ὀκτὼ καρφιά. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/14. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ μὲ τὸν μεταγενέστερο ΚΚ/13, ὁ ὁποῖος κατέστρεψε τὴ ΒΔ. γωνία τοῦ παρόντος· συλημένος. Διαστ. 1.80×0.66 μ. Περισυλλέχθηκαν θραύσματα δέκα περίπου ταινιωτῶν κυλίκων. Ἀναφέρομε τὰ ὑπ' ἀρ. 22134 καὶ 22135, τῶν ὁποίων ὅλες οἱ ταινίες ἀποδίδονται μὲ ἐρυθρὸ γάνωμα, κατ' ἀποστάσεις στὸ ἐσωτερικὸ καὶ στὸ ἐξωτερικό του. β΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/15. Μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα τάφος κτιστὸς μὲ ἐπάλληλες λίθινες πλάκες, καλυπτόμενος μὲ παχιὲς ὀρθογώνιες ἀσβεστολιθικές, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλη-

μένος. Σπάνιου τύπου. Μόνο ἡ μία ἀπὸ τὶς τέσσερις καλυπτήριες διατηρεῖται στὴ θέση της (σχ. 53.3). Διαστ. ὀρύγματος 2.60×1.35 μ., διαστ. κυρίως τάφου 1.92×0.50×0.56 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.52 μ., διαστ. καλυπτήριας 1.12×0.62×0.25 μ. Δύο σιδερένια καρφιά. Μέσα 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/16. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ στὶς τέσσερις πλευρὲς καὶ μὲ λίθινες καλυπτήριες, ὅμοιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Ἀπὸ τὶς τέσσερις καλυπτήριες διατηροῦνται στὴ θέση τους οἱ δύο πρὸς τὰ δυτικά (σχ. 53.5). Διαστ. κυρίως τάφου 2.10×0.66 μ., βάθ. θήκης 0.56 μ., διαστ. μεγαλύτερης καλυπτήριας 1.16×0.62×0.30 μ. Θραύσματα ἀνθεμωτῶν κυλίκων καὶ μελαμβαφῶν ὑψίποδων κανθάρων. α΄ ἥμισυ 4ου (;).

Τάφος ΚΚ/17. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ λίθινες καλυπτήριες, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος. Ὅλες οἱ καλυπτήριες θραύστηκαν ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους. Μῆκ. ὀρύγματος 1.90 μ., πλάτ. 0.82 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ., βάθ. θήκης 0.64 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 3.40 μ. Ὑπολείμματα ὀστῶν, παραμερισμένα στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ τάφου. Θραύσματα μελαμβαφῶν κανθάρων, μεγάλο σιδερένιο καρφὶ ὀξειδωμένο, μικρὸ σιδερένιο στέλεχος. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/18. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ δύο λίθινες καλυπτήριες, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἀσύλητος (σχ. 50.2). Παιδικός (;). Διαστ. κυρίως τάφου 1.65×0.50 μ., βάθ. θήκης 0.45 μ., διαστ. λίθινων καλυπτηρίων 0.90×0.90×0.20 μ. Τὸ ΝΑ. τμῆμα του παραβιάσθηκε ἀπὸ τὸν μεταγενέστερο πώρινο κιβωτιόσχημο ΚΚ/13. Τὸ ἀνατολικὸ ἥμισυ τοῦ πυθμένα καλυπτόταν ἀπὸ δεκαοκτώ, κυρίως μεγάλα ἀγγεῖα, δηλαδὴ ἀπὸ δεκατέσσερις ταινιωτὲς κύλικες, ποὺ συνιστοῦν τὸ τελευταῖο στάδιο ἐξέλιξης τῶν ἀνθεμωτῶν (ἀρ. εὑρ. 16578-79, 17824, 18790-93 κ.ἄ.), ἀπὸ τρεῖς μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κανθάρους με ὑποτυπώδη δίσκο βάσης, καὶ ἀπὸ τὸν ὑπ' ἀρ. 19901 ἀκέραιο μελαμβαφὴ λύχνο. γ΄ τέταρτο 4ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/19. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. κυρίως τάφου 1.58×0.56 μ., βάθ. θήκης 0.55 μ. Περισυλλέχθηκαν ἀκέραια ἀνθεμωτὴ κύλικα καὶ θραύσματα ἀνθεμωτῶν κυλίκων, τὸ ὑπ' ἀρ. 19091 ἀποσπασματικὸ ἐρυθρόμορφο ἀνοικτὸ ἀγγεῖο μὲ μορφὴ ἀνδρὸς στὸ ἐσωτερικό του, θραύσματα χάλκινης στλεγγίδας καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 16202-05 τέσσερα ἀποσπασματικὰ εἰδώλια γυναικείας μορφῆς ἱσταμένης σὲ ὑψηλὸ βάθρο, ποὺ διατηροῦν ὑπολείμματα ἐρυθροῦ καὶ κίτρινου χρώματος. Τέλος 5ου - α΄ τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/20. Ὀρθογώνια πήλινη λάρνακα, παιδική, ὅμοιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένη στὸ δυτικὸ τμῆμα της, συλημένη (σχ. 47.1). Σωζ. μῆκ. 0.80 μ., πλάτ. 0.74 μ., σωζ. ὕψ. 0.20 μ. Θραύσματα ὑψιπόδων μελαμβαφῶν κανθάρων, ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, ἀποτμήματα εἰδωλίου ταναγραίας. Τελευταῖο τέταρτο 4ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/21. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος. Διαστ. 2.10×0.90 μ., βάθ. θήκης 0.94 μ. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 17832 μελαμβαφὲς καρχέσιο καὶ σὲ θραύσματα οἱ ὑπ' ἀρ. 22147, 22221 κ.ἄ. μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κάνθαροι καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 22142-44 τρεῖς ἀνθεμωτὲς κύλικες μὲ σταυρίδια καὶ συστήματα ἐναλλήλων ἀμειβόντων μεταξὺ τῶν ἀνθεμίων. Τέλος 5ου - ἀρχὲς 4ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/22. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἀσύλητος (σχ. 50.1). Διαστ.

2.14×0.40 μ., βάθ. θήκης 0.72 μ. Τὸ πρῶτο στρῶμα τοῦ τάφου περιεῖχε τὰ ὑπ' ἀρ. 16591, 17830-33 πέντε ἀκέραια μελαμβαφὴ καρχέσια καὶ ἄλλα τρία σὲ θραύσματα, μόνωτο κύπελλο καὶ μικκύλο σφαιρικοῦ κορμοῦ ἀγγεῖο· ἐπίσης τὶς ὑπ' ἀρ. 22166-67 ἀνθεμωτὲς κύλικες μὲ τὰ ἀνθέμια νὰ ἐκφύονται ἀπὸ τὶς γενέσεις τῶν λαβῶν. Στὸ δεύτερο στρῶμα ὑπῆρχαν κοτυλίσκη, δύο μόνωτα κύπελλα, ἀποτμήματα εἰδωλίου γυμνοῦ νέου μὲ τὸ σῶμα ἐπιχρισμένο μὲ ρόδινο χρῶμα, χάλκινη στλεγγίδα σὲ θραύσματα, σιδερένιο στέλεχος. Ὁ τάφος πρέπει νὰ ἀνῆκε σὲ ἔφηβο. 425-375 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/23. Μονολιθικὴ σαρκοφάγος μὲ καλυπτήριες, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 47.2)· δημοσιεύεται κατωτ. σ. 243 πίν. 128.3 ΠΠ1 ἀρ. 52. γ' τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/24. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἀσύλητος. Διαστ. 1.76×0.58 μ., βάθ. θήκης 0.56 μ. Στὴν ἀνατολικὴ ἄκρη τοῦ τάφου βρέθηκαν κατὰ χώραν τὸ ὑπ' ἀρ. 18650 ἐρυθρόμορφο ληκύθιο μὲ ἀνθέμιο σὲ μετόπη, οἱ ὑπ' ἀρ. 16166, 19825-28 πέντε μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κάνθαροι μὲ ὑποτυπώδη δίσκο βάσης (διαμ. 0.038 μ.) καὶ θραύσματα ὅμοιων κανθάρων, σταμνίσκος, κομμάτια σιδερένιας στλεγγίδας. α' τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/25. Ἀβαθὴς λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 50.4). Διαστ. κυρίως τάφου 1.75×0.40 μ., βάθ. θήκης 0.36 μ. Βρέθηκαν κατὰ χώραν καὶ καμένοι ἀπὸ τὴν πυρὰ δύο ὑψίποδες μελαμβαφεῖς κάνθαροι, δύο κοτυλίσκες, σκυφίδιο, τὰ ὑπ' ἀρ. 15862-63 εἰδώλια γυμνοῦ ἱσταμένου ἐφήβου μὲ τὸ σῶμα ἐπιχρισμένο μὲ ρόδινο χρῶμα καὶ τὶς λευκὲς βάσεις κοσμούμενες μὲ κίτρινη καὶ κόκκινη ταινία, καὶ πήλινη πυραμιδοειδὴς ἀγνύθα· περισυλλέχθηκαν ἐπίσης δύο σάκκοι μὲ ὄστρακα καμένων μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ ἀνθεμωτῶν κυλίκων. Τελευταῖο τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/26. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.85×0.74 μ., βάθ. θήκης 0.70 μ. Περισυλλέχθηκαν θραύσματα ὑψιπόδων μελαμβαφῶν κανθάρων (ἀρ. εὐρ. 22124 κ.ἄ.), οἱ ὑπ' ἀρ. 22149-156 ὀκτὼ ἀποσπασματικὲς ἀνθεμωτὲς κύλικες καὶ σιδερένιο στέλεχος. Μέσα 4ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/27. Σαρκοφάγος ἀπὸ κογχυλιάτη λίθο, τοποθετημένη μέσα σὲ βαθὺ ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Τελείως κατεστραμμένη, συλημένη (σχ. 54.1). Διαστ. ὀρύγματος 3×1.40 μ., διαστ. σαρκοφάγου 1.34×0.70 μ., πάχ. τοιχ. πυθμένα 0.10 μ. Ἀπὸ τὴν ἐπίχωση τοῦ ὀρύγματος περισυλλέχθηκαν ἀποσπασματικὰ μελαμβαφὴ ἀγγεῖα, ὅπως τὸ ὑπ' ἀρ. 22159 μόνωτο κύπελλο, ἀνθεμωτὲς κύλικες (ἀρ. εὐρ. 22157 κ.ἄ.) καὶ ἄλλα ἀνθεμωτὰ ἀγγεῖα (ἀρ. εὐρ. 22158, λαιμὸς κλειστοῦ ἀγγείου μὲ ἐξηρημένη ζώνη κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος, ἡ ὁποία κοσμεῖται μὲ κλάδους ἐλιᾶς), ἀποτμήματα δύο εἰδωλίων γυμνῶν ἐφήβων τοῦ γνωστοῦ βοιωτικοῦ τύπου, θραύσματα χάλκινης στλεγγίδας, χάλκινο κουταλάκι, ἕξι σιδερένια καρφιά. Τελευταῖο τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/28. Λακκοειδὴς παιδικὸς τάφος μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος. Διαστ. κυρίως τάφου 1.52×0.64 μ., βάθ. θήκης 0.30 μ. Ἀποτμήματα εἰδωλίων, μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀνήκουν σὲ ἐφήβους καὶ ἔχουν τὸ σῶμα ἐπιχρισμένο μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα (παρεμφερὴ μὲ τὰ εἰδώλια τοῦ ΚΚ/25). Ὀξειδωμένο καρφί. α' ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/29. Πήλινη σαρκοφάγος (ἐλάχιστα τμήματά της διατηροῦνται) μέσα σὲ

ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Διαστ. ὀρύγματος 1.90×0.62 μ. Ὄστρακα ὑψιπόδων μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ ἀνθεμωτῶν κυλίκων, ἀποτμήματα εἰδωλίων καὶ μεταξύ τους κεφαλή, σιδερένιο καρφί. Τελευταῖο τέταρτο 5ου αἰ. μᾶλλον.

Τάφος ΚΚ/30. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος. Διαστ. 1.86×0.82 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.70 μ. Ὄστρακα ὑψιπόδων μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ ἀνθεμωτῶν κυλίκων. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/31. Παιδικός, λακκοειδής, μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, συλημένος. Πρόκειται γιὰ τετράγωνο ἀβαθὲς ὄρυγμα, πλευρᾶς ± 0.72 μ., μὲ τὶς τέσσερις πλευρὲς ἐπιχρισμένες μὲ λεπτὸ στρῶμα κονιάματος (;), ποὺ σώζεται σὲ ὕψ. 0.30 μ., ὅσο καὶ τὸ σωζόμενο ὕψος τοῦ τάφου. Τὰ ἐλάχιστα ὄστρακα προέρχονται ἀπὸ ἄωτο πινάκιο καὶ ἀπὸ ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος ΚΚ/32. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 54.2). Οἱ πώρινες καλυπτήριες θραύστηκαν ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους. Ἐξωτ. διαστ. 2.16× 1.14 μ., ὕψ. ὀρθοστατῶν 0.60 μ. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/33. Πώρινος κιβωτιόσχημος μεγάλου μήκους (ἐξωτ. διαστ. 3.30×1.05 μ.), τὸ ὁποῖο δικαιολογεῖται ἀπὸ τὸ ὅτι ὑπάρχει στὸ ἀνατολικὸ τρίτο του ἐγκάρσια πώρινη πλάκα, ποὺ τὸν χωρίζει στὸν κανονικοῦ μεγέθους δυτικὸ τάφο καὶ σὲ ἕνα τάφο νηπίου, ἐσωτ. διαστ. 0.60×0.62×0.70 μ. (σχ. 54.3). Πιθανὸν πρόκειται γιὰ ταφὴ μητέρας καὶ νεογνοῦ, ποὺ πέθαναν κατὰ τὸν τοκετό. Γιὰ παρεμφερεῖς διπλὲς ταφὲς βλ. Ἀνδρειωμένου, *Κεραμεικὸν Ἐργαστ.* 122 κἑ. σημ. 401 τάφ. 12 (ΜΑΚ/ΙΧ) καὶ 13 (ΜΑΚ/VIII) πίν. 1.4.

Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ μεγάλου τάφου περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 16163-65, 18507-08 πέντε ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, τὸ ὑπ' ἀρ. 16208 εἰδώλιο ἀγριόχοιρου μὲ ἀεραγωγὸ ὀπὴ στὴν κοιλιὰ καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 15716 χρυσὴ δανάκη μὲ κρανοφόρο κεφαλὴ πρὸς τὰ δεξιά (Ἀλέξανδρος;)· ἐπίσης μικρὰ χάλκινα ἐλάσματα, χάλκινη βελόνη καὶ ἑπτὰ σιδερένια καρφιά. Τελευταῖο τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/34. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, πλούσια κτερισμένος, ἀσύλητος (πίν. 53.1-2 σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 176 κἑ. πίν. 53-57 ΠΠ1 ἀρ. 12. 570 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/35. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, μὲ κατεστραμμένες τὶς πώρινες καλυπτήριές του. Ἐξωτ. διαστ. 2.30×1.18 μ., ὕψ. ὀρθοστατῶν 0.60 μ. Στὴ ΝΑ. γωνία τοῦ πυθμένα ὀπὴ ἀνοιγμένη λοξὰ στὸν ποῦρο, διαμ. 0.07 μ. Λίγα ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος ΚΚ/36. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος, συλημένος. Σωζ. ἐξωτ. μῆκ. 2 μ., ὕψ. ὀρθοστατῶν 0.60 μ. Διατηροῦνται μόνον ἡ νότια καὶ ἡ δυτικὴ πλευρά του. Ἀπὸ τὴν ἐπιχρισμένη ἐσωτερική του ἐπιφάνεια διατηρήθηκε μικρὸ κομμάτι κονιάματος, χρώματος κεραμιδί, πάχ. 0.007 μ.

Τάφος ΚΚ/37. Πήλινη ὀρθογώνια λάρνακα παιδιοῦ μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένη, κατεστραμμένη· λείπει τὸ κάλυμμά της. Διαστ. 1.30× 0.45×0.15 μ. Περισυλλέχθηκε ἡ ὑπ' ἀρ. 18431 βάση μελαμβαφοῦς κανθάρου, σχήματος ἀντεστραμμένου ἐχίνου, διαμ. 0.068 μ. Γιὰ τὴ γραπτὴ ἐπιγραφὴ ΝΙ, ποὺ φέρει, βλ. ἄνωτ.

Μέρος Πρῶτον κεφ. 2 σ. 45 ἐπιγραφὴ ἀρ. 72. Πρβ. τὴν ὑπ' ἀρ. 17878 βάση κανθάρου τοῦ ΚΚ/99 μὲ ὅμοιο dipinto. Ἀρχὲς 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/38. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος· κατεστραμμένη ἡ ἀνατολικὴ πωρόπλακα τῆς βόρειας πλευρᾶς καὶ ὅλες οἱ καλυπτήριες (σχ. 54.4). Ἐξωτ. διαστ. 2.34×1.04 μ., ὕψ. ὀρθοστατῶν 0.60 μ. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 21832 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, χάλκινο στέλεχος, σιδερένιο καρφί. α' ἥμισυ 3ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/39. Μονολιθικὴ σαρκοφάγος, ποὺ τῆς λείπει ἡ ἀνατολικὴ καλυπτήρια πλάκα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 54.5). Ἐξωτ. διαστ. 2.55×1.20×0.90 μ., πάχ. τοιχ. 0.24 μ., πάχ. καλυπτηρίων 0.08 μ., διαστ. μεσαίας καλυπτήριας 1.36×0.74 μ. Τὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματα καλύπτονται μὲ λεπτὸ στρῶμα πηλοῦ, ἐπιχρισμένο μὲ λευκὸ κονίαμα. Διακρίνεται καὶ διακόσμηση στὴν ἀνατολικὴ πλευρά. Μελανή, πλάτ. 0.01 μ., ταινία περιέτρεχε καὶ τὶς τέσσερις πλευρὲς σὲ ὕψ. 0.30 μ. ἀπὸ τὸν πυθμένα· ἐπάνω ἀπὸ αὐτὴ ἴχνη ἐρυθροῦ χρώματος μέσα σὲ ὀρθογώνια μετόπη. Περισυλλέχθηκαν τὰ μηριαῖα ὀστὰ τοῦ νεκροῦ καὶ τρία ὀξειδωμένα καρφιά. Κλασικοὶ χρόνοι.

Τάφος ΚΚ/40. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, ἡμικατεστραμμένος. Ἐξωτ. διαστ. 2.30×0.88 μ., ὕψ. ὀρθοστατῶν 0.60 μ. Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 18995 χάλκινη βελόνη καὶ ἐλάχιστα ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/41. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, μὲ κατεστραμμένες τὶς καλυπτήριες πλάκες (σχ. 54.6). Ἐξωτ. διαστ. 2.36×1.20 μ., ὕψ. ὀρθοστατῶν 0.55 μ., πάχ. 0.23 μ. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν μόνωτο χυτροειδὲς ἀκέραιο, πινάκιο σὲ θραύσματα, δύο ἀγγεῖα σὲ θραύσματα, ἔντονα ὀξειδωμένο καρφί. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/42. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, κατεστραμμένος στὸ ἀνατολικό του τμῆμα καὶ χωρὶς τὶς καλυπτήριες (σχ. 55.1). Ἐξωτ. διαστ. 2.32×1.18 μ., σωζ. ὕψ. ὀρθοστατῶν 0.60 μ., πάχ. 0.28 μ. Τὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματα τοῦ τάφου ἐπιχρισμένα μὲ λεπτὸ στρῶμα λευκοῦ κονιάματος. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/43. Μονολιθικὴ παιδικὴ σαρκοφάγος, τοποθετημένη μέσα σὲ βαθὺ ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Συλημένη, κατεστραμμένη (σχ. 50.3). Ἐξωτ. διαστ. σαρκοφάγου 1.30×0.52 μ., ὕψ. 0.46 μ., πάχ. τοιχ. 0.12 μ., βάθ. πυθμένα ὀρύγματος ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 3.20 μ., πλάτ. ὀρύγματος 0.86 μ. Ἀπὸ τὴν ἐπίχωση τοῦ ὀρύγματος περισυλλέχθηκαν σφαιρικὸς ἀρύβαλλος, μικρὴ λήκυθος, εἰδώλιο καθιστοῦ σκύλου (;), ἀποτμήματα εἰδωλίων ἵππων καὶ ἱππέων. Τέλος 6ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/44. Λακκοειδὴς παιδικὸς τάφος μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, κατεστραμμένος (σχ. 55.2<α>). Διαστ. 1.35×0.46 μ., βάθ. πυθμένα 2.40 μ. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 15934 ἀκέραιο εἰδώλιο ἔνθρονης Ἀθηνᾶς, ἀποτμήματα εἰδωλίου ἱππέα, κορμὸς χοιριδίου. Ἀρχὲς 5ου αἰ. Πρβ. τὰ κτερίσματα τοῦ ΚΚ/48.

Τάφος ΚΚ/45. Κεραμοσκεπὴς μέσα στὸν μαλακὸ πρασινωπὸ ποῦρο, ἴδιου προσανατολισμοῦ, τελείως κατεστραμμένος, συλημένος. Διαστ. ὀρύγματος 1.84×0.66 μ., βάθ.

πυθμένα 2.50 μ. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 22187 ἀποσπασματικὸς κανθαρίσκος τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ καὶ πήλινος βῶλος. β΄ τέταρτο 6ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/46. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, κατεστραμμένος (σχ. 50.5). Διαστ. 1.76×0.44×0.34 μ. Λύχνος ἀκέραιος καὶ εἰδώλιο γυναικείας καθημένης μορφῆς.

Τάφος ΚΚ/47. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.65×0.75 μ. Περισυλλέχθηκαν πήλινο σφαιρικὸ ἀντικείμενο, ἀποτμήματα εἰδωλίων, ἀναβάτης ἵππου καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 20405 μικρὴ μελανόμορφη λήκυθος μὲ παράσταση δύο δρομέων καὶ τρίτης δυσδιάκριτης μορφῆς. Ἀρχὲς 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/48. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἀσύλητος. Διαστ. ὀρύγματος 1.76×0.38×0.42 μ. Ἀπὸ τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς περισυλλέχθηκαν μικρὴ λήκυθος, μελαμβαφὴς κοτύλη μὲ ἀκτίνες στὴ βάση, κύλικα πολὺ χονδρῶν τοιχωμάτων μὲ μορφὲς σὲ σκιαγραφία, θραύσματα κύλικας τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν μὲ πτηνὰ τῆς Τάξεως ΙΙ (ἐπιχρισμένης μὲ λευκὸ καὶ κοσμούμενης μὲ μεγάλο ἀνθέμιο μὲ φύλλα ἐρυθρὰ καὶ κίτρινα ἐναλλάξ. Πρβ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 148 εἰκ. 29 ΠΠ2 ἀρ. 13 [Κ/1]) καὶ ἡ δακτυλιόσχημη βάση μεγάλου σκύφου, στῆς ὁποίας τὸν ἐξηρημένο δίσκο ὑπάρχει χαραγμένο ἀμελῶς ἕνα μεγάλο Α (βλ. ἀνωτ. κεφ. 2, σ. 44, χάραγμα ἀρ. 67). Περισυλλέχθηκαν ἐπίσης λίγα σιδερένια καρφιὰ καὶ ἀρκετὰ εἰδώλια (τρία ἔνθρονης θεᾶς, ἵππος, χοιρίδιο κ.ἄ.). Ἀρχὲς 5ου αἰ. Πρβ. τὰ κτερίσματα τοῦ ΚΚ/44.

Τάφος ΚΚ/49. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ὅμοιου προσανατολισμοῦ, ἀσύλητος. Διαστ. 1.65×0.65 μ. Ὅλα τὰ κτερίσματα βρέθηκαν στὴ ΒΑ. γωνία του. Τὰ ὑπ' ἀρ. 15283-85 τρία ἀκέραια εἰδώλια ἔνθρονης Ἀθηνᾶς, τὸ ὑπ' ἀρ. 15295 ἀκέραιο ἱσταμένης γυναικείας μορφῆς καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 15845-46 ἀκέραια, κοῖλα ἐσωτερικῶς εἰδώλια κάπρου καὶ κριοῦ μὲ ἀεραγωγὸ ὀπὴ στὴν κοιλιά. 480-460 (;).

Τάφος ΚΚ/50. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 55.4). Διαστ. 1.60×0.56 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.40 μ.

Τάφος ΚΚ/51. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἀσύλητος (σχ. 51.1). Διαστ. 1.72×0.52×0.30 μ., πάχ. καμπύλων κεραμίδων 0.02 μ. Ἡ ἀνατολικὴ κεραμίδα τῆς βόρειας μακρᾶς πλευρᾶς φέρει ἐξωτερικά «δακτυλιὲς κεραμέως». Τὰ λίγα κτερίσματα εἶχαν τοποθετηθεῖ ἔξω ἀπὸ τὴ νότια πλευρὰ τοῦ τάφου. Ἀκέραιο μόνωτο κύπελλο καὶ μόνωτο χυτροειδές, ταινιωτὴ κύλικα σὲ θραύσματα καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 16622 μελαμβαφὴς κοτύλη βολβοειδοῦς κορμοῦ. γ΄ τέταρτο 4ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/52. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, ἡμικατεστραμμένος, ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 55.3<α>). Μῆκ. ὀρύγματος 1.75 μ., πλάτ. τάφου 0.30 μ., πάχ. κυρτῶν κεραμίδων 0.025 μ. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 17842 μελαμβαφὴς ὑψίπους κάνθαρος, διαμ. δίσκου βάσης 0.034 μ. καὶ δύο ταινιωτὲς κύλικες (ἀρ. εὑρ. 18652 κ.ἄ.). Μέσα 4ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/53. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 55.3<β>). Διαστ. κυρίως τάφου 2×0.52×0.64 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 3.50 μ. Τὸ ΒΑ. τμῆμα του παραβιάσθηκε ἀπὸ τὸν μεταγενέστερο ΚΚ/52, τοῦ ὁποίου ὁ πυθμένας βρίσκεται κατὰ 1.05 μ. ὑψηλότερα. Κοτυλίσκη ἀκέραια, λίγα ἀποτμήματα εἰδωλίων, σιδερένια καρφιά. Ἀρχὲς 5ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/54. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 55.2<β>). Διαστ. 1.88×0.84 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια 3 μ. Ἡ ΒΔ. γωνία του παραβιάσθηκε ἀπὸ τὸν μεταγενέστερο ΚΚ/44, τοῦ ὁποίου ὁ πυθμένας βρίσκεται κατὰ 0.60 μ. ψηλότερα. Στὸν πυθμένα ἔντονα ἴχνη πυρᾶς, ἀποτυπωμένα στὸν ποῦρο. Περισυλλέχθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 21869 σφαιρικὸς ἀρύβαλλος μὲ πεντάφυλλο, ὄστρακα σφαιρικῶν ἀρυβάλλων, τὰ ὑπ' ἀρ. 23487-89 κορινθιακὰ ἐξάλειπτρα, οἱ ὑπ' ἀρ. 23479-86 μελαμβαφεῖς βραχύποδες κάνθαροι, τὸ ὑπ' ἀρ. 15282 εἰδώλιο περιστεριοῦ, ἵππος, ἀποτμήματα εἰδωλίων ζώων. γ' τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/55. Μονολιθικὴ παιδικὴ σαρκοφάγος, τοποθετημένη μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένη. Λείπει μόνο ἡ καλυπτήρια πλάκα (σχ. 51.2). Ἐξωτ. διαστ. σαρκοφάγου 1.26×0.54×0.36 μ., πάχ. τοιχ. 0.07 μ., βάθ. πυθμένα ὀρύγματος ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια 2.85 μ. 5ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/56. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ. Διαστ. ὀρύγματος 2.10×1.10 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 3.30 μ. Ἀπὸ τὸ ἀναμοχλευμένο ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου προέρχονται: τρεῖς μικκύλοι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, κοσμούμενοι μὲ τετράφυλλο καὶ ἀπότμημα σανιδόμορφου εἰδωλίου τῆς τεχνικῆς Β. Ὄστρακα πολλῶν μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ κανθαρίσκων μὲ σειρὰ λευκῶν σταγόνων κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος (γιὰ τὴν τεχνικὴ πρβ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 145 σημ. 64 εἰκ. 25), μιᾶς τουλάχιστον μελαμβαφοῦς κύλικας μὲ ἀσαφὲς χάραγμα κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος. Σωζ. μῆκ. 0.036 μ., ὕψ. 0.028 μ., πάχ. τοιχώματος 0.003 μ.) καὶ δύο μελανόμορφων σκυφοκυλίκων μὲ μετάλλιο στὸν πυθμένα· τέλος, θραύσματα κυλίκων τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν μὲ πτηνὰ τῆς Τάξεως ΙΙ (μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ ἐρυθρὰ ἀνθέμια. Πρβ. τὴν κύλικα τοῦ ΚΚ/48, ἀνωτ. σ. 118). Ἀρχὲς 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/57. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα στὸν ποῦρο, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, τελείως κατεστραμμένος. Διαστ. ὀρύγματος 2×0.48×0.66 μ.

Τάφος ΚΚ/58. Πήλινη ὠοειδὴς λάρνακα νηπίου, τοποθετημένη μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα στὸν ποῦρο, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., μὲ κατεστραμμένο τὸ κάλυμμά της (πίν. 2.7-8). Διαστ. ὀρύγματος 1.10×0.44×0.65 μ. (ὕψος), βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια 2.65 μ., διαστ. λάρνακας 0.98×0.35×0.20 μ. Ἔξω ἀπὸ τὴ λάρνακα βρέθηκαν κοτύλη, οἱ ὑπ' ἀρ. 15481-84 κοτυλίσκες, μικκύλη ἄωτη πυξίδα, ἡ ὑπ' ἀρ. 15487 ἀκέραια μελαμβαφὴς τριφυλλόστομη οἰνοχοΐσκη μὲ ἰώδεις ταινίες καὶ δακτυλίους κατ' ἀποστάσεις, ὁ ὑπ' ἀρ. 15480 ἀρύβαλλος μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὁ ὑπ' ἀρ. 15485 καλαθίσκος τῆς τεχνικῆς τῆς πολυχρωμίας καὶ θραύσματα ἵππων. γ' τέταρτο 6ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/59. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 183 πίν. 65.1-2, 3, 4 ΠΠ1 ἀρ. 16. 570-560 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/60. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 49). Ἕνα εἰδώλιό του εὐτραφοῦς ἵππου μὲ ἀναβάτη δημοσιεύεται ἀνωτ. σ. 21 κἑ. σημ. 76 καὶ σ. 195, πίν. 6.1-2 ΠΠ1 ἀρ. 24Β. 560 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/61. Πήλινη λάρνακα νηπίου, ὠοειδοῦς σχήματος, κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος της κατεστραμμένη. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 205 πίν. 91-3 ΠΠ1 ἀρ. 33. 550-540 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/62. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἀσύλητος (σχ. 49). Ὀπὴ λοξῆς κατεύθυνσης στὸν πυθμένα τοῦ τάφου, διαμ. 0.08 μ. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 175 πίν. 52.1-5. ΠΠ1 ἀρ. 11. 570 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/63. Πήλινη ὀρθογώνια λάρνακα ἐνηλίκου, ἡμικατεστραμμένη, συλημένη (σχ. 51.4). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 186 πίν. 68.2,3 ΠΠ1 ἀρ. 21. 570-560 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/64. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἀσύλητος (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 178 κἑ. πίν. 58-63 ΠΠ1 ἀρ. 13. 570 π.Χ.

«Τάφος» ΚΚ/65. Λακκοειδὲς ὄρυγμα στὸν ποῦρο, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 51.3). Διαστ. 1.80×0.60×0.60 μ. Περιεῖχε ὀστὰ ἵππου (;).

Τάφος ΚΚ/66. Λακκοειδὲς ὄρυγμα στὸν ποῦρο, ἴδιου προσανατολισμοῦ· συλημένος ὁ τάφος. Διαστ. ὀρύγματος 2×0.60 μ., βάθ. πυθμένα 2.50 μ. Περισυλλέχθηκε ὁ ὑπ' ἀρ. 21815 σφαιρικὸς ἀρύβαλλος μὲ πεντάφυλλο ρόδακα καὶ χρήση ἰώδους στὰ φύλλα. β΄ ἥμισυ 6ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/67. Ἐγχυτρισμὸς σὲ δύο πίθους, ἑνωμένους στὸ στόμιο, τοποθετημένους σὲ ὄρυγμα μέσα στὸν ποῦρο. «Δίδυμος» τάφος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἀσύλητος. Τὰ κτερίσματα τοποθετημένα ἐξωτερικά, ἑκατέρωθεν τοῦ τάφου. Πέντε σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (οἱ ὑπ' ἀρ. 17799-801 μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὁ ὑπ' ἀρ. 17828 μὲ ταινία δύο σειρῶν στιγμῶν, πλαισιούμενη ἑκατέρωθεν ἀπὸ δύο συστήματα τριῶν δακτυλίων, ὁ ὑπ' ἀρ. 18792 μὲ σειρὰ ὁπλιτῶν πρὸς τὰ δεξιά), ὁ ὑπ' ἀρ. 17810 φωτεινοῦ βάθους ἀσκός, κοσμημένος μὲ μελανὲς ταινίες, τὰ ὑπ' ἀρ. 19897, 19902 μελαμβαφὴ κυπελλίδια καὶ τέσσερα ἀκέραια εἰδώλια· ὁ ὑπ' ἀρ. 15908 ἱππέας καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 15903α-β καὶ 15848 ἵπποι. 570 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/68. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, ἡμικατεστραμμένος. Σωζ. μῆκ. 1.20 μ., πλάτ. 0.50 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια 2.20 μ. Περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 17847-50 μελαμβαφεῖς κάνθαροι σὲ θραύσματα. Ἀρχὲς 5ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/69. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.80×0.50 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.40 μ. Στὴ δυτικὴ ἄκρη τοῦ πυθμένα ὀπή, διαμ. 0.12 μ., βάθ. 0.18 μ., ὅπου βρέθηκε τμῆμα χάλκινης στλεγγίδας. Ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ μονώτων κυπέλλων. 5ος αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/70. Λακκοειδής, τελείως κατεστραμμένος, ἴδιου προσανατολισμοῦ· διασώθηκαν δύο σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι καὶ εἰδώλιο ἵππου, χωρὶς τὰ σκέλη καὶ τὴν οὐρά. Βλ. κατωτ. σ. 204 πίν. 91.2 ΠΠ1 ἀρ. 32. 550-540 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/71. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 51.5). Διαστ. τάφου 1.80×0.50×0.28 μ., βάθ. πυθμένα ὀρύγματος ἀπὸ τὴν

ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.60 μ. Ἔξω ἀπὸ τὸν τάφο βρέθηκαν κατὰ χώραν σκυφίδιο καὶ ἀνθεμωτὴ κύλικα σὲ θραύσματα μὲ σπειροειδὴ διακόσμηση στὴ ζώνη τῶν λαβῶν. Ἐσωτερικὰ ὑπῆρχαν ὄστρακα ἀνθεμωτῶν κυλίκων. α΄ ἥμισυ 4ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/72. Κεραμοσκεπής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος, συλημένος (σχ. 52.1). Διαστ. 1.70×0.46×0.23 μ.

Τάφος ΚΚ/73. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, μὲ εὐρύτατο στόμιο σὲ σχέση μὲ τὸν πυθμένα, ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 172 κἑ. πίν. 48-49 ΠΠ1 ἀρ. 6. 570 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/74. Ἐγχυτρισμὸς σὲ ταφικὸ πίθο, κατεστραμμένος, συλημένος. Περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 17802-04 κορινθιακὲς κοτυλίσκες μὲ κάθετα γραμμίδια στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, ἡ ὑπ' ἀρ. 17829 ἀκέραια μελαμβαφὴς ὑδρίσκη, μελαμβαφὴς κανθαρίσκος καὶ τμῆμα εἰδωλίου ἔνθρονης Ἀθηνᾶς. Τέλος 6ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/75. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 183 κἑ. πίν. 66, 67.1,2,3 ΠΠ1 ἀρ. 17. 570-560 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/76. Λακκοειδής, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 182 πίν. 64.5,6 ΠΠ1 ἀρ. 15. 570-560 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/77. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 197 πίν. 8.1,2 ΠΠ1 ἀρ. 26. 550 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/78. Πήλινη ὀρθογώνια σαρκοφάγος μέσα σὲ ὄρυγμα, καλυπτόμενη μὲ κυρτὲς κεραμίδες, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένη. Διαστ. 1.80×0.38× 0.48 μ. Ἔξω ἀπὸ τὴ ΝΔ. γωνία τοῦ τάφου βρέθηκαν κατὰ χώραν ἀγγεῖο σὲ θραύσματα, ἀκέραιος λύχνος, τμήματα σιδερένιας στλεγγίδας καὶ χάλκινο νόμισμα ἐφθαρμένο. 5ος αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/79. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἡμικατεστραμμένος, συλημένος. Διαστ. 1.80×0.45 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.60 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων, ταινιωτῶν κυλίκων, πινακίων. Μέσα 4ου αἰ.(;).

Τάφος ΚΚ/80. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 55.5). Ἐξωτ. διαστ. 2.60×1.30 μ., ὕψ. πώρινων πλακῶν 0.64 μ., πάχ. νότιων πλακῶν 0.24 μ., βόρειων 0.42 μ. Ἐλάχιστα ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος ΚΚ/81. Πώρινη σαρκοφάγος μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Ἡμικατεστραμμένη, συλημένη (σχ. 52.2). Διαστ. σαρκοφάγου 2.05×0.82×0.70 μ., πάχ. τοιχ. 0.12 μ., βάθ. πυθμένα ὀρύγματος ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια 3.50 μ. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου ὄστρακα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων καὶ ἀνθεμωτῶν κυλίκων, ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ τὰ ὑπ' ἀρ. 15497-98 ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα. Τελευταῖο τέταρτο 4ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/82. Λακκοειδὴς στὸν μαλακό, ὑποπράσινο βράχο, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.76×0.38 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια 2.40 μ. Ὄστρακα μεγάλων ἀβαφῶν ἀγγείων καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 18891 σιδερένια στλεγγίδα σὲ δύο τεμάχια. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος ΚΚ/83. Λακκοειδὴς στὸν μαλακό, ὑποπράσινο βράχο, ἴδιου προσανατολισμοῦ,

συλημένος. Διαστ. 2×0.60 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.50 μ. Λίγα ὄστρακα ἀπὸ μεγάλα ἀβαφὴ ἀγγεῖα, τρία ὀξειδωμένα καρφιά. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι (;).

Τάφος ΚΚ/84. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, κατεστραμμένος. Διαστ. τάφου 1.90×0.70×0.42 μ. Ὀξειδωμένο καρφί.

Τάφος ΚΚ/85. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, ἴδιου προσανατολισμοῦ, κατεστραμμένος, συλημένος. Διαστ. ὀρύγματος 2.20×0.60×0.30 μ. Περισυλλέχθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 15505 στρογγύλου στομίου καὶ σφαιρικοῦ κορμοῦ πρόχους, ποὺ καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ λύχνος σὲ θραύσματα. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/86. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 2.20×0.60 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.70 μ. Περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 15994-96 τρία ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ ὀστέινη περόνη. Προχωρημένοι ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος ΚΚ/87. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, τελείως κατεστραμμένος. Διαστ. ὀρύγματος 1.85×0.60 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.30 μ. Θραύσματα πινακίων.

Τάφος ΚΚ/88. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, τελείως κατεστραμμένος. Διαστ. ὀρύγματος 1.80×0.30 μ., βάθ. πυθμένα 2.65 μ. Ἐλάχιστα ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων.

Τάφος ΚΚ/89. Πώρινος κιβωτιόσχημος μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (σχ. 56.1). Ἐξωτ. διαστ. 2.46×1.04 μ., ὕψ. πωροπλακῶν 0.66 μ., πάχ. 0.25 μ., βάθ. πυθμένα ὀρύγματος 2.70 μ. Τὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματα ἐπιχρισμένα μὲ ἀμμοκονίαμα. Ἔξω ἀπὸ τὴ ΝΔ. γωνία τοῦ τάφου ἀκέραιο πινάκιο καὶ τμῆμα ἀτρακτοειδοῦς μυροδοχείου· ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό του τμῆμα χάλκινης στλεγγίδας. Μέσα 3ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/90. Λακκοειδὴς στὸν μαλακὸ βράχο, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἀσύλητος. Διαστ. 1.86×0.60 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.20 μ. Βρέθηκαν κατὰ χώραν δύο εἰδώλια ἀνδρικῆς μορφῆς καὶ θραύσματα μεγάλου ἀγγείου. Περισυλλέχθηκαν καὶ τὰ μηριαῖα ὀστὰ τοῦ σκελετοῦ. Τελευταῖο τέταρτο 5ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/91. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.84×0.50 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.40 μ. Περισυλλέχθηκαν θραύσματα μεγάλου ὑψιλαίμου ἀγγείου μὲ σφαιρικὸ κορμὸ καὶ ψευδολαβές, ὁ ὑπ' ἀρ. 15405 μελαμβαφὴς λύχνος, χάλκινο καὶ σιδερένιο καρφί. α' ἥμισυ 3ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/92. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, παιδικός, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος. Διαστ. 1.50×0.50 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια 2.35 μ. Λίγα θραύσματα ἀπὸ μεγάλο ἀβαφὲς ἀγγεῖο καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 15503 ἀκέραιο ἐρυθροβαφὲς φιαλίδιο. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος ΚΚ/93. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 56.2). Ἐξωτ. διαστ. 2.30×1.12 μ., σωζ. ὕψ. πωροπλακῶν 0.66 μ., πάχ. ἀπὸ 0.24-0.30 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.65 μ. Ὑπολείμματα τῆς ἀμμοκονίας, ἡ

ὁποία ἐκάλυπτε τὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματα. Στὴ ΒΑ. γωνία τοῦ πυθμένα ὀπὴ διαμ. 0.05 μ. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/94. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, τελείως κατεστραμμένος. Διαστ. ὀρύγματος 1.62×0.55 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.40 μ.

Τάφος ΚΚ/95. Κεραμοσκεπής, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου, μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, τελείως κατεστραμμένος. Διαστ. ὀρύγματος 2.40× 0.66 μ., βάθ. πυθμένα ὀρύγματος 2.80 μ. Περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 15502 ἐρυθροβαφὲς φιαλίδιο, θραῦσμα πινακίου, στόμιο μεγάλου ἀγγείου. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/96. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος· λείπουν οἱ καλυπτήριές του (σχ. 56.3). Ἐξωτ. διαστ. 2.36×1.08 μ., ὕψ. πωροπλακῶν 0.58 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.65 μ. Οἱ πλάκες τῶν στενῶν πλευρῶν εἶναι πολὺ καλὰ δουλεμένες μὲ ἰδιαίτερα λεία ἐπιφάνεια. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου ὁ ὑπ' ἀρ. 15437 ἀκέραιος ἐρυθροβαφὴς λύχνος μὲ μαυρισμένο μυκτήρα. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/97. Λακκοειδὴς στὸν μαλακὸ ὑποπράσινο βράχο, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.80×0.60 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.65 μ. Λιγοστὰ ὄστρακα ἑλληνιστικῶν ἀγγείων καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 15499 ἀκέραιο ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο.

Τάφος ΚΚ/98. Κεραμοσκεπὴς ἡμικυλινδρικοῦ τύπου, μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα· ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, ἐντελῶς κατεστραμμένος. Διαστ. ὀρύγματος 1.95× 0.50 μ., βάθ. θήκης 0.75 μ. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

Τάφος ΚΚ/99. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἀσύλητος (σχ. 56.4). Διαστ. 1.50×0.86 μ., πλάτ. αὔλακας πυρᾶς 0.40 μ., βάθ. αὔλακας 0.36 μ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πολλὰ ὄστρακα τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς περιεῖχε τοὺς ὑπ' ἀρ. 15475-76 σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους μὲ πεντάφυλλο, τὴν ὑπ' ἀρ. 15504 κορινθιακὴ κοτυλίσκη μὲ φυλλάρια στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, ἀποτμήματα εἰδωλίων ἵππων, σιδερένιο στέλεχος στριφτό. Γιὰ τὴ γραπτὴ ἐπιγραφὴ ΝΙ στὴν ὑπ' ἀρ. 17878 βάση κανθάρου βλ. ἀνωτ. σ. 45 κεφ. 2 γραπτὴ ἐπιγραφὴ ἀρ. 71. Πρβ. τὴν ὑπ' ἀρ. 18431 βάση κανθάρου τοῦ ΚΚ/37 μὲ ὅμοια γραπτὴ ἐπιγραφή. Ἀρχὲς 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/100. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἀσύλητος (σχ. 48). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 220 κἑ. πίν. 103.4, 5, 104.1 ΠΠ1 ἀρ. 39. Ἀρχὲς 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/101. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., παραβιασμένος στὴ ΒΔ. γωνία του ἀπὸ τὸν μεταγενέστερο, πώρινο κιβωτιόσχημο ΚΚ/102, ἀσύλητος. Ὑψομετρικὴ διαφορὰ πυθμένων τάφων ΚΚ/101 καὶ ΚΚ/102: 0.60 μ. (σχ. 56.5). Σωζ. μῆκ. 1.60 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.65 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 3.10 μ. Στὴ ΝΔ. γωνία τοῦ πυθμένα βρέθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 15438-47 δέκα ἀκέραιοι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ἕνας μικκύλος καὶ θραύσματα ἄλλων ἀρυβάλλων· στὴ ΒΑ. γωνία μεγάλο μόνωτο μελαμβαφὲς ἀγγεῖο μὲ ταινιωτὴ διακόσμηση. Πολλὰ σιδερένια ἐλάσματα (γωνίες στερέωσης ξύλινου φερέτρου;) καὶ δύο ὀξει-

δωμένες σιδερένιες λαβές, ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ καὶ τὴ δυτικὴ στενὴ πλευρά του. Μέσα 6ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/102. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, μὲ θραυσμένες τὶς καλυπτήριές του (σχ. 52.4). Ἐξωτ. διαστ. 2.25×1.12 μ., ὕψ. πωροπλακῶν 0.66 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.65 μ. Ὄστρακα μελαμβαφῶν κυπέλλων κ.ἄ. Πρώιμος ἑλληνιστικός (;).

Τάφος ΚΚ/103. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, κατεστραμμένος κυρίως στὸ ἀνατολικὸ τμῆμα του (σχ. 48). Τὸ ἐπίχρισμα τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ τάφου διατηρεῖται στὴν πλάκα τῆς δυτικῆς στενῆς πλευρᾶς. Σωζ. ἐξωτ. μῆκ. 2.16 μ., πλάτ. 1.12 μ., ὕψ. πλακῶν 0.76 μ. Διασώθηκε ὁ ὑπ' ἀρ. 16159 μελαμβαφὴς λύχνος. 3ος αἰ.

Τάφος ΚΚ/104. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Α.-Δ., συλημένος (σχ. 56.6). Ἐξωτ. διαστ. 2.20×1.08 μ., ὕψ. πλακῶν 0.66 μ. Στὴ βόρεια μακριὰ πλευρὰ σώζεται τὸ παχὺ ἐπίχρισμα καὶ ἡ πάχ. 0.003 μ., ἔντονου ἐρυθροῦ χρώματος ἀμμοκονία, ἡ ὁποία ἐκάλυπτε ὁλόκληρο τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου· ἐλάχιστα ἑλληνιστικὰ ὄστρακα.

Τάφος ΚΚ/105. Πώρινος κιβωτιόσχημος, συλημένος (σχ. 57.1). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 255 πίν. 143.1-4 ΠΠ1 ἀρ. 74. Τοῦ 330-300 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/106. Ἐγχυτρισμὸς μέσα σὲ πίθο (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 173 πίν. 50.1-2 ΠΠ1 ἀρ. 7. 570. Βλ. καὶ τὸν ἑπόμενο, ΚΚ/107, τάφο.

Τάφος ΚΚ/107. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Α.-Δ., ἀσύλητος (πίν. 50.1). Διαστ. 1.70×0.50 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.15 μ. Περιεῖχε τὰ ἀκόλουθα ἀγγεῖα: Δύο κορινθιακὲς κοτυλίσκες καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 15388-89 ἀπιόσχημα ἀλάβαστρα, τὸ πρῶτο μὲ διπλὴ σειρὰ στιγμῶν, ποὺ πλαισιώνεται ἀπὸ δύο συστήματα περιμετρικῶν δακτυλίων, τὸ δεύτερο μὲ παράσταση γρύπα. Εἴκοσι δύο σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ ὑπ' ἀρ. 15391-94 φέρουν μία ἢ δύο ζῶνες μὲ σειρὲς στιγμῶν καὶ περιμετρικοὺς δακτυλίους, οἱ ὑπ' ἀρ. 15395-97 ἀνήκουν στὴν Ὁμάδα τῆς Ποδοσφαίρας (football aryballoi), ὁ ὑπ' ἀρ. 15390 φέρει μεγάλο ρόδακα· ἀπὸ τοὺς ἀρυβάλλους μὲ παράσταση ἐμβιων ὄντων οἱ ὑπ' ἀρ. 15400-01 κοσμοῦνται μὲ σειρήνα, ὁ ὑπ' ἀρ. 15399 μὲ λέοντα καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 15398 μὲ κάπρο. Τοῦ 570. Πιθανότατα ἀνῆκε σὲ γυναίκα ποὺ πέθανε στὸν τοκετό, τῆς ὁποίας τὸ θανὸν νεογνὸ τοποθετήθηκε στὸν ἐγχυτρισμὸ ΚΚ/106.

Τάφος ΚΚ/108. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, παιδικός (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 165 κἑ. πίν. 42-43 ΠΠ1 ἀρ. 3. 580 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/109. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Α.-Δ. Παιδικός (σχ. 52.3). Διαστ. ὀρύγματος πυρᾶς 1.35×0.44×0.35 μ. Θραύσματα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων καὶ ἀνθεμωτῶν κυλίκων, σιδερένια στλεγγίδα ἐλλιπὴς καὶ ἀποτμήματα πολλῶν εἰδωλίων γυναικῶν μὲ περίτεχνη ὀγκώδη κόμμωση, ἱσταμένων ἐπὶ ὑψηλοῦ βάθρου μὲ τὸ δεξιὸ χέρι στὸ στῆθος. Μερικὰ διατηροῦν πολὺ ἔντονα τὰ χρώματά τους, τὸ ρόδινο καὶ τὸ κίτρινο. Πρβ. τὰ εἰδώλια τοῦ Τ/16, κατωτ. σ. 228 κἑ. πίν. 110.4<α, β>, 111.1-4 ΠΠ1 ἀρ. 48. 420-400 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/110. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ βαθὺ ὄρυγμα, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, κατεστραμμένος. Διαστ. 1.60×0.50 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.80 μ.

Τάφος ΚΚ/111. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ βαθὺ ὄρυγμα, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, κατεστραμμένος. Σχεδὸν ἴδιων διαστάσεων.

Τάφος ΚΚ/112. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., συλημένος (σχ. 57.5). Διαστ. ὀρύγματος 1.80×0.90 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.47 μ., βάθ. πυθμένα 2.70 μ. Πολλὰ θραύσματα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων καὶ ἀρκετὲς βάσεις εἰδωλίων γυμνῶν ἐφήβων, ποὺ ἀφαιρέθηκαν ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους. Τελευταῖο τέταρτο 5ου αἰ.

Τάφος ΚΚ/113. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος. Διαστ. ὀρύγματος 1.80×1.05 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.54 μ., βάθ. πυθμένα 3.20 μ.

Τάφος ΚΚ/114. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.55×0.75 μ., βάθ. πυθμένα 2.60 μ.

Τάφος ΚΚ/115. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, παιδικός· ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.45×0.44 μ., βάθ. πυθμένα 2.50 μ.

Τάφος ΚΚ/116. Λακκοειδής, παιδικός (;), ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.50×0.50 μ., βάθ. πυθμένα 2.50 μ. Λίγα ὄστρακα ἀνθεμωτῶν κυλίκων, ἀποτμήματα εἰδωλίων γυναικείων μορφῶν, ἱσταμένων σὲ ψηλὸ βάθρο.

Τάφος ΚΚ/117. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 1.75×0.45 μ., βάθ. πυθμένα 2.40 μ.

Τάφος ΚΚ/118. Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὄρυγμα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, κατεστραμμένος. Διαστ. 1.84×0.48 μ., βάθ. πυθμένα 2.50 μ.

Τάφος ΚΚ/119. Λακκοειδής, ἀσύλητος (πίν. 80.3 σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 197 κἑ. πίν. 80-84 ΠΠ1 ἀρ. 27.

Τάφος ΚΚ/120. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἀσύλητος. Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 184 πίν. 67.4<α,β,γ,δ> ΠΠ1 ἀρ. 18.

Τάφος ΚΚ/121. Λακκοειδής, ἀσύλητος (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 174 κἑ. πίν. 51.1-4 ΠΠ1 ἀρ. 10.

Τάφος ΚΚ/122. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, συλημένος (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 173 κἑ. πίν. 50.4 ΠΠ1 ἀρ. 8.

Τάφος ΚΚ/123. Λακκοειδής, συλημένος (σχ. 49). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 185 πίν. 67.5<α,β> ΠΠ1 ἀρ. 19.

Τάφος ΚΚ/124. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος. Διαστ. 1.75×0.45 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.50 μ. Λίγα θραύσματα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων. Τελευταῖο τέταρτο 5ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/125. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ. Διαστ. 2.08×0.56 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια 1.50 μ. Τὸ ΒΑ. τμῆμα του παραβιάσθηκε ἀπὸ μεταγενέστερο μνημειώδη ταφικὸ περίβολο. Περισυλλέχθηκαν ἕξι ἀποσπασματικοὶ ὑψίποδες κάνθαροι (διάμ. βάσης 0.063 μ. Ἀρ. εὑρ. 23467-72) καὶ ὄστρακα πολλῶν ἄλλων, δύο βραχύποδες κάνθαροι (ἀρ. εὑρ. 23473-74), τρεῖς μελαμβαφεῖς σκύφοι (ἀρ. εὑρ. 23475-76, 25829) καὶ δύο ἀποσπασματικὲς ἀνθεμωτὲς κύλικες (ἀρ. εὑρ. 25834-35). Γιὰ τὸ χάραγμα ἐπάνω σὲ λαβὴ κανθάρου βλ. ἀνωτ. κεφ. 2 χάραγμα ἀρ. 65. Ἀπὸ τὸν τάφο περισυλλέχθηκαν ἐπίσης ἀποτμήματα εἰδωλίων γυμνοῦ νέου σὲ ψηλὸ βάθρο, μικρὸ εἰδώλιο ἔνθρονης γυναικείας μορφῆς, τοῦ ὁποίου λείπει τὸ κεφάλι, καὶ τὸ ὁποῖο διατηρεῖ τὸ λευκὸ ἐπίχρισμα στὸ ἱμάτιο καὶ τὸ κόκκινο χρῶμα στὸν χιτώνα καί, τέλος, ἀκέραιο πήλινο αὐγό. 440-430 π.Χ.

Τάφος ΚΚ/126. Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος, μὲ κατεστραμμένες τὶς καλυπτήριές του. Ἐξωτ. διαστ. 2.25×1.30 μ., ὕψ. πλακῶν 0.65 μ.

Τάφος ΚΚ/127. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, μὲ κατεστραμμένες τὶς καλυπτήριές του. Σχ. 57.2. Ἐξωτ. διαστ. 2.16×1.14 μ., ὕψ. πλακῶν 0.60 μ.

Τάφος ΚΚ/128. Βαθὺς λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ μόνο στὴ βόρεια πλευρά του καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, ἴδιου προσανατολισμοῦ. Διαστ. 2.45×0.90 μ., βάθ. πυθμένα 2.35 μ. Πολλὰ θραύσματα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων καὶ πολλὰ ἀποτμήματα ἀνθεμωτῶν κυλίκων καὶ σκύφων μὲ γυναικεῖες μορφὲς σὲ σκιαγραφία· εἰδώλιο χοιριδίου, ἱσταμένης γυναικείας μορφῆς καὶ ἀποτμήματα ἄλλων γυναικείων εἰδωλίων. Τελευταῖο τέταρτο 5ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/129. Ἀσβεστολιθικὴ σαρκοφάγος μέσα σὲ βαθὺ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμὸ καὶ στὶς τέσσερις πλευρές, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (σχ. 57.3). Συλημένη, μὲ κατεστραμμένες τὶς δύο ἀπὸ τὶς τρεῖς καλυπτήριές της. Διαστ. ὀρύγματος 2.60×1.75 μ., πλάτ. ἀναβαθμοῦ στὶς μακρὲς πλευρὲς 0.30 μ., στὶς στενὲς 0.16 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.90 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 2 μ. Ἐξωτ. διαστ. σαρκοφάγου 1.93×0.92×0.66 μ., πάχ. τοιχώματος 0.11 μ., πάχ. καλυπτήριας 0.26 μ. Σὲ βάθ. 0.50 μ. ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ τάφου βρέθηκαν πεταμένα ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους ἀποτμήματα τριῶν εἰδωλίων γυναικός, σπασμένο χοιρίδιο, θραύσματα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ ἀποτμήματα χαλκῆς στλεγγίδας. Στὸ ὕψος τοῦ ἀναβαθμοῦ ὑπῆρχαν πάλι ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ ἀποτμήματα εἰδωλίων, ἀλλὰ καὶ δύο σιδερένια στελέχη (λαβὲς στλεγγίδων;). Διέφυγαν τῆς προσοχῆς τῶν τυμβωρύχων τὰ ἀκόλουθα κτερίσματα, ποὺ εἶχαν τοποθετηθεῖ στὴ ΝΑ. γωνία τοῦ τάφου, στὸν κενό, πλάτ. 0.15 μ., ἐνδιάμεσο χῶρο μεταξὺ ἀναβαθμοῦ καὶ καλυπτήριας καὶ βρέθηκαν κατὰ χώραν: Ὁμάδα Α. Τρεῖς μελανόμορφες λήκυθοι ἡ μία δίπλα στὴν ἄλλη (οἱ ὑπ' ἀρ. 17469-70 μὲ τρία ὀρθὰ ἀνθέμια ἐναλλασσόμενα μὲ ρόπαλα, ἡ ὑπ' ἀρ. 18506 μὲ ἀνακεκλιμένη μορφή [Διόνυσος;] μεταξὺ δύο ὄρθιων [σάτυρος καὶ μαινάδα;]), κύλικα σὲ θραύσματα μὲ γραμμικὴ διακόσμηση καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 20390 πήλινος καρπὸς μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα· στὴ μικρὴ κοιλότητα τῆς κορυφῆς του ὀπὴ ἐξαερισμοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐκκινοῦν τέσσερις αὐλακώσεις, ποὺ σχηματίζουν ἰσάριθμα ἐξάρματα (κοῖλα καὶ ὑψηλὰ τῶν Ἀρχαίων)· κυδώνι; Ὁμάδα Β. Μικρὴ λήκυθος μὲ ἀνθέ-

μιο, ἀμφορίσκος μὲ παράσταση, πήλινη πεπλατυσμένη σφαίρα μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα, ἀποτμήματα λαβῆς σιδερένιας στλεγγίδας. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς σαρκοφάγου περισυλλέχθηκαν ὄστρακα ἀγγείων τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. καὶ σιδερένια στλεγγίδα σὲ θραύσματα.

Τάφος ΚΚ/130. Λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος, κατεστραμμένος στὸ ἀνατολικό του τμῆμα. Σωζ. μῆκ. 1.34 μ., πλάτ. 0.86 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.90 μ. Περισυλλέχθηκαν θραύσματα μελαμβαφῶν κανθάρων, κεφαλὴ καὶ ἀποτμήματα ἀπὸ εὐμέγεθες εἰδώλιο γυναίκας, ψῆφος ἀπὸ ὑαλόμαζα χρώματος κυανοῦ τοῦ κοβαλτίου, σιδερένια στελέχη. Μέσα 5ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/131. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (σχ. 57.6). Διαστ. ὀρύγματος 2.20×1.20 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.60 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.90 μ. Περισυλλέχθηκαν τρεῖς μελαμβαφεῖς κάνθαροι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἕνας ἀκέραιος, ὄστρακα κανθάρων, σιδερένιο στέλεχος. β΄ ἥμισυ 5ου αἰ. (;).

Τάφος ΚΚ/132. Ἀβαθὴς λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, ἐντελῶς κατεστραμμένος, μὲ ἀσαφὴ ὅρια. Ἐλάχιστα ὄστρακα.

Τάφος ΚΚ/133. Ἀβαθὴς λακκοειδής, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος. Διαστ. 2.08×0.70 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.30 μ. Λίγα ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ ἄνω τμῆμα εἰδωλίου γυναίκας. Κλασικοὶ χρόνοι.

Τάφος ΚΚ/134. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν (σχ. 57.4<α>). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 211 κἑ. πίν. 101, 102.1 ΠΠ1 ἀρ. 36.

Τάφος ΚΚ/135. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν (σχ. 57.4<β>). Δημοσιεύεται κατωτ. σ. 211 κἑ. πίν. 102.2-3 ΠΠ1 ἀρ. 37.

ΜΙΚΡΗ ΣΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΑΦΗ (ΕΑΒ). ΙΟΥΛΙΟΣ 1990

Στὸν χῶρο τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορικῆς Βιομηχανίας, κατὰ τὶς ἐργασίες διάνοιξης ἀπὸ τὴν ΕΥΔΑΠ ἐπιμήκους ὀρύγματος, κατεύθυνσης Β.-Ν. τὸν Ἰούλιο τοῦ 1990, ἐπισημάνθηκε ἡ ὕπαρξη πέντε τάφων προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., κατεστραμμένων στὸ ἀνατολικὸ τμῆμα τους ἀπὸ τὸ ἐκσκαφικὸ μηχάνημα. (Ἡ ἀρίθμησή τους ἀπὸ Β. πρὸς Ν.) Ἡ Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων Θηβῶν ἀνέλαβε τὴ διερεύνηση τοῦ χώρου καὶ ἔφερε στὸ φῶς ἄλλους ἕνδεκα τάφους, διευθετημένους ὡς ἑξῆς: Στὰ ΝΔ. τοῦ τάφου 5 ὑπῆρχαν οἱ τάφοι 11, 12 καὶ 7 καὶ στὴν ἀνατολικὴ παρειὰ τοῦ αὐλακιοῦ οἱ τάφοι 13, 10, 6 καὶ 9. Τὸ ἀνατολικὸ τμῆμα τοῦ ἑλληνιστικοῦ κεραμοσκεποῦς τάφου 10 εἶχε καταστρέψει τὸ ΒΔ. ἄκρο τοῦ λακκοειδοῦς μὲ πυρὰ τάφου 16, τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. Στὰ ΝΑ. τῆς πυρᾶς αὐτῆς ὁ πώρινος κιβωτιόσχημος τάφος 14, τοῦ α΄ ἡμίσεος τοῦ 3ου αἰ. Κάτω ἀπὸ τὴ ΝΑ. γωνία τῆς πυρᾶς 9, τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 5ου αἰ., ἀποκαλύφθηκε ἡ πήλινη ὀρθογώνια παιδικὴ λάρνακα 15, τῶν χρόνων περὶ τὸ 500.

ΕΑΒ/1990 τάφος 1. Πώρινος κιβωτιόσχημος, συλημένος. Ἐξωτ. διαστ. 2.30×1.10 μ., βάθ. πυθμένα 0.90 μ. Διέφυγαν τὴ σύληση τὰ ὑπ' ἀρ. 23910-15, 23921-23 ἐννέα ἀκέραια ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

ΕΑΒ/1990 τάφος 2. Κεραμοσκεπής, κατεστραμμένος.

ΕΑΒ/1990 τάφος 3. Κεραμοσκεπής (πίν. 153.1). Διατηροῦνται τὰ κάτω ἄκρα τοῦ σκελετοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ κρανίο θὰ βρισκόταν στὸ ἀνατολικό, κατεστραμμένο τμῆμα. Περεῖχε τὸ ὑπ' ἀρ. 23924 ἀκέραιο φιαλίδιο μὲ δακτυλιόσχημη βάση.

ΕΑΒ/1990 τάφος 4. Κεραμοσκεπής, πλάτ. 0.45 μ., βάθ. πυθμένα 0.60 μ. Συγκεντρώθηκαν λίγα ὄστρακα.

ΕΑΒ/1990 τάφος 5. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, σωζ. μῆκ. 0.90 μ., πλάτ. 0.60 μ. Ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς πυρᾶς συγκεντρώθηκε σὲ θραύσματα εἰδώλιο γυναικείας μορφῆς, ὄρθιας ἐπάνω σὲ βάθρο, μέσα ἀπὸ τὴν πυρὰ περισυλλέχθηκαν θραύσματα ὑψιπόδων κανθάρων καὶ τέσσερα εἰδώλια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ ὀκλάζων Ἑρμῆς καὶ ἕνα χοιρίδιο διατηροῦνται ἀκέραια, τὰ ἄλλα δύο χοιρίδια σὲ θραύσματα. Μέσα 5ου αἰ.

ΕΑΒ/1990 τάφος 6. Πήλινη παιδικὴ ὠοειδὴς λάρνακα, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., ἀσύλητη (πίν. 146.4). Καλυπτόταν μὲ ἐπίπεδη κεραμίδα, διαστ. 1×0.40 μ., πάχ. 0.04 μ. Διαστ. λάρνακας 1.05×0.26 μ. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν κεραμίδα εἶχαν τοποθετηθεῖ οἱ ὑπ' ἀρ. 23940-41, 23943 τρεῖς κορινθιακὲς κοτυλίσκες, ποὺ φέρουν στὴ ζώνη τῶν λαβῶν κυματοειδὴ γραμμίδια σὲ τεθλασμένη διάταξη, δύο μελαμβαφὴ σκυφίδια, οἱ ὑπ' ἀρ. 23916, 23919-20 τρεῖς μελαμβαφεῖς κανθαρίσκοι μὲ ἀβαφὴ τὴν κωνική τους βάση, ὁ ὑπ' ἀρ. 23945 μελαμβαφὴς ὑψίπους κάνθαρος καὶ ἄλλοι τρεῖς ἀκόμη, καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 23944 μελαμβαφὲς ἄωτο φιαλίδιο. Συγκεντρώθηκαν ἀκόμη ἕξι εἰδώλια ὄρθιας γυναικείας μορφῆς, ἕνα περιστέρι καὶ ἕνα χοιρίδιο. Στὸ ἐσωτερικὸ τῆς λάρνακας βρέθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 23942 μικρὴ λήκυθος φωτεινοῦ βάθους μὲ λεπτοὺς κατ' ἀποστάσεις δακτυλίους, μελαμβαφὴ ὄστρακα καὶ μάζα σιδήρου. Μέσα 5ου αἰ.

ΕΑΒ/1990 τάφος 7. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. Ἀποκαλύφθηκε σὲ βάθ. 0.70 μ. μὲ τὸν ἀναβαθμὸ σὲ βάθ. 1 μ. καὶ τὸν πυθμένα σὲ βάθ. 1.25 μ. Σωζ. μῆκ. 1.70 μ., πλάτ. 1.10 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.50 μ. Ἀπὸ τὴν πυρὰ συγκεντρώθηκαν δύο σακκοῦλες θραύσματα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ σκύφων, οἱ ὑπ' ἀρ. 23858 ἀποσπασματικοὶ κάνθαροι, τὰ ὑπ' ἀρ. 23857 ἀποσπασματικὰ καρχέσια, οἱ ὑπ' ἀρ. 23856 σπασμένοι σκύφοι, εἰδώλιο ὄρθιας γυναικείας μορφῆς, ἡ ὑπ' ἀρ. 23859 χάλκινη ταινιωτὴ λαβή (στλεγγίδας;) καὶ μάζα σιδήρου. Τέλος 5ου αἰ. (;).

ΕΑΒ/1990 τάφος 8. Πώρινος κιβωτιόσχημος, κατεστραμμένος, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., συλημένος (πίν. 158.3). Βάθ. πυθμένα 1.35 μ. Περισυλλέχθηκαν μελαμβαφὴς ὑψίπους κάνθαρος καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 23868, 23872, 23874-76 πέντε ἀποσπασματικὲς ταινιωτὲς κύλικες μὲ κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση στὸ κέντρο τοῦ πυθμένα, τοῦ ἐργαστηρίου τῆς Τανάγρας. Ὡς γνωστόν, οἱ ταινιωτὲς κύλικες ἄρχισαν νὰ ἀντικαθιστοῦν σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 4ου αἰ. τὶς ἀνθεμωτές, ποὺ ὁ διάκοσμός τους εἶχε τυποποιηθεῖ καὶ ἐκφυλιζόταν. Πολὺ ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἀνθεμωτὴ στάμνος-πυξίδα (σιπύη;) τοῦ ἔγχρ. πίν. VI.1.

Ἀρ. εὑρ. 23867. Συγκολλημένη, σχεδὸν ὁλόκληρη. Σωζ. ὕψ. 0.12 μ., διάμ. βάσης 0.065 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, καστανορόδινος, ἄριστα ὀπτημένος· γάνωμα μελανό, κατὰ τόπους ἐξίτηλο. Οἱ λαβὲς ἐκφύονται ἀπὸ τοὺς ὤμους, εἶναι ταινιόσχημες καὶ καλύπτονται μὲ

γάνωμα. Μὲ μελανὸ καλύπτονται ἀκόμη ἡ ἐξωτερικὴ μὲ σκοτία περιφέρεια τῆς βάσης, τὸ κατώτερο τμῆμα τοῦ κορμοῦ, ἡ περιφέρεια στὴ γένεση τῶν λαβῶν καὶ τὸ κάθετο χεῖλος. Ὁ ὦμος κοσμεῖται μὲ φύλλα, ποὺ ἐκφύονται ἀπὸ τὴν ταινία τοῦ χείλους. Ἡ κύρια ζώνη φέρει φυτικὰ κοσμήματα καὶ κάτω ἀπὸ τὴ μία λαβὴ κεφαλὴ ἐν κατατομῇ πρὸς τὰ δεξιὰ σὲ σκιαγραφία, μὲ ἐγχαράξεις γιὰ τὴν ἀπόδοση λεπτομερειῶν (μελανόμορφη τεχνική). Μᾶλλον κεφαλὴ νέγρου ἢ σιληνοῦ. Πρβ. A. Ure, *BSA* 55, 1960, 217 πίν. 57.6. β΄ τέτ. 4ου αἰ. (;).

ΕΑΒ/1990 τάφος 9. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. (πίν. 148.4). Σωζ. μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. 1.15 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.60 μ., βάθ. πυθμένα 1 μ. Περισυλλέχθηκαν πολλὰ θραύσματα ἀγγείων, ἡ ὑπ' ἀρ. 23854 σπασμένη σκυφοκύλικα, ἡ ὁποία κοσμεῖται στὴ ζώνη τῶν λαβῶν μὲ σειρὰ διπλῶν πελέκεων σὲ περίγραμμα καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 23855 θραύσματα σκυφοκυλίκων, ποὺ κοσμοῦνται στὴ ζώνη τῶν λαβῶν μὲ ἀνθέμια ἢ βλαστοὺς μὲ κισσόφυλλα. α΄ τέταρτο 5ου αἰ.

ΕΑΒ/1990 τάφος 10. Κεραμοσκεπὴς παιδικός, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. (πίν. 147.2). Διαστ. 1.30×0.60 μ., βάθ. πυθμένα 0.90 μ. Περισυλλέχθηκαν θραύσματα μελαμβαφοῦς κανθάρου, ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, χάλκινο νόμισμα. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

ΕΑΒ/1990 τάφος 11. Κεραμοσκεπής, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., μὲ κατεστραμμένο τὸ ΝΔ. ἄκρο του. (πίν. 147.3-4). Σωζ. μῆκ. 1.30 μ., πλάτ. 0.50 μ., βάθ. πυθμένα 1.35 μ. Περισυλλέχθηκαν θραύσματα εἰδωλίου, οἰνοχόη, τὸ ὑπ' ἀρ. 23925 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, θραύσματα σιδερένιας στλεγγίδας. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

ΕΑΒ/1990 τάφος 12. Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (πίν. 149.1). Σωζ. μῆκ. 1 μ., πλάτ. 0.70 μ., πλάτ. ὀρύγματος πυρᾶς 0.30 μ., βάθ. πυθμένα 1.20 μ. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς πυρᾶς περισυλλέχθηκαν θραύσματα μελαμβαφῶν ἀγγείων (ὑψιπόδων κανθάρων, σκύφων κ.ἄ.), δύο σιδερένια καρφιὰ καὶ ἀκέραιο εἰδώλιο ἀγριοχοίρου. Μέσα 5ου αἰ.

ΕΑΒ/1990 τάφος 13. Κεραμοσκεπής, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., κατεστραμμένος στὸ ΒΔ. τμῆμα του. Σωζ. μῆκ. 1.25 μ., πλάτ. 0.40 μ., βάθ. πυθμένα 1.35 μ. Κεφαλὴ γυναικείου εἰδωλίου καὶ θραύσματα ἀγγείων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ κάτω μέρος ἀτρακτοειδοῦς μυροδοχείου. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι.

ΕΑΒ/1990 τάφος 14. Πώρινος κιβωτιόσχημος, ἴδιου προσανατολισμοῦ, συλημένος (πίν. 158.4). Ἐξωτ. διαστ. 2.40×1.10 μ., βάθ. πυθμένα 1.25 μ. α΄ ἥμισυ 3ου αἰ. (;).

ΕΑΒ/1990 τάφος 15. Πήλινη ὀρθογώνια λάρνακα, παιδική, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Ἡ καλυπτήρια ἐπίπεδη κεραμίδα εἶχε διαστ. 1.40×0.55 μ. καὶ ἡ λάρνακα 1.12×0.48 μ., ὕψ. 0.31 μ., πάχ. 0.04 μ. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ περισυλλέχθηκαν οἱ ὑπ' ἀρ. 23849α-ε ἀποσπασματικὲς σκυφοκύλικες μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, δύο κορινθιακὲς κοτυλίσκες καὶ δύο εἰδώλια γυναικείας μορφῆς, τὸ ἕνα ἔνθρονης, τὸ ἄλλο ἱσταμένης. Τέλος 6ου-ἀρχὲς 5ου αἰ.

ΕΑΒ/1990 τάφος 16. Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. Διαστ. 1.60×0.50 μ., βάθ. πυθμένα 1.35 μ. Ἀπὸ τὴν πυρὰ περισυλλέχθηκαν τέσσερις μελαμ-

βαφεῖς κάνθαροι, ὑψίποδες ἢ μὲ κωνικὴ βάση, κανθαρίσκος καὶ θραύσματα ἀγγείων. β΄ τέταρτο 5ου αἰ. (;).

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΚΑΤΑ ΤΥΠΟ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑ

Λακκοειδεῖς

Α/5, Α/6, Α/7, Α/15, Α/34, Α/36, Α/47, Α/49, Α/50, Α/51, Α/52, Α/55, Α/63, Α/65, Α/66, Α/67, Α/73, Α/74, Α/75*, Α/77, Α/78

Β/8, Β/11, Β/14, (Β/17 τρία κρανία), (Β/18 ἕξι κρανία), Β/20, Β/23, Β/24, Β/25, Β/29, Β/31, Β/39*, Β/41, Β/42, Β/43, Β/44, Β/45, Β/46, Β/60*, Β/70, Β/84, Β/85

Γ/2, Γ/3, Γ/6, Γ/9, Γ/13

Ε/9β

Ζ/4

Η/5, Η/10, Η/25, Η/26

Ι/12, Ι/13, Ι/14, Ι/16, Ι/38

Ν/4, Ν/5

Π/1

Σ/11, Σ/18, Σ/19, Σ/21, Σ/29, Σ/31, Σ/37, Σ/38, Σ/42*, Σ/43, Σ/44, Σ/46, Σ/47, Σ/48*, Σ/52, Σ/54, Σ/59*, Σ/61*, Σ/62, Σ/66*, Σ/69, Σ/70, Σ/73, Σ/74, Σ/77, Σ/88, Σ/106, Σ/113, Σ/114, Σ/116

Τ/2*, Τ/6*, Τ/7, Τ/9, Τ/13, Τ/14, Τ/15, Τ/17, Τ/20, Τ/21, Τ/29, Τ/49, Τ/66, Τ/72, Τ/82, Τ/83, Τ/84, Τ/89, Τ/98**, Τ/99, Τ/100, Τ/101

ΚΚ/10, ΚΚ/14, ΚΚ/21, ΚΚ/22, ΚΚ/24, ΚΚ/26, ΚΚ/30, ΚΚ/47, ΚΚ/65, ΚΚ/66, ΚΚ/70, ΚΚ/76, ΚΚ/79, ΚΚ/82, ΚΚ/83, ΚΚ/86, ΚΚ/90, ΚΚ/91, ΚΚ/97, ΚΚ/114, ΚΚ/116*, ΚΚ/117, ΚΚ/119, ΚΚ/121, ΚΚ/123, ΚΚ/130, ΚΚ/132, ΚΚ/133

Λακκοειδεῖς μὲ ἀναβαθμὸ

Α/16, Α/18, Α/19, Α/20, Α/21, Α/39, Α/40, Α/41, Α/42, Α/43, Α/45, Α/53, Α/54, Α/56, Α/59, Α/61, Α/70, Α/71, Α/72, Α/79

Β/4, Β/28, Β/30, Β/33, Β/36, Β/52, Β/56, Β/58, Β/61, Β/67

Γ/4, Γ/14

Δ/2, Δ/18

Ε/2, Ε/8α, Ε/8β, Ε/9α, Ε/14, Ε/15, Ε/17

Ζ/5

Η/8, Η/13, Η/14

Ι/15, Ι/23, Ι/27, Ι/36, Ι/37

Μ/3

Σ/5, Σ/9, Σ/12, Σ/16, Σ/20, Σ/22, Σ/35, Σ/45, Σ/51, Σ/78, Σ/79, Σ/80, Σ/81, Σ/82, Σ/83, Σ/86, Σ/89, Σ/92, Σ/94, Σ/96, Σ/97, Σ/112

Τ/1, Τ/3, Τ/4, Τ/5, Τ/11, Τ/12, Τ/22, Τ/23, Τ/31, Τ/35, Τ/53, Τ/55, Τ/57, Τ/86, Τ/87

ΚΚ/6, ΚΚ/7, ΚΚ/15, ΚΚ/16, ΚΚ/17, ΚΚ/18*, ΚΚ/19, ΚΚ/28*, ΚΚ/34, ΚΚ/53, ΚΚ/56, ΚΚ/59, ΚΚ/60, ΚΚ/73, ΚΚ/77, ΚΚ/101, ΚΚ/112, ΚΚ/113, ΚΚ/122, ΚΚ/128, ΚΚ/131

Ἐγχυτρισμοὶ

Α/76

Β/1, Β/62, Β/86.

Ι/2, Ι/9.

Λ/4 (δίδ.), Λ/7, Λ/8, Λ/9, Λ/10, Λ/11 (δίδ.)

Π/4 (δίδ.)

Τ/45, Τ/79, Τ/80.

ΚΚ/67 (δίδ.), ΚΚ/74, ΚΚ/106.

Πήλινες λάρνακες νηπίων

Γ/11

Ε/1, Ε/11, Ε/16

Σ/4, Σ/105

Τ/28, Τ/92

ΚΚ/1, ΚΚ/3, ΚΚ/20, ΚΚ/37, ΚΚ/43, ΚΚ/58, ΚΚ/61, ΚΚ/63

ΕΑΒ/1990 τάφος 6, ΕΑΒ/1990 τάφος 15

* Ὁ ἀστερίσκος σημαίνει παιδικός.

Λακκοειδεῖς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν

Α/4, Α/57

Β/19, Β/32, Β/34, Β/35, Β/37, Β/38, Β/40, Β/54, Β/64, Β/68, Β/75, Β/76, Β/80, Β/81, Β/82, Β/83

Γ/7

Δ/4, Δ/7, Δ/13, Δ/14

Ε/6, Ε/7, Ε/12

Η/6, Η/7, Η/20

Ι/3, Ι/6

Λ/2, Λ/3, Λ/5, Λ/6

Μ/2

Ν/2, Ν/3*

Σ/6, Σ/7, Σ/13, Σ/14, Σ/17, Σ/36, Σ/39, Σ/40, Σ/50, Σ/53, Σ/57, Σ/63, Σ/91, Σ/98, Σ/99, Σ/100, Σ/101, Σ/107, Σ/108, Σ/109, Σ/110*

Τ/10, Τ/19, Τ/33, Τ/39, Τ/46, Τ/47, Τ/59, Τ/60, Τ/61, Τ/62, Τ/63, Τ/67, Τ/70, Τ/74, Τ/75, Τ/76, Τ/81, Τ/88, Τ/90, Τ/93, Τ/94, Τ/95, Τ/96, Τ/97

ΚΚ/2, ΚΚ/8, ΚΚ/9, ΚΚ/25, ΚΚ/31*, ΚΚ/44*, ΚΚ/48, ΚΚ/49, ΚΚ/50, ΚΚ/54, ΚΚ/62, ΚΚ/64, ΚΚ/68, ΚΚ/69, ΚΚ/75, ΚΚ/99, ΚΚ/100, ΚΚ/107, ΚΚ/108*, ΚΚ/109*, ΚΚ/110, ΚΚ/111

ΕΑΒ/1990 τάφος 5, ΕΑΒ/1990 τάφος 7, ΕΑΒ/1990 τάφος 9, ΕΑΒ/1990 τάφος 12, ΕΑΒ/1990 τάφος 16

Κεραμοσκεπεῖς

Α/1, Α/2, Α/3, Α/6, Α/8, Α/10 (ἡμικυλ.), Α/11*, Α/12, Α/13, Α/14, Α/17, Α/22, Α/23, Α/24, Α/25*, Α/26*, Α/27, Α/28, Α/29*, Α/30, Α/31, Α/32, Α/33, Α/35, Α/46, Α/48 (ἡμικυλ.), Α/58, Α/62, Α/68, Α/69 (ἡμικυλ.)

Β/2*, Β/3, Β/7, (Β/9 ἡμικυλ.), Β/13, Β/47

Δ/1, Δ/3, Δ/5, Δ/10 (ἡμικυλ.), Δ/11 (ἡμικυλ.), Δ/16 (ἡμικυλ.), Δ/17

Ε/5, Ε/10, Ε/13

Ζ/1, Ζ/2 (ἡμικυλ.), Ζ/3

Η/18 (ἡμικυλ.)

Θ/1, Θ/2

Ι/4, Ι/5, Ι/10, Ι/11, Ι/17, Ι/19, Ι/21 (ἡμικυλ.), Ι/22 (ἡμικυλ.), Ι/24*, Ι/25, Ι/26*, Ι/28*, Ι/29*, Ι/30, Ι/31, Ι/32*, Ι/33, Ι/34, Ι/35*

Λ/1

Ρ/1, Ρ/3 (ἡμικυλ.)

Σ/3 (ἡμικυλ.), Σ/8, Σ/10, Σ/15 (μονοκέρ. νηπίου), Σ/32, Σ/33, Σ/41, Σ/49, Σ/55, Σ/58, Σ/60*, Σ/67 (ἡμικυλ.), Σ/68, Σ/72 (ἡμικυλ.), Σ/75*, Σ/76, Σ/84, Σ/85, Σ/87 (ἡμικυλ.), Σ/90, Σ/93, Σ/95, Σ/103, Σ/104, Σ/111*

Τ/18, Τ/41, Τ/42, Τ/43, Τ/44, Τ/54, Τ/56, Τ/58, Τ/68, Τ/69*, Τ/71, Τ/78*, Τ/91

ΚΚ/5* (μονοκέρ. νηπίου), ΚΚ/45, ΚΚ/46, ΚΚ/51, ΚΚ/52, ΚΚ/57, ΚΚ/71, ΚΚ/72, ΚΚ/84, ΚΚ/85, ΚΚ/87, ΚΚ/88, ΚΚ/92*, ΚΚ/94, ΚΚ/95 (ἡμικυλ.), ΚΚ/98 (ἡμικυλ.), ΚΚ/115*, ΚΚ/118, ΚΚ/120, ΚΚ/124, ΚΚ/125, ΚΚ/134, ΚΚ/135

ΕΑΒ/1990 τάφος 2, ΕΑΒ/1990 τάφος 3, ΕΑΒ/1990 τάφος 4, ΕΑΒ/1990 τάφος 10*, ΕΑΒ/1990 τάφος 11, ΕΑΒ/1990 τάφος 13

Μονολιθικὲς σαρκοφάγοι

Β/69, Β/71

Γ/8, Γ/10, Γ/12

Ι/8

Κ/1

Ν/1

ΚΚ/4, ΚΚ/23, ΚΚ/27, ΚΚ/39, ΚΚ/43*, ΚΚ/55*, ΚΚ/81, ΚΚ/129

Πήλινες σαρκοφάγοι

Β/72, Β/73, Β/74

Ι/7 (περιβαλλόμενη μὲ ξηρολιθιά. ἄπαξ)

Σ/56, Σ/115

Τ/8, Τ/16, Τ/40

ΚΚ/29, ΚΚ/78

Πήλινοι κιβωτιόσχημοι

Ε/3

Η/2

Ι/20

Μ/1

Σ/64

Τ/32, Τ/36, Τ/48, Τ/52, Τ/85

Πώρινοι κιβωτιόσχημοι

A/37, A/60, A/64

B/5, B/6, B/10, B/12, B/15, B/16, B/21, B/22, B/26, B/27, B/48, B/49, B/50, B/51, B/53, B/55, B/57, B/59, B/65, B/66, B/78, B/79

Γ/5

Δ/8, Δ/9, Δ/12, Δ/15

H/1, H/3, H/4, H/9, H/11, H/12, H/15, H/16, H/17, H/19, H/21, H/22, H/23, H/24, H/28

I/1, I/18

K/2

Π/2, Π/3

P/2

Σ/1, Σ/2, Σ/23, Σ/24, Σ/25, Σ/26, Σ/27, Σ/28, Σ/30, Σ/34, Σ/65, Σ/71, Σ/102

T/24, T/25, T/26, T/27, T/30, T/34, T/37, T/38, T/50, T/51, T/64, T/65, T/73, T/77

ΚΚ/11, ΚΚ/12, ΚΚ/13, ΚΚ/32, ΚΚ/33, ΚΚ/35, ΚΚ/36, ΚΚ/38, ΚΚ/40, ΚΚ/41, ΚΚ/42, ΚΚ/80, ΚΚ/89, ΚΚ/93, ΚΚ/96, ΚΚ/102, ΚΚ/103, ΚΚ/104, ΚΚ/105, ΚΚ/126, ΚΚ/127

ΕΑΒ/1990 τάφος 1, ΕΑΒ/1990 τάφος 8, ΕΑΒ/1990 τάφος 14

Κιβωτιόσχημος παιδικὸς ἀπὸ μελανὲς λιθόπλακες

Γ/1

Ἀβέβαιου τύπου λόγῳ καταστροφῆς

A/38, A/44

B/63, B/77

E/4

H/27

T/102

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΕΝΘ. ΠΙΝ. 5 (ΠΠ5)

Ποιοὶ τύποι ἐπικρατοῦν σὲ κάθε τομέα

Στὸν δυτικότερο ἀπὸ ὅλους τομέα Ι ἐπικρατοῦν οἱ *κεραμοσκεπεῖς* (19), οἱ ὁποῖοι συνιστοῦν τὸ 50% τοῦ συνόλου τῶν τάφων του καὶ ἀκολουθοῦν οἱ λακκοειδεῖς, ἁπλοί (5), μὲ ἀναβαθμό (5) ἢ μὲ πυρά (2), ἐνῶ μόνο δύο εἶναι πώρινοι κιβωτιόσχημοι.

Στὸν βορειότερο τομέα τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος, τομέα Α, ἐπικρατοῦν οἱ *λακκοειδεῖς*, ἁπλοί (21), μὲ ἀναβαθμό (20) ἢ μὲ πυρά (2) καὶ ἀκολουθοῦν οἱ κεραμοσκεπεῖς (30), οἱ ὁποῖοι συνιστοῦν τὸ 37,5% τοῦ συνόλου τῶν τάφων τοῦ τομέα καὶ μόνο τρεῖς εἶναι πώρινοι κιβωτιόσχημοι.

Στὸν τομέα Η ἐπικρατοῦν οἱ πώρινοι *κιβωτιόσχημοι* (15), ποὺ συνιστοῦν τὸ 53% τοῦ συνόλου τῶν 28 τάφων καὶ ἀκολουθοῦν οἱ λακκοειδεῖς, ἁπλοί (4), μὲ ἀναβαθμό (3) ἢ μὲ πυρά (3).

Στὸν τομέα Β ἐπικρατοῦν οἱ *λακκοειδεῖς*, ἁπλοί (22), μὲ ἀναβαθμό (10) ἢ μὲ πυρά (16) καὶ ἀκολουθοῦν οἱ μνημειώδεις πώρινοι κιβωτιόσχημοι (22), οἱ ὁποῖοι συνιστοῦν τὸ 26% τοῦ συνόλου τῶν 86 τάφων, ἐνῶ ἐλάχιστοι (6) εἶναι οἱ κεραμοσκεπεῖς.

Στὸν ὅμορο τομέα Δ ἐπικρατοῦν οἱ *κεραμοσκεπεῖς ἐνηλίκων* μὲ ποσοστὸ 41% στὸ σύνολο τῶν τάφων του καὶ ἀκολουθοῦν κατ' ἰσομοιρία μὲ ποσοστὸ 23.5% οἱ λακκοειδεῖς μὲ πυρὰ καὶ οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι. Λακκοειδεῖς μὲ ἀναβαθμὸ ὑπῆρχαν μόνο 2.

Ὅλοι οἱ τάφοι τοῦ μικροῦ τομέα Λ χρονολογοῦνται στὸ α' ἥμισυ τοῦ 6ου αἰ. Ἐπικρατοῦν οἱ *ἐγχυτρισμοί* (54.5%) καὶ ἀκολουθοῦν οἱ λακκοειδεῖς μὲ πυρά (36%) καὶ ἕνας κεραμοσκεπής.

Στὸν τομέα Ε, στὸ ΝΑ. τεταρτημόριο τοῦ χώρου τῆς ἀνασκαφῆς, ἐπικρατοῦν οἱ πλούσια κτερισμένοι *λακκοειδεῖς* τάφοι τῶν πρώιμων ἀρχαϊκῶν χρόνων κυρίως. Ἀπὸ τοὺς 19 συνολικὰ τάφους οἱ 8 εἶναι λακκοειδεῖς, κυρίως μὲ ἀναβαθμό (42%) καὶ οἱ 3 λακκοειδεῖς μὲ πυρά (15.8%). Ἀκολουθοῦν κατ' ἰσομοιρία καὶ μὲ τρεῖς τάφους οἱ κεραμοσκεπεῖς ἐνηλίκων καὶ οἱ πήλινες λάρνακες νηπίων καὶ τέλος, ὁ τύπος τοῦ πήλινου κιβωτιόσχημου μὲ ἕνα τάφο.

Στὸν τομέα Σ ἐπικρατοῦν οἱ *λακκοειδεῖς*, ἁπλοί (30), μὲ ἀναβαθμό (22) ἢ μὲ πυρά (21) καὶ ἀκολουθοῦν οἱ κεραμοσκεπεῖς (25), οἱ ὁποῖοι συνιστοῦν τὸ 21.5% τοῦ συνόλου τῶν 116 τάφων τοῦ τομέα καὶ οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι (13), μὲ τὸ 11% τοῦ ἴδιου συνόλου.

Στὸν τομέα Τ ἐπικρατοῦν οἱ *λακκοειδεῖς*, ἁπλοί (22), μὲ ἀναβαθμό (15) ἢ μὲ πυρά (24), ἐνῶ οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι (14) συνιστοῦν τὸ 14% τοῦ συνόλου τῶν 102 τάφων.

Μεταξὺ τῶν 135 τάφων τῶν ἀνασκαφῶν μας τοῦ 1989 στὸν χῶρο τοῦ ἐργοστασίου τῆς Κ(όκα) Κ(όλα) ἐπικρατοῦν οἱ *λακκοειδεῖς*, ἁπλοί (28), μὲ ἀναβαθμό (21) ἢ μὲ πυρά (22) καὶ ἀκολουθοῦν οἱ κεραμοσκεπεῖς (23) καὶ οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι (21), οἱ ὁποῖοι συνιστοῦν τὸ 16.5% τοῦ συνόλου τῶν τάφων τοῦ οἰκοπέδου.

Παιδικοὶ τάφοι

Ἀπὸ τοὺς 685 τάφους τοῦ ΠΠ5 οἱ 79 εἶναι παιδικοί, ποσοστὸ ἐπὶ τοῦ συνόλου 11.53%.

Ἰσομοιροῦν περίπου οἱ κεραμοσκεπεῖς (20), οἱ ἐγχυτρισμοί (19) καὶ οἱ πήλινες λάρνακες νηπίων (18). Ὁ ἀριθμός τους συμπληρώνεται μὲ τοὺς λακκοειδεῖς (13) καὶ μὲ τὶς πυρές (6), μὲ τὶς ΚΚ/43 καὶ ΚΚ/55 δύο μικρὲς μονολιθικὲς σαρκοφάγους καὶ μὲ τὸν Γ/1 μικρό, πρόχειρης κατασκευῆς, κιβωτιόσχημο ἀπὸ μελανὲς λιθόπλακες, ποὺ διατηροῦσε καὶ τὶς καλυπτήριές του.

Σὲ ποιοὺς τομεῖς ἐπικρατεῖ ἀναλογικῶς κάθε τύπος

Ὁ συνηθέστερος ἀπὸ ὅλους τοὺς τύπους, ὁ *λακκοειδής*, ἁπλὸς ἢ μὲ ἀναβαθμό, ἀπαντᾶ σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ μάλιστα μὲ μεγάλα ποσοστά, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς μὲ ἐλάχιστους τάφους τομεῖς Θ, Κ, Ρ καὶ ἀπὸ τὸν Λ, ὁ ὁποῖος ὅμως περιελάμβανε 4 πυρές, τὸ 36% τοῦ συνόλου τῶν τάφων του.

Ὁ γενικὸς τύπος τοῦ λακκοειδοῦς χωρὶς πυρὰ ἀπαντᾶ στὸν τομέα Α μὲ ποσοστὸ 52% τοῦ συνόλου τῶν τάφων του, στὸν Γ μὲ 50%, στὸν Σ μὲ 45%, στὸν Ε μὲ 42% καὶ στοὺς Β καὶ Τ σχεδὸν κατ' ἰσομοιρία μὲ ποσοστὸ 36.5% κατὰ μέσο ὅρο τοῦ συνόλου τῶν τάφων καθενὸς τομέα.

Ἀπὸ τοὺς 142 ἁπλοὺς λακκοειδεῖς οἱ 11 εἶναι παιδικοί, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς 109 λακκοειδεῖς μὲ ἀναβαθμὸ παιδικοὶ εἶναι μόνο 2.

Οἱ *λακκοειδεῖς μὲ πρωτογενὴ πυρὰ* ἐπικρατοῦν στὸν μικρὸ πρώιμο ἀρχαϊκὸ τομέα Λ (36% τοῦ συνόλου τῶν τάφων του) καὶ μεταξὺ τῶν 16 τάφων ΕΑΒ/1990 (31%). Ἀκολουθοῦν ἀναλογικῶς καὶ κατ' ἰσομοιρία οἱ τομεῖς Δ καὶ Τ (μὲ 23.5% ὁ καθένας) καὶ στὴ συνέχεια καὶ πάλι σχεδὸν κατ' ἰσομοιρία (μὲ 18.3% περίπου) οἱ Β καὶ Σ, καὶ ἐπίσης σχεδὸν κατ' ἰσομοιρία (μὲ 16% περίπου) ὁ τομέας Ε καὶ ὁ χῶρος ΚΚ/1989. Ἀπὸ τὶς συνολικὰ 110 πυρὲς οἱ 6 εἶναι παιδικές, ποσοστὸ 5.5%.

Οἱ *κεραμοσκεπεῖς* ἀναλογικῶς ἐπικρατοῦν στὸν τομέα Ι, τὸν δυτικότερο ἀπὸ ὅλους (50% τοῦ συνόλου τῶν τάφων του). Ἀκολουθοῦν ἀπὸ πλευρᾶς συχνότητας οἱ τομεῖς Δ (41%), Α (37.5%), Σ μὲ 25 τάφους καὶ ὁ χῶρος ΚΚ/1989 μὲ 23 τάφους. Ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν κεραμοσκεπῶν (141) οἱ 20 εἶναι παιδικοὶ καὶ οἱ 17 ἀνήκουν στὸν ἡμικυλινδρικὸ τύπο, ὁ ὁποῖος ἐπιχωριάζει στὸν τομέα Δ, ὅπου ἀπὸ τοὺς 7 κεραμοσκεπεῖς ἐνηλίκων (41%) οἱ 3 (17.6% τοῦ συνόλου τῶν τάφων τοῦ τομέα) καλύπτονται μὲ κεράμινους ἡμικυλίνδρους.

Ἀπὸ τοὺς 19 ἀρχαϊκοὺς παιδικοὺς *ἐγχυτρισμοὺς* οἱ 4 εἶναι «δίδυμοι», δηλαδὴ φέρουν ὡς κάλυμμα μικρότερο ἀγγεῖο. Ἀναλογικῶς οἱ ἐγχυτρισμοὶ ἀπαντοῦν κυρίως στὸν μικρὸ τομέα Λ καὶ ἀποτελοῦν τὸ 54.5% τοῦ συνόλου τῶν τάφων του.

Οἱ *πήλινες λάρνακες νηπίου* ἀπαντοῦν ἀναλογικῶς συχνότερα στὸν πολὺ ἀρχαϊκὸ τομέα Ε, τοῦ ὁποίου συνιστοῦν τὸ 15.8% τοῦ συνόλου τῶν τάφων του. Οἱ 8 λάρνακες τοῦ χώρου ΚΚ/1989 συνιστοῦν μόλις τὸ 6% τοῦ συνόλου του.

Οἱ πολυτελεῖς *μονολιθικὲς σαρκοφάγοι* ἐπιχωριάζουν ἀναλογικῶς στὸν κατὰ μῆκος τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ Ἀ.-Δ. μικρὸ τομέα Γ, ὅπου οἱ 3 ἀπὸ αὐτὲς συνιστοῦν τὸ 21.5% τοῦ συνόλου τῶν τάφων του. Οἱ 6 σαρκοφάγοι ἐνηλίκων τοῦ χώρου ΚΚ/1989 καὶ ἡ παιδικὴ ΚΚ/55 μαζὶ ἀποτελοῦν μόλις τὸ 5.2% τοῦ δικοῦ του συνόλου τῶν 135 τάφων.

Οἱ ἀκόμη ἀραιότερα ἐμφανιζόμενες *πήλινες σαρκοφάγοι ἐνηλίκων* συνιστοῦν μόλις τὸ 3.5% τοῦ συνόλου τῶν τάφων τοῦ τομέα Α, τὸ 2.9% τοῦ Τ, τὸ 2.6% τοῦ Ι κτλ.

Οἱ ἐπίσης σπάνιοι *πήλινοι κιβωτιόσχημοι* βρίσκονται συγκεντρωμένοι στὸν τομέα Τ, τοῦ ὁποίου συνιστοῦν τὸ 5% τοῦ συνόλου τῶν τάφων του.

Ἀναφέραμε ἤδη στὴν Εἰσαγωγή (ἀνωτ. σ. 8 κἑ. σημ. 22-28) καὶ τὸ βλέπομε καὶ στὸν ΠΠ5, ὅτι τρεῖς τύποι τάφων ἐπικρατοῦν στὴν Τάναγρα. Οἱ λακκοειδεῖς, ἁπλοὶ ἢ μὲ ἀναβαθμό (ὡς τὰ τέλη τοῦ 5ου αἰ. πολλοὶ καὶ μὲ πρωτογενὴ πυρά), ποὺ ὑπερτεροῦν ἀριθμητικὰ σ' ὅλες τὶς περιόδους, οἱ κεραμοσκεπεῖς, ποὺ ἐμφανίζονται στὰ μέσα τοῦ 6ου αἰ., ἐπικρατοῦν στὸν 5ο καὶ 4ο αἰώνα καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐμφανίζονται, ἔστω καὶ ἀραιότερα, ὡς τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς νεκρόπολης καὶ οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων.

Οἱ *πώρινοι κιβωτιόσχημοι* ἀναλογικῶς ἐπικρατοῦν στὸν τομέα Η, στὸ δυτικὸ τμῆμα τοῦ ἐρευνηθέντος χώρου καὶ ἐπάνω στὴν ἀρχαία ὁδὸ Β.-Ν. (53% τοῦ συνόλου τῶν τάφων του), καθὼς καὶ στοὺς κεντρικοὺς τομεῖς Β (26%) καὶ Δ (23.5%), ἐπάνω στὴν ὁδὸ Ἀ.-Δ. Τὸ ποσοστό τους ἐλαττώνεται στοὺς ΝΔ. τομεῖς Τ (14%) καὶ Σ (11%), καθὼς καὶ στὸν χῶρο τῆς Κόκα Κόλα/1989 (16.5%).

Ὁ τύπος ἀπουσιάζει ἐντελῶς ἀπὸ τὸν τομέα Ε, ὁ ὁποῖος βρίσκεται ἀπομονωμένος στὶς ΝΑ. ἐσχατιὲς τοῦ χώρου τῆς ἀνασκαφῆς καὶ μακριὰ ἀπὸ τὶς ἀρχαῖες κεντρικὲς ὁδικὲς ἀρτηρίες (βλ. ἀνωτ. σ. 47 σχ. 1). Ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸν σὲ κεντρικὴ θέση, μικρῆς ἐκτάσεως τομέα Λ. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ τομεῖς μᾶς ἔδωσαν τοὺς πλούσιους μεσοκορινθιακοὺς καὶ ὑστεροκορινθιακοὺς Ι ἀσύλητους τάφους, ὁ Ε μάλιστα καὶ μερικοὺς ἄθικτους τάφους μὲ ἀνθεμωτὲς κύλικες, ποὺ οἱ παλαιότεροι τοποθετοῦνται στὸ τελευταῖο τρίτο τοῦ 5ου αἰ. καὶ οἱ ὑπόλοιποι φθάνουν ὡς καὶ τὸ 360. Φαίνεται ὅτι ἐπιβεβαιώνονται τὰ γραφόμενα ἀπὸ τοὺς R. M. Burrows - P. N. Ure, *BSA* 14, 1907-8, 250. Προφανῶς οἱ τυμβωρύχοι καὶ ἐδῶ θὰ ἐρεύνησαν τὸν χῶρο ἐπιφανειακὰ κτυπώντας τὸ ἔδαφος μὲ σιδηρολοστό, δὲν θὰ ἄκουσαν ὅμως τὸν ἐπιθυμητὸ ὑπόκωφο κρότο, ἐφόσον στὴν περιοχὴ δὲν ὑπῆρχαν οἱ κούφιοι ἐσωτερικὰ πώρινοι κιβωτιόσχημοι τάφοι καὶ θὰ στράφηκαν ἀλλοῦ σὲ ἀναζήτηση τῶν περιζήτητων ταναγραιῶν (βλ. ἀνωτ. σ. 5 σημ. 10).

Πώρινους κιβωτιόσχημους δὲν ἔδωσαν οὔτε οἱ ἄλλοι τομεῖς τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ χώρου, οἱ λιλιπούτειοι Θ, Μ, Ν. Ὡς πρὸς τὸν βορειότερα κείμενο ἐπιμήκη τομέα Α, ἀπὸ τοὺς 79 τάφους του μόνο οἱ τρεῖς ἦταν αὐτοῦ τοῦ τύπου.

Ἐξετάζοντας τὰ τοπογραφικὰ διαγράμματα τῶν ἐπὶ μέρους τομέων (βλ. ἀνωτ. σ. 47) ἀντιλαμβανόμαστε τὴ σπουδαιότητα τῶν ἀποκαλυφθέντων τμημάτων τῶν ἀρχαίων ὁδῶν, ἑκατέρωθεν τῶν ὁποίων εἶχαν διαταχθεῖ οἱ περισσότεροι τάφοι. Ἡ κατευθυνόμενη πρὸς τὰ ἀνατολικὰ ὁδὸς διέσχιζε τοὺς τομεῖς Β καὶ Δ, ἡ κατεύθυνσης Β.-Ν. (ὁδὸς Τανάγρας-Μυκαλησσοῦ;) διερχόταν ἀπὸ τὸν χῶρο τῆς ἀνασκαφῆς ΚΚ/1989 (βλ. ἀνωτ. σ. 112 σχ. 46-49) καὶ συνεχίζοντας πρὸς τὰ βόρεια διέσχιζε τοὺς τομεῖς Τ, Σ, Η (βλ. σχ. 42-44, 36-38, 26-27 ἀντίστοιχα).

Ἑκατέρωθεν τῶν κεντρικῶν αὐτῶν ἀρτηριῶν εἶναι εὔλογο νὰ θελήσουν νὰ ἱδρύσουν πολυτελεῖς τάφους γιὰ τὰ ἐκλιπόντα μέλη τους οἱ ἐπιφανεῖς οἰκογένειες τῆς Τανάγρας τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων. Τὸ ἴδιο συνέβαινε καὶ μὲ τὶς πολυτελεῖς μονολιθικὲς σαρκοφάγους τῶν κλασικῶν χρόνων (βλ. ἀνωτ. σ. 134 σχ. 19).

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Στὶς σελίδες 18 κἑ. ἔγινε διεξοδικὸς λόγος γιὰ τὸν μεγάλο ἀριθμὸ τῶν εἰδωλίων τῶν τάφων τῆς περιόδου 590-540 τῶν ἀνασκαφῶν μας στὴν Τάναγρα (228 ἐν συνόλῳ), γιὰ τὴν τεχνικὴ καὶ τὴν τυπολογία τους καὶ γιὰ τὶς ὁμοιότητες καὶ διαφορὲς τῶν προϊόντων τῶν ἀρχαϊκῶν κοροπλαστικῶν ἐργαστηρίων Τανάγρας καὶ Ἀκραιφίας.

Στὴν πλειονότητά τους τὰ εἰδώλια τῆς Τανάγρας, λόγῳ καὶ τῆς πρωιμότητάς τους, ἀνήκουν στὴν τεχνικὴ Α. Στὰ δύο ὑποκεφάλαια ποὺ ἀκολουθοῦν, προσπαθοῦμε νὰ τὰ κατατάξομε κατὰ χρονικὴ ἀλληλουχία σὲ ἁπλὲς ὁμάδες, τῶν ὁποίων τὰ μέλη συνδέονται μεταξύ τους μὲ μερικὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα καὶ ὄχι σὲ αὐστηρὰ διακριτοὺς τύπους. Στὸ ὑποκεφάλαιο 1 οἱ ἱππεῖς καὶ οἱ ἵπποι διαιροῦνται σὲ δεκατρεῖς ὁμάδες καὶ στὶς παραλλαγὲς 5Α καὶ 11Α· στὸ ὑποκεφάλαιο 2 τὰ σανιδόσχημα κατατάσσονται σὲ ἐννέα ὁμάδες καὶ σὲ ἕξι παραλλαγές.

Τὸ ἐκτεταμένο κεφάλαιο 2 συνιστᾶ τὸν Κατάλογο σὲ χρονικὴ ἀκολουθία ὅλων τῶν ἀρχαϊκῶν τάφων, ποὺ περιεῖχαν εἰδώλια καὶ μέρους τῶν συνόλων τους (τάφοι 1-37).

1. Ὁμάδες εἰδωλίων ἱππέων καὶ ἵππων κατὰ τὴν τεχνικὴ Α (παρένθ. πίν. 2 – ΠΠ2)

Ἐκτὸς ἀπὸ τέσσερις ἱππεῖς (ΚΚ/34 πίν. 54.5, Μ/3 πίν. 74.5<β>, ΚΚ/60 πίν. 6.1-2, ΚΚ/135 πίν. 102.2,3α-β), ποὺ κατασκευάσθηκαν μὲ τὴν τεχνικὴ Β, ὅλα τὰ ἄλλα εἰδώλια τοῦ ΠΠ2, ἑκατὸν πενήντα ἕξι τὸν ἀριθμόν, ἀνήκουν στὴν τεχνικὴ Α καὶ κατανέμονται ὡς ἑξῆς: Ἀπὸ τὰ σαράντα μελαμβαφή, τὰ εἴκοσι ὀκτὼ εἶναι ἱππεῖς καὶ τὰ δώδεκα ἵπποι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ τρεῖς τοῦ ΚΚ/77 πίν. 80.2 εἶναι μικκύλοι. Ἀπὸ τὰ ὀγδόντα δύο φωτεινοῦ βάθους καὶ κανονικοῦ μεγέθους εἰδώλια, τὰ ἑξήντα ἐννέα εἶναι ἱππεῖς καὶ μόνο τὰ δεκατρία εἶναι ἵπποι. Ἡ ἀντίστροφη ἀναλογία ἀπαντᾶται στὰ μικκύλα, ὅπου, ἀπὸ τὰ τριάντα ἑπτὰ εἰδώλια, τὰ εἴκοσι ἕξι εἶναι ἵπποι καὶ μόνο τὰ ἕνδεκα ἱππεῖς.

Γιὰ τὰ μελαμβαφὴ ἔγινε ἤδη λόγος σὲ συνάρτηση μὲ τὰ συμβαίνοντα στὴν Ἀκραιφία (βλ. ἀνωτ. σ. 19 σημ. 62-63). Σημειώθηκε μάλιστα ὅτι σὲ μερικὰ εἰδώλια καὶ τῶν δύο ἐργαστηρίων, κυρίως ἵππους (βλ. π.χ. τὸν ὑπ' ἀρ. 5362 τοῦ Λ/9 στὸ Andreiomenou, Tanagra 16 ἀρ. φωτ. 19.2), ἡ χαίτη ἢ ἄλλες λεπτομέρειες τονίζονται μὲ λευκό, στιλπνό, μὴ ἀπολεπιζόμενο ἐπίθετο χρῶμα.

Τοὺς ἱππεῖς καὶ ἵππους φωτεινοῦ βάθους τοὺς κατατάξαμε σὲ ἐννέα ὁμάδες (Τάναγρα/Ὁμάδες 1-9), ἀπὸ τὶς ὁποῖες μόνο ἡ Ὁμάδα 5 κρίθηκε σκόπιμο νὰ διασπασθεῖ καὶ σὲ 5Α (βλ. κατωτ. σ. 141 ἀνάλυση τῶν χαρακτηριστικῶν τῶν δύο ὁμάδων). Τὰ μικκύλα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ τρία μελαμβαφὴ τοῦ ΚΚ/77, τὰ κατατάξαμε στὶς Τάναγρα/Ὁμάδες 10-13

καὶ μόνον τὴν Ὁμάδα 11 τὴ διασπάσαμε καὶ σὲ 11Α, ἐπειδὴ ἀπὸ τοὺς τέσσερις ἵππους, ποὺ συγκροτοῦν τὴν παραλλαγὴ αὐτή, οἱ τρεῖς (τοῦ ΚΚ/64 πίν. 58.4) εἶναι ἰδιόμορφοι καὶ ξεχωρίζουν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους.

Στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 1 κατατάξαμε τὰ ἐπιμελέστερης κατασκευῆς εἰδώλια, τὰ ὁποῖα καλύπτονται μὲ παχύτερο, ὑποκίτρινο στρῶμα διαφανοῦς ἀλειφώματος, ἐνῶ γιὰ τὴ διακόσμησή τους χρησιμοποιήθηκε καὶ τὸ ἐρυθροϊῶδες (Ε/8β πίν. 11.2, Ε/17 πίν. 38.1-4 κ.ἄ.). Πρβ. τὰ ἐπιμελοῦς ἐργασίας σανιδόσχημα τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 1.

Καὶ τὰ τέσσερα εἰδώλια τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 2 προέρχονται ἀπὸ τὸν πρώιμο Λ/9 καὶ εἶναι ὅλα ἵπποι (πίν. 44.4-5, 6, 7). Ραδινοί, μὲ ὑψηλὸ λαιμό, πλαστικὴ ἀπόδοση τῶν αὐτιῶν καὶ στρογγυλὰ μάτια μὲ τελεία στιγμὴ στὸ κέντρο. Κυματοειδεῖς στὴ ράχη καὶ στὸν λαιμό, ἐναλλασσόμενες μὲ εὐθεῖες. Στὴν οὐρὰ παχιὰ κατὰ μῆκος γραμμή, ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνεται καὶ στὰ πίσω πόδια, μερικὲς φορὲς καὶ στὰ μπροστινά· ἐκεῖ συνηθέστερα ἔχομε τὸ κόσμημα τῆς ἰχθυάκανθας.

Ἡ ἐπίσης ὀλιγάριθμη Τάναγρα/Ὁμάδα 3 περιλαμβάνει τόσο ἵππους, ὅσο καὶ ἱππεῖς, τοὺς ὁποίους χαρακτηρίζουν: Τὸ ἁρμονικὸ περίγραμμα τοῦ ἵππου· ἡ πλαστικὴ διάκριση τῆς χαίτης ἀπὸ τὸν λαιμό, ἡ ὁποία γίνεται ἐντονότερη μὲ τὴν κάλυψή της μὲ γάνωμα· τὸ ἰδιόμορφο πλάσιμο τοῦ ρύγχους σὲ συνάρτηση μὲ τὰ μεγάλα στρογγυλὰ ἢ ἀμυγδαλόσχημα μάτια· τέλος καὶ κυρίως, οἱ παχιές, ἐπιμήκεις ὁριζόντιες στὸν κορμὸ καὶ οἱ ἔντονες κάθετες στὰ πόδια καὶ στὴν οὐρά, ποὺ ἐξισορροποῦν ἀμοιβαῖα τὴν ὁριζόντια ἀδράνεια τοῦ κορμοῦ καὶ τὶς καθ' ὕψος τάσεις τῶν ποδιῶν. Ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἱππεῖς τοῦ Λ/9 (πίν. 45.2,4,6,8) ἀνήκει στὴν παραλλαγὴ τοῦ διαστίκτου. Ἡ πρωιμότητά του δικαιολογεῖ τὸ πειραματικὸ στάδιο, στὸ ὁποῖο ὀφείλονται τόσο ὁ πλοῦτος τῶν διακοσμητικῶν στοιχείων, ὅσο καὶ ἡ ὁριζόντια διαγράμμιση τῶν ποδιῶν.

Τάναγρα/Ὁμάδα 4. Ἕνας ἵππος τοῦ ΚΚ/121 (πίν. 51.1), ἕνας ἱππέας ἀπὸ τὴ Ριτσώνα (Ure, *Aryb. Fig.* 62 πίν. 15, 145.95) καὶ πέντε ἀκόμη ἱππεῖς (ποὺ δὲν προέρχονται ἀπὸ συστηματικὲς ἀνασκαφὲς) σὲ διάφορα μουσεῖα τῆς Εὐρώπης (βλ. Østergaard 128 κέ. ἀρ. 2-6 εἰκ. 22-23, group Ε) σχηματίζουν τὴ μικρὴ Τάναγρα/Ὁμάδα 4, ἡ ὁποία διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁμάδα τῶν ριγωτῶν ἵππων, τὴν σύγχρονή της πολυπληθὴ Ὁμάδα 5, κατὰ τὰ ἑξῆς: Ὁ ὑψηλὸς λαιμὸς εἶναι σανιδόσχημος, μὲ χαίτη, ἡ ὁποία δὲν καμπυλώνεται τοξοειδῶς, ἀλλὰ ἀνεβαίνει ἀπότομα καὶ ἀπολήγει σὲ ὑψηλὸ καμπυλούμενο λοφίο, τοῦ ὁποίου ἡ φούντα ὑποδηλώνεται μὲ δύο τρία κάθετα γραμμίδια. Μερικὲς φορὲς ἡ σχεδὸν ὁριζόντια ταινιόσχημη διαγράμμιση τοῦ λαιμοῦ ἀναλύεται σὲ συστήματα τριῶν ταινιῶν, ποὺ διακόπτονται ἀπὸ ἄλλα κάθετων γραμμιδίων (βλ. τὸ εἰδώλιο τοῦ ΚΚ/121 πίν. 51.1), τὰ ὁποῖα σὰν νὰ συνεχίζουν τὴν κάθετη διαγράμμιση τοῦ λοφίου ποὺ ἀπαντᾶται σὲ ὅλα τὰ εἰδώλια. Τὸ κεφάλι εἶναι ὑποτυπῶδες, χωρὶς δήλωση ματιῶν, ἐνῶ ἡ οὐρά, πεπλατυσμένη, πέφτει κάθετα καὶ προσκολλᾶται στὸ ἀριστερὸ πόδι. Ἡ παρατήρηση ὅτι ἡ Ὁμάδα περιλαμβάνει μόνο ἱππεῖς (Østergaard 129) ἀκυρώνεται, ἐφ' ὅσον τὸ εἰδώλιό μας ἀπὸ τὴν Τάναγρα εἶναι ἵππος.

Ἡ Τάναγρα/Ὁμάδα 5, ἀλλὰ καὶ ἡ διάδοχός της Ὁμάδα 5Α (ὅπως καὶ ἡ Τάνα-

γρα/Ὁμάδα 8, βλ. κατωτ. σ. 142) εἶναι οἱ πολυπληθέστερες καὶ ἀποτελοῦνται μόνο ἀπὸ ἱππεῖς. Κατ' ἀπόλυτη ἐξαίρεση τὸ εἰδώλιο Σ/51 πίν. 76.3<γ>, τοῦ ὁποίου μάλιστα, πάλι κατ' ἐξαίρεση, δηλώνονται καὶ τὰ μάτια, εἶναι ἵππος. Τὰ εἰδώλια ἱππέων τῆς Ὁμάδας 5 ἀπαντοῦν σὲ τάφους τῆς εἰκοσαετίας 570-550 καὶ οἱ ἵπποι της χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν ὑψηλὸ λαιμό, τὴν ἀπουσία ὀφθαλμῶν καὶ ἡνίων καὶ τὴ διακόσμηση τοῦ στήθους μὲ τρεῖς ὁριζόντιες ταινίες, ποὺ περικλείουν δύο σειρὲς στιγμῶν. Οἱ δύο ἱππεῖς τοῦ ΚΚ/119 (πίν. 84.1-3) τοποθετοῦνται στὴν παραλλαγὴ τῶν ἰδεογραμμάτων καὶ τῆς δήλωσης τῶν ὀφθαλμῶν.

Ἡ Τάναγρα/Ὁμάδα 5Α συνιστᾶ τὴ διάδοχο κατάσταση, καθὼς οἱ ἱππεῖς της χρονολογοῦνται στὴ δεκαετία 550-540. Διακρίνονται ἀπὸ ἐκείνους τῆς προηγούμενης Ὁμάδας 5 κατὰ τὸ ὅτι οἱ ἵπποι εἶναι ρωμαλέων διαστάσεων. Ἐκτὸς ἀπὸ τρεῖς, τοῦ Ε/15, ποὺ φέρουν στὸ στῆθος κατ' ὀρθὲς γωνίες ἀραιὸ δικτυωτό, οἱ ὑπόλοιποι παρουσιάζουν τὶς συνήθεις καὶ στὴν προηγούμενη Ὁμάδα 5 τρεῖς ὁριζόντιες γραμμές, ποὺ περικλείουν δύο σειρὲς στιγμῶν. Μερικοί (Σ/4 πίν. 88.1<α,β>, 2<α,β>, Ε/15, τρεῖς ἱππεῖς στὸ Andreiomenou, *ASAtene* 59, 1981, 253 κἑ. σημ. 18 εἰκ. 4) συνεχίζουν τὴν παράδοση τῆς προηγούμενης Ὁμάδας 5, ποὺ χαρακτηρίζεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀπουσία ὀφθαλμῶν, στοὺς περισσοτέρους ὅμως τῆς Ὁμάδας 5Α δηλώνονται σαφῶς τὰ μάτια μὲ μεγάλο κύκλο καὶ στιγμὴ στὸ κέντρο, καθὼς καὶ τὰ ἡνία.

Καὶ τὰ πέντε εἰδώλια τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 6 προέρχονται ἀπὸ τὸν Σ/51, τῶν περὶ τὸ 560 χρόνων καὶ εἶναι μόνον ἱππεῖς, χαρακτηριζόμενοι ἀπὸ διαποίκιλση (πίν. 75.1-2, 3-4, 5 κ.ἄ.). Τὸ ἁρμονικὸ περίγραμμα τῆς χαίτης καὶ τοῦ λοφίου τονίζεται μὲ γάνωμα· μεγάλα ἀμυγδαλόσχημα μάτια μὲ δήλωση τῆς ἴριδας· ἀπὸ τὸν ἰμάντα τοῦ χαλινοῦ κατεβαίνουν λοξὰ τρεῖς τέσσερις κυματοειδεῖς, ποὺ καλύπτουν τὶς πλάγιες πλευρὲς τοῦ λαιμοῦ, ἐνῶ τὸ μπροστινὸ μέρος του εἶναι κατάστικτο, ὅπως κατάστικτος εἶναι καὶ ὁλόκληρος ὁ ἐπάνω κορμὸς τοῦ ἀναβάτη, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει σκέλη. Τὰ πόδια τοῦ ζώου κοσμοῦνται μὲ ἰχθυάκανθα. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς πέντε ἱππεῖς τῆς ἀνασκαφῆς μας, στὴν Ὁμάδα 6 ἐντάσσονται καὶ μερικοὶ ἱππεῖς σὲ διάφορα μουσεῖα, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀναφέρομε δειγματοληπτικῶς τὸν ἀρ. 4220 τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου (Østergaard 139 κἑ. ἀρ. 7 εἰκ. 40), τὸν ἀρ. Τ 2342 ἱππέα τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Μουσείου τῆς Λειψίας (αὐτόθι 139 κἑ. ἀρ. 1 εἰκ. 38) καὶ τὸν ἀρ. 4218 τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου ἀπὸ τὴν Τάναγρα (M. Szabò, *Archaic Terracottas of Boeotia*, 1993, 50 εἰκ. 44).

Τάναγρα/Ὁμάδα 7 (550-540 π.Χ.). Κυρίως ἱππεῖς καὶ ἕνας μόνο ἵππος (ΚΚ/119 πίν. 84.4). Χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὶς δύο παχιὲς ὁριζόντιες σὲ κάθε πλευρὰ τοῦ ἵππου, ποὺ συνδέονται μεταξύ τους μὲ σειρὲς παχιῶν καθέτων· ἡ χαίτη πέφτει μὲ παχιὲς κυματοειδεῖς. Στὰ πόδια τὸ κόσμημα τῆς ἰχθυάκανθας. Στοὺς περισσότερους τὰ μάτια, καθὼς καὶ τὰ αὐτιά – ἑκατέρωθεν τοῦ λοφίου ποὺ προεξέχει ἁρμονικὰ – πλάθονται μὲ χωριστὰ τεμάχια πηλοῦ, ποὺ ἐπικολλῶνται, διαμορφώνεται κάπως τὸ ρύγχος καὶ τὰ ρουθούνια ἀποδίδονται μὲ δύο ὀπές. Στὴν παραλλαγὴ τῆς διαποίκιλσης ἀνήκει ὁ Σ/8 (πίν. 86.1<β>, 2<β>, 3<β>) ἱππέας, κυρίως ὡς πρὸς τὸν διάκοσμο τῶν μπροστινῶν ποδιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πλαγίων πλευρῶν τοῦ κορμοῦ.

Τάναγρα/Ὁμάδα 8 (550-540 π.Χ.). Δεκατρεῖς ἱππεῖς τοῦ Σ/4 (πίν. 87.3,5, 88.1<γ, δ, ε>, 3 <α, β, γ> κ.ἄ.) καὶ τέσσερις ἱππεῖς τοῦ Ε/15 συγκροτοῦν τὴν ὁμάδα. Ἵπποι μεγάλου διασκελισμοῦ (σὲ καλπασμὸ) μὲ δυσανάλογα μικρὸ ἀναβάτη· ἀμελὴς ἡ διάπλαση καὶ ἡ διακόσμηση μὲ γρήγορες πινελιές.

Τάναγρα/«Ὁμάδα» 9. Παρ' ὅλο ὅτι γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ Ὁμάδα ἀπαιτοῦνται δύο τουλάχιστον συναφὴ ἀντικείμενα, τολμήσαμε νὰ ἐντάξομε τὸ εἰδώλιο ἱππέα τοῦ Σ/9 πίν. 90.1<β> στὸν ΠΠ2, θέτοντας ὅμως τὴ λέξη Ὁμάδα μέσα σὲ εἰσαγωγικά. Τοῦτο διότι: ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι μοναδικὸ μεταξὺ τῶν εἰδωλίων τῆς ἀνασκαφῆς μας – φαίνεται μάλιστα ὅτι γενικότερα εἶναι μᾶλλον σπάνιου τύπου – εἶναι καὶ καλῆς ποιότητας. Ἐντυπωσιάζει ἡ παχιά, κάθετη οὐρὰ καὶ τὸ ἁρμονικὸ περίγραμμα οὐρᾶς, ράχης ζώου, χαίτης, κεφαλῆς, λαιμοῦ, ποδιῶν. Μὲ γάνωμα τονίζεται ἡ καμπυλούμενη χαίτη καὶ τὸ προεξέχον λοφίο, ἐνῶ δύο κάθετες ταινίες, ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ τὴ γένεση τῆς κεφαλῆς καὶ κατεβαίνουν ἕως τὸ μέσο τοῦ ὕψους τῶν μπροστινῶν ποδιῶν, ὁρίζουν ἑκατέρωθεν τὸ στῆθος, διακρίνοντάς το ἀπὸ τὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ.

Ἀναφέραμε ἤδη ὅτι οἱ Τάναγρα/Ὁμάδες 10-13 ἀφοροῦν στὰ μικκύλα εἰδώλια τοῦ ΠΠ/2.

Τάναγρα/Ὁμάδα 10. Περιλαμβάνει ἕξι ἵππους καὶ δύο ἱππεῖς (Ε/8β πίν. 11.3, ΚΚ/121 πίν. 51.2). Οἱ ἵπποι εἶναι ἐπιμήκεις, μὲ πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐκτεινόμενο τὸν λαιμὸ καὶ τὸ κεφάλι σὲ ὁριζόντια σχεδὸν θέση (σὰν κύνες). Στὴν ἀρχὴ ἡ διαγράμμιση γίνεται μὲ ἀραιὰ τοποθετημένες παχιὲς γραμμές (ΚΚ/122 πίν. 50.4, ΚΚ/2 πίν. 50.3), λίγο ἀργότερα ὅμως μὲ λεπτὲς πυκνὲς παράλληλες γραμμές (ΚΚ/59 πίν. 65.4, Ε/14 πίν. 70.3). Ἡ ὁμάδα ἀρχίζει μὲ τὸν Ε/8β πίν. 11.3, ποὺ φέρει, κατ' ἀπόλυτη ἐξαίρεση, μόνο ὁριζόντια διαγράμμιση. Ὁ λαιμὸς καὶ τὸ κεφάλι εἶναι ὄρθια ἀκόμη, οἱ ἀραιές, παχιὲς γραμμὲς ὅμως τὸ φέρνουν κοντὰ στὸ ΚΚ/122 πίν. 50.4.

Τάναγρα/Ὁμάδες 11 καὶ 11Α, συνεξεταζόμενες. Ἄτεχνοι ἵπποι. Ἀπὸ τὰ δεκαεπτὰ συνολικὰ εἰδώλια, μόνο ἐκεῖνο τοῦ ΚΚ/120 πίν. 67.4<δ> Ὁμάδα 11 εἶναι ἱππέας. Τῆς Ὁμάδας 11 φέρουν τὴ συνήθη κάθετη, λοξὴ καὶ ὁριζόντια διαγράμμιση, ἐνῶ ἐκεῖνα τῆς Ὁμάδας 11Α, καὶ πρὸ παντὸς τὰ τρία τοῦ ΚΚ/64 πίν. 58.4, κοσμοῦνται μὲ τελείως διαφορετικὸ πνεῦμα, δηλαδὴ μὲ πολὺ παχιές, ἀκανόνιστες πινελιές, ποὺ τονίζουν τὰ ἐξωτερικὰ περιγράμματα τοῦ ἵππου.

Τάναγρα/Ὁμάδα 12 (550-540 π.Χ.). Περιλαμβάνει ἕξι ἱππεῖς καὶ ἕναν ἵππο. Ὅλα τὰ εἰδώλια φέρουν τὴ συνήθη διαγράμμιση ἀπὸ ὁριζόντιες, κάθετες καὶ λοξὲς γραμμές. Τὴν Ὁμάδα χαρακτηρίζει ὁ μεγάλος διασκελισμὸς τῶν ἵππων, ἡ οὐρά, ποὺ στὰ περισσότερα πέφτει παράλληλα μὲ τὰ πίσω σκέλη (ἐξαιρεῖται τὸ Σ/9 πίν. 90.1<α>, τὸ ὁποῖο ὅμως δὲν εἶναι ἱππέας, ἀλλὰ ἵππος), κυρίως ὅμως τὸ λοφίο μὲ τὴν ὀξεία ἀπόληξη καὶ τὸ ὑποτυπῶδες κεφάλι. Προστίθενται οἱ δύο ἵπποι ἀπὸ τὴν Ριτσώνα στὸ Ure, *Aryb. Fig.* 62 πίν. 15, 110.119, 50.391 καὶ τὰ τρία εἰδώλια στὸ Østergaard 127 ἀρ. 3 (ἵππος σὲ ἰδιωτικὴ συλλογὴ στὸ Βερολίνο), ἀρ. 4-5 εἰκ. 19-20 (ἱππεῖς στὸ Aarhus καὶ στὸ Cambridge ἀντίστοιχα). Τὰ τρία αὐτὰ εἰδώλια, μαζὶ καὶ οἱ δύο ἵπποι τῆς Ριτσώνας, σχηματίζουν τὴν Østergaard Ὁμάδα Da.

Τάναγρα/Ὁμάδα 13 (τῶν Ἀθυρμάτων, 560/550 π.Χ.). Τὴν Ὁμάδα χαρακτηρίσαμε ἔτσι, ἐπειδὴ οἱ δύο μικκύλοι ἱππεῖς τοῦ Ε/9β, ποὺ τὴν συγκροτοῦν καὶ κυρίως ὁ ἀριστερὰ εἰκονιζόμενος (πίν. 79.1<α>, 2<α>), παρουσιάζουν τέτοιες ἰδιομορφίες, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνταχθοῦν σὲ ἄλλη ὁμάδα. Συγκεκριμένα, τὸ πρῶτο εἰδώλιο εἶναι κοντόχοντρο μὲ στιβαρὲς ἀναλογίες καὶ ὁ ἀναβάτης του δὲν προσκολλᾶται στὸν λαιμὸ τοῦ ἵππου, ἀλλὰ εἶναι αὐτόνομα πλασμένος, ἔχει σκέλη καθὼς καὶ βραχίονες ποὺ κάμπτονται στὸν ἀγκώνα. Τὸ κεφάλι τοῦ ἵππου εἶναι καλὰ πλασμένο, ἐνῶ τὰ μεγάλα στρογγυλὰ μάτια του, ποὺ προβάλλονται στὸ φωτεινὸ βάθος τοῦ κεφαλιοῦ, καθὼς καὶ τὰ μάτια τοῦ μελαμβαφοῦς ἀναβάτη, ποὺ δηλώνονται μὲ ἐκβάθυνση, προσδίδουν ζωὴ στὸ σύμπλεγμα καὶ τὸ καθιστοῦν χαριτωμένο. Ἡ ἰδιομορφία τοῦ εἰδωλίου συνίσταται ὅμως κυρίως στὸ ὅτι ὁ ἀναβάτης καὶ τὸ πίσω μέρος τοῦ ζώου εἶναι μελαμβαφή, ἐνῶ τὸ μπροστινὸ μέρος διαποίκιλτο. Μὲ αὐτονομία πλάστηκε ὁ ἀναβάτης καὶ τοῦ δεύτερου εἰδωλίου ἱππέα, τοῦ ριγωτοῦ (πίν. 79.1<β>, 2<β>). Ἱππεύει εὐθυτενὴς καὶ σὲ ἀπόσταση ἀπὸ τὸν λαιμό, πρὸς τὸν ὁποῖο ἐκτείνει τοὺς βραχίονες. Μόνο τὸ κεφάλι του καλύπτεται μὲ γάνωμα. Ὁ ἵππος φέρει τεράστια ἀμυγδαλόσχημα μάτια καὶ ἡ ταινιόσχημη διαγράμμισή του θυμίζει ζέμπρα. Χαρακτηριστικὸ τῆς Ὁμάδας εἶναι ἀκόμη ὅτι καὶ τῶν δύο εἰδωλίων ὁ ἀναβάτης ἐξέχει ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ ἵππου κατὰ τὸ ὕψος τοῦ δικοῦ του κεφαλιοῦ.

2. Ὁμάδες σανιδοσχήμων εἰδωλίων κατὰ τὴν τεχνικὴ Α (παρένθ. πίν. 3 – ΠΠ3)

Ἀπὸ τὰ ἑξήντα ὀκτὼ σανιδόσχημα τοῦ ΠΠ3, μόνο τὰ ἕξι ἀνήκουν στὴν τεχνικὴ Β καὶ κατανέμονται ὡς ἑξῆς:

Στὴν κατηγορία τῶν συνθέτων (γιὰ τὴν τεχνικὴ βλ. κατ. σελ. 164 πίν. 41.1-2, ὅπου καὶ βιβλιογραφία) ὑπάγονται ἕνα μικκύλο ἀρχέγονο κυλινδρικοῦ κορμοῦ (ΚΚ/64 πίν. 61.3-4) καὶ δύο σανιδόσχημα, τὸ παλαιότερο ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἔνθρονο (Ε/17 πίν. 41.1-2), ἐνῶ τὸ νεότερο (ΚΚ/64 πίν. 62.1-2) κατατάσσεται μεταξὺ τῶν συνήθων ἱσταμένων. Τὰ ὑπόλοιπα τρία ὑπάγονται μὲν στὴ μεγάλη κατηγορία τῶν βοιωτικῶν σανιδοσχήμων, ποὺ ἔχουν τὸ πρόσωπο πλασμένο σὲ μήτρα (βλ. ΠΠ3), ἀνήκουν ὅμως σὲ τρεῖς διαφορετικοὺς τύπους, ποὺ ὅλοι ἀπαντοῦν καὶ στὴν Ἀκραιφία. Ἀνάλυση τῶν τύπων γίνεται κατὰ τὴν περιγραφὴ τῶν τριῶν αὐτῶν εἰδωλίων.

Τὰ ἑξήντα δύο εἰδώλια τῆς τεχνικῆς Α τὰ κατατάξαμε σὲ ἐννέα ὁμάδες (Τάναγρα/Ὁμάδες 1-9), στὶς ὁμάδες ὅμως 1, 2, 4, 5, 7 καὶ 9 δημιουργήσαμε παραλλαγὴ μὲ τὴν προσθήκη τοῦ Α (1Α, 2Α κτλ.).

Στὶς ὀλιγάριθμες Τάναγρα/Ὁμάδες 1 καὶ 1Α, ποὺ συνεξετάζονται, κατατάξαμε ἄριστης ποιότητας ποντικόμορφα, ποὺ καλύπτονται μὲ παχὺ στρῶμα κίτρινου ἀλειφώματος καὶ ποὺ γιὰ τὴ διακόσμησή τους χρησιμοποιήθηκε καὶ ἰῶδες, κάποτε ἄφθονο (πρβ. τὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 1 τῶν ἱππέων). Εἰδοποιὸ διαφορὰ γιὰ τὴ συγκρότηση τῆς ὁμάδας αὐτῆς θεωρήσαμε τὶς ἁρμονικὰ πλασμένες κωνικὲς ἀπολήξεις τῶν βραχιόνων, ποὺ καλύπτονται μὲ ἰῶδες ἢ καὶ μὲ γάνωμα. Στὴν Ὁμάδα 1 περιλάβαμε δύο εἰδώλια μὲ πλαστικῶς ἀποδοθέντες μακροὺς πλοκάμους (τὸ ΚΚ/108 πίν. 43.1-2, καθὼς καὶ τὸ ἐπίσης ἀπὸ τὴν Τάναγρα εἰδώλιο, Louvre MNB 1125, 1877, βλ. Marchand, *Fig. plates* 46 πίν. 19 2C 3). Στὴν

Ὁμάδα 1 τοποθετεῖται, λόγω τῶν πλαστικῶς ἀποδοθέντων πλοκάμων του, καὶ τὸ ΚΚ/34 πίν. 56.1-2. Τοῦτο συνδέεται ὅμως καὶ μὲ τὴν Ὁμάδα 1Α, ἡ ὁποία δὲν φέρει πλαστικοὺς πλοκάμους καὶ ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὸ μὲ πολὺ ἰῶδες κοσμούμενο ΚΚ/75 πίν. 66.1-3 πτηνόμορφο, κυρίως ἐπειδὴ ἔχει ὅμοιο τὸ μεγάλο, ἰῶδες περίαπτο καὶ δευτερευόντως ἐπειδὴ φέρει στὴ ζώνη τῶν βραχιόνων κρεμάμενα τρίγωνα, αὐτὰ ὅμως σὲ παραλλαγή.

Στὶς πολὺ πρώιμες, ἐπίσης ὀλιγάριθμες Τάναγρα/Ὁμάδες 2 καὶ 2Α, ποὺ συνεξετάζονται, τοποθετήσαμε τέσσερα εἰδώλια, ποὺ χαρακτηρίζονται ἀπὸ τοὺς κωνικούς, πρὸς τὰ μέσα στρεφομένους βραχίονες, οἱ ὁποῖοι δὲν καλύπτονται μὲ ἰῶδες ἢ γάνωμα, ὅπως ἐκεῖνοι τῶν Ὁμάδων 1, 1Α, κυρίως ὅμως διακρίνονται ἀπὸ τὴ διακοσμητικὴ ταινία στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων ἢ ἀμέσως κάτω ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἀπὸ τὸ περίζωμα (τὴν ποδιά), ποὺ ἄλλοτε εἶναι τελείως ἀκόσμητο (ΚΚ/108 πίν. 42.2-3), ἄλλοτε φέρει λιτό, ἀλλὰ ἐντυπωσιακὸ διάκοσμο (Ε/8β πίν. 12.4-5) καὶ ἄλλοτε διάκοσμο, ποὺ βρίσκεται ἀκόμη σὲ πειραματικὸ στάδιο (βλ. τὸ Ε/8β πίν. 13.1-2 ποντικόμορφο, στὸ ὁποῖο τὸ σὲ ὁριζόντια ζώνη κόσμημα τοῦ δικτυωτοῦ δὲν ἔχει ἀκόμη πάρει τὴν τυπικὴ μορφὴ τῶν δύο κάθετων ταινιῶν, ποὺ πλαισιώνουν τὸ περίζωμα. Αὐτὸν βέβαια τὸν σχηματισμὸ τὸν βλέπομε κυρίως σὲ σανιδόσχημα τῆς τεχνικῆς Β καὶ μάλιστα στὰ πρώιμα τῆς κατηγορίας τῶν συνθέτων, ὅπως ἐκεῖνο τοῦ ΚΚ/64 πίν. 62.1-2 καὶ πολλὰ τῆς Ἀκραιφίας τῶν περὶ τὸ 570/60 χρόνων, γιὰ τὰ ὁποῖα βλ. ἀνωτ. σ. 24 σημ. 100. Βλ. ὅμως καὶ τὸ πτηνόμορφο τοῦ ΚΚ/34 μὲ τὴν τεχνικὴ Α, πίν. 57.1-3). Ὅλα τὰ εἰδώλια τῶν Ὁμάδων 2 καὶ 2Α ἔχουν δηλωμένα τὰ μάτια μὲ κύκλο καὶ στιγμὴ στὸ κέντρο καὶ φέρουν στὴν ἀποφυγὴ πλατιὰ ταινία, ποὺ περιθέει τὸ εἰδώλιο καὶ δηλώνει τὴν παρυφὴ τοῦ ἐνδύματος. Τὴν Ὁμάδα 2Α τὴν σχηματίσαμε μὲ δύο ἀπὸ τὰ σανιδόσχημα τοῦ Ε/8β (πίν. 12.1-3, 13.1-2), ἐπειδὴ ὁ κορμός τους δὲν εἶναι ραδινός, ὅπως τῶν δύο τῆς Ὁμάδας 2 (ὅπου ἐντάσσονται καὶ παρεμφερῆ ἄλλων μουσείων, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐπίσης ἀπὸ τὴν Τάναγρα, ὅπως π.χ. ἐκεῖνα στὸ Higgins, *BMC Terracottas* 208 ἀρ. 776-778 πίν. 104 καὶ στὸ Mollard-Besques, *Catalogue raisonné* I 10 B56, B57 πίν. 7) καὶ κυρίως ἐπειδὴ ἡ κόμη τους σχηματίζει πίσω κρωβύλο (*Ὁμάδα τοῦ Κρωβύλου*). Ἐδῶ ἐντάσσεται καὶ τὸ μοναδικὸ ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία, τοῦ ΨΥΧ/29, ποὺ τὸ θεωροῦμε ἐπείσακτο ἀπὸ τὴν Τάναγρα (βλ. ἀνωτ. σ. 23 σημ. 95).

Τὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 3 (τῶν περὶ τὸ 570 χρόνων) συγκροτήσαμε ἀπὸ δύο, κανονικοῦ μεγέθους ἀρχέγονα (primitif) εἰδώλια (ΚΚ/64 πίν. 61.1-2, ΚΚ/75 πίν. 66.4-5), τὰ ὁποῖα ἔχουν κυλινδρικὸ κορμό, μεγάλα, πεπλατυσμένα χέρια, ποὺ κάμπτονται ἡμικυκλικὰ πρὸς τὰ ἐμπρός, κεφάλι μὲ ὀξεία ἀπόληξη, μεγάλα στρογγυλὰ μάτια καὶ χαρακτηριστικὴ διακόσμηση μὲ πλατεῖς ἱμάντες.

Τὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 4 συγκροτήσαμε ἀπὸ τὰ τέσσερα πτηνόμορφα τοῦ Ε/17, τῶν 590/580 χρόνων, κοντὰ στὰ ὁποῖα τοποθετήσαμε καὶ τὰ δύο ἀποσπασματικὰ καὶ καμένα τῆς πυρᾶς ΚΚ/62 πίν. 52.1,3 καὶ 4-5. Ὅπως τῶν πρώιμων Ὁμάδων 1 καὶ 1Α τὰ εἰδώλια εἶναι ἄριστης ποιότητας, ἔτσι καὶ ἐκεῖνα τῆς Ὁμάδας 4 εἶναι ἐπιμελέστατης κατασκευῆς καὶ ἔχουν πλούσιο, προσεγμένο διάκοσμο. Παχὺ στρῶμα κίτρινου ἀλειφώματος καὶ ὑπολείμματα ἰώδους. Πλατύς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κορμὸς μὲ εὐρεία ἀποφυγή, ποὺ κοσμεῖται μὲ κάθετες ἢ κυματοειδεῖς ἢ καὶ μὲ ἐναλλαγὴ τῶν δύο. Πέντε πλόκαμοι, ποὺ

πέφτουν σὰν λεπτὲς κυματοειδεῖς γραμμὲς πλάγια, ἀλλὰ καὶ στὴ ράχη, περίαπτο σὲ μορφὴ ροδιοῦ, ἀμυγδαλόσχημα μάτια μὲ δήλωση τῆς ἴριδας καὶ τοξωτὰ φρύδια. Κάτω ἀπὸ τοὺς βραχίονες ποὺ κάμπτονται πρὸς τὰ ἐμπρός, ἡ κύρια διακοσμητικὴ ζώνη καὶ ἀπὸ κάτω ὁριζόντια, ἀπὸ τὴν ὁποία κρέμονται συμμετρικὲς κυματοειδεῖς. Ἰδιαίτερα προσεγμένη εἶναι ἡ διακόσμηση τοῦ εἰδωλίου τοῦ πίν. 40.1-3, ποὺ ἔχει γίνει μὲ παχιὲς γραμμές. Φέρει διπλῆς γραμμῆς περιδέραιο μὲ μεγάλο περίαπτο καὶ στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων ζώνη, μὲ κάθετα, αἰωρούμενα γραμμίδια καὶ ἀπὸ κάτω πλατιὰ ζώνη μὲ τὸ θέμα τῶν ἐπάλξεων. Παχιὲς καὶ ἁρμονικὰ κατερχόμενες καὶ οἱ κυματοειδεῖς κάτω ἀπὸ τὴν ὁριζόντια. Στὴν παραλλαγὴ 4Α τοποθετήσαμε τὸ καλῆς ποιότητας πτηνόμορφο τοῦ ΚΚ/73 πίν. 48.1, ἐπειδὴ οἱ παχιὲς κάθετες ἐπάνω στὸ περίζωμά του τὸ συνδέουν καὶ μὲ τὴν Ὁμάδα 5. Ἡ ὡραία διάπλαση τοῦ λαιμοῦ του ὅμως, τὰ μεγάλα μάτια μὲ τὴν ἐντυπωσιακὴ ἴριδα, οἱ πλόκαμοι ποὺ δηλώνονται μὲ λεπτὲς κυματοειδεῖς καὶ ἄλλα ποιοτικὰ στοιχεῖα τὸ συνδέουν περισσότερο μὲ τὴν ποιοτικὰ ἀνώτερη Ὁμάδα 4.

Στὶς Τάναγρα/Ὁμάδες 5 καὶ 5Α, ποὺ συνεξετάζονται, τοποθετήσαμε εἰδώλια ραδινά, ποὺ ἐμφανίζονται περὶ τὸ 590-580 (Ε/8α πίν. 47.1-2, 3-4), συνεχίζουν ὡς τὸ 570-560 (Ε/11 ἀρ. 5215, 5214, χωρὶς εἰκόνες), καὶ στὴν παραλλαγὴ 5Α (ΚΚ/119 πίν. 81.1-4, 5-6) φθάνουν ὡς τὸ 550 ἢ καὶ λίγο πιὸ κάτω· τώρα ὅμως πλέον ἡ ἐκτέλεση εἶναι ἀμελὴς μὲ δυσπλασίες καὶ μὲ παχιές, ἀκανόνιστες γραμμὲς νὰ κοσμοῦν τὸ περίζωμα.

Τὰ εἰδώλια τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 6 τοποθετοῦνται στὴ δεκαετία 570-560. Τὰ περισσότερα εἶναι μεγάλα, μὲ πλατιὲς τὶς παρειὲς τοῦ προσώπου· ἡ ζώνη στοὺς βραχίονες ἔχει διαπλατυνθεῖ καὶ διακοσμηθεῖ πλούσια, οἱ συνήθεις ὀξεῖες ἀπολήξεις μεταβλήθηκαν ἐδῶ σὲ ἀποστρογγυλεμένα ἄκρα καὶ ὁ κορμὸς σὲ ὅλο τὸ ὕψος τοῦ περιζώματος ἀποδόθηκε ραδινός. Ἡ ἀποφυγή, ἀντίθετα, πλάσθηκε ἑδραία καὶ κοσμήθηκε καὶ αὐτὴ ἐπιμελῶς. Ἐντυπωσιακὰ τὰ δύο εἰδώλια τῶν Μ/3 πίν. 74.1-2 καὶ Σ/51 πίν. 76.1-2. Στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 6 περιλαμβάνομε καὶ τὰ πρῶτα ἑπτὰ πτηνόμορφα τῆς Ὁμάδας 1Α, ποὺ συγκρότησε ἡ Marchand, *Fig. plates*, μέρος ΙΙ, 3 κἑ. ἀρ. 1-7 πίν. 1-3 (σποράδην).

Τὰ πτηνόμορφα τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 7 τοποθετοῦνται στὴ δεκαετία 570-560. Εἶναι ραδινὰ καὶ ἔχουν τὸν κορμὸ κοσμημένο μὲ συστάδες λεπτῶν κυματοειδῶν σὲ κάθετη διάταξη, ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ σύστημα σειρῶν στιγμῶν, ἐγκάρσια τοποθετημένο στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ κορμοῦ, οἱ ὁποῖες ἐναλλάσσονται μὲ εὐθεῖες καὶ κυματοειδεῖς, διατεταγμένες ἐπίσης ὁριζόντια. Ἡ περιοχὴ γύρω ἀπὸ τὴν ἀποφυγὴ κοσμεῖται μὲ ἰσοπαχεῖς μεταξύ τους κάθετες, ἄλλοτε πλατιές (ΚΚ/34 πίν. 57.1-3) καὶ ἄλλοτε λεπτὲς καὶ ἐπιμήκεις (ΚΚ/64 πίν. 60.1-2). Οἱ βραχίονες, ὑποτυπώδεις καὶ μὲ κωνικὴ ἀπόληξη, κοσμοῦνται μὲ κάθετες κυματοειδεῖς, ἐνῶ ἡ περιοχὴ τοῦ στέρνου μένει ἀδιακόσμητη, τόσο γιὰ τὴν προβολὴ τοῦ σὲ μορφὴ ροδιοῦ περιάπτου, ποὺ ἄλλοτε εἶναι μικρῶν διαστάσεων (ΚΚ/64 πίν. 60.1-2, Β/64 πίν. 64.1<β>) καὶ ἄλλοτε ζωγραφίζεται μεγάλο (ΚΚ/34 πίν. 57.3), ὅσο καὶ γιὰ τὴν εὐκρινὴ ἀπόδοση τῶν μπροστινῶν πλοκάμων ἀπὸ τοὺς συνολικὰ πέντε, ποὺ πέφτουν σὲ λεπτὲς βοστρυχοειδεῖς σχεδὸν ὡς τὴν ὀσφύ.

Ἡ Ὁμάδα 7 συνιστᾶ τὸ προδρομικὸ στάδιο τῆς νεότερης Τάναγρα/Ὁμάδας 8, τῶν στιβαρῶν πτηνομόρφων. Τὸ ἴδιο παρατηρεῖται καὶ στὰ εἰδώλια ἱππέων, ὅπου οἱ ἵπποι μὲ τὸν

ραδινὸ λαιμὸ τῆς πολυπληθοῦς Τάναγρα/Ὁμάδας 5, ποὺ παράγονται στὴν εἰκοσαετία 570-550 (ἐνδεικτικὰ βλ. τὸν Β/64 ἱππέα τοῦ πίν. 64.1 καὶ τοὺς τοῦ ΚΚ/119 πίν. 84.1-3), συνιστοῦν τὸ προδρομικὸ στάδιο τῶν, ἐπίσης πολυπληθῶν, ρωμαλέων ἱππέων τῆς δεκαετίας 550-540, ποὺ συγκροτοῦν τὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 5Α (βλ. ἱππεῖς τῶν τάφων Ε/16, Ε/15 κ.ἄ.).

Τὸ πτηνόμορφο τοῦ Ε/9β πίν. 79.3, τῶν περὶ τὸ 560-550 χρόνων, ἀποτελεῖ τὸν συνδετικὸ κρίκο μεταξὺ τῶν πτηνομόρφων τῶν Ὁμάδων 7 καὶ 8, καθόσον ἡ μὲν διακόσμησή του τὸ φέρνει κοντὰ στὴν Ὁμάδα 7, ἐνῶ οἱ στιβαρὲς ἀναλογίες του κοντὰ στὴν Ὁμάδα 8. Αὐτὸ τὸ πτηνόμορφο-συνδετικὸς κρίκος, μαζὶ μὲ τὸ ἀρ. Α 2217 πτηνόμορφο τῶν Bruxelles, Musées Royaux (Marchand, *Fig. plates* πίν. 6 1B 20) σχηματίζουν τὴν ὀλιγάριθμη Τάναγρα/Ὁμάδα 7Α.

Κοντὰ στὰ πτηνόμορφα τῆς Ὁμάδας 7, ἀλλὰ σὲ παραλλαγή – τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸ παράδειγμα – βρίσκεται τὸ ραδινὸ πτηνόμορφο τοῦ Σ/8 πίν. 85.7 μὲ τὸν ἰδιόμορφο διάκοσμο στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων.

Τὰ πτηνόμορφα εἰδώλια τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 8 τοποθετοῦνται στὴ δεκαετία 550-540 καὶ χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὰ ἑξῆς: Ἔχουν στιβαρὲς ἀναλογίες· φέρουν κάτω ἀπὸ τοὺς βραχίονες πλατιὰ ζώνη μὲ τὸν κύριο διάκοσμο, ὁ ὁποῖος συνίσταται ἄλλοτε σὲ ἀγκυλωτοὺς σταυρούς, δύο (ΚΚ/119 πίν. 82.1,3,5) ἢ ἕνα (Ε/15 πίν. 93.1,4) καὶ παχιὲς στιγμὲς στὰ διάκενα, καὶ ἄλλοτε σὲ μία ἢ δύο σειρὲς παχιῶν στιγμῶν καὶ μία κυματοειδή (Ε/16 πίν. 92.3, Μ/1 πίν. 90.2, Ε/15 πίν. 94.5-6)· οἱ κατακόρυφες γραμμές, ἐπάνω στὸ περίζωμα, συνήθως κυματοειδεῖς καὶ σπανιότερα μόνο εὐθεῖες (Ε/15 πίν. 93.1,4) ἢ εὐθεῖες ἀνάμεσα σὲ ζεῦγος κυματοειδῶν (Μ/1 πίν. 90.2), δὲν εἶναι συνεχεῖς, ἀλλὰ διατάσσονται σὲ δύο κατὰ τὰ πλάγια συστήματα· ὅλα τὰ εἰδώλια φέρουν ταινιόσχημο περιδέραιο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κρέμεται περίαπτο σὲ μορφὴ σχηματοποιημένου ροδιοῦ, πλαισιωμένο καμιὰ φορά (Ε/15 πίν. 93.4) ἀπὸ ζεῦγος ὅμοιων ραβδίσκων· ἀπὸ τοὺς βοστρυχοειδεῖς πλοκάμους οἱ τρεῖς πέφτουν στὴν πλάτη τῆς μορφῆς (ΚΚ/119 πίν. 82.2,4,6) καὶ οἱ δύο στὸ στῆθος (ΚΚ/119 πίν. 82.1,3,5).

Τὰ πτηνόμορφα τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 9 καὶ κυρίως ἐκεῖνα τῆς παραλλαγῆς της, Ὁμάδας 9Α, ἐκπροσωποῦν τὸ ἐκφυλιστικὸ στάδιο μιᾶς σειρᾶς εἰδωλίων, ποὺ ξεκινοῦν ἤδη ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ αἰώνα (βλ. τὸν Ε/8α, πίν. 47.1-2) καὶ καταλήγουν στοὺς περὶ τὸ 540-535 χρόνους. Τὰ πτηνόμορφα τῆς τελευταίας αὐτῆς φάσης χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν πολὺ χαμηλὸ πόλο, τὴν ὑποτυπώδη ἕλικα, ποὺ πολλὲς φορὲς ἐνσωματώνεται στὴν πτηνόμορφη προεξοχὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἀμελέστατη διακόσμηση. Αὐτὴ συνίσταται σὲ ἀκανόνιστες παχιὲς κυματοειδεῖς, οἱ ὁποῖες, ξεκινώντας ἀπὸ μία παχιὰ στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων ὁριζόντια γραμμή (Σ/4, πίν. 87.2<β>. Σ/9, πίν. 90.1<δ>. Ε/15, πίν. 95.1<γ>) καὶ συναντώντας, σὲ μερικὲς περιπτώσεις, κατὰ τὴν πορεία τους δεύτερη, ὅμοιου πάχους ὁριζόντια (Ε/15 πίν. 94.7, 96.1,4,7), κατεβαίνουν ὣς τὸ κράσπεδο τοῦ ἐνδύματος. Ὅμοιες παχιὲς κυματοειδεῖς καλύπτουν συνήθως καὶ τὴν πίσω πλευρὰ τῶν εἰδωλίων, συνεχίζοντας κατὰ κάποιο τρόπο τοὺς μακριοὺς πλοκάμους.

Τὰ εἰδώλια τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 9 διακρίνονται ἀπὸ ἐκεῖνα τῆς παραλλαγῆς της, Ὁμάδας 9Α, καθόσον φέρουν στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων τους ζώνη, ποὺ κοσμεῖται μὲ σειρὲς στιγμῶν (Σ/4 πίν. 87.2<α>, Ε/15 πίν. 95.1<α,β>) ἢ μὲ ὀξυκόρυφη τεθλασμένη (Σ/9 πίν.

90.1<γ>). Σὲ παρέκκλιση ἀπὸ τὰ τυποποιημένα εἰδώλια τῶν Ὁμάδων 9 καὶ 9Α βρίσκεται τὸ Ε/15 πίν. 94.1-2 πτηνόμορφο, ἐπειδή: ὁ πόλος του εἶναι μεγαλύτερος, διαπλασμένος εὐκρινῶς, μὲ αὐθύπαρκτη ἕλικα. Τὰ μάτια καὶ ἡ τονισμένη μύτη πλησιάζουν περισσότερο πρὸς τὴν ἀνθρώπινη μορφή. Τὸ εἰδώλιο φέρει δύο μόνο πλοκάμους, ποὺ ἀποδίδονται μὲ παχιὰ ὀφιοειδὴ καὶ κατεβαίνουν ὡς τὸν ὦμο. Τὸ ἐλλειψοειδὲς πλαίσιο στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων, τὸ ὁποῖο φέρει, ἀντὶ τῶν συνήθων σειρῶν στιγμῶν, τέσσερα παχιὰ κάθετα γραμμίδια, εἶναι τελείως ἀποκομμένο ἀπὸ τὸ σύστημα τῶν καθέτων κυματοειδῶν, ποὺ ἐδῶ ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς μέσης καὶ κρέμονται ἀπὸ μία πλατιὰ ταινία. Ἡ ταινία αὐτὴ περιβάλλει σὰν ζώνη τὸν κορμὸ καὶ ἀποτελεῖ τὸν μοναδικὸ διάκοσμο τῆς τελείως ἀκόσμητης πίσω πλευρᾶς τοῦ εἰδωλίου.

ΤΑ ΕΙΔΩΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΑΦΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΥΡΗΜΑΤΑ

Λάξευμα Ε/8

Τὸ ὀρθογώνιο λάξευμα Ε/8, διαστ. 2.40×2.20 μ., εἶχε ἀνασκαλευθεῖ ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους, γι' αὐτὸ ἀνάμεσα σὲ ὄστρακα μεσοκορινθιακῶν ἀρυβάλλων καὶ ἀλαβάστρων καὶ σὲ βάθ. μόλις 0.30 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους βρέθηκαν παραμερισμένα τὰ προαναφερθέντα τρία μεγάλα γυναικεῖα εἰδώλια Θρηνωδῶν μὲ τροχήλατο τὸν κορμό. Βλ. ἀνωτ. σ. 15 κἑ.

Εἰδώλια τοῦ Ἐργαστηρίου Θρηνωδῶν Τανάγρας

Ἀρ. εὑρ. 5256 πίν. 7.1-3, ἔγχρ. πίν. III.1<α>. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο τεμάχια· λείπουν τὰ χέρια ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς μασχάλης. Ὕψ. 0.268 μ., διάμ. βάσης 0.07 μ., διάμ. ὀπῆς ἐξαερισμοῦ 0.016 μ. Πηλὸς καθαρότατος, συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, κιτρινόξανθος μὲ ροδόχρωμο πυρήνα· γάνωμα μελανό. Ἡ ἐπίπεδη, ἐξηρημένη βάση φέρει ὀπὴ στὸ κέντρο της. Βλ. Ang. Andreiomenou, Pleureuse, στὸ *Tanagra, Mythe et archéologie* (2003) 86 ἀρ. κατ. 42.

Ἀρ. εὑρ. 5258 πίν. 8.1, ἔγχρ. πίν. III.1<β>. Ἀδελφὸ μὲ τὸ προηγούμενο, μὲ τὸ κεφάλι ἀπὸ τὴν ἴδια μήτρα. Ὕψ. 0.263 μ., διάμ. βάσης 0.062 μ., διάμ. ὀπῆς ἐξαερισμοῦ 0.027 μ. Ἴδιος πηλὸς καὶ χρώματα. Τὸ κάτω τμῆμα τοῦ εἰδωλίου, ἡ «φούστα», ἐδῶ εἶναι ραδινότερο, χωρὶς ἔντονη ἀποφυγή.

Ἀρ. εὑρ. 5257 πίν. 8.2. Ἀδελφό, κυρίως μὲ τὸ πρῶτο, λόγω τῆς ἴδιας, ἐντονότερης ἀποφυγῆς μὲ τὴν εὐρύτερη βάση, ποὺ προσδίδει μεγαλύτερη εὐστάθεια στὶς λυγερές, ἐντυπωσιακὲς μορφές. Λείπει τὸ κεφάλι καὶ τὰ χέρια ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς μασχάλης. Ὕψ. σωζ. 0.232 μ., διάμ. βάσης 0.08 μ., διάμ. ὀπῆς ἐξαερισμοῦ 0.016 μ. Ὁ ἴδιος πηλός. Γάνωμα μελανό, στιλπνό, ἀραιούμενο σὲ ἐρυθροϊῶδες. (Γιὰ παρεμφερὲς τροχήλατο εἰδώλιο ἀπὸ τὴν Τάναγρα βλ. Higgins, *Greek Terracottas* 46 πίν. 19 F. Γιὰ ἕνα ἀπὸ τὰ τέσσερα εἰδώλια τοῦ Κεραμεικοῦ, ποὺ ἔχουν χειροποίητο τὸν κορμὸ καὶ μιμοῦνται καὶ αὐτὰ ἀνατολικοϊωνικὰ πρότυπα βλ. αὐτόθι σ. 43 πίν. 17D. Γιὰ μερικὰ ἄλλα εἰδώλια θρηνωδῶν βλ. Cl. Rolley, Figurines de terre cuite ἐν *Coll. Stathatos* (σημ. 73) 116 κἑ. ἀρ. 67 εἰκ. 50-52· πίν. 20.1, 21.1-2).

Σὲ βάθ. 1.50 μ. τὸ λάξευμα σχηματίζει ἀναβαθμὸ καὶ διαιρεῖται στὰ δύο, δημιουργώντας δύο τάφους (Ε/8α, Ε/8β, μήκ. 2.20 μ., πλάτ. 1.10 μ. καὶ βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 2.10 μ.), ποὺ τοὺς χωρίζει μεταξύ τους ἀναβαθμός· προσανατολισμὸς Ἀ.-Δ.

1. Τάφος Ε/8β

Ὁ νότιος, ὁ Ε/8β, ἦταν πλουσιότατα κτερισμένος. Περιεῖχε ἐνενήντα σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους, ἕναν μεγάλο μὲ ἐπίπεδη βάση ἀρύβαλλο, δύο-τρία ἀπιόσχημα ἀλάβαστρα, δύο-τρία μελαμβαφῆ βοιωτικὰ κύπελλα καὶ εἴκοσι ἕνα εἰδώλια, δηλαδὴ δεκαέξι ἱππεῖς, κυρίως μελαμβαφεῖς, δύο ἵππους καὶ τρία σανιδόσχημα ποντικόμορφα, τῆς τεχνικῆς Α· ἐπίσης τὸν ὑπ' ἀρ. 16715 χαλκὸ σπειροειδὴ δακτύλιο, γιὰ τὸν ὁποῖο πρβ. τοὺς ἐξ Ἀκραιφίας στὸ Andreiomenou, Bronze Jewellery 83 σημ. 51 εἰκ. 31 (τοῦ ΓΗΠ/82, τῶν περὶ τὸ 570 χρόνων).

Εἰδώλια

Ἱππεῖς καὶ ἵπποι. Οἱ δώδεκα μελαμβαφεῖς ἱππεῖς (ἀρ. 5172, 5177, 5174, 5187, 5173 πίν. 9.1· ἀρ. 5176, 5186, 10556, 5183, 5170 πίν. 9.2. Ἀρ. 5182, 5171 πίν. 9.3<α,β>) καὶ οἱ δύο ἵπποι (ἀρ. 5178, 5179 πίν. 9.3<γ,δ>) βρίσκουν οἱ περισσότεροι τὰ ἀντίστοιχά τους στοὺς ἱππεῖς τοῦ Ε/17. Γιὰ τοὺς ἵππους πρβ. καὶ ἐκείνους τοῦ Λ/9 στὸ Andreiomenou, Tanagra 117 φωτ. ἀρ. 20. Σχεδὸν ὅλοι διατηροῦνται ἀκέραιοι. Ἄριστης ποιότητας πηλός, σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος ἢ κεραμόχρωμος, ποὺ μεταβάλλεται συχνὰ σὲ φαιό. Γάνωμα μελανό, συχνὰ ἐξίτηλο. Ἡ κοιλιὰ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τῶν ποδιῶν καὶ τῆς οὐρᾶς ἐξηρημένα. Ὁ μικρότερος ἱππέας (ἀρ. 5183 πίν. 9.2<δ>) ἔχει ὕψ. 0.082 μ. καὶ μῆκ. 0.098 μ., ἐνῶ ὁ μεγαλύτερος ἵππος (ἀρ. 5178 πίν. 9.3<γ>) ἔχει ὕψ. 0.112 μ. καὶ μῆκ. 0.110 μ. Ὁ ἀριστερὸς ἱππέας (ἀρ. 5182 πίν. 9.3<α>) ὑψώνει τὸ δεξιό του χέρι, στὸ ὁποῖο διακρίνομε ὀπή (πίν. 11.1), ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ περνοῦσε χάλκινο ἀκόντιο (πρβ. τὴν ὀπὴ στὸ ρύγχος τοῦ ἱππέα τοῦ ΚΚ/108 πίν. 42.1). Ὁ συνεικονιζόμενος ἵππος μὲ ἀναβάτη φέρει στὴν κορυφὴ τῆς χαίτης λοφίο. Πλαστικότατα διαπλασμένα τὴν ἄνω ἀπόληξη τῆς χαίτης, τὸν δισυπόστατο χαλινὸ καὶ τὰ αὐτιὰ ἔχει ἕνας ἄλλος, μεγαλύτερου μεγέθους, μελαμβαφὴς ἱππέας τοῦ τάφου, τοῦ ὁποίου ὁ ἀναβάτης ἔχει ἀποσπασθεῖ (πίν. 10.1-2, ἀρ. 5184, ὕψ. 0.152 μ., μῆκ. 0.144 μ. Πηλὸς ἄριστης ποιότητας, κιτρινέρυθρος· γάνωμα μελανὸ στὴ δεξιὰ πλευρά, καστανέρυθρο στὴν ἀριστερή). Ἡ κοιλιὰ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τῶν ποδιῶν – ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δεξιὸ πρόσθιο, ποὺ φέρει γάνωμα καὶ ἐσωτερικὰ – ἔχουν ἀφεθεῖ στὸ χρῶμα τοῦ ἐδάφους. Παρεμφερεῖς ἵπποι τεθρίππου, ἀλλὰ φωτεινοῦ βάθους αὐτοί, στὸ H. Hoffmann, *Ten centuries that shaped the West. Greek and Roman Art in Texas Collections* (1970) 243 κἑ. ἀρ. 112 εἰκ. 112a-c. Ὁ ἵππος τοῦ πίν. 11.4 (ἀρ. 5175, μήκ. 0.112 μ. Πρβ. τοὺς ἵππους τοῦ Λ/9 στὸ Andreiomenou, Tanagra 117 φωτ. ἀρ. 19<β>. Ἐπίσης Østergaard, 120 εἰκ. 11) ἔχει καλυφθεῖ ὁλόκληρος μὲ γάνωμα.

Ἀπὸ τοὺς δύο ἱππεῖς φωτεινοῦ βάθους ὁ μικκύλος (πίν. 11.3, ἀρ. 5185, ὕψ. 0.092 μ., μήκ. 0.124 μ. Πηλὸς ἄριστης ποιότητας, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα ἐρυθρό. Τὸ μάτι τοῦ ἀναβάτη δηλώνεται μὲ κυκλικὴ ἐκβάθυνση), ὁ ὁποῖος κατατάσσεται στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 10, ἐκπροσωπεῖ τὰ πρώιμα στάδια τῆς μεγάλης σειρᾶς τῶν κοσμουμένων μὲ διαγράμμιση (πρβ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 15, 145.96, 97. Østergaard 126 εἰκ. 17 [D3]). Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι αὐτὸς ὁ ἱππέας τοῦ Ε/8β φέρει μόνο ὁριζόντια διαγράμμιση, ἡ ὁποία δὲν συναντᾶται σὲ εἰδώλια οὔτε τῆς Ριτσώνας οὔτε τῆς Ἀκραιφίας, σὲ ὅσα τουλάχιστον ἔχουν συντηρηθεῖ καὶ φωτογραφηθεῖ. Ὁ κανονικοῦ μεγέθους (πίν. 11.2, 37.1, ἔγχρ. πίν. ΙΙ.2<β>. Ἀπεικόνισή του καὶ στὸ Andreiomenou, *AR* 1989/90, 37 κἑ. εἰκ. 28. Ὅμοιος, ὁ

ἐπίσης ἀπὸ τὴν Τάναγρα ἱππέας στὸ M. Szabò, *Archaic Terracottas of Boeotia* [1993] εἰκ. 45) κατατάσσεται στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 1, δηλαδὴ στὰ εἰδώλια τὰ κοσμημένα καὶ μὲ πολὺ ἰῶδες. Βλ. ἀνωτ. σ. 20 κἑ. Πρβ. τὸν ἀρ. 5138 ἱππέα τοῦ Ε/17, πίν. 38.1-4, (ἀρ. εὑρ. 5181. Ἀκέραιος, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ σαγονιοῦ τοῦ ἀναβάτη· ἡ οὐρὰ συγκολλημένη. Ὕψ. 0.108 μ., μῆκ. 0.110 μ. Πηλὸς καὶ ἐπιδερμίδα ὅμοια μὲ τοῦ μικκύλου ἱππέα). Ἡ ἐπίπεδη κορυφὴ τοῦ κεφαλιοῦ καλύπτεται μὲ γάνωμα. Μὲ ἰῶδες τονίζεται καὶ στὶς δύο πλευρὲς ἡ χαίτη καὶ ἀποδίδεται ἡ συνεχὴς κυματοειδὴς κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ, ἡ ὁποία κατεβαίνει, ὡς εὐθεία πλέον, ὡς τὸ ἄκρο τῶν πίσω σκελῶν· ἐπίσης, δύο ταινίες κατὰ μῆκος τῆς οὐρᾶς, ποὺ πλαισιώνουν ταινία μὲ γάνωμα καὶ τέλος, ἡ κυματοειδὴς στὸ στῆθος, ποὺ πλαισιώνεται ἀπὸ δύο ὁριζόντιες μὲ γάνωμα.

Σανιδόσχημα. Τὰ τρία σανιδόσχημα εἶναι ποντικόμορφα καὶ ἔχουν τὰ μάτια δηλωμένα μὲ παχιὰ στιγμὴ μέσα σὲ κύκλο· τὰ δύο ἀπὸ αὐτὰ εἶναι συγγενέστερα μεταξύ τους (πίν. 12.1-3>, 13.1-2), ἐνῶ διαφέρουν ἀπὸ τὸ τρίτο εἰδώλιο, καλύτερης ποιότητας, μὲ ραδινὸ κορμὸ καὶ ἔντονη ἀποφυγή (πίν. 12.4-5, ἔγχρ. πίν. II.2<α>. Ἀρ. εὑρ. 5167. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.155 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.062 μ., βάσης μῆκ. 0.055 μ., πλάτ. 0.035 μ. Πηλὸς κεραμόχρωμος, συμπαγής, ἀλλὰ μὲ μεγάλα ψήγματα ἀσβεστολίθου· ἐπιδερμίδα κιτρινέρυθρη, λειασμένη. Γάνωμα μελανό, ποὺ ἀραιώνεται σὲ καστανέρυθρο. Ἡ ὠοειδὴς βάση ἔχει ἐκβάθυνση 0.006 μ.). Ἐκβάθυνση σχηματίζει καὶ ὁ χαμηλός, κυκλικὸς πόλος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξωτερικὴ ταινιόσχημη ἐπιφάνεια κοσμεῖται μὲ ζεύγη καθέτων γραμμιδίων, ποὺ ἐναλλάσσονται μὲ παχιὰ σιγμοειδή· στὴν πρόσοψη, ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἕλικα, κύκλος μὲ σταυρὸ καὶ τέσσερις στιγμὲς στὰ διάκενα, ὅμοιος μὲ τὸν σχηματιζόμενο στὰ δισκοειδὴ πλάγια τῆς ἕλικας τῶν ἑπομένων δύο εἰδωλίων (πίν. 12.1-3, 13.1-2). Στὴν πίσω πλευρὰ ἐπαναλαμβάνεται ὅμοιος ὁ διάκοσμος τῆς ἀποφυγῆς καὶ προεκτείνονται οἱ τρεῖς ὁριζόντιες στὸ ὕψος τῆς μασχάλης· ἀνὰ δύο γραμμίδια καὶ στὶς πλάγιες ὄψεις τῆς ἀποφυγῆς. Ἐπάνω στὸν τράχηλο κατεβαίνει παχὺς πλόκαμος, ποὺ πλαισιώνεται ἀπὸ δύο λεπτότερους (πρβ. τὰ δύο εἰδώλια ἀπὸ τὴν Τάναγρα στὸ Higgins, *BMC Terracottas* 208 ἀρ. 776, 778 πίν. 104, τὰ ὁποῖα ὅμως κακῶς τοποθετοῦνται ἐδῶ στὰ μέσα τοῦ 6ου αἰ.). Στὴν ἴδια ὁμάδα, Τάναγρα/Ὁμάδα 2, ἀνήκει καὶ τὸ ἀρ. 15894 σανιδόσχημο τοῦ ΚΚ/108 πίν. 42.2-3. Τὰ κορινθιακὰ ἀγγεῖα χρονολογοῦν τὸν τάφο Ε/8β τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 2Α στὴ μέση κορινθιακὴ περίοδο.

Τὰ δύο ἰσοϋψῆ εἰδώλια τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 2Α (πίν. 12.1-3, 13.1-2) ἔχουν κορμὸ μὴ ραδινὸ καὶ ἕλικα διαπλασμένη σὰν δισκάριο, μὲ τὴν ἴδια διακόσμηση (πίν. 12.2). Ὅμοια διάπλαση τοῦ ὠοειδοῦς πόλου καὶ τῆς κόμης, ποὺ ἀπολήγει σὲ κρωβύλο (ποντικόμορφα μὲ μαλλιὰ μαζεμένα σὲ κρωβύλο καὶ ὅμοιο πόλο σπάνια ἀπαντοῦν στὴν Ἀκραιφία. Γιὰ ἕνα ἀπὸ αὐτά, πιθανότατα ἐπείσακτο ἀπὸ τὴν Τάναγρα, βλ. Andreiomenou, *Beiträge* σημ. 281, μία φωτογρ.). Καὶ τὰ δύο εἰδώλια τοῦ Ε/8β συνίστανται ἀπὸ ἄριστο κεραμόχρωμο πηλὸ καὶ καλύπτονται μὲ ἐπίχρισμα θερμοῦ κίτρινου· ὁ διάκοσμος μὲ μελανὸ γάνωμα καὶ ἐπίθετο ἰῶδες. Ἡ ὠοειδὴς βάση τους σχηματίζει ἐλαφριὰ ἐκβάθυνση. Τὸ πρῶτο εἰδώλιο φέρει ἁπλούστερο διάκοσμο, κυρίως στὴν πίσω πλευρά (πίν. 12.1-3, ἀρ. εὑρ. 5169). Οἱ κάθετες γραμμὲς στοὺς βραχίονες ἀποδίδονται μὲ γάνωμα, ἐνῶ ἡ κάτω ἀπὸ αὐτὲς ζώνη δικτυωτοῦ, μὲ ἐρυθροϊῶδες. Μὲ τὸ ἴδιο χρῶμα ἀποδίδεται ἡ ὁριζόντια ταινία, ἡ ὁποία περιθέει τὴν ἀποφυγὴ καὶ μία ὁριζόντια κατὰ τὴ γένεση τῶν βραχιόνων, στὸ πίσω μέρος·

ἐπάνω ἀπὸ αὐτήν, παχιὰ κυματοειδὴς μὲ γάνωμα συνδέει τὰ κωνικὰ ἄκρα τῶν βραχιόνων. Λεπτὴ μελανὴ γραμμὴ στὴ βάση τοῦ αὐχένα. Πολυπλοκότερος ὁ διάκοσμος τοῦ ἑπόμενου εἰδωλίου (πίν. 13.1-2, ἀρ. εὑρ. 5168). Καὶ στὶς δύο ὄψεις τὸ ἴδιο σύστημα δικτυωτοῦ μὲ γάνωμα, ποὺ πλαισιώνεται ἑκατέρωθεν ἀπὸ δύο ἐρυθροϊώδεις ταινίες· ἀκολουθεῖ μελανὴ καὶ ἐρυθρὰ ταινία. Ἡ ζώνη τῶν βραχιόνων στὸ πίσω μέρος φέρει διάκοσμο μὲ γάνωμα, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο πλατιὲς ταινίες στὴ ράχη, οἱ ὁποῖες συνδέουν τὰ συστήματα καθέτων στὰ ἄκρα τῶν βραχιόνων.

Ἀγγεῖα

Ἐπισημάναμε ἤδη ὅτι ἡ χρονολόγηση τοῦ τάφου τεκμηριώνεται ἀπὸ τὰ ἄφθονα μεσοκορινθιακὰ ἀγγεῖα. Ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα μικρὰ ἀλάβαστρα, ἀπιόσχημα, ταινιωτά, παρουσιάζομε τὸ ἀρ. 15653 (πίν. 13.4<α>, ὕψ. 0.094 μ., γάνωμα μελανὸ) καὶ τὸ ἀρ. 4961 (πίν. 13.3, 4<β>, ὕψ. 0.068 μ., ὅμοιο μὲ τὸ Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 4,92.1). Ὁ σφαιρικὸς ἀρύβαλλος ἀρ. 4988 (πίν. 13.4<γ>, ὕψ. 0.05 μ.) θυμίζει λακωνικὸ ἐργαστήριο (πρβ. Ἀνδρειωμένου, Ἀγ. Ἐλεοῦσα 168 σημ. 53 πίν. 25). Τοὺς ἄφθονους σφαιρικοὺς κορινθιακοὺς ἀρυβάλλους τοὺς παρουσιάζομε κατὰ ὁμάδες καὶ δειγματοληπτικά.

Τρεῖς ταινιωτοὶ ἀρύβαλλοι (πίν. 13.5<α, β, γ>, ἀρ. 4972, 5001, 5032) φέρουν ταινιωτοὺς δακτυλίους καὶ στὴ στεφάνη, καὶ ρόδακα στὴ βάση. Ὁ ἀρ. 5031 (πίν. 14.3-4, ὕψ. 0.052 μ., διάμ. κοιλίας 0.053 μ.) φέρει ἐπίσης δακτυλίους στὴ στεφάνη, ἡ βάση του ὅμως εἶναι ἀκόσμητη. Ὁ ταινιωτὸς ἀρύβαλλος τοῦ πίν. 14.1-2 (ἀρ. 5033, ὕψ. 0.058 μ., διάμ. κοιλιᾶς 0.065 μ., διάμ. στεφ. 0.03 μ.) φέρει καὶ ζώνη μὲ τέσσερις σειρὲς στιγμῶν, ἡ ὁποία πλαισιώνεται ἀπὸ δύο ἰώδεις δακτυλίους. Ἡ στεφάνη κοσμεῖται μὲ στικτὸ ρόδακα καὶ ἡ βάση μὲ δύο δακτυλίους. Οἱ ταινιωτοὶ ἀρύβαλλοι ἀπαντοῦν καὶ στὴ Ριτσώνα (βλ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 4,87.2, 5,92.6), ὅπως καὶ οἱ ἀρύβαλλοι τῆς Ὁμάδας τῆς Ποδοσφαίρας (Football Aryballoi, βλ. αὐτόθι πίν. 4, 97.10). Καὶ τὸ νεκροταφεῖο τῆς Ἁγ. Ἐλεούσας στὸ Πυρὶ μᾶς ἔδωσε πολλοὺς ἀρυβάλλους αὐτῶν τῶν ὁμάδων (βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἁγ. Ἐλεοῦσα πίν. 24 [ταινιόσχημοι], πίν. 14 καὶ 22 [Ποδοσφαίρας]). Ὁ ἀρ. 4973 ἀρύβαλλος (πίν. 13.5<δ>) ἔχει τὴ στεφάνη του μελαμβαφή, ἐνῶ στὸν δεξιά του εἰκονιζόμενο, ἀρ. 5000 ἀρύβαλλο τῆς ἴδιας ὁμάδας οἱ κάθετες ἐγχαράξεις συνεχίζουν καὶ στὴ στεφάνη.

Οἱ λίγοι ἀναλογικὰ ἀρύβαλλοι τοῦ τάφου μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους βρίσκονται ἀκόμη σὲ πειραματικὸ στάδιο (πίν. 14.5<α-ε>, 23.3, ἀρ. 5022, 4993, 4962, 4995, 4996· πίν. 14.6<α,β>, ἀρ. 4999, 4998. Βλ. *Necr.* 320 εἰκ. 161. Γιὰ μερικοὺς ἀκόμη παρεμφερεῖς ἀρυβάλλους τοῦ παρόντος τάφου βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 66-67 [3 φωτ. ὄψη, πίσω πλευρά]. Αὐτόθι (1 φωτ.) εἰκονίζεται ἡ ἐπίκυρτη βάση τῶν ἀρυβάλλων τοῦ ἐδῶ πίνακά μας 14.5<α-ε>). Γιὰ τυποποιημένους ἀρυβάλλους τῶν μέσων τοῦ αἰώνα βλ. κατωτ. τοὺς τάφους Ε/9β, Ε/15 κ.ἄ.

Ἀπὸ τοὺς πέντε ἀρυβάλλους μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο ξεχωρίζει ὁ ἕνας (ἀρ. 4991 πίν. 14.8<δ>, 18.4<στ>. Στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση ταινιόσχημοι δακτύλιοι), ὁ ὁποῖος φέρει μεγάλο ἀνάστροφο ἄνθος λωτοῦ (πρβ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 9,95.50. 580-570). Οἱ ὑπόλοιποι τέσσερις (ἀρ. 4978, 5026, 5027 πίν. 14.8<α,β,γ>, 18.4<δ-ε>, 23.1<α,β>, ἀρ. 5028 πίν. 14.7, 23.1<γ>. Στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση φυλλωτὸς ρόδακας· τὰ φύλλα τῶν ἀνθεμίων μὲ ἰῶδες καὶ

μελανὸ ἐναλλὰξ) φέρουν ἀνθεμωτὸ σταυρό, ὁ ὁποῖος ἀπαντᾶ σὲ ἀρυβάλλους τῆς μέσης κορινθιακῆς (ὅμοιος μὲ τὸν ἀρ. 5027 πίν. 14.8<γ> ὁ ἀρύβαλλος στὸ *Corinth* XV μέρος III, 156 ἀρ. 792 πίν. 36 [τοῦ Angle Painter I]. Γιὰ τὸν ὑπ' ἀρ. 4978 πίν. 14.8<α>, 23.1<α> πρβ. *CVA* Tübingen 1 πίν. 26.8).

Οἱ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ σειρὰ ὁπλιτῶν ἐμφανίζονται ἐδῶ σὲ παραλλαγές. Μερικοὶ δημοσιεύονται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 71-73 (3 φωτ.). Στὴν ἁπλούστερη παραλλαγὴ κατατάσσονται ὀκτὼ ἀρύβαλλοι, ποὺ διαιροῦνται σὲ δύο ὑποσύνολα. Οἱ μεγαλύτεροι τέσσερις εἶναι πιὸ ὁμοιογενεῖς (πίν. 15.1<α,β,γ,δ>, ἀρ. 4953, 4970, 4974, 4854). Σ' αὐτὸ τὸ ὑποσύνολο ἐντάσσονται καὶ τρεῖς ἀρύβαλλοι ἀπὸ τὸν ΚΟΛ/121 τῆς Ἀκραιφίας (βλ. *Ἔργον* 1991, 40 εἰκ. 64.1, 3-4). Ὅλοι φέρουν ταινιόσχημους δακτυλίους στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση καὶ σειρὰ στιγμῶν στὸ κάθετο τῆς στεφάνης. Δύο μόνο ὁριζόντιες ὁρίζουν ἐπάνω τὴ σειρὰ τῶν τεσσάρων ὁπλιτῶν, ποὺ εἶναι στραμμένοι πρὸς τὰ δεξιά. Ἐγχάρακτος κύκλος ὁρίζει τὸν ὀμφαλὸ τῆς ἀσπίδας ἀπὸ τὴν ἄντυγά της, ἡ ὁποία κοσμεῖται μὲ λευκὲς στιγμές, ἐνῶ ὁ κύκλος γεμίζεται μὲ βαθὺ ἰῶδες χρῶμα. Τὸ βάθος τῆς παράστασης χωρὶς παραπληρωματικὰ κοσμήματα. Ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος ἀρύβαλλος φέρουν στὴν ταινιόσχημη λαβή τους τέσσερις ὁριζόντιες γραμμές, ἐνῶ ὁ δεύτερος (πίν. 15.1<β>, 3<γ>, ἀρ. εὐρ. 4970, ἀκέραιος, ὕψ. 0.064, διάμ. στεφ. 0.037 μ.) καὶ ὁ τρίτος, τρεῖς κάθετες. Τοῦ δευτέρου ὑποσυνόλου οἱ ἀρύβαλλοι εἶναι λίγο χαμηλότεροι (πίν. 15.2<α, β, γ, δ>, ἀρ. 4969, 5039, 15659, 5040). Ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος (πίν. 15.2<α, δ>), οἱ ὁποῖοι φέρουν στὴ βάση τους πέντε δακτυλίους, μοιάζουν πολὺ μεταξύ τους καὶ βρίσκονται πολὺ κοντὰ στὸ προηγούμενο ὑποσύνολο, μὲ τελείως ἀκόσμητο τὸ βάθος, μὲ τέσσερις ὅμοιους ὁπλίτες πρὸς τὰ δεξιά, μὲ ἴδια ἀπόδοση τῆς κεφαλῆς καὶ μὲ τρεῖς κάθετες στὴ λαβή, ὅπως τὶς ἔχουν ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος ἀρύβαλλος τοῦ προηγουμένου ὑποσυνόλου (πρβ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 8,95.43). Ὁ δεύτερος ἀρύβαλλος (πίν. 15.2<β>, ἀρ. εὐρ. 5039, ὕψ. 0.058 μ., διάμ. στεφ. 0.036 μ. Πηλὸς κιτρινόλευκος, γάνωμα μελανό, ἰῶδες καὶ λευκὸ ἐπίθετο χρῶμα. Δύο δακτύλιοι στὴ στεφάνη, τρεῖς στὴ βάση) καὶ ὁ τρίτος φέρουν τρεῖς μόνο ὁπλίτες καὶ στὰ διάκενα ἐγχάρακτους ρόδακες· ὅμοια ἡ ἀπόδοση τῶν ἀσπίδων τους μὲ ἐγχάρακτο κύκλο, ἰῶδες καὶ λευκὲς στιγμές.

Ἕνας ἐπιμελέστερης τέχνης ἀρύβαλλος (πίν. 15.3<β>, 18.4<α>, ἀρ. 4977. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.063 μ., διάμ. στεφ. 0.041 μ. Γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο ἕως ἐρυθρό· ἐπίθετο ἰῶδες. Ἐπάνω στὴ στεφάνη τέσσερις ὁμόκεντροι δακτύλιοι, ποὺ ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐκείνους τῆς βάσης· τέσσερις ὁριζόντιες ταινίες στὴ λαβὴ) φέρει ἐπίσης μεγάλου μεγέθους ἐγχάρακτους ρόδακες καὶ τρεῖς ὁπλίτες, ποὺ βαδίζουν ὅμως πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἡ εἰκονιζομένη ἀσπίδα φέρει ἐγχάρακτο κύκλο καὶ σταυρό· οἱ ἄλλες δύο ἀντὶ γιὰ σταυρὸ ἔχουν κάθετη ἐγχάρακτη γραμμή. Χρήση ἰώδους στὸ κέντρο τῆς ἀσπίδας. Ἐπιτυχὴς ἀπόδοση τῶν ποδιῶν καὶ τοῦ κράνους.

Πέντε ἀρύβαλλοι ἔχουν τὸ βάθος τους κατάστικτο (hailstorm filling) καὶ τοὺς ὁπλίτες ὅλους ἐστραμμένους πρὸς τὰ δεξιά. Οἱ τρεῖς ἀπὸ αὐτούς, ὅπως θὰ ἰδοῦμε, εἶναι ἔργα τοῦ ἴδιου ζωγράφου. Οἱ ἄλλοι δύο, οἱ ὁποῖοι φέρουν στὴ βάση τοῦ ὤμου τρεῖς δακτυλίους, ἀντὶ γιὰ τοὺς συνήθεις δύο, καὶ ταινία στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης, διαφέρουν μεταξύ τους κατὰ τὸ ὅτι ὁ μὲν ἕνας (πίν. 16.1<α>, 2, ἀρ. 5003. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.063 μ., διάμ. στεφ. 0.038 μ. Γάνωμα μελανό, κατὰ τόπους ἐξίτηλο. Μὲ ἐπίθετο ἰῶδες καλύπτεται

τὸ κέντρο τῶν τριῶν σκιασμένων ἀσπίδων) φέρει πέντε ὁπλίτες, τῶν ὁποίων οἱ τρεῖς ἔχουν τὶς ἀσπίδες ὅμοιες μὲ ἐκεῖνες τοῦ ἑπομένου, πίν. 15.3<α>, ἀρυβάλλου, οἱ δύο ὅμως ὁπλίτες τὶς ἔχουν μὲ ἐξηρημένο τὸν ὀμφαλό (θόλο) καὶ κοσμούμενο μὲ φτερωτὸ ἀγκυλωτὸ σταυρό (γιὰ τὶς ἀσπίδες, ποὺ ἔχουν ὡς ἐπίσημα φτερωτὸ ἀγκυλωτὸ σταυρό, πρβ. τὸν ἀρύβαλλο στὸ *Corinth* XV μέρος III, 157 ἀρ. 803 πίν. 37, ποὺ ἀποδόθηκε στὸ ἐργαστήριο τῆς Ἀγανοῦς· βλ. ἀμέσως πιὸ κάτω. Ὅμοιος ὁ ἀρύβαλλος στὸ *CVA* Tübingen 1 πίν. 26.1-2, τὸν ὁποῖο ὁ C. W. Neeft, ΑΓΑΝΟ ΑΓΑΠΩ. A corinthian workshop of warrior aryballoi, στὸ *Stips votiva, Papers presented to C. M. Stibbe*, 1991, 128, ἀποδίδει στὸν ζωγράφο τῶν Mount Holyoke Warriors), ἐνῶ ὁ ἄλλος ἀρύβαλλος (πίν. 15.3<α> ἀρ. 5002, ὕψ. 0.065 μ., διάμ. στεφάνης 0.038 μ. Γάνωμα μελανό. Στὴ στεφάνη τέσσερις δακτύλιοι, στὴ βάση ἑπτὰ) φέρει ἕξι ὁπλίτες, μὲ ὁμοιογενεῖς ἀσπίδες, μὲ ἰῶδες στὸν ὀμφαλό τους καὶ παχύτερες καὶ ἀραιότερες τὶς στιγμὲς πληρώματος τοῦ βάθους τοῦ ἀγγείου. Ἕνας ἀρύβαλλος τοῦ Ε/17, ὁ ἀρ. 4580 πίν. 25.1, τοῦ ὁποίου φωτογραφία, μαζὶ μὲ ἄλλες δέκα τῶν ἀνασκαφῶν μας τῆς Τανάγρας, παραχωρήσαμε πρὸς ἀπεικόνιση στὸ Higgins, *Tan. Fig.* 48 εἰκ. 36, ἀποδόθηκε στὸ ἐργαστήριο τῆς Ἀγανοῦς καὶ ἰδιαιτέρως στὸν ζωγράφο Λαγοῦ (Laghos painter. Βλ. Neeft ὅ.π. 127 ἀρ. 10).

Ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἀρυβάλλων τοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ ζωγράφου Λαγοῦ (βλ. αὐτόθι σ. 128 κέ.) ἀπαντοῦν καὶ στοὺς τρεῖς ἀρυβάλλους τοῦ τάφου Ε/8β πίν. 16.1<β,γ,δ>, 3 ἀρ. 5004, 5041, 4976. Καλύτερα διατηρημένος εἶναι ὁ κάπως ὑψηλότερος ὅλων (πίν. 16.1<β>, 3, ἀρ. 5004. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.068 μ., διάμ. στεφ. 0.037 μ. Γάνωμα μελανό, ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ στεφάνη τρεῖς δακτύλιοι· στὴ λαβὴ τεθλασμένη σὲ κάθετη διάταξη). Ὁ παραπλεύρως εἰκονιζόμενος καὶ ὁ τελευταῖος δεξιά (πίν. 16.1<δ>, 4) ἔχουν τὰ χρώματά τους πολὺ ἐξίτηλα. Ἐπαναλαμβάνομε τὰ κυριότερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἐργαστηρίου: Οἱ ὁπλίτες βαδίζουν πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ προεξέχον τὸ δόρυ· κράνος ἰλλυρικοῦ τύπου καὶ κάτω ἀπὸ αὐτὸ ἡ χαρακτηριστικὴ θηλειὰ ἀπὸ δύο ὁμόκεντρα ἡμικύκλια· μερικὲς ἀσπίδες διαιροῦνται κατὰ τὴ διάμετρο ἀπὸ τρεῖς ἐγχάρακτες κάθετες· ἄλλες ἔχουν ἐξηρημένο τὸ κέντρο καὶ κοσμημένο μὲ πτηνό, πτερωτὸ ἀγκυλωτὸ σταυρό, πολυάκτινο ἀστέρα (;) κτλ. καὶ τὴν ἄντυγα κοσμημένη μὲ κυματοειδὴ ἐγχάραξη. Τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πόδια τῶν ὁπλιτῶν ἀποδίδονται εὐκρινῶς. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἐνῶ ὁ Ε/8β χρονολογεῖται γύρω στὸ 590-580, οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἀρύβαλλοί του, καθὼς καὶ ἐκεῖνος τοῦ συγχρόνου του τάφου Ε/17, φέρουν μόνο δύο δακτυλίους στὴ μετάβαση ἀπὸ τὸν ὦμο στὸν κορμό· τρεῖς, ὅπως εἴδαμε ἤδη, φέρουν οἱ ἀρύβαλλοι τῶν πίν. 16.1<α> καὶ 15.3<α>. Πιθανὸν ὅμως καὶ αὐτοὶ νὰ προέρχονται ἀπὸ τὸ ἐργαστήριο τῆς Ἀγανοῦς καὶ νὰ κατατάσσονται στούς «μὴ ἀποδοθέντες» σὲ ζωγράφο («Unattributed», Neeft ἔ.ἀ. 128).

Ἐπανεξετάζοντας τὸ θέμα τῆς ὀνοματοδοσίας τοῦ τεχνίτη τῶν τεσσάρων ἀρυβάλλων (Ε/8β πίν. 16.1<β,γ,δ>, 3, Ε/17 πίν. 25.1) τοῦ ἐργαστηρίου τῆς Ἀγανοῦς, ἔχομε νὰ παρατηρήσομε τὰ ἑξῆς. Ἐνῶ τὸ οἰκόπεδο Λαγοῦ στὴν Ἰαλυσσό, ποὺ δάνεισε τὸ ὄνομά του στὸν ζωγράφο τῆς ὁμάδας αὐτῆς, ἔδωσε δύο μόνο ἀρυβάλλους, ἀπὸ τοὺς δύο τάφους τῆς Τανάγρας ἔχομε τοὺς τέσσερις ποὺ προαναφέρθηκαν, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους τοῦ Ε/17 πίν. 25.2,3,4, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸν εὐρύτερο χῶρο τοῦ ἐργαστηρίου. Ἐπὶ πλέον, μεταξὺ τῶν διακοσίων πενήντα σφαιρικῶν ἀρυβάλλων τοῦ πλουσιότατου αὐτοῦ τάφου (Ε/17), ὑπάρχουν δύο τρεῖς ἀκόμη τοῦ ἴδιου ζωγράφου, οἱ ὁποῖοι ὅμως, λόγω φθορᾶς τῆς

ἐπιφάνειάς τους, δὲν ἔχουν φωτογραφηθεῖ. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτούς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τιμὴν τῆς σημαντικῆς αὐτῆς βοιωτικῆς πόλης, τῆς ὁποίας οἱ δέκα χιλιάδες τάφοι λεηλατήθηκαν ἀπὸ τὸ ἐγχώριο καὶ διεθνὲς δίκτυο ἀρχαιοκαπηλίας, μετονομάζομε τὸν τεχνίτη τῆς Ὁμάδας αὐτῆς τῶν ἀρυβάλλων – καὶ ἐλπίζομε νὰ γίνει ἀποδεκτὴ ἡ μετονομασία – ἀπὸ Laghos Painter σὲ Ζωγράφο Τανάγρας Ε/17 (Tanagra E/17 Painter). Γιὰ ἕνα ἀρύβαλλο τοῦ ζωγράφου αὐτοῦ ἀπὸ τὸν ΚΟΛ/121 τῆς Ἀκραιφίας βλ. κατ. σ. 157.

Ἀπὸ τοὺς δύο ἀρυβάλλους μὲ κωμαστή, ὁ πρῶτος (πίν. 16.5 ἀρ. 4990. Ἀκέραιος ὕψ. 0.057 μ., διάμ. στεφ. 0.038 μ. Γάνωμα ἀπὸ μελανὸ ὡς καστανό. Στὴ στεφάνη τρεῖς δακτύλιοι, στὴ βάση πέντε) φέρει παράσταση ἑνὸς κωμαστῆ μόνο, ἐνῶ ὁ δεύτερος ἀρύβαλλος (πίν. 17.1-2, ἀρ. 5020, συγκολλημένος στὸν λαιμό, ὁλόκληρος· γάνωμα μελανό, πολὺ ἐξίτηλο. Ἀπὸ τέσσερις δακτύλιοι στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση· στὸ κάθετο τῆς στεφάνης σειρὰ στιγμῶν. Τὸ φυλλοειδὲς κόσμημα τοῦ ὤμου ὁρίζεται κάτω ἀπὸ δύο δακτυλίους) κωμαστὴ πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ πίσω του λιοντάρι ποὺ βαδίζει πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση.

Ὁ ἀρύβαλλος μὲ παράσταση βουκρανίου ἀνάμεσα σὲ δύο ὑδρόβια πτηνά (πίν. 17.3,5, 23.1<δ>2<β>, ἀρ. 5018. Ἀκέραιος, ὕψ. 0.058 μ., διάμ. στεφ. 0.04 μ. Γάνωμα μελανό, ἐξίτηλο· ἰῶδες ἐπίθετο χρῶμα. Σειρὰ στιγμῶν στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης· στὸν ὦμο φυλλοειδὲς κόσμημα. Τὸ βάθος χωρὶς παραπληρωματικοὺς ρόδακες) βρίσκει τὸν ἀντίστοιχό του σὲ ἕναν, ποὺ χρονολογεῖται στὴν πρώιμη κορινθιακή (βλ. Amyx, *CVP* 120 πίν. 50,3, The Basel Ox-head Painter. Γιὰ τὸν στρόβιλο στὴ βάση πρβ. αὐτόθι 125 πίν. 50,6, Lion Group: Floral. Τῆς πρώιμης κορινθιακῆς). Δυσερμήνευτη εἶναι ἡ παράσταση τοῦ ἑπόμενου ἀρυβάλλου. Κεφαλὴ σφιγγός (;) πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ πόλο καὶ μπροστά της γονατιστὴ νεανικὴ μορφή (πίν. 17.4,6, 23.2<α>), ἀρ. 4989. Ἀκέραιος. Γάνωμα μελανό, ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ στεφάνη τρεῖς ὁμόκεντροι δακτύλιοι, στὴ βάση ἕνας πλατὺς ταινιόσχημος καὶ τρεῖς λεπτοὶ καὶ στὸ κέντρο δισκάριο.

Οἱ τέσσερις ἀκέραιοι ἀρύβαλλοι ποὺ ἀκολουθοῦν – φέρουν ὅλοι τους δύο ἢ τρεῖς μεγάλους ἐγχάρακτους παραπληρωματικοὺς ρόδακες καὶ στὸ κάθετο τῆς στεφάνης σειρὰ στιγμῶν – πρέπει νὰ εἶναι ἔργα τοῦ ἴδιου ζωγράφου. Ὁ πρῶτος (πίν. 18.1<α>, 4<β>, ἀρ. 5017. Ὕψ. 0.06 μ., διάμ. στεφ. 0.039 μ. Γάνωμα καστανομέλανο. Τέσσερις δακτύλιοι στὴ στεφάνη καὶ πέντε στὴ βάση. Εἰκονίζεται μαζὶ μὲ τὸν ἑπόμενο, ὑπ' ἀρ. 5015, ἀρύβαλλο στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 77-78 [1 φωτ.]), ποὺ παριστᾶ γενειοφόρο μορφὴ πρὸς τὰ δεξιά, διαφέρει ἀπὸ τοὺς τρεῖς ὑπόλοιπους (πίν. 18.1<β>, 4<γ>, ἀρ. 5015. Μελανὸ γάνωμα, ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ στεφάνη γλωσσοειδὲς ἀκτινωτὸ κόσμημα, στὴ βάση στικτὸς ρόδακας. Πίν. 18.1<γ>, 2, ἀρ. 5016. Στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση ἀνὰ πέντε δακτύλιοι. Πίν. 18.1<δ>, 3, ἀρ. 4960. Στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση ἐπίσης ἀνὰ πέντε δακτύλιοι· στὴ λαβὴ τρεῖς κάθετες γραμμές), οἱ ὁποῖοι κοσμοῦνται μὲ κοινὸ καὶ στοὺς τρεῖς θέμα: κεφαλὴ μὲ περικεφαλαία σὲ αὐστηρὴ κατατομὴ πρὸς τὰ δεξιά. Συγκρίνοντας τὴ γενειοφόρα μορφὴ τοῦ πρώτου ἀρυβάλλου μὲ τὴν πλούσια στολισμένη μὲ ταινία κόμη, μὲ τὴν κεφαλὴ κάτω ἀπὸ τὴ λαβὴ κιονωτοῦ κρατήρα τῶν ἀρχῶν τῆς μέσης κορινθιακῆς, ποὺ εἰκονίζεται στὸ Chamay - Maier, *Céramiques corinthiennes* 44 καὶ 47, παρατηροῦμε ὅτι ὁ ζωγράφος μας, τὸν ὁποῖον χαρακτηρίζομε ὡς Ζωγράφο τῶν Περικεφαλαιῶν Τανάγρας Ε/8β, εἶναι πιὸ ἐπιδέξιος ἀπὸ ἐκεῖνον στὴν ἀπόδοση τῶν περιγραμμάτων καὶ στὴ σταθερὴ χάραξη τῶν γραμμῶν.

Κάποιοι ἀρύβαλλοι φέρουν παράσταση ὑδρόβιου πτηνοῦ (πίν. 18.5, ἀρ. 14953.

Ἐγχάρακτοι παραπληρωματικοὶ ρόδακες), ἄλλοι παράσταση σειρήνας (πίν. 19.5, ἀρ. 5034. Ὕψ. 0.06 μ., διάμ. στεφ. 0.033 μ. Χρήση ἰώδους. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης μελαμβαφής· στὴ βάση τέσσερις δακτύλιοι. Ἐπάνω στὴ λαβὴ κάθετα τοποθετημένη τεθλασμένη· ἀπὸ κάτω κύκλος μὲ στιγμὴ στὸ κέντρο), ἕνας μάλιστα ἀρσενικῆς σειρήνας (πίν. 19.1-2, ἀρ. 4984). Ἄλλος ἀρύβαλλος φέρει παράσταση δύο ἀντωπῶν σειρήνων καὶ μεταξύ τους ἀνάστροφο ἄνθος λωτοῦ (πίν. 19.3-4, ἀρ. 4987. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.071 μ. διάμ. στεφ. 0.04 μ. Χρήση ἐπιθέτου ἰώδους. Ἀπὸ τέσσερις δακτύλιοι στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση. Κοκκίδες στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης· στὴ λαβὴ δύο κάθετες γραμμές). Ἄλλος, δύο ἀντωπὲς σφίγγες (πίν. 20.1-2, ἀρ. 4986. Χρήση ἰώδους) καὶ ἕνας μικρότερος ἀρύβαλλος, παράσταση ἱππέα πρὸς τὰ ἀριστερά, μὲ ἐπιμήκη δυσδιάκριτα παραπληρωματικὰ κοσμήματα ἑκατέρωθεν καὶ μὲ δύο τροχούς (πίν. 18.6, ἀρ. 5019. Ὕψ. 0.05 μ., διάμ. στεφ. 0.034 μ. Γάνωμα μελανό· ἐπίθετο ἰῶδες. Τέσσερις δακτύλιοι στὴ στεφάνη καὶ πέντε στὴ βάση. Στὴ λαβὴ τρεῖς ὁριζόντιες γραμμὲς ἀνάμεσα σὲ δύο κάθετες· στὸν ὦμο φυλλοειδὲς καὶ στὴ μετάβαση πρὸς τὸν κορμὸ δύο δακτύλιοι. Γιὰ τὴν παράσταση τοῦ ἱππέα πρβ. *Corinth* XV μέρος III, 159 ἀρ. 815 πίν. 37 [δακτυλιόσχημο ἀγγεῖο]).

Τρεῖς ἀκέραιοι ἀρύβαλλοι μὲ παράσταση κριοῦ, πολὺ ἐπιμελημένης ἐργασίας, χωρὶς διάκοσμο κάτω ἀπὸ τὴ λαβή, πρέπει νὰ εἶναι ἔργα τοῦ ἴδιου ζωγράφου. Τοῦ ἑνὸς ἀρυβάλλου ὁ κριὸς εἶναι ἐστραμμένος πρὸς τὰ δεξιά (πίν. 20.5-6, ἀρ. 5013. Μεγάλοι ἐγχάρακτοι ρόδακες). Ἀπὸ τοὺς δύο ἀρυβάλλους μὲ τὸν κριὸ ἐστραμμένο πρὸς τὰ ἀριστερά, ὁ ἕνας (πίν. 20.3-4, ἀρ. 4959. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.066 μ., διάμ. στεφ. 0.04 μ. Γάνωμα μελανό. Τέσσερις δακτύλιοι στὴ στεφάνη καὶ πέντε στὴ βάση· στὴ λαβὴ δύο κάθετες γραμμὲς) φέρει μόνο δύο ρόδακες μπροστά του, ἐνῶ ὁ ἄλλος (πίν. 21.1-2, ἀρ. 5014. Γάνωμα μελανό, ἐξίτηλο. Στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση ὁμόκεντροι δακτύλιοι) ἔχει ρόδακες καὶ ἀνάμεσα στὰ σκέλη του, ὅπως καὶ ὁ τοῦ πίν. 20.5-6. Ὁ κριός, καθὼς καὶ ὁ κάπρος, ὁ ταῦρος, ἡ ἔλαφος, ὁ αἴγαγρος, εἶναι ἀπὸ τὰ πολὺ ἀγαπητὰ ζῶα στὰ ἀγγεῖα τῆς πρώιμης κορινθιακῆς καὶ στὴν πρώτη δεκαετία τῆς μέσης· πρὸς τὸ τέλος της τὰ ἀγγεῖα μὲ παράσταση αὐτῶν τῶν ζώων σπανίζουν καὶ δὲν ἀπαντοῦν πλέον στὴν ὕστερη κορινθιακή (βλ. *Necr.* 70 σημ. 3-6. Γιὰ ἕναν ἀρύβαλλο μὲ παράσταση κάπρου βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀγ. Ἐλεοῦσα 171 κἑ. σημ. 62 εἰκ. 20, τάφος 26, τῆς μέσης κορινθιακῆς). Ὁ ζωγράφος τῶν τριῶν ἀρυβάλλων τοῦ Ε/8β εἶναι ἀξιότερος ἀπὸ τὸν Dodwell Painter, τοῦ ὁποίου ὁ κριὸς στὴν τριφυλλόσχημη οἰνοχόη τοῦ Ἀμβούργου ἀρ. 1897.221 δὲν ἀποδίδεται μὲ τὴν ἴδια ἐπιτυχία. Τὸν τεχνίτη τους χαρακτηρίζομε ὡς Ζωγράφο τῶν Κριῶν Τανάγρας Ε/8β. Πρβ. τὸν ἀρύβαλλο τοῦ Ε/17 πίν. 28.4.

Ἓξι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ παράσταση πάνθηρα ἢ λέοντος, τῶν ὁποίων οἱ τρεῖς σχηματίζουν ὁμάδα. Στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση ἀνὰ πέντε δακτύλιοι· στὸ κάθετο τῆς στεφάνης σειρὰ στιγμῶν· στὸν ὦμο φυλλοειδὲς κόσμημα. Ἡ λαβὴ ὅλων κοσμεῖται μὲ τεθλασμένη ἀνάμεσα σὲ δύο κάθετες (πίν. 21.3-5, ἀρ. 5029. Συγκολλημένος στὸν λαιμό. Ὕψ. 0.065 μ., διάμ. στεφ. 0.04 μ. Πίν. 22.1-2, ἀρ. 4958. Ἀκέραιος. Πίν. 21.6, ἀρ. 15657. Ἀκέραιος. Τὸ μελανὸ γάνωμα ἐξίτηλο. Πολὺ κοντὰ στὴν τεχνοτροπία τοῦ Cavalcade Painter. Βλ. Amyx, *CVP* 197 πίν. 80, 1b).

Διαφορετικὴ εἶναι ἡ στάση τοῦ λέοντος στοὺς τρεῖς ἄλλους ἀρυβάλλους. Ὁ λέων στὸν πρῶτο ἀρύβαλλο εἶναι ἐστραμμένος πρὸς τὰ δεξιά (πίν. 22.3, ἀρ. 4983. Λείπει τμῆμα τοῦ στομίου καὶ τοῦ κορμοῦ. Ὕψ. 0.065 μ., διάμ. στεφ. 0.044 μ. Γάνωμα μελανό, ἐπίθετο ἰῶδες.

Στὴ στεφάνη γλωσσοειδὲς κόσμημα ἀνάμεσα σὲ δύο ζεύγη λεπτῶν δακτυλίων· στὴ λαβὴ δύο κάθετες γραμμές. Ἡ βάση κοσμεῖται μὲ στρόβιλο, ὅπως στὸν ἀρ. 5018, πίν. 23.1<δ>, 2<β>) καὶ βρίσκει συγγενή του σὲ δύο ὄστρακα ἀπὸ τὸν κορινθιακὸ κεραμεικό (βλ. *Corinth* XV μέρος III, 91 κέ. ἀρ. 409, 416 πίν. 22). Ὁ δεύτερος ἀρύβαλλος (πίν. 22.4, ἀρ. 4981. Ἀκέραιος. Γάνωμα καστανομέλανο. Στὴ στεφάνη γλωσσοειδὲς κόσμημα, πλαισιωμένο ἐξωτερικὰ ἀπὸ ταινιόσχημο δακτύλιο καὶ ἐσωτερικὰ ἀπὸ ζεῦγος παρεμφερῶν δακτυλίων· τέσσερις ὅμοιοι κύκλοι στὴ βάση· στὸν ὦμο φύλλα) καὶ ὁ τρίτος (πίν. 22.5, ἀρ. 4982. Λείπει μεγάλο μέρος τῆς στεφάνης, ἡ ὁποία φέρει δύο δακτυλίους, ὅσους καὶ ἡ βάση) ἔχουν τὸν λέοντα ἐστραμμένο πρὸς τὰ ἀριστερά.

Δειγματοληπτικὰ παραθέτομε τὸν διάκοσμο μερικῶν ἀρυβάλλων στὴ στεφάνη (πίν. 23.1<α,β,γ,δ>, ἀρ. 4978, 5026, 5028, 5018), ἄλλων στὴν ἐπίκυρτη βάση (πίν. 23.2<α,β,γ,δ>, ἀρ. 4989 [πίν. 17.4, 6], 5018, 5028, 5001) καὶ ἄλλων στὴν περιοχὴ τῆς ταινιόσχημης λαβῆς (πίν. 23.3<α,β,γ>, ἀρ. 4996, 15655, 4994).

Ὁ μοναδικὸς ἀρύβαλλος μὲ ἐπίπεδη βάση κοσμεῖται μὲ δύο λέοντες (πίν. 24.1-3), οἱ ὁποῖοι δορυφοροῦν σειρήνα κατὰ κρόταφο πρὸς τὰ δεξιά (πίν. 24.3). Ἀρ. εὑρ. 5030. Ἀκέραιος, συμπληρωμένος σὲ τμῆμα τῆς στεφάνης. Ὕψ. 0.106 μ., διάμ. στεφ. 0.05 μ., διάμ. βάσης 0.064 μ. Γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο ἕως ἐρυθρό· ἰῶδες ἐπίθετο χρῶμα. Βάση δακτυλιόσχημη, μὲ τρεῖς δακτυλίους στὸν δίσκο της. Στὴ στεφάνη γλωσσοειδὲς κόσμημα ἀνάμεσα σὲ δύο δακτυλίους· στὴν κάθετη ἐπιφάνεια σειρὰ στιγμῶν. Κοντὰ στὸν ζωγράφο Δυτ. Βερολίνου F 1090 τῆς μέσης κορινθιακῆς (βλ. Amyx, *CVP* 175 πίν. 67, 1a-b). Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐγχάρακτους ρόδακες μὲ διπλοῦ περιγράμματος πυρήνα, ὁ ἀρύβαλλος τοῦ Ε/8β φέρει καὶ τὸ σπάνιο παραπληρωματικὸ κόσμημα τῶν φουντωτῶν κλάδων (θύρσου;), ποὺ ἀποδίδονται μὲ ἁρμονικὸ περίγραμμα καὶ ἐπιμελὴ χάραξη. Φουντωτοὺς κλάδους, ἀλλὰ ἀμελοῦς ἀπόδοσης, ἔχομε καὶ στὸν ἀρύβαλλο μὲ ἐπίπεδη βάση τῆς Ζυρίχης (Wieler) τοῦ Ζωγράφου τοῦ *Otterlo* (βλ. Amyx ἔ.ἀ. 178 κέ. πίν. 68,3).

2. Τάφος Ε/17

Ἀγγεῖα

Ὅπως ἀναφέρθηκε ἤδη, ὁ τάφος, μὲ τὰ τριακόσια περίπου κτερίσματά του, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ διακόσια πενήντα εἶναι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, εἶναι ὁ πλουσιότερος τοῦ νεκροταφείου. Βλ. ἀνωτ. σ. 18 σημ. 59. Φωτογραφία μέρους τῶν κτερισμάτων κατὰ χώραν βλ. κατωτέρω πίν. 36.1. Μῆκ. 2.90 μ., πλάτ. 1.60 μ., πλάτ. μεταξὺ τῶν ἀναβαθμῶν 1.10 μ., βάθ. ἀναβαθμῶν 1.50 μ., βάθ. πυθμένα ἐπάνω στὸν ὁποῖο ἦταν ὁ σκελετὸς 2.20 μ. Σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς τάφους τῶν μέσων τοῦ αἰώνα, ὅπου οἱ ἄφθονοι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι ἀποκλειστικὰ σχεδὸν κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους ἤ – σπανιότερα – καὶ μὲ πεντάφυλλο, οἱ πολυάριθμοι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ παρόντος τάφου, τῶν χρόνων 590-580, φέρουν ποικίλα διακοσμητικὰ θέματα, ὅπως καὶ οἱ ἀρύβαλλοι τῶν Ε/8β, Ε/8α, ΚΚ/73.

Ὁ μικρὸς ἀριθμὸς ἀρυβάλλων μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτὰ μαρτυρεῖ καὶ αὐτὸς γιὰ τὴν πρωιμότητα τοῦ τάφου. Ὁ ἕνας (πίν. 23.4-5, ἀρ. 4565. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.062 μ., διάμ. στεφάνης 0.038 μ. Γάνωμα μελανό· ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ λαβὴ παχιὲς ὁριζόντιες μεταξὺ

δύο λεπτῶν ταινιῶν. Κάτω ἀπὸ τὴ λαβὴ ταινιόσχημος δακτύλιος. Ἡ πλάγια ὄψη μὲ τὴ λαβὴ καὶ τὸν πολύφυλλο ρόδακα ἐπάνω στὴ στεφάνη εἰκονίζεται καὶ στὸ Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981, 255 κἑ. σημ. 21 εἰκ. 8) εἶναι ἄριστης ποιότητας καὶ ἀντιπροσωπεύει τὸ στάδιο ἀκμῆς τῶν σφαιρικῶν ἀρυβάλλων, γενικότερα καὶ εἰδικότερα, ὅσον ἀφορᾶ τοὺς ἀρυβάλλους μὲ τετράφυλλο, τότε ποὺ ἀκόμη τὸ ἑκατέρωθεν δικτυωτὸ δὲν εἶχε τυποποιηθεῖ στὸ σχῆμα τοῦ ρόμβου, ἀλλὰ παρουσίαζε τὴν ἀρχέγονη φύση του, τὴ φύση τῶν πτερῶν. Ὁ δεύτερος (πίν. 25.6, ἀρ. 4624) ἐπίσης παρουσιάζει ἀποκλίσεις ἀπὸ τὸ σχῆμα, ποὺ ὁριστικοποιεῖται στὴ δεκαετία 570-560 (βλ. Ἀνδρειωμένου, *Ἐργαστ. Ἀκραιφίας* πίν. 4.3 ΚΗΦ/LXXII). Μὴ τυποποιημένοι εἶναι καὶ τρεῖς ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτὰ τοῦ Ε/8β πίν. 14.5<γ>, 6<α,β>.

Οἱ ἀρύβαλλοι μὲ παράσταση σειρᾶς ὁπλιτῶν παρουσιάζονται σὲ παραλλαγές. Ἕνας (πίν. 25.1, ἀρ. εὑρ. 4580. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.055 μ., διάμ. στεφ. 0.033 μ. Ἰῶδες. Ἐγχαράξεις. Στὴ λαβὴ κάθετη τεθλασμένη), τοῦ ἐργαστηρίου τῆς Ἀγανοῦς, μαζὶ μὲ ἄλλους τρεῖς τοῦ Ε/8β (πίν. 16.1<β-δ>) σχηματίζουν ὁμάδα, ἡ ὁποία ἐντάσσεται σὲ μιὰ σειρὰ ἀρυβάλλων, τῆς ὁποίας ὁ τεχνίτης χαρακτηρίσθηκε ὡς Laghos Painter. Ἤδη προτείναμε νὰ μετονομασθεῖ σὲ Ζωγράφο Τανάγρας Ε/17. Ἕνα ἀρύβαλλο ἀπὸ τὸν ἴδιο ζωγράφο μᾶς ἔδωσε καὶ ὁ ΚΟΛ/121 τῆς Ἀκραιφίας βλ. *Ἔργον* 1991, 40 εἰκ. 64.2. Στὸ ἴδιο ἐργαστήριο ἀνήκουν καὶ δύο ἀκόμη μικροὶ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (πίν. 25.2,3, ἀρ. εὑρ. 4578, 4572), ἴσως μάλιστα καὶ ἕνας τρίτος, μὲ τελείως ἐλεύθερο τὸ βάθος ἀπὸ παραπληρωματικὲς στιγμές (πίν. 25.4, ἀρ. 4569. Διαφορετικὴ ὄψη τόσο τοῦ ἀρυβάλλου αὐτοῦ, ὅσο καὶ τοῦ προηγουμένου, ὑπ' ἀρ. 4572, δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 87-88 [2 φωτ.]). Δύο παρεμφερεῖς ἀρύβαλλοι ἔχουν ἤδη ἀπεικονισθεῖ (ἀρ. εὑρ. 4584, 4573· βλ. αὐτόθι σημ. 90 (2 φωτ.) καὶ Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981, 255 κἑ. σημ. 21 εἰκ. 10-11) καὶ ἄλλοι πέντε τοῦ τάφου δημοσιεύθηκαν πρόσφατα [βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 89 (3 φωτ.) σημ. 92-93 (2 φωτ.)]· ὁ τελευταῖος, ποὺ παρουσιάζεται ἐδῶ, φέρει παράσταση μόνο δύο ὁπλιτῶν (πίν. 25.5), ἐστραμμένων πρὸς τὰ ἀριστερά. Πολὺ ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ παράσταση σὲ ἕνα μεγάλο ἀρύβαλλο μὲ δακτυλιόσχημη βάση ἑπτὰ μεγαλόσωμων ὁπλιτῶν σὲ διασκελισμὸ πρὸς τὰ ἀριστερά, χωρὶς νὰ κρατοῦν δόρυ (πίν. 26, ἀρ. 8834. Συγκολλημένος, ὁλόκληρος, ἐκτὸς ἀπὸ μικρὲς συμπληρώσεις. Ὕψ. 0.142 μ., διάμ. στεφάνης 0.06 μ. Πηλὸς κορινθιακός· γάνωμα καστανό, ἐπίθετο ἰῶδες). Στὴ στεφάνη δύο συστήματα λεπτῶν δακτυλίων καὶ μεταξύ τους ταινία μὲ ρόπαλα. Στὸν ὦμο διακόσμηση μὲ ρόπαλα καὶ κροσσωτὴ ταινία. Στὸ βάθος στιγμὲς καὶ κυκλίσκοι. Παρεμφερὴς ὁ ὑπ' ἀρ. 15549 ἀρύβαλλος μὲ ἐπίπεδη βάση τοῦ ΓΗΠ/149 τῆς Ἀκραιφίας, μὲ παράσταση ἕξι ἀσπιδοφόρων, τοὺς ὁποίους ὁδηγεῖ ὁ χωρὶς ἀσπίδα ἀρχηγός τους (ὕψ. 0.11 μ., διάμ. βάσης 0.056 μ. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 139 σημ. 44 εἰκ. 19).

Ἀπὸ τοὺς ἀρυβάλλους μὲ ἀνθεμωτὸ κόσμημα παρουσιάζομε πέντε. Στοὺς δύο, τοῦτο εἶναι ἀνθεμωτὸς σταυρὸς ἀπὸ λωτόμορφα ἀνθέμια, μεταξὺ τῶν ὁποίων σχηματοποιημένοι ρόδακες (ἀρ. 4651. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.065 μ. Γάνωμα μελανό, ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση γλωσσοειδὲς ἀκτινωτὸ κόσμημα· στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης σειρὰ στιγμῶν. Στὴ λαβὴ παχιὲς ὁριζόντιες καὶ στὸν κορμό, κάτω ἀπὸ τὴ λαβή, παχὺς δακτύλιος μὲ σταυρό [τροχός;]. Πίν. 27.1, ἀρ. 4773. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.07 μ., διάμ. στεφάνης 0.042 μ. Ὅμοιος μὲ τὸν προηγούμενο καὶ μὲ τὸν ὑπ' ἀρ. 4614, ποὺ εἰκονίζεται στὸ

Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 95 [1 φωτ.]. Αὐτόθι, σημ. 94 εἰκ. 17-18, δημοσιεύονται καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 4774 καὶ 4775 ἀρύβαλλοι, ἐπίσης μὲ ἀνθεμωτὸ σταυρό). Πολὺ ἁρμονικὰ τὰ τρία συμπλεκόμενα ἀνθέμια (πίν. 25.7, ἀρ. 4772. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.068 μ., διάμ. στεφάνης 0.047 μ. Στὴ στεφάνη πέντε ὁμόκεντροι δακτύλιοι καὶ στὴν κάθετη ἐπιφάνειά της σειρὰ στιγμῶν· στὸν ὦμο τὰ συνήθη φύλλα καὶ στὴ βάση φυλλοειδὴς ρόδακας. Ἀπὸ τὸ ἴδιο χέρι καὶ ἕνας ἀρύβαλλος ἀπὸ τὴ Ριτσώνα. Βλ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 9,91.20) καὶ τὰ δύο ἀντίνωτα ἀνθέμια στὸν μικρὸ ἀρύβαλλο (πίν. 25.8, ἀρ. 4615. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.053 μ., διάμ. στεφάνης 0.033 μ. Γάνωμα καστανομέλανο. Στὴ στεφάνη γλωσσοειδὲς κόσμημα· τὸ ἴδιο καὶ στὸν ὦμο, διακοπτόμενο ὅμως ὑπὸ τοῦ ἀνθεμίου. Σχηματοποιημένοι ρόδακες ὡς παραπληρωματικὰ κοσμήματα). Στὸν τελευταῖο ἀρύβαλλο (πίν. 27.2, ἀρ. 10055) τὰ ἀντίνωτα ἀνθέμια εἶναι ἀνισομεγέθη· στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση φυλλωτὸς ρόδακας.

Ἄλλοι ἀρύβαλλοι φέρουν δύο ἀντωποὺς ἵππους (πίν. 27.3-4, ἔγχρ. πίν. I.3<α> ἀρ. 4620. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.06 μ., διάμ. στεφάνης 0.041 μ. Χρήση ἰώδους. Ἡ δεξιά του πλευρὰ εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 97 [1 φωτ.]. Πίν. 28.1, ἀρ. 4494. Ἀκέραιος, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς ἐκκρούσεις στὴ στεφάνη καὶ στὸν κορμό. Ὕψ. 0.06 μ., διάμ. στεφάνης 0.043 μ. Γάνωμα καστανέρυθρο, ἐπίθετο ἰῶδες. Κατὰ τὰ ὑπόλοιπα στοιχεῖα, ὅμοιος μὲ τὸν προηγούμενο ἀρύβαλλο), ἕνας μάλιστα, ἐπιμελέστερης ἐργασίας, φέρει μεταξὺ τῶν ἵππων ἐγχάρακτο, περίτμητο ρόδακα μὲ μελανὸ καὶ ἰῶδες ἐναλλὰξ καὶ τὸν πυρήνα πλαισιωμένο ἀπὸ διπλὸ δακτύλιο (πίν. 27.5, ἔγχρ. πίν. I.3<β)> ἀρ. 4768. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.064 μ., διάμ. στεφάνης 0.042 μ. Γάνωμα καστανομέλανο· ἰῶδες. Τέσσερις δακτύλιοι στὴ στεφάνη, πέντε στὴ βάση. Στὸν ὦμο φυλλοειδὲς κόσμημα· στὴ μετάβαση πρὸς τὸν κορμὸ δύο δακτύλιοι. Ἰῶδες στὸν κορμὸ καὶ στὸν λαιμὸ τῶν ἵππων). Δύο ἄλλοι ἀρύβαλλοι φέρουν παράσταση *ἑνὸς ἵππου* μόνο, ποὺ καλπάζει πρὸς τὰ ἀριστερά (πίν. 28.2, ἀρ. 4619. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.06 μ., διάμ. στεφάνης 0.033 μ. Γάνωμα καστανομέλανο, ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ στεφάνη, στὸν ὦμο καὶ στὴ βάση ὁμόκεντροι δακτύλιοι· στὸν ὦμο γλωσσοειδὲς κόσμημα. Ἐγχάρακτοι ρόδακες, παραπληρωματικοί. Πίν. 28.3, ἀρ. 4663). Γιὰ ἕνα ἀρύβαλλο τῆς πρώιμης κορινθιακῆς, μὲ παράσταση ἵππου ποὺ καλπάζει, διαφορετικῆς ἀπόδοσης, βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἁγ. Ἐλεοῦσα 163 εἰκ. 23 πίν. 16.2.

Ὁ ἀρύβαλλος μὲ παράσταση κριοῦ πρὸς τὰ ἀριστερά (πίν. 28.4, ἀρ. 4621. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.055 μ., διάμ. στεφάνης 0.041 μ. Γάνωμα καστανομέλανο, ἐπίθετο ἰῶδες. Σχηματοποιημένα ἀνθέμια, σὰν παραπληρωματικὰ κοσμήματα) παραβάλλεται πρὸς τοὺς τρεῖς ἀρυβάλλους τοῦ Ε/8β πίν. 20.3-4, 5-6, 21.1-2, τῶν ὁποίων τὸν τεχνίτη ὀνομάσαμε Ζωγράφο τῶν Κριῶν Τανάγρας Ε/8β.

Δύο σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (πίν. 28.5, ἀρ. 4499. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.061 μ., διάμ. κοιλιᾶς 0.060 μ. Γάνωμα μελανό, ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση ὁμόκεντροι δακτύλιοι· στὸν ὦμο τὸ συνηθισμένο ἀκτινωτὸ κόσμημα. Παχιὲς στιγμὲς ὡς παραπληρωματικὰ κοσμήματα. Πίν. 29.1, ἀρ. 4617. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.058 μ., διάμ. κοιλιᾶς 0.058 μ., διάμ. στεφάνης 0.041 μ. Ὅμοια χρώματα) φέρουν παράσταση σειρήνας κατὰ κρόταφο πρὸς τὰ ἀριστερά, μὲ ἀναπεπταμένες πτέρυγες. Παράσταση σειρήνας πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἔχομε καὶ σὲ ἕνα ἀπιόσχημο ἀρύβαλλο-ἀλάβαστρο καὶ μάλιστα πολὺ ἐπιμελοῦς ἐργασίας (πίν. 29.2, ἀρ. 4677. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.095 μ., διάμ. στεφάνης 0.036 μ. Γάνωμα καστανομέλανο, ἐπίθετο ἰῶδες. Μικρὴ κάθετη λαβή. Στὴ στεφάνη καὶ στὴν ἐπίκυρτη βάση, τῆς ὁποίας τὸ κέντρο

ἐμφανίζει μικρὴ κοίλανση, λογχόσχημα φύλλα, διατεταγμένα ἀκτινοειδῶς. Λογχόσχημα κρεμαστὰ φύλλα καὶ στὸν ὦμο, ἐνῶ στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης σειρὰ στιγμῶν. Γιὰ τὸν τύπο τοῦ ἀλαβάστρου βλ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 5,97.7 καὶ Ἀνδρειωμένου, Ἀγ. Ἐλεοῦσα πίν. 17-18, 20). Ἕνας ἀρύβαλλος φέρει παράσταση σειρήνας πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ ἀνοιχτὲς φτεροῦγες, μὲ κεφάλι ὅμως λιονταριοῦ (πίν. 29.3, ἀρ. 15707. Γιὰ ἕνα μεγάλο ἀρύβαλλο μὲ παράσταση σειρήνας μὲ κεφάλι βρυχωμένου λιονταριοῦ βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀγ. Ἐλεοῦσα 167 σημ. 49 πίν. 23. Βλ. ἐπίσης J. Chamay - J. Majer, *Céramiques corinthiennes*, 1984, εἰκ. 98a).

Ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἀρυβάλλους μὲ παράσταση ὑδρόβιου πτηνοῦ πρὸς τὰ δεξιά, ποὺ ὅλοι φέρουν στὸν ὦμο φύλλα ἀκτινοειδῶς διατεταγμένα, ἔχουν ρόδακες μὲ ἐγχαράξεις σὰν παραπληρωματικὰ κοσμήματα, τὸ μελανὸ γάνωμά τους εἶναι ἐνίοτε ἐξίτηλο καὶ γίνεται ἄφθονη χρήση ἰώδους, οἱ δύο πρῶτοι (πίν. 29.4, ἀρ. 4697. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.07 μ., διάμ. στεφάνης 0.038 μ. Πίν. 29.5, ἀρ. 4676. Ἀκέραιος, μὲ μικρὲς ἐκκρούσεις) πρέπει νὰ εἶναι ἔργα τοῦ ἴδιου τεχνίτη, ἐπειδὴ ἔχουν κοινὰ τὰ ἑξῆς: στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση λογχόσχημα φύλλα, ἀκτινοειδῶς διατεταγμένα· στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης σειρὰ στιγμῶν· στὴν ταινιόσχημη λαβὴ τεθλασμένη σὲ κάθετη διάταξη καὶ κάτω ἀπὸ τὴ λαβὴ ταινιόσχημο κύκλο μὲ σταυρό. Ἐπίσης μεγάλες ὁμοιότητες ἐμφανίζουν τὰ δύο πτηνὰ στὴν ἀπόδοση τοῦ κεφαλιοῦ καὶ τοῦ ράμφους, τῶν ποδιῶν, τοῦ σφαιρικοῦ κορμοῦ μὲ τὴν ἄφθονη χρήση ἰώδους καὶ τὴν ὑποτυπώδη οὐρά, στὴ θέση τῶν πτερύγων κ.ἀ. Ὁ τρίτος (πίν. 30.1, ἀρ. 4769. Ἀποκρούσεις κατὰ τόπους, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.056 μ., διάμ. στεφάνης 0.043 μ.) διαφοροποιεῖται κατὰ τὸ ὅτι στὴ στεφάνη φέρει ὁμόκεντρους δακτυλίους, ταινία στὴν κάθετη ἐπιφάνειά της καὶ στὴ βάση ἕξι δακτυλίους παρεμφερεῖς. Τὸ πτηνὸ ἔχει ἀναπεπταμένες τὶς πτέρυγες, ραδινὸ σῶμα, ἐνῶ ὁ ἁρμονικὰ καμπυλούμενος λαιμός του κοσμεῖται μὲ σειρὰ πορφυρῶν δισκαρίων. Ἕνας ἀρύβαλλος (πίν. 30.3, ἀρ. 4770. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.068 μ., διάμ. στεφάνης 0.047 μ. Γάνωμα καστανομέλανο, ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ στεφάνη τέσσερις ὁμόκεντροι κύκλοι καὶ στὴ βάση ὀκτώ· στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης ταινία, στὸν ὦμο τὸ σύνηθες φυλλοειδές. Στὰ κενὰ τῆς παράστασης ἐγχάρακτοι ρόδακες) φέρει παράσταση τεσσάρων ὑδροβίων πτηνῶν πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ κατεβασμένα τὰ φτερά.

Ἕνας ἄλλος ἀρύβαλλος φέρει παράσταση δύο ἀντωπῶν γλαυκῶν (πίν. 29.6, ἀρ. 4618. Τὸ ἀγγεῖο εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981, 255 κἑ. σημ. 21 εἰκ. 9. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.055 μ., διάμ. στεφάνης 0.042 μ. Γάνωμα μελανέρυθρο, ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ στεφάνη ὁμόκεντροι δακτύλιοι· στὴν ἐλαφρῶς κοιλαινομένη κάθετη ἐπιφάνειά της, σειρὰ παχιῶν στιγμῶν. Στὸν ὦμο καὶ στὴ βάση γλῶσσες, ἀκτινοειδῶς διατεταγμένες. Στὴ λαβὴ παχιὲς ὁριζόντιες γραμμές. Ὅμοιο θέμα καὶ σὲ ἀλάβαστρα τῆς πρώιμης κορινθιακῆς Ι. Βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀγ. Ἐλεοῦσα 165 σημ. 45 πίν. 20,2. Πρβ. *Necr.* πίν. 18.5. Ἐπίσης καὶ σὲ ἀρυβάλλους τῆς ὑστέρας κορινθιακῆς. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1991, 138 σημ. 17 πίν. 86γ, τοῦ ΚΟΛ/126).

Συνήθεις εἶναι στὴν κορινθιακὴ κεραμικὴ οἱ παραστάσεις λεόντων καὶ ὑδροβίων πτηνῶν. Ἀπὸ τοὺς παρουσιαζομένους τρεῖς ἀρυβάλλους, ὁ ἕνας φέρει παράσταση δύο ἀντωπῶν, βρυχωμένων λεόντων, ποὺ κάθονται στὰ πίσω πόδια τους καὶ ὑδρόβιου πτηνοῦ μεταξύ τους, ἐστραμμένου πρὸς τὰ δεξιά, μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ ὀπίσω (πίν. 30.4, ἔγχρ. πίν. Ι.2<α> ἀρ. 4498. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.06 μ., διάμ. στεφάνης 0.041 μ. Γάνωμα μελανό, ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση ὁμόκεντροι δακτύλιοι· στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης πλατιὰ ταινία. Στὸν λαιμὸ τὸ σύνηθες γλωσσοειδές, στὴ λαβὴ παχιὲς ὁριζόντιες.

Ὡς παραπληρωματικὰ στοιχεῖα, ἐγχάρακτοι ρόδακες καὶ παχιὲς στιγμές. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς θέμα σὲ ἀλάβαστρο τοῦ ΓΗΠ/150 τῆς Ἀκραιφίας. Βλ. *Ἔργον* 1989, 47 εἰκ. 50). Οἱ ἄλλοι δύο ἀρύβαλλοι φέρουν παράσταση λέοντος, ποὺ βαδίζει πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ὑδρόβιου πτηνοῦ μπροστά του, ποὺ στρέφει τὸ κεφάλι πρὸς τὰ ὀπίσω (πίν. 30.2, ἔγχρ. πίν. Ι.2<β> ἀρ. 4767. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.065 μ., διάμ. στεφάνης 0.044 μ. Χρήση ἰώδους. Στὴ στεφάνη πέντε ὁμόκεντροι δακτύλιοι, στὴ βάση ἑπτά· στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης δύο ταινίες. Οἱ συνήθεις παραπληρωματικοὶ ρόδακες καὶ τὸ γλωσσοειδὲς στὸν ὦμο. Πίν. 30.6, ἀρ. 10049). Πολὺ καλύτερης τέχνης εἶναι ἡ παράσταση σὲ ἄλλο ἀρύβαλλο λεοντοπάνθηρος, ἐστραμμένου πρὸς τὰ δεξιά (πίν. 30.5, ἀρ. 8833. Συγκολλημένος· λείπουν μικρὰ τμήματα τοῦ κορμοῦ. Ὕψ. 0.06, διάμ. στεφάνης 0.038 μ. Γάνωμα καστανό, ἐπίθετο ἰῶδες καὶ λευκό. Στὴ στεφάνη καὶ στὴ βάση ὁμόκεντροι δακτύλιοι· στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης σειρὰ στιγμῶν. Φυλλοειδὲς στὸν ὦμο, παραπληρωματικοὶ ρόδακες). Ὁ μεγάλος περίτμητος ρόδακας μπροστὰ ἀπὸ τὸ ζῶο φέρει στὸν δακτύλιο τοῦ πυρήνα του σειρὰ λευκῶν στιγμῶν, ὅμοιων μὲ τὶς στιγμὲς στὸν λαιμὸ τοῦ λεοντοπάνθηρος.

Ἀπὸ τοὺς ἀρυβάλλους μὲ παράσταση κωμαστῶν, παρουσιάζομε δειγματοληπτικὰ ἕναν. Τρεῖς κωμαστές, τῶν ὁποίων οἱ δύο τελευταῖοι ἀντωποί, ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος ἀντίνωτοι (πίν. 31.1, ἀρ. 4535. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.057 μ., διάμ. στεφάνης 0.04 μ. Γάνωμα μελανό, πολὺ ἐξίτηλο· ἐπίθετο ἰῶδες. Μεταξὺ τῶν μορφῶν σχηματοποιημένοι ρόδακες. Ἀρκετοὺς ἀρυβάλλους μὲ παράσταση κωμαστῶν μᾶς ἔδωσαν καὶ οἱ τάφοι τῆς Ἀκραιφίας. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 138 κἑ. σημ. 42 πίν. 100γ. ΓΗΠ/149).

Πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἡ παράσταση σὲ ἀρύβαλλο δύο ἀντωπῶν μορφῶν, ποὺ χειρονομοῦν ζωηρά. Μεταξύ τους γλαῦκα πρὸς τὰ ἀριστερά, μὲ τὸ κεφάλι κατ' ἐνώπιον. Ἡ ἀριστερὴ μορφὴ φέρει κοντὸ χιτώνα, ἐνῶ ἡ δεξιά, ἡ γενειοφόρος, εἶναι γυμνὴ καὶ ὑψώνει τὸ χέρι πρὸς μικρὸ πτηνό. Μήπως ἡ σκηνὴ παριστάνει χελιδονίσματα, ποὺ ἔχομε καὶ σὲ ἀττικὰ ἀγγεῖα; Πίν. 31.2, ἔγχρ. πίν. Ι.3 <γ>, ἀρ. 4660. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.07 μ., διάμ. στεφάνης 0.04 μ. Γάνωμα καστανομέλανο, ἐπίθετο ἰῶδες. Στὴ στεφάνη ταινιόσχημοι δακτύλιοι, ὁμόκεντροι δακτύλιοι καὶ στὴ βάση. Στὸν ὦμο τὰ γνωστὰ λογχόσχημα φύλλα, στὴ λαβὴ δύο ὁριζόντιες ταινίες. Γιὰ τὴν ἀριστερὴ μορφὴ πρβ. τὸ ἀλάβαστρο τοῦ ΓΗΠ/150 στὸ Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 138 εἰκ. 18 πίν. 100α.

Ἀπὸ τοὺς λίγους ἀρυβάλλους μὲ δακτυλιόσχημη βάση –ὅλους εὐμεγέθεις– παρουσιάσαμε ἤδη ἐκεῖνον ποὺ φέρει παράσταση ἑπτὰ ὁπλιτῶν πρὸς τὰ ἀριστερά (πίν. 26). Ἀπὸ τοὺς δύο ποὺ ἀκολουθοῦν, ὁ μικρότερος φέρει παράσταση ἀντωπῶν πάνθηρα καὶ ταύρου (πίν. 32.1-2, ἀρ. 15706. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.115 μ., διάμ. στεφάνης 0.05 μ., διάμ. βάσης 0.072 μ. Πηλὸς ὑποκίτρινος. Γάνωμα μελανό, ἀμαυρό, ἐξίτηλο σὲ μεγάλο μέρος τῆς ἐπιφάνειας· ἐπίθετο ἰῶδες). Στὴ στεφάνη ἐπιμήκη φύλλα σὲ ἀκτινωτὴ διάταξη, πλαισιωμένα ἀπὸ ζεῦγος δακτυλίων· ὅμοιο φυλλωτὸ κόσμημα στὸν ὦμο καὶ ἀπὸ κάτω δύο δακτύλιοι. Ἡ ἀκμὴ τοῦ λοξότμητου δακτυλίου τῆς βάσης τονίζεται μὲ γάνωμα· στὸν δίσκο της τρεῖς ὁμόκεντροι δακτύλιοι. Παρὰ τὸ ἐξίτηλο τοῦ γανώματος, τὰ σωζόμενα τμήματα τῆς παράστασης μαρτυροῦν τὸ ἐπιμελὲς τῆς ἐργασίας. Ὁ τύπος τοῦ ἀρυβάλλου, μὲ τοὺς τρεῖς δακτυλίους στὴ μετάβαση πρὸς τὴ βάση, τοὺς μεγάλους περίτμητους ρόδακες, μὲ τοὺς δύο δακτυλίους, ποὺ περιβάλλουν τὸν πυρήνα τους, ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος ἀπόδοσης τοῦ ταύρου μὲ τὴ θυσανωτὴ οὐρά (πρβ. Amyx, *CVP* 139 πίν. 55,1, The Anaploga Painter, τῆς

πρώιμης κορινθιακῆς), ὅλα αὐτὰ ὁδηγοῦν στὴν ἀρχὴ τῆς μέσης κορινθιακῆς.

Ἐξαιρετικῆς ποιότητας εἶναι ὁ δεύτερος, μεγάλων διαστάσεων ἀρύβαλλος, μὲ παράσταση δύο ἀντωπῶν, βρυχωμένων λεόντων, ποὺ κάθονται στὰ πίσω πόδια τους καὶ ἀνθεμωτοῦ σταυροῦ μεταξύ τους (πίν. 33.1-2, ἔγχρ. πίν. V καὶ εἰκ. ὀπισθ. ἀρ. 4516. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.168 μ., διάμ. στεφάνης 0.068 μ., διάμ. βάσης 0.104 μ. Γάνωμα μελανό, ἐξίτηλο σὲ μεγάλο μέρος τῆς ἐπιφάνειας. Ἄφθονη χρήση ἰώδους. Στὴ στεφάνη, παχιὰ μελανὴ γραμμὴ στὴν περιφέρεια καὶ γλῶσσες διατεταγμένες ἀκτινοειδῶς· στὴν κάθετη ἐπιφάνειά της σειρὰ στιγμῶν). Ἡ πίσω πλευρὰ τοῦ ἀρυβάλλου δημοσιεύεται στὸ Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 11 καὶ ὁ ἀνθεμωτὸς σταυρὸς στὴν πρόσοψη, στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 98/99 (1 φωτ.). Ὅμοιος ἕνας ἀρύβαλλος στὸ Μουσεῖο τῆς Γέλας (*CVA Gela* 1, 25 κέ. πίν. 41.1-6 –ἐκ παραδρομῆς ἀναφέρεται ὡς πίν. 40– τοῦ ζωγράφου τοῦ *Otterlo*, τοῦ 590-580). Ὁ J. L. Benson, A Floral Master of the Chimaera Group: The Otterlo Painter, *AntKunst* 14, 1971, 17 ἀρ. 29 πίν. 4.5 εἰκ. 7, τὸν τοποθετεῖ στὸ Group B καὶ τονίζει (αὐτόθι 19) ὅτι ὁ ἀρύβαλλος τῆς Γέλας καὶ μερικοὶ ἀκόμη ἀρύβαλλοι «represent the artist's (Otterlo) closest approach to the quality of the better painters of the Chimaera Group». Ὡς πρὸς τὴ χρονολόγηση, γράφει (αὐτόθι 20) ὅτι οἱ παρόντες ἀρύβαλλοι «straddle the central part of the Middle Corinthian».

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μεγάλο ἀπιόσχημο ἀλάβαστρο, ποὺ εἰκονίζεται κατὰ χώραν στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου καὶ φέρει παράσταση πτερωτοῦ δαίμονος πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ δρεπανοειδεῖς πτέρυγες (πίν. 36.1, ἔγχρ. πίν. I.1<β> καὶ ἐξώφυλλο), ἕνα δεύτερο, παρεμφερὲς ἀλάβαστρο, φέρει ὡραία παράσταση σειρήνας πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ ἀνοιγμένα τὰ μεγάλα φτερά της. Ἄφθονη χρήση ἰώδους (πίν. 34.1, ἀρ. 8836. Συγκολλημένο. Ὕψ. 0.22 μ., διάμ. στεφάνης 0.060 μ. Πηλὸς κιτρινωπός, κορινθιακός· γάνωμα καστανό, ἐπίθετο ἰῶδες). Μικρὴ κάθετη λαβὴ μὲ κυκλικὴ ὀπή. Στεφάνη, ποὺ κοσμεῖται μὲ ρόπαλα κυκλικῶς διατεταγμένα· ὅμοια ρόπαλα καὶ στὸν λαιμό, ἐνῶ στὸν ὦμο ὑπάρχουν τρεῖς ταινίες. Ὁμόκεντροι δακτύλιοι καὶ στὴν ἐπίκυρτη βάση. Στὸ βάθος τῆς κύριας παράστασης ρόδακες καὶ στιγμές. Οἱ δύο μικρὲς ὀπὲς στὴ δεξιὰ πτέρυγα τῆς σειρήνας, ποὺ ἀνοίχθηκαν μὲ τρυπάνι, δηλώνουν ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ πολύτιμο ἀγγεῖο εἶχε ἐπιδιορθωθεῖ. Ὁ τρόπος ἀπόδοσης τῆς σειρήνας φέρνει τὸ ἔργο κοντὰ στὸν ζωγράφο τοῦ Λούβρου Ε 574 (βλ. Amyx, *CVP* 171 πίν. 66.1a. Τῆς μέσης κορινθιακῆς). Ἐξαιρετικῆς ποιότητας καὶ δύο ἄλλα μεγάλα κορινθιακὰ ἀγγεῖα, τὰ ὁποῖα, δυστυχῶς, δὲν κατέστη ἀκόμη δυνατὸν νὰ μελετηθοῦν. Εἰκονίζονται στοὺς ἔγχρ. πίν. I.1<α> καὶ 1<γ>, 4.3 ἀντίστοιχα.

Τὸ τελευταῖο ἀπὸ τὰ κορινθιακὰ ἀγγεῖα, ποὺ παρουσιάζομε, εἶναι ἕνας ἀμφορίσκος μὲ παραστάσεις ζωικῶν μορφῶν στὸν ὦμο καὶ στὴν κοιλιά (πίν. 35.1-2, ἀρ. 4777. Ἀκέραιος, μὲ μικρὲς ἐκκρούσεις. Ὕψ. 0.134 μ., διάμ. χείλους 0.06 μ., διάμ. βάσης 0.036 μ. Γάνωμα ἀπὸ μελανὸ ἕως ἐρυθρό. Χρήση ἰώδους καὶ λευκοῦ. Χεῖλος ταινιόσχημο, κάθετες ταινιόσχημες λαβές, μελαμβαφεῖς· παχύς, μελαμβαφὴς λαιμός, μὲ πλαστικὸ δακτύλιο στὸ μέσον τοῦ ὕψους του. Βάση δακτυλιοειδής. Στὴ λοξότμητη ζώνη τοῦ χείλους καὶ ἐπάνω σὲ μελανὴ ἐπιφάνεια, πλατιὰ ταινία μὲ ἰῶδες, δορυφορούμενη ἀπὸ δύο λεπτὲς λευκές. Κάτω ἀπὸ τὴν παράσταση τοῦ ὤμου καὶ ἐπάνω σὲ μελανὴ ζώνη, σύστημα τεσσάρων ταινιῶν, μελανῆς ἐπάνω, δύο μὲ ἐπίθετο λευκό, τῆς κάτω μὲ ἐπίθετο ἰῶδες. Ποικίλα παραπληρωματικὰ κοσμήματα). Ὁ ἀμφορίσκος φέρει μεταξὺ τῶν λαβῶν, σὲ κάθε ὄψη τοῦ ὤμου,

παράσταση τεσσάρων ὑδροβίων πτηνῶν πρὸς τὰ δεξιά. Στὴν κοιλιά, κάτω ἀπὸ τὸ πολύχρωμο σύστημα τῶν τεσσάρων ταινιῶν ποὺ περιγράψαμε καὶ ποὺ περιθέει τὸ ἀγγεῖο καὶ σὲ συνεχὴ ζώνη, παράσταση δύο ἀντωπῶν λεόντων, τοῦ ἀριστεροῦ, μάλιστα, βρυχωμένου. Πίσω του γλαῦκα (;) πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἀντίνωτός της αἴγαγρος πρὸς τὰ ἀριστερά, ὁ ὁποῖος βόσκει ἀμέριμνος πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο φοβερὸ θηρίο. (Γιὰ τὸν τύπο τῶν λιονταριῶν μὲ τὰ βαριὰ σώματα βλ. *Necr.* πίν. 30, 9 ἀρ. 818, τῆς μέσης κορινθιακῆς.)

Μοναδικὸς ἀνάμεσα στὰ χιλιάδες ἀγγεῖα, ποὺ μᾶς ἔδωσαν οἱ ἀνασκαφές μας, ὄχι μόνο στὴν Τάναγρα ἀλλὰ καὶ στὴν Ἀκραιφία, μὲ τὶς ἑκατοντάδες ἀρχαϊκῶν τάφων, εἶναι ὁ μεγάλος ἀσκὸς bucchero (πίν. 36.2), ὁ οποῖος εἰκονίζεται καὶ κατὰ χώραν στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου (πίν. 36.1). Ἀρ. 4561. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.21 μ., μῆκ. κορμοῦ 0.20 μ., συν. μῆκ. 0.246 μ., διάμ. στομίου 0.082 μ., διάμ. βάσης 0.12 μ. Πηλὸς μελανόφαιος, συμπαγής· γάνωμα μελανό, ἀμαυρὸ σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια. Λαβὴ πεπλατυσμένη, ἐλλειψοειδοῦς τομῆς.

Εἰδώλια

Ἱππεῖς καὶ ἵπποι. Ἀπὸ τοὺς μελαμβαφεῖς ἵππους, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὁποίους μὲ ἀναβάτη, δημοσιεύθηκαν ἤδη ἕξι (γιὰ τοὺς δύο ἱππεῖς βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 31, 1976, Β, 121 σημ. 39 πίν. 93γ. Ὁ πρῶτος [ἀρ. 5128], ὁ ὁποῖος διατηρεῖται ἀκέραιος, ἔχει ὕψ. 0.118 μ., μῆκ. 0.125 μ. Ἄριστος κιτρινέρυθρος πηλός, γάνωμα ἀμαυρό, πυκτὸ σὰν ἐλαιόχρωμα, πορτοκαλόχρωμο, κατὰ τόπους μελανό. Προσπάθεια πλαστικῆς ἀπόδοσης λεπτομερειῶν τοῦ κεφαλιοῦ. Γιὰ τοὺς ἄλλους τρεῖς ἱππεῖς καὶ τὸν ἵππο βλ. Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 18. Ὁ ἵππος αὐτός [ἀρ. 5132], ὁ ὁποῖος ἐκπροσωπεῖ τοὺς ἐλάχιστους ἀπὸ ὁλόκληρες σειρὲς ἱππέων, διατηρεῖται ἀκέραιος καὶ ἔχει ὕψ. 0.112 μ. καὶ μῆκ. 0.122 μ. Ἄριστος πηλός, γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ ἐρυθρό. Τὸ ἐσωτερικὸ τῶν ποδιῶν καὶ τῆς οὐρᾶς ἀβαφή). Πολὺ κοντὰ πρὸς τὸν προαναφερθέντα ἀρ. 5128, εἶναι ὁ ἀρ. 5137 ἱππέας„ἐπειδὴ ἐμφανίζει τὴν ἴδια προσπάθεια πλαστικῆς ἀπόδοσης λεπτομερειῶν τῆς χαίτης καὶ τοῦ κεφαλιοῦ (πίν. 34.2. Συγκολλημένος, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.108 μ., μῆκ. 0.092 μ. γάνωμα μελανό, στιλπνό, ἐξίτηλο στὴν εἰκονιζόμενη πλευρά. Ὡς συνήθως, τὰ ἐσωτερικὰ μέρη τοῦ ἵππου ἀφήνονται ἐδαφόχρωμα). Τοῦ συνεικονιζομένου ἵππου ὁ ἀναβάτης φέρει δίκοχο πίλο καὶ οἱ ὀφθαλμοί του δηλώνονται μὲ μικρὴ ὀπή, ὅπως ἐνίοτε τὰ ρουθούνια τῶν ἵππων. (Μὲ κυκλοτερὴ ἐκβάθυνση δηλώνονται καὶ τὰ μάτια τοῦ ἀναβάτη τοῦ ἀρ. 5181 εἰδωλίου τοῦ τάφου Ε/8β, πίν. 11.1). Ἀρ. εὑρ. 5136, πίν. 34.3. Μόνο τμῆμα τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ ἵππου λείπει· κατὰ τὰ λοιπὰ ἄθικτος. Ὕψ. 0.118 μ., μῆκ. 0.120 μ. Ἄριστης ποιότητας καστανόξανθος πηλός· γάνωμα μελανό, κατὰ τόπους ἐρυθρό. Ἁρμονικότατα εἶναι τὰ περιγράμματα τοῦ ἵππου καὶ τοῦ γενειοφόρου ἀναβάτη του, ποὺ ἔχει μακριὰ μαλλιά (σιληνοῦ(;). Πίν. 37.3, ἀρ. 5129. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.116 μ., μῆκ. 0.112 μ. Γάνωμα μελανό, σχεδὸν ἐντελῶς ἐξίτηλο). Ἡ κόμη πέφτει στὸν ὦμο σὲ τρεῖς πλαστικοὺς πλοκάμους.

Ὅπως οἱ ἱππεῖς αὐτοί, ἔτσι καὶ οἱ ὑπόλοιποι τῆς Ὁμάδας (Ὁμάδα C τοῦ Østergaard 121 κἑ. ἀρ. 1-21 εἰκ. 14-15) πρέπει νὰ προέρχονται ἀπὸ τὸ ἐργαστήριο κοροπλαστικῆς τῆς Τανάγρας. Συγκεκριμένα, ἀπὸ τοὺς εἴκοσι ἕνα ἱππεῖς τοῦ ἐκεῖ καταλόγου, οἱ ὀκτὼ προέρχονται ἀπὸ τὶς ἀνασκαφές μας στὴν Τάναγρα, δύο τρεῖς γενικῶς ἀπὸ τὴ Βοιωτία, δύο ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι, ἀγνώστου τόπου προέλευσης, προφανῶς εἶναι προϊ-

όντα τῶν ἐντονότατων ἀρχαιοκαπηλικῶν δραστηριοτήτων στὴν Τάναγρα.

Ἰδιόμορφο εἶναι τὸ εἰδώλιο ἵππου (μὲ ἀναβάτη), τοῦ ὁποίου τὸ ἐπάνω μέρος τῆς χαίτης καὶ τοῦ κεφαλιοῦ εἶναι ἐδαφόχρωμα καὶ τὰ μάτια δηλώνονται μὲ παχιὰ στιγμή (πίν. 37.2, ἀρ. 5131. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο κομμάτια· λείπει τὸ δεξιὸ πόδι καὶ τὸ ἀριστερὸ χέρι τοῦ ἀναβάτη. Ὕψ. 0.118 μ., μῆκ. 0.120 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, καθαρότατος, ἄριστα ὀπτημένος· γάνωμα καστανέρυθρο. Ἐνῶ ἡ κοιλιὰ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τῶν ποδιῶν ὡς συνήθως ἐξαιροῦνται, τὸ ἐσωτερικὸ τῆς οὐρᾶς καλύπτεται μὲ γάνωμα). Τὸ πλάσιμο τῆς ἐπιφάνειας ἀδέξιο. Κορμὸς καὶ πόδια στιβαρά, λαιμὸς ὑψηλός, σανιδόσχημος, ἀτελοῦς διαπλάσεως. Ἀντίθετα, ὁ ἀναβάτης ἀποδίδεται αὐθύπαρκτος, εὐθυτενής, χωρὶς νὰ στηρίζεται στὸν λαιμὸ τοῦ ἀλόγου του. Στὸ ὑψωμένο δεξιὸ χέρι του πιθανὸν νὰ κρατοῦσε ἀκόντιο ἀπὸ χαλκό (πολεμιστής;) Πρβ. τὸν ὡραῖο μελαμβαφὴ ἱππέα τοῦ Ε/8β πίν. 9.3<α>, 11.1. Ἐπὶ πλέον, στὸ ἀριστερὸ σκέλος τοῦ ἀναβάτη καταβάλλεται προσπάθεια πλαστικῆς διαμόρφωσης τῆς κνήμης καὶ τοῦ ἄκρου ποδιοῦ. Μελαμβαφὴ ἵππο μὲ ἐδαφόχρωμη κεφαλὴ μᾶς ἔδωσε καὶ ὁ τάφος ΚΚ/34 πίν. 55.1-2, ἀλλὰ καὶ ἡ Ριτσώνα (βλ. Ure, *Aryb. Fig.* 61 πίν. 15,145.94. Γιὰ ἄλλο ἕνα βλ. Østergaard 115 εἰκ. 3-4) καὶ ὁ τάφος 6 τῆς Ἁγ. Ἐλεούσας (βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἁγ. Ἐλεοῦσα 186 σημ. 95 πίν. 37,2), αὐτὸ ὅμως τὸ τελευταῖο ἔχει, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κεφάλι, ἐξηρημένο καὶ τὸν σανιδόσχημο λαιμό, ὁ ὁποῖος κοσμεῖται μὲ τέσσερις ὁριζόντιες ταινίες.

Ὁ ἀμέσως παρουσιαζόμενος ἱππέας εἶναι ἀπὸ τὰ ὡραιότερα εἰδώλια τῆς Τανάγρας (πίν. 38.1-4, ἔγχρ. πίν. ΙΙ.1<α>, ἀρ. 5138. Λείπει μέρος τῆς οὐρᾶς· κατὰ τὰ λοιπὰ ἄθικτος. Ὕψ. 0.118 μ., μῆκ. 0.094 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, καθαρότατος, ἄριστα ὀπτημένος. Γάνωμα μελανό, στιλπνό, ἀραιούμενο σὲ πορτοκαλόχρωμο. Ἐπίθετο ἰῶδες). Παχὺ στρῶμα κιτρινόλευκου ἀλειφώματος καλύπτει ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο. Ἰῶδες, ἐπίσης σὲ παχὺ στρῶμα, καλύπτει τὴ χαίτη σὲ ὅλο της τὸ μῆκος, μαζὶ μὲ τὰ ἄκρα χέρια τοῦ ἀναβάτη, τὸ ταινιόσχημο λοφίο της, ποὺ πέφτοντας περιβάλλει τὸ κεφάλι τοῦ ἵππου στὴ γένεσή του, τέλος, τὰ αὐτιά· μὲ τὸ ἴδιο ἐπίθετο χρῶμα ἀποδίδεται καὶ ἡ πλατιὰ ταινία στὸ στῆθος, ποὺ δορυφορεῖται ἀπὸ δύο λεπτὲς καστανομέλανες γραμμές. Πολὺ κοντὰ στὸ εἰδώλιό μας εἶναι ὁ ἀρ. ST 32 ἱππέας τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου (βλ. ἀνωτ. σ. 21 σημ. 73 καὶ Østergaard 142 εἰκ. 46 Group H), ποὺ νομίζομε ὅτι καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ προέρχεται ἀπὸ τὶς παλιὲς λαθρανασκαφὲς στὴν Τάναγρα. Τὸ μεγαλύτερου μεγέθους εἰδώλιο τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου εἶναι καλύτερης ποιότητας, κυρίως ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοση τοῦ ἀναβάτη, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπο πλάσθηκε σὲ μήτρα. Μερικὰ κοινὰ στοιχεῖα μὲ τὸ εἰδώλιο τοῦ Ε/17, τῶν περὶ τὸ 590-580 χρόνων, καὶ κυρίως ἡ ἰδιόμορφη διάπλαση τοῦ λοφίου ἀμφοτέρων, τοποθετοῦν καὶ αὐτὸν τὸν ἱππέα στὸ β΄ τέταρτο τοῦ αἰώνα καὶ ὄχι στὸ γ΄ τέταρτο (βλ. Østergaard 150 καὶ 167 εἰκ. 75. Ἀναφέρεται πάντως ἡ ἄποψη τοῦ F. Grace, αὐτόθι σημ. 117, ὅτι τμῆμα τουλάχιστον τῆς Ὁμάδας Η χρονολογεῖται στὸ β΄ τέταρτο τοῦ αἰώνα). Ἱππέα τῆς κατηγορίας τῶν ἐπιμελοῦς ἐργασίας, μὲ πολλὴ χρήση ἰώδους, μᾶς ἔδωσε καὶ ὁ Ε/8β: πίν. 11.2, 37.1.

Σανιδόσχημα. Ἀπὸ τὰ τέσσερα πτηνόμορφα εἰδώλια τῆς τεχνικῆς Α, ὅλα τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 4, ἔχουν ἤδη ἀπεικονισθεῖ τὰ δύο. Τὸ πρῶτο (πίν. 40.1-3, ἔγχρ. πίν. ΙΙ.1<γ>, ἀρ. 5143. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο τεμάχια· λείπει ἡ ἐπιφάνεια ἑδράσεως· ἀπολεπισμένο τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς ἐπιφάνειας τοῦ περιζώματος [«ποδιᾶς»]. Σωζ. ὕψ. 0.13 μ., ἄνοιγμα

βραχιόνων 0.063 μ. Πηλὸς καστανόξανθος, ἄριστα ὀπτημένος. Παχὺ στρῶμα κίτρινου ἀλειφώματος καλύπτει τὸ εἰδώλιο. Γάνωμα πορτοκαλέρυθρο, ὑπολείμματα ἰώδους στὸ περίαπτο. Ἀπεικονίζεται στὸ Andreiomenou, *AR* 1989/90, 37 εἰκ. 27) συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ἄριστης ποιότητας πτηνομόρφων καὶ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ πρόδρομος τῶν μεγάλων μὲ πλατιὲς παρειὲς εἰδωλίων τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 6, τῶν ὁποίων ἡ ζώνη τῶν βραχιόνων ἔχει διαπλατυνθεῖ καὶ κοσμηθεῖ καταλλήλως, οἱ ὀξεῖες ἀπολήξεις τους μεταβλήθηκαν σὲ καμπύλες καὶ ὁ κορμὸς σὲ ὅλο τὸ ὕψος τοῦ περιζώματος ἀποδόθηκε ραδινός, ἐνῶ ἡ ἀποφυγή του ἑδραία καὶ ἐπιμελῶς διακοσμημένη. Βλ. τοὺς Μ/3 πίν. 74.1-2, Σ/51 πίν. 76.1-2 κ.ἄ. Τὸ δεύτερο (πίν. 39.1-3, ἔγχρ. πίν. II.1<β>, ἀρ. 5142. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο τεμάχια, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.16 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.074 μ., μῆκ. βάσης 0.04, πλάτ. βάσης 0.04 μ. Ἄριστος πηλός, καστανέρυθρος· γάνωμα πορτοκαλόχρωμο. Παχὺ στρῶμα κίτρινου ἀλειφώματος. Εἰκονίζεται καὶ στὸ Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 31, 1976, Β, 121 σημ. 37 πίν. 93,1. Πρβ. Higgins, *Greek Terracottas* 46 πίν. 18c-d), τὸ ὁποῖο μοιάζει, ὡς πρὸς τὴν κατατομὴ καὶ μὲ τὸ πρῶτο, ἐπιμελέστερης ἐργασίας εἰδώλιο (ἀρ. 5143), συγγενεύει περισσότερο μὲ τὸ τρίτο εἰδώλιο καὶ ὡς πρὸς τὰ διακοσμητικὰ θέματα, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ μικρὸ πάχος τῶν γραμμῶν (πίν. 39.4-5, ἀρ. 5133. Συγκολλημένο ἀπὸ τέσσερα τεμάχια· λείπει τμῆμα τῆς βάσης πίσω. Ὕψ. 0.152 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.08 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, ὡραιότατο κρὲμ ἀλείφωμα, στιλπνό. Γάνωμα ἐρυθρό). Ἀπὸ τὸν κοῖλο στὸ ἐσωτερικό του πόλο, ποὺ κοσμεῖται μὲ ὀξεῖες γωνίες, ἐκκινοῦν ἑπτὰ λεπτοὶ πλόκαμοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ τρεῖς πέφτουν στὴν ράχη καὶ οἱ ὑπόλοιποι στὰ πλάγια ἀνὰ δύο. Τὸ τελευταῖο πτηνόμορφο εἶναι μὲν ραδινῶν ἀναλογιῶν, ἀνήκει ὅμως καὶ αὐτὸ στὴν ὁμάδα. Ἀπὸ τὸν κοιλαινόμενο πόλο, ὁ ὁποῖος κοσμεῖται μὲ τεθλασμένη, ξεκινοῦν οἱ ἴδιοι ἑπτὰ κυματοειδεῖς πλόκαμοι. Περιδέραιο μὲ σταυρὸ καὶ δισκοειδὲς περίαπτο (πίν. 40.4-5, ἀρ. 5134. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο τεμάχια, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.14 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.066 μ. Γάνωμα μελανό, πολὺ ἐξίτηλο. Ἄριστης ποιότητας ἀλείφωμα, κρέμ, στιλπνό). Ὁ μαίανδρος στὴν κάτω ἀπὸ τὶς μασχάλες ζώνη εἴδαμε ἤδη ὅτι ἀπαντᾶ στὸ πολυτελὲς εἰδώλιο ἀρ. 5143, πίν. 40.1-3. Γιὰ τὸν τύπο τῶν πτηνόμορφων αὐτῶν εἰδωλίων βλ. Marchand, *Fig. plates*, μέρος ΙΙ 22 καὶ πίν. 9 ID 3.

Ἕνα ἀπὸ τὰ πρωιμότερα σανιδόσχημα κατὰ τὴν τεχνικὴ Β εἶναι ἐκεῖνο τῆς ἔνθρονης θεᾶς (πίν. 41.1-2, ἔγχρ. πίν. IV.1, ἀρ. 5135. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα τοῦ ἐνδύματος. Ὕψ. 0.115 μ., μέγ. πλάτ. 0.062 μ. Πηλὸς συμπαγέστατος, καστανέρυθρος. Ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο μέσα κι ἔξω καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ κοσμεῖται μὲ μελανέρυθρο χρῶμα. Τὸ εἰδώλιο δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 83 [1 φωτ.]). Ἡ μορφὴ κάθεται σὲ τριποδικὸ θρόνο, τοῦ ὁποίου τὸ πίσω πόδι ἀνεβαίνει πεπλατυσμένο ὡς τὸ ὕψος τῶν βραχιόνων. Τὰ μπροστινὰ πόδια τοῦ θρόνου καὶ τὸ μεταξύ τους ἔνδυμα πλατυνόμενα σχηματίζουν στεφάνη γιὰ τὴν ἕδραση τοῦ εἰδωλίου. Στὴ ράχη δυσδιάκριτα ὑπολείμματα χρώματος, πιθανὸν ἀπὸ πλοκάμους. Ἐπειδὴ τὸ εἰδώλιο κατασκευάσθηκε μὲν κατὰ τὴν τεχνικὴ Β, τὸ πρόσωπό του ὅμως δὲν ἔχει πλασθεῖ σὲ μήτρα, κατατάσσεται στὴ μεγάλη κατηγορία τῶν χαρακτηριζομένων ὡς συνθέτων (Composites, Zwitterbildung. Σχετικὴ βιβλιογραφία βλ. στὸ Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994, 200 κἑ. σημ. 131). Ἔνθρονες θεότητες, διαφορετικοῦ ὅμως τύπου, μᾶς ἔδωσαν καὶ τάφοι τῆς Ἀκραιφίας τῶν περὶ τὸ 580-570 χρόνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ πλούσιος καὶ σὲ εἰδώλια ΨΥΧ/29 (βλ. Andreiomenou, *Beiträge*, Tab. I-III [φωτ.]). Μία ἔνθρονη θεότητα τῆς κατηγορίας τῶν συνθέτων ἀπὸ

τὴ Ριτσώνα (Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 13, 145.99), τῶν περὶ τὸ 580 χρόνων, ἐκτείνει τοὺς ὁλόγλυφους βραχίονές της καὶ ἀγγίζει καὶ αὐτὴ τὰ ἐρεισίχειρα τοῦ θρόνου, ὅπως καὶ ἡ ἔνθρονη τοῦ παρόντος τάφου Ε/17. Ὁ τάφος μᾶς ἔδωσε καὶ τοὺς ὑπ' ἀρ. 16711 τέσσερις χάλκινους σπειροειδεῖς δακτυλίους.

3. Τάφος ΚΚ/108

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πρωτογενὴ πυρά (Διαστ. 1.50×0.60×0.40 μ.). Μᾶλλον παιδικός, συλημένος. Σὲ ἕνα τμῆμα τοῦ τάφου ἀδιατάρακτο στρῶμα πυρᾶς· τὰ λίγα κτερίσματα ποὺ σώθηκαν (ὁ ὑπ' ἀρ. 19943 σφαιρικὸς ἀρύβαλλος μὲ παράσταση τεσσάρων ὁπλιτῶν πρὸς τὰ δεξιά, κοτυλίσκη, τέσσερα εἰδώλια) προέρχονται ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο μέρος τοῦ τάφου.

Εἰδώλια

Ἀρ. 15860 (πίν. 42.1). Μελαμβαφὴς ἵππος μὲ ἀναβάτη, ὁ ὁποῖος ἀποσπάσθηκε μαζὶ μὲ σχεδὸν ὁλόκληρα τὰ σκέλη τοῦ ἵππου. Σωζ. ὕψ. 0.122 μ., σωζ. μῆκ. 0.085 μ. Θαυμάσιος, συμπαγέστατος πηλός, σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρης ἀπόχρωσης. Μὲ καστανόμαυρο γάνωμα, ποὺ ἀραιώνεται σὲ καστανέρυθρο, καλύπτεται ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς κοιλιᾶς καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν σκελῶν. Τὸ ρύγχος διάτρητο, ἀσφαλῶς γιὰ νὰ διέρχεται σύρμα ἢ σπάγγος, δηλωτικὸς τοῦ χαλινοῦ. Ὀπές, καὶ μάλιστα ἀρκετές, ὑπάρχουν καὶ στὸ ἀρ. 4731 εἰδώλιο ἱππέα τοῦ μουσείου τῆς Κοπεγχάγης (βλ. Breitenstein, *Greek Terracottas*, ἀρ. 149). Πρβ. καὶ τὸν ἀρ. 5182 ἱππέα τοῦ Ε/8β πίν. 11.1 μὲ τὴν ὀπὴ στὸ δεξιὸ χέρι, ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ διερχόταν χάλκινο ἀκόντιο.

Ἀρ. 15896 (πίν. 43.1-2). Σανιδόσχημο εἰδώλιο· λείπει ἡ ἔλικα καὶ ὁ χαμηλός, ὑπόκοιλος πόλος, τοῦ ὁποίου ἡ βάση κοσμεῖται μὲ δύο ταινίες, συνδεόμενες μὲ γραμμίδια. Ἐξαιρετικῆς ποιότητας. Σωζ. ὕψ. 0.145 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.076 μ. Θαυμάσιο κιτρινωπὸ ἐπίχρισμα μὲ λειασμένη ἐπιφάνεια καλύπτει ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο. Ὁ διάκοσμος μὲ καστανὸ γάνωμα. Οἱ κωνικὲς ἀπολήξεις τῶν βραχιόνων καλύπτονται μὲ ἐρυθρὸ καὶ στὶς δύο ὄψεις τοῦ εἰδωλίου. Βάση ὑπόκοιλη. Οἱ μπροστινοὶ μακριοὶ πλόκαμοι ἀποδίδονται πλαστικά, ἐνῶ οἱ τρεῖς γραπτοὶ στὸν τράχηλο κατεβαίνουν κυματοειδῶς καὶ περικλείονται σὲ ὠοειδὲς περίγραμμα. Στὸ ὑπόλοιπο τῆς πίσω ἐπιφάνειας ἐπαναλαμβάνεται ὁ διάκοσμος τῆς «ποδιᾶς», μόνο ὅτι ἀντὶ γιὰ τὶς διπλὲς γραμμές, ὁριζόντιες καὶ κάθετες, τώρα οἱ γραμμὲς εἶναι μονές· στὴ γένεση τῆς ἀποφυγῆς τοῦ ἐνδύματος, ταινία μὲ κάθετα γραμμίδια. Τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 1. Ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τοῦ εἰδωλίου ἀπαντοῦν σὲ τέσσερα, διαφορετικῶν ὁμάδων, εἰδώλια (βλ. Marchand, *Fig. plates* πίν. 13 2A 2-3, 192 C3 [Τάναγρα], 37 3A: D1). Ἀπὸ τὸ ἴδιο ἐργαστήριο κοροπλαστικῆς τῆς Τανάγρας προέρχονται ἀσφαλῶς καὶ πέντε εἰδώλια (αὐτὰ ὅμως μὲ πλαστικῶς ἀποδιδόμενο τὸ πρόσωπο καὶ ὑψηλὸ πόλο), ποὺ δημοσιεύονται στὸ Grace, *Arch. Sculpt.* εἰκ. 29, 31, 37-39.

Ἀρ. 15894 (πίν. 42.2-3). Σανιδόσχημο πτηνόμορφο εἰδώλιο, ἀκέραιο. Ὕψ. 0.134 μ. Πηλὸς συμπαγέστατος, σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρης ἀπόχρωσης. Γάνωμα μελανό. Ὁ χαμηλὸς πόλος καὶ ἡ βάση τοῦ εἰδωλίου εἶναι ὑπόκοιλοι. Δύο κυματοειδεῖς πλόκαμοι στὰ πλάγια

καὶ τρεῖς στὴ ράχη· ἡ μελαμβαφὴς ταινία στὴ βάση περιθέει ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο, τονίζοντας τὴν παρυφὴ τοῦ ἐνδύματος. Τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 2. Παρεμφερὴ τὸ ἀρ. 5167 εἰδώλιο τοῦ Ε/8β ἀνωτ. πίν. 12.4-5, ἔγχρ. πίν. II.2<β>, τὸ ὑπ' ἀρ. 5317 τοῦ Λ/9, κατωτ. σ. 168 καὶ ἀκόμη δύο (βλ. Marchand, *Fig. plates* πίν. 11: 1E 8. Higgins, *Tan. Fig.* 79 εἰκ. 80 [παλαιὲς ἀνασκαφὲς Τανάγρας]). Αὐτῶν τῶν τύπων εἰδώλια σπανιότατα ἀπαντοῦν στὴν Ἀκραιφία.

4. Τάφος Λ/9

Εἰδώλια

Ταφὴ σὲ πίθο, τοποθετημένο μέσα σὲ ἀβαθὲς ὀρθογώνιο λάξευμα. Μῆκ. ἀγγείου 0.88 μ. διάμ. στομίου 0.55 μ. Ὅλα τὰ κτερίσματα εἶχαν τοποθετηθεῖ ἔξω ἀπὸ τὸν πίθο. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἀγγεῖα (πίν. 44.1,2,3) καὶ τὰ στὸ τέλος τοῦ τάφου ἁπλῶς κατὰ σχῆμα παρατιθέμενα ὑπόλοιπα εἴκοσι τρία κορινθιακά, κυρίως σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους, ὁ τάφος εἶχε κτερισθεῖ καὶ μὲ δεκαεννέα εἰδώλια τῆς τεχνικῆς Α, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ δέκα δὲν κατέστη δυνατὸ νὰ φωτογραφηθοῦν – ὅπως καὶ τὰ εἴκοσι τρία ἀγγεῖα – γι' αὐτὸ καὶ ἡ περιγραφή τους εἶναι πλημμελής. Πρόκειται γιὰ ὀκτὼ ἵππους (6 φωτεινοῦ βάθους καὶ 2 μελαμβαφεῖς) καὶ δύο σανιδόσχημα, τὸ ἕνα, ἀπὸ τὰ συνήθη μικροῦ μεγέθους ἱστάμενα, ποὺ ἀνήκει στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 2, τὸ ἄλλο, μεγάλου μεγέθους ἔνθρονο, ἀπὸ τὰ χρονολογούμενα στοὺς χρόνους 580-560. Ἀπὸ τὰ ἤδη εἰκονισθέντα καὶ ἐδῶ εἰκονιζόμενα εἰδώλια, τὰ τρία εἶναι ἱππεῖς καὶ τὰ ἕξι ἵπποι.

Ὅλων τῶν εἰδωλίων ὁ πηλὸς εἶναι ἄριστης ποιότητας, συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, σὲ διάφορες ἀποχρώσεις, ἀπὸ τὸ κιτρινέρυθρο ὡς τὸ καστανόφαιο. Τὰ φωτεινοῦ βάθους φέρουν λεπτὸ στρῶμα ἀλειφώματος σὲ διαφόρους τόνους. Τὸ μελανὸ γάνωμα, τὸ ὁποῖο σὲ μερικὲς περιπτώσεις εἶναι ἐξίτηλο, ἀλλάζει ἀπόχρωση, ἀνάλογα μὲ τὸν βαθμὸ τῆς ὄπτησης καὶ μεταβάλλεται ἀπὸ τὸ καστανὸ ὡς τὸ ἐρυθρὸ καὶ τὸ πορτοκαλί. Στὸν ὑπ' ἀρ. 5362 μελαμβαφὴ ἵππο χρησιμοποιεῖται λευκὸ στιλπνὸ ἐπίθετο χρῶμα γιὰ τὴ δήλωση τῆς μακριᾶς χαίτης.

Ἵπποι - ἱππεῖς. Τρία ἀπὸ τὰ μελαμβαφὴ εἰδώλια ἔχουν ἤδη δημοσιευθεῖ. Βλ. Andreiomenou, Tanagra 117 φωτ. 19.1 ἀρ. 5364 (ἱππέας· λείπουν ὁ ἀναβάτης καὶ τμῆμα τῆς χαίτης· ὅπου προσήπτετο ὁ ἀναβάτης, ἡ ἐπιφάνεια ἔχει ἀπολεπισθεῖ· ραδινὲς ἀναλογίες καὶ ἁρμονικὸ περίγραμμα. Σωζ. ὕψ. 0.118 μ., μῆκ. 0.135 μ. Πηλὸς ροδόχρωμος· γάνωμα μελανό, κατὰ τόπους ἐξίτηλο. Ἡ κοιλιὰ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς οὐρᾶς καὶ τῶν πίσω ποδιῶν ἐξηρημένα), φωτ. 19.3 ἀρ. 5361 (ἵππος παρεμφερὴς μὲ τὸν προηγούμενο, ἀλλὰ κάπως ἄτεχνος· μὲ συγκολλημένη τὴν οὐρά, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.098 μ., μῆκ. 0.124 μ. Πηλὸς καὶ γάνωμα ὅμοια), φωτ. 19.2 ἀρ. 5362 (ἵππος μὲ συγκολλημένα τὰ ἀριστερὰ πόδια· λείπει τὸ κεφάλι. Στιβαρὲς ἀναλογίες, εὐρὺς λαιμὸς καὶ ἐπιβλητικὴ χαίτη, ποὺ δηλώνεται μὲ τρεῖς σὲ κάθε πλευρὰ μακροὺς πλοκάμους ἀπὸ λευκὸ στιλπνὸ ἐπίθετο χρῶμα· κοντὴ οὐρὰ καὶ δυνατὰ σκέλη, ποὺ συμβατικὰ ἀπολήγουν σὲ ὁπλή. Σωζ. ὕψ. 0.104 μ., σωζ. μῆκ. 0.114 μ. Πηλὸς καστανέρυθρος μὲ φαιὸ πυρήνα· γάνωμα μελανό, κατὰ τόπους καστανέρυθρο. Ἡ τεχνικὴ

τῆς χρήσης λευκοῦ στιλπνοῦ ἐπιθέτου χρώματος γιὰ τὴν ἀπόδοση ἀνατομικῶν λεπτομερειῶν ἢ τὴ δήλωση ἡνίων, χαλινοῦ κτλ. ἐφαρμόζεται σὲ μελαμβαφεῖς ἵππους τοῦ α΄ τρίτου τοῦ αἰώνα. Πρβ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 137 σημ. 38 πίν. 99β [ΓΗΠ/156] καὶ Østergaard 118 εἰκ. 7-8).

Οἱ ὑπόλοιποι δύο μελαμβαφεῖς ἵπποι δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ φωτογραφηθοῦν. Ἀρ. 5321 (λείπουν ἡ οὐρὰ καὶ τὸ πίσω ἀριστερὸ πόδι. Ὕψ. 0.097 μ., σωζ. μῆκ. 0.105 μ. Γάνωμα ἀπὸ τὸ μελανὸ ἕως τὸ ἐρυθρό. Ἡ κοιλιὰ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τῶν ποδιῶν ἐξηρημένα) καὶ ἀρ. 5315 (ὅμοιος, λείπει τμῆμα τῆς κοιλιᾶς. Γάνωμα πορτοκαλόχρωμο).

Ἀπὸ τὰ εἰδώλια φωτεινοῦ βάθους τὰ τρία εἶναι ἱππεῖς. Ὁ ὑπ' ἀρ. 5366 (λείπουν τὰ πίσω πόδια καὶ ἡ οὐρά. Ὕψ. 0.09 μ., σωζ. μῆκ. 0.077 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος μὲ φαιὸ πυρήνα· γάνωμα ἐρυθρό, πολὺ ἀπολεπισμένο) κοσμεῖται μὲ πλατιὲς ταινίες στὸν λαιμὸ καὶ στὰ πόδια· ἡ στάση τοῦ ἀναβάτη καὶ ἡ ραδινότητά του θυμίζουν τὰ ἀρχέγονα εἰδώλια. Οἱ δύο συνεικονιζόμενοι ἱππεῖς ἀνήκουν στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 3, ὁ δεύτερος μάλιστα στὴν παραλλαγὴ τοῦ διαστίκτου. Ἀρ. 5362α (πίν. 45.1,3,5,7. Συγκολλημένα τὰ δεξιὰ πόδια καὶ ἡ οὐρά. Ὕψ. 0.106 μ., μῆκ. 0.108 μ. Πηλὸς καστανὸς μὲ καστανόφαιη ἐπάλειψη· γάνωμα μελανό. Σὲ κάθε πόδι τρεῖς παχιὲς κάθετες. Τὴ γένεση τῶν βραχιόνων ὁρίζει κύκλος, ποὺ περιβάλλει τὸν ἀντίστοιχο δελτοειδὴ καὶ τὴ μασχάλη) καὶ ἀρ. 5365 (πίν. 45.2,4,6,8. Ἱππέας, του ὁποίου σώζεται μόνο τὸ ἄλογο, συγκολλημένος στὸ δεξιὸ μπροστινὸ πόδι. Ὕψ. 0.103 μ., μῆκ. 0.102 μ. Ὅμοιος πηλὸς καὶ χρώματα).

Ἀπὸ τοὺς ἵππους φωτεινοῦ βάθους, οἱ τέσσερις ἀνήκουν στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 2. Ἀρ. 5367 (πίν. 44.4-5, Andreiomenou, Tanagra 117 φωτ. 20.1. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.111 μ., μῆκ. 0.132 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος μὲ ὁμοιόχρωμο ἀλείφωμα· γάνωμα καστανό, ἀπολεπισμένο στὸ στῆθος. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἀποδίδονται μὲ μεγάλο κύκλο καὶ παχιὰ στιγμὴ στὸ κέντρο), ἀρ. 5363 (πίν. 44.6, Andreiomenou, ὅ.π. 117 φωτ. 20.3. Ὅμοιο μὲ τὸ προηγούμενο, λίγο μικρότερο, ἀκέραιο. Ὕψ. 0.096 μ., μῆκ. 0.117 μ. Πηλὸς καὶ χρώματα ὅμοια), ἀρ. 5368 (πίν. 44.7, Andreiomenou ὅ.π. 117 φωτ. 20.4. Ὅμοιο μὲ τὸ προηγούμενο, μὲ συγκολλημένο τὸ δεξιὸ μπροστινὸ πόδι· τὸ πίσω ἀριστερὸ λείπει. Ὕψ. 0.086 μ., μῆκ. 0.115 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος μὲ λεπτὸ στρῶμα φαιοῦ ἀλειφώματος· γάνωμα μελανό. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἀποδίδονται ὅπως καὶ στὸ ὑπ' ἀρ. 5367 πίν. 44.4-5), ἀρ. 5369 (Andreiomenou ὅ.π. 117 φωτ. 20.2. Ὕψ. 0.109 μ., μῆκ. 0.114 μ. Ὅμοιο μὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 5367, μὲ συγκολλημένα τὰ πόδια καὶ τὴν οὐρά· ὅμοιος ὁ πηλὸς καὶ τὰ χρώματα, μόνον ὅτι ἐδῶ στὴ μία πλευρὰ τὸ καστανὸ γάνωμα μεταβλήθηκε σὲ πορτοκαλόχρωμο. Ὅμοια ἀποδόθηκε καὶ ἡ ράχη. Στὸ στῆθος δύο λεπτὲς ταινίες καὶ λίγο πιὸ ἐπάνω δύο παχιὲς στιγμὲς σὲ λοξὴ διάταξη).

Γιὰ τοὺς ὑπόλοιπους πέντε ἵππους φωτεινοῦ βάθους, ποὺ δὲν ὑπάρχει φωτογραφία τους, τὰ στοιχεῖα ποὺ διαθέτομε δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ τὴν πλήρη περιγραφή τους. Οἱ τρεῖς πρῶτοι, πάντως, ἀνήκουν στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 2, ἐπειδὴ ἡ διακόσμησή τους εἶναι ὅμοια μὲ ἐκείνη τῶν ἵππων ὑπ' ἀρ. 5367 καὶ 5368 (πίν. 44.5,7) καὶ τὰ μάτια τους ἀποδίδονται, ὅπως τοῦ πρώτου ἀπὸ αὐτούς (5367). Ἀρ. 5318 (συγκολλημένος· λείπει τὸ κάτω 1/3 τοῦ πρόσθιου ἀριστεροῦ ποδιοῦ. Ὕψ. 0.121 μ., μῆκ. 0.120 μ. Πηλὸς καστανέρυθρος, μὲ ἀλείφωμα κιτρινέρυθρης ἀπόχρωσης, γάνωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους καστανό. Στὸ στῆθος δύο σὲ ἀπόσταση ζεύγη ὁριζοντίων ταινιῶν καὶ μεταξύ τους ὀφιοειδής, αἰωρούμενη κατὰ τὴν κάθετη ἔννοια), ἀρ. εὐρ. 5316 (ὅμοιος, μὲ ὅμοια χρώματα καὶ διάκοσμο, τῶν ἴδιων δια-

στάσεων. Συγκολλημένος ἀπὸ τρία τεμάχια· λείπει τὸ ἀριστερὸ πρόσθιο πόδι), ἀρ. 5319 (παρεμφερής, μικροτέρων διαστάσεων. Συγκολλημένος ἀπὸ δύο τεμάχια. Ὕψ. 0.098 μ., μῆκ. 0.107 μ. Ὅμοιος πηλός, γάνωμα καστανό. Στὸ στῆθος δύο ὁριζόντιες· ἀπὸ τὴν ἐπάνω κρέμονται δύο παρακείμενα ἡμικύκλια). Ἡ διακόσμηση τῶν δύο τελευταίων ποικίλλει. Ὁ ὑπ' ἀρ. 5313 (λείπει ἡ οὐρά, τὸ δεξιὸ πρόσθιο πόδι καὶ τὸ πίσω ἀριστερό. Ὕψ. 0.095 μ., σωζ. μῆκ. 0.10 μ. Πηλὸς καστανέρυθρος, γάνωμα ἀπὸ τὸ μελανὸ ἕως τὸ ἐρυθρὸ) φέρει στὴ ράχη καὶ αὐτὸς τρεῖς κατὰ μῆκος γραμμές, μεταξύ τους ὅμως, ἀντὶ τῶν δύο κυματοειδῶν, φέρει δύο σειρὲς καθέτων γραμμιδίων. Στὸ στῆθος τέσσερις ὁριζόντιες ταινίες καὶ μεταξὺ τῶν δύο ἄνω σιγμοειδὴς σὲ ὁριζόντια διάταξη. Ὁ ὑπ' ἀρ. 5320 ἵππος, τέλος (συγκολλημένος ἀπὸ πέντε τεμάχια. Ὕψ. 0.088 μ., μῆκ. 0.089 μ., γάνωμα καστανέρυθρο, στιλπνὸ) ἔχει κοντὴ οὐρά, κολλημένη στὸ ἕνα σκέλος καὶ διάγραμμη τὴν ἐπιφάνειά του.

Σανιδόσχημα. Ἀρ. 5317. Πτηνόμορφο εἰδώλιο μὲ τὸν συνήθη ἑλικοειδὴ βόστρυχο ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν χαμηλό, ὑπόκοιλο πόλο. Συγκολλημένο ἀπὸ τρία τεμάχια, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.132 μ., πλάτ. ἐλλειψοειδοῦς ὑπόκοιλης βάσης 0.04 μ., βάθ. 0.032 μ. Πηλὸς καστανός, γάνωμα πορτοκαλόχρωμο. Τέσσερις λεπτοὶ γραπτοὶ κυματοειδεῖς πλόκαμοι στὸν τράχηλο, δύο ὅμοιοι στὰ πλάγια. Περιδέραιο στὸν λαιμό, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κρέμεται στρογγυλὸ περίαπτο (ὁ συνηθισμένος καρπὸς ροιᾶς). Στὴ ζώνη τῶν πρὸς τὰ ἐμπρὸς καμπτομένων, ὑποτυπωδῶν βραχιόνων, δύο λεπτὲς ὁριζόντιες. Ἡ κάτω ἀπὸ αὐτὲς τρίτη, παχύτερη, δηλώνει τὴν ἔναρξη τοῦ περιζώματος καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ὁμοιά της ποὺ διακρίνει τὸ περίζωμα ἀπὸ τὴν παρυφὴ τοῦ ἐνδύματος, ἡ ὁποία κοσμεῖται γύρω γύρω μὲ ἀραιὰ ζεύγη κάθετων γραμμιδίων. Στὸ μέσο τοῦ περιζώματος καὶ σ' ὅλο του τὸ ὕψος ζεῦγος κατακορύφων γραμμῶν. Πρβ. τὸ ὑπ' ἀρ. 15894 τοῦ ΚΚ/108, ἀνωτ. σ. 166 πίν. 42.2-3, ὅπου καὶ βιβλιογραφία. Τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 2.

Ἀρ. 5314. Σανιδόσχημο ποντικόμορφο εἰδώλιο ἔνθρονης γυναικείας μορφῆς μεγάλου μεγέθους· συγκολλημένο ἀπὸ τέσσερα τεμάχια, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.165 μ. Πηλὸς συμπαγής, κιτρινέρυθρος, γάνωμα καστανομέλανο, ἐπίθετο ἰῶδες. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ θρόνου καὶ τὸ κοῖλο τοῦ πόλου, ποὺ ἀφέθηκαν ἐδαφόχρωμα, ἡ λοιπὴ ἐπιφάνεια ἐμπρὸς πίσω καλύπτεται μὲ λεπτὸ στρῶμα ὑποκίτρινου, στιλπνοῦ ἀλειφώματος. Χαμηλός, ὑπόκοιλος πόλος, ποὺ κοσμεῖται ἐμπρὸς μὲ πλαστικὸ ἐπίθετο δισκάριο. Πλαστικὰ ἀποδίδονται καὶ οἱ τρεῖς μακροί, πεπλατυσμένοι πλόκαμοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ δύο πρόσθιοι κοσμοῦνται μὲ μελανὰ ὁριζόντια γραμμίδια, ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ πέφτει στὴ ράχη, μὲ δύο τεθλασμένες σὲ κάθετη διάταξη. Ὑποτυπώδεις βραχίονες, ποὺ κάμπτονται πρὸς τὰ ἐμπρός. Γιὰ τὴ διακόσμηση τοῦ εἰδωλίου χρησιμοποιεῖται καὶ ἐπίθετο ἰῶδες. Μεταξὺ τῶν πρόσθιων πλοκάμων περιδέραιο ἀπὸ τὸ ὁποῖο κρέμεται σκιασμένος μικρὸς δίσκος, ποὺ δηλώνει ρόδι καὶ πλαισιώνεται ἀπὸ δύο ὁριζόντιες μὲ ἰῶδες. Ταινία μὲ τὸ ἴδιο ἐπίθετο χρῶμα στὸ μέσο τοῦ σανιδόσχημου στήθους, ἡ ὁποία πλαισιώνεται ἐπάνω ἀπὸ τεθλασμένη σὲ πλαίσιο καὶ κάτω ἀπὸ σειρὰ τεσσάρων ἀνάστροφων διάγραμμων τριγώνων. Τὸ ἀντίστοιχο τμῆμα τῆς ράχης κοσμεῖται μὲ τέσσερις λεπτὲς ταινίες, μελανὲς καὶ ἰώδεις ἐναλλάξ. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ σύστημα καὶ ἑκατέρωθεν τοῦ πίσω πλοκάμου, ὁμόκεντρα ἡμικύκλια, ποὺ κρέμονται ἀπὸ τοὺς ὤμους, οἱ ὁποῖοι στὴν ὁριζόντια ἐπιφάνειά τους φέρουν καὶ αὐτοὶ ὁμόκεντρα ἡμικύκλια, ἀλλὰ μικρά, ἀντίστροφης φορᾶς. Τὸ ἴδιο θέμα ἐπαναλαμβάνεται στὸ μέτωπο τοῦ

ὁριζόντιου μέλους τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς τοῦ θρόνου καὶ σὲ τρεῖς στῆλες στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τοῦ περιζώματος (tablier), ποὺ αὐτὲς ἐναλλάσσονται μὲ στῆλες ἐνάλληλων ἀμειβόντων· σὲ πλάγια διάταξη καὶ τὰ δύο θέματα. Μεταξὺ τῶν κοσμημένων στηλῶν ἀπὸ μία κενὴ στήλη, ὁριζόμενη μὲ δύο ἰώδεις γραμμές· ἰώδης κάθετη γραμμὴ καὶ στὰ ἄκρα τοῦ ὅλου συστήματος. Στὸ μέτωπο τοῦ ὁριζόντιου μέλους τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ θρόνου δύο ὁριζόντιες τεθλασμένες, στὰ κάθετα στελέχη καὶ τῶν δύο πλευρῶν, δηλαδὴ στὰ πλάγια μέτωπα τῶν ποδιῶν τοῦ θρόνου, ὁριζόντια γραμμίδια. Ἡ ἄνω ὁριζόντια ἐπιφάνεια, ἀπὸ τὸ μέσο τῆς ὁποίας ἀναδύεται συμφυῶς ὁ ἄνω κορμὸς τῆς μορφῆς, κοσμεῖται στὰ πλάγια μὲ ζώνη, ἡ ὁποία φέρει τέσσερις κατ' ἀποστάσεις συστάδες ἀπὸ τρία γραμμίδια, τῶν ὁποίων τὸ μεσαῖο ἀποδίδεται μὲ ἰῶδες. Στὸ πρόσθιο τμῆμα της, δηλαδὴ στὰ γόνατα τῆς μορφῆς, ἐπαναλαμβάνεται ἡ πλατιὰ ζώνη τῶν διαγράμμων τριγώνων τοῦ στήθους, ἡ ὁποία πλαισιώνεται ἐξωτερικὰ ἀπὸ στενὴ ζώνη τεθλασμένης, ποὺ τὸ πρὸς τὰ μέσα ὅριό της τονίζεται μὲ ἰῶδες. Στὸ πίσω μέρος τῆς ὁριζόντιας ἐπιφάνειας δύο συστήματα ἀπὸ τρεῖς κάθετες ἐνάλληλες σιγμοειδεῖς, τὰ ὁποῖα ἐναλλάσσονται μὲ δύο συστήματα ἀπὸ τρεῖς κάθετες. Πολλὰ στοιχεῖα τοῦ εἰδωλίου ἀπαντοῦν σ' ἕνα παρεμφερὲς στὴ Βασιλεία τῆς Ἑλβετίας στὸ Marchand, *Fig. plates* μέρος II 52 ἀρ. 3 πίν. 22.2ΑΑ 3. Γιὰ τὴν ὁμάδα στὴν ὁποία ἀνήκουν καὶ τὰ δύο εἰδώλια βλ. αὐτόθι σ. 51. Ἔνθρονα ποντικόμορφα, Τάξη ΑΑ (Classe AA).

Ἀγγεῖα

Ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐννέα, μικροῦ μεγέθους ἀγγεῖα, οἱ δύο σφαιρικοῦ κορμοῦ κανθαρίσκοι (ἀρ. 10338, πίν. 44.1<η>, 3 καὶ ἀρ. 10337 πίν. 44.1<θ>) ἀνήκουν στὴν κατηγορία τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνά, Τάξεως Ι, διαφέρουν ὅμως ἀπὸ τὶς συνήθεις παραλλαγὲς κανθάρων τοῦ ἐργαστηρίου τῆς Ἀκραιφίας (βλ. Ἀνδρειωμένου, *Ἐργαστ. Ἀκραιφίας* πίν. 2.1, 4.5, 6.4). Τὰ ὑπ' ἀρ. 10340, 10342 καὶ 10341 μελαμβαφὴ κυπελλίδια (πίν. 44.1<β,γ,δ>. Οἱ τομές τους δημοσιεύονται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 101-103 εἰκ. 19-21) καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 10339 κύπελλο μὲ ἐξηρημένο τὸ ἄνω ἥμισυ τῆς ἐπιφάνειάς του (πίν. 44.1<α>, 2) εἶναι παρεμφερὴ μὲ κυπελλίδια τῆς Ἀκραιφίας (βλ. Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 106 σημ. 15-16 εἰκ. 1-2 πίν. 7,4 [ΜΑΚ/61]). Ἡ ὑψίλαιμος, κωνικοῦ κορμοῦ κορινθιακὴ οἰνοχοΐσκη (πίν. 44.1<ε>, ἀρ. 10335, ὕψ. σωζ. 0.096 μ.) φέρει στὸν μελαμβαφὴ λαιμὸ στικτοὺς ρόδακες μὲ ἐπίθετο χρῶμα (βλ. *Necr.* 299 ἀρ. 758 εἰκ. 136 [Black-Polychrome Style]. Πρώιμης ἢ μέσης κορινθιακῆς. Στὸν ἐκεῖ κατάλογο προστίθενται οἱ πέντε οἰνοχοΐσκες στὸ *Corinth* XV μέρος III, 231 ἀρ. 1271 πίν. 53, σ. 277 κἑ. ἀρ. 1512-1515 πίν. 62 καὶ τώρα καὶ ἡ παροῦσα ἀπὸ τὴν Τάναγρα).

Τὰ μὴ εἰκονιζόμενα εἴκοσι τρία κορινθιακὰ ἀγγεῖα τοῦ τάφου κατανέμονται ὡς ἑξῆς: Κοτυλίσκη (ἀρ. 10333) μὲ κάθετες κυματοειδεῖς στὴ ζώνη τῶν λαβῶν. Πέντε ἀλάβαστρα (ἀρ. 6062-6065, 10334), ποὺ φέρουν στὴ στεφάνη καὶ στὸν ὦμο ἀκτινοειδῶς διαταγμένα φυλλάρια καὶ στὸν κορμὸ δέκα ἐπαλλήλους δακτυλίους. Δεκαεπτὰ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ ὀκτὼ (ἀρ. 6045-48, 6052-55) φέρουν στὴ στεφάνη ἀκτινοειδῶς διαταγμένα φυλλάρια καὶ στὸν κορμὸ περιθέουσα κυματοειδὴ μεταξὺ συστημάτων ὁριζοντίων δακτυλίων. Ὅμοια κοσμεῖται ἡ στεφάνη καὶ τῶν ὑπ' ἀρ. 6049, 6051 (στὴν κοιλιὰ δύο

ἀντικόρυφα ἀνθέμια), 6056 (κύκνος μὲ ἀνοικτὲς πτέρυγες) καὶ 6057 (αἴγαγρος πρὸς ἀριστερὰ) ἀρυβάλλων. Ὁμόκεντρους δακτυλίους στὴ στεφάνη, ἀντίθετα, φέρουν οἱ ὑπ' ἀρ. 6058-61 ἀρύβαλλοι, μὲ παράσταση, κάτω ἀπὸ δύο δακτυλίους, δύο ὁπλιτῶν πρὸς τὰ δεξιά, τῶν ὁποίων οἱ ἀσπίδες φέρουν δύο ἐγχάρακτους κύκλους, μὲ τὸν θόλο γεμισμένο μὲ βαθὺ ἐπίθετο ἰῶδες καὶ τὴν ἄντυγα διακοσμημένη περιμετρικὰ μὲ παχιὲς λευκὲς στιγμές. Ὁ ὑπ' ἀρ. 6050 ἀρύβαλλος καλύπτεται ὁλόκληρος μὲ καστανομέλανο γάνωμα (μίμηση λακωνικοῦ;). Πρέπει νὰ σημειωθεῖ γιὰ στατιστικοὺς λόγους, ὅτι κανεὶς ἀρύβαλλος δὲν ἀνήκει στὴν πολυπληθὴ ὁμάδα τῶν διακοσμημένων μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους ἢ μὲ πεντάφυλλο. Βλ. σ. 173 (ΚΚ/73).

5. Τάφος Ε/8α

Ὁ βόρειος λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ τάφος τοῦ ὀρύγματος Ε/8, ὁ Ε/8α (διαστ. ὅμοιες μὲ τοῦ Ε/8β), περιεῖχε σαράντα πέντε ἀρυβάλλους, ἕξι κύλικες, κύπελλο, πέντε εἰδώλια καὶ πλαστικὸ ἀγγεῖο. Ἐλλείψει χώρου, παρουσιάζομε ἐδῶ μόνο δύο μεγάλους ἀρυβάλλους μὲ δακτυλιόσχημη βάση, τὸ πλαστικὸ ἀγγεῖο καὶ τὰ πέντε εἰδώλια. Ἀπὸ τοὺς σαράντα περίπου σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους οἱ περισσότεροι φέρουν τὸ κόσμημα τοῦ τετραφύλλου μὲ δικτυωτοὺς ρόμβους ἢ τοῦ πενταφύλλου σὲ παραλλαγές. Δώδεκα ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν δημοσιευθεῖ, μαζὶ μὲ δύο βοιωτικὰ μελαμβαφή, τὴν ὑπ' ἀρ. 4943 μόνωτη κύλικα καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 4924 κυπελλίδιο, τὰ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύουν τὰ πρώιμα στάδια τῆς τοπικῆς παραγωγῆς (βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 104-108 εἰκ. 22-23 ΠΠ2 ἀρ. 4 [3 φωτ.]). Οἱ ὑπόλοιποι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ποὺ ὅλοι κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ἔχουν τοὺς ἀριθμοὺς 4890-93, 4895-98, 4906-12, 4914-15, 4917-24, 4926-27. Οἱ ὑπ' ἀρ. 4899, 4900 ἀρύβαλλοι ἔχουν δακτυλιόσχημη βάση καὶ κοσμοῦνται μὲ σύνθετο ἀνθέμιο.

Εἰδώλια

Ὁ μελαμβαφὴς ἱππέας (πίν. 46.5, ἀρ. 5146. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.126 μ., μῆκ. 0.134 μ. Ἄριστος πηλός, κεραμόχρωμος· γάνωμα μελανό, παχὺ καὶ στιλπνό, σὰν ἐλαιόχρωμα. Μόνο ἡ κοιλιὰ τοῦ ἱππέα ἐξαιρεῖται) βρίσκει τοὺς ἀντίστοιχούς του στοὺς τάφους Ε/8β καὶ Ε/17. Ὁ ἀμελοῦς διάπλασης καὶ διακόσμησης ἵππος (πίν. 46.2, ἀρ. 5148. Μὲ συγκολλημένα τὰ πόδια καὶ τὸν λαιμό· λείπει ἡ οὐρά. Ὕψ. 0.085, σωζ. μῆκ. 0.078 μ. Ἄριστος κιτρινέρυθρος πηλὸς) φέρει στὴ ράχη μὲ μελανὸ χρῶμα τρία κατὰ μῆκος ὀρθογώνια διάχωρα καὶ στὸ ὑπόλοιπο τῆς ἐπιφάνειας μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα ταινιωτὴ διαγράμμιση, κάθετη στὴ χαίτη, ὁριζόντια κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ, λοξὴ στὰ σκέλη. Μὲ τὸ ἴδιο χρῶμα δηλώνεται καὶ ἡ ἐξάρτυση τοῦ ἵππου. Παρεμφερὴς ἵππος καὶ ἀπὸ τὴ Ριτσώνα (Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 15, 101b. 38, 580 π.Χ.). Τὸ ἀποσπασματικὸ εἰδώλιο ἱππέα (πίν. 46.4, ἀρ. 5163. Ἔχουν ἀποσπασθεῖ ὁ ἀναβάτης, ὁ λαιμὸς μὲ τὸ κεφάλι καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ποδιῶν. Σωζ. ὕψ. 0.052 μ., μῆκ. 0.09 μ. Ἄριστος πηλός, ροδόχρωμος. Ἐπειδὴ τὰ χρώματα ἔχουν τελείως ἀπολεπισθεῖ, δὲν γνωρίζομε ἐὰν τὸ εἰδώλιο ἀνῆκε στὴν τεχνικὴ Α ἢ στὴ Β, ὁπότε θὰ καλυπτόταν μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα) εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον, ἐπειδὴ ἔχει τὴν οὐρὰ κολλημένη στὸ ἀριστερὸ πόδι, πρᾶγμα σύνηθες στοὺς μικκύλους ἵππους τῆς Τανάγρας. Βλ. πίν. 50.3,4.

Ἀπὸ τὰ δύο πτηνόμορφα εἰδώλια τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 5, τὸ ὑψηλότερο (πίν. 47.1-2, ἀρ. 5162. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.17 μ., ἄνοιγμα χειρῶν 0.068, μ. μῆκ. βάσης 0.06 μ., πλάτ. βάσης 0.034 μ. Πηλὸς συμπαγής, κεραμόχρωμος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα καστανό. Ἡμισφαιρικὴ ἡ ἐκβάθυνση τοῦ πόλου, τριγωνικῆς διατομῆς ἡ ἐκβάθυνση τῆς βάσης. Ἔξι γραπτοὶ πλόκαμοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ δύο ἐπάνω στὸν τράχηλο) φέρει δύο διακοσμητικὲς ζῶνες, τὴν ἐπάνω μὲ τρεῖς σειρὲς στιγμῶν καὶ τὴν κάτω μὲ κάθετες, παχιὲς γραμμές. Συγγενικὸ πρὸς τὸ ἀρ. 15925 πτηνόμορφο τοῦ ΚΚ/73 πίν. 48.1. Τὸ χαμηλότερο εἰδώλιο (πίν. 47.3-4, ἀρ. 5161. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.147 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.069 μ., μῆκ. βάσης 0.051 μ., πλάτ. βάσης 0.028 μ. Πηλὸς καστανὸς μὲ φαιὰ ἐπιδερμίδα. Γάνωμα καστανόφαιο. Ὁ ὑπόκοιλος πόλος φέρει δύο ταινίες στὶς παρυφές του καὶ μεταξύ τους κάθετα γραμμίδια. Τρεῖς πλόκαμοι πάνω στὸν τράχηλο, ἀπὸ ἕνας στὰ πλάγια) φέρει μόνο μία ζώνη στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων, διακοσμημένη μὲ σειρὰ στιγμῶν.

Πλαστικὸ ἀγγεῖο σὲ μορφὴ δελφινιοῦ, κατασκευασμένο σὲ μήτρα (πίν. 46.1,3, ἀρ. 5147. Συγκολλημένο, σχεδὸν ὁλόκληρο. Μῆκ. 0.120 μ., ὕψ. 0.055 μ., διάμ. στεφάνης στομίου 0.019 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, συμπαγής, ἄριστος). Ὑπολείμματα ἐρυθροῦ στὴν ὀξεία προεξοχὴ τοῦ κεφαλιοῦ καὶ στὴ στεφάνη τοῦ στομίου, ἴσως δὲ καὶ στὴν κοιλιά· στὴ ράχη δικτυωτὸ μὲ μελανὸ γάνωμα. Ἄριστα διαπλασμένα τόσο τὰ πλάγια πτερύγια, ὅσο καὶ ἡ οὐρά. Τὰ μάτια ἐξαίρονται μὲ ἐγχάρακτο μικρὸ κύκλο.

Ἀγγεῖα

Καὶ οἱ δύο ἀρύβαλλοι εἶναι μεγάλοι, μὲ ἐπίπεδη βάση. Ἀκέραιοι. Ὕψ. ±0.126 μ., διάμ. στεφ. 0.052 μ., διάμ. βάσης 0.077 μ. Πηλὸς κιτρινόλευκος, γάνωμα μελανό, ἐξίτηλο. Χρήση ἰώδους. Βάση δακτυλιόσχημη, μὲ δύο ὁμόκεντρους κύκλους στὸν δίσκο της. Ὁμόκεντροι δακτύλιοι καὶ στὴ στεφάνη· στὴν κάθετη ἐπιφάνειά της πλατιὰ ταινία. Στὸν ὦμο φυλλοειδὲς κόσμημα καὶ ἀπὸ κάτω τρεῖς δακτύλιοι, ἐνῶ οἱ δακτύλιοι στὸ κατώτερο τμῆμα τοῦ κορμοῦ εἶναι δύο. Ὁ πρῶτος ἀρύβαλλος (πίν. 46.6, ἀρ. 4928) κοσμεῖται μὲ ὡραῖο ἀνθεμωτὸ σταυρό, μὲ ἐναλλὰξ μαῦρα καὶ ἰώδη τὰ φύλα τῶν ἀνθεμίων. Παραβάλλεται μὲ δύο ἀγγεῖα τοῦ τάφου 6 ἀπὸ τὸ Πυρὶ Θηβῶν (βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀγ. Ἐλεοῦσα 184 κἑ. σημ. 98 εἰκ. 27 πίν. 40 [μεγάλο ἀλάβαστρο], σημ. 103 εἰκ. 29 [ἀρύβαλλος μὲ δύο χαριτωμένα ὑδρόβια πτηνὰ καὶ μεταξύ τους ἀνθεμωτὸ σταυρό]), ὁ ὁποῖος χρονολογεῖται περὶ τὸ 580-570. Ὁ δεύτερος ἀρύβαλλος (πίν. 47.5, ἀρ. 4929) φέρει παράσταση ἀρσενικῆς σειρήνας πρὸς τὰ ἀριστερά, ποὺ στρέφει τὸ κεφάλι πρὸς τὰ ὀπίσω. Τὸ πρόσθιο κάτω μέρος τοῦ κορμοῦ καὶ τὰ πόδια ἀποδίδονται συνοπτικῶς.

6. Τάφος ΚΚ/73

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἀναμοχλευμένος, 2×0.63 μ., μὲ συνολικὸ βάθος ὀρύγματος 1.70 μ. Προσανατολισμὸς Α.-Δ. Περισυλλέξαμε περὶ τοὺς σαράντα δύο μεσοκορινθιακοὺς σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους, ἀκέραιους καὶ ἀποσπασματικούς, ἕνα σανιδόσχημο καὶ τέσσερις ἱππεῖς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους παρουσιάζομε τὸν ἕνα. Συγκεντρώθηκαν ἐπίσης θραύσματα ἀπὸ τὴν ξύλινη λάρνακα καὶ τμήματα τῶν σιδερένιων στροφίγγων της.

Εἰδώλια

Ἀρ. 16209. Ἱππέας (πίν. 48.2. Λείπει ὁ ἀναβάτης του· ὕψ. 0.135 μ.) ἀπὸ ἄριστης ποιότητας πηλό, σὲ ἀπόχρωση φωτεινοῦ καστανοῦ· γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ καστανό. Τάναγρα/Ὁμάδα 5. Ὅμοιος ὁ ἵππος στὸ Østergaard 134 εἰκ. 31 (G 18). Ἀρ. 15925. Σανιδόσχημο, μὲ συγκολλημένο τὸ κεφάλι, ὁλόκληρο. Παραλλαγὴ Α τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 4 (πίν. 48.1. Ὕψ. 0.144 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, συμπαγὴς σὰν πορσελάνη. Γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ καστανό. Χωρὶς ἴχνος ἰώδους). Ὑπόκοιλος ὁ πόλος, ἐλαφρῶς ὑπόκοιλη ἡ βάση. Ἀπὸ τοὺς ὀκτὼ κυματοειδεῖς πλοκάμους οἱ τέσσερις πέφτουν στὴ ράχη. Πρβ. τὸ ἀρ. 15289 σανιδόσχημο τοῦ ἑπομένου τάφου ΚΚ/106 (χωρὶς εἰκόνα).

Ἀγγεῖα

Ἀρ. 17823. Σφαιρικός, ἄριστης ποιότητας ἀρύβαλλος, ἀκέραιος (πίν. 49.1-4). Ὕψ. 0.057 μ., διάμ. στεφάνης 0.035 μ., πλάτ. λαβῆς 0.024 μ. Πηλὸς ἄριστης ποιότητας, σὲ ἀπόχρωση θερμοῦ κίτρινου. Γάνωμα καστανέρυθρο. Ὅλα τὰ φύλλα τοῦ ἀνθεμωτοῦ κοσμήματος φέρουν γέμισμα μὲ ἰῶδες. Στὴν κάθετη ἐλαφρῶς ὑπόκοιλη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης, στὶς πλάγιες πλευρὲς τῆς λαβῆς καὶ στὸ ὁριζόντιο τμῆμα της δικτυωτό. Στὴ λαβὴ εἰκονίζεται γυναικεία κεφαλὴ σὲ περίγραμμα καὶ ἀπὸ κάτω ἑξάκτινος ρόδακας ἀπὸ κάλυκες λωτοῦ. Ὁ ἀρύβαλλος ἀνήκει στὴν Ὁμάδα Liebieghaus, τῆς μέσης κορινθιακῆς περιόδου (βλ. Amyx, *CVP* 164 κἑ.). Ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ ἀναφερόμενους δεκατρεῖς ἀρυβάλλους τῆς ὁμάδας, πλησιέστερος πρὸς τὸν δικό μας εἶναι ὁ ὑπ' ἀρ. 8 (*CVA* Stuttgart 1, 18 KAS 19 πίν. 12: 3-4), λόγω τοῦ πανομοιότυπου τῶν κάτω ἀπολήξεων τῆς κόμης τῶν σὲ περίγραμμα κεφαλῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑξάκτινων ροδάκων ἀπὸ κάλυκες λωτοῦ. Νομίζω ὅτι καὶ τὰ δύο ἀγγεῖα ζωγραφήθηκαν ἀπὸ τὸν ἴδιο τεχνίτη, ποὺ τὸν χαρακτηρίζομε ὡς Ζωγράφο Τανάγρας ΚΚ/73. Κοντὰ στὸν ζωγράφο μας βρίσκεται καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 7 ἀρύβαλλος (Taranto 20702. Lo Porto, *Taranto* 155 κἑ. εἰκ. 132b, 133a), ἐνῶ μεταξύ τους συγγενεύουν περισσότερο οἱ ὑπ' ἀρ. 3 (Florence 3750. Amyx ἔ.ἀ. πίν. 63: 2a-b) καὶ 9 (Columbia [Missouri], *CVA* [USA 36] Missouri, Columbia 1, 5 κἑ. πίν. 5.1-4) ἀρύβαλλοι.

Ἀρ. 17964. Σφαιρικὸς ἀρύβαλλος, ἀποσπασματικός (πίν. 49.5). Στὴ στεφάνη τρεῖς ἐπάλληλοι δακτύλιοι, στὴν κάθετη ἐπιφάνειά της σειρὰ στιγμῶν. Ἀκτινωτὸ φυλλοειδὲς στὸν ὦμο, δύο δακτύλιοι στὴν ἐπιφάνεια ἔδρασης. Γάνωμα καστανομέλανο. Ἰῶδες στὸν λαιμὸ καὶ στὸ σῶμα τῆς σφίγγας, τοῦ λέοντος καὶ τοῦ μεταξύ τους ὑδροβίου πτηνοῦ.

Ἀρ. 19934 (πίν. 48.3). Συγκολλημένος, ἐλλιπής. Πρβ. τοὺς ἀρυβάλλους τῶν τάφων Ε/8β καὶ Ε/17.

Οἱ ὑπόλοιποι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι κατανέμονται ὡς ἑξῆς: Οἱ ὑπ' ἀρ. 17814, 17821, 17881, 17883, 18799, 19933 φέρουν παράσταση σειρήνας, οἱ ὑπ' ἀρ. 17815, 17885 παράσταση αἰγάγρου. Οἱ ὑπ' ἀρ. 17879, 19935-36 εἶναι ταινιωτοὶ καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 17811, 17816, 17820, 17884, 19937 φέρουν δύο συστήματα περιμετρικῶν δακτυλίων, τὰ ὁποῖα πλαισιώνουν στενὴ ζώνη μὲ ἐπάλληλες σειρὲς στιγμῶν, συνήθως δύο-τρεῖς, σπανίως (ἀρ. 17816) καὶ πέντε. Ἑνδεκα ἀρύβαλλοι (ἀρ. 17812, 17818, 17822, 17876, 17880, 17882, 18798, 19939-42) κοσμοῦνται μὲ σειρὰ τριῶν ὁπλιτῶν, ποὺ προχωροῦν κυρίως πρὸς τὰ δεξιά (οἱ ὑπ'

ἀρ. 19941-42 ἀποτελοῦν ἐξαίρεση) καὶ τρεῖς (ἀρ. 17819, 17886, 19932) μὲ ἑξάφυλλο. Ἡ πρωιμότητα τοῦ τάφου (τὸν τοποθετοῦμε στὸ 570) ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴ στατιστικὴ ἀνάλυση τῶν κοσμημάτων τῶν ἀρυβάλλων. Ἐνῶ οἱ λίγο νεότεροι τάφοι κατακλύζονται ἀπὸ ἀρυβάλλους μὲ τὸ συνηθισμένο κόσμημα τοῦ τετραφύλλου καὶ τῶν δικτυωτῶν ρόμβων, ἐδῶ μόνο ἕξι (ἀρ. 16576, 17813, 17817, 18795-97) τὸ φέρουν. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ἐπίσης ὅτι ἀπὸ τὸν τάφο ἀπουσιάζει ἐντελῶς τὸ συνηθισμένο σὲ ἀρυβάλλους τῶν μέσων τοῦ αἰώνα κόσμημα τοῦ πενταφύλλου.

7. Τάφος ΚΚ/106

Ἐγχυτρισμός. Στὸ ἀνατολικὸ ἄκρο τοῦ λακκοειδοῦς ΚΚ/107 ἀποκαλύφθηκε πίθος μὲ τὸ στόμιό του στὰ δυτικά. Πιθανότατα πρόκειται γιὰ τοὺς τάφους μητέρας καὶ νεογνοῦ (πίν. 50.1). Στὰ ΒΑ. τοῦ πίθου περισυλλέχθηκαν δύο σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι καὶ δύο εἰδώλια κατὰ τὴν τεχνικὴ Α: Ὁ εἰκονιζόμενος φωτεινοῦ βάθους ἵππος καὶ τὸ ἀρ. 15289 σανιδόσχημο, ὕψ. 0.136 μ., εἰδώλιο, συγγενὲς πρὸς τὸ ἀρ. 15925 τοῦ ΚΚ/73 πίν. 48.1. Μὲ ἰῶδες ἀποδίδονται οἱ παχιὲς κάθετες, ποὺ περιβάλλουν τὸν ὑπόκοιλο πόλο, οἱ ὁριζόντιες, ποὺ κοσμοῦν τὴν ἕλικα, τὸ περίαπτο σὲ σχῆμα ροδιοῦ, δύο ὁριζόντιες, στὴ γένεση τῶν βραχιόνων καὶ τῆς ἀποφυγῆς τοῦ ἐνδύματος ἀντίστοιχα καὶ πέντε κάθετες κυματοειδεῖς, ἐναλλασσόμενες μὲ ἕξι κατακόρυφες μὲ γάνωμα. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο σύστημα πλαισιώνεται ἀπὸ δύο παχιὲς ὁριζόντιες μὲ γάνωμα, οἱ ὁποῖες ὁρίζουν τήν «ποδιὰ» τοῦ εἰδωλίου. Ἀπὸ τὴ βάση τοῦ πόλου, κατεβαίνουν ἑπτὰ μακροὶ πλόκαμοι μὲ γάνωμα. Παραλλαγὴ Α τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 4. Εἰκονίζεται στὸ Andreiomenou, *Beitr.* πίν. 133.1.

Ὁ ἀρ. 15871 ἵππος, ποὺ τοῦ λείπει ἡ οὐρά, ἔχει ὕψ. 0.10 μ. (πίν. 50.2). Πλαστικὰ ἀποδίδονται τὰ αὐτιά. Σὲ κάθε πλευρὰ τοῦ λαιμοῦ, κάθετη ταινία μὲ ἐπίθετο ἰῶδες τονίζει τὸν κυματισμὸ τῆς ἀποδιδόμενης μὲ καστανὸ γάνωμα χαίτης· στὸ στῆθος, πάλι μὲ ἰῶδες, τόξο, ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ ὁποίου κατεβαίνει ὀξυκόρυφο σκιασμένο τρίγωνο. Ὁ ὑπόλοιπος διάκοσμος μὲ γάνωμα. Δηλώνονται τὰ μάτια, τὸ χαλινάρι καὶ οἱ τέσσερις κάθετες γραμμές, ποὺ κοσμοῦν τὸ κάθε σκέλος· τρεῖς παχιὲς γραμμὲς κατὰ μῆκος τοῦ σώματος καὶ μία ἐγκάρσια δημιουργοῦν τέσσερα πλαίσια, ποὺ περικλείουν ἀπὸ μία ὁριζόντια κυματοειδή. Τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 1. Τὰ εἰδώλια χρονολογοῦν τὸν ἐγχυτρισμὸ περὶ τὸ 570.

8. Τάφος ΚΚ/122

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, συλημένος. Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. 0.64 μ., συν. βάθ. 1.25 μ. Προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Περισυλλέχθηκαν πολλὰ θραύσματα ἀρυβάλλων καὶ τὸ εἰκονιζόμενο εἰδώλιο ἵππου.

Ἵππος μὲ ὁριζόντια ταινιόσχημη διαγράμμιση, ποὺ προεκτείνεται διαγωνίως στὰ πόδια (πίν. 50.4, ἀρ. 15865. Συγκολλημένο τὸ δεξιὸ πίσω πόδι. Ὕψ. 0.065 μ., μῆκ. 0.115 μ. Πηλὸς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος· γάνωμα πορτοκαλόχρωμο). Ἵππο μὲ ἀναβάτη, μὲ ἐντελῶς ὁριζόντια τὴν ταινιόσχημη διαγράμμισή του, μᾶς ἔδωσε ὁ τάφος Ε/8β πίν. 11.3. Γιὰ τὸ περίγραμμα τοῦ ἵππου μὲ τὸν πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐκτεινόμενο λαιμό, καὶ κυρίως γιὰ τὸ πλάσιμο

τῆς οὐρᾶς, ποὺ πλησιάζει στὸ ἀριστερὸ σκέλος ἢ καὶ κολλάει σ' αὐτὸ πρβ. τὸν ἵππο τοῦ ἑπομένου τάφου πίν. 50.3. Καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἵπποι εἶναι τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 10. 570 π.Χ.

9. Τάφος ΚΚ/2

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης Β.-Ν., ἡμικατεστραμμένος. Περισυλλέχθηκαν ἕνα σανιδόσχημο εἰδώλιο καὶ ἕνας ἵππος μὲ τὴν ἐπιφάνεια καμένη, ὁ ὑπ' ἀρ. 21841 μελαμβαφὴς ἀμφορίσκος καὶ ἐννέα σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι. Οἱ ὑπ' ἀρ. 18649, 20376, 20380, 21860 κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, οἱ ὑπ' ἀρ. 18511, 20379 μὲ ἑξάφυλλο ρόδακα, οἱ ὑπ' ἀρ. 18653, 21817 μὲ σειρὰ τριῶν ὁπλιτῶν, ὁ ὑπ' ἀρ. 21819 μὲ παράσταση τράγου. Ὁ ἵππος (πίν. 50.3, ἀρ. 15876. Ἀκέραιος. Μῆκ. 0.112 μ., ὕψ. 0.074 μ.) παραβάλλεται πρὸς τὸν ἵππο τοῦ προηγουμένου τάφου (ΚΚ/122 πίν. 50.4), μόνο ποὺ ἐκεῖνος φέρει κυρίως ὁριζόντια διαγράμμιση, διακόσμηση ὄχι συνηθισμένη. 570 π.Χ.

10. Τάφος ΚΚ/121

Λακκοειδὴς στὸν ποῦρο, ἀσύλητος (2×1.10×0.80 μ.). Προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. Περιεῖχε ὀγδόντα ὀκτὼ σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους, χάλκινο σπειροειδὴ δακτύλιο, ἕξι ἱππεῖς καὶ ἕνα ἵππο, ὅλους φωτεινοῦ βάθους.

Οἱ ἵπποι μὲ τὸν ὑψηλό, σανιδόσχημο λαιμό, τὸ σὲ ἡμιδισκάριο διαπλασμένο λοφίο, τὴν ὑποτυπώδη, χωρὶς γραπτὴ δήλωση ὀφθαλμῶν, κεφαλὴ καὶ τὴν πεπλατυσμένη, κάθετη οὐρά, ποὺ προκολλᾶται στὸ πίσω ἀριστερὸ πόδι, ἀπαντοῦν σὲ τάφους τῶν περὶ τὸ 570 χρόνων (πίν. 51.1, ἀρ. 15928. Συγκολλημένο ὡς πρὸς τὸ δεξιὸ πόδι καὶ τὴν οὐρά, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.143 μ., μῆκ. 0.104 μ. Πηλὸς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος· γάνωμα πορτοκαλόχρωμο, κατὰ τόπους μελανό. Ἡ γραμμικὴ διακόσμηση συνεχίζει καὶ στὴν ἐσωτερικὴ πλευρὰ τῶν ποδιῶν καὶ τῆς κοιλιᾶς. Τάναγρα/Ὁμάδα 4. Πρβ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 15, 145.95. Østergaard 128 εἰκ. 22 Group E).

Τὸ συνεικονιζόμενο, μικρῶν διαστάσεων, εἰδώλιο ἱππέα τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 10 βρίσκει τὸ ἀντίστοιχό του στὸν ἴδιο τάφο τῆς Ριτσώνας (πίν. 51.2 ἀρ. 15875. Συγκολλημένο, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.08 μ., μῆκ. 0.11 μ. Ὅμοιος πηλός, γάνωμα καστανό. Πρβ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 15, 145.96. Πρβ. καὶ τὸν ἱππέα τοῦ ΚΚ/120 πίν. 67.4<δ>, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 11). Ὁ ἀποσπασματικὸς ἱππέας τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 5 βρίσκει ἀντίστοιχούς του καὶ σὲ ἄλλους τάφους τοῦ νεκροταφείου (πίν. 51.3, ἀρ. 15854. Σωζ. μῆκ. 0.104 μ. Μεταξὺ ἄλλων πρβ. τοὺς ἱππεῖς τῶν τάφων ΚΚ/64, ΚΚ/120, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρ. 5370 πίν. 64.1 τοῦ Β/64. Βλ. ἐπίσης Østergaard 133 εἰκ. 29 Group G).

Ἀπὸ τοὺς σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους μὲ παράσταση ζωικῶν μορφῶν παρουσιάζομε δειγματοληπτικὰ τὸν ὑπ' ἀρ. 15378 (πίν. 51.4), τοῦ ὁποίου ἡ παράσταση, ὑδρόβιου πτηνοῦ μὲ ἀνοιχτὲς φτεροῦγες, ἀπαντᾶ καὶ σὲ ἀρυβάλλους τῶν τάφων Ε/8β καὶ Ε/17. Εἰκονίζεται καὶ στὸ *AR* 1989/90, 37 εἰκ. 25. Ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀρυβάλλους μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους οἱ δεκαπέντε φέρουν τοὺς ἀριθμοὺς 15382-83, 15385, 15387, 15402, 15446-48, 19817-23. Ὁ ὑπ' ἀρ. 15451 κοσμεῖται μὲ πεντάφυλλο, ἐνῶ οἱ ὑπ' ἀρ. 15384, 15386, 15403,

15449-50 πέντε ἀρύβαλλοι φέρουν παράσταση τριῶν ὁπλιτῶν μὲ στρογγυλὴ ἀσπίδα πρὸς τὰ δεξιά. Περὶ τὸ 570 π.Χ.

11. Τάφος ΚΚ/62

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, ἀσύλητος. Προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Μῆκ. 1.80 μ., συν. βάθ. 1.20 μ., τῆς αὔλακας πλάτ. 0.70 μ., βάθ. 0.40 μ. Ἀπὸ τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς περισυλλέχθηκαν εἴκοσι ἕξι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ δέκα (ἀρ. 16587-90, 18666, 18668-69, 18671, 18673, 18677) φέρουν τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, οἱ δεκατρεῖς (ἀρ. 16581-86, 18667, 18670, 18672, 18674-76, 18678) κοσμοῦνται μὲ πεντάφυλλο καὶ τρεῖς (ἀρ. 16580 κ.ἄ.) εἶναι ταινιωτοί. Ἐπίσης ἡ ὑπ' ἀρ. 21822 τριφυλλόστομη οἰνοχοΐσκη, ὁ ὑπ' ἀρ. 21823 μελανόμορφος ἀμφορίσκος μὲ παράσταση σφίγγας μεταξὺ δύο ἀντωπῶν γυναικείων μορφῶν (πρβ. τὸν ἀμφορίσκο τοῦ ζωγράφου τοῦ Πόλου στὸ Ἀνδρειωμένου, *Κεραμ. Ἐργαστ.* 126 ἀρ. 6 σημ. 407 πίν. 7.3. Τοῦ ΜΑΚ/VIII, τῶν μέσων τοῦ β' τετάρτου τοῦ 6ου αἰ.) καὶ τὰ ἀκόλουθα τρία εἰδώλια.

Τὰ δύο σανιδόσχημα εἶναι πτηνόμορφα καὶ συγγενέστατα μεταξύ τους, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 4. Τὸ πρῶτο διατηρεῖται ὁλόκληρο (πίν. 52.4-5, ἀρ. 15287. Συγκολλημένο ἀπὸ τέσσερα κομμάτια. Ὕψ. 0.158 μ., ἄνοιγμα χειρῶν 0.08 μ. Πηλὸς τεφρὸς λόγω τῆς πυρᾶς, γάνωμα μελανό, στιλπνό). Φέρει περιδέραιο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κρέμεται μεγάλο περίαπτο σὲ μορφὴ ροδιοῦ μὲ ἰῶδες χρῶμα. Πέντε μακροὶ κυματοειδεῖς πλόκαμοι πέφτουν στοὺς ὤμους. Ὁ ὑπόλοιπος διάκοσμος δυσδιάκριτος. Τοῦ δεύτερου, ἀδελφοῦ εἰδωλίου, διασώθηκαν τὸ ἐπάνω μέρος καὶ ἡ βάση (πίν. 52.1,3, ἀρ. 15288. Ὕψ. ἐπάνω τμήματος 0.104 μ., τῆς σχεδὸν ἐπίπεδης βάσης μῆκ. 0.051 μ. καὶ πλάτ. 0.033 μ.). Οἱ πλόκαμοί του καὶ τὸ μὲ ἰῶδες περίαπτο, ὅμοιοι μὲ τοῦ προηγουμένου.

Ἡ πλαστικὴ ἀπόδοση τοῦ ἵππου, μὲ τὴ μεγάλη σωματικότητα, τὸν τοποθετεῖ ἔξω ἀπὸ τὶς μεγάλες σειρὲς τῶν ραδινῶν, τῶν ἄλλων τάφων (πίν. 52.2, ἀρ. 15850. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.103 μ., μῆκ. 0.098 μ. Ἡ πυρὰ κατέστρεψε ὁλόκληρη τὴν ἐπιφάνεια τοῦ εἰδωλίου). Μόνο ἴχνη μελανῶν γραμμῶν διατηροῦνται, ἀραιῶν κατακόρυφων στὸν κορμό, πυκνῶν ὁριζοντίων στὰ πρόσθια ποδια. Μεγαλύτερη πλαστικότητα καὶ ὄγκο ἐμφανίζει τὸ καλύτερης τέχνης εἰδώλιο ἱππέα τοῦ ΚΚ/60, τῆς τεχνικῆς Β. Βλ. ἀνωτ. 21 κἑ. σημ. 75-76 πίν. 6.1-2 ἔγχρ. πίν. II.3. Τὸ παρόν, λόγω τῆς τοποθετήσεως τοῦ συνόλου τῶν κτερισμάτων στοὺς περὶ τὸ 570-560 χρόνους, ἔχει περισσότερες πιθανότητες νὰ ἀνήκει στὴν τεχνικὴ Α· καὶ ὅπως μαρτυροῦν τὰ ἴχνη διαγράμμισης, ποὺ διατηρήθηκαν, τὸ εἰδώλιο εἶναι φωτεινοῦ βάθους καὶ ὄχι μελαμβαφές, ὅπως ἐκ πρώτης ὄψεως δείχνει ἡ καμένη καὶ μαυρισμένη του ἐπιφάνεια.

12. Τάφος ΚΚ/34

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ μόνο στὴ νότια μακρὰ πλευρά, ἀσύλητος· προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Μῆκ. 2.10 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.70 μ., συν. βάθ. 1.50 μ. Ὁ ἀναβαθμὸς σχηματίσθηκε σὲ βάθ. 1.20 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους. Τὰ πλούσια κτερίσματα εἶχαν τοποθετηθεῖ στὴν περιοχὴ τοῦ κεφαλιοῦ καὶ τῶν ποδιῶν τοῦ νεκροῦ (πίν. 53.1-3). Περισυλλέξαμε τριάντα ἕξι σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους μὲ ποικίλη διακόσμηση, τέσσερα σκυφο-

ειδὴ ἀγγεῖα, μία προχοΐσκη καὶ μία ὑψίποδη τετράωτη κύλικα, ἀπὸ τὶς πρωιμότερες τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν μὲ πτηνά (πίν. 53.1-2, κατὰ χώραν. Βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἐργαστ. Ἀκραιφίας, σποράδην). Ἐπίσης δύο χάλκινους σπειροειδεῖς δακτυλίους καὶ ἐννέα εἰδώλια, ὅλα τῆς τεχνικῆς Α, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἀμέσως παρουσιαζόμενο ἱππέα, ὁ ὁποῖος ἀνήκει στὴν τεχνικὴ Β.

Εἰδώλια

Ἱππεῖς καὶ ἵπποι. (Πίν. 54.5, ἀρ. 15915. Λείπουν ὁ ἀναβάτης, ἡ οὐρὰ καὶ τὰ πόδια, ἐκτὸς ἀπὸ μεγάλο τμῆμα τοῦ δεξιοῦ προσθίου. Σωζ. ὕψ. 0.11 μ., σωζ. μῆκ. 0.095 μ. Ὁλόκληρο καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Ὁ διάκοσμός του μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα.) Τὸ εἰδώλιο φέρει στὸ σωζόμενο σκέλος καὶ στὴ γένεση τῆς οὐρᾶς παχιὲς ὁριζόντιες ταινίες· τέσσερις παρόμοιες ταινίες στὸ στῆθος, πλαισιωμένες ἀπὸ δύο κάθετες. Ἡ πλατιὰ ταινία στὸ ρύγχος δηλώνει τὸ χαλινάρι· τὸ πλαστικὸ προεξέχον λοφίο τονίζεται μὲ δύο λεπτὲς ὁριζόντιες, ἐνῶ στὸν λαιμὸ καὶ στὴ χαίτη καὶ σὲ ὅλο τους τὸ ὕψος ἀναπτύσσεται μεγάλων διαστάσεων ἐξασκελὴς τεθλασμένη. Παρεμφεροῦς διακόσμου ἵπποι δὲν ἀνευρίσκονται στοὺς τάφους τῆς Ἀκραιφίας (Γιὰ τοὺς ἐκεῖ ἀπαντῶντες τύπους καὶ τοὺς τεχνίτες κάθε ὁμάδας βλ. Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 156 κἑ. πίν. 11 κἑ. σποράδην Beil. 3 καὶ τῆς ἰδίας, Beiträge, Tab. 2).

Τρεῖς φωτεινοῦ βάθους ἱππεῖς ἀνήκουν στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 5 (τῶν ἵππων μὲ ὑψηλὸ λαιμὸ καὶ κυλινδρικὸ ρύγχος, τῶν περὶ τὸ 570-560 χρόνων). Πίν. 54.1,2, ἀρ. 15882, 15878 (συγκολλημένος, ὁλόκληρος). Πίν. 54.4, ἀρ. 15933. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.128 μ., μῆκ. 0.115 μ. Καστανομέλανο γάνωμα. Ὅμοιο τὸ ἀρ. 15908 τοῦ ΚΚ/59 πίν. 65.3. Πρβ. Østergaard 133 εἰκ. 29.

Ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἵππους, ὁ ἕνας εἶναι μικρῶν διαστάσεων, ἐπίσης φωτεινοῦ βάθους, καὶ διακοσμεῖται μὲ ἐλεύθερες πλατιὲς πινελιές (πίν. 54.6, ἀρ. 15916. Συγκολλημένος, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.102 μ., μῆκ. 0.110 μ. Ἄριστος, κιτρινέρυθρος πηλός, σὰν πορσελάνη· γάνωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους καστανό). Ἀνωμαλίες στὸ πλάσιμο τοῦ κοιλιακοῦ χώρου καὶ τῶν μπροστινῶν ποδιῶν, καθ' ὅσον ἡ ἐπιφάνεια δὲν ἔχει λειανθεῖ. Τὸ στῆθος καὶ οἱ συνεχόμενες πλάγιες ἐπιφάνειές του καλύπτονται μὲ γάνωμα. Ἀπὸ ἐδῶ ξεκινοῦν δύο πλατιὲς κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ ταινίες, οἱ ὁποῖες συνδέονται μεταξύ τους μὲ τρεῖς ἐγκάρσιες παχιὲς γραμμὲς στὴ ράχη. Μιὰ σειρὰ μικρῶν ἵππων, διακοσμημένων μὲ πλατιὲς πινελιές, μᾶς ἔδωσε ὁ ΚΚ/64 πίν. 68.1<α,β>, 2<β>, 3<α,β,γ>. Τάναγρα/Ὁμάδα 11.

Ἀπὸ τοὺς δύο μελαμβαφεῖς ἵππους ὁ ἕνας καλύπτεται ἐξ ὁλοκλήρου μὲ γάνωμα καὶ παρουσιάζει πλαστικὲς ἀρετὲς καὶ ἁρμονικὸ περίγραμμα (Πίν. 54.3, ἀρ. 15931. Συγκολλημένο, ποὺ τοῦ λείπει ἡ οὐρά. Ὕψ. 0.104 μ., σωζ. μῆκ. 0.095 μ. Πηλὸς σὰν πορσελάνη, γάνωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους μελανό). Συνεχίζει τὴν παράδοση τῶν μελαμβαφῶν ἱππέων τοῦ Ε/8β καὶ τοῦ Ε/17, ὡς πρὸς τὴ μεγαλύτερη σωματικότητά του ὅμως, μὲ τὸ παχύτερο καὶ ἐπιμηκέστερο ρύγχος καὶ τὸν μὲ ἐπιμήκη αὔλακα πλαστικὸ διαχωρισμὸ τῆς χαίτης ἀπὸ τὸν λαιμό, παραβάλλεται πρὸς τὸν γνωστὸ ἵππο τῆς Ριτσώνας (βλ. Ure, *Aryb. Fig.* 61 πίν. 15, 145.94).

Ὁ δεύτερος μελαμβαφὴς ἵππος (πίν. 55.1-2, ἀρ. 16210. Συγκολλημένος, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.138 μ., μῆκ. 0.134 μ. Πηλὸς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος· γάνωμα μελανό, στιλπνό), ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς κοιλιᾶς, τῶν ποδιῶν καὶ τῆς οὐρᾶς, ἔχει ἐξηρημένο καὶ τὸ

κεφάλι, καθὼς καὶ τὴν ἐπάνω ἀπόληξη τοῦ λοφίου μὲ τὰ πλαστικῶς ἀποδοθέντα αὐτιά, τὰ ὁποῖα τονίζονται μὲ γάνωμα. Ὅμοια ἀποδόθηκαν οἱ ἱμάντες τοῦ χαλιναριοῦ καὶ οἱ κύκλοι στὴν περιφέρεια τῶν ἡμισφαιρικῶν ἐπίθετων ματιῶν. Ποικίλων τύπων μελαμβαφεῖς βοιωτικοὶ ἵπποι ἔχουν τὸ κεφάλι ἐξηρημένο καὶ ἐνίοτε καὶ τὸν λαιμό. Εἴδαμε ἤδη τὸν ἀρ. 5131 ἱππέα τοῦ Ε/17 (πίν. 37.2) μὲ τὸν σανιδόσχημο λαιμό. Ἕναν ἄλλον ἔχομε ἀπὸ τὴ Ριτσώνα καὶ ἕναν ἀπὸ τὸν τάφο 6 τῆς Ἁγ. Ἐλεούσας (βλ. Ure, *Aryb. Fig.* 61 πίν. 15, 145.94. Ἀνδρειωμένου, Ἁγ. Ἐλεοῦσα 186 σημ. 95 πίν. 37. Βλ. ἐπίσης Higgins, *BMC Terracottas* πίν. 103 ἀρ. 771 καὶ Østergaard 115 εἰκ. 3-4).

Σανιδόσχημα. Ἀπὸ τὰ δύο πτηνόμορφα, τὸ ἕνα, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 7, βρίσκει ἀντίστοιχά του καὶ σὲ ἄλλους τάφους τῆς Τανάγρας (πίν. 57.1-3, ἀρ. 15921. Συγκολλημένο, λείπουν μικρὰ τμήματα. Ὕψ. 0.162 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.06 μ. Πηλὸς κεραμόχρωμος μὲ κίτρινο ἀλείφωμα· γάνωμα καστανό, ἐξίτηλο καὶ ἀπολεπισμένο. Πρβ. μεταξὺ ἄλλων ἐκεῖνα τοῦ ΚΚ/64 πίν. 60.1-2 καὶ Β/64 πίν. 64.2. Πολὺ συγγενὲς τὸ πτηνόμορφο στὸ V. Verhoogen, *Terres cuites grecques aux Musées royaux d'Art et d'Histoire. Guide sommaire*, 1956, 18 εἰκ. 9 [Α 2217]).

Τὸ δεύτερο πτηνόμορφο τὸ καθιστοῦν σπανιότερο οἱ πλούσιοι, πλαστικῶς ἀποδοθέντες πλόκαμοί του (πίν. 56.1-2, ἀρ. 15922. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.165 μ., ἄνοιγμα χεριῶν 0.07 μ. Ὅλη ἡ διακόσμηση μὲ ἐρυθρό, ἐξίτηλο καὶ κατὰ τόπους ἀπολεπισμένο γάνωμα, ἴχνη τοῦ ὁποίου διακρίνονται καὶ στοὺς βοστρύχους). Τὸ εἰδώλιο φέρει μεγάλο ἱῶδες περίαπτο σὲ μορφὴ ροδιοῦ. Ἡ κύρια διακοσμητική του ζώνη παρουσιάζει κρεμάμενα τρίγωνα διπλοῦ περιγράμματος καὶ στιγμές. Τὰ πλάγια κάθετα διάχωρα πληρώνονται μὲ δικτυωτὸ πλημμελοῦς ἀπόδοσης, ὅπως πλημμελῶς ἀποδίδονται καὶ οἱ μεταξύ τους δύο, μὲ ἐλεύθερο χέρι ταινίες, ποὺ ἀπολήγουν κάτω σὲ φούντα. Ἕνα εἰδώλιο στὸ Λοῦβρο, μὲ παρεμφερεῖς, πλαστικὰ ἀποδιδόμενους πλοκάμους, προέρχεται, τελικά, καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν Τάναγρα (βλ. S. Mollard - Besques, *Catalogue raisonné* I B 59, 10 πίν. 7. Ἐπίσης Marchand, *Fig. plates*, μέρος II, 46 πίν. 19 2C 3). Οἱ μὴ ραδινὲς διαστάσεις τοῦ εἰδωλίου καὶ οἱ ὁλόγλυφοι πλόκαμοι, τὸ περίαπτο καὶ τὰ κρεμάμενα τρίγωνα στὴ ζώνη τῶν βραχιόνων, ὅλα αὐτὰ φέρνουν τὸ εἰδώλιο κοντὰ στὰ δύο πτηνόμορφα τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 1.

Ἀγγεῖα

Οἱ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι εἶναι καλῆς ποιότητας καὶ χρονολογοῦνται μᾶλλον στὴν ἀρχὴ τῆς ὕστερης κορινθιακῆς (πίν. 56.3). Μερικοὶ (ἀρ. 22130α-β κ.ἄ.) φέρουν στὴ στεφάνη ὡραία ἐξηρημένη μαργαρίτα (πρβ. ἐκείνη τοῦ ὑπ' ἀρ. 4945 ἀρυβάλλου μὲ ἑξάφυλλο τοῦ Ε/14 πίν. 72.2<γ>, 3<γ>), τῶν περισσοτέρων ὁ κορμὸς κοσμεῖται μὲ ἐπιμελοῦς ἐργασίας τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους (ἀρ. 17532, 17534, 17536-39, 17541, 17546-48, 17552, 18510, 20375, 21842, 22129γ), τῶν ὑπ' ἀρ. 17540, 17550, 17553 καὶ 17378 μὲ πεντάφυλλο. Ἄλλοι ἀρύβαλλοι φέρουν συστήματα ταινιῶν, τὰ ὁποῖα πλαισιώνουν ζώνη μὲ πολλὲς ἢ λίγες σειρὲς στιγμῶν (ἀρ. 17542, 17544-45, 17549, 17551, 22128α-ε. Πρβ. τοὺς ἀρυβάλλους τοῦ Ε/14 πίν. 72.2,3). Ὁ ὑπ' ἀρ. 17535, τέλος, κοσμεῖται μὲ ἕνα σπάνιο θέμα· μεταξὺ τῶν δύο συστημάτων δακτυλίων, ἀντὶ τῶν σειρῶν στιγμῶν, φέρει σὲ τακτὰ διαστήματα συστήματα ἀπὸ τρεῖς κάθετες κυματοειδεῖς. Δύο ἀποσπασματικοὶ ἀρύβαλλοι φέρουν παρά-

σταση πτηνῶν (πίν. 57.4, 5, ἀρ. 22128στ', 22129α καὶ ἕνας τρίτος, παράσταση (ἀρσενικῆς;) σειρήνας πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ ἀνοιγμένες τὶς φτεροῦγες (πίν. 55.3, ἀρ. 18648).

13. Τάφος ΚΚ/64

Ἀβαθὴς λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν. Μόνο στὴ νότια πλευρὰ διασώθηκε ὁ ἀναβαθμός. Μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.65 μ., βάθ. αὔλακας 0.45 μ. Προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄφθονα καμένα θραύσματα ἀγγείων, κυρίως σφαιρικῶν ἀρυβάλλων μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, μὲ πεντάφυλλο, μὲ παράσταση σειρήνας (πίν. 61.5), σειρᾶς ὁπλιτῶν κ.ἄ., δεκαοκτὼ ἀκέραιοι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ δύο μὲ σκηνὴ σὲ σκιαγραφία, χωρὶς τὰ συνήθη παραπληρωματικὰ κοσμήματα, τρία ἀπιόσχημα ἀλάβαστρα, λεκάνη τοῦ ζωγράφου τοῦ Πόλου, ἡ ὑπ' ἀρ. 18654 προχοΐσκη μὲ ταινιωτὸ διάκοσμο, ἡ ὑπ' ἀρ. 24319 ὑψίπους τετράωτη κύλικα τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν μὲ πτηνά, Τάξεως Ι, μελαμβαφὲς κύπελλο καὶ περὶ τὰ εἴκοσι πέντε εἰδώλια, διαφόρων κατηγοριῶν, μεγεθῶν καὶ ὁμάδων. Ὅλα τὰ κτερίσματα χρονολογοῦνται στὴ δεκαετία 570-560.

Εἰδώλια

Ἱππεῖς καὶ ἵπποι. Οἱ τρεῖς μὲ ὑψηλὸ λαιμὸ ἵπποι μὲ ἀναβάτη ἀνήκουν στὴν πολυπληθὴ Τάναγρα/Ὁμάδα 5. Πίν. 58.1<γ>, ἀρ. 15907. Ἀκέραιο· λείπει μόνο τὸ ὑποτυπῶδες κυλινδρικὸ ρύγχος. Ὕψ. 0.135 μ., σωζ. μῆκ. 0.108 μ. Γάνωμα πορτοκαλόχρωμο. Ἡ οὐρὰ κοσμεῖται μὲ τρεῖς κάθετες, τὸ στῆθος μὲ δύο σειρὲς στιγμῶν μεταξὺ τριῶν ὁριζοντίων. Πίν. 59.3, ἀρ. 15849. Λείπει ὁ ἀναβάτης· κατὰ τὰ λοιπά, ἄθικτος. Ὕψ. 0.130 μ., μῆκ. 0.117 μ. Γάνωμα καστανομέλανο. Στὸ στῆθος δύο ὁριζόντιες καὶ μεταξύ τους τρεῖς παχιὲς στιγμές, σὲ διάταξη κορυφῶν ἰσοσκελοῦς τριγώνου. Ἐξαιρετικῆς ποιότητας εἶναι ὁ τρίτος ἱππέας τῆς Ὁμάδας 5, ὑπὸ τὴν παραλλαγὴ τοῦ Διαστίκτου. Διάστικτος ὁ ἀναβάτης, καθὼς καὶ ἡ ράχη καὶ ἡ οὐρὰ τοῦ ἵππου (πίν. 59.1-2, ἀρ. 15857. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.128 μ., μῆκ. 0.12 μ. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος, μεταβληθεὶς σὲ φαιὸ λόγω τῆς πυρᾶς. Γάνωμα μελανό, στιλπνό. Ἡ διακόσμηση τοῦ στήθους ὅμοια μὲ τοῦ πρώτου ἱππέα [πίν. 58.1<γ>]. Τάφοι μὲ παρεμφερεῖς ἱππεῖς εἶναι μεταξὺ ἄλλων οἱ ΚΚ/73, ΚΚ/121, Β/64 [ἀρ. 5378, πίν. 64.1] κ.ἄ. Πρβ. καὶ Østergaard 133 εἰκ. 29 Group G). Ὁ πολὺ ἐπιμήκους κορμοῦ καὶ ραδινῶν σκελῶν καὶ οὐρᾶς ἀποσπασματικὸς ἵππος ὁμοιάζει μὲ ἕναν τοῦ τάφου ΚΗΦ/LXXII τῆς Ἀκραιφίας τῆς τεχνικῆς Β (πίν. 59.4, ἀρ. 15852. Διασώζει ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος). Γιὰ τοὺς ἵππους ἀπὸ τὴ Ριτσώνα βλ. Ure, *Aryb. Fig.* 63 πίν. 16, 86.277).

Μὲ διαφορετικὴ καλλιτεχνικὴ ἀντίληψη πλάσθηκε ἕνας μεμονωμένος ἵππος τοῦ τάφου (πίν. 58.2<α>, ἀρ. 15275. Συγκολλημένος, λείπει τὸ ἀριστερὸ πρόσθιο σκέλος. Ὕψ. 0.102 μ. Ἄριστος πηλός, κεραμόχρωμος, γάνωμα καστανό, ἀμαυρό. Μόνο ἡ οὐρά του κάηκε ἀπὸ τὴν πυρά), τὸν ὁποῖο κατατάσσομε στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 3. Τοῦτο διότι, παρὰ τὰ ἀχνὰ χρώματα, πολλὰ στοιχεῖα, ὅπως τὸ ἁρμονικὸ περίγραμμα τοῦ ἵππου, ἡ πλαστικὴ διάκριση τῆς χαίτης ἀπὸ τὸν λαιμό, ἡ ὁποία γίνεται ἐντονότερη μὲ τὴν κάλυψή της μὲ γάνωμα, τὸ

πλάσιμο τοῦ ρύγχους, οἱ ὁριζόντιες γραμμὲς καὶ οἱ κατακόρυφες, ποὺ συντονίζονται μὲ τὸ ἐπίμηκες τοῦ κορμοῦ καὶ τὶς καθ' ὕψος τάσεις τῶν ποδιῶν, ὅλα αὐτὰ θυμίζουν κάπως τοὺς ὡραίους ἵππους τοῦ Σ/51, μόνο ποὺ ἐκεῖνοι εἶναι στιβαρότεροι, καλύπτονται μὲ παχὺ κίτρινο ἀλείφωμα καὶ οἱ διακοσμητικὲς γραμμὲς ἀποδίδονται μὲ παχύτερο χρωστήρα (βλ. κατωτ. πίν. 77.1<α,β>. Πρβ. καὶ Østergaard 140 κἑ. εἰκ. 48 Group H).

Ἀπὸ τοὺς μικρούς, ἄτεχνους ἵππους, τῶν ὁποίων ὁ πηλὸς εἶναι συμπαγής, σὰν πορσελάνη καὶ λόγω τῆς πυρᾶς ἔχει μεταβληθεῖ σὲ φαιό, ὅπως καὶ τὸ γάνωμά τους μεταβλήθηκε σὲ μελανόφαιο, οἱ ὀκτὼ φέρουν τὴ συνήθη κάθετη, λοξὴ καὶ ὁριζόντια διαγράμμιση. Τάναγρα/Ὁμάδα 11 (πίν. 58.1<α,β>, ἀρ. 15905. [Ὕψ. 0.078 μ., μῆκ. 0.095 μ. Ἡ ἀριστερή, ἄκαυτη πλευρὰ τοῦ ἵππου δείχνει κιτρινέρυθρο πηλὸ καὶ πορτοκαλόχρωμο γάνωμα], ἀρ. 15909. Πίν. 58.2<β,γ,δ>, ἀρ. 15851, 15293 [ἀκέραιος, ὕψ. 0.098 μ., μήκ. 0.105 μ. Ἡ διαγράμμιση στὴ χαίτη εἶναι λοξή, στὴ ράχη ἐγκάρσια, στὰ πόδια ὁριζόντια], 15855. Πίν. 58.3<α,β,γ>, ἀρ. 15910 [λείπει ἡ οὐρά. Ὕψ. 0.09 μ., σωζ. μῆκ. 0.076 μ.], 15889, 15906. Πρβ. Østergaard 126 εἰκ. 17 D 3). Τὰ ὑπόλοιπα τρία εἰδώλια κοσμοῦνται μὲ τελείως διαφορετικὸ πνεῦμα, δηλαδὴ μὲ παχιές, ἀκανόνιστες πινελιές, οἱ ὁποῖες τονίζουν τὰ ἐξωτερικὰ περιγράμματα τῶν ἵππων. Τάναγρα/Ὁμάδα 11Α (πίν. 58.4<α,β,γ>, ἀρ. 15911, 15904 [ἀκέραιος, ὕψ. 0.064 μ., μήκ. 0.086 μ.], 15901.

Τὸ εἰδώλιο πιθήκου εἶναι ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ 6ου αἰ. (πίν. 60.3-4, ἀρ. 15912. Λείπει τμῆμα τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς. Ὕψ. 0.058 μ. Πηλὸς καὶ γάνωμα μελανόφαια, ὅπως καὶ τῶν προηγουμένων. Δύο ἐγχάρακτοι κυκλίσκοι μὲ διαβήτη δηλώνουν τοὺς ὀφθαλμούς. Πρβ. Higgins, *BMC Terracottas* πίν. 102.774, τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ 6ου αἰ.).

Ἀνθρωπόμορφα. Τὰ εἰδώλια μὲ ἀνθρώπινη μορφὴ τοῦ τάφου κατατάσσονται σὲ τρεῖς κατηγορίες: Τὰ δύο ἔχουν κυλινδρικὸ κορμό, ποὺ ἀπολήγει σὲ ἀποφυγὴ καὶ ἀνήκουν στὴν κατηγορία τῶν ἀρχεγόνων (primitif). Τὸ μεγαλύτερο, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 3 (πίν. 61.1-2, ἀρ. 15897. Ὕψ. 0.123 μ., μῆκ. βάσης 0.05 μ., πλάτ. βάσης 0.027 μ. Πηλὸς καὶ γάνωμα ὅπως τῶν προηγουμένων), βρίσκει τὸ ἀντίστοιχό του στὸ ἀρ. 15926 τοῦ ΚΚ/75 πίν. 66.4-5. Φέρει κωνικὸ πίλο, ἔχει ταινιόσχημους καὶ καμπτόμενους πρὸς τὰ ἐμπρὸς τοὺς βραχίονες καὶ ἐπίπεδη τὴν κυκλοτερὴ βάση. Ἀνήκει στὴν τεχνικὴ Α καὶ ὁλόκληρο κοσμεῖται μὲ πλατεῖς ἱμάντες, ὁριζόντιους καὶ καθέτους. Τὸ μικρότερο, κυλινδρικοῦ κορμοῦ, εἰδώλιο βρίσκει παρεμφερή του τόσο στὴ Ριτσώνα, ὅσο καὶ στὴν Ἀκραιφία (πίν. 61.3-4, ἀρ. 15856. Ὕψ. 0.086 μ. Ὅμοιος πηλὸς καὶ γάνωμα. Βάση ἐλαφρὰ ὑπόκοιλη. Ἴχνη λευκοῦ ἐπιχρίσματος, ποὺ δηλώνουν ὅτι τὸ εἰδώλιο ἀνήκει στὴν τεχνικὴ Β καὶ κατὰ συνέπεια, στὴν κατηγορία τῶν συνθέτων. Πρβ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 13, 125C. 13. Γιὰ ἐκεῖνο τῆς Ἀκραιφίας βλ. Andreiomenou, *Beiträge* Tab. 3). Τὸ τρίτο ἀνήκει στὴ γνωστὴ κατηγορία τῶν πτηνομόρφων τῆς τεχνικῆς Α (πίν. 60.1-2, ἀρ. 15286. Ὕψ. 0.168 μ., μῆκ. βάσης 0.053 μ. Πηλὸς καὶ γάνωμα ὅπως στὰ προηγούμενα. Τρεῖς λεπτοὶ κυματοειδεῖς πλόκαμοι στὴ ράχη, δύο στὰ πλάγια. Ὅμοιο τὸ ἀρ. 5372 τοῦ Β/64, κατωτ. πίν. 64.2. Ἀμφότερα, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 7).

Στὴν κατηγορία τῶν συνθέτων ἀνήκει τὸ τελευταῖο εἰδώλιο, ἐπειδὴ ἔχει μὲν τὸ πρόσωπο πτηνόμορφο, κατασκευάσθηκε ὅμως μὲ τὴν τεχνικὴ Β (πίν. 62.1-2, ἀρ. 15290. Συγκολ-

λημένο στὸν λαιμό· λείπει ὁ ἀριστερὸς βραχίονας. Ὕψ. 0.164 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων σὲ ἀποκατάσταση 0.105 μ., μῆκ. βάσης 0.068 μ., πλάτ. βάσης 0.036 μ. Βάση ὑπόκοιλη, ὠοειδής. Ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος καὶ ἐπάνω του ὁ γραμμικὸς διάκοσμος μὲ ἐρυθρὸ κυρίως χρῶμα καὶ ὀλίγο μελανό). Μὲ μελανὸ ἀποδίδεται ἡ ὁριζόντια, ἀπὸ τὴν ὁποία ξεκινοῦν τέσσερις λεπτὲς κάθετες πού, ἐναλλασσόμενες μὲ δύο παχιὲς ἐρυθρές, πλαισιώνουν τὴν παχιὰ κυματοειδὴ ἐπάνω στὸ περίζωμα καὶ τὴν ἀκολουθοῦν σὲ ὅλο του τὸ ὕψος· ἐπίσης, οἱ δύο ὁριζόντιες στὴ γένεση τῆς ἀποφυγῆς καὶ τὰ ἀπὸ αὐτὲς ἐξαρτώμενα συστήματα τριῶν γραμμιδίων, ποὺ ἐναλλασσόμενα πρὸς παχιὰ ἐρυθρὰ ταινία κοσμοῦν τὴν παρυφὴ τοῦ ἐνδύματος.

Κατὰ παρεμφερὴ τρόπο διατάσσεται ὁ διάκοσμος μερικῶν εἰδωλίων τῆς Ριτσώνας καὶ πολλῶν ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο τῆς Ἀκραιφίας. Ἕνας ἀπὸ τοὺς πρωιμότερούς του τάφους, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδωσε σανιδόσχημα εἰδώλια καὶ τῶν δύο τεχνικῶν, εἶναι ὁ ΨΥΧ/29, τῶν περὶ τὸ 570 χρόνων. Ἀπὸ τὰ εἴκοσι τρία εἰδώλιά του, τὰ ἔνδεκα κατατάσσονται μεταξὺ τῶν πρωιμοτέρων τῆς κατηγορίας τῶν συνθέτων καὶ μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι πολὺ συγγενὴ πρὸς τὸ παρὸν εἰδώλιο ἀπὸ τὴν Τάναγρα. Ἡ πρωιμότητα τῶν εἰδωλίων αὐτῶν πιστοποιεῖται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι τόσο ἡ πλατιὰ ζώνη στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων, ὅσο καὶ τὰ ἐπιμήκη πλάγια διάχωρα, ποὺ πλαισιώνουν τὸ περίζωμα («ποδιά»), γεμίζονται μὲ δικτυωτὸ προσεκτικῆς ἀπόδοσης, ἐνῶ τὰ εἰδώλια ἀπὸ τὸ γ΄ τέταρτο τοῦ αἰώνα καὶ μετὰ φέρουν ἁπλὴ λοξὴ διαγράμμιση, πολλὲς μάλιστα φορές, ἀμελή. Βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 143 εἰκ. 23, τῆς ἴδιας *AE* 1994, 200 κἑ. σημ. 131 εἰκ. 62-63 (ΚΟΛ/100), 226 κἑ. σημ. 223 εἰκ. 93-94 (ΚΟΛ/103).

Ἀγγεῖα

Γιὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 24317 λεκάνη τοῦ Ζωγράφου τοῦ Πόλου μὲ σκηνὲς ἀντωπῶν σφιγγῶν πρβ. ἐκείνη τοῦ Ε/14, κατωτ. πίν. 72.1. Οἱ ὑπ' ἀρ. 24318, 24320-21 ἀπιόσχημοι ἀρύβαλλοι κοσμοῦνται μὲ ἐπάλληλους περιμετρικοὺς δακτύλιους μὲ γάνωμα καὶ ἰῶδες.

Ἀπὸ τοὺς δύο σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους μὲ μυθολογικὴ παράσταση σὲ σκιαγραφία, ὁ πρῶτος παριστάνει μονομαχία (πίν. 62.3, ἀρ. 14849. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.065 μ., διάμ. στεφάνης 0.042 μ. Πηλὸς ἄριστος, κιτρινόφαιος μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα καστανό, ἀπολεπισμένο στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐπιφάνειας. Μὲ ἰῶδες σχηματίσθηκε πλατιὰ ταινία στὴ στεφάνη, ἡ ὁποία δορυφορεῖται ἐσωτερικὰ ἀπὸ ἕνα καὶ ἐξωτερικὰ ἀπὸ δύο λεπτοὺς μελανοὺς δακτυλίους. Τρεῖς λεπτοὶ δακτύλιοι περιθέουν καὶ τὴν κάθετη ἐπιφάνειά της, περνώντας καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὴ λαβή. Ἡ παράσταση εἰκονίζεται καὶ στὸ Andreiomenou, *AR* 1989/1990, 37 εἰκ. 26).

Δυσερμήνευτη εἶναι ἡ μυθολογικὴ παράσταση τοῦ δεύτερου ἀρυβάλλου (πίν. 63.1-4, ἀρ. 14850. Λείπει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς στεφάνης, κατὰ τὰ λοιπὰ ἄθικτος. Ὕψ. 0.065 μ., διάμ. στεφάνης κατ' ἀποκατάσταση 0.044 μ. Πηλὸς φαιός, γάνωμα μελανὸ ἀμαυρό. Στὴ στεφάνη πλατιὰ ταινία, δορυφορούμενη ἀπὸ δύο λεπτοὺς δακτυλίους, ὅλα μὲ γάνωμα). Ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ πλησιάζει τοξότης μὲ τεντωμένο τὸ τόξο, ἕτοιμος νὰ τιμωρήσει τὸν προσαγόμενο κατάδικο(;)· μπροστά του, στεατοπυγικὴ μορφὴ τείνει τὰ χέρια πρὸς τὸν σιδηροδέσμιο ἄνδρα, ὁ ὁποῖος ὁδηγεῖται στὸν βωμὸ καὶ μᾶλλον στρέφει τὸ κεφάλι πρὸς τὴν

τέταρτη, γενειοφόρα μορφή, ἡ ὁποία προτείνει τὰ χέρια σὲ ἔνδειξη ἀποχαιρετισμοῦ ἢ ἱκεσίας· κατ' ἐξαίρεση, τὰ σκέλη τῆς μορφῆς αὐτῆς ἀποδίδονται σὲ περίγραμμα. Κάτω ἀπὸ τὴ λαβὴ τέσσερις λεπτὲς ὁριζόντιες μέσα σὲ ὠοειδές.

Καὶ οἱ δύο ἀρύβαλλοι βρίσκονται πολὺ κοντὰ στὴν τεχνοτροπία τοῦ Ζωγράφου τοῦ Κυνηγιοῦ Ἀγριοχοίρου (Boar Hunt Painter).

Σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους μὲ μυθολογικὴ παράσταση μὲ σκιαγραφία ἔχομε ἀπὸ ἀνασκαφές μας καὶ σὲ ἄλλων βοιωτικῶν πόλεων νεκροταφεῖα (βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἁγ. Ἐλεοῦσα 178 κἑ. σημ. 75 εἰκ. 24 πίν. 33. Τῆς ἴδιας, *EAA* Sec. Suppl. (1971-1994) I, 36 εἰκ. 45 λ. *Acraifia* [δύο γυναικεῖες καὶ δύο ἀνδρικὲς μορφὲς μὲ ζωηρὲς χειρονομίες]· *Ἔργον* 1990, 52 εἰκ. 74 [Ἀκραιφία ΚΟΛ/4]. Γιὰ ἄλλους δύο παρεμφερεῖς ἀρυβάλλους βλ. *CVA* Tübingen I πίν. 24.10-11 καὶ Lorber, *Inschriften auf korinthischen Vasen*, 55 κἑ. ἀρ. 82 εἰκ. 45 πίν. 17 [570 π.Χ.]). Ἀπὸ τοὺς ἀποσπασματικοὺς ἀρυβάλλους μὲ παράσταση, παρουσιάζομε τὸν ὑπ' ἀρ. 14848 πίν. 61.5, ποὺ φέρει σειρήνα πρὸς τὰ ἀριστερὰ μὲ ἀνοιγμένες φτεροῦγες. Ἀπὸ τοὺς ἀκέραιους ἀρυβάλλους ἀρκετοὶ κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους (ἀρ. εὑρ. 17533, 19835-36, 21816, 21818, 21859 κ.ἄ.), λίγοι μὲ πεντάφυλλο καὶ δύο (ἀρ. 19837-38) φέρουν παράσταση τριῶν ἀσπιδοφόρων πρὸς τὰ δεξιά.

14. Τάφος Β/64

Σὲ βάθ. 0.40 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους ἀποκαλύφθηκε ἀβαθὴς λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν. Μᾶς ἔδωσε δέκα ἀρυβάλλους, ποὺ κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους (ἀρ. 8647-50 κ.ἄ.) ἢ μὲ πεντάφυλλο (ἀρ. εὑρ. 8646 κ.ἄ.) καὶ τέσσερα εἰδώλια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἕνα σανιδόσχημο κατὰ τὴν τεχνικὴ Β.

Τόσο ὁ ἱππέας τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 5 (πίν. 64.1, ἀρ. 5378. Συγκολλημένα τὰ δύο ἀπὸ τὰ πόδια, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.126 μ., μῆκ. 0.118 μ. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα καστανομέλανο, ἀραιωμένο σὲ ἐρυθρό. Στὸ κεφάλι τέσσερις ἐγκάρσιες γραμμὲς καὶ στὴ ράχη οἱ δύο συνήθεις ἱμάντες. Στὴν οὐρὰ τρεῖς κάθετες καὶ στὸ στῆθος τέσσερις λεπτὲς ὁριζόντιες, ποὺ ἐναλλάσσονται μὲ τρεῖς σειρὲς στιγμῶν), ὅσο καὶ τὸ ὑψίλαιμο πτηνόμορφο τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 7 (πίν. 64.2, ἀρ. 5372. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.183, ἄνοιγμα βραχιόνων 0.068 μ., μῆκ. βάσης 0.051 μ., πλάτ. βάσης 0.032 μ. Πηλὸς καὶ γάνωμα ὅμοια μὲ τοῦ προηγουμένου. Ὠοειδής, ὑπόκοιλη βάση· μεγάλη ἐκβάθυνση ἐμφανίζει καὶ ὁ πόλος. Ἡ πλάγια ὄψη του εἰκονίζεται στὸ Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 15, 3) βρίσκουν τὰ ὅμοιά τους στὸν ΚΚ/64, τοῦ 570-560· βλ. πίν. 58.1<γ>, 59.1-2,3, 60.1-2. Καὶ ὁ ἵππος τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 10, ἐπίσης βρίσκει τὰ ἀντίστοιχά του τόσο στὸν ΚΚ/64, ὅσο καὶ σὲ ἄλλους τάφους τοῦ νεκροταφείου (πίν. 64.4, ἀρ. 5370. Λείπει τὸ δεξιὸ πίσω πόδι. Ὕψ. 0.072 μ., μῆκ. 0.096 μ. Παχὺ κίτρινο ἐπίχρισμα, ἐπάνω στὸ ὁποῖο ὁ γραμμικὸς διάκοσμος μὲ μελανὸ γάνωμα). Ἡ οὐρὰ πέφτει ἐπάνω στὸ δεξιὸ σκέλος, ὅπως βλέπομε νὰ συμβαίνει καὶ σὲ ἄλλους ἵππους τῆς Τανάγρας. Ἴσως ἰδιομορφία τοῦ ἐργαστηρίου, ἐπειδὴ δὲν ἐμφανίζεται αὐτὸ τὸ γνώρισμα σὲ ἵππους τῆς Ἀκραιφίας.

Τὸ δεύτερο σανιδόσχημο εἶναι ἀπὸ τὰ πρωιμότερα τῆς τεχνικῆς Β, μὲ πρόσωπο πλασμένο σὲ μήτρα. Κατατάσσεται στὸν γνωστὸ ἀπὸ τὴ Ριτσώνα τύπο, ὅπου ἀπὸ τὴ σανιδόσχημη ἐπιφάνεια, ποὺ ἀπολήγει ἐπάνω ἡμικυκλικά, προβάλλει σὲ ὀρθὴ πρὸς αὐτὴν γωνία καὶ χωρὶς λαιμό, εὐτραφὲς πρόσωπο, πλασμένο σὲ μήτρα (πίν. 64.3, ἀρ. 5373. Συγκολλημένο· λείπει ὁ δεξιὸς βραχίονας καὶ μεγάλο τμῆμα τῆς ἐπιφάνειας. Ὕψ. 0.152 μ., μῆκ. βάσης 0.058 μ., πλάτ. βάσης 0.034 μ. Πηλὸς συμπαγής, ἄριστα ὀπτημένος, κιτρινέρυθρος. Λευκὸ ἐπίχρισμα, ἐπάνω στὸ ὁποῖο ὁ διάκοσμος τοῦ ἐνδύματος καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου ἀποδίδονται μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα. Ὠοειδής, σχεδὸν ἐπίπεδη βάση. Γιὰ τὰ δύο εἰδώλια ἀπὸ τὴ Ριτσώνα βλ. Grace, *Arch. Sculpt.* εἰκ. 47-48, τάφου 50. Εἰδώλια τοῦ τύπου αὐτοῦ μᾶς ἔδωσε καὶ ἡ Ἀκραιφία. Βλ. Andreiomenou, *Beiträge* Tab. 3 σημ. 352 πίν. 57.5<β,γ>). Στὸ μέσο τοῦ ὕψους τοῦ περιζώματος ἀκανόνιστη ὁριζόντια, ἀπὸ τὴν ὁποία ξεκινοῦν πέντε κάθετες μὲ ἐλεύθερο χέρι, ποὺ φθάνουν ὡς τὸ ἔδαφος, παρέχοντας τὴν ἐντύπωση πτυχώσεων ἀληθινοῦ ἐνδύματος. Ἀπουσιάζει ἡ τεκτονικὴ διάρθρωση τοῦ διακόσμου, μὲ τὰ πλάγια διάγραμμα διάχωρα καὶ τὶς ἔντονες ὁριζόντιες στὴ γένεση τῆς ἀποφυγῆς πού, στοιχιζόμενες μὲ τὴν παρεμφερὴ στὸ ὕψος τῆς μασχάλης, δημιουργοῦν τὸ χαρακτηριστικὸ γιὰ τὰ βοιωτικὰ εἰδώλια περίζωμα («ποδιά», tablier, Schürze. Βλ. τὸ ἀρ. 15290 εἰδώλιο τοῦ ΚΚ/64 πίν. 62.1-2). Μὲ ἐρυθρὸ ἀποδίδονται οἱ βόστρυχοι γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπο, τὰ χείλη, τὰ μάτια καὶ τὰ φρύδια, οἱ παρειές, ἀλλὰ καὶ τὸ ταινιόσχημο περιδέραιο, τὸ ὁποῖο συνεχίζει στὸν τράχηλο. Ὑπολείμματα τριῶν ὁριζοντίων, στὸ ἐπίσης καμπυλούμενο δισκοειδὲς ἄκρο τοῦ σωζόμενου ἀριστεροῦ χεριοῦ, θέλουν μήπως νὰ δηλώσουν τὰ δάκτυλα;

15. Τάφος ΚΚ/76

Ἁπλὸς λακκοειδής, συλημένος. Μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.80 μ., συν. βάθ. 2.10 μ. Διέφυγαν τὴ σύληση τὰ δύο εἰκονιζόμενα εἰδώλια, τὰ ὁποῖα βρίσκουν ἀντίστοιχά τους στὸν ΚΚ/120. Ὁ ἱππέας ἀνήκει στὴν πολυπληθὴ Τάναγρα/Ὁμάδα 5 τῶν 570-560 χρόνων (πίν. 64.5, ἀρ. 15917. Συγκολλημένη ἡ οὐρά· λείπουν τὸ κεφάλι καὶ τὰ δύο πίσω πόδια τοῦ ἵππου, καθὼς καὶ ὁ ἀναβάτης. Ὕψ. 0.125 μ. Πηλὸς ἄριστος, σὰν πορσελάνη, κίτρινος μὲ φαιὸ πυρήνα· γάνωμα πορτοκαλόχρωμο. Στὴ ράχη καὶ στὴν οὐρὰ ἐγκάρσιες γραμμές· στὸ στῆθος τέσσερις ὁριζόντιες, ἐναλλασσόμενες ἀνὰ μία πρὸς τρεῖς σειρὲς στιγμῶν. Πρβ. μεταξὺ ἄλλων τὰ εἰδώλια τῶν τάφων ΚΚ/64, ΚΚ/75, ΚΚ/120).

Ὁ ἵππος κοσμεῖται μὲ λεπτὲς ὁριζόντιες στὰ πίσω πόδια ποὺ θυμίζουν ἵππους, ὅπως ὁ ΚΚ/59 πίν. 65.4 τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 10, καὶ μὲ πλατιὲς πινελιὲς στὸ ὑπόλοιπο τῆς ἐπιφάνειάς του (πίν. 64.6, ἀρ. 15914. Λείπει ἡ οὐρὰ καὶ τμῆμα τῆς ἐπιφάνειας τοῦ κορμοῦ. Ὕψ. 0.086 μ., μῆκ. 0.102 μ. Πηλὸς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος· γάνωμα πορτοκαλόχρωμο). Πρβ. τὸ ἀρ. 16211 τοῦ ΚΚ/120 πίν. 67.4<δ>, καθὼς καὶ τοὺς πολλοὺς μικροὺς ἵππους τοῦ ΚΚ/64 πίν. 58.1<α,β,>, 2<β,γ,δ>, 3<α,β,γ>, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 11.

16. Τάφος ΚΚ/59

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό. Συλημένος. Μῆκ. 2.10 μ., πλάτ. 0.60 μ., βάθ. πυθμένα 1.25 μ. Προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Περισυλλέξαμε πολλοὺς ἀποσπασματικοὺς μελαμβαφεῖς κανθάρους (ἀρ. 23510-18, 25843-50), ποὺ οἱ περισσότεροι ἔχουν χαμηλὴ κωνικὴ βάση, δύο μελαμβαφὴ κύπελλα (ἀρ. 21873 κ.ἄ.), δύο κοτυλίσκες (ἀρ. 21871), τρεῖς σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους, κοσμούμενους μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους (ἀρ. 21872) καὶ τὰ εἰκονιζόμενα τρία εἰδώλια. Μερικὰ σιδερένια ἐλάσματα συνέδεαν πιθανὸν τὰ ξύλα τοῦ φερέτρου, ὅπως συνέβαινε σὲ πολλοὺς τάφους τῆς Ἀκραιφίας, μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, αὐτοὺς ὅμως τοῦ 5ου αἰ.

Τὸ σανιδόσχημο εἰδώλιο ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν πτηνόμορφων (πίν. 65.1-2, ἀρ. 15895. Συγκολλημένο· λείπει τμῆμα τῆς βάσης. Ὕψ. 0.158 μ., ἄνοιγμα χειρῶν 0.083 μ., μῆκ. βάσης 0.059 μ. Γάνωμα καστανό, σχεδὸν τελείως ἀπολεπισμένο) καὶ ἰδιαίτερα στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 6, τῆς ὁποίας τὰ εἰδώλια χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν πλατιά, μὲ ἀποστρογγυλεμένα ἄκρα περιοχὴ τοῦ στήθους, ποὺ φέρει καὶ τὸν κύριο διάκοσμο. Ἀπὸ τὰ εἰδώλια τῆς ὁμάδας, ποὺ ἡ Marchand, *Fig. plates*, μέρος II 3 κέ., συγκρότησε καὶ ἀρίθμησε μὲ τὸ 1Α, πλησιέστερα μὲ τὸ δικό μας βρίσκεται τὸ 1Α 6 πίν. 2 (Würzburg, Martin von Wagner Museum. E. Simon, *Die Götter der Griechen*, 1969, 58 πίν. 52). Στὴν Ὁμάδα προστίθενται τώρα καὶ ἐκεῖνα τῶν τάφων Μ/3 πίν. 74.1-2,3,4 καὶ Σ/51 πίν. 76.1-2). Ὁ ἱππέας (Τάναγρα/Ὁμάδα 5, πίν. 65.3, ἀρ. 15908. Ἀκέραιος. Πηλὸς ἄριστος, κιτρινέρυθρος· γάνωμα ἐρυθρὸ) ἀπαντᾶ ὅμοιος σὲ πολλοὺς τάφους τῶν χρόνων 570-560. Πρβ. μεταξὺ ἄλλων τὸν ἀρ. 15933 τοῦ ΚΚ/34 πίν. 54.4.

Ὁ ἵππος τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 10 (πίν. 65.4, ἀρ. 15903. Συγκολλημένος ὁ λαιμός, λείπει ἡ κορυφὴ τῆς χαίτης. Πηλὸς καὶ γάνωμα ὅμοια μὲ τοῦ προηγούμενου. Ἡ οὐρὰ κολλημένη στὸν δεξιὸ μηρὸ) βρίσκει τὰ παρεμφερή του καὶ σὲ ἄλλους τάφους τῆς Τανάγρας (βλ. μεταξὺ ἄλλων τοὺς ΚΚ/2 πίν. 50.3, ΚΚ/122 πίν. 50.4, Ε/14 πίν. 70.3<β>). Πρβ. καὶ τὸ μικρὸ εἰδώλιο ἱππέα στὸ Østergaard 127 εἰκ. 20 Group D a, μὲ τὴν παρεμφερὴ ἀπόδοση τῆς οὐρᾶς. Ἐπίσης M. Szabo, *Archaic Terracottas of Boeotia* (1993) εἰκ. 50.

17. Τάφος ΚΚ/75

Μέσα σὲ ἀβαθὲς ὄρυγμα, μήκ. 1.60 μ., πλάτ. 0.65 μ., βάθ. 0.40 μ. καὶ προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ., τὸ ὁποῖο ἀνασκαλεύθηκε ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους, περισυλλέξαμε περὶ τὰ δέκα μικρὰ ἀγγεῖα: τὸ ὑπ' ἀρ. 17809 μελαμβαφὲς μόνωτο κύπελλο σφαιρικοῦ κορμοῦ, τὴν ὑπ' ἀρ. 19898 μικκύλη κύλικα, μελαμβαφεῖς κανθαρίσκους, τὴν ὑπ' ἀρ. 17801 κορινθιακὴ κοτυλίσκη μὲ τεθλασμένη στὴ ζώνη τῶν λαβῶν καὶ τέσσερις σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους· τοὺς ὑπ' ἀρ. 17805-06 μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, τὸν ὑπ' ἀρ. 17808 μὲ πεντάφυλλο καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 17807 μὲ σειρὰ τριῶν ἀσπιδοφόρων ὁπλιτῶν πρὸς τὰ δεξιά. Ἐπίσης τὰ εἰκονιζόμενα τέσσερα εἰδώλια μὲ ἔντονη τὴν ἐπίδραση δευτερογενοῦς πυράκτωσης. Μᾶλλον πρόκειται γιὰ πυρά.

Ὁ ἵππος (πίν. 67.3, ἀρ. 15930. Συγκολλημένος, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.087 μ., μῆκ. 0.105 μ. Ἄριστος πηλός, σὰν πορσελάνη· γάνωμα ἀπὸ μελανὸ ὡς ἐρυθρό. Τρεῖς ἀκανόνιστες ται-

νίες κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ, ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ πλάγιες κατεβαίνουν ὡς τὶς ὑποτιθέμενες ὁπλὲς) συγγενεύει μὲ τὰ τρία τοῦ ΚΚ/64 πίν. 58.4<α,β,γ> τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 11Α, ἀλλὰ καὶ τὸ κυλινδρικοῦ κορμοῦ εἰδώλιο τῆς κατηγορίας τῶν ἀρχεγόνων (primitif. Πίν. 66.4-5 ἀρ. 15926. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο τεμάχια, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.126 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.082 μ. Γάνωμα μελανό. Μὲ ἰῶδες χρῶμα ἀποδίδεται ἕνας στικτὸς ρόδακας στὸ στῆθος) πάλι βρίσκει τὸ ἀντίστοιχό του στὸ ΚΚ/64 ἀρ. 15897 πίν. 61.1-2. Παραλλάσσει μόνον ὁ διάκοσμος, ἐπειδή, ἀντὶ τῶν ἐκεῖ πολλῶν ἱμάντων, ἐδῶ τὸ ἐπάνω τμῆμα τοῦ κορμοῦ καὶ οἱ βραχίονες φέρουν στικτὸ διάκοσμο. Καὶ τὰ δύο τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 3. Κατάστικτοι ἐμφανίζονται ἐνίοτε καὶ οἱ ἱππεῖς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τῶν τάφων Λ/9 πίν. 45.4,6, ΚΚ/64 πίν. 59.1-2 κ.ἄ.

Τὸ μικρό, ἐλλιπὲς κατὰ τὴν κεφαλὴ σανιδόσχημο ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν πτηνόμορφων καὶ εἰδικότερα στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 6 τῶν εἰδωλίων, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν μὲ ἀποστρογγυλεμένα ἄκρα περιοχὴ τῶν βραχιόνων, ποὺ φέρει καὶ τὸν κύριο διάκοσμο τοῦ εἰδωλίου (πίν. 67.1-2, ἀρ. 15873. Σωζ. ὕψ. 0.104 μ., μῆκ. βάσης 0.054 μ. Βλ. τὸ ἀρ. 15895 πτηνόμορφο τοῦ ΚΚ/59 πίν. 65.1-2, ὅπου καὶ βιβλιογραφία).

Ἄριστης ποιότητας εἶναι τὸ μεγαλυτέρων διαστάσεων πτηνόμορφο, ὅπως δείχνει, παρὰ τὴ μεγάλη φθορὰ τῆς ἐπιφάνειας, τὸ παχὺ στρῶμα κίτρινου ἀλειφώματος καὶ ἡ ἄφθονη χρήση ἰώδους. Παραλλαγὴ Α τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 1 (πίν. 66.1-3, ἀρ. 15927. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο τεμάχια, ἐλλιπὲς κατὰ τμῆμα τῆς ἀποφυγῆς. Ὕψ. 0.18 μ., μῆκ. βάσης 0.057 μ.). Στὴν περιφέρεια τοῦ ὑπόκοιλου πόλου στικτοὶ ρόδακες μὲ δισκοειδὴ πυρήνα. Ὡραία ἀπόδοση τῶν ματιῶν· περιδέραιο μὲ τεραστίων διαστάσεων ἰῶδες περίαπτο σὲ σχῆμα ροδιοῦ, ποὺ πλαισιώνεται ἀπὸ δύο παχεῖς πλοκάμους μὲ γάνωμα. Τὰ διακοσμητικὰ στοιχεῖα στὸν κορμὸ ἀποδίδονται ἐναλλὰξ μὲ μελανὸ καὶ ἰῶδες. Γιὰ τὴν ποιότητα τοῦ κίτρινου ἀλειφώματος, τὴν ἀπόδοση τῶν ματιῶν, τὸ σὲ σχῆμα ροδιοῦ περίαπτο, τοὺς ἑκατέρωθεν πλοκάμους κ.ἄ. πρβ. τὸ ἀρ. 5143 ποντικόμορφο τοῦ παλαιότερου τάφου Ε/17 πίν. 40.1-3, ἔγχρ. πίν. ΙΙ.1<γ>. Συγγενὲς καὶ ἕνα πτηνόμορφο εἰδώλιο στὸ Reading (Museum of Greek Archaeology ἀρ. 22. LX.1. Βλ. Marchand, *Fig. plates*, μέρος ΙΙ, 19 πίν. 8 1C 1).

18. Τάφος ΚΚ/120

Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν, ἀσύλητος. Μῆκ. 1.60 μ., πλάτ. 0.80 μ., προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κατωτ. δημοσιευόμενους τέσσερις ἱππεῖς, ὁ τάφος μᾶς ἔδωσε τὸ ὑπ' ἀρ. 16160 μελαμβαφὲς κυπελλίδιο καὶ τριάντα σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους, ποὺ ἀνήκουν σὲ διάφορες ὁμάδες: Μὲ ἐπάλληλες ταινίες κοσμοῦνται οἱ ὑπ' ἀρ. 20385, 21811, 21804, μὲ σειρὰ ὁπλιτῶν οἱ ὑπ' ἀρ. 21799-21802. Παραστάσεις ὑδροβίων πτηνῶν ἢ ζώων ἔχομε στοὺς ὑπ' ἀρ. 21803-21807 ἀρυβάλλους, ἐνῶ μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους κοσμοῦνται οἱ ὑπ' ἀρ. 18509, 21781-21792, 21821 ἀρύβαλλοι καὶ μὲ πεντάφυλλο οἱ ὑπ' ἀρ. 20404, 21810, 21813, 21794-21798, 21820.

Οἱ τρεῖς ἱππεῖς ἀνήκουν στὴν πολυπληθὴ Τάναγρα/Ὁμάδα 5, τῶν χρόνων 570-560. Πίν. 67.4<α>, ἀρ. 15920. Λείπει ἡ οὐρά. Ὕψ. 0.130 μ. Λόγω τῆς κατὰ χώραν πυρᾶς, ὁ πηλὸς μεταβλήθηκε σὲ φαιό· γάνωμα μελανό. Πίν. 67.4<β>, ἀρ. 15919. Συγκολλημένος, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.125 μ., μῆκ. 0.130 μ. Ἐπειδὴ τὸ εἰδώλιο δὲν τὸ ἔκαψε ἡ πυρά, ὁ ἄριστος πηλός

του παρέμεινε κιτρινέρυθρος, τὸ γάνωμα πορτοκαλόχρωμο. Ἡ κόμη τοῦ ἀναβάτη ἀποδίδεται μὲ τέσσερις ὁριζόντιες, οἱ ὁποῖες πλαισιώνονται ἀπὸ τοὺς πλοκάμους· στὴ ράχη οἱ συνήθεις ὁριζόντιοι ἱμάντες, δύο ἐδῶ, τέσσερις στὸν ἑπόμενο ἱππέα, πίν. 67.4<γ>, ἀρ. 15918. Λείπει ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀναβάτη καὶ τὸ πίσω ἀριστερὸ σκέλος τοῦ ἵππου. Καμένο. Ἄριστη, στιλπνὴ καστανόφαιη ἐπιδερμίδα.

Τὸ συνεικονιζόμενο μικρὸ εἰδώλιο ἱππέα ἀνήκει στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 11 (πίν. 67.4<δ>, ἀρ. 16211. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.098 μ., μῆκ. 0.088 μ. Ὅμοιος, σὰν πορσελάνη πηλὸς καὶ ὅμοιο γάνωμα, ποὺ μεταβλήθηκαν λόγω τῆς πυρᾶς σὲ μελανόφαια). Συγκρινόμενο μὲ τοὺς συγχρόνους του ἀπὸ τὴ Ριτσώνα (Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 15, 145.96, 97), τὸ δικό μας ἐμφανίζει μεγαλύτερη σωματικότητα, τόσο στὸν ἀναβάτη, ὅσο καὶ στὸν ἴδιο τὸν ἵππο. Ὡς πρὸς τὸν τρόπο διακόσμησής του μὲ παχιὲς πινελιές, πρβ. τοὺς μικρῶν διαστάσεων ἵππους τοῦ ΚΚ/64, πίν. 58.1<α,β>, 3<α>, τὸν ἀρ. 15914 ἵππο τοῦ ΚΚ/76 πίν. 64.6 καὶ τὸν ἀρ. 15875 τοῦ ΚΚ/121 πίν. 51.2 ὅλους τῆς Ὁμάδας 11.

19. Τάφος ΚΚ/123

Λακκοειδής, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., συλημένος. Μῆκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.50 μ., βάθ. 1.20 μ. Στὴ δυτικὴ στενὴ πλευρά του καὶ σὲ ὕψ. 0.20 μ. ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ πυθμένα ὑπῆρχαν δύο ὀπὲς διαμ. 0.05 μ. καὶ ἀπροσδιόριστου βάθους, γεμάτες μὲ στάχτη. Διέφυγαν τὴ σύληση μερικοὶ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (ὁ ὑπ' ἀρ. 15477 κοσμεῖται μὲ πεντάφυλλο), ἕνας κορινθιακὸς ἀμφορίσκος καὶ ἕξι ἱππεῖς, ὅμοιοι μεταξύ τους, τῶν ὁποίων παρουσιάζομε τοὺς δύο.

Ὁ πρῶτος διατηρεῖται σὲ καλύτερη κατάσταση (πίν. 67.5<α>, ἀρ. 15868. Συγκολλημένος· λείπει τὸ δεξιὸ πίσω πόδι, ἡ οὐρὰ καὶ τμήματα τοῦ ἀναβάτη. Ὕψ. 0.114 μ., σωζ. μῆκ. 0.112 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, καθαρός, ἀλλὰ κακοψημένος· γάνωμα καστανό). Στὸν ἀναβάτη οἱ συνήθεις ὁριζόντιοι ἱμάντες· ἱμάντες καὶ γιὰ τὴ δήλωση τοῦ χαλινοῦ στὸ ρύγχος. Στὸ στῆθος τρεῖς σειρὲς στιγμῶν μεταξὺ ὁριζοντίων, ποὺ συνεχίζουν τὴν ὁριζόντια διαγράμμιση τοῦ λαιμοῦ. Ὁ συνεικονιζόμενος ἱππέας εἶναι μικροτέρων διαστάσεων καὶ ὁ ἀναβάτης του διαφέρει κατὰ τὸ ὅτι στὴ ράχη του δὲν φέρει ὁριζόντιους ἱμάντες, ἀλλὰ κάθετες κυματοειδεῖς (πίν. 67.5<β>, ἀρ. 15880. Ὅμοιος πηλὸς καὶ γάνωμα. Ὕψ. 0.108 μ. Οἱ ἄλλοι τέσσερις ἱππεῖς τῆς ὁμάδας εἶναι οἱ ἀρ. 15878 [ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.116 μ., μῆκ. 0.13 μ. Πηλὸς φαιός, γάνωμα μελανό], 15874, 15881, 15882 [λείπει ὁ ἀναβάτης. Ἡ οὐρὰ κοσμεῖται σὲ ὅλο της τὸ μῆκος μὲ τέσσερις κάθετες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ ἐξωτερικὲς συνεχίζουν τὶς δύο ὁριζόντιες τοῦ κορμοῦ]).

Οἱ ἕξι αὐτοὶ φωτεινοῦ βάθους ἱππεῖς ἀνήκουν στὴ μεγάλη Τάναγρα/Ὁμάδα 5, τῶν 570-560 χρόνων. Πρβ. μεταξὺ ἄλλων τοὺς δύο τοῦ ΚΚ/34 πίν. 54.1,4. Παραλλάσσουν ἐλαφρὰ κατὰ τὸ ὅτι στὸν παρόντα τάφο τὸ λοφίο τῆς χαίτης δηλώνεται πλαστικά.

20. Τάφος Ε/11

Ὀρθογώνια πήλινη λάρνακα νηπίου, ποὺ καλύπτεται ἀπὸ ἀκατέργαστη ἀσβεστόπλα-

κα, 0.90×0.50 μ. Ἀσύλητος ὁ τάφος. Ἀποκαλύφθηκε σὲ βάθ. 1.40 μ. ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἐπιφάνεια καὶ εἶχε προσανατολισμὸ Ἀ.-Δ. Ἔξω ἀπὸ τὸν τάφο βρέθηκαν στὰ ἀνατολικά του πέντε κοτυλίσκες, ἕνας σφαιρικὸς ἀρύβαλλος καὶ τὸ ἀρ. 5215 πτηνόμορφο εἰδώλιο· στὴ βόρεια πλευρὰ βρέθηκε τὸ ἀρ. 5214 παρεμφερὲς πτηνόμορφο. Μετὰ τὴν ἀφαίρεση τοῦ λίθινου καλύμματος (σημειωτέον ὅτι οἱ ὠοειδεῖς πήλινες λάρνακες ΚΚ/58, Ε/16, Σ/4 καλύπτονταν μὲ δεύτερη ὠοειδή, πήλινη λάρνακα, ἀνεστραμμένη) ἀποκαλύφθηκε ἡ ὀρθογώνια λάρνακα (πίν. 68.1, σχ. 25), μήκ. 0.80 μ., πλάτ. 0.44 μ. καὶ βάθ. 0.18 μ. Πλάτος τῆς προεξέχουσας στεφάνης 0.035 μ.· τὸ πάχος τοῦ τοιχώματος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 0.02 μ.

Ἀρ. 5215. Πτηνόμορφο εἰδώλιο μὲ συγκολλημένο τὸν λαιμό, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.175 μ., μῆκ. βάσης 0.06 μ., πλάτ. βάσης 0.032 μ. Πηλὸς ἄριστος, σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος· γάνωμα μελανό. Βάση ὑπόκοιλη. Πολὺ συγγενὲς μὲ τὸ ἀρ. 5162 πτηνόμορφο τοῦ Ε/8α πίν. 47.1-2 τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 5. Ὅμοια διακόσμηση τοῦ πόλου καὶ τῆς ἕλικας, ἡ ἴδια ἀπόδοση τοῦ ματιοῦ, τῶν πέντε κυματοειδῶν πλοκάμων, τοῦ περιδεραίου· στὸ περίζωμα παχιὲς κατακόρυφες κυματοειδεῖς. Ἀρ. 5214. Παρεμφερές, μὲ συγκολλημένο τὸ πτηνόμορφο πρόσωπο, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.172 μ., μῆκ. βάσης 0.052 μ., πλάτ. βάσης 0.042 μ. Ὁ ἴδιος πηλὸς καὶ χρώματα. Ἡ ὑπόκοιλη βάση σχηματίζει στεφάνη, πλάτ. 0.005 μ. Τὸ ταινιόσχημο περιδέραιο συνεχίζει καὶ στὴν πίσω πλευρά.

21. Τάφος ΚΚ/63

Πήλινη λάρνακα ἐνηλίκου, τοποθετημένη στὸν πυθμένα ὀρύγματος, ἐπάνω σὲ λεπτὴ στρώση ἄμμου. Ἡμικατεστραμμένη (σχ. 51.4, πίν. 68.2), προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Μῆκ. ὀρύγματος 2.10 μ., πλάτ. 0.75 μ. μὲ ἀναβαθμὸ σὲ βάθ. 1.30 μ. Διέφυγαν τὴ σύληση ἵππος σὲ θραύσματα, χάλκινος σφηκωτήρας καὶ ἕξι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, τῶν περὶ τὸ 570-560 χρόνων. Ὁ ὑπ' ἀρ. 18807 καὶ ἄλλοι δύο κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους· ὁ ὑπ' ἀρ. 18806 ἀνήκει στὴν Ὁμάδα τῆς Ποδοσφαίρας (football aryballoi) καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 16627 κοσμεῖται μὲ δύο ἀντιθετικὰ κατὰ τὸν ὁριζόντιο ἄξονα ἐφαπτόμενα ἀνθέμια. Ὁ τελευταῖος ἀρύβαλλος (ἀρ. 16626, πίν. 68.3. Χρήση ἰώδους καὶ ἐγχαράξεων) φέρει παράσταση ὑδρόβιου κατ' ἐνώπιον πτηνοῦ μὲ ἀνοιγμένες φτεροῦγες. Πρβ. τὰ παρεμφερὴ ὑδρόβια πτηνὰ σὲ ἀρυβάλλους τοῦ Ε/17.

22. Τάφος Ε/14

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (πίν. 148.1 σχ. 25). Τὸ χεῖλος τοῦ ὀρύγματος ἐμφανίσθηκε σὲ βάθ. 1.10 μ., ἐνῶ ὁ ἀναβαθμὸς σὲ βάθ. 2.10 μ. Ὁ πυθμένας τοῦ κυρίως τάφου εἶναι 0.60 μ. χαμηλότερα. Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. 1.30 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.70 μ. Τὸν σκελετό, μὲ τὸ κρανίο στὸ ἀνατολικὸ ἄκρο, κάλυπταν τριάντα πέντε περίπου ἀγγεῖα καὶ ἕξι εἰδώλια, δηλαδή: εἴκοσι πέντε σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (ἀρ. 4933-51, 5088-92), ἡ ὑπ' ἀρ. 5095 ταινιωτὴ στάμνος-πυξίδα (λείπει τὸ πῶμα· ὁ κορμὸς ἄθικτος. Ὕψ. 0.67 μ. Εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 115 (1 φωτ.). Πρβ. Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994, 183 σημ. 91 εἰκ. 44<β> [ΚΟΛ/88]), δύο μελαμβαφεῖς

κανθαρίσκοι, ένα κυπελλίδιο, ένα ἀττικὸ ἐξάλειπτρο τύπου Α καί, τέλος, μιὰ μικρὴ λεκάνη τοῦ ζωγράφου τοῦ Πόλου. Μεταξὺ τῶν εὑρημάτων ἦταν καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 16712 δύο χάλκινοι σπειροειδεῖς δακτύλιοι.

Εἰδώλια

Τὰ πέντε ἀπὸ τὰ εἰδώλια ἀνήκουν στὴν τεχνικὴ Α. Τὸ ἐντυπωσιακὸ ὅμως, μεγάλου μεγέθους, σανιδόσχημο εἰδώλιο πολοφόρου μορφῆς ἀντιπροσωπεύει τὴν τεχνικὴ Β καὶ συνιστᾶ ἕνα ἀπὸ τὰ πρωιμότερα εἰδώλιά της, ποὺ ἔχουν τὸ πρόσωπο πλασμένο σὲ μήτρα (πίν. 70.1-2).

Ἱππεῖς καὶ ἵπποι. Οἱ δύο ἀδελφοί, φωτεινοῦ βάθους μικκύλοι ἵπποι ἀπαντοῦν καὶ σὲ ἄλλους, σύγχρονους πρὸς τὸν παρόντα, τάφους (πίν. 70.3<α>, ἀρ. 5249. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.077 μ., μῆκ. 0.122 μ. Ἄριστης ποιότητας κιτρινέρυθρος πηλός, μὲ ὁμοιόχρωμο ἀλείφωμα. Γάνωμα ἐρυθρό. Πίν. 70.3<β>, ἀρ. 5248. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.072 μ., μῆκ. 0.110 μ. Ὅμοιος πηλὸς καὶ χρώματα). Γιὰ παρεμφερὲς βλ. ἀνωτέρω ΚΚ/59 πίν. 65.3<β>. Καὶ οἱ τρεῖς μικκύλοι ἵπποι ἀνήκουν στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 10. Ὁ μελαμβαφής, μὲ προτεταμένους τοὺς βραχίονες ἀναβάτης ἔχει ἀποσπασθεῖ ἀπὸ τὸν ἵππο του (πίν. 70.4, ἀρ. 5250. Ὕψ. σωζ. 0.056 μ., μέγ. πλάτ. 0.046 μ. Συμπαγὴς πηλός, καθαρότατος, ροδόχρωμος· γάνωμα μελανό). Σὲ σύγκριση μὲ τοὺς ἀναβάτες τῶν μελαμβαφῶν ἵππων τοῦ Ε/8β, τοὺς περισσότερους ὑποτυπώδεις σχεδόν, ὁ παρών, ὡς τρισδιάστατο ἔργο μὲ σωστὲς ἀναλογίες, ἔχει ἀποκτήσει αὐθυπαρξία. Θὰ μποροῦσε ἴσως νὰ θεωρηθεῖ ὁ ἑπόμενος βαθμὸς ἐξέλιξης τοῦ ἀρ. 5182 ἱππέως τοῦ Ε/8β πίν. 9.3<α>, 11.1.

Σανιδόσχημα. Ἀπὸ τὰ δύο πτηνόμορφα εἰδώλια, τὸ ὑψηλότερο, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 7, βρίσκει παρεμφερή του καὶ σὲ ἄλλους τάφους τοῦ β' τετάρτου τοῦ αἰώνα (πίν. 69.1-2, ἀρ. 5247. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.182 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.078 μ., μῆκ. βάσης 0.06 μ., πλάτ. βάσης 0.035 μ., διάμ. πόλου 0.025 μ. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος· γάνωμα καστανόξανθο). Βάση ὑπόκοιλη. Ἡ ἐπίσης ὑπόκοιλη ἐπιφάνεια τοῦ πόλου κοσμεῖται μὲ σταυρό, ἐγγεγραμμένο στὴ στεφάνη του. Στὴν πίσω πλευρὰ τέσσερις μακροὶ κυματοειδεῖς πλόκαμοι καὶ ἀπὸ δύο στὰ πλάγια. Παρεμφερὴ εἰδώλια ἀπὸ τοὺς τάφους Β/64 ἀρ. 5372 πίν. 64.1<β> καὶ ΚΚ/64 ἀρ. 15286 πίν. 60.1-2. Τὸ δεύτερο πτηνόμορφο ἔχει παρεμφερὴ τὴν κατατομή, διαφέρει μόνο κατὰ τὸ ὅτι τὰ ἄκρα τῶν καμπτόμενων βραχιόνων πλατύνονται, σὰν ἡμιδισκάρια (πίν. 69.3-4, ἀρ. 5246. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.165 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.07 μ., μῆκ. βάσης 0.047 μ., πλάτ. βάσης 0.028 μ. Πηλὸς ἄριστος, κιτρινέρυθρος μὲ ἀλείφωμα θερμοῦ κιτρίνου· γάνωμα πορτοκαλόχρωμο, κατὰ τόπους μελανό, πολὺ ἐξίτηλο). Ἡ βάση σχηματίζει πλατὺ δακτύλιο ἑδράσεως καὶ ὠοειδὴ ἐκβάθυνση στὸ κέντρο. Στὴν πίσω πλευρὰ ἕξι μακροὶ κυματοειδεῖς πλόκαμοι. Στὴν πρόσοψη διακρίνονται: ὁριζόντιες γραμμὲς ἐπάνω στὴν ἕλικα, τὸ ταινιόσχημο περιδέραιο, στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων δύο ὁριζόντιες, ποὺ πλαισιώνουν σειρὰ σιγμοειδῶν, δεύτερη παρεμφερὴς ζώνη μὲ λεπτότερες καὶ πυκνότερα τοποθετημένες σιγμοειδεῖς καὶ μεταξὺ τῆς ζώνης αὐτῆς καὶ τῆς ὁριζόντιας κατὰ τὴ γένεση τῆς ἀποφυγῆς, ἕξι λεπτὲς κατακόρυφες γραμμές. Στο κράσπεδο τοῦ ἐνδύματος ὀκτὼ κάθετα γραμμίδια. Μὲ κάποια ἀπόκλιση, θὰ μποροῦσε καὶ αὐτὸ τὸ εἰδώλιο νὰ ἐνταχθεῖ στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 7.

Σανιδόμορφο, μεγάλων διαστάσεων εἰδώλιο πολοφόρου μορφῆς, μὲ πρόσωπο πλασμένο σὲ μήτρα (πίν. 70.1-2, ἀρ. 5251. Συγκολλημένο ἀπὸ ἕξι κομμάτια, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.295 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.125 μ., μῆκ. βάσης 0.10 μ., πλάτ. βάσης 0.058 μ. Ἄριστης ποιότητας πηλός, κιτρινέρυθρος, μὲ φαιὸ πυρήνα. Λευκὸ ἐπίχρισμα. Ἐρυθρὸ καὶ κίτρινο χρῶμα· ἴχνη μόνο μελανοῦ χρώματος διασώθηκαν). Ἡ ὠοειδὴς βάση σχηματίζει ταινιόσχημο δακτύλιο ἔδρασης, ὁ ὁποῖος περιβάλλει τριγωνικῆς διατομῆς ἐκβάθυνση 0.05 μ. Ἡ σανιδόμορφη, ἐπιχρισμένη πίσω πλευρὰ δὲν φέρει διάκοσμο. Ὁ ὑψηλὸς κυλινδρικὸς πόλος, ἀπὸ χωριστὸ κομμάτι πηλοῦ, κενὸς στὸ ἐσωτερικό του, ἐπικολλήθηκε στὴν κεφαλή. Ἀπὸ τὸν διάκοσμό του ὑπολείμματα ἰχθυάκανθας σὲ κάθετη διάταξη. Ὁ προεξέχων παχὺς δίσκος, ὁ ὁποῖος κοσμεῖται καὶ στὶς δύο πλευρές του μὲ φυλλορρόδακα, θυμίζει τὴν ἔλικα τῶν πτηνόμορφων εἰδωλίων, ποὺ κατακλύζουν τοὺς σύγχρονους τάφους. Ἐξαιρετικὴ ἡ ἀπόδοση μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα τοῦ λεπτότατου πλέγματος, τόσο στὴ ζώνη τῶν βραχιόνων, ὅσο καὶ στὰ πλάγια διάχωρα. Στὸ περίζωμα τὸ σπάνιο κόσμημα τῶν καθ' ὕψος, ἀλλὰ σὲ πλάγια θέση διατεταγμένων πέντε ὀξυκόρυφων ἐρυθρῶν τριγώνων, τὰ ὁποῖα ἐναλλάσσονται μὲ ἰσάριθμα, ἀντίθετης φορᾶς τρίγωνα μὲ κίτρινο χρῶμα. Στὸ κράσπεδο τοῦ ἐνδύματος συστήματα λεπτῶν καθέτων ἀνὰ ὀκτώ. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. τὰ ἐξ Ἀκραιφίας στὸ Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 120 σημ. 88-90 πίν. 16,1-2. Ἐπίσης, Eberhard Paul, Die böotischen Brettidole, *Wiss. Zeit. der Karl-Marx-Universität Leipzig* 8, 1958/59, 192 σημ. 178 εἰκ. 27.

Ἀγγεῖα

Οἱ περισσότεροι σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι ἔφεραν τετράφυλλο μὲ μεγάλους δικτυωτοὺς ρόμβους, προσεγμένης ἐργασίας (πίν. 72.2<ε>, ἀρ. 4941· πίν. 72.2<στ>, 3<α>, ἀρ. 4938· πίν. 72.2<ζ>, 3<β>, ἀρ. 4936· πίν. 72.2<η,θ>, ἀρ. 4937, 10438. Πρβ. Ἀνδρειωμένου, Ἐργαστ. Ἀκραιφίας 105 ἀρ. 6.6-7 πίν. 4.3). Μερικοὶ ἔφεραν συστήματα ταινιῶν καὶ μεταξύ τους ζώνη μὲ τέσσερις ἢ πέντε σειρὲς στιγμῶν (πίν. 72.2<α,β>, ἀρ. 10441, 4949. Πρβ. αὐτόθι 105 ἀρ. 6.4-5 πίν. 4.1 <β>). Οἱ δύο συνεικονιζόμενοι ἀρύβαλλοι μὲ ἑξάφυλλο εἶναι ἄριστης ποιότητας. Ὁ πρῶτος μάλιστα, μεγάλος ἀρύβαλλος μὲ τὴ σειρὰ στιγμῶν στὴν κάθετη ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης, φέρει στὴ στεφάνη ὡραία μαργαρίτα (πίν. 72.3<γ>). Ὅμοια διακόσμηση στὴ στεφάνη φέρουν καὶ δύο ἀρύβαλλοι τοῦ ΚΚ/34, πίν. 56.3 (ἄνω σειρά). Οἱ συνεικονιζόμενοι ἀποσπασματικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ ὡραίους δικτυωτοὺς ρόμβους ἢ ταινιωτοὶ μὲ ζώνη σειρῶν στιγμῶν, ποὺ χρονολογοῦν τὸν ΚΚ/34 στὴν ἀρχὴ τῆς ὕστερης κορινθιακῆς Ι, εἶναι ὅμοιοι μὲ τοὺς ἀρυβάλλους τοῦ παρόντος, Ε/14 τάφου. Ὁ προαναφερθεὶς λοιπὸν πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἀρυβάλλους μὲ ἑξάφυλλο φέρει στὸν πυρήνα τοῦ ἑξαφύλλου κυκλίσκους, ἀντὶ τοῦ ἑξάκτινου ἀστεριοῦ στὸν πυρήνα τοῦ δεύτερου ἀρυβάλλου, ποὺ συνδέεται μὲ τὰ ἕξι μεγάλα, κυκλικῶς διατεταγμένα φύλλα (πίν. 72.2<γ>, 3<γ>, ἀρ. 4945. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.086 μ., διάμ. στεφάνης 0.05 μ. Πηλὸς κιτρινόλευκος, κορινθιακός· γάνωμα καστανομέλανο, ἐπίθετο ἰῶδες. Κάτω ἀπὸ τὴ λαβὴ τροχὸς μὲ παχιὲς γραμμές. Πρβ. μερικοὺς ἀρυβάλλους τοῦ Ε/8β πίν. 23.3<β,γ>. Πίν. 72.2<δ>, ἀρ. 4946. Συγκολλημένος στὸ στόμιο· λείπει μικρὸ τμῆμα τῆς στεφάνης. Ὕψ. 0.075 μ., διάμ. στεφάνης 0.047 μ. Ὅμοια χρώματα. Κάτω ἀπὸ τὴ λαβὴ ἀστεροειδὲς κόσμημα). Ἡ ἄριστη ποιότητα τῶν δύο ἀρυβάλλων, ποὺ συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς πρωιμότητάς τους, καταδεικνύεται καὶ ἀπὸ

τὸ ὅτι τὰ ἕξι φύλλα τους ἔχουν διπλὸ περίγραμμα, τὰ τέσσερα μάλιστα κάθε ἀρυβάλλου γεμίζονται μὲ ἔντονο ἰῶδες χρῶμα. Πρβ. καὶ τοὺς πέντε ἀρυβάλλους μὲ πεντάφυλλο τοῦ λίγο νεότερου τάφου Ε/9β, κατωτ. πίν. 78.4<α,β,γ,δ,ε>. Γιὰ τοὺς παρεμφερεῖς ἀρυβάλλους ἀπὸ τὴ Ριτσώνα βλ. Ure, *Aryb. Fig.* 46 πίν. 10, 86.199, 220. Εἶναι ἀξιοσημείωτο, ὅτι κανένας ἀρύβαλλος μὲ πεντάφυλλο ἢ ἑξάφυλλο δὲν βρέθηκε στὸ βόρειο νεκροταφεῖο τῆς Κορίνθου. Βλ. *Corinth* XIII 114.

Ὁ τελευταῖος δεξιά, μικροῦ μεγέθους ἀρύβαλλος, ἀνήκει στοὺς κοσμημένους μὲ σειρὰ ἀσπιδοφόρων ὁπλιτῶν (πίν. 72.2<ια>, 71.4<δ>), ἀρ. 4934. Λείπει τὸ μισὸ τῆς στεφάνης. Ὕψ. 0.05 μ., διάμ. στομίου 0.037 μ. Κορινθιακὸς πηλός, γάνωμα καστανομέλανο, ἐξίτηλο κατὰ τόπους. Ἐπίθετο ἰῶδες). Στὴ στεφάνη ὁμόκεντροι ταινιόσχημοι κύκλοι, στὴν κάθετη ἐπιφάνειά της ταινία. Στὸν ὦμο τὰ γνωστὰ φυλλάρια καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτὰ καὶ τὴν κύρια παράσταση δύο δακτύλιοι. Τρεῖς ἀσπιδοφόροι προχωροῦν πρὸς τὰ δεξιά. Ὁ ὀμφαλὸς τῶν ἀσπίδων, ὁ ὁποῖος διακρίνεται μὲ ἐγχάρακτη γραμμή, γεμίζεται μὲ ἰῶδες χρῶμα. Στὴν ἐπίκυρτη βάση τέσσερις ὁμόκεντροι κύκλοι.

Ἕνας, ἐπίσης μικρός, σφαιρικὸς ἀρύβαλλος φέρει παράσταση λέοντος, ποὺ βαδίζει πρὸς τὰ ἀριστερά (ἀρ. 4950. Λείπει μικρὸ τμῆμα τῆς στεφάνης. Ὕψ. 0.06 μ., διάμ. στεφάνης 0.04 μ. Πηλὸς καστανόχρωμος, γάνωμα μελανό, ἐξίτηλο. Χρήση χάραξης καὶ ἰώδους ἐπίθετου χρώματος). Στὴ στεφάνη, μεταξὺ δύο ζευγῶν ὁμόκεντρων δακτυλίων, ἐγκάρσια γραμμίδια· στὴν κάθετη ἐπιφάνειά της ταινία μὲ γάνωμα. Στὸν ὦμο τὸ σύνηθες φυλλοειδὲς κόσμημα καὶ ἀπὸ κάτω δύο περιθέουσες ταινίες. Στὴν ἐπίκυρτη βάση ἕξι ὁμόκεντροι δακτύλιοι. Εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 112 (1 φωτ.) μαζὶ μὲ τέσσερις ἀρυβάλλους μὲ τετράφυλλο καὶ μεγάλους δικτυωτοὺς ρόμβους.

Ὁ τελευταῖος ἀπὸ τοὺς ἐδῶ παρουσιαζομένους σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους φέρει παράσταση σὲ σκιαγραφία δύο ἱππέων σὲ καλπασμὸ πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ βρυχώμενου λέοντος μεταξύ τους. Τὸ σῶμα τῶν ἵππων πολὺ ἐπίμηκες κατὰ τρόπο ἐντελῶς ἀφύσικο (παράσταση κυνηγίου ἀγρίων ζώων; Πίν. 71.1<β>, 2, 4<γ>, ἀρ. 4933. Λείπει μεγάλο μέρος τῆς στεφάνης. Ὕψ. 0.073 μ. Γάνωμα καστανέρυθρο. Στὴ στεφάνη ὁμόκεντροι δακτύλιοι. Στὴν ἐπίκυρτη βάση ταινιόσχημος δακτύλιος καὶ στὸ κέντρο δύο ὁμόκεντροι κυκλίσκοι. Μὲ παρεμφερὲς διακοσμητικὸ πνεῦμα ἀποδίδεται πομπὴ ἱππέων σὲ σκιαγραφία σὲ πυξίδα στὸ Amyx, *CVP* 256 πίν. 110, 2, τοῦ β' τετάρτου). Δύο ἀρυβάλλους μὲ παράσταση σὲ σκιαγραφία μᾶς ἔδωσε καὶ ὁ ΚΚ/64, ἀνωτ. πίν. 62.3, 63.1-4.

Ἡ μικρὴ λεκάνη τοῦ Ζωγράφου τοῦ Πόλου ἔχει ἤδη ἀπεικονισθεῖ (βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 31, 1976, Β, 121 σημ. 36 πίν. 92δ· τῆς ἴδιας, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 12· τῆς ἴδιας, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 113 (1 φωτ.). Πίν. 72.1, ἀρ. 5096. Ἀκέραιη, μὲ συγκολλημένες μόνον τὶς ταινιόσχημες, σὲ σχῆμα Ω λαβές. Ὕψ. 0.05 μ., διάμ. στεφάνης 0.134 μ., διάμ. βάσης 0.042 μ. Πηλὸς συμπαγής, καστανόχρωμος. Γάνωμα καστανομέλανο, ἀραιωμένο σὲ ἐρυθρό· ἐπίθετο ἰῶδες). Ἡ στεφάνη, ἡ ὁποία προεξέχει τοῦ χείλους, κοσμεῖται μὲ δύο σειρὲς μελανῶν στιγμῶν. Τὸ ἐσωτερικὸ καλύπτεται μὲ καστανομέλανο γάνωμα καὶ κοσμεῖται μὲ δύο σὲ ἀπόσταση ζεύγη ταινιῶν μὲ ἰῶδες. Ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ λοξότμητη ἐπιφάνεια τοῦ δακτυλίου τῆς βάσης καλύπτεται μὲ γάνωμα ἐρυθρῆς ἀπόχρωσης. Στὴ μιὰ πλευρὰ δύο ἀντωπὲς σειρῆνες δορυφοροῦν ἀνθεμωτὸ κόσμημα ἀπὸ ἀντίνωτα ἀνθέμιο καὶ λωτός· στὴν ἄλλη πλευρά, γύρω ἀπὸ τὸ ἴδιο κόσμημα δύο ἀντωπὲς

σφίγγες. Τὰ σώματα πολὺ ἐπιμήκη. Εὐρεία χρήση ἐγχάραξης. Οἱ ἡμισφαιρικοὶ πόλοι, ὡς συνήθως, γεμίζονται μὲ δικτυωτό. Τὸ ἡμικυκλικοῦ περιγράμματος ἀνθέμιο μὲ τὴν πολλὴ ἐγχάραξη ἀποδίδεται, ὅπως σὲ θραῦσμα λεκάνης τοῦ ἴδιου ζωγράφου στὸ *Agora* XXIII 318 κἑ. ἀρ. 1868 πίν. 119. Γιὰ ἄλλες δύο μικρὲς λεκάνες τοῦ ζωγράφου τοῦ Πόλου ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία βλ. Andreiomenou, Bronze Jewellery 81 σημ. 7 εἰκ. 1· τῆς ἴδιας, Ἐργαστ. Ἀκραιφίας 119, σημ. 395 ἀρ. 10.1 πίν. 5.4 (ΜΩΡ/2). Αὐτόθι σ. 126 σημ. 407 ἀρ. 13.6 πίν. 7.3 δημοσιεύεται καὶ ἕνας ἀμφορίσκος τοῦ ἴδιου ζωγράφου (MAK/VIII).

Τὸ μὲ βαριὲς ἀναλογίες ἀττικό, ἐλλιπὲς κατὰ τὸ πῶμα, ἐξάλειπτρο (ἀρ. 4930, πίν. 71.4<β>,6, ὕψ. 0.08 μ., διάμ. κορμοῦ 0.15 μ.) ἀνήκει στὸν τύπο Α καὶ ἐκπροσωπεῖ τὸ πρωιμότατο στάδιο τοῦ σχήματος. Τὸ προχωρημένο στάδιο τοῦ τύπου Β τὸ βλέπομε στὸν τάφο Β/69, κατωτ. σ. 218 πίν. 103.2<α>, <γ>, τοῦ α΄ τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. Ἀπὸ τὰ συνεικονιζόμενα, διακρίνομε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο μελαμβαφεῖς κανθαρίσκους (ἀρ. 5094, πίν. 71.3,4<α>, ὕψ. 0.052 μ., διάμ. χείλ. 0.07 μ.), οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦνται ἐπαρκῶς στοὺς τάφους τοῦ β΄ τετάρτου τῆς Ἀκραιφίας, καὶ τὸν ταινιωτὸ σφαιρικὸ ἀρύβαλλο (πίν. 71.4<ε>). Βλ. ἐπίσης τὸ ἀρ. 5093 μικκύλο μελαμβαφὲς κύπελλο (πίν. 71.5, ὕψ. 0.042 μ., διάμ. χείλους 0.072 μ. Εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 114 [1 φωτ.]). Γιὰ μελαμβαφὴ κυπελλίδια ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία βλ. Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 106 κἑ. εἰκ. 1-2 πίν. 7.4.

23. Τάφος Μ/3

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Τὸ ὄρυγμα εἶχε διαστ. 2.30×1.30 μ. Σὲ βάθ. 1.10 μ. ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἐπιφάνεια διαγράφηκαν τὰ ὅρια τοῦ πλάτ. 0.25 μ. ἀναβαθμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δύο μακρὲς πλευρές, περιέτρεχε καὶ τὴν ἀνατολική, στενὴ πλευρά, ἐδῶ ὅμως ἔχοντας μικρότερο πλάτος (πίν. 73.1). Ὁ πυθμένας κατὰ 0.60 μ. βαθύτερος. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν ὅλα τὰ κτερίσματα, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος εὐθὺς ἀμέσως.

Ἀναφέρθηκε ἤδη (ἀνωτ. σ. 8 σημ. 21) ὅτι ὁ Μ/3 περιεῖχε κτερίσματα δύο διαφορετικῶν ἐποχῶν. Τόσο τὰ τρία ἀπὸ τὰ δημοσιευθέντα ἀγγεῖα (Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 13, 2-4 ἀρ. εὑρ. 10630, 10633, 10637), ὅσο καὶ τὰ ἐδῶ παρουσιαζόμενα, τοποθετοῦνται στὴν τελευταία δεκαετία τοῦ αἰώνα, ἐνῶ τὰ ἐντυπωσιακὰ πτηνόμορφα μὲ ἀποστρογγυλεμένα τὰ ἄκρα τῶν βραχιόνων καὶ τὸν κύριο διάκοσμο ἐπάνω στὴν πλατιὰ αὐτὴ ζώνη, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰδώλια, καθὼς καὶ οἱ εἴκοσι δύο σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, οἱ δύο μὲ δακτυλιόσχημη βάση καὶ μία κορινθιακὴ κυλινδρικὴ πυξίδα, ὅλα αὐτὰ χρονολογοῦνται γύρω στὸ 560. Οἱ ἀρύβαλλοι μὲ δακτυλιόσχημη βάση (ἀρ. 8593-94) μιμοῦνται τὴ διακόσμηση τῶν σφαιρικῶν τῆς Ὁμάδας τῆς Ποδοσφαίρας. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ὑπ᾽ ἀρ. 8590 ἀρύβαλλο, ποὺ φέρει πεντάφυλλο μὲ βαθὺ ἰῶδες στὰ φύλλα, ὅλοι οἱ ἄλλοι σφαιρικοί (ἀρ. 6113-17, 6121-23, 6145-49, 8589, 8591) κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ ὡραίους δικτυωτοὺς ρόμβους.

Ἀγγεῖα

Πίν. 73.2<α>, ἀρ. 8595. Μελανόμορφη λήκυθος, μὲ συγκολλημένο τὸν λαιμό, ὁλόκληρη.

Ὕψ. 0.132, διάμ. στομίου 0.042 μ., διάμ. βάσης 0.044 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος· γάνωμα καστανομέλανο. Βάση ὑπόκοιλη. Στὸν ὦμο ἀνθέμιο μεταξὺ δύο φύλλων κισσοῦ. Τρεῖς ἱματιοφοροῦσες μορφές. Πίν. 73.2<β>, ἀρ. εὑρ. 8119. Μελαμβαφὴς ἀμφορίσκος μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο στὸν λαιμό, ἀκέραιος, ὕψ. 0.096 μ. Τὸ μικκύλο αὐτὸ ἀγγεῖο πρέπει νὰ εἶναι βοιωτικοῦ ἐργαστηρίου, ἐπειδὴ τὸ κόσμημα τῶν ἀντίνωτων φύλλων κισσοῦ ἀπαντᾶ καὶ σὲ μεγάλα βοιωτικὰ ἀγγεῖα τῆς ἐποχῆς, καλάθους, μελανόμορφες λεκάνες κ.ἄ. (βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 40, 1985, Β, 149 σημ. 13 πίν. 46γ, τοῦ τέλους τοῦ 6ου αἰ.). Ὁ ἀρ. 10634 πίν. 73.4<α>, σκύφος-κοτύλη εἶναι ἐπείσακτος ἀπὸ τὴν Ἐρέτρια. Τὸ συμπεραίνομε ἀπὸ τὸ ὅτι, ἐνῶ ἀπὸ τὶς μεγάλες ἀνασκαφές μας στὴν Ἀκραιφία καὶ στὴν Τάναγρα ἐλάχιστα δείγματα σκύφων αὐτοῦ τοῦ τύπου ἔχομε, οἱ ἀνασκαφές μας στὴν Ἐρέτρια μᾶς ἔδωσαν μεγάλες ποσότητες θραυσμάτων ὅμοιων σκύφων. (Συγκολλημένος· λείπουν μικρὰ τμήματα τοῦ κορμοῦ. Ὕψ. 0.096 μ., διάμ. χείλους 0.138 μ., διάμ. βάσης 0.066 μ. Πηλὸς ἄριστος, καστανός. Ὁλόκληρο τὸ ἐσωτερικὸ μελαμβαφές. Γιὰ τοὺς σκύφους τῆς Ἐρέτριας βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΑΑΑ* 7, 1974, 243 εἰκ. 12 καὶ σ. 240-241.) Ἄφθονους τέτοιους σκύφους ἔχομε καὶ ἀπὸ τὸ Θεσμοφόριον τῆς Ἐρέτριας, ποὺ τὸ ἀνέσκαψε ὁ Κ. Δαβάρας. Γιὰ παρεμφερὴ σκύφο ἀπὸ τὴ Ριτσώνα βλ. Ure, *Sixth* 25 ἀρ. 102.43 πίν. 8. Τὸ ἀρ. 10635, πίν. 73.4<β> σκυφίδιο (Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.036 μ., διάμ. χείλους 0.073 μ. Πηλὸς φωτεινοῦ καστανοῦ. Τὸ ἐσωτερικὸ καλύπτεται μὲ γάνωμα ἀπὸ μελανὸ ὡς φωτεινὸ καστανό. Ὁ ἐξωτερικὸς διάκοσμος μὲ καστανέρυθρο γάνωμα) ἴσως καὶ αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἐρέτρια.

Ἡ μικκύλη ἀνθεμωτὴ σκυφοκύλικα, μὲ ἄφθονη χρήση ἰώδους καὶ λευκοῦ, εἶναι ἀττική (πίν. 73.3<α>,4<δ>, ἀρ. 10626. Λείπει τμῆμα τοῦ χείλους. Ὕψ. 0.053 μ., διάμ. χείλους 0.092 μ., διάμ. βάσης 0.043 μ. Πηλὸς καστανός. Γάνωμα μελανό, στιλπνό, καλύπτει ὁλόκληρο τὸ ἐσωτερικό. Μὲ ἰῶδες ἀποδίδονται τὰ μεταξὺ τῶν ἀνθεμίων ρόπαλα, μὲ λευκὸ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πλοχμοῦ, δηλαδὴ τῶν τυποποιημένων ἑλίκων τῶν ἀνθεμίων). Ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ ἐπίσης εἰσήχθησαν, τόσο τὸ ἐξωτερικὰ φωτεινοῦ βάθους μόνωτο λοπαδόσχημο κυάθιο, ὅσο καὶ τὸ γραπτὸ σφονδύλιο μὲ τὸν ὀκτάφυλλο ρόδακα στὴ βάση του καὶ τὶς ἐπιμήκεις γλῶσσες στὴν κωνικὴ ἐπιφάνειά του, ποὺ ἀποδίδονται μὲ γάνωμα καὶ μὲ ἰῶδες ἐναλλάξ (πίν. 73.3<δ>, ἀρ. 10631. Μόνωτο κυάθιο, συγκολλημένο, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.030 μ., διάμ. χείλους 0.10 μ., διάμ. βάσης 0.056 μ. Πηλὸς φωτεινοῦ καστανοῦ, μὲ λειασμένη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό. Ὁλόκληρο τὸ ἐσωτερικὸ μελαμβαφές. Ἄριστης τεχνικῆς. Πίν. 73.3<ε>, χωρὶς ἀριθμό. Γιὰ παρεμφερὴ βλ. Br. Sparkes - L. Talcott, *Pots and Pans of Classical Athens*, 1970, εἰκ. 57).

Ἡ ὑψίπους τετράωτος κύλιξ ἀνήκει στὴν Τάξη ΙΙ τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνά (πίν. 73.3<γ>, ἀρ. 10632. Λείπει τὸ πόδι καὶ ἡ μία ἀπὸ τὶς λαβές. Σωζ. ὕψ. 0.08 μ., διάμ. στεφάνης 0.183 μ. Πηλὸς καστανοκίτρινος· γάνωμα φωτεινοῦ καστανοῦ, ἰῶδες χρῶμα γιὰ τὴ μία τῶν ἐξωτερικῶν ταινιῶν. Στὸ ἐσωτερικὸ δύο σὲ ἀποστάσεις ταινίες μὲ γάνωμα. Στὴ στεφάνη συστήματα ἐγκάρσιων γραμμιδίων, ποὺ συνεχίζουν στὴ ζώνη τῶν λαβῶν. Ὅμοια συστήματα καὶ στὶς ταινιόσχημες λαβές). Οἱ κύλικες τῆς Τάξεως ΙΙ (Class II) ἀφθονοῦν στοὺς τάφους τῆς Ριτσώνας, ἐνῶ ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία ἀπουσιάζουν σχεδὸν ἐντελῶς. Ἐκεῖ ὁ ρυθμὸς αὐτὸς τῆς πολυχρωμίας, δηλαδὴ τῆς διακόσμησης τῆς λευκῆς ἐπιχρισμένης ἐπιφάνειας μὲ ἐρυθρό, μελανό, ἰῶδες καὶ ἐνίοτε καὶ κίτρινο χρῶμα ἀπαντᾶ κυρίως στοὺς καλαθίσκους (βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1992, 132 κέ. σημ. 48 εἰκ. 5).

Γιὰ τὰ μικκύλα βοιωτικὰ ἀγγεῖα τοῦ ρυθμοῦ τῆς πολυχρωμίας βλ. τὰ σχόλια στὴν ἀρ. 10154 μικκύλη μεσόμφαλο φιάλη τοῦ ἑλληνιστικοῦ Β/5, κατωτ. πίν. 138.3<ε>, σ. 247.

Εἰδώλια

Ἱππεῖς καὶ ἵπποι. Ἀπὸ τὰ ἕξι εἰδώλια τὰ δύο εἶναι ἱππεῖς καὶ ἀπὸ αὐτοὺς πάλι ὁ μικκύλος ἀνήκει στὴν τεχνικὴ Β (πίν. 74.5<β>, ἀρ. 5381. Συγκολλημένος, λείπουν τὰ χέρια, τὰ πόδια καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ ἀναβάτη καὶ τὸ κεφάλι τοῦ ζώου. Ὕψ. 0.08 μ., μῆκ. 0.078 μ. Πηλὸς καθαρός, συμπαγής, κιτρινέρυθρος. Ὁλόκληρος καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Ὁ ταινιόσχημος διάκοσμος μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα· μὲ κίτρινο ἀποδίδεται ταινία στὸ μέσο τοῦ ὕψους τοῦ στήθους). Τὰ ὑπόλοιπα εἰδώλια κατὰ τὴν τεχνικὴ Α. Ὁ δεύτερος ἱππέας (πίν. 74.5<α>, ἀρ. 5382. Συγκολλημένος· λείπει τὸ πρόσθιο τμῆμα τῆς κεφαλῆς. Ὕψ. 0.104 μ., σωζ. μῆκ. 0.108 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, ἀμμώδους ὑφῆς, εὔθρυπτος. Γάνωμα μελανὸ) κατατάσσεται στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 7.

Σανιδόσχημα πτηνόμορφα. Παρὰ τὴ μεγάλη φθορὰ τῆς ἐπιφάνειάς του, τὸ συνεικονιζόμενο πτηνόμορφο μὲ τὰ ὑπολείμματα τοῦ διακόσμου ποὺ διασώζει, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὸ συγκρίνομε μὲ τὰ δύο πτηνόμορφα τοῦ Ε/14, ἀνωτ. πίν. 69.1-2, 3-4, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 7 (πίν. 74.5<γ>, ἀρ. 5383. Συγκολλημένο στὸν λαιμό, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.144 μ., ἄνοιγμα χεριῶν 0.080 μ., μῆκ. βάσης 0.058 μ., πλάτ. βάσης 0.03 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, ἀμμώδους ὑφῆς, πολὺ εὔθρυπτος. Γάνωμα μελανέρυθρο, σχεδὸν τελείως ἀπολεπισμένο). Βάση σχεδὸν ἐπίπεδη, χαμηλὸς πόλος μὲ ἐκβάθυνση. Στὴ ζώνη τῶν βραχιόνων τεθλασμένη καὶ στὰ διάκενά της ἀπὸ δύο στιγμές. Στὸ περίζωμα περὶ τὶς ἕξι κυματοειδεῖς, ποὺ κατεβαίνουν ὡς τὸ κράσπεδο τοῦ ἐνδύματος.

Ἀπὸ τὰ τρία πτηνόμορφα τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 6, τὸ πιὸ ἐντυπωσιακὸ ἔχει ἤδη ἀπεικονισθεῖ ἀπὸ τὴ δεξιά του πλευρά (Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 15.1. Ἀρ. 5384, πίν. 74.1-2. Ἀκέραιο, ἄριστης ποιότητας. Ὕψ. 0.210 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.092 μ., μῆκ. βάσης 0.067 μ., πλάτ. βάσης 0.05 μ., ἐκβάθυνση 0.004 μ. Πηλὸς καθαρός, σχετικὰ εὔθρυπτος, κιτρινέρυθρος μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα πορτοκαλόχρωμο, κατὰ τόπους μελανό). Στὴν ἐκβάθυνση τοῦ πόλου ἐγγεγραμμένος σταυρὸς καὶ στὰ τεταρτημόρια ἀπὸ μιὰ παχιὰ στιγμή. Στοὺς ὤμους ἕξι κυματοειδεῖς πλόκαμοι. Συγγενὲς μὲ τὸ ἀρ. 10476 πίν. 76.1-2 τοῦ Σ/51. Βλ. καὶ Winter, Typen 1 σ. 4 ἀρ. 1.

Πολὺ κοντὰ καὶ στὰ δύο αὐτὰ πτηνόμορφα εἶναι τὸ ἑπόμενο εἰδώλιο τοῦ παρόντος τάφου (πίν. 74.3, ἀρ. 5385. Συγκολλημένο ἀπὸ τρία τεμάχια, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.194 μ., ἄνοιγμα χειρῶν 0.088 μ., μῆκ. βάσης 0.062 μ., πλάτ. βάσης 0.042 μ., ἐκβάθυνση 0.006 μ. Πηλὸς καστανέρυθρος, ἄριστος· ἀλείφωμα κίτρινου χρώματος· γάνωμα καστανό, ἐξίτηλο). Μόνο ἡ στεφάνη τοῦ πόλου τονίζεται μὲ γάνωμα· ἡ ἐκβάθυνσή του εἶναι ἐδαφόχρωμη. Ἐξωτερικὰ κοσμεῖται μὲ δύο ταινίες στὴ βάση του καὶ μία λίγο κάτω ἀπὸ τὴ στεφάνη· εἰς τὸ μεταξύ τους διάστημα ζεύγη κάθετων γραμμιδίων. Ὅπως τῶν συνεικονιζομένων εἰδωλίων, ἔτσι καὶ αὐτοῦ ὁ διάκοσμος στὸ κράσπεδο δὲν συνεχίζει στὴν πίσω πλευρά. Οἱ πλόκαμοι καὶ τὰ μάτια ἀποδίδονται ὅπως καὶ στὸ προηγούμενο πτηνόμορφο εἰδώλιο.

Τὸ τρίτο πτηνόμορφο τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 6 ἔχει τὸν ἐξίτηλο διάκοσμό του λιτότερο, λόγω τοῦ μικροτέρου του μεγέθους (πίν. 74.4, ἀρ. 5380. Συγκολλημένο στὴν ἔλικα καὶ τό

«πρόσωπο». Ὕψ. 0.170 μ., ἄνοιγμα χεριῶν 0.073 μ., μῆκ. βάσης 0.056 μ., πλάτ. βάσης 0.043 μ., ἐκβάθυνση 0.006 μ. Πηλὸς καὶ χρώματα ὅμοια μὲ τοῦ προηγούμενου εἰδωλίου). Ἡ ἐκβάθυνση τοῦ πόλου κοσμεῖται, ὅπως καὶ ἐκείνη τοῦ ἐντυπωσιακοῦ ἀρ. 5384 πίν. 74.1-2 εἰδωλίου, δηλαδὴ μὲ ἐγγεγραμμένο σταυρὸ καὶ τέσσερις παχιὲς στιγμὲς στὰ τεταρτημόρια. Πρβ. καὶ τὸ πτηνόμορφο τοῦ Σ/51, πίν. 76.1-2. Ὁ πλοχμὸς στὴ ζώνη τῶν βραχιόνων ἐδῶ σχηματίσθηκε μὲ μονή, ἀλλὰ παχιὰ γραμμὴ καὶ χωρὶς ὀφθαλμούς. Ἐπίσης, κάτω ἀπὸ τὴν κύρια αὐτὴ διακοσμητικὴ ζώνη, δὲν φέρει δεύτερη ἢ καὶ τρίτη ὁριζόντια ταινία μὲ μαίανδρο ἢ ἄλλο διακοσμητικὸ θέμα, ὅπως τὰ τρία προαναφερθέντα.

24. Τάφος Σ/51

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (σχ. 38). Μῆκ. 2.30 μ., πλάτ. ὀρύγματος 1.30 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.70 μ. Τὸ βάθος τοῦ ἀναβαθμοῦ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους εἶναι 1.40 μ., τοῦ πυθμένα 2.10 μ. Ἴσως λόγω τοῦ μεγάλου αὐτοῦ βάθους ὁ τάφος, μὲ τὰ κτερίσματα τῶν περὶ τὸ 560 χρόνων, ἔμεινε ἀσύλητος. Ἀπὸ τὴν ἐπίχωσή του περισυλλέχθηκαν σὲ θραύσματα ἀρκετὰ ἀγγεῖα, κυρίως μελαμβαφή, ποὺ χρονολογοῦνται στὴν τελευταία εἰκοσαετία τοῦ αἰώνα (ἀρ. εὑρ. 10308-10317· μελαμβαφεῖς κανθαρίσκοι, ποὺ κοσμοῦνται κατὰ περίπτωση μὲ ἰώδεις ταινίες στὸν κορμὸ καὶ λευκὲς σταγόνες στὸν πλαστικὰ τονιζόμενο ὑποτυπώδη ὦμο. Ἀρ. 10305· μελαμβαφὴς σκύφος. Ἀρ. 10306· μελαμβαφὴς σκύφος μὲ ἐδαφόχρωμη ταινία στὸ ὕψος τῶν λαβῶν, ποὺ κοσμεῖται μὲ σειρὰ φύλλων [γιὰ τὸ διακοσμητικὸ πνεῦμα πρβ. Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994, 201 σημ. 137 εἰκ. 65β-66]. Ἀρ. 10307· σκύφος μὲ μελαμβαφὲς ἐσωτερικὸ καὶ ἐδαφόχρωμο ἐξωτερικὸ μὲ λεία ἐπιδερμίδα, ποὺ κοσμεῖται μὲ μελανὲς ταινίες). Αὐτὰ τὰ ἀγγεῖα ἀσφαλῶς θὰ προέρχονται ἀπὸ κάποιο παρακείμενο τάφο, ποὺ καὶ αὐτὸς θὰ ἀναμοχλεύθηκε ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους, τὸ περιεχόμενό του ὅμως θὰ κρίθηκε ὡς ἄνευ ἀξίας καὶ θὰ διασκορπίσθηκε στοὺς γύρω λάκκους.

Εἰδώλια

Σανιδόσχημα: Ἀπὸ τὸ ἄθικτο στρῶμα τοῦ κυρίως τάφου, τῶν περὶ τὸ 560 χρόνων, προέρχονται ἡ ὑπ' ἀρ. 10304 κορινθιακὴ κοτυλίσκη, σαράντα σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (ἀρ. 10266-10303 καὶ 10318-10320· ὅλοι κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους) καὶ δέκα εἰδώλια, ὅλα τῆς τεχνικῆς Α. Μόνο ἕνα εἶναι σανιδόσχημο· τὰ ὑπόλοιπα εἶναι ἱππεῖς καὶ ἵπποι. Τὸ πτηνόμορφο, τὸ ὁποῖο εἰκονίζεται κατ' ἐνώπιον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ πλάγια στὸ Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 15.4, 117 φωτ. ἀρ. 21.1 (αὐτόθι φωτ. ἀρ. 21.2,3 εἰκονίζονται καὶ οἱ δύο ἀκολουθοῦντες ἵπποι τοῦ τάφου) ἀνήκει στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 6 καὶ εἶναι συγγενὲς μὲ τὸ ἐπίσης ἐντυπωσιακὸ τοῦ Μ/3 πίν. 74.1-2. (Πίν. 76.1-2, ἀρ. 10476. Συγκολλημένο, ἐλλιπὲς σὲ τρία σημεῖα. Ὕψ. 0.197 μ., ἄνοιγμα χεριῶν 0.084 μ. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη, λειασμένη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ καστανό.) Ἕξι λεπτοὶ κυματοειδεῖς πλόκαμοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ δύο πέφτουν στὰ πλάγια. Ἡ ἐκβάθυνση τοῦ πόλου κοσμεῖται μὲ ἐγγεγραμμένο σταυρὸ καὶ τέσσερις στιγμὲς στὰ τεταρτημόρια, ὅπως καὶ οἱ πόλοι δύο τῶν πτηνόμορφων τοῦ Μ/3 πίν. 74.1-2, 4. Μὲ τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ

δύο αὐτὰ εἰδώλια τὸ παρὸν τοῦ Σ/51 ἔχει κοινὸ καὶ τὸν διάκοσμο στὴν ἀποφυγὴ τοῦ ἐνδύματος ἀπὸ σκιασμένα δισκάρια, ποὺ ἐναλλάσσονται μὲ ζεύγη γραμμῶν σὲ πλαισίωση (σὰν τρίγλυφα καὶ μετόπες, κοσμούμενες μὲ στρογγυλὲς ἀσπίδες. Ὅμοιος ὁ διάκοσμος καὶ σὲ ἄλλο πτηνόμορφο τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 6 στὸ Grace, *Arch. Sculpt.* εἰκ. 14).

Ἱππεῖς καὶ ἵπποι. Οἱ συνεικονιζόμενοι δύο, ὅμοιοι μεταξύ τους, ἵπποι εἶναι ἄριστης ποιότητας καί, ἂν καὶ δύο, συνιστοῦν ἅπαξ (Hapax) (πίν. 77.1<α>, ἔγχρ. πίν. ΙΙΙ.2<α>, ἀρ. 10480. Λείπει τὸ ἀριστερὸ πίσω πόδι καὶ μέρος τῆς οὐρᾶς. Ὕψ. 0.126 μ., σωζ. μῆκ. 0.127 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, συμπαγής, ἄριστα ὀπτημένος· ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα. Γάνωμα μελανό). Ἡ οὐρὰ καὶ τὰ πόδια κοσμοῦνται μὲ τρεῖς παχιὲς κάθετες. Στὸ στῆθος τρεῖς ὁριζόντιες ταινίες καὶ στὴ ράχη τρεῖς ἐγκάρσιες σκιασμένες ἐλλείψεις, ἀκολουθούμενες ἀπὸ ἐγκάρσια ταινία στὴ γένεση τῆς οὐρᾶς. Ὅμοιος ὁ διάκοσμος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἵππου (πίν. 77.1<β>, ἔγχρ. πίν. ΙΙΙ.2<β>, ἀρ. 10479. Τὸ κεφάλι τοῦ ζώου συγκολλήθηκε ἐκ τῶν ὑστέρων. Οἱ ἴδιες διαστάσεις, τὰ ἴδια χρώματα, ὁ ἴδιος πηλός). Τὸ περίγραμμα καὶ ἡ ἀσυνήθιστη διακόσμησή τους μᾶς ὁδήγησαν νὰ τοὺς συνδέσομε μὲ ἐλάχιστους ἀκόμη ἵππους, ποὺ φέρουν ἐπιμήκεις ὁριζόντιες στὸν κορμὸ καὶ κάθετες στὰ πόδια καὶ στὴν οὐρά, καὶ νὰ σχηματίσομε ἔτσι τὴ μικρὴ Τάναγρα/Ὁμάδα 3. Ὁ τρίτος ἵππος τοῦ τάφου ἀνήκει στὴν πολυπληθὴ Τάναγρα/Ὁμάδα 5, ἡ ὁποία ὅμως μέχρι τώρα μᾶς εἶχε δώσει μόνο ἱππεῖς. Βλ. τὸν ΠΠ2 Ὁμάδα 5 (πίν. 76.3<γ>, ἀρ. 10483. Συγκολλημένος στὴν οὐρά. Ὕψ. 0.125 μ., μῆκ. 0.122 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, εὔθρυπτος· καστανόφαιη ἐπιδερμίδα, γάνωμα μελανό). Μεγάλο στρογγυλὸ μάτι μὲ στιγμὴ στὸ κέντρο. Στὸ ρύγχος ἱμάντες χαλινοῦ. Στὸ στῆθος δύο ὁριζόντιες, οἱ ὁποῖες συνδέονται μὲ κάθετες γραμμές. Ἡ παχιὰ γραμμή, ἡ ὁποία τονίζει τὴ χαίτη, κατεβαίνει καὶ κατὰ μῆκος τῆς ράχης καὶ συνεχίζει ὡς τὴν ἄκρη τῆς οὐρᾶς, τεμνόμενη σ' ὅλη της τὴ διαδρομὴ ἀπὸ ἐγκάρσιες γραμμές. Αὐτὸς ὁ συνεχὴς διάκοσμος ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἵππος δὲν ἔφερε ἀναβάτη.

Ἀπὸ τοὺς ἱππεῖς ὁ ἕνας εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐνταχθεῖ σὲ ὁμάδα, ἐπειδὴ ὁ γραμμικὸς διάκοσμός του ἔχει τελείως ἀπολεπισθεῖ (πίν. 76.3<δ>, ἀρ. 10478. Λείπει τὸ πίσω δεξιὸ πόδι καὶ ἡ οὐρά. Ὕψ. 0.123 μ., μῆκ. 0.106 μ. Πηλὸς συμπαγέστατος, καστανέρυθρος, μὲ φαιὰ ἐπιδερμίδα. Γάνωμα μελανό, τελείως ἀπολεπισμένο). Στὸ στῆθος διαγράφονται ἀχνὰ πέντε ὁριζόντιες ταινίες. Ἴσως κοντὰ στὴν Ὁμάδα 5. Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τὸ σκιάδιο, ποὺ τὸ συναντᾶμε συνήθως σὲ εὔσωμους, καλὰ διαπλασμένους ἱππεῖς, τῶν περὶ τὸ 500 χρόνων. Βλ. τὸν ἱππέα τοῦ ΚΚ/135 κατωτ. πίν. 102.3<α-β>. Οἱ ὑπόλοιποι πέντε ἱππεῖς – καὶ μόνον αὐτοὶ – συγκροτοῦν τὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 6. Οἱ δύο πρῶτοι ἔχουν ἤδη ἀπεικονισθεῖ (Andreiomenou, Tanagra 116 ἀρ. φωτ. 17.1-2. Ἀρ. 10484, πίν. 75.1-2. Ἄριστης διατήρησης. Λείπει τμῆμα τῆς οὐρᾶς καὶ τὸ ἄκρο τοῦ δεξιοῦ μπροστινοῦ ποδιοῦ. Ὕψ. 0.122 μ., σωζ. μῆκ. 0.098 μ. Πηλὸς συμπαγής, ἄριστης ὄπτησης, κίτρινος, μὲ κιτρινέρυθρο ἀλείφωμα. Γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ καστανόξανθο. Στὴ ράχη καὶ στὴν οὐρὰ ἰχθυάκανθα. Στὴ ράχη τοῦ ἱππέα τρεῖς ὁριζόντιοι ἱμάντες. Ἀρ. 10477, πίν. 75.3-4. Ὅμοιος. Λείπει ὁ ἀναβάτης καὶ τὸ πρόσθιο τῆς κεφαλῆς τοῦ ἵππου. Συγκολλημένο. Ὕψ. 0.146 μ., μῆκ. 0.118 μ. Πηλὸς καθαρός, κεραμόχρωμος, εὔθρυπτος. Ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα). Οἱ ἄλλοι τρεῖς ἱππεῖς ἔχουν μὲν ἐξίτηλο τὸν διάκοσμο, τὰ ὑπολείμματά του ὅμως μᾶς ὁδηγοῦν πολὺ κοντὰ στὸν πρῶτο ἱππέα τῆς ὁμάδας, ἀνωτ. πίν. 75.1-2. Ὅμοια ἀποδίδονται τὰ μάτια τοῦ

ἵππου, ἡ χαίτη, ἡ οὐρὰ καὶ κοσμοῦνται τὸ στῆθος καὶ τὰ σκέλη, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀναβάτης (ἀρ. 10482, πίν. 75.5. Συγκολλημένος, λείπει τὸ μισὸ τῆς οὐρᾶς καὶ τοῦ δεξιοῦ πίσω σκέλους. Ἀρ. 10481, πίν. 76.3<α>. Λείπει τὸ κεφάλι τοῦ ἵππου. Σωζ. ὕψ. 0.116 μ., μῆκ. 0.103 μ. Πηλὸς κίτρινος, σὰν πορσελάνη· ὑπολείμματα κιτρινέρυθρου γανώματος. Ἀρ. 10498, πίν. 76.3<β>. Λείπει ὁ ἀναβάτης καὶ τὸ κεφάλι μὲ τμῆμα τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἵππου. Μῆκ. 0.115 μ. Ὅμοιος σὰν πορσελάνη πηλός, ὑπολείμματα ζωηροῦ μελανοῦ γανώματος).

24Α. Τάφος Ι/15

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, τῶν 570-560 χρόνων. Στὸν σὲ βάθ. 2.20 μ. πυθμένα του βρέθηκαν στὴ θέση τους ἀγγεῖα, μεταξὺ τῶν ὁποίων σαράντα πέντε σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι καὶ δύο εἰδώλια, τὸ ὑπ' ἀρ. 5342 σανιδόσχημο καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 5343 ἱππέας. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς σφαιρικούς, ὁ τάφος περιεῖχε δύο ἀκόμη ἀρυβάλλους. Ὁ ἕνας ἀνήκει στὸν συνήθη τύπο μὲ δακτυλιόσχημη βάση καὶ φέρει παράσταση σειρήνας κατὰ κρόταφο πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ἀντωποῦ ὑδρόβιου πτηνοῦ (ἀρ. 6039. Ὕψ. 0.087 μ., διάμ. βάσης 0.054 μ. Γάνωμα μελανό, ἀραιούμενο σὲ καστανέρυθρο. Χρήση ἰώδους). Ὁ ἄλλος, ποὺ θὰ χαρακτηριζόταν μᾶλλον ὡς ἀρυβαλλοειδὴς οἰνοχόη μὲ ἐπίπεδη βάση (ἀρ. 10332. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη, μὲ μεγάλες φθορὲς στὴ μιὰ πλευρά. Ὕψ. 0.12 μ., διάμ. στεφάνη, 0.067 μ., διάμ. βάσης 0.127 μ. Γάνωμα καστανομέλανο μὲ ἀπολεπίσματα. Χρήση ἰώδους), ἀνήκει στὰ σπάνια σχήματα. Ἀπὸ τὴν παράσταση ζωφόρου διατηρεῖται λιοντάρι πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ μπροστὰ ἀπὸ αὐτὸ ὑδρόβιο πτηνὸ μὲ ἀνοιγμένες τὶς πτέρυγες· πιθανὸν ὑδρόβιο πτηνὸ νὰ ὑπῆρχε καὶ πίσω ἀπὸ τὸ λιοντάρι· ὑπολείμματα πάνθηρα. Ὁ τάφος δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 127-135 (12 φωτογρ. ὑπὸ ἐκτύπωση).

24Β. Τάφος ΚΚ/60

Τὸ ὑπ' ἀρ. 15867 εἰδώλιον τοῦ εὐτραφοῦς ἵππου μὲ ἀναβάτη δημοσιεύεται ἀνωτ. σ. 21 κἑ. σημ. 75-76 πίν. 6.1-2, ἔγχρ. πίν. ΙΙ.3.

25. Τάφος Ε/9β

Λακκοειδής, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἀσύλητος. Διαστ. 2.10×0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.80 μ. Βρέθηκαν κατὰ χώραν, μαζὶ μὲ λίγα ὀστά, τὸ ὑπ' ἀρ. 16796 σιδερένιο καρφί, τέσσερα εἰδώλια (πίν. 79) καὶ τὰ ἑξῆς ἀγγεῖα.

Ἀγγεῖα

Εἴκοσι ἕνας σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (ἀρ. 8840-8860), ἕνας μεγαλύτερου μεγέθους ἀρύβαλλος μὲ δακτυλιόσχημη βάση, ὁ ὁποῖος κοσμεῖται μὲ ἀνθεμωτὸ σταυρό, ποὺ καταλαμβάνει ὅλη σχεδὸν τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἀγγείου (πίν. 77.2, ἀρ. 15638. Στὴ στεφάνη παχιὰ ται-

νία, δορυφορούμενη ἀπὸ ζεῦγος λεπτῶν δακτυλίων· κάτω ἀπὸ τὴ λαβὴ χωρὶς διακόσμηση), ἡ συνεικονιζόμενη μεσόμφαλος φιάλη, κορινθιακοῦ ἐργαστηρίου (πίν. 77.3<α-β>,4, ἀρ. 15630. Συγκολλημένη, ὁλόκληρη. Ὕψ. 0.023 μ., διάμ. χείλους 0.114 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος μὲ ὡραία ἐπιδερμίδα. Μὲ ἰῶδες χρῶμα τρεῖς ταινίες στὸ ἐσωτερικὸ καὶ μία στὸ ἐξωτερικό, στὸ ὕψος τοῦ χείλους. Πρβ. *Corinth* XIII 196 τάφος 187.2 πίν. 29 [with pattern decoration], τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ αἰώνα. Γιὰ παρεμφερὴ ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία βλ. Ἀνδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1990, 130 σημ. 58 εἰκ. 16, τοῦ ΚΟΛ/24), ἕνα μελαμβαφὲς κυπελλίδιο καὶ μία μικρὴ ὄλπη ἀβαφής, μὲ λεία ἐπιφάνεια (πίν. 78.1<α>,2, ἀρ. 15631. Συγκολλημένο, ὁλόκληρο. Ὕψ. μὲ τὴ λαβὴ 0.058 μ., διάμ. χείλους 0.062 μ., διάμ. βάσης 0.037 μ. Πίν. 78.1<β>,3, ἀρ. 8863. Ἀκέραιη. Ὕψος μὲ τὴ λαβὴ 0.073 μ., διάμ. κοιλιᾶς 0.066 μ., διάμ. στομίου 0.042 μ.). Ἀπὸ τοὺς σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους οἱ πέντε ἀνήκουν στὴν ὁμάδα τῶν κοσμημένων μὲ πέντε (συχνὰ καὶ μὲ ἕξι· βλ. ἀνωτ. πίν. 72.2<γ,δ>) φύλλα, διατεταγμένα γύρω ἀπὸ κυκλικὸ πυρήνα (πίν. 78.4<α,β,γ,δ,ε>, ἀρ. 8857, 8856, 8859, 8858, 8860. Κατ' ἐξαίρεση τὰ φύλλα στὸν ἀρ. 8859 ἔχουν ἐλαττωθεῖ σὲ τέσσερα).

Οἱ ὑπόλοιποι δεκαεπτὰ ἀρύβαλλοι φέρουν τετράφυλλο μὲ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιμελοῦς ἐργασίας (πίν. 78.5<α,β,γ,δ,ε>, ἀρ. 8840, 8841, 8842, 8844, 8843. Ὅλων ὁ πηλὸς εἶναι κιτρινοπράσινος, μιὰ πλατιὰ ταινία, ποὺ δορυφορεῖται ἀπὸ δύο λεπτοὺς δακτυλίους, καλύπτει ὁλόκληρη τὴ στεφάνη· κάτω ἀπὸ τὴ λαβὴ δὲν ὑπάρχει διάκοσμος. Δύο ὅμοιοι, ἐπιμελοῦς ἐργασίας, ἀρύβαλλοι δημοσιεύονται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 137 (1 φωτ.). Οἱ ἑπτὰ αὐτοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τὰ συστήματα ὁριζοντίων γραμμῶν μεταξὺ τῶν φύλλων, τὰ ὁποῖα ἀποδίδονται εὐμεγέθη καὶ ὠοειδή, ἀποκλίνουν κάπως ἀπὸ τοὺς τυποποιημένους. Αὐτόθι (στὴν προηγούμενη φωτ.) εἰκονίζονται ἄλλοι τρεῖς σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, τῶν ὁποίων οἱ δύο εἶναι μικροῦ μεγέθους καὶ πλημμελοῦς ἐργασίας καὶ ἕνας μὲ ἐπίπεδη βάση, σχετικῶς μικρός, ποὺ φέρει τὸ κόσμημα τῆς ποδοσφαίρας [foot ball pattern]). Ὁ διάκοσμος δύο μικροτέρου μεγέθους ἀρυβάλλων (πίν. 78.1<δ,ε>) ἀποδόθηκε μὲ γρήγορες πινελιές.

Εἰδώλια

Τὸ μελαμβαφὲς εἰδώλιο ἱππέα (πίν. 79.1<γ>, ἀρ. 5166. Λείπει τὸ δεξιὸ μπροστινὸ πόδι. Ὕψ. 0.115 μ., μῆκ. 0.116 μ. Ἄριστος πηλός, σὰν πορσελάνη. Ἡ εἰκονιζόμενη πλευρὰ τοῦ εἰδωλίου, ἡ οὐρὰ καὶ ἡ ράχη τοῦ ἀναβάτη καλύπτονται μὲ πορτοκαλόχρωμο γάνωμα· στὴν ἄλλη πλευρὰ τὸ γάνωμα διατήρησε τὸ μελανό, στιλπνό του χρῶμα) συνεχίζει τὴν παράδοση τῶν ἱππέων τῶν μεγάλων σειρῶν, ποὺ κτέριζαν τοὺς περὶ τὸ 590-580 π.Χ. τάφους. Στὸ β΄ τρίτο τοῦ αἰώνα οἱ μελαμβαφεῖς ἱππεῖς τοποθετοῦνται στοὺς τάφους μεμονωμένοι (βλ. τοὺς τάφους Ε/16, Ε/14, ΚΚ/119 κ.ἄ.), συνοδευόμενοι ἀπὸ ἱππεῖς φωτεινοῦ βάθους, ὅπως στὸν παρόντα τάφο. Οἱ δύο μικκύλοι ἵπποι του μὲ ἀναβάτη δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς συνήθεις. Πρὸ παντὸς ὁ πρῶτος παρέχει τὴν ἐντύπωση ἀθύρματος, γι' αὐτὸ τὴν Τάναγρα/ Ὁμάδα 13, ὅπου ἀνήκουν, τὴν χαρακτηρίσαμε ὡς Ὁμάδα τῶν Ἀθυρμάτων. Ὁ στικτὸς διάκοσμος στὰ μπροστινὰ πόδια καὶ στὸ στῆθος ἀπαντᾶ καὶ σὲ ἕνα κανονικοῦ μεγέθους εἰδώλιο ἱππέα τοῦ ΚΚ/64 πίν. 59.1-2 (πίν. 79.1<α>, 2<α>, ἀρ. 5144. Λείπει τὸ δεξιὸ πίσω πόδι. Ὕψ. 0.102 μ., μῆκ. 0.098 μ. Κιτρινέρυθρος πηλός, σὰν πορσελάνη μὲ

καστανόφαιη ἐπιδερμίδα. Γάνωμα μελανό, ἐξίτηλο στὴ ράχη τοῦ ἱππέα καὶ στὴ δεξιὰ πλευρὰ τοῦ ἵππου. Φαίνεται ὅτι ὁ ἀναβάτης θὰ καλυπτόταν ὁλόκληρος μὲ γάνωμα). Ἡ ἰδιομορφία τοῦ μικκύλου αὐτοῦ εἰδωλίου συνίσταται κυρίως στὸ ὅτι ὁ ἀναβάτης καὶ τὸ πίσω μέρος τοῦ ζώου εἶναι μελαμβαφή, ἐνῶ τὸ μπροστινὸ μέρος διαποίκιλτο. Ὁ συνεικονιζόμενος, ἐπίσης μικκύλος, ἱππέας ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰ εἰδώλια τῆς μεγάλης κατηγορίας τῶν ριγωτῶν, τὰ ὁποῖα, μαζὶ μὲ τὰ πολυπληθὴ μελαμβαφή, ἐπιχωριάζουν στὴν Τάναγρα (πίν. 79.1<β>, 2<β>, ἀρ. 5145. Λείπει τὸ ρύγχος καὶ ἡ οὐρά. Ὕψ. 0.102 μ., μῆκ. 0.087 μ. Ὅμοιος πηλός· γάνωμα ἐρυθρὸ καὶ κατὰ τόπους καστανομέλανο. Ὁλόκληρο τὸ κεφάλι καὶ τμῆμα τοῦ ὤμου καλύπτεται μὲ γάνωμα, παρέχον τὴν ἐντύπωσιν κράνους· στὴ ράχη καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὴ ζώνη, ποὺ συνεχίζει ἀπὸ τὴν πρόσοψη, μεγάλος ταινιόσχημος κύκλος).

Ὡς πρὸς τὸ πτηνόμορφο, πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι διαθέτει στοιχεῖα δύο ὁμάδων πτηνομόρφων (τῶν Τάναγρα/Ὁμάδων 7 καὶ 8) καὶ συνεπῶς ἀντιπροσωπεύει τὸ πειραματικὸ στάδιο πρὸς τὴ δεύτερη, μεγάλη ὁμάδα τῶν στιβαρῶν τῆς δεκαετίας 550-540 (πίν. 79.3, ἀρ. 5165. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.148 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.07 μ., μῆκ. βάσης 0.058 μ., πλάτ. βάσης 0.028 μ., ἐκβάθυνση 0.005 μ. Πηλὸς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα. Γάνωμα ἐρυθρὸ καὶ μόνο κάτω δεξιὰ καστανομέλανο). Τόσο ἡ βάση, ὅσο καὶ ὁ πόλος, ὑπόκοιλα. Τρεῖς βοστρυχοειδεῖς πλόκαμοι στὴ ράχη, δύο στὰ πλάγια, ποὺ κατεβαίνουν ὣς τὸ ὕψος τῆς μασχάλης. Ἐπιμελοῦς ἐργασίας μὲ ἔντονη δήλωση τῶν ματιῶν. Ἐνῶ ἡ γενικὴ ἐντύπωση φέρνει τὸ εἰδώλιο κοντὰ στὴν πολυπληθὴ ὁμάδα ἐκείνων μὲ στιβαρὲς ἀναλογίες (Ὁμάδα 8), ἡ διακόσμησή του τὸ συνδέει μὲ τὸ ἀρ. 15286 τοῦ ΚΚ/64, ἀνωτ. πίν. 60.1-2 (Ὁμάδα 7). Τὸ χαρακτηρίζομε ὡς παραλλαγὴ Α τῆς Ὁμάδας 7, δηλαδὴ τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 7Α.

Οἱ ἀρύβαλλοι στὸ σύνολό τους χρονολογοῦν τὸν τάφο μᾶλλον στὴ δεκαετία 560-550.

26. Τάφος ΚΚ/77

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό. Τὰ ἐπάνω στρώματα τοῦ ὀρύγματος ἀναμοχλεύθηκαν ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους. Μῆκ. 2.10 μ., πλάτ. 0.65 μ., συν. βάθ. 1.65 μ. Περισυλλέχθηκαν ἀπὸ τὸν πυθμένα εἴκοσι ὀκτὼ ἀρύβαλλοι (οἱ περισσότεροι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους [ἀρ. 15457-68 κ.ἄ.], λίγοι μὲ τὸ κόσμημα τοῦ πενταφύλλου [ἀρ. 15469-71 κ.ἄ.]), ἡ ὑπ' ἀρ. 15493 μικκύλη ὑδρία τῆς κατηγορίας τῆς πολυχρωμίας (ἐπάνω στὸ λευκὸ ἐπίχρισμα περιμετρικοὶ δακτύλιοι μὲ ἐρυθρό, μὲ τὸ ὁποῖο καλύπτεται καὶ ἡ κάθετη λαβὴ) καὶ ἕξι μικκύλοι ἵπποι, οἱ τρεῖς μελαμβαφεῖς, οἱ ὑπόλοιποι φωτεινοῦ βάθους.

Δύο ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τελευταίους φέρουν ἀναβάτη καὶ ἀνήκουν στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 12. Τὸ ἀκέραιο, μὲ ἐξαίρεση τὴν οὐρά, εἰδώλιο ἱππέα (πίν. 80.1<β>, ἀρ. 15870. Ὕψ. 0.075 μ., μῆκ. 0.08 μ. Ἄριστος πηλὸς σὰν πορσελάνη, γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ καστανό. Στὴ ράχη τοῦ ἀναβάτη τέσσερις λοξὲς καὶ δύο ὁριζόντιες γραμμὲς) βρίσκει ἀντίστοιχά του σὲ τάφους τῶν μέσων τοῦ αἰώνα. (Πρβ. Østergaard 127 εἰκ. 20 Group Da.) Στὴν ἴδια ὁμάδα ἀνήκει τὸ ἀριστερά του εἰκονιζόμενο, ἐλλιπὲς κατὰ τὸν ἀναβάτη εἰδώλιο ἱππέα, ὅπου μάλιστα εἶναι εὐκρινέστερες οἱ ἐλεύθερες –καὶ μόνο σὲ λοξή, ἀντίθετης φορᾶς διάταξη– πινελιὲς τοῦ διακόσμου (πίν. 80.1<α>, ἀρ. 15888. Ὕψ. σωζ. 0.07 μ., μῆκ. 0.07 μ. Ὅμοιος πηλός, γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ ἐρυθρό).

Ὁ ἵππος πίν. 80.1<γ> (ἀρ. 15887. Συγκολλημένος ἀπὸ δύο τεμάχια, ἐλλιπὴς κατὰ τὴν οὐρά. Ὅμοιος πηλός, γάνωμα μελανό. Ὕψ. 0.067 μ., σωζ. μῆκ. 0.068 μ.) ὑπερτερεῖ τῶν δύο προηγουμένων εἰδωλίων τόσο κατὰ τὴ διάπλαση καὶ τὸ ἁρμονικὸ περίγραμμά του, ὅσο καὶ κατὰ τὴν τεκτονικὴ διάταξη τῶν παχιῶν διακοσμητικῶν γραμμῶν. Πλησιάζει περισσότερο πρὸς μερικοὺς ἵππους τοῦ ΚΚ/64, πίν. 58.1<α>, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 11. Οἱ ἀποσπασματικοὶ ὁλοβαφεῖς ἵπποι (πίν. 80.2<α>, ἀρ. 15884, σωζ. ὕψ. 0.066 μ., μῆκ. 0.057 μ. Πίν. 80.2<β,γ>, ἀρ. 15885, 15886. Ὅλων ὁ πηλὸς εἶναι ἄριστος, σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος καὶ τὸ γάνωμά τους καστανέρυθρο) συνεχίζουν τὴν παράδοση τῶν μελαμβαφῶν ἱππέων τῶν πολὺ παλαιότερων τάφων Ε/8β καὶ Ε/17, τὸ μέγεθός τους ὅμως καὶ τὸ περίγραμμα τὰ φέρνουν κοντὰ στοὺς τρεῖς, φωτεινοῦ βάθους ἵππους τοῦ παρόντος τάφου. 550 π.Χ.

27. Τάφος ΚΚ/119

Ἁπλὸς λακκοειδής, ἀσύλητος. Διαστ. 2×0.60 μ., βάθ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.60 μ. Προσανατολισμοῦ ΒΑ.-ΝΔ. Περιεῖχε ἕνδεκα εἰδώλια (πέντε πτηνόμορφα, τέσσερις ἱππεῖς, δύο ἵππους) καὶ τὰ ἑξῆς ἀγγεῖα: Ἑκατὸν ὀκτὼ σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους (πίν. 80.3), ποὺ οἱ περισσότεροι κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους (ἑξήντα τρεῖς ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν τοὺς ἀριθμοὺς 15406-25, 17471-502, 17517-18, 17521-22, 17530-31, 21861-66) καὶ πολὺ λιγότεροι μὲ πεντάφυλλο (ἀρ. εὐρ. 17505-10, 17519-20, 17523, 21862), ἐνῶ ὁ ὑπ' ἀρ. 15430 φέρει ἕνα ἰδιόμορφο γραμμικὸ σχέδιο, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ παχιὰ κάθετη γραμμή, ἡ ὁποία τέμνει στὸ μέσον του σύστημα τεσσάρων ὁριζοντίων· ὀκτὼ ἀμφορίσκους (ἀρ. εὐρ. 15500-01 κ.ἄ.), ἑπτὰ κοτύλες καὶ σκύφους (μεταξύ τους ὁ ὑπ' ἀρ. 21868 βοιωτικὸς μελαμβαφής, ποὺ φέρει στὸ ὕψος τῶν λαβῶν πλατιὰ ἐξηρημένη ταινία, ἡ ὁποία κοσμεῖται μὲ σειρὰ παχιῶν στιγμῶν) καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 16499 μεγάλη λήκυθο τύπου Δηιανείρας (πίν. 80.4). Γιὰ τὸ χάραγμα Πρί[κον] ἐπάνω σὲ ὄστρακο κύλικας βλ. ἀνωτ. κεφ. 2, σ. 44 χάραγμα ἀρ. 66.

Εἰδώλια

Σανιδόσχημα. Τὰ πτηνόμορφα κατατάσσονται σὲ δύο ὁμάδες. Τὰ δύο (ποὺ ἔχουν ραδινότερο τὸν κορμό, φέρουν στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων τὸν κύριο διάκοσμο μέσα σὲ ἐπίμηκες ὠοειδὲς πλαίσιο καὶ κάτω ἀπὸ αὐτὸ ζώνη μὲ δευτερεύοντα διάκοσμο, ὅπως ἁπλὴ κυματοειδὴ κτλ., σὲ ὅλο δὲ τὸ ὕψος τοῦ περιζώματος τέσσερις συνεχεῖς παχιὲς κυματοειδεῖς) συγγενεύουν μὲ εἰδώλια τῆς δεκαετίας 570-560. Τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α (πίν. 81.5-6, ἀρ. 15891. Συγκολλημένος ὁ λαιμός, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.16 μ., ἔκταση χεριῶν 0.07 μ. Πηλὸς συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος· γάνωμα ἐρυθρό, κατὰ τόπους ἐξίτηλο. Βάση ἐλλειψοειδής, ὑπόκοιλη. Πίν. 81.1-4, ἀρ. 15890. Συγκολλημένο στὸν λαιμό, ὁλόκληρο. Τὸ ἴδιο ἐρυθρό, ἐξίτηλο γάνωμα). Τὰ ὑπόλοιπα τρία συνιστοῦν ὁμάδα, τὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 8, στὴν ὁποία συγκαταλέγονται καὶ εἰδώλια τῶν τάφων Μ/1, Ε/16, Ε/15 (πίν. 82.1-2, ἀρ. 15893. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.143 μ., ἔκταση χεριῶν 0.07 μ. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος, μὲ ὑποκίτρινο ἀλείφωμα·

γάνωμα μελανό, ἀμαυρό. Πίν. 82.5-6, ἀρ. 15923. Ἀκέραιο. Ἴδιος πηλὸς καὶ γάνωμα. Πίν. 82.3-4, ἀρ. 15892. Συγκολλημένο στὸν λαιμὸ καὶ τὸν δεξιὸ βραχίονα, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.145 μ., ἔκταση χεριῶν 0.065 μ. Ὁ ἴδιος πηλός, τὸ ἴδιο γάνωμα). Ὅπως οἱ ἱππεῖς τῶν μέσων τοῦ αἰώνα, ἔτσι καὶ τὰ εἰδώλια τῆς ὁμάδας αὐτῆς εἶναι στιβαρῶν ἀναλογιῶν καὶ φέρουν κάτω ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν βραχιόνων πλατιὰ ζώνη, ὅπου βρίσκεται ὁ κύριος διάκοσμος, συνιστάμενος κυρίως ἀπὸ ἀγκυλωτοὺς σταυροὺς μὲ στιγμὲς στὰ διάκενα. Οἱ λεπτὲς κυματοειδεῖς, οἱ ὁποῖες συνδέουν τὴ ζώνη αὐτὴ μὲ τὴν παχιὰ ὁριζόντια κατὰ τὴ γένεση τῆς ἀποφυγῆς, διατάσσονται συνήθως σὲ δύο κατὰ τὰ ἄκρα ὁμάδες τῶν δύο ἢ τριῶν κυματοειδῶν. Οἱ ὀξυκόρυφες, πρὸς τὰ μέσα στρεφόμενες ἀπολήξεις τῶν βραχιόνων καλύπτονται μὲ γάνωμα, ἐνῶ τὸ ταινιόσχημο περιδέραιο γράφεται μόνο στὴν πρόσοψη καὶ τὸ κρεμάμενο περίαπτο εἶναι πολὺ μικρὸ σὲ σχέση μὲ τὰ ἐντυπωσιακὰ περίαπτα τῶν ραδινῶν εἰδωλίων τῶν προηγουμένων δεκαετιῶν.

Ἱππεῖς καὶ ἵπποι. Ἀπὸ τοὺς τέσσερις ἱππεῖς, ὁ ἕνας εἶναι μελαμβαφὴς καὶ συνεχίζει τὴν τεχνικὴ τῶν μεγάλων σειρῶν ἱππέων, ποὺ κτέριζαν τάφους τῆς δεκαετίας 580-570. Βλ. μεταξὺ ἄλλων τοὺς τάφους Ε/8β καὶ Ε/17. Τώρα ὅμως τὸ εἰδώλιο ἀποκτᾶ μεγαλύτερη πλαστικότητα, τὸ περίγραμμά του εἶναι ἁρμονικότερο καὶ τόσο ὁ ἵππος, ὅσο καὶ ὁ ἀναβάτης του συγκρίνονται μὲ τὴ μορφὴ τῶν σύγχρονων ἱππέων φωτεινοῦ βάθους, ὅπου διαγράφονται πλαστικὰ ὁ λαιμός, οἱ ὦμοι, ἡ ράχη, ἡ ὀσφύς (πίν. 83.3, ἀρ. 15932. Συγκολλημένα τὰ τρία πόδια, τὸ εἰδώλιο ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.115 μ., μῆκ. 0.13 μ. Ἄριστος κιτρινέρυθρος πηλός. Μελανὸ γάνωμα, κατὰ τόπους καστανομέλανο, μερικῶς ἀπολεπισμένο, καλύπτει ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο). Ὁ συνεικονιζόμενος ἱππέας εἶναι φωτεινοῦ βάθους (πίν. 83.1-2, ἀρ. 15898. Συγκολλημένος ὁ ἀναβάτης του, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.132 μ., μῆκ. 0.134 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος. Γάνωμα καστανό, ἀμαυρό, ἀραιωμένο σὲ ἐρυθρό· πολὺ ἐξίτηλο, ἀπολεπισμένο σὲ μεγάλα μέρη τῆς ἐπιφάνειας). Ὁ διάκοσμός του τὸ φέρνει κοντὰ στοὺς ἵππους τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 3 (πίν. 77.1<α,β>). Τὰ πόδια καὶ ἡ οὐρὰ κοσμοῦνται μὲ πλατιὰ ταινία, ἡ ὁποία συνεχίζει τὴν κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ ἀντίστοιχη, ὁριζόντια παχιὰ γραμμή, ἀνὰ μία σὲ κάθε πλευρά· μία τρίτη, στὴ ράχη τοῦ ζώου, κατεβαίνει ἀπὸ τὴ ράχη τοῦ ἀναβάτη, σὰν νὰ συνεχίζει τὸν ἱμάντα ποὺ ὑπάρχει ἐπάνω της. Στὴ χαίτη ὑπολείμματα ὁριζόντιων ταινιῶν. Στὸ στῆθος καὶ κάτω ἀπὸ τὶς τρεῖς πλατιὲς ταινίες στὸν λαιμό, οἱ τρεῖς σειρὲς καστανέρυθρων κηλίδων, οἱ ὁποῖες ἐναλλάσσονται μὲ δύο, ἐξίτηλες πλέον, λεπτὲς γραμμές, ἀπαντοῦν σὲ εἰδώλια ἱππέων φωτεινοῦ βάθους, ποὺ ἀνήκουν σὲ διάφορες ὁμάδες αὐτῆς τῆς χρονικῆς περιόδου. Μία ἀπὸ αὐτὲς εἶναι ἡ Τάναγρα/Ὁμάδα 5, στὴν ὁποία κατατάσσονται, ἀλλὰ ὑπὸ παραλλαγήν, καὶ τὰ δύο ἀδελφὰ εἰδώλια ἱππέων φωτεινοῦ βάθους (πίν. 84.1-2 ἀρ. 15900. Συγκολλημένα τὰ πόδια καὶ ἡ οὐρά, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.12 μ., μῆκ. 0.13 μ. Πηλὸς συμπαγής, κιτρινέρυθρος. Γάνωμα μελανό, ἀμαυρό, ἐλάχιστα ἀπολεπισμένο. Ὡραία ἐπιδερμίδα ὑποκίτρινη, ἀπολεπισμένη σὲ πολλὰ μέρη τῆς ἐπιφάνειας. Πίν. 84.3. Ὅμοιο μὲ τὸ προηγούμενο, ὁλόκληρο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ρύγχος ποὺ λείπει). Τὰ εἰδώλια αὐτά, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ συνήθη διαγράμμιση, φέρουν στὸν κορμὸ ἰδεογράμματα (Brands). Διακρίνονται τὰ μεγάλα γράμματα Θ Γ Α, Η, ἀποδοθέντα μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ βοιωτικοῦ ἀλφαβήτου τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ 6ου αἰ., ἀλλὰ καὶ τὸ ἰδεόγραμμα , γιὰ τὸ ὁποῖο πρβ. Østergaard 173 κέ. εἰκ. 76c: (fork-like pattern), ποὺ ἀπαντᾶ στὸ εἰδώλιο

ἱππέα G 31, αὐτόθι 135 σημ. 91 εἰκ. 32. Γιὰ τὸ ⊕ ὡς ἰδεόγραμμα βλ. αὐτόθι εἰκ. 76 J: ποὺ ἀπαντᾶ στὸ εἰδώλιο ἵππου Jq, αὐτόθι 156 σημ. 139. Γιὰ τὴν ἑρμηνεία τῶν ἰδεογραμμάτων ὁ Østergaarad ἔ.ἀ. 175, παραπέμπει στὴν Karin Braun, Der Dipylon-Brunnen-B1. Die Funde, *AM* 85, 1970, 265-266. Τὰ ἰδεογράμματα, ἀλλὰ καὶ τὰ μεγάλα μάτια, ποὺ κατ' ἐξαίρεση περιλαμβάνονται στὴ διακόσμηση, τοποθετοῦν τοὺς δύο ἱππεῖς τοῦ ΚΚ/119 στὴν Ὁμάδα 5, ὑπὸ τὴν παραλλαγὴν τῶν ἰδεογραμμάτων.

Ἀπὸ τοὺς δύο ἵππους ὁ ἕνας ἔχει τελείως κατεστραμμένη τὴν ἐπιφάνεια, γι' αὐτὸ ἀδυνατοῦμε νὰ τὸν κατατάξομε σὲ συγκεκριμένη ὁμάδα (πίν. 84.5, ἀρ. 15913. Συγκολλημένο τὸ ἕνα πόδι, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.085 μ., μῆκ. 0.10 μ. Πηλὸς πορτοκαλόχρωμος, εὔθρυπτος. Ἴχνη καστανομέλανου γανώματος στὸν κορμό). Ἴσως ὁ διάκοσμός του ἦταν παρεμφερὴς μὲ τοῦ συνεικονιζόμενου ἵππου (πίν. 84.4, ἀρ. 15853. Συγκολλημένος ἀπὸ τρία τεμάχια, ἐλλιπὴς ὡς πρὸς τὸ ρύγχος. Ὕψ. 0.075 μ., σωζ. μῆκ. 0.091 μ. Πηλὸς ξανθός, λευκοκίτρινο ἀλείφωμα. Καστανέρυθρο γάνωμα, κατὰ τόπους ἐξίτηλο). Οἱ δύο παχιὲς ὁριζόντιες ἐπάνω στὸν κορμό, ποὺ συνδέονται μὲ σειρὰ παχιῶν καθέτων, ἀπαντοῦν καὶ σὲ μιὰ σειρὰ ἱππέων τῶν σύγχρονων τάφων Σ/4 πίν. 88.3<α,β>, 89.2<α>, 4<γ>, Σ/8 πίν. 85.3-4, 5-6, 86.1<α>, 2<α>, 3<α>, Ε/15 κ.ἄ. Ὅλα τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 7.

Μεγάλη μελανόμορφη λήκυθος τύπου Δημανείρας (πίν. 80.4, ἀρ. 16499. Ἀκέραιη. Ὕψ. 0.202 μ., διάμ. χείλους 0.042 μ., διάμ. κοιλιᾶς 0.102 μ., διάμ. βάσης 0.082 μ. Πηλὸς ἀττικός, κιτρινέρυθρος, ἄριστα ὀπτημένος. Ἡ ἐπιδερμίδα στὴν ἐξηρημένη μετόπη ἐρυθροκίτρινη. Γάνωμα καστανομέλανο, ἀρκετὰ στιλπνό, πολὺ ἀπολεπισμένο. Ἰῶδες ἐπίθετο χρῶμα. Ἡ κάτω ἐπιφάνεια τῆς βάσης ἐδαφόχρωμη, λεία). Ὁ πλαστικὸς δακτύλιος ποὺ περισφίγγει τὸν λαιμὸ καλύπτεται μὲ ἰῶδες. Ἡ μετόπη τῆς πρόσοψης ἀπολήγει ἐπάνω σὲ ταινία μὲ γλωσσοειδὲς κόσμημα· οἱ γλῶσσες ἀποδίδονται ἐναλλὰξ μὲ γάνωμα καὶ ἰῶδες. Λεπτὸς δακτύλιος μὲ ἀραιὸ γάνωμα δηλώνει τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου δύο συμπλεκόμενοι ὁπλίτες. Φοροῦν κορινθιακὸ κράνος μὲ λοφίο, περικνημίδες καὶ κρατοῦν στρογγυλὲς ἀσπίδες· ὁ ἐπιτιθέμενος ὁπλίτης ὑψώνει τὸ δόρυ. Ὑπολείμματα ἐπίθετου ἰώδους στὰ κράνη, στὶς περικνημίδες καὶ στὶς ἀσπίδες. Στὸ μάτι τοῦ ἑνὸς ἡ ἀπόδοση τῆς κόρης καὶ τοῦ δακρυικοῦ πόρου ἔγινε μὲ ἐγχάραξη.

28. Τάφος Σ/8

Κεραμοσκεπὴς τάφος μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ., ἄριστα διατηρημένος. Παιδικός (πίν. 85.1-2, σχ. 37). Μῆκ. 1.40 μ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερις ἐπίπεδες κεραμίδες, τοποθετημένες ἐπικλινῶς. Καθεμιὰ ἔχει ὕψ. 0.57 μ., μῆκ. 0.67 μ. καὶ πάχ. 0.02 μ., ἐνῶ στὸ σημεῖο ἐπαφῆς τους τὸ πάχος τους εἶναι 0.05 μ., δηλαδὴ κατὰ τὴ μία μακρὰ πλευρά τους οἱ κεραμίδες δημιουργοῦν προεξέχον πλαίσιο γιὰ τό «κλείδωμα» τῆς μιᾶς μέσα στὴν ἄλλη. Δύο ὅμοιες κεραμίδες κλείνουν κάθετα τὶς στενὲς πλευρές (πρβ. Higgins, *Tan. Fig.* 51 εἰκ. 42). Στὸ μέσο τῆς νότιας πλευρᾶς καὶ σὲ βάθ. 0.90 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους, βρέθηκαν κατὰ χώραν περίπου δέκα ἀγγεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ ἑπτά (ἀρ. εὑρ. 14210-12, 14234-37) ἦταν σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ποὺ φέρουν τὸ κόσμημα τοῦ πενταφύλλου. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου ἦταν γεμάτο ἀπὸ λεπτόκοκκο χῶμα, ποὺ

παρεισέφρυσε ἀπὸ τὶς χαραμάδες, οἱ ὁποῖες δημιουργήθηκαν ἀνάμεσα στὶς κεραμίδες ἀπὸ τὴν πίεση τοῦ χώματος, ποὺ ἐκ τῶν ὑστέρων τὶς κάλυψε. Στὸν πυθμένα, ποὺ ἀπετελεῖτο ἀπὸ δύο παρεμφερεῖς κεραμίδες, ἀφθονία κτερισμάτων (πίν. 85.2): δεκαεπτὰ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (ἀρ. 14238-54) καὶ αὐτοὶ μὲ πεντάφυλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ὑπ' ἀρ. 14254, ὁ ὁποῖος ἔφερε τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους· ἕξι μελαμβαφεῖς κανθαρίσκοι (ἀρ. 14214-19) μὲ κωνικὸ πόδι καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 14220 κανθαρίσκος μὲ δισκοειδὴ βάση· ὁ ὑπ' ἀρ. 14257 σκύφος φωτεινοῦ βάθους μὲ ὁριζόντιες ταινίες καὶ συστάδες καθέτων γραμμιδίων καὶ ὀκτὼ κοτυλίσκες (ἀρ. 14230 κἑ.), ποὺ φέρουν στὴ ζώνη τῶν λαβῶν συνεχὴ κάθετα γραμμίδια· ἐπίσης, οἱ παρουσιαζόμενοι τέσσερις ἱππεῖς καὶ ἕνας σκύλος (;).

Εἰδώλια

Ἱππεῖς. Ὁ πρῶτος ἱππέας (πίν. 86.1<α>, 2<α>, 3<α>, ἀρ. 10472. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.153 μ., μῆκ. 0.142 μ. Πηλὸς ἀμμώδους ὑφῆς, κιτρινέρυθρος, μὲ ὅμοια ἐπιδερμίδα· γάνωμα ἐρυθρὸ καὶ κατὰ τὸ πρόσθιο ἥμισυ τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς του μελανό. Ἡμισφαιρικά, ἐπίθετα τὰ μάτια τοῦ ἵππου, μελαμβαφή. Στὸν ἀναβάτη διακρίνονται ἡ μύτη, τὰ μεγάλα γραπτὰ μάτια καὶ οἱ τρεῖς παχεῖς πλόκαμοι, ποὺ πέφτουν στοὺς ὤμους του. Ἡ διακόσμηση τῶν ποδιῶν τοῦ ἵππου ἐπαναλαμβάνεται καὶ στὴν οὐρά) σχηματίζει ὁμάδα μὲ τοὺς ἄλλους δύο ἱππεῖς τοῦ τάφου (πίν. 85.5-6, ἀρ. 10558. Λείπει ὁ ἀναβάτης, τοῦ ὁποίου διατηροῦνται ὑπολείμματα, ἡ οὐρὰ καὶ τὰ ἀνορθωμένα αὐτιά. Ὕψ. 0.155 μ., μῆκ. 0.108 μ. Πηλὸς καστανοκίτρινος μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό. Πίν. 85.3-4, ἀρ. 10555. Λείπει ὁ ἀναβάτης, τοῦ ὁποίου διακρίνεται ἡ θέση προσαρμογῆς· κατὰ τὰ λοιπά, ὁλόκληρος, συγκολλημένος ἀπὸ τέσσερα κομμάτια. Ὕψ. 0.138 μ., μῆκ. 0.135 μ. Πηλὸς ἐξαιρετικῆς ποιότητας, φαιός, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό. Ἁρμονικὸ τὸ περίγραμμα τῆς χαίτης καὶ τοῦ λοφίου, τὸ ὁποῖο πλαισιώνεται ἀπὸ πλαστικὰ ἀποδιδόμενα αὐτιὰ καὶ πιὸ κάτω ἀπὸ ἡμισφαιρικὰ ἐπίθετα μάτια). Στὴν Ὁμάδα αὐτή, Τάναγρα/Ὁμάδα 7, περιλαμβάνονται καὶ ἱππεῖς ἄλλων τάφων, ὅλων τῆς δεκαετίας 560-550 (βλ. ἐκεῖνο τοῦ Σ/4 πίν. 89.2<β>). Ὁ τέταρτος ἱππέας τοῦ τάφου Σ/8 (πίν. 86.1<β>, 2<β>, 3<β>, ἀρ. 10469. Συγκολλημένο τὸ δεξιὸ πρόσθιο πόδι, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.142 μ., μῆκ. 0.124 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, στὸ ἐπάνω μέρος φαιός. Ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο καλύπτεται μὲ λευκοκίτρινο ἀλείφωμα. Γάνωμα ἐρυθρὸ τῆς φωτιᾶς. Ὁλόγλυφο πλάσιμο τῶν αὐτιῶν· τὰ μάτια ἀποδίδονται μὲ ἐπίθετα ἡμισφαιρίδια καὶ τὰ ρουθούνια μὲ ἰδιόμορφο πλάσιμο τοῦ ρύγχους καὶ μὲ δύο ὀπές. Ὅμοιες ὀπὲς καὶ στὸ ρύγχος τοῦ συνεικονιζόμενου σκυλιοῦ. Στὴ ράχη τοῦ ἀναβάτη δύο κατὰ μῆκος ταινίες, σὰν ἱμάντες) ἀνήκει καὶ αὐτὸς στὴν ὁμάδα, παρεκκλίνει ὅμως κάπως μὲ τὴν πλουσιότερη καὶ ἀσυνήθιστη διακόσμησή του, ἰδιαίτερα τῶν ποδιῶν μὲ τὴ σειρὰ τῶν κοκκίδων μέσα σὲ κάθετο ἐπίμηκες πλαίσιο μὲ τὴ μιὰ πλευρά του εὐθεία καὶ τὴν ἄλλη διαμορφωμένη σὲ τόξο κυματοειδοῦς περιγράμματος. Τὸ σκυλί (πίν. 86.1<γ>, 2<γ>, 3<γ>, ἀρ. 10471. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.085 μ., μῆκ. 0.124 μ. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό. Ἡ κοιλιὰ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τῶν ποδιῶν τελείως ἀκόσμητα. Ἀπὸ τὸ κολλάρο τοῦ λαιμοῦ ξεκινάει μιὰ ταινία ποὺ διατρέχει τὴ ράχη κατὰ μῆκος, ἕως τὴν ἄκρη τῆς οὐρᾶς. Τὰ ὁλόγλυφα ἀποδιδόμενα αὐτιὰ καλύπτονται μέσα-ἔξω μὲ γάνωμα) προέρχεται ἀπὸ τὸ ἴδιο ἐργαστήριο, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ὁμοιότητα τοῦ διακόσμου του μὲ τοῦ ἀρ. 10555 ἱππέα (πίν. 85.3-4).

Σανιδόσχημο. Τὸ κατὰ τὴν τεχνικὴ Α σανιδόσχημο (πίν. 85.7, ἀρ. 10554. Συγκολλημένο ἀπὸ τρία τεμάχια· λείπει ἡ ἔλικα τοῦ πόλου. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, ἀμμώδους ὑφῆς μὲ ἀνωμαλίες στὴν ἐπιφάνεια τοῦ εἰδωλίου· κίτρινο ἀλείφωμα. Πόλος καὶ βάση ὑπόκοιλα) ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν πτηνομόρφων καὶ διακρίνεται ἀπὸ ἄλλα παρεμφερὴ εἰδώλια ἀπὸ τὴ διακόσμηση στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων: ἀπὸ ὁριζόντια ράβδο κρεμάμενα ἡμικύκλια τέμνονται, δημιουργώντας διπλὸ δαντελωτὸ ἀκρογείσιο (φεστόνι). Κατὰ τὰ λοιπά, συγκρίνεται μὲ εἰδώλια, ὅπως ἐκεῖνο τοῦ ΚΚ/34 ἀνωτ. σ. 177 πίν. 57.1-3, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 7.

29. Τάφος Σ/4

Πήλινη ὠοειδὴς λάρνακα νηπίου, προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. Ἀποκαλύφθηκε μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα καὶ σὲ βάθ. 0.70 μ. Γύρω ἀπὸ τὴ λάρνακα ἀλλὰ καὶ ἐπάνω στὸ πῶμα της, ποὺ εἶναι καὶ αὐτὸ μία ὠοειδὴς λάρνακα, ἀλλὰ μικρότερου μήκους (0.81×0.40×0.17 μ. Δημοσιεύεται στὸ Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. 6. Τὸ τμῆμα κεραμίδας μὲ λαβή, ποὺ διακρίνεται στὸ ΒΑ. ἄκρο τοῦ πώματος, καλύπτει μέρος τῆς ἀπὸ κάτω λάρνακας, μήκ. 1.10 μ., πλάτ. 0.36 μ., ὕψ. 0.16 μ., πλάτ. περιχειλώματος 0.025 μ. [πίν. 87.1]. Τὶς δύο λάρνακες στήριζαν στὴ θέση τους λίθοι διατεταγμένοι κυκλικὰ) βρέθηκαν κατὰ χώραν εἴκοσι δύο σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, δύο κοτυλίσκες, δύο κανθαρίσκοι, μικρὴ ὑδρία, βοιωτικὸ κύπελλο καὶ τὰ ἀμέσως παρουσιαζόμενα εἰδώλια.

Εἰδώλια

Τὸν κύριο ὄγκο τῶν δεκαεννέα εἰδωλίων συνιστοῦν οἱ φωτεινοῦ βάθους ἱππεῖς καὶ μόνο δύο εἶναι σανιδόσχημα-πτηνόμορφα, ἀμελοῦς κατασκευῆς.

Σανιδόσχημα. Τὸ πρῶτο (πίν. 87.2<α>, 4<α>, 6<α>, ἀρ. 10504. Ἀπὸ δύο κομμάτια, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.140 μ., μῆκ. κοιλαινομένης βάσης 0.05 μ., πλάτ. βάσης 0.036 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, μὲ ψήγματα ἀσβεστολίθου, συμπαγής· γάνωμα μελανό. Ἡ κοίλανση τοῦ πόλου μελαμβαφής), λόγω τοῦ διακόσμου του στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων, εἶναι ὅμοιο μὲ τρία τοῦ Ε/15 πίν. 95.1<α,β>, 97.1<α>, μὲ τὰ ὁποῖα σχηματίζει τὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 9. Τὸ δεύτερο (πίν. 87.2<β>, 4<β>, 6<β> ἀρ. 10505. Ὕψ. 0.148 μ. Ἡ ἐκβάθυνση τοῦ πόλου μελαμβαφὴς) φέρει πλούσιο διάκοσμο καὶ στὴν πίσω του πλευρά. Κατατάσσεται στὴν πολυπληθὴ Τάναγρα/Ὁμάδα 9Α, μαζὶ μὲ πολλὰ τοῦ Ε/15.

Ἱππεῖς

Ἀπὸ τοὺς κατὰ μέτωπον εἰκονιζόμενους πέντε ἵππους μὲ ἀναβάτη, οἱ δύο πρῶτοι (πίν. 88.1<α>, ἀρ. 10519. Λείπει τὸ κεφάλι τοῦ ἀναβάτη. Γάνωμα καστανομέλανο. Πίν. 88.1<β>, ἀρ. εὑρ. 10521. Συγκολλημένα τὰ πρόσθια πόδια. Ὕψ. 0.103 μ., μῆκ. 0.125 μ. Τὸ πρόσθιο δεξιὸ πόδι παραδόξως λησμονήθηκε ἀκόσμητο. Ἡ κόμη καὶ ἡ γενειάδα τονίζονται μὲ γάνωμα), οἱ ὁποῖοι εἰκονίζονται καὶ πλαγίως (πίν. 88.2<α,β>. Τῆς ἴδιας ὁμάδας καὶ ὁ συνει-

κονιζόμενος [πίν. 88.2<γ>] ἀρ. 10515 τρίτος ἱππέας) ἀνήκουν στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 5Α, τῶν στιβαρῶν δηλαδὴ ἱππέων τῶν μέσων τοῦ αἰώνα, ποὺ χαρακτηρίζονται ὡς ριγωτοί (πρβ. τοὺς στιβαροὺς ἱππεῖς τοῦ Ε/15 πίν. 97.3<α,β>). Ὁ τρίτος (πίν. 87.5, 88.1<γ>, ἀρ. 15506. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.098 μ., μῆκ. 0.123 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, εὔκολα ἀποτριβόμενος. Γάνωμα πορτοκαλόχρωμο), ὁ τέταρτος (πίν. 88.1<δ>, 3<β>, ἀρ. 10516. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.087 μ., μῆκ. 0.088 μ. Πηλὸς ἐρυθροκίτρινος, μὲ κιτρινέρυθρη ἐπιδερμίδα· γάνωμα ἐρυθρὸ) καὶ ὁ πέμπτος (πίν. 88.1<ε>, 3<α>, ἀρ. 10513. Λείπει τὸ ἀριστερὸ πίσω σκέλος. Ὕψ. 0.096 μ., μῆκ. 0.107 μ. Πηλὸς συμπαγής, κεραμόχρωμος μὲ φαιὰ ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανὸ) παραβάλλονται πρὸς τοὺς ἱππεῖς τοῦ Ε/15 πίν. 98.1<α,β,γ>, 2<α,β,γ>, 3.

Οἱ κατωτέρω μεγάλου διασκελισμοῦ ἵπποι μὲ τοὺς συχνὰ ὑποτυπώδεις ἀναβάτες εἶναι ἀμελοῦς διαπλάσεως καὶ ἡ διακόσμησή τους ἔγινε μὲ γρήγορες ἀκανόνιστες πινελιές. Σχηματίζουν τὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 8. (Πίν. 87.3, ἀρ. 10511. Συγκολλημένος· λείπει τὸ ἀριστερὸ μπροστινὸ πόδι. Ὕψ. 0.102 μ., μῆκ. 0.128 μ., γάνωμα πορτοκαλόχρωμο. Πίν. 88.3<γ>, ἀρ. 10512. Ὕψ. 0.088 μ., μῆκ. 0.118 μ. Πηλὸς ἀμμώδους ὑφῆς, ἀνώμαλος στὴν ἐπιφάνεια· κεραμόχρωμος, μὲ παχὺ στρῶμα φαιοῦ πυρήνα· ἐπιδερμίδα κιτρινέρυθρη, γάνωμα ἐρυθρό. Πίν. 89.1, ἀρ. 24048. Λείπει ὁ λαιμὸς καὶ τὰ κεφάλια τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ἀναβάτη. Σωζ. ὕψ. 0.09 μ., μῆκ. 0.125 μ. Πηλὸς ἄριστος, σὰν πορσελάνη, καστανέρυθρος· γάνωμα μελανό, στιλπνό. Παχὺ στρῶμα κίτρινου ἐπιχρίσματος [πρβ. τὸν ἀρ. 5097 πίν. 98.1<γ> ἱππέα τοῦ Ε/15]. Πίν. 89.3<α>, ἀρ. 10518. Ὕψ. 0.112 μ., σωζ. μῆκ. 0.125 μ. Πηλὸς ἀμμώδους ὑφῆς, γάνωμα μελανό. Ἡ ἴδια διακόσμηση καὶ στὶς δύο πλευρὲς τοῦ ἵππου. Πίν. 89.3<β>, ἀρ. 10510. Ὕψ. 0.094 μ., μῆκ. 0.118 μ. Ὁ ἀναβάτης δὲν φέρει διάκοσμο. Στὴ γένεση τῆς οὐρᾶς δύο παρακείμενοι, ἀνεξάρτητοι κύκλοι μὲ στιγμὴ στὸ κέντρο τους. Τὸ μάτι δηλώνεται μὲ ὠοειδὲς καὶ παχιὰ στιγμὴ στὸ κέντρο. Πίν. 89.4<γ>, ἀρ. 10517. Λείπει τὸ δεξιὸ μπροστινὸ σκέλος. Ὕψ. 0.102 μ., μῆκ. 0.105 μ. Πηλὸς κεραμόχρωμος, ἀμμώδους ὑφῆς, μὲ ψήγματα ἀσβεστόλιθου· γάνωμα μελανό. Στὸ στῆθος δύο ἐπιμήκεις κάθετες, συνδεόμενες μὲ πέντε ὁριζόντιες γραμμές. Πίν. 89.4<α>, ἀρ. 10514. Ἀποσπασματικό. Πίν. 89.2<α> – χωρὶς ἀριθμό. Συγκολλημένο· λείπει ὁ ἀναβάτης. Ὕψ. 0.122 μ., μῆκ. 0.120 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος μὲ καστανέρυθρη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό. Στὸ στῆθος παχιὲς ὁριζόντιες ταινίες).

Σὲ διαφορετικὴ ὁ καθένας ὁμάδα ἀνήκουν οἱ ἀκόλουθοι τρεῖς ἱππεῖς. Ὁ πρῶτος, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 12 (πίν. 89.4<β>, ἀρ. 10520. Λείπει τμῆμα τοῦ δεξιοῦ μπροστινοῦ σκέλους. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα καστανομέλανο. Ὁλόκληρος ὁ ἀναβάτης ἀδιακόσμητος, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄκρα χέρια), συγκρίνεται μὲ εἰδώλια τῆς Ὁμάδας Da τοῦ Østergaard 127 εἰκ. 19-20. Βλ. καὶ Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 15, 110.119, 50.391. Ὁ δεύτερος, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 7 (πίν. 89.2<β>), συγκρίνεται μὲ τὸν ἀρ. 10558 τοῦ Σ/8 (πίν. 85.5-6), ἐνῶ ὁ τρίτος (πίν. 89.3<γ>, ἀρ. 10507. Συγκολλημένος, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.107 μ., μῆκ. 0.110 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, ἀμμώδους ὑφῆς· γάνωμα μελανὸ) δὲν φέρει ὁριζόντιες γραμμὲς κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ, παρὰ μόνο μικρὲς ἐλεύθερες κάθετες, ἀπὸ τὸ στῆθος τοῦ ἵππου ὡς τὴ γένεση τῆς οὐρᾶς.

30. Τάφος Σ/9

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ λίθινες καλυπτήριες, συλημένος. Προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. Ὁ ἀναβαθμὸς σὲ βάθ. 1.10 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους· ἐπάνω του τμήματα τῶν ἀσβεστολιθικῶν καλυπτηρίων πλακῶν, πάχ. 0.10 μ. Τὸ βάθος τοῦ κυρίως τάφου, κάτω δηλαδὴ ἀπὸ τὶς καλυπτήριες, εἶναι 0.60 μ. Οἱ τυμβωρύχοι κατέστρεψαν μὲν τὸν τάφο, ἐπειδὴ ὅμως δὲν τοὺς ἐνδιέφεραν τὰ ἀρχαϊκὰ κτερίσματα (βλ. ἀνωτ. σ. 5 σημ. 10), ἄφησαν πολλοὺς ἀρυβάλλους στὴ θέση τους. Ἔτσι, περισυλλέχθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 19490 μελαμβαφὲς μόνωτο κύπελλο, ὁ ὑπ' ἀρ. 19066 ἀρύβαλλος μὲ δακτυλιόσχημη βάση, ποὺ μιμεῖται τὴ διακόσμηση τῶν σφαιρικῶν ἀρυβάλλων τῆς Ὁμάδας τῆς Ποδοσφαίρας (football aryballoi) καὶ τριάντα ἕνας σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μόνον ὁ ὑπ' ἀρ. 19053 φέρει τὸ κόσμημα τοῦ πενταφύλλου, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι (ἀρ. 16950-51, 16953, 19043-52, 19054-65, 19477, 19479-82) ἀνήκουν στὴν πολυπληθὴ ὁμάδα τῶν ἀρυβάλλων, ποὺ κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους. Περισυλλέχθηκαν ἐπίσης καὶ τὰ ἀκόλουθα τέσσερα εἰδώλια.

Εἰδώλια

Σανιδόσχημα. Ἀπὸ τὰ δύο πτηνόμορφα τὸ ἕνα, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 9 (πίν. 90.1<γ>, ἀρ. 10473. Συγκολλημένο στὸν λαιμό, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.142 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.07 μ., μῆκ. βάσης 0.05 μ., πλάτ. 0.035 μ., ἐκβάθυνση βάσης 0.008 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα ἐρυθρό. Ἡ ἐκβάθυνση τοῦ πόλου κοσμεῖται μὲ ταινιωτὸ σταυρό. Μόνο ἡ ταινία στὴν παρυφὴ τοῦ πόλου καὶ τὸ περιδέραιο περιθέουν τὸ εἰδώλιο· τὸ ὑπόλοιπο τῆς ὀπίσθιας πλευρᾶς ἀκόσμητο. Εἰκονίζεται ἡ δεξιά του πλευρὰ στὸ Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 15.2) εἶναι συγγενὲς πρὸς ἕνα ἀπὸ τὴ Ριτσώνα (Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 13, 49.426. Πρβ. καὶ τὸ ἀρ. 10504 πτηνόμορφο τοῦ Σ/4 πίν. 87.2<α>, 4<α>, 6<α>). Τὸ συνεικονιζόμενο (πίν. 90.1<δ>, ἀρ. 10474. Λείπει τμῆμα τοῦ κεφαλιοῦ, τῆς βάσης καὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονα. Ὕψ. 0.147 μ. Πηλὸς κεραμόχρωμος μὲ κιτρινέρυθρη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό. Ἀνὰ δύο πλόκαμοι στὰ πλάγια καὶ στὸν τράχηλο, ὡς τὸν ὦμο· δὲν ὑπάρχει διακόσμηση στὴν πίσω πλευρά), ὡς ἀμελοῦς κατασκευῆς, συγγενεύει περισσότερο μὲ τὸ δεύτερο, πτηνόμορφο καὶ αὐτό, τοῦ τάφου Σ/4 (ἀρ. 10505 πίν. 87.2<β>, 4<β>, 6<β>). Ἀμφότερα τὰ εἰδώλια τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 9Α.

Ἱππεῖς καὶ ἵπποι. Τὸ εἰδώλιο ἵππου (πίν. 90.1<α>, ἀρ. 10470. Λείπει ἡ κεφαλή. Μῆκ. 0.092 μ. Πηλὸς καθαρότατος, συμπαγὴς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό, ποὺ ἀραιώνεται σὲ καστανόξανθο. Ἡ ράχη δὲν φέρει διάκοσμο· στὸ στῆθος πέντε ὁριζόντιες) συγγενεύει μὲ τὸ ἀρ. 10520 τοῦ Σ/4 πίν. 89.4<β> καὶ τὰ ἐκεῖ ἀναφερόμενα παρεμφερὴ εἰδώλια. Τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 12. Τὸ εἰδώλιο ἱππέα (πίν. 90.1<β>, ἀρ. 10475. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο τεμάχια, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.103 μ., μῆκ. 0.094 μ. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος· γάνωμα ἐρυθρό. Ἡ παχιὰ οὐρὰ πέφτει κοντὰ στὸ δεξιὸ σκέλος) δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ συνήθη τῶν μεγάλων σειρῶν τῶν τάφων τῆς Τανάγρας. Τὸ ἁρμονικὸ περίγραμμα οὐρὰ-ράχη-χαίτη-λοφίο-κεφάλι-στῆθος ἀποδίδει τὸν ἵππο φυσιοκρατικότερα ἀπὸ τοὺς ἵππους ἄλλων κατηγοριῶν. Τὸ πλαστικὸ περίγραμμα τῆς χαίτης καὶ τοῦ

λαιμοῦ τονίζεται ἀπὸ τὶς δύο κάθετες γραπτὲς ταινίες. Τέσσερις ὁριζόντιες ταινίες στὸ στῆθος τοῦ ἵππου καὶ ἄλλες τόσες στὴ ράχη τοῦ ἀναβάτη. Στὴ ράχη τοῦ ζώου μόνο μία ἐγκάρσια ταινία, ἀκολουθούμενη ἀπὸ τὶς ὁριζόντιες τῆς οὐρᾶς. Μὲ τὸ μοναδικὸ αὐτὸ εἰδώλιο σχηματίσαμε τὴν ὑποτιθέμενη Τάναγρα/«Ὁμάδα» 9.

31. Τάφος Μ/1

Σὲ βάθ. 1.20 μ. ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἐπιφάνεια ἀποκαλύφθηκε πήλινος κιβωτιόσχημος παιδικὸς τάφος, μήκ. 1.50 μ., πλάτ. 0.50 μ. καὶ προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Στὸν πυθμένα του, ποὺ τὸν ἀποτελοῦσαν τρεῖς μεγάλες ὀρθογώνιες κεραμίδες, ὑπῆρχαν ἐννέα σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι (ἀρ. 6072-75, 6108-12), ποὺ ὅλοι κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ἡ ὑπ' ἀρ. 6070 κοτυλίσκη μὲ κάθετα βοστρυχοειδὴ γραμμίδια στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, ἡ ὑπ' ἀρ. 6071 μελαμβαφὴς τριφυλλόστομη οἰνοχοΐσκη μὲ τρεῖς ἰώδεις δακτυλίους στὸν κορμὸ καὶ τέσσερα εἰδώλια, ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς δεκαετίας 550-540.

Τοῦ σανιδόσχημου πτηνόμορφου ἀπεικονίσθηκε ἤδη ἡ ἀριστερή του πλευρά (βλ. Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. ἀρ. 15,5. Ἀρ. 5378, πίν. 90.2-3. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.17 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.076 μ. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος, μὲ ὅμοια ἐπιδερμίδα· γάνωμα ἀπὸ μελανὸ ὡς καστανό). Στὴν πίσω πλευρὰ τρεῖς κυματοειδεῖς πλόκαμοι κατεβαίνουν ὡς τὴν ὀσφύ. Πρβ. τὰ πτηνόμορφα τοῦ Ε/16 πίν. 92.3, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ε/15 πίν. 93.1-3, 4-5 καὶ Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981, 253 κέ. σημ. 19 εἰκ. 6. Ὅλα τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 8.

Ὁ μικρὸς ἱππέας, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἀποσπάσθηκε ὁ ἀναβάτης καὶ ἀνήκει στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 12, ἀπαντᾶ καὶ σὲ ἄλλους τάφους τῆς Τανάγρας (πίν. 90.4, ἀρ. 5379. Πηλὸς καὶ γάνωμα ὅμοια μὲ τοῦ προηγουμένου εἰδωλίου. Πρβ. τοὺς δύο τοῦ Ε/16 πίν. 92.5<β,γ>. Ἐπίσης, Østergaard 127 εἰκ. 19-20. Group Da). Συνηθέστερα ἀκόμη ἀπαντοῦν οἱ δύο ἱππεῖς (πίν. 91.1<α,β>) τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α, τῶν ριγωτῶν δηλαδὴ καὶ μάλιστα τῆς παραλλαγῆς, τὴν ὁποία χαρακτηρίζει ἡ δήλωση ματιῶν, ἡνίων καὶ χαλινοῦ. Πρβ. ἐκείνους τῶν τάφων ΚΚ/61, Ε/16, Ε/15.

32. Τάφος ΚΚ/70

Ὁ τάφος τελείως κατεστραμμένος. Περιεῖχε δύο σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους (τὸν ὑπ' ἀρ. 16575 μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 17827 μὲ πεντάφυλλο), θραύσματα μελαμβαφῶν κανθάρων μὲ κωνικὴ βάση καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 15869 εἰδώλιο ἵππου τῆς τεχνικῆς Α (πίν. 91.2. Λείπει ἡ οὐρὰ καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ποδιῶν. Σωζ. ὕψ. 0.092 μ., σωζ. μῆκ. 0.082 μ. Πηλὸς συμπαγής, ἐρυθρωπός, μὲ μελανὸ πυρήνα· γάνωμα καστανέρυθρο, ἐξίτηλο). Ἡ πλατιὰ ταινία, ποὺ τονίζει τὸ περίγραμμα τῆς χαίτης καὶ οἱ λεπτὲς λοξὲς γραμμὲς στὸν λαιμό, οἱ ὁριζόντιες ταινίες στὸ στῆθος καὶ οἱ κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ γραμμές, ποὺ συνεχίζουν καὶ στὰ σκέλη, ἀπαντοῦν στοὺς δύο ἀδελφοὺς μεταξύ τους ἵππους τοῦ Σ/51, τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 3. Βλ. ἀνωτ. πίν. 77.1<α,β>.

33. Τάφος ΚΚ/61

Πήλινη λάρνακα, παιδική, κατεστραμμένη. Διέφυγαν τὴ σύληση ἡ ὑπ' ἀρ. 21870 κοτυλίσκη, θραύσματα κοτυλισκῶν καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 20387 ἀκέραιος σφαιρικὸς ἀρύβαλλος μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, μὲ ἰῶδες στὰ φύλλα. Ἔξω ἀπὸ τὴ λάρνακα ἕνα εἰδώλιο ἱππέα στιβαρῶν ἀναλογιῶν τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α (πίν. 91.3, ἀρ. 15899. Συγκολλημένα ἡ οὐρὰ καὶ ὁ ἀναβάτης τοῦ ὁποίου λείπει τὸ δεξιὸ χέρι. Ὕψ. 0.116 μ., μῆκ. 0.123 μ. Πηλὸς ἄριστος, σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος· γάνωμα καστανό). Μὲ γάνωμα καλύπτεται ἡ κορυφὴ τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ ἀναβάτη καὶ δηλώνονται οἱ βόστρυχοι στὸ μέτωπο, ἡ γενειάδα καὶ μὲ μικρὰ γραμμίδια ἡ κόμη, ποὺ κατεβαίνει ὡς τὸν αὐχένα, καὶ ἡ ἀπόληξή της ὁρίζεται μὲ πλατιὰ ὁριζόντια ταινία. Οἱ κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ τοῦ ἵππου δύο ὁριζόντιες κάμπτονται καὶ παχύτερες συνεχίζουν κάθετα στὴν εὐτραφὴ οὐρά, πλαισιώνοντας τρεῖς σὲ ἀπόσταση μεταξύ τους παχιὲς ὁριζόντιες γραμμές. Στὴ ράχη δύο ἐγκάρσιες ταινίες. Τὰ μάτια δηλώνονται μὲ κύκλο καὶ στιγμὴ στὸ κέντρο. Πρβ. τοὺς παρεμφερεῖς ἱππεῖς τῶν τάφων Μ/1, Ε/16, Ε/15.

34. Τάφος Ε/16

Σὲ βάθ. 0.60 μ. καὶ μέσα σὲ μικρὸ λάξευμα ἀποκαλύφθηκαν τρεῖς ἐπίπεδες κεραμίδες, οἱ ὁποῖες κάλυπταν πήλινη ὠοειδὴ λάρνακα (πίν. 92.1), μήκ. 1.17 μ., πλάτ. 0.36 μ., ὕψ. 0.20 μ. καὶ προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Τάφος παιδιοῦ. Οἱ καλυπτήριες κεραμίδες εἰκονίζονται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας (1 φωτ.) ΠΠ1 ἀρ. 6. Πάνω σ' αὐτὲς ὑπῆρχαν κατὰ χώραν οἱ ὑπ' ἀρ. 5047-53 σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους, ὁ ὑπ' ἀρ. 5042 μελαμβαφὴς SOS ἀμφορίσκος, ὕψ. 0.09 μ., ἡ ὑπ' ἀρ. 5046 κοτυλίσκη μὲ κάθετα γραμμίδια στὴ ζώνη τῶν λαβῶν, τὸ ὑπ' ἀρ. 5045 ἀπιόσχημο προχοΐδιο καὶ ἀπὸ τὰ μελαμβαφὴ βοιωτικὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 5043 μόνωτο κύπελλο καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 5044 κανθαρίσκος μὲ κωνικὴ βάση· ἐπίσης, ἐννέα εἰδώλια (ὀκτὼ ἱππεῖς καὶ ἕνα σανιδόσχημο πτηνόμορφο). Στὸ ἐσωτερικὸ τῆς λάρνακας δὲν ὑπῆρχαν κτερίσματα.

Εἰδώλια

Πέντε ἀπὸ τοὺς ἱππεῖς ἀνήκουν στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 5Α (στιβαροί, τῶν 550/540 χρόνων, τῆς κατηγορίας τῶν ριγωτῶν). Τέσσερις ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν ἤδη ἀπεικονισθεῖ κατὰ τὴ δεξιά τους πλευρά (βλ. Ἀνδρειωμένου, ἔ.ἀ. σημ. 116/7 (1 φωτ.). Ἀρ. 5262, 5263, 5264, 5261. Οἱ δύο πρῶτοι παρουσιάζονται καὶ ἐδῶ, πίν. 92.2<α,β>. Ὕψ. ±0.116 μ., μῆκ. ±0.132 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, ἄριστος· γάνωμα καστανό, ἀραιωμένο σὲ πορτοκαλόχρωμο). Ὅπως τῶν τεσσάρων αὐτῶν, ἔτσι καὶ τοῦ πέμπτου (πίν. 92.5<α>, ἀρ. 5260. Συγκολλημένος· λείπει τὸ ἄκρο τῆς οὐρᾶς, ὕψ. 0.104 μ. Γάνωμα ἐρυθρό, πολὺ ἐξίτηλο) ὁ ἀναβάτης φέρει γάνωμα στὴν κόμη καὶ δύο ἱμάντες στὴ ράχη του· ὅμοια καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἵππου διακόσμηση. Εἰδώλια αὐτῆς τῆς ὁμάδας μᾶς ἔδωσαν πολλοὶ τάφοι τῆς Τανάγρας, τῶν ἴδιων χρόνων. Ἐπίσης καὶ λίγοι τάφοι τῆς Ριτσώνας (βλ. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 15, 110.116. Ὁ Østergaard 135 εἰκ. 34 κατατάσσει τὰ εἰδώλια αὐτὰ στὸ Group G).

Στιβαρῶν ἀναλογιῶν εἶναι καὶ ὁ μελαμβαφὴς ἱππέας, ὅπως ἀφήνει νὰ διαφανεῖ ἡ σύγκρισή του μὲ τοὺς μελαμβαφεῖς τῶν κατὰ μιὰ γενεὰ παλαιοτέρων τάφων Ε/8β καὶ Ε/17 (πίν. 92.4, ἀρ. 5259. Λείπει τμῆμα τοῦ ἀριστεροῦ πίσω ποδιοῦ καὶ τὸ κεφάλι τοῦ ἀναβάτη. Ὕψ. 0.108 μ., μῆκ. 0.120 μ. Ἄριστος καστανέρυθρος πηλός. Παχὺ στρῶμα γανώματος, σὰν ἐλαιόχρωμα, καλύπτει ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο· μελανὸ στὴν εἰκονιζόμενη πλευρά, καστανέρυθρο στὴν ἀριστερή. Παρεμφερὲς εἰδώλιο μᾶς ἔδωσε ὁ Ε/9β, πίν. 79.1<γ>).

Οἱ δύο μικρότεροι, φωτεινοῦ βάθους ἱππεῖς, σχηματίζουν ὁμάδα (τὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 12) μαζὶ μὲ ἐκεῖνον τοῦ Μ/1 πίν. 90.4, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους τοῦ ΚΚ/77 πίν. 80.1<α,β> (Πίν. 92.5<β,γ>, ἀρ. 5265α-β. Συγκολλημένα, λείπουν διάφορα τμήματα. Κρὲμ ἐπιδερμίδα, γάνωμα ἐρυθρό, πολὺ ἐξίτηλο). Στὴ ράχη τῶν ἀναβατῶν ὀκτὼ λοξὲς γραμμές. Ταινία περιθέει τὸ ρύγχος, τὸ ὀξυκόρυφο λοφίο καὶ τὴν κοιλιὰ τοῦ ἵππου τοῦ τελευταίου δεξιὰ εἰδωλίου.

Τὸ ἐπίσης στιβαρῶν ἀναλογιῶν πτηνόμορφο βρίσκει καὶ αὐτὸ ἀνάλογά του σὲ ἄλλους τάφους τῶν 550/540 χρόνων (πίν. 92.3, ἀρ. 10168. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.14 μ.). Πρβ. τὰ δύο τοῦ Ε/15 στὸ Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981, 253 κἑ. σημ. 19 εἰκ. 6. Ὅλα τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 8.

35. Τάφος Ε/15

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἀσύλητος, πλουσιότατα κτερισμένος. Προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Μῆκ. 2.40 μ., πλάτ. ὀρύγματος 1.30 μ., πλάτ. μεταξὺ τῶν ἀναβαθμῶν 0.90 μ. Οἱ ἀναβαθμοὶ βρέθηκαν σὲ βάθ. 1.30 μ. Ἀπὸ βάθ. 1.60 ὡς 2.20 μ. ὑπῆρχε στρῶμα πλῆρες ἀγγείων καὶ εἰδωλίων, τὰ ὁποῖα κάλυπταν τὸν σκελετό. Τὸ κρανίο ἦταν στὸ ἀνατολικὸ ἄκρο, δηλαδὴ ὁ νεκρὸς «ἔβλεπε» πρὸς Δυσμάς. Τὰ κτερίσματα ἦταν ἑκατὸν ὀγδόντα καὶ κατανέμονται ὡς ἑξῆς.

Ἀγγεῖα: Ἑκατὸν δέκα ἀρύβαλλοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σφαιρικοί, ποὺ κοσμοῦνται μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους (πίν. 99.1<α,β,γ,δ,ε>), ἐκτὸς ἀπὸ πέντε μὲ δακτυλιόσχημη βάση, τῆς Ὁμάδας τῆς Ποδοσφαίρας (football aryballoi, πίν. 99.2<α,β,γ, δ,ε>). Ἑπτὰ κορινθιακὲς κοτυλίσκες, οἱ πέντε (ἀρ. 4841-42, 4852-53, 4855) μὲ κάθετα γραμμίδια στὴ ζώνη τῶν λαβῶν καὶ οἱ δύο (ἀρ. 4856-57) μὲ σχηματοποιημένα ἀνθέμια καὶ λογχόσχημα φύλλα ἐναλλάξ. Δύο κορινθιακὰ ἐξάλειπτρα (τὸ μεγαλύτερο ἀρ. 4858) καὶ μία μικκύλη μόνωτη βραχύπεζα κύλικα τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ Τάξεως ΙΙΙ (εἰκονίζονται στὸ Higgins, *Tan. Fig.* 49 εἰκ. 37), μία ὑψίπους τετράωτη κύλικα τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν μὲ πτηνά, Τάξεως Ι (πίν. 100.4), ἕξι μελαμβαφεῖς κάνθαροι (πίν. 99.3<α,β,γ,δ>), δύο μόνωτα μελαμβαφὴ κύπελλα (ἀρ. 4839-40), τρεῖς σκύφοι, τῶν ὁποίων ὁ ἕνας τοῦ τύπου Β τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνά (πίν. 100.2-3) καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 4828 μελανόμορφη λήκυθος τύπου Δηιανείρας (πίν. 100.1). Ψῆφοι ἀπὸ ὑαλόμαζα: Τρεῖς μικρὲς ψῆφοι (ἀρ. 16798) ἀπὸ λευκὴ ὑαλόμαζα. Εἰδώλια: Πολλὰ σανιδόσχημα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δημοσιεύομε τὰ περισσότερα· ἱππεῖς ποὺ ἀνήκουν σὲ δύο ὁμάδες, ὅλοι σχεδὸν παρουσιαζόμενοι κατωτέρω.

Εἰδώλια

Σανιδόσχημα. Ὅλα, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα (βλ. κατωτ. πίν. 97.2) εἶναι πτηνόμορφα τῆς τεχνικῆς Α καὶ διακρίνονται σὲ δύο ὁμάδες. Στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 8, τῆς ὁποίας τὰ εἰδώλια χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὶς ρωμαλέες τους ἀναλογίες καὶ ἀπὸ τὴν πλατιὰ ζώνη κάτω ἀπὸ τοὺς βραχίονες, ποὺ φέρει τὸν κύριο διάκοσμο, κατατάσσονται τρία ἀπὸ τὰ εἰδώλια τοῦ τάφου (πίν. 93.1-3, ἀρ. 5117. Ἀκέραιο, ὕψ. 0.148 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.075 μ., μῆκ. βάσης 0.06 μ., πλάτ. βάσης 0.032 μ. Ἄριστης ποιότητας πηλός, κεραμόχρωμος. Γάνωμα μελανὸ στιλπνότατο. Ἡ στεφάνη τοῦ μικροῦ, ὑπόκοιλου πόλου, τονίζεται μὲ γάνωμα. Πίν. 93.4-5, ἀρ. 5112. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.153 μ., ἄνοιγμα χεριῶν 0.07 μ., μῆκ. βάσης 0.06 μ., πλάτ. βάσης 0.034 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος. Πίν. 94.5-6, ἀρ. 5114. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.138 μ., ἄνοιγμα χεριῶν 0.068 μ. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος· ἄριστης ποιότητας ἐπιδερμίδα, στιλπνή, ὁμοιόχρωμη. Γάνωμα καστανομέλανο, στὸ ἄνω μέρος ἐξίτηλο. Ἀπὸ τὸ ταινιόσχημο περιδέραιο κρέμεται μικρὸ περίαπτο σὲ μορφὴ ροδιοῦ καὶ στὰ πλάγια δύο μικρότερα, ἐπιμήκη). Καὶ τὰ τρία εἰδώλια τῆς ὁμάδας ἔχουν τὴν ὠοειδὴ βάση τους ἐλαφρῶς ὑπόκοιλη, ἐνῶ οἱ πέντε κυματοειδεῖς πλόκαμοί τους κατεβαίνουν ὣς τὴν ὀσφύ. Τὰ δύο πρῶτα εἰδώλια εἰκονίζονται στὸ Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981, 253 σημ. 19 εἰκ. 6. Ὁμοιότατα τὰ δύο ἀπὸ τὸν τάφο 49 τῆς Ριτσώνας στὸ Grace, *Arch. Sculpt.* 41 εἰκ. 49 καὶ τὸ ἕνα ἀπὸ τὸν τάφο 50, αὐτόθι 40 εἰκ. 47, ὅλα τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ β΄ ἡμίσεος τοῦ αἰώνα.

Τὰ ὀκτὼ εἰδώλια τοῦ δεύτερου τύπου (προστίθενται ἀκόμη τρία, τῶν ὁποίων οἱ μὲν ὄψεις εἰκονίζονται στὸ Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981, 253 κἑ. σημ. 19 εἰκ. 5 [ἀρ. 5102, 5100, 5101], ἐνῶ ἡ δεξιὰ πλευρά τους ἐδῶ, κατωτ. πίν. 97.1<α,β,γ>) ἐκπροσωποῦν τὸ ἐκφυλιστικὸ στάδιο μιᾶς σειρᾶς εἰδωλίων, ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ τὶς ἀρχὲς ἤδη τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ αἰώνα. Βλ. τὰ εἰδώλια τοῦ Ε/8α, ἀνωτ. πίν. 47.1-2, 3-4. Χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν πολὺ χαμηλὸ πόλο, τὴν ὑποτυπώδη ἕλικα, ποὺ σχεδὸν ἔχει ἐνσωματωθεῖ στὴν πτηνόμορφη προεξοχὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἀμελέστατη διακόσμηση, ἡ ὁποία συνίσταται κυρίως σὲ ἀκανόνιστες παχιὲς κυματοειδεῖς, ποὺ κατεβαίνουν ὣς τὸ κράσπεδο τοῦ ἐνδύματος. Γιὰ τὰ ὑπόλοιπα χαρακτηριστικὰ βλ. τὴν ἀναλυτικὴ περιγραφὴ τῶν Ὁμάδων 9 καὶ 9Α, ἀνωτ. σελ. 146 κἑ. Δύο ἀπὸ τὰ εἰδώλια (γιὰ ἕνα τρίτο βλ. καὶ πίν. 97.1<α>) διακρίνονται ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα, ἐπειδὴ ἡ ζώνη στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων τους πληροῦται μὲ σειρὲς στιγμῶν, μὲ πέντε σειρὲς λεπτότατων στιγμῶν στὴ μία περίπτωση (πίν. 95.1<α>, 2<α>, ἀρ. 5119. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.165 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.081 μ., μῆκ. βάσης 0.06 μ., πλάτ. βάσης 0.032 μ. Πηλὸς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος· ἐπιδερμίδα φωτεινοῦ καστανοῦ. Γάνωμα καστανομέλανο. Ἔντονη ἐκβάθυνση στὴ βάση καὶ στὸν πόλο. Πρβ. τὸ ἀρ. 10504 τοῦ Σ/4 πίν. 87.2<α>, 4<α>, 6<α>), μὲ δύο σειρὲς παχιῶν κηλίδων στὴ δεύτερη περίπτωση (πίν. 94.3, 95.1<β>, 2<β>, ἀρ. 5103. Ἀκέραιο. Ὅμοια χρώματα, ὅμοιο πρόσωπο. Βάση σχεδὸν ἐπίπεδη, μήκ. 0.055 μ., πλάτ. 0.03 μ. Ἄνοιγμα βραχιόνων 0.098 μ.). Τὸ συνεικονιζόμενο, ἐπίπεδης βάσης εἰδώλιο, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς κάθετες κυματοειδεῖς, φέρει στὴν πίσω πλευρὰ πέντε ἀκόμη ὁριζόντιες, ἐνῶ στὴν πρόσοψη λοξὲς πινελιές (πίν. 94.4, 95.1<γ>, 2<γ>, ἀρ. 5109. Ἀκέραιο. Ἄνοιγμα βραχιόνων 0.084 μ., μῆκ. βάσης 0.056 μ., πλάτ. βάσης 0.036 μ. Ὅμοια χρώματα. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ὑπόκοιλου πόλου ταινιόσχημος σταυρός, ἐγγεγραμμένος στὴ μελαμβαφὴ στεφάνη). Καὶ τὰ τρία αὐτὰ εἰδώλια ἀνήκουν στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 9.

Τέσσερα ἀπὸ τὰ εἰδώλια τῆς Τάναγρα/Ὁμάδας 9Α φέρουν στὸ στῆθος πλατιά (στὶς τρεῖς περιπτώσεις) ζώνη μὲ κάθετες κυματοειδεῖς, ποὺ συνεχίζουν ὣς τὸ ἔδαφος, στενὴ ζώνη στὸ ἀρ. 5113 εἰδώλιο (πίν. 96.1-3. Ἀκέραιο, λείπει τὸ δεξὶ ἄκρο χέρι. Ὕψ. 0.152 μ., μῆκ. βάσης 0.058 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, μὲ μεγάλα ψήγματα ἀσβεστολίθου, ἄριστα ὀπτημένος· γάνωμα καστανομέλανο). Ἀπὸ τὰ τρία εἰδώλια μὲ τὴν πλατιὰ ζώνη, τὰ δύο εἶναι ἀκέραια (πίν. 96.4-6, ἀρ. 5111. Ὕψ. 0.148 μ., μῆκ. βάσης 0.054 μ., πλάτ. βάσης 0.032 μ., ἐκβάθυνση 0.005 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, συμπαγέστατος· γάνωμα μελανό. Πίν. 96.7, ἀρ. 5099. Ὕψ. 0.113 μ., ἄνοιγμα χεριῶν 0.058 μ. Ὅμοιος πηλός. Γάνωμα ἀπὸ καστανὸ ἕως ἐρυθρό, πολὺ ἐξίτηλο. Γραπτὸς ὀφθαλμός, σὰν τέταρτο κυκλίσκου. Στὴν κοίλη ἐπιφάνεια τοῦ πόλου δύο χιαστὶ τεμνόμενες, ποὺ ἐγγράφονται στὴν σκιασμένη στεφάνη). Τοῦ τρίτου λείπει τὸ κεφάλι (πίν. 94.7, ἀρ. 5118. Ἄνοιγμα χεριῶν 0.092 μ. Πηλὸς ἄριστος, ροδόχρωμος, μὲ καστανὴ ἐπιδερμίδα. Γάνωμα μελανό, ἐξίτηλο κατὰ τόπους) καὶ κατ' ἀπόλυτη ἐξαίρεση δὲν φέρει διάκοσμο στὴν πίσω πλευρά.

Ἀναφέραμε ἤδη ὅτι τὰ τρία σανιδόσχημα, ποὺ εἰκονίζονται στὸ Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981, 253 κἑ. εἰκ. 5, ἀνήκουν στὴν ὁμάδα αὐτὴ καὶ στὴν παραλλαγή της. Συγκεκριμένα τὸ πρῶτο, τοῦ ὁποίου τὸ κατὰ τὸ ὕψος τῶν βραχιόνων ἐπίμηκες πλαίσιο φέρει δύο σειρὲς παχιῶν στιγμῶν καὶ ἀνήκει στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 9, βρίσκεται κοντὰ στὸ ἀρ. 5103, ἀνωτ. πίν. 95.1<β>, 2<β> (πίν. 97.1<α> ἀρ. 5102. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.164 μ., ἄνοιγμα χεριῶν 0.081 μ., μῆκ. βάσης 0.055 μ., πλάτ. βάσης 0.034 μ. Πηλὸς συμπαγής, μὲ ψήγματα ἀσβεστολίθου, καστανόξανθος· λευκότεφρο ἀλείφωμα. Γάνωμα μελανό). Ἡ κοίλανση τοῦ πόλου καλυμμένη μὲ γάνωμα. Στὴν πίσω πλευρὰ τέσσερις βόστρυχοι κατεβαίνουν κυματοειδῶς ὣς τὴν παρυφὴ τοῦ ἐνδύματος. Τοῦ δεύτερου εἰδωλίου ὁ διάκοσμος εἶναι ἁπλούστερος, καθόσον μόνο μία ὁριζόντια γραμμὴ ὑπάρχει στὸ ὕψος τῶν βραχιόνων, ἀπὸ ὅπου κατεβαίνουν τέσσερις παχιὲς κυματοειδεῖς (πίν. 97.1<β>, ἀρ. 5100. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.18 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.087 μ., μῆκ. βάσης 0.062 μ., πλάτ. βάσης 0.036 μ. Ὅμοιος πηλός, ἀλείφωμα καὶ γάνωμα. Μελαμβαφὴς ἡ κοίλανση τοῦ πόλου). Τὸ τρίτο, μικρότερων διαστάσεων, εἰδώλιο (πίν. 97.1<γ>, ἀρ. 5101. Ἀκέραιο· λείπει ἡ ἄκρη τοῦ δεξιοῦ βραχίονα. Ὕψ. 0.151 μ., μῆκ. βάσης 0.054 μ., πλάτ. βάσης 0.032 μ. Ὄχι μόνο ἡ κοίλανση τοῦ πόλου καλύπτεται μὲ γάνωμα, ἀλλὰ καὶ ἡ κάθετη ἐπιφάνειά του) μὲ τὶς τρεῖς κατ' ἀποστάσεις ὁριζόντιες, πλησιάζει τὸ διακοσμητικὸ πνεῦμα τοῦ ἀρ. 5109 εἰδωλίου πίν. 95.1<γ>, 2<γ>. Αὐτὰ τὰ δύο συνεικονιζόμενα εἰδώλια ἀνήκουν στὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 9Α.

Τὸ τελευταῖο εἰδώλιο τῆς σειρᾶς παρεκκλίνει ἀπὸ τὰ ἤδη περιγραφέντα δέκα τυποποιημένα εἰδώλια κατὰ πολλὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα περιγράφονται στὸ τέλος τῆς ἀνάλυσης τῶν χαρακτηριστικῶν τῶν Ὁμάδων 9 καὶ 9Α (ἀνωτ. σ. 147). Τὸ χαρακτηριστικότερο εἶναι ὅτι ὁ πόλος του ἔχει διαπλασθεῖ εὐκρινῶς μὲ αὐθύπαρκτη ἕλικα (πίν. 94.1-2, ἀρ. 5110. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.156 μ., ἄνοιγμα βραχιόνων 0.065 μ., μῆκ. βάσης 0.055 μ, πλάτ. βάσης 0.03 μ. Πηλὸς σὰν πορσελάνη, κιτρινέρυθρος· γάνωμα ἀπὸ μελανό, ὣς καστανέρυθρο. Ἡ ὠοειδὴς βάση εἶναι ἐπίπεδη).

Τὸ μοναδικὸ σανιδόσχημο εἰδώλιο τοῦ τάφου κατὰ τὴν τεχνικὴ Β κατατάσσεται στὴ μεγάλη κατηγορία ἐκείνων μὲ τὸ πρόσωπο πλασμένο σὲ μήτρα (πίν. 97.2, ἀρ. 5098. Συγκολλημένο κυρίως ἀπὸ τρία κομμάτια· λείπει ἡ ἀπόληξη τοῦ δεξιοῦ βραχίονα καὶ τμήματα τῆς παρυφῆς τοῦ πόλου. Ὕψ. 0.240 μ., ἄνοιγμα χεριῶν σὲ ἀποκατάσταση 0.15 μ., μῆκ.

βάσης 0.088 μ., πλάτ. βάσης 0.048 μ., ἐκβάθυνση 0.022 μ. Πηλὸς καστανόξανθος, ἀνάμεικτος μὲ ξένα σωματίδια. Ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος καὶ ἐρυθροῦ χρώματος). Εἰδικὴ σύσταση τοῦ ἐδάφους μετέτρεψε τὴν ἐπιχρισμένη καὶ μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα διακοσμημένη ἐπιφάνεια σὲ μελανότεφρη· μόνο μία ὁριζόντια κόκκινη κυματοειδής, ποὺ κοσμεῖ τὸν πόλο, διασώθηκε. Λίγα παρεμφερῆ εἰδώλια μᾶς ἔδωσαν, τόσο ἡ Ριτσώνα, ὅσο καὶ ἡ Ἀκραιφία (βλ. Grace, *Arch. Sculpt.* 47 εἰκ. 62. Andreiomenou, *AM* 110, 1995, 135 σημ. 151-2 πίν. 18.3 [ΔΔ/138]. Γιὰ τὸν τρόπο διευθετήσεως τῶν μακρῶν πλοκάμων πρβ. Marchand, *Fig. plates* 117 πίν. 53 3B: F3).

Ἱππεῖς-ἵπποι. Οἱ ἐννέα ἱππεῖς τοῦ τάφου κατατάσσονται σὲ δύο ὁμάδες. Στὴν πρώτη, Τάναγρα/Ὁμάδα 5Α, ὑπάγονται πέντε εἰδώλια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ τρία ἔχουν ἤδη ἀπεικονισθεῖ (βλ. Ἀνδρειωμένου, *ASAtene* 59, 1981, 253 κἑ. σημ. 18 εἰκ. 4). Τὰ ἄλλα δύο διαφέρουν ἐλαφρῶς ἀπὸ τὰ προηγούμενα (πίν. 97.3<α>, ἀρ. 5125. Συγκολλημένο τὸ κεφάλι τοῦ ἀναβάτη, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.11 μ., μῆκ. 0.138 μ. Πηλὸς ἄριστος, καστανός· γάνωμα μελανό. Πίν. 97.3<β>, ἀρ. 5123. Ἀκέραιο. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, γάνωμα ἐρυθρό). Ἔχουν δηλωμένα τὰ μάτια, ἐνῶ σὲ ἐκεῖνα ἀπουσιάζει ὁποιαδήποτε ἀνατομικὴ ἔνδειξη· δηλώνονται τὰ ἡνία καὶ τὸ χαλινάρι στὸ ρύγχος· φέρουν στὸ στῆθος τὸ συνηθέστερο κόσμημα τῶν τριῶν ὁριζοντίων, ποὺ πλαισιώνουν δύο σειρὲς παχιῶν στιγμῶν, ἀντὶ τοῦ ἀραιοῦ δικτυωτοῦ σὲ ὀρθὲς γωνίες, ποὺ κοσμεῖ τὸ στῆθος ἐκείνων. Ἐπίσης, οἱ τρεῖς κατὰ μῆκος τῆς οὐρᾶς γραμμὲς ἐδῶ τέμνονται ἀπὸ τέσσερις ὁριζόντιες. Ἡ ὁμάδα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὶς στιβαρὲς ἀναλογίες τῶν ἱππέων, ὅπως ἀπὸ τὶς στιβαρές τους ἀναλογίες χαρακτηρίζονται καὶ τὰ πτηνόμορφα τῆς Ὁμάδας 8 τοῦ παρόντος τάφου. Ὅμοιους ἱππεῖς μὲ τοὺς δύο τελευταίους, ποὺ ἔχουν δηλωμένα τὰ μάτια, τὰ ἡνία καὶ τὶς δύο σειρὲς στιγμῶν στὸ στῆθος, μᾶς ἔδωσαν πολλοὶ τάφοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ Μ/1 πίν. 91.1<α,β>, ΚΚ/61 πίν. 91.3 καὶ Ε/16 πίν. 92.2<α,β>. Ὅμοιοι καὶ δύο ἱππεῖς ἀπὸ τὴ Ριτσώνα, ἐνῶ ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία ἀπουσιάζουν ἐντελῶς οἱ ριγωτοὶ ἵπποι ὅλων τῶν ὁμάδων (γιὰ τοὺς ἱππεῖς τῆς Ριτσώνας βλ. Grace, *Arch. Sculpt.* 40 εἰκ. 47 [τάφου 50], 41 εἰκ. 49 [τάφου 49]).

Οἱ ὑπόλοιποι τέσσερις ἱππεῖς εἶναι ὅμοιοι μὲ τοὺς ἕξι τοῦ τάφου Σ/4 πίν. 88.1<γ,δ,ε>, μὲ τοὺς ὁποίους σχηματίζουν τὴν Τάναγρα/Ὁμάδα 8. Ὅλων ὁ πηλὸς εἶναι συμπαγής, σὰν πορσελάνη, μὲ ψήγματα ἀσβεστολίθου. Τὰ τρία συνεικονιζόμενα ἔχουν κιτρινέρυθρο πηλὸ καὶ ἀλείφωμα φωτεινῆς ἀπόχρωσης (πίν. 98.1<α>, 2<α>, ἀρ. 10557. Λείπει ὁ ἀναβάτης καὶ τὸ ρύγχος τοῦ ἀλόγου· ὁ λαιμὸς συγκολλημένος. Πίν. 98.1<β>, 2<β>, ἀρ. 5105. Λείπει τὸ κάτω τμῆμα τοῦ δεξιοῦ μπροστινοῦ ποδιοῦ. Ὕψ. 0.088 μ., μῆκ. 0.105 μ. Γάνωμα μελανό. Πίν. 98.1<γ>, 2<γ>, ἀρ. 5097. Ἀκέραιο, συγκολλημένο μόνο ὡς πρὸς τὸ δεξὶ μπροστινὸ πόδι. Ὕψ. 0.107 μ., μῆκ. 0.125 μ. Γάνωμα καστανὸ καὶ κατὰ τόπους ἐρυθρό. Ἡ ράχη τοῦ ἀναβάτη ἔχει ἀφεθεῖ ἀκόσμητη γιὰ νὰ προβληθεῖ κατάλληλα μὲ γάνωμα ἡ κόμη καὶ ἡ γενειάδα του). Τοῦ τέταρτου ἱππέα ὁ πηλὸς εἶναι καστανότεφρος μὲ κεραμόχρωμο πυρήνα καὶ μὲ ἀλείφωμα σὲ ἀπόχρωση φωτεινοῦ καστανοῦ (πίν. 98.3, ἀρ. 5127. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.092 μ., μῆκ. 0.10 μ. Γάνωμα μελανό. Ἡ ράχη τοῦ ἀναβάτη καὶ ἡ οὐρὰ ἀπὸ τρεῖς παχιὲς ὁριζόντιες). Οἱ ἵπποι τῆς ὁμάδας αὐτῆς χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν μεγάλο διασκελισμὸ καὶ ἀπὸ τὸν συχνὰ δυσανάλογα μικρὸ ἀναβάτη τους· εἶναι ἀμελοῦς διαπλάσεως καὶ ἡ διακόσμησή τους ἔγινε μὲ γρήγορες, ἀκανόνιστες πινελιές.

Ἀγγεῖα

Πέντε ἀπὸ τοὺς σφαιρικοὺς ἀρυβάλλους μὲ τετράφυλλο καὶ μικροὺς δικτυωτοὺς ρόμβους ἔχουν ἤδη ἀπεικονισθεῖ (βλ. Higgins, *Tan. Fig.* 48 εἰκ. 35, ἀρ. 4799, 4810, 4822, 4832, 4802). Ὅμοιοι μὲ αὐτοὺς εἶναι οἱ ἀκόλουθοι πέντε (πίν. 99.1<α>, ἀρ. 4831. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.06 μ., διάμ. στεφάνης 0.045 μ. Πηλὸς κορινθιακός, καστανοκίτρινος· γάνωμα μελανό. Πίν. 99.1<β,γ,δ,ε>, ἀρ. 4860, 4830, 4846, 4844. Ἡ ἐπίκυρτη βάση τους εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 119 [1 φωτ.] [ἀπὸ τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά]). Οἱ ἀρύβαλλοι αὐτοὶ χαρακτηρίζονται ἀπὸ τοὺς μικροῦ μεγέθους, ἀπομακρυσμένους ἀπὸ τὸν ἐπιμήκη πυρήνα, δικτυωτοὺς ρόμβους, οἱ ὁποῖοι συνδέονται μὲ αὐτὸν μὲ ἀκανόνιστα ὁριζόντια στελέχη. Ὅλοι φέρουν στὴ στεφάνη πολὺ πλατιὰ ταινία, δορυφορούμενη ἀπὸ δύο λεπτότατους δακτυλίους· στὴν κάθετη ἐπιφάνεια δύο λεπτοὶ δακτύλιοι. (Ἀκόμη πέντε παρεμφερεῖς ἀρύβαλλοι δημοσιεύονται στὸ Ἀνδρειωμένου ἔ.ἀ. πίν. 57.) Δείγματα τῶν παλαιότερων, καλύτερης ποιότητας ἀρυβάλλων μὲ μεγάλους δικτυωτοὺς ρόμβους, μᾶς ἔδωσαν οἱ τάφοι τοῦ β΄ τετάρτου, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ε/14, τῶν περὶ τὸ 560 χρόνων.

Ἀπὸ τοὺς παρουσιαζομένους πέντε ἀρυβάλλους μὲ δακτυλιόσχημη βάση, ὁ μεγαλύτερος, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ φυλλοειδὲς στὸν ὦμο κόσμημα, φέρει καὶ μιὰ στενὴ ἐξηρημένη ταινία, διηρημένη κατὰ μῆκος ἀπὸ λεπτὴ γραμμή· τὰ περιθέοντα διάχωρα τέμνονται σὲ κανονικὰ τετραγωνίδια σὰν δικτυωτὸ ἀπὸ σειρὰ γραμμιδίων (πίν. 99.2<α>, ἀρ. 4882. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.115 μ., διάμ. στεφάνης 0.048 μ., διάμ. βάσης 0.05 μ. Κορινθιακὸς πηλός, καστανοκίτρινος. Γάνωμα ἀπὸ μελανὸ ἕως ἐρυθρό· ἐπίθετο ἰῶδες). Ἡ μὲ ἐρυθρὸ γάνωμα καλυμμένη ἐπιφάνεια διαιρεῖται μὲ ζεύγη λεπτοτάτων ἐγχαράκτων σὲ γλῶσσες, κοσμούμενες ἐναλλὰξ μὲ λωρίδα ἐπίθετου ἰώδους. Ὁ παραπλεύρως εἰκονιζόμενος ἀρύβαλλος παρουσιάζει ἁρμονικότερο περίγραμμα καὶ λιτὸ καὶ πιὸ ἰσορροπημένο διάκοσμο (πίν. 99.2<β>, ἀρ. 4883. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.105 μ., διάμ. στεφάνης 0.052 μ., διάμ. βάσης 0.054 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, ἄριστος. Γάνωμα ἀπὸ μελανὸ ἕως ἐρυθρό. Ἐπίθετο ἰῶδες καὶ λευκό). Οἱ τέσσερις λεπτοὶ δακτύλιοι στὸν ὦμο ἀποδίδονται μὲ λευκὸ ἐπίθετο χρῶμα, στιλπνῆς ἐπιφάνειας. Οἱ γλῶσσες στὸν κορμὸ φέρουν ἐπίσης ἐναλλὰξ λωρίδα ἐπίθετου ἰώδους. Οἱ ὑπόλοιποι τρεῖς ἀρύβαλλοι εἶναι μικρότερων διαστάσεων καὶ φέρουν στὸν ὦμο φυλλοειδὲς κόσμημα (πίν. 99.2<γ, δ,ε>, ἀρ. 4881, 4868, 4798).

Ὁ κανονικοῦ μεγέθους μελαμβαφὴς κάνθαρος καὶ οἱ συνεικονιζόμενοι κανθαρίσκοι (πίν. 99.3), ὅλοι βοιωτικοῦ ἐργαστηρίου, βρίσκουν ἀντιστοίχους τους σὲ τάφους τῆς Ριτσώνας, τῆς δεκαετίας 550-540 (γιὰ τὸν μεγάλου μεγέθους βλ. P. N. Ure, *Black Glaze Pottery from Rhitsona in Boeotia*, 1913, 5 πίν. 1,49.309· γιὰ τὸν παραπλεύρως εἰκονιζόμενο βλ. αὐτόθι πίν. 7, 49.275).

Μελανόμορφη λήκυθος τύπου Δηιανείρας (πίν. 100.1, ἀρ. 4828. Ἀκέραιη. Πηλὸς ἀττικός, γάνωμα μελανό, στλπνό, κατὰ τόπους καστανό. Ἐπίθετο ἰῶδες καὶ λευκό. Ἡ κάτω ἐπιφάνεια τῆς ἐχινοειδοῦς βάσης ἐδαφόχρωμη. Μὲ ἰῶδες τονίζεται ἡ ἐξηρημένη στεφάνη τοῦ στομίου καὶ ἀποδίδονται πλατιὰ ταινία στὴ γένεση τοῦ λαιμοῦ καὶ τρεῖς λεπτότερες στὸ κάτω μέρος τοῦ κορμοῦ· οἱ ἐπιμήκεις γλῶσσες στὸν ὦμο ἀποδίδονται μὲ ἰῶδες καὶ γάνωμα ἐναλλάξ. Παράσταση ἔνδυσης πολεμιστῆ. Ἡ λήκυθος ἀνήκει στὴν Ὁμάδα τοῦ

Μελανοῦ Λαιμοῦ [«Black-Neck Class»]. Βλ. J. Boardman, *Athenian Black Figure Vases* (1974) 79 εἰκ. 148. Ἡ λήκυθος τοῦ παρόντος τάφου εἰκονίζεται καὶ στὸ Andreiomenou, Tanagra 116 φωτ. 14. Ἡ πλάγια ὄψη της στὸ Ἀνδρειωμένου ἔ.ἀ. σημ. 124 πίν. 59.3).

Ἀπὸ τὰ τέσσερα ἀγγεῖα τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνά, τὰ δύο εἶναι τῆς Τάξεως Ι. Ἡ ὑψίπους τετράωτη κύλικα (πίν. 100.4, ἀρ. 10361. Συγκολλημένη, ὁλόκληρη. Ὕψ. 0.114 μ., διάμ. στεφάνης 0.164 μ., διάμ. βάσης 0.083 μ. Πηλὸς σχετικὰ ἀκάθαρτος, ἄριστα ὀπτημένος. Πρβ. Ἀνδρειωμένου, Ἐργαστ. Ἀκραιφίας 122 κἑ. ἀρ. 12.1 πίν. 6.6 <γ> [ΜΑΚ/ΙΧ], 560 π.Χ. Ἐδῶ ἀναλύονται διεξοδικὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἀγγείων τῆς Τάξεως Ι. Γιὰ τὴν Τάξη ΙΙΙ βλ. Ure, *Sixth* 17 κἑ. πίν. 6, 121.5, 3) καὶ ὁ σκύφος τύπου Β (πίν. 100.2-3, ἀρ. 10363. Συγκολλημένος, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.13 μ., διάμ. χείλους 0.174 μ., διάμ. βάσης 0.077 μ. Γάνωμα καστανομέλανο, πολὺ ἐξίτηλο· ἰῶδες χρῶμα. Στὸ ἐδαφόχρωμο ἐσωτερικὸ ταινίες μὲ γάνωμα, δορυφορούμενες ἀπὸ λεπτοὺς ἰώδεις δακτυλίους. Παρεμφερὴς ὁ σκύφος τοῦ ΜΑΚ/96 στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἐργαστ. Ἀκραιφίας 181 κἑ. ἀρ. 25.2 πίν. 14.6 <ε>). Οἱ δύο μικκύλες βραχύπεζες κύλικες εἶναι τῆς Τάξεως ΙΙΙ. Τῆς μικρότερης, μόνωτης κύλικας ἡ κάτω πλευρὰ ἔχει ἤδη ἀπεικονισθεῖ (βλ. Higgins, *Tan. Fig.* 48 εἰκ. 37,3. Πίν. 100.5, 6<β>, ἀρ. 8580. Ἀκέραιη. Ὕψ. 0.048 μ., διάμ. χείλους 0.104 μ., μῆκ. ἀπὸ τὴν ἄκρη τῆς λαβῆς ὡς τὴν ἄκρη τοῦ δισκοειδοῦς, διάτρητου προσφύματος 0.156 μ. Γάνωμα μελανό). Ἡ συνεικονιζόμενη δίωτη βραχύπεζα κύλικα εἶναι ὅμοια κατὰ τὸ σχῆμα μὲ τὶς μικκύλες τῆς Τάξεως Ι (βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἐργαστ. Ἀκραιφίας 112 κἑ. ἀρ. 9.3-6 πίν. 5.1 [ΨΥΧ/29]. Πίν. 100.6<α>, ἀρ. 4887. Ἀκέραιη. Ὕψ. 0.055 μ., διάμ. στεφάνης 0.143 μ., διάμ. βάσης 0.05 μ. Πηλὸς φωτεινοῦ καστανοῦ· γάνωμα καστανομέλανο. Λαβὲς ταινιόσχημες, σὲ σχῆμα Ω. Βάση δακτυλιόσχημη. Στὴν ἐξωτερική, μελαμβαφὴ ἐπιφάνεια, ἐξηρημένη ταινία στὸ ὕψος τῶν λαβῶν· ἀβαφὴς καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἕδρασης) ἡ κατάταξή της ὅμως, ὅπως καὶ τῆς προηγουμένης, στὴν Τάξη ΙΙΙ ὀφείλεται στὸ διαφορετικὸ διακοσμητικὸ πνεῦμα, ποὺ τὶς διέπει καὶ στὴν ἄφθονη χρήση γανώματος.

36-37. Τάφοι ΚΚ/134, ΚΚ/135

(Πυρὲς κατὰ χώραν). Μέσα σὲ ἀκανόνιστο ὄρυγμα 2.80×2 μ. καὶ σὲ βάθ. 0.70 μ. διανοίχθηκαν δύο παράλληλοι τάφοι, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Ἡ μεταξύ τους ἐπιμήκης ἄσκαφτη λωρίδα χρησίμευε ὡς κοινὸς ἀναβαθμὸς γιὰ τὴν τοποθέτηση τῶν ξύλων τῶν δύο φερέτρων, κάτω ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ ἄναβε ἡ φωτιά (σχ. 57.4). Οἱ τυμβωρύχοι ἔσκαψαν ὡς τὸ στρῶμα τῆς πυρᾶς καὶ κατόπιν ἐγκατέλειψαν τὴν προσπάθεια, ἀφήνοντας τὰ καμένα κτερίσματα.

Ὁ νότιος τάφος ΚΚ/134 (πίν. 101.1, διαστ. 1.80×0.70 μ.) περιεῖχε τοὺς ὑπ' ἀρ. 16624-25 φορμίσκους τῆς τεχνικῆς τῆς πολυχρωμίας (πρβ. Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994, 215 κἑ. σημ. 187-8 εἰκ. 80, 81β). Ὁ πρῶτος, ποὺ διατηρεῖται ἀκέραιος, περιέχει μικρὸ σκληρὸ ἀντικείμενο (χαλικάκι;), γιὰ τὴν παραγωγὴ κρότου (πρβ. τὴ χάλκινη πλαταγὴ ἢ πλαταγόνα [κουδουνίστρα] αὐτόθι 219 κἑ. σημ. 199 εἰκ. 85). Ὁ τάφος περιεῖχε ἀκόμη μελαμβαφὲς κυπελλίδιο, τοὺς ὑπ' ἀρ. 17877 (πίν. 101.4), 23458-63 ἑπτὰ σπασμένους μελαμβαφεῖς κανθάρους, τὴν ὑπ' ἀρ. 23456 ἀποσπασματικὴ μελανόμορφη σκυφοκύλικα (ἱματιοφόρος γυναικεία

μορφὴ ἀπέναντι σὲ ἀνδρική, ποὺ κρατεῖ λύρα), τὴν ὑπ' ἀρ. 23464 ἀποσπασματικὴ μελανόμορφη λήκυθο μὲ δυσδιάκριτη παράσταση (δρομέας πρὸς δεξιά;) καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 23466 ὑψίποδη τετράωτη κύλικα τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν μὲ πτηνὰ Τάξεως ΙΙ (τεχνικὴ τῆς πολυχρωμίας). Στὴν ἐπιχρισμένη λευκὴ ἐπιφάνεια ἀνθέμιο μὲ μεγάλα φύλλα, μελανὰ καὶ ἰώδη ἐναλλάξ (γιὰ παρεμφερεῖς κύλικες βλ. ἀνωτ. σημ. 34 [Κ/1]). Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀγγεῖα, ὁ τάφος μᾶς ἔδωσε καὶ τὰ ἀκόλουθα ἑπτὰ εἰδώλια: Περιστερά, κοίλη ἐσωτερικά (πίν. 101.2, ἀρ. 15858. Ἀκέραιη. Ὕψ. 0.105 μ., μῆκ. 0.10 μ. Πηλὸς φαιός, συμπαγὴς σὰν πορσελάνη. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό. Κάτω ἀπὸ τὴν οὐρὰ μικρή, ἀκανόνιστη ὀπὴ ἐξαερισμοῦ). Ἀποσπασματικό, κοῖλο ἐσωτερικὰ εἰδώλιο κόρης (Ἀθηνᾶς;), ὄρθιας ἐπάνω σὲ τετράγωνο πλακίδιο (πίν. 101.3 ἀρ. 15861. Ὕψ. κάτω μέρους 0.102 μ., πλευρὰ πλακιδίου 0.048 μ., πάχ. πλακιδίου 0.008 μ. Πηλὸς καστανοκίτρινος σὰν πορσελάνη). Ὁλόκληρο καλύπτεται μὲ παχὺ στρῶμα λευκοῦ χρώματος μὲ λεία ἐπιφάνεια· ὑπολείμματα ζωηροῦ ἐρυθροῦ στὶς πτυχώσεις τῶν βαριῶν ἐνδυμάτων (γιὰ τὸν τύπο πρβ. τὴν Ἀθηνᾶ τοῦ δυτικοῦ ἀετώματος τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφαίας στὸ J. Boardman, *Greek Sculpture, The Archaic Period* (1978) 156 εἰκ. 206.1).

Ἀπὸ τὰ πέντε, ὅμοια μεταξύ τους, κοῖλα μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ στήθους εἰδώλια τοῦ τύπου τῆς ἔνθρονης Ἀθηνᾶς (βλ. ἀνωτ. σ. 16 σημ. 55), τὰ τέσσερα, λόγω τῆς καύσεως, ἔχουν ὑποστεῖ ὁλοκληρωτικὴ καταστροφὴ τῆς ἐπιχρισμένης μὲ λευκὸ καὶ διακοσμημένης μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα ἐπιφάνειάς τους (πίν. 101.5<α,β,γ,δ>, ἀρ. 15280, 15276, 15279, 15277. Ἀκέραια, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ τελευταῖο δεξιά, τοῦ ὁποίου λείπει μικρὸ τμῆμα τοῦ ποδήρους χιτῶνος στὸ ἀριστερὸ πόδι. Ὕψ. ±0.107 μ., πλάτ. ἐρεισινώτου ±0.065 μ., πλάτ. βάσης 0.053 μ., βάθ. μαζὶ μὲ τὸ ὑποπόδιο ±0.058 μ. Πηλὸς φαιὸς σὰν πορσελάνη· ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος). Τὸ πέμπτο εἰδώλιο, μὲ τὶς ἴδιες ἀκριβῶς διαστάσεις, διατηρεῖ σὲ μεγάλο τμῆμα τῆς ἐπιφάνειας τὰ ἀρχικά του χρώματα (πίν. 102.1, ἀρ. 15278. Λείπει τὸ πίσω μέρος τῆς κεφαλῆς καὶ ἡ στεφάνη). Παχὺ στρῶμα λευκοῦ ἐπιχρίσματος μὲ στιλπνὴ ἐπιφάνεια. Μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα, τὸ ὁποῖο, λόγω τῆς θερμότητας ἀπὸ τὴν καύση, μεταβλήθηκε σὲ καστανοκίτρινο, ἀποδίδεται ἡ διπλὴ σειρὰ στιγμῶν στὸ μέσο τοῦ ἐνδύματος καὶ σὲ ὅλο του τὸ ὕψος, καλύπτονται τὰ ὑποδήματα καὶ τονίζεται τὸ περίγραμμα τῶν πλευρῶν τοῦ θρόνου· ἴχνη ρόδακος (;) στὶς ἄκρες τοῦ ἐρεισινώτου. Σὲ ἕνα ὄστρακο ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ ὑπ' ἀρ. 17877 μελαμβαφοῦς κανθάρου ὑπάρχουν τὰ ἀρχαϊκὰ γράμματα ΥΘ, γραμμένα ἐπὶ τὰ λαιὰ μὲ καστανόλευκο, ἀνεξίτηλο χρῶμα (dipinto. Πίν. 101.4. Βλ. ἀνωτ. σ. 45 κεφ. 2 ἀρ. 70). Ὕψ. 0.045 μ., πλάτ. 0.045 μ. Πηλὸς πορτοκαλόχρωμος. Γάνωμα μελανό, στιλπνό.

Ὁ παράλληλος, *βόρειος τάφος ΚΚ/135*, μήκ. 1.90 μ., πλάτ. αὔλακος γιὰ τὴν τοποθέτηση τῶν ξύλων 0.40 μ., βάθ. πυθμένος 1.20 μ., μᾶς ἔδωσε ἐλάχιστα ἀναγνωρίσιμα εὑρήματα. Παρουσιάζομε στημένα στὸ ἐσωτερικό του τὸ κεφάλι μὲ τὸν λαιμὸ ἵππου καὶ δίπλα του τὸν ἀναβάτη (πίν. 102.2), ὁ ὁποῖος εἰκονίζεται καὶ μεμονωμένος στὴν μπροστινὴ καὶ στὴν πίσω πλευρά του (πίν. 102.3<α-β>. Λείπει τὸ ἀριστερὸ σκέλος ἀπὸ τὸν μηρὸ καὶ τὸ δεξιὸ ἀπὸ τὸ γόνατο καὶ κάτω. Ὕψ. 0.07 μ.). Ἐνῶ τὰ περιγράμματα τοῦ σώματος εἶναι ἁρμονικὰ καὶ ἀποδίδονται μὲ ἀρκετὴ πλαστικότητα, κυρίως στὴν πίσω πλευρά, ὅπου καὶ ἡ περιφέρεια τοῦ πίλου ἀνασηκώνεται ἀριστερὰ μὲ πολλὴ χάρη καὶ φυσικότητα, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου εἶναι ζωώδη. Μήπως πρόκειται γιὰ πίθηκο; Τὸ ἀριστερὸ χέρι εἶναι ἐπίπεδο ἀπὸ μέσα γιὰ νὰ ἐφάπτεται καλύτερα στὸν λαιμὸ τοῦ ἀλόγου. Ὁλόκληρο

καλύπτεται μὲ παχὺ στρῶμα λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Ὁ πίλος, ποὺ ἀποδίδεται κατὰ φυσικὸ τρόπο, καλύπτεται στὴν κορυφὴ μὲ μελανὸ χρῶμα καὶ στὴν κοιλαινόμενη ὁριζόντια περιφέρειά του μὲ ἐρυθρό· μὲ τὸ ἴδιο χρῶμα τονίζονται τὰ μάτια καὶ ἡ κόμη. Τῆς τεχνικῆς Β. Ἡ κατὰ μὴ φυσιολογικὸ τρόπο διάπλαση τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ ἵππου μᾶς ὁδηγεῖ στὸ Group L τοῦ Østergaard καὶ ἰδιαίτερα στὸν ἱππέα ἀρ. 10 σ. 160 εἰκ. 68, τοῦ ὁποίου ὁ ἀναβάτης ἐμφανίζει πλαστικὲς ἀρετές. Πρβ. καὶ Ure, *Aryb. Fig.* 69 πίν. 18, 31.378. Γιὰ παρεμφερὴ πίλο, ἀλλὰ μὲ ἐπίπεδη τὴν περιφέρειά του καὶ ὄχι «γυριστὴ» πρὸς τὰ ἐπάνω, βλ. Østergaard 159 κἑ. εἰκ. 67. Πρβ. καὶ τὸν ἱππέα ἀπὸ τὴν Τάναγρα στὸ Higgins, *Tan. Fig.* 91 εἰκ. 98 καὶ πίν. IV (ἔγχρωμος).

Ἀμφότεροι οἱ τάφοι τοῦ τέλους τοῦ 6ου αἰ. π.Χ.

Εἰσαγωγικὰ

Στὸ Μέρος Τρίτο δημοσιεύονται 38 τάφοι τῶν κλασικῶν καὶ ἑλληνιστικῶν χρόνων. Ὑπὸ τὸν ὅρο κλασικὸς περιλαμβάνομε συμβατικὰ καὶ τοὺς τάφους τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰ. (ὅσους δὲν περιεῖχαν βοιωτικὰ ἀρχαϊκὰ εἰδώλια, σανιδόσχημα ἢ ἱππεῖς καὶ ἵππους), γιὰ τοὺς ὁποίους διαθέτομε φωτογραφίες καὶ περιγραφὲς τῶν κτερισμάτων τους ἢ σὲ μερικὲς περιπτώσεις (τάφοι 53-55, 60-61, 68) μόνο φωτογραφία τοῦ τάφου μὲ τὰ κτερίσματα κατὰ χώραν.

Ἐπειδὴ τὰ κτερίσματα αὐτὰ δὲν κατέστη μὲν δυνατὸν νὰ συντηρηθοῦν καὶ νὰ φωτογραφηθοῦν, ἔχουν λάβει ὅμως, ἔστω καὶ σὲ θραύσματα, ἀριθμὸ στὸ βιβλίο εἰσαγωγῆς τοῦ Μουσείου Θηβῶν καὶ στοιχειώδη περιγραφή, κρίναμε σκόπιμο νὰ περιλάβομε καὶ τοὺς τάφους αὐτοὺς στὸν παρόντα κατάλογο. Πάντως ἡ χρονολόγηση τόσο τῶν λίγων αὐτῶν τάφων, ὅσο καὶ πολλῶν τοῦ Μέρους Πρώτου κεφ. 3 (Οἱ τάφοι κατὰ τομεῖς) εἶναι ἐπισφαλὴς καὶ γίνεται κατὰ προσέγγιση, μέσα σὲ μεγάλα χρονικὰ περιθώρια. Ὁ ἁπλὸς χαρακτηρισμὸς στὸ ἡμερολόγιο ἀνασκαφῆς ἢ στὸ βιβλίο εἰσαγωγῆς ἑνὸς ἀποσπασματικοῦ ἀγγείου, π.χ. ὡς ἀτρακτοειδοῦς μυροδοχείου, χωρὶς τὴν καταγραφὴ ἄλλων στοιχείων, ἐνέχει περιθώρια λάθους ὡς καὶ δύο αἰώνων. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ ἁπλὸς χαρακτηρισμὸς ἄλλων ἀποσπασματικῶν ἀγγείων, ὡς σκύφων, φιαλιδίων, πινακίων, χυτροειδῶν, οἰνοχοῶν κτλ., χωρὶς καταγραφὴ διαστάσεων καὶ κυρίως χωρὶς τὴν ὕπαρξη φωτογραφιῶν ἢ σχεδίων, καθιστᾶ γενικὴ καὶ ἀόριστη τὴν εἰκόνα τους καὶ ἀδύνατη τὴν τεκμηριωμένη χρονολόγησή τους. Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὰ σπασμένα εἰδώλια, τῶν ὁποίων δὲν ἀναφέρεται ὁ τύπος στὸ βιβλίο εἰσαγωγῆς. Ὡς πρὸς τὰ λίγα χάλκινα νομίσματα, εἴτε εἶναι ἐφθαρμένα, εἴτε δὲν πρόφθασαν νὰ καθαρισθοῦν καὶ δὲν προσφέρουν οὔτε αὐτὰ οὐσιαστικὴ βοήθεια στὴν ἀκριβὴ χρονολόγηση τοῦ τάφου.

Ἰδιαίτερη περίπτωση συνιστοῦν τὰ εἰδώλια, ποὺ περιγράφονται μὲ βάση τὰ τεχνικὰ κυρίως στοιχεῖα (διαστάσεις, πηλός, ἐπίχρισμα, χρώματα κ.ἄ.), ποὺ λάβαμε κατὰ τὴν ἐπιτόπια ἐξέτασή τους, τότε ποὺ προϋποθέταμε ὅτι θὰ ὑπῆρχαν φωτογραφίες τους κατὰ τὴν προπαρασκευὴ τῆς δημοσίευσης, γιὰ τὴν ἄρτια παρουσίασή τους. Ἡ προγραμματισμένη φωτογράφησή τους ὅμως, γιὰ τεχνικοὺς λόγους, δὲν πραγματοποιήθηκε· γι' αὐτὸ καὶ τὸ πλημμελὲς τῆς περιγραφῆς.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς 75 τάφους, ποὺ περιλαμβάνονται στοὺς δύο Καταλόγους τῆς μονογραφίας, ἄλλοι 14 τάφοι τῶν κλασικῶν καὶ ἑλληνιστικῶν χρόνων (Σ/19, Κ/1, Σ/14, Γ/10, Τ/13, Τ/4, Τ/3, Α/36, Α/51, Σ/52, Σ/86, Σ/2, Σ/72, Ι/22), μαζὶ μὲ 4 λακκοειδεῖς τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ 6ου αἰ. (Ι/15, Ε/9, Σ/42, Τ/41) δημοσιεύονται γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας ΠΠ 2 ἀρ. 12-13, 15-19, 23-24, 26-27, 29-30, 33 (κλασικοὶ καὶ ἑλληνιστικοὶ) καὶ ἀρ. 8-11 (β΄ τετάρτου 6ου αἰ.). Στὴν ἴδια αὐτὴ μελέτη παρουσιάζονται ἐπίσης ἀγγεῖα καὶ λίγα εἰδώλια ἀπὸ ἄλλους 16 τάφους, οἱ ὁποῖοι δημοσιεύονται μὲν

στὴν παροῦσα μονογραφία, ὁ μεγάλος ἀριθμὸς ὅμως τῶν κτερισμάτων τους μᾶς ἀνάγκασε νὰ ἀποσπάσομε μερικὰ ἀπὸ τὰ πολλαπλὰ καὶ νὰ τὰ παρουσιάσομε χωριστά. Πρόκειται γιὰ κτερίσματα ἑπτὰ πρώιμων ἀρχαϊκῶν τάφων (Ε/8β, Ε/17, Λ/9, Ε/8α, Ε/14, Ε/16, Ε/15) καὶ ἐννέα τάφων τῶν κλασικῶν καὶ ἑλληνιστικῶν χρόνων (Τ/23, Τ/8, Τ/16, Ε/2, Ε/5, Ι/19, Α/62, Ι/35, Η/9). Βλ. αὐτόθι ΠΠ 2 ἀρ. 1-7 (τῶν χρόνων 590-540) καὶ ἀρ. 14, 20-22, 25, 28, 31-32, 34 (τῶν κλασικῶν καὶ ἑλληνιστικῶν χρόνων).

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὅλοι οἱ τάφοι, ποὺ δημοσιεύονται σὲ αὐτὴ τὴ μελέτη, προέρχονται ἀπὸ τὶς ἀνασκαφὲς τῶν ἐτῶν 1976-1977 στὸν χῶρο τῆς ΕΑΒ· κανένας δὲν συγκαταλέγεται ἀνάμεσα στοὺς 135 τάφους, ποὺ ἀνασκάψαμε τὸ 1989 στὸ οἰκόπεδο τοῦ ἐργοστασίου τῆς Κ(όκα) Κ(όλα).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ

38. Τάφος Β/69

Σαρκοφάγος ἀπὸ κογχυλιάτη λίθο, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Μῆκ. 2.10 μ., πλάτ. 0.75 μ. καὶ πάχ. τοιχώματος 0.10 μ. (πίν. 103.1).

Ἀπὸ τὰ ταραγμένα στρώματα τοῦ ἐσωτερικοῦ της περισυλλέχθηκαν καὶ παρουσιάζονται: Ἡ ὑπ' ἀρ. 16726 χάλκινη στλεγγίδα, τὸ ὑπ' ἀρ. 8614 πήλινο κωνικὸ σφονδύλι, ποὺ κοσμεῖται μὲ ἐπάλληλες ταινίες, ἐναλλασσόμενες μὲ σειρὲς καθέτων γραμμιδίων, ἡ ὑπ' ἀρ. 16759 μεγάλη ψῆφος ἀπὸ ὑαλόμαζα, τὰ ὑπ' ἀρ. 16769 εἴκοσι τεμάχια σιδερένιων καρφιῶν, δύο ἀλάβαστρα ἀπὸ ἀλάβαστρο (ἀρ. 5401. Συγκολλημένο, λείπει τμῆμα τοῦ κορμοῦ. Ὕψ. 0.153 μ., διάμ. στεφάνης 0.05 μ., διάμ. κορμοῦ 0.048 μ., πάχ. τοιχώματος κορμοῦ 0.001 μ. Στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ κορμοῦ οἱ συνήθεις δύο ἐκφύσεις. Ἀρ. 5401 Α. Ὅμοιο, συγκολλημένο, λείπει τμῆμα τῆς ἐπίκυρτης βάσης. Σωζ. ὕψ. 0.144 μ., διάμ. στεφάνης 0.051 μ., πάχ. τοιχώματος κορμοῦ 0.001 μ., πάχ. τοιχώματος στεφάνης 0.003 μ. Καὶ τὰ δύο ἀλάβαστρα φέρουν ὑπολείμματα ἐμποτισμένων δακτυλίων), τὰ ἀττικὰ ἀγγεῖα τοῦ πίν. 103.2, τοῦ α' τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. (βλ. ἀνωτ. σημ. 34. Ἡ ὑπ' ἀρ. 8609 μελανόμορφη λήκυθος μὲ πλαγιαστὰ ἐγγεγραμμένα ἀνθέμια καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 8615, 8616 ἀττικὰ ἐξάλειπτρα) καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 8613 μελανόμορφη λήκυθος μὲ παράσταση σὲ ὑπόλευκο βάθος φτερωτῆς μορφῆς, ποὺ στρέφει τὴν κεφαλὴ πρὸς ὥριμο γενειοφόρο ἄνδρα.

Ἐπίσης περισυλλέχθηκαν τὰ κατωτέρω ἀποτμήματα εἰδωλίων, τὰ ὁποῖα δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ συντηρηθοῦν καὶ νὰ φωτογραφηθοῦν. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5389 μικρό, κοῖλο ἐσωτερικῶς εἰδώλιο γυμνοῦ νέου, ἱσταμένου σὲ βάθρο (λείπει ἡ κεφαλή. Σωζ. ὕψ. 0.095 μ., ὕψ. βάθρου 0.01 μ., μῆκ. βάθρου 0.03 μ., βάθ. βάθρου 0.035 μ. Πηλὸς φαιός). Τὸ βάθρο, τὸ ὁποῖο πίσω εἶναι καμπύλο, ἔχει τὴν κάτω ἐπιφάνειά του ἐπίπεδη, ἡ ὁποία ὅμως στὸ πίσω ἥμισύ της σχηματίζει κυκλικὴ ἐκβάθυνση, ποὺ περικλείει ἡμικυκλικὴ σχισμὴ ἐξαερισμοῦ. Ὁλόκληρη ἡ πρόσθια ἐπιφάνεια τοῦ εἰδωλίου καλύπτεται μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα, ἐξίτηλο πλέον. Ἡ ὑπ' ἀρ. 5396 πολοφόρος κεφαλὴ εἰδωλίου ἐξαιρετικῆς ποιότητας, κοίλου ἐσωτερικῶς (σωζ. ὕψ. 0.068 μ., πηλὸς καστανέρυθρος, συμπαγής, ἄριστα ὀπτημένος). Ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο καλύπτεται μὲ παχὺ στρῶμα λευκοῦ ἐπιχρίσματος μὲ στιλπνὴ ἐπιφάνεια. Ἡ

ράχη παρουσιάζει πλαστικότητα. Ὡραία διάπλαση τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου καὶ τῶν ὤτων. Οἱ βόστρυχοι, ποὺ ἐπιστέφουν τὸ μέτωπο, σχηματίζουν τοξύλλια. Στὴ βάση τοῦ πόλου λεπτὴ ἐρυθρὰ ταινία καὶ ψηλότερα ἀπὸ αὐτὴν ὑπολείμματα δυσδιάκριτου διακόσμου (κυκλίσκος καὶ δύο ὁριζόντια γραμμίδια) χρώματος κυανοῦ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ ὑπ' ἀρ. 5394 κεφαλὴ μὲ τὸν λαιμὸ εἰδωλίου γυναικός, κοίλου ὡς τὴν κορυφή (σωζ. ὕψ. 0.063 μ., ὕψ. κεφαλῆς 0.038 μ. Πηλὸς κεραμόχρωμος μὲ μελανὸ πυρήνα). Ἡ ὀπίσθια πλευρὰ ἐπίπεδη, σανιδόσχημη. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό. Ἐρυθρὸ στὴν κόμη καὶ στὰ χείλη, χρῶμα κυανοῦ τοῦ οὐρανοῦ στὴν ἐπὶ τῆς κόμης στεφάνη καὶ στοὺς ὀφθαλμούς. Ἡ ὑπ' ἀρ. 5392 κεφαλὴ εἰδωλίου γυναικός (σωζ. ὕψ. 0.057 μ. Πηλὸς καστανέρυθρος. Τὸ ἐπίχρισμα, ποὺ κάλυπτε ὁλόκληρο τὸ εἰδώλιο, ἔχει ἀπολεπισθεῖ). Μία πήλινη ἀχιβάδα (χωρὶς ἀριθμό, μήκ. 0.028 μ., πάχ. 0.017 μ. Πηλὸς κίτρινος, καθαρός, σὰν κορινθιακός).

Ἡ σαρκοφάγος περιεῖχε ἐπίσης τὴν ὑπ' ἀρ. 25774 ὑψίποδη τετράωτη κύλικα τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν μὲ πτηνὰ Τάξεως ΙΙ, τὶς ὑπ' ἀρ. 24611-12, 25775 μελαμβαφεῖς κοτύλες, τὶς ὑπ' ἀρ. 26566α-β δύο σκυφοκύλικες μὲ μελανόμορφη ἀνθεμωτὴ διακόσμηση καὶ τὶς ὑπ' ἀρ. 26564α-β δύο μελανόμορφες λευκόπεδες ληκύθους μὲ ἀνθέμια κάτω ἀπὸ ταινία μαιάνδρου.

Ἔξω ἀπὸ τὴ δυτικὴ στενὴ πλευρὰ τοῦ ὀρύγματος βρέθηκαν κατὰ χώραν δύο μελαμβαφεῖς βοιωτικοὶ κάνθαροι, μελαμβαφὴς λήκυθος καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 5388 μικκύλο βοιωτικὸ ἐξάλειπτρο (συγκολλημένο, μὲ ἀπολεπισμένο τμῆμα τῆς ἐπιφάνειας τοῦ κορμοῦ. Ὕψ. 0.021 μ., διάμ. χείλους 0.030 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος). Ἡ κάτω ἐπίπεδη ἐπιφάνεια καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἐξαλείπτρου ἐδαφόχρωμα· τὸ ὑπόλοιπο τοῦ κορμοῦ καὶ ἡ λαβὴ μέσα-ἔξω λευκά. Μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα τονίζεται ἡ ἄνω ἀκμὴ τῆς σὲ σχῆμα Ω λαβῆς καὶ σχηματίζονται σταγόνες διευθετημένες κυκλικὰ γύρω ἀπὸ τὸ στόμιο. Ἐπίσης, ὁ ὑπ' ἀρ. 5387 φορμίσκος, ὁ ὁποῖος ἐντάσσεται στὴ βοιωτικὴ κεραμικὴ τῆς πολυχρωμίας (συγκολλημένος, ὁλόκληρος. Ὕψ. 0.107 μ., διάμ. κοιλιᾶς 0.032 μ. Πηλὸς καστανέρυθρος), ἐμβαπτισμένος σὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Ὁ διάκοσμος μὲ μελανὸ καὶ ἐρυθρὸ χρῶμα. Στὸ ἀνώτατο μέρος διαμπερὴς ὀπή. Στὸν κορμὸ δύο σειρὲς καθέτων, ἐφαπτομένων ἐπιμήκων ὀρθογωνίων, ποὺ σχηματίζονται μὲ μελανὲς γραμμὲς καὶ μεταξὺ τῶν δύο σειρῶν ζώνη μὲ πλοχμό, ἀποδιδόμενο μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα. Τὰ ὀρθογώνια φέρουν ἀπὸ μία ἐπιμήκη γλώσσα μὲ ἐρυθρὸ καὶ μελανὸ ἐναλλάξ. Γιὰ δύο φορμίσκους ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰ. βλ. Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994 216 κἑ., εἰκ. 80 (Γεωργ. Κόλλια/τ. 12 [1981]), εἰκ. 81β (ΚΟΛ/101).

Μαζὶ μὲ τὰ ἀγγεῖα βρέθηκαν καὶ τὰ ἑξῆς ἐννέα εἰδώλια: Ἕνα ἀττικίζον, κοῖλο ἐσωτερικά, εἰδώλιο ἔνθρονης γυναίκας (πίν. 103.3, ἀρ. 5358. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.223 μ., μῆκ. βάσης 0.098 μ., βάθ. βάσης 0.125 μ. Πηλὸς καστανόχρωμος· λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ ἐρυθρὸ χρῶμα). Ἡ μορφή, ἡ ὁποία πατεῖ σὲ ὑποπόδιο, φέρει χιτώνα μὲ ἀπόπτυγμα καὶ στὸ κεφάλι στεφάνι. Μὲ ἐρυθρὰ ταινία τονίζονται οἱ παρυφὲς τοῦ θρόνου καὶ τοῦ ὑποποδίου καὶ ἀποδίδονται οἱ κεντητὲς ἢ ὑφαντὲς διακοσμητικὲς ταινίες στὴν παρυφὴ τοῦ χιτώνα καὶ τῶν χειρίδων του (Γιὰ παρεμφερὲς βλ. Higgins, *BMC Terracottas* 65 κἑ. ἀρ. 127 πίν. 23, τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰ. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. τὸ εἰδώλιο ἀπὸ τὶς ἀνασκαφὲς τῆς Τανάγρας, 1881-2, στὸ Higgins, *Tan. Fig.* 94 εἰκ. 105. Τοῦ 480-470. Γιὰ τὴ διάταξη τῆς κόμης καὶ τῆς στεφάνης πρβ. τὸ ἀπὸ τὸν τάφο ΚΟΛ/159 εἰδώλιο ἱσταμένης κόρης, ποὺ διατηρεῖ τὸ ζωηρὸ κόκ-

κινο χρῶμα τοῦ ἱματίου καὶ τῆς στεφάνης, στὸ Ἀνδρειωμένου, *AE* 1994, 222 κἑ. σημ. 209/210 εἰκ. 87, τῶν περὶ τὸ 500 χρόνων).

Ἡ ὑπ' ἀρ. 5394 προτομὴ κόρης (ἀκέραιη. Ὕψ. 0.126 μ., πλάτ. 0.088 μ., πάχ. τοιχ. 0.005 μ. Πηλὸς κεραμόχρωμος, εὔθρυπτος, μὲ ψήγματα ἀσβεστολίθου καὶ φυσαλλίδες). Ὁλόκληρη ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Στὸ μέσο τῆς κόμης ὀπὴ ἀναρτήσεως, πλάτ. 0.005 μ. Ἡ ὑπ' ἀρ. 5400 κεφαλὴ μὲ τὸ ἄνω μέρος τοῦ κορμοῦ εἰδωλίου γυναίκας, κοίλου ἐσωτερικά (σωζ. ὕψ. 0.067 μ., ὕψ. κεφαλῆς 0.026 μ. Πηλὸς καστανέρυθρος, καθαρός, συμπαγής). Ὁλόκληρο ἐμβαπτισμένο σὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Μὲ ἐρυθρὸ ἀποδίδεται ἡ ταινία ἐπάνω ἀπὸ τοὺς βοστρύχους καὶ τονίζονται τὰ χείλη καὶ οἱ παρειές. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5399 εἰδώλιο ἑρμαφρόδιτης μορφῆς, ὄρθιας ἐπάνω σὲ βάθρο (ὕψ. 0.204 μ., ὕψ. βάθρου 0.025 μ., μῆκ. πλευρᾶς βάθρου 0.042 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος). Πολὺ ραδινῶν ἀναλογιῶν. Ἔχει ἀναπτυγμένους μαστούς, διόλου γεννητικὰ ὄργανα καὶ φέρει τὸ δεξιὸ χέρι στὸ στῆθος. Ὑπολείμματα ἐρυθροῦ στὸ γυμνὸ σῶμα καὶ στὸ ἱμάτιο. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5391 εἰδώλιο γυμνοῦ καθιστοῦ παιδιοῦ, κοῖλο ὡς τὴν κορυφή (ἀκέραιο. Ὕψ. 0.072 μ., μῆκ. ἡμικυκλικοῦ βάθρου 0.04 μ., βάθ. 0.022 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, καθαρός). Ὁλόκληρο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κάτω ἐπίπεδη ἐπιφάνεια μὲ τὴν κυκλικὴ ὀπὴ ἐξαερισμοῦ, καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ ἐπάνω ἀπὸ αὐτὸ μὲ ρόδινο χρῶμα. Οἱ ἀμυγδαλωτοὶ ὀφθαλμοὶ ἀποδόθηκαν μὲ μελανό, ποὺ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐδάφους μετέβαλαν σὲ λευκό.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 5395 εἰδώλιο κυναρίου (ἀκέραιο, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ αὐτιά, ποὺ ἀποσπάσθηκαν. Ὕψ. 0.073 μ., μῆκ. 0.078 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, καθαρός). Ὁλόκληρο ἐμβαπτισμένο στὸ λευκό. Μὲ ἐρυθρὰ τοξοειδὴ γραμμὴ περιγράφεται ἡ πίσω ἀπόληξη τοῦ κορμοῦ· μὲ ἐρυθρὸ τονίζονται καὶ τὰ αὐτιά. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5386, κοῖλο ἐσωτερικά, εἰδώλιο ἀγριοχοίρου (ἀκέραιο. Μῆκ. 0.087 μ., ὕψ. 0.046 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, συμπαγής). Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κάτω ἐπιφάνειά του, τὸ ὑπόλοιπο καλύπτεται μὲ λευκό. Στὸ ρύγχος καὶ στὰ αὐτιὰ ἐρυθρὸ χρῶμα. Ἀεραγωγὸς ὀπὴ κάτω ἀπὸ τὴν οὐρά. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5397 παρεμφερὲς εἰδώλιο ἀγριοχοίρου (συγκολλημένο, λείπουν μικρὰ τμήματα τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς. Μῆκ. 0.104 μ., ὕψ. 0.054 μ.). Πηλὸς καὶ χρώματα, ὅπως στὸ προηγούμενο. Ὅμοια καὶ ἡ κάτω ἀπὸ τὴν οὐρὰ ἀεραγωγὸς ὀπή. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5390 εἰδώλιο ἀγριοχοίρου (ἀκέραιο. Ὕψ. 0.05 μ., μῆκ. 0.092 μ.). Εἶναι ὅμοιο μὲ τὸ πρῶτο εἰδώλιο ἀγριοχοίρου (ὑπ' ἀρ. 5386), μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι καλύπτεται ὁλόκληρο μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ στερεῖται ἀεραγωγοῦ ὀπῆς, παρ' ὅλο ποὺ καὶ αὐτὸ τὸ χοιρίδιο εἶναι κοῖλο ἐσωτερικά. Ὡραία διάπλαση τοῦ ρύγχους, ποὺ καὶ αὐτό, ὅπως καὶ τὰ αὐτιά, τονίζονται μὲ ἐρυθρό. Ὅμοια τὰ δύο εἰδώλια ἀγριοχοίρων τοῦ Σ/14, στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 155 (1 φωτ.), τῶν μέσων τοῦ 5ου αἰ.

39. Τάφος ΚΚ/100

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν. Ἀσύλητος. Μῆκ. 2.30 μ., πλάτ. ὀρύγματος 0.90 μ., πλάτ. αὐλακας πυρᾶς 0.50 μ., βάθ. πυθμένα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια 1.30 μ. Περισυλλέξαμε θραύσματα μελαμβαφῶν κανθάρων καὶ τὰ εἰκονιζόμενα τρία εἰδώλια θεᾶς, καθισμένης σὲ θρόνο μὲ ὑποπόδιο, τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰ.

Ἀρ. 15935, πίν. 103.4<α-β>. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.122 μ., πλάτ. στὸ ὕψος τῶν ὤμων 0.035 μ., βάθ. θρόνου 0.055 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό. Ἔντονο ἐρυθρὸ χρῶμα καλύπτει τὸν ἀπτύχωτο χιτώνα· ὑπολείμματα μελανοῦ στὴν πίσω ἐπιφάνεια τοῦ εἰδωλίου. Ἡ μορφὴ κάθεται εὐθυτενὴς στὸν στενὸ καὶ χωρὶς πτερύγια θρόνο μὲ τὰ χέρια ἐπάνω στὰ γόνατα. Φορεῖ ἀπτύχωτο χιτώνα καὶ ἱμάτιο, τὸ ὁποῖο καλύπτει τὴ στεφανωμένη κεφαλή· ἁρμονικὴ ἡ πλαστικὴ ἀπόδοση τῶν παρυφῶν του. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. Higgins, *BMC Terracottas* 64 κἑ. ἀρ. 121-123 πίν. 22. Πρώιμου 5ου αἰ. Τοῦ ἰδίου, *Tan. Fig.* 94 εἰκ. 104. Ἀρ. 15936, πίν. 103.5<α-β>. Μικκύλο εἰδώλιο, συγγενικοῦ πρὸς τὸ προηγούμενο τύπου. Ἀκέραιο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ πτερύγιο τοῦ θρόνου, ποὺ ἀποσπάσθηκε. Ὕψ. 0.094 μ., πλάτ. ἐρεισινώτου κατ' ἀποκατάσταση 0.055 μ., πλάτ. θρόνου 0.04 μ., βάθ. θρόνου 0.035 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, ποὺ μεταβλήθηκε ἐξωτερικὰ σὲ τεφρό, λόγω τῆς πυρᾶς. Ὁλόκληρο καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Ἐδῶ ὁ θρόνος εἶναι πλατύτερος καὶ τὸ ἐρεισίνωτό του ἀπολήγει σὲ καμπύλα πτερύγια. Οἱ παρυφὲς τοῦ πέπλου δὲν ἔχουν ἀποδοθεῖ πλαστικά. Ἴχνη μελανοῦ χρώματος στὸν θρόνο καὶ στὰ ὑποδήματα. Ἴχνη ἐρυθροῦ στὰ πτερύγια καὶ στὸ περιδέραιο. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. Higgins, *Tan. Fig.* 96 εἰκ. 109. Ἀπὸ τὶς ἀνασκαφὲς τῆς Τανάγρας. Τοῦ πρώιμου 5ου αἰ. Ἀρ. 16206, πίν. 104.1. Τὸ ἄνω ἥμισυ εἰδωλίου ἔνθρονης θεᾶς τοῦ τύπου τοῦ προηγουμένου, ἀλλὰ μεγάλων διαστάσεων. Σωζ. ὕψ. 0.10 μ. Πηλὸς συμπαγής, μὲ ψήγματα ἀσβεστολίθου, πορτοκαλόχρωμος, κατὰ τόπους ρόδινος. Ὁλόκληρο ἐπιχρισμένο μὲ λευκό.

40. Τάφος Σ/17

Λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν. Προσανατολισμοῦ ΒΔ.-ΝΑ. Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. ὀρύγματος 0.80 μ., βάθ. πυθμένα 1.10 μ. Ἀπὸ τὸ πάχ. 0.30 μ. στρῶμα πυρᾶς περισυλλέξαμε θραύσματα καὶ ἄφθονα ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων, σκύφων, κυλίκων, δύο κανθαρίσκους καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 22452 μελανόμορφη λήκυθο σὲ τεμάχια (διάμ. βάσης 0.043 μ. Ἀττικὸς πηλός, γάνωμα μελανό, στιλπνό. Δύο σειρὲς ροπάλων στὸν ὦμο. Στὸ ἀνώτατο σημεῖο τοῦ κορμοῦ τὸ περιθέον κόσμημα τοῦ συνεχοῦς μαιάνδρου. Παράσταση ἡνιόχου, ὁ ὁποῖος ὁδηγεῖ δίφρο πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ στὸ βάθος κλάδοι. Ἐπίθετο ἰῶδες γιὰ τὰ μαλλιὰ τοῦ ἡνιόχου καὶ τὶς οὐρὲς τῶν ἵππων. Πανομοιότυπη λήκυθος στὸ *Agora* XXIII 246 ἀρ. 1188 πίν. 87, τεχνοτροπίας τοῦ ζωγρ. τοῦ Αἴμονος. 490-470)· ἐπίσης τὰ παρουσιαζόμενα δύο ἀποσπασματικὰ εἰδώλια: Ἀρ. 10560, πίν. 104.2. Γυναικεία προτομή, τῆς ὁποίας διατηρεῖται μόνον ἡ κεφαλὴ καὶ τμῆμα τοῦ λαιμοῦ. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, ἐλλιπὴς στὸ ἀριστερὸ τοῦ μετώπου. Σωζ. ὕψ. 0.085 μ., πλάτ. 0.052 μ. Πηλὸς πορτοκαλόχρωμος, ἄριστα ὀπτημένος. Ὁλόκληρη ἡ προτομὴ ἐμβαπτισμένη σὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Στὴν κόμη λεπτὴ στεφάνη. Ἀνάγλυφοι βόστρυχοι πλαισιώνουν κυματοειδῶς τὸ μέτωπο. Λεπτό, ὠοειδὲς πρόσωπο. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ κέντρο τοῦ μετώπου ὀπή, ποὺ ἀνοίχθηκε πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση, γιὰ τὴν ἀνάρτηση τῆς προτομῆς. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. Goldman-Jones, Terracottas from the Acropolis of Halae, 384 πίν. 16 IV-a-8 Group C, τοῦ 480-450. Ἀρ. 10561, πίν. 104.3<α-β>. Τὸ ἐπάνω μέρος εἰδωλίου γυναίκας μὲ τὸ πρόσωπο πλασμένο σὲ μήτρα. Λείπει τὸ ἀριστερὸ χέρι ἀπὸ τὴ γένεση τοῦ βραχίονος. Σωζ. ὕψ. 0.05 μ., πλάτ. 0.037 μ. Πηλὸς

κιτρινέρυθρος. Λευκὸ ἐπίχρισμα καλύπτει τὰ γυμνὰ τῆς γυναίκας· μὲ ζωηρὸ πορτοκαλὶ χρῶμα δηλώνεται τὸ ἔνδυμα ἐμπρὸς - ὀπίσω, καὶ καλύπτονται οἱ στὸ ὀπίσω μέρος τῆς κεφαλῆς σὲ κρωβύλο συστραφέντες πλόκαμοι. Ἐντάσσεται στὴν κατηγορία τῶν βοιωτικῶν τοῦ α΄ τετάρτου τοῦ 5ου αἰ., τὰ ὁποῖα παριστάνουν ἄνδρες καὶ γυναῖκες στὶς καθημερινές τους ἀσχολίες (genre). Πρβ. Higgins, *Greek Terracottas* 77 πίν. 32A (σ. 77, 32C, 32E.

41. Τάφος Α/58

Κεραμοσκεπής, τελείως κατεστραμμένος. Διασώθηκαν ἕνας λύχνος καὶ ἡ χάλκινη διπλὴ περόνη τοῦ πίν. 104.4. Ἀρ. εὑρ. 15736. Ἀκέραιη, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ὀξεῖες ἀπολήξεις της. Σωζ. μῆκ. 0.092 μ., μέγ. πλάτ. 0.016 μ., διάμ. σύρματος 0.002 μ. Ἐπιφάνεια στιλπνή, χαλκόχρωμη. Μία μικρότερη, ἄριστης διατήρησης διπλὴ περόνη μᾶς ἔδωσε καὶ ὁ χῶρος V τοῦ μνημειώδους οἰκοδομήματος τοῦ Τομέα Ο (γιὰ ἄλλα εὑρήματα ἀπὸ τὸν γύρω χῶρο βλ. ἀνωτ. σ. 7 σημ. 17-19 πίν. 1-6 σ. 17 σημ. 57-58 καὶ σ. 31 κἑ. ἀρ. 1-62). Ἀρ. εὑρ. 15735. Ἀκέραιη. Μῆκ. 0.076 μ., μέγ. πλάτ. 0.014 μ. Ὡραία καστανόχαλκη ἐπιφάνεια. Γιὰ τὸν τύπο βλ. P. Jacobsthal, *Greek Pins* 136 κἑ. εἰκ. 334, 393. Μία διπλὴ περόνη μὲ τὸ ἀσφαλιστήριο κάλυμμά της (θήκη) μᾶς ἔδωσε ὁ ΚΟΛ/450 τοῦ νεκροταφείου τῆς Ἀκραιφίας. Βλ. *Ἔργον* 1992, 57 εἰκ. 76. Δύο σιδερένιες διπλὲς περόνες τῶν περὶ τὸ 440 χρόνων βλ. στὸ *Σίνδος* 311 ἀρ. 524. Γιὰ τὴ χρήση καὶ τὸν τύπο τῶν περονῶν αὐτῶν, αὐτόθι 212 κἑ. ἀρ. 336.

42. Τάφος Ι/8

Σαρκοφάγος ἀπὸ συμπαγὴ πωρόλιθο, προσανατολισμοῦ Β.-Ν., ἀσύλητη. Σὲ βάθ. 1.20 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους ἐμφανίσθηκαν οἱ δύο ὀρθογώνιες καὶ κατεργασμένες καλυπτήριες, συνολικοῦ μήκ. 2.18 μ., πλάτ. 0.97 μ. καὶ πάχ. 0.18 μ. (πίν. 105.1-2, 150.4). Τῆς μονολιθικῆς σαρκοφάγου τὸ τοίχωμα ἔχει πάχ. 0.09 μ., ἐνῶ τὸ βάθος της εἶναι 0.64 μ. Ὁ σκελετὸς βρέθηκε σὲ πολὺ καλὴ κατάσταση, μὲ τὸ κρανίο στὸ βόρειο ἄκρο καὶ εἶχε μῆκ. 1.80 μ. Στὰ πόδια του βρέθηκαν δύο σιδερένιες στλεγγίδες, τῶν ὁποίων παρουσιάζομε τὴ μία (πίν. 105.3, ἀρ. 15714. Συγκολλημένη· λείπουν μικρὰ τμήματα. Πολλὴ ὀξείδωση, κυρίως φαιά. Μῆκ. 0.235 μ., μέγ. πλάτ. 0.043 μ. Ἀρ. 15713. Συγκολλημένη, ὁλόκληρη· πολλὴ ὀξείδωση. Μῆκ. 0.23 μ., μέγ. πλάτ. 0.035 μ.).

Γιὰ τὸν τύπο τοῦ τάφου πρβ. τὴν Β/69 σαρκοφάγο ἀπὸ κογχυλιάτη λίθο, ἀνωτ. πίν. 103.1 καὶ τὴν Κ/1, στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 145/148 εἰκ. 28-29 (2 φωτ.) (ἀμφότεροι οἱ τάφοι τοῦ α΄ τετάρτου τοῦ 5ου αἰ.).

43. Τάφος Τ/23

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Β.-Ν., μὲ μικρὴ ἀπόκλιση πρὸς τὰ δυτικά. Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. ὀρύγματος 1.10 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.70 μ. (εἰκονίζεται μαζὶ μὲ τὰ ἀγγεῖα του κατὰ χώραν στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας ΠΠ 1 [1 φωτ.]).

Οἱ δύο σκυφοκύλικες, ἀπὸ τὰ πρωιμότερα ἀγγεῖα τῆς κατηγορίας τῶν ἀνθεμωτῶν (πίν. 105.4<β>, ἀρ. 10109. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ τεμάχια. Ὕψ. 0.102 μ., διάμ. χείλους 0.197 μ., διάμ. βάσης 0.104 μ. Πηλὸς πορτοκαλόχρωμος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ φωτεινὸ καστανό. Ὁλόκληρο τὸ ἐσωτερικὸ καλύπτεται μὲ γάνωμα. Σὲ κάθε πλευρὰ λεπτοὶ σπειροειδεῖς μίσχοι, ἀπὸ ὅπου ἐκφύονται ἡμιανθέμια ἀντίθετης φορᾶς. Στὸν δίσκο τῆς βάσης ταινιόσχημος δακτύλιος καὶ στὸ κέντρο κοκκίδα μέσα σὲ μικρὸ κύκλο. Πίν. 105.4<γ>, 6, ἀρ. 10107. Ἀκέραιη. Πηλὸς καὶ ἐπιδερμίδα ὅμοια μὲ τοῦ προηγουμένου· γάνωμα μελανό, ἀμαυρό, κατὰ τόπους ἐξίτηλο. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ χείλους ἐξηρημένη ταινία. Σὲ κάθε πλευρὰ ὁ ἴδιος, ὁριζόντια διευθετημένος κλάδος) χρονολογοῦνται ἀπὸ τὴ συνεικονιζόμενη σκυφοκύλικα τοῦ κύκλου τοῦ Αἴμονος, τῶν μέσων τοῦ 5ου αἰ. (πίν. 105.4<α>, ἀρ. 10108. Συγκολλημένη, λίγο συμπληρωμένη. Πηλὸς ἀττικός, κιτρινέρυθρος, μὲ ροδόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ ἐρυθρό. Ἐξηρημένη ταινία στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ χείλους. Καὶ στὶς δύο ὄψεις ἡ ἴδια παράσταση τεθρίππου πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ μορφὴ ποὺ κρατεῖ λύρα).

Οἱ λεπτοὶ σπειροειδεῖς μίσχοι καὶ τὰ ἀντίνωτα ἀνθέμια ἀπαντοῦν σὲ μερικὲς κύλικες τοῦ τάφου Τ/16, τῶν περὶ τὸ 420 χρόνων, ἐκεῖ ὅμως τὸ διακοσμητικὸ αὐτὸ θέμα, ἀναπτυσσόμενο σὲ εὐρεία ἐπιφάνεια, ἀποδίδεται πλουσιότερα. Βλ. μεταξὺ ἄλλων τὶς ἀρ. 10059, 10085, 10065 κατωτ. πίν. 122.1<α-γ>. Γιὰ τὸν ὁριζόντια διευθετημένο κλάδο στὴν ὑπ' ἀρ. 10107 σκυφοκύλικα πρβ. τὸν σκύφο ἀπὸ τὴ Ριτσώνα στὸ P. N. Ure, *Aryb. Fig.* πίν. 9, 76.5. Τὸ τελευταῖο ἀπὸ τὰ ἐδῶ παρουσιαζόμενα ἀγγεῖα τοῦ τάφου εἶναι βοιωτικὸς μελαμβαφὴς κάνθαρος μὲ δακτυλιόσχημη βάση καὶ ὑπερυψωμένες λαβές (πίν. 105.5, ἀρ. 10116. Ὕψ. μὲ τὶς λαβὲς 0.12 μ., χωρὶς τὶς λαβὲς 0.09 μ. διάμ. χείλους 0.116 μ., διάμ. βάσης 0.077 μ. Πηλὸς ροδόχρωμος, γάνωμα μελανό. Εἰκονίζεται μεταξὺ δύο μελαμβαφῶν σκύφων στὸ Ἀνδρειωμένου ἔ.ἀ. ΠΠ 2 ἀρ. 14 [1 φωτ.]. Παρεμφερὴς κάνθαρος στὸ Higgins, *Tan. Fig.* 53 εἰκ. 48). Τὰ ὑπόλοιπα ἀγγεῖα τοῦ τάφου, μεταξὺ τῶν ὁποίων μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κάνθαροι, δημοσιεύονται στὸ Ἀνδρειωμένου ἔ.ἀ. σημ. 149-154 ΠΠ 2 ἀρ. 14 (6 φωτ.).

44. Τάφος Γ/8

Μονολιθικὴ σαρκοφάγος τῶν περὶ τὸ 430 χρόνων, συλημένη (πίν. 151.1. Εἰκονίζεται καὶ στὸ Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 8). Ἀποκαλύφθηκε σὲ βάθ. 1.60 μ., μέσα σὲ λάξευμα, μήκ. 2.50 μ. καὶ πλάτ. 1.30 μ., μὲ κατεύθυνση Β.-Ν. Σαρκοφάγου μῆκ. 2.30 μ., πλάτ. 0.70 μ., βάθ. 0.60 μ., πάχ. 0.08 μ.· πλάτ. τοῦ καλύμματος ποὺ καταστράφηκε 0.82 μ. Ἀπὸ τὴ σύληση διασώθηκαν τὰ ἑξῆς ἀγγεῖα: Δύο μελανόμορφοι σκύφοι μὲ παράσταση σὲ σκιαγραφία μεταξὺ δύο μεγάλων ὀρθῶν ἀνθεμίων. Ὁ πρῶτος (πίν. 105.7<α>, ἀρ. 10181. Συγκολλημένος ἀπὸ πολλὰ κομμάτια· λείπουν τμήματα τοῦ κορμοῦ μὲ τὸ χεῖλος καὶ τὴ μία λαβή. Ὕψ. 0.09 μ., διάμ. χείλους 0.18 μ., διάμ. βάσης 0.088 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, πορτοκαλόχρωμος, μὲ ρόδινη ἐπιδερμίδα· γάνωμα ἐξίτηλο σὲ πολλὰ μέρη τῆς παράστασης, μελανό, κατὰ τόπους ἐρυθρό. Ἐσωτερικά, ὁλόβαφος. Πρβ. P. N. Ure, *Sixth* πίν. 22,139.40 [440/430]), ποὺ διατηρεῖται σὲ καλύτερη κατάσταση, φέρει σὲ κάθε πλευρὰ τὴν ἴδια σκηνή. Ἱματιοφόρος μορφή, καθιστὴ σὲ δίφρο ὀκλαδία πρὸς τὰ ἀριστερά, κρατεῖ λύρα· ἐμπρός

της ἄλλη ἱματιοφόρος, ὀρθὴ αὐτή, στηρίζεται σὲ ραβδὶ καὶ τείνει τὸ ἀριστερὸ χέρι πρὸς τὰ ἐμπρός, κρατώντας στεφάνι. Πίσω ἀπὸ τὶς μορφὲς κλαδιά. Καὶ τοῦ δευτέρου, ἀποσπασματικοῦ σκύφου, ἡ παράσταση (πίν. 105.7<β>) μᾶλλον θὰ ἔφερε καὶ αὐτὴ δεύτερη μορφή, ἐδῶ τοποθετημένη στὰ ἀριστερὰ τοῦ δένδρου. Διασώθηκαν ἐπίσης δύο σκύφοι μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο, ὁ ἕνας μὲ βλαστὸ κισσοῦ, διευθετημένο ὁριζοντίως (πίν. 105.7<γ>, χωρὶς ἀριθμό. Πρβ. P. N. Ure ἔ.ἀ. πίν. 24,123.31), ὁ ἄλλος (πίν. 105.7<δ-ε>, χωρὶς ἀριθμό. Γιὰ τὴ σειρὰ τῶν στιγμῶν πρβ. P. N. Ure ἔ.ἀ. πίν. 24,123.33) μὲ σπειρόκυμα, ποὺ πλαισιώνεται ἀπὸ κάτω μὲ σειρὰ στιγμῶν. Δύο ἀνθεμωτὲς κύλικες τῆς Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων (Chevron Group). Ἡ ὑπ' ἀρ. 10184 (πίν. 105.8<α,ε>) φέρει στὸ μέσο κάθε πλευρᾶς μεγάλο ὀρθὸ ἀνθέμιο, πλαισιωμένο ἀπὸ μεγάλα πλαγιαστὰ ἀνθέμια· ὅλων τὸ περίγραμμα εἶναι σχεδὸν ὀρθογώνιο. Κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων. Ἡ ἀκέραιη κύλικα (πίν. 105.8<β>, ἀρ. 10182. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, λίγο συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.075 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.244 μ., διάμ. χείλους 0.183 μ., διάμ. βάσης 0.063 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα καστανομέλανο. Ἐσωτερικά, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐξηρημένη κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση, ὁλόβαφη. Κάτω ἀπὸ κάθε λαβή, ἕνας στικτὸς ρόδακας) φέρει σὲ κάθε πλευρὰ δύο ὀρθὰ ἀνθέμια καὶ μεταξύ τους σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων. Τὸ ἐρυθρόμορφο ἀρυβαλλοειδὲς ληκύθιο (πίν. 105.8<γ>, ἀρ. 10185. Συγκολλήθηκε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν λαιμό, τὸ στόμιο καὶ τὴ λαβὴ καὶ συμπληρώθηκε. Σωζ. ὕψ. 0.093 μ., διάμ. βάσης 0.066 μ. Πηλὸς ἀττικός, κιτρινέρυθρος· γάνωμα μελανό, στιλπνὸ) φέρει παράσταση ἐρωτιδέως, καθιστοῦ πρὸς τὰ ἀριστερά, μὲ τὸ δεξιὸ προτεταμένο χέρι νὰ κρατεῖ δάδα· γραπτὴ ἀπόδοση τῶν λεπτομερειῶν. Διασώθηκαν ἐπίσης ἡ ὑπ' ἀρ. 10183 (πίν. 105.8<δ>) πήλινη τετράπλευρη ἀγνύθα μὲ διαμπερὴ ὀπὴ ἀνάρτησης στὸ ἐπάνω μέρος, ἡ ὑπ' ἀρ. 16739 χάλκινη βελόνα, τὸ ὑπ' ἀρ. 16740 χάλκινο ἀγκίστρι, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἀπολήγουν σὲ κῶνο μὲ σφαιρίδιο στὴν κορυφή (γιὰ ἄλλου τύπου ἀγκίστρι βλ. Λ. Μαραγκοῦ, *Μινώα* Ι 153 εἰκ. 157.2) καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 17773-75 ὀγδόντα ἑπτὰ ἀκέραιες ψῆφοι ἀπὸ ὑαλόμαζα διαφόρων μεγεθῶν καὶ χρωμάτων, λευκές, πράσινες, γαλάζιες, κίτρινες, οἱ περισσότερες μονόχρωμες, λιγότερες ὀφθαλμωτές.

45. Τάφος Β/19

Ἀβαθὴς λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, διαστ. 2×1.10 μ. καὶ προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Ὁ ἀναβαθμός, ποὺ εἶχε πλάτ. 0.25 μ., σχηματίσθηκε σὲ βάθ. 0.40 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια· ἡ μεταξὺ τῶν ἐσοχῶν αὔλακα εἶχε πλάτ. 0.40 μ. καὶ βάθ. 0.30 μ. (πίν. 106.1. Φωτογραφία του δημοσιεύεται στὸ Andreiomenou, Tanagra 115 φωτ. ἀρ. 2).

Ἀπὸ τὶς ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ τάφου, ποὺ εἶχαν τοποθετηθεῖ καὶ στοὺς δύο ἀναβαθμοὺς καὶ ἔφθασαν ὡς ἐμᾶς ἄθικτες ἀπὸ τὴν πυρά, ἀποκαταστάθηκαν καὶ φωτογραφήθηκαν ἐννέα, τὶς ὁποῖες παρουσιάζομε μαζὶ μὲ τὸ θραῦσμα μιᾶς ἀκόμη κύλικας (πίν. 106.2), ποὺ ἔχει ἐνδιαφέρον λόγω τοῦ κλάδου, ποὺ φέρει κάτω ἀπὸ τὴ λαβή. Τὰ ἑκατέρωθεν ὀρθὰ ἀνθέμια ἔχουν τὸ χαρακτηριστικὸ γιὰ τὸ ἐργαστήριο σχεδὸν ὀρθογώνιο περίγραμμα. Παρεμφερὴ ἀνθέμια, μὲ τὴν ἴδια παχιὰ στιγμὴ στὸ κέντρο τοῦ πυρήνα καὶ μὲ λίγο διαφορετικὸ φυτικὸ θέμα κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς φέρει ἡ ὑπ' ἀρ. 10144 κύλικα (πίν.

106.3<β>, 4<β>. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, ὁλόκληρη. Ὕψ. 0.063 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.24 μ., διάμ. χείλους 0.183 μ., διάμ. βάσης 0.073 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανέρυθρο, κατὰ τόπους ἀπολεπισμένο. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς κύλικας ὅμοιο μὲ τὸ τῶν προηγουμένων κυλίκων). Ἡ συνεικονιζόμενη κύλικα (πίν. 106.3<α>, 4<α>, ἀρ. 10141. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ τεμάχια, λίγο συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.061 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.242 μ., διάμ. χείλους 0.182 μ., διάμ. βάσης 0.075 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ κοκκινωπό. Ἡ διαμόρφωση τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς κύλικας ὅμοια μὲ ἐκείνη τῶν προηγουμένων κυλίκων) μὲ τὰ παρεμφερὴ ἀνθέμια καὶ τὸ φύλλο κισσοῦ κάτω ἀπὸ κάθε λαβὴ ἀποδεικνύει ὅτι τὰ χαρακτηριστικὰ γιὰ τὴν ὁμώνυμη μεγάλη ὁμάδα συστήματα ἐναλλήλων ἀμειβόντων δὲν ἀντικαθίστανται κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς μόνο ἀπὸ ἕνα φύλλο κισσοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κλάδο, λωτό, ἀνθέμιο σὲ παραλλαγὲς κ.ἄ. Τὸ κρεμάμενο στικτὸ τρίγωνο-καρπὸς καὶ οἱ στικτοὶ ρόδακες εἶναι στοιχεῖα τοῦ ἐργαστηρίου. Ἰδιόμορφο τὸ ἄνθος λωτοῦ μὲ τοὺς ὑπέρους καὶ τὸν πολὺ παχὺ κάλυκα· τὸ σύνολο παρέχει τὴν ἐντύπωση κορμοῦ δένδρου.

Συγγενὴς μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 10144 εἶναι ἡ ὑπ' ἀρ. 10155 κύλικα (πίν. 106.5<γ>, 6<γ>). Ἐδῶ, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς στικτοὺς ρόδακες, ἔχομε καὶ τὸ θέμα τοῦ ἀγκυλωτοῦ σταυροῦ. Τὰ ἐπίσης ὀρθογωνίου περιγράμματος ἀνθέμια διαφέρουν τῶν συνήθων, ἐπειδὴ στεροῦνται τοῦ πυρήνα τους. Οἱ τέσσερις προαναφερθεῖσες, μικροῦ σχετικῶς μεγέθους, κύλικες ἔχουν τὴν εἰσέχουσα ἐπιφάνεια κάτω ἀπὸ τὴ μελαμβαφὴ ἀκμὴ τοῦ χείλους ἐδαφόχρωμη. Ὁμοίως καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 10143 (πίν. 107.1<β>, 2<β>. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια καὶ συμπληρωμένη σὲ τμήματα τοῦ κορμοῦ. Ὕψ. 0.075 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.254 μ., διάμ. χείλους 0.187 μ., διάμ. βάσης 0.080 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, συμπαγής, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα. Γάνωμα ἐρυθρὸ κυρίως, κατὰ τόπους μελανό, λίγο ἐξίτηλο. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς κύλικας ὅμοιο μὲ τὸ τῶν προηγουμένων κυλίκων) συγγενὴς κύλικα, ἡ ὁποία, ἐκτὸς ἀπὸ στικτοὺς ρόδακες, φέρει καὶ ἑλισσόμενες ὄστλιγγες, ὅπως τὶς βλέπομε καὶ σὲ ἀνθεμωτὰ ἀγγεῖα τοῦ Τ/16 (βλ. κατωτ. πίν. 120.3<α>). Σὲ κάθε πλευρὰ ἕνα ὀρθὸ ἀνθέμιο μὲ τεράστιο πυρήνα σὲ μορφὴ ἀνοικτοῦ τόξου καὶ δύο ὀρθοὶ κλάδοι· ἀπὸ τὸν ἕνα ἐκφύεται ὄστλιγγα, ποὺ ἀπολήγει σὲ ἀνοικτὸ κάλυκα, ἀπὸ τὸν ὁποῖο μόλις προβάλλει τὸ ἄνθος.

Οἱ ὑπ' ἀρ. 10156 (πίν. 106.5<α>, 6<α>) καὶ 10140 (πίν. 106.5<β>, 6<β>· συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, συμπληρωμένη καὶ ἐλλιπής. Ὕψ. 0.066 μ., μῆκ. ἀπὸ τὶς ἄκρες τῶν λαβῶν 0.27 μ., διάμ. χείλους 0.184 μ. Πηλὸς συμπαγής, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα καστανομέλανο, ἀραιό, κατὰ τόπους ἐξίτηλο ἢ ἀπολεπισμένο. Στὸ μελαμβαφὲς ἐσωτερικὸ τῆς κύλικας ἡ ἴδια ἐξηρημένη κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση) κύλικες εἶναι σχεδὸν ὅμοιες μεταξύ τους. Ἡ κοιλαινόμενη ἐπιφάνεια τοῦ χείλους εἶναι μελαμβαφής. Σὲ κάθε πλευρὰ τῆς κύλικας ἕνα ὀρθὸ ἀνθέμιο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐκφύονται δύο πλάγια. Ὁ πυρήνας τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὰ ἀνθέμια κάθε κύλικας ἀποδίδεται μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ δύο παρακείμενα τοξύλλια. Πολὺ συγγενεῖς εἶναι ἀρκετὲς κύλικες τοῦ Τ/16, μὲ τὶς ὁποῖες οἱ παροῦσες σχηματίζουν ὑποομάδα (βλ. κατωτ. πίν. 118.1<α-β>, 2<α-β>. Πρβ. καὶ τὴν κύλικα στὸ A. D. Ure, *JHS* 46, 1926, 59 ἀρ. 12 πίν. 3).

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ κατωτέρω τρεῖς κύλικες. Ἡ πρώτη εἶναι

ἄριστης ποιότητας (πίν. 107.1<α>, 2<α>, ἀρ. 10145. Συγκολλημένη καὶ συμπληρωμένη σὲ ἕνα σημεῖο. Ὕψ. 0.086 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.254 μ., διάμ. στεφάνης 0.18 μ., διάμ. βάσης 0.083 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα καστανομέλανο. Ὁλόκληρο τὸ ἐσωτερικὸ καλύπτεται μὲ γάνωμα). Ἡ εὐρύτατη ἐξηρημένη ζώνη καὶ τὸ φύλλο κισσοῦ κάτω ἀπὸ κάθε λαβή της τὴν φέρουν κοντὰ στὴν ὑπ' ἀρ. CC 1116 κύλικα τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου μὲ τὸ ἀλφάβητο («the alphabet vase». Βλ. Ure ἔ.ἀ. 57 εἰκ. 4 [430/420]. Πρβ. καὶ τὶς παλαιότερες ὑπ' ἀρ. 10095 καὶ 10094 κύλικες τοῦ τάφου Τ/13 στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας, σημ. 158-159 [3 φωτ.], τοῦ 440). Ὡς πρὸς τὸ ὀρθὸ ἀνθέμιο μὲ τὶς λεπτὲς ὄστλιγγες, ποὺ ἀπολήγουν σὲ ἕλικα, τὸ φύλλο κισσοῦ κάτω ἀπὸ τὶς λαβές, τοὺς στικτοὺς ρόδακες καὶ τὸ σταυρίδιο, ὅλα αὐτὰ ἀπαντοῦν καὶ στὴν ὑπ' ἀρ. CC 1117 κύλικα τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, τῶν περὶ τὸ 430-420 χρόνων (βλ. Ure ἔ.ἀ. 56 εἰκ. 2a-b. Πρβ. καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 122 κύλικα τοῦ Μουσείου Ναυπλίου, αὐτόθι 56 εἰκ. 1a-b). Οἱ λαβὲς καὶ τῶν τριῶν κυλίκων εἶναι παρεμφερεῖς.

Οἱ ἄλλες δύο ἰδιόμορφες σκυφοειδεῖς κύλικες εἶναι ἀδελφὰ ἀγγεῖα. Ὁ κορμός τους εἶναι βαθύς, καλυκόσχημος, μὲ λεπτὴ ἄρθρωση κατὰ τὴ βάση τοῦ λαιμοῦ. Σὲ κάθε ὄψη τους φέρουν δύο μεγάλα πλάγια ἀνθέμια καὶ μεταξύ τους ἕνα σταυρό. Στὴν ὑπ' ἀρ. 10142 (πίν. 107.3<α>, 4<α>. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, μὲ συμπληρωμένο ἕνα μεγάλο τμῆμα τοῦ κορμοῦ μὲ τὸ χεῖλος. Ὕψ. 0.077 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.227 μ., διάμ. χείλους 0.170 μ., διάμ. βάσης 0.07 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό, ἐξίτηλο κατὰ τόπους. Ἐσωτερικὰ ὁλόβαφη) τὸν σταυρὸ τέμνουν χιαστὶ δύο στικτὲς γραμμές. Στὴν ὑπ' ἀρ. 10139 (πίν. 107.3<β>, 4<β>) οἱ δύο χιαστὶ τεμνόμενες εἶναι εὐθεῖες.

46. Τάφος Ι/20

Πήλινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (Γιὰ τὸν τύπο βλ. ἀνωτ. σ. 11 σημ. 35). Εἶχε τοποθετηθεῖ ἐντὸς ὀρύγματος μὲ ἀναβαθμό, μήκ. 2.10 μ. Ὑπὸ τὴν πίεση τῶν χωμάτων ὑποχώρησαν οἱ τρεῖς ὁριζόντιες πήλινες καλυπτήριες πλάκες καὶ μόνο ἡ τέταρτη στὸ νότιο ἄκρο βρέθηκε στὴ θέση της, μὲ τὰ εἰκονιζόμενα τρία εἰδώλια κατὰ χώραν (πίν. 108.1. Διακρίνεται στὴ θέση της καὶ ἡ δεύτερη τῶν τεσσάρων καθέτων πηλίνων πλακῶν τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς). Ἐπάνω στὸν δυτικὸ ἀναβαθμὸ ἀβαφὴς λεκάνη σὲ τεμάχια. Ὁ πυθμένας τοῦ τάφου σὲ βάθ. 0.90 μ. ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἐπιφάνεια. Τὸ ἕνα τῶν εἰδωλίων (ἀρ. 5334) παριστᾶ πλούσια ἐνδεδυμένη κόρη κατ' ἐνώπιον, ὄρθια ἐπάνω σὲ βάθρο, σὲ σχῆμα χαμηλοῦ πηνίου. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. τὸ λίγο μεταγενέστερο εἰδώλιο στὸ Higgins, *BMC Terracottas* 229 ἀρ. 862 πίν. 123 τοῦ πρώιμου 4ου αἰ. Τὰ δύο μικρὰ εἰδώλια (ἀρ. 5336-37) παριστάνουν παιδὶ καθισμένο σὲ βράχο νὰ παίζει μὲ τὸν σκύλο του.

Ὁ τάφος μᾶς ἔδωσε προσέτι ἕνα μελαμβαφὴ λύχνο καὶ τὰ εἰκονιζόμενα τέσσερα ἀγγεῖα, τὰ ὁποῖα περισυλλέχθηκαν ἀπὸ τὸ κάλυμμά του σὲ θραύσματα (πίν. 108.2-3, ἀρ. 10207. Ἀνθεμωτός, βαθὺς σκύφος, συγκολλημένος ἀπὸ πολλὰ τεμάχια, συμπληρωμένος. Ὕψ. 0.095 μ., μῆκ. ἀπὸ τὶς ἄκρες τῶν λαβῶν 0.288 μ., διάμ. χείλους 0.166 μ., διάμ. βάσης 0.097 μ. Πηλὸς πορτοκαλόχρωμος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανέρυθρο.

Ἐσωτερικῶς ὁλόβαφος. Ἐξωτερικῶς, ἑκατέρωθεν τῶν λαβῶν, ἐπίθετος ὀμφαλός, τονιζόμενος μὲ γάνωμα. Σὲ κάθε πλευρὰ ὁ ἴδιος διάκοσμος: ὀρθὰ καὶ ἀνάστροφα ἀνθέμια, συνδεόμενα μὲ μίσχους· στὰ ἄκρα ἀπὸ ἕνα ἡμιανθέμιο). Ἡ συνεικονιζόμενη ἀνθεμωτὴ πυξίδα (πίν. 108.5<α>, ἀρ. 10209. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη) κοσμεῖται μὲ κλάδο μυρτιᾶς σὲ μεγέθυνση, ὅπως τὸν συναντοῦμε καὶ στὸν ἀποσπασματικὸ σκύφο τοῦ τάφου (πίν. 109.1<α-β>). Τὸ θραῦσμα πώματος τοῦ πίν. 108.4 μᾶλλον τῆς ἀνήκει. Ὡς πρὸς τὸν ἁρμονικῶν γραμμῶν λωτὸ μεταξὺ δύο ὀρθῶν ἀνθεμίων πρβ. τὶς δύο σκυφοκύλικες στὸ A. D. Ure, *JHS* 46, 1926, 56 κἑ. εἰκ. 1-2. Παρεμφερεῖς λωτοὶ καὶ στὸν ὡραῖο ἀνθεμωτὸ σκύφο τοῦ Τ/13 στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 158 [2 φωτ.]). Στὰ ἀβαφὴ συγκαταλέγονται ἡ λεκανίδα (πίν. 108.5<β>, ἀρ. 10206. Συγκολλημένη· λείπει τὸ πῶμα. Ὕψ. 0.09 μ., διάμ. χείλους 0.06 μ. Πηλὸς κιτρινωπός, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα), μὲ δακτυλιόσχημη βάση καὶ ταινιόσχημες, σὲ μορφὴ Ω λαβὲς καὶ ἕνα ληκύθιο τοῦ γνωστοῦ στὴ Βοιωτία τύπου (πίν. 108.5<γ>, ἀρ. 10208· λείπει τὸ κάτω μέρος. Πηλὸς καὶ ἐπιδερμίδα ὅμοια μὲ τοῦ προηγουμένου) μὲ τοὺς δύο λεπτοὺς σὲ ἀπόσταση δακτυλίους. Ὁ τύπος ἀπαντᾶ τόσο στὴν Ἀκραιφία, ὅσο καὶ στὴ Ριτσώνα, ἀπὸ ὅπου ἔχομε καὶ ἕνα, προερχόμενο ἀπὸ τάφο τῶν περὶ τὸ 430 χρόνων (βλ. Ure, *Sixth* πίν. 16, 139.1).

Ἀπὸ τὸν τάφο περισυλλέχθηκαν καὶ θραύσματα ἄλλων πέντε τουλάχιστον ἀνθεμωτῶν σκύφων. Πίν. 108.6<α-β>, 109.1<γ>, 2<α-β>. Ὅλα χωρὶς ἀριθμό. Ὁ σκύφος μὲ τὸν κλάδο μυρτιᾶς (πίν. 109.1<α-β>) φέρει κάτω ἀπὸ τὶς λαβές του ἐπίθετον ὀμφαλό, τονιζόμενο μὲ γάνωμα, ὅπως καὶ ὁ βαθὺς σκύφος τοῦ τάφου, ἀνωτ. πίν. 108.2-3. Ὡς πρὸς τὴ σειρὰ στιγμῶν, ἡ ὁποία πλαισιώνει ἀπὸ κάτω τὴν κύρια διακοσμητική του ζώνη, ὁ σκύφος παραβάλλεται μὲ τὸν σκύφο τοῦ Γ/8, μὲ τὸ ὁριζόντια ἀναπτυσσόμενο σπειρόκυμα. Βλ. ἀνωτ. πίν. 105.7<δ>. Ὁ μαίανδρος, ποὺ ἀπαντᾶ σὲ δύο σκύφους (πίν. 108.6<α-β>), δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ συνήθη θέματα τῶν ἀνθεμωτῶν ἀγγείων. Ὡς πρὸς τὸν πλημμελῶς διακοσμημένο σκύφο τοῦ πίν. 109.2<α-β>, τρία στοιχεῖα του τὸν κατατάσσουν στὰ πρώιμα ἔργα τῆς Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων· τὰ σχεδὸν ὀρθογωνίου περιγράμματος ἀνθέμιά του, ὁ πυρήνας τους, ποὺ συνίσταται ἀπὸ δύο παρακείμενα τοξύλλια (βλ. κατωτ. σ. 232 [Chevron Group]) καὶ τὸ κάτω ἀπὸ τὴ λαβὴ φύλλο κισσοῦ.

47. Τάφος Τ/8

Πήλινη σαρκοφάγος ἐνηλίκου μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. (Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. 0.65 μ., βάθ. πυθμένος ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους 1.50 μ., ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἀναβαθμοῦ 0.60 μ. Γιὰ τὴν κάτοψη καὶ τὴν τομή του βλ. *τὸ μεσαῖο τμῆμα* τοῦ τοπογραφικοῦ τοῦ τομέως Τ, ἀνωτ. σ. 6 σημ. 16 σχέδ. 44. Στὰ βόρεια καὶ παράλληλα πρὸς τὴν πήλινη σαρκοφάγο, διακρίνεται ὁ παιδικὸς λακκοειδὴς Τ/6, σκαλισμένος στὸν μαλακὸ βράχο, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ τάφοι τῆς περιοχῆς). Ἡ πήλινη σαρκοφάγος περιεῖχε ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ δ΄ τέταρτου τοῦ 5ου αἰ., ἄφθονα ἀποσπασματικὰ εἰδώλια εὐμεγέθων ἱσταμένων μορφῶν, γυναικῶν (ἀρ. 23191, 24365-66, 24368-70, 24373-74, 24380) καὶ νεαρῶν ἀνδρῶν (ἀρ. 24367, 24371-72) καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 10253 τροχήλατη ἀβαφὴ λεκάνη (πίν. 109.3-4. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, συμπληρωμένη σὲ ὁρι-

σμένα σημεῖα. Ὕψ. 0.08 μ., διάμ. στεφάνης 0.24 μ., διάμ. βάσης 0.081 μ. Πηλὸς ἀμμώδους ὑφῆς, ἀκάθαρτος, μὲ ἄφθονα ψήγματα ἀσβεστολίθου. Ἡ πλάγια ὄψη της εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 161 [1 φωτ.]).

48. Τάφος Τ/16

Πήλινη σαρκοφάγος ἐνηλίκου τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας τοῦ 5ου αἰ. Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. 0.80 μ., ὕψ. 0.55 μ., πάχ. τοιχώματος 0.005 μ., πάχ. στεφάνης 0.10 μ. Εἶχε τοποθετηθεῖ μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, μήκ. 2.10 μ., πλάτ. 1.30 μ. καὶ συνολικοῦ βάθ. 2.50 μ. (πίν. 110.1-2. Βλ. καὶ τὸ *μεσαῖο τμῆμα* τοῦ τοπογραφικοῦ τοῦ τομέως Τ, ἀνωτ. σ. 6 σημ. 16 σχ. 44). Ὁ τάφος, ὁ ὁποῖος λόγω τοῦ μεγάλου του βάθους δὲν εἶχε συληθεῖ, ἦταν πλούσια κτερισμένος. Περιεῖχε περισσότερες ἀπὸ ἑβδομήντα ἀνθεμωτὲς κύλικες, τέσσερις πυξίδες καὶ ἕνα βαθὺ σκύφο, καὶ αὐτὰ ἐπίσης μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο, καὶ τὰ κτερίσματα τοῦ πίν. 112.1<α-δ>, ὅπου διακρίνονται ὁ ὑπ' ἀρ. 10252 λύχνος μὲ τὴν πλατιά, ταινιόσχημη λαβὴ καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 10488 ὑψίπους βοιωτικὸς μελαμβαφὴς κάνθαρος, ἀπὸ τοὺς συνήθεις τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. (Γιὰ παρεμφερεῖς κανθάρους τοῦ γ' τέταρτου τοῦ 5ου αἰ. βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας ΠΠ2 [5 φωτ.] (τάφοι Σ/14, Τ/13, Τ/4).

Ὁ τάφος περιεῖχε ἐπίσης ἕνα πλαστικὸ ἀγγεῖο σὲ μορφὴ γυναικείας προτομῆς (πίν. 110.3<α>, ἀρ. 10489. Λείπει τὸ στόμιο καὶ τὸ ἐπάνω τμῆμα τῆς λαβῆς. Σωζ. ὕψ. 0.095 μ., μῆκ. τῆς βάσης 0.05 μ. Πηλὸς πορτοκαλόχρωμος. Τὸ πρόσωπο, ὁ λαιμὸς καὶ τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ στέρνου, μὲ τὶς ἀνάγλυφα δηλωμένες κλεῖδες, καλύπτονται μὲ λευκὸ στιλπνὸ ἐπίχρισμα). Τὰ μαλλιὰ ποὺ πέφτουν στοὺς ὤμους καλύπτονται μὲ κίτρινο χρῶμα. Μὲ ἐρυθρὸ ἀποδίδεται ἡ τιάρα καὶ τονίζονται τὰ χείλη καὶ τὰ δισκοειδὴ ἐνώτια. Μελανὸ χρῶμα στὴν ἴριδα τῶν ὀφθαλμῶν. Τὸ ὀπίσω μέρος τῆς προτομῆς, ὁ λαιμὸς τοῦ ἀγγείου καὶ ἡ λαβὴ καλύπτονται μὲ μελανὸ γάνωμα. Γιὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ τύπου στὸ β' τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. βλ. M. Trumpf-Lyritzaki, *Griechische Figurenvasen des Reichen Stils und der späten Klassik*, 1969, 61 FV 167, FV 168 πίν. 25 (δύο πλαστικὰ ἀγγεῖα σὲ μορφὴ γυναικείας προτομῆς μὲ τιάρα).

Εἰδώλια

Ὡς πρὸς τὰ εἰδώλια, ὁ τάφος μᾶς ἔδωσε περισσότερα ἀπὸ εἴκοσι πέντε, τὰ πλεῖστα τοῦ γνωστοῦ τύπου γυναικείας μορφῆς μὲ περίτεχνη ὀγκώδη κόμμωση (ποὺ δείχνει σχέσεις μὲ τὴν Αἴγυπτο), ὀρθῆς ἐπάνω σὲ ὑψηλὸ βάθρο, τὰ περισσότερα σὲ θραύσματα ἢ ἐλλιπή. Δὲν κατέστη δυνατὸ νὰ συντηρηθοῦν, ἔλαβαν ὅμως στὸ βιβλίο εἰσαγωγῆς τοὺς ἀριθμοὺς 10485-87, 10490-95, 20536-45, 23170-75, 25037-49, 27960α-η. Ὅλα τὰ εἰδώλια μὲ τὴν ἴδια τεχνική: κοῖλα ἐσωτερικὰ ὡς τὸ ὕψος τοῦ λαιμοῦ, μὲ ἐπίμηκες ὀρθογώνιο ἀεραγωγὸ ἄνοιγμα στὴν πίσω πλευρά (πίν. 111.2), ἡ ὁποία πλάθεται μὲ τὸ χέρι, σὲ ἀντίθεση μὲ ὁλόκληρο τὸ πρόσθιο μέρος ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς καὶ τὸ βάθρο, ποὺ βγαίνει ἀπὸ μία μήτρα. Πηλὸς καθαρός, καστανός, ἄριστα ὀπτημένος. Παχὺ στρῶμα λευκοῦ, λειασμένου ἐπιχρίσματος, ποὺ ἀφήνει ἀκάλυπτη τὴν πίσω πλευρὰ τοῦ εἰδωλίου. Ὁ διάκοσμος ἀποδίδεται

μὲ ρόδινο καὶ κίτρινο χρῶμα. Ἕνα μόνο εἰδώλιο τοῦ τάφου ἀνήκει σὲ διαφορετικὸ τύπο, τὸ ἐξαιρετικῆς ποιότητας, ἀποσπασματικὸ τοῦ πίν. 110.3<β> (ἀρ. 10488. Διατηρεῖται τὸ κεφάλι καὶ τὸ ἐπάνω τμῆμα τοῦ κορμοῦ. Σωζ. ὕψ. 0.074 μ., μέγ. πλάτ. 0.07 μ. Πηλὸς πορτοκαλόχρωμος). Ὁ ἀνασηκωμένος λευκὸς πέπλος καλύπτει τὴν κεφαλή. Μὲ λευκὸ ἀποδίδονται ἀκόμη τὸ πρόσωπο, ὁ λαιμὸς καὶ ἡ ἡμικυκλική, κεντημένη παρυφὴ τοῦ χιτώνα, ὁ ὁποῖος δηλώνεται μὲ κίτρινο χρῶμα. Στὰ μαλλιὰ καὶ στὰ χείλη κόκκινο χρῶμα. Ἡ ἰδιομορφία τοῦ εἰδωλίου συνίσταται στὴν ἐξαιρετικὴ στιλπνότητα τῶν χρωμάτων του.

Ἐπειδὴ τὰ προαναφερθέντα ὁμοιογενὴ εἰδώλια δὲν ἔχουν πρὸς τὸ παρὸν συντηρηθεῖ, παρουσιάζομε δειγματοληπτικὰ ἑπτὰ ἀποσπασματικά, καὶ πρῶτα δύο κεφαλές, γιὰ νὰ δειχθεῖ ἡ χαρακτηριστικὴ πλούσια καὶ περίτεχνη κόμμωση, ἡ ὁποία χρονολογεῖ ἀκριβέστερα καὶ τὸν τάφο (πίν. 110.4<α>, ἀρ. 10494. Κεφαλὴ μαζὶ μὲ τὸν λαιμὸ γυναίκας. Σωζ. ὕψ. 0.105 μ., πλάτ. 0.085 μ. Ἡ ὀπισθία πλευρά, ἀπὸ τὸν λαιμὸ καὶ ἐπάνω, δημιουργεῖ ἡμισφαιρικὴ κοιλότητα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀρ. 10485 πίν. 111.1-2, τῆς ὁποίας ἡ κεφαλὴ εἶναι συμπαγής, ἐπίκυρτη. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κόμης, ἡ ὁποία ὁλόκληρη καλύπτεται μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα, τὸ ἡράκλειον ἄμμα. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τονίζονται μὲ ἐρυθρό. Τὰ πολυπληθῆ αὐτὰ ὁμοιογενὴ εἰδώλια εἶναι προϊόντα τοῦ δραστήριου τοπικοῦ ἐργαστηρίου. Στὴν ὁμάδα ἐντάσσεται καὶ ἕνα εἰδώλιο τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, ποὺ προέρχεται καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν Τάναγρα καὶ μάλιστα ἀπὸ τὶς ἐπίσημες ἀνασκαφὲς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 1881/2. Βλ. Higgins, *Tan. Fig.* 102 κἑ. εἰκ. 118, τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. Πίν. 110.4<β> ἀρ. 10487. Κεφαλὴ μὲ πέπλο. Σωζ. ὕψ. 0.078 μ., πλάτ. 0.094 μ. Ἡ ὀπίσω ἐπιφάνεια, ὅπως τῆς συνεικονιζομένης ὑπ' ἀρ. 10494 κόρης).

Ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα εἰδώλια καλύτερα ἔχουν διατηρηθεῖ τὰ ἀμέσως δύο ἑπόμενα (πίν. 111.1-2, ἀρ. 10485. Γυναικεία μορφή, ὄρθια ἐπάνω σὲ ὑψηλὸ βάθρο, τὸ ὁποῖο ἔχει ἀποσπασθεῖ [πρβ. τὴν συνεικονιζόμενη μορφή]. Σωζ. ὕψ. 0.30 μ. Στὴν πίσω πλευρὰ ἡ κεφαλὴ ἐλαφρῶς ἐπίκυρτη, ἡ τιάρα ἐπίπεδη, ταινιόσχημη. Κίτρινο χρῶμα στὴν τιάρα, στὸ στῆθος, σὲ τέσσερις κατακόρυφες πτυχὲς τοῦ ἐνδύματος καὶ σὲ ὁριζόντια ταινία στὸ ὕψος τῶν κνημῶν. Μὲ ἐρυθρὸ ἀποδίδονται τὸ πλατύ, τριμερὲς κέντημα στὸ ἀπόπτυγμα καὶ οἱ πυκνές, κάθετες κυματοειδεῖς στὴν ὀρθογώνια τετράπλευρη πυξίδα καὶ τονίζονται οἱ ὀφθαλμοί, τὰ χείλη, οἱ παρειὲς καὶ ἡ πλούσια σὲ κυματισμοὺς κόμη. Πίν. 111.3, ἀρ. 10492. Λείπει τὸ τμῆμα ἀπὸ τὸ στῆθος καὶ ἐπάνω. Σωζ. ὕψ. 0.215 μ., ὕψ. βάθρου 0.038 μ., μῆκ. βάθρου 0.10 μ., βάθ. 0.06 μ., πλάτ. στεφάνης ἑδράσεως 0.012 μ. Μὲ κίτρινο καλύπτονται τὰ πλάγια τοῦ ἐνδύματος καὶ τὸ κράσπεδό του. Μὲ ἐρυθρὸ ἀποδίδονται τὸ κέντημα στὸ ἀπόπτυγμα, οἱ δύο ὁριζόντιες ταινίες στὴν πρόσθια ὄψη τοῦ βάθρου καὶ πτυχὲς στὸ δεξιὸ σκέλος). Τὸ κάτω μέρος δύο ἄλλων εἰδωλίων τοῦ τάφου δημοσιεύεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 163-164 (1 φωτ.).

Τὰ τελευταῖα τρία εἰδώλια ἔχουν φωτογραφηθεῖ χωρὶς τὸ ἀποσπασμένο βάθρο τους. Τὸ πρῶτο διατηρεῖ καλύτερα μέρος τῶν χρωμάτων του (πίν. 111.4<α>, ἀρ. 10490. Ὕψ. τεμαχίου 0.173 μ. Μὲ κίτρινο χρῶμα καλύπτονται τὰ πλάγια τοῦ ἐνδύματος καὶ ἀποδίδεται πλατιὰ ταινία στὴν κάτω παρυφὴ τοῦ χιτώνα. Ὁ ὑπόλοιπος διάκοσμος μὲ ρόδινο χρῶμα. Κόμη, ἐνώτια, περιδέραιο, δύο βραχιόλια στὸ δεξιὸ χέρι, ἄνω παρυφὴ τοῦ χιτώνα, κέντημα ἐπάνω ἀπὸ τὴν παρυφὴ τοῦ ἀποπτύγματος, δύο ταινιόσχημες πτυχώσεις. Γιὰ τὸν τύπο, μὲ τὴν ἀνάγλυφη διαγώνια ταινία, πρβ. P. N. Ure, *BGP* 43 ἀρ. 11 πίν. 11). Τοῦ δευ-

τέρου εἰδωλίου τὸ προβαλλόμενο δεξιὸ πόδι ἀποδίδεται μὲ πλαστικότητα, κυρίως ὡς πρὸς τὴ φυσιοκρατικὴ διάπλαση τῶν δακτύλων (πίν. 111.4<β>, ἀρ. 10495. Ὕψ. τεμαχίου 0.107 μ. Ὑπολείμματα ἐρυθροῦ στὸν δεξιὸ μηρό. Σὲ ὅλο τὸ ὕψος τῶν κνημῶν τὸ ἔνδυμα καλύπτεται μὲ κίτρινη ζώνη πλάτ. 0.04 μ.). Στὸ τρίτο εἰδώλιο κόρης (πίν. 111.4<γ>, ἀρ. 10486. Ὕψ. τεμαχίου 0.12 μ.) διατηροῦνται ὑπολείμματα κίτρινου καὶ ρόδινου χρώματος σὲ σημεῖα, ὅπως τὰ εἴδαμε στὸ πρῶτο εἰδώλιο (πίν. 111.4<α>).

Ἀνθεμωτὲς κύλικες καὶ πυξίδες. Δύο ἀπὸ τὶς ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ τάφου (βλ. κατωτ. πίν. 116.2<α-β>), ποὺ ὅλες τους ἀνήκουν στὴ μεγάλη Ὁμάδα τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων (βλ. κατωτ. σελ. 231 κέ.), εἰκονίζονται ἤδη στὸ Andreiomenou, *AR* 1989/1990, 38 κέ. εἰκ. 30. Τεχνικοὶ λόγοι μᾶς ἀναγκάζουν νὰ μὴν περιλάβομε στὴν παροῦσα δημοσίευση ὅλες τὶς κύλικες τοῦ τάφου (πολλὲς φωτογραφίες δημοσιεύονται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 162-173 [13 φωτ.], ὅπου καὶ παραπέμπομε), οὔτε νὰ δώσομε λεπτομερὴ περιγραφὴ καθενὸς ἀγγείου χωριστά. Περιοριζόμαστε λοιπὸν στὴν ἁπλὴ παρουσίασή τους, σύμφωνα μὲ τὸν τρόπο διευθέτησης τῶν ἀνθεμίων καὶ τῶν λοιπῶν φυτικῶν θεμάτων τους καὶ στὸν ἁδρομερὴ σχολιασμό τους.

Ὅλων τῶν ἀνθεμωτῶν ἀγγείων ὁ πηλός, ἀλλὰ καὶ τὸ γάνωμα, εἶναι ἄριστης ποιότητας. Πρὶν ἀπὸ τὶς κύλικες, παρουσιάζομε τὶς τέσσερις ἀνθεμωτὲς πυξίδες καὶ τὸν βαθὺ σκύφο. Ἀρχίζομε μὲ τὸν σκύφο (πίν. 112.3-5, ἔγχρ. πίν. VIII.5, ἀρ. 10068. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.074 μ., διάμ. στεφ. 0.115 μ., διάμ. βάσ. 0.066 μ. Κωνικοὶ ὀμφαλοὶ ἑκατέρωθεν τῶν λαβῶν) καὶ συνεχίζομε μὲ τὴ σταμνοπυξίδα (πίν. 112.2, ἔγχρ. πίν. VIII.4, ἀρ. 10067. Συγκολλημένη, ἐλλιπὴς ὡς πρὸς τὸ πῶμα. Γιὰ ἄλλη μία βοιωτικὴ σταμνοπυξίδα μὲ ὀρθογωνίου περιγράμματος ἀνθέμια, βλ. Ἀγγ. Κ. Ἀνδρειωμένου, Ἐκ τῆς Συλλογῆς Ἀλεξάνδρου Οἰκονόμου, *AE* 1974, 233 ἀρ. 12 πίν. 70α) καὶ τὶς τρεῖς κυλινδρικὲς πυξίδες. Σημειώνομε ἐκεῖνο ποὺ ἀναφέρει ἡ A. D. Ure, Euboean Floral Black-figured Vases, *BSA* 55, 1960, 217, ὅτι στὰ βοιωτικὰ ἐργαστήρια κυριαρχεῖ ἡ κύλικα, ἐνῶ ἡ πυξίδα καὶ ἡ λεκανίδα εἶναι σχήματα σπάνια. Ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ τὶς πυξίδες (πίν. 113.1-4, ἔγχρ. πίν. VIII.1, ἀρ. 10066. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη σὲ τμήματα τοῦ κορμοῦ καὶ τοῦ πώματος. Συνολικὸ ὕψ. 0.156 μ., ὕψ. χωρὶς τὸ πῶμα 0.106 μ., διάμ. στεφάνης 0.142 μ., διάμ. βάσης 0.09 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, ἄριστος· γάνωμα μελανό, στιλπνὸ) ἔχει τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ μὲν κορμοῦ μελαμβαφές, τοῦ δὲ πώματος ἐδαφόχρωμο. Ὁ ἐσωτερικὸς δακτύλιος τῆς ἐπίπεδης, προεξέχουσας στεφάνης, ἐπάνω στὸν ὁποῖο ἑδράζεται τὸ πῶμα, εἶναι καὶ αὐτὸς ἐξηρημένος· ὁ ἐξωτερικὸς ὅμως, ἡ ἀκμὴ καὶ ὁ συνεχόμενος ἐξωτερικὸς δακτύλιος τῆς κάτω ὁριζόντιας ἐπιφάνειας τοῦ περιχειλώματος καλύπτονται μὲ γάνωμα. Στὸν δίσκο τῆς βάσης δύο ταινιόσχημοι δακτύλιοι καὶ στὸ κέντρο μελαμβαφὲς δισκάριο. Ὁ σωζόμενος διάκοσμος ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερα ὀρθὰ ἀνθέμια καὶ δύο ἄνθη λωτοῦ. Στὴ μία πλευρὰ πτηνό, στὴν ἄλλη γυναικεία μορφὴ σὲ σκιαγραφία, ἡ ὁποία κρατεῖ μεγάλο στεφάνι καὶ βαδίζει μὲ μεγάλο διασκελισμὸ πρὸς τὰ δεξιά. Πρβ. τὶς ἀποδιδόμενες μὲ σκιαγραφία μορφὲς στὶς κύλικες τῶν πίν. 115.1-2, 3-4. Γιὰ τὸν κλάδο κισσοῦ στὸ πῶμα πρβ. τὶς κύλικες τοῦ πίν. 123.1<α,β,γ>, 2<β>, 3<β>. Τῆς μικρότερης πυξίδας (πίν. 113.5-7, ἔγχρ. πίν. VIII.2, ἀρ. 10064. Συγκολλημένη, ὁλόκληρη. Ἄριστης διατήρησης. Συνολικὸ ὕψ. 0.125 μ., ὕψ. χωρὶς τὸ πῶμα 0.078 μ., διάμ. χείλους 0.09 μ., διάμ. βάσης 0.06 μ. Πηλὸς καὶ γάνωμα ὅμοια μὲ τῆς προηγούμενης πυξί-

δας. Ὡραία κιτρινέρυθρη ἐπιδερμίδα) τόσο τὸ ἐσωτερικὸ τῆς κοιλιᾶς καὶ τοῦ πώματος, ὅσο καὶ ἡ ἐπάνω καὶ κάτω ὁριζόντια ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης κοσμοῦνται, ὅπως καὶ στὴν προηγούμενη πυξίδα. Στὸν δίσκο τῆς βάσης μικρὸς ταινιόσχημος δακτύλιος καὶ παχιὰ στιγμὴ στὸ κέντρο. Κάθε πλευρὰ τῆς πυξίδας φέρει ἀπὸ ἕνα ὀρθὸ καὶ δύο πλάγια ἀνθέμια. Ὁ ἴδιος διάκοσμος ἁπαντᾶ καὶ στὶς τρεῖς κύλικες τοῦ πίν. 118.1<α>, 2<α,β>. Γιὰ τὸν κλάδο δάφνης στὸ πῶμα πρβ. τὶς τρεῖς κύλικες τοῦ πίν. 123.4<α-γ> (βλ. καὶ Ἀγγ. Ἀνδρειωμένου, Ἐκ τῆς Συλλογῆς Ἀλεξάνδρου Οἰκονόμου, *AE* 1974, 233 ἀρ. 11 πίν. 73α). Ἡ τριποδικὴ πυξίδα, ποὺ εἶναι ἐπιμελέστερης ἐργασίας, δὲν διατηρεῖ τὸ πῶμα, τὰ διασωθέντα ὅμως θραύσματα ἐπιτρέπουν τουλάχιστον τὴν ἀποκατάσταση τῆς κατατομῆς της (πίν. 114.1<α-γ>, 2, ἔγχρ. πίν. VIII.3, ἀρ. 18786. Ὕψ. χωρὶς τὸ πῶμα 0.106 μ., διάμ. χείλους 0.104 μ., διάμ. βάσης 0.096 μ. Ἄριστης ποιότητας κιτρινέρυθρος πηλὸς καὶ ἐπιδερμίδα, γάνωμα μελανό, στιλπνό). Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν πλούσιο φυτικὸ διάκοσμο (πλαγιαστὰ ἀνθέμια στὴν πλατιὰ κύρια ζώνη, βλαστοὶ κισσοῦ μὲ φύλλα καὶ καρποὺς στὴν κατακόρυφη ζώνη κάτω ἀπὸ τὴ στεφάνη), τὸ ἀγγεῖο τὸ καθιστοῦν ξεχωριστὸ καὶ οἱ δύο ζῶνες ἁρμονικοῦ σπειροκύματος. Ἡ τομή του, ἐπίσης, τὸ ἀναδεικνύει σὲ πρόδρομο τῆς πυξίδας τοῦ Königsberg (A. D. Ure, *Hesperia* 15, 1946, 28 κἑ. πίν. 2.1, τῆς Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων [(Chevron Group]).

Ἀναλύοντας τὴ διακόσμηση τῶν προαναφερθέντων ἀγγείων τοῦ τάφου, ἔχομε νὰ παρατηρήσομε τὰ ἑξῆς: Τὸ θέμα τῶν ἑλισσομένων ὀστλίγγων («Clubbed waves», τὸ ἀποκαλεῖ ἡ Ure) στὸν σκύφο τοῦ πίν. 112.3-5 τὸ ἔχομε σὲ κύλικα τοῦ Μουσείου Σχηματαρίου, τὴν ὁποία ἡ Ure, ὅ.π. 57 κἑ. ἀρ. 2 πίν. 2, τοποθετεῖ περὶ τὸ 420, ἀλλὰ καὶ σὲ μιὰ ἄλλη, στὴ Βόννη (βλ. A. D. Ure - P. N. Ure, *AA* 1933, 1/2, 27 κἑ. ἀρ. 7 εἰκ. 30), τῶν περὶ τὸ 420-400 χρόνων. Τὸ θέμα ἁπαντᾶ καὶ σὲ ἄλλα ἀγγεῖα τοῦ τάφου, δηλαδὴ στὶς κύλικες τοῦ πίν. 127.3<α-γ> καὶ στὴ σταμνοπυξίδα (πίν. 112.2), τῆς ὁποίας τὰ ἑξῆς δύο χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τὴν συνδέουν μὲ τὶς κυλινδρικὲς πυξίδες τῶν πίν. 113.6-7, 114.1<α-γ>): Τὰ ἀνθέμια ἔχουν σχεδὸν ὀρθογώνιο περίγραμμα· ὁ πυρήνας τους συνίσταται ἀπὸ δύο παρακείμενα τόξα. Τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα εἶναι τὰ συνεκτικὰ τῆς Ὁμάδας (Second Group, βοιωτικά), ποὺ σχημάτισε ἡ Ure, *BICS* 8, 1961, 3 κἑ. πίν. 2-3, γύρω ἀπὸ τὴν ἀμφισβητούμενης προέλευσης σταμνοπυξίδα τῆς Ἐρέτριας, ποὺ τὴν ἀπέδωσε στὸ ἐργαστήριο τῆς Τανάγρας· τὸ ἴδιο αὐτὸ κέντρο κατεσκεύαζε καὶ τὶς κύλικες τῆς Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων (Chevron Group). Στὴν ὁμάδα τῆς Ure, ὅ.π. 3 ἀρ. 2 πίν. 2.4, 3.1, περιλαμβάνεται καὶ μία σταμνοπυξίδα παρεμφερὴς μὲ τὴ δική μας, ἀλλὰ μὲ ἁπλοποιημένα τὰ ρόπαλα. Ἀλλὰ καὶ ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ τὶς πυξίδες μας (πίν. 113.1-4) ἐμφανίζει τὸ ἴδιο σχῆμα καὶ τὴν ἴδια διάταξη τῶν διακοσμητικῶν ζωνῶν μὲ τὴν χωρὶς πῶμα πυξίδα στὸ Ure ὅ.π. 3 ἀρ. 4 πίν. 3.3,4. Ὅμοια καὶ ἡ διάπλαση καὶ διακόσμηση τοῦ δακτυλίου τῆς βάσης τους. Ὁ κλάδος κισσοῦ στὸ πῶμα τῆς πυξίδας ἁπαντᾶ καὶ στὴν προαναφερθεῖσα πυξίδα τῆς Ἐρετρίας (A. D. Ure, *BICS* 8, 1961, πίν. 2.1), ὅπου μάλιστα καὶ διακοσμεῖ τόσο τὸ κάθετο τοίχωμα τῆς περιφέρειας τοῦ πώματος, ὅσο καὶ τὴν κατώτατη ζώνη τοῦ κορμοῦ. Ὁ κλάδος δάφνης στὸ πῶμα τῆς μικρότερης πυξίδας μας (πίν. 113.5-7) παραβάλλεται πρὸς ἐκεῖνον τῆς ὑπ' ἀρ. 539 κύλικας τοῦ Μουσείου Ναυπλίου (βλ. A. D. Ure, *Hesperia* 15, 1946, 28 σημ. 6 πίν. 2.2, τῆς Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων).

Βλέπομε, ὅτι τὰ ἐπὶ μέρους διακοσμητικὰ στοιχεῖα τῶν πέντε ἀγγείων διαπλέκονται

μεταξύ τους καὶ μὲ τὴ βοήθεια ἄλλων ἀγγείων τῆς Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων, ποὺ συνιστοῦν τοὺς ἐλλείποντες κρίκους, συγκροτοῦν ἀρραγὲς σύνολο. Στὸ ἴδιο αὐτὸ ἐργαστήριο τῆς Τανάγρας, ποὺ κατεσκεύαζε κυρίως κύλικες τῆς Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων, ἐντάσσονται καὶ ὅλες οἱ κύλικες τοῦ παρόντος τάφου, ἀλλὰ καὶ οἱ κύλικες τῶν νεότερων τάφων Ε/2 καὶ Ε/5. Τὶς κύλικες τῆς μεγάλης αὐτῆς ὁμάδας τὶς χαρακτηρίζει ἡ βαθιά, κυλινδρική, ἐξηρημένη ἐκβάθυνση στὸν πυθμένα τους (βλ. κατωτ. πίν. 118.4<α,β>, 127.4<α,β>) καὶ τό, λόγῳ αὐτῆς τῆς ἐκβαθύνσεως, ἀσυνήθιστα εὐρὺ πόδι (βλ. πίν. 126.3<β,γ>). Τὸ μελαμβαφὲς ἐσωτερικὸ στὶς νεότερες κύλικες διασπᾶται ἀπὸ μία, δύο ἢ καὶ περισσότερες ἐξηρημένες ταινίες (βλ. κατωτ. πίν. 126.4<β,γ> τοῦ Ε/2, πίν. 131.2,6 τοῦ Ε/5).

Κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς ὑπάρχει πολλὲς φορὲς σύστημα ἀπὸ τρεῖς ἢ τέσσερις ἐνάλληλους ἀμείβοντες (πίν. 117.4<α-β>, 4<γ>) ἢ, ἀντ' αὐτοῦ, φύλλο κισσοῦ. Παρόμοιο σύστημα, τοποθετημένο συχνὰ στὸ μέσον τῶν ὄψεων τῆς κύλικας, ἀντικαθιστᾶ τὸ ἀνθέμιο (βλ. πίν. 125.2<γ>, 126.1<β>, ἀμφότερες τοῦ Ε/2) ἢ τὸ ἄνθος λωτοῦ. Τὴν ὁμάδα διακρίνουν καὶ τὰ προαναφερθέντα δύο στοιχεῖα, δηλαδὴ τὸ ὀρθογώνιο περίγραμμα τοῦ ἀνθεμίου καὶ ἡ ἀπόδοση τοῦ πυρήνα μὲ δύο παρακείμενα τοξύλλια (βλ. μεταξὺ ἄλλων, τοὺς πίν. 119.2<α,β>). Ἐνίοτε κάποια μορφὴ σὲ σκιαγραφία, κυρίως γυναίκα ὀρχούμενη ἢ κρατοῦσα κάποιο ἀντικείμενο, π.χ. στεφάνη κ.ἄ., ἀλλὰ καὶ μεμονωμένα πτηνὰ παρεμβάλλονται μεταξὺ τῶν ἀνθεμίων (βλ. ἀνωτ. πίν. 113.1-3), στὶς κύλικες μάλιστα, σχεδιαζόμενα συνήθως κάτω ἀπὸ τὴ λαβή (πίν. 114.3-4, 115.1-2, 3-4 ἔγχρ. πίν. VI.2<α,β>).

Τὸ διακοσμητικὸ θέμα τοῦ ὀξυκόρυφου, πληρούμενου μὲ στιγμές, τριγώνου, ποὺ ἐκφύεται ἀπὸ ἑλισσόμενους μίσχους, ἀπαντᾶ στὴν προαναφερθεῖσα πυξίδα ἀπὸ τὴν Ἐρέτρια καὶ σὲ δύο τουλάχιστον κύλικες ἀπὸ τὶς παλιὲς ἀνασκαφὲς τῆς Τανάγρας. Ὁ παρὼν τάφος Τ/16 μᾶς ἔδωσε τουλάχιστον ὀκτὼ κύλικες (βλ. κατωτ. πίν. 119.2<α,β>, 3<α>, 4<α>, 120.1<α,β,γ> κ.ἄ.), οἱ ὁποῖες φέρουν ἐπαναλαμβανόμενο μεταξὺ τῶν ἀνθεμίων τους αὐτὸ τὸ ἰδιάζον διακοσμητικὸ θέμα. Στὴν κύλικα τοῦ πίν. 119.3<α> τὸ διάστικτο τρίγωνο παριστάνει μισοανοιγμένο ἄνθος λωτοῦ μὲ τὰ σέπαλά του, ποὺ μαζὶ μὲ τὸν ἀπέναντί του λωτὸ δορυφοροῦν τὸ μεταξύ τους ὀρθὸ ἀνθέμιο. Φαίνεται ὅτι, ὅταν τυποποιήθηκε τὸ θέμα, ἀναστράφηκε καὶ εἰκονίσθηκε πλέον σὰν κουδουνάκι, ἐκφυόμενο ἀπὸ μίσχο. Σημειωτέον ὅτι καὶ στὴν Ἀκραιφία ἀπαντοῦν ἐνίοτε κύλικες μὲ ἐπαναλαμβανόμενο τὸ συγκεκριμένο αὐτὸ θέμα. Βλ. τὶς δύο ἐξαιρετικῆς ποιότητας κύλικες τοῦ τάφου Χατζῆ/35 στὸ Ἀνδρειωμένου, *ΑΔ* 40, 1985, Β, 149 σημ. 17 πίν. 47γ, οἱ ὁποῖες προφανῶς προέρχονται ἀπὸ τὸ ἐργαστήριο τῆς Τανάγρας. Ἡ ἄριστη διακόσμηση τῶν κυλίκων αὐτῶν μὲ τοὺς θαυμάσιους λωτοὺς μεταξὺ τῶν ἀνθεμίων, ἀλλὰ καὶ τὸ περίγραμμα τοῦ ἀγγείου ὁδηγοῦν στὴ δεκαετία 435/425 (βλ. A. D. Ure, *JHS* 46, 1926, 56 εἰκ. 1-2), δηλαδὴ σὲ χρόνους λίγο προγενέστερους τῆς ἐποχῆς δημιουργίας τῆς ἰδιόμορφης κύλικας μὲ τὴν ἐξηρημένη κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση στὸν πυθμένα, ποὺ ὅλες τους, ὅπως ἀναφέρθηκε ἤδη, ἀνήκουν στὴν Ὁμάδα τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων.

Στὴν ἴδια μεγάλη ὁμάδα, ἀκριβῶς λόγῳ τοῦ σχήματός τους καὶ τῆς διαμόρφωσης καὶ διακόσμησης τοῦ ἐσωτερικοῦ τους (βλ. A. D. Ure, *Hesperia* 15, 1946, 27 κἑ.), ἀνήκουν καὶ κύλικες, ποὺ δὲν φέρουν ἀνθεμωτὸ διάκοσμο, ἀλλὰ κοσμοῦνται μὲ θαλλοὺς κισσοῦ (πίν. 122.4<α,β,γ>, 123.1<α,β,-γ>, 2<β>, 3<β>), μὲ στεφάνι φύλλων δάφνης, ἐλιᾶς, μυρτιᾶς κτλ. (πίν.

123.3<α>, 4<α-γ>, 124.1<α-β>) ἢ μὲ ὄστλιγγες μὲ δευτερεύουσα ζώνη ὠῶν ἢ μὲ σειρὰ στιγμῶν (πίν. 123.3<α-β>), σπεῖρες (βλ. A. D. Ure, *JHS* 46, 1926, 60 κἑ. ἀρ. 34 καὶ 36 πίν. 4) καὶ ἄλλα.

Τρεῖς κύλικες, τῶν ὁποίων παρουσιάζομε τὶς τομές, ἔφεραν μεταξὺ τῶν ἀνθεμωτῶν θεμάτων ἀπὸ μία μορφή· στὶς δύο τελευταῖες μὲ τὴν τεχνικὴ τῆς σκιαγραφίας, στὴν πρώτη μὲ τὴν τεχνικὴ τοῦ περιγράμματος. Αὐτὴ ἡ συγκεκριμένη ὅμως δὲν εἶναι πλήρης μορφή, ἀλλὰ ἁπλὸ κεφαλάκι, ἡ φαιδρὰ πανσέληνος θὰ ἔλεγε κανείς, ποὺ προβάλλει πίσω ἀπὸ τὰ κλαδιὰ σὲ ἀνθισμένο κῆπο (πίν. 114.3-4, ἀρ. 10050. Ὕψ. 0.08 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.290 μ., διάμ. περιχειλώματος 0.216 μ., διάμ. βάσης 0.084 μ. Πίν. 115.1-2, ἀρ. 10053. Ὕψ. 0.077 μ., διάμ. περιχειλώματος 0.221 μ., διάμ. βάσης 0.086 μ. Πίν. 115.3-4, ἀρ. 10054. Ὕψ. 0.084 μ., διάμ. περιχειλώματος 0.214 μ., διάμ. βάσης 0.087 μ., ὕψ. μορφῆς 0.05 μ.). Παρεμφερή, ὀρχουμένη, γυναικεία μορφὴ σὲ σκιαγραφία φέρει καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 10083 κύλικα (πίν. 116.2<β>. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, λίγο συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.075 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.282 μ., διάμ. χείλους 0.216 μ., διάμ. βάσης 0.081 μ. Πηλὸς συμπαγής, ρόδινος, μὲ ἐπιδερμίδα φωτεινοῦ καστανοῦ· γάνωμα μελανό, στιλπνό. Ἐσωτερικὰ ὁλόβαφη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κυλινδρινὴ ἐκβάθυνση. Ἡ ταινία τοῦ χείλους καλύπτεται μὲ ἀραιωμένο γάνωμα), ἡ ὁποία δημοσιεύεται μαζὶ μὲ τὴ συνεικονιζόμενη ὑπ' ἀρ. 10087 κύλικα (πίν. 116.2<α>. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια καὶ συμπληρωμένη λίγο στὸ χεῖλος, στὴ λεκάνη, στὴ βάση καὶ στὶς δύο λαβές. Ὕψ. 0.08 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.285 μ., διάμ. χείλους 0.212 μ., διάμ. βάσης 0.087 μ. Πηλὸς συμπαγής, ρόδινος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα καστανομέλανο, στιλπνό, κατὰ τόπους ἀραιό. Τὸ ἐσωτερικό της ὅμοιο μὲ τῆς συνεικονιζόμενης κύλικας, μὲ τὴν ἐξηρημένη κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση. Τὸ φυτὸ μὲ τὰ τέσσερα ἡλιοτρόπια ἐντάσσεται στὰ παρεμβαλλόμενα στοιχεῖα σὲ σκιαγραφία) στὸ Andreiomenou, *AR* 1989/1990, 37 κἑ. εἰκ. 30. Γυναίκα ὀρχουμένη κάτω ἀπὸ τὴ μία τῶν λαβῶν βλέπομε καὶ στὴν ὑπ' ἀρ. 539 κύλικα τῆς Συλλογῆς Νικάνδρου στὸ Μουσεῖο Ναυπλίου. Βλ. Ure, *JHS* 46, 1926, 61 εἰκ. 5· τῆς ἴδιας, *Hesperia* 15, 1946, 28 πίν. 2.2 («Chevron Group»).

Πολλὲς ἀπὸ τὶς κύλικες τοῦ τάφου κοσμοῦνται μὲ ὀρθὰ ἀνθέμια, πλαισιωμένα ἀπὸ ζεῦγος πλαγιαστῶν. Πέντε ἀπὸ αὐτὲς σχηματίζουν ὑποομάδα (πίν. 116.3<α>, ἀρ. 10179· 116.3<β>, ἀρ. 10201· πίν. 116.3<γ>, ἀρ. 10223· πίν. 117.1<γ>, ἀρ. 10043· πίν. 117.2<α>, ἀρ. 10219. Συγκολλημένη· λείπει τὸ πόδι καὶ τὸ τόξο τῆς μιᾶς λαβῆς. Σωζ. ὕψ. 0.062 μ., διάμ. χείλους 0.192 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, ὠχροκάστανος, μὲ φωτεινότερη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό, μὲ μεταλλικὲς ἀνταύγειες στὸ ἐσωτερικό. Ἀπὸ τὴν κυλινδρική, ἐξηρημένη ἐκβάθυνση τοῦ πυθμένα σώζεται ἐλάχιστο τμῆμα. Ἡ πλάγια ὄψη τῶν ὑπ' ἀρ. 10179 καὶ 10223 κυλίκων εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 167 [1 φωτ.]), ἐπειδὴ μοιάζουν ὡς πρὸς τὴν ἐπιμελημένη ἀπόδοση τοῦ διακόσμου, τὶς λεπτὲς γραμμὲς τοῦ χρωστήρα καὶ τὸ ὅτι τὰ ἀνθέμιά τους ἐπιστέφουν κανονικὲς ἕλικες καὶ ὄχι παρακείμενα τοξύλλια. Ἡ μία (πίν. 116.3<β>) φέρει κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς ἀγκυλωτὸ σταυρό, σταυρίδια καὶ στιγμές, διευθετημένες τριγωνικὰ ἀνὰ τρεῖς, σὰν καρποὺς κισσοῦ. Οἱ ἑκατέρωθεν εἰκονιζόμενες φέρουν ἀπὸ ἕνα φύλλο κισσοῦ, κόσμημα ποὺ ἀπαντᾶ στὶς κύλικες τῶν πιν. 117.1<γ> καὶ 117.4<γ> (ἀρ. 10220), ἀλλὰ καὶ σὲ πολλὲς τῶν μεταγενέστερων τάφων Ε/2 (βλ. κατωτ. πίν. 125.2<α,β,γ>, 5<β>, 127.1<α,β,γ>) καὶ Ε/5 (βλ. κατωτ. πίν. 131.1,3). Ἄλλη ὑποομάδα σχηματίζουν οἱ ἑξῆς ὀκτώ, καλῆς ποιότητας, κύλικες (πίν. 117.1,<α>, 1<β>, ἀρ.

10074, 10225· πίν. 117.2<β>, ἀρ. εὑρ. 10079· πίν. 117.3<α>, ἀρ. 10060· πίν. 117.3<β>, ἀρ. 10100· πίν. 117.3<γ>, ἀρ. 10077 [ἡ πλάγια ὄψη τῶν τριῶν τελευταίων εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου Ἔ.ἀ. σημ. 169, 1 φωτ.]· πίν. 117.4<α,β>, ἀρ. 10071, 10097), στὶς ὁποῖες ἀπαντοῦν τὰ χαρακτηρίζοντα τὴν Ὁμάδα τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων ἀνθέμια μὲ τὸ σχεδὸν ὀρθογώνιο περίγραμμα καὶ μὲ πυρήνα, ἀποτελούμενο ἀπὸ δύο παρακείμενα τοξύλλια. Τέσσερις μάλιστα ἀπὸ τὶς κύλικες αὐτές (πίν. 117.1<α>, 4<α,β>) φέρουν κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων. Ἡ συνεικονιζομένη ὑπ' ἀρ. 10231 (πίν. 117.2<γ>) ἐντάσσεται στὴν ὑποομάδα τῶν κυλίκων, ὅπου ἀνάμεσα στὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ὀρθὰ ἀνθέμια ἐμφανίζονται σποραδικὰ ἄνθη λωτοῦ (βλ. κατωτ. πίν. 119.3<β>, 4<α>). Στὴν παροῦσα ἀποσπασματικὴ κύλικα τὸ ἄνθος λωτοῦ ἀποδίδεται ἁρμονικότατα, μὲ πολλὰ πέταλα, μὲ δήλωση τοῦ ὑπέρου καὶ ἐγγεγραμμένο σὲ κύκλο.

Παραλλαγὴ τῆς ὑποομάδας τῶν ὀκτώ, καλῆς ποιότητας κυλίκων, συνιστᾶ τὸ σύνολο ἄλλων δέκα παρεμφεροῦς διακόσμου, πλημμελοῦς ὅμως ἐργασίας. Τὰ ζεύγη τῶν τοξυλλίων εἶναι ἐμφανέστατα, τὸ περίγραμμα τῶν ἀνθεμίων σχεδὸν ὀρθογώνιο. Ἡ μία κύλικα (πίν. 118.1<β>, ἀρ. 10082. Συγκολλημένη, ἐλλιπής. Ὕψ. 0.083 μ., διάμ. χείλους 0.222 μ., διάμ. βάσης 0.088 μ.) φέρει καὶ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ὁμάδας διάστικτο τρίγωνο (πρβ. κατωτ. πίν. 119.2<α>, 3<α>, 4<β>, 120.1<α,β,γ>). Ἡ συνεικονιζομένη εἶναι ἡ ὑπ' ἀρ. 10218. Τρεῖς κύλικες (οἱ ὑπ' ἀρ. 10076, πίν. 118.2<α>· 10081, πίν. 118.2<β>, καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 10093, ποὺ εἰκονίζεται μαζὶ μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 10090 στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 166 [1 φωτ. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, μὲ συμπληρώσεις στὸν κορμὸ καὶ στὸ χεῖλος. Ὕψ. 0.088 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.278 μ., διάμ. χείλους 0.210 μ., διάμ. βάσης 0.083 μ. Πηλὸς συμπαγής, κιτρινέρυθρος, μὲ ρόδινη ἐπιδερμίδα· γάνωμα καστανομέλανο, ἀραιωμένο σὲ κοκκινωπό. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς κύλικας καὶ τὸ πόδι μὲ τὸ παχύτατο στέλεχος διαμορφωμένα ὅπως στὶς προηγούμενες κύλικες]. Ἡ πλάγια ὄψη τῶν ὑπ' ἀρ. 10076 καὶ 10081 κυλίκων εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου Ἔ.ἀ. σελ. [1 φωτ.]) ἔχουν κοινὰ μεταξύ τους δύο ἀκόμη στοιχεῖα· τὴ στεφάνη μὲ παχιὲς στιγμὲς κατὰ τὴ μετάβαση ἀπὸ τὸν κορμὸ στὸ μελαμβαφὲς πόδι καὶ τὴ μία ἢ δύο ἐλισσόμενες ὄστλιγγες κάτω ἀπὸ τὶς λαβές (τὸ θέμα ἀπαντᾶ ἰδίως στὴ σταμνοπυξίδα τοῦ τάφου καὶ στὸν βαθὺ σκύφο του, ἀνωτ. πίν. 112.2, 3-5). Δύο κύλικες (οἱ ὑπ' ἀρ. 10090 καὶ 10146, βλ. Ἀνδρειωμένου Ἔ.ἀ. σημ. 166 [1 φωτ.]) φέρουν κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς ἀπὸ ἕνα ὀρθὸ ἀνθέμιο, ἐνῶ σὲ δύο ἄλλες (ποὺ εἰκονίζονται στὸ Ἀνδρειωμένου Ἔ.ἀ. σημ. 166 [1 φωτ.]. Ἀρ. 10078 καὶ 10061. Ἡ δεύτερη εἶναι συγκολλημένη καὶ συμπληρωμένη στὸν κορμό. Ὕψ. 0.09 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.285 μ., διάμ. χείλους 0.218 μ., διάμ. βάσης 0.086 μ. Πηλὸς συμπαγής, κιτρινέρυθρος, μὲ ρόδινη ἐπιδερμίδα. Διακρίνονται οἱ καστανὲς ἀνταύγειες τοῦ πινέλου στὸν τροχό, ὅπως στὴν ὑπ' ἀρ. 10204 κύλικα, κατωτ. πίν. 121.3<α>. Γάνωμα καστανομέλανο, ἀμαυρό, κατὰ τόπους ἐξίτηλο. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς κύλικας, ὅπως τῶν προηγουμένων) τὰ πλαγιαστὰ ἀνθέμια τῶν δύο ὄψεων συναντῶνται κατὰ τὶς κορυφές τους κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς καὶ δὲν ἀφήνουν χῶρο γιὰ τὴ γραφὴ παραπληρωματικῶν θεμάτων. Τὴν ἴδια διάταξη τῶν ἀνθεμίων ἔχει καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 10215 κύλικα (βλ. Ἀνδρειωμένου Ἔ.ἀ. [2 φωτ.]. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, συμπληρωμένη ὡς πρὸς δύο μεγάλα τμήματα τοῦ κορμοῦ, μέρος τοῦ χείλους καὶ τὴ μία τῶν λαβῶν. Ὕψ. 0.087 μ., διάμ. χείλους 0.195 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, συμπαγής, ρόδινος, μὲ ὠχροκάστανη ἐπιδερμίδα· γάνωμα καστανομέλανο, ἀμαυρό. Καὶ

ἐδῶ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς κύλικας ὁλόβαφο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση, ποὺ ἐξαιρεῖται), ἡ ὁποία ὅμως διακρίνεται γιὰ τὴν προσεγμένη ἐργασία της. Οἱ στιγμές, ποὺ πλαισιώνουν τὰ κορυφαῖα φύλλα ἑνὸς ἀπὸ τὰ ἀνθέμια, ἀπαντοῦν καὶ σὲ ἄλλα ἀγγεῖα τῆς Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων (βλ. τὴν ὑπ' ἀρ. 18786 πυξίδα τοῦ τάφου, ἀνωτ. πίν. 114.1<α-γ>).

Δύο κύλικες φέρουν ὀρθὰ καὶ ἀνάστροφα ἀνθέμια, συνδεόμενα μὲ ἑλισσόμενους μίσχους σὲ ἅλυσίδα (πίν. 118.3<α,β>, ἀρ. 10147, 10044. Γιὰ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς τελευταίας βλ. κατωτ. πίν. 118.4<β>. Συνεικονίζεται τὸ ἐσωτερικὸ τῆς ὑπ' ἀρ. 10100, πίν. 118.4<α> κύλικας), ἐνῶ ἄλλες δύο, μὲ πλουσιότερο διάκοσμο (πίν. 119.1<α>, 2<α>, ἀρ. 10072· πίν. 119.1<β>, 2<β>, ἀρ. 10089), φέρουν μεγάλα ὀρθὰ ἀνθέμια, ἐναλλασσόμενα μὲ ὄστλιγγες καὶ στικτούς, ὀξυκόρυφους κάλυκες. Ἡ δεύτερη κύλικα, μάλιστα, φέρει καὶ ραδινὸ ἄνθος λωτοῦ, τὸ ὁποῖο θάλλει ἀπὸ ἐντυπωσιακὸ ζεῦγος ἑλίκων. Καὶ στὶς τέσσερις κύλικες, ἰδιαίτερα ὅμως στὶς δύο τελευταῖες, μὲ τὸν πλούσιο διάκοσμο, εἶναι εὐκρινέστατο τὸ ὀρθογώνιο περίγραμμα τῶν ἀνθεμίων καὶ ὁ δισυπόστατος χαρακτήρας τοῦ πυρήνα μὲ τὰ τοξύλλια.

Τὸ θέμα τῶν στικτῶν ὀξυκορύφων καλύκων ἀπαντᾶ καὶ σὲ ἕξι ἀκόμη κύλικες τοῦ τάφου. Γιὰ τὴν πρώτη (πίν. 119.3<α>, ἀρ. 10048. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια καὶ λίγο συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.086 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.302 μ., διάμ. χείλους 0.225 μ., διάμ. βάσης 0.09 μ. Πηλὸς συμπαγής, καστανός, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό, ἀμαυρό, μὲ μεταλλικὲς ἀνταύγειες σὲ ὁρισμένα σημεῖα. Ἐσωτερικά, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐδαφόχρωμη κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση, εἶναι ὁλόβαφη) ἔγινε ἤδη λόγος (βλ. ἀνωτ. σελ. 232). Τόσο ἡ κύλικα αὐτή, ὅσο καὶ ἡ συνεικονιζομένη ὑπ' ἀρ. 10203 κατατάσσονται στὴν ὑποομάδα, ὅπου τὰ ὀρθὰ ἀνθέμια πλαισιώνονται ἀπὸ ἄνθη λωτοῦ (βλ. κατωτ. πίν. 121.1<α,β>. Ἡ πλάγια ὄψη καὶ τῶν δύο εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου Ἔ.ἀ. σημ. 170 [1 φωτ.]). Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὶς ὑπ' ἀρ. 10180 καὶ 10086, πίν. 119.4<α,β>, κύλικες. Πολὺ ἐνδιαφέρουσες οἱ δύο ἀποσπασματικές (πίν. 120.1<α,β>, ἀρ. 10226, 10224) καὶ ἡ συνεικονιζομένη, σχεδὸν ὁλόκληρη (ὑπ' ἀρ. 10149 πίν. 120.1<γ>), μὲ τὴν ἰδιόμορφη διάταξη τοῦ διακόσμου, τὰ ἁρμονικὰ ἐκπτυσσόμενα πλάγια ἀνθέμια, ποὺ ἔχουν ὡς πυρήνα τους τὴ σκιασμένη γένεση τῶν λαβῶν, τὰ ἐπαναλαμβανόμενα στικτά, ὀξυκόρυφα τρίγωνα-κάλυκες, τὸ ραδινό, στὴ μεσαία κύλικα, ἄνθος λωτοῦ μὲ δύο σειρὲς στιγμῶν στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἄνθους κ.ἄ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς τέσσερις κύλικες τῶν πίν. 119.3<α,β>, 4<α,β> (ἀρ. 10203, 10048, 10180, 10086) καὶ οἱ δέκα, ἀμέσως παρουσιαζόμενες, ἐντάσσονται ἐπίσης στὴν ὑποομάδα τῶν κυλίκων, οἱ ὁποῖες κοσμοῦνται μὲ ὀρθὰ ἀνθέμια, πλαισιωμένα ἀπὸ ἄνθη λωτοῦ (στὶς περισσότερες περιπτώσεις τὰ μεσαῖα πέταλα τοῦ λωτοῦ πλαισιώνονται ἀπὸ σειρὰ στιγμῶν) σπανιότερα στὴ μία μόνο ὄψη τοῦ ἀγγείου (πίν. 120.2<α>, ἀρ. 10080 [ἡ πλάγια ὄψη της εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἔ.ἀ. σημ. 171 [1 φωτ.]. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, συμπληρωμένη στὴ λεκάνη. Ὕψ. 0.086 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.286 μ., διάμ. χείλους 0.214 μ., διάμ. βάσης 0.085 μ. Πηλὸς συμπαγής, ρόδινος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ καστανό. Πίν. 120.3<β>, 4<β>, ἀρ. εὑρ. 10070. Στὴν κύλικα αὐτὴ τρεῖς ἰδιόμορφης ἀπόδοσης λωτοὶ ἐναλλάσσονται μὲ τρία ὀρθὰ ἀνθέμια), συνήθως καὶ στὶς δύο ὄψεις του (πίν. 120.2<β>, ἀρ. 10217. Πίν. 120.3<α>, 4<α>, ἀρ. 10205. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, ἐλάχιστα συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.082 μ., μῆκ.

ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.292 μ., διάμ. χείλους 0.221 μ., διάμ. βάσης 0.083 μ. Πηλὸς συμπαγής, ρόδινος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα· γάνωμα μελανό. Ἐσωτερικὰ ὁλόβαφη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐδαφόχρωμη κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση. Πίν. 121.1<α>, ἀρ. 10047. Ἡ ταινία μὲ σειρὰ στιγμῶν, ποὺ πλαισιώνει τὸ κατώτατο σκιασμένο τμῆμα της, φέρει τὴν κύλικα κοντὰ σὲ ἄλλες τοῦ παρόντος τάφου. Καθ' ἕλξη πρὸς τὸν στικτὸ δακτύλιο, τὰ χαρακτηριστικὰ γιὰ τὴν ὑποομάδα, μεγάλα ἀνάστροφα ἀνθέμια κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς ἐδῶ τίθενται ὑπὸ στικτὸ τόξο. Πίν. 121.1<β>, ἀρ. 10158 [ἡ πλάγια ὄψη τῶν συνεικονιζομένων κυλίκων τοῦ πίν. 121.1<α,β> εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, ἔ.ἀ. σημ. 173 [1 φωτ.]. Πίν. 121.2<α>, ἀρ. 10046. Συγκολλημένη, λίγο συμπληρωμένη στὴ λεκάνη καὶ στὸ χεῖλος. Ὕψ. 0.086 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.32 μ., διάμ. χείλους 0.227 μ., διάμ. βάσης 0.085 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, φωτεινοῦ καστανοῦ, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα. Γάνωμα μελανό. Τὸ ἐσωτερικὸ καλύπτεται μὲ γάνωμα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση, ποὺ βυθίζεται στὸ παχὺ πόδι). Στὴ συνεικονιζόμενη ὑπ' ἀρ. 10148 κύλικα (πίν. 121.2<β>) καὶ στὶς δύο τελευταῖες τῆς ὑποομάδας (πίν. 121.3<α>, ἀρ. 10204. Συγκολλημένη, λίγο συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.08 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.302 μ., διάμ. χείλους 0.228 μ., διάμ. βάσης 0.083 μ. Πηλὸς συμπαγής, κιτρινέρυθρος, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα, ποὺ φέρει καστανὲς ἀνταύγειες, περασμένες στὸν τροχὸ μὲ τὸ πινέλο. Τὸ ἐσωτερικὸ ὅπως καὶ τῶν προηγουμένων. Πίν. 121.3<β>, ἀρ. 10092) τὰ ἄνθη λωτοῦ ἐμφανίζονται σποραδικὰ ἀνάμεσα στὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ὀρθὰ ἀνθέμια. Κατ' ἀπόλυτη ἐξαίρεση ἡ κύλικα τοῦ πίν. 121.2<β> δὲν φέρει κάτω ἀπὸ λαβὲς τὰ χαρακτηριστικὰ γιὰ τὴν ὑποομάδα μεγάλα, ἀνάστροφα ἀνθέμια.

Ἡ ἐπιφάνεια πέντε κυλίκων τοῦ τάφου καλύπτεται, ὁλόκληρη ἢ ἐν μέρει, μὲ ζεύγη πλαγιαστῶν ἀνθεμίων, ἐκφυομένων ἀπὸ ἑλισσόμενους θαλλούς. Δύο ἀπὸ αὐτὲς εἶναι ἄριστης ποιότητας. Τῆς πρώτης κύλικας (πίν. 122.1<α>, ἀρ. 10059) ὁλόκληρη ἡ ἐνιαία ἐπιφάνεια καλύπτεται μὲ τοὺς θαλλούς. Τῆς δεύτερης (πίν. 122.2<α>, 3<α>, ἀρ. 10052. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, ἐλάχιστα συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.082 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.306 μ., διάμ. χείλους 0.224 μ., διάμ. βάσης 0.09 μ. Πηλὸς λεπτόκοκκος, καστανός, μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα. Γάνωμα μελανό, μὲ μεταλλικὲς κατὰ τόπους ἀνταύγειες. Ἐσωτερικὰ ὁλόβαφη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐξηρημένη κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση) ἡ ἐπιφάνεια καλύπτεται μόνο κατὰ τὰ δύο τρίτα της μὲ ἑλισσόμενους θαλλούς, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπό της φέρει τὸ θέμα τοῦ ὀρθοῦ ἀνθεμίου, ποὺ δορυφορεῖται ἀπὸ ζεῦγος πλαγιαστῶν. Καὶ τῆς συνεικονιζόμενης, ἀμελέστερα διακοσμημένης, κύλικας (πίν. 122.2<β>, 3<β>, ἀρ. 10202) οἱ δύο πλευρές, ποὺ ὁριοθετοῦνται ἀπὸ τὴν παρεμβολὴ τῶν κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς ἀνάστροφων ἀνθεμίων μὲ σκιασμένο πυρήνα, ἐμφανίζουν διαφοροποιημένο τὸν διάκοσμο. Ἀνάστροφο ἀνθέμιο, κάτω ἀπὸ τὴ μία ὅμως μόνο λαβή, φέρει καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 10085 (πίν. 122.1<β>) κύλικα. Τῆς ὑπ' ἀρ. 10065 (πίν. 122.1<γ>) κύλικας οἱ θαλλοὶ καταλαμβάνουν ὁλόκληρη τὴν ἐπιφάνειά της.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς κύλικες μὲ ἀνθέμια καὶ λωτούς, ὁ τάφος περιεῖχε καὶ κύλικες, κοσμημένες μὲ ἑλισσόμενους θαλλοὺς μὲ φύλλα καὶ καρποὺς κισσοῦ (πίν. 122.4<α,β,γ>, ἀρ. 10091, 10101, 10102. Πρβ. τὴν σταμνοπυξίδα ἀπὸ τὴν Ἐρέτρια στὸ Ure, *BICS* 8, 3 πίν. 2.1-3) ἢ μόνο μὲ φύλλα κισσοῦ (πίν. 123.1<α,β,γ>, χωρὶς ἀριθμό. Πίν. 123.2<β>, 3<β>, ἀρ. 10088. Πρβ. τὸ πῶμα τῆς ὑπ' ἀρ. 10066, πίν. 113.1-4, πυξίδας). Μία κύλικα φέρει θαλλοὺς μυρτιᾶς(;) (πίν. 123.2<α>, 3<α>, ἀρ. 10084), ἐνῶ ἀρκετὲς κοσμοῦνται μὲ στεφάνι φύλλων δάφνης (πίν.

123.4<α>, ἀρ. 10075· πίν. 123.4<β>, ἀρ. 10056· πίν. 123.4<γ>, ἀρ. 10055· πίν. 124.1<β>, ἀρ. 10058. Πρβ. τὸ πῶμα τῆς ὑπ' ἀρ. 10064 κυλινδρικῆς πυξίδας, ἀνωτ. πίν. 113.5-7. Ἐπίσης μία κύλικα τοῦ Ε/2, κατωτ. πίν. 128.1<α>). Τὰ ἀγγεῖα αὐτὰ συγκροτοῦν τὴν *ὑποομάδα Κύλικες μὲ Στεφάνι*. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ. ὅτι ἡ διακόσμηση τῆς κύλικας τοῦ πίν. 123.4<β> παρουσιάζεται ἡμιτελής· μήπως κατὰ τὴν ὥρα τῆς κηδείας, ὅταν ὅλες οἱ κύλικες τοῦ ἐργαστηρίου εἶχαν ἀγορασθεῖ γιὰ νὰ προσφερθοῦν στὸν νεκρό, κάποιος ἀργοπορημένος συγγενὴς ἢ φίλος ἔσπευσε νὰ ἀγοράσει τὴν τελευταία στιγμὴ τὸ ἀγγεῖο αὐτό, ποὺ βρισκόταν ἀκόμη στὰ χέρια τοῦ ζωγράφου; Ἡ ὑπ' ἀρ. 10073, πίν. 124.2<α>, 3<α>, κύλικα φέρει ἐπάνω ἀπὸ τὴν πλατιὰ μελαμβαφὴ ζώνη ἰωνικὸ κυμάτιο καὶ στὴ ζώνη τῶν λαβῶν σειρὰ ὀστλίγγων, ὅμοιων μὲ τοῦ σκύφου τοῦ παρόντος τάφου, ἀνωτ. πίν. 112.3-5. Πιθανὸν τὸ θέμα τῶν ὀστλίγγων νὰ ἐκφυλίστηκε σὲ ἁπλὲς βοστρυχοειδεῖς, ὅπως τὶς βλέπομε στὴν ὑπ' ἀρ. 10221, πίν. 124.2<β>, 3<β> κύλικα. Γιὰ τὴν ταινία μὲ στιγμὲς στὸ κάτω μέρος τῆς κύλικας πρβ. τὴν ὑπ' ἀρ. 10461 τοῦ Ε/2, κατωτ. πίν. 127.3<γ>, 4<β>, ἡ ὁποία φέρει καὶ στὴν κύρια ζώνη παρεμφερὴ διάκοσμο. Ταινία μὲ σειρὰ στιγμῶν στὸ κάτω μέρος φέρουν καὶ ἄλλες τέσσερις κύλικες τοῦ τάφου (βλ. ἀνωτ. πίν. 118.2<α,β>), ὁ κύριος διάκοσμός τους ὅμως εἶναι τελείως διαφορετικός, ἀποτελούμενος κυρίως ἀπὸ ὀρθὰ καὶ πλάγια ἀνθέμια καὶ στὴν τελευταία (πίν. 121.1<α>) κύλικα ἀπὸ ὀρθὰ ἀνθέμια, δορυφορούμενα ἀπὸ ζεῦγος λωτῶν.

Περατώνομε τὴν παρουσίαση τῶν κτερισμάτων τοῦ τάφου μὲ τὴν παράθεση τριῶν ἀποσπασματικῶν κυλίκων, διακοσμημένων μὲ ὀρθά, πλάγια καὶ ἀνάστροφα ἀνθέμια (πίν. 124.4<α,β,γ>, ἀρ. 10230, 10233, 10232). Διακρίνεται γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ ποιότητά της ἡ τελευταία δεξιὰ κύλικα, μὲ τὶς λεπτὲς ἕλικες, οἱ ὁποῖες περιβάλλουν ἁρμονικότατα τὰ πλάγια ἀνθέμια, ποὺ πλαισιώνουν τὸ κεντρικὸ ὀρθὸ ἀνθέμιο.

Συγκρίνοντας τὶς κύλικες τοῦ παρόντος, Τ/16, πλουσιότατου τάφου μὲ ἐκεῖνες τοῦ τάφου Ε/2, πίν. 125-129, καὶ κυρίως τοῦ Ε/5 πίν. 131, παρατηροῦμε, ὅτι ἐκείνων τὰ θέματα εἶναι περισσότερο τυποποιημένα καὶ χωρὶς μεγάλες διαφοροποιήσεις.

49. Τάφος Ε/2

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, ἀσύλητος. Ὀρύγματος: μῆκ. 2.10 μ., πλάτ. 1.10 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ., πλάτ. ἀναβαθμῶν 0.25 μ., βάθ. πυθμένα 1.70 μ. Προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Ἐπάνω στοὺς ἀναβαθμοὺς βρέθηκαν κατὰ χώραν περίπου 22 ἀνθεμωτὲς κύλικες καὶ θραύσματα εἰδωλίων γυμνοῦ ἱσταμένου νέου (ἀρ. 5229, 5240 κ.ἄ.) τοῦ γνωστοῦ βοιωτικοῦ τύπου, γιὰ τὸν ὁποῖο βλ. κατωτ. τάφον Ε/5 πίν. 133.3<α>, 4. Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 5238-39 παρεμφερὴ εἰδώλια, ὁ ὑπ' ἀρ. 8883 μελαμβαφὴς ὑψίπους κάνθαρος καὶ ἄλλες 24, παρεμφερεῖς κύλικες.

Ἕξι ἀπὸ τὶς ἀνθεμωτὲς κύλικες ἔχουν ἤδη παρουσιασθεῖ (βλ. Andreiomenou, Tanagra 117 φωτ. ἀρ. 22 ἀρ. 10421, 10430, 10431, φωτ. ἀρ. 23 ἀρ. 10456, 10460, 10432). Μὲ τὶς τρεῖς πρῶτες, ποὺ κοσμοῦνται μὲ δύο ζεύγη ἐπιμήκων, πλαγιαστῶν, ἀντίνωτων ἀνθεμίων, τὰ ὁποῖα χωρίζονται μεταξύ τους ἀπὸ δύο κατὰ τὸν κύριο ἄξονα τῆς κύλικας ἀντιπαρατιθέμενα ἄνθη λωτοῦ ἢ ἀνθέμια, εἶναι παρεμφερεῖς πολλὲς ἄλλες κύλικες τοῦ τάφου. Ὅλες μαζὶ συνιστοῦν ὑποομάδα ἐντὸς τῆς εὐρύτατης Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων (Chevron-Group),

ὅπου ἐντάσσονται καὶ οἱ ὑπόλοιπες κύλικες τοῦ τάφου, λόγω τοῦ ὁμοιογενοῦς σχήματός τους μὲ τὸ εὐρὺ πόδι, τοῦ μελαμβαφοῦς ἐσωτερικοῦ τους μὲ τὴν ἐξηρημένη κυλινδρινὴ ἐκβάθυνση καὶ πολλὲς φορὲς μὲ τὶς μία ἢ δύο ἐξηρημένες ταινίες (πίν. 125.1<α>, χωρὶς ἀριθμό· 125.1<β,γ>, ἀρ. 10436, 9057· πίν. 126.4<α,β,γ> ἀρ. 10433, 9060, 10466· πίν. 127.4<α,β>, ἀρ. 10435, 10461, πίν. 129.3, ἀρ. 9059).

Μερικὲς φορὲς στὸ μέσον τῶν ὄψεων, ἀντὶ τοῦ ὀρθογωνίου περιγράμματος ἀνθεμίου ἢ τοῦ ἄνθους λωτοῦ, ὑπάρχει σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων (πίν. 125.2<γ>, 3<γ>, ἀρ. 9056. Στὴν ὑπ' ἀρ. 10463 κύλικα, κατωτ. πίν. 126.1<β>, τὸ σύστημα, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀξυκόρυφους ἀμείβοντες, καταλαμβάνει τὸ μέσο τῆς μιᾶς μόνο πλευρᾶς, ἀντιπαρατιθέμενο πρὸς ἄνθος λωτοῦ, στὸ μέσον τῆς ἄλλης) ἢ φύλλο κισσοῦ (πίν. 128.1<β>, 125.1<γ>, ἀρ. 9057. Συγκολλημένη, λίγο συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.075 μ., διάμ. χείλους 0.192 μ., διάμ. βάσης 0.073 μ. Πηλὸς ἄριστος, κιτρινέρυθρος· γάνωμα μελανό. Στὸ μελαμβαφὲς ἐσωτερικὸ ἐξαιροῦνται δύο ταινιόσχημοι δακτύλιοι καὶ ὁ ἐπίπεδος πυθμένας τῆς κυλινδρικῆς ἐκβάθυνσης στὸ κέντρο του. Ὅμοιο τὸ ἐσωτερικὸ κύλικας στὸ A. D. Ure, *Hesperia* 15, 1946, πίν. 1.1-2, ἡ ὁποία, καὶ αὐτή, φέρει φύλλο κισσοῦ, κάτω ὅμως ἀπὸ τὶς λαβές).

Φύλλο κισσοῦ, ἀλλὰ τοποθετημένο κάτω ἀπὸ τὶς λαβές, φέρουν οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς κύλικες (πίν. 125.2<α>, 3<α>, ἀρ. 9052. Συγκολλημένη, λίγο συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.080 μ., διάμ. χείλους 0.215 μ., διάμ. βάσης 0.084 μ. Πηλὸς ἄριστος, ροδόχρωμος· γάνωμα μελανό. Τὸ ἐσωτερικό της ὅμοιο μὲ ἐκείνης τοῦ πίν. 125.1<α>. Πίν. 125.2<β>, 3<β>, 2<γ>, 3<γ>, ἀρ. 8882, 9056). Ἄλλες κύλικες φέρουν στὴ θέση αὐτὴ σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων (πίν. 125.4<α,β,γ>, ἀρ. 9054, 9055, 10453 [τρεῖς παρεμφερεῖς κύλικες τοῦ τάφου, ποὺ φέρουν ὅμως κάτω ἀπὸ τὶς λαβές, ἀντὶ τοῦ συστήματος ἐναλλήλων ἀμειβόντων, φύλλο κισσοῦ, εἰκονίζονται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 178 [1 φωτ.]), ἄλλες φέρουν αἰωρούμενη ἕλικα (πίν. 125.5<α>, ἀρ. 8880· ἑκατέρωθεν στικτοὶ ρόδακες καὶ σταυρίδιο. Πίν. 126.1<α>, χωρὶς ἀριθμό· ἑκατέρωθεν τῆς μιᾶς ἕλικας τέσσερα σταυρίδια, ἑκατέρωθεν τῆς ἄλλης δύο), ἄλλες κύλικες, στικτὸ ρόδακα (πίν. 125.5<γ>, ἀρ. 10462· πίν. 126.1<β>, ἀρ. 10463· πίν. 126.1<γ>, ἀρ. 10455. Οἱ δύο τελευταῖες φέρουν πλούσιο παραπληρωματικὸ διάκοσμο ἀπὸ σταυρίδια, μικροὺς στικτοὺς ρόδακες καὶ σειρὰ στιγμῶν), μερικές, κάτω ἀπὸ τὴ μία μόνο λαβὴ σταυρίδιο (πίν. 126.2<α>, 4<α>, 126.2<β>, 3<α>· 2<γ>, 3<β>, ἀρ. 10433). Ἄλλες κύλικες, τέλος, δὲν φέρουν κόσμημα κάτω ἀπὸ τὶς λαβές (πίν. 126.2<β>, 3<α>, 126.2<γ>, 3<β>, ἀρ. 10450, 8877. Ὅμοιες οἱ ὑπ' ἀρ. 10457, 10464 καὶ 10465 στὸ Ἀνδρειωμένου ἔ.ἀ. σημ. 177 [1 φωτ.]).

Ἡ ὑπ' ἀρ. 8881 κύλικα (πίν. 126.3<γ>), μαζὶ μὲ τὶς ἑπόμενες πέντε, συνιστοῦν σύνολο συγγενὲς μὲ ἐκεῖνο τῆς προεξετασθείσας ὑποομάδας. Στὶς κύλικες αὐτὲς τὰ τέσσερα, ὀρθογωνίου περιγράμματος ἀνθέμια εἶναι ὀρθά, σὲ σταυροειδὴ διάταξη (ὅμοιες οἱ ὑπ' ἀρ. 10436 καὶ 10434 κύλικες τοῦ τάφου, στὸ Ἀνδρειωμένου ἔ.ἀ. σημ. 179-180 [1 φωτ.]). Κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς ἄλλοτε ὑπάρχει φύλλο κισσοῦ (πίν. 127.1<α>, ἀρ. 10451· πίν. 127.1<β>, ἀρ. 9058. Συγκολλημένη, μὲ μικρὲς συμπληρώσεις. Ὕψ. 0.071 μ., διάμ. χείλους 0.19 μ., διάμ. βάσης 0.07 μ. Ἄριστος κιτρινέρυθρος πηλός. Γάνωμα μελανό. Στὸ μελαμβαφὲς ἐσωτερικὸ ἐξηρημένοι δακτύλιοι, ὅπως στὶς κύλικες τῶν πιν. 125.1<β,γ>. Πίν. 127.1<γ>, ἀρ. 10428. Καὶ οἱ τρεῖς εἶναι ὅμοιες μὲ τὴν κύλικα στὸ A. D. Ure, *Hesperia* 15, 1946, 27 κἑ. πίν. 1.1-2 [«Chevron-Group»]), ἄλλοτε μεγάλη αἰωρούμενη ἕλικα (πίν. 125.1<β>, ἀρ. 10436. Τὸ ἐξωτερικὸ τῆς

κύλικας εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας, σημ. 179 ΠΠ1), σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων (βλ. τὴν ὑπ' ἀρ. 10434 κύλικα, αὐτόθι σημ. 180 ΠΠ1) κ.ἄ.

Παραλλαγὴ συνιστᾶ ἡ ὑπ' ἀρ. 10458 (πίν. 125.5<β>) κύλικα, ἐπειδή, ἀντὶ γιὰ τὰ συνήθη τέσσερα, σταυροειδῶς διατεταγμένα, ἀνθέμια, φέρει πέντε ἀνθέμια, ὀρθογωνίου περιγράμματος καὶ αὐτά, ἕνα ἄνθος λωτοῦ καὶ στὰ διάκενα τρεῖς ὄστλιγγες. Κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς φύλλο κισσοῦ.

Ἡ κύλικα, ποὺ κοσμεῖται μὲ στεφάνη δάφνης (πίν. 128.1<α>, ἀρ. 9053. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.073 μ., διάμ. χείλους 0.21 μ., διάμ. βάσης 0.078 μ. Ἄριστος κιτρινέρυθρος πηλός· γάνωμα ἀπὸ καστανὸ ὡς κατανέρυθρο. Στὸ ἐσωτερικὸ ἡ συνήθης ἐξηρημένη κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση), συγκρίνεται μὲ τὶς ὑπόλοιπες τρεῖς δημοσιευμένες (βλ. Andreiomenou, Tanagra 117 φωτ. ἀρ. 23), τῶν ὁποίων παραθέτομε τὴν τομή (πίν. 127.2<α,β,γ>, ἀρ. 10456, 10460, 10432). Ὅλες τους φέρουν τὸ ἴδιο διακοσμητικὸ θέμα καὶ συνιστοῦν τὴν ὑποομάδα *Κύλικες μὲ Στεφάνι*, ὅπου ἐντάσσονται καὶ πολλὲς κύλικες τοῦ Τ/16, ἀνωτ. πίν. 123.4<α,β,γ> κ.ἄ.

Ὁ ἰδιάζων γραμμικὸς διάκοσμος τῶν κατωτέρω τριῶν κυλίκων μᾶλλον συνιστᾶ σχηματοποίηση τοῦ διακοσμητικοῦ θέματος τῶν ὀστλίγγων, ποὺ ἀπαντᾶ, μεταξὺ ἄλλων ἀγγείων, καὶ στὴν ὑπ' ἀρ. 10221 κύλικα τοῦ Τ/16, ἀνωτ. πίν. 124.2<β>, 3<β> (πίν. 127.3<α>, ἀρ. 10459. Τὸν ἴδιο γραμμικὸ διάκοσμο φέρει καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 10688 κύλικα τοῦ νεότερου τάφου Ε/5 [βλ. κατωτ. πίν. 131.5-7]. Πίν. 127.3<β>, 4<α>, ἀρ. 10435· πίν. 127.3<γ>, 4<β>, ἀρ. 10461. Γιὰ τὴν ταινία μὲ στιγμὲς στὸ κάτω μέρος τοῦ ἀγγείου πρβ. τὴν ὑπ' ἀρ. 10221 κύλικα τοῦ Τ/16, ἀνωτ. πίν. 124.2<β>, 3<β>).

Ὁ διάκοσμος τῆς μικρῶν διαστάσεων ἀνθεμωτῆς κύλικας (πίν. 128.1<γ>, ἀρ. 9060. Μὲ συγκολλημένες τὶς λαβές, ὁλόκληρη. Ὕψ. 0.064 μ., διάμ. χείλους 0.155 μ., διάμ. βάσης 0.062 μ. Ἄριστος πηλός, κιτρινέρυθρος. Στὸ μελαμβαφὲς ἐσωτερικὸ πλατὺς ἐξηρημένος δακτύλιος) συνιστᾶ σχηματοποιημένη παραλλαγὴ κλάδων μυρτιᾶς, ὅπως ἀποδίδονται θαλεροὶ στὴν ὑπ' ἀρ. 10084 κύλικα τοῦ παλαιοτέρου τάφου Τ/16 πίν. 123.2<α>, 3<α>.

Εὐχαρίστως μᾶς ἐξέπληξε ἡ ἐμφάνιση μεταξὺ τῶν ἀνθεμωτῶν κυλίκων μιᾶς μὲ παράσταση ἕξι ἀνδρικῶν προτομῶν, ἀνὰ τριῶν σὲ κάθε ὄψη, κατὰ τὴν τεχνικὴ τοῦ περιγράμματος (πίν. 129.1-3, ἔγχρ. πίν. VII.1, ἀρ. 9059. Συγκολλημένη, λίγο συμπληρωμένη. Ὕψ. μὲ τὶς λαβὲς 0.086 μ., χωρὶς λαβὲς 0.082 μ., διάμ. βάσης 0.08 μ. Ἄριστος, κιτρινέρυθρος πηλός. Ἐσωτερικῶς μελαμβαφής). Μόνο ἡ μία τῶν μορφῶν εἶναι γενειοφόρος· εἰκονίζεται σὲ αὐστηρὴ κατατομὴ πρὸς τὰ ἀριστερά, ἀπέναντι σὲ νεανικὴ μορφὴ πρὸς τὰ δεξιά, ἐπίσης σὲ αὐστηρὴ κατατομή. Ἡ μεταξύ τους κατ' ἐνώπιον προτομή, ἡ ὁποία ἐδῶ συνιστᾶ τὴν κεντρικὴ μορφή, ἐπαναλαμβάνεται καὶ στὴν ἄλλη πλευρά, τώρα ὅμως ἀπομονωμένη στὸ δεξιὸ ἄκρο καὶ ἀποκομμένη ἀπὸ τὶς δύο μεταξύ τους ἐπικοινωνοῦσες νεανικὲς μορφές. Τὸ ἀγγεῖο συνιστᾶ ἅπαξ (hapax). Γιὰ μιὰ ἀνθεμωτὴ κύλικα τοῦ ὕστερου 5ου αἰ. μὲ παράσταση τοῦ ἐπάνω μέρους μορφῆς σὲ σκιαγραφία, ἀλλὰ μὲ τὴν σὲ αὐστηρὴ κατατομὴ κεφαλὴ καὶ τὸν λαιμὸ ἀποδιδόμενα μὲ τὴν τεχνικὴ τοῦ περιγράμματος, βλ. A. Ure, *JHS* 46, 1926, 58 κἑ. ἀρ. 8 πίν. 2. Βλ. καὶ τὴν αὐτόθι σ. 59 ἀρ. 12 πίν. 3 κύλικα τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αἰ., ὅπου κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς παρωδοῦνται μὲ τὴν τεχνικὴ τοῦ περιγράμματος λαγὸς καὶ ἵππος ἀντίστοιχα. Πρβ. ἐπίσης τὸ κάλυμμα πυξίδας (ἢ λεκανίδας), ἴσως βοιωτικοῦ

ἐργαστηρίου τοῦ α΄ ἡμίσεος τοῦ 4ου αἰ., στὸ Μ. Τιβέριος, *Παρνασσὸς* 35, 1993, 559 σημ. 23 εἰκ. 9 (δύο κατ' ἔναντι καθήμενες γυναῖκες καὶ στὸ μέσον ἀλέκτωρ σὲ σκιαγραφία).

Ἡ κύλικά μας, ποὺ τοποθετεῖται μᾶλλον στοὺς περὶ τὸ 400 χρόνους, θὰ μποροῦσε νὰ εἶχε ἐπηρεασθεῖ ἀπὸ ἀγγεῖα τοῦ κορινθιακοῦ ἐργαστηρίου, ὅπως τὰ δύο τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου τοῦ β΄ ἡμίσεος τοῦ 5ου αἰ., ποὺ βρέθηκαν τὸ 1873 στὴν Τάναγρα καὶ τῶν ὁποίων ἡ παράσταση ἀποδίδεται μὲ γάνωμα κατὰ τὴν τεχνικὴ τοῦ περιγράμματος. Βλ. Higgins, *Tan. Fig.* 55 ἀρ. 51-52.

50. Τάφος Τ/1

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἀσύλητος. Μῆκ. 2.10 μ., πλάτ. 1.05 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.50 μ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν εἰκονιζόμενο ἐρυθρόμορφο κρατήρα, ὁ τάφος περιεῖχε καὶ τὰ ἑξῆς τέσσερα εἰδώλια, τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας τοῦ 5ου αἰ., τὰ ὁποῖα δὲν κατέστη δυνατὸ νὰ φωτογραφηθοῦν, παρέχομε ὅμως τουλάχιστον, ἔστω καὶ ἀδρομερή, τὴν περιγραφή τους. Τὰ δύο εἶναι τοῦ γνωστοῦ τύπου τοῦ ὀρθοῦ ἐπάνω σὲ βάθρο γυμνοῦ νέου, ὁ ὁποῖος φέρει στοὺς ὤμους τὸ ἱμάτιό του. Ἀρ. 20529. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.264 μ., ὕψ. βάθρου 0.032 μ., πλάτ. βάθρου 0.075 μ., ἀεραγωγὸς ὀπὴ 0.11×0.046 μ. Μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι κρατεῖ στλεγγίδα. Ἐπιτυχὴς πλαστικὴ ἀπόδοση τῶν δακτύλων τῶν ποδιῶν. Πηλὸς σὰν πορσελάνη, καστανὸς μὲ φαιὸ πυρήνα. Μὲ μελανὸ χρῶμα γράφονται τὰ φρύδια. Κόκκινη ταινία στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ βάθρου. Ἀρ. 20528. Ὁλόκληρο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ 1/3 τοῦ βάθρου στὴν πίσω πλευρά. Ὕψ. 0.183 μ., ὕψ. βάθρου 0.02 μ., μῆκ. βάθρου 0.05 μ., πλάτ. βάθρου 0.04 μ., ἀεραγωγὸς ὀπὴ 0.07×0.035 μ. Πηλὸς ὅμοιος μὲ τὸν τοῦ προηγουμένου. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ράχη τὸ ὑπόλοιπο καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Μὲ ἐρυθρὸ καλύπτονται τὰ γυμνά, ὁ μεταξὺ τῶν σκελῶν χῶρος καὶ ἡ ἐπάνω ἐπιφάνεια τοῦ βάθρου. Στὴν κεφαλή, ἡ ὁποία καὶ στὸ πίσω μέρος της ἔχει ὑπόστρωμα λευκοῦ, ὑπολείμματα ἐρυθροῦ. Μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι κρατεῖ στλεγγίδα, μὲ τὸ δεξιὸ σακκουλάκι ἀστραγάλων. Ἀρ. 20530. Εἰδώλιο γυναικός, τοῦ ὁποίου λείπει τὸ κάτω μέρος. Σωζ. ὕψ. 0.086 μ. Κοῖλο ἐσωτερικά. Πηλὸς καστανός, εὔθρυπτος. Λευκὸ ἐπίχρισμα. Μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα καλύπτεται ὁ χιτώνας καὶ τὸ στεφάνι· ὑπολείμματα κιτρίνου στὸ ἱμάτιο. Λευκὰ σταυρίδια στὰ ἐνδύματα. Εἰδώλιο ταύρου σὲ καλπασμό, τὸν ὁποῖο ἱππεύει γυναικεία μορφή. Ἁρπαγὴ τῆς Εὐρώπης; Ἀρ. 27960. Σωζ. μῆκ. 0.088 μ., σωζ. ὕψ. ζώου 0.05 μ., ὕψ. μὲ τὴ γυναικεία μορφὴ 0.068 μ., ὕψ. γυναίκας 0.052 μ. Ὁλόκληρο καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα. Ὑπολείμματα ἐρυθροῦ στὰ αὐτιά, στὴν οὐρά, στὰ σκέλη. Πολὺ ἐρυθρὸ χρῶμα στὴν ἐποχούμενη μορφή.

Ἀρ. 10096, πίν. 130.1-2. Ἐρυθρόμορφος κωδωνόσχημος κρατήρας, συγκολλημένος, λίγο συμπληρωμένος στὴν πλευρὰ Β καὶ στὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς μιᾶς λαβῆς. Ὕψ. 0.252 μ., διάμ. χείλους 0.253 μ., διάμ. βάσης 0.122 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, καθαρός, ἄριστα ὀπτημένος. Τὸ μελανὸ γάνωμα, λόγω κακῆς ὄπτησης, μεταβλήθηκε σὲ ἐρυθρό, ἐξίτηλο· σὲ πολλὰ σημεῖα ἀπολεπισμένο. Ἐπίθετο λευκὸ χρῶμα. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ποδιοῦ ὡς καὶ τὴν ὁριζόντια ὀροφή του ἐδαφόχρωμο. Στὸ ὁλόβαφο ἐσωτερικὸ τοῦ ἀγγείου δύο λεπτότατες ἐξηρημένες ταινίες· ἡ μία στὸ περιχείλωμα, ἡ ἄλλη στὴν ἀρχὴ τῆς κοιλιᾶς, λίγο πιὸ κάτω ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφάνειας. Α πλευρά: Παράσταση Διονύσου μὲ κάν-

θαρο καὶ θύρσο. Ἀπὸ ἀριστερὰ προσέρχεται μαινάδα μὲ κάνιστρο προσφορῶν. Στὸ δεξιὸ ἄκρο ὀρχούμενος σάτυρος, ποὺ παίζει λύρα. Β πλευρά: Δύο ἀγένειοι ἱματιοφόροι ἑκατέρωθεν ὑψηλῆς ραδινῆς στήλης (ἐπιτύμβιας;). Μὲ ἐπίθετο λευκὸ ἡ στεφάνη τοῦ Διονύσου, τὰ φύλλα τῆς στεφάνης τῶν δύο ἄλλων μορφῶν καὶ στιγμὲς στὸν θύρσο, στὴ λύρα καὶ στὰ προσφερόμενα δῶρα. Διάφορα στοιχεῖα τοῦ κρατήρα ἀπαντοῦν σὲ τρεῖς κωδωνόσχημους ἀπὸ τὴν Κόρινθο, τῶν χρόνων 420-390. Βλ. *Corinth* VII μέρος IV, 37 κἑ. ἀρ. 30 πίν. 6 καὶ 7 (ἐπώνυμο ἀγγεῖο τοῦ *Ζωγράφου τοῦ Ἑρμοῦ*), σ. 43 κἑ. ἀρ. 55 πίν. 11 καὶ σ. 47 κἑ. ἀρ. 76 πίν. 13 (420/10).

51. Τάφος Ε/5

Καλυβίτης, τοποθετημένος σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα μὲ ἀναβαθμό, ἀσύλητος. Προσανατολισμὸς Ἀ.-Δ. Ὁ ἀναβαθμὸς σὲ βάθ. 1.10 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους καὶ ὁ πυθμένας τοῦ καλυβίτη 0.65 μ. βαθύτερα ἀπὸ αὐτόν. Ὁ ἀναβαθμὸς τῆς βόρειας μακρᾶς πλευρᾶς εἶχε πλάτ. 0.40 μ. καὶ ἔφερε τοὺς περισσότερους ἀπὸ τοὺς τριάντα ἑπτὰ μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κανθάρους (ἀρ. 8862, 8864-76, 9196-202 κ.ἄ.), ποὺ βρέθηκαν ἐξωτερικὰ τοῦ τάφου· τοῦ νότιου ἀναβαθμοῦ τὸ πλάτος ἦταν μόλις 0.20 μ. Σὲ κάθε μακριὰ πλευρὰ τοῦ καλυβίτη τρεῖς κεραμίδες. Ἔξω ἀπὸ τὸν τάφο βρέθηκαν ἐπίσης τρεῖς ἀνθεμωτὲς κύλικες καὶ μία μόνωτη λοπάδα (πίν. 132.1-2), ἀλλὰ καὶ δύο εἰδώλια (πίν. 133.3<α,β>). Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ περισυλλέχθηκαν τέσσερις ὅμοιοι κάνθαροι, ἀνθεμωτὴ κύλικα σὲ θραύσματα, ἡ ὑπ' ἀρ. 8863 ἀβαφὴς προχοΐσκη, ἄλλα δύο εἰδώλια (πίν. 133.1-2 [ἔγχρ. πίν. VII.2<β>], 4) καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 16794 σιδερένια στλεγγίδα σὲ τεμάχια.

Ὅλοι οἱ μελαμβαφεῖς κάνθαροι τοῦ τάφου, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ πέντε εἰκονιζόμενοι, εἶναι τοῦ ἴδιου τύπου καὶ πρέπει νὰ παρήχθησαν ἀποκλειστικῶς γιὰ ταφικὴ χρήση (βλ. ἀνωτ. σελ. 12 σημ. 42), ἐπειδὴ ὁ πολὺ μικρῆς διαμέτρου δίσκος τῆς βάσης, συνδυαζόμενος μὲ τὸ πολὺ ὑψηλὸ πόδι, τὸν ὑψηλὸ λαιμὸ καὶ τὶς μεγάλες ταινιόσχημες λαβές, δημιουργεῖ ἀστάθεια στὸ ἀγγεῖο καὶ τὸ καθιστᾶ ἀκατάλληλο γιὰ καθημερινὴ χρήση (πίν. 128.2<α,β,γ,δ,ε>, ἀρ. 10692, 10683, 10691 [ἀκέραιος, ὕψ. μὲ τὶς λαβὲς 0.217 μ., διάμ. χείλους 0.115 μ., διάμ. βάσης 0.042 μ. Πηλὸς καστανός, ἄριστος, γάνωμα μελανό], 10694, 10696. Τρεῖς ἀκόμη ὅμοιοι κάνθαροι δημοσιεύονται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 183 [1 φωτ.]). Μελαμβαφεῖς κανθάρους μὲ τόσο μικρὸ τὸν δίσκο τῆς βάσης δὲν ἔχομε σὲ κανένα ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα τέσσερα, συστηματικῶς ἀνασκαφέντα βοιωτικὰ νεκροταφεῖα, δηλαδὴ τῆς Ριτσώνας, τῆς Ἀκραιφίας, τῆς Ἁγ. Ἐλεούσας Πυρίου Θηβῶν καὶ τῆς Λιβαδειᾶς. Φαίνεται ὅτι ἡ ἰδιομορφία αὐτή, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς ἄπτεται τῶν τοπικῶν ταφικῶν ἐθίμων, ἐπιχωριάζει στὴν Τάναγρα. Ἀπὸ τὸ ἴδιο ἀσφαλῶς ἐργαστήριο προέρχεται καὶ ὁ κάνθαρος στὸ A. D. Ure, *Hesperia* 31, 1962, 373 ἀρ. 11 πίν. 112 (probably mid 4th cnt. A late shape not known in any datable context).

Οἱ τρεῖς ἀνθεμωτὲς κύλικες (πίν. 131.1-2, ἀρ. 10690. Ἀκέραιη. Ὕψ. 0.071 μ., διάμ. στεφάνης 0.213 μ., διάμ. βάσης 0.07 μ. Πηλὸς ροδόχρωμος, γάνωμα καστανομέλανο. Πίν. 131.3-4, ἀρ. 10689. Πίν. 131.5-7, ἀρ. 10688. Ἀκέραιη. Ὕψ. 0.078 μ., διάμ. στεφάνης 0.210 μ., διάμ. βάσης 0.067 μ.) εἶναι ἀπὸ τὶς συνήθεις τοῦ α΄ ἡμίσεος τοῦ 4ου αἰ. Παραβάλλονται

πρὸς μερικὲς πλουσιότερα διακοσμημένες τοῦ Ε/2 (βλ. ἀνωτ. πίν. 125.5<β> καὶ 127.3<α,β,γ>), ὁ ὁποῖος χρονολογεῖται μᾶλλον στὶς ἀρχὲς τοῦ α΄ τετάρτου τοῦ 4ου αἰ., ἐνῶ τὸν παρόντα τάφο τὰ εἰδώλιά του, κυρίως, τὸν τοποθετοῦν στὸ β΄ τέταρτο. Πολὺ πιὸ ποικίλος καὶ χυμώδης εἶναι ὁ διάκοσμος τῶν ἄφθονων ἀνθεμωτῶν κυλίκων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων σχημάτων ἀγγείων μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο, ποὺ κτέριζαν πλούσια τὸν σὲ πήλινη λάρνακα ἐνηλίκου τάφο Τ/16, τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας τοῦ 5ου αἰ. (βλ. ἀνωτ. σελ. 228 κἑ.). Χαρακτηριστικὲς γιὰ τὴν ἐποχὴ εἶναι οἱ κύλικες τῶν πίν. 131.2,6, μὲ τὶς πολλὲς ἐξηρημένες ταινίες στὸ ἐσωτερικό τους.

Ἡ μόνωτη λοπάδα (πίν. 132.1-2, ἀρ. 5087. Ἀκέραιη. Ὕψ. 0.044 μ., διάμ. χείλους 0.108 μ., διάμ. βάσης 0.102 μ.) κατατάσσεται στὴν κατηγορία τῶν ἀβαφῶν, τροχήλατων μαγειρικῶν σκευῶν μὲ λεπτὰ τοιχώματα. Πρβ. B. Sparkes - L. Talcott, *Pots and Pans of Classical Athens* (1970) εἰκ. 39, 44.

Τὰ δύο εἰδώλια γυμνοῦ νέου, ὁ ὁποῖος φέρει πάνω στοὺς ὤμους τὸ ἱμάτιό του καὶ ἵσταται ἐπάνω σὲ ὑψηλὸ βάθρο, εἶναι ἀπὸ τὰ τελευταῖα δείγματα τῆς μακρᾶς ἐξέλιξης τοῦ τύπου, ποὺ χαρακτηρίζει τὸ γ΄ τέταρτο τοῦ 5ου αἰ. (Γιὰ τὸν ἀρχικὸ τύπο βλ. Higgins, *BMC Terracotas* πίν. 114 ἀρ. 825. Τὰ εἰδώλιά μας πλησιάζουν πρὸς τὸν τύπο τοῦ τάφου 34 τῆς Ριτσώνας στὸ P. N. Ure, *BGP* πίν. 15, 34.39, τῶν μέσων τοῦ 4ου αἰ.). Τὸ πρῶτο, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν βόρειο ἀναβαθμό (πίν. 133.3<α>, ἔγχρ. πίν. VII.2<γ>, ἀρ. 5210. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.245 μ., ὕψ. βάθρου 0.035 μ., μῆκ. βάθρου 0.074 μ., μέγ. πλάτ. 0.048 μ. Πηλὸς ἄριστος, καστανῆς ἀπόχρωσης. Ὁλόκληρο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πίσω πλευρά, ἐπιχρισμένο μὲ λευκό· χρήση ρόδινου καὶ κιτρίνου χρώματος), κρατεῖ μπροστὰ στὸ στῆθος μὲ τὸ ἀριστερό του χέρι δυσδιάκριτο ἀντικείμενο (ἀλέκτορα, ὡς συνήθως;). Στὴν πίσω πλευρὰ ἀεραγωγὸς ὀπή, ὕψ. 0.12 μ., πλάτ. 0.038 μ. Τὸ βάθρο πίσω εἶναι καμπύλο. Ἡ κεφαλὴ ἀποδίδεται πεπλατυσμένη, ὥστε τὸ πρόσωπο καὶ ἡ κόμη προβάλλονται, ὅπως σὲ ἀνάγλυφο. Τὰ γυμνὰ καὶ ἡ κόμη καλύπτονται μὲ βαθὺ ρόδινο χρῶμα, ἐνῶ τὸ πλαστικῶς προεξέχον διάδημα διακρίνεται ἀπὸ τὴ ρόδινη μάζα τῶν βοστρύχων μὲ τὸ ζωηρό του κίτρινο. Μὲ τὸ ἴδιο κίτρινο χρῶμα ζωγραφίστηκε καὶ ἡ κάτω ταινία τοῦ βάθρου, ἐνῶ ἡ ἐπάνω ἀποδόθηκε μὲ τὸ κυρίαρχο ρόδινο. Τὸ δεύτερο, ἀποσπασματικὸ εἰδώλιο, προέρχεται ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου καὶ εἶναι ὅμοιο πρὸς τὸ πρῶτο, μόνον ὅτι εἶναι λίγο μεγαλυτέρων διαστάσεων καὶ ἁρμονικότερα πλασμένο (πίν. 133.4, ἀρ. 5212. Συγκολλημένο· λείπουν τὸ κάτω μέρος τῶν ποδιῶν καὶ τὸ βάθρο. Σωζ. ὕψ. 0.212 μ. Ἴδιος πηλὸς καὶ χρώματα). Ἴδια ἀπόδοση τῆς πίσω ἐπίπεδης κεφαλῆς, ἴδιο πλάσιμο καὶ χρωματισμὸς τοῦ προεξέχοντος διαδήματος.

Τὰ δύο ἄλλα εἰδώλια παριστάνουν γυναικεία μορφὴ βαριὰ ἐνδεδυμένη μὲ χιτώνα καὶ ἱμάτιο καὶ ἱσταμένη ἐπὶ βάθρου μὲ ὠοειδὴ κάτοψη σὲ μορφὴ πηνίου. Τὸ προερχόμενο ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου εἰδώλιο παριστάνει ὀρχουμένη, ποὺ προβάλλει τὸ ἀριστερὸ σκέλος καὶ φέρει στὸ ἀντίστοιχο χέρι τύμπανο, ποὺ τὸ κρούει μὲ τὸ δεξιό (πίν. 133.1-2, ἔγχρ. πίν. VII.2<β>, ἀρ. 5213. Συγκολλημένο, ὁλόκληρο. Ὕψ. 0.25 μ., ὕψ. βάθρου 0.032 μ., πάχ. τυμπάνου 0.005 μ. Πηλός, ἐπίχρισμα καὶ ρόδινο χρῶμα, ὅμοια μὲ τὰ τῶν προηγουμένων εἰδωλίων τοῦ τάφου). Ἡ ἀεραγωγὸς ὀπὴ στὴν πίσω ἐδαφόχρωμη πλευρὰ ἔχει ὕψ. 0.115 μ. καὶ πλάτ. 0.05 μ. Ἀπὸ τὰ χρώματα διασώθηκε μόνο τὸ ρόδινο, ποὺ καλύπτει τὴν πλούσια κόμη μὲ τοὺς πλοκάμους, ποὺ πέφτουν στοὺς ὤμους, ἀλλὰ καὶ τὸ τύμπανο, καὶ σχη-

ματίζει τὴν ὁριζόντια ταινία τοῦ βάθρου. Ἴσως ἴχνη κυανοῦ τοῦ οὐρανοῦ στὸν χιτώνα, ποὺ πέφτει ἐπάνω στὴν ἀριστερὴ κνήμη. Ὅμοιο μὲ εἰδώλιο ἀπὸ τὶς ἀνασκαφὲς τῆς Τανάγρας τοῦ 1881/2 στὸ Higgins, *Tan. Fig.* 109 κἑ. εἰκ. 132, τοῦ 350/340. Ὁ τρόπος, ποὺ ὠθοῦνται τὰ ἐνδύματα πρὸς τὰ πλάγια, δηλώνει ἄγριο χορό, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Higgins ἑρμηνεύει τὴν ὀρχουμένη, ὡς Βακχίδα ἢ Μαινάδα. Κατὰ τὴν D. Burr Thompson τὰ εἰδώλια αὐτὰ παριστάνουν γυναῖκες, ποὺ μετέχουν σὲ ὀργιαστικὲς λατρεῖες, συνήθεις σ' αὐτὴ τὴν περίοδο. Ὅλα τὰ εἰδώλια αὐτῆς τῆς τάξεως ἀνήκουν περισσότερο στὴ γλυπτικὴ παρὰ στὴν κοροπλαστικὴ παράδοση (*EAA* VII [1966] 593 λ. *Tanagra*).

Τὸ δεύτερο εἰδώλιο γυναικείας μορφῆς προέρχεται ἀπὸ τὸν βόρειο ἀναβαθμὸ τοῦ τάφου (πίν. 133.3<β>, ἔγχρ. πίν. VII.2<α>, ἀρ. 5211. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο τεμάχια· λείπει ὁλόκληρο τὸ πρόσωπο καὶ μικρὰ τμήματα τοῦ βάθρου. Ὕψ. 0.202 μ., ὕψ. βάθρου 0.03 μ., μῆκ. βάθρου 0.06 μ.). Ὁ πηλὸς καὶ ἡ ἀεραγωγὸς ὀπὴ ἐπὶ τῆς ἐδαφόχρωμης πίσω πλευρᾶς, ὅμοια μὲ τὰ τοῦ προηγουμένου. Ἐρυθρὸ χρῶμα στὰ ὑποδήματα, κυανὸ τοῦ οὐρανοῦ στὸν χιτώνα, κοντὰ στὸ ἀριστερὸ πόδι.

52. Τάφος ΚΚ/23

Μονολιθικὴ σαρκοφάγος μνημειώδους κατασκευῆς, μὲ τὶς δύο κατεργασμένες καλυπτήριές της. Συλημένη (πίν. 128.3), προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Βρέθηκε σὲ βάθ. 3.40 μ. ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους, μὲ τὴν ἀνατολικὴ καλυπτήρια πλάκα στὴ θέση της. Ὁ πυθμένας της σὲ βάθ. 4 μ. Τὸ ὄρυγμα, μέσα στὸ ὁποῖο τοποθετήθηκε ἡ σαρκοφάγος, εἶχε διαστ. 2.60×1.10 μ., ἐνῶ οἱ ἐξωτερικὲς διαστάσεις τῆς σαρκοφάγου εἶναι 2.20× 0.93 μ. καὶ τὸ ἐσωτερικὸ βάθ. 0.60 μ. Πάχ. τοιχωμάτων 0.10 μ. Ἡ δυτικὴ καλυπτήρια πλάκα, ποὺ μετακίνησαν οἱ τυμβωρύχοι γιὰ τὴ σύληση τοῦ τάφου, ἔχει διαστ. 1.05×1.20× 0.18 μ., ἐνῶ ἡ ἀνατολικὴ 1.05×1×0.20 μ.

Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν διασκορπισμένα ὀστά, θραύσματα μελαμβαφῶν ὑψιπόδων κανθάρων μὲ ὑπερυψωμένες λαβές (ἀρ. 15404, 20202 κ.ἄ. Πρβ. ἐκείνους τοῦ Ε/5, πίν. 128.2<α,β,γ,δ,ε>, τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ 4ου αἰ.), λίγων εὐρυστόμων καρχεσίων (ἀρ. 20204 κ.ἄ. Πρβ. ἐκεῖνο τοῦ νεότερου τάφου Ι/17, κατωτ. πίν. 134.2<α>) καὶ ἀνθεμωτῶν κυλίκων (ἀρ. 20205 κ.ἄ.), μία χάλκινη βελόνα (πρβ. Andreiomenou, Bronze Jewellery 81 εἰκ. 14 [ΚΗΦ/LI] καὶ ἀνωτ. σημ. 48) καὶ σιδερένιο ἔλασμα μαζὶ μὲ καρφί. Ἔξω ἀπὸ τὸν τάφο βρέθηκε τὸ ὑπ' ἀρ. 16190 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, μελαμβαφὴς ἄπους κάνθαρος καὶ θραύσματα ὅμοιων κανθάρων.

Αὐτὰ τὰ κεραμικὰ ὑπολείμματα, ποὺ μᾶς ὁδηγοῦν μᾶλλον στὸ γ΄ τέταρτο τοῦ 4ου αἰ., βεβαιώνουν ὅτι ὁ τύπος τῆς μονολιθικῆς σαρκοφάγου ἐξακολουθεῖ νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς καὶ μετὰ τὰ μέσα τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ.

53. Τάφος Τ/7

Ἁπλὸς λακκοειδής, μήκ. 1.80 μ., πλάτ. 0.50 μ. Περιεῖχε κανθάρους, ἀπὸ τοὺς χαρακτηριστικοὺς τοῦ γ΄ τετάρτου τοῦ 5ου αἰ., μὲ τὸν εὐρύ, καλυκόσχημο λαιμό, τὶς πλατιές,

ταινιόσχημες, ὑπερυψωμένες λαβές, τὶς ἁρμονικὲς καμπύλες (πίν. 128.4). Οἱ κάνθαροι (ἀρ. 24429-30, 24432-45) παρουσιάζουν εὐστάθεια μεγαλύτερη καὶ ἀπὸ ἐκείνους τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. Βλ. τὸν κάνθαρο τοῦ πλούσιου τάφου Τ/16, ἀνωτ. πίν. 112.1<β>. Ὡς πρὸς τοὺς παντελῶς ἀσταθεῖς, βλ. ἐκείνους τοῦ Ε/5, ἀνωτ. πίν. 128.2<α,β,γ,δ,ε> καὶ τῶν Τ/5 καὶ Ι/34, κατωτ. πίν. 132.5 καὶ 3 ἀντίστοιχα.

54. Τάφος Τ/5

Ἀβαθὴς λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό (πίν. 132.5). Μῆκ. 2.10 μ., συνολικὸ πλάτ. 1.20 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.55 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 0.50 μ., συνολ. βάθ. 0.80 μ. Κατεύθυνση Ἀ.-Δ. Εἰκονίζονται κατὰ χώραν οἱ ὑπ' ἀρ. 24422-28 ἑπτὰ μελαμβαφεῖς ὑψίποδες κάνθαροι μὲ ὑποτυπώδη, διαμ. ±0.030 μ., βάση, ἀπὸ τοὺς χαρακτηριστικοὺς τοῦ β' τετάρτου τοῦ 4ου αἰ. μὲ τὴν πλημμελὴ εὐστάθεια. Πρβ. τοὺς κανθάρους τοῦ ἑπόμενου τάφου Ι/34 καὶ ἐκείνους τοῦ συγχρόνου τους Ε/5, ἀνωτ. πίν. 128.2<α,β,γ,δ,ε>. Ἐπίσης ἐκείνους τοῦ Σ/5 στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 161/2 (1 φωτ.).

55. Τάφος Ι/34

Κεραμοσκεπής, μέσα σὲ λάξευμα, μὲ καμπύλες κεραμίδες· κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. Μῆκ. λαξεύματος 1.70 μ., πλάτ. 0.85 μ. Ὁ τάφος εἶχε κτερισθεῖ μόνο ἐξωτερικῶς. Μᾶς ἔδωσε τοὺς εἰκονιζόμενους ὑπ' ἀρ. 25460-63 τέσσερις ὑψίποδες μελαμβαφεῖς κανθάρους μὲ ὑποτυπώδη βάση (πίν. 132.3) τοῦ β' τετάρτου τοῦ 4ου αἰ., τὸ ὑπ' ἀρ. 25466 χυτροειδὲς ἀπὸ πηλὸ μὲ πολλὲς προσμείξεις καὶ τοὺς ὑπ' ἀρ. 25465-66 δύο μελαμβαφεῖς λύχνους. Βλ. τὸν προηγούμενο τάφο.

56. Τάφος Ι/17

Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Ἡμικυλινδρικὸς τύπος. Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο πήλινους ἡμικυλίνδρους, πάχ. 0.03 μ., μήκ. 0.90 μ. καὶ διαμ. 0.63 μ., τῶν ὁποίων ἡ μία πλευρὰ σχηματίζει ἐπίπεδο, ἡμικυκλικὸ πυθμένα (πίν. 132.4). Οἱ δύο ἡμικύλινδροι, ποὺ στηρίζονται στὸν ἀναβαθμό, κλείνουν μὲ τὸν πυθμένα τους τὶς ἀντίστοιχες στενὲς πλευρὲς τοῦ τάφου (τὰ κεφαλάρια). Παρεμφερὴς εἶναι ὁ ἑπόμενος τάφος Ι/4 (πίν. 134.1) καὶ οἱ Η/18, Ι/19, Ι/22 στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 44 (1 φωτ.), σημ. 188 (1 φωτ.), σημ. 193 (1 φωτ.). Ἔξω ἀπὸ τὴ ΝΑ. γωνία του βρέθηκαν τὸ ὑπ' ἀρ. 6068 μελαμβαφὲς καρχέσιο (πίν. 134.2<α>), μᾶλλον τοῦ α' τετάρτου τοῦ 3ου αἰ. καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 10343 μικρὸ μυροδοχεῖο (πίν. 134.2<β>). Γιὰ τὴν ἐκφυλλιστικὴ ἐξέλιξη τοῦ τύπου τῶν καρχεσίων βλ. κατωτ. πίν. 138.3<α,β> (τοῦ Β/5, β' τετάρτου τοῦ 3ου αἰ.). Μετὰ τὴν ἀφαίρεση τῶν κεραμίνων ἡμικυλίνδρων φάνηκε τὸ λεπτόκοκκο χῶμα, ποὺ εἶχε εἰσχωρήσει ἀπὸ τὶς ρωγμές τους μέσα στὴν ὕψ. 0.30 μ. ὀρθογώνια θήκη, ποὺ εἶχε σκαφεῖ στὸ ἔδαφος. Περιεῖχε μόνο λίγα τεμάχια σιδερένιων

καρφιῶν καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 5339 εἰδώλιο ἀνδρικῆς μορφῆς, ὄρθιας πάνω σὲ ὑψηλὸ βάθρο μὲ συμφυὲς πλακίδιο ἔδρασης (πίν. 132.6). Φέρει κοντὸ χιτώνα καὶ πολύπτυχο ἱμάτιο, ποὺ πορπώνεται στὸν δεξιὸ ὦμο. Ὁ κορμὸς καὶ τὸ κεφάλι στρέφονται ἐλαφρῶς πρὸς τὰ δεξιά. Ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος· στὸ πρόσωπο καὶ στὸ ἱμάτιο ἴχνη ρόδινου χρώματος.

57. Τάφος Ι/4

Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, κατεύθυνσης Β.-Ν. (πίν. 134.1). Τοῦ τύπου τοῦ προηγουμένου τάφου. Οἱ δύο πήλινοι ἡμικύλινδροι, ποὺ ἐμφανίσθηκαν σὲ βάθ. 0.80 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους, ἔχουν συν. μῆκ. 1.90 μ., διάμ. 0.60 μ., πάχ. 0.03 μ. καὶ στὴν προεξέχουσα στεφάνη τους πάχ. 0.055 μ. Ὁ τάφος περιεῖχε λεπτόκοκκο χῶμα καὶ ὄστρακα ἀβαφῶν ἀγγείων. Ἐξωτερικῶς βρέθηκαν λύχνος καὶ ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο. 3ου αἰ.

58. Τάφος Ι/19

Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, ὅπου ἐδράζονταν οἱ καμπυλούμενες κεραμίδες. Τοῦ τύπου τοῦ προηγουμένου. Κατεύθυνσης Β.-Ν. Ἡ κορυφὴ τῶν κεραμίδων ἐμφανίσθηκε σὲ βάθ. 1.20 μ., ἐνῶ ὁ πυθμένας στὰ 1.80 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους. Τοῦ α΄ τετάρτου τοῦ 3ου αἰ. Τὸ ἐξωτερικὸ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου εἰκονίζονται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας, σημ. 188 (2 φωτ.). Στὸ νότιο ἄκρο εἶχαν τοποθετηθεῖ πολλὰ μικρὰ ἀγγεῖα τῶν πρώιμων ἑλληνιστικῶν χρόνων, ἐνῶ στὸ βόρειο, ἡ ἀβαφὴς λάγηνος μὲ τὴν ταινιόσχημη λαβὴ τοῦ πίν. 134.3<β> (Ἀρ. 10135. Συγκολλημένη ἀπὸ πολλὰ τεμάχια, συμπληρωμένη· λείπει τὸ ἐπάνω τμῆμα τῆς ταινιόσχημης λαβῆς. Ὕψ. 0.241 μ., διάμ. βάσης 0.081 μ. Πηλὸς ἀμμώδους ὑφῆς, μὲ πολλὰ ψήγματα ἀσβεστολίθου). Ἀβαφεῖς εἶναι καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 10133, 10128 καὶ 10130 χυτροειδεῖς πρόχοι (πίν. 134.3<δ,ε,στ>), ἡ ὑπ' ἀρ. 10132 μόνωτη λοπάδα (πίν. 134.3<α>), ἡ ὑπ' ἀρ. 10129 σκυφοκύλικα (πίν. 134.4<β>. Συγκολλημένη στὸ χεῖλος καὶ στὴ μία λαβή. Ὕψ. 0.044 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.167 μ., διάμ. χείλους 0.110 μ., διάμ. βάσης 0.056 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος μὲ ὁμοιόχρωμη ἐπιδερμίδα στὴ ζώνη τῶν λαβῶν. Τὸ κάτω μέρος τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ὁλόκληρο τὸ ἐσωτερικὸ καλύπτονται μὲ ἐρυθρὸ γάνωμα, ποὺ ἀραιώνεται σὲ φαιό. Βάση δακτυλιόσχημη. Αὐτὸς ὁ τύπος τῆς σκυφοκύλικας χαρακτηρίζει τὴ βοιωτικὴ παραγωγὴ ἀγγείων Δυτικῆς Κλιτύος τῶν ἀρχῶν τοῦ 3ου αἰ. Βλ. Bruneau, *Médéon* V 83 κἑ. εἰκ. 156. Ἐπίσης Andreiomenou, Levadia 156 σημ. 40 εἰκ. 20b [ΝΟΣ/142] καὶ *ΠΑΕ* 1991, 145 ἀρ. 35 πίν. 94β [ΚΟΛ/211]), τὸ ὑπ' ἀρ. 10125 μόνωτο σκυφίδιο (πίν. 134.4<δ>) καὶ ὁ συνεικονιζόμενος ὑπ' ἀρ. 10134 ἀποσπασματικὸς λύχνος. Στὸ α΄ τέταρτο τοῦ 3ου αἰ. μᾶς ὁδηγοῦν τόσο τὰ μυροδοχεῖα ὑπ' ἀρ. 10131 (πίν. 134.3<γ>. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.087 μ., διάμ. βάσης 0.017 μ. Πηλὸς φαιός, μὲ ὁμοιόχρωμο ἐπίχρισμα. Βάση ἐχινόσχημη. Τρεῖς λευκοὶ ταινιόσχημοι δακτύλιοι καὶ μεταξύ τους λεπτοὶ δακτύλιοι μὲ ἐρυθροϊῶδες), 10124 καὶ 10126 (πίν. 134.4<ε>. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.17 μ., διάμ. βάσης 0.025 μ. Πηλὸς κοκκινωπός, ἐπίχρισμα φαιό· λευκὸ καὶ καστανοϊῶδες χρῶμα. Λαβὲς ὑποτυπώδεις, κάθετες, ταινιόσχημες,

κολλημένες στὸν ὦμο. Τέσσερις κατ' ἀποστάσεις λευκοὶ ταινιόσχημοι δακτύλιοι, δορυφορούμενοι ἀπὸ λεπτοὺς καστανοϊώδεις. Συστάδα ἄλλων πέντε λεπτῶν δακτυλίων στὴ μετάβαση ἀπὸ τὸν ὦμο στὸν λαιμό. Πρβ. Andreiomenou, Levadia 157 σημ. 79 εἰκ. 40.3 [Ἀκραιφίας, τάφ. ΚΗΦ/LXIX], ὅπου καὶ βιβλιογραφία), ὅσο καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 10127 κυλίχνη Δυτικῆς Κλιτύος (πίν. 134.4<γ>. Ἡ μία λαβὴ συγκολλημένη, ἡ ἄλλη σώζεται ἡ μισή. Ὕψ. μὲ τὶς λαβὲς 0.074 μ., διάμ. χείλους 0.096 μ., διάμ. βάσης 0.040 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, συμπαγής· γάνωμα μελανό, ἀραιωμένο σὲ ἐρυθρὸ ἀπὸ κακὴ ὄπτηση. Σὲ κάθε πλευρὰ ἐγχάρακτος θαλλὸς μὲ ἀνάγλυφα φύλλα κισσοῦ ἀπὸ λευκὸ στιλπνὸ χρῶμα. Γιὰ τὴ διακόσμηση πρβ. μερικὰ ἐπείσακτα ἀγγεῖα Δυτικῆς Κλιτύος στὸ Andreiomenou, Levadia 156 σημ. 44 εἰκ. 28b-c, σημ. 46/48 εἰκ. 31-33 [τῶν χρόνων 290-275]). Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου περισυλλέχθηκαν καὶ ἀποτμήματα εἰδωλίου.

59. Τάφος Τ/19

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν, κατεύθυνσης ΒΑ.-ΝΔ., πλούσια κτερισμένος. Διαστ. 1.50×0.55 μ. Περιεῖχε ἕνα μικρὸ ἀκέραιο ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, καθὼς καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 10124, μεγάλου μεγέθους (Ἀκέραιο. Πίν. 135.1. Ὕψ. 0.164 μ., διάμ. κοιλίας 0.079 μ., διάμ. περιχειλώματος 0.035 μ., διάμ. βάσης 0.026 μ.) Ἡ φαιὰ ἐπιφάνεια τοῦ ἀγγείου κοσμεῖται μὲ λεπτοὺς δακτυλίους, λευκοὺς καὶ κατ' ἀποστάσεις στὸ κάτω ἥμισυ, ἰώδεις κυρίως καὶ πυκνὰ μεταξύ τους τοποθετημένους στὸν ὦμο καὶ στὸν λαιμό, ὅπου, περίπου στὰ ἄκρα τοῦ συστήματος αὐτοῦ, διακρίνονται καὶ δύο δακτύλιοι λευκοί. Γιὰ παρεμφερὴ ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία βλ. Ἀνδρειωμένου, *Καλλίστευμα* 470 σημ. 3 εἰκ. 1.2-3 (ΠΑΠ/82).

Ἡ ὑπ' ἀρ. 10238 ἀβαφὴς φιάλη (πίν. σ. 46 ἀρ. 73 πίν. 135.2. Συγκολλημένη, ὁλόκληρη. Ὕψ. 0.05 μ., διάμ. χείλους 0.178 μ., διάμ. βάσης 0.08 μ.) φέρει μὲ ἀραιὸ γάνωμα τὰ γράμματα ΔΑ (δαμοσία;). Ἡ ὑπ' ἀρ. 10127 κύλικα κοσμεῖται μὲ ἐγχάρακτο κλάδο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἐκφύονται ἀνάγλυφα φύλλα κισσοῦ μὲ λευκὸ στιλπνὸ χρῶμα. Ὁ τάφος μᾶς ἔδωσε ἀκόμη τὰ ὑπ' ἀρ. 10125, 10129, 10132 ὁλόβαφα ἀνοικτὰ ἀγγεῖα, τὰ ὑπ' ἀρ. 10128, 10130, 10133 ἀβαφὴ χυτροειδή, τὴν ὑπ' ἀρ. 10135 ἀβαφὴ λάγηνο, τὸν ὑπ' ἀρ. 10134 μελαμβαφὴ λύχνο, ἀποτμήματα εἰδωλίων καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 21399 κατώτερο τμῆμα κοίλου εἰδωλίου γυναικείας μορφῆς, ὀρθῆς ἐπάνω σὲ ὑψηλὸ βάθρο, τὰ ὑπ' ἀρ. 16749 δύο σιδερένια καρφιὰ καὶ ψήφους ἀπὸ ὑαλόμαζα.

Ὑπολείπονται οἱ ὀκτὼ ἀνθεμωτὲς κύλικες τῆς μεγάλης *Ὁμάδας τῶν Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων*, οἱ ὁποῖες χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν κυλινδρικὴ ἐξηρημένη ἐκβάθυνση στὸ κέντρο τοῦ πυθμένα καὶ οἱ ὁποῖες διακρίνονται σὲ ὑποομάδες, ἀνάλογα μὲ τὸν διάκοσμο τῶν δύο ὄψεών τους. Ἡ ὑπ' ἀρ. 10099 φέρει δύο ἄνθη λωτοῦ, πλαισιωμένα ἀπὸ ζεῦγος ὀρθῶν ἀνθεμίων (πίν. 135.3<α>, 4<α>), ἡ ὑπ' ἀρ. 10235, ἄνθη λωτοῦ, ἐναλλασσόμενα πρὸς ἀνθέμια (πίν. 135.3<β>, 4<β>) καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 10104, στὴ μία πλευρὰ ἀνάστροφο ἀνθέμιο μὲ ἕλικες, πλαισιωμένο ἀπὸ δύο ὀρθὰ ἀνθέμια καὶ στὴν ἄλλη, ὀρθὸ ἀνθέμιο, μεταξὺ δύο ἀνθέων λωτοῦ (πίν. 134.3<γ>, 4<γ>).

Ἡ δεύτερη ὑποομάδα (*Κύλικες μὲ Στεφάνι*) κοσμεῖται μὲ θαλλοὺς ἐλιᾶς ἢ μυρτιᾶς (ἀρ.

10954 πίν. 136.1-2, ἀρ. 10103 πίν. 136.3-4) ἢ κισσοῦ μὲ φύλλα καὶ στικτοὺς καρπούς (ἀρ. 10098 πίν. 136.5-6, ἀρ. 10237 πίν. 136.7-8· ἡ πρώτη μάλιστα φέρει κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς σύστημα ἐναλλήλων ἀμειβόντων). Ἡ ὑπ' ἀρ. 10236 μεμονωμένη κύλικα (πίν. 137.1) κοσμεῖται περιμετρικὰ μὲ κάθετες βοστρυχοειδεῖς (ὄστλιγγες). 340-330 π.Χ. (;).

60. Τάφος Ι/1

Ὑπολείμματα πώρινου κιβωτιόσχημου τάφου, κατεύθυνσης Β.-Ν. Τὰ διασωθέντα τμήματά του διαγράφηκαν σὲ βάθ. 1.20 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους. Στὴ νότια πλευρὰ τοῦ κατὰ 0.50 μ. βαθύτερου πυθμένα ἀποκαλύφθηκαν τέσσερα πρώιμα ἑλληνιστικὰ ἀγγεῖα καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 23267 μελαμβαφὴς λύχνος (πίν. 137.3. Ἀκέραιος. Ὕψ. 0.046 μ., μῆκ. 0.112 μ., διάμ. κορμοῦ 0.062 μ., διάμ. βάσης 0.045 μ. Πηλὸς καθαρός, φωτεινοῦ καστανοῦ· γάνωμα μελανό, ἀπολεπισμένο. Δισκόμορφη βάση, ὀμφαλὸς στὸν πυθμένα, κάθετη, ἐλλειψοειδοῦς διατομῆς λαβή), καθὼς καὶ μερικὰ θαλάσσια ὄστρεα. Ἡ ὑπ' ἀρ. 24564 ἀβαφὴς λάγηνος, ποὺ καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα, εἶναι παρεμφερὴς πρὸς ἐκείνη τοῦ πίν. 134.3<β>, μὲ τὴν ταινιόσχημη λαβή. Συγγενὴ μὲ τὰ δύο μικρὰ ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα τοῦ ἴδιου τάφου (Ι/19) εἶναι καὶ τὰ δύο τοῦ παρόντος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ὑπ' ἀρ. 25458 εἰκονίζεται κατὰ χώραν, κοντὰ στὸ ὑπ' ἀρ. 25233 μελαμβαφὲς φιαλίδιο (πίν. 137.3). α΄ τέταρτο 3ου αἰ.

61. Τάφος Ι/23

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, μήκ. 2.10 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.75 μ. καὶ βάθ. συν. 0.80 μ. Προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Στὸ νότιο τμῆμα του βρέθηκαν κατὰ χώραν τὰ ἀκόλουθα ἀγγεῖα: Οἱ ὑπ' ἀρ. 25269α-β δύο λάγηνοι μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα (πίν. 137.4), τὰ ὑπ' ἀρ. 25243-44 μελαμβαφὴ καρχέσια, τὰ ὑπ' ἀρ. 25245 καὶ 25471 μελαμβαφὴ ἀνοικτὰ ἀγγεῖα σὲ θραύσματα (λεκανίδες;), τὰ ὑπ' ἀρ. 25459-60 ἀκέραια ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 25239 ἀκέραιος μελαμβαφὴς λύχνος. Στὸ ΒΑ. τμῆμα του τὸ ὑπ' ἀρ. 5338 εἰδώλιο ὄρθιας γυναικείας μορφῆς σὲ θραύσματα καὶ σπασμένη σιδερένια στλεγγίδα. Γιὰ τὶς δύο λαγήνους μὲ τὴν πλατιὰ ταινιόσχημη λαβὴ πρβ. ἀνωτ. πίν. 134.3<β>, 137.3. Γιὰ τὰ δύο μικρὰ μυροδοχεῖα πρβ. τὰ δύο τοῦ Ι/19, ἀνωτ. πίν. 134.3<γ>, 4<στ>. α΄ τέταρτο 3ου αἰ.

62. Τάφος Β/5

Πώρινος κιβωτιόσχημος μέσα στὸν μνημειώδη οἰκογενειακὸ περίβολο Α, συλημένος· προσανατολισμοῦ Β.-Ν. (Σχέδ. 8, 12 πίν. 138.1-2). Εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 12 (2 φωτ.). Βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 55 κεφ. 3 τάφος Β/5. Ἐξωτ. διαστ. 2.40×1.30 μ., ἐσωτ. 1.90× 0.65 μ., βάθ. 0.68 μ. Στὶς μακρὲς πλευρὲς ἀπὸ δύο πωρόπλακες, στὶς στενὲς ἀπὸ μία. Στὸ ἐσωτερικό, ὑπολείμματα παχέος ἐπιχρίσματος καὶ σὲ ὕψ. 0.30 μ. ἀπὸ τὸν πυθμένα λεπτὸ στρῶμα ἀμμοκονίας χρώματος πορφυροῦ· ἐπάνω σ' αὐτὸ ὑπολείμματα νωπογραφίας μὲ μαῦρο χρῶμα (πίν. 138.1-2. Στεφάνι ἐλιᾶς, ποὺ εἰκονίζεται

καὶ στὸ Andreiomenou, Tanagra 112 κἑ. εἰκ. 1). Ἔξω ἀπὸ τὴ ΝΔ. γωνία τοῦ τάφου βρέθηκαν τὰ εἰκονιζόμενα πέντε ἀγγεῖα. Τὰ δύο καρχέσια διατηροῦνται ὁλόκληρα (πίν. 138.3<α>, ἀρ. 10150. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο τεμάχια. Ὕψ. 0.132 μ., διάμ. στομίου 0.10 μ., διάμ. βάσης 0.052 μ. Πηλὸς συμπαγής, πορτοκαλόχρωμος· γάνωμα μελανό, ἀμαυρό, κατὰ τόπους ἐξίτηλο. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ χείλους μελαμβαφές. Πίν. 138.3<β>, ἀρ. 10151. Ὅμοιο μὲ τὸ προηγούμενο, μόνο ποὺ ἐκεῖνο στενεύει περισσότερο στὸ ὕψος τῶν λαβῶν. Ὅμοιος πηλὸς καὶ χρώματα). Πιθανὸν καὶ τὸ συνεικονιζόμενο κάτω μέρος ἀγγείου ἀνήκει σὲ καρχέσιο, κάπως μεγαλυτέρων διαστάσεων, μὲ ἐντονότερα καμπύλο κορμό (πίν. 138.3<δ>, ἀρ. 10153. Συγκολλημένο ἀπὸ πολλὰ κομμάτια. Σωζ. ὕψ. 0.072 μ., διάμ. βάσης 0.052 μ. Ὅμοιος πηλός, γάνωμα ἐρυθρό). Ἀπὸ τὸ ἴδιο ἐργαστήριο προέρχεται ἀσφαλῶς καὶ τὸ ὑψηλό, κυλινδρικὸ ἀγγεῖο, ὅπως μαρτυροῦν οἱ ἔντυποι ἀκανόνιστοι δακτύλιοι, οἱ ὁποῖοι κοσμοῦν καὶ τὰ τέσσερα ἀγγεῖα (πίν. 138.3<γ>, ἀρ. 10152. Συγκολλημένο ἀπὸ πολλὰ τεμάχια· λείπει ἡ πλευρά του ποὺ δὲν εἰκονίζεται. Ὕψ. 0.122 μ., διάμ. βάσης 0.058 μ. Ὅμοιος πηλός· γάνωμα ἐξίτηλο σὲ ὁλόκληρη τὴν ἐπιφάνεια).

Ἡ μικκύλη χειροποίητη μεσόμφαλος φιάλη ἀποτελεῖ ἐπιβίωση τῶν μικκύλων φιαλῶν καὶ ἄλλων μικκύλων χειροποιήτων βοιωτικῶν ἀγγείων τοῦ ρυθμοῦ τῆς πολυχρωμίας, τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 6ου καὶ τοῦ α΄ τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. (βλ. Ἀνδρειωμένου, Βοιωτικὰ ἀγγεῖα τοῦ 5ου αἰ. π.Χ. 11 σημ. 27-30 πίν. 1.6 <γ>, 2.1). Ἡ μικκύλη φιάλη καλύπτεται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ κοσμεῖται στὸ ἐσωτερικὸ καὶ κατὰ τὴν περιφέρεια μὲ κόκκινες ἀκτίνες (πίν. 138.3<ε>, ἀρ. 10154. Λείπει τὸ ἕνα τρίτο τῆς περιφέρειας. Διάμ. 0.068 μ. Πηλὸς φωτεινὸς καστανός, εὔθρυπτος).

63. Τάφος Β/53

Πώρινος κιβωτιόσχημος μέσα στὸν οἰκογενειακὸ περίβολο Γ, συλημένος (πίν. 138.4-5, σχ. 10, 16). Προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Ἐξωτ. μῆκ. 2.46 μ., πλάτ. 1.60 μ. Τὸ ἐσωτ. βάθ. τοῦ τάφου εἶναι 0.98 μ., ὅσο δηλαδὴ καὶ τὸ ὕψος τῶν ὀρθογωνίων πωρολίθων, ποὺ ἀνὰ τέσσερις σχηματίζουν τὶς μακρές του πλευρές. Τὶς στενὲς σχηματίζουν ἀνὰ δύο ὅμοιοι πωρόλιθοι, τοποθετημένοι ὁριζοντίως, ὁ ἕνας ἐπάνω στὸν ἄλλο, ἐνῶ τέσσερις ἄλλοι, ἕκαστος μήκ. 1.35 μ., συνιστοῦσαν τὶς καλυπτήριες τοῦ τάφου. Τὸ πάχος ὅλων τῶν πωρολίθων εἶναι ±0.30 μ. Τὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματα ἔφεραν παχὺ ἐπίχρισμα καὶ ἐπάνω σ' αὐτὸ λεπτὸ στρῶμα χρωματιστῆς ἀμμοκονίας.

Διέφυγαν τὴ σύληση τὰ ἑξῆς: τέσσερα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα (πίν. 139.1<α>, ἀρ. 10168 [συγκολλημένο. Ὕψ. 0.206 μ., διάμ. βάσης 0.038 μ. Πηλὸς κεραμόχρωμος μὲ φαιὰ ἐπάλειψη. Λεπτὲς ἐρυθρὲς ταινίες στὸν ὦμο καὶ στὴν κοιλιά], ἀρ. 10171, 10172, 10173. Παρεμφερῆ τὰ μυροδοχεῖα τῶν Ι/19 καὶ Τ/19), μία ἀνθεμωτὴ κύλικα, ποὺ φέρει στὴν κύρια διακοσμητική της ζώνη σειρὰ ὡραίων, περιελισσομένων ὀστλίγγων (πίν. 139.5, ἀρ. 10167. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη σὲ σημεῖα. Ὕψ. 0.068 μ., διάμ. περιχειλώματος 0.213 μ., μῆκ. ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.252 μ., διάμ. βάσης 0.067 μ. Πηλὸς πορτοκαλόχρωμος μὲ κιτρινωπὸ ἐπίχρισμα· γάνωμα ἐφθαρμένο, μελανέρυθρο ἀπὸ κακὴ ὄπτηση. Στὸ ἐσωτερικό, ἐξηρημένες ταινίες. Τὸ περιχείλωμα, τὸ κάτω μέρος τῆς κύλικας, τὸ χαμηλὸ στέλεχος τοῦ

ποδιοῦ καὶ ἡ ἐπάνω ἐπιφάνεια τῆς δακτυλιόσχημης βάσης καλύπτονται μὲ ἐρυθρὸ γάνωμα. Γιὰ τὴ σειρὰ τῶν ὀστλίγγων, οἱ ὁποῖες, ὡς κόσμημα, ἐπιβιώνουν γιὰ περισσότερα ἀπὸ ἑκατὸν πενήντα χρόνια, βλ. ἀνωτ. σελ. 231 πίν. 112.2, 3-5, τοῦ Τ/16) καὶ θραῦσμα μιᾶς δεύτερης ἀνθεμωτῆς κύλικας (πίν. 139.2), ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ φέρει σειρὰ ὀστλίγγων, ἐδῶ ὅμως σχηματοποιημένων σχεδὸν σὲ ἐπιμήκεις, ἐνάλληλες σιγμοειδεῖς.

Σώθηκαν ἀκόμη μελαμβαφὴς φιάλη ἡμισφαιρικοῦ κορμοῦ (πίν. 139.3, ἀρ. 10164. Συγκολλημένη. Ὕψ. 0.052 μ., διάμ. χείλους 0.096 μ., διάμ. βάσης 0.05 μ. Πηλὸς ἐρυθρωπός· γάνωμα μελανέρυθρο. Βάση δακτυλιόσχημη, μὲ ὀμφαλὸ στὴν ὀροφὴ) καὶ δύο, ἐνδιαφέροντα γιὰ τὴ χρονολόγηση, ἀγγεῖα Δυτικῆς Κλιτύος. Ἡ ἐρυθροβαφὴς σκυφοκύλικα (πίν. 139.4, ἀρ. 10165. Συγκολλημένη, συμπληρωμένη. Ὕψ. 0.061 μ., διάμ. χείλους 0.124 μ., μῆκ. ἀπὸ τὶς ἄκρες τῶν λαβῶν 0.192 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος· γάνωμα ἐρυθρό, στιλπνό, ποὺ καλύπτει ὁλόκληρο τὸ ἀγγεῖο) ἔχει ταινιωτὲς τὶς λαβές, σὲ ἀνοικτὸ τόξο καὶ βάση δακτυλιόσχημη. Ἡ μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνη, ἡ ὁποία ὁρίζεται ἐπάνω καὶ κάτω ἀπὸ λεπτὴ αὐλάκωση, κοσμεῖται μὲ σειρὰ λευκῶν κρεμαμένων ἡμικυκλίων, ἀπὸ τὶς ἑνώσεις τῶν ὁποίων ξεκινοῦν ρόπαλα. Γιὰ τὸ σχῆμα πρβ. μία σειρὰ παρεμφερῶν ἀγγείων βοιωτικῆς παραγωγῆς, τὰ ὁποῖα φέρουν ἐγχαράκτως τὰ ΦΙΛΙΑΣ, ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ κτλ. καὶ χρονολογοῦνται στὸ α΄ ἥμισυ τοῦ 3ου αἰ. Βλ. Bruneau, *Médéon* V (1976) 83 κἑ. εἰκ. 157-163 καὶ εἰκ. 109-110. Ἐπίσης Andreiomenou, Levadia 155 σημ. 21 εἰκ. 14. Τῆς κυλίχνης («bowl-kantharos». Πίν. 139.6-7, ἀρ. 10163. Συγκολλημένη, ὁλόκληρη. Ὕψ. 0.075 μ., ἄνοιγμα ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν λαβῶν 0.148 μ., διάμ. χείλους 0.102 μ., διάμ. βάσης 0.042 μ. Πηλὸς κιτρινέρυθρος, γάνωμα μελανέρυθρο, ποὺ καλύπτει ὁλόκληρο τὸ ἀγγεῖο) οἱ ταινιόσχημες λαβὲς ἀπολήγουν στὸ ἐπάνω ἐπίπεδο τμῆμα τους σὲ φυλλοειδὴ ἀκμή. Αὔλακες στὸ χεῖλος, κάτω ἀπὸ τὶς λαβὲς καὶ στὴν περιφέρεια τῆς ἐχινοειδοῦς βάσης. Σὲ κάθε πλευρὰ τῆς ζώνης τῶν λαβῶν, κλάδος μὲ φύλλα κισσοῦ καὶ στικτοὺς καρπούς, ἀπὸ παχὺ στρῶμα ἐπίθετου λευκοῦ. Γιὰ τὸ σχῆμα πρβ. τὸν ὑπ' ἀρ. 2498 κάνθαρο τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, ποὺ βρέθηκε στὴ Λιβαδειά, στὸ *Médéon* V 88 κἑ. εἰκ. 165-166. Γιὰ τὸν τύπο βλ. *Agora* XXIX 257 ἀρ. 147 εἰκ. 12 πίν. 14 (250-225). Ὁ τάφος χρονολογεῖται μᾶλλον στὸ β΄ τέταρτο τοῦ 3ου αἰ.

Οἱ ἐπίσης διασωθεῖσες κατωτ. ἔξι ἀβαφεῖς – ὁλόκληρες ἢ μόνο στὸ ἐσωτερικό τους – κύλικες ἐκπροσωποῦν τὰ τελευταῖα στάδια τῆς μακρᾶς, φθίνουσας πορείας τῶν βοιωτικῶν ἀνθεμωτῶν κυλίκων, τῶν ὁποίων δείγματα ἐξαιρετικῆς ποιότητας μᾶς ἔδωσαν τάφοι τῶν ἐτῶν 440-400 (βλ. μερικὲς κύλικες τοῦ Τ/16 [ἀνωτ. πίν. 115.1-4, 119.2<α,β> κ.ἄ.], τοῦ Β/19 [ἀνωτ. πίν. 107.1<α>, 2<α>], καθὼς καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 10095 ἀνθεμωτὴ σκυφοκύλικα τοῦ τάφου Τ/13, τοῦ 440 π.Χ. στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 158 [2 φωτ.]). Οἱ παροῦσες κύλικες, τῶν ὁποίων ὁ πηλὸς εἶναι καθαρός, κιτρινέρυθρος, χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν παντελὴ ἔλλειψη διακόσμησης στὸ ἐξωτερικό τους – ἐνίοτε, ὅπως στὶς πίν. 140.1<α,β> κύλικες, ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια ἁπλῶς ἐπικαλύπτεται μὲ ἀραιᾶς σύστασης φαιὸ γάνωμα – ἀπὸ τὸ ἀβαφὲς ἢ μὲ δύο τρεῖς λευκὲς ταινίες διακοσμημένο ἐσωτερικό τους, ἀπὸ τὸ ὑποτυπῶδες στέλεχος τοῦ ποδιοῦ καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἰδιάζουσα διαμόρφωση τῶν ἀνοικτοῦ τόξου λαβῶν, οἱ ὁποῖες, συστρεφόμενες πρὸς τὰ μέσα, κολλοῦν σχεδὸν στὸ τοίχωμα τοῦ ἀγγείου καὶ δὲν εἶναι λειτουργικές. Ὅπως οἱ ὑψίποδες, μελαμβαφεῖς κάνθαροι τῶν μέσων τοῦ 4ου αἰ. μὲ τὴν ὑποτυπώδη βάση (βλ. ἐκείνους τῶν τάφων

Ε/5, ἀνωτ. πίν. 128.2<α,β,γ,δ,ε> Τ/5, Ι/34, κ.ἄ.), ἔτσι καὶ οἱ ἀκαλαίσθητες, ἀβαφεῖς αὐτὲς κύλικες πρέπει νὰ παρήχθησαν μόνο γιὰ νεκρικὴ χρήση.

Ἀναφέρθηκε ἤδη ὅτι μὲ ἀραιὸ φαιὸ γάνωμα καλύπτεται ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια δύο κυλίκων (πίν. 140.1<α>, ἀρ. 10166. Συγκολλημένη. Ὕψ. 0.05 μ., διάμ. περιχειλώματος 0.17 μ., διάμ. βάσης 0.054 μ. Ἐσωτερικὰ ἀβαφής. Δακτυλιόσχημη βάση μὲ ὀμφαλὸ στὴν ὀροφή. Πίν. 140.1<β>, ἀρ. 10164. Κύλικα μὲ χαμηλὸ πόδι, ποὺ ἀπολήγει σὲ δακτυλιόσχημη βάση, συγκολλημένη· λείπει τμῆμα τοῦ χείλους. Ὕψ. 0.051 μ., διάμ. περιχειλώματος 0.162 μ., διάμ. βάσης 0.047 μ.). Ἄλλων δύο τὸ ἐσωτερικὸ διατηρεῖ ἴχνη λευκῶν ταινιῶν (πίν. 140.2<α>, ἀρ. 10177. Συγκολλημένη· λείπει μεγάλο μέρος της. Ὕψ. 0.046 μ., διάμ. περιχειλώματος 0.153 μ. Πίν. 140.2<γ>, ἀρ. 10176. Λείπει ἡ μισή). Οἱ δύο τελευταῖες ἀπὸ τὶς ἀβαφεῖς κύλικες ἔχουν σχῆμα ἀνεστραμμένου κολούρου κώνου (πίν. 140.2<β>, ἀρ. 10175. Συγκολλημένη, ἐλλιπής. Ὕψ. 0.063 μ., διάμ. περιχειλώματος 0.152 μ., διάμ. βάσης 0.048 μ. Κιτρινέρυθρη, στιλπνὴ ἐπιδερμίδα. Στὸ ἐσωτερικὸ ἴχνη τριῶν λευκῶν ταινιῶν. Ἀρ. 10174. Λείπουν οἱ λαβὲς καὶ τμῆμα τοῦ κορμοῦ).

Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου περισυλλέξαμε ἐπίσης πήλινα φύλλα, λεπτὰ χάλκινα καρφιὰ καὶ ὀρθογώνιο, χάλκινο ἔλασμα. Δεκαεννέα λεπτά, πήλινα ἐπίχρυσα φύλλα ἐλιᾶς (ἀρ. 21302. Μῆκ. 0.030-0.035 μ., πλάτ. 0.011-0.014 μ.), μὲ ἀνάγλυφη νεύρωση. Δὲν φέρουν ὀπή. Στὴν πίσω πλευρά, ὑπολείμματα ἐρυθροῦ καὶ πολλὰ δακτυλικὰ ἀποτυπώματα ἀπὸ τὴν πίεση τοῦ πηλοῦ στὴ μήτρα, γιὰ τὴν ἐπιτυχέστερη ἀπόδοση τοῦ ἀναγλύφου. Στὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ ἀπὸ ἐπάνω κίτρινο χρῶμα, καὶ ὡς ἐπικάλυψη φύλλο χρυσοῦ. Ἡ ἀπουσία ὀπῆς σὲ ὅλα τὰ φύλλα ὁδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν προέρχονται ἀπὸ στεφάνι, ὅπως βλέπομε στοὺς τάφους Β/50 καὶ Η/9, ἀλλὰ πιθανὸν κοσμοῦσαν διάδημα ἀπὸ φθαρτὴ ὕλη (ὕφασμα ἢ δέρμα).

Δεκαεπτὰ λεπτὰ χάλκινα καρφιὰ (ἀρ. 21304, ὕψ. 0.016 μ.). Τὰ ἐννέα ἔχουν ἐπίπεδη τὴν διαμ. 0.007-9 μ. κεφαλή, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα ὀκτὼ εἶναι ἐφηλίδες (πίν. 140.3). Κατίωση φωτεινοῦ πρασίνου. Χάλκινο ὀρθογώνιο ἔλασμα μὲ κοιλαινόμενες πλευρές, τέσσερις ὀπὲς γιὰ τὴν ἐφήλωση (ἐκ παραδρομῆς ἡ μία παραλείφθηκε κατὰ τὴ σχεδίαση) καὶ συμμετρικὸ ἄνοιγμα σὲ σχῆμα πλαγιαστοῦ Γ γιὰ τὴν εἰσδοχὴ κλειδιοῦ (πίν. 140.4, χωρὶς ἀριθμό. Ὕψ. 0.044 μ., μῆκ. 0.056 μ. Κατίωση φωτεινοῦ πρασίνου). Πρόκειται γιὰ μέτωπο κλειδαριᾶς ξύλινου κιβωτιδίου· τὰ ὑπολείμματα μολυβδοχόησης στὸ πίσω μέρος τοῦ ἐλάσματος δείχνουν τὸν τρόπο συγκόλλησής του μὲ τὴν ὑπόλοιπη κλειδαριά. Παρεμφερὲς ἔλασμα ἀπὸ τὴν κλειδαριὰ κασέλας, μὲ συμμετρικὸ ἄνοιγμα σὲ σχῆμα Γ, ἔνδεκα ὀπὲς καὶ ἑπτὰ ἀπὸ τὶς ἐφηλίδες τους, εἰκονίζεται στὸ W. Hoepfner (ἐκδ.), *Geschichte des Wohnens,* 409 (εἰκ.). *Ὄρραον*, Οἰκία 1. Γιὰ τὴ θέση βλ. Σ. Ι. Δάκαρη, Τὸ *Ὄρραον*. Τὸ σπίτι στὴν ἀρχαία Ἤπειρο, *AE* 1986, 108.

64. Τάφος Β/50

Πώρινος κιβωτιόσχημος τοῦ τύπου τοῦ Β/53 καὶ μέσα στὸν ἴδιο μνημειώδη οἰκογενειακὸ περίβολο (πίν. 140.5, σχέδ. 10, 15). Συλημένος, ἴδιου προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Βλ. ἀνωτ. σ. 60 κεφ. 3. Οἱ τάφοι κατὰ τομεῖς. Ἐξωτ. διαστ. 2.40×1.20 μ. Σὲ κάθε μακρὰ πλευρὰ

τέσσερις ὀρθογώνιες πωρόπλακες καὶ σὲ κάθε στενὴ μία ὅμοια, καὶ αὐτὴ κάθετα τοποθετημένη. Πάχ. πλακῶν ±0.23 μ. Διέφυγαν τὴ σύληση τὰ ὑπ' ἀρ. 20606-9 ἑπτὰ ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, θραύσματα ἀβαφῶν κυλίκων, παρεμφερῶν πρὸς ἐκεῖνες τοῦ προηγουμένου τάφου (πίν. 140.1<α,β>, 2<α,β,γ>), τὰ ὑπ' ἀρ. 16753-54 δώδεκα σιδερένια καρφιά, ὁ ὑπ' ἀρ. 22500 μολύβδινος κατάδεσμος καὶ τὰ κατωτέρω παρουσιαζόμενα πήλινα ἐπίχρυσα φύλλα καὶ καρποὶ ἀπὸ χάλκινα νεκρικὰ στεφάνια.

Τριάντα τέσσερα συνολικῶς λεπτά, πήλινα ἐπίχρυσα φύλλα κισσοῦ, μερικὰ ἐλλιπή (πίν. 140.6<α>, ἀρ. 26069. Ὕψ. 0.035 μ., πλάτ. 0.024 μ., μέγ. πάχ. 0.002 μ. Πηλὸς λεπτῆς ὑφῆς, καθαρότατος, κιτρινέρυθρος). Ὁλόκληρο τὸ φύλλο καλύφθηκε μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ κατόπιν μὲ κίτρινο· τὸ τρίτο στρῶμα, τὸ χρυσό, μόνο στὴν πρόσθια ὄψη. Δώδεκα ἀπὸ τὰ φύλλα εἶναι ἐπίπεδα, λεπτότερα καὶ χωρὶς ὀπή· ἀσφαλῶς θὰ ἦταν ἐπικολλημένα σὲ ἐπίπεδη ἐπιφάνεια. Τὰ ὑπόλοιπα ὅμως, τῶν ὁποίων τὸ ἄκρο στρέφεται πρὸς τὰ πάνω σάν «τσαρούχι», φέρουν διαμπερὴ ὀπή, ἀπὸ ὅπου θὰ διερχόταν τὸ χάλκινο σύρμα τῆς στεφάνης, ὅπως βλέπομε σὲ πέντε ἀπὸ αὐτά, ποὺ σώζουν μικρὰ τμήματα τοῦ διαμ. 0.0015 μ. σύρματος. Γιὰ παρεμφερὲς στεφάνι βλ. M. Comstock - C. Vermeule, *Bronzes in Boston* 199 κἑ. ἀρ. 253.

Ἕξι πήλινα, ἐπιχρυσωμένα ἡμισφαιρίδια (ἀρ. 26063. Διάμ. 0.028 μ., πάχ. 0.010 μ. Πηλὸς λεπτῆς ὑφῆς, πολὺ καθαρός, καστανόφαιος). Ἡ βάση ὑπόκοιλη· ἡ ἡμισφαιρικὴ ἐπιφάνειά τους διακοσμεῖται μὲ ἀνάγλυφα φατνώματα, ποὺ φέρουν στὸν πυρήνα τους ἐγχάρακτο μικρὸ κύκλο. Ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος, κίτρινου χρώματος καὶ λεπτοῦ στρώματος χρυσοῦ στὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια. Ἀσφαλῶς δηλώνουν τοὺς καρποὺς τῶν κλάδων, ποὺ συναπαρτίζουν τὸ νεκρικὸ στεφάνι. Παρεμφερὲς στεφάνι περιεῖχε καὶ ὁ κεραμοσκεπὴς Α/62 (βλ. κατωτ. σ. 252 κἑ).

Ἐννέα λεπτά, πήλινα, ἐπίχρυσα φύλλα δρυός, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ τέσσερα ἀκέραια (πίν. 140.6<β>, ἀρ. 26068. Μῆκ. 0.038 μ., πλάτ. 0.019 μ., πάχ. 0.002 μ.). Ἡ νεύρωση τῶν φύλλων ἀνάγλυφη. Ὁ πηλός, τὰ χρώματα καὶ ἡ τεχνικὴ ὅμοια μὲ τὰ τῶν προηγουμένων φύλλων καὶ καρπῶν. Ἐπειδὴ τὰ φύλλα αὐτὰ εἶναι ἐπίπεδα καὶ δεδομένου ὅτι ὁ τάφος ἤδη περιεῖχε ἕνα στεφάνι μὲ τὰ ἀνωτέρω περιγραφέντα φύλλα κισσοῦ, πιθανὸν νὰ εἶχαν ἐπικολληθεῖ σὲ διάδημα. Γνωρίζομε πάντως ὅτι στὴ Μακεδονία ἀποκαλύφθηκαν τάφοι μὲ περισσότερα τοῦ ἑνὸς νεκρικὰ στεφάνια.

65. Τάφος Β/16

Πώρινος κιβωτιόσχημος μέσα στὸν μνημειώδη οἰκογενειακὸ περίβολο Α, συλημένος (σχέδ. 8, 12 πίν. 141.1). Βλ. ἀνωτ. σ. 56 κεφ. 3. Οἱ τάφοι κατὰ τομεῖς. Παρεμφερεῖς οἱ Β/53, Η/9. Διέφυγαν τὴ σύληση τὰ ὑπ' ἀρ. 10169-10170 ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα, πήλινα ἐπίχρυσα ἐξαρτήματα χάλκινων νεκρικῶν στεφανιῶν (ἀρ. 21312, 21315-21317), τεμάχια χάλκινου σύρματος (ἀρ. 21314) καὶ ἑπτὰ πολὺ μικρὲς ψῆφοι ἀπὸ ὑαλόμαζα, οἱ ἕξι κίτρινες, ἡ μία χρώματος κυανοῦ τοῦ οὐρανοῦ (ἀρ. 21313. Διάμ. 0.002-3 μ., πάχ. 0.002 μ.). Ὅλα τὰ πήλινα ἐπίχρυσα ἀντικείμενα ἔχουν κατασκευασθεῖ μὲ τὴν τεχνικὴ τῶν ὁμοίων τους τῶν τάφων Β/53, Β/50 κ.ἄ. Δηλαδὴ ὁλόκληρο τὸ πλακίδιο καλύπτεται μὲ λευκὸ καὶ κίτρινο

χρῶμα καὶ μόνο στὴν πρόσθια ἐπιφάνεια ὑπάρχει στρώση χρυσοῦ. Ἐξαιροῦνται τὰ τεμάχια τοῦ πήλινου ἐπίχρυσου ἀστραγάλου (πίν. 141.2<α>. Μῆκ. 0.017 μ., πλάτ. 0.005 μ.), ἐπειδὴ ἡ κάτω ἐπίπεδη ἐπιφάνειά τους σὲ ἄλλα εἶναι ἀβαφής, γιὰ τὴν καλύτερη ἐπικόλλησή τους, ἐνῶ σὲ ἄλλα εἶναι λευκή· ἀπουσιάζει δηλαδὴ τὸ κίτρινο στρῶμα. Μᾶλλον θὰ κοσμοῦσαν κάποιο ὀρθόπλευρο κιβωτίδιο. Ἀπὸ νεκρικὸ στεφάνι προέρχονται ὅλα τὰ ὑπόλοιπα:

Δέκα ἐπίχρυσα ἄνθη, ὁρώμενα ἐκ τῶν ἄνω. Ὕψ. 0.010-12 μ., διάμ. 0.012 μ. Τὰ δύο φαίνονται σὰν ἐπίπεδοι ρόδακες (μαργαρίτες), ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα ἐμφανίζουν κοίλανση. Στὸν κάλυκα ὅλων διαμπερὴς ὀπὴ μὲ ὑπολείμματα χάλκινου σύρματος ἀπὸ τὸ στεφάνι.

Τέσσερα ἐπίχρυσα ἄνθη, ὁρώμενα ἀπὸ τὰ πλάγια· διακρίνεται ὁ κάλυκας καὶ τὰ πέταλα (πίν. 141.2<β>. Ἀκέραιο. Ὕψ. 0.02 μ., πλάτ. 0.012 μ.). Ὅλα φέρουν ὀπὴ στὸ ἐπάνω μέρος, τοῦ ἑνὸς μάλιστα τὴν ὀπὴ διαπερνᾶ τεμάχιο σύρματος. Σύρμα διατηρεῖται καὶ στὴν ὀπή, ἐπάνω στὸ στέλεχος ἐπίχρυσου ἄνθους(;). Πίν. 141.2<γ>. Μῆκ. 0.02 μ., πλάτ. 0.017 μ.

Δύο ἐπίχρυσα πτηνά, ἀκέραια (ἀρ. 21312. Μῆκ. 0.023 μ., πλάτ. 0.019 μ. Τὴν ὀπὴ κάτω ἀπὸ τὸ στῆθος ἐπίσης διαπερνᾶ χάλκινο σύρμα). Γιὰ πήλινους καρποὺς καὶ ἄνθη ἀπὸ διαλυμένα νεκρικὰ στεφάνια τάφων μὲ πυρὰ κατὰ χώραν τοῦ νεκροταφείου τῆς Ἀκραιφίας βλ. Andreiomenou, Bronze Jewellery 81 εἰκ. 10 (ΠΑΠ/196), εἰκ. 11 (ΔΔ/116).

66. Τάφος Η/9

Πώρινος κιβωτιόσχημος, προσανατολισμοῦ Α.-Δ., συλημένος (εἰκονίζεται στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 194 [1 φωτ.]). Ἀποκαλύφθηκε σὲ βάθ. 0.50 μ. Οἱ πώρινες πλάκες εἶχαν ὕψ. 0.60 μ. καὶ πάχ. 0.30 μ. καὶ ὁ πυθμένας ἦταν σὲ βάθ. 1.10 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους. Ἐξωτ. διαστ. τοῦ τάφου 2.40×1.30 μ. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. τὸν κιβωτιόσχημο Β/53, σχέδ. 16 καὶ τοὺς Β/50 καὶ Β/16 σχέδ. 15 καὶ σχέδ. 8 ἀντιστοίχως.

Διέφυγαν τὴ σύληση ἡ ὑπ' ἀρ. 9152 μελαμβαφὴς ἀποσπασματικὴ πυξίδα, ὁ ὑπ' ἀρ. 9153 ἀκέραιος μελαμβαφὴς λύχνος, μία μεγάλη, λευκή, κατεργασμένη ἀχιβάδα ἄριστης διατήρησης, μήκ. 0.064 μ., πλάτ. 0.06 μ. (πίν. 141.4. Βλ. ἀνωτ. σημ. 48) καὶ τὰ κατωτ. πήλινα φύλλα καὶ ἡμισφαιρικοὶ καρποὶ ἀπὸ διαλυμένο χάλκινο νεκρικὸ στεφάνι, ὅπως ὅμοιά τους εἴδαμε στὸν ἐπίσης κιβωτιόσχημο Β/50, πίν. 140.6<α,β>.

Ὀκτὼ λεπτά, πήλινα, ἐπιχρυσωμένα καρδιόσχημα φύλλα (ἀρ. 26065. Τὰ πέντε, ἀκέραια. Ὕψ. 0.027 μ., πλάτ. 0.022 μ. Πηλὸς λεπτῆς ὑφῆς, πολὺ καθαρός, κιτρινέρυθρος). Ὁλόκληρο τὸ φύλλο καλύφθηκε μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ κατόπιν κίτρινο· ἡ στρώση χρυσοῦ μόνο στὴν πρόσθια ὄψη τῶν φύλλων.

Δύο πήλινα, ἐπίχρυσα ἡμισφαιρίδια (ἀρ. 26064. Διάμ. 0.02 μ., πάχ. 0.008 μ.). Ἡ βάση τους ὑπόκοιλη· ἡ ἡμισφαιρικὴ ἐπιφάνειά τους κοσμεῖται μὲ ἀνάγλυφα φατνώματα, ποὺ φέρουν στὸν πυρήνα τους ἐγχάρακτο κυκλίσκο.

67. Τάφος Α/62

Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, ἀσύλητος. Εἰκονίζεται στὸ

Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 191 ΠΠ2 ἀρ. 31 (1 φωτ.). Προσανατολισμὸς Β.-Ν. Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. 0.70 μ., ὕψ. 0.30 μ. Σὲ κάθε μακριὰ πλευρὰ τρεῖς ἐπίπεδες κεραμίδες, πλάτ. 0.40 μ. καὶ πάχ. 0.04 μ., οἱ ὁποῖες στὸ σημεῖο ἐπαφῆς τους φέρουν κανόνα, πλάτ. 0.06 μ. Ἀπὸ τὸν πυθμένα τοῦ τάφου, ποὺ βρισκόταν σὲ βάθ. 1.10 μ., περισυλλέχθηκαν τὰ ὑπ' ἀρ. 22018-22028 ἕνδεκα ἀτρακτοειδὴ μυροδοχεῖα καὶ τὰ ἑξῆς ἀποσπασματικὰ κτερίσματα. Ὁ ὑπ' ἀρ. 22084 μεγαρικὸς σκύφος μὲ ἀνάγλυφες μυθολογικὲς παραστάσεις, ἡ ὑπ' ἀρ. 22037 φιάλη Δυτικῆς Κλιτύος, τὰ ὑπ' ἀρ. 22036 καὶ 22083 μελαμβαφὴ πινάκια, τὸ ὑπ' ἀρ. 22082 μελαμβαφὲς φιαλίδιο, ἡ ὑπ' ἀρ. 22085 λεκανίδα, ἡ ὑπ' ἀρ. 22079 ἀβαφὴς λάγηνος, ὁ ὑπ' ἀρ. 22034 μελαμβαφὴς λύχνος καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 5437 εἰδώλιο ὄρθιας μορφῆς. Ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ κρανίου ἰδιαίτερα, στὴ βόρεια ἄκρη τοῦ τάφου, περισυλλέχθηκαν τὰ κατωτέρω περιγραφόμενα πήλινα ἐξαρτήματα διαλυμένου χάλκινου νεκρικοῦ στεφανιοῦ.

Ἕνδεκα λεπτά, πήλινα, ἐπίχρυσα φύλλα κισσοῦ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ πέντε ἀκέραια (ἀρ. 26067. Ὕψ. 0.031 μ., πλάτ. 0.026 μ. Πηλὸς λεπτῆς ὑφῆς, ἄριστος, κιτρινέρυθρος). Λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ ἀπὸ ἐπάνω κίτρινο χρῶμα καλύπτουν ὁλόκληρο τὸ φύλλο, ἐνῶ στὴν πρόσθια ὄψη παρατηροῦμε καὶ λεπτὸ στρῶμα χρυσοῦ. Τὸ ἄκρο τῶν φύλλων στρέφεται πρὸς τὰ ἐπάνω· διαμπερὴς ὀπή, ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ διερχόταν ὁ χάλκινος μίσχος τοῦ νεκρικοῦ στεφανιοῦ. Πρβ. τὰ ὅμοια πήλινα, ἐπίχρυσα φύλλα καὶ τοὺς ἐπίχρυσους ἡμισφαιρικοὺς καρποὺς ἀπὸ τὸ στεφάνι τοῦ πώρινου κιβωτιόσχημου τάφου Β/50 πίν. 140.6<α,β>.

Τέσσερα πήλινα, ἐπιχρυσωμένα ἡμισφαιρίδια (ἀρ. 26066. Διάμ. 0.025 μ., πάχ. 0.010-0.012 μ. Πηλὸς ὅμοιος μὲ ἐκεῖνον τῶν προηγουμένων φύλλων κισσοῦ). Βάση ὑπόκοιλη. Στὴν καμπύλη ἐπιφάνεια ἀνάγλυφα φατνώματα μὲ ἐγχάρακτο κυκλίσκο στὸν πυρήνα. Ἐπάνω στὸ λευκὸ ἐπίχρισμα κίτρινο χρῶμα καὶ στὴν ἡμισφαιρικὴ ἐπιφάνεια προσέτι καὶ λεπτὸ στρῶμα χρυσοῦ. Τέλος τοῦ 3ου αἰ.

68. Τάφος Β/70

Ὀρθογώνιος λακκοειδής, λαξευμένος στὸν μαλακὸ βράχο, κατεύθυνσης Β.-Ν. Μῆκ. 2.20 μ., πλάτ. ± 0.67 μ.· ὁ πυθμένας του βρίσκεται σὲ βάθ. 1.10 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους. Κατὰ μῆκος τῆς στενῆς βόρειας πλευρᾶς τοῦ τάφου εἶχαν τοποθετηθεῖ τὰ κτερίσματα (πίν. 141.3), ποὺ ἀποτελοῦνται ἀπὸ δέκα ἀγγεῖα τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων, δύο λύχνους καὶ τοὺς ὑπ' ἀρ. 5421-22 μεγάλους πήλινους περίτμητους ρόδακες, διαμ. 0.075 μ., μὲ ἐπίπεδη τὴν πίσω ἐπιφάνεια. Φέρουν δύο σειρὲς φύλλων, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ ἐξωτερικὴ καλύπτεται μὲ ἐρυθρὸ χρῶμα καὶ ἡ ἐσωτερικὴ μὲ κυανὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα, τὴν ὑπ' ἀρ. 9156 ἀκέραιη ἀβαφὴ λάγηνο μὲ στρεπτὴ λαβή, τὸν ὑπ' ἀρ. 9157 ἀκέραιο ἀμφορέα μὲ σφαιρικὸ κορμό, εὐρὺ καὶ χαμηλὸ λαιμὸ καὶ λαβὲς μὲ ἀνάγλυφη ραχοκοκκαλιὰ σὲ ὅλο τους τὸ μῆκος, ἕνα μεγαρικὸ σκύφο καὶ δύο πινάκια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ὑπ' ἀρ. 16949 διατηρεῖται ἀκέραιο, τὸ ἄλλο σὲ δύο τεμάχια, αὐτὴ ἡ φωλιὰ περιεῖχε καὶ τὰ ἑξῆς ἀγγεῖα: ἀκόμη ἕνα ὅμοιο πινάκιο, ἀβαφὴ κύλικα, μελαμβαφὴ φιάλη, προχοΐδιο καὶ οἰνοχοΐσκη σὲ θραύσματα. Τέλος τοῦ 3ου αἰ.

69. Τάφος Ι/35

Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα, μὲ σχεδὸν ἐπίπεδες κεραμίδες, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. 0.55 μ., πλάτ. ὀρύγματος 1.05 μ. Ὁ τάφος περιεῖχε τὸν ὑπ' ἀρ. 24558, μὲ λευκὸ ἐπιχρισμένο ἀμφορέα τοῦ γνωστοῦ τύπου (πίν. 141.5) μὲ τὸν λεπτό, σωληνοειδὴ λαιμὸ καὶ τὸ καλυκόσχημο στόμιο, τὶς ταινιόσχημες λαβὲς καὶ τὸν ἐπιμήκη, σχεδὸν τετράπλευρο κορμό, ὁ ὁποῖος στενεύει πρὸς τὰ ἐπάνω. (Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ τοῦ τάφου βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας, σημ. 192 [1 φωτ.].)

70. Τάφος Ι/5

Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο λάξευμα μὲ ἀναβαθμό, ἡμικυλινδρικοῦ τύπου. Κατεύθυνσης Β.-Ν. Μῆκ. 1.90 μ., πλάτ. ὀρύγματος 1.10 μ., πλάτ. κυρίως τάφου 0.80 μ. Οἱ σπασμένες κεραμίδες ἐμφανίσθηκαν σὲ βάθ. 1 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους. Ὁ τάφος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἡμικυλίνδρους μὲ πεπλατυσμένη στεφάνη στὰ δύο ἄκρα τοῦ καθενός (πίν. 142.1. Παρεμφερὴς ὁ Α/69 στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας σημ. 45 [1 φωτ.]).

Στὸ νότιο ἄκρο τοῦ ὀρύγματος, ἐξωτερικῶς τῶν κεραμίδων, βρέθηκαν ὁ ὑπ' ἀρ. 25241 λύχνος, τὸ σφονδύλι καὶ τὰ ἀβαφὴ ἑλληνιστικὰ ἀγγεῖα τοῦ πίν. 142.2, δηλαδὴ ἡ ὑπ' ἀρ. 25248 κύλικα, χυτροειδὲς καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 23262 οἰνοχόη· ἐπίσης τὰ ὑπ' ἀρ. 25249, 25251 μικρὰ ἀνοικτὰ μελαμβαφή, τὸ ὑπ' ἀρ. 25250 ἀποσπασματικὸ καρχέσιο, τὸ ὑπ' ἀρ. 25252 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 25253 ἐρυθροβαφὲς πινάκιο.

71. Τάφος Σ/85

Κεραμοσκεπὴς μέσα σὲ ὀρθογώνιο ὄρυγμα, κατεύθυνσης Β.-Ν., κατεστραμμένος, συλημένος. Ἔξω ἀπὸ τὴ ΒΔ. γωνία του διέφυγαν τὴ σύληση τὸ ὑπ' ἀρ. 24821 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, ὁ ὑπ' ἀρ. 22119 μελαμβαφὴς λύχνος (λείπει ἡ λαβή. Ὕψ. 0.034 μ., διάμ. 0.06 μ. Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος, λεπτόκοκκος, γάνωμα μελανό, στιλπνό, ἀπολεπισμένο κατὰ τόπους) καὶ τὸ χάλκινο πτυκτὸ κάτοπτρο τοῦ πίν. 142.4. Ἀρ. 15700. Σώζεται μόνο ὁ κάτω δίσκος, διαμ. 0.091 μ., πάχ. ἐλάσματος 0.001 μ. καὶ ὕψ. στεφάνης 0.004 μ. Πολλὴ κατίωση λαδὶ χρώματος· μόνο στὸ ἐσωτερικὸ ἡ ἐπιφάνεια εἶναι κατὰ τόπους μελανοχρυσίζουσα. Γιὰ σχετικὴ βιβλιογραφία βλ. ἀνωτ. σ. 13 σημ. 48.

72. Τάφος Τ/24

Πώρινος κιβωτιόσχημος (βλ. ἀνωτ. σ. 6 σημ. 15 σχ. 44, 45), συλημένος. Διασώθηκαν ἡ ὑπ' ἀρ. 25506 ἀποσπασματικὴ λάγηνος μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα καὶ δύο χάλκινα ἀντικείμενα. Ἀρ. 15702, πίν. 142.3. Χειρουργικὸ ἐργαλεῖο ἢ σπάτουλα ψιμυθιώσεως; (βλ. κατωτ.). Συγκολλημένο, ὁλόκληρο. Μῆκ. 0.162 μ., μέγ. πλάτ. 0.01 μ. Φθορὲς στὴν ἐπιφά-

νεια, ἡ ὁποία ἔχει χαλκοπράσινες ἀποχρώσεις κατὰ τόπους. Γιὰ τὸν τύπο πρβ. τὸ ἀμελοῦς ἐργασίας, μεταγενέστερων χρόνων χάλκινο χειρουργικὸ ἐργαλεῖο στὸ Comstock - Vermeule, *Bronzes in Boston* 433 ἀρ. 632. Ὅταν τὸ ἐργαλεῖο εἶναι ὀστέινο, ἑρμηνεύεται ὡς ἐργαλεῖο καλλωπισμοῦ (σπάτουλα ψιμυθιώσεως). Βλ. *Corinth* XII 181 κἑ. σημ. 79 ἀρ. 1335 πίν. 82.

Ἀρ. 15701. Δίσκος μικροῦ χάλκινου πτυκτοῦ κατόπτρου, ἄριστης διατήρησης. Διάμ. 0.075 μ., ὕψ. καθέτου τοιχώματος περιφέρειας 0.003 μ. Ἐπ' αὐτοῦ, λεπτός, ἀνάγλυφος δακτύλιος. Ἐξωτερικῶς στιλπνὴ ἐπιφάνεια, χαλκοχρυσίζουσα. Στὸ ἐσωτερικό, ὅπου ἡ ἐπιφάνεια εἶναι λεία, καστανοπράσινη, διαφόρων ἀποχρώσεων, τρεῖς ἔντυποι δακτύλιοι καὶ μικροσκοπικὴ κοιλότητα στὸ κέντρο του.

73. Τάφος Α/71

Λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό, προσανατολισμοῦ Β.-Ν. Βάθ. πυθμένα 1.75 μ., βάθ. ἀναβαθμοῦ 1.10 μ. Μᾶς ἔδωσε τὸν ὑπ' ἀρ. 15708 χάλκινο ταινιόσχημο δακτύλιο (πίν. 142.5. Διάμ. 0.017 μ., μέγ. πλάτ. ταινίας 0.006 μ., ἐλάχιστο 0.003 μ. Ἐπιφάνεια στιλπνή, χαλκοκάστανη). Ἀπὸ τὴν ἐπίχωση τοῦ ὀρύγματος περισυλλέξαμε ἐπὶ πλέον θραύσματα ἀβαφῶν ἑλληνιστικῶν ἀγγείων, τὸ ὑπ' ἀρ. 22070 ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖο, τὸν ὑπ' ἀρ. 22050 μελαμβαφὴ λύχνο καὶ κομμάτια σιδερένιων καρφιῶν ἀπὸ τὸ φέρετρο.

74. Τάφος ΚΚ/105

Πώρινος κιβωτιόσχημος, συλημένος (σχέδ. 57.1). Προσανατολισμοῦ Ἀ.-Δ. Ἐσωτερικὲς διαστ. 1.80×0.60×0.65 μ. Σὲ κάθε μακρὰ πλευρὰ δύο πωρόπλακες, μήκ. 1.10 μ., ὕψ. 0.65 μ., πάχ. ±0.26 μ. καὶ στὶς στενὲς πλευρὲς ἀπὸ μία, πλάτ. 0.60 μ. Διέφυγαν τὴ σύληση ὁ ὑπ' ἀρ. 15436 ἐρυθροβαφὴς λύχνος μὲ τριγωνικὴ ταινιόσχημη λαβή, θραύσματα εἰδωλίου κόρης καὶ ταναγραία, ὄρθια ἐπάνω σὲ πλακοειδὴ βάση (πίν. 143.1-4, ἀρ. 15938. Συγκολλημένη ἡ κεφαλὴ μὲ τὸν λαιμὸ καὶ τμῆμα τῆς πλακοειδοῦς βάσης. Ὕψ. 0.235 μ., βάσης: μῆκ. 0.08 μ., πλάτ. 0.065 μ., πάχ. 0.007 μ. Πηλὸς καθαρός, συμπαγής. Ὑπολείμματα λευκοῦ, ρόδινου καὶ κυανοῦ τοῦ οὐρανοῦ. Κοῖλο ἐσωτερικὰ ὡς τὸ ὕψος τῆς συμπαγοῦς κεφαλῆς. Ἡ ἀεραγωγὸς ὀπὴ τῶν ταναγραιῶν δὲν εἶναι πλέον μεγάλη καὶ ὀρθογώνια, ὅπως τῶν εἰδωλίων τῆς κλασικῆς περιόδου· εἶναι ὠοειδὴς καὶ μικρῶν διατάσεων, ὅπως οἱ διαστάσεις τῆς ὀπῆς τῆς ταναγραίας, ὕψ. 0.04 μ. καὶ πλάτ. 0.025 μ.). Ἡ κόρη φέρει ποδήρη χιτώνα καὶ πέπλο, στρέφει τὴν κεφαλὴ ἐλαφρῶς πρὸς τὰ ἀριστερά, ἐνῶ ἀνασηκώνει τὸν πέπλο μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι καὶ κάμπτει τὸ δεξιὸ σκέλος ἐλαφρὰ πρὸς τὰ ὀπίσω. Τὸ πρόσωπο καὶ ὁ λαιμὸς καλύπτονται μὲ λευκὸ ἐπίχρισμα στιλπνῆς ἐπιφάνειας, ὅπου ζωγραφίστηκαν οἱ λεπτομέρειες τοῦ προσώπου μὲ ἐρυθρὸ καὶ μελανό. Τὰ ἐνώτια ἀποδόθηκαν μὲ ἐπίθετα σφαιρίδια. Στὸν πέπλο ὑπολείμματα ἐρυθροῦ καὶ ἐπάνω στὸ λευκὸ ὑπόστρωμα τοῦ χιτώνα ὑπολείμματα κυανοῦ τοῦ οὐρανοῦ. Ἴσως τὸ εἰδώλιο ἔφερε σκιάδιο, ὅπως ἡ ταναγραία τοῦ Βερολίνου στὸ Jeammet, *Tanagra* 194 κἑ. ἀρ. 133 («Atelier de la dame en bleu», τοῦ 330-300 π.Χ.). Καὶ τῶν δύο εἰδωλίων ἡ κεφαλὴ εἶναι μικρὴ σὲ σχέση μὲ τὸν κορμό.

Ὁ κοροπλάστης ἀκολουθεῖ τὸν μετρικὸ κανόνα, ποὺ θέσπισε ὁ Λύσιππος γιὰ τὶς ραδινὲς μορφές του. Γιὰ τὸν τρόπο κάλυψης τῆς κεφαλῆς πρβ. τὴν ἐπάνω σὲ βράχο καθισμένη ταναγραία στὸ Ἀνδρειωμένου, Ἐκ τῆς Συλλογῆς Ἀλεξάνδρου Οἰκονόμου, *AE* 1974, 242 κἑ. πίν. 78β.

75. Τάφος Τ/29

Λακκοειδής, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., διαστ. 1.90×0.75 μ., μεταγενέστερων χρόνων. Περιεῖχε τὸ ὑπ' ἀρ. 15629 γυάλινο μυροδοχεῖο (πίν. 142.6. Λείπει ὁ λαιμός. Σωζ. ὕψ. 0.044 μ., διάμ. βάσης 0.046 μ., πάχ. τοιχώματος 0.0018 μ.). Κωνικὸ σχῆμα· ὑαλόμαζα χρώματος λαδὶ-λαχανί. Παρεμφερὴ τὰ ὑπ' ἀρ. 2924-26 γυάλινα μυροδοχεῖα τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τάφο στὴ Μακεδονία, τοῦ 1ου αἰ. μ.Χ. (ἔκθεση *Εὔθραυστη πολυτέλεια, Γυάλινα ἀγγεῖα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, 16 Ἀπριλίου - 30 Ἰουλίου 2002*).

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΑ

Εἰσαγωγικὰ

Στὸ Μέρος Τέταρτο παρουσιάζονται οἱ μνημειώδεις θεμελιώσεις κτιρίου τοῦ 4ου αἰ. ἢ τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων, ποὺ καλύπτει τὸν τομέα Ο (μᾶλλον πρόκειται γιὰ στοὰ μὲ ἐργαστήρια καὶ καταστήματα πώλησης ἀντικειμένων, σχετικῶν μὲ τὰ ταφικὰ ἔθιμα) καὶ τμῆμα κτίσματος τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων στὸν τομέα Υ, τὸ ὁποῖο περιλαμβάνει πλακοστρωμένο ὑδατοστεγὴ χῶρο, ποὺ κατασκευάσθηκε μὲ γνώση καὶ πολλὴ ἐπιμέλεια γιὰ τὴν ἀποθήκευση νεροῦ.

Θεμελιώσεις μνημειώδους κτιρίου τοῦ 4ου αἰ. ἢ τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων. Τομέας Ο

Περὶ τὰ 330 μ. Ἀ. τοῦ τομέα Α, 280 μ. ΒΑ. τοῦ τομέα Ε, μὲ τοὺς πλούσιους πρώιμους ἀρχαϊκοὺς τάφους, καὶ 50 μ. πρὸς Δ. τῆς ἀνατολικῆς περίφραξης τοῦ χώρου τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορικῆς Βιομηχανίας, στὸν τομέα Ο, μετὰ τὴν ἀφαίρεση μὲ τὸ ἐκσκαφικὸ μηχάνημα στρώματος φυτικῶν χωμάτων, πάχ. 0.15-0.20 μ., ἄρχισαν νὰ ἀποκαλύπτονται τοῖχοι ἀπὸ συμπαγεῖς πώρινους κυβόλιθους. Αὐτοὶ συνιστοῦν, ὅπως ἀποδείχθηκε ἐκ τῶν ὑστέρων, τὸν στερεοβάτη τοῦ νότιου τμήματος μνημειώδους οἰκοδομήματος, κατεύθυνσης Β.-Ν., ποὺ ἀνεγέρθηκε ἐπάνω σὲ βραχῶδες, πολὺ συμπαγὲς ὑπέδαφος.

Τὸ οἰκοδόμημα αὐτό, συν. μήκ. 44.60 μ., πλάτ. στὸ βόρειο μέρος 16.65 μ. καὶ στὸ νότιο 12.15 μ., ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕξι διάχωρα (I-VI), ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ πρῶτα τέσσερα βρίσκονται στὸ νότιο, στενότερο τμῆμα του καὶ εἶναι μικρότερα ἀπὸ τὰ δύο, πολὺ ἐπιμήκη, τοῦ βόρειου χώρου (σχέδ. 60-63, πίν. 160.1-2, 161.1-2).

Περὶ τὰ 8 μ. πρὸς Ν. τοῦ βόρειου ἐξωτερικοῦ τοίχου κ΄, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ., ἡ στάθμη τοῦ συμπαγοῦς βραχώδους ὑπεδάφους ἀνυψώνεται πρὸς τὰ νότια καὶ σὲ μῆκ. περίπου 18 μ., ἕως τὸν ἐγκάρσιο δηλαδὴ τοῖχο θ΄ καὶ τὴ νοητὴ προέκτασή του πρὸς Ἀ., ὑπερέχει κατὰ 0.30-0.60 μ., ἀνάλογα μὲ τὶς ὑψομετρικὲς καμπύλες του, ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῶν στερεοβατῶν λ΄, ι΄, γ΄. Οἱ θεμελιώσεις αὐτὲς στὸ συγκεκριμένο μῆκος τῶν 18 μ. ἀποτελοῦνται ἀπὸ μία μόνο σειρὰ δόμων, ἐγκιβωτισμένων σὲ ὀρθογώνιας διατομῆς αὔλακα, λαξευμένη σὰν σήραγγα στὸν βράχο (πίν. 159.1-2, 163.1-2). Σὲ ὅμοια αὔλακα ἔχουν τοποθετηθεῖ καὶ οἱ μιᾶς σειρᾶς δόμοι τοῦ ἐγκάρσιου τοίχου θ΄. Τὴν βλέπομε νὰ ἀποτυπώνεται στὴ ΝΔ. γωνία τοῦ τεραστίων διαστάσεων διαχώρου VI, ὅπως βρέθηκε μετὰ τὴν ἀφαίρεση (κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἢ ἀπὸ τὶς ἐκσκαφικὲς δραστηριότητες τῶν νεότερων χρόνων) τῶν δύο τελευταίων πρὸς τὰ δυτικὰ πώρινων κυβολίθων τῆς θεμελίωσης αὐτῆς (τοίχου θ΄) καὶ τοῦ τελευταίου πρὸς Ν. δόμου τοῦ τοίχου λ΄.

Τὸ βραχῶδες ἔξαρμα κατεβαίνει ἤπια πρὸς Β. (ὅπως καὶ πρὸς Ν.), γι' αὐτὸ χρειάσθηκε

νὰ ἐνισχυθοῦν οἱ στερεοβάτες λ΄, ι΄ καὶ γ΄ στὸ βορειότερο μέρος τους (ἀπὸ τὰ σημεῖα ἀκριβῶς ἐπαφῆς τους μὲ τὸν ἐγκάρσιο τοῖχο κ΄ καὶ σὲ μῆκ. 4 μ. γιὰ τοὺς δύο ἐξωτερικοὺς τοίχους λ καὶ γ καὶ 1 μ. γιὰ τὸν διαχωριστικὸ τοῖχο ι΄) μὲ τὴν τοποθέτηση σὲ αὔλακα μερικῶν δόμων σὲ δεύτερη σειρά. Χρειάσθηκε ἐπίσης νὰ πακτωθεῖ ὁ κενὸς χῶρος κάτω ἀπὸ τὰ δάπεδα τῆς ἀνωδομῆς (ἐσωτ. διαστ. ἑνιαίου χώρου 8×14.45 μ.) μὲ χώματα, ποὺ περιεῖχαν καὶ ὄστρακα μελαμβαφῶν ἀγγείων. Ὁ βόρειος ἐξωτερικὸς τοῖχος κ΄ ἀποτελεῖται ὁλόκληρος ἀπὸ δύο σειρὲς πωρολίθων.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς ἐγκάρσιους τοίχους ε΄ (ἐξωτερικὸς) καὶ β΄ (διαχωριστικός), οἱ ὁποῖοι ὁρίζουν τὰ διάχωρα Ι καὶ ΙΙ στὸ νότιο ἄκρο τοῦ οἰκοδομήματος, ὅπου πάλι τὸ βραχῶδες ἔδαφος εἶναι ἐπικλινές, καὶ ὁ στερεοβάτης ἐνισχύεται καὶ μὲ δεύτερη σειρὰ δόμων. Τὸ νότιο τμῆμα τῶν θεμελιώσεων α΄, δ΄ καὶ γ΄ ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς σειρὲς δόμων· δυστυχῶς, τῶν ἐξωτερικῶν α΄ καὶ γ΄ ἡ ἐπάνω σειρὰ ἔχει καταστραφεῖ σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τὸ ἄροτρο, τοῦ ὁποίου χαρακιὲς διαπιστώθηκαν σὲ ἀρκετοὺς κυβολίθους (πίν. 159.1, 160.2, 161.1). Στὰ σημεῖα ἐπαφῆς τοῦ διαχωριστικοῦ τοίχου δ΄ μὲ τὸν ἐξωτερικὸ ε΄ διακρίνονται δύο ἀπὸ τοὺς δόμους του τῆς κάτω σειρᾶς, ἐγκιβωτισμένοι σὲ αὔλακα, βάθ. 1.10 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειά του.

Ὁ τοῖχος ε΄ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο σειρὲς δόμων, οἱ τέσσερις ὅμως τελευταῖοι πρὸς Δ. τῆς ἐπάνω σειρᾶς του ἔχουν καταστραφεῖ ἀπὸ τὴν ἀροτρίωση ἢ ἀπὸ δραστηριότητες τῶν τυμβωρύχων. Οἱ δόμοι τῆς κάτω σειρᾶς τοποθετήθηκαν σὲ αὔλακα, πλάτ. 0.42 μ., ποὺ διανοίχθηκε σὲ βάθ. 0.38 μ. μέσα στὸ φυσικὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖο πρωτοσυναντᾶμε σὲ βάθ. 0.40 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου, δηλαδὴ ὁ πυθμένας τῆς αὔλακας βρίσκεται σὲ βάθ. 0.78 μ. ἀπὸ τὸν τοῖχο καὶ 0.95 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους.

Τὰ δύο νότια διάχωρα (Ι καὶ ΙΙ) εἶχαν πακτωθεῖ μὲ χώματα, ἀνάμεικτα μὲ χιλιάδες ὄστρακα, κυρίως κανθάρων μελαμβαφῶν τοῦ τέλους τοῦ 6ου αἰ. καὶ κανθάρων τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ Τάξεως ΙΙΙ (βλ. Andreiomenou, Tanagra 117 εἰκ. 2-3 φωτ. ἀρ. 24-26. Αὐτόθι φωτ. ἀρ. 27-29 δημοσιεύονται ὄστρακα μελαμβαφῶν κανθάρων μὲ χαράγματα· οἱ λέξεις, ποὺ ἀπαντοῦν συχνότερα, εἶναι ἱερὸς καὶ Ἡρακλέους. Βλ. καὶ ἀνωτ. Μέρος Πρῶτο, κεφ. 2, Χαράγματα). Τὰ ὄστρακα ἄρχισαν νὰ ἐμφανίζονται σὲ βάθ. 0.15 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῶν τοίχων καὶ ἔφθασαν ὡς τὸ φυσικὸ ἔδαφος, σὲ βάθ. 0.40 μ. ἀπὸ τὴν ἴδια στάθμη. Βλέπομε νὰ ἐπαναλαμβάνεται, ἀλλὰ μὲ πολὺ περισσότερα ὄστρακα τώρα, καὶ ἡ πάκτωση τῶν κάτω ἀπὸ τὰ δάπεδα κενῶν χώρων, οἱ ὁποῖοι δημιουργοῦνται ἀπὸ τὴ νότια τώρα κατωφέρεια τοῦ βραχώδους ἐδάφους. Τὰ περισσότερα ὄστρακα περισυλλέχθηκαν ἀπὸ εἶδος ἀποθέτη κοντὰ στὴ δυτικὴ παρειὰ τοῦ νότιου τμήματος τοῦ τοίχου γ΄, στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ διαχώρου Ι (σχ. 60 πίν. 162.2).

Πακτωμένοι ἦταν ἐπίσης οἱ χῶροι ΙΙΙ, ΙV καὶ τὸ ὅμορο, νότιο τμῆμα τοῦ πολὺ ἐπιμήκους διαχώρου V, τὰ ὄστρακα ὅμως ἐδῶ ἦταν ἀρκετὰ ἀραιότερα. Ἀναφέραμε ἤδη ὅτι ἀπὸ τρεῖς σειρὲς πώρινων κυβολίθων ἀποτελεῖται τὸ νότιο τμῆμα τῶν θεμελιώσεων α΄ καὶ δ΄· ἀντίθετα, οἱ διαχωριστικοὶ τοῖχοι ζ΄ καὶ η΄ συνίστανται ἀπὸ μία μόνο σειρὰ δόμων. Ἑκατέρωθεν τοῦ τοίχου ζ΄ καὶ στὸ βάθος περίπου τῆς θεμελίωσής του, ἀποκαλύφθηκαν δύο παλαιότεροι, παράλληλοι τοῖχοι ἀπὸ ἀργολιθοδομή, κατεύθυνσης Ἀ.-Δ. Ὁ βόρειος (τοῖχος ν΄, βλ. πίν. 160.2 σχ. 60) εἶχε σωζ. μῆκ. 2.80 μ. καὶ πλάτ. 0.50 μ., καὶ ὁ νότιος (τοῖχος μ΄), τὸν ὁποῖο διέρρηξε κατερχόμενος ὁ μεταγενέστερος, μνημειώδης στερεοβάτης α, εἶχε

σὲ ἀποκατάσταση συν. σωζ. μῆκ. 4.50 μ. καὶ τὸ ἴδιο πλάτος. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἀργολιθοδομῶν ἀπόσταση, 1.20 μ. Τὰ δύο λακκοειδὴ λαξεύματα στὶς νότιες ἐσωτερικὲς γωνίες τοῦ διαχώρου ΙΙ, ποὺ σημειώνονται ὡς τάφοι 1 καὶ 2, δὲν ἀπέδωσαν κτερίσματα.

Ὁ τοῖχος γ΄, ὁ ὁποῖος καταλαμβάνει ὁλόκληρο τὸ ἐκ 44.60 μ. (πίν. 159.1) μῆκος τοῦ οἰκοδομήματος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 41 δόμους, εἶναι ἰσοϋψὴς μὲ τὸν τοῖχο κ΄, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐδράζεται ὁ τελευταῖος πρὸς Β. δόμος του· στὸ νότιο ἄκρο του ὁ τοῖχος ἐφάπτεται μὲ τὸν ε΄.

Ὁ τοῖχος λ΄, μήκ. 28 μ., εἶναι ἰσοϋψὴς μὲ τὴν κάτω σειρὰ τῶν δόμων τοῦ τοίχου κ΄, τοῦ ὁποίου ὁ τελευταῖος πρὸς Δ. πωρόλιθος εἰσχωρεῖ κατὰ 0.10 μ. στὸ δόντι, ποὺ σχηματίζει ὁ πρῶτος δόμος τοῦ τοίχου λ΄. Ὁ τοῖχος αὐτός (λ΄) μετὰ τοὺς 4 βορεινότερους δόμους του διακόπτεται σὲ μῆκ. 18 μ., λόγῳ τῆς ἐκθεμελίωσης τῶν πωρολίθων του, καὶ ἐπανεμφανίζεται στὸ νότιο ἄκρο του πάλι μὲ 4 πωρολίθους, συνολ. μήκ. 4.05 μ. Ὁ τοῖχος θ΄, μὲ τὸν ὁποῖο γωνιάζει ὁ λ΄, εἶναι ἰσοϋψὴς μὲ τοὺς η΄ καὶ ι΄, καθὼς καὶ μὲ τὴν κάτω σειρὰ τῶν δόμων τοῦ τοίχου α΄.

Ὁ στερεοβάτης αὐτοῦ τοῦ πολὺ μεγάλου κτιρίου κτίσθηκε κατὰ τὸ ψευδοϊσόδομο σύστημα μὲ κυβολίθους ἀπὸ πολὺ συμπαγὴ πῶρο. Τὰ δάπεδα τοῦ κτιρίου θὰ ἦταν ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν ἀνώτερη ὑψομετρικὴ καμπύλη τοῦ φυσικοῦ βράχου. Οἱ διαστάσεις τῶν δόμων ἔχουν ὡς ἑξῆς: Σὲ ὅλους τοὺς τοίχους (α΄-λ΄) τὸ μῆκος τους εἶναι 1.05-1.10 μ., μερικοὶ ὅμως κυβόλιθοι ἔχουν μῆκ. μόνο 0.90 μ. Τὸ ὕψος τῶν δόμων στοὺς τοίχους γ΄ καὶ κ΄ εἶναι 0.30 μ., ἐνῶ σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους τοίχους κυμαίνεται ἀπὸ 0.35 ὡς 0.40 μ. Ὡς πρὸς τὸ πλάτος, στοὺς δόμους τῶν τοίχων θ΄, ι΄, κ΄ εἶναι 0.82 μ., ἐνῶ στοὺς ὑπόλοιπους εἶναι 0.68-0.70 μ.

Τὸ τεράστιο αὐτὸ κτίριο ἔχει συνολικὸ ἐμβαδὸν 670 μ.^{2} Οἱ ἐσωτερικὲς διαστάσεις τῶν διαχώρων ἔχουν ὡς ἑξῆς: Διάχωρο Ι. 6.15×4.30 μ., ἐμβαδὸν 26.145 μ.^{2} Διάχωρο ΙΙ. 6.15×5.80 μ., ἐμβαδὸν 35.67 μ.^{2} Διάχωρο ΙV. 6.15×5.80, ἐμβαδὸν 35.67 μ.^{2} (οἱ δύο χῶροι εἶναι ἰσομεγέθεις καὶ πλαισιώνουν τὸ μικρὸ ἐπίμηκες διάχωρο ΙΙΙ [διάδρομος;]). Διάχωρο ΙΙΙ). 5.80×2.40 μ., ἐμβαδὸν 13.92 μ.^{2} (τὸ μικρότερο ἀπὸ τὰ διάχωρα). Διάχωρο V. 36.25×4.20 μ., ἐμβαδὸν 152.25 μ.^{2} (πρόκειται γιὰ τὸν ἐπιμηκέστερο χῶρο, μᾶλλον διάδρομο, μὲ τὸν ὁποῖο θὰ ἐπικοινωνοῦσαν ἀπευθείας οἱ τέσσερις ἀπὸ τοὺς χώρους, ἐνῶ ἀπὸ τὸ διάχωρο ΙΙ θὰ ἔβγαινε κανεὶς στὸν διάδρομο μᾶλλον μέσω τοῦ μικροῦ ἐπιμήκους διαχώρου ΙΙΙ. Διάχωρο VI. 26.25×10.25 μ., ἐμβαδὸν 269.062 μ.^{2} (πρόκειται γιὰ τὸν μεγαλύτερο χῶρο, τοῦ ὁποίου ἡ ὀροφή, πλάτ. 10.25 μ., πρέπει νὰ ὑποστηριζόταν καὶ ἀπὸ κεντρικὴ κιονοστοιχία, ὅπως ἐπιτρέπει νὰ ὑποθέσομε τὸ πώρινο, τετράγωνης ἐπιφάνειας βάθρο, πλευρᾶς 1.10 μ. (πίν. 163.1-2), ποὺ διασώθηκε στὸ μέσο περίπου τοῦ βόρειου, πεδινοῦ τμήματος τοῦ διαχώρου. Ἐὰν ὑπῆρχε ἀκόμη ἕνα βάθρο βορειότερα, αὐτὸ ἔχει καταστραφεῖ. Πρὸς Ν. ἡ κιονοστοιχία θὰ ἐδραζόταν στὸν συμπαγὴ βράχο, κάθε ὅμως ἴχνος λάξευσης ὑποδοχῶν γιὰ τὶς βάσεις της ἔχει καταστραφεῖ ἀπὸ τὴ συνεχὴ καλλιέργεια.

Ἡ τοιχοδομία μᾶς ὁδηγεῖ στὸν 4ο αἰ. ἢ στοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους. Ἀγνοοῦμε τὴ χρήση αὐτοῦ τοῦ μεγάλου κτιρίου. Θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ἐξειδικευμένη ἀγορά, στοὰ μὲ μικροὺς καὶ μεγαλύτερους χώρους κατασκευῆς καὶ πώλησης ἀντικειμένων, σχετιζομένων μὲ τὰ ταφικὰ ἔθιμα (ἀγγείων, εἰδωλίων, κτερισμάτων ἀπὸ χαλκὸ ἢ ὑαλόμαζα, ταφικῶν στεφανιῶν, ξύλινων κιβωτιδίων, ἐπιτύμβιων ἐνεπίγραφων στηλῶν κ.ἄ.). Τὸ μέγεθος καὶ ἡ

θέση του στὴν περιοχὴ τοῦ νεκροταφείου θυμίζουν τὸ μεγάλο οἰκοδόμημα τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, τὸ ὁποῖο ἀντικατέστησε τὸ Πομπεῖον δίπλα στὸ Δίπυλο καὶ κοντὰ στὸν Κεραμεικό, μετὰ τὴν καταστροφή του ἀπὸ τὸν Σύλλα. Τὸ κτίριο χαρακτηρίζεται ὡς ἀποθηκευτικὸς χῶρος (Magazin). Βλ. W. Hoepfner (ἐκδ.), *Geschichte des Wohnens 5000 v.Chr.-500 n. Chr. Vorgeschichte - Frühgeschichte - Antike* 223 (εἰκ.).

Κτίσμα ὑστερορρωμαϊκῶν χρόνων μὲ ὑδατοστεγὴ χῶρο (Τομεὺς Υ) καὶ ὑδατοστεγὴς ὑπόγειος κατασκευή (Τομεὺς Ξ)

Περὶ τὰ 120 μ. πρὸς Δ. τοῦ μνημειώδους κτιρίου τοῦ τομέα Ο καὶ περὶ τὰ 200 μ. πρὸς Ἀ. τοῦ τομέα Α μὲ τοὺς πολλοὺς μεταγενέστερους τάφους, στὸν τομέα Υ, ἀποκαλύφθηκε τὸ ΒΔ. τμῆμα κτίσματος μὲ ἀργολιθοδομή, ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων (σχέδ. 64 πίν. 164.1). Ἔχει κατεύθυνση Ἀ.-Δ., μὲ ἀπόκλιση λίγων μοιρῶν πρὸς τὰ ΒΔ. Διατηροῦνται ἕνα περίκλειστο διάχωρο μὲ πήλινη πλακόστρωση καὶ τμῆμα, μήκ. 1.60 μ., ἀπὸ τὸν βόρειο τοῖχο τοῦ γειτονικοῦ πρὸς Ἀ. χώρου, ὁ ὁποῖος δὲν φέρει κανενὸς εἴδους δάπεδο. Σωζ. μῆκ. κτίσματος 5.52 μ., πλάτ. 3.90 μ. Οἱ ἐξωτερικοὶ τοῖχοι α (δυτικὸς) καὶ γ (βόρειος), ποὺ ἀποκαλύφθηκαν σὲ βάθ. 0.90 καὶ 0.75 μ. ἀντίστοιχα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῶν φυτικῶν χωμάτων, ἔχουν πλάτ. 0.60 μ., ἐνῶ ὁ διαχωριστικὸς τοῖχος β, πλάτ. 0.50 μ.

Τὸ νότιο ἄκρο τοῦ περίκλειστου διαχώρου καὶ ὁ ἀντίστοιχος τοῖχος ἔχουν καταστραφεῖ· οἱ ἀποτυπωμένοι στὴν κάτοψη τοῦ χώρου λίθοι δὲν δηλώνουν τὸν νότιο τοῖχο, ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς ἦταν νοτιότερα, ἀλλὰ τὴν κάτω ἀπὸ τὸ ὑδραυλικὸ κονίαμα (κορασάνι) λιθόστρωτη ὑπόστρωση, ὅπως στὴν ἀπέναντι, στενὴ πλευρά, δηλώνεται ἡ στρώση τοῦ κορασανίου, ποὺ διασώθηκε. Ἐσωτ. διαστ. διαχώρου: σωζ. μῆκ. 3.56 μ., πλάτ. 2.76 μ. Τὸ δάπεδο, ποὺ ἀποκαλύφθηκε σὲ βάθ. 1.30 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῶν φυτικῶν χωμάτων, ἀποτελεῖται ἀπὸ πήλινες πλάκες, πάχ. 0.03 μ., βυθισμένες σὲ λεπτὸ στρῶμα ὑδραυλικοῦ κονιάματος, τὸ ὁποῖο ἐπικαλύπτει καὶ στεγανοποιεῖ τὴν πάχ. 0.12 μ. λιθόστρωτη ὑπόστρωση. Στὶς μακρὲς πλευρὲς διατηρεῖται ἁρμοκάλυπτρο, πλάτ. 0.10 μ., τὸ ὁποῖο συνεχίζει πρὸς Ν., ἀποδεικνύοντας καὶ αὐτὸ ὅτι ὁ χῶρος προεκτεινόταν πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Τὸ ἁρμοκάλυπτρο, ποὺ θὰ ὑπῆρχε καὶ στὶς στενὲς πλευρές, στεγανοποιώντας τελείως τὸ δάπεδο, καταστράφηκε στὴ βόρεια μαζὶ μὲ τὶς τρεῖς πήλινες πλάκες τῆς πρώτης σειρᾶς. Οἱ πλάκες αὐτὲς τοῦ πυθμένα, ποὺ εἶναι τετράγωνες, πλευρᾶς 0.60 μ., κοσμοῦνται μὲ ἔντυπες, χιαστὶ τεμνόμενες γραμμές, εὐθεῖες ἢ κυματοειδεῖς· μερικὲς εἶναι ἀκόσμητες, ἐνῶ δύο μισὲς πλάκες στὸ νότιο ἄκρο τοῦ δυτικοῦ τοίχου, ποὺ τὶς καλύπτει ἐν μέρει τὸ ἁρμοκάλυπτρο, κοσμοῦνται μὲ τὰ ἡμίση ὁμόκεντρων κύκλων. Οἱ τρεῖς σωζόμενοι τοῖχοι τοῦ διαχώρου δὲν φέρουν ἄνοιγμα θύρας· ἐὰν καὶ ὁ νότιος τοῖχος ἐστερεῖτο «κοίλων θυράων», τότε πρέπει νὰ δεχθοῦμε, ὅτι αὐτὴ ἡ ὑδατοστεγὴς κατασκευή, ποὺ ἔγινε μὲ γνώση καὶ πολλὴ ἐπιμέλεια, χρησίμευε γιὰ τὴν ἀποθήκευση νεροῦ, πολύτιμου στοιχείου γιὰ τὶς λειτουργίες τοῦ χώρου.

Μία ὑδατοστεγὴ κατασκευή, ὑπόγεια αὐτὴ τὴ φορά, μᾶς ἔδωσε ὁ τομεὺς Ξ (λάξευμα ἀρ. 5 πίν. 164.2), ἀκριβῶς στὰ νότια τοῦ τομέως Υ. Τὸ πήλινο δισκάριο προσφορῶν τοῦ

πίν. 164.3, ἐπιφανειακὸ εὕρημα ἀπὸ τὸν τομέα Ο, δηλώνει ὅτι στὴν περιοχὴ ὑπῆρχε κατοίκηση καὶ κατὰ τοὺς πρώιμους βυζαντινοὺς χρόνους. Γιὰ τὰ ἐργαστήρια τῶν ὑστερορρωμαϊκῶν χρόνων, ποὺ ἀνασκάψαμε στὸ Δήλεσι βλ. ἀνωτ. σ. 4 σημ. 2.

Τὸ βιβλίο αὐτὸ γράφτηκε κατὰ τμήματα. Ἀρχικὸς σκοπός μας ἦταν ἡ δημοσίευση τῶν πρώιμων ἀρχαϊκῶν εἰδωλίων τοῦ ἐργαστηρίου τῆς Τανάγρας, ἡ κατάταξή τους σὲ ὁμάδες καὶ ἡ σύγκρισή τους μὲ τὰ ἀρχαϊκὰ εἰδώλια τῆς Ἀκραιφίας, ποὺ δημοσιεύονται σὲ μονογραφία (βλ. Andreiomenou, *Beiträge*). Ἡ ἐπιλεκτικὴ δημοσίευση μέρους μόνον τοῦ συνόλου κάθε τάφου εἶναι ἀδρομερής, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀπουσία χωριστοῦ κεφαλαίου μὲ τὴν τυπολογία τῶν ἀγγείων καὶ τὴ θεματικὴ ἐναλλαγὴ τοῦ διακόσμου τους στὴν πορεία τοῦ χρόνου. Μετὰ τὴν κατάθεση τῆς μελέτης πρὸς δημοσίευση στὴν *Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίδα*, λόγῳ τοῦ ὄγκου καὶ τοῦ μεγάλου ἐνδιαφέροντος τοῦ ἀδημοσίευτου αὐτοῦ ὑλικοῦ μοῦ προτάθηκε νὰ περιληφθεῖ τὸ πόνημά μου αὐτὸ σὲ μονογραφία ὑπὸ τὸν παρόντα τίτλο, ἡ ὁποία θὰ συμπεριελάμβανε καὶ τὴν ἄλλη, ἐπίσης κατατεθεῖσαν πρὸς δημοσίευση μελέτη μου, ποὺ ἀφοροῦσε στοὺς τάφους τῶν κλασικῶν καὶ ἑλληνιστικῶν χρόνων τῆς ἴδιας νεκρόπολης, ὅσων τουλάχιστον εἶχαν συντηρηθεῖ καὶ φωτογραφηθεῖ τὰ κτερίσματα.

Ὁ τεράστιος ὄγκος τοῦ ὑλικοῦ τῶν ἀνασκαφῶν μας στὰ νεκροταφεῖα τῆς Τανάγρας, τῆς Ἁγ. Ἐλεούσας στὸ Πυρὶ Θηβῶν (βλ. Ἀνδρειωμένου, Ἁγ. Ἐλεοῦσα), τῆς Λιβαδειᾶς (βλ. Andreiomenou, Levadia), τῶν Ποτνιῶν (βλ. Ἀνδρειωμένου, Γεωμετρικοὶ καὶ πρώιμοι ἀρχαϊκοὶ τάφοι ἀπὸ τὸ Τάχι Θηβῶν) καὶ κυρίως τῆς Ἀκραιφίας (μόνο σ' αὐτὸ τὸ νεκροταφεῖο οἱ ἀποκαλυφθέντες τάφοι ἀνέρχονται στοὺς δύο χιλιάδες ἑκατό [2100]· οἱ πλεῖστοι εἶναι ἀσύλητοι, πολλοὶ δὲ ἀπὸ αὐτοὺς πλούσια κτερισμένοι) καὶ ἡ ἔλλειψη τεχνικῆς ὑποδομῆς καὶ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ συντηρητῶν, κατέστησαν ἀπαγορευτικὴ τὴν ἀποκατάσταση τῶν κτερισμάτων στὸ σύνολό τους καὶ κατὰ συνέπεια ἀναγκαίαν τὴν ἐπιλεκτικὴ συντήρηση καὶ φωτογράφηση τῶν εὑρημάτων τῶν τεσσάρων νεκροταφείων καὶ τὴ σταδιακὴ μελέτη τοῦ ὑλικοῦ.

Στὸ Κεφάλαιο Τρίτο περιλάβαμε μὲ στοιχειώδη περιγραφὴ ὅλους τοὺς ἀνασκαφέντες τάφους. Γιὰ νὰ δώσομε πληρέστερη, κατὰ τὸ δυνατόν, εἰκόνα, προσθέτοντες σὲ κάθε τάφο καὶ τὰ μὴ εἰσέτι συντηρηθέντα κτερίσματά του, ποὺ εἶχαν ὅμως λάβει ἀρ. εὑρετηρίου, ἀνατρέξαμε καὶ ὕστερα ἀπὸ ἐπισταμένη ἀναζήτησή μας τὰ ἐντοπίσαμε διάσπαρτα μέσα στοὺς εἴκοσι ὀκτὼ τόμους τοῦ Βιβλίου Εἰσαγωγῆς τοῦ Μουσείου Θηβῶν, οἱ ὁποῖοι συνετάγησαν κατὰ τὰ ἔτη 1973-1977 καὶ 1980-1993 καὶ περιλαμβάνουν κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τους κτερίσματα τῶν προαναφερθεισῶν ἀνασκαφῶν μας (βλ. ἀνωτ. σ. 217 κἑ.). Ὅσα, ἐξ ἄλλου, κτερίσματα χωρὶς ἀρ. εὑρ. προσθέσαμε σὲ κάθε τάφο, τὰ παραλάβαμε μετὰ ἀπὸ διεξοδικὴ ἀνάγνωση τῶν ἡμερολογίων ἀνασκαφῆς.

Ἡ ἀποσπασματικὴ καὶ ἀρθρωτὴ διαδικασία, ποὺ ἀκολουθήσαμε κατ' ἀνάγκην καὶ τὸ μικρὸ σχετικῶς τμῆμα τῶν κτερισμάτων τῶν τάφων, ποὺ μπορέσαμε νὰ ἑτοιμάσουμε πρὸς δημοσίευση, ἑρμηνεύει νομίζουμε ἐπαρκῶς τὸν ἰδιόμορφο τρόπο παρουσίασης μιᾶς ἀνασκαφῆς νεκροταφείου.

ΠΑΡΕΝΘΕΤΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΠ 1

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΤΑΦΩΝ ΚΑΙ ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄. ΟΙ ΑΡΧΑΪΚΟΙ ΤΑΦΟΙ

	Τ Α Φ Ο Ι				Ειδωλια			Αγγεια	Δημοσιευση της συγγραφεως Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας
α/α	Ταφος	Τυπος ταφου	ΠΙΝ. ἢ ΣΧΕΔ. ΤΑΦΟΥ	Χρονολογια	Ἱππεῖς, ἵπποι πίν.	Σανιδόσχημα πίν.	Διάφορα πίν.	πίν.	
–	E/8	ὄρυγμα	σ. 25	590-580			θρηνωδοὶ		
							τρεῖς, π. 7-8		
1	E/8β	λ. ἀναβ.	σ. 25	590-580	9-11	12-13		13-24	σημ. 65-78 εἰκ. 13-15 (10 φωτ.)
2	E/17	λ. ἀναβ.	π. 36, σ. 25	590-580	37-38	39-41		25-36	σημ. 79-99 εἰκ. 16-18 (14 φωτ.)
3	KK/108	πυρὰ	σ. 49	580	42.1	42-43			
4	Λ/9	ἐγχυτρ.		580	44-45			44	σημ. 100-103 εἰκ. 19-21 (1 φωτ.)
5	E/8α	λ. ἀναβ.	σ. 25	580-570	46.2, 4-5	47	δελφίνι 46.1,3	46-47	σημ. 104-108 εἰκ. 22-23 (3 φωτ.)
6	KK/73	λ. ἀναβ.	σ. 49	570	48.2	48.1		48-49	
7	KK/106	ἐγχυτρ.	π. 50, σ. 49	570	50.2				σημ. 47
8	KK/122	λ. ἀναβ.	σ. 49	570	50.4				
9	KK/2	πυρὰ	σ. 48	570	50.3				
10	KK/121	λακκ.	σ. 49	570	51.1-3			51.4	
11	KK/62	πυρὰ	σ. 49	570	52.2	52.1, 3-5			
12	KK/34	λ. ἀναβ.	π. 53	570	54, 55.1-2	56.1-2, 57		55.3, 56.3, 57	
13	KK/64	πυρὰ	σ. 49	570-560	58-59	60-62	πίθηκος 60.3-4	61-63	
14	B/64	πυρὰ	σ. 2	570	64.1,4	64.2-3			
15	KK/76	λακκ.	σ. 49	570-560	64.5-6				
16	KK/59	λ. ἀναβ.	σ. 49	570-560	65.3-4	65.1-2			
17	KK/75	πυρὰ	σ. 49	570-560	67.3	66.1-5, 67.1-2			
18	KK/120	πυρὰ	–	570-560	67.4				
19	KK/123	λ. ἀναβ.	σ. 49	570-560	67.5				
20	E/11	π. λάρν. ν.	π. 68, σ. 25	570-560					σημ. 49
21	KK/63	πήλ. λάρν.	π. 68	570-560				68.3	
22	E/14	λ. ἀναβ.	π. 148.1 σ. 25	570-560	70.3	69-70		71-72	σημ. 109-115 (3 φωτ.)
23	M/3	λ. ἀναβ.	73.1	560	74	74		73.2-4	
24	Σ/51	λακκ(;)	σ. 38	560	75-77	76			
24A	I/15	λ. ἀναβ.	–	570-560					
24B	KK/60	λ. ἀναβ.	σ. 49	560	6.1-2				
25	E/9β	λακκ.	σ. 25	560-550	79.1-2	79.3		77.2-3, 78	σημ. 136-137 εἰκ. 26 (2 φωτ.)
26	KK/77	λ. ἀναβ.	σ. 49	550	80.1-2				
27	KK/119	λακκ.	π. 80, σ. 49	550	83-84	81-82		80.4	
28	Σ/8	κεραμ.	π. 85, σ. 37	550-540	85-86	85.7	κυνάριο 86.1-3		σημ. 38
29	Σ/4	π. λάρν. ν.	π. 87, σ. 38	550-540	87-89	87.2, 4. 6			σημ. 50
30	Σ/9	λ. ἀναβ.	σ. 38	550-540	90.1α-β	90.1γ-δ			
31	M/1	πήλ. κιβωτ.		550-540	90.4, 91.1	90.2-3			σημ. 55
32	KK/70	κατεστρ.	–	550-540	91.2				
33	KK/61	π. λάρν. ν.	σ. 49	550-540	91.3				
34	E/16	π. λάρν. ν.	π. 92 σ. 25	550-540	92.2, 4, 5	92.3			σημ. 50, 116-117 (φωτ.)
35	E/15	λ. ἀναβ.	σ. 25	550-540	97.3, 98	93.-97.1-2		99-100	σημ. 118-126 εἰκ. 24-25 (7 φωτ.)
36	KK/134	πυρὰ	π. 101.1	τέλος 6ου			περιστ. ἔνθρονα 101.5, 102.1	101.4	
37	KK/135	πυρὰ	π. 102-2	τέλος 6ου	102.2-3				

α/α	Τάφος	Τύπος τάφου	Πιν. τάφου	Σχεδ. Τάφου	Χρονολογια	Ειδωλια διαφορα πίν.	Αγγεια πίν.	Χαλκα, σιδηρα γυαλινα πίν.	Δημοσιευση της συγγραφεως Ἀπὸ τὴ νεκρόπολη τῆς Τανάγρας
38	Β/69	λίθ. σαρκ.	103.1	18	α΄ τέτ. 5ου	103.3	103.2		σημ. 53
39	ΚΚ/100	πυρὰ		48	ἀρχῶν 5ου	103.4-5, 104.1			
40	Σ/17	πυρὰ		37	α΄ τέτ. 5ου	104.2, 3			
41	Α/58	κεραμ.			μέσα 5ου			χ. διπλὴ περόνη 104.4	σημ. 53
42	Ι/8	λίθ. σαρκ.	105.1-2, 150.4	32, 34	α΄ ἥμισυ 5ου			2 σιδ. στλεγγίδες 105.3	
43	Τ/23	λ. ἀναβ.		44	μέσα 5ου		105.4-5		σημ. 149-154 (6 φωτ.)
44	Γ/8	λίθ. σαρκ.		20	430		105.7-8		σημ. 53
45	Β/19	πυρὰ	106	6	430-420		106-107		σημ. 23
46	Ι/20	πήλ. κιβωτ.	108.1	31	420		108-109.2		σημ. 55
47	Τ/8	πήλ. σαρκ.		44	δ΄ τέτ. 5ου		109.3-4		σημ. 161 (1 φωτ.) (α/α 20)
48	Τ/16	πήλ. σαρκ.	110.1-2	42, 44	420-400	110.3, 4, 111.1-4	112-124		σημ. 162-173 (13 φωτ.) (α/α 21)
49	Ε/2	λ. ἀναβ.		25	ἀρχῶν 4ου		125-128.2, 129		σημ. 174-180 (1 φωτ.) (α/α 22)
50	Τ/1	λ. ἀναβ.		44	420-400		130		
51	Ε/5	κεραμ.		25	β΄ τέτ. 4ου	133.1-4	131, 132.1-2		σημ. 154
52	ΚΚ/23	λίθ. σαρκ.	128.3	47.2	γ΄ τέτ. 4ου				σημ. 53
53	Τ/7	λακκ.	128.4	44	420-400		128..4		
54	Τ/5	λ. ἀναβ.	132.5	42, 44	β΄ τέτ. 4ου		132.5		
55	Ι/34	κεραμ.	132.3	31	β΄ τέτ. 4ου		132.3		σημ. 42
56	Ι/17	π. ἡμικυλινδρ.	132.4, 6	31	α΄ τέτ. 3ου	132.6	134.2		
57	Ι/4	π. ἡμικυλινδρ.	134.1	30	ἑλληνιστ.				σημ. 44
58	Ι/19	π. ἡμικυλινδρ.		31	α΄ τέτ. 3ου		134.3-4		σημ. 43
59	Τ/19	πυρὰ		44	πρώιμ. ἑλλην.		135-137.1		
60	Ι/1	πώρ. κιβωτ. κατεστρ.	137.3	30	α΄ τέτ. 3ου				
61	Ι/23	λ. ἀναβ.	137.4	31	α΄ τέτ. 3ου				
62	Β/5	πώρ. κιβωτ.	138.1-2	8	β΄ τέτ. 3ου		138.3		σημ. 12-14 (2 φωτ.)
63	Β /53	πώρ. κιβωτ.	138.4-5	10, 16	β΄ τέτ. 3ου		139-140.2	χ. ἐφηλίς 140.3 κλειδαριὰ 140.4	σημ. 6, 15
64	Β/50	πώρ. κιβωτ.	140.5	10	β΄ τέτ. 3ου	πήλ. ἐπίχρ. φύλλα 140.6			σημ. 9, 22 (1 φωτ.)
65	Β/16	πώρ. κιβωτ.	141.1	10	β΄ τέτ. 3ου	πήλ. ἐπίχρ. .ἄνθη 141.2			σημ. 8, 14
66	Η/9	πώρ. κιβωτ.		26	β΄ τέτ. 3ου			φυσ. ὄστρεο 141.4	σημ. 10
67	Α/62	κεραμ.		2	β΄ τέτ. 3ου				σημ. 191 (1 φωτ.) (α/α 31)
68	Β/70	λακκ.	141.3		3ος αἰ.		141.3		
69	Ι/35	κεραμ.	141.5		ἑλληνιστ.				σημ. 43
70	Ι/5	π. ἡμικυλινδρ.	142.1-2		ἑλληνιστ.				
71	Σ/85	λ. ἀναβ.		38, 41	4ος αἰ.			χ. κάτοπτρο 142.4	
72	Τ/24	πώρ. κιβωτ.		44, 45	ἑλληνιστ.			χειρουρ. ἐργαλεῖο 142.3	σημ. 16 εἰκ. 1
73	Α/71	λ. ἀναβ.		2	ἑλληνιστ.			χ. δακτυλίδι 142.5	
74	ΚΚ/105	πώρ. κιβωτ.		48	330-300 π.Χ.	143.1-4			σημ. 5
75	Τ/29	λακκ.		44, 45	1ος μ.Χ. αἰ.			γυάλινο μυροδοχεῖο 142.6	

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

λακκ. ἁπλὸς λακκοειδής.
λ. ἀναβ. λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμό.
ἐγχυτρ. ἐγχυτρισμός (ταφὴ) μέσα σὲ ταφικὸ ἀγγεῖο.
κεραμ. κεραμοσκεπὴς διαφόρων τύπων.
κεραμ. π. κεραμοσκεπὴς παιδικός.
πήλ. ἡμικυλινδρ. ὀρθογώνιος λάκκος (θήκη) μὲ ἀναβαθμό, ἐπάνω στὸν ὁποῖο πατοῦσαν πήλινοι ἡμικύλινδροι.
πυρά λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ κατὰ χώραν (in situ).
πήλ. λάρν. ν. πήλινη λάρνακα νηπίου.
πήλ. σαρκοφ. πήλινη σαρκοφάγος ἐνήλικος.
λίθ. σαρκοφ. λίθινη σαρκοφάγος ἐνήλικος.
πήλ. κιβωτ. πήλινος κιβωτιόσχημος μὲ λεπτὲς πήλινες ἐπίπεδες καλυπτήριες.
πώρ. κιβωτ. πώρινος κιβωτιόσχημος μὲ παχιὲς πώρινες καλυπτήριες.
κατεστρ. τάφος, ποὺ καταστράφηκε ἀπὸ τοὺς τυμβωρύχους ἢ ἀπὸ τὸ ἐκσκαφικὸ μηχάνημα.
ὄρυγμα ὀρθογώνιο ὄρυγμα στὸν μαλακὸ βράχο, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν δύο παράλληλοι τάφοι.
Δημοσίευση τῆς συγγραφέως Δημοσίευση τῆς συγγραφέως, ποὺ ἀφορᾶ στὸ νεκροταφεῖο τῆς Τανάγρας.

ΕΙΔΩΛΙΑ ΙΠΠΕΩΝ ΚΑΙ ΙΠΠΩΝ ΤΑΝΑΓΡΑΣ

α/α	Ταφος	Τυπος ταφου	Χρονο-λογια	ΤΕΧΝΙΚΗΣ Α																												ΤΕΧΝΙΚΗΣ Β	
				μελαμ-βαφεις		φωτεινου βαθους																				(μικκυλα)								
						1		2		3		4		5		5α		6		7		8		9		10		11		11α	12		13	Ιππεις	Ιπποι
				Α	Β	Α	Β	Α	Β	Α	Β	Α	Β	Α	Β	Α	Β	Α	Β	Α	Β	Α	Β	Α	Α	Β	Α	Β	Β	Α	Β	Α		
1	Ε/8β	λ. ἀναβ.	590-580	13	3	1																			1									
2	Ε/17	λακκ.	590-580	8+1*	1	1																												
3	ΚΚ/108	πυρὰ	590-580	1																														
4	Λ/9	ἐγχ.	580		3			4	2																									
5	Ε/8α	λ. ἀναβ.	580	1																							1							
6	ΚΚ/73	λ. ἀναβ.	570											1																				
7	ΚΚ/106	ἐγχ.	570				1																											
8	ΚΚ/122	λ. ἀναβ.	570																						1									
9	ΚΚ/2	πυρὰ	570																						1									
10	ΚΚ/121	λακκ.	570									1		1											1									
11	ΚΚ/62	πυρὰ	570								1;																							
12	ΚΚ/34	λ. ἀναβ.	570		1+1*									3													1						1	
13	ΚΚ/64	πυρὰ	570								1			3													8	3					
14	Β/64	πυρὰ	570											1												1								
15	ΚΚ/76	λακκ.	570-560											1													1							
16	ΚΚ/59	λ. ἀναβ.	570-560											1												1								
17	ΚΚ/75	πυρὰ	570-560																									1						
18	ΚΚ/120	πυρὰ	570-560											3													1							
19	ΚΚ/123	λακκ.	570-560											2																				
22	Ε/14	λ. ἀναβ.	570-560	1																1						2								
23	Μ/3	λ. ἀναβ.	560																	1													1	
24	Σ/51	λακκ(;)	560								2				1			5																
24Α	ΚΚ/60	λ. ἀναβ.	560																														1	
25	Ε/9β	λακκ.	560-550	1																												2		
26	ΚΚ/77	λ. ἀναβ.	550		3μικκ																						1		2					
27	ΚΚ/119	λακκ.	550	1						1				2⊕							1													
28	Σ/8	κεραμ.	550-540																	4														
29	Σ/4	πήλ. λάρν.	550-540													3				1		13							1					
30	Σ/9	λ. ἀναβ.	550-540																					1						1				
31	Μ/1	πήλ. κιβωτ.	550-540													2													1					
32	ΚΚ/70		550-540								1																							
32Α	ΚΚ/61	πήλ. λάρν.	550-540													1																		
33	Ε/16	πήλ. λάρν.	550-540	1												5													2					
34	Ε/15	λ. ἀναβ.	550-540													5						4												
35	ΚΚ/135	πυρὰ	τέλους 6ου																														1	
		ΣΥΝΟΛΟ		28	9+3 μικκ.	2	1	–	4	3	5	–	1	18	1	16	–	5	–	7	1	17	–	1	2	6	1	12	4	6	1	2	4	–

Γενικὸ Σύνολο 160 Τεχνικῆς Α 156 Τεχνικῆς Β 4

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Οἱ ἀριθμοὶ δηλώνουν τὴν Ὁμάδα (π.χ. 2 = Ὁμάδα 2).
Α = ἱππεῖς.
Β = ἵπποι.

* = δηλώνει τὴν ἐξηρημένη κεφαλὴ στοὺς μελαμβαφεῖς ἵππους.
⊕ = δηλώνει τὴν ὕπαρξη ἰδεογραμμάτων.
; = δυσδιάκριτος ὁ τύπος λόγω φθορῶν.

ΠΠ 3

ΣΑΝΙΔΟΣΧΗΜΑ ΕΙΔΩΛΙΑ ΤΑΝΑΓΡΑΣ

α/α	Ταφος	Τυπος ταφου	Χρονο-λογια	ΤΕΧΝΙΚΗΣ Α														ΤΕΧΝΙΚΗΣ Β			
				ΟΜΑΔΕΣ														ΣΥΝΘΕΤΑ			ΠΛΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ
				1	1Α	2	2Α	3*	4	4Α	5	5Α	6	7	7Α	8	9	9Α	Σανιδόσχημα		Ἀρχέγονα κυλινδρικοῦ κορμοῦ	
																			ἱστάμενα	ἔνθρονα		ἱστάμενα
1	Ε/8β	λ. ἀναβ.	590-580			1	2															
2	Ε/17	λακκ.	590-580						4											1		
3	ΚΚ/108	πυρὰ	580	1		1																
5	Ε/8α	λ. ἀναβ.	580								2											
6	ΚΚ/73	λ. ἀναβ.	570							1												
11	ΚΚ/62	πυρὰ	570						2													
12	ΚΚ/34	λ. ἀναβ.	570	1										1								
13	ΚΚ/64	πυρὰ	570					1						1					1		1	
14	Β/64	πυρὰ	570											1								1
16	ΚΚ/59	λ. ἀναβ.	570-560										1									
17	ΚΚ/75	πυρὰ	570-560		1			1					1									
20	Ε/11	πήλ. λάρν.	570-560								2											
22	Ε/14	λ. ἀναβ.	570-560											2								1
23	Μ/3	λ. ἀναβ.	560									1	3									
24	Σ/51	λακκ(;)	560										1									
25	Ε/9β	λακκ.	560-550												1							
27	ΚΚ/119	λακκ.	550									2				3						
28	Σ/8	κεραμ.	550-540											1								
29	Σ/4	πήλ. λάρν.	550-540														1	1				
30	Σ/9	λ. ἀναβ.	550-540														1	1				
31	Μ/1	πήλ. κιβωτ.	550-540													1						
33	Ε/16	πήλ. λάρν.	550-540													1						
34	Ε/15	λ. ἀναβ.	550-540													3	3	11				1
Σύνολο				2	1	2	2	2	6	1	4	3	6	6	1	8	5	13	1	1	1	3

Γενικό σύνολο 68. Τεχνικῆς Α 62.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: * ἀρχέγονα κυλινδρικοῦ κορμοῦ.

ΠΠ 4

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΠΠ 1

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ 1976-1977						ΤΑΦΟΙ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ 1989			
α/α	Ταφος	α/α	Ταφος	α/α	Ταφος	α/α	Ταφος	α/α	Ταφος
41	Α/58	20	Ε/11	31	Μ/1	9	ΚΚ/2	26	ΚΚ/77
67	Α/62	22	Ε/14	23	Μ/3	52	ΚΚ/23	39	ΚΚ/100
73	Α/71	35	Ε/15	29	Σ/4	12	ΚΚ/34	74	ΚΚ/105
62	Β/5	34	Ε/16	28	Σ/8	16	ΚΚ/59	7	ΚΚ/106
65	Β/16	2	Ε/17	30	Σ/9	24Α	ΚΚ/60	3	ΚΚ/108
45	Β/19	66	Η/9	40	Σ/17	33	ΚΚ/61	27	ΚΚ/119
64	Β/50	60	Ι/1	24	Σ/51	11	ΚΚ/62	18	ΚΚ/120
63	Β/53	57	Ι/4	71	Σ/85	21	ΚΚ/63	10	ΚΚ/121
14	Β/64	70	Ι/5	50	Τ/1	13	ΚΚ/64	8	ΚΚ/122
38	Β/69	42	Ι/8	54	Τ/5	32	ΚΚ/70	19	ΚΚ/123
68	Β/70	56	Ι/17	53	Τ/7	6	ΚΚ/73	36	ΚΚ/134
44	Γ/8	58	Ι/19	47	Τ/8	17	ΚΚ/75	37	ΚΚ/135
49	Ε/2	46	Ι/20	48	Τ/16	15	ΚΚ/76		
51	Ε/5	61	Ι/23	59	Τ/19				
5	Ε/8α	55	Ι/34	43	Τ/23				
1	Ε/8β	69	Ι/35	72	Τ/24				
25	Ε/9β	4	Λ/9	75	Τ/29				

ΠΠ 5

ΤΥΠΟΙ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ

	Λακκοειδεις		Λακκ. Ανασ.		Εγχυτρισμοι		Πηλ. λαρν.	Πυρα		Κεραμοσκεπεις			Λιθ. σαρκ.		Πηλ. σαρκ.	Πηλ. κιβωτ.	Πωρ. κιβωτ.	Λιθ. πλακων	Αβεβαιου τυπου	Συνολο
					1 ἀγγεῖο	δίδυμοι				Συνήθεις		ἡμικυκλ.								
Τομέας	ἐνήλ.	π.	ἐνήλ.	π.	π.	π.	νηπίου	ἐνήλ.	π.	ἐνήλ.	π	τύπου	ἐνήλ.	π.				π.		
Α	20	1	20		1			2		23	4	3					3		2	79
Β	20	2	10		3			16		4	1	1	2		3		22		2	86
Γ	5		2				1	1					3				1	1		14
Δ			2					4		4		3					4			17
Ε	1		7				3	3		3						1			1	19
Ζ	1		1							2		1								5
Η	4		3					3				1				1	15		1	28
Θ										2										2
Ι	5		5		2			2		11	6	2	1		1	1	2			38
Κ													1				1			2
Λ					4	2		4		1										11
Μ			1					1								1				3
Ν	2							1	1				1							5
Π	1					1											2			4
Ρ										1		1					1			3
Σ	25	5	22				2	20	1	19	3	3			2	1	13			116
Τ	20	2	15		3		2	24		11	2				3	5	14		1	102
ΚΚ/1989	27	1	19	2	2	1	8	18	4	18	3	2	6	1	2		21			135
ΕΑΒ/1990							2	5		5	1						3			16
Γεν. Σύνολο	131	11	107	2	15	4	18	104	6	104	20	17	14	1	11	10	102	1	7	685
Σύνολο Παιδικῶν		11		2	15	4	18		6		20			1				1		78

Οἱ παιδικοὶ τάφοι συνιστοῦν τὸ 11.38% τοῦ συνόλου.

ΠΡΩΙΜΟΙ ΑΡΧΑΪΚΟΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ

Α. ΜΕΣΟΚΟΡΙΝΘΙΑΚΗ ΚΕΡΑΜΙΚΗ								
α/α	Ταφος	Χρονολ.	Σχημα αγγειου	Αρ. Ευρ.	σελ.	πιν.	Εργαστηριο ἢ Ομαδα	Ζωγραφος
2	E/17	590-580	ἐπίπεδος ἀρύβαλλος	4516	161	33.1-2	Ὁμάδα Χιμαίρας	Otterlo
1	E/8β	590-580	σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι	5017	154	18.1<α>, 4<β>		Περικεφαλαιῶν Τανάγρας E/8β.
	»	»	»	5015	154	18.1<β>, 4<γ>		»
	»	»	»	5016	154	18.1<γ>, 2		»
	»	»	»	4960	154	18.1<δ>, 3		»
1	E/8β	590-580	»	4959	155	20.3-4		Κριῶν Τανάγρας E/8β
	»	»	»	5013	155	20.5-6		»
	»	»	»	5014	155	20.1-2		»
2	E/17	»	»	4621	158	28.4		»
1	E/8β	590-580	»	5004	153	16.1<β>, 3	ἐργ. ΑΓΑΝΟ ΑΓΑΠΩ	Τανάγρας E/17 (πρώην ζ. Λαγοῦ)
	»	»	»	5041	153	16.1<γ>	»	»
	»	»	»	4976	153	16.1<δ>, 4	»	»
2	E/17	»	»	4580	157	25.1	»	»
	»	590-580	»	4578	157	25.2	»	ἀναπόδοτος σὲ ζωγράφο
	»	»	»	4572	157	25.3	»	»
1	E/8β	»	»	5002	153	15.3<α>	»	»
	»	»	»	5003	152 κἑ.	16.1<α>, 2	»	»
6	KK/73	570	»	17823	172	49.1-4	Ὁμάδα Liebieghaus	Τανάγρας KK/73
13	KK/64	»	»	14849	180	62.3		τεχνοτρ. ζ. Κυνηγιοῦ Ἀγριοχοίρου
	»	»	»	14850	180 κ.ἑ.	63.1-4		»
24A	I/15	570-560	»	6040	σημ. 52		Ἐμπεδοκλέους	
	»	»	»	6016	σημ. 52		»	
Β. ΑΤΤΙΚΗ ΚΕΡΑΜΙΚΗ (β′ τρίτο 6ου αἰ.)								
11	KK/62	570	ἀμφορίσκος	21823	175	–		τοῦ Πόλου
13	KK/64	570-560	λεκάνη	24317	180	–	»	
22	E/14	570-560	μικρὴ λεκάνη	5096	16 σημ. 53, σελ. 180	72.1		»
35	E/15	550-540	λήκυθος τύπου Δημανείρας	4828	16, 211	100.1	Ὁμάδα τοῦ Μελανοῦ Λαιμοῦ	–

ZUSAMMENFASSUNG

Einleitung

Die hier vorgelegte Monographie ist in vier Teile untergliedert: *Teil I*, mit dem Titel «Grabungsbefunde», Ἀνασκαφικά, enthält drei Kapitel. Im Kapitel 1 (S. 3–24) werden die Grabungsbefunde analysiert, in Auswahl historische Faktoren zu Tanagra präsentiert und mit Hilfe von Vergleichen die Unterschiede zwischen den Koroplasten-Werkstätten in Tanagra und Akraiphia betont. Im Kapitel 2 (S. 25-46) werden 23 Grabinschriften vorgelegt und die Graffiti besprochen, die eine hinreichend große Zahl spätarchaischer schwarzgefirnißter Kantharoi trugen, Weihgaben im Heiligtum des Herakles. Im Kapitel 3 wird der generelle topographische Plan der Ausgrabung im Gebiet der Anlage der Firma «Ἑλληνικὴ Ἀεροπορικὴ Βιομηχανία [EAB], «Griechischer Flugzeugbau» (S. 47 σχέδ. 1) erklärt und überblicksartig, nach Grabungsabschnitten unterteilt, alle freigelegten Gräber beschrieben (S. 48-112); es folgt die Erklärung des Planes der Ausgrabung im Jahr 1989 auf dem Gebiet der Fabrik der Firma Coca Cola (griech. Κόκα Κόλα) (S. 112 f. σχέδ. 46-49), die überblicksartige Beschreibung der Gräber K/1-K/135 (S. 113-128) und die Darstellung der kleinen Ausgrabung im Juli 1990 auf dem Gebiet der EAB (S. 128 ff.) sowie die überblicksartige Beschreibung der dort aufgedeckten sechzehn Gräber (EAB 1990 Grab 1-16). Das Kapitel schließt mit der komprimierten Auflistung aller Gräber nach Typus und nach Grabungsschnitt (S. 131-133) und mit der detaillierten Erklärung der Tabelle 5 (ΠΠ 5 S. 134-136) in Zusammenhang mit den Generalplänen der Ausgrabungen im Gelände der EAB (σχέδ. 1) und der Firma Coca Cola (σχέδ. 46-49) ab.

Teil II, mit dem Titel «Die archaischen Terrakotten», «Τὰ ἀρχαϊκὰ εἰδώλια», ist nach einer kleinen Einleitung in drei unterschiedlich lange Kapitel untergliedert: Im kurzen Kapitel 1 (S. 139-143) werden die generellen Charakteristika der Reiter- und Pferdeterrakotten analysiert, aufgrund deren sie in Gruppen einzuordnen sind. Die grundsätzlichen Merkmale der einzelnen Brettidole, aufgrund deren auch sie in Gruppen unterteilt werden können, enthält Kapitel 2, das ebenfalls nur wenige Seiten lang ist (S. 143-147). Im Hauptkapitel, Kapitel 3 (S. 148-214), werden in chronologischer Reihenfolge die Gräber aufgelistet, die die schon erwähnten archaischen Terrakottawerke enthielten (Gräber 1-37), sowie die Terrakotten selbst und ihr Kontext beschrieben.

In *Teil III* (S. 217-255) sind in chronologischer Reihenfolge die Gräber der klassischen und hellenistischen Zeit mit ihren Beigaben aufgelistet (Gräber 38-75).

In *Teil IV* (S. 259-263) werden das monumentale Bauwerk im Grabungsschnitt Y und ein

Teil eines Hauses römischer Zeit mit einem wasserundurchlässigen Bereich (Zisterne?) im Grabungsschnitt Y kurz beschrieben.

Teil I

«GRABUNGSBEFUNDE», ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑ

Kapitel 1, Grabungsbefunde und historische Faktoren

Alte und neue Ausgrabungen (S. 3-18)

Die etwa 460 Gräber, die in den Jahren 1976/77 in einem großen Teil der ausgedehnten antiken Nekropole der Stadt Tanagra ausgegraben wurden, damit dort eine Anlage der Firma «Griechischer Flugzeugbau» eingerichtet werden konnte (EAB σχέδ. 1), aber auch die 135 Gräber (hier mit KK bezeichnet; zu ihrem topographischen Plan s. σχέδ. 46-49. Zu den Grundrissen vieler einzelner Gräber s. σχέδ. 46. 47. 50-57), die 1989 in dem nach Süden angrenzenden Gelände untersucht wurden (an dieser Stelle wollte die Gesellschaft Coca Cola ihre Fabrik errichten), sind vom Beginn der mittelkorinthischen Periode (590 v. Chr. Taf. 9-43) bis zum Ende der hellenistischen Zeit (Taf. 141, 3. 5; 142, 3), einige sogar bis in die frühe Kaiserzeit (Taf. 142, 6) zu datieren. Trotz der umfangreichen Tätigkeit der Raubgräber in Tanagra konnte eine Reihe nicht ausgeplünderter Gräber freigelegt werden, von denen die reichsten chronologisch in das erste und zweite Drittel des 6. Jhs. und in das letzte Drittel des 5. Jhs. v. Chr. einzuordnen sind. Beraubt wurden dagegen fast alle Poros-Kistengräber hellenistischer Zeit (beispielhaft seien die Tafeln 155-158 und die Zeichnungen σχέδ. 8-10, 16, 29, 40, 45 angeführt), die die berühmten Tanagrafiguren enthielten (Taf. 143, 1-4). Das ausgedehnte Gelände der EAB (σχέδ. 1) wurde in Grabungsabschnitte unterteilt, und jedes Grab erhielt als Kennbuchstaben den entsprechenden Buchstaben des griechischen Alphabets, z. B. E/17, T/16.

(In Anm. 2 wird ausführlich die Tätigkeit der Raubgräber in den beiden Jahren 1872 und 1873, während der 10000 Gräber in Tanagra zerstört wurden, und das drastische Eingreifen der Archäologischen Gesellschaft zu Athen beschrieben, die jahrelang die Nekropole untersuchen ließ, zu Beginn durch den Direktor im Antikendienst (Ephoros) Panajotis Stamatakis, danach durch den Professor an der Athener Universität Christos Tsountas und den Ephoros Nikolaos Pappadakis. Letzterer grub 152 Gräber aus und legte einen ausführlichen Bericht in den Praktika (*Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας*) 1911 vor. Ebenfalls in Anm. 2 werden die Ausgrabungen der Verf. in Dilesi erwähnt sowie der Text einer großen Inschrift des 2. Jhs. v. Chr. (ἀγωνοθέτου ἀπολογία, Taf. 145, 1-2) analysiert, die von der Verf. 1992 entdeckt wurde und in der der Name ΔΗΛΙΟΝ vorkommt, der die Identifizierung der heutigen Sommerfrische mit dem Ankerplatz des antiken Tanagra erlaubt. In Anm. 11 werden Details der Stadt Tanagra in frühhellenistischer Zeit vorgelegt, wie sie der Periheget Herakleides Pontikos (fr. 1, 8-10) beschreibt.)

Typologie der Gräber in Tanagra im Vergleich mit derjenigen der Gräber in Akraiphia (S. 8-11)

Die luxuriösesten der Poros-Kistengräber hellenistischer Zeit, die in wenigen Fällen sogar Fragmente von Wandfresken ausweisen (Taf. 138, 1-2), fanden sich in monumentalen Grabbezirken reicher Familien (Taf. 141, 1; 154, 1. 3 σχέδ. 8. 11) zu beiden Seiten antiker Straßen, die zwischen 3,5 und 4 Metern breit sein konnten (σχέδ. 7 [τομ. Β]. 27 [τομ. Η]. 35-37 [τομ. Σ]. 42-44 [τομ. Τ]). Auch die Gräber des 6. und 5. Jhs. flankierten Straßen.

Außer den Poros-Kistengräbern (Taf. 155-158) kommen in Tanagra als Typen Schachtgräber und ziegelgedeckte Gräber in verschiedenen Varianten vor. Schachtgräber sind charakteristisch für das 6. Jh. (Taf. 36, 1; 53, 1-3), tauchen aber häufig auch im 5. Jh. v. Chr. auf, dann freilich fast ohne Ausnahme mit einer *in-situ*-Brandbestattung in ihrem Inneren. Während in Akraiphia die Brandbestattungen erst gegen Ende des 6. Jhs. erscheinen, sind sie in Tanagra schon seit dem zweiten Viertel desselben Jhs. zu finden. In vielen Schacht- und Poros-Kistengräbern war der Tote in einem Holzsarkophag oder auf einer hölzernen Bahre bestattet.

Wie in Akraiphia, sind auch in Tanagra die ziegelgedeckten Gräber schon um die Mitte des 6. Jhs. (Taf. 85, 1-2) bekannt und halten sich bis ins 5. (Taf. 147, 1-4; 152, 1) und ins 4. Jh. Im letzten Viertel des 4. Jhs. erscheint ein neuer Typus der ziegelgedeckten Gräber, unbekannt in den Nekropolen Akraiphias und des antiken Levadeia – offenbar auch des antiken Mykalessos (Rhitsona). Die gewölbte Form der Tonziegel führte uns dazu, diesen Gräbertypus als «keramischen, halbzylindrischen», «πήλινος ἡμικυλινδρικός» (Taf. 3, 1; 132, 4; 134, 1; 142, 1; 153, 2. 3. 4) zu bezeichnen.

Außer den angeführten drei Haupttypen treten in Tanagra auch seltenere Typen auf. Im zweiten Viertel des 6. Jhs. gibt es, parallel zu den Schachtgräbern, auch Pithosbestattungen, vor allem für Kinder und Säuglinge. Üblicherweise wird der Verstorbene in einem Pithos bzw. einer Amphora bestattet, in Einzelfällen auch in zwei unterschiedlich großen Gefäßen, die an der Mündung zusammengefügt wurden (Taf. 146, 2 σχέδ. 35 [Π/4]). Seit dem zweiten Drittel desselben Jhs. erscheinen tönerne Larnakes für die Bestattungen von Säuglingen, oval (Taf. 2, 7-8; 87, 1) oder rechteckig (Taf. 68, 1). Die ovalen Larnakes setzen sich auch in der ersten Hälfte des 5. Jhs. fort (Taf. 146, 4). Zu Beginn des 5. Jhs. ist für Erwachsene zum ersten Mal der Typus des Sarkophags festzustellen, aus Ton mit flachem Deckel (Taf. 110, 1) oder monolithisch, aus Kalkstein bzw. Poros, rechteckig mit dünner Wandung und Deckplatten (Taf. 103, 1; 105, 1-2; 150, 4; 151, 1. 2 σχέδ. 32, 8 u. a.). Ein seltenerer Grabtypus, der aber relativ häufig während des 4. Jhs. in der Nekropole des antiken Levadeia vorkommt, nämlich das Kistengrab mit dünnen Tonplatten als Boden, als senkrechte Wandungen und als Abdeckung (Taf. 108, 1; 149, 4; 150, 2. 3).

(In den Anm. 22-35 sind fallweise Beispiele aller dieser Grabtypen in den Nekropolen von Tanagra, Akraiphia, Agia Eleousa und Livadia zusammengetragen.)

Vasen, Terrakotta-Statuetten, Bronzeobjekte, Kleinfunde aus Gräbern in Tanagra im Vergleich mit entsprechenden Funden aus den Gräbern in Akraiphia (S. 12–14)

Weil die böotischen Vasen aus Tanagra des 6. bis 4. Jhs., schwarzgefirnißt, solche der Kategorie der böotischen Vogelschalen oder die Gefäße mit Anthemienschmuck der Jahre um 440 und später, aus den entsprechenden lokalen Werkstätten stammen, weisen sie mehr oder weniger große Abweichungen von vergleichbaren Gefäßen aus der Nekropole von Akraiphia auf. Als Beispiele, für die es in Akraiphia überhaupt keine Entsprechungen gibt, mögen die Kantharoi aus Tanagra vom Ende des 5. Jhs., aber auch des 4. Jhs. mit ihrem hohen Fuß und seinem nur angedeuteten Diskos dienen, der die Standfestigkeit des Gefäßes stark einschränkt (Taf. 128, 2), aber auch die ebenfalls eigenartigen, unproportioniert hohen Karchesia aus dem hellenistischen Grab B/5.

Unterschiede in der Typologie bemerkt man auch bei den Terrakotten der beiden Nekropolen, besonders bei denjenigen der Technik A, da auch sie aus zwei verschiedenartigen lokalen Werkstätten, aber auch zwei Städten stammen, die ungleiche Größe aufwiesen und in ihrer politischen wie sozialen Bedeutung stark differierten. Die Formulierung dieser Unterschiede in der Typologie der Reiter und der Brettidole beider Werkstätten und die parallele Publikation eines Teils des Kontextes derjenigen Gräber in Tanagra, die diese Terrakotten enthielten, bildet den Inhalt des größten Teils der hier vorgelegten Monographie.

In den Gräbern von Tanagra kommen die reichen bronzenen und (selteneren) silbernen Schmuckstücke nicht vor, die Bronzebeschläge von Holzkästchen mit gehämmerten Darstellungen von Menschen, Tieren aus der Familie der Rinder, Sphingen, Gorgoneia in Medaillons und anderen, die als Beigaben in vielen archaischen Gräbern Akraiphias zu finden waren.

(Auf S. 13 f. Anm. 44-48 werden fallweise Beispiele bronzener Beigaben aus Gräbern in Akraiphia sowie seltener Objekte, die sich in Gräbern Tanagras erhalten hatten, vorgestellt.)

Geometrische und früharchaische Zeit (S. 14-15)

Das vollständige Fehlen von Funden aus geometrischer Zeit in den Gräbern Tanagras bestätigt, was Plutarch (Eth. Nikom. 299 c–e) schreibt, daß nämlich Tanagra zu Beginn seiner Geschichte aus unterschiedlichen Siedlungen bestand. Die älteste Erwähnung der Stadt findet sich auf Dachziegeln mit dem offiziellen Stempel „Tanagra" der Jahre um 700 v. Chr.

Terrakottawerkstatt der „Trauernden" aus Tanagra (ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΘΡΗΝΩΔΩΝ ΤΑΝΑΓΡΑΣ) (S. 15-16)

Es wird versucht, die drei großen Statuetten von „Trauernden" mit scheibengedrehtem Rumpf, die in der Grube E/8 (Taf. 7-8) gefunden wurden, zusammen mit den wenigen ver-

gleichbaren Stücken unbekannten Fundorts, einer lokalen Werkstatt zuzuschreiben, die den im Titel angeführten Namen erhielt.

GRÜNDUNG VON HERAKLEIA AM PONTOS (ΠΟΝΤΟΗΡΑΚΛΕΙΑ, ΗΡΑΚΛΕΙΑ ΕΠΙ ΠΟΝΤΩ) (S. 16)

Über die frühe Geschichte der Stadt Tanagra sind in den antiken Schriftquellen keinerlei Nachrichten erhalten. Daß aber die ältesten Gräber der Stadt, diejenigen der mittelkorinthischen Epoche, mit ausgesprochen reichen Beigaben versehen sind, zeigt, daß Tanagra schon damals Reichtum und eine gewisse Macht hatte. Später, 559 v. Chr., errichtete die Stadt zusammen mit Megara im Bereich des Schwarzen Meeres die Stadt Herakleia. Die Existenz eines Kultes des Herakles in Tanagra selbst wird durch die Funde vieler Graffiti mit den Wörtern ἱερὸς und Ἡρακλέους bewiesen (s. oben S. 31 ff. Kap. 2 Χαράγματα Nr. 1-4. 16. 20-31). Tanagra nahm an der Gründung des ersten κοινὸν τῶν Βοιωτῶν teil.

ARCHAISCHE KOROPLASTENWERKSTÄTTEN IN TANAGRA UND AKRAIPHIA (S. 18-24)

Die meisten der böotischen Terrakotten der ersten Hälfte des 6. Jhs. v. Chr. gehören der Technik A an. Seit Beginn der mittelkorinthischen Periode, und parallel zum Fortbestehen der Technik A, wird auch die Technik B (polychrome Technik) eingesetzt, die die ganze zweite Jahrhunderthälfte hindurch bestehen bleibt.

a. Reiter und Pferde (S. 19-23)

In Tanagra gibt es eine große Anzahl an schlanken, schwarzgefirnißten Terrakotten, vor allem Reitern, aber auch Pferden, von denen jeweils mehrere in Gräbern der Periode 590/570 niedergelegt worden waren. Im zweiten Drittel desselben Jahrhunderts werden - wiederum mehrere - hellgrundige Stücke derselben oder auch zweier verschiedener Gruppen beigegeben. In den Gräbern Akraiphias der Jahre zwischen 590 und 570 fehlen die für Tanagra charakteristischen schlanken schwarzgefirnißten Reiter völlig. Die ganz wenigen schwarzgefirnißten Stücke, die gefunden wurden, sind Pferde, die sich auch durch ihre viel gedrungeneren Formen von denen Tanagras unterscheiden.

Im nachfolgenden Text, der durch die Anmerkungen 66-73 ergänzt wird, sind alle Gruppen von Reitern und Pferden der Technik A in Tanagra (Gruppen 1-13. s. oben Teil II Kap. 1, Tabelle 2) zusammengestellt und es wird betont, welche der Gruppen auch in Akraiphia oder Rhitsona vorkommen.

Die Terrakotta eines Reiters der Taf. 6, 1-2 gehört der Technik B an. In Akraiphia sind die Terrakotten der Technik B zahlreich. Die lokale Koroplastenwerkstatt produzierte dort schon seit dem Ende des ersten Viertels des Jahrhunderts außer Brettidolen auch Pferde unterschiedlicher Typen, am charakteristischsten und weitest verbreiteten die zur Stirnmähnengruppe gehörigen. (Die Anm. 84-94 verweisen auf Terrakotten dieser unterschiedlichen Typen von Pferden und anderer Gruppen der Technik B der Werkstatt von Akraiphia.)

b. Brettidole (S. 23-24)

Die Brettidole in der Technik A aus Tanagra unterscheiden sich ebenfalls von denjenigen Akraiphias. Die tanagräischen Terrakottastatuetten wurden in chronologischer Reihenfolge in neun Gruppen unterteilt, von denen sechs auch Idole mit bestimmten Varianten aufweisen (s. oben Teil II Kap. 2 Tabelle 3).

Schon zu Beginn der mittelkorinthischen Periode erscheinen in Tanagra die ersten Brettidole in der Technik B, die wenig später eindrucksvolle Statuetten wie die Polosträgerin des Grabes E/14 (Taf. 70.1) hervorbringt. Das frühe Brettidol einer thronenden Frau bzw. Göttin, das aus dem Grab E/17 stammt (Taf. 41.1-2), gehört der Untergruppe der Zwitterbildungen (σύνθετα) an. (Zur gleichzeitigen Produktion in Akraiphia – und fallweise auch in Rhitsona – s. S. 23 f. Anm. 95-101.)

Kapitel 2, Grabinschriften und Graffiti

a. Grabinschriften (S. 25-30)

Alle tanagräischen Grabstelen sind aus grauschwarzem, hartem Stein gefertigt. Ihre Abmessungen sind klein, und sie tragen den Namen der Verstorbenen im Nominativ. Sie gehören dem Typus der Würfelstelen an (*cippus sepulcralis*), außer den beiden Stelen 1 und 2 (S. 26 f.), die eine einfache Giebelbekrönung aufweisen.

b. Graffiti (S. 31-46)

Die meisten Graffiti stammen aus der archaischen Reinigungsgrube (s. oben S. 17 Anm. 57-58). Alphabet und Dialekt sind, bis auf ganz wenige Ausnahmen, böotisch.

Kapitel 3, Beschreibung aller Gräber nach Grabungsschnitten (S. 48-136) (s. hier S. 271).

Die Gräber werden überblicksartig und nach Schnitten unterteilt besprochen (S. 48-130). Es folgt die Auflistung aller Gräber nach Typus und Grabungsschnitt (S. 131-133) sowie die analytische Erklärung der Tabelle 5 (ΠΠ 5) (S. 134-136).

Teil II

DIE TERRAKOTTEN ARCHAISCHER ZEIT (S. 139-213)

Nach einer kurzen Einleitung (S. 139) werden zunächst die Tonstatuetten besprochen. Von den 228 hier vorgelegten Terrakotten gehören nur zehn der Technik B an. Alle übrigen, begründet auch durch ihre frühe Entstehung, sind in der Technik A gebildet. In den beiden ersten Kapiteln wird versucht, die Objekte (in Kapitel 1 die Reiter und Pferde [S. 139-142 Tabelle 2], in Kapitel 2 die Brettidole [S. 143-147 Tabelle 3]) in chronologischer

Reihe einfachen Gruppen zuzuordnen, und zwar aufgrund einzelner, charakteristischer Züge, die allen ihren jeweiligen Gliedern gemeinsam sind. Für die Formulierung streng zu unterscheidender Typen fehlen die Kriterien. Kapitel 3 bietet einen beschreibenden Katalog aller archaischen Gräber, die Terrakottastatuetten enthielten, und ihres Kontextes (S. 148-213 Tabelle 1, laufende Nr. 1-37).

Teil III

GRÄBER KLASSISCHER UND HELLENISTISCHER ZEIT MIT IHREN BEIGABEN (laufende Nr. 38-75 S. 217-255)

Die hier besprochenen Gräber schließen sich in ihrer Zählung an die der archaischen an (Teil II Kapitel 3). Der Katalog enthält in chronologischer Reihe Gräber unterschiedlicher Typen, die entweder von typologischem Interesse sind oder charakteristische Beigaben enthielten, einige unter ihnen (T/16, E/2, E/5, B/69, KK/100) sehr reich ausgestattet.

Teil IV

BAUWERKE (S. 259-262)

Einleitung (S. 259)

Präsentiert werden die monumentalen Fundamente aus kompakten Porosblöcken eines großen Baues des 4. Jhs. oder der hellenistischen Zeit im Grabungsschnitt O und ein Teil eines Gebäudes römischer Zeit im Grabungsschnitt Y, das einen mit Bodenplatten und wasserundurchlässigem Mörtel versehenen Raum (Zisterne ?) enthielt.

Der monumentale Bau (S. 259-262)

Dieser Bau, 44,60 m lang und 16,65 m am nördlichen Ende, 12,15 m am südlichen Ende breit, mit einer Gesamtfläche von 670 m^2, ist in sechs Räume unterteilt (I-VI), von denen die ersten vier relativ klein sind und sich an der schmalen Südseite des Gebäudes befinden (Plan 60-63). In den tieferen Schichten des Raums I fanden sich die schon erwähnten Tausende von Scherben, vor allem von Kantharoi des ausgehenden 6. Jhs. v. Chr. (s. oben S. 10 Anm. 17-19). Daß auf einigen der Scherben Graffiti (S. 25 ff. Nr. 1-63), teilweise mit den Wörtern ἱερὸς und Ἡρακλέους, vorkommen, ist offenbar darauf zurückzuführen, daß dieser kompakte Scherbenfund, der als Füllmaterial für den Boden des sehr viel späteren monumentalen Baues diente, aus der Reinigungsgrube eines archaischen Herakles-Heiligtums hierher transportiert wurde.

Das Mauerwerk läßt eine Datierung in das vierte Jahrhundert oder in hellenistische Zeit vorschlagen. Die Funktion dieses großen Gebäudes bleibt völlig unbekannt. Man könnte sich den Bau als Teil eines spezialisierten Kaufmarktes vorstellen, als Halle mit größeren und kleineren Räumen, in denen Objekte verkauft, vielleicht sogar hergestellt werden konnten, die unmittelbar mit den Bestattungssitten zusammenhingen, wie etwa Vasen, Terrakotten,

Beigaben aus Bronze oder Glaspaste, sepulkrale Kränze, Holzkästchen oder -sarkophage, Grabstelen und anderes.

Der Bau römischer Zeit mit Zisterne (?) im Grabungsschnitt Y (S. 262)

Etwa 120 m westlich des monumentalen Gebäudes im Schnitt O und rund 200 m östlich des Schnittes A wurde im Schnitt Y der nordwestliche Teil eines Baues mit Mauern aus unregelmäßigen Steinen und Mörtel, der für die römische Zeit charakteristischen Mauertechnik, aufgedeckt (Plan 64). Der Bau ist auf eine Länge von 5.52 m und eine Breite von 3.90 m erhalten geblieben. Im westlichen Teil befindet sich ein ummauerter Raum, dessen Boden mit quadratischen Tonplatten (0.60×0.60 m) versehen ist, die vertiefte, sich in der Mitte schneidende, gerade oder wellenförmige diagonale Linien aufweisen. Diese Platten sind in einer feinen, wasserundurchlässigen Estrichschicht verlegt. Die Estrichschicht bildet den oberen Abschluß einer rund 12 cm dicken Steinpackung.

Mit der – mit großer Kenntnis und Sorgfalt aufgetragenen – wasserundurchlässigen Schicht war aller Wahrscheinlichkeit nach ein Sammelbecken für Wasser ausgestattet, also für ein Element, das für die Funktion der Nekropole wertvoll war.

ΓΕΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ἀγῶνες μουσικοὶ καὶ γυμνικοί (*Δήλια*) σημ. 2
ἀγωνοθέτης, λογοδοσία -ου σημ. 2
ἀγγεῖα (530-430 π.Χ.) 5 σημ. 7· ἀσυνήθη 18
ἀγνύθα 14, 116 (ΚΚ/25), 108, 218 (Τ/66)
Ἁγ. Ἐλεοῦσα Πυρίου Θηβῶν: «δίδυμοι» τάφοι 10 σημ. 29· εἰδώλια 20 σημ. 69· μελαμβαφὴς ἵππος μὲ ἐξηρημένη κεφαλὴ 177· κορινθ. ἀρύβαλλοι 171· λακωνικὸς ἀρύβαλλος 151
Ἀγανὼ βλ. Ἐργαστήριον -οῦς
ἀγκυλωτὸς σταυρὸς ἐπὶ σανιδοσχήμων 198 (ΚΚ/119), 208 (Ε/15)
ἀγριόχοιρος 78 (Ι/3), 84 (Ν/3), 92 (Σ/49), 99 (Σ/99), 102 (Σ/περισυλ.) 102 (Τ/9), 107 κἑ. (Τ/61), 127 (ΚΚ/128), 129 (ΕΑΒ 1990 τ. 5), 220 (Β/69, τρία εἰδώλια)
ἀεραγωγός, κόγχη 8 σημ. 23· ὀπὴ ταναγραιῶν (μικρή, ὠοειδὴς) 255 (ΚΚ/105)
ἀέτωμα στήλης μὲ φυτικὸ διάκοσμο, βλ. λογοδοσία
Ἀθηνᾶ, εἰδώλιο ἔνθρονης -ᾶς 16 σημ. 55, 72 κἑ. (Ε/12), 87 (Σ/18), 119 (ΚΚ/49, τρία εἰδώλια), 213 (ΚΚ/134, πέντε εἰδώλια), 219 (Β/69)
Ἀθηναϊκὴ Ἀγορὰ 241
Αἶμων, κύκλος -ος
Αἴγινα σημ. 51
Αἴγυπτος, ἐμπορικὲς σχέσεις σημ. 2, καλλιτεχνικὲς ἐπιδράσεις 228 (Τ/16)
Ἀκραιφία. Στήλη Μνασιθείου, ἔργον Φιλούργου (τοῦ ἐργαστηρίου Ἐνδοίου - Φιλούργου), Andreiomenou, *AM* 115, 2000.
Τάφοι: Μεσογεωμετρικοὶ 14 σημ. 49. Ἀρχαϊκῶν, κλασικῶν καὶ ἑλληνιστικῶν χρόνων. *Τυπολογία*: Λακκοειδεῖς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ καλυπτήριες 8 σημ. 22· ἀβαθεῖς λακκοειδεῖς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πρωτογενὴ πυρά (κατὰ χώραν) 9 σημ. 24 (ἐμφανίζονται μόλις στὸ τέλος τοῦ 6ου αἰ.). Παιδικοὶ κεραμοσκεπεῖς μὲ κεραμίδα στὸν πυθμένα (560 π.Χ.) 9 σημ. 25· κεραμοσκεπεῖς ἡμικυλινδρικοῦ τύπου (ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία καὶ τὴν Λεβάδειαν). Ἐγχυτρισμοὶ σὲ δύο ἀγγεῖα («δίδυμοι» τάφοι) 10 σημ. 29· πήλινες λάρνακες νηπίου 11 σημ. 30· πήλινες σαρκοφάγοι ἐνήλικος (ἀπουσιάζουν ἐπίσης) 11 σημ. 32. Μονολιθικὲς σαρκοφάγοι, καθὼς καὶ πώρινοι κιβωτιόσχημοι, μεμονωμένοι καὶ μὴ ἐντὸς οἰκογενειακῶν περιβόλων 6 σημ. 14-15. Τάφοι μητέρας καὶ νεογέννητου στὸ ἴδιο ὄρυγμα (ΜΑΚ/VIII, ΜΑΚ/IX, 560 π.Χ.) 117. Δὲν ὑπάρχουν ταφικὲς ὁδοί. Βλ. ὀργάνωση νεκροταφείου.
Ἀγγεῖα: Ἐπείσακτα 12 σημ. 40. Ἀττικὰ 16 σημ. 53-54, 190 (Ζ. τοῦ Πόλου), 7 σημ. 17 (σκύφοι μὲ γοργόνεια). Βοιωτικὰ ἀγγεῖα 6ου-4ου αἰ. 12 σημ. 41. Μελαμβαφὴ 17· τεχνικῆς Six 18· κυπελλίδια 169. Δυσπλασίες ἀγγείων ἐσκεμμένες (12 σημ. 42) δὲν ἀπαντοῦν στὴν Ἀκραιφία. Βλ. ἑλληνιστικὰ ἀγγεῖα Ἀκραιφίας (πρώιμα). Ἀγγεῖα τῆς Κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ 17: Τάξεως Ι (ἐπιχωριάζουν στὴν Ἀκραιφία), Τάξεως ΙΙ (ἐλάχιστα ὑπάρχουν στὴν Ἀκραιφία) 11 σημ. 34 (ὅπου καὶ βιβλιογραφία), 12 σημ. 41, 191, 211 κἑ., Τάξεως ΙΙΙ 17 σημ. 57, 212. Ἀνθεμωτὰ 17 σημ. 56. Ἀρύβαλλοι μὲ σειρὰ ὁπλιτῶν 152· Ζ. Τανάγρας Ε/17 (ΚΟΛ/121) 157. Ἀρύβαλλοι μὲ παράσταση σὲ σκιαγραφία 181. *Κοροπλαστική:* Ἐργαστήρια -ῆς 12 κἑ. σημ. 43, 18 κἑ. σημ. 64, 22 κἑ. σημ. 84-96, 139. Τεχνικὴ Α. *Ἵπποι* μελαμβαφεῖς 19 κἑ. σημ. 66, 68 μελαμβαφὴς κριὸς 20 σημ. 66. Ἵπποι φωτεινοῦ βάθους τοῦ τεχνίτου τῶν Πλοχμῶν 20 σημ. 67 (ὅλες οἱ ὁμάδες ἱππέων φωτεινοῦ βάθους τῆς Τανάγρας λείπουν ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία, 20 σημ. 70-72· ἐπίσης καὶ οἱ μεγάλες *σειρὲς* ἱππέων, [μελαμβαφῶν καὶ φωτεινοῦ βάθους] 19).
Σανιδόσχημα: Ραδινὰ μὲ πλαστικοὺς ταινιόσχημους πλοκάμους 23 σημ. 96, καθὼς καὶ τῆς Ὁμάδας τοῦ Κρωβύλου 23 σημ. 95 (ΨΥΧ/29, ἀρχῶν β΄ τετ.). (Ὅλες οἱ ὁμάδες σανιδοσχήμων τεχνικῆς Α τῆς Τανάγρας ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία, 23 κἑ. σημ. 95-96· μόνο τὰ ἀρχέγονα ἀπαντοῦν καὶ στὰ δύο ἐργαστήρια, καθὼς καὶ στὴ Ριτσώνα 179 [ΚΚ/64].) Ἐμφάνιση τῆς Τεχνικῆς Β (ΨΥΧ/29, σ. 180) 24 σημ. 97. Ὅλα τὰ εἰδώλιά της χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν πυκνὴ διαγράμμισή τους μὲ ἐρυθρὸ καὶ μελανὸ καὶ ἐνίοτε μὲ κίτρινο χρῶμα 23 σημ. 89-94. *Ἵπποι* 21 σημ. 74, 22, σημ. 84. Τύποι ἵππων καὶ τεχνίτες τους 176. Ἵπποι μὲ λοφίο (Forelock) 22 σημ. 85· μὲ ἀσπιδοφόρον ἀναβάτην 23 σημ. 87· ἵπποι σὲ δίφρο 23 σημ. 88, 92·

σύμπλεγμα ἱππέων 23 σημ. 93· ἱπποπαλεκτρύων 23 σημ. 94.
Σανιδοσχήμων τυπολογία 23 σημ. 90. Μὲ πλαστικὸ πρόσωπο 24 σημ. 98· ἔνθρονες θεές (580/570) 164 κἑ. *Διάφορα:* Πτηνὰ ἐπὶ δακτυλίου 23 σημ. 91· κριός, μοσχαράκι 23 σημ. 94· Ἀθηνᾶς ἔνθρονα εἰδώλια (ἀφθονοῦν) 16 σημ. 55. Γυναικεῖες προτομές (σπανίζουν) 221. Ἐργαστήρια μεταλλοτεχνίας. *Χαλκά:* κοσμήματα 13 σημ. 44· ἐπενδύσεις κιβωτιδίων μὲ σφυρήλατες παραστάσεις 13 σημ. 46· κάτοπτρο μὲ χειρολαβὴ ὀστέινης ἐπένδυσης 13 σημ. 47· διπλὴ χαλκὴ περόνη μὲ τὸ ἀσφαλιστήριο κάλυμμά της 222 (ΚΟΛ/450)· πλαταγὴ ἢ πλαταγὼν 212. Νεκρικὰ στεφάνια 251 (Β/16). Ἀργυρά: κοσμήματα 13 σημ. 45. Σιδηρά: μαχαίρια, στλεγγίδες 7 σημ. 18. *Βιβλιογραφία Ἀκραιφίας* 12 σημ. 40, 14 σημ. 49, Παράρτημα σ. XXII.
ἀλάβαστρο ἀλαβάστρινο 14, 218 (Β/69)
ἀλάβαστρα ἀπιόσχημα μὲ ἀντωπὰ ζῶα ἢ πτηνὰ 83 (Λ/11)· βλ. μεσοκορινθιακὰ
Ἁλαὶ Λοκρίδος 221
ἀλφάβητο («the alphabet Vase») 226 (Β19)
Ἀμείβοντες, Ὁμάδα Ἐναλλήλων -όντων 225, ἀνάλυση τῶν χαρακτηριστικῶν της 231 κἑ.
ἀμελοῦς κατασκευῆς εἰδώλια· τελευταῖο στάδιο εἰδωλίων τεχνικῆς Α 24 (Σ/4, Σ/9, Ε/15)
ἀμμοκονία χρωματιστὴ 6 σημ. 14
ἀμφορίσκος: μεσοκορινθιακὸς ἰδιόμορφος 161 (Ε/17)· SOS156 (Ε//17), 206 (Ε/16)
ἀνάμειξη κτερισμάτων 8 σημ. 21 (Μ/3, Σ/51)
ἀνασκαφὲς Τανάγρας: παλαιές, νέες 3 κἑ. σημ. 1-3. παλαιές (χίλιες ἐπιτύμβιες στῆλες) σημ. 37
ἀνθεμωτὰ ἀγγεῖα: 12 σημ. 41. Κύλικα μὲ ἕξι προτομὲς σὲ περίγραμμα 239 (ἄπαξ Ε/2)· πυξίδες: 227 (Ι/20), 230 κἑ. (Τ/16) (σπάνιες στὴ Βοιωτία, ὅπου ἐπικρατοῦν οἱ κύλικες)· σκύφοι 226 κἑ. (Ι/20), 230 (Τ/16)· – μὲ μορφὲς σὲ σκιαγραφία 230 κἑ. (Τ/16)
ἀνθεμωτὸς σταυρὸς 151 (Ε/8β), 157 κἑ. (Ε/17)
ἀντωπὲς μορφὲς σὲ ἀρύβαλλο, βλ. χελιδονίσματα
ἅπαξ: 194 (δύο ἵπποι, Σ/51)· 78 (Ι/7, πήλινη σαρκοφάγος, περικλειόμενη ἀπὸ ὁριζόντιες ἐπάλληλες πλάκες)· 239 (Ε/2, βλ. ἀνθεμωτὴ κύλικα)
ἀποθέτης βοιωτικῶν ἀρχαϊκῶν κανθάρων 7 σημ. 17-19, 16, 17 σημ. 57-58, 260
ἀποθηκευτικὸς χῶρος 262
Ἀπόλλων -ος ἱερὸν στὸ Δήλιον σημ. 2
ἀργολιθοδομῆς τοῖχοι 260 κἑ.
ἀργυρὰ κοσμήματα 13 σημ. 45
Ἀριστοφάνης 14 (μυρηρὰ λήκυθος, Ἀπόσπ. 205)
ἁρματηλάτης, εἰδώλιο 71 (Ε/4)
ἁρμοκάλυπτρο 262
ἁρπαγὴ τῆς Εὐρώπης (;), εἰδώλιο 239 (Τ/1)
ἀρύβαλλοι: μὲ τετράφυλλο, στάδιον ἀκμῆς 151 (Ε/8β), 155 (Ε/17), 172 (ΚΚ/73, Ὁμάδα Liebieghaus), 170 (Λ/9. Κανεὶς – μὲ τετράφυλλο). Τυποποιημένοι, ἀλλὰ καλῆς ἀκόμη ποιότητας 189 (Ε/14, τοῦ 560), 211. Κοινοί, τυποποιημένοι 207, 211 (Ε/15, τοῦ 550/540). Οἱ ἀρύβαλλοι καὶ ἄλλα κορινθιακὰ ἀγγεῖα τοῦ α΄ ἡμίσεος τοῦ 6ου αἰ. κατακλύζουν τὴ Βοιωτία (σ. 15, 16 σημ. 52, 18)· σχεδὸν ἀνύπαρκτα στὴν Ἐρέτρια. (Βλ. Ἀνδρειωμένου, Συχνότης κορινθιακῆς κεραμεικῆς.)
ἀρχαϊκὰ χαλκὰ κοσμήματα 13 σημ. 46 (ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὴν Τάναγραν)
ἀρχαιοκαπήλων διεθνὲς δίκτυο 5 σημ. 10
Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας παρέμβαση σημ. 2, ἀνασκαφὲς 229 (Τ/16)
ἀρχαῖες πηγὲς διὰ Τάναγραν σημ. 51
ἀρχέγονα εἰδώλια (primitif) 179 (ΚΚ/64, δύο), 184 (ΚΚ/75). Βλ. Ἀκραιφία, Κοροπλαστικὴ
ἀσκός, βλ. bucchero
ἀσπιδοφόροι ἐπὶ ἀρυβάλλων 152 (Ε/8β), 157 (Ε/17)
ἀσταθεῖς κάνθαροι 12 σημ. 42, 104 (Τ/33), 241 (Ε/5), 243 (Τ/5, Σ/5). Βλ. καὶ ἰδιομορφία ἐργαστηρίου.
ἀστράγαλοι: φυσικοὶ 14 κἑ., σημ. 48, 66 (Γ/12)· -ων σακκουλάκι 239 (Τ/1)· χαλκὴ ράβδος μὲ -ο 7 σημ. 19
Ἀσωπία, 47
ἀτρακτοειδὲς μυροδοχεῖον 146 (Τ/19)
ἀττικὰ κεραμεικὰ ἐργαστήρια 16 σημ. 34, 53-54
ἀττικὸ ἐξάλειπτρο βλ. ἐξάλειπτρο
αὐγὸ πήλινο βλ. πήλινο αὐγὸ
αὐγοῦ κέλυφος 14, 85 (Ρ/2)
αὐτοκρατορικοὶ χρόνοι, μέσοι – – 5 σημ. 6

Βακχίς, εἰδώλιο ὀρχουμένης -ίδος 242 (Ε/5)
βαλανεῖον ἐν Δηλίῳ σημ. 2
βελόνη χάλκινη 50 (Α/32), 118 (ΚΚ/40)
βιβλιογραφία: Ἀκραιφίας 12 σημ. 40, 14 σημ. 49. Τανάγρας σημ. 51.
Βοιωτίας Ἱστορία 4 σημ. 2, 15 σημ. 51, 16. Γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Διαδόχων βλ. Gullath, Geschichte Boeotiens
BOIOTIKA. Andreiomenou, Böotien in der Zeit von 1050-800 v.Chr. Ἀπουσιάζει ἡ Τάναγρα.
βοιωτικὰ κεραμεικὰ ἐργαστήρια. Βλ. μελαμβαφὴ βοιωτικὰ
Βόννη 231
bucchero: ἀρύβαλλος 83 (Λ/8)· ἀσκὸς 18, 162 (Ε/17) (ἅπαξ)
βουκράνιον (ἐπὶ ἀρυβάλλου) 154 (Ε/8β)

βραχῶδες ἔξαρμα 259 κἑ. – ὑπέδαφος 259 κἑ.
βυζαντινοί (πρώιμοι χρόνοι) 262, βλ. πήλινο δισκάριο

Γάθων -ος, ἐπίγραμμα σημ. 43
γενειοφόρος κεφαλὴ ἐπὶ ἀρυβάλλου 154 (Ε/8β)
Γενικὴ Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων σημ. 2
Γεωμετρικὰ εὑρήματα (δὲν ἀπαντοῦν στὴν Τάναγρα) 14 σημ. 50
Γεωμετρικὴ περίοδος Τανάγρας (ἀνύπαρκτος) 14 σημ. 49
γλαῦκες σὲ ἀρύβαλλο 159 (Ε/17)
γονατιστὴ μορφὴ 154
Γοργόνειο 7 σημ. 17
γραπτὰ ἰδεογράμματα ἐπὶ ἱππέων (Brands) 199 (ΚΚ/119)
γραπτὲς ἐπιγραφὲς σὲ κορινθιακὰ ἀγγεῖα (dipinti, βιβλιογραφία) 181
«γουβωτοί», ἀντὶ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου 10
Γριμάδας λόφος σημ. 2, σ. 51
γυάλινα μυροδοχεῖα (μυρηρὰ) 13 κἑ. σημ. 48, σ. 14, 109 (Τ/73), 255 (Τ/29)
γυμνικοὶ ἀγῶνες (βλ. ἀγῶνες γυμνικοὶ)

Δαβάρας, Κ. 191 (Μ/3)
δανάκη χρυσή, σημ. 13, σ. 117 (ΚΚ/33)
δελφίνι, πλαστικὸ ἀγγεῖο 171 (Ε/8α)
Δηιάνειρα 16
Δήλεσι: ἀνασκαφὲς τῆς συγγραφέως σημ. 2, 262· ὀστέινες περόνες 14· γιὰ πρώτη φορὰ ταυτίζεται μὲ τὸ Δήλιον (Βλ. Ἀγωνοθέτου λογοδοσία)
Δήλια, ἀγῶνες μουσικοὶ καὶ γυμνικοὶ σημ. 2
Δήλιον σημ. 2, 262, – λουτρὰ δημόσια· στωικὸ οἰκοδόμημα· συγκρότημα ὑστερορρωμαϊκῶν χρόνων ἐμπορικοῦ καὶ ἐργαστηριακοῦ χαρακτήρα· ἐνεπίγραφος λογοδοσία ἀγωνοθέτου τοῦ β΄ ἡμίσεος 2ου αἰ. π.Χ. Βλ. Δήλεσι
Διόνυσος μὲ κάνθαρο καὶ θύρσο 240 (Τ/1). Βλ. κάνθαρος
διπλὴ ταφὴ (μητέρας καὶ νεογνοῦ) 117 (ΚΚ/33), 125 (ΚΚ/107, ΚΚ/106)
Ducrey, P. 4 σημ. 2
δυσερμήνευτη παράσταση: 154 (Ε/8β πίν. 17.4,6), 160 (Ε/17 πίν. 31.2), 180 κἑ. (ΚΚ/64 πίν. 63)
δυσπλασία μελαμβαφῶν ἀγγείων (κανθάρων, καρχεσίων), βλ. ἰδιομορφία
Δυτικῆς Κλιτύος 51 κἑ. (Α/49), 52 (Α/56), 245 κἑ. (Ι/19), 248 κἑ. (Β/53), 252 κἑ. (Α/62)
δαιδαλικὴ κόμη 15 (θρηνωδῶν, ὄρυγμα Ε/8)
δαίμων, βλ. πτερωτὸς δαίμων
δακτυλικὰ ἀποτυπώματα στὸν πηλό, 250 (Β/53)
διαγράμμιση εἰδωλίων, βλ. Ἀκραιφία, σανιδόσχημα τεχνικῆς Β
διάδημα ἐκ φθαρτῆς ὕλης 250 (Β/53)
διάστικτος ἱππεύς, βλ. παραλλαγὴ τοῦ Διαστίκτου
διάταξη τῶν τάφων ἑκατέρωθεν τῶν ὁδῶν 6 σημ. 16. Βλ. ὁδὸς ἀρχαία
διαφορὲς ἐργαστηρίων Τανάγρας καὶ Ἀκραιφίας 12 σημ. 41-43
δίδυμοι ἐγχυτρισμοὶ 10 σημ. 29, 131 (Λ/4, Λ/11, Π/4, ΚΚ/67)
δικτυωτὸ στὴ λαβὴ ἀρυβάλλου 172 (ΚΚ/73)
Δίπυλον 262

ΕΑΒ 3 σημ. 1, σ. 47
ἕβδομος αἰώνας (7ος π.Χ.), δὲν ὑπάρχουν εὑρήματα 14 κἑ. σημ. 50-51
ἐγκαυστικὴ ζωγραφικὴ Τανάγρας σημ. 11
ἐγχειρίδιο, σιδερένιο 49 (Α/15), 65 κἑ. (Γ/7)
ἐγχυτρισμός, ἑλληνιστικὸς 10, 55 (Β/1)
Ἐθνικὸ Μουσεῖο 21 σημ. 73, 163, 226 (Β/19) («the alphabet vase»)
εἰδώλια ἀρχαϊκὰ 18 κἑ. Σύνολον 228. Τεχνικῆς Α σημ. 62-63· Τεχνικῆς Β 19 σημ. 64, 24 σημ. 97-101. Βλ. καὶ ἀμελοῦς κατασκευῆς
ἔλλειψη προσωπικοῦ 5 σημ. 7
ἐκθέσεις παλαιῶν ἀνασκαφῶν στὰ *ΠΑΕ* σημ. 2
Ἑλληνικὴ Ἀεροπορικὴ Βιομηχανία (ΕΑΒ) 3 σημ. 1
ἑλληνιστικὰ ἀγγεῖα: Τανάγρας 5 σημ. 5, Ἀκραιφίας, Ἀνδρειωμένου, Πρώιμοι ἑλληνιστικοὶ τάφοι ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία
Ἐνδοίου ἐργαστήριον. Βλ. Ἀκραιφία, στήλη Μνασιθείου
ἐνεπίγραφα μνημεῖα σημ. 51
ἐνεπίγραφες ἐπιτύμβιες στῆλες 49
ἐνσφράγιστες κεραμίδες 10 σημ. 28, 14 σημ. 51
ἔντυπες, χιαστὶ τεμνόμενες ἐπὶ πλακῶν δαπέδου 262 (τομέας Υ).
ἐξάλειπτρο ἀττικό: πρωιμοτάτου σταδίου 190 (Ε/14)· ραδινῶν ἀναλογιῶν 11 σημ. 34, 218
ἐξάρτυση ὁπλίτου 211 (Ε/15)· βλ. Ὁμάδα Μελανοῦ Λαιμοῦ
ἐξάφυλλο, ἀρύβαλλοι μὲ – 188 κἑ. (Ε/14) (περίοδος ἀκμῆς τοῦ τύπου· διπλοῦ περιγράμματος φύλλα καὶ πολὺ ἰῶδες)
ἐξηρημένη κεφαλὴ μελαμβαφῶν ἵππων 163 (Ε/17), 177 (ΚΚ/34 μὲ βιβλιογραφία)
ἐπείσακτα: ἀγγεῖα 12 σημ. 39· ἀττικὰ – 16 σημ. 53-54
ἐπιγαμίες 29 ἀρ. 15
ἐπιγραφὴ (λογοδοσία) σημ. 2
ἐπιγραφὲς γραπτές (βλ. γραπτὲς ἐπιγραφὲς)

ἐπιδιόρθωση ἀγγείου 161 (Ε/17)
ἐπισφαλὴς χρονολόγηση βλ. χρονολόγηση
ἐπιτύμβιες στῆλες: καμία τῶν ἀρχαϊκῶν χρόνων ὅπως ἡ Στήλη Μνασιθείου. Γιὰ τὶς μετὰ τὸ 320 βλ. 11 κἑ. σημ. 36-38, 25 κἑ. σημ. 102-105. Ὄνομα στὴν Ὀνομαστικὴ 11 σημ. 36, 103· σὲ δεύτερη χρήση 11 σημ. 37 σ. 25 (Α/39, ΕΑΒ/1990 τ. 64)· χίλιες – τῶν παλαιῶν ἀνασκαφῶν σημ. 37
ἐπίχρυσα πήλινα φύλλα βλ. πήλινα ἐπίχρυσα φύλλα
ἐπίχρυσα πήλινα πτηνὰ βλ. πήλινα ἐπίχρυσα πτηνὰ
Ἐργαστήρια ἀνθεμωτῶν ἀγγείων Εὐβοίας 231
Ἐργαστήρια ἀνθεμωτῶν κυλίκων Τανάγρας. Βλ. ἀνθεμωτὰ ἀγγεῖα
Ἐργαστήρια κεραμίδων, βοιωτικὰ 10 σημ. 28, 14 σημ. 51
Ἐργαστήρια κοροπλαστικῆς Τανάγρας. Βλ. Τάναγρα
Ἐργαστήρια κοροπλαστικῆς Ἀκραιφίας. Βλ. Ἀκραιφία
Ἐργαστήρια μελαμβαφῶν ἀγγείων Ἀκραιφίας. Βλ. Ἀκραιφία
Ἐργαστήρια μελαμβαφῶν ἀγγείων Τανάγρας 12 σημ. 42
Ἐργαστήρια χαλκοτεχνίας Ἀκραιφίας. Βλ. Ἀκραιφία
Ἐργαστήριο Ἀγανοῦς 153
Ἐργαστήριο βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ Ἀκραιφίας. Βλ. Ἀκραιφία
Ἐργαστήριο Θρηνωδῶν Τάναγρας 15 κἑ., 148 (λάξευμα Ε/8)
Ἐργαστήριο σιδερένιων μαχαιριῶν Ἀκραιφίας. Βλ. Ἀκραιφία
Ἐρέτρια 5 σημ. 8, 191, 231, 236. Βιβλιογραφία -ας σ. Παράρτημα
Ἑρμαφρόδιτος (εἰδώλιον) 220 (Β/69)
Ἑρμῆς, Ζωγράφος τοῦ – 240 (Τ/1)
ἐρυθρόμορφος κωδωνόσχημος κρατήρας 240 (Τ/1)
EUBOICA σ. Παράρτημα . Ἡ Ἀκραιφία κατὰ τοὺς ὑποπρωτογεωμετρικοὺς χρόνους
εὔθραυστη πολυτέλεια 255 (Τ/29)
Εὐρώπη, ἁρπαγὴ τῆς -ης (;) 239 (Τ/1)
ἐφηλίδες χάλκινες 250 (Β/53)
εὐτραφὴς ἵππος μὲ ἀναβάτη τεχνικῆς Β, πίν. 6 (ΚΚ/60)

genre 221 κἑ. (Σ/17)· Πρβ. Winter, Typen 1 σ. 35.10 (ἐκ Τανάγρας)
Ζωγράφοι μεσοκορινθιακῶν ἀρυβάλλων. Βλ. ΠΠ6
Ζωγράφος τοῦ Ἐμπεδοκλέους 16 σημ. 52
Ζωγράφος τῶν Κριῶν Τανάγρας Ε/8β σ. 155 (Ε/8β), 158 (Ε/17)
Ζωγράφος Λαγοῦ 153 Ἐργαστηρίου Ἀγανοῦς
Ζωγράφος τοῦ Κυνηγιοῦ Ἀγριοχοίρου (Boar Hunt P.) 181 (ΚΚ/64)
Ζωγράφος τῶν Ὁπλιτῶν Ὄρους Holyoke (Mount Holyoke Warriors) 153
Ζωγράφος τοῦ Otterlo 161
Ζωγράφος τῶν Περικεφαλαιῶν Τανάγρας Ε/8β 154 (Ε/8β)
Ζωγράφος τοῦ Πόλου 16 σημ. 53, 175 (ΚΚ/62), 180 (ΚΚ/64), 189 (Ε/14)
Ζωγράφος Τανάγρας ΚΚ/73 (Ὁμάδας Liebieghaus) 172 (ΚΚ/73)

ἡγεμόνας καλυπτήρας 68 (Δ/10)
ἦθος (τῶν κατοίκων τῆς Τανάγρας) σημ. 11. Βλ. τιμὴ
ἡμικυλινδρικός, κεραμοσκεπὴς -οῦ τύπου 9 κἑ. σημ. 27
ἡμιτελής: ἱππέας 202 (Σ/4), κύλικα 236 (Τ/16)
Ἤπειρος, ἀρχαία οἰκία 250 (Β/53)
Ἡράκλεια ἐν Πόντῳ 16
Ἡρακλείδης (περιγραφὴ Τανάγρας) 5 σημ. 11
ἡράκλειον ἄμμα 229
Ἡρακλέους ἱερὸν 16 κἑ. σημ. 58, 31 κἑ.

Θεόδωρος, κεραμεὺς ἀνατολικῆς Βοιωτίας. Βλ. Τεισίας
Θεσμοφόριον Ἐρετρίας 191
Θεσσαλονίκη, Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο σημ. 13
Θήβα, Ἐργαστήριο Κοροπλαστικῆς 20 σημ. 69 (ἐξαγωγὲς μελαμβαφῶν στὴν Ἀκραιφία)· ὁδὸς πρὸς – 47
θήκη («γούβα») 10 σημ. 27· ἐπενδυμένη μὲ ξηρολιθιὰ 48 (Α/10)
Θρηνωδοί (βλ. Ἐργαστήριο Θρηνωδῶν).

Ἰαλυσσὸς 153
ἰατρικὰ ἐργαλεῖα, χάλκινα 13, 254 (Τ/24)
ἰδεογράμματα βλ. γραπτὰ ἰδεογράμματα
ἰδιομορφία ἐργαστηρίου: κοροπλαστικῆς βλ. οὐρά·
– – Τεισίου (βλ. λαβὴ καὶ σημ. 17)·
– – μελαμβαφῶν κανθάρων 4ου αἰ. 12 σημ. 42, 241 (Ε/5), 244 (Τ/5, Ι/34)
ἰδιόμορφος: ἀμφορίσκος (βλ. λέξη)
ἱερόν, βλ. Ἡρακλέους
ἴζημα 21 σημ. 74
Ἱππεῖς: ἡ Τάξη τῶν – σημ. 43· μελαμβαφεῖς – 162 κἑ. (Ε/8β), 165 κἑ. (Ε/17), 166 κἑ. Τεχνικὴ Six.
ἵπποι ἐπὶ ἀρυβάλλων 155 (Ε/8β), 158 (Ε/17)
Ἱστορία συνοπτικὴ Τανάγρας σημ. 51
ἰῶδες, ἄφθονη χρήση στοὺς ἱππεῖς Τάναγρα/Ὁμάδας 1 σ. 20 κἑ. (Ε/8β, Ε/17, ΚΚ/106) σημ. 73 καὶ στὰ σανιδόσχημα Τάναγρα/Ὁμάδας 1 σ. 23

Ἰωνίας ἐπιδράσεις στὸ ἐργαστήριο Θρηνωδῶν 15 κἑ., 148

καθημερινὲς ἀσχολίες (εἰδώλια genre) 221 κἑ. (Σ/17)
καθιστὸ ζῶο, εἰδώλιο 118 (ΚΚ/43)
κάλπη βλ. χαλκὰ
καλυπτήριες: λίθινες ἢ ξύλινες 8 σημ. 22· ἡμικυλινδρικὲς κεράμινες 9 κἑ. σημ. 27· ἀπὸ ἀνομοιογενὲς ὑλικὸ 11 σημ. 37, σ. 51
κανθαρίσκοι: μελαμβαφεῖς 190 (Ε/14). Ἐκπροσωποῦνται ἐπαρκῶς στὸ β΄ τέτ. τοῦ αἰώνα
κάνθαροι: ἀσταθεῖς (βλ. ἀσταθεῖς –) – μελαμβαφεῖς (ἀνύπαρκτοι στοὺς μέσους κορινθιακοὺς χρόνους· ἐμφανίζονται περὶ τὸ 570/560 [βλ. τοὺς πολλοὺς τοῦ ΚΚ/59 σ. 183 μὲ τὴ χαμηλὴ κωνικὴ βάση]· γιὰ τὰ μέσα τοῦ αἰώνα βλ. ἐκείνους τοῦ Ε/15, 211)· – μὲ πλαστικὸ διάκοσμο, βλ. λαβὴ
κάνθαρος ὡς σύμβολο τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ Ἡρακλέους 17 σημ. 58
κάνιστρο προσφορῶν 240 (Τ/1)
καρποί (σύκα, ἐλιὲς) σημ. 48
καρφιὰ σιδερένια 14 (Α/66, Β/17 καὶ ἄλλοι δώδεκα τάφοι), 114 (ΚΚ/13, ΚΚ/15), 115 (ΚΚ/17)
καρχέσια 49 (Α/23), 71 (Ε/6), 88 (Σ/27), 115 (ΚΚ/22), 247 (Β/5), (Ι/23)
καρχεσίων δυσπλασία 12 σημ. 42
κατὰ κώμας οἴκηση 14 σημ. 50 (ἔτι τῆς Ταναγρικῆς κατὰ κώμας οἰκουμένης, Πλουτ., *Ἠθ. Νικ.* 299 c-e)
Κατηγορία τῶν Ἀθηνῶν/581 11 σημ. 34
Κατηγορία τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνά. Κάνθαροι Τάξεως ΙΙΙ 17 σημ. 57. Γιὰ τὶς Τάξεις Ι καὶ ΙΙ βλ. Ἀκραιφία, ἀγγεῖα
Κατηγορία τῶν συνθέτων 24 σημ. 99-100
κατοικία, ἱστορία τῆς -ας 262
Κεραμεικὸς (Θρηνωδοὶ) 15, 148, 262
κεραμεύς: Βοιωτοὶ βλ. Raubitschek, Early boiotian Potters· – ἀνατολικῆς Βοιωτίας, βλ. Τεισίας· «δακτυλιὲς» 119 (ΚΚ/51)
κεραμίδες ἐνσφράγιστες (βλ. ἐνσφράγιστες κεραμίδες)
κεραμίδων στέγης ἐργαστήρια (βλ. ἐργαστήρια κεραμίδων στέγης)
κιονοστοιχία κεντρικὴ 261 (οἰκοδ. Τομέως Ο)
κιβωτίδια ξύλινα 13 σημ. 46
κίστες ξύλινες 13 σημ. 46
κλειδαριά, χάλκινο ἐπιστόμιο 13, 250 (Β/53)
κόγχη, βλ. ἀεραγωγὸς
κοῖλα θυράων 262
Κοινὸν τῶν Βοιωτῶν 16. Βλ. καὶ Roesch, Confédération béotienne
κοινωμάτια (ἐπὶ λαβῆς ξίφους) σημ. 18 σ. 63 (Β/67)
κοινωνικὴ διαστρωμάτωση 12 σημ. 43
Κόκα Κόλα (Ἐργοστάσιο 3Ε) σημ. 3, 112 κἑ.
Κόμμοδος σημ. 6
Κόρινθος: βόρειο νεκροταφεῖο 189 (ἀπουσιάζουν οἱ ἀρύβαλλοι μὲ πεντάφυλλο ἢ ἑξάφυλλο)· μεσοκορινθιακὲς οἰνοχοΐσκες κωνικοῦ κορμοῦ 169 (Λ/9)
κορινθιακὴ κεραμεική, συχνότης (ἄφθονη στὴ Βοιωτία, σχεδὸν ἀνύπαρκτη στὴν Ἐρέτρια), βλ. ἀρύβαλλοι
Κορίννα σημ. 51
Κορομάντζος, Ἐπαμ. 3 σημ. 2
κοροπλαστικὰ ἐργαστήρια Τανάγρας: Ἀρχαϊκὰ 18 κἑ. σημ. 62-65, 23 κἑ. σημ. 92-101. Βλ. καὶ πλόκαμοι ὁλόγλυφοι. Κλασικῶν χρόνων 12 σημ. 43, 72 κἑ., 90 (Σ/41), 105 (Τ/39)
κοσμήματα: χαλκά, 13 σημ. 44 (ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὴν Τάναγρα), ἀργυρά, χρυσὰ 13 σημ. 45
κοχλιάριο χάλκινο 116 (ΚΚ/27)
κρανία περισσότερα τοῦ ἑνὸς 9 (Β/17 [3], Ι/27[3], Β/18[6])
κριοὶ Ἀκραιφίας (εἰδώλια) 20 σημ. 66 (μελαμβαφής), 23 σημ. 94 (τεχν. Β)
κριὸς σὲ ἀρύβαλλο 155 (Ε/8β), 158 (Ε/17). Βλ. Ζωγράφος τῶν Κριῶν Τανάγρας
κριός, εἰδώλιο 87 (Σ/16) 119 (ΚΚ/49)
κρωβύλος 23 σημ. 95
κτερίσματα ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν 8 σημ. 23
κυβόλιθος (cippus sepulcralis) 26
Κύκλος Ζωγρ. Αἴμονος σημ. 34 σ. 221 (Σ/17), 223 (Τ/23).
κυδώνι πήλινο βλ. πήλινο κυδώνι
Κύλικες: μὲ Στεφάνι (ὑποομάδα) 237 (Τ/16), 239 (Ε/2) – βοιωτικὲς μὲ πτηνὰ Τάξεως Ι, βλ. Ἀκραιφία· Τάξεως ΙΙ 11 σημ. 34, 191 (ἐπιχωριάζουν στὴν Ριτσώνα καὶ στὴν Τάναγρα), Τάξεως ΙΙΙ 17 σημ. 57 – ταινιωτὲς ἢ ἀβαφεῖς 249 κἑ. (Β/53), 251 (Β/50), 93 (Σ/55), 104 (Τ/33), 129 (ΕΑΒ/1990 τ. 8)
κυλινδρικὴ ἐκβάθυνση, ἐξηρημένη 231 κἑ. (Τ/16)
κυνάριο, εἰδώλιο -ου 201 (Σ/8), 220 (Β/69)
κυνήγι ἀγρίων ζώων 189 (Ε/14)
κυπελλίδια μελαμβαφὴ (ἐμφανίζονται ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ) 149 (Ε/8β), 169 (Λ/9)
κωμαστὴς – σὲ ἀρύβαλλο 154 (Ε/8β), 160 (Ε/17)

λαβὴ σὲ μορφὴ ἀνθρώπου, βλ. Τεισίας
λάγηνος, 245 (Ι/19), 246 κἑ. (Ι/1, Ι/23), 252 κἑ. (Α/62, Β/70, Τ/24)· τεχνικὴ -ων 68 (Δ/10)
λακωνικὸ ἐργαστήριο ἀρυβάλλων 151 (Ε/8β)

λάρνακα πήλινη, νηπίου βλ. τυπολογία
λατρεῖες Βοιωτίας 16
Λεβάδεια σημ. 5, σ. 9 κἑ., 11 σημ. 35, 245 -ας ἡμισφαιρικὲς πυξίδες μὲ ἐπίχρισμα 52 (Α/53)
λέων εὐτραφής, τρεῖς ἀρύβαλλοι 156 κἑ. (Ε/8β)
λειτουργικὰ ἀγγεῖα, μὴ – – 12 σημ. 42: (241 [Ε/5], 244 [Ι/34], ἀσταθεῖς κάνθαροι), (247 κἑ. [Β/5] καρχέσια), (249 [Β/53] ἀβαφεῖς κύλικες).
λήκυθος τύπου Δηιανείρας 67 (Δ/7)
λιθόστρωτος -η ὑπόστρωση 262
λογοδοσία ἀγωνοθέτου, βλ. ἀγωνοθέτης
–ἐνεπίγραφος σημ. 2
Λοκρίδα σημ. 51
λοπάδα μόνωτη 241 (Ε/5)
λουτῆρες λίθινοι στὸ Δήλεσι σημ. 2
Λύσιππος 256 (ΚΚ/105)

μαγειρικὰ σκεύη 241
μαζικὴ παραγωγὴ ἀγγείων 12 σημ. 42
μαίανδρος ἐπὶ εἰδωλίων 192 (Μ/3), 193 (Σ/51)
μακεδονικοὶ τάφοι 6 σημ. 13
μαργαρίτα στὴ στεφάνη ἀρυβάλλου, βλ. στεφάνη
Ματθαίου, Ἄγγ. 31 σημ. 102
μάχαιρα 7 σημ. 18 (τεχνικὴ)
Μέγαρα 16
Μεγαρίδα 16
μεγαρικοὶ σκύφοι: 51 κἑ. (Α/47, Α/62 καὶ σ. 252), 253 (Β/70), 68 (Δ/11), 69 κἑ. (Δ/12, Δ/16), 76 (Η/21), 84 (Π/1), 85 (Ρ/2), 89 κἑ. (Σ/29, Σ/35, Σ/44, Σ/45)
Μεδεὼν 245, 249
μελαμβαφὴ βοιωτικὰ ἀγγεῖα 17 σημ. 56. Βλ. κάνθαρος, – κύπελλα 149 (Ε/8β), 169 (Λ/9)
Μελανοῦ Λαιμοῦ, βλ. Ὁμάδες ἀγγείων
μεσοκορινθιακός: -οἱ τάφοι 15· πλουσιότατα κτερισμένοι 16, 18. -ὸς ἀμφορίσκος 161 κἑ. (Ε/17). – ὧν ἀρυβάλλων ἀφθονία 15· – ἀλάβαστρα μὲ παράσταση (ἐλάχιστα) 15· μεγάλα – ἀλάβαστρα 18, 161 (Ε/17)· βλ. οἰνοχοΐσκη
μεσόμφαλος φιάλη: κορινθιακῆς Ι 195 (Ε/9β)· ρυθμοῦ πολυχρωμίας 247 (Β/5)
Μινώα Ἀμοργοῦ 224 (Γ/8)
μνημειῶδες οἰκοδόμημα 17, 259 κἑ. Χρήση του 261 κἑ.
μολύβδινος βλ. ψιμυθιοδοχεῖον -ον
μολυβδοχόηση 250 (Β/53)
μονομαχία, παράσταση -ας σὲ ἀρύβαλλο 180 (ΚΚ/64)
μοσχαράκια (εἰδώλια): Ἀκραιφίας 23 σημ. 94· Τανάγρας 78 (Ι/7), 94 (Σ/57) 111 (Τ/92, Τ/93)
Μουσεῖο Παύλου καὶ Ἀλεξάνδρας Καννελοπούλου. Γιὰ τὰ βοιωτικὰ ἀγγεῖα βλ. Maffre, Vases béotiens
μουσικὸς ἀγώνας βλ. ἀγῶνες μουσικοὶ
μυθολογικὴ σκηνὴ σὲ ἀρύβαλλο 180 (ΚΚ/64)
Μυκαλησσὸς σημ. 2 καὶ σ. 47: ὁδὸς πρὸς -ὸν μὲ τάφους ἑκατέρωθεν· τάφοι -οῦ
μυρηρόν (-ὰ λήκυθος, Ἀριστοφ. Ἀπόσπ. 205) 14, βλ. γυάλινα μυροδοχεῖα

Ναύπλιον, Μουσεῖο -ου 231, 233
νεκρικὰ στεφάνια 6 σημ. 13, 248 κἑ. (Β/53, Β/50, Β/16, Α/62)
νομισματικὴ κυκλοφορία στὴ Βοιωτία σημ. 2
νομισματοκοπία Τανάγρας, βλ. Τάναγρα, νόμισμα
νωπογραφία, στεφάνι ἐλιᾶς 6 σημ. 14, 247 (Β/5)

ξένοι, ταφέντες στὴν Τάναγρα 29 ἀρ. 15
ξίφος, σιδερένια λαβὴ μὲ κοινωμάτια βλ. κοινωμάτια.
ξύλινος: λάρνακα -η 172 (ΚΚ/73)· – κιβωτίδια σημ. 46· καλυπτῆριες -ες 8 σημ. 22· – ὀρόφωση 8 σημ. 22

ὁδὸς ἀρχαία 3 κἑ. σημ. 2, 10 σημ. 16, 47, 66 (Τομεὺς Δ, Α-Δ), 74 (Τομεὺς Η, Β-Ν), 85 (Τομεὺς Σ, Β-Ν), 102 (Τομεὺς Τ, Β-Ν). Σημασία τῆς ἀνεύρεσής τους 139. Βλ. διάταξη τῶν τάφων
οἰκία ἀρχαία, βλ. Ἤπειρος
οἰκογενειακοὶ περίβολοι βλ. περίβολοι
οἰκογενειακὸ λάξευμα: 1Α 51 (ταφὲς Α/46-Α/56), 2Α 54 (ταφές, Α/73-Α/78)
Οἰκονόμου, Ἀλεξ.: – Συλλογὴ 230 κἑ. (Τ/16), 255 (ΚΚ/105)
οἶνος Τανάγρας 5 σημ. 11
οἰνοχοΐσκη μεσοκορινθιακή, ὑψίλαιμος, κωνικοῦ κορμοῦ 169 (Λ/9). Βλ. στικτοὶ ρόδακες
Ὀλυμπία 163
Ὁμάδες ἀγγείων: Βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ καὶ Ἀθηνῶν 581 βλ. Κατηγορία. Ἐναλλήλων Ἀμειβόντων, βλ. Ἀμείβοντες. – Ποδοσφαίρας 211 (Ε/15)· Liebieghaus (Ζ. Τανάγρας ΚΚ/73, ἐπώνυμον) 172. Μελανοῦ Λαιμοῦ 211. Τῆς Χιμαίρας (Ζ. τοῦ Otterlo) 161
Ὁμάδα, εἰδωλίων: τῶν Ἀθυρμάτων (Τάναγρα/Ὁμάδα 13) 142· τοῦ Κρωβύλου 23 σημ. 95. -ες τεχνικῆς Α. Ἱππέων 19 κἑ. σημ. 65-71 σ. 139 κἑ. Ὁμάδες 1-13. Σανιδοσχήμων 23 σημ. 95-96, σ. 143 κἑ. Ὁμάδες 1-9 μὲ ἕξι παραλλαγὲς
ὁμαδικοὶ τάφοι, βλ. τυπολογία τάφων
ὀνομαστική, τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ στὴν -ὴ 11 σημ. 36 καὶ σημ. 103
ὀπές: μικρὲς στρογγυλὲς – ἀρχαίας ἐπιδιόρθωσης (καταδέσμων) 161 (Ε/17)· ἐπὶ μελαμβαφῶν εἰδωλίων (διέλευση χαλινοῦ ἢ χαλκοῦ ἀκοντίου κατὰ περί-

πτωση) 149, 165. Μεγάλες τοξοειδεῖς, διὰ τὸν καθαρισμὸν φρέατος 10 σημ. 27 (Α/48), 56 (Β/9)
ὁπλίτες σὲ μεγάλο ἀρύβαλλο 157 (Ε/17)
ὀργάνωση νεκροταφείου Τανάγρας 1 σημ. 2, 6 σημ. 15-16, 47, 112 κέ., 131 κέ., 134 κέ. βλ. ὁδὸς ἀρχαία. Γιὰ τὴν Ἀκραιφία βλ. Andreiomenou, Necropoles et sociétés
ὀρόφωση, ξύλινη 8 σημ. 22
Ὄρραον Ἠπείρου 250 (Β/53)
Ὀρχομενὸς σημ. 2
ὀστέινες περόνες 4 σημ. 2, 14, 123 (ΚΚ/86)
ὄστλιγγες ἑλισσόμενες («clubbed waves») 224 (Β/19), 231 (Τ/16), 248 (Β/53) (ἐπιβιώσεις)
ὄστρεον 14 (Β/1, Η/9), 246 (Ι/1)
Otterlo, Z. τοῦ – 161
οὐρά, ἐπὶ ἑνὸς τῶν σκελῶν ἵππου 170 κέ. (Ε/8α), 181 κέ. 183, 204 (ἰδιομορφία ἐργαστηρίου Τανάγρας)
ὀμφαλωτὲς ψῆφοι βλ. ὑαλόμαζα

παιδικοὶ τάφοι, βλ. τάφοι –
παιχνίδια νηπίων 142
πάκτωση χώρων ὑπὸ τὸ δάπεδον 260
Παππαδάκις, Ν.: 3 σημ. 2, 6 σημ. 14, σημ. 16, 8 σημ. 22, 10 κέ. σημ. 28, σημ. 29, σημ. 38, σελ. 26 σημ. 105 (24 ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές), σημ. 44 (παντελὴς ἔλλειψη μεταλλικῶν ἀντικειμένων), σημ. 46, σημ. 48 (κτερίσματα τῶν 152 τάφων τῶν ἀνασκαφῶν του), σημ. 59
παραλλαγή: τοῦ Διαστίκτου 178 (ΚΚ/64)· τῶν Ἰδεογραμμάτων 199 (ΚΚ/119)
παράσταση ἐπὶ ἀρυβάλλου σὲ σκιαγραφία 180 κέ. (δύο ΚΚ/64), 189 (Ε/44)
Παυσανίας 5 σημ. 6, 15 σημ. 51
πειόσχημος μονοκέραμος τάφος 90 (Σ/41), 113 (ΚΚ/5)
πεντάφυλλο, ἀρύβαλλοι μὲ – 189, 190, 196, 200, 204
περίβολοι οἰκογενειακοί, μνημειώδεις 6 σημ. 15
περίγραμμα, τεχνικὴ -ος 239
περικεφαλαία βλ. Ζωγράφος -ῶν
περόνη διπλή, χάλκινη 13, 222 (Α/58)
– χάλκινες 13, 66 (Γ/12)
– ὀστέινες, βλ. ὀστέινες περόνες
πέτασος 112 (Τ/102)
πήλινα ἐπίχρυσα: πτηνὰ ἀπὸ νεκρικὸ στεφάνι 252 (Β/16)· – – φύλλα, 6 σημ. 13, σ. 101 (Β/56), 249 κέ. (Β/53, Β/50, Β/16, Η/9, Α/62)
πήλινη λάρνακα νηπίου, βλ. λάρνακα νηπίου
πηλὸς εἰδωλίων τεχνικῆς Α 166 (Λ/9)
πήλινο: αὐγὸ 127 (ΚΚ/25)
– δισκάριο προσφορῶν 262
– κυδώνι 127 (ΚΚ/129)
– σφονδύλιο, κωνικό, γραπτὸ 218 (Β/69)
πίθηκος, εἰδώλιο 67 (Δ/7), 179 (ΚΚ/64). Βλ. Mc Dermott, Ape
πίλος ἀναβάτου ἵππου (πολυχρωμία) 213 (ΚΚ/135)
πινελιὲς παχιὲς σὲ ἱππάρια 179 (Ὁμάδα 11Α [ΚΚ/64])
πλακόστρωση πήλινη 262 (κτίσμα Τομέως Υ)
πλαστικὰ ἀγγεῖα: δελφίνι 171 (Ε/8α), προτομὴ γυναικὸς 228 (Τ/16), τῆς ὕστερης κλασικῆς περιόδου 228
πλαταγὴ ἢ πλαταγών 212 (ΚΚ/134)
πλόκαμοι ὁλόγλυφοι: ταινιόσχημοι πρόσθιοι 165 (ΚΚ/108)· κυκλικῆς διατομῆς καὶ ὀξείας ἀπόληξης (πέριξ τῆς κεφαλῆς, χαρακτηριστικὸ Ἐργαστηρίου Τανάγρας). Βλ. Winter, Typen 1 σ. 4.4, 8.7, 32.2, 33.1 (ὅλα ἀπὸ τὴν Τάναγρα) 177 (ΚΚ/34)
Πλούταρχος, Ἠθ. Νικομάχεια 14 σημ. 50
πλοῦτος, Τανάγρας 5 σημ. 11, – κτερισμάτων 5 σημ. 7-9
πλοχμός, τεχνίτης τῶν – ῶν βλ. Ἀκραιφία
πόλος κυλινδρικός, ὑψηλὸς 188 (Ε/14)
Πόλος, βλ. Ζ. τοῦ Πόλου
Πομπεῖον 262
Ποντοηράκλεια, 16
Προσωπογραφία ταναγραϊκὴ 15 σημ. 51
προτομὴ γυναικὸς 221 (Σ/17)
προτομὲς πήλινες 72 κέ. (τρεῖς προτομὲς τοῦ Ε/12)
προτομὲς σὲ περίγραμμα ἐπὶ ἀνθεμωτῆς κύλικας (Ε/2). Ἄπαξ 239
πτερωτὸς δαίμων 161 (Ε/17). Γιὰ τὴν ἑρμηνεία τῆς μορφῆς βλ. von Heland, A Corinthian Alabastron in Uppsala
Πτολεμαῖοι σημ. 2. Ἐμπορικὲς δραστηριότητες μὲ Αἴγυπτον σημ. 2
πτυκτὸ κάτοπτρο 254 (Σ/85, Τ/24)
πυξίδες ἀνθεμωτὲς 230 κέ. (Τ/16)
πώρινοι κιβωτιόσχημοι, χρονολογία 6 σημ. 14

ῥιγωτοὶ – ἱππεῖς 210 (ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία)
Ριτσώνα: 11 (κερ. ἡμικυλινδρ. τύπου, ἀπουσιάζουν)· 20 κέ. (Ἱππεῖς Τάναγρα/Ὁμάδας 1, μὲ πολὺ ἰῶδες, ἀπουσιάζουν. Ἐπίσης καὶ οἱ περισσότερες τῶν ἄλλων Ὁμάδων ἱππέων καὶ σανιδοσχήμων)· 15 (καμία Θρηνωδός)· 165 (ἔνθρονο σανιδόσχημο τῆς κατηγορίας τῶν συνθέτων [τάφος 145.99]). Σημ. 29 («δίδυμοι» τάφοι). Σελ. 20 σημ. 70-72, 206 (ριγωτοὶ ἱππεῖς), 177 (μελαμβαφεῖς, μὲ ἐξηρημένη κεφαλή), 21 (μικκύλοι ἵπποι), 22 σημ. 78 (ἱππεῖς τεχνικῆς Β), σημ. 83 (ἱππεῖς 500 π.Χ.), σημ. 34 (κύλικες τῆς Κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν μὲ πτηνὰ Τάξεως ΙΙ). Σελ. 241 (οἱ ἀσταθεῖς μελαμβαφεῖς κάνθαροι ἀπουσιάζουν)

ρόδακες βλ. στικτοὶ ρόδακες
ροδιακὰ ἐργαστήρια κοροπλαστικῆς· ἐπιρροές τους στὰ βοιωτικὰ 22

σακκουλάκι ἀστραγάλων 239 (Τ/1)
σανιδόσχημα μὲ πλαστικὸ πρόσωπο 24 σημ. 101
σαρκοφάγος μονολιθικὴ 66 (Γ/8, Γ/10, Γ/12)
σειρά: δύο -ὲς ἀγρίων ζώων ἐπὶ μεγάλου ἀρυβάλλου 18 (Ε/17)· – ὁπλιτῶν ἐπὶ ἀρυβάλλων 152 κἑ. (Ε/8β), 157 (Ε/17). Σειρὲς ἱππέων μελαμβαφῶν καὶ φωτεινοῦ βάθους 19 (λείπουν ἀπὸ τὴν Ἀκραιφία καὶ τὴ Ριτσώνα)
σειρήνα 161 (Ε/17). Βλ. Hofstetter, Sirenen
σιδερένια: ἀγκίστρι 13 (ΚΚ/13)· ἐγχειρίδιο 49 (Α/15), 65 κἑ. (Γ/7)· μαχαίρια 7 σημ. 18· ξίφος μὲ κοινωμάτια 63 (Β/67)· στρόφιγγες ξύλινης λάρνακας 172 (ΚΚ/73) (βλ. φέρετρον). Στλεγγίδες: 13, 57 (Β/17), 60 κἑ. (Β/52, Β/56, Β/65, Ε/1, Ε/6, Η/23, Ι/8), 89 (Σ/30), 104 (Τ/26), Τ/33), 122 (ΚΚ/78, ΚΚ/82), 125 κἑ. (ΚΚ/109, ΚΚ/129)
σιληνός, 70 (Ε/1)
Σίνδος 222
Six τεχνική, 18, 166 κἑ. (Λ/9)
σκελετὸς ἄθικτος 49
σκιάδιο Ταναγραίας 255 (ΚΚ/105)
σκίμπους, εἰδώλιον 90 κἑ. (Σ/41)
σκύλος βλ. κυνάριο
σκύφος ἀνθεμωτὸς 230 (Τ/16)
SOS βλ. ἀμφορίσκος (ἐμφανίζονται περὶ τὸ 590)
σπάνιο σχῆμα (ἀρυβαλλοειδὴς οἰνοχόη [Ι/15]) 195
σπειροειδὴς δακτύλιος 149 (Ε/8β), 156 (Ε/17), 83 (Λ/11)
Σταθάτου Ἐ. 21 σημ. 73, 163
Σταματάκης, Παν. 3 σημ. 2, 13 σημ. 45, 48
σταμνοπυξίδα Ἐρετρίας 231
στατιστικὴ ἀνάλυση κοσμημάτων ἀρυβάλλων 172 κἑ. (ΚΚ/73)
στερεοβάτης 260 κἑ.
στεφάνη ἀρυβάλλων: μὲ πολύφυλλο ρόδακα 156 (4 τοῦ Ε/8β), 169 (Λ/9)· μὲ μαργαρίτα 172 (ΚΚ/73), 177 (ΚΚ/34), 188 (Ε/14)
στεφάνι: ἐλιᾶς. Βλ. νωπογραφία· νεκρικὸν – 6 σημ. 13, 252 (Α/62) 256 (Β/16)
στικτοὶ ρόδακες μὲ ἐπίθετο χρῶμα ἐπὶ οἰνοχοΐσκης 169 (Λ/9)
στλεγγίδες: σιδερένιες, βλ. σιδερένιες στλεγγίδες· χάλκινες 13, 66 (Γ/12), 115 (ΚΚ/22) 123 (ΚΚ/89), 127 (ΚΚ/129)
στρόβιλος στὴ βάση ἀρυβάλλου 154 (Ε/8β)
στωικὸ οἰκοδόμημα Δηλίου σημ. 2 (μελετητὴς Χρ. Πιτερὸς)
σύληση τάφων 5 σημ. 10
Σύλλας 262
σύνθετα 143, 164 ἔνθρονη θεά (Ε/17), 179 ἀρχέγονο (ΚΚ/64)
συνοικισμὸς 14 σημ. 50
συντήρηση κτερισμάτων (δυσκολίες), σ. XIII Πρόλογος, 5 σημ. 7, 18 σημ. 61
σφαίρα πεπλατυσμένη, πήλινη, ἐπιχρισμένη 127 κἑ. (ΚΚ/129)
σφονδύλι γραπτὸ 14, 218 (Β/69), 191 (Μ/3)
σφράγισμα ἐπὶ κεραμίδας (πτηνὸν) 10 σημ. 28 (Σ/15)
σφυρήλατο δισκάριο 69 (Δ/16)
σφυρήλατες παραστάσεις 13 σημ. 46 (ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὴν Τάναγρα). Βλ. Ἀκραιφία
σχέσεις μεταξὺ τῶν βοιωτικῶν πόλεων σημ. 2

Τάναγρα: ἡ πόλη 5 σημ. 11, 14 σημ. 49-51· ἡ ἀκρόπολη μὲ τὰ ἱερά, οἰκιστικὴ ζώνη σημ. 6· σφραγίδα τῆς πόλης σὲ κεραμίδες 14 σημ. 51. Εὐημερία καὶ ἀσφάλεια τῆς πόλης 5 σημ. 11, 16· ἀρχαῖες πηγὲς καὶ Ἱστορία συνοπτικὴ σημ. 51· Ἱστορία 4ου-3ου αἰ. σημ. 11· ἐξωτερικὸ ἐμπόριο βλ. Πτολεμαῖοι· Προσωπογραφία σημ. 51· νεκροταφεῖα 3 κἑ. σημ. 1-9· ἀγγειοπλαστεῖα 6ου-4ου αἰ. 12 σημ. 41· ἐργαστήρια κοροπλαστικῆς, ἀρχαϊκῶν καὶ κλασικῶν χρόνων, βλ. κοροπλαστικὰ ἐργαστήρια· Ἐργαστήριο Θρηνωδῶν 15 κἑ., 148 (λάξευμα Ε/8). Ταναγραῖες 5 κἑ. σημ. 10, 12· Ταναγραία τάφου ΚΚ/105 σ. 255 κἑ. Ἡ μόνη βοιωτικὴ πόλη ποὺ κόβει νόμισμα ἐπὶ δύο αἰῶνες, ὡς τὸν Κόμμοδο σημ. 6
Ταναγρικὴ χώρα 14 κἑ. σημ. 51
Τάξη τῶν Ἱππέων σημ. 43
ταῦρος καὶ λέων σὲ ἀρύβαλλο 160 (Ε/17)
ταύτιση Δηλίου μὲ τὸ σημερινὸ Δήλεσι σημ. 2. Βλ. Δήλιον
τάφοι: χρονολόγηση 5 σημ. 4-9· διακεκριμένοι 8 σημ. 22, 18 σημ. 59, 136· παιδικοὶ 134 κἑ.· μεσοκορινθιακοὶ 15· ὑστερορρωμαϊκοί (τελείως ἀκτέριστοι) 3 κἑ. σημ. 2· δημοσιευόμενοι σὲ ἄλλη μελέτη τῆς συγγραφέως 217 κἑ.
Τειρεσίας, κεραμεὺς σημ. 17. Βλ. Crone, Teisias· Kilinski, Teisias and Theodoros
τεχνίτης τῶν Πλοχμῶν βλ. Ἀκραιφία, Κοροπλαστική.
τετράφυλλο, βλ. ἀρύβαλλοι μὲ –
τεχνική: – ἀρχαϊκῶν εἰδωλίων 18 κἑ. σημ. 62-64· περιγράμματος 172 (ΚΚ/73), 181 (ΚΚ/64), 239 (Ε/2). – Six 18
Τζάχου-Ἀλεξανδρῆ, Ὀ. 102 (Τομεὺς Τ)
τιάρα 228 (Τ/16)
τιμή, αἴσθημα περὶ δικαίου καὶ τιμῆς 5 σημ. 11. Βλ. ἦθος

τοξότης 181 (ΚΚ/64)
τοκετός, θανὴ κατὰ τὸν -όν 117 (ΚΚ/33), 125 (ΚΚ/106, ΚΚ/107)
τομεῖς τάφων 3 σημ. 1
τροχήλατα εἰδώλια βλ. Ἐργαστήριο Θρηνωδῶν
Τσούντας, Χρ. 3 σημ. 2, 11 σημ. 35
τυμβωρυχία δέκα χιλιάδων τάφων σημ. 2, σημ. 10
τυπολογία σανιδοσχήμων Ἀκραιφίας 23 σημ. 90
τυπολογία τάφων Τανάγρας (131-133): ἐγχυτρισμοὶ 10· «δίδυμοι» τάφοι 10 σημ. 29. Κεραμοσκεπεῖς: κοινοὶ 9 σημ. 25-26· ἡμικυλινδρικοὶ 9 κἑ. σημ. 27· μονοκέραμος 10 σημ. 28, 87 (Σ/15)· πειόσχημοι 90 (Σ/41), 113 (ΚΚ/5). Κιβωτιόσχημοι πήλινοι 11 σημ. 35· πώρινοι 5 κἑ. σημ. 10, 14-16. Λακκοειδεῖς 8 σημ. 22, 131. Λάρνακες πήλινες νηπίων, ὀρθογώνιες (11 σημ. 31, 72 [Ε/11], 131), ὠοειδεῖς (11 σημ. 30 [Σ/4], 66 [Γ/11], 73 [Ε/16]). Πυρὰ πρωτογενής (ἐμφανίζεται τὸ 580) 8 κἑ. σημ. 23-24 (ΚΚ/108, ΚΚ/64, Β/64 κἄ.). Σαρκοφάγοι: μονολιθικὲς 11 σημ. 33-34· πήλινες 11 σημ. 32. Ὁμαδικοὶ λακκοειδεῖς 9 (Β/18) (Β/17) (Ι/27), 131
Τύχη, θεὰ – 5 σημ. 5

ὑαλόμαζα, ὀφθαλμωτὲς ψῆφοι ἀπὸ -α 63 (Β/74), 66 (Γ/11, Γ/12) 218 (Β/69), 224 (Β/19)
ὑδατοστεγής: χῶρος 259, 262 (τομεὺς Υ), – κατασκευὴ 262 (τομεὺς Ξ)
ὑδατοσυλλέκτης 64 («Β/77»)
ὑδραυλικὸ κονίαμα (κορασάνι) 262 (τομεὺς Υ)
ὑδρόβιο πτηνὸ σφαιρικοῦ κορμοῦ 159 (Ε/17)
ὑπεράλληλοι τάφοι 9, 50 (Α/29)
ὑποομάδα Κύλικες μὲ Στεφάνι βλ. Κύλικες μὲ Στεφάνι
ὑψίποδες κάνθαροι μὲ ὑποτυπώδη δίσκο βάσης 60 κἑ. (Β/52), 116 (ΚΚ/24) κ.ἄ.
ὑψομετρικὲς καμπύλες βραχώδους ἐδάφους 259

φιάλη μεσόμφαλος 195 (Ε/9β), 247 (Β/5)
φιλοξενία, κατοίκων Τανάγρας σημ. 11
φέρετρον -ου: σανίδες 14, 172 (ΚΚ/73)· σιδερένια ἐλάσματα 14 (ΚΚ/101)· λαβὲς 14, 172 (ΚΚ/73)· στρόφιγγες 14, 172 (ΚΚ/73)
φορμίσκος, τεχν. πολυχρωμίας 212 (ΚΚ/134), 219 (Β/69)
φρέαρ, κεραμίδες -τος 10 σημ. 27 (Α/48), 56 (Β/9)
Φωκίδα σημ. 51

Χαλκίδα 29 ἀρ. 15, βιβλιογραφία -ας. βλ. Παράρτημα
Χαλκά: ἀρχαϊκὰ κοσμήματα (βλ. κοσμήματα –)· – οἱ δακτύλιοι σπειροειδεῖς 13 σημ. 44, 149 (Ε/8β), 156 (Ε/17), 83 (Λ/11) κ.ἄ. – οἱ δακτύλιοι ταινιόσχημοι 13· – ἐνώτιο 80 (Ι/29). Ἀντικείμενα – κλασικῶν καὶ ἑλληνιστικῶν χρόνων: ἄγκιστρο 13, 224 (Γ/8)· βελόνη 13 σημ. 48, 84 (Ν/5)· ἐφηλίδες καὶ καρφιὰ 250 (Β/53)· κάλπη 13 σημ. 45· κάτοπτρο πτυκτὸ 13, 254 (Σ/85)· κλειδαριᾶς ἐπιστόμιο 250 (Β/53)· κρίκοι 72 (Α/33). Περόνη, 90 (Σ/41), διπλὴ περόνη 13, 222 (Α/58). Πλακίδιο (τεταρτημόριο κύκλου) 85 (Ρ/2)· πυξιδούλα κυλινδρικὴ 8 σημ. 20. Ράβδος στρεπτὴ 85 (Ρ/2), μὲ ἀνάγλυφο ἀστράγαλο σημ. 19. Ρόδακας περίτμητος, χυτὸς 8 σημ. 20· σφηκωτῆρες 13, σημ. 44· χειρουργικὸ νυστέρι 8 σημ. 20, 13, 254 (Τ/24)
χαράγματα (graffiti) 16 κἑ. σημ. 58, 31 κἑ.
χειρουργικὰ ἐργαλεῖα 13 σημ. 48
χελιδονίσματα 160 (Ε/17)
χελώνα, – εἰδώλιον 94 (Σ/57)
Χίμαιρα βλ. Ὁμάδες ἀγγείων
χοιρίδιο βλ. ἀγριόχοιρος
χρονολόγηση: 4 κἑ. σημ. 4-6, 14 (κανένα εὕρημα παλαιότερο τοῦ 590 π.Χ.)· – ἐπισφαλὴς ἑλληνιστικῶν ἀγγείων 217
χρονολογία πώρινων κιβωτιοσχήμων 6 σημ. 4
χρυσὰ κοσμήματα 13 σημ. 45
χρυσὴ δανάκη, βλ. δανάκη χρυσὴ
χυτροειδεῖς πρόχοι, ἀβαφεῖς 245 (Ι/19)

ψευδοϊσόδομο σύστημα 261
ψιμυθιοδοχεῖον μολύβδινον σημ. 48
ΨΥΧ/29, βλ. Ἀκραιφία, Σανιδόσχημα Τεχνικῆς Α καὶ Β 180

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΡΧΑΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

Ἀγανὼ 153
ἀγαπῶ 153
Ἀγασίας, -ου ἄρχοντος ἐν Ὀρχομενῷ σημ. 2
ἀγωνοθέτης σημ. 2
[Ἀ]μυνία[ς] 33 ἀρ. 9
ἀπολογία ἀγωνοθέτου σημ. 2
[Ἀ;]ρέτων ἀν[έθεκεν;] 35 ἀρ. 15
Ἀριβανδεύς (;) 29 ἀρ. 15
Ἀριστοφάνης (Ἀπόσπ. 205) 13 σημ. 48
Ἀρίστων σημ. 2
ἄρχων σημ. 2
Γειλέας 25, 30 ἀρ. 21
Δα[μοσία;] 46 ἀρ. 73, 245 κἑ. (Τ/19)
Δάβυχος (κατασκευαστὴς κεραμίδων στέγης) σημ. 51
Δαμ[ὼ] ἢ Δάμ[ων] 27 ἀρ. 3
Δαμὼ 26 ἀρ. 1
Δάμων Ἀρίστωνος Ὀρχομένιος (ἀγωνοθέτης) σημ. 2
Δήλια, ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος σημ. 2
Δήλιον σημ. 2
Διο]νούσιος 29 κἑ. ἀρ. 16
Διοχαρῖνος 27 ἀρ. 4
Ἐνπορίον 43 ἀρ. 63 (Σ/57)
ἐπο]ίεσε[ν] 43 ἀρ. 62
Ἐργίας 37 ἀρ. 31
Ἐροτί[ον] 33 ἀρ. 8
Εὐδ[ία] 26 ἀρ. 1
Εὐτουχίνα 27 ἀρ. 5
Ἡρακλῆς: ἱερός (-ους) 36 κἑ. ἀρ. 20-39
Καπυνεὺς τὸρακλῖ 31 κἑ. ἀρ. 1
Τίρυς τὸρα[κλῖ] 32 ἀρ. 2
τὸρακλῖ: 32 ἀρ. 3-4, 35 ἀρ. 16
θἔκε τὸρ[ακλῖ] 35 ἀρ. 16
[ἀνέ;]θεκε 35 ἀρ. 17-19
Θεοχάρης, -ους ἄρχοντος ἐν Τανάγρᾳ σημ. 2
ἱ]ερὸ[ν] 68 (Δ/9), 77 (Η/26)
Κανθαρὶς 30 ἀρ. 22 σημ. 109
Καπυνεὺς 31 κἑ. ἀρ. 1
κόρα 28 ἀρ. 6
κόριλλα 27 κἑ. ἀρ. 6
Μνασέας 11 κἑ. σημ. 37, σ. 25, 28 ἀρ. 7 σημ. 106
Μ[ν]ασί[ων;] ἢ Μ[ν]ασῖ[νος;] 28 ἀρ. 8
Νικοδάμα 28 ἀρ. 9
Ὁμολωΐς 28 ἀρ. 10
Παρθενίων 25, 30 ἀρ. 20
Πατροκλέε[ς] -ῆς 32 ἀρ. 5
[Πατρ]οκλέε[ς] 33 ἀρ. 6
Πλούταρχος, *Ἠθικὰ Νικομάχεια* 14 σημ. 50
Πολύ;]χαρμος 30 ἀρ. 19
Πούθων (Πύθων) 28 ἀρ. 11
Πρίφων (Πίκρων. Κατασκευαστὴς κεραμίδων στέγης) σημ. 51
Πρίκ[ον] 33 ἀρ. 7
Πρί[κον] 44 ἀρ. 66
Πύρρος 29 ἀρ. 15
[Πύ;]ρρος 27 κἑ. ἀρ. 2
Σαθύλ[ος] 33 ἀρ. 10
Σκελάδα[ς] 34 ἀρ. 11
Σουμμαχίς (Συμμαχὶς) 28 κἑ. ἀρ. 12
Τάλ[λος;] 38 ἀρ. 32
Τάναγρα, ἐν -ᾳ σημ. 2
[Τεισίας(;) ἐπο]ίεσε[ν] 43 ἀρ. 62
Τιμμοκὼ 29 ἀρ. 13
Τίρυς τὸρα [κλῖ] 32 ἀρ. 2
Φιλοξένα 29 ἀρ. 14
Ὠφελίω[ν] 29 ἀρ. 15

Α 42 ἀρ. 59
Α 44 ἀρ. 67 (ΚΚ/48)
ΑΜΕ 41 ἀρ. 53
ΑΡΑ 40 ἀρ. 47
ΑΣΚ 42 ἀρ. 57
]θάρη 30 ἀρ. 19 σημ. 107
ΦΥ 45 ἀρ. 70, 213 (ΚΚ/134)
ΛΕ 41 ἀρ. 52
ΝΙ 45 ἀρ. 71, 124 (ΚΚ/99)
ΝΙ 45 ἀρ. 72, 117 κἑ. (ΚΚ/37)
[--]ΟΝΟΥΝ[--] 30 ἀρ. 17
ΟΡΑ 40 ἀρ. 48
[---]ΟΤΑΝ[---] 44 ἀρ. 65
[--]παφροι ι [--] 30 ἀρ. 23
ΠΕΙ[--] 41 ἀρ. 50
ΠΥ 42 ἀρ. 54
ΡΑΛΕ 41 ἀρ. 51
[--]ΡΙΩΣ[--] 30 ἀρ. 18
[---]ΧΟ[Σ] 41 ἀρ. 49

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ

Σκαρίφημα τῶν ἀρχαίων ὁδῶν.

Σχ. 1	Γενικὸ τοπογραφικὸ τῶν τομέων τῆς ἀνασκαφῆς 1976-1977 (ΕΑΒ).
Σχ. 2-5	Οἱ τάφοι τοῦ τομέως Α.
Σχ. 6-18	Οἱ τάφοι καὶ οἱ μνημειώδεις περίβολοι τοῦ ἐκτεταμένου τομέως Β.
Σχ. 19-20	Οἱ τάφοι τοῦ τομέως Γ.
Σχ. 21-24	Οἱ τάφοι τοῦ τομέως Δ.
Σχ. 25	Οἱ τάφοι τοῦ τομέως Ε.
Σχ. 26-29	Οἱ τάφοι τοῦ τομέως Η.
Σχ. 30-33	Οἱ τάφοι τοῦ τομέως Ι.
Σχ. 34	Οἱ τάφοι τοῦ μικροῦ τομέως Κ.
Σχ. 35	Οἱ τάφοι τῶν μικρῶν τομέων Π καὶ Ρ.
Σχ. 36-41	Οἱ τάφοι τοῦ ἐκτεταμένου τομέως Σ, ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ κατεύθυνσης Β-Ν.
Σχ. 42-45	Οἱ τάφοι τοῦ ἐκτεταμένου τομέως Τ, ἑκατέρωθεν τῆς ἴδιας ὁδοῦ.
Σχ. 46-49	Τὸ γενικὸ τοπογραφικὸ τῆς ἀνασκαφῆς 1989 (Ἐργοστάσιο Κόκα Κόλα).
Σχ. 50-57	Οἱ τάφοι τῆς ἀνασκαφῆς κατὰ τύπον.
Σχ. 58-59	Κάτοψη τοῦ μνημειώδους κτιρίου τοῦ τομέως Ο.
Σχ. 60-61	Προοπτικὴ ἀπόδοση τῆς θεμελιώσεως τοῦ κτιρίου τῶν σχ. 58-59 καὶ ὄψεις μερικῶν τοίχων.
Σχ. 62-63	Οἱ ὄψεις τῶν ὑπολοίπων τοίχων τοῦ κτιρίου.
Σχ. 64	Τομεὺς Υ. Κάτοψη καὶ τομὴ ὑδατοστεγοῦς χώρου κτιρίου ὑστερορρωμαϊκῶν χώρων.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίν. 1-2.2	Εὑρήματα ἀπὸ τὸν ἀρχαϊκὸ ἀποθέτη τοῦ μνημειώδους κτιρίου.
Πίν. 2.3	Πυξιδούλα ἀπὸ τὸ λάξευμα 1Α.
Πίν. 4, 6	Ὁ μονοκέραμος Σ/15 καὶ τὸ σφράγισμα στὸν πυθμένα του.
Πίν. 5	Ὁ λακκοειδὴς μὲ πρωτογενὴ πυρὰ Β/35.
Πίν. 7-8	Ἡ πήλινη λάρνακα νηπίου ΚΚ/58.
Πίν. 3.1	Ὁ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου Α/48.
Πίν. 2	Ὁ βοιωτικὸς ἀρχαϊκὸς ἀνθεμωτὸς σκύφος τοῦ Τ/62.
Πίν. 3.3-5.6	Ὄστρακα ποικίλων ἀρχαϊκῶν ἀγγείων ἀπὸ τὸν ἀποθέτη.
Πίν. 6.1-2	Εἰδώλιο ἱππέως τεχνικῆς Β τοῦ ΚΚ/60.
Πίν. 7-8	Τρία εἰδώλια Θρηνωδῶν.
Πίν. 9-13.1-2	Τάφος Ε/8β. Εἰδώλια.
Πίν. 13.3-23.3	Τάφος Ε/8β. Ἀγγεῖα.
Πίν. 23.4-5	Ἀρύβαλλος μὲ τετράφυλλο τοῦ πρώιμου σταδίου. Τάφος Ε/17.
Πίν. 24.1-3	Ἀρύβαλλος τοῦ Ε/8β.

Πίν. 25-36	Ἀγγεῖα τοῦ Ε/17.
Πίν. 37-41	Εἰδώλια τοῦ Ε/17.
Πίν. 42-43	Εἰδώλια τοῦ ΚΚ/108.
Πίν. 44-45	Ἀγγεῖα καὶ εἰδώλια τοῦ Λ/9.
Πίν. 46-47	Κτερίσματα τοῦ Ε/8α.
Πίν. 48-49	Εἰδώλια καὶ ἀγγεῖα τοῦ ΚΚ/73.
Πίν. 50.1-2	Ὁ τάφος ΚΚ/106 καὶ τὸ εἰδώλιο.
Πίν. 50.3	Εἰδώλιο ἵππου τοῦ ΚΚ/2.
Πίν. 50.4	Εἰδώλιο ἵππου τοῦ ΚΚ/122.
Πίν. 51.1-4	Κτερίσματα τοῦ ΚΚ/121.
Πίν. 52.1-5	Κτερίσματα τοῦ ΚΚ/62.
Πίν. 53-57	Ὁ τάφος ΚΚ/34 καὶ κτερίσματά του.
Πίν. 58-63	Εἰδώλια καὶ δύο ἀρύβαλλοι μὲ παράσταση σὲ σκιαγραφία τοῦ ΚΚ/64.
Πίν. 64.1-4	Εἰδώλια τοῦ Β/64.
Πίν. 64.5-6	Εἰδώλια τοῦ ΚΚ/76.
Πίν. 65.1-4	Εἰδώλια τοῦ ΚΚ/59.
Πίν. 66-67.3	Εἰδώλια τοῦ ΚΚ/75.
Πίν. 67.4	Τέσσερις ἱππεῖς τοῦ ΚΚ/120.
Πίν. 67.5	Εἰδώλια ἱππέων τοῦ ΚΚ/123.
Πίν. 68.1	Ἡ Ε/11 ὀρθογώνιος πήλινη λάρναξ νηπίου.
Πίν. 68.2-3	Ἡ ΚΚ/63 ὀρθογώνια πήλινη λάρνακα ἐνηλίκου καὶ ἀρύβαλλός της.
Πίν. 69-72	Εἰδώλια καὶ ἀγγεῖα τοῦ Ε/14.
Πίν. 73-74	Ὁ τάφος Μ/3 καὶ κτερίσματά του.
Πίν. 75-77.1	Εἰδώλια τοῦ Σ/51.
Πίν. 77.2-79	Ἀγγεῖα καὶ εἰδώλια τοῦ Ε/9β.
Πίν. 80.1-2	Ἱππάρια τοῦ ΚΚ/77.
Πίν. 80.3-84	Ὁ τάφος ΚΚ/119 καὶ κτερίσματά του.
Πίν. 85-86	Ὁ κεραμοσκεπὴς Σ/8 καὶ τὰ εἰδώλιά του.
Πίν. 87-89	Ἡ λάρνακα νηπίου Σ/4 καὶ τὰ εἰδώλιά της (18 ἱππεῖς, 2 σανιδόσχημα).
Πίν. 90.1	Εἰδώλια τοῦ Σ/9.
Πίν. 90.2-91.1	Εἰδώλια τοῦ Μ/1.
Πίν. 91.2	Εἰδώλιον ἵππου τοῦ ΚΚ/70.
Πίν. 91.3	Ἱππεὺς τοῦ ΚΚ/61.
Πίν. 92.1-5	Ἡ πήλινη λάρναξ νηπίου Ε/16 καὶ τὰ εἰδώλιά της.
Πίν. 93-98	Εἰδώλια τοῦ τάφου Ε/15.
Πίν. 99-100	Ἀγγεῖα τοῦ Ε/15.
Πίν. 101-102.1	Ὁ ΚΚ/134 καὶ εἰδώλιά του.
Πίν. 102.2-3	Ὁ τάφος ΚΚ/135 καὶ εἰδώλιο ἱππέως.
Πίν. 103.1-3	Ἡ σαρκοφάγος Β/69 καὶ κτερίσματά της.
Πίν. 103.4-104.1	Τρία εἰδώλια ἔνθρονης Ἀθηνᾶς τοῦ ΚΚ/100.
Πίν. 104.2-4	Κτερίσματα τῶν Σ/17 καὶ Α/58.
Πίν. 105.1-8	Κτερίσματα τῶν τάφων Ι/8, Τ/23, Γ/8.
Πίν. 106-107	Ὁ τάφος Β/19 καὶ δέκα ἀνθεμωτὲς κύλικές του.
Πίν. 108-109	Κτερίσματα τῶν τάφων Ι/20 καὶ Τ/8.
Πίν. 110-124	Ὁ τάφος Τ/16 καὶ τὰ ἀνθεμωτά του ἀγγεῖα.
Πίν. 125-128	Κτερίσματα τῶν τάφων Ε/2, Ε/5, ΚΚ/23, Τ/7.
Πίν. 129.1-3	Ἡ κύλικα μὲ ἕξι προτομὲς σὲ σκιαγραφία τοῦ Ε/2. Ἅπαξ.
Πίν. 130.1-2	Ἐρυθρόμορφος κρατήρας τοῦ Τ/1.

Πίν. 131-132.2 Ἀνθεμωτὲς κύλικες καὶ λοπάδα τοῦ Ε/5.
Πίν. 132.3-6 Οἱ τάφοι Ι/34, Ι/17, Τ/5 *κατὰ χώραν*.
Πίν. 133.1-4 Εἰδώλια τοῦ Ε/5.
Πίν. 134.1-4 Οἱ τάφοι Ι/4, Ι/17, Ι/19.
Πίν. 135-137.1 Ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Τ/19.
Πίν. 137.2-4 Κτερίσματα τῶν τάφων Τ/18, Ι/1, Ι/23.
Πίν. 138.1-5 Οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι Β/5, Β/53.
Πίν. 139-140 Κτερίσματα τῶν τάφων Β/53, Β/50.
Πίν. 141.1-5 Οἱ τάφοι Β/16, Β/70, Η/9, Ι/35 καὶ μέρος τῶν κτερισμάτων τους.
Πίν. 142.1-6 Ὁ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου Ι/5 καὶ κτερίσματα, προερχόμενα ἀπὸ τοὺς τάφους Τ/24, Σ/85, Α/71, Τ/29.
Πίν. 143.1-4 Ταναγραία ἀπὸ τὸν πώρινο κιβωτιόσχημο ΚΚ/105.
Πίν. 144.1-2 Ἐπιτύμβιες στῆλες κατὰ χώραν.
Πίν. 145.1-2 Ἡ ἐνεπίγραφη στήλη τοῦ Δηλεσίου.
Πίν. 146.1-4 Παιδικοὶ τάφοι διαφόρων τύπων (Ι/9, Π/4, Ε/1, ΕΑΒ/1990 τάφος 6).
Πίν. 147.1-4 Οἱ παιδικοὶ κεραμοσκεπεῖς Β/2, ΕΑΒ/1990 τάφοι 10 καὶ 11.
Πίν. 148.1-4 Οἱ λακκοειδεῖς Ε/14, Ε/12, Β/28, Π/1, ΕΑΒ/1990 τάφος 9.
Πίν. 149.1-4 Οἱ πυρὲς ΕΑΒ/1990 τάφος 12, Β/54 καὶ Η/20 καὶ ὁ πήλινος κιβωτιόσχημος Β/47.
Πίν. 150.1-4 Ὁ ἰδιόμορφος Ι/7, οἱ πήλινοι κιβωτιόσχημοι Ε/3, Σ/64 καὶ ἡ πώρινη σαρκοφάγος Ι/8.
Πίν. 151.1-4 Τρεῖς μονολιθικὲς σαρκοφάγοι (Γ/8, Γ/12, Γ/10) καὶ ὁ κεραμοσκεπὴς Α/33.
Πίν. 152.1-4 Οἱ κεραμοσκεπεῖς Α/23, Α/32, Α/17, Ι/11.
Πίν. 153 Οἱ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου Β/9, Σ/72, Ι/21.
Πίν. 154.1-4 Οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι τάφοι Β/15, Β/6, Β/48, Β/49, Β/27.
Πίν. 155.1-4 Οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι Β/26, Β/57, Β/66 καὶ Δ/12.
Πίν. 156.1 Οἱ τάφοι Γ/2, Γ/13, Γ/5, Γ/3.
Πίν. 156.2-3 Οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι Η/11, Η/23.
Πίν. 157.1-4 Οἱ πώρινοι κιβωτιόσχημοι Π/2, Π/3, Σ/27, Σ/28.
Πίν. 158.1-4 Διάφοροι πώρινοι κιβωτιόσχημοι τάφοι.
Πίν. 159-163 Οἱ στερεοβάτες τοῦ μνημειώδους κτιρίου τοῦ τομέως Ο. Βλ. σχ. 60-63.
Πίν. 164.1 Κτίριο ὑστερορρωμαϊκῶν χρόνων μὲ ὑδατοστεγὴ χῶρο (Τομεὺς Υ).
Πίν. 164.2 Ὑπόγεια ὑδατοστεγὴς κατασκευὴ τοῦ τομέως Ξ.
Πίν. 164.3 Πήλινο πλακίδιο (σφραγίδα προσφορᾶς) τῶν πρωτοβυζαντινῶν χρόνων.

ΣΧΕΔΙΑ

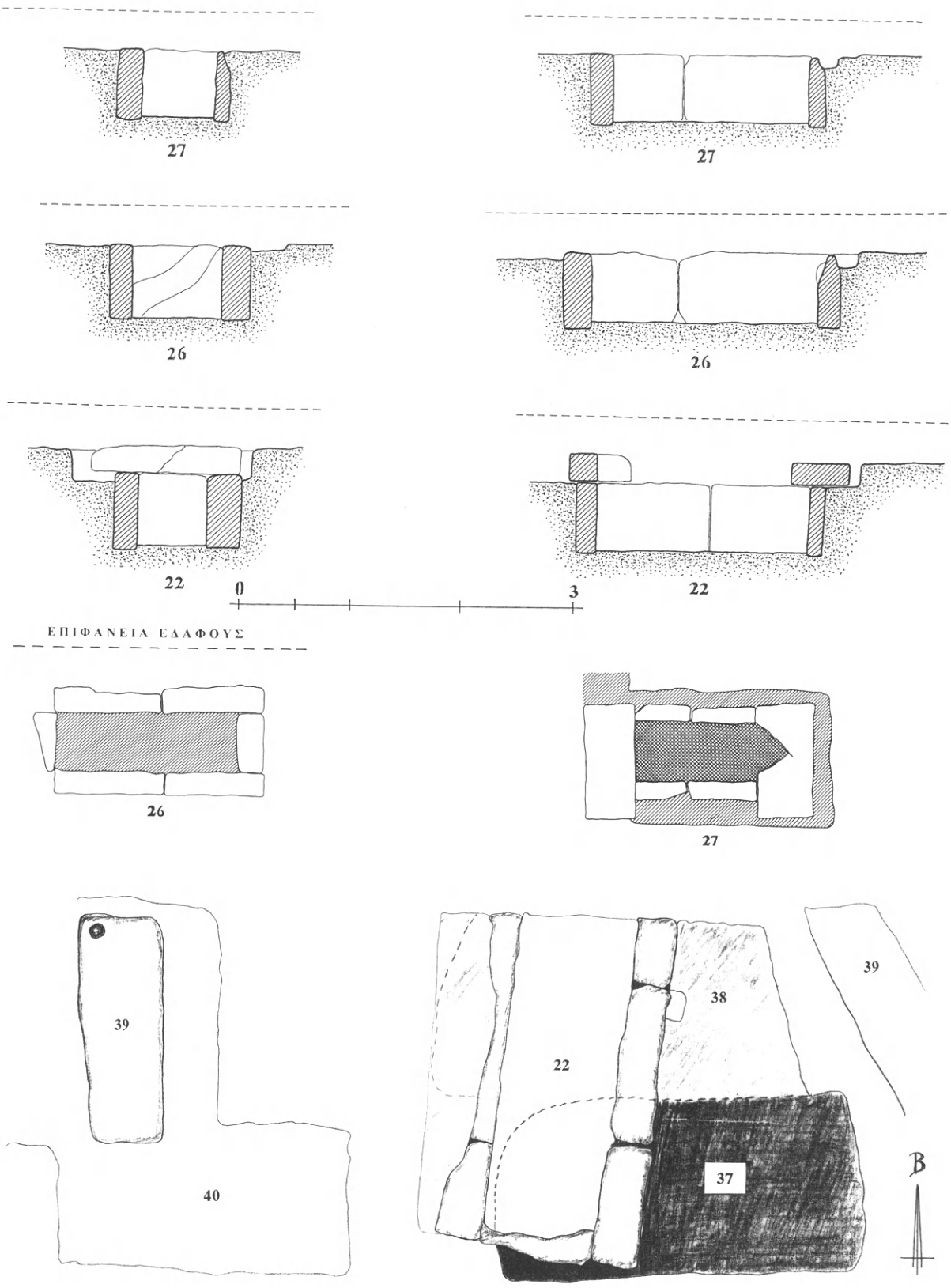

Κάτοψη καὶ τομὲς μεμονωμένων τάφων τοῦ τομέως Β.

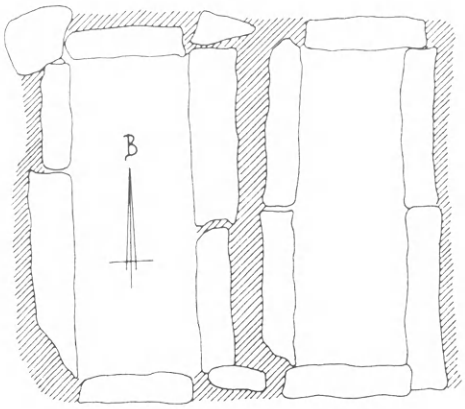

48

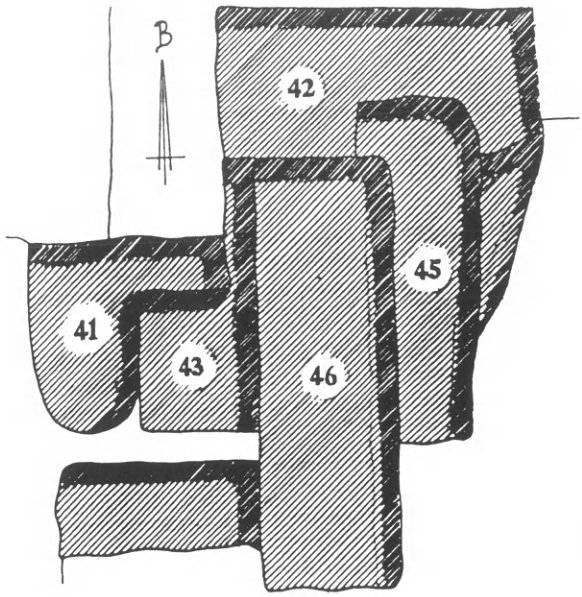

49

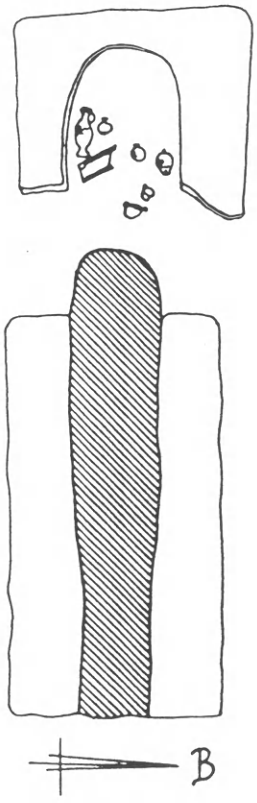

35

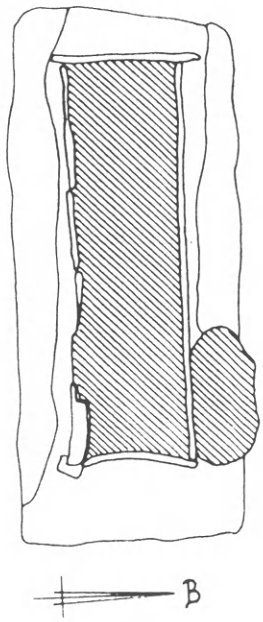

47

Κάτοψη μεμονωμένων ἤ καὶ σὲ συστάδα τάφων τοῦ τομέως Β.

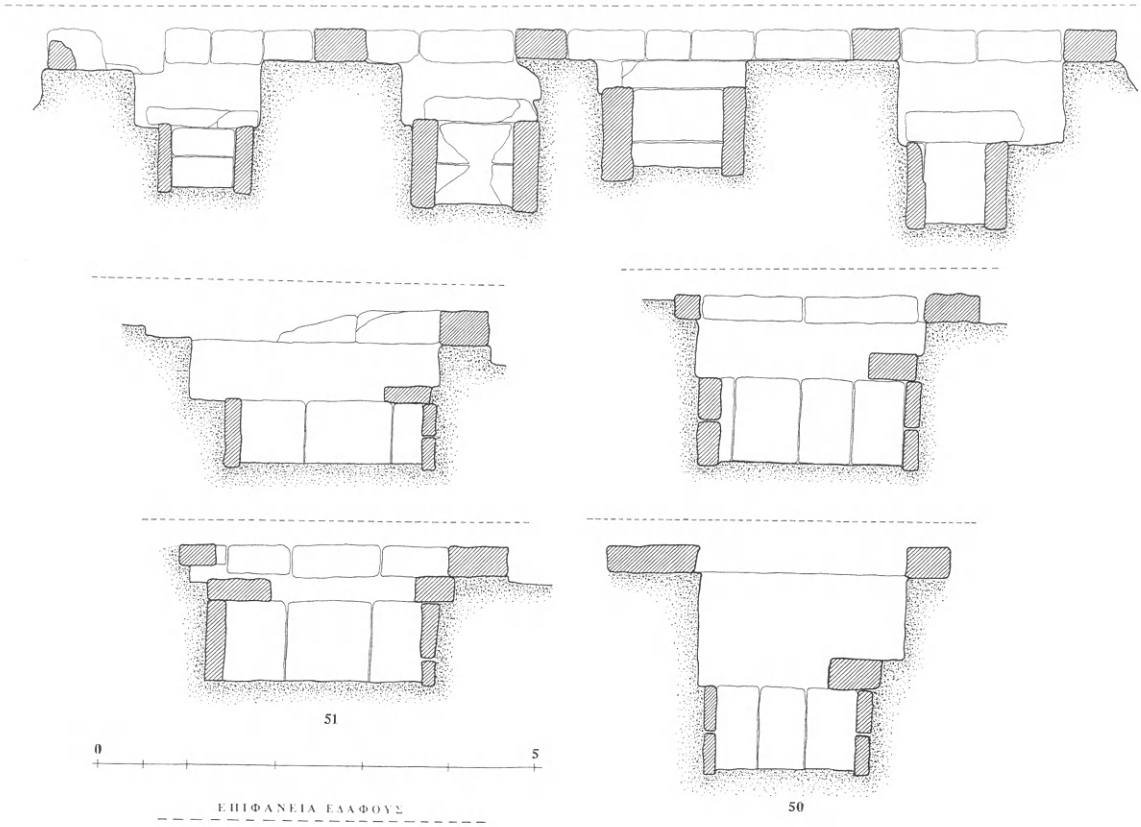

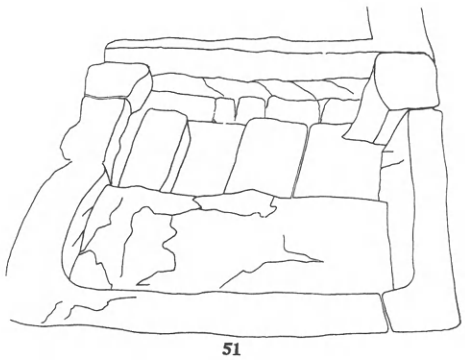

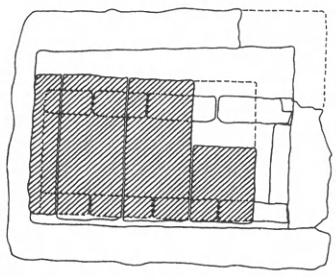

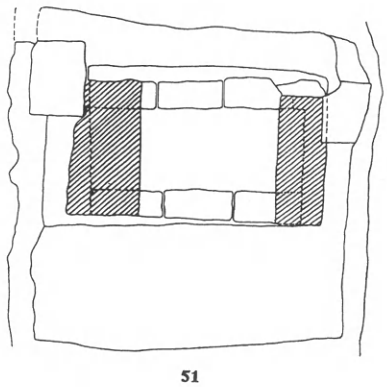

Ἄνοψη καὶ τομὲς κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος τῶν πώρινων κιβωτιόσχημων Β/51 καὶ Β/50.

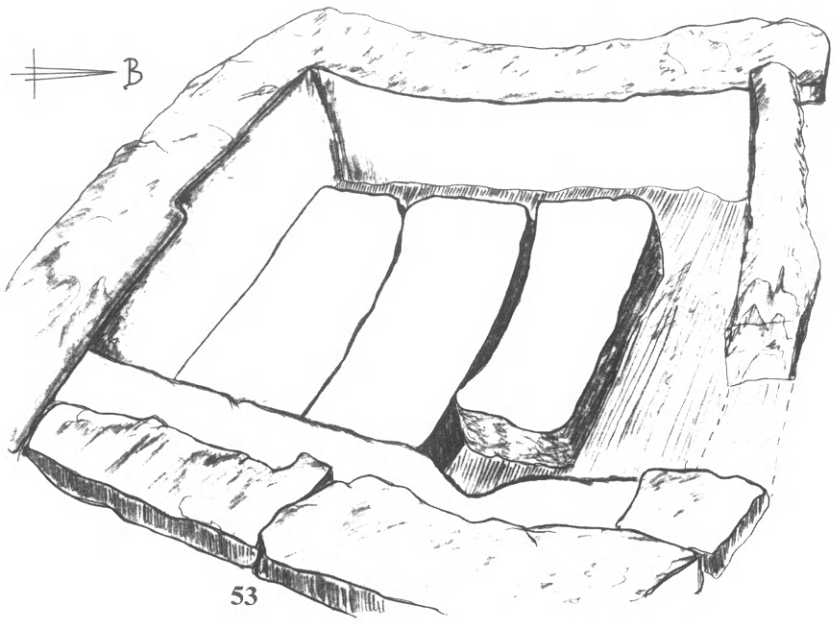

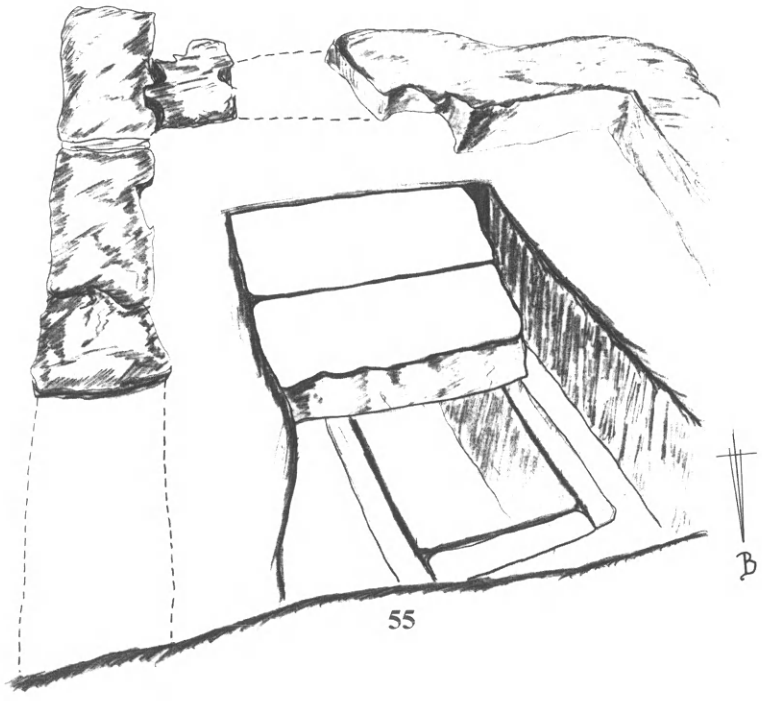

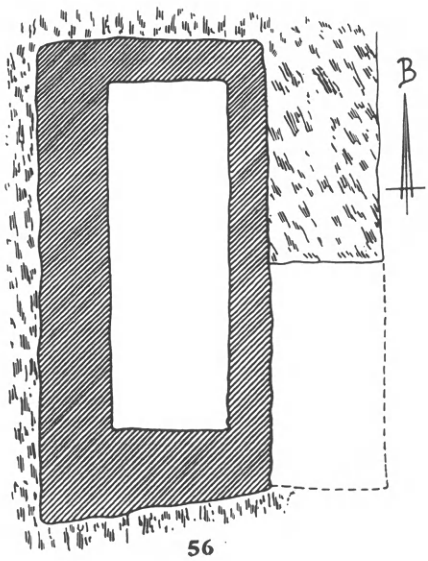

Οἱ καλυπτήριες τῶν πώρινων κιβωτιόσχημων Β/53 καὶ Β/55 καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ λακκοειδοῦς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ λίθινες καλυπτήριες Β/56.

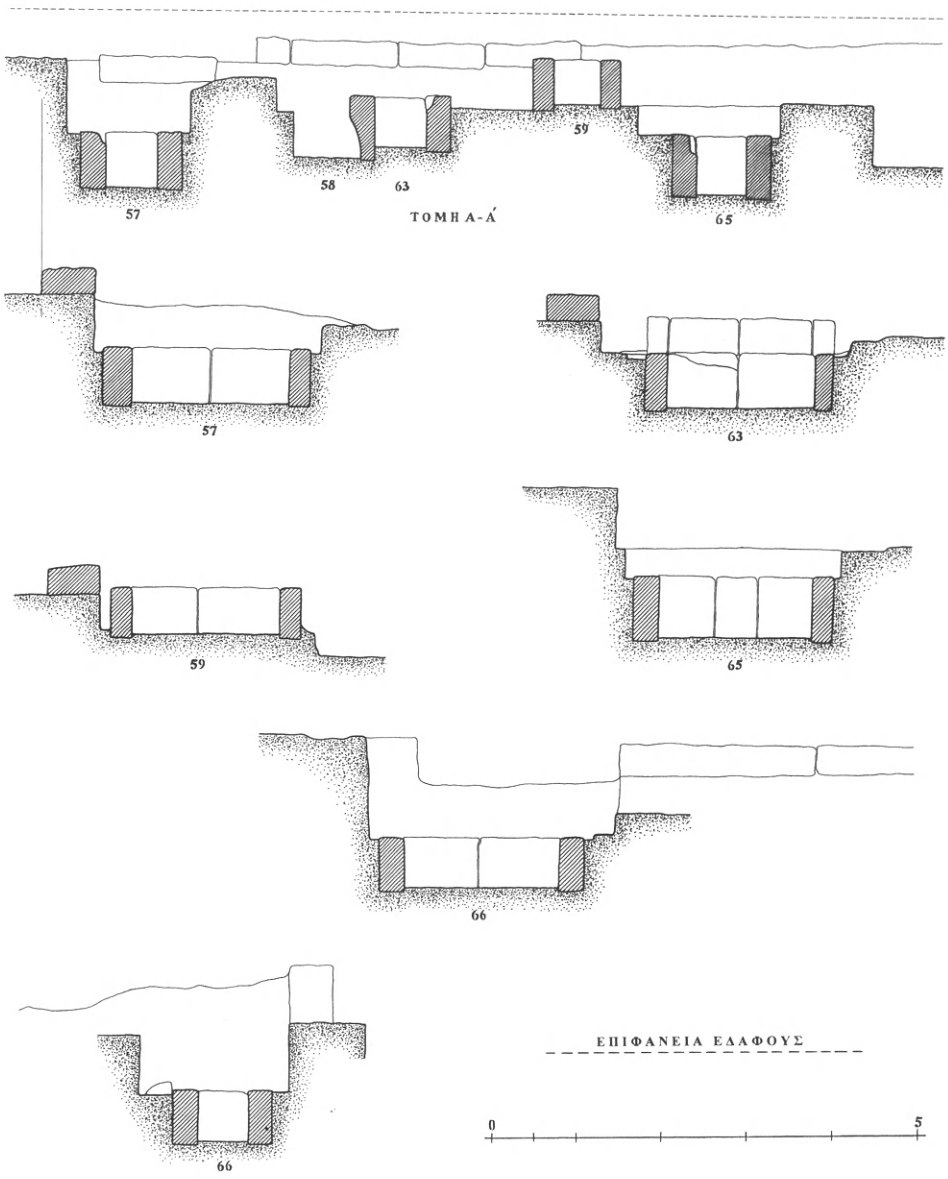

Τομὴ κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος μεμονωμένων πώρινων κιβωτιόσχημων τοῦ τομέως Β.

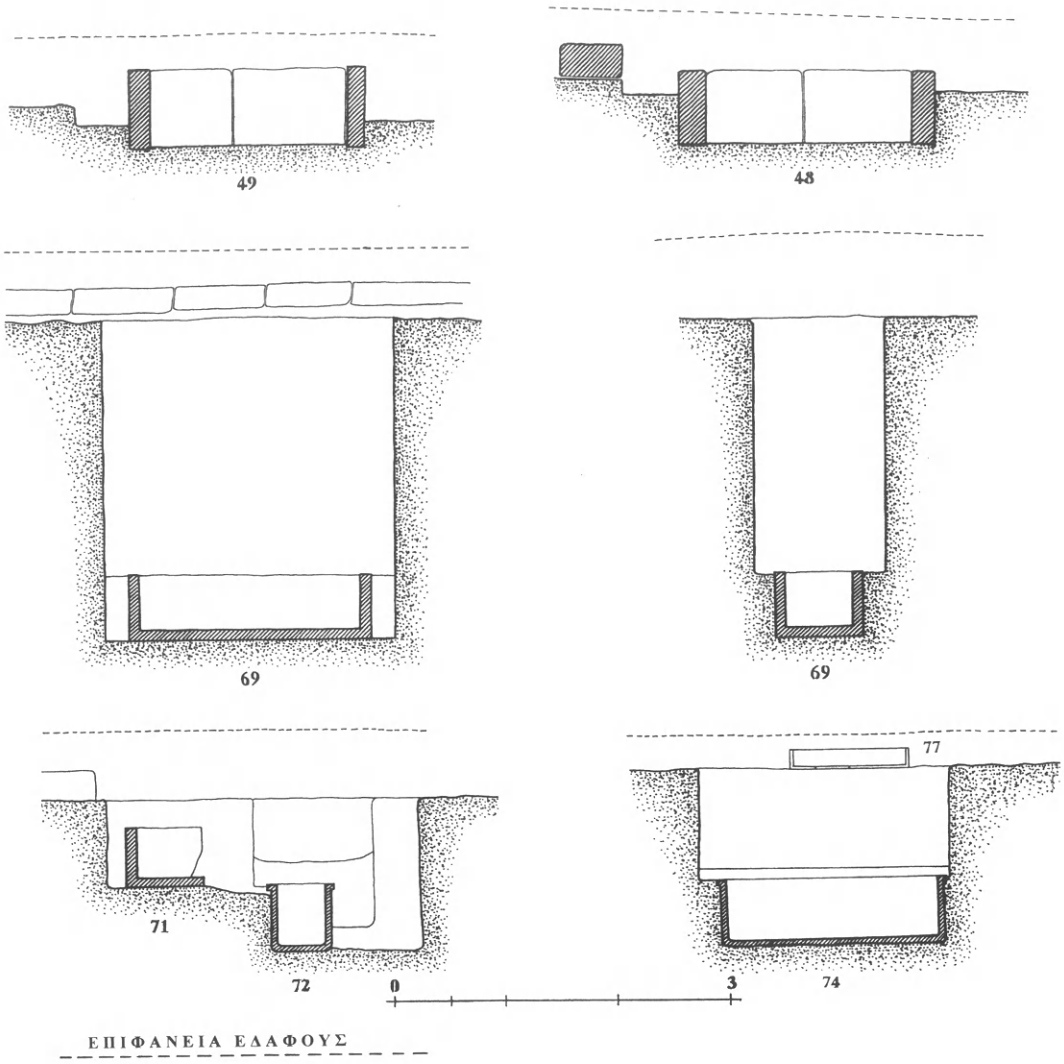

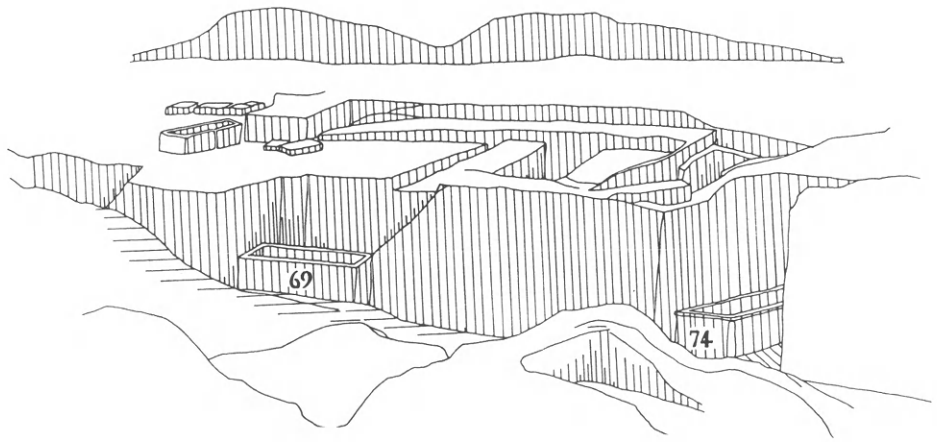

Τομὲς καὶ ἀξονομετρικὸ μεμονωμένων τάφων τοῦ τομέως Β.

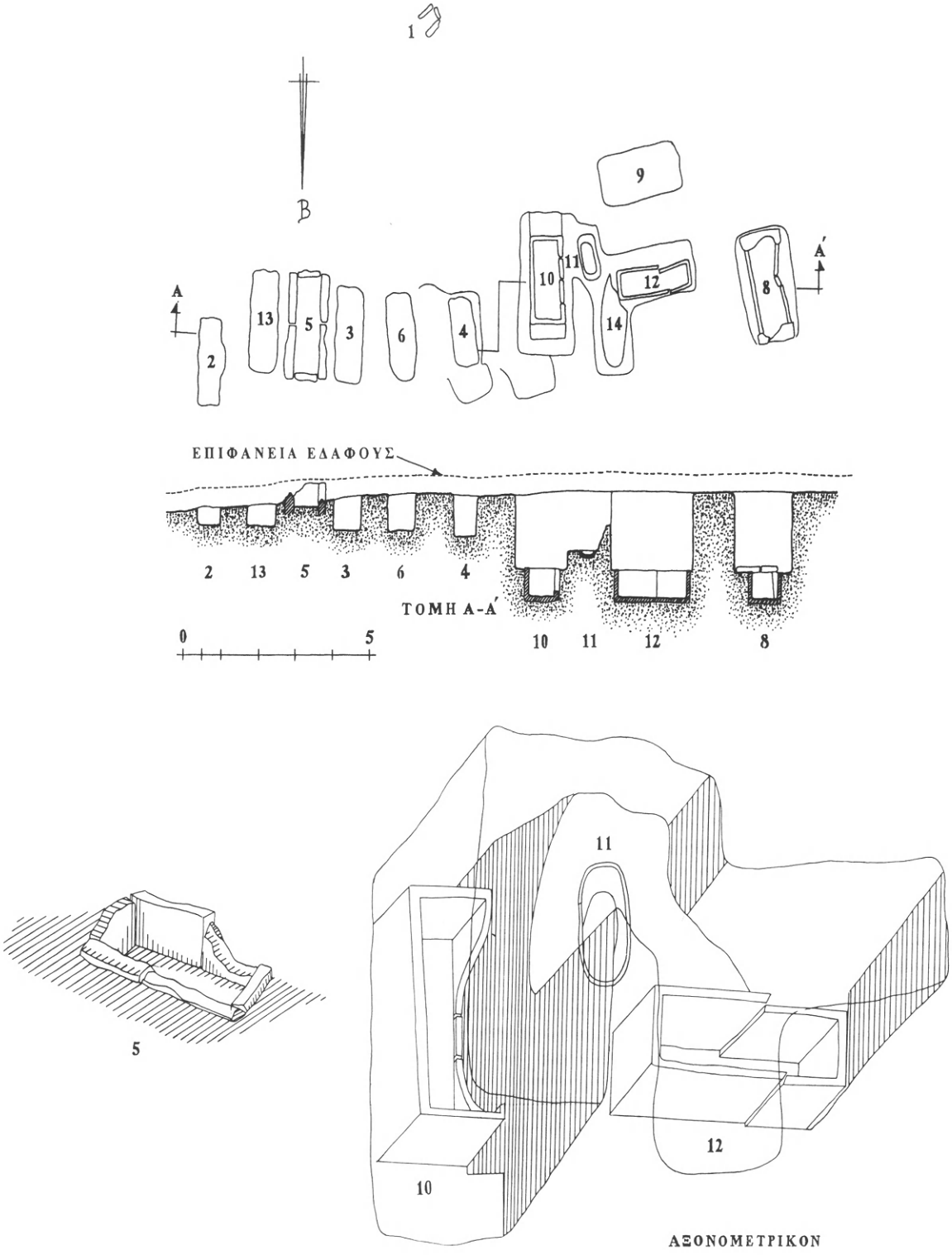

Κάτοψη καὶ τομὴ τῶν τάφων τοῦ τομέως Γ καὶ ἀξονομετρικὸ τῶν μονολιθικῶν σαρκοφάγων Γ/10, Γ/12 καὶ τῆς πήλινης λάρνακας νηπίου Γ/11.

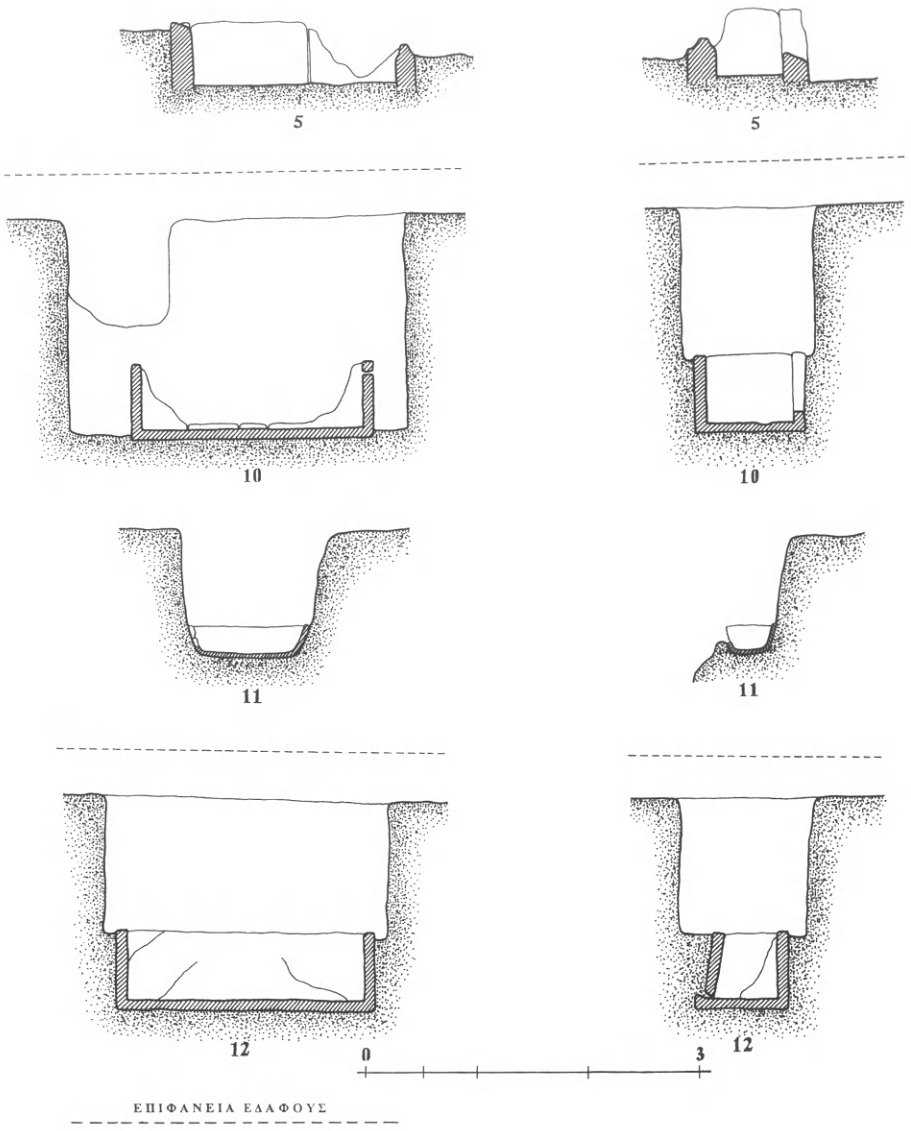

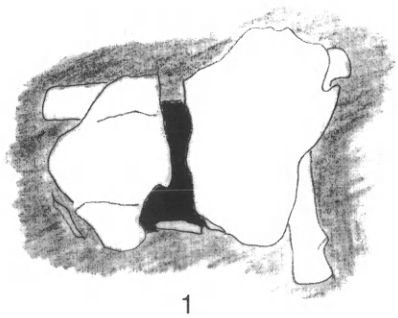

1

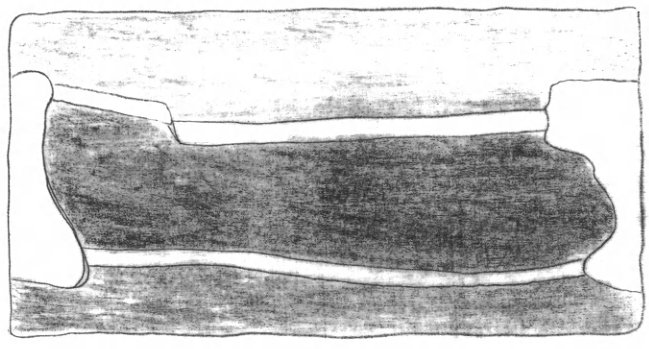

8

Τομὲς καὶ ἄνοψη τάφων τοῦ τομέως Γ.

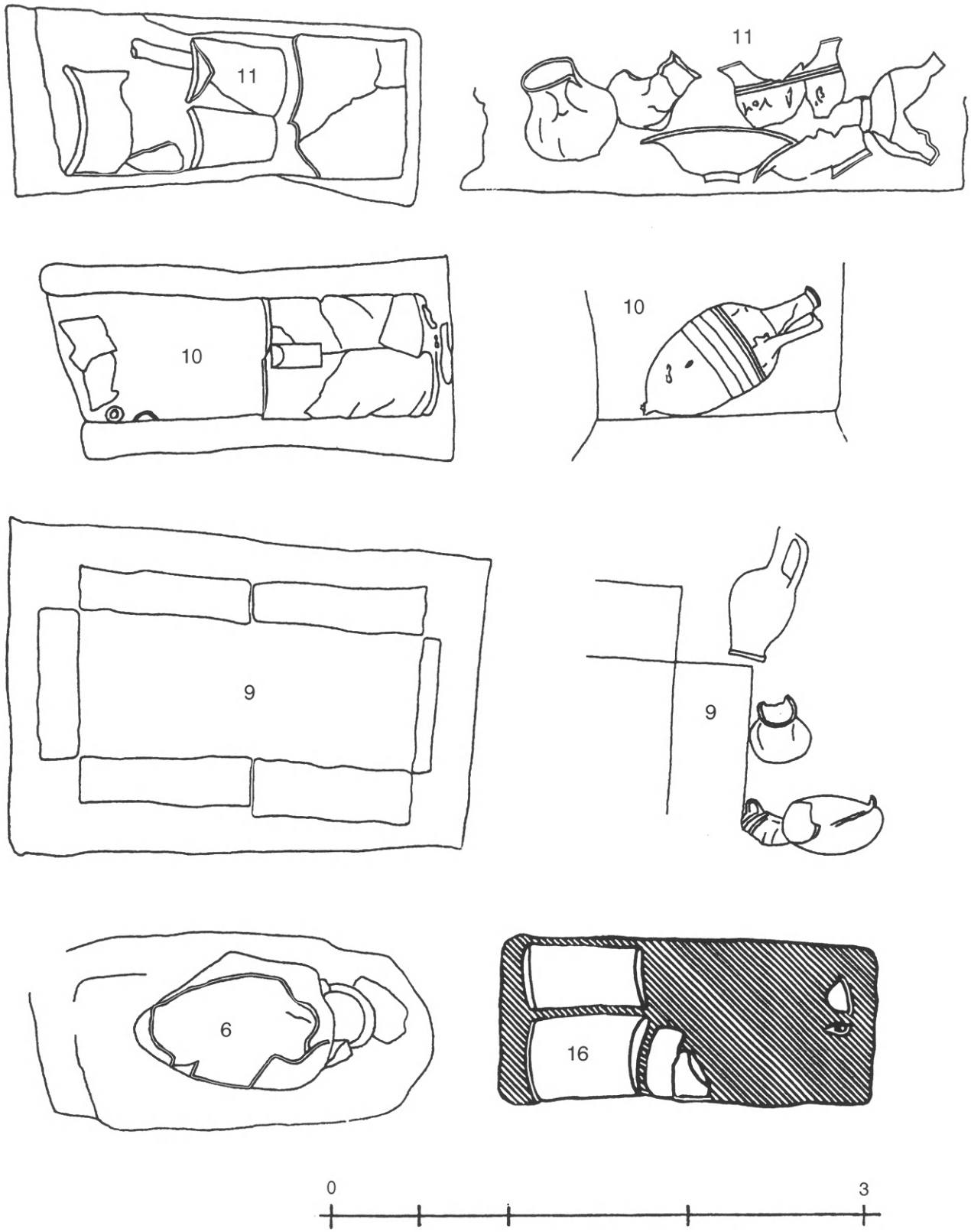

Τομεὺς Δ, μεμονωμένοι τάφοι.

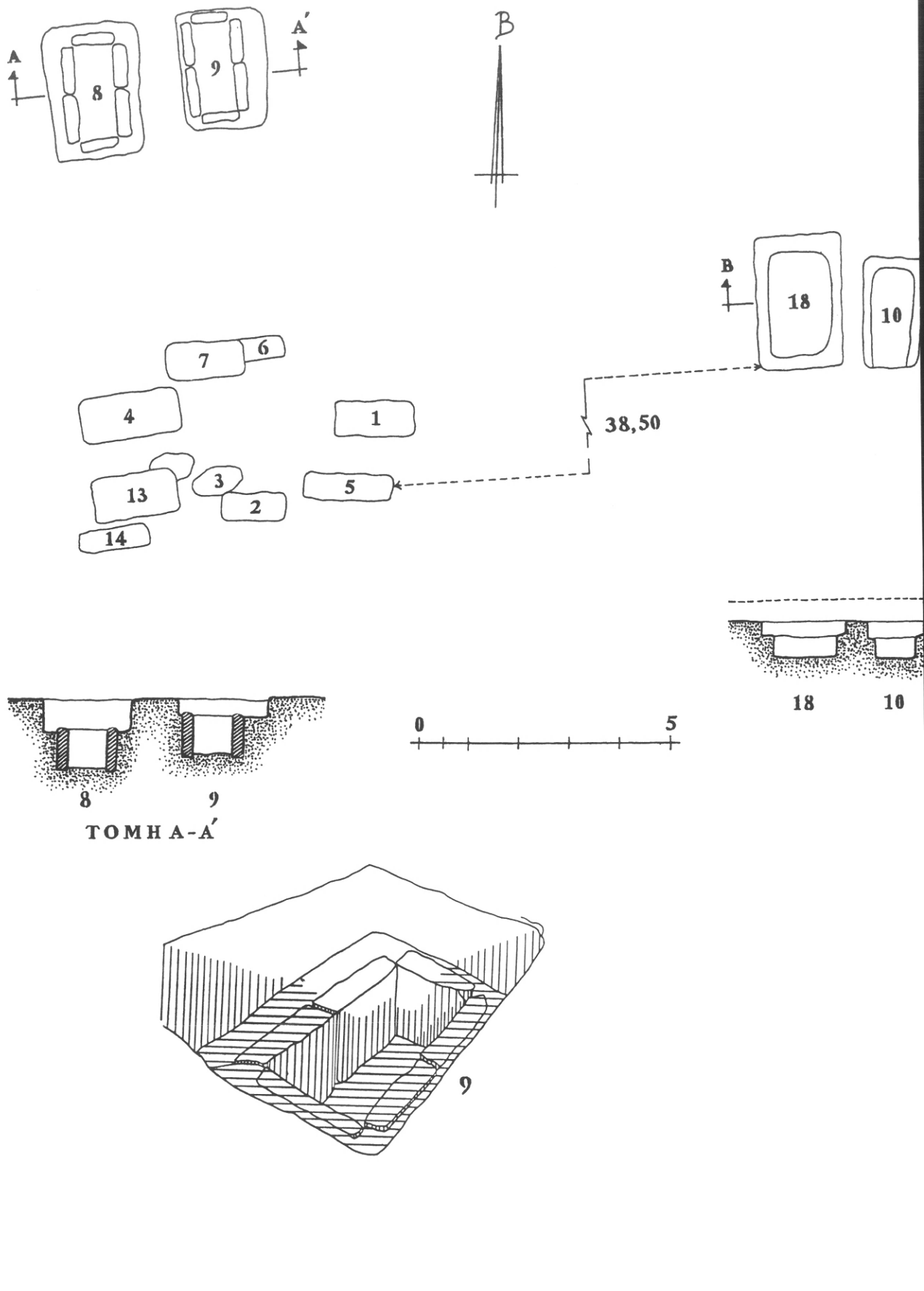
A
8
9
A΄
B
B
18
10
7
6
4
1
38,50
13
3
5
2
14
18
10
0
5
8
9
ΤΟΜΗ Α-Α΄
9

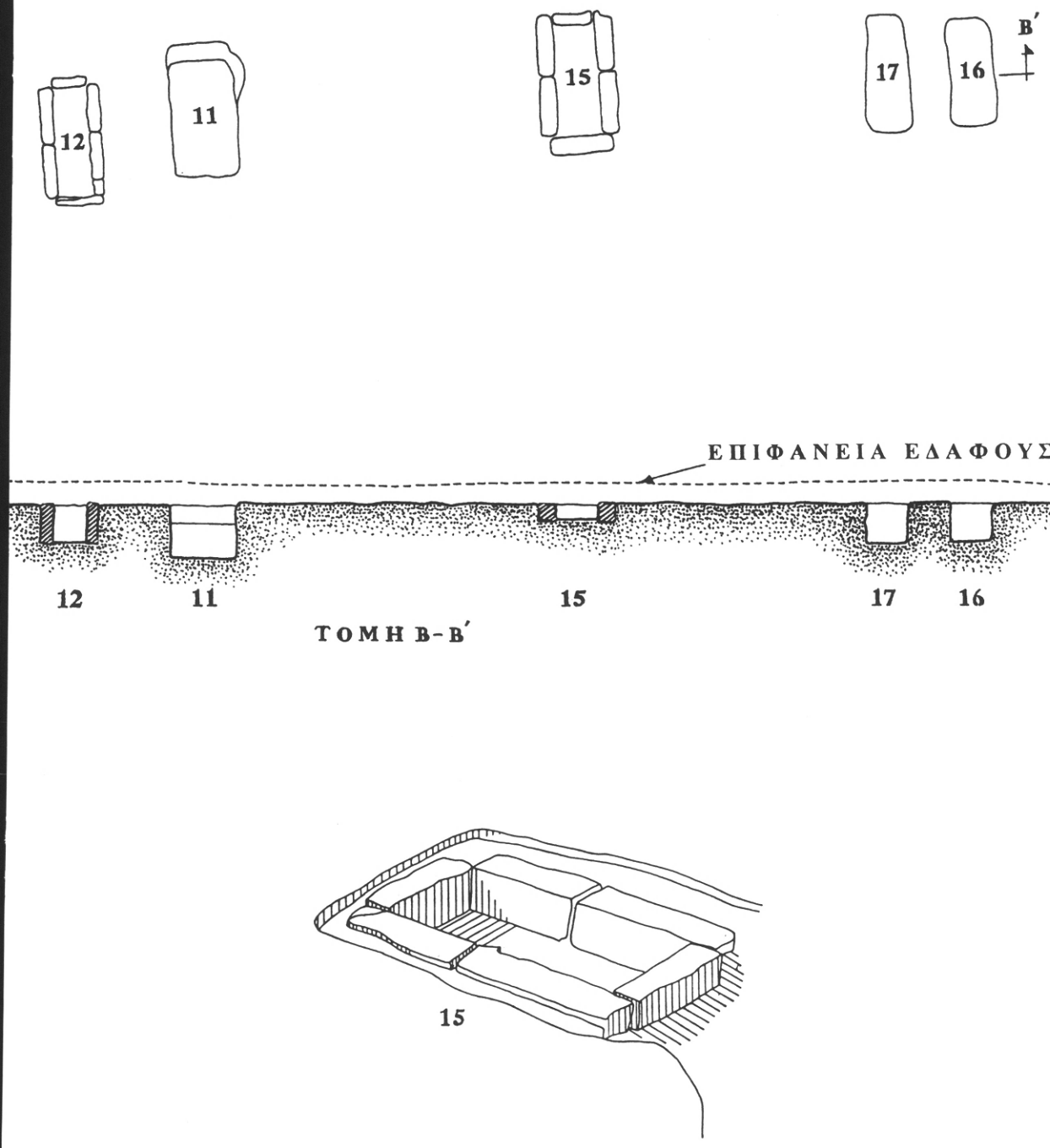

Γενικὸ τοπογραφικὸ τοῦ τομέως Δ. Τομὲς καὶ ἀξονομετρικὸ τῶν τάφων Δ/9 καὶ Δ/15.

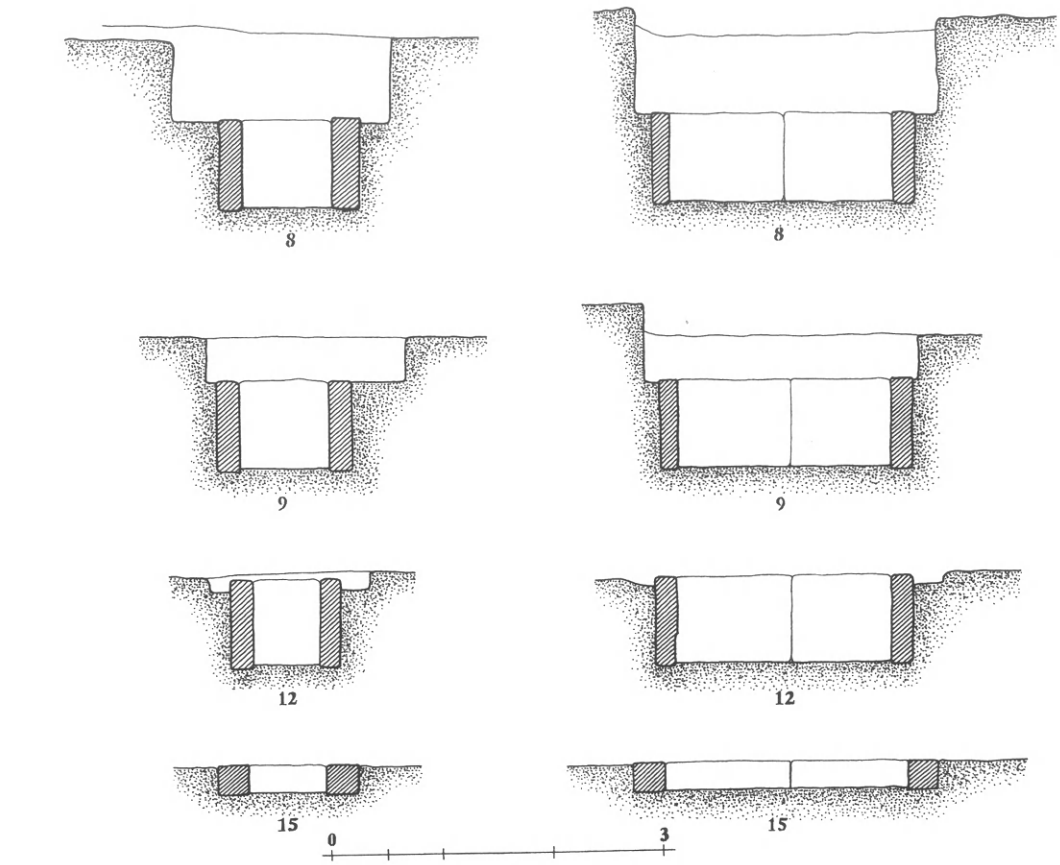

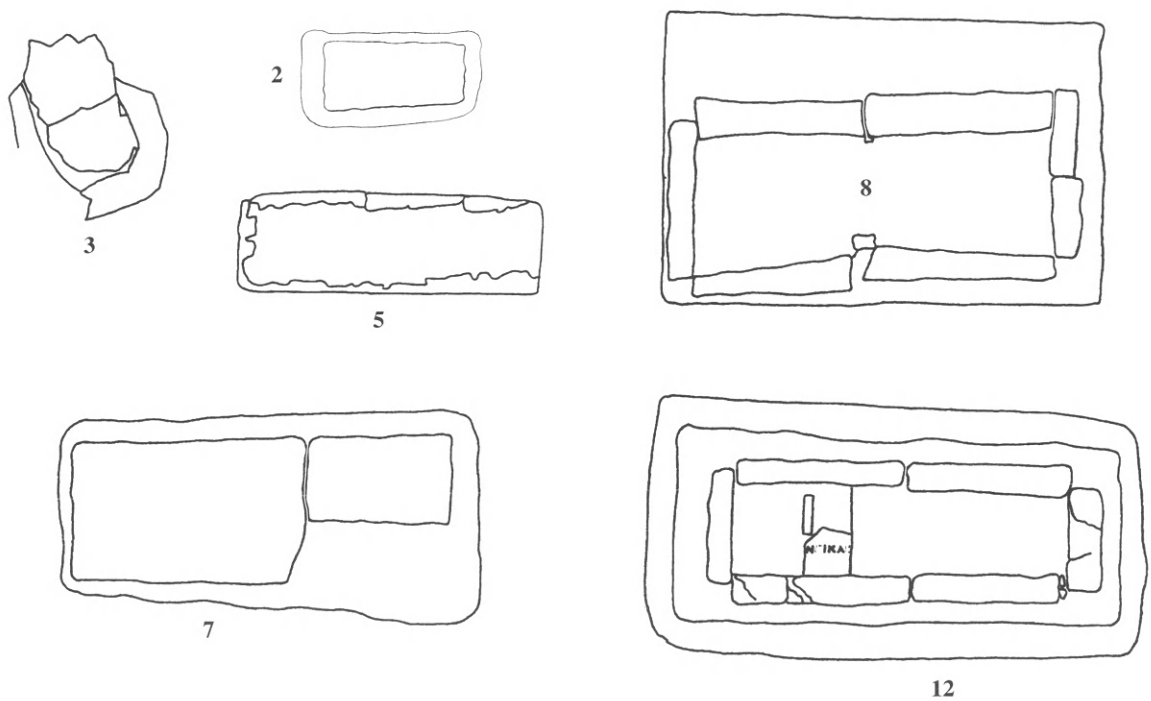

Τομὲς καὶ κάτοψη μεμονωμένων τάφων τοῦ τομέως Δ.

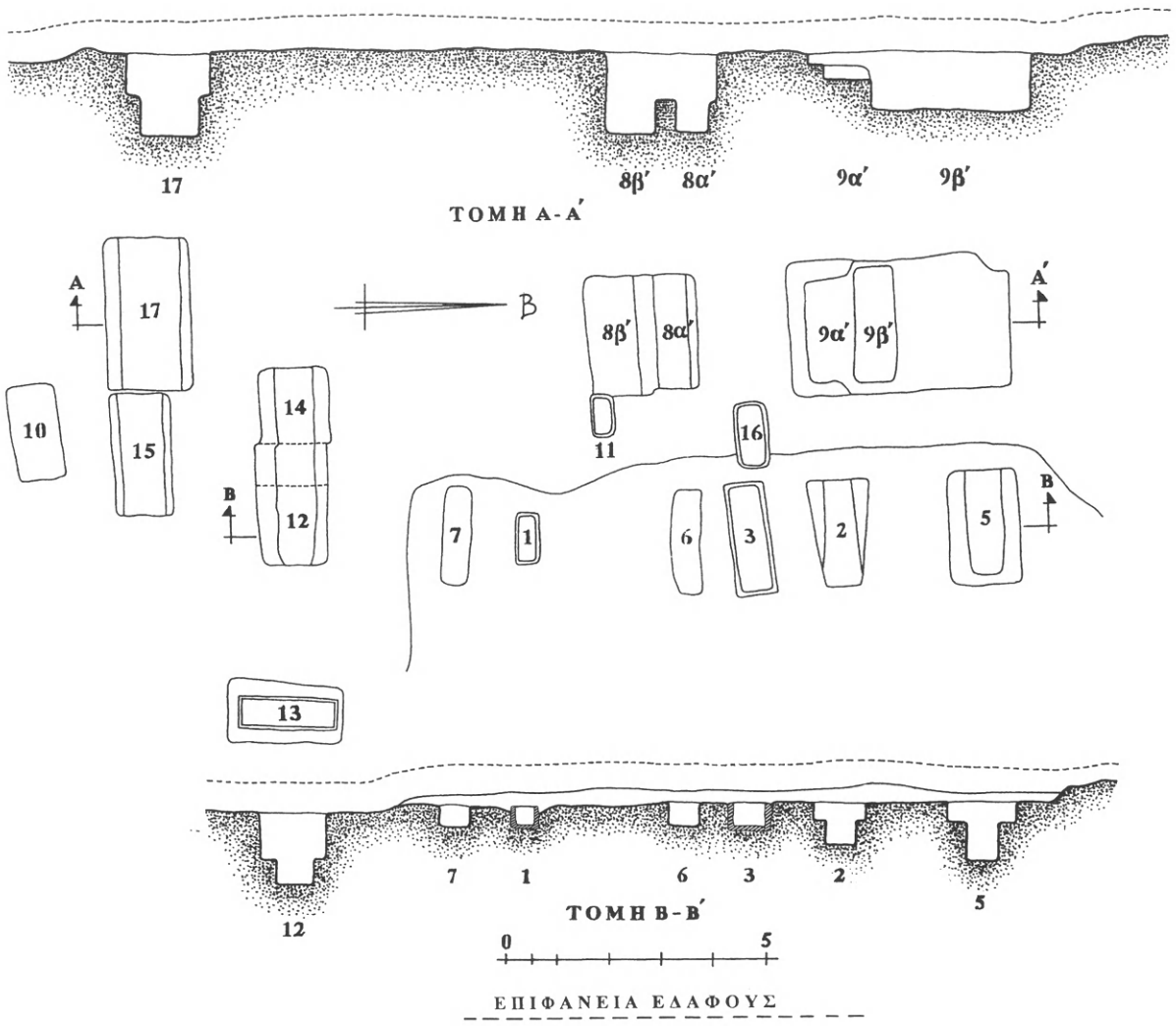

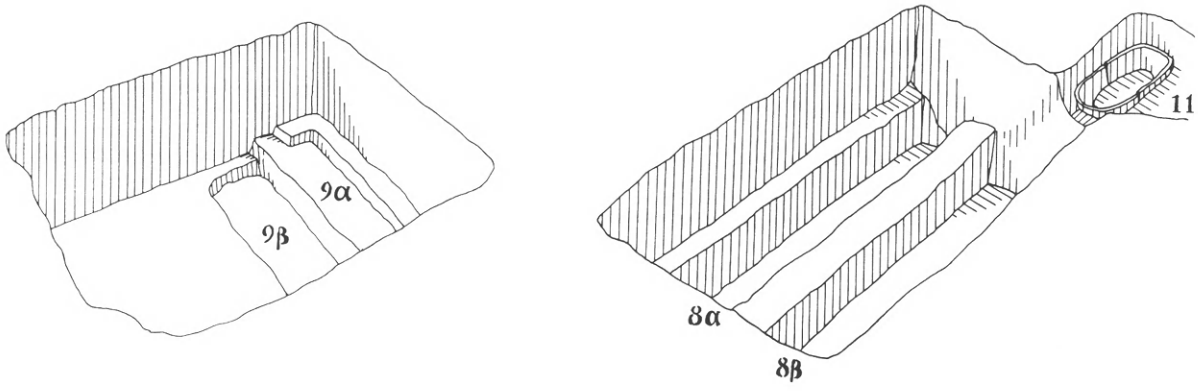

Τοπογραφικὸ τοῦ τομέως Ε καὶ τομὲς καθὼς καὶ ἀξονομετρικὸ μερικῶν τάφων.

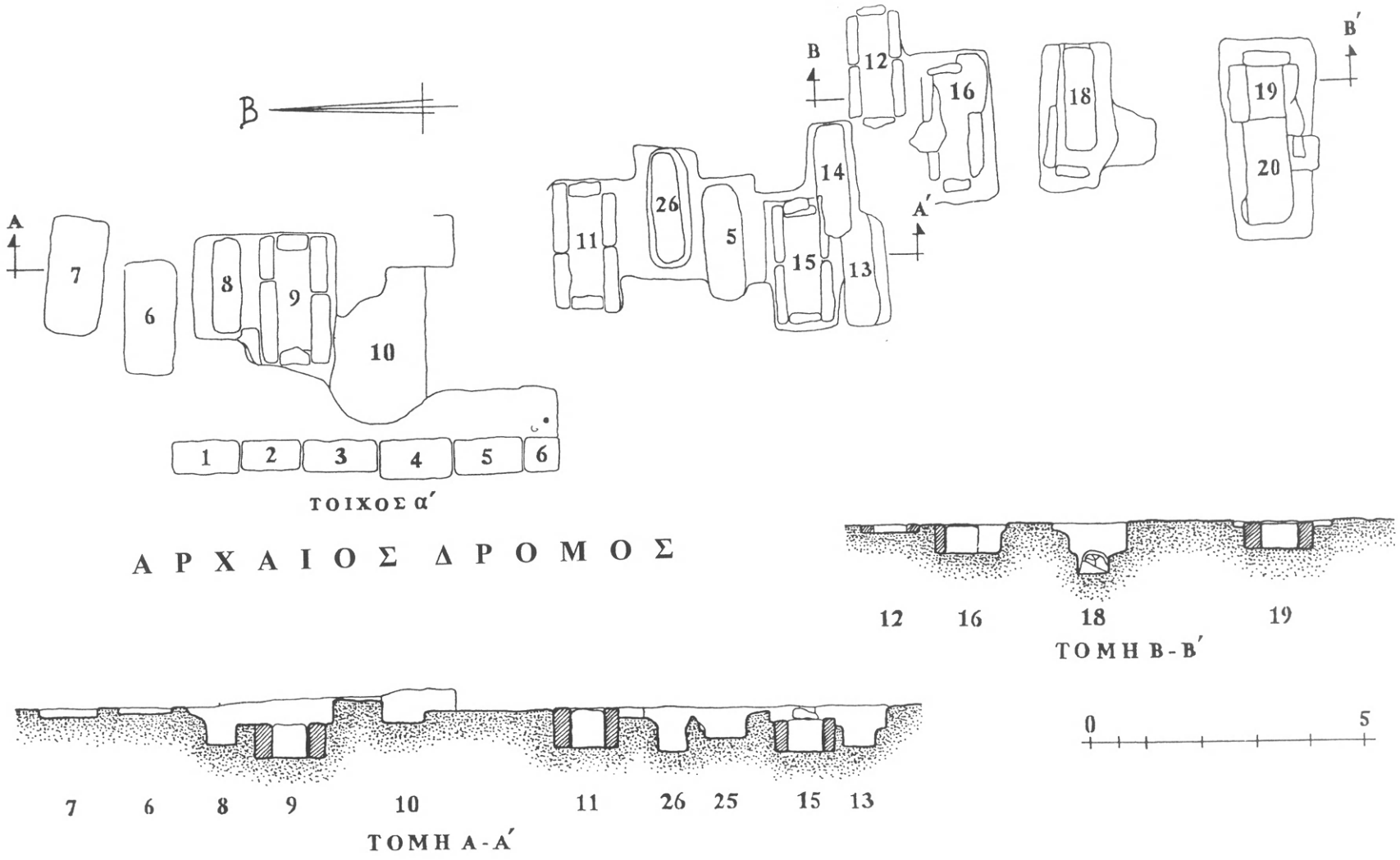

Τομεὺς Η. Οἱ ἀνατολικῶς τοῦ ἀρχαίου δρόμου καὶ τοῦ περιβόλου τάφοι μὲ τὴν τομή τους (γιὰ τὴν πρὸς Νότον συνέχεια τοῦ ἀρχαίου δρόμου βλ. κατωτ. σχ. 38).

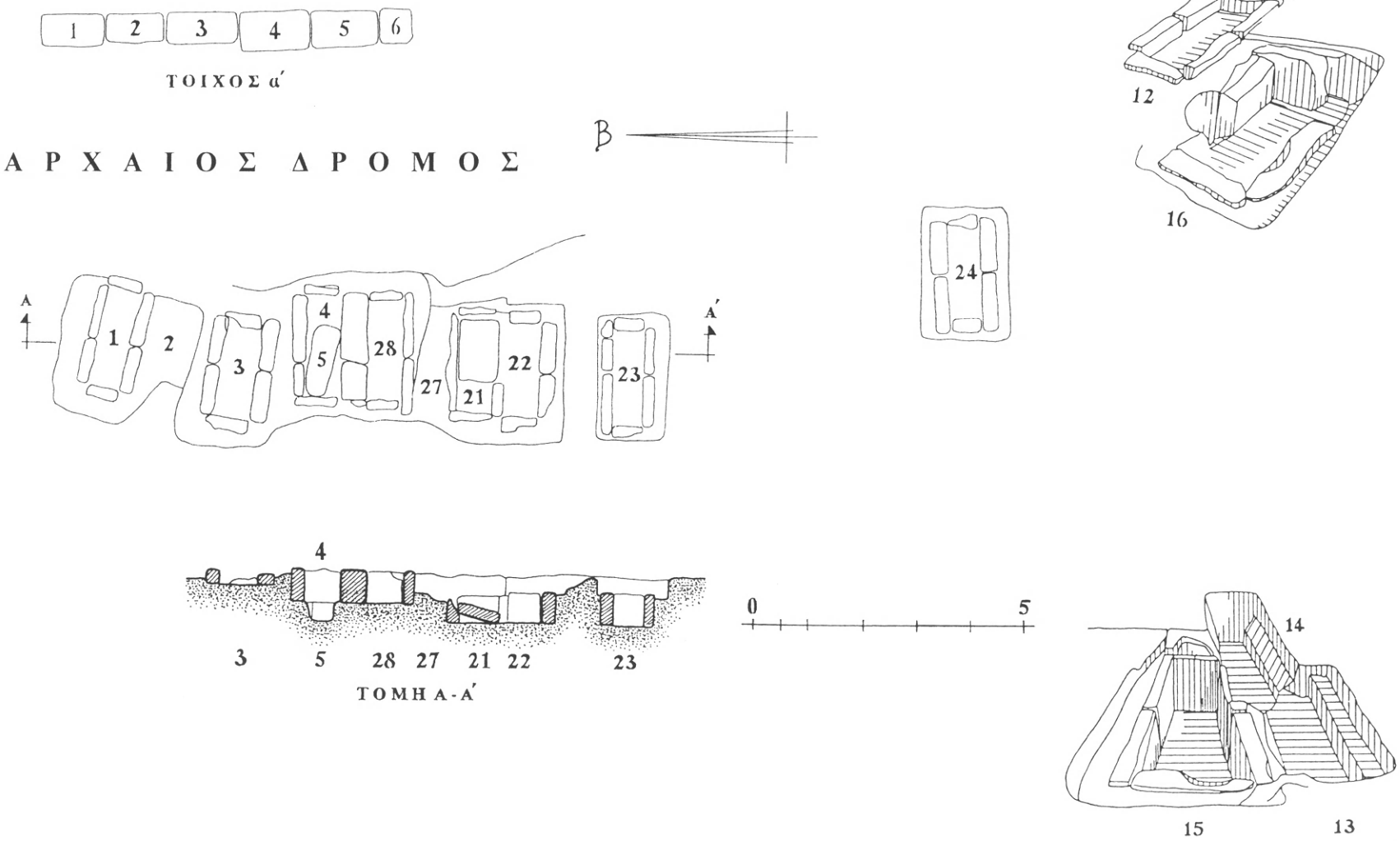

Τομεὺς Η. Οἱ δυτικῶς τοῦ ἀρχαίου δρόμου τάφοι. Τομὲς καὶ ἀξονομετρικὸ μεμονωμένων τάφων.

ΣΧΕΔ. 27

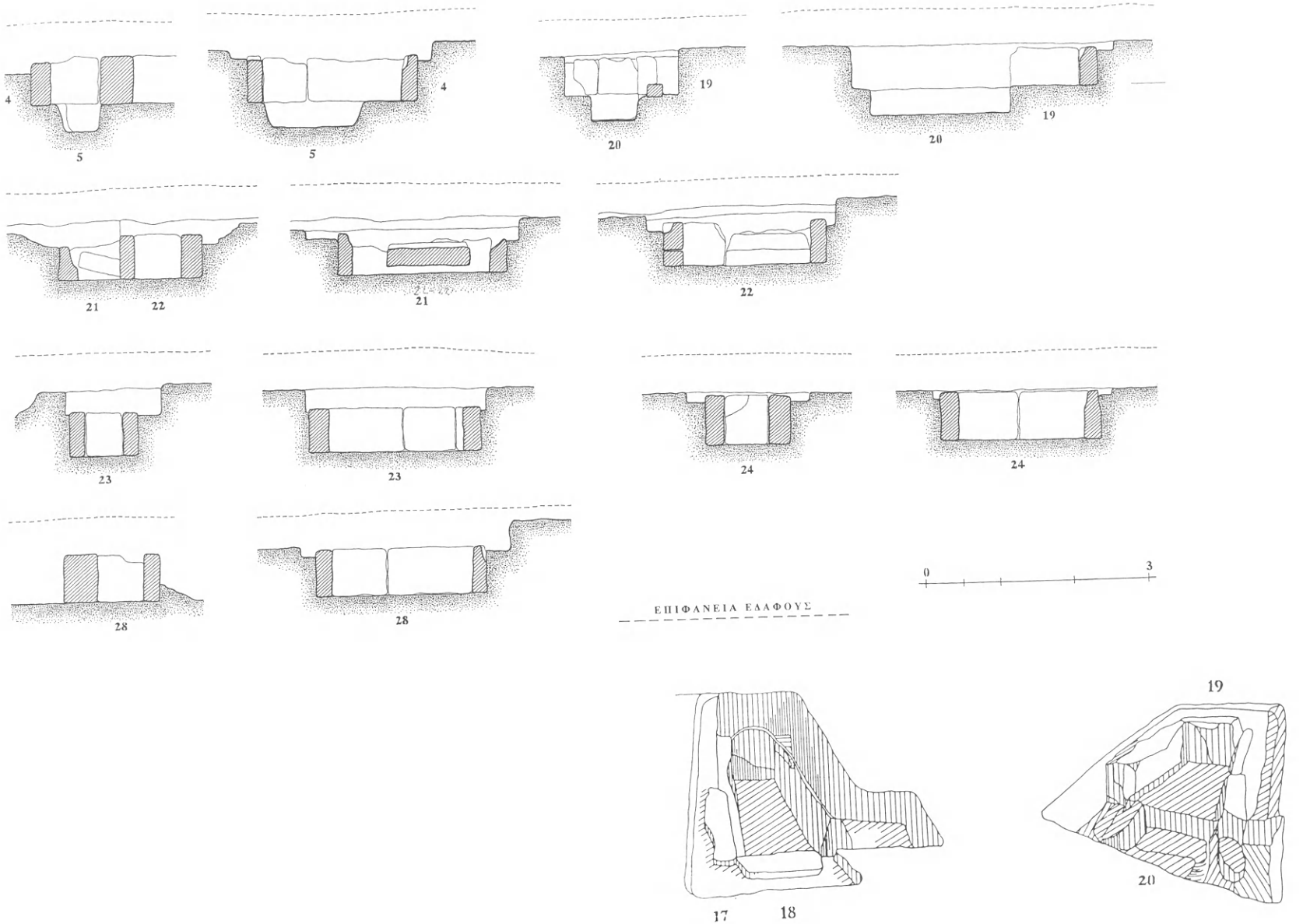

Τομὴ κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος μεμονωμένων πώρινων κιβωτιόσχημων τάφων τοῦ τομέως Η καὶ ἀξονομετρικὸ τῶν Η/17 - Η/20.

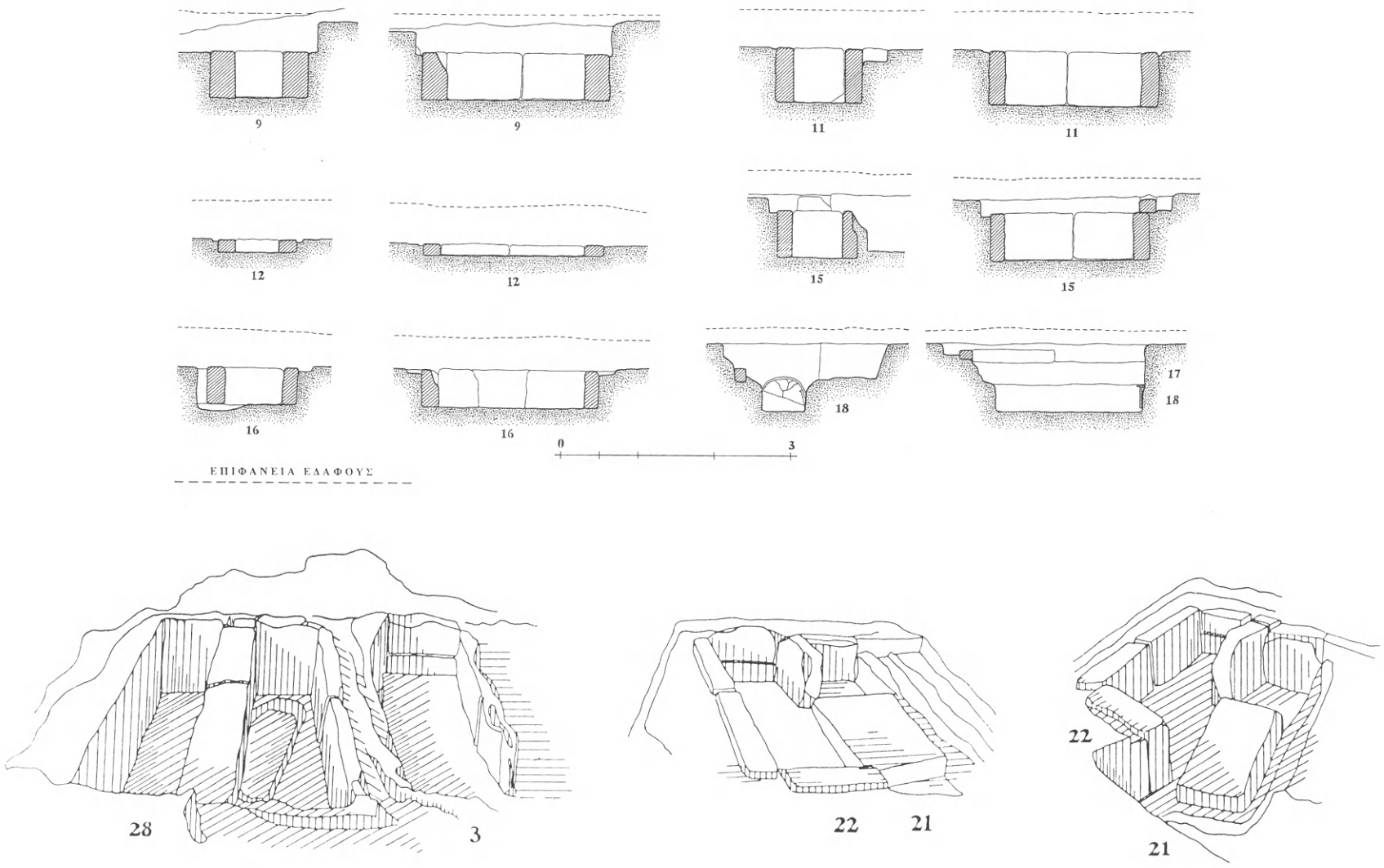

Τομὴ κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος ἑπτὰ μεμονωμένων τάφων τοῦ τομέως Η καὶ ἀξονομετρικὸ ἄλλων ὀκτώ.

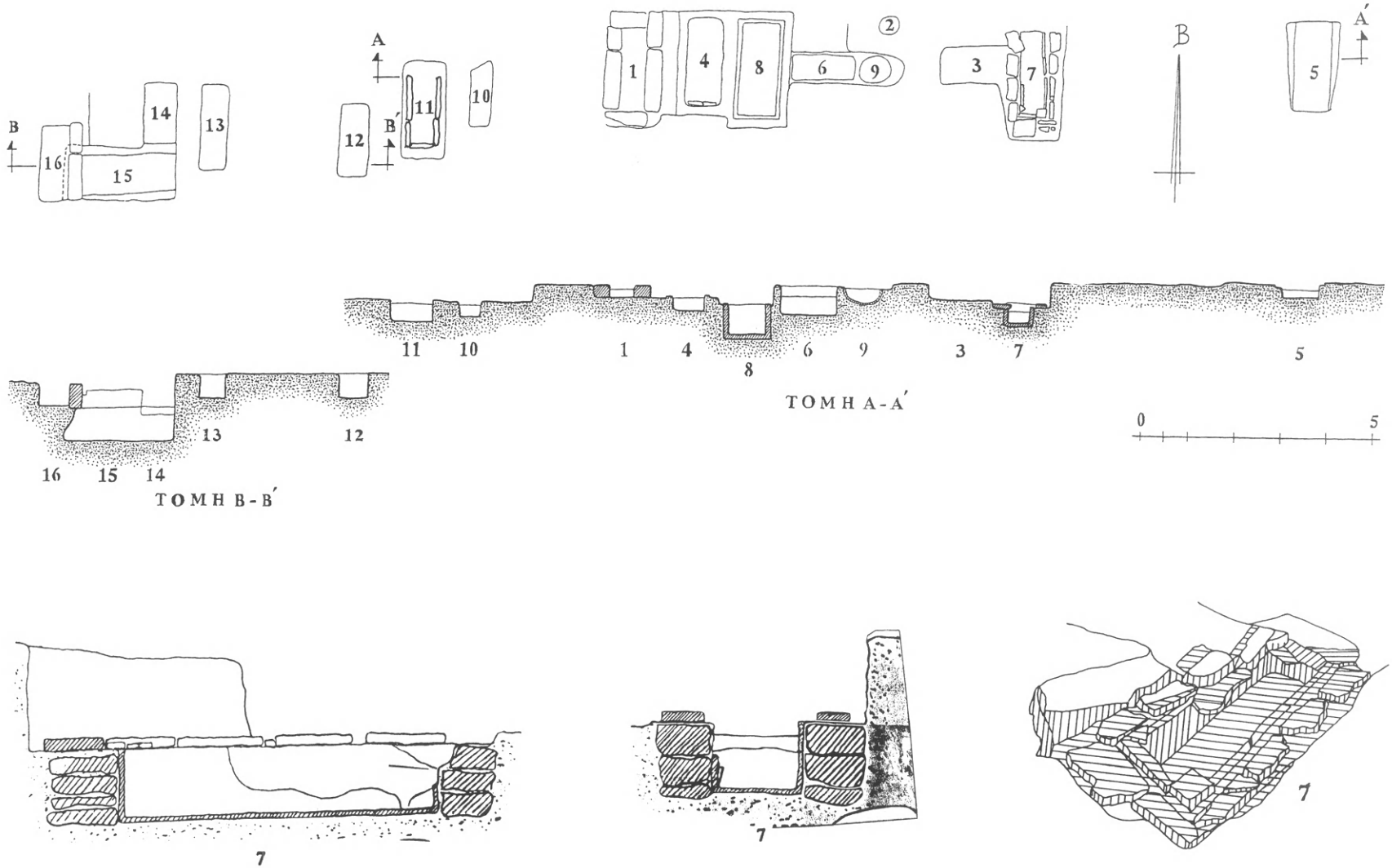

Τὸ ἀνατολικό, μόνον νοτίως τοῦ ἀρχαίου δρόμου ἐκτεινόμενο τμῆμα τοῦ τομέως Ι καὶ ὁ σπανίου τύπου Ι/7 (τομὲς καὶ ἀξονομετρικό· βλ. καὶ πίν. 150.1).

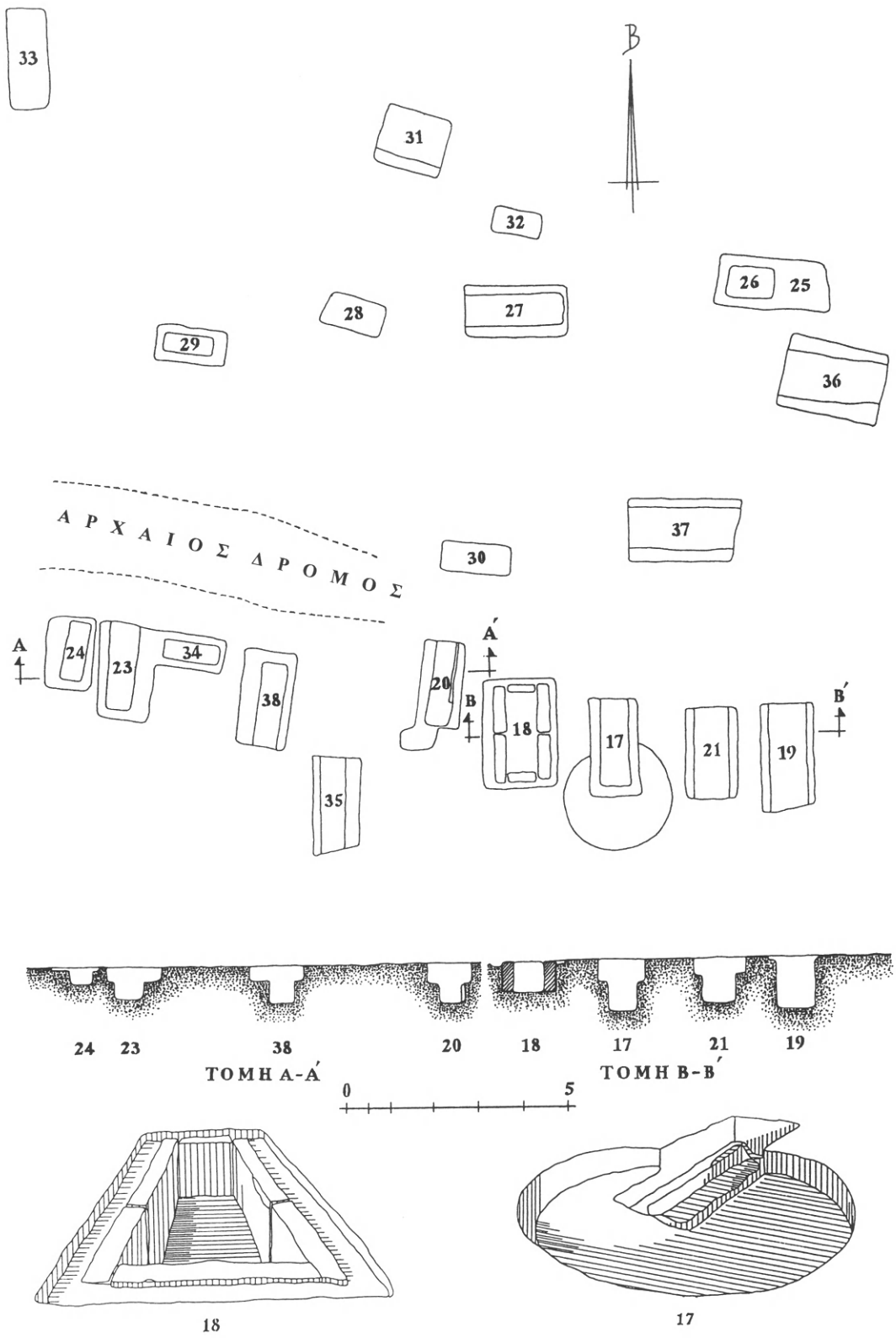

Τὸ δυτικό, ἑκατέρωθεν τοῦ ἀρχαίου δρόμου, τμῆμα τοῦ τομέως Ι. Τομὴ κατὰ πλάτος καὶ ἀξονομετρικὸ μεμονωμένων τάφων.

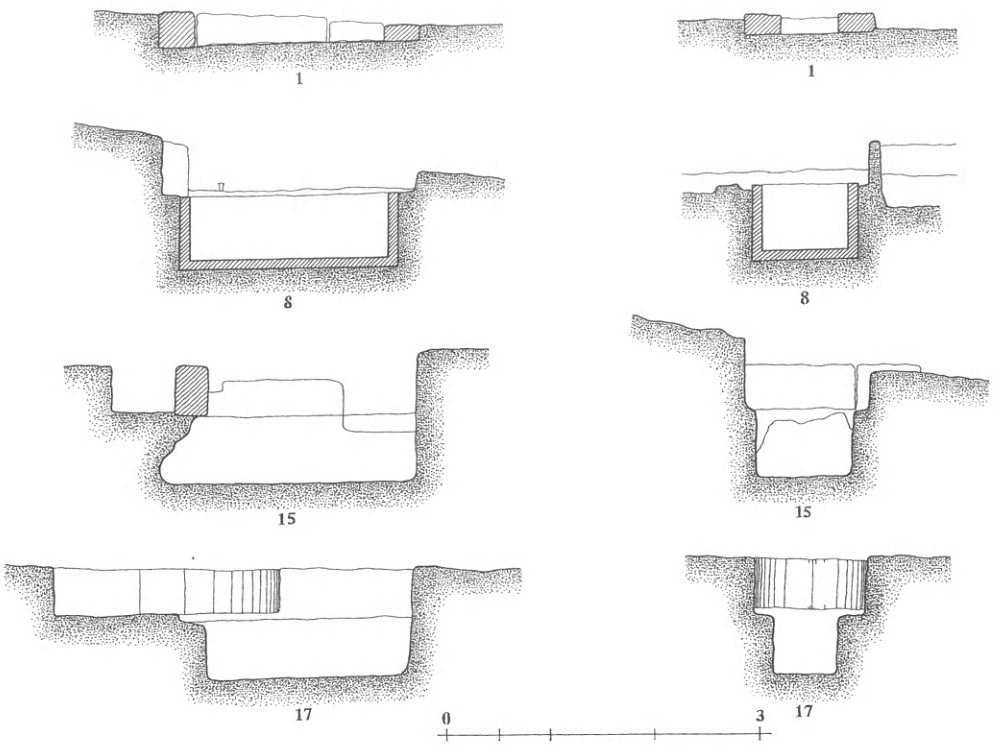

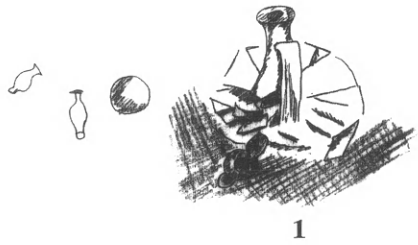

1

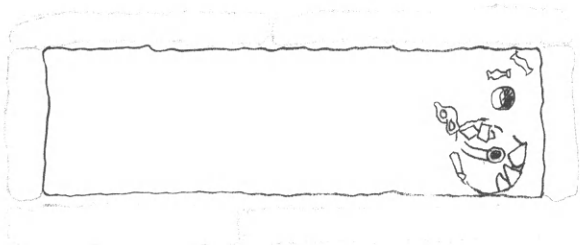

1

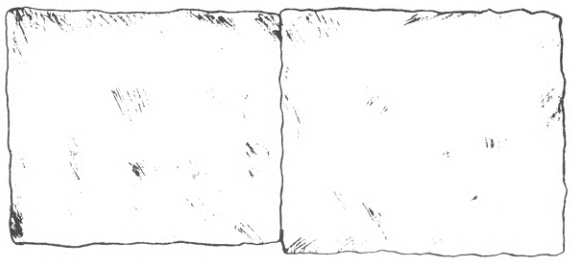

8

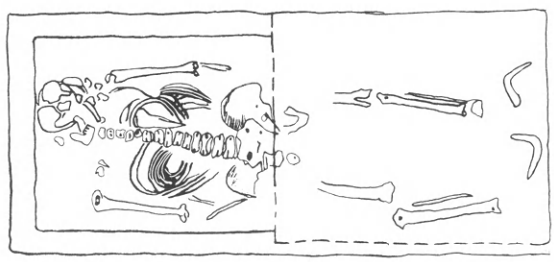

8

Τομὴ κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλᾶτος καὶ κατόψεις μεμονωμένων τάφων τοῦ τομέως Ι.

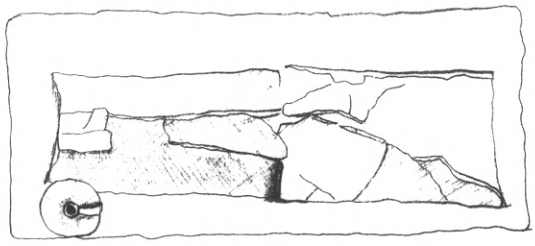

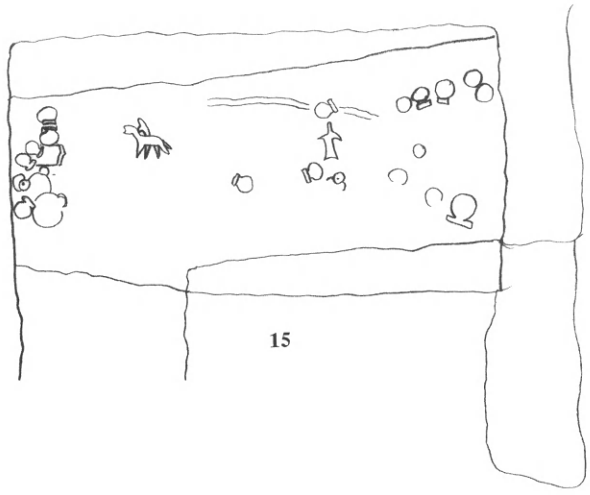

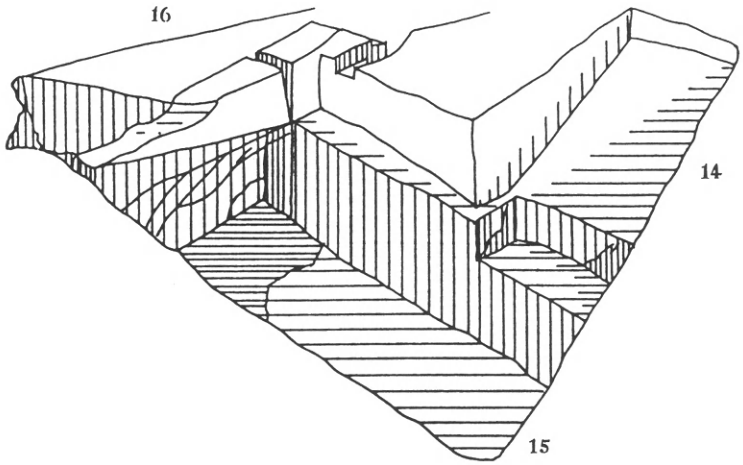

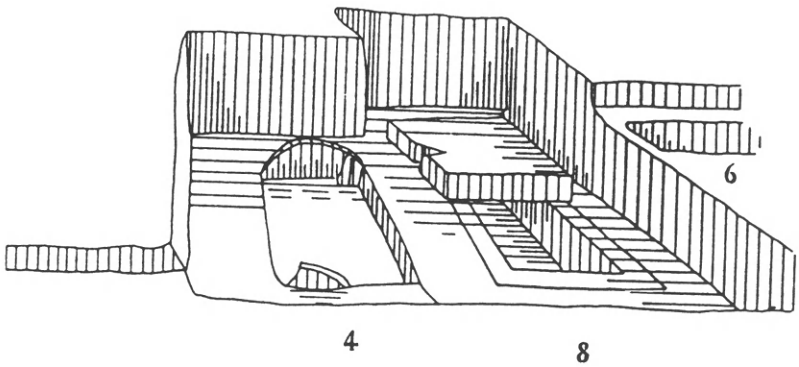

Κατόψεις καὶ ἀξονομετρικὸ μεμονωμένων τάφων τοῦ τομέως Ι.

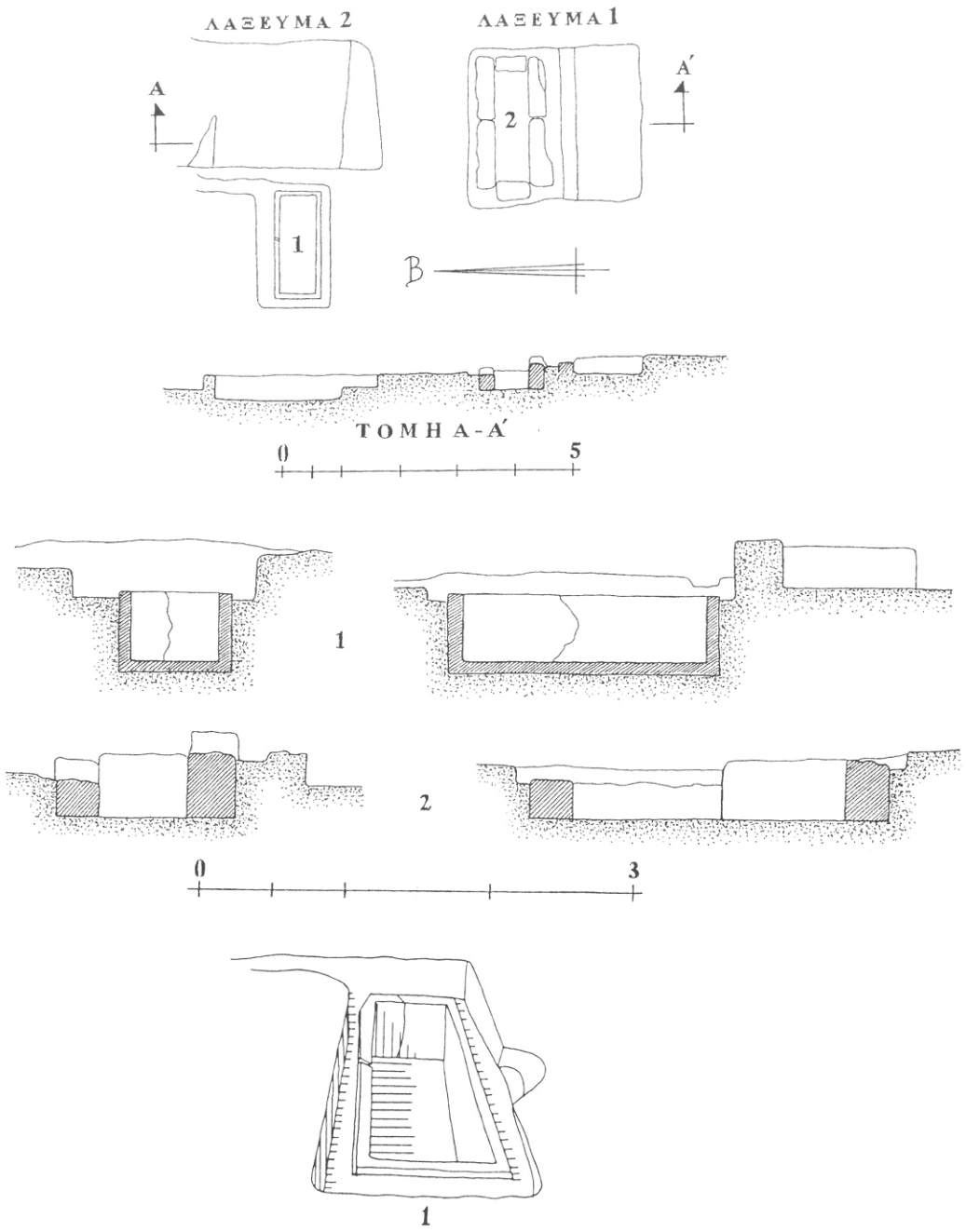

Κάτοψη, τομὲς καὶ ἀξονομετρικὸ τῶν τάφων τοῦ λιλιπούτειου τομέως Κ.

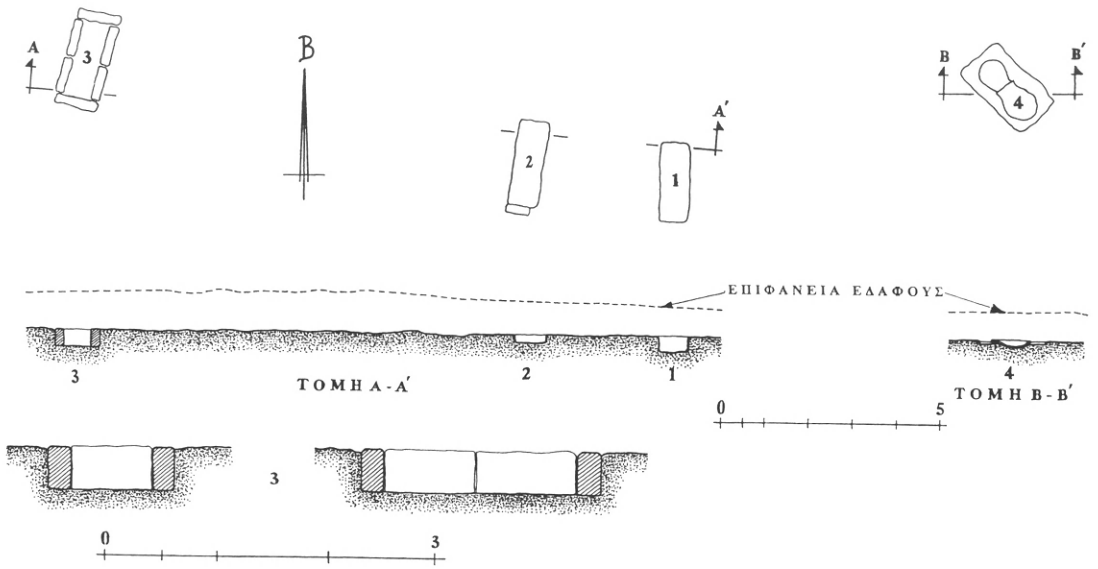

Κάτοψη καὶ τομὴ τῶν τάφων τοῦ μικροῦ τομέως Π.

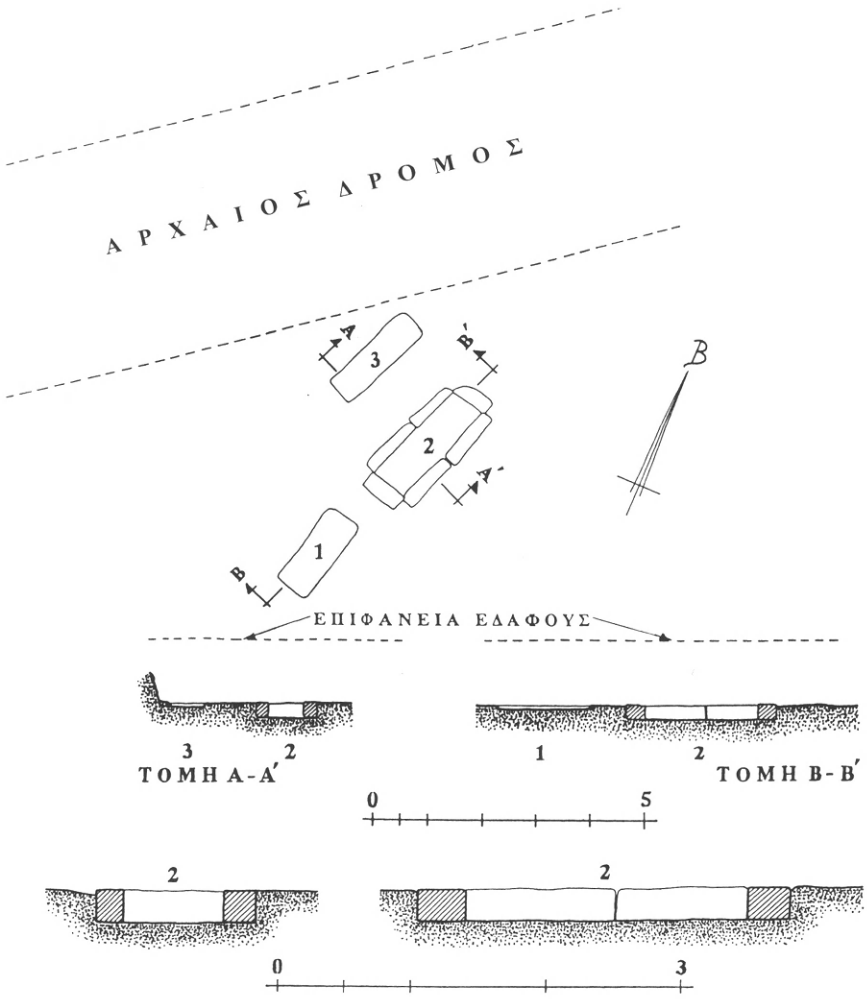

Κάτοψη καὶ τομὴ τῶν τάφων τοῦ μικροῦ τομέως Ρ.

Τομεὺς Σ, βόρειο τμῆμα.

Τομεὺς Σ, ἐνθύμιον τμῆμα.

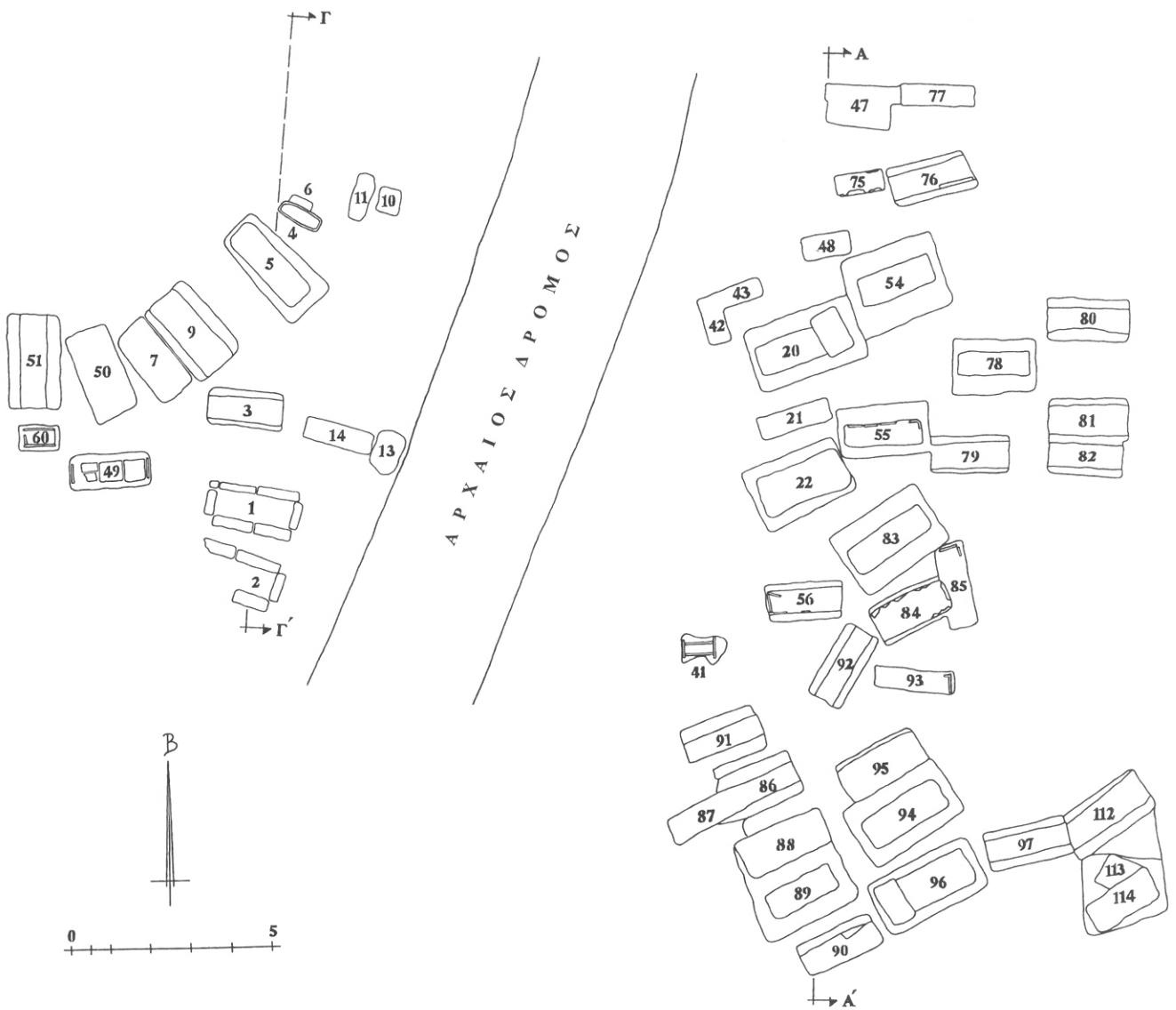

Τομεὺς Σ, νότιο τμῆμα. Ὁ δρόμος κατέρχεται ἀπὸ τὸν τομέα Η (σχ. 26, 27), διασχίζει νοτιότερα τὸν τομέα Τ (σχ. 43, 44, 42) καὶ κατευθύνεται πρὸς Τάναγραν.

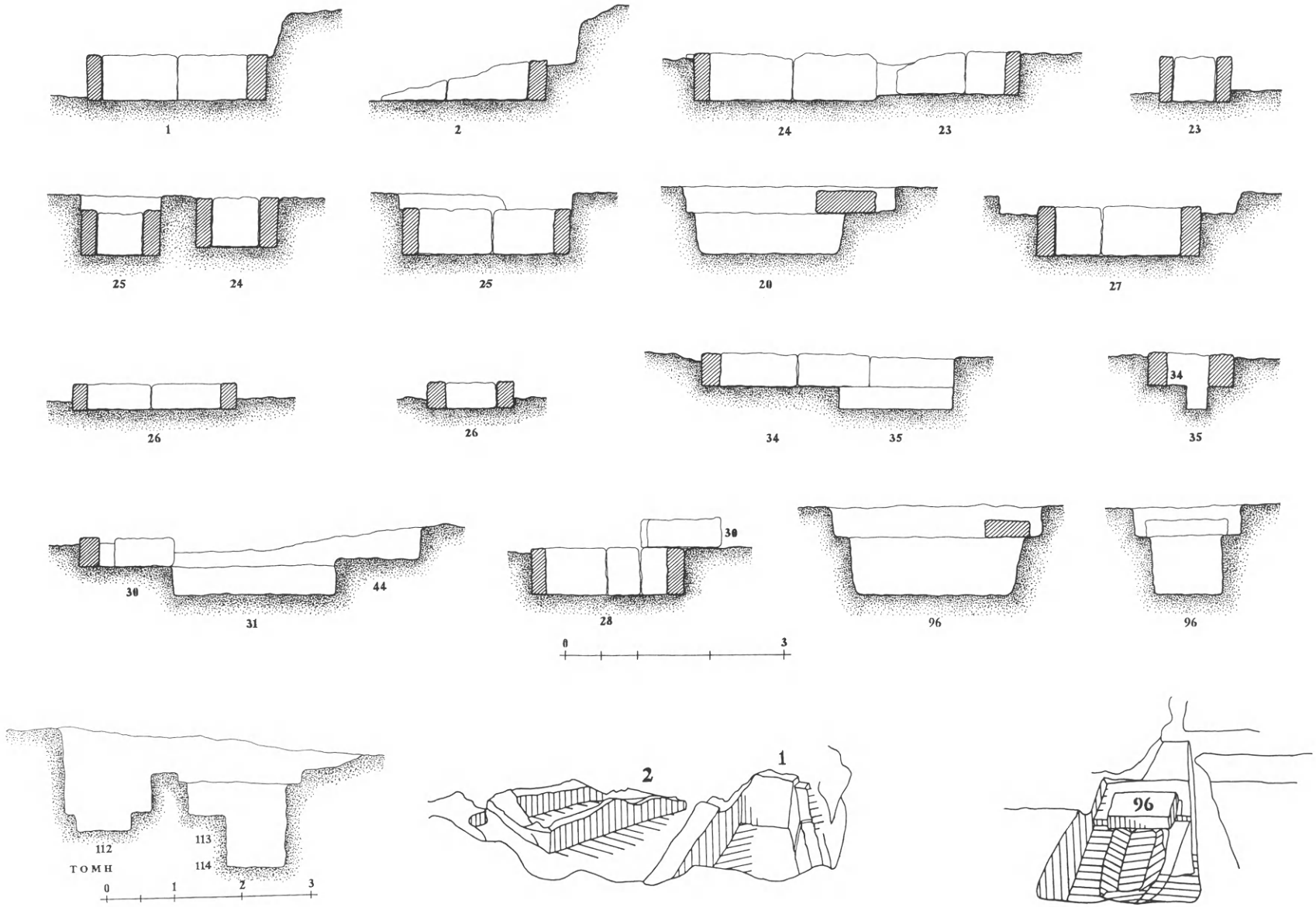

Τομὲς καὶ ἀξονομετρικὸ μεμονωμένων πώρινων κιβωτιοσχήμων τάφων τοῦ τομέως Σ.

ΣΧΕΔ. 39

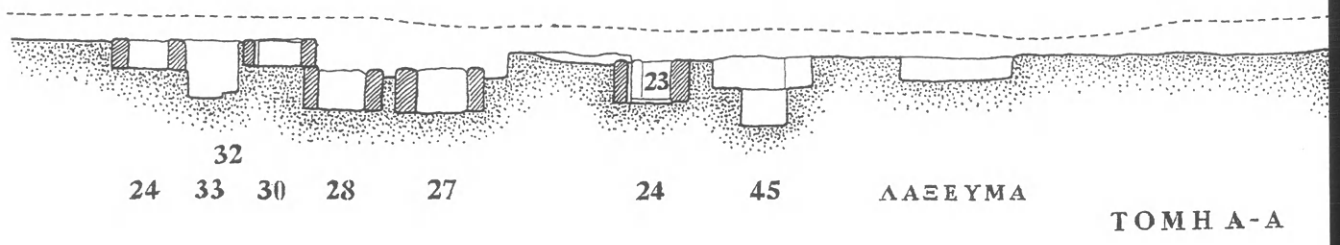

ΤΟΜΗ Α-Α

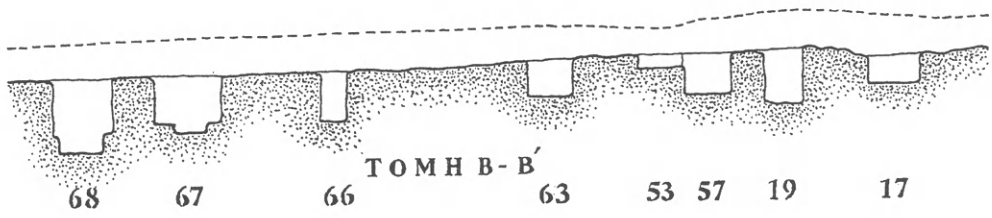

ΤΟΜΗ Β-Β΄

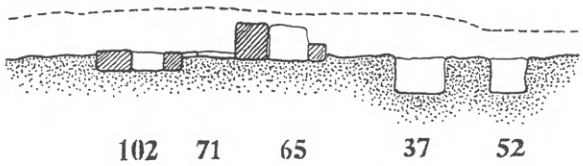

ΤΟΜΗ Δ-Δ΄

0

ΕΠΙΦΑΝΕ

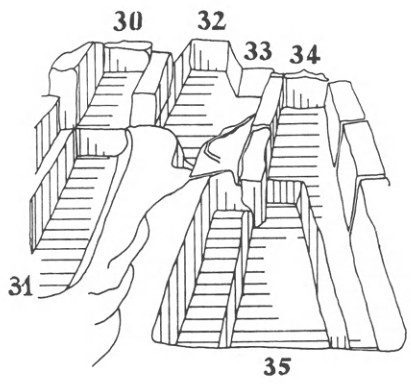

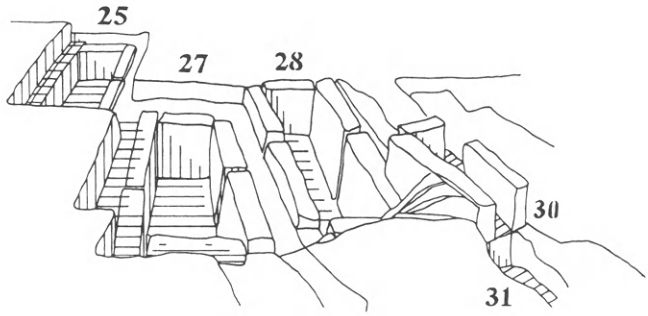

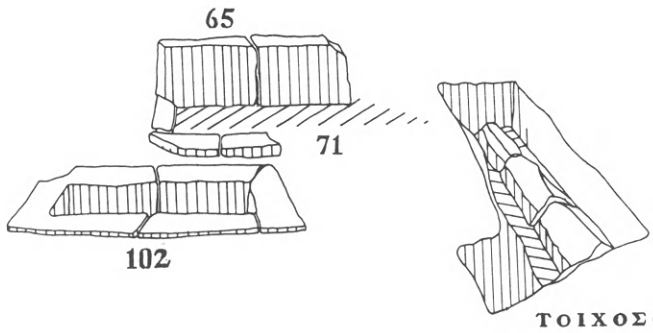

ΤΟΙΧΟΣα΄

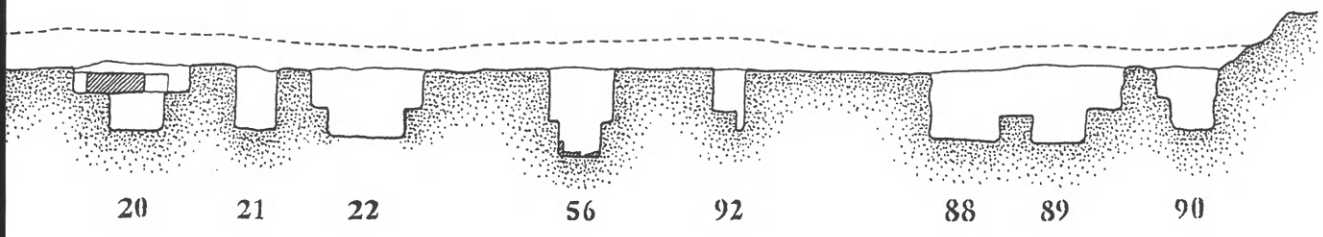

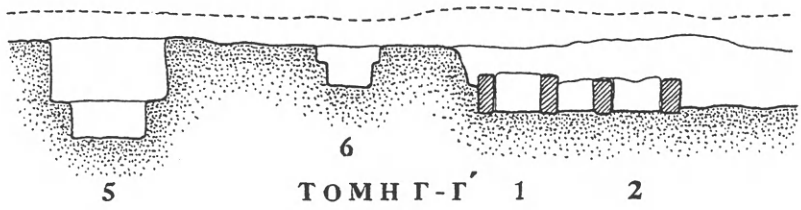

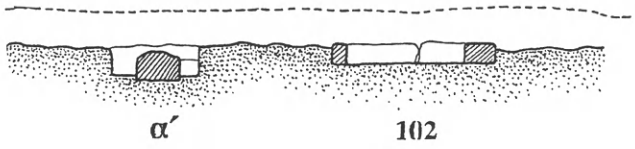

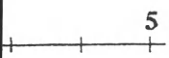

ΤΟΜΗ Ε-Ε΄

ΕΔΑΦΟΥΣ

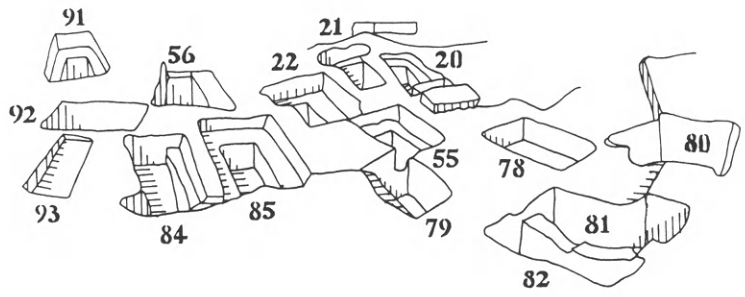

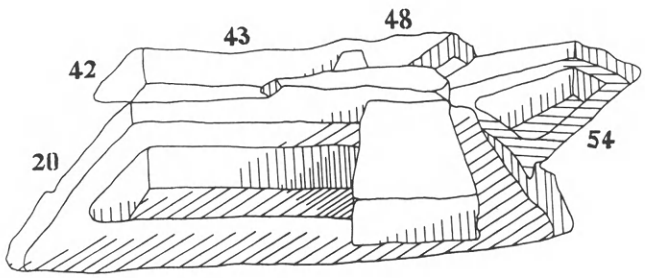

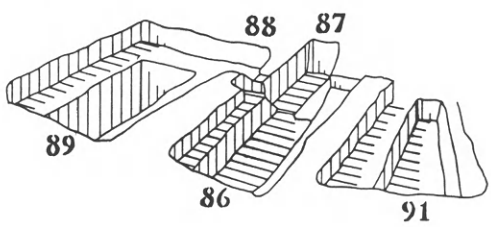

Τομὴ καὶ ἀξονομετρικὸ συστάδων τάφων τοῦ τομέως Σ.

Τομεὺς Τ, νότιο τμῆμα.

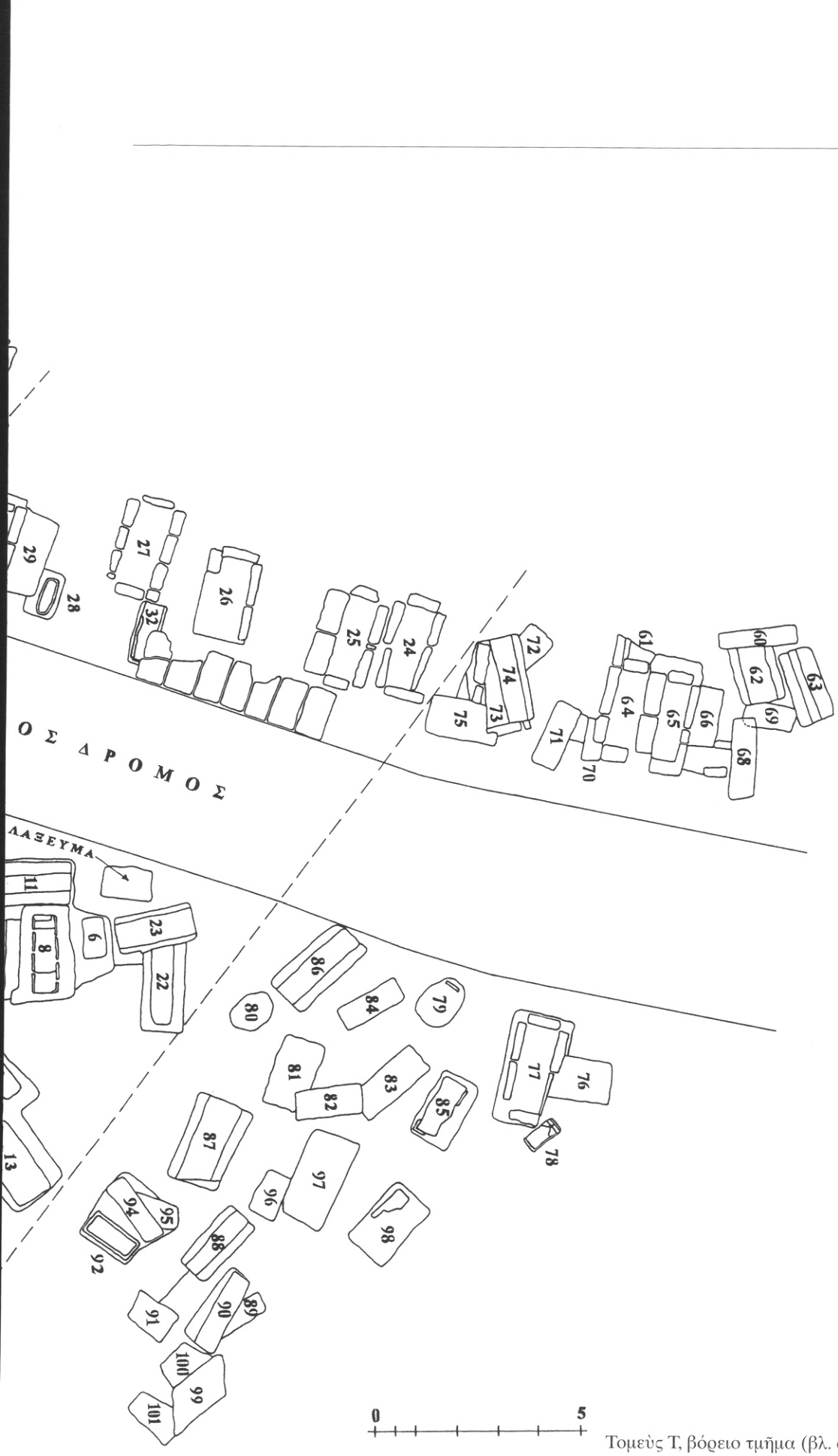

Τομεὺς Τ, βόρειο τμῆμα (βλ. ἀνωτ. σχ. 38 τομεὺς Σ).

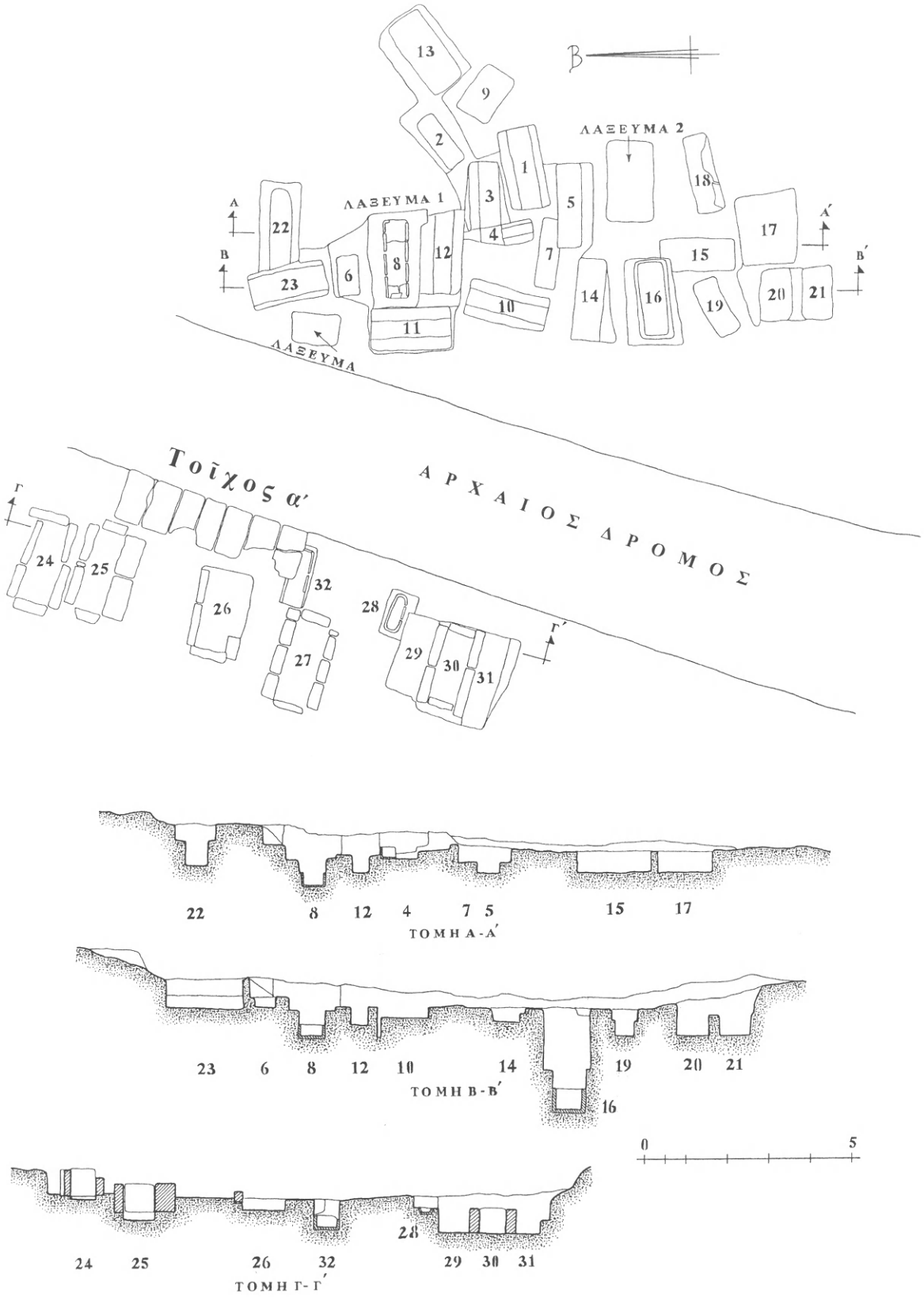

Τομεὺς Τ. Κάτοψη καὶ τομὴ τάφων τοῦ ἐνδιαμέσου τμήματος τοῦ τομέως Τ.

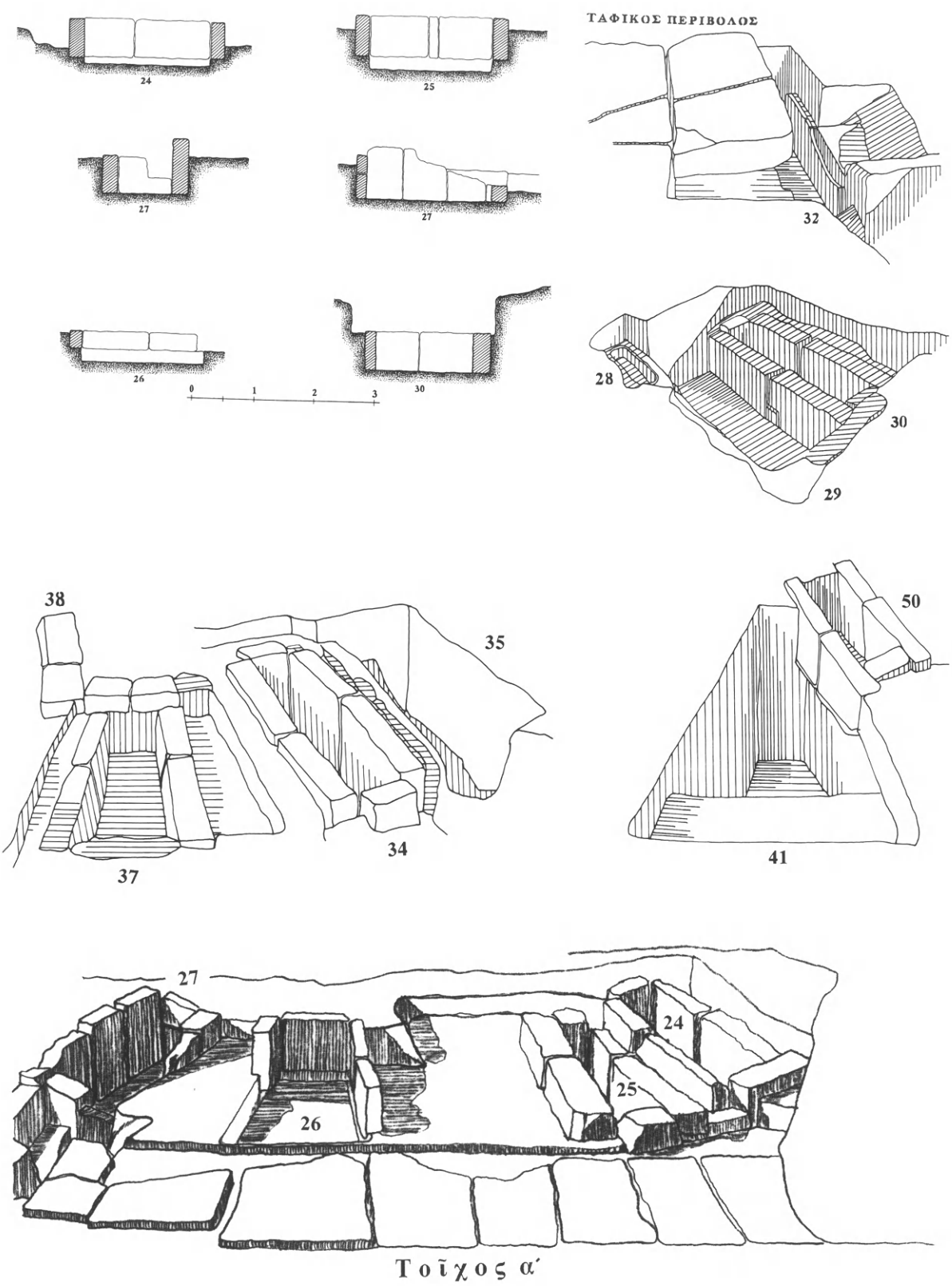

Τομὴ καὶ ἀξονομετρικὸ τάφων τοῦ τομέως Τ.

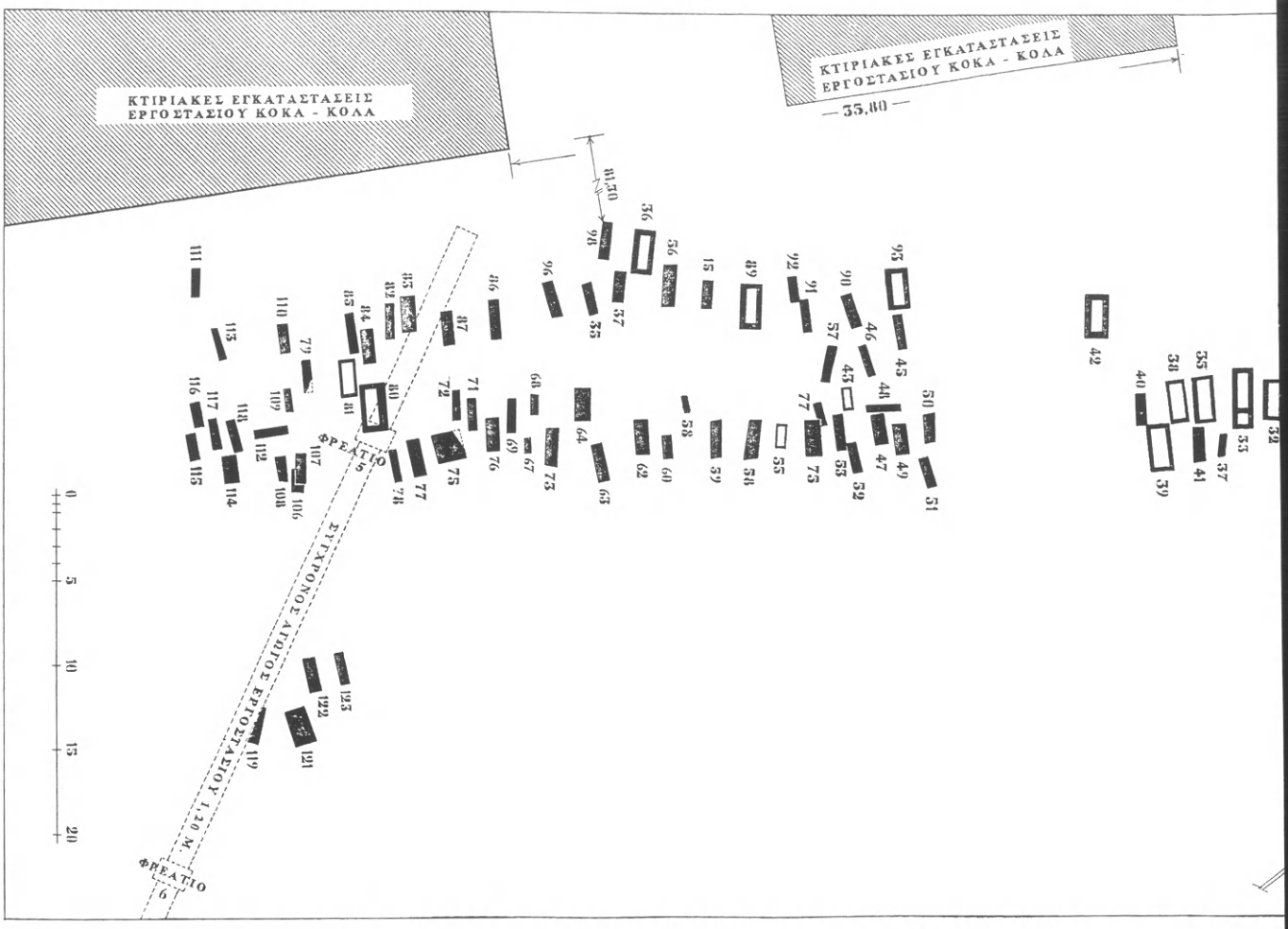

Γενικὸ τοπογραφικὸ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1989 στὸν περίβολο τοῦ ἐργοστασίου τῆς Κόκα Κόλα (3E).

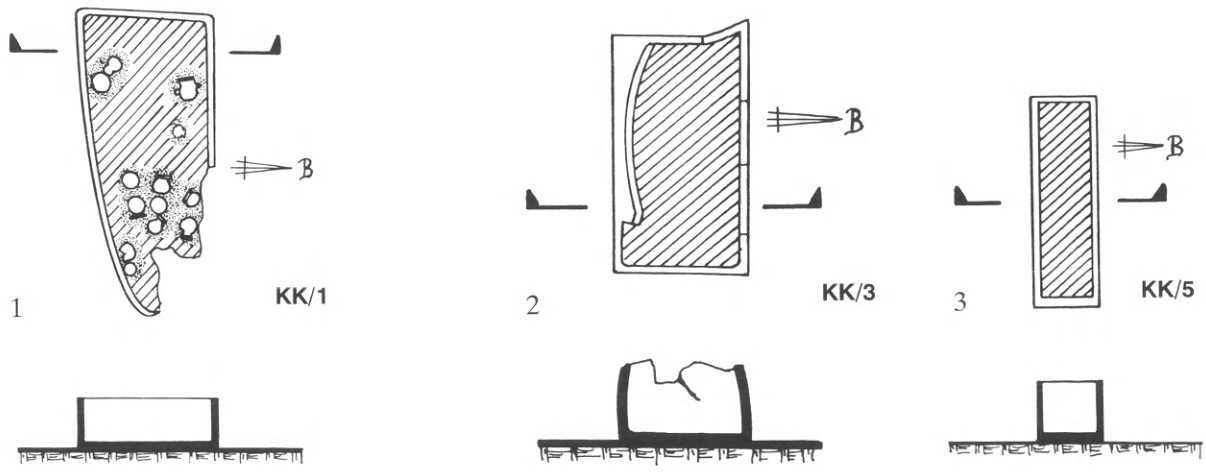

1-3. Κάτοψη καὶ τομὴ τῶν πήλινων λαρνάκων νηπίου ΚΚ/1, ΚΚ/3 καὶ τοῦ πειόσχημου μονοκεράμου ΚΚ/5.

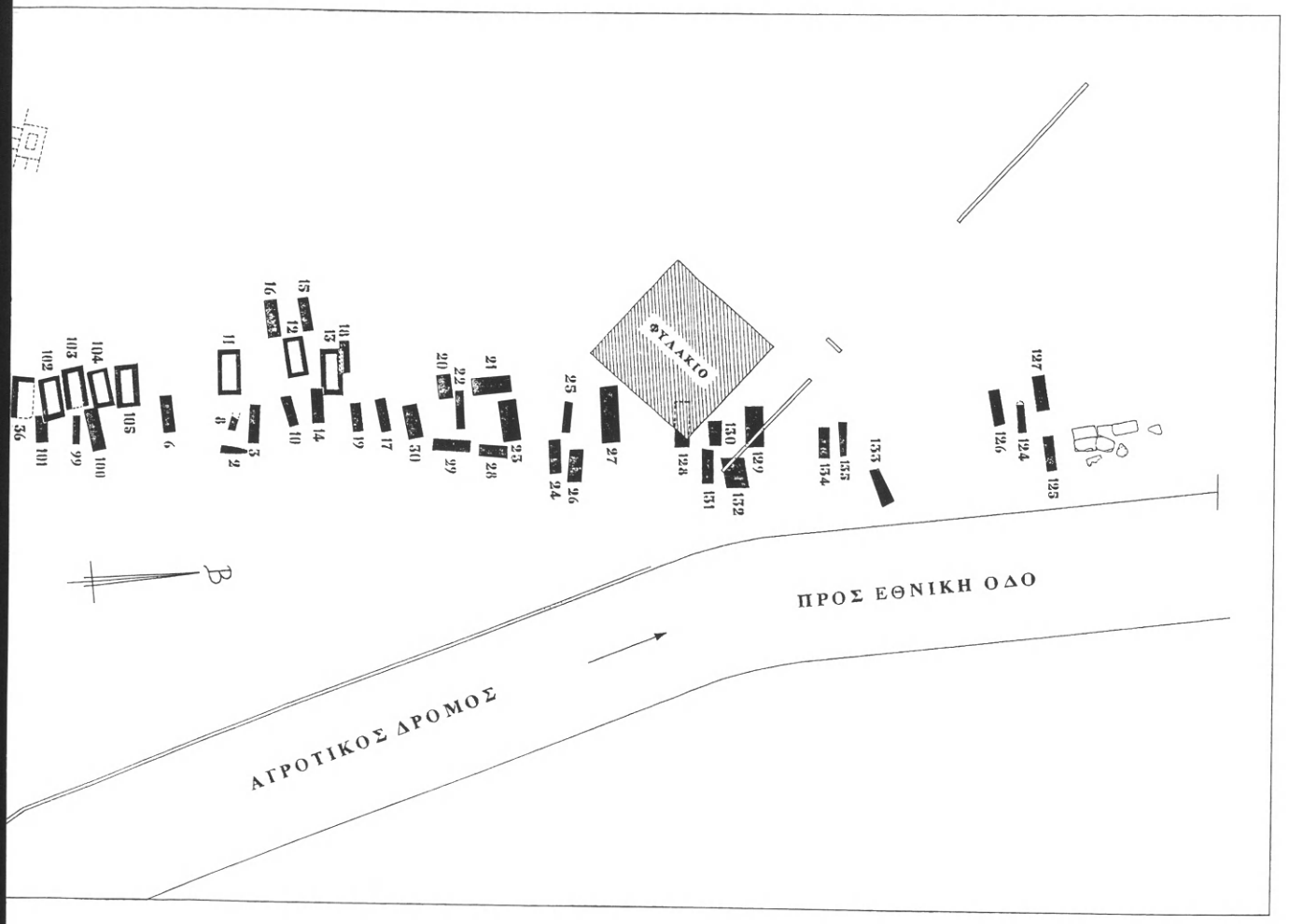

Κάτοψη καὶ τομὴ τῆς παιδικῆς πήλινης λάρνακας ΚΚ/20 καὶ τῆς μονολιθικῆς σαρκοφάγου ΚΚ/23 μὲ τὶς ὀρθογώνιες καλυπτήριές της (βλ. πίν. 128.3).

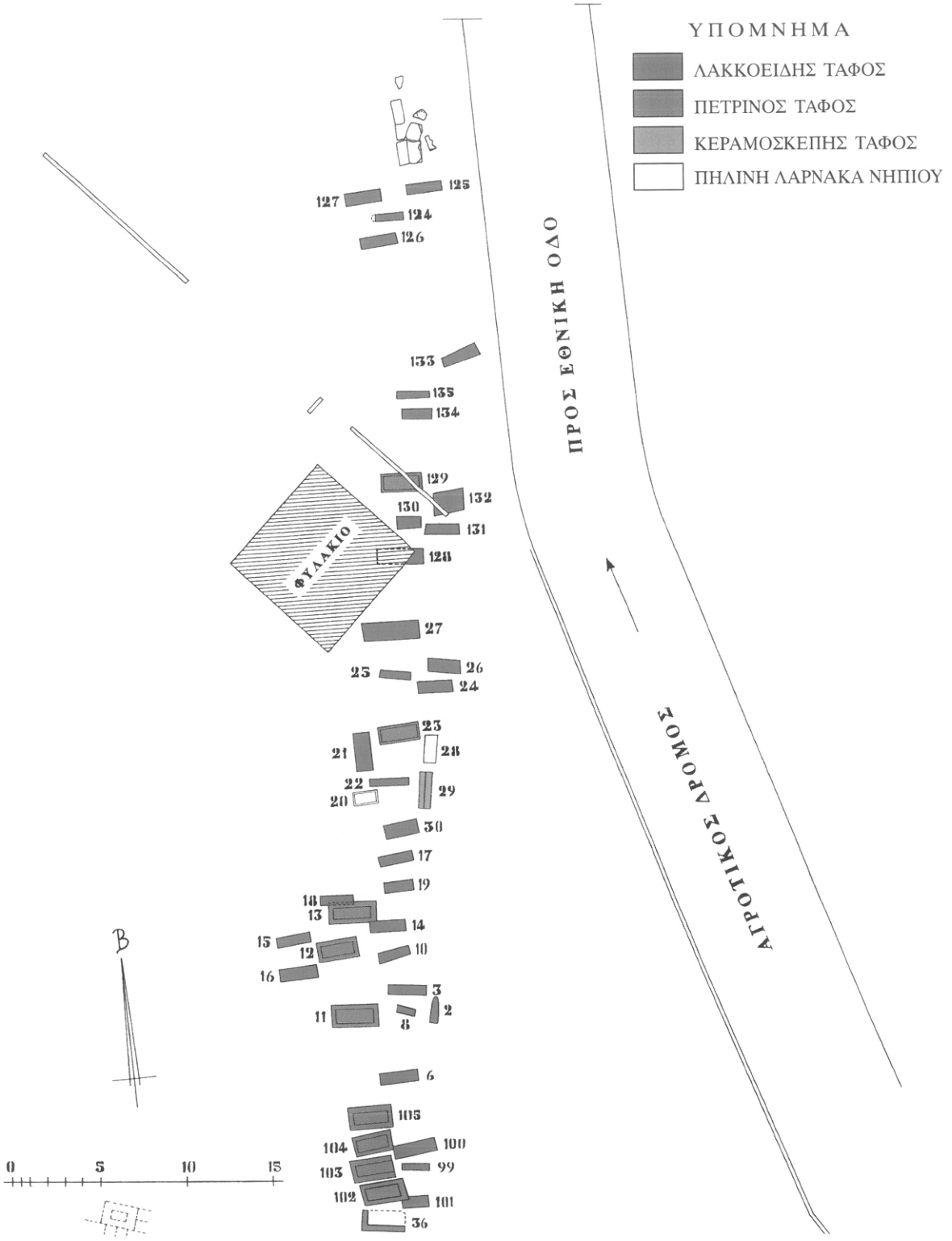

Τὸ βόρειο τμῆμα τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1989.

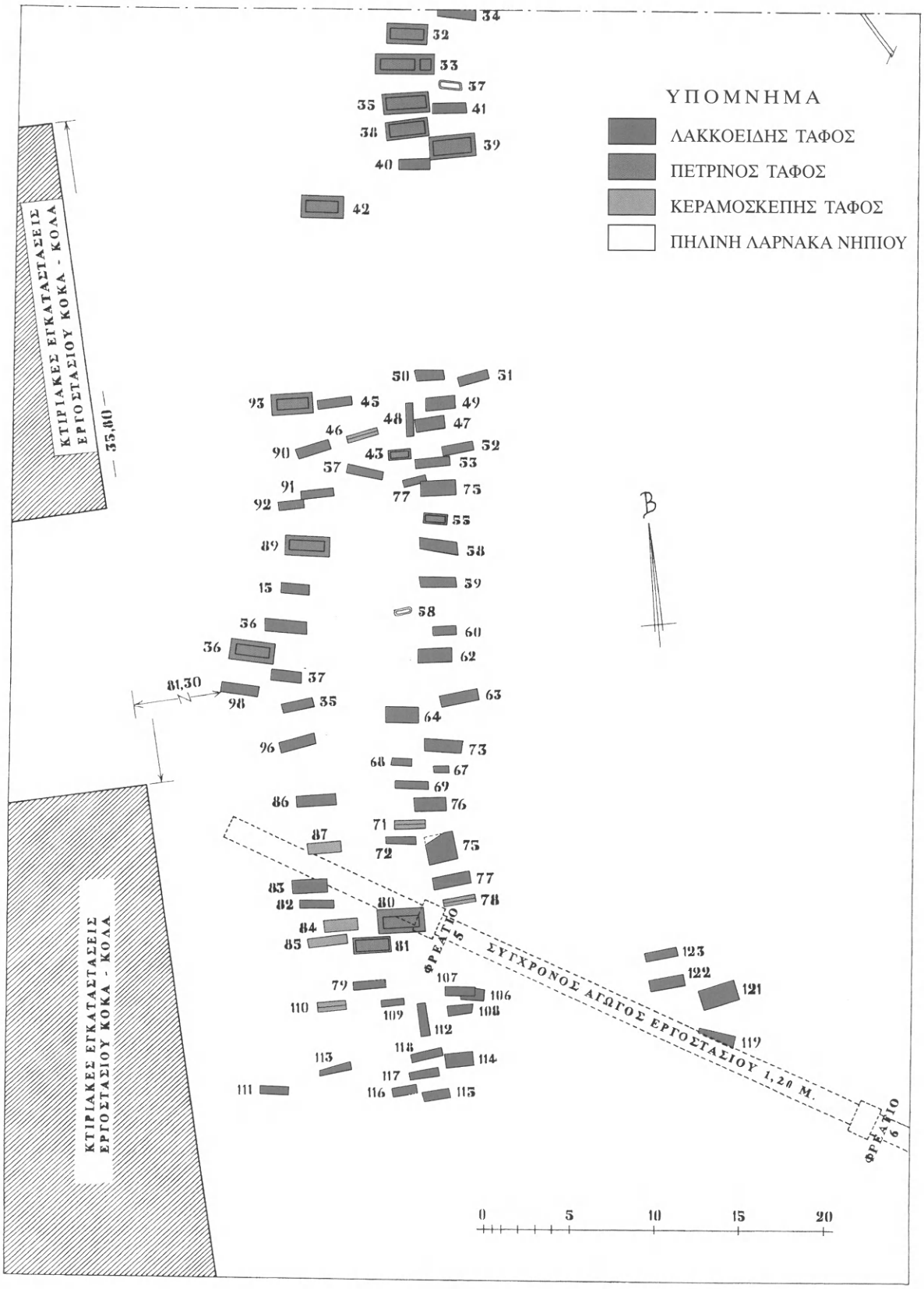

Τὸ νότιο τμῆμα τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1989.

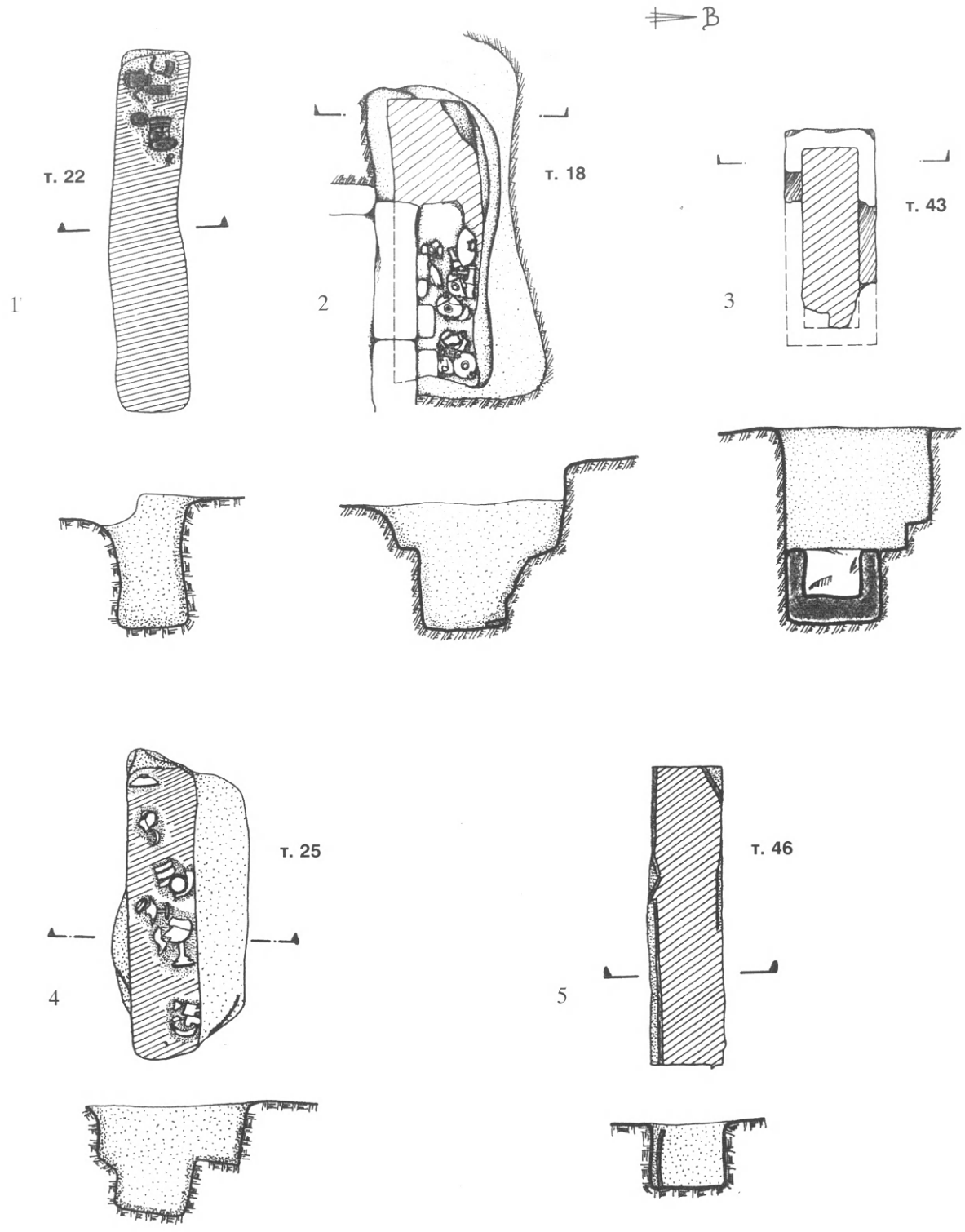

Κάτοψη καὶ τομὴ μεμονωμένων τάφων τῆς ἀνασκαφῆς 1989 (Κόκα Κόλα).

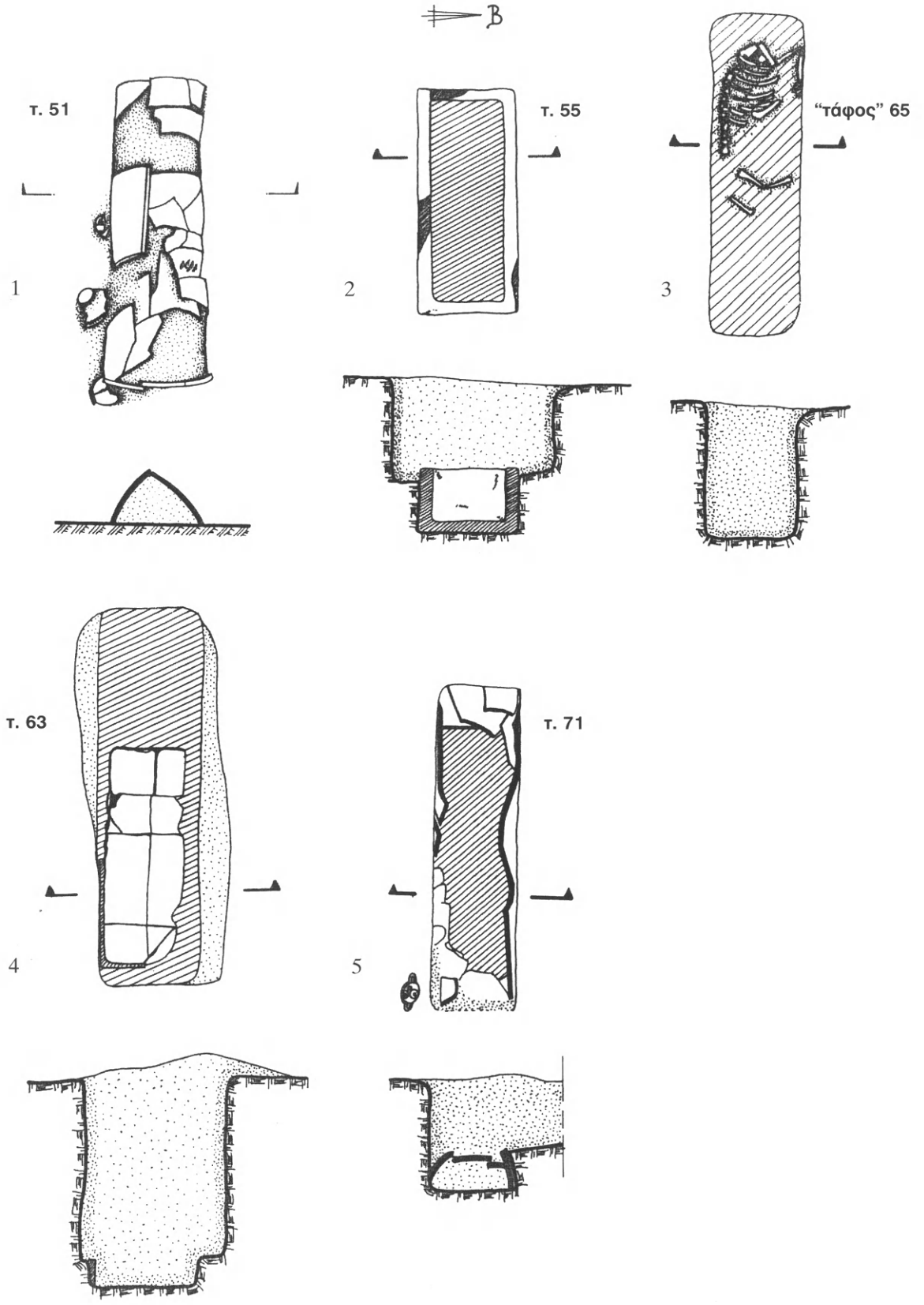

Κάτοψη καὶ τομὴ μεμονωμένων τάφων τῆς ἀνασκαφῆς 1989 (Κόκα Κόλα).

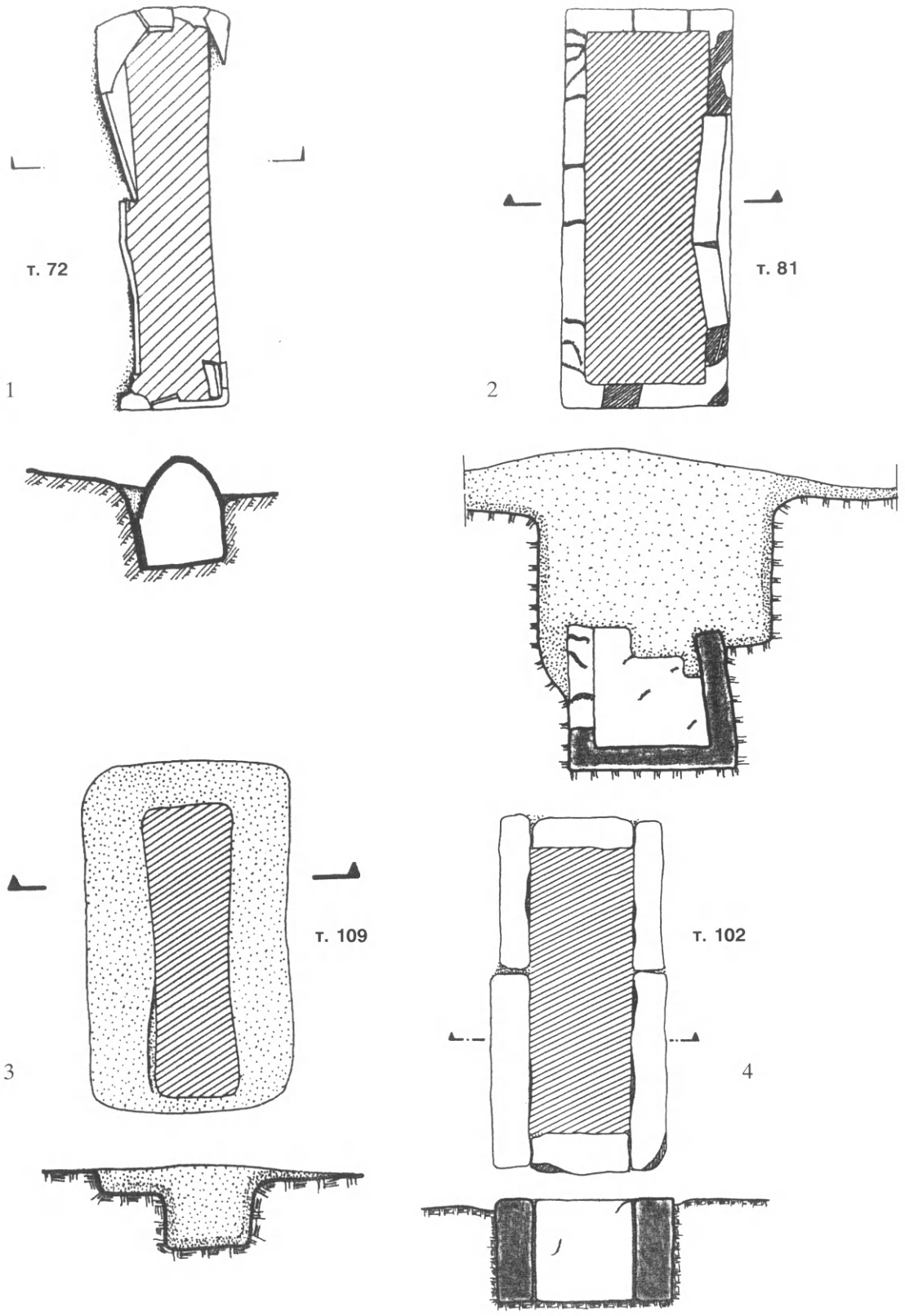

Κάτοψη καὶ τομὴ μεμονωμένων τάφων τῆς ἀνασκαφῆς 1989 (Κόκα Κόλα).

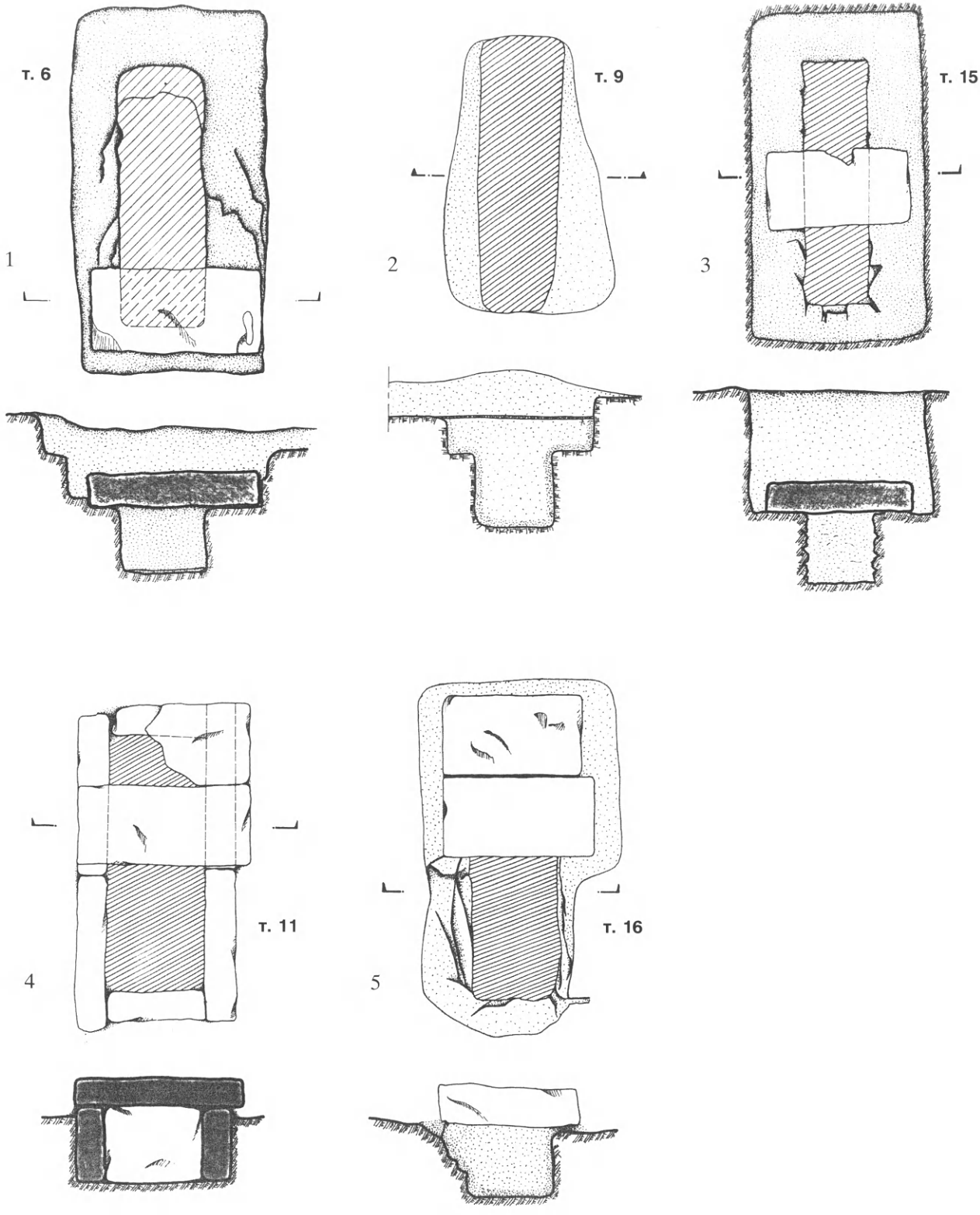

Κάτοψη καὶ τομὴ μεμονωμένων τάφων τῆς ἀνασκαφῆς 1989 (Κόκα Κόλα).

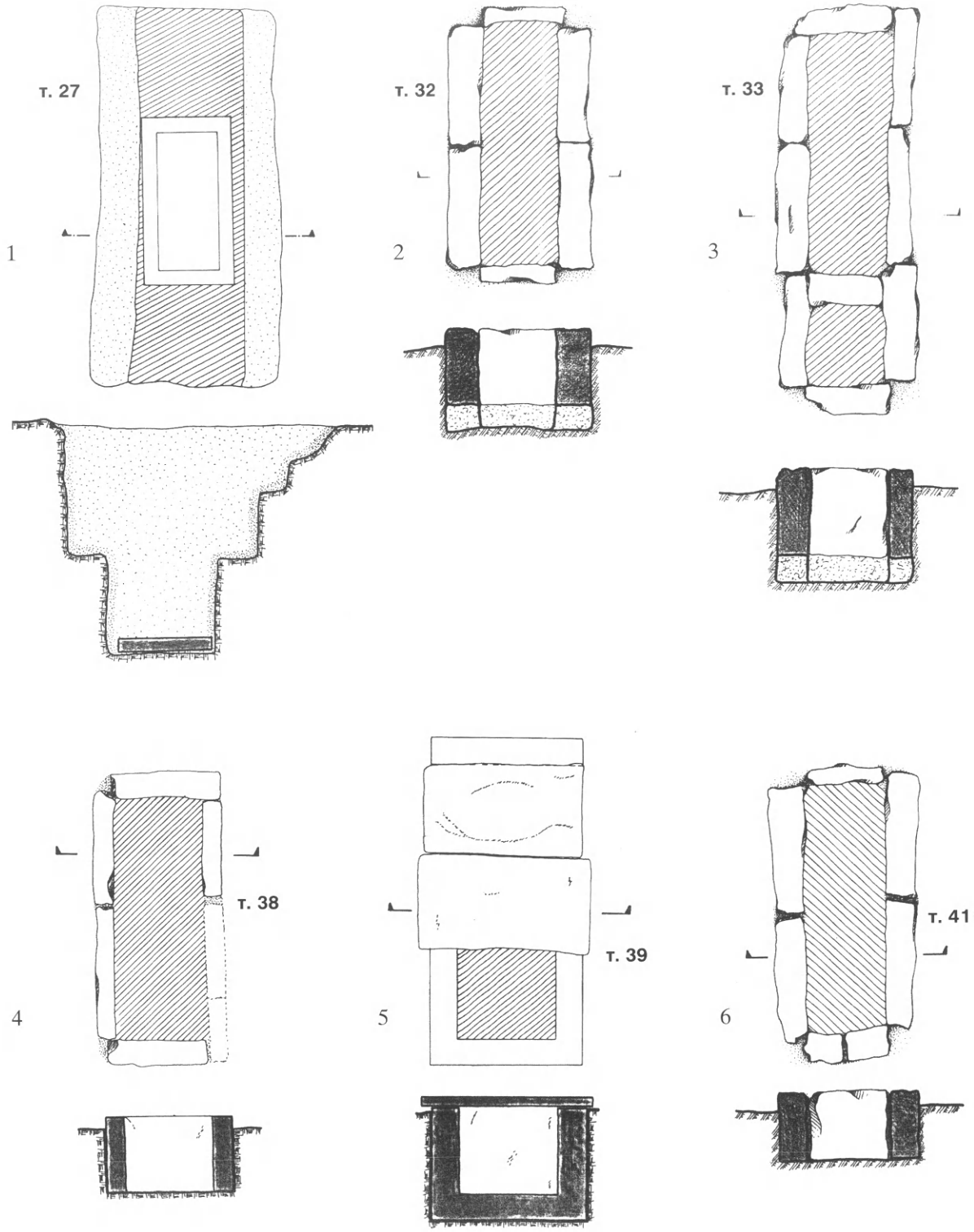

Κάτοψη καὶ τομὴ μεμονωμένων τάφων τῆς ἀνασκαφῆς 1989 (Κόκα Κόλα).

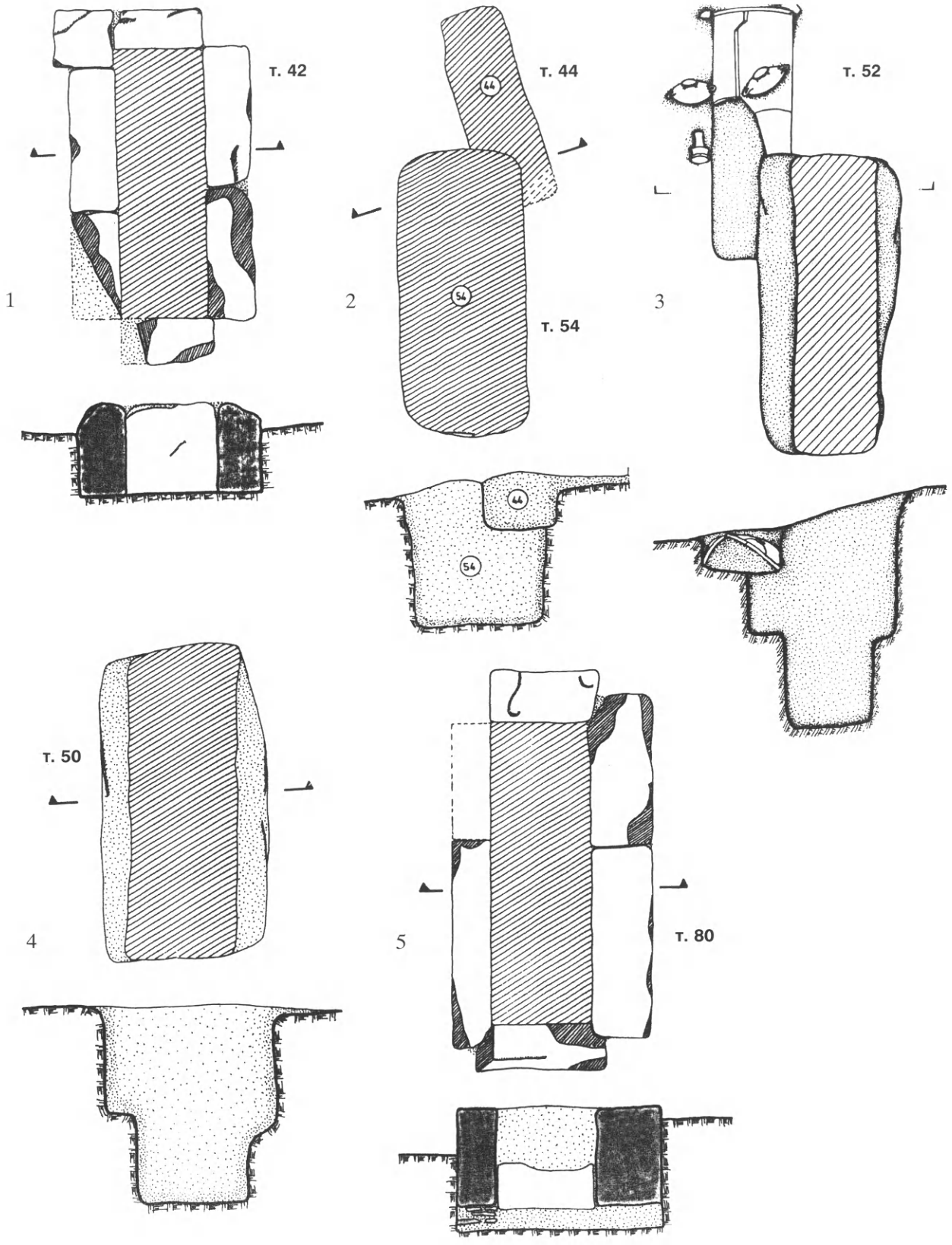

Κάτοψη καὶ τομὴ μεμονωμένων τάφων τῆς ἀνασκαφῆς 1989 (Κόκα Κόλα).

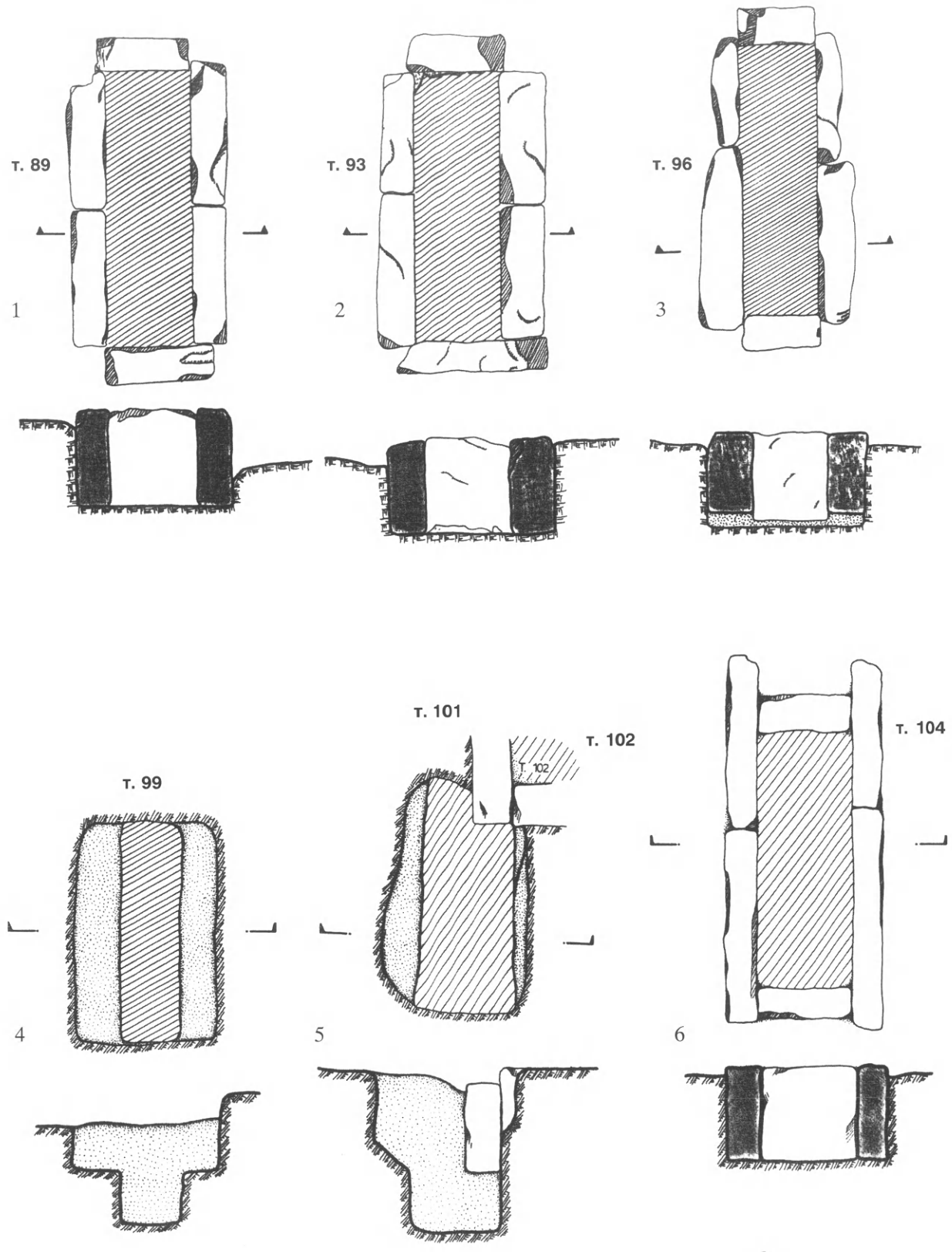

Κάτοψη καὶ τομὴ μεμονωμένων τάφων τῆς ἀνασκαφῆς 1989 (Κόκα Κόλα).

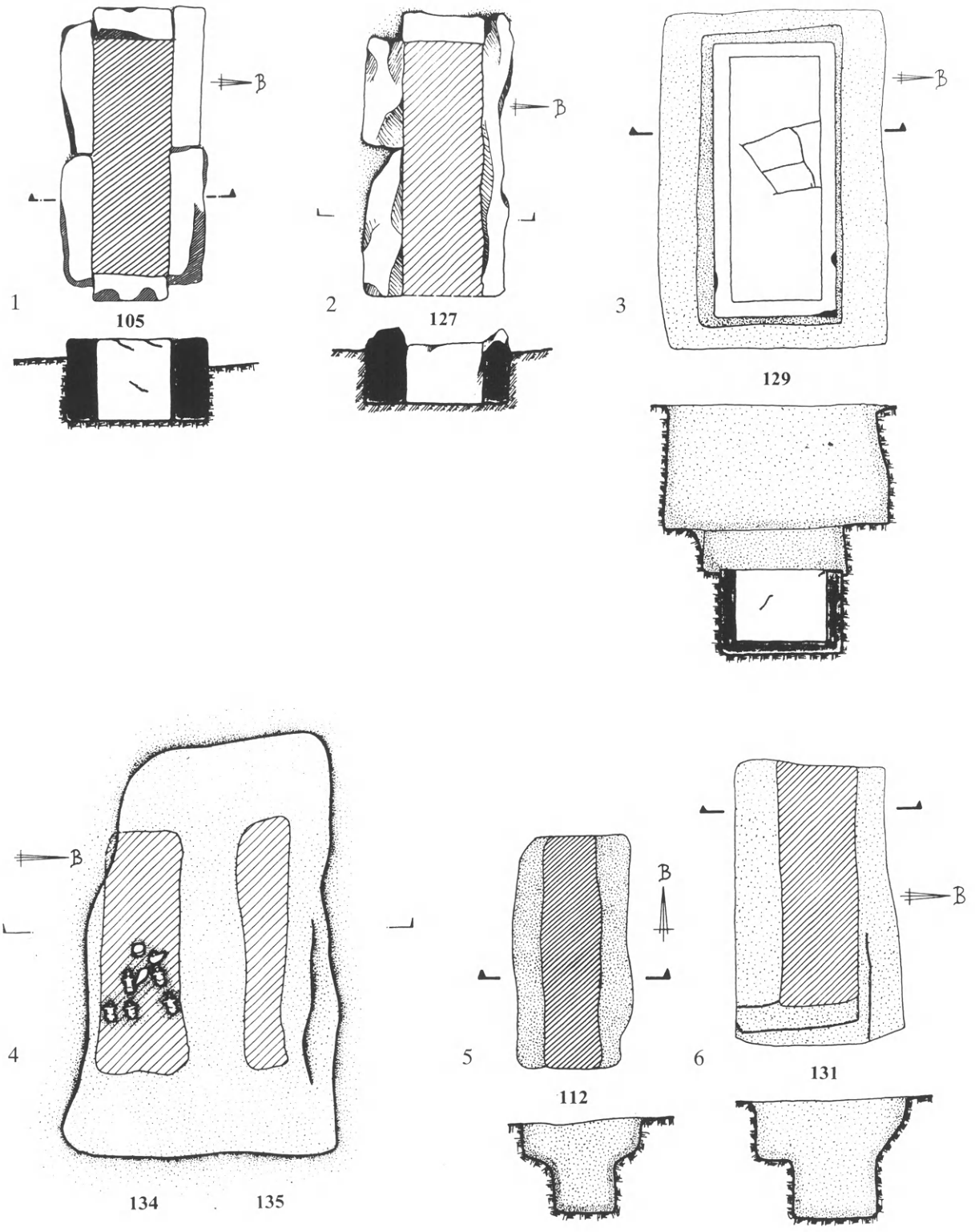

Κάτοψη καὶ τομὴ μεμονωμένων τάφων τῆς ἀνασκαφῆς 1989 (Κόκα Κόλα).

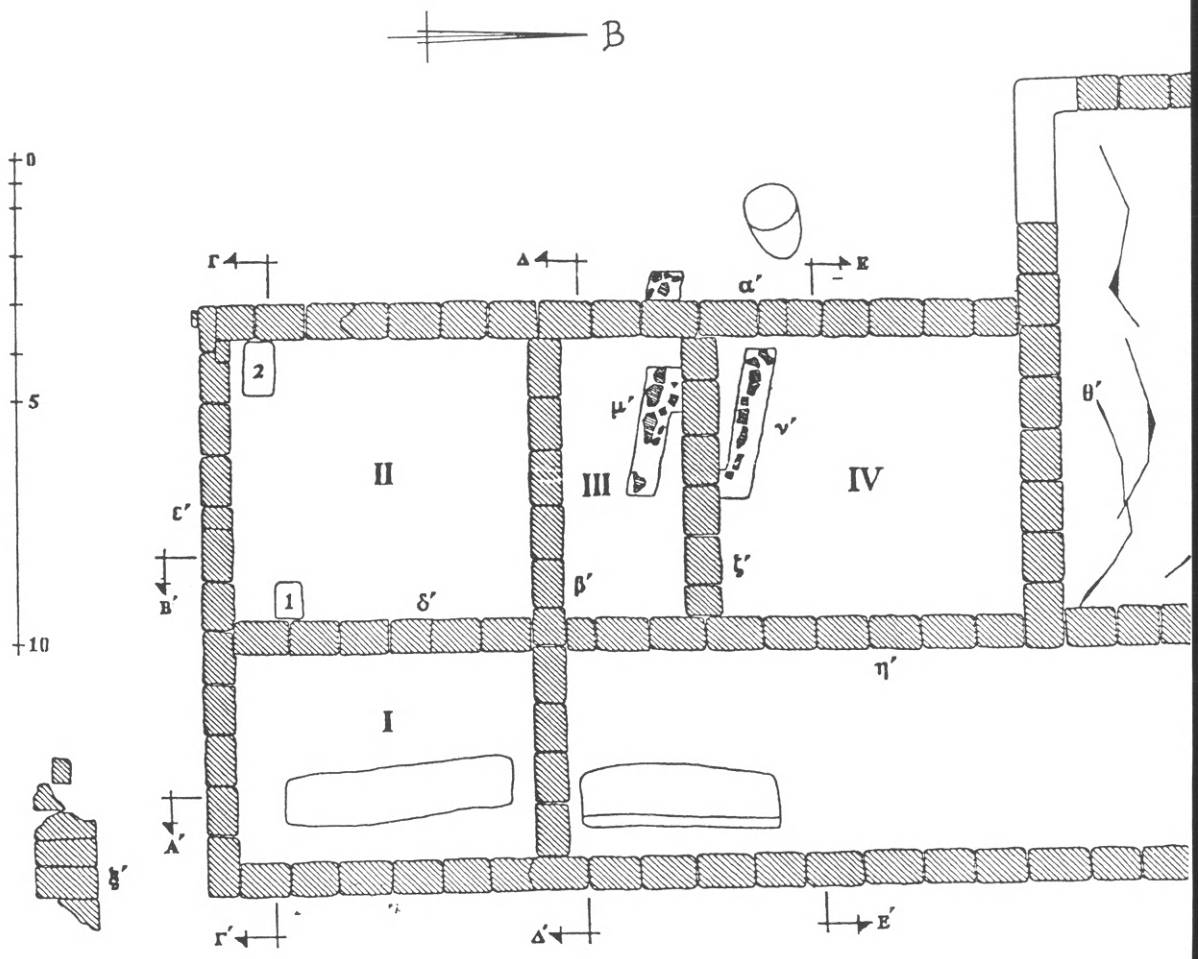

Κάτοψη τοῦ μνημειώδους κτιρίου τοῦ τομέως Ο.

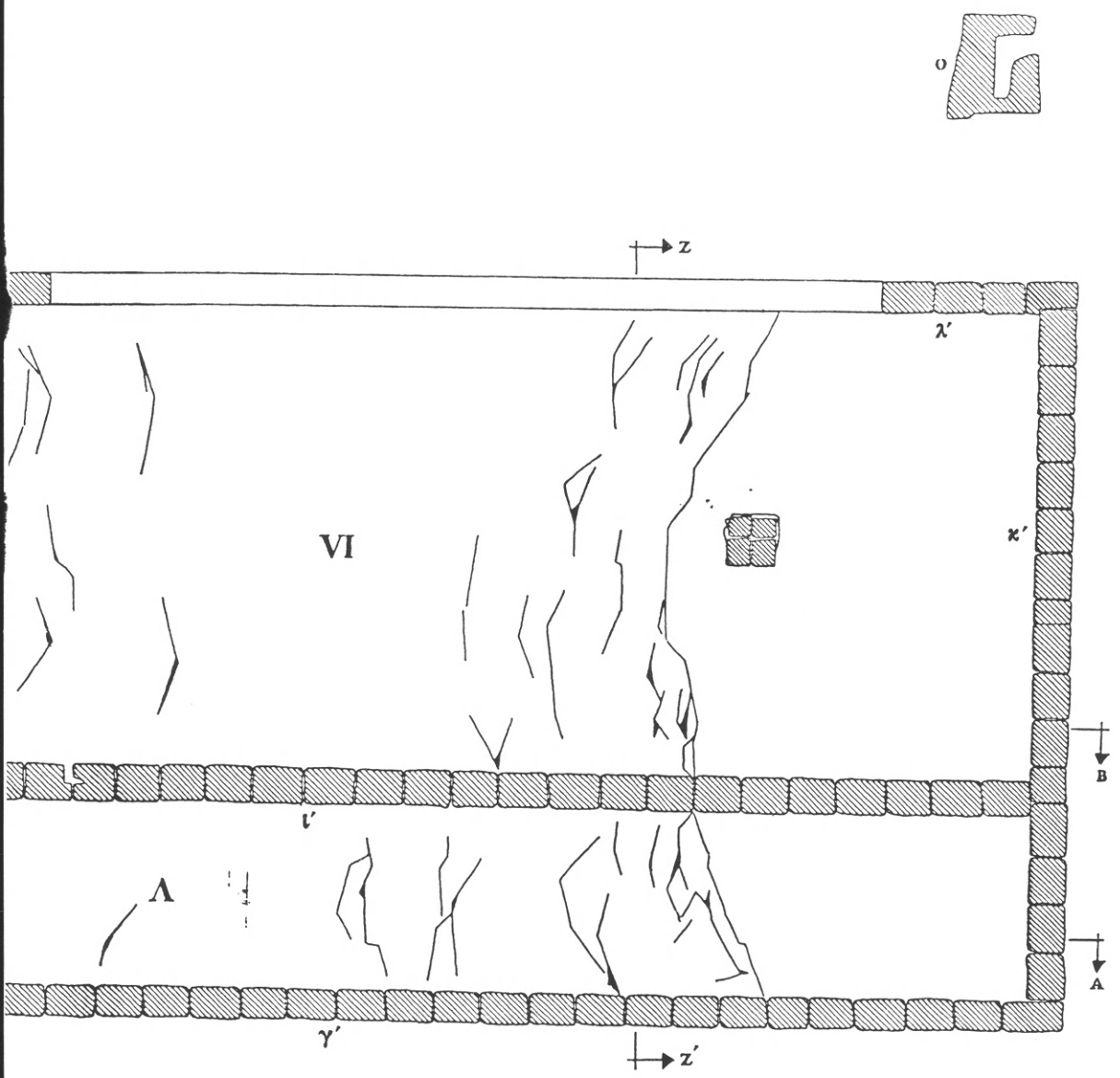
o
z
λ′
VI
κ′
B
ι′
Λ
A
γ′
z′

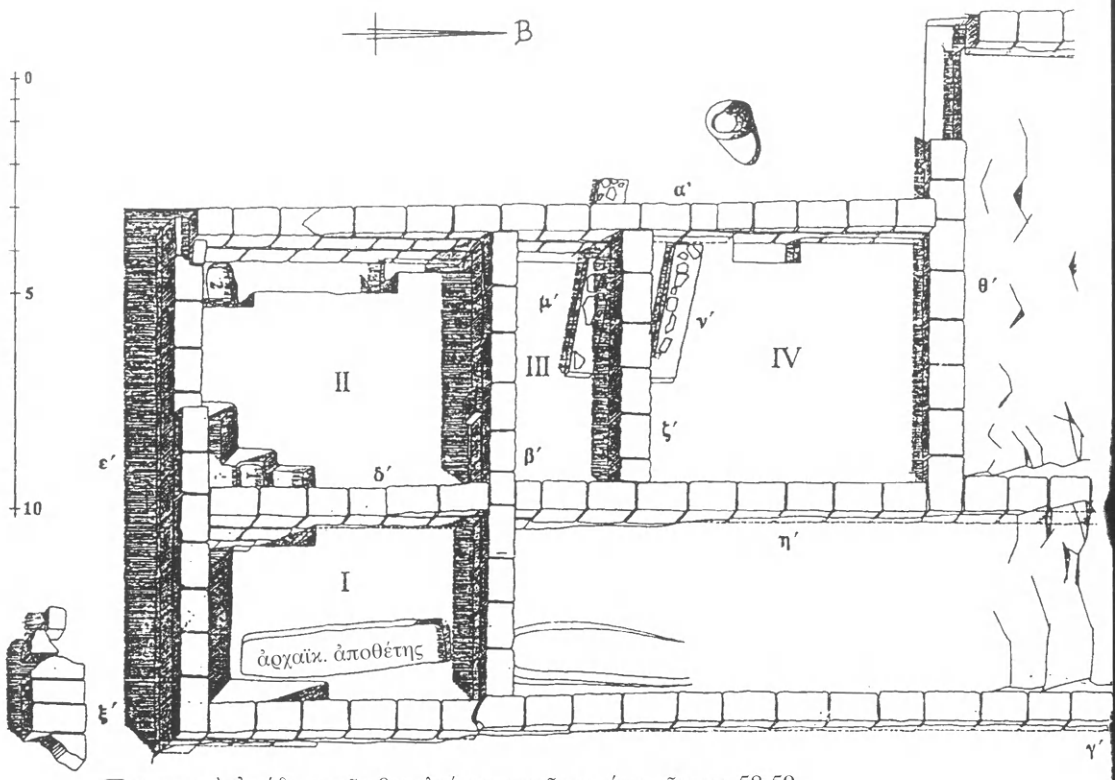

Προοπτικὴ ἀπόδοση τῆς θεμελιώσεως τοῦ κτιρίου τῶν σχ. 58-59.

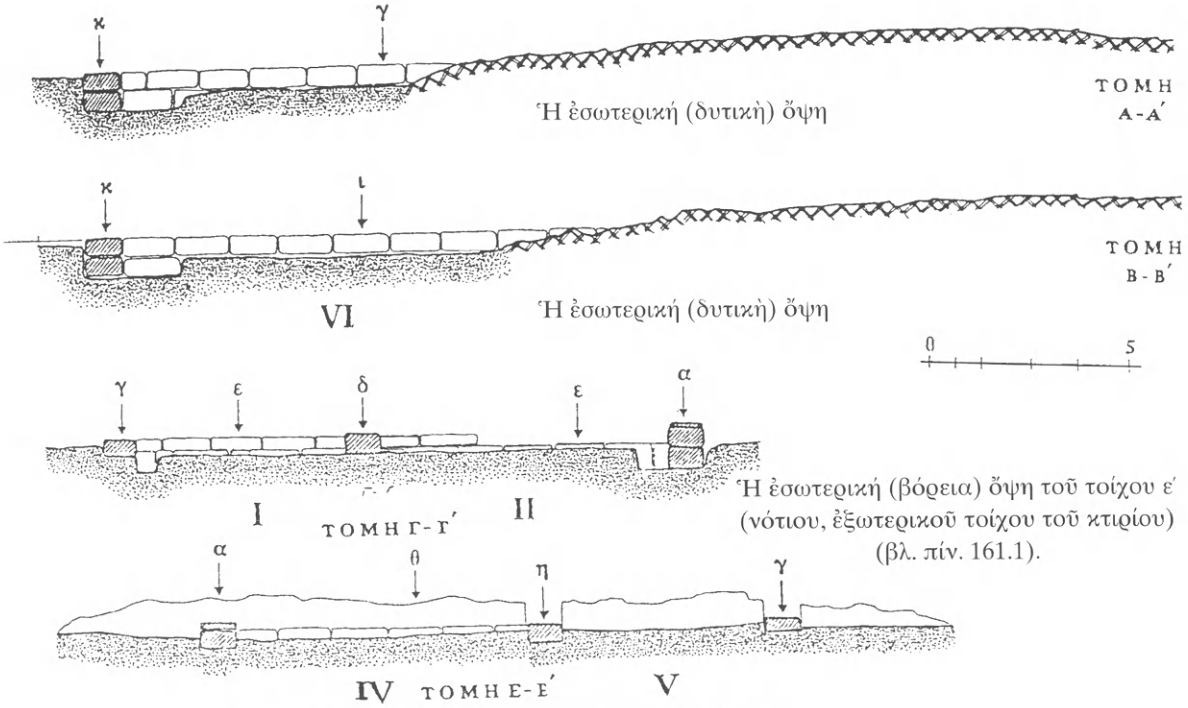

Ἡ ἐσωτερική (βόρεια) ὄψη τοῦ τοίχου ε΄ (νότιου, ἐξωτερικοῦ τοίχου τοῦ κτιρίου) (βλ. πίν. 161.1).

Ἡ νότια ὄψη τοῦ ἐγκάρσιου τοίχου θ΄ (βλ. πίν. 159.2).

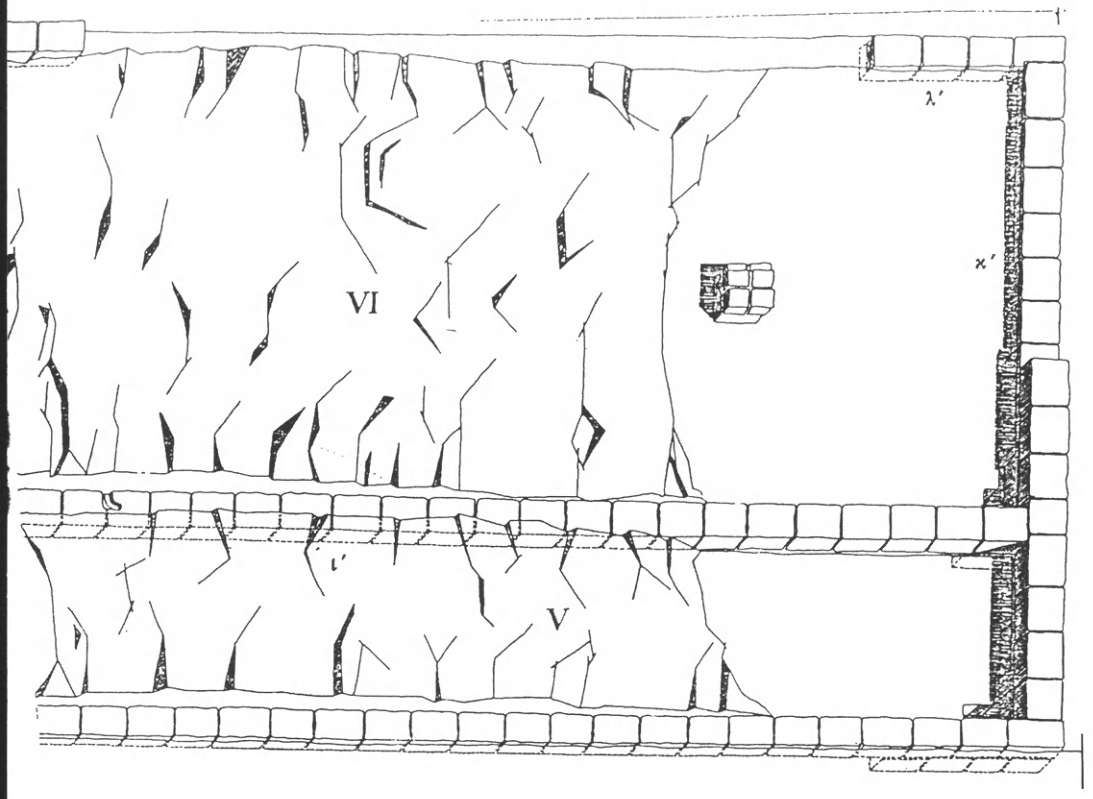

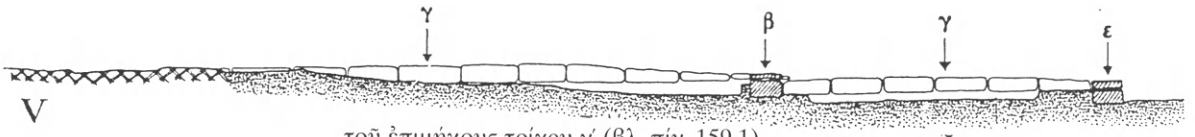

τοῦ ἐπιμήκους τοίχου γ′ (βλ. πίν. 159.1)

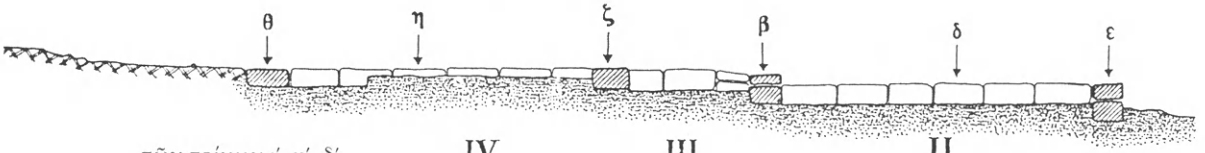

τῶν τοίχων ι′, η′, δ′
(βλ. πίν. 159.2)

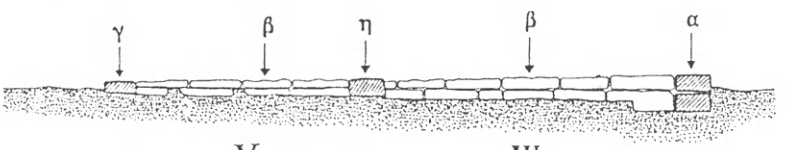

ΤΟΜΗ Δ-Δ′

Ἡ βόρεια ὄψη τοῦ ἐγκαρσίου τοίχου β′ (βλ. πίν. 160.2)

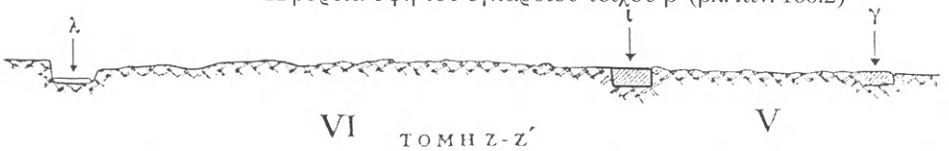

ΤΟΜΗ Ζ-Ζ′

Ἐγκάρσια τομὴ τοῦ βράχου ἀπὸ Νότου, μεταξὺ τῶν θεμελιώσεων λ′, ι′, γ′ (βλ. πίν. 163.1)

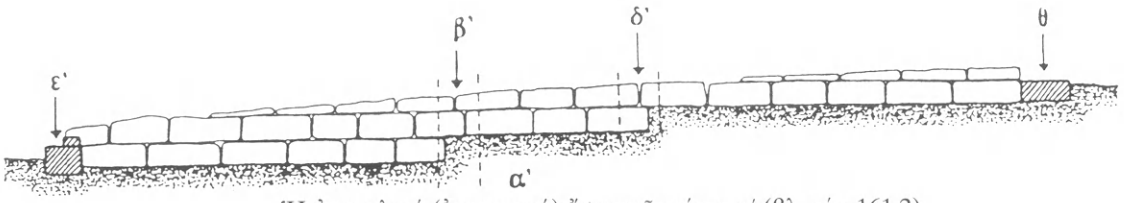

Ἡ ἀνατολική (ἐσωτερική) ὄψη τοῦ τοίχου α΄ (βλ. πίν. 161.2)

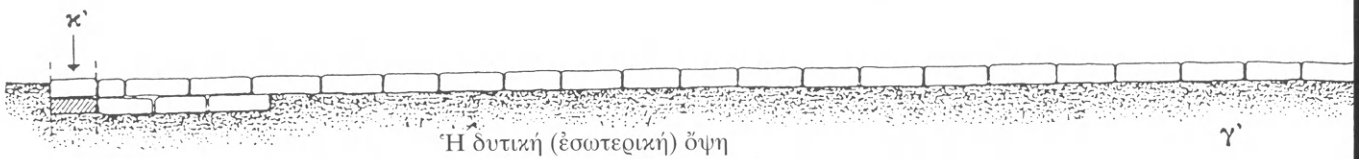

Ἡ δυτική (ἐσωτερική) ὄψη

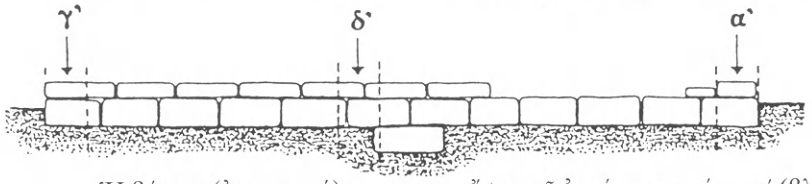

Ἡ βόρεια (ἐσωτερική) ὄψη τοῦ ἐγκάρσιου τοίχου ε΄ (βλ. πίν. 161.1)

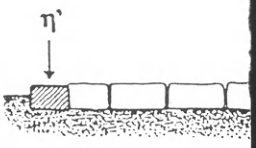

Ἡ βόρεια ὄψη

Ἡ δυτικὴ ὄψη τῶν συνεχόμενων

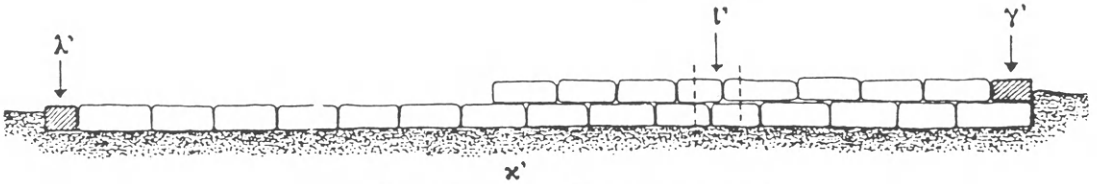

Ἡ νότια (ἐσωτερικὴ) ὄψη τοῦ τοίχου κ΄

Ἡ ἀνατολική (ἐσωτερικὴ) ὄψη τοῦ ἐλλιποῦς τοίχου λ΄ λ' (βλ. πίν. 163.1)

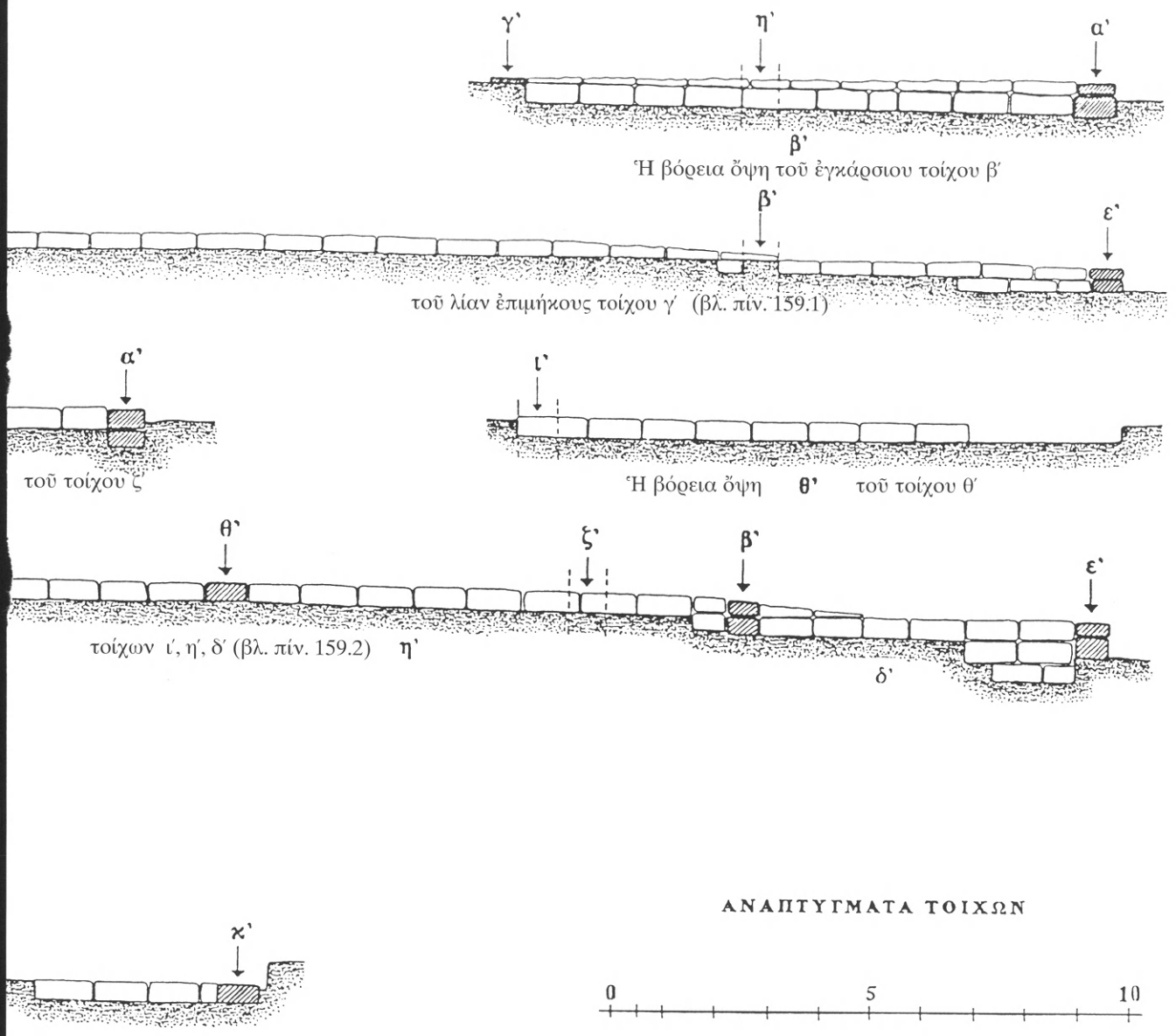

Ἡ βόρεια ὄψη τοῦ ἐγκάρσιου τοίχου β΄

τοῦ λίαν ἐπιμήκους τοίχου γ΄ (βλ. πίν. 159.1)

τοῦ τοίχου ζ

Ἡ βόρεια ὄψη **θ'** τοῦ τοίχου θ΄

τοίχων ι΄, η΄, δ΄ (βλ. πίν. 159.2)

ΑΝΑΠΤΥΓΜΑΤΑ ΤΟΙΧΩΝ

0 5 10

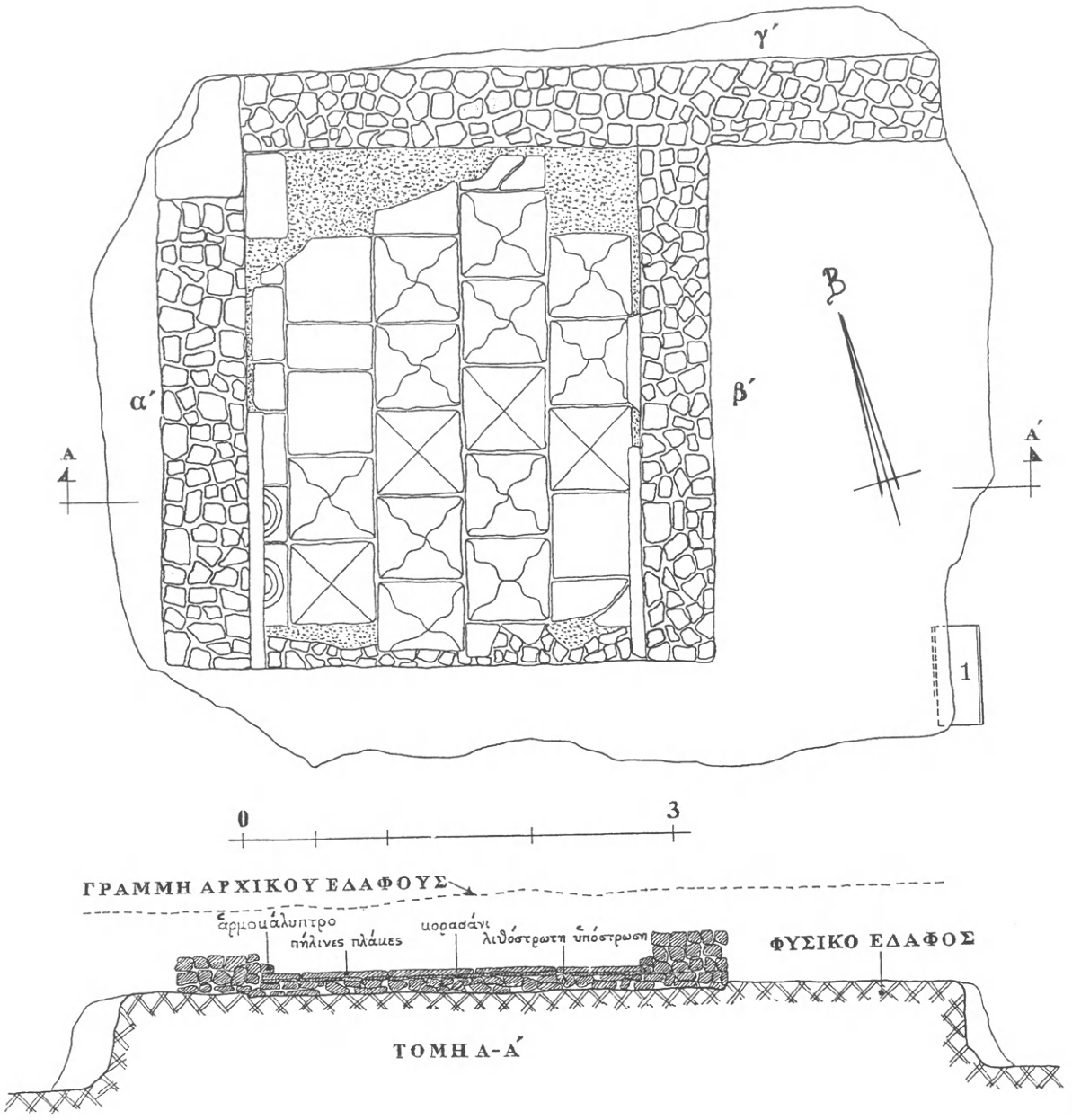

Τομεὺς Υ. Κάτοψη καὶ τομὴ ὑδατοστεγοῦς χώρου κτιρίου ὑστερορρωμαϊκῶν χρόνων.

ΠΙΝΑΚΕΣ

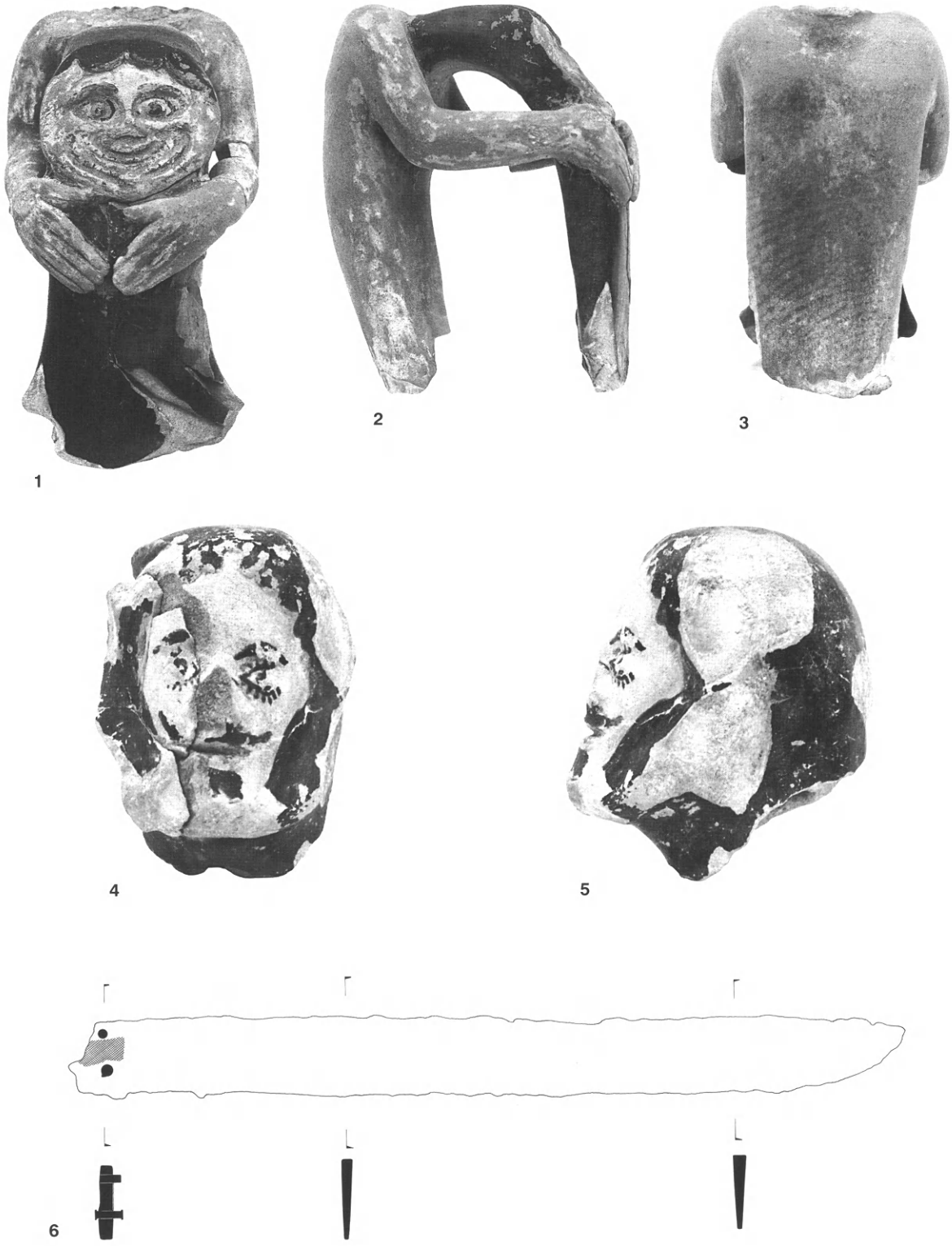

1-6. Μνημειῶδες κτίριο, ἀποθέτης: **1-3.** Λαβὴ πλαστικῶς διαμορφωμένη μεγάλου μελαμβαφοῦς κανθάρου (προσθία, πλαγία, ὀπισθία πλευρά), πιθανότατα ἔργο τοῦ ἀγγειοπλάστη *Τεισίου* (βλ. ἔγχρ. πίν. IV. 2<α>). **4-5.** Πλαστικὸ ἐπίθημα μελαμβαφοῦς ἀγγείου τοῦ ἴδιου ἀγγειοπλάστη (βλ. ἔγχρ. πίν. IV. 2<β>). **6.** Σιδερένιο μαχαίρι.

1

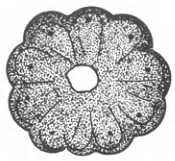

2

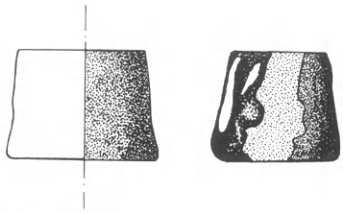

3

4

5

6

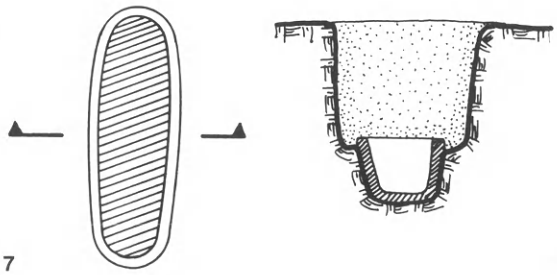

7

8

1-2. Μνημειῶδες κτίριο, ἀποθέτης, χάλκινα ἀντικείμενα: **1.** Ράβδος μὲ ἀστράγαλο. **2.** Χυτὸς περίτμητος ρόδακας. **3.** Λάξευμα 1Α, χάλκινη κυλινδρικὴ μικρὴ πυξίδα. **4, 6.** Σφράγισμα στὸν εἰκονιζόμενο μονοκέραμο τάφο νηπίου Σ/15. **5.** Ἀεραγωγὸς κόγχη στὸ τοίχωμα τῆς πυρᾶς Β/35. **7-8.** Ἡ πήλινη ὠοειδὴς λάρνακα νηπίου ΚΚ/58.

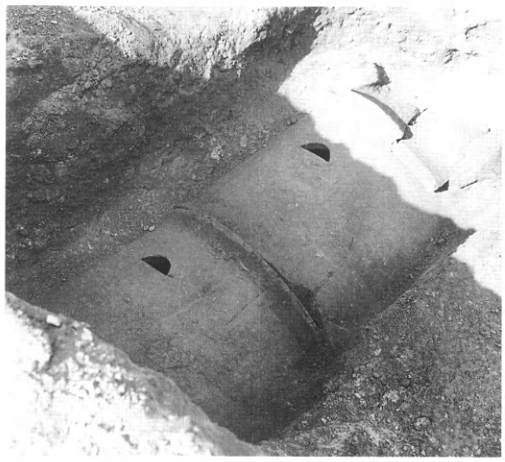

1

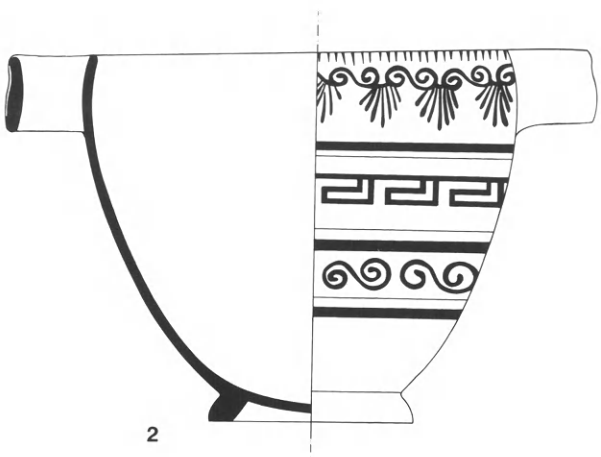

2

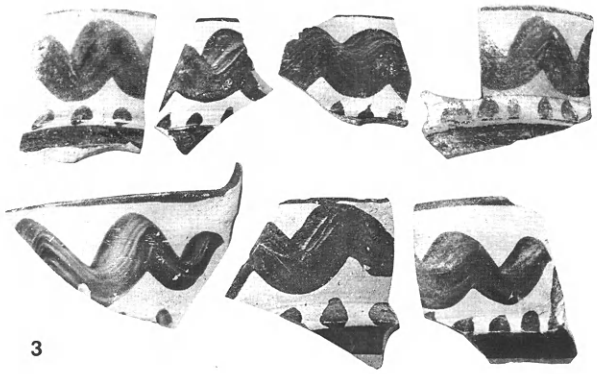

3

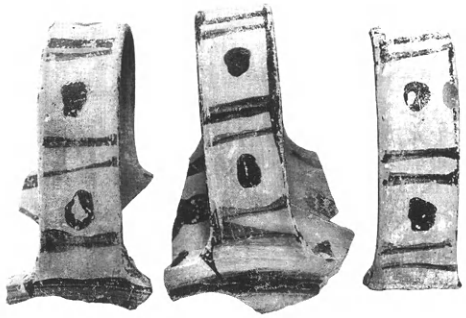

4

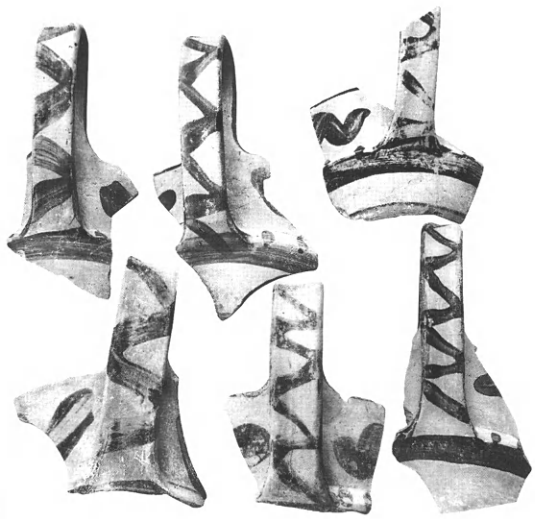

5

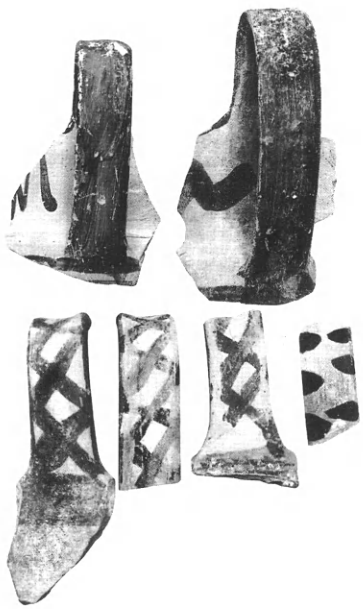

6

1. Ὁ πήλινος ἡμικυλινδρικὸς τάφος Α/48. **2.** Βοιωτικὸς ἀνθεμωτὸς σκύφος τοῦ Τ/62 (μέσα 6ου αἰ. π.Χ.). **3-6.** Χείλη καὶ λαβὲς κανθάρων τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ Τάξεως ΙΙΙ, ἀπὸ τὸν ἀποθέτη τοῦ μνημειώδους κτιρίου.

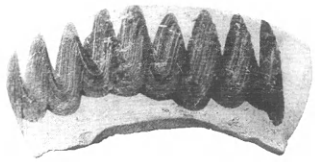

1

2

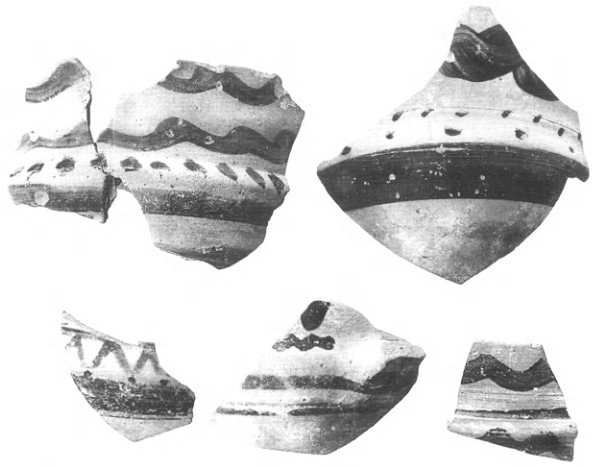

3

4

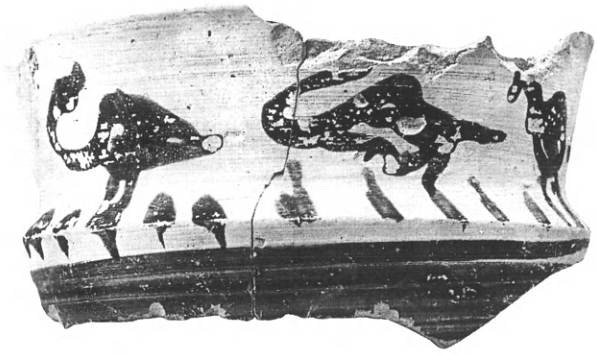

5

6

1-6. Ὄστρακα ἀπὸ τὸν ἀποθέτη τοῦ μνημειώδους κτιρίου: **1-3.** Χείλη κανθάρων τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνὰ Τάξεως ΙΙΙ. **4.** Ἀρύβαλλος μὲ σειρὰ ὁπλιτῶν σὲ στικτὸ βάθος. **5.** Θραῦσμα ἀττικοῦ ἐρυθρόμορφου ἀγγείου. **6.** Λαιμὸς βοιωτικῶν κανθαρίσκων μὲ ζωφόρο ὑδροβίων πτηνῶν σὲ σκιαγραφία (Τάξεως ΙΙΙ;).

1

2

3

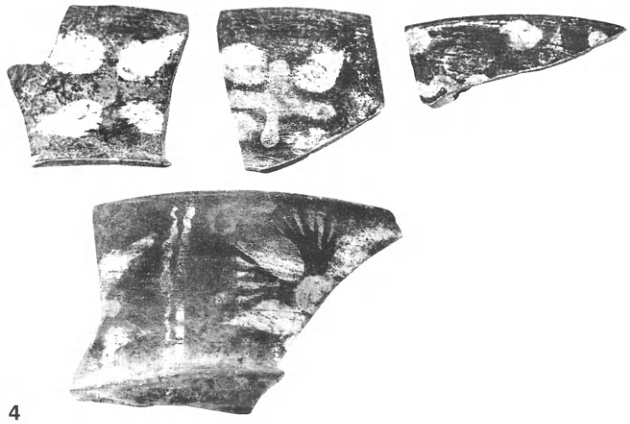

4

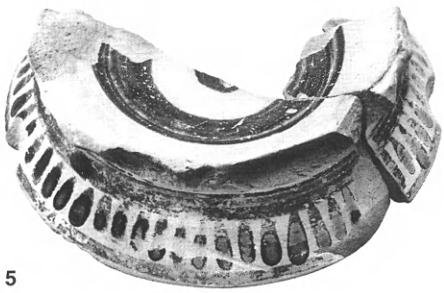

5

6

1-6. Μνημειῶδες κτίριο, ἀποθέτης: **1.** Ἀττικὲς μελανόμορφες κύλικες καὶ λίγοι σκύφοι μὲ μεγάλα πλαγιαστὰ ἀνθέμια (περὶ τὸ 520). **2, 4.** Βοιωτικοὶ μελαμβαφεῖς κανθαρίσκοι κατὰ τὴν τεχνικὴ Six ἀπὸ ἐργαστήριο τῆς Τανάγρας (α΄ τέτ. 5ου αἰ.). **3, 5.** Ὁ πυθμένας δύο ἰδιόμορφων, τοπικῶν μᾶλλον ἀγγείων. **6.** Ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ τοπικοῦ ἐργαστηρίου, τοῦ δ΄ τετ. τοῦ 5ου αἰ.

1

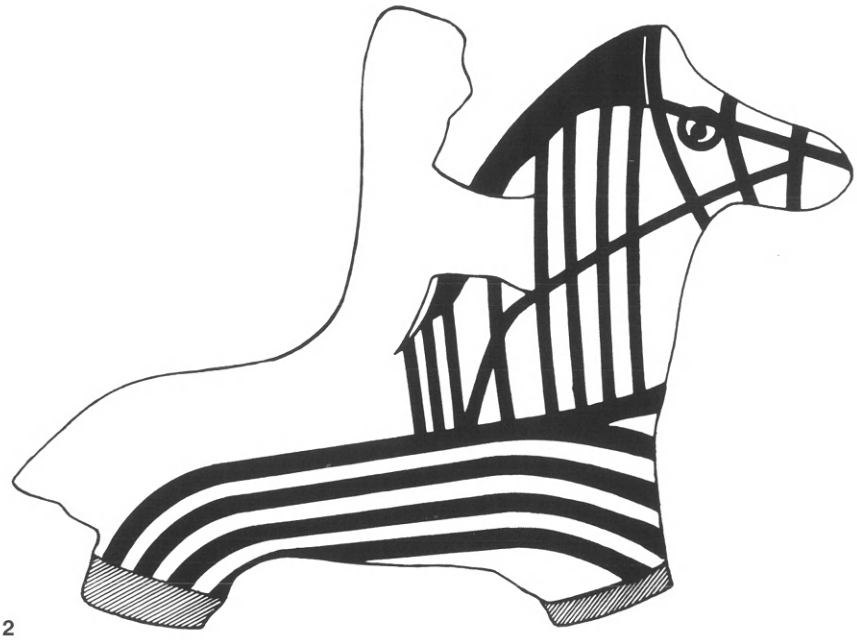

2

1-2. Εἰδώλιον ἱππέως μετ᾽ εὐτραφοῦς ἵππου, κατὰ τὴν τεχνικὴ Β. Τοῦ ΚΚ/60 (βλ. ἔγχρ. πίν. ΙΙ. 3 σ. 21 κἑ. σημ. 75-76).

1-3. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5256 εὐμέγεθες εἰδώλιο (πλαγία ὄψη, προσθία, ὀπισθία) τοῦ *Ἐργαστηρίου τῶν Θρηνωδῶν Τανάγρας*. Ἀπὸ τὸ λάξευμα Ε/8 (βλ. ἔγχρ. πίν. ΙΙΙ. 1 <α>).

1

2

1-2. Δύο εἰδώλια (τὰ ὑπ' ἀρ. 5258 καὶ 5257) τοῦ *Ἐργαστηρίου τῶν Θρηνωδῶν Τανάγρας*. Ἀπὸ τὸ λάξευμα Ε/8 (Γιὰ τὸν πίν. 8.1 βλ. ἔγχρ. πίν. ΙΙΙ. 1<β>).

1

2

3

1-2. Μελαμβαφεῖς ἱππεῖς τοῦ Ε/8β. **3.** Δύο μελαμβαφεῖς ἱππεῖς καὶ δύο ἵπποι τοῦ ἴδιου τάφου. Πὰ τὸν ὑπ' ἀρ. 5182 ἱππέα τοῦ πίν. 9.3<α> βλ. κατωτ. πίν. 11.1.

1-2. Εὐμεγέθης μελαμβαφὴς ἵππος μὲ ἐλλείποντα τὸν ἀναβάτην, μὲ πλαστικὴ ἀπόδοση τοῦ λοφίου τῆς χαίτης, τοῦ χαλινοῦ καὶ τῶν αὐτιῶν. Τοῦ Ε/8β.

1

2

3

4

1-4. Τάφος Ε/8β: **1.** Ἡ προσθία ὄψη τοῦ μελαμβαφοῦς ἱππέως τοῦ πίν. 9.3<α>. **2.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 5181 ἱππέας τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας* 1 (τῶν «ἐπιμελοῦς ἐργασίας»· βλ. πίν. 37.1 καὶ ἔγχρ. πίν. ΙΙ. 2 <α>). **3.** Ἱππέας μὲ ὁριζόντια διαγράμμιση τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας* 10. **4.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 5175 μελαμβαφὴς ἵππος(;).

1

2

3

4

5

1-5. Τάφος Ε/8β: **1-3.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 5169 ποντικόμορφο εἰδώλιο τῆς *Τάναγρα/Ομάδας 2Α*. **4-5.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 5167 ποντικόμορφο εἰδώλιο τῆς *Τάναγρα/Ομάδας 2* (βλ. ἔγχρ. πίν. ΙΙ. 2<β>).

1

2

3

4

5

1-5. Τάφος Ε/8β: **1-2.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 5168 ποντικόμορφο εἰδώλιο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 2Α*. **3.** Τομὴ καὶ ἀνάπτυγμα τοῦ ἀλαβάστρου τοῦ πίν. 13.4<β>. **4-5. <α-ε>.** Ἀλάβαστρα καὶ ἀρυβαλλίσκοι. **5<στ>.** Μελαμβαφὴς πυξίδα.

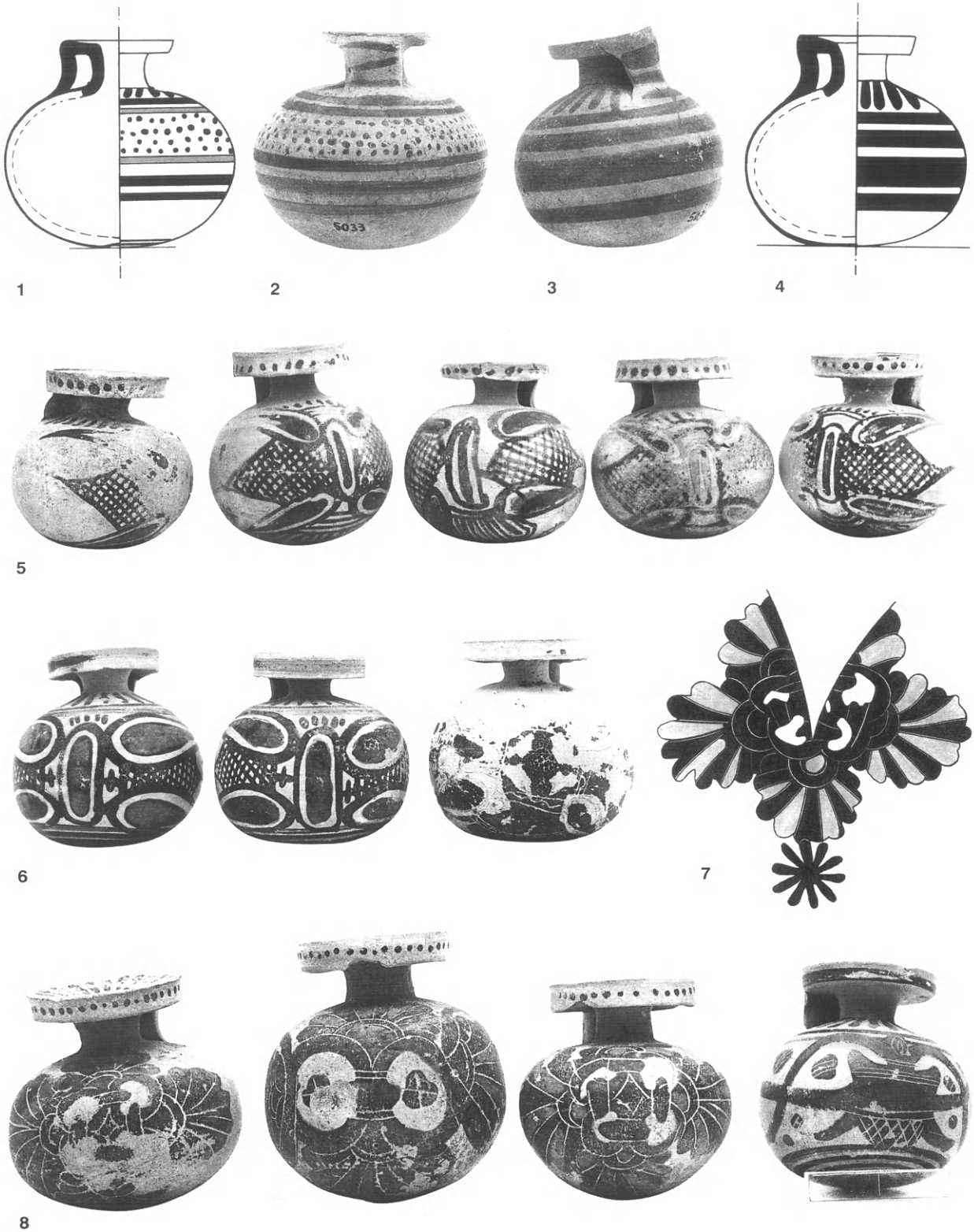

1-8. Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ Ε/8β: **1-2.** Ὁ ἀρ. 5033 ταινιωτὸς ἀρύβαλλος. **3-4.** Ὁ ἀρ. 5031 ταινιωτὸς ἀρύβαλλος. **5-6 <α-β>.** Ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλον. **6<γ>, 7** (5028 [πίν. 23.1<γ>, 2<γ>]), **8** (4978, 5026, 5027, 4991). Ἀρύβαλλοι μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο.

1

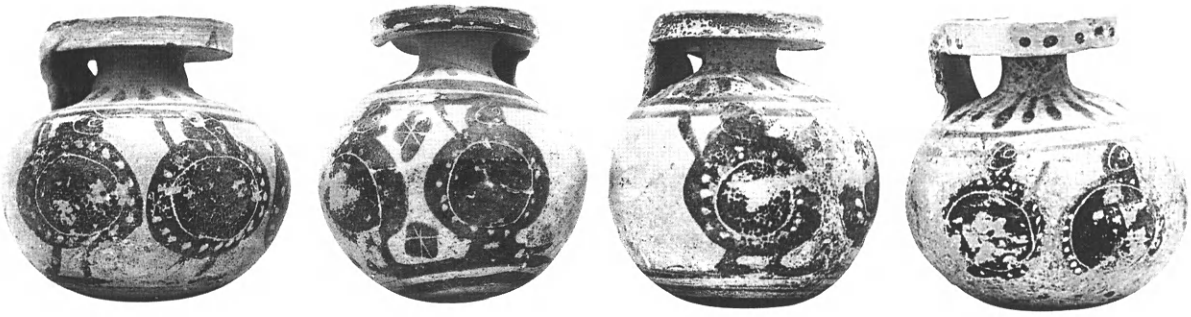

2

3

1-3. Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ σειρὰ ὁπλιτῶν σὲ παραλλαγές, τοῦ Ε/8β. Ὁ 15.1<β> εἰκονίζεται κατὰ τὴν ὄπισθέν του πλευρὰν καὶ στὸν 15.3<γ>. Ὁ ὑπ' ἀρ. 4977 τοῦ πίν. 15. 3<β> εἰκονίζεται κατὰ τὴν ἄλλη του ὄψη στὸν 18. 4<α>.

1

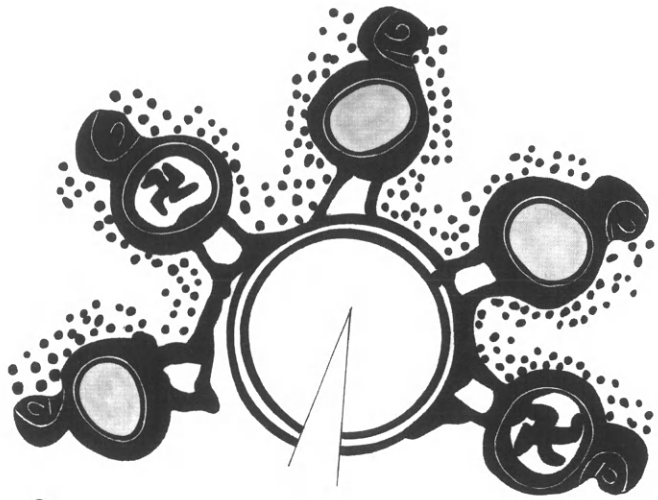

2

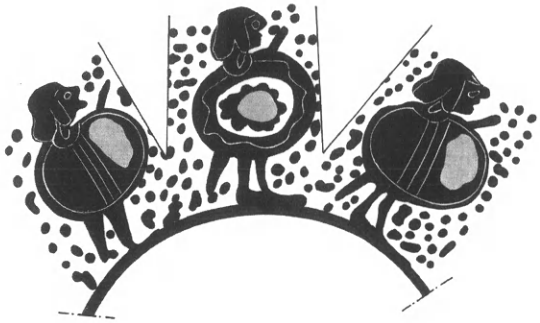

3

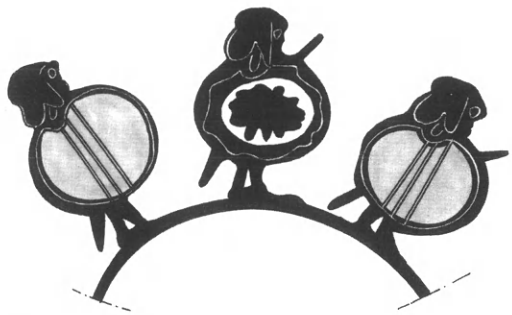

4

5

1-5. Τάφος Ε/8β: **1-4.** Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ *Ἐργαστηρίου τῆς Ἀγανοῦς*. Ὁ 16.1<β>, 3 (ἀρ. 5004), ὁ 16.1<γ> (ἀρ. 5041) καὶ ὁ 16.1<δ>, 4 (ἀρ. 4976) εἶναι ἔργα τοῦ *Ζωγράφου Τανάγρας Ε/17* (πρώην *Ζ. Λαγοῦ*. Βλ. κατωτ. πίν. 25.1). Ὁ 16.1<α>, 2 (ἀρ. 5003) δὲν ἀποδίδεται σὲ ζωγράφο. **5.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 4990 σφαιρικὸς ἀρύβαλλος μὲ κωμαστή.

1

2

3

4

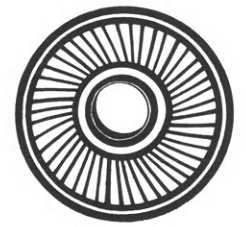

5

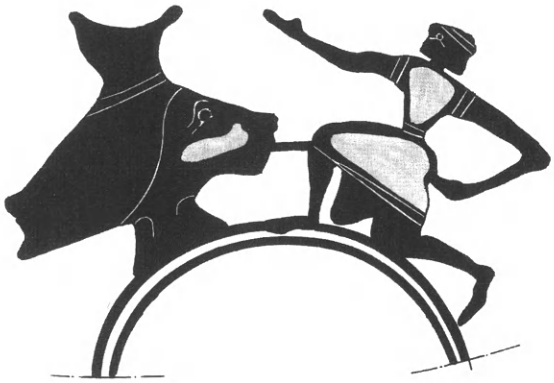

6

1-6. Τρεῖς σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ Ε/8β: **1-2.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 5020, μὲ παράσταση κωμαστοῦ καὶ λέοντος. **3, 5.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 5018, μὲ βουκράνιο. **4, 6.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 4989 ἀρύβαλλος μὲ δυσερμήνευτη παράσταση.

1

2

3

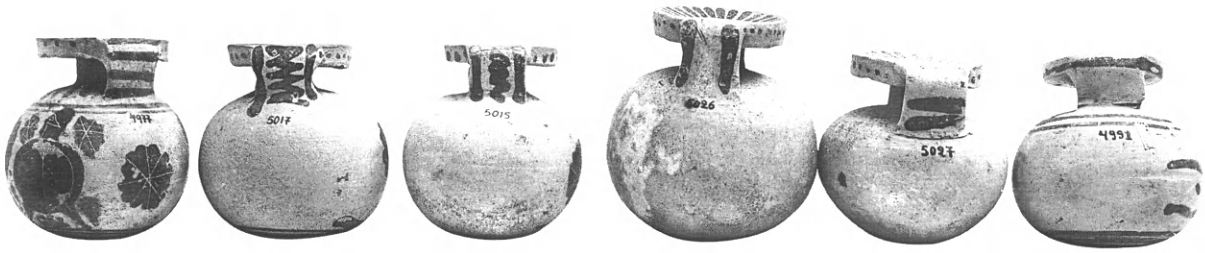

4

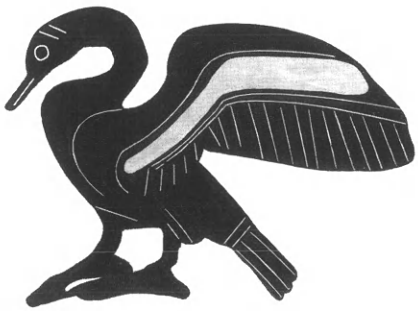

5

6

1-6. Δέκα σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι ἀπὸ τὸν Ε/8β: Οἱ τέσσερις (ἀρ. 5017, **1**<α>, **4**<β>, ἀρ. 5015 **1**<β>, **4**<γ>, ἀρ. 5016 **1**<γ>, **2**, ἀρ. 4960 **1**<δ>, **3**) εἶναι ἔργα τοῦ *Ζωγράφου τῶν Περικεφαλαιῶν Τανάγρας Ε/8β*. **5** (ἀρ. 14953), **6** (ἀρ. 5019).

1

2

3

4

5

Τάφος Ε/8β. **1-5**: Τρεῖς σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ παράσταση σειρήνων. **1-2**. Ἀρ. 4984. Ἀρσενικὴ σειρήνα. **3-4.** Ἀρ. 4987. Δύο ἀντωπὲς σειρῆνες. **5.** Ἀρ. 5034. Σειρήνα μὲ ἀνοικτὲς πτέρυγες.

1

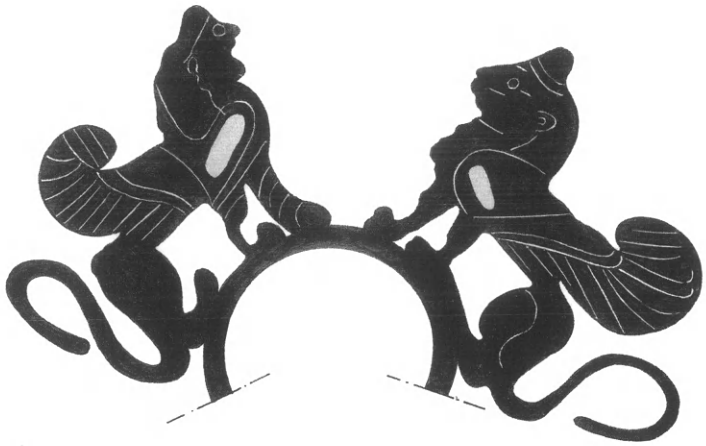

2

3

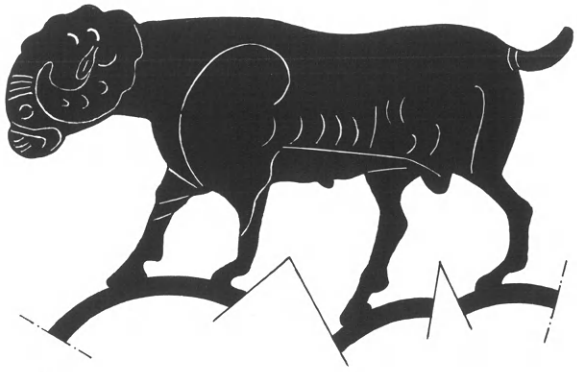

4

5

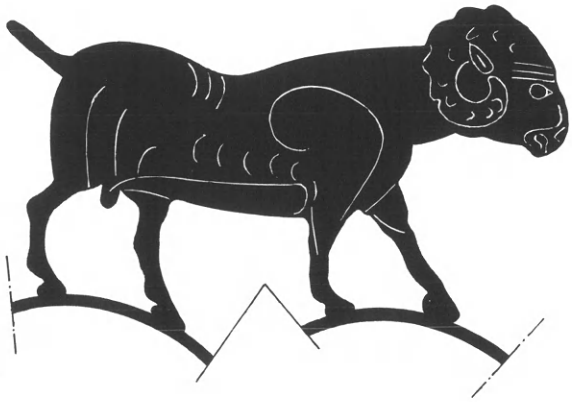

6

1-6. Τρεῖς σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ Ε/8β: **1-2.** (ἀρ. 4986, μὲ ἀντωπὲς σφίγγες). **3-6.** Οἱ ὑπ' ἀρ. 4959 καὶ 5013 ἀρύβαλλοι τοῦ *Ζωγράφου τῶν Κριῶν Τανάγρας Ε/8β*.

1

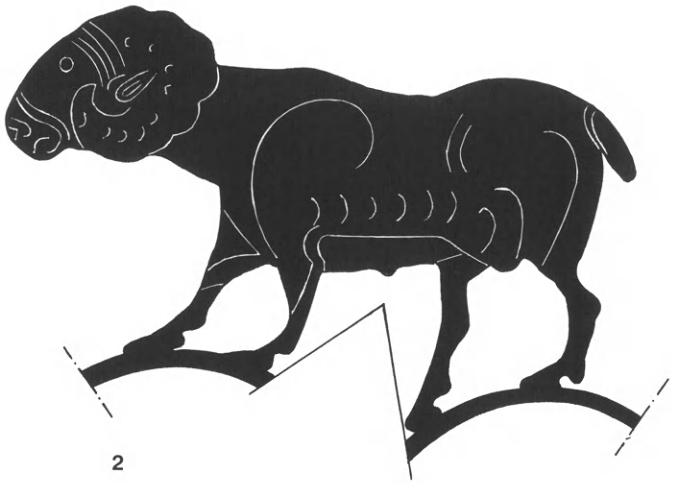

2

3

4

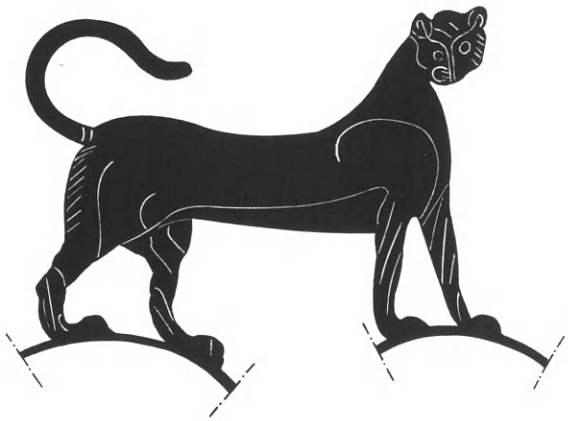

5

6

1-6. Τάφος Ε/8β: **1-2.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 5014 σφαιρικὸς ἀρύβαλλος τοῦ *Ζωγράφου τῶν Κριῶν Τανάγρας Ε/8β*. **3-5.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 5029 ἀρύβαλλος μὲ παράσταση πάνθηρος (;). **6.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 15657 ἀρύβαλλος μὲ ὅμοια παράσταση (πάνθηρος;).

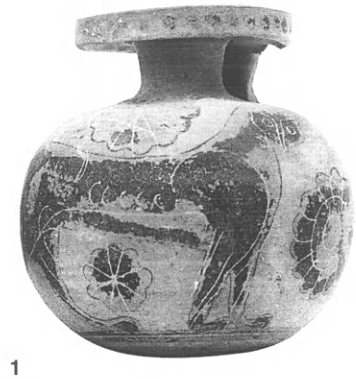

1

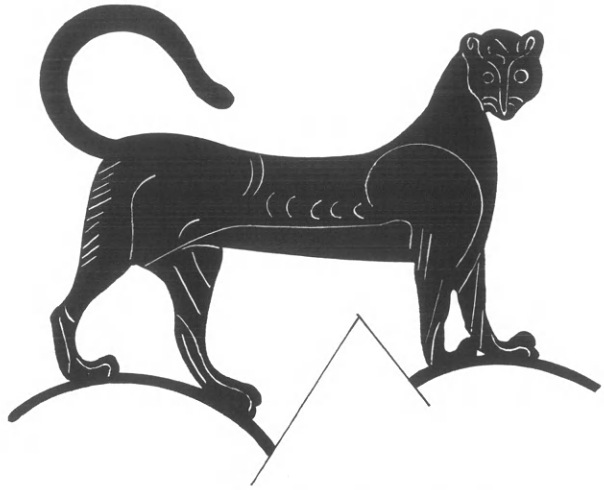

2

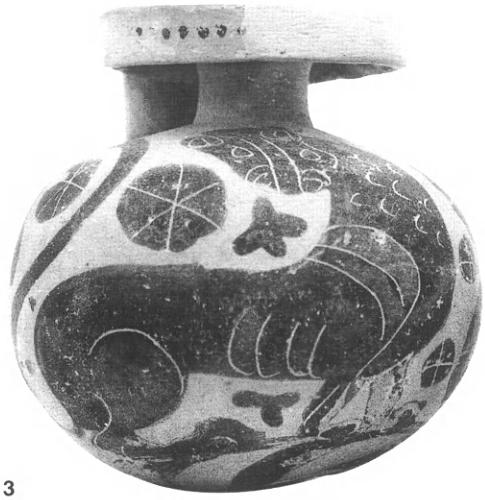

3

4

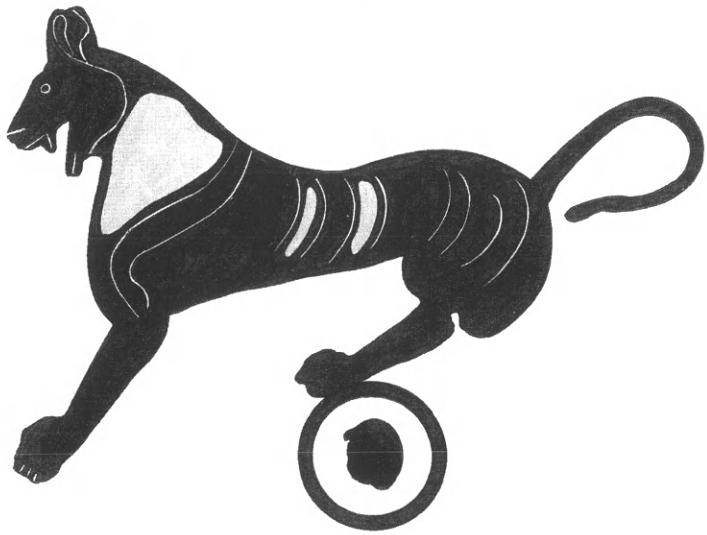

5

1-5. Τάφος Ε/8β: **1-2.** Ὁ ὑπ᾽ ἀρ. 4958 ἀρύβαλλος μὲ παράσταση πάνθηρος. **3-5.** Οἱ ὑπ᾽ ἀρ. 4983, 4981, 4983 σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ παράσταση εὐτραφοῦς λέοντος.

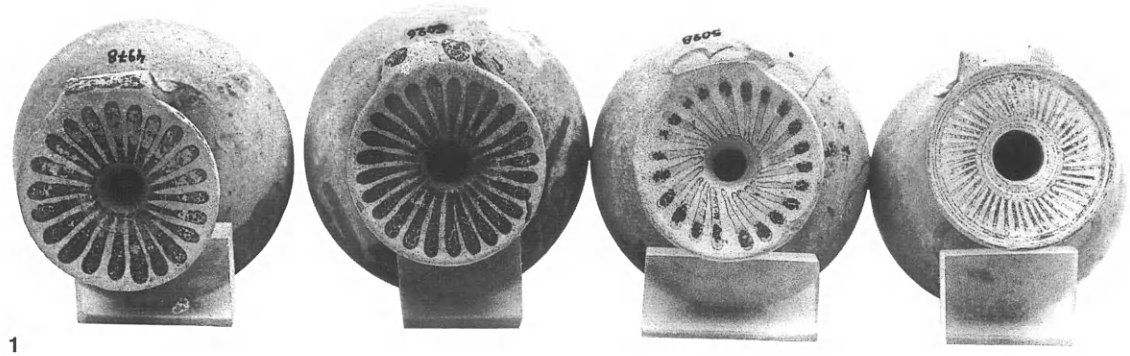

1

2

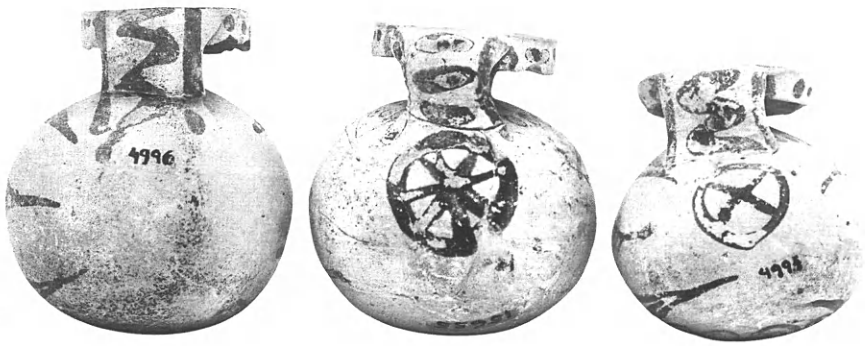

3

4

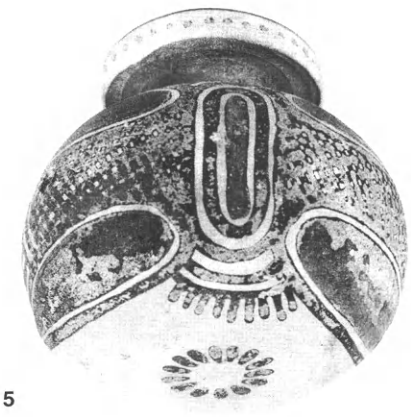

5

1-3. Ἀρύβαλλοι τοῦ Ε/8β: **1.** Ἡ στεφάνη τῶν ἀρυβάλλων 4978, 5026, 5028 (πίν. 23.2<γ> καὶ 14.7), 5018 (πίν. 23.2<β>). **2.** Ἡ βάση τῶν ἀρυβάλλων 4989 (πίν. 17.4,6), 5018 (πίν. 23.1<δ>), 5028 (πίν. 23.1<γ> καὶ 14.7). **3.** Ἡ πίσω πλευρὰ τῶν ἀρυβάλλων 4996, 15655, 4994. **4-5.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 4565 πρώιμος ἀρύβαλλος μὲ τετράφυλλο τοῦ Ε/17. Τὸ ἐπίμηκες δικτυωτὸ ἀπολήγει σὲ οὐρὰ πτηνοῦ.

1

2

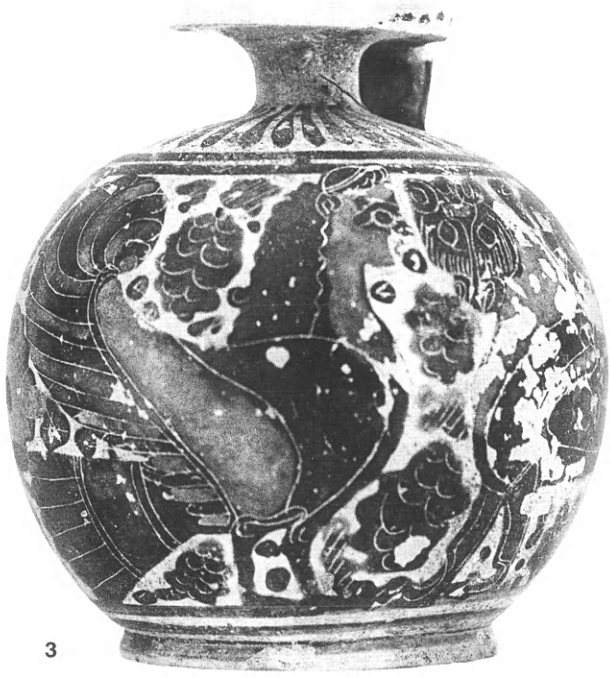

3

1-3. Ὁ ὑπ' ἀρ. 5030 μεγάλος ἀρύβαλλος τοῦ Ε/8β μὲ δύο λέοντες ἑκατέρωθεν σειρήνας.

1

2

3

4

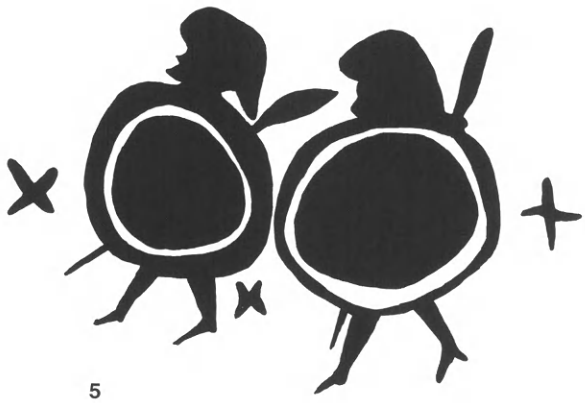

5

6

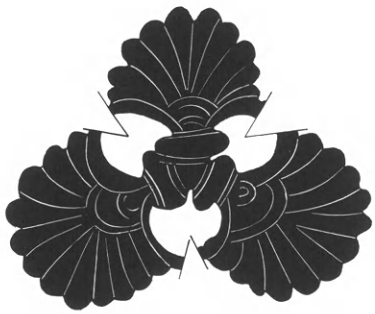

7

8

1-8. Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ Ε/17: **1-3.** Μὲ σειρὰ ἀσπιδοφόρων ὁπλιτῶν τοῦ *Ἐργαστηρίου τῆς Ἀγανοῦς* (ἀρ. 4580, 4578, 4572). Ἰδιαίτερα ὁ πρῶτος ἀποδίδεται στὸν *Ζωγράφο Τανάγρας Ε/17* (βλ. ἀνωτ. πίν. 16.1 <β>, 3). **4-5.** Μὲ σειρὰ ἀσπιδοφόρων ὁπλιτῶν (ἀρ. 4569, 4567). **6.** Μὲ τετράφυλλο πρώιμου τύπου (ἀρ. 4624). **7-8.** Μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο (ἀρ. 4772, 4615).

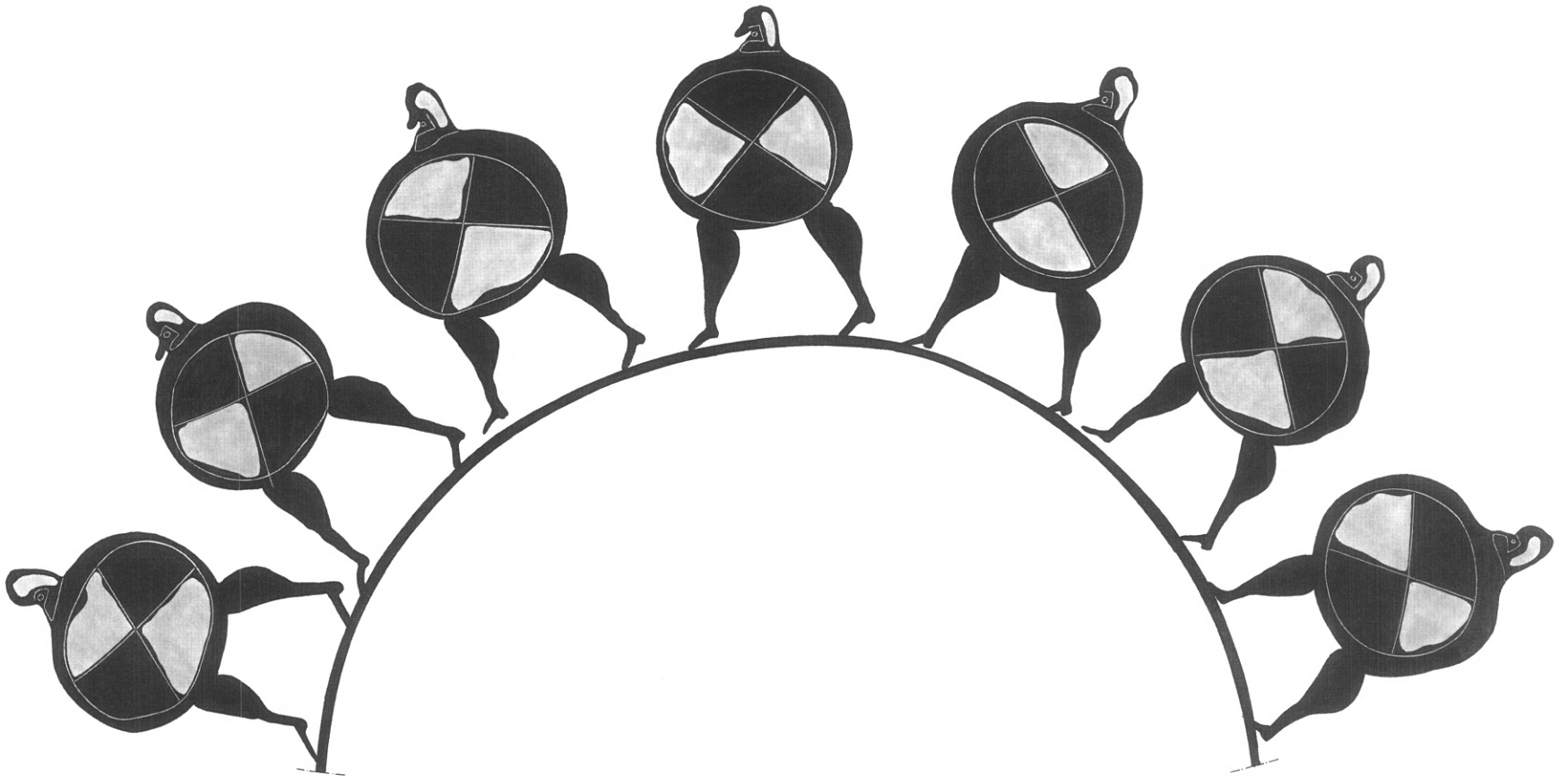

Ὁ ὑπ' ἀρ. 8834 μεγάλος ἀρύβαλλος μὲ δακτυλιόσχημη βάση, τοῦ Ε/17.

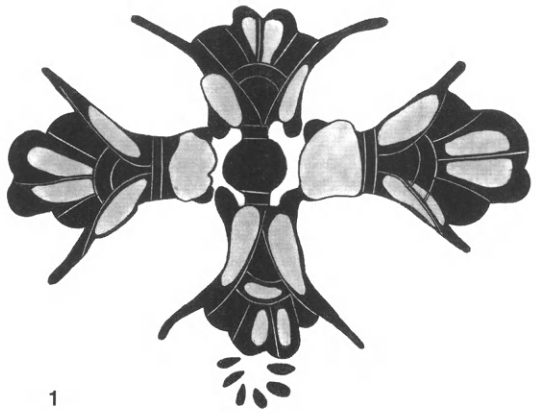

1

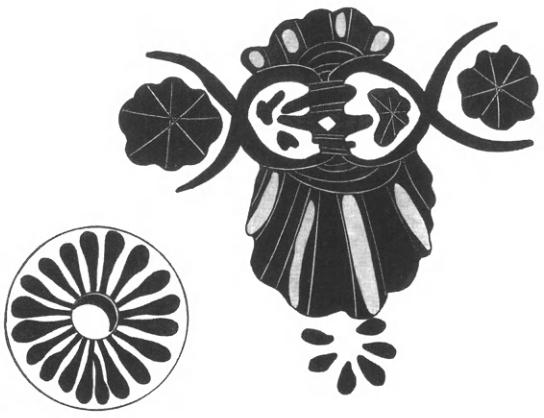

2

3

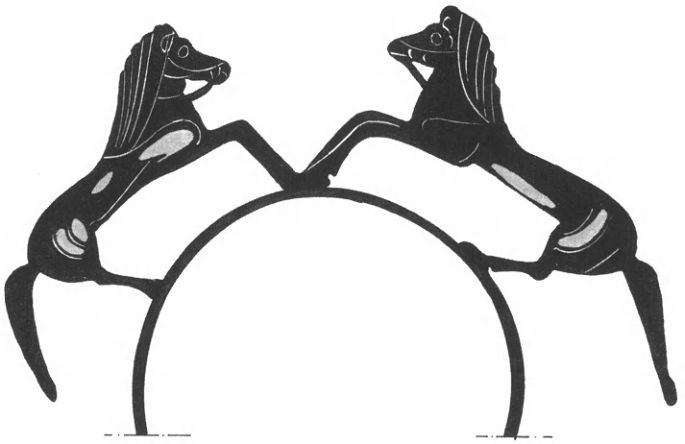

4

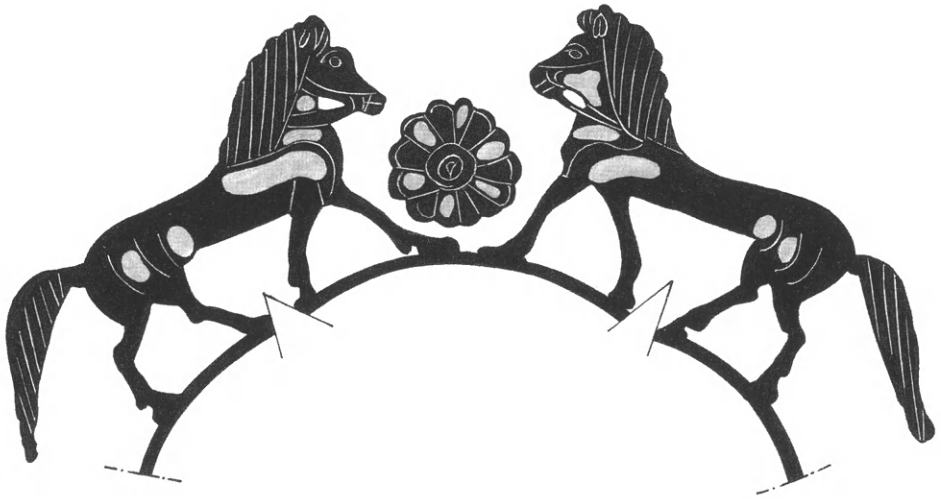

5

1-5. Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ Ε/17: **1-2.** Οἱ ὑπ' ἀρ. 4773 καὶ 10055 μὲ ἀνθεμωτὸ διάκοσμο. **3-4.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 4620 μὲ ἀντωποὺς ἵππους. **5.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 4768 μὲ τὸ ἴδιο θέμα.

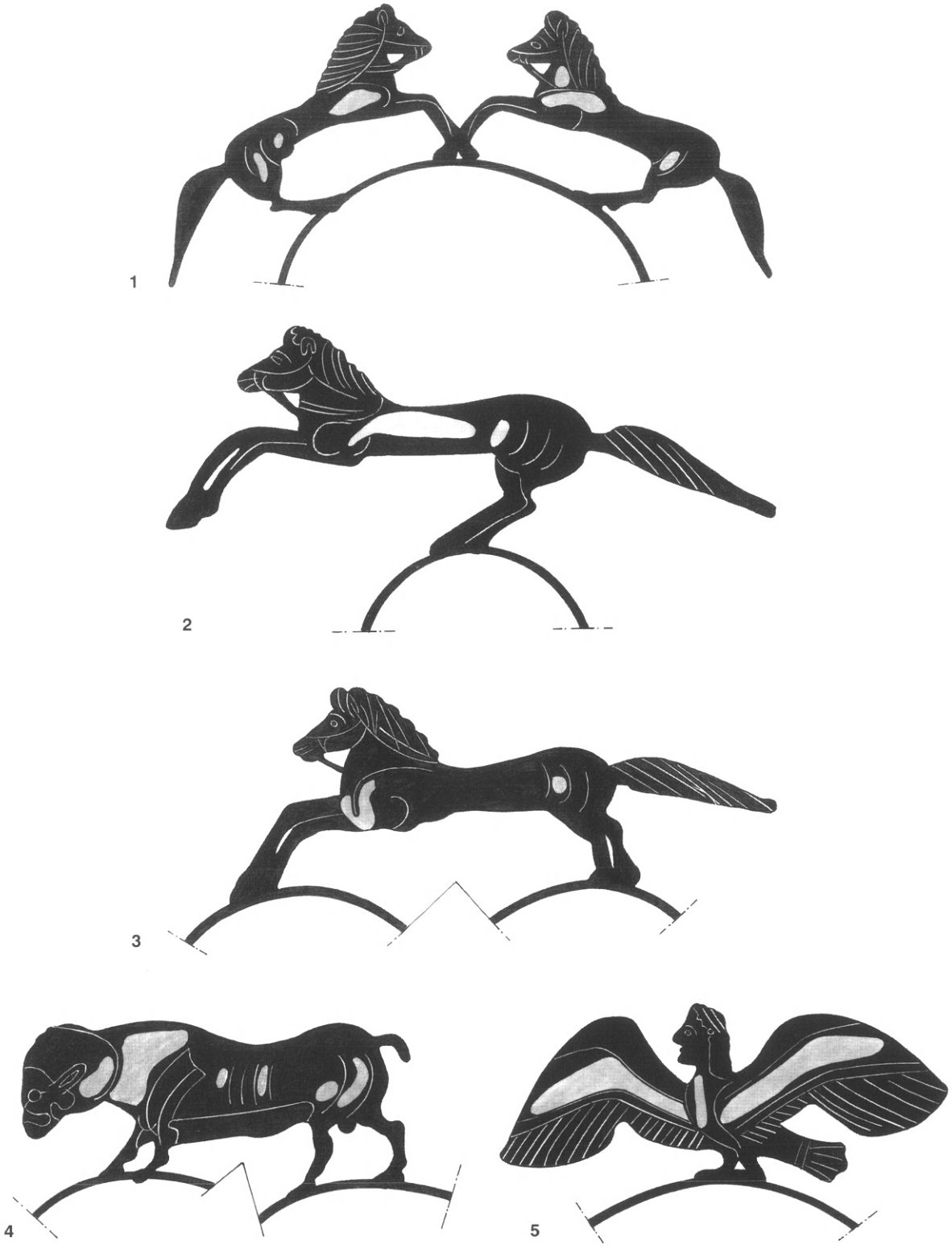

1-5. Ἀρύβαλλοι τοῦ Ε/17: **1-3.** Μὲ παράσταση δύο ἵππων ἢ ἑνός (ἀρ. 4494, 4619, 4463). **4.** Ὁ ὑπ᾽ ἀρ. 4621 ἀρύβαλλος τοῦ *Ζωγράφου τῶν Κριῶν Τανάγρας Ε/8β* (βλ. ἀνωτ. πίν. 20.3-6, 21.1-2). **5.** Μὲ παράσταση σειρήνας (ἀρ. 4499).

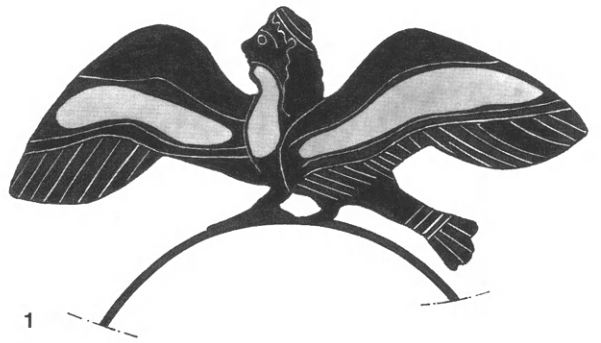

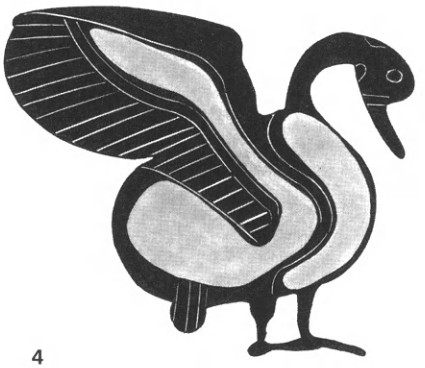

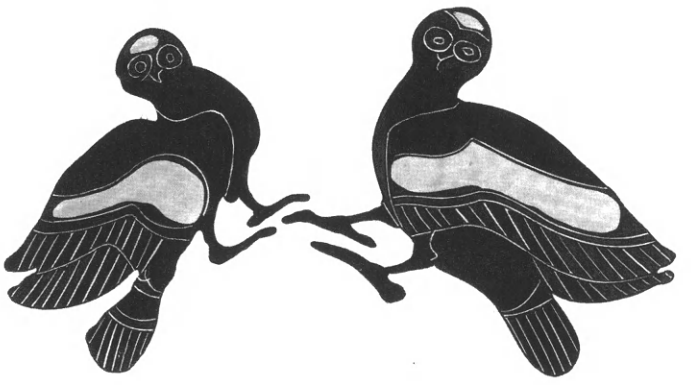

1-6. Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ Ε/17: **1-3.** Μὲ παράσταση σειρήνας (ἀρ. 4617, 4677, 15707). **4-5.** Μὲ παράσταση ὑδρόβιου πτηνοῦ, ἀμφότερα ἔργα τοῦ ἴδιου τεχνίτη (ἀρ. 4697, 4676). **6.** Μὲ παράσταση δύο ἀντωπῶν γλαυκῶν (ἀρ. 4618).

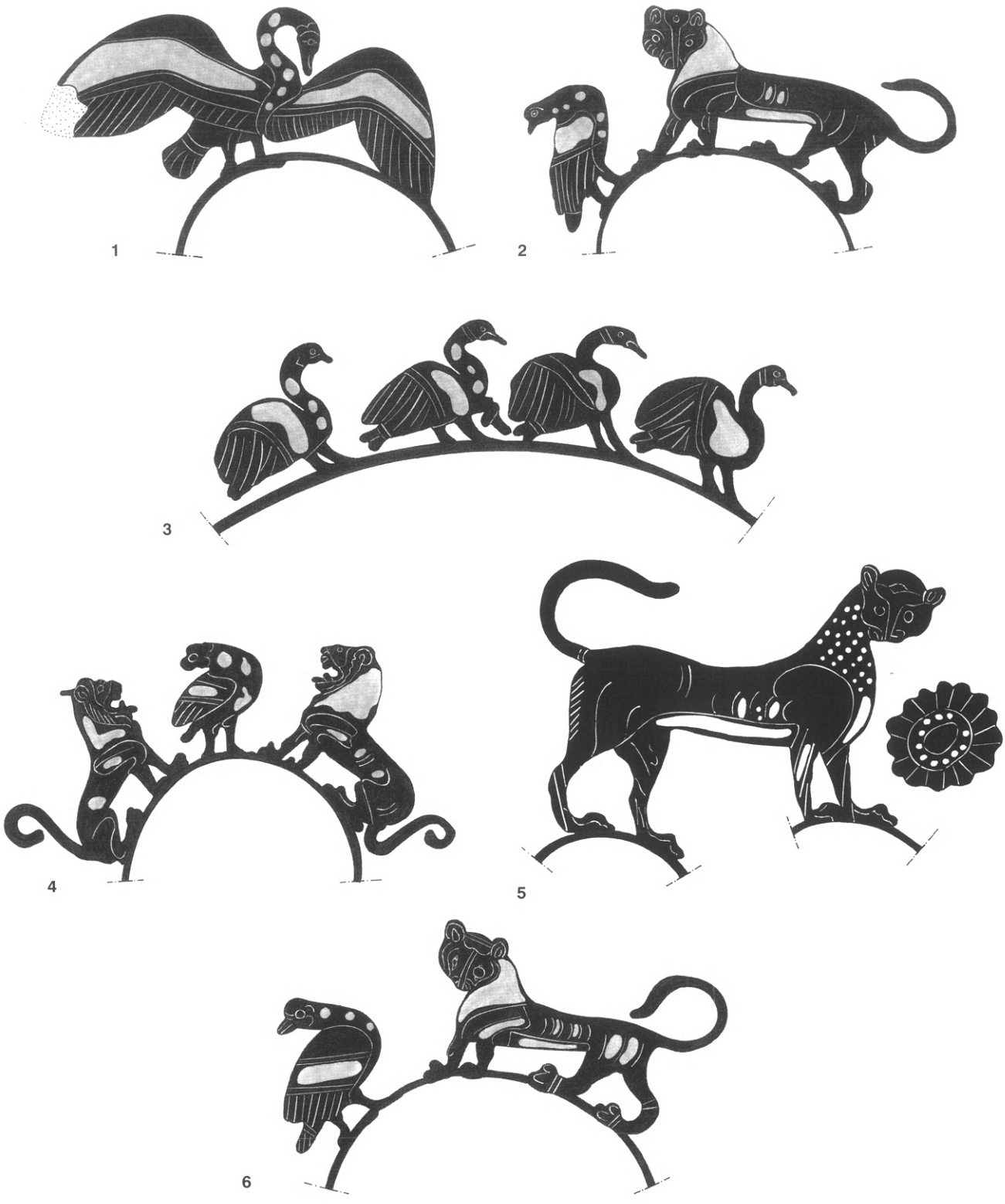

1-6. Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ Ε/17 μὲ παράσταση: ὑδροβίων πτηνῶν (**1** ἀρ. 4769, **3** ἀρ. 4770), λέοντος καὶ ὑδροβίου (**2** ἀρ. 4767, **6** ἀρ. 10049), λεόντων ἑκατέρωθεν ὑδροβίου πτηνοῦ (**4** ἀρ. 4498 βλ. ἔγχρ. πίν. Ι. 2 <α>), λέοντος μὲ στικτὴ χαίτη (**5** ἀρ. 8833).

1

2

1-2. Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι τοῦ E/17 μὲ παράσταση: κωμαστῶν (**1** ἀρ. 4535), δύο ἀντωπῶν μορφῶν σὲ ἔντονο διασκελισμὸ μὲ γλαῦκα μεταξύ τους (χελιδονίσματα;) (**2** ἀρ. 4660 βλ. ἔγχρ. πίν. Ι. 3 <γ>).

1

2

Τάφος Ε/17: **1-2.** Ὁ ὑπ᾽ ἀρ. 15706 ἀρύβαλλος μὲ δακτυλιόσχημη βάση καὶ τὸ ἀνάπτυγμά του.

1

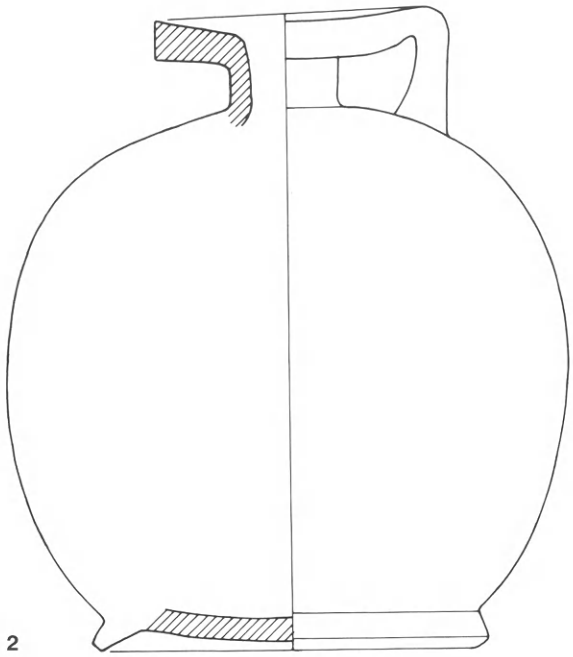

2

3

1-2. Ὁ ὑπ᾽ ἀρ. 4516 ἀρύβαλλος με δακτυλιόσχημη βάση τοῦ Ε/17. *Ζωγράφος τοῦ Otterlo.* (Πὰ τὸ ἀνάπτυγμά του βλ. ἔγχρ. πίν. V καὶ ὀπισθόφυλλο.) **3.** Μεγάλο ἀπιόσχημο ἀλάβαστρο μὲ παράσταση πτερωτῆς ἀνδρικῆς μορφῆς τοῦ ἴδιου τάφου (ἔγχρ. πίν. Ι. 1<β> καὶ ἐξώφυλλο).

1

2

3

1. Ἀνάπτυγμα τοῦ ὑπ᾽ ἀρ. 8836 μεγάλου ἀλαβάστρου τοῦ Ε/17. *Τοῦ κύκλου τοῦ Ζωγράφου τοῦ Λούβρου E574.* **2-3.** Οἱ ὑπ᾽ ἀρ. 5137, 5136 μελαμβαφεῖς ἱππεῖς τοῦ ἴδιου τάφου.

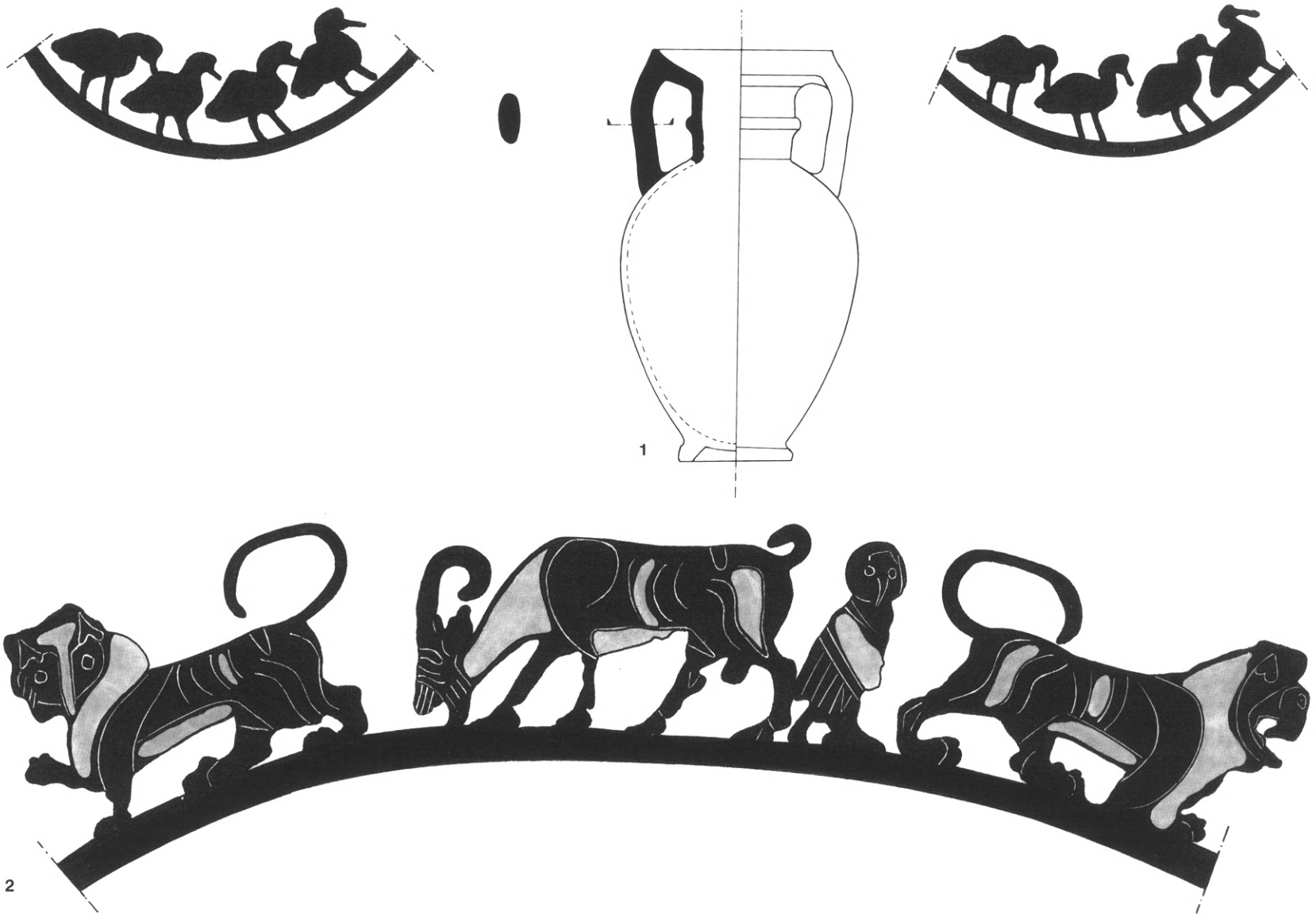

1-2. Ὁ ὑπ᾽ ἀρ. 4777 ἀμφορίσκος τοῦ Ε/17 μὲ τὰ ἀναπτύγματα τοῦ ὤμου καὶ τῆς κοιλίας.

1

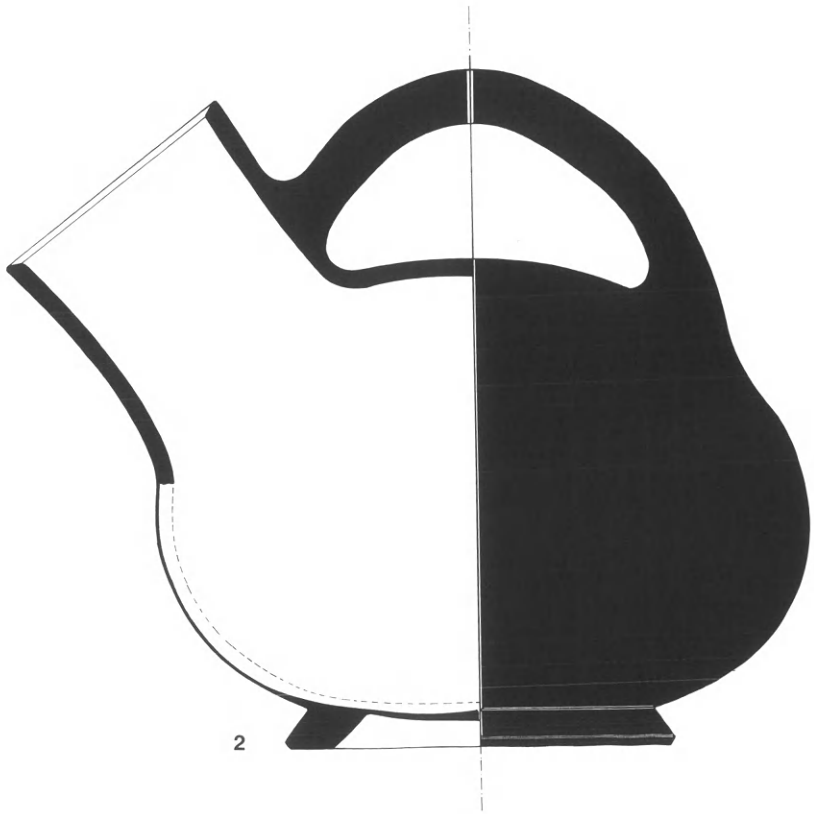

2

1. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Ε/17 μὲ τὸν ἀσκὸ τοῦ πίν. 36.2 *κατὰ χώραν*. **2.** Ὁ ὑπ' ἀρ. 4561 ἀσκὸς bucchero.

1

2

3

1. Ἡ ἀριστερὴ πλευρὰ τοῦ ἱππέα τοῦ πίν. 11.2, τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 1* (Ε/8β). **2-3.** Οἱ ὑπ' ἀρ. 5131, 5129 μελαμβαφεῖς ἱππεῖς τοῦ Ε/17.

1

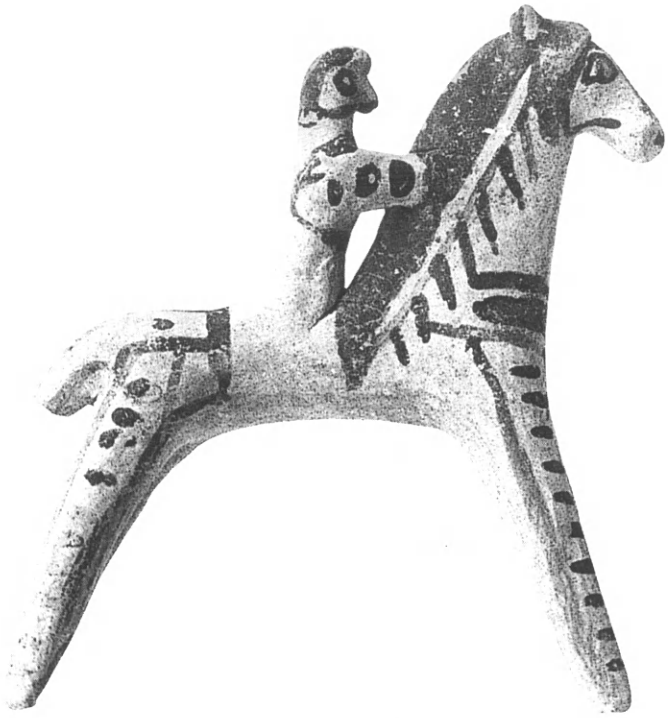

2

3

4

1-4. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5138 εἰδώλιο ἱππέα τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 1* (τῶν "ἐπιμελοῦς ἐργασίας"). Τοῦ Ε/17 (βλ. ἔγχρ. πίν. ΙΙ. 1 <α>).

Δύο πτηνόμορφα εἰδώλια τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 4*, τοῦ E/17: **1-3** (ἀρ. 5142 βλ. ἔγχρ. πίν. II. 1 <β>), **4-5** (ἀρ. 5133).

1

2

3

4

5

Δύο πτηνόμορφα εἰδώλια τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 4*, τοῦ Ε/17: **1-3** (ἀρ. 5143 βλ. ἔγχρ. πίν. ΙΙ. 1 <γ>). **4-5** (ἀρ. 5134).

1

2

1-2. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5135 ἔνθρονο σανιδόσχημο τῆς κατηγορίας τῶν *συνθέτων*, τοῦ Ε/17 (ὄψη καὶ ὀπισθία πλευρά βλ. ἔγχρ. πίν. IV. 1).

1

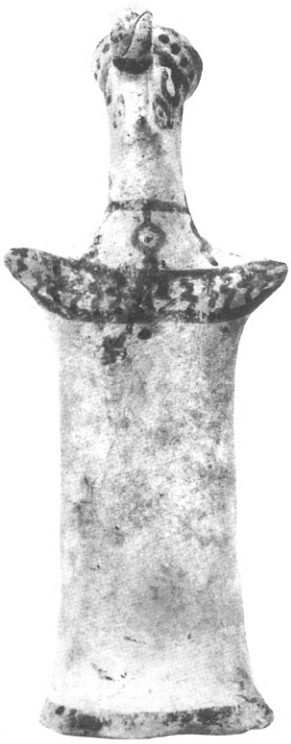

2

3

1-3. Εἰδώλια τοῦ ΚΚ/108: **1.** Μελαμβαφὴς ἵππος μὲ ἀναβάτη (ἀρ. 15860). **2-3.** Πτηνόμορφο εἰδώλιο τῆς *Τάναγρα/Ομάδας 2* (ἀρ. 15894).

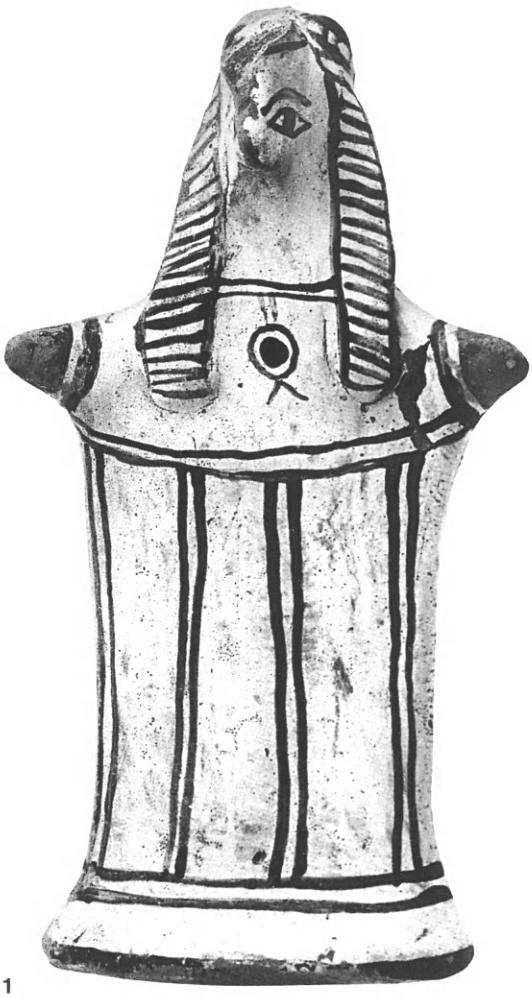

1

2

Τάφος ΚΚ/108: **1-2.** Σανιδόσχημο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 1* (ἀρ. 15896).

1

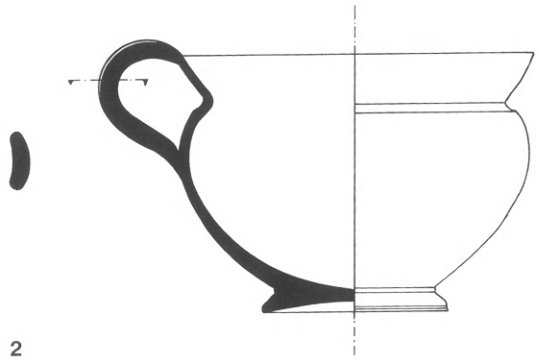

2

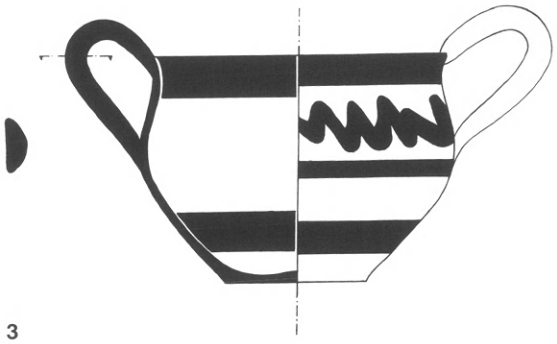

3

4

5

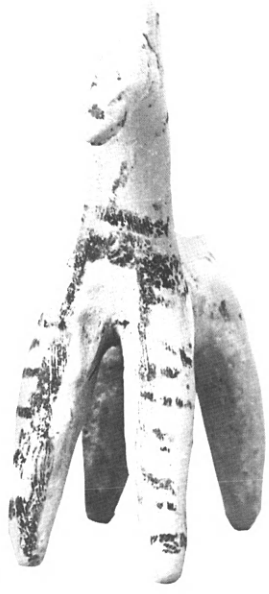

6

7

1-7. Μικκύλα ἀγγεῖα καὶ τρία εἰδώλια ἵππων τῆς *Τάναγρα/Ομάδας 2*, τοῦ Λ/9: **1<α>, 2** (τὸ ὑπ' ἀρ. 10339 μελαμβαφὲς κύπελλο), **1**<η>, **3** (ὁ ὑπ' ἀρ. 10338 βοιωτικὸς κανθαρίσκος φωτεινοῦ βάθους). **4-5** (ὁ ὑπ' ἀρ. 5367 ἵππος [προσθία καὶ ὀπισθία ὄψη]), **6-7** (οἱ ὑπ' ἀρ. 5363 καὶ 5368 ἵπποι, ἀντίστοιχα).

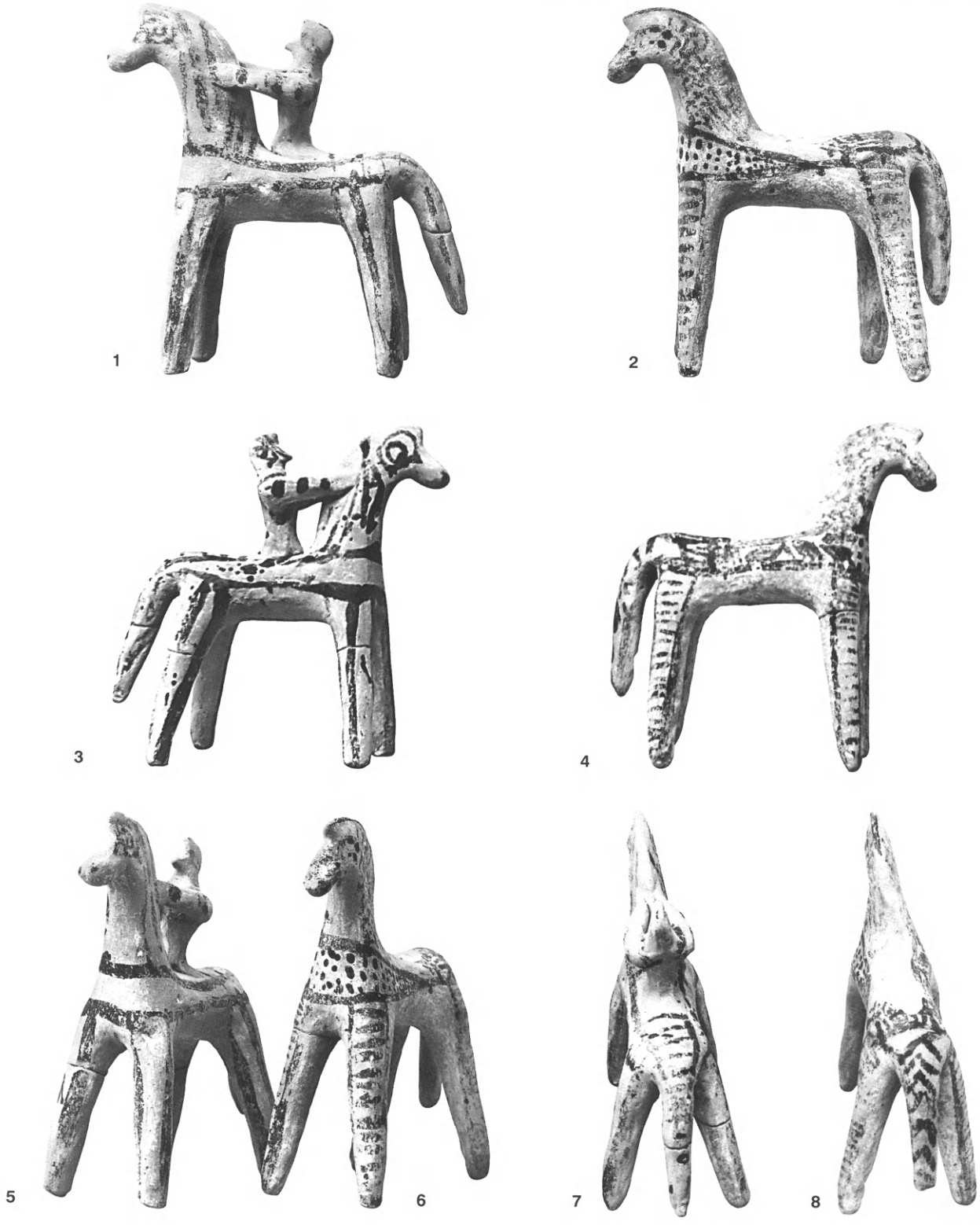

1-8. Δύο εἰδώλια ἱππέων φωτεινοῦ βάθους τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 3*, εἰκονιζόμενα ἀπὸ τέσσερις πλευρές. Τοῦ Λ/9: **1, 3, 5, 7** (ἀρ. 5362α). **2, 4, 6, 8** (ἀρ. 5365).

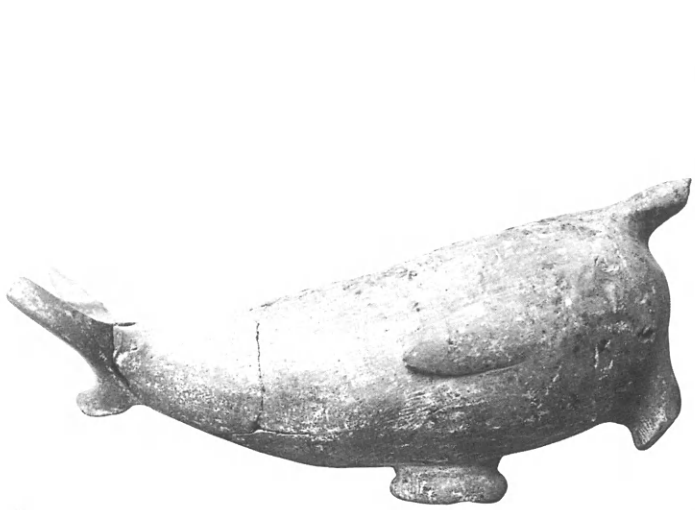

1

2

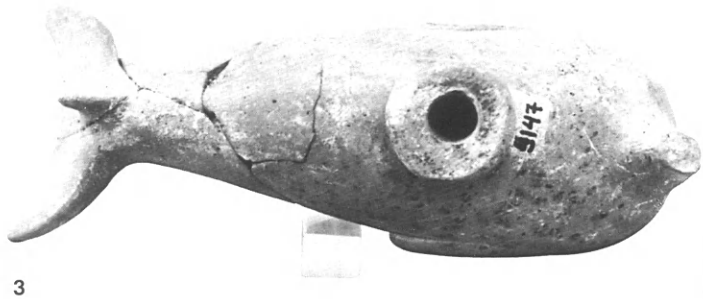

3

4

5

6

1-6. Κτερίσματα τοῦ Ε/8α: **1, 3.** Πλαστικὸ ἀγγεῖο σὲ μορφὴ δελφινιοῦ (ἀρ. 5147). **2.** Ἵππος φωτεινοῦ βάθους (ἀρ. 5148). **4.** Ἀποσπασματικὸ εἰδώλιο ἱππέα φωτεινοῦ βάθους (ἀρ. 5163). **5.** Μελαμβαφὴς ἱππέας (ἀρ. 5146). **6.** Ἀνάπτυγμα ἀρυβάλλου μὲ δακτυλιόσχημη βάση (ἀρ. 4928).

1 2 3 4

5

1-5. Τάφος Ε/8α: Δύο πτηνόμορφα εἰδώλια τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5* (**1-2** ἀρ. 5162, **3-4** ἀρ. 5161). Ἀνάπτυγμα τοῦ ἀρ. 4929 ἀρυβάλλου μὲ δακτυλιόσχημη βάση.

1

2

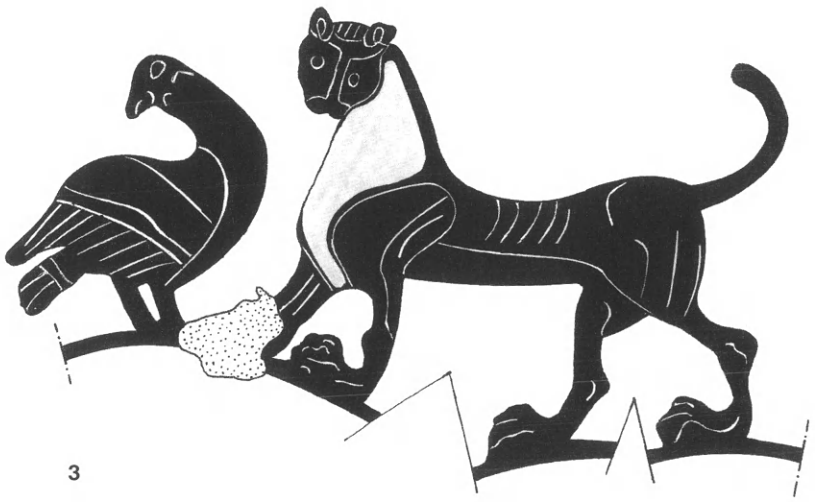

3

1-3. Τάφος ΚΚ/73: **1.** Σανιδόσχημο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 4Α* (ἀρ. 15925). **2.** Ἱππέας τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5, τῶν ριγωτῶν* (ἀρ. 16209). **3.** Ἀνάπτυγμα τοῦ ὑπ' ἀρ. 19934 σφαιρικοῦ ἀρυβάλλου.

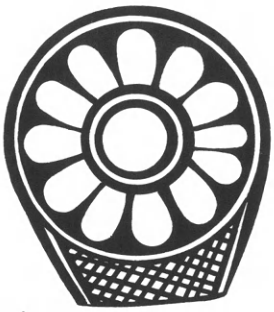

1

2

3

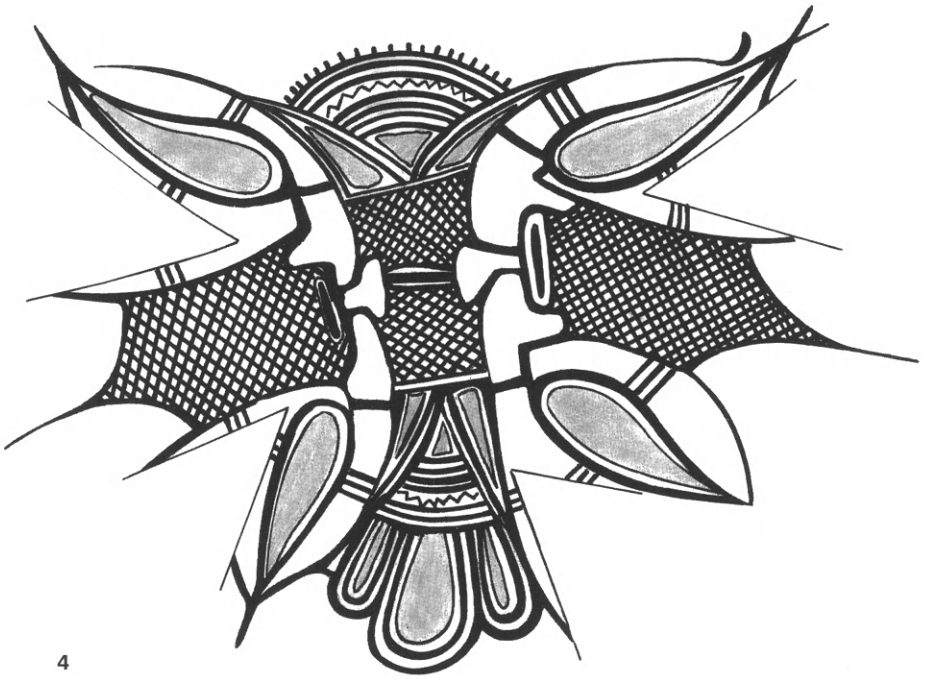

4

5

1-5. Τάφος ΚΚ/73: Δύο σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι. **1-4.** *Τῆς Ὁμάδας Liebieghaus, Ζωγράφου Τανάγρας ΚΚ/73* (ἀρ. 17823). **5.** Ἀνάπτυγμα ἀποσπασματικοῦ σφαιρικοῦ ἀρυβάλλου (ἀρ. 17964).

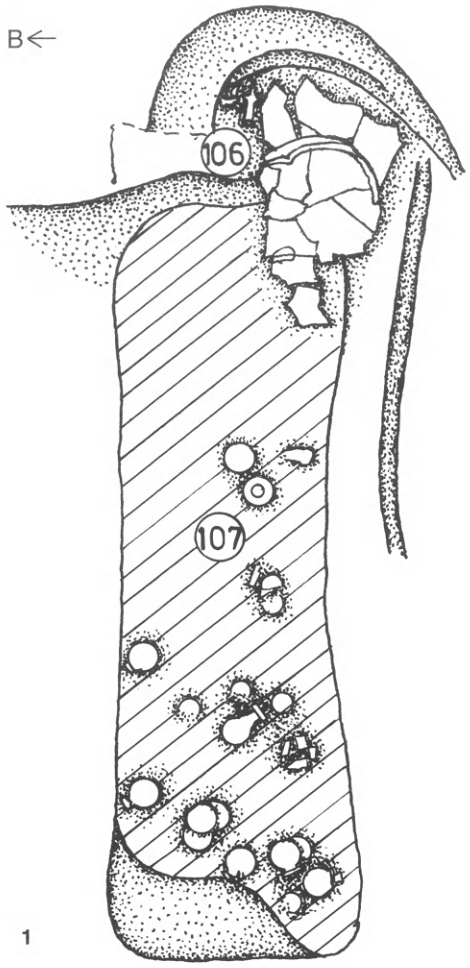

1

2

3

4

1-2. Ὁ ἐγχυτρισμὸς ΚΚ/106 (μαζὶ μὲ τὸν λακκοειδὴ ΚΚ/107) καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 15871 ἵππος του, τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 1*. **3.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 15876 ριγωτὸ ἱππάριο τοῦ ΚΚ/2, τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 10*. **4.** Τὸ ἀρ. 15865 *ριγωτὸ* ἱππάριο τοῦ ΚΚ/122, τῆς ἴδιας *Τάναγρα/Ὁμάδας 10*.

1

2

3

4

1-4. Κτερίσματα τοῦ ΚΚ/121: **1.** Ὁ ἀρ. 15928 *ριγωτὸς* ἵππος τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 4*. **2.** Ὁ ἀρ. 15875 μικκύλος ἱππέας τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 10*. **3.** Ὁ ἀρ. 15854 ἀποσπασματικὸς *ριγωτὸς* ἱππέας τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5*. **4.** Ἀνάπτυγμα τοῦ ἀρ. 15378 σφαιρικοῦ ἀρυβάλλου.

1

2

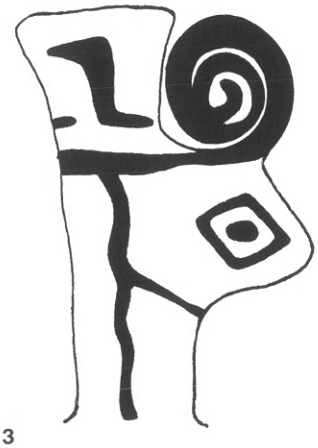

3

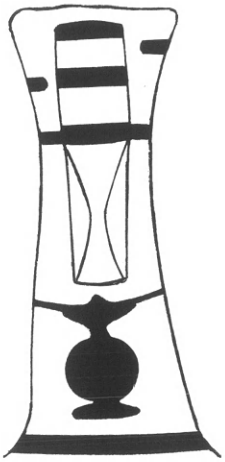

4

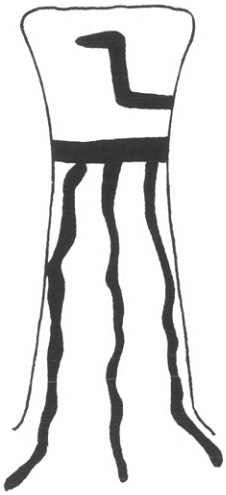

5

1,3 καὶ **4-5.** Τὰ ὑπ' ἀρ. 15288 καὶ 15287 (ἀντίστοιχα) σανιδόσχημα τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 4*, τοῦ ΚΚ/62. **2.** Ὁ ἀρ. 15850, μεγάλης σωματικότητας καὶ φωτεινοῦ βάθους ἵππος, τοῦ ἴδιου τάφου.

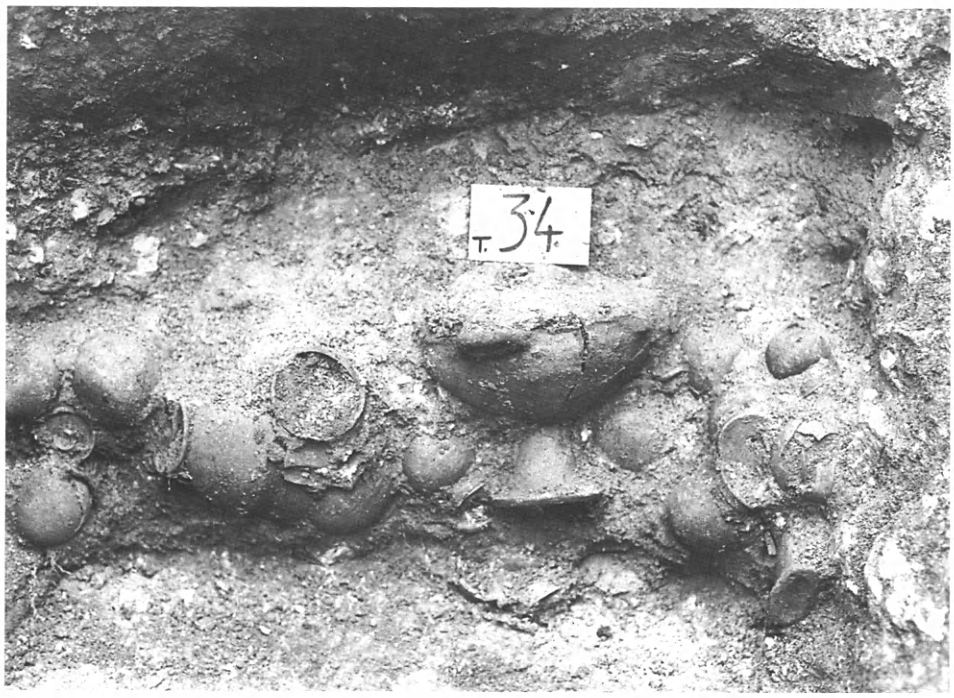

1

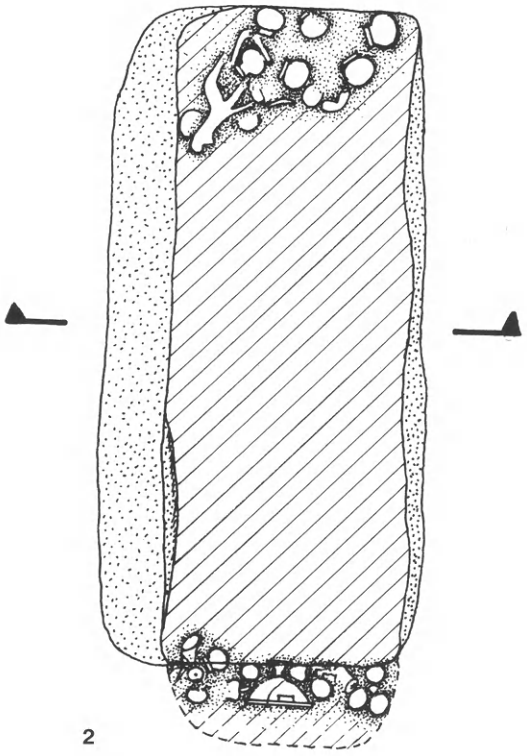

2

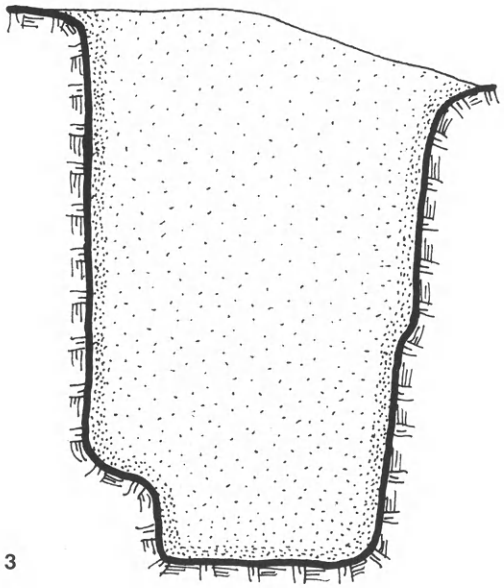

3

1-3. Τάφος ΚΚ/34. Τὸ ἐσωτερικό του μὲ μέρος τῶν κτερισμάτων του *κατὰ χώραν*, καθὼς καὶ ἡ κάτοψη καὶ τομή του.

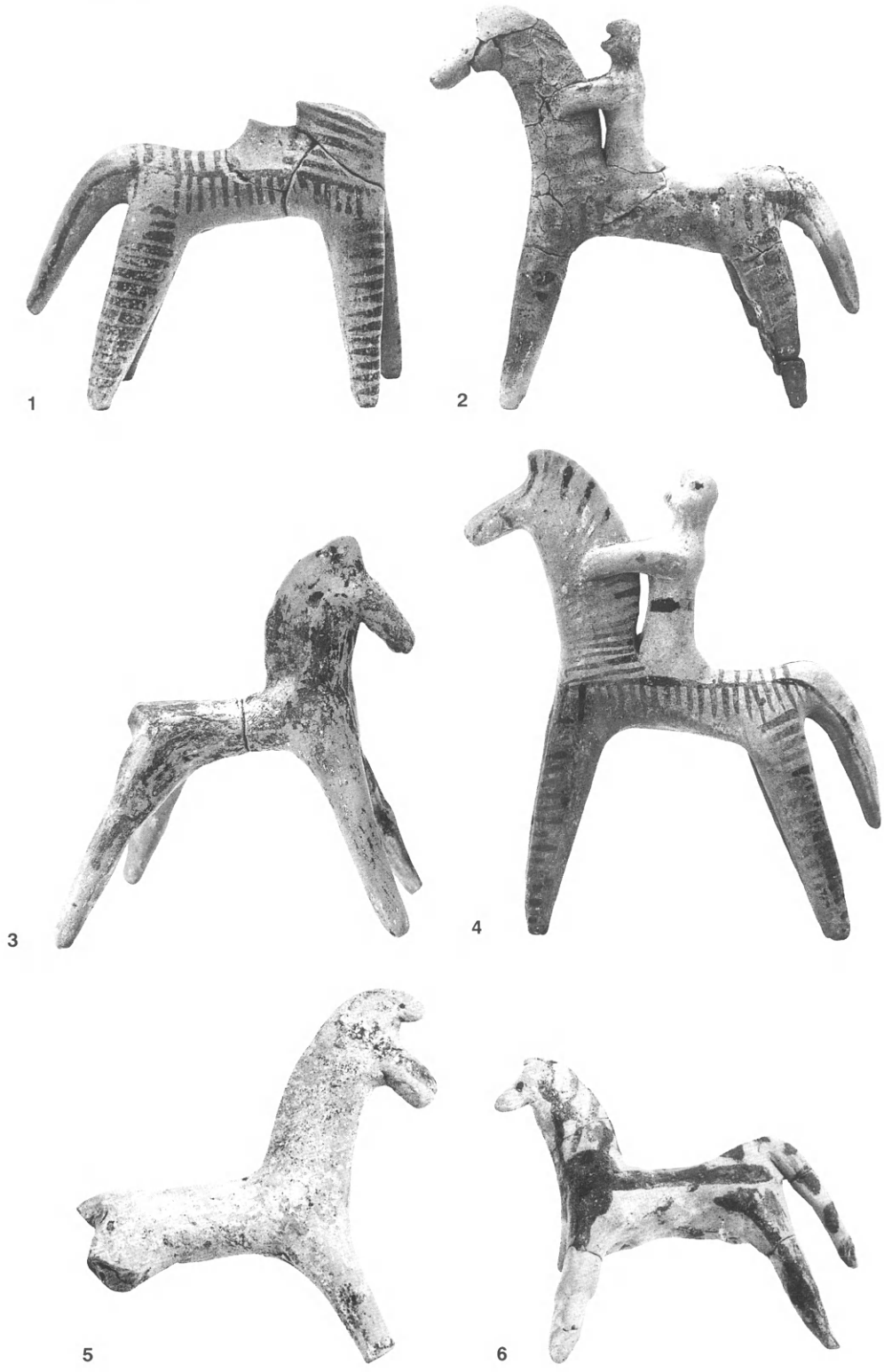

1-6. Εἰδώλια ἱππέων καὶ ἵππων τοῦ ΚΚ/34: **1, 2, 4.** Οἱ ἀρ. 15882, 15878, 15933 ἱππεῖς τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5* (ἐκ τῶν *ριγωτῶν*). **3.** Ὁ ἀρ. 15931 μελαμβαφὴς ἵππος. **5.** Ὁ ἀρ. 15915 ἱππεὺς τῆς τεχνικῆς Β. **6.** Ὁ ἀρ. 15916 μικκύλος ἵππος τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 11*.

1

2

3

1-2. Ὁ ὑπ' ἀρ. 16210 μελαμβαφὴς ἵππος μὲ ἐξηρημένη τὴν κεφαλή, τοῦ ΚΚ/34. **3.** Ἀνάπτυγμα τοῦ ἀρ. 18648 σφαιρικοῦ ἀρυβάλλου τοῦ ἴδιου τάφου.

1 2

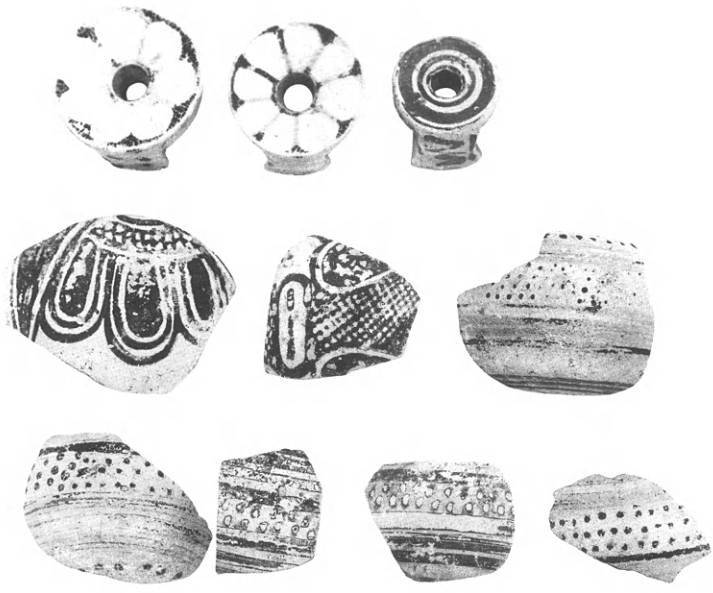

3

1-2. Τὸ ἀρ. 15922 πτηνόμορφο εἰδώλιο μὲ πλαστικοὺς πλοκάμους τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 1*, τοῦ τάφου ΚΚ/34. **3.** Ἡ στεφάνη τριῶν σφαιρικῶν ἀρυβάλλων καὶ ὄστρακα ἀπὸ τὸν κορμὸ τῶν ἴδιων ἢ καὶ ἄλλων, τοῦ ἴδιου τάφου.

1

2

3

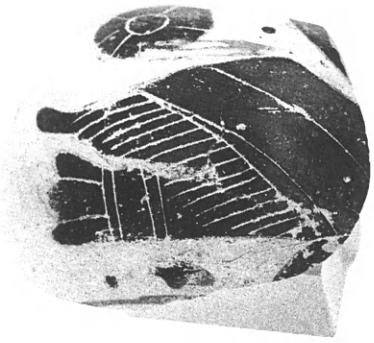
4

5

1-3. Τὸ ἀρ. 15921 πτηνόμορφο εἰδώλιο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7*, τοῦ ΚΚ/34. **4-5.** Οἱ ὑπ' ἀρ. 22128α καὶ 22129α ἀποσπασματικοὶ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ παράσταση πτηνῶν, τοῦ ἴδιου τάφου.

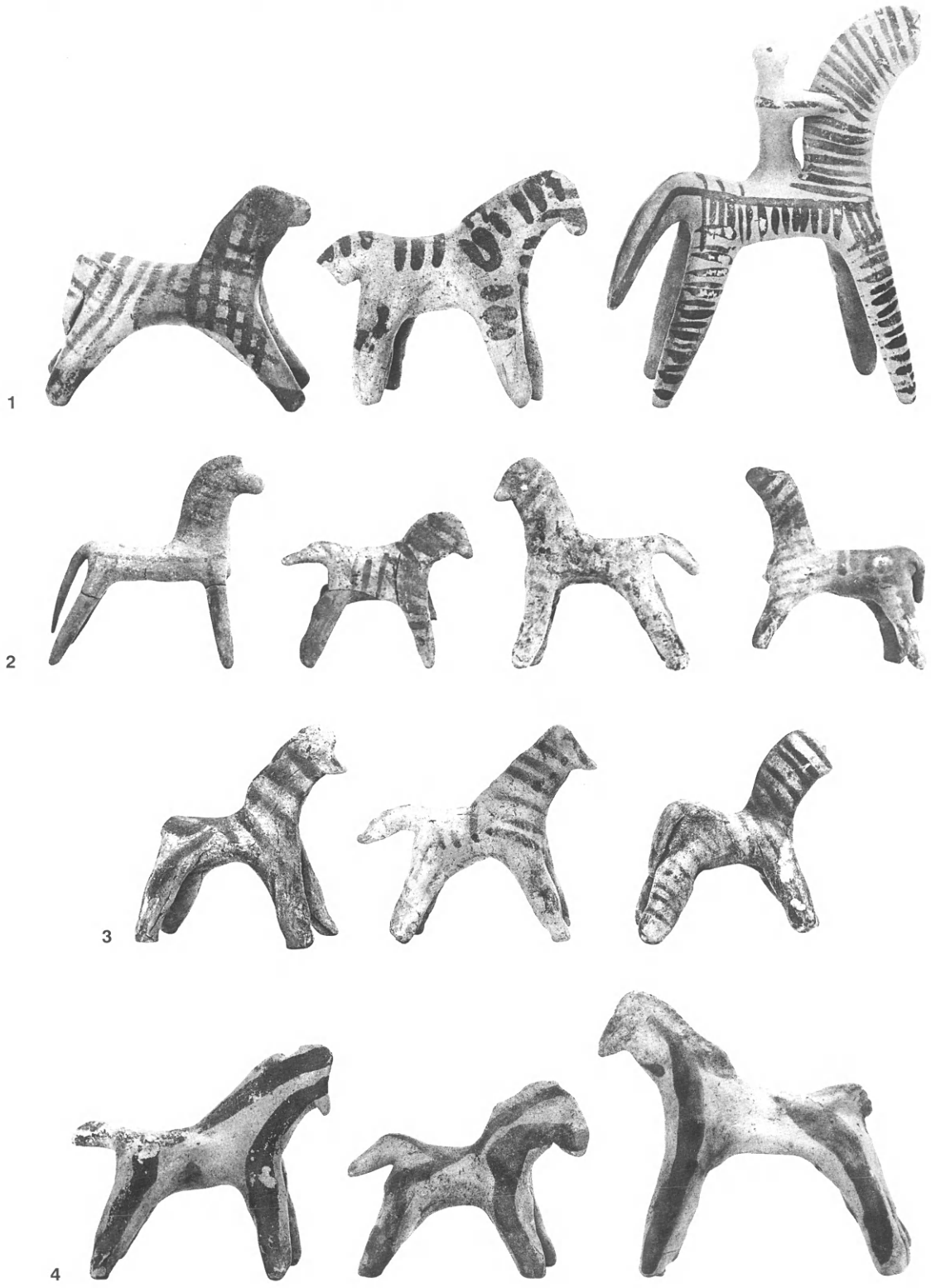

1-4. Ὁ ὑπ᾽ ἀρ. 15907 ἱππέας τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5* (58.1<γ>), ὁ ὑπ᾽ ἀρ. 15275 ἵππος τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας* 3 (58.2<α>) καὶ ἕνδεκα μικκύλοι ἵπποι τῶν *Ὁμάδων 11* καὶ *11A* (αὐτῶν μὲ παχιὲς πινελιές, πίν. 58.4 ἀρ. 15911, 15904, 15901) προέρχονται, ὅλοι, ἀπὸ τὸν ΚΚ/64.

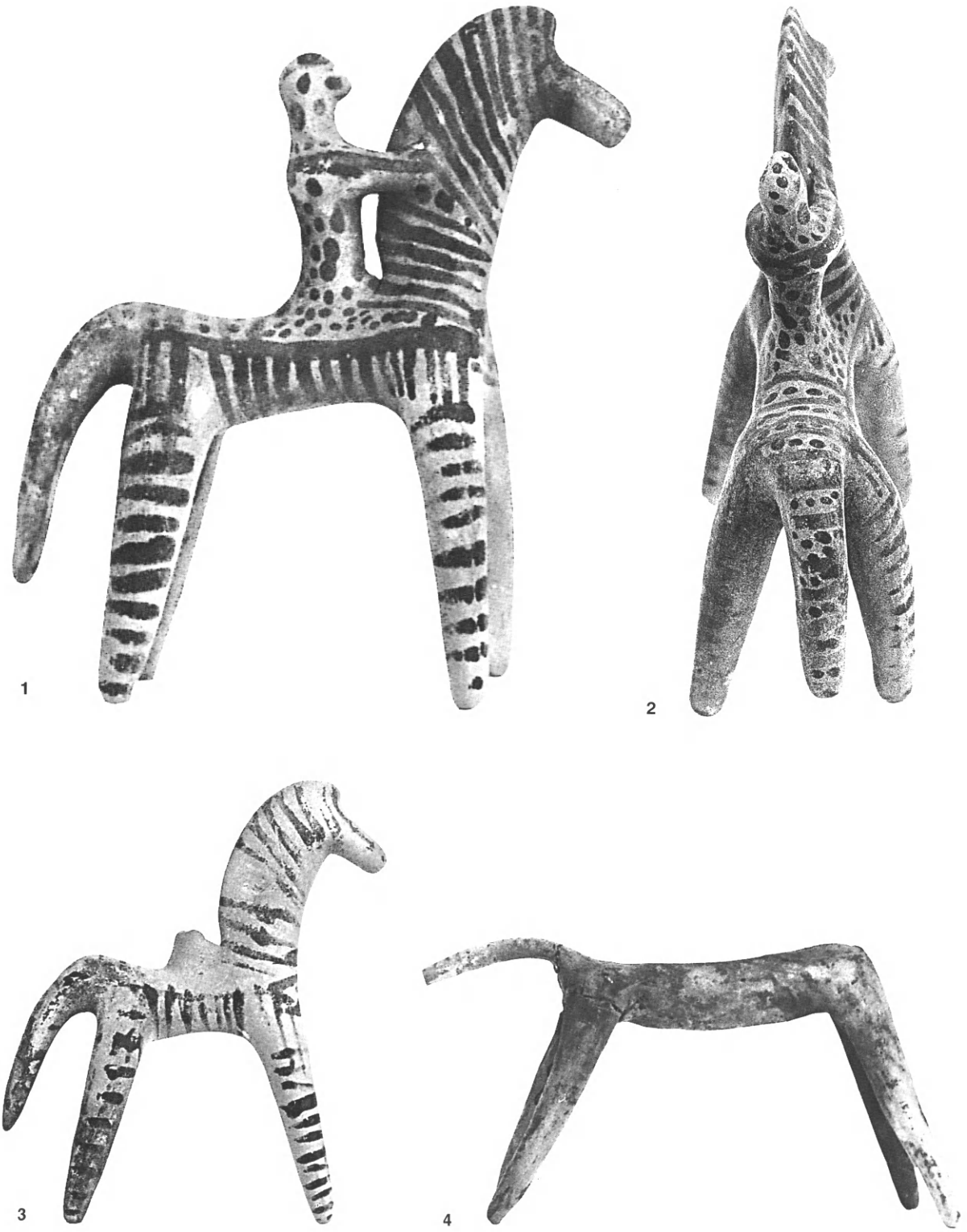

1-4. Τάφος ΚΚ/64: **1-2.** Ὁ ἀρ. 15857 ἄθικτος ἱππέας τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5, ὑπὸ τὴν παραλλαγὴν τοῦ Διαστίκτου*. **3.** Ὁ ἀρ. 15849 ἐλλιπὴς ἱππέας τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5*. **4.** Ὁ ἀρ. 15852, ραδινῶν ἀναλογιῶν, ἵππος τῆς τεχνικῆς Β.

1

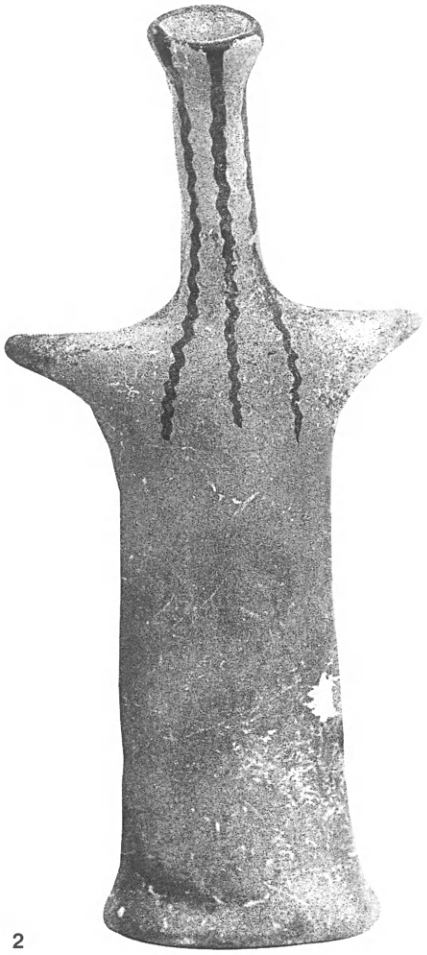

2

3

4

1-4. Τάφος ΚΚ/64: **1-2.** Πτηνόμορφο εἰδώλιο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7* (ἀρ. 15286). **3-4.** Εἰδώλιο πιθήκου, τεχνικῆς Α (ἀρ. 15912).

1

2

3

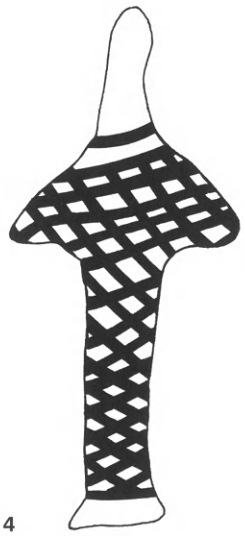
4

5

1-4. Τάφος ΚΚ/64. Δύο *ἀρχέγονα* (primitif) εἰδώλια κυλινδρικοῦ κορμοῦ: **1-2.** *Τάναγρα/Ὁμάδας 3* (ἀρ. 15897). **3-4.** Μικκύλον τῆς κατηγορίας τῶν *συνθέτων* (ἀρ. 15856). **5.** Ἀνάπτυγμα ἀρυβάλλου (ἀρ. 14848) τοῦ ἴδιου τάφου.

1

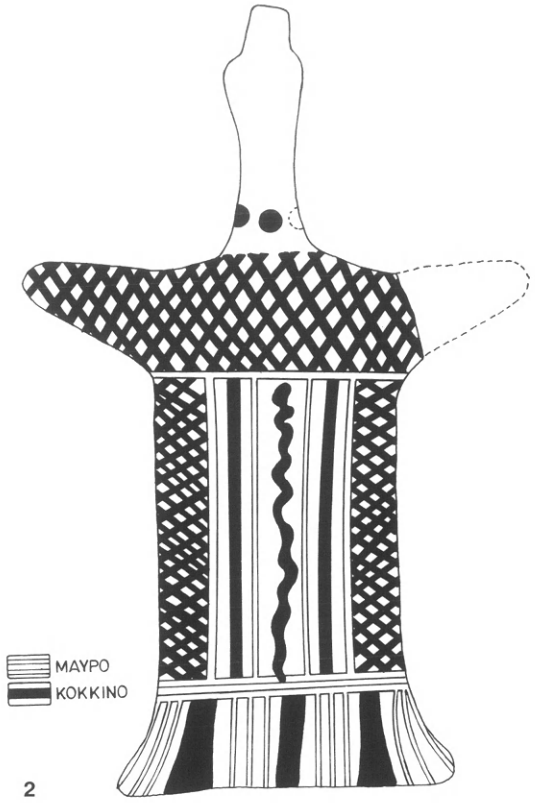

2

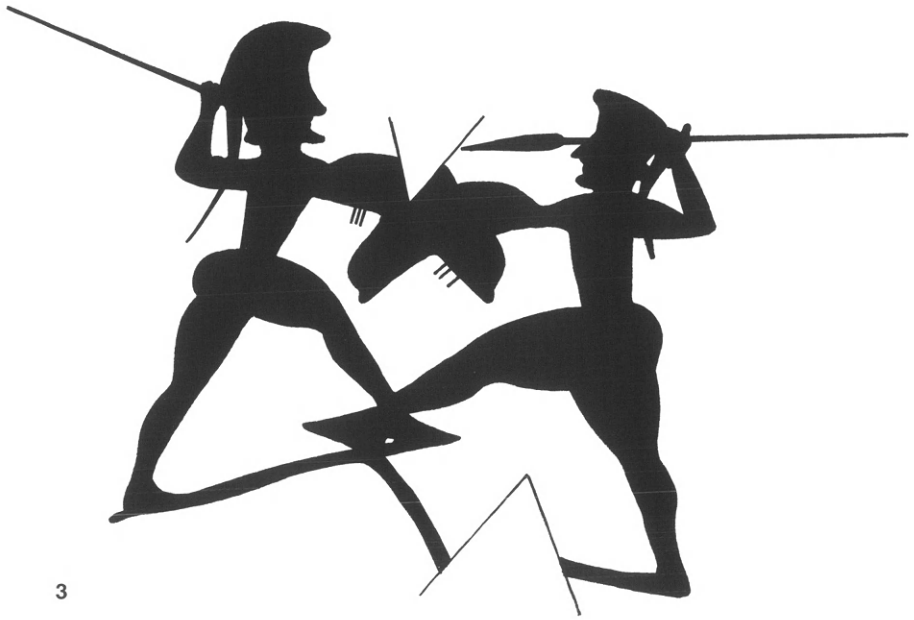

3

Τάφος ΚΚ/64: **1-2.** Πτηνόμορφο εἰδώλιο τῆς κατηγορίας *τῶν συνθέτων*. **3.** Ἀνάπτυγμα σφαιρικοῦ ἀρυβάλλου (ἀρ. 14849).

1

2

3

4

1-4. Τάφος ΚΚ/64: Σφαιρικὸς ἀρύβαλλος (ἀρ. 14850) καὶ ἀνάπτυγμα τῆς σὲ σκιαγραφία μυθολογικῆς παράστασής του.

1 2 3 4

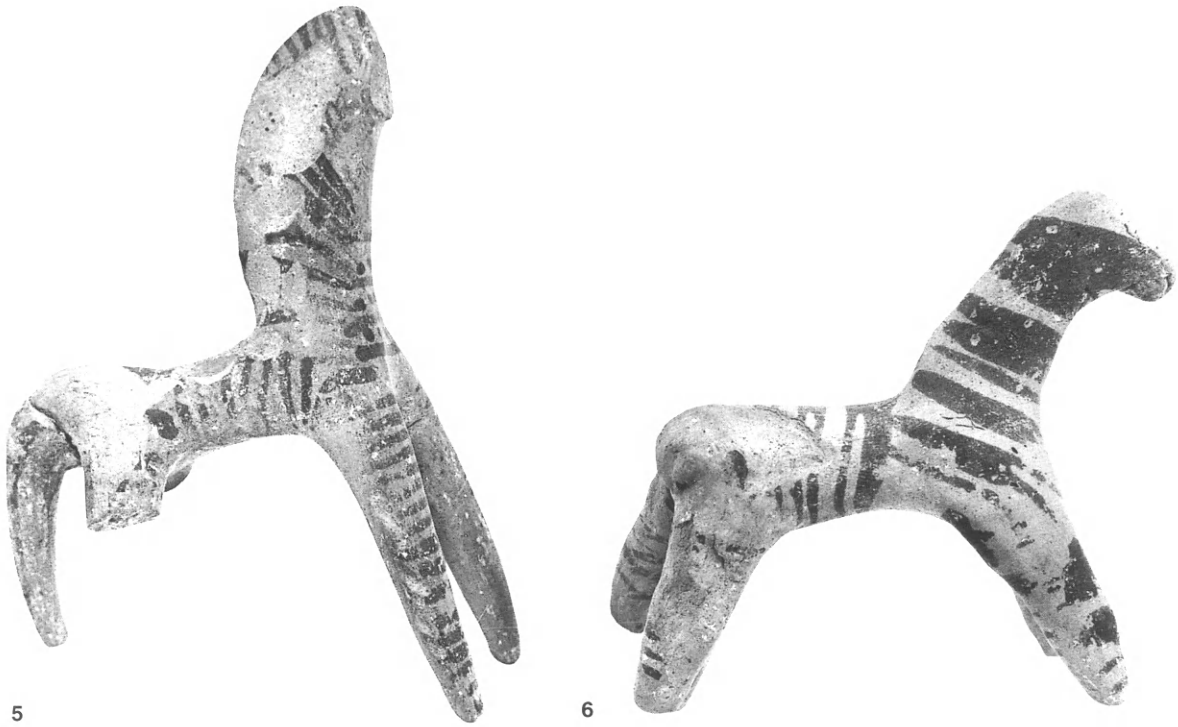

5 6

1-4. Τάφος Β/64: **1.** Ἱππέας τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5* (ἀρ. 5378). **2.** Πτηνόμορφο εἰδώλιο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7* (ἀρ. 7373). **3.** Εἰδώλιο (ἀρ. 5372) τεχνικῆς Β, ἀπὸ τὰ πρωιμότερα μὲ πρόσωπο σὲ μήτρα. **4.** Μικκύλος διάγραμμος ἵππος τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 10* (5370). **5-6.** Τάφος ΚΚ/76: **5.** Ἱππέας (ἀρ. 15917) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5* (τῶν *ριγωτῶν*). **6.** Μικκύλος διάγραμμος ἵππος (ἀρ. 15914) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 11*.

1

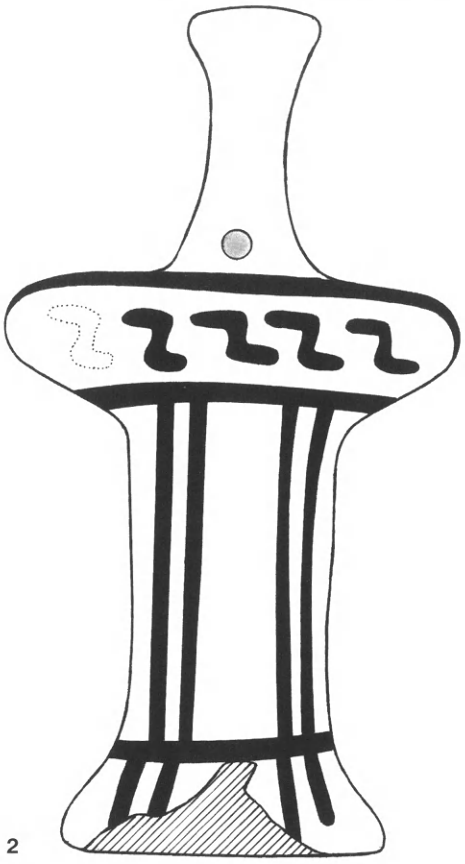

2

3

1-4. Τάφος ΚΚ/59: **1-2.** Πτηνόμορφο εἰδώλιο (ἀρ. 15895) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 6*. **3.** Ριγωτὸς ἱππέας (ἀρ. 15908) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5*. **4.** Μικκύλος *ριγωτὸς* ἵππος (ἀρ. 15903) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 10*.

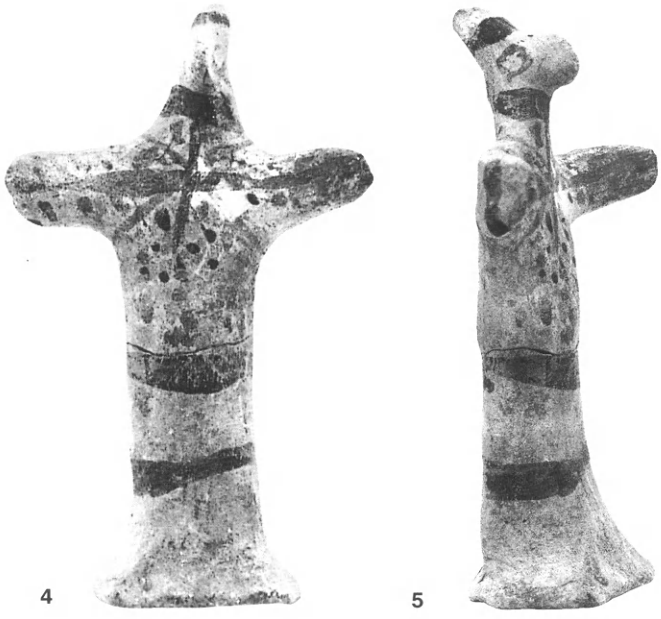

1-5. Τάφος ΚΚ/75: **1-3.** Πτηνόμορφο εἰδώλιο (ἀρ. 15927) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 1Α* (τῶν «ἐπιμελοῦς ἐργασίας»). **4-5.** Ἀρχέγονο εἰδώλιο (ἀρ. 15926) κυλινδρικοῦ κορμοῦ τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 3*.

1

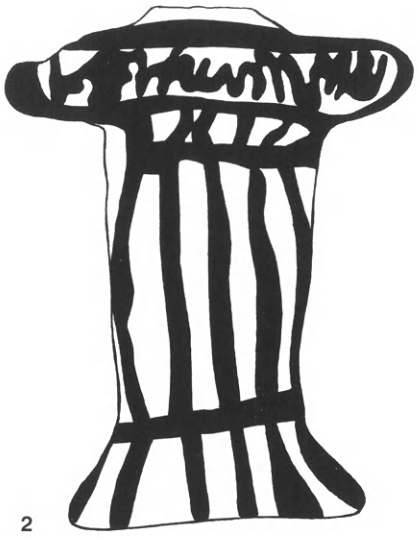
2

3

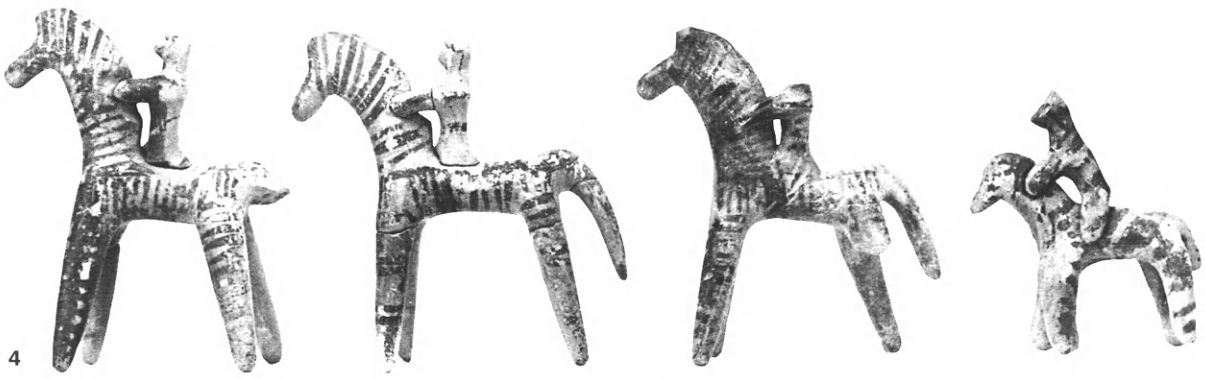
4

5

1-3. Τάφος ΚΚ/75: **1-2.** Πτηνόμορφο εἰδώλιο (ἀρ. 15873) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 6*. **3.** Μικκύλος ἵππος (ἀρ. 15930) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 11Α*. **4α-δ:** Τάφος ΚΚ/120: **4α-γ.** Τρεῖς ἱππεῖς (ἀρ. 15920, 15919, 15918) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5*. **4δ.** Μικκύλος ἱππεύς (ἀρ. 16211) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 11*. **5α-β**: Τάφος ΚΚ/123. Δύο *ριγωτοὶ* ἱππεῖς (ἀρ. 15868 καὶ 15880) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5*.

1

2

3

1. Ἡ ὀρθογώνια πήλινη λάρνακα νηπίου Ε/11. **2-3.** ΚΚ/63: Ὁ πυθμένας τοῦ τάφου. **3.** Ἀνάπτυγμα σφαιρικοῦ ἀρυβάλλου (ἀρ. 16626).

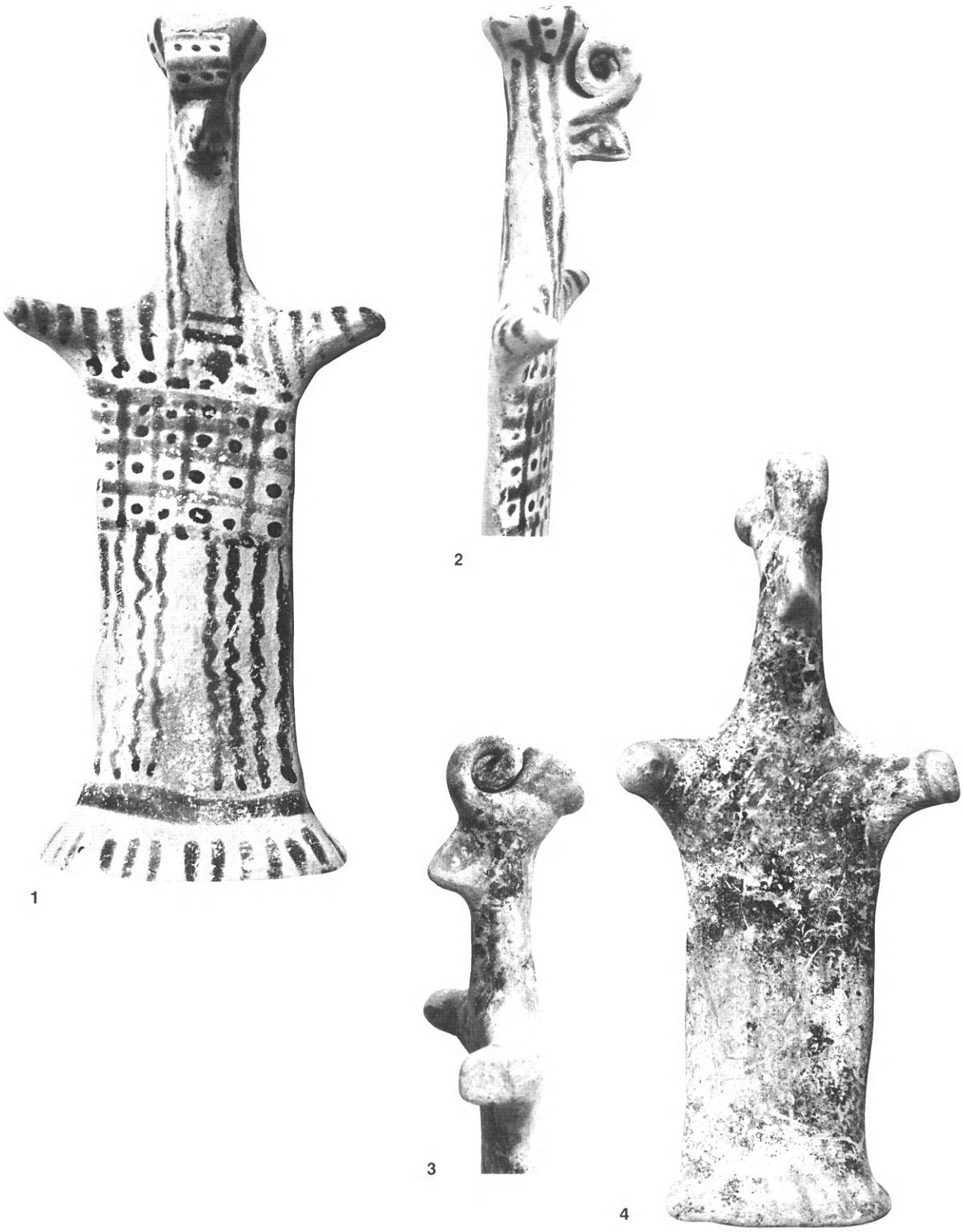

1-4. Τάφος Ε/14: Δύο πτηνόμορφα εἰδώλια τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7*. **1-2.** Ἀρ. 5247. **3-4.** Ἀρ. 5246.

1

2

3

4

1-4. Εἰδώλια τοῦ Ε/14: **1-2.** Τὸ ἀρ. 5251 ἐντυπωσιακὸ σανιδόσχημο τῆς τεχνικῆς Β, ἀπὸ τὰ πρωιμότερα μὲ τὸ πρόσωπο πλασμένο σὲ μήτρα. **3<α,β>.** Οἱ ἀρ. 5249, 5248 μικκύλοι ἵπποι, τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 10*. **4.** Ὁ ἀρ. 5250 μελαμβαφὴς ἀναβάτης ἵππου.

1

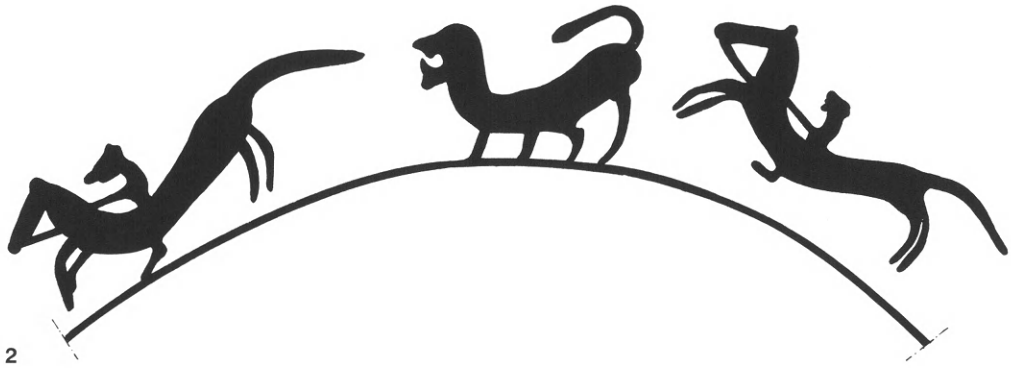

2

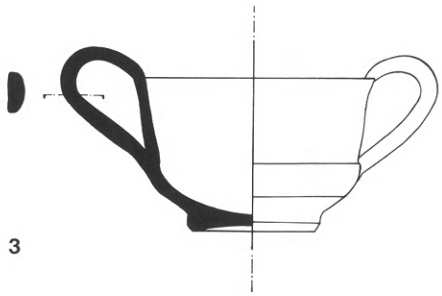

3

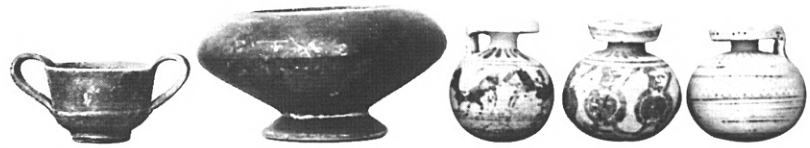

4

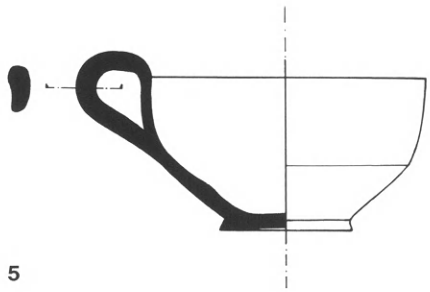

5

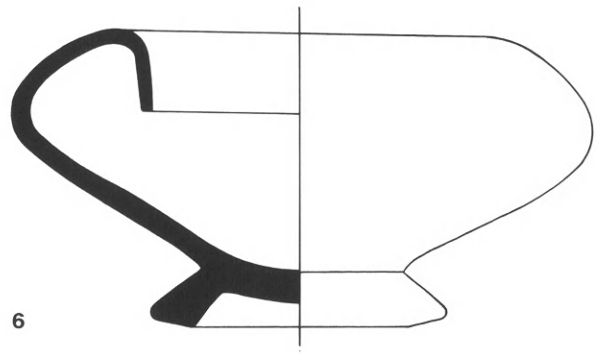

6

1-6. Ἀγγεῖα τοῦ Ε/14. **1<α>.** Ὁ ἀρ. 4935 ἀρύβαλλος μὲ τετράφυλλο. **1<β>, 2, 4<γ>.** Ὁ ἀρ. 4933 ἀρύβαλλος μὲ παράσταση σὲ σκιαγραφία. **3, 4<α>.** Ὁ ἀρ. 5094 μελαμβαφὴς βοιωτικὸς κανθαρίσκος. **4 <β>, 6.** Τὸ ἀρ. 4930 ἀττικὸ ἐξάλειπτρο, τοῦ πρωιμότατου σταδίου. **4 <δ, ε>.** Ὁ ἀρ. 4934 ἀρύβαλλος μὲ σειρὰν ἀσπιδοφόρων καὶ ταινιωτὸς μὲ ζώνη στιγμῶν. **5.** Τὸ ἀρ. 5093 μελαμβαφὲς βοιωτικὸ κυπελλίδιο.

1

2

3

1-3. Ἀγγεῖα τοῦ E/14: **1.** Ἡ ἀρ. 5096 μικρὴ λεκάνη τοῦ *Ζωγράφου τοῦ Πόλου*. **2-3.** Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι διαφόρων ὁμάδων: **2<α-β>.** Ταινιωτοὶ μὲ ζώνη στικτῶν γραμμῶν. **2<γ> καὶ 3<γ>** (μὲ μαργαρίτα στὴ στεφάνη, ἀρ. 4945). **2<δ>**. Μὲ ἑξάφυλλο ρόδακα. **2<κ>**. Μὲ σειρὰ ἀσπιδοφόρων (μικρῶν διαστάσεων, ἀρ. 4934). **2<ε>**, **2<στ>** καὶ **3<α>** (ἀρ. 4938), **2<ζ>** καὶ **3<β>** (ἀρ. 4936), **2<η, θ, ι>**. Ἕξι ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους.

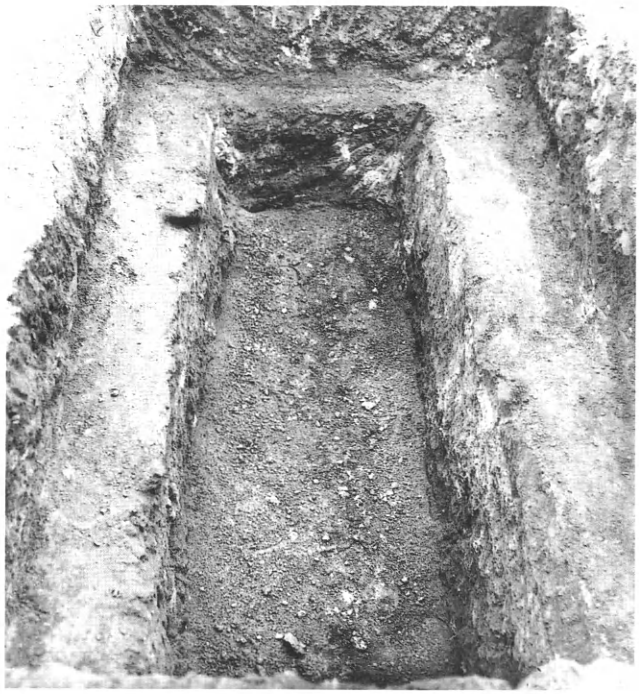

1

2

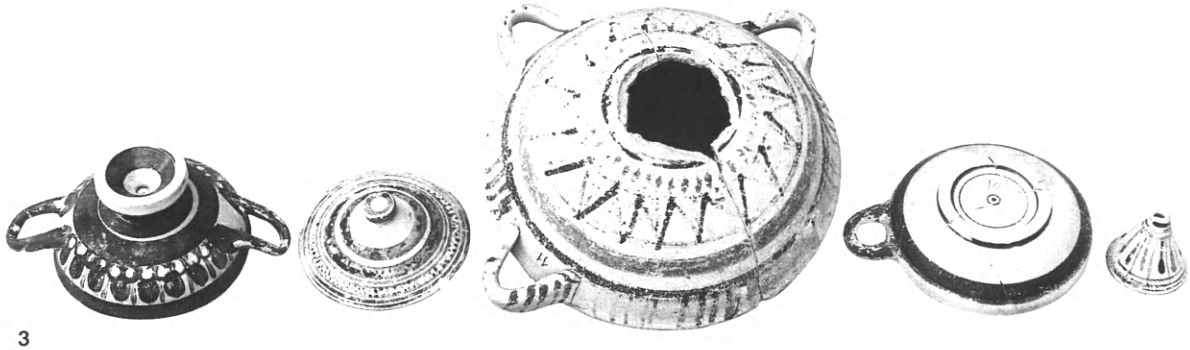

3

4

1. Ὁ λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ Μ/3, ὁ ὁποῖος περιεῖχε κτερίσματα δύο ἐποχῶν. Τὰ ἀγγεῖα **2<α>** (ἀρ. 8595), **2<β>** (ἀρ. 8119, βοιωτικὸς ἀμφορίσκος), **3-4** (τὰ μικκύλα, ἀττικὰ κυρίως ἀγγεῖα καὶ τὸ γραπτὸ σφονδύλι), ὁ **4<α>** ἀρ. 10634 ἐρετριακὸς σκύφος, καθὼς καὶ ἄλλα, μὴ εἰκονιζόμενα, τοποθετοῦνται στὴν τελευταία δεκαετία τοῦ 6ου αἰ. Ἀντιθέτως, τὸ πῶμα κυλινδρικῆς κορινθιακῆς πυξίδας (ἀρ. 10639, **3<β>**), ἡ ὑψίπους τετράωτη κύλικα τῆς κατηγορίας τῶν μετὰ πτηνῶν (ἀρ. 10632 **3<γ>**) καὶ ὅλα τὰ εἰδώλια τοῦ πίν. **74.1-5**, μαζὶ μὲ εἴκοσι δύο ἀρυβάλλους, χρονολογοῦνται περὶ τὸ 560 π.Χ.

1

2

3

4

5

1-5. Εἰδώλια τοῦ Μ/3: **1-2, 3, 4.** Τρία πτηνόμορφα τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 6* (ἀρ. 5384, 5385, 5380). **5<α>.** Ὁ ἀρ. 5382 ἱππεὺς τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7*. **5<β>.** Ὁ ἀρ. 5381 μικκύλος ἱππεὺς τεχνικῆς Β. **5<γ>.** Τὸ ἀρ. 5383 πτηνόμορφο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7*.

1

2

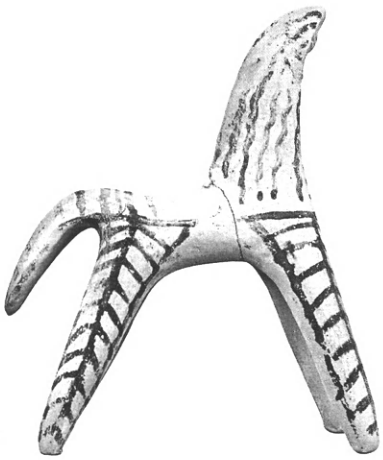
3

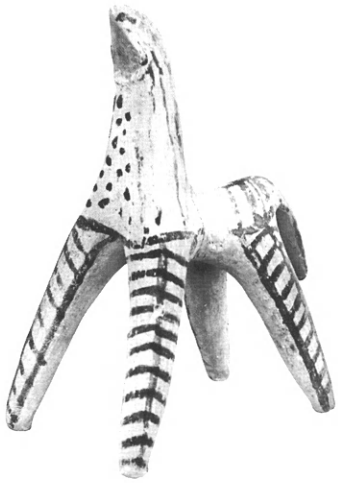
4

5

1-5. Ἱππεῖς τοῦ Σ/51 τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 6*: **1-2.** ἀρ. 10484. **3-4.** ἀρ. 10477. **5.** ἀρ. 10482.

1

2

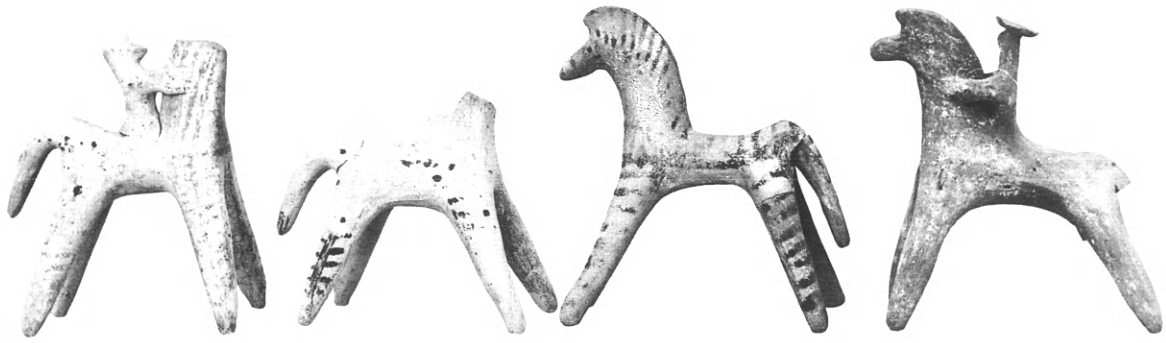

3

1-3. Εἰδώλια τοῦ Σ/51: **1-2.** Τὸ ἀρ. 10476 πτηνόμορφο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 6*. **3<α, β>.** Οἱ ὑπ' ἀρ. 10481 καὶ 10498 ἱππεῖς τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 6*. **3<γ>.** Ὁ ἀρ. 10483 ἵππος τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5*. **3<δ>.** Ὁ ἀρ. 10478 ἱππέας, ἴσως κοντὰ στὴν *Τάναγρα/Ὁμάδα 5*.

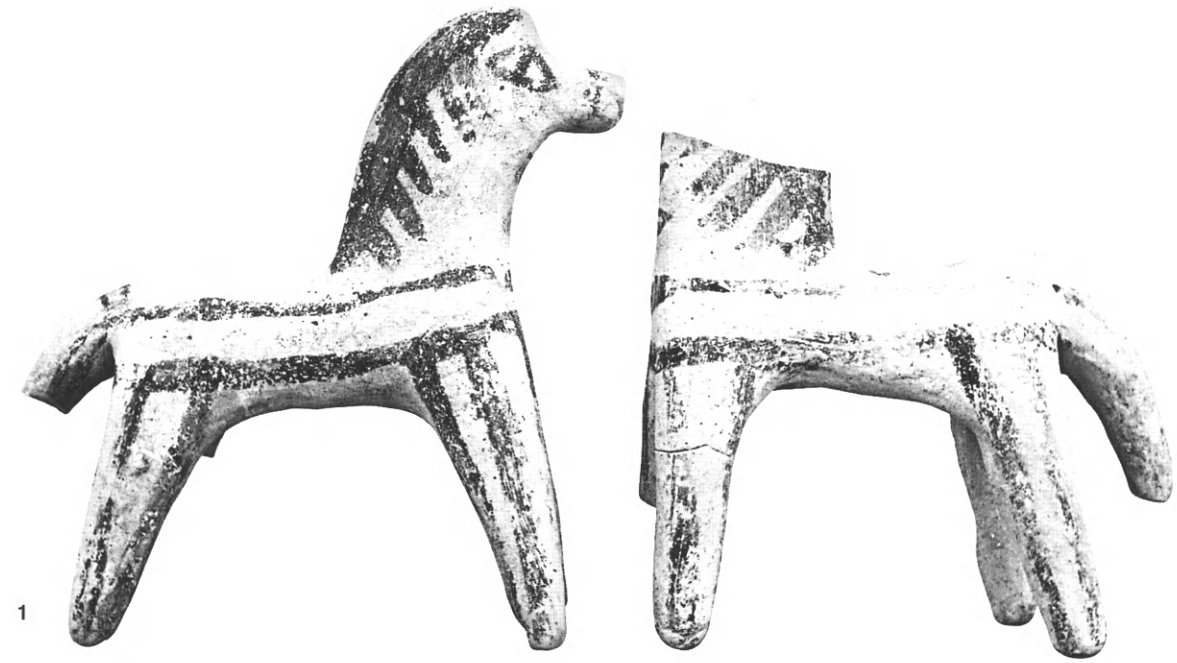

1

2

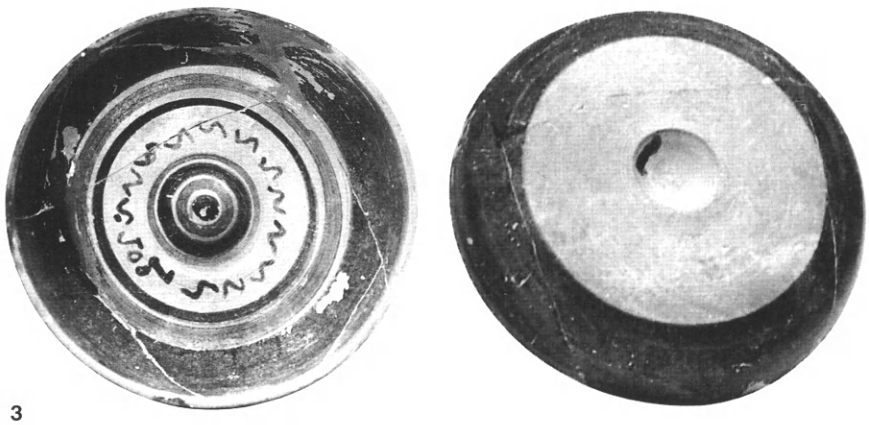

3

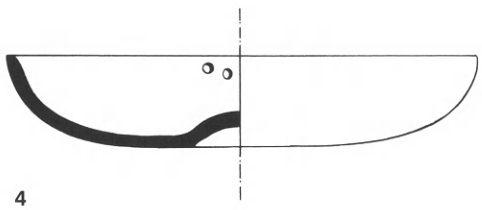

4

1. Σ/51. Οἱ ἀρ. 10480 καὶ 10479 ἵπποι τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 3* (ἅπαξ) (βλ. ἔγχρ. πίν. ΙΙΙ. 2<α, β>). **2-4.** Ε/9β: **2.** Ὁ ἀρ. 15638 ἀρύβαλλος μὲ δακτυλιόσχημη βάση. **3<α, β>**, **4.** Ἡ ὑπ' ἀρ. 15630 κορινθιακὴ μεσόμφαλος φιάλη (ἐσωτερικό, ἐξωτερικὸ καὶ τομὴ τοῦ ἀγγείου).

1

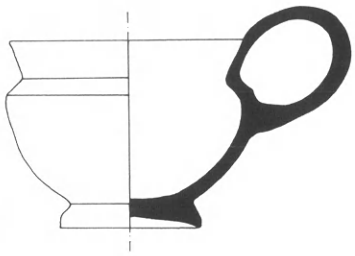

2

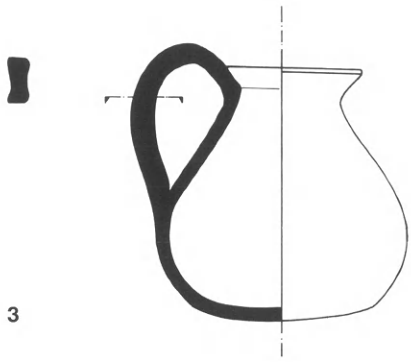

3

4

5

1-5. Δεκαπέντε μικρὰ ἀγγεῖα τοῦ Ε/9β: **1<α>, 2.** Βοιωτικὸ μελαμβαφὲς κύπελλο (ἀρ. 15631). **1<β>, 3.** Μικρὴ ἀβαφὴς ὄλπη (ἀρ. 8863). **1<γ, δ, ε>, 5 <α, β, γ, δ, ε>.** Ὀκτὼ σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους. **4<α, β, δ, ε>.** Τέσσερις σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ πεντάφυλλα. **4<γ>.** Ὁ ἀρ. 8859 ἀρύβαλλος τοῦ ἴδιου τύπου, ἀλλὰ μὲ τέσσερα φύλλα.

1

2

3

Ε/9β. **1-3**: Τρεῖς μικκύλοι ἱππεῖς καὶ ἕνα πτηνόμορφο. **1<α>, 2<α>**. Ἱππέας (ἀρ. 5144) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 13* (*Ὁμάδας τῶν Ἀθυρμάτων*). **1<β>, 2<β>.** Ἱππέας τῆς ἴδιας Ὁμάδας (ἀρ. 5145). **1<γ>.** Μελαμβαφὴς ἱππέας (ἀρ. 5166). **3.** Πτηνόμορφο εἰδώλιο (ἀρ. 5165) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7Α*.

1

2

3

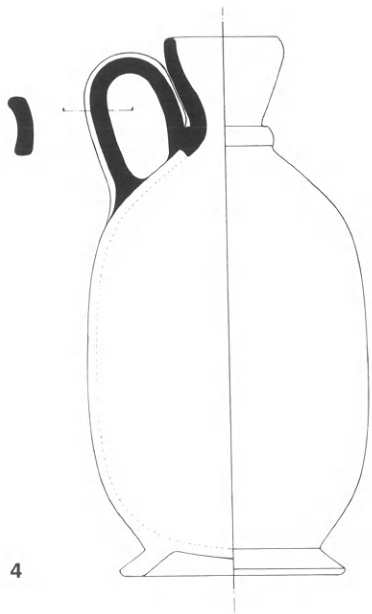

4

1-2. Μικκύλοι ἵπποι καὶ ἕνας ἱππέας τοῦ ΚΚ/77. **1<α, β>**, τῆς *Ὁμάδας 12*. **1<γ>**, τῆς *Ὁμάδας 11*. **2<α, β, γ>**. Μελαμβαφεῖς. **80.3.** Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι *κατὰ χώραν*, ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ΚΚ/119. **4.** Τομὴ καὶ ὄψη ληκύθου τύπου Δηιανείρας, τοῦ ΚΚ/119.

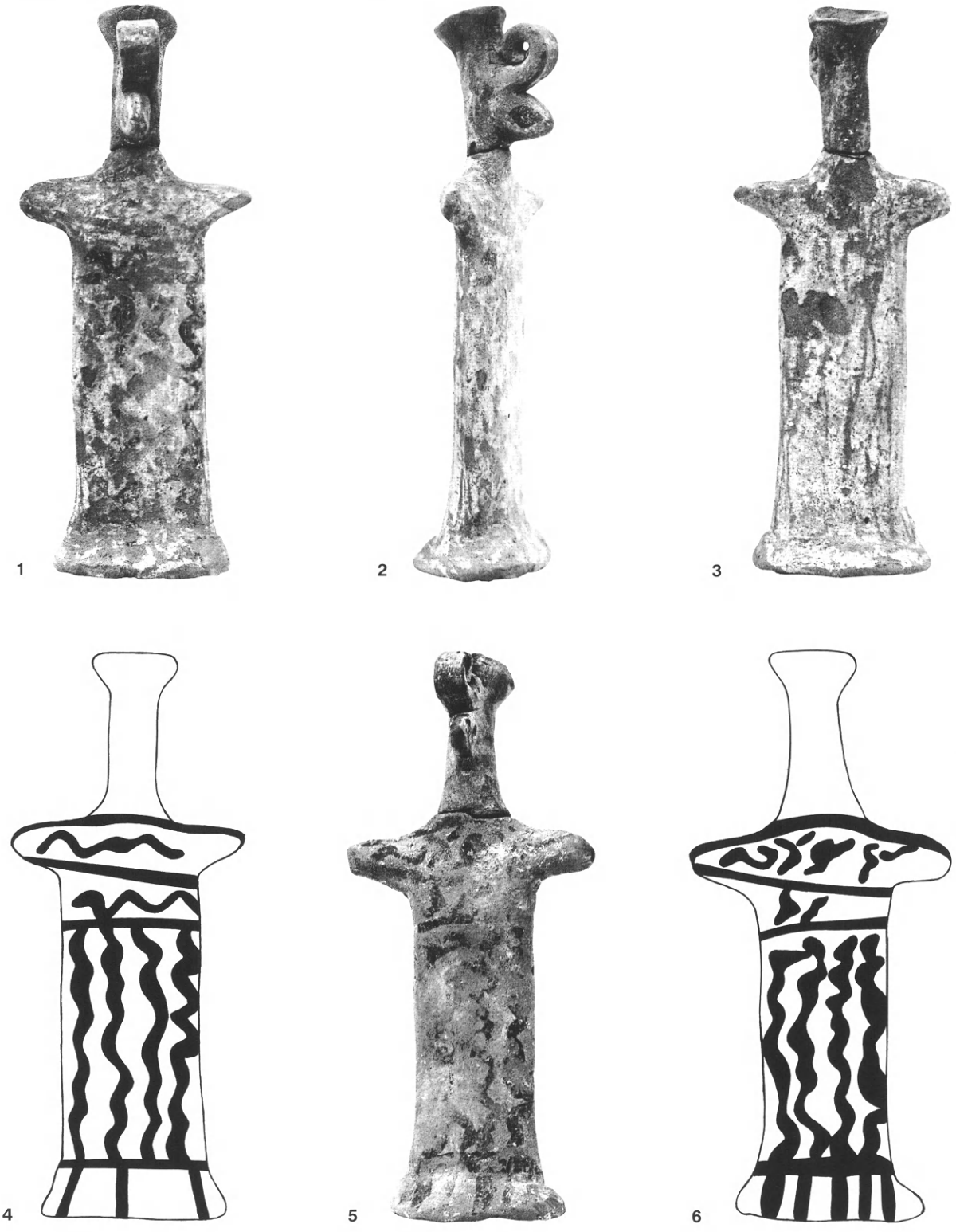

1-4 (ἀρ. 15890), **5-6** (ἀρ. 15891): Δύο σανιδόσχημα εἰδώλια τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α*, τοῦ ΚΚ/119.

1 2 3 4

5 6

1-2 (ἀρ. 15893), **3-4** (ἀρ. 15892), **5-6** (ἀρ. 15823). Τρία σανιδόσχημα εἰδώλια τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 8*, τοῦ ΚΚ/119.

1

2

3

Δύο ἵππεῖς τοῦ ΚΚ/119: **1-2** (ἀρ. 15898), πλησίον τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 3*. **3** (ἀρ. 15932). Μελαμβαφής.

1

2

3

4

5

1-2 (ἀρ. 15900), **3** (χωρὶς ἀριθμό). Δύο ἱππεῖς τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5*, ὑπὸ τὴν *παραλλαγὴν τῶν Ἰδεογραμμάτων (Brands)*. **4.** Ἵππος τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7* (ἀρ. 15853). **5.** Ἵππος δυσδιάκριτης Ὁμάδας (ἀρ. 15913). Ἅπαντες τοῦ ΚΚ/119.

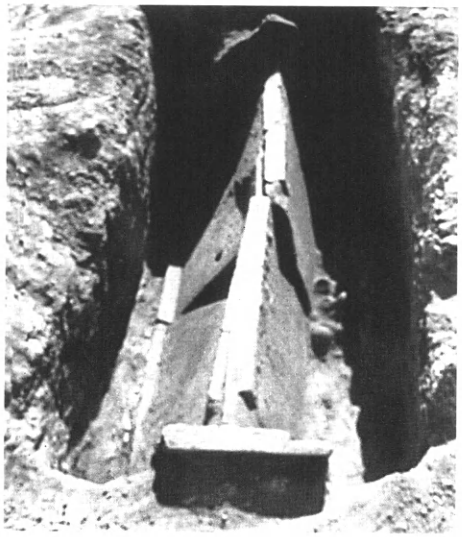

1

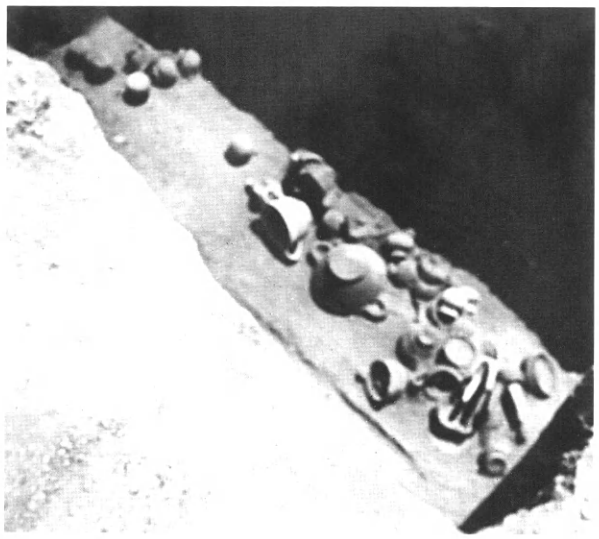

2

3

4

5

6

7

1-2. Τὸ ἐξωτερικὸ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Σ/8. **3-4** (ἀρ. 10555), **5-6** (ἀρ. 10558). Δύο ἵπποι τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7*. **7** Πτηνόμορφο εἰδώλιο κοντὰ στὴν *Τάναγρα/Ὁμάδα 7* (ἀρ. 10554).

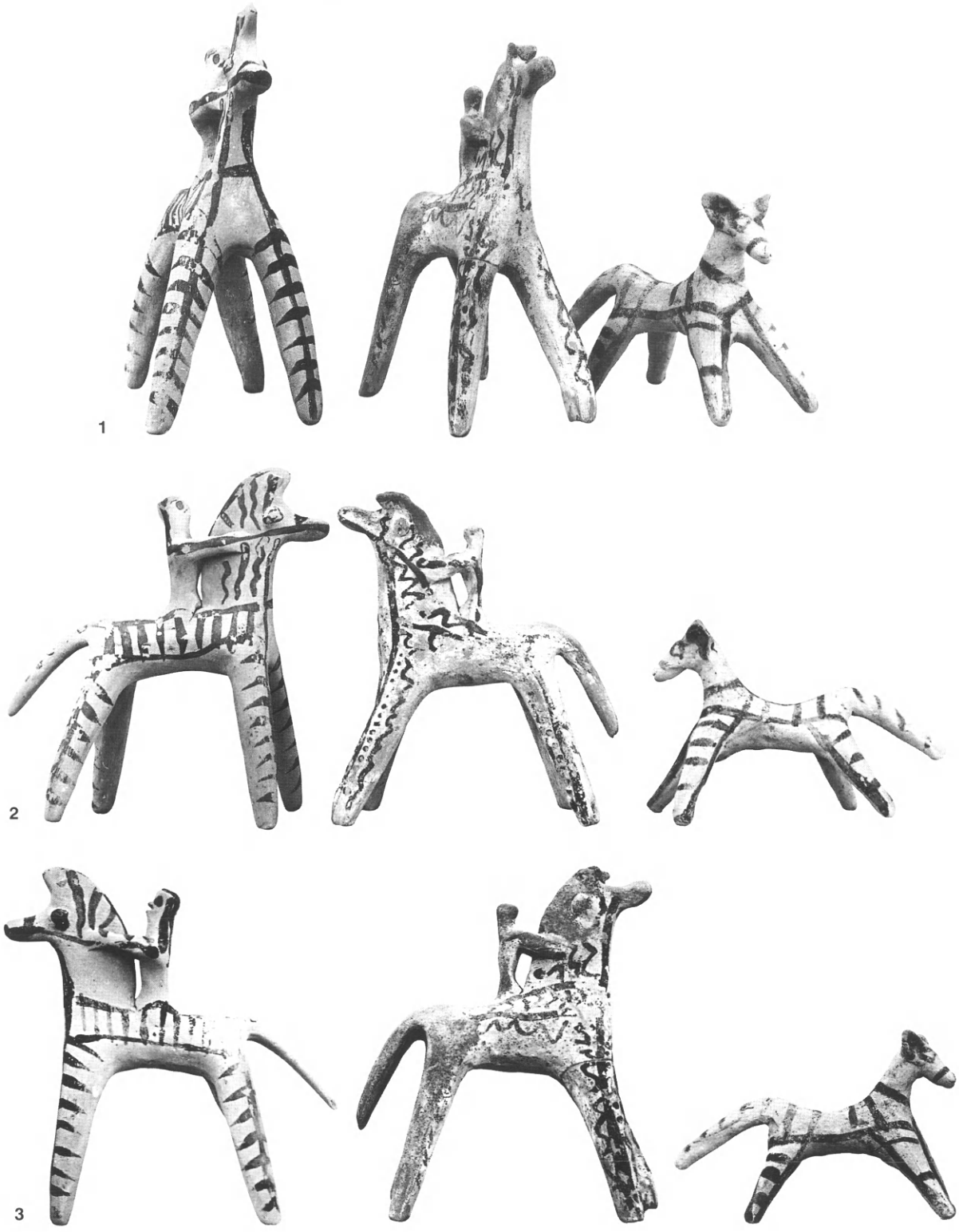

1-3. Τρία εἰδώλια τοῦ Σ/8. **1<α>, 2<α>, 3<α>** (ἀρ. 10472), **1<β>, 2<β>, 3<β>** (ἀρ. 10469). Δύο ἱππεῖς τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7*. **1<γ>, 2<γ>, 3<γ>** (ἀρ. 10471). Σκύλος, ἐπίσης κατὰ τὴν τεχνικὴνΑ.

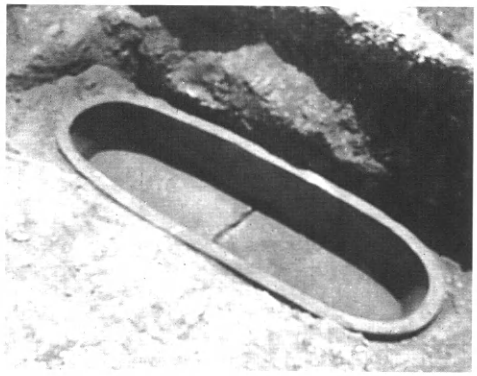

1

2

3

4

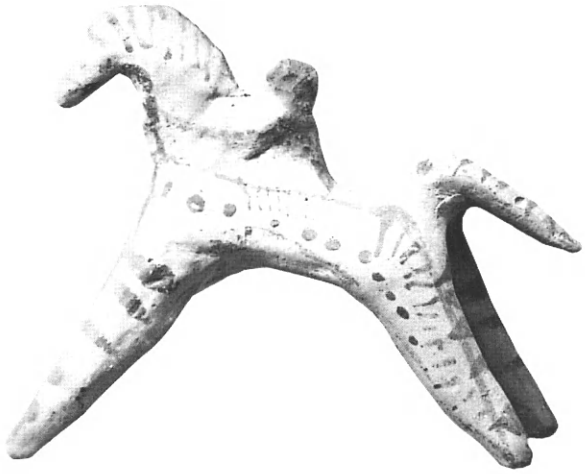

5

6

1-6. Ἡ πήλινη ὠοειδὴς λάρνακα νηπίου Σ/4 καὶ τέσσερα ἀπὸ τὰ εἰδώλιά της: **2<α>, 4<α>, 6<α>** (ἀρ. 10504), **2<β>, 4<β>, 6<β>** (ἀρ. 10505). Δύο πτηνόμορφα τῶν *Τάναγρα/Ὁμάδων 9* καὶ *9Α* ἀντίστοιχα. **3** (ἀρ. 10511), **5** (ἀρ. 10506, βλ. πίν. 88.1 <γ>). Δύο ἵππεῖς τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 8*.

1

2

3

1-3. Ἑπτὰ ἱππεῖς τοῦ Σ/4: **1<α>, 2<α>** (ἀρ. 10519), **1<β>**, **2<β>** (ἀρ. 10521>, **2<γ>** (ἀρ. 10515). Ὅλοι τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α*. **1<γ>** (ἀρ. 10506, βλ. πίν. 87.5), **1<δ>, 3<β>** (ἀρ. 10516), **1<ε>, 3<α>** (ἀρ. 10513), **3<γ>** (ἀρ. 10512). Καὶ οἱ τέσσερις, τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 8*.

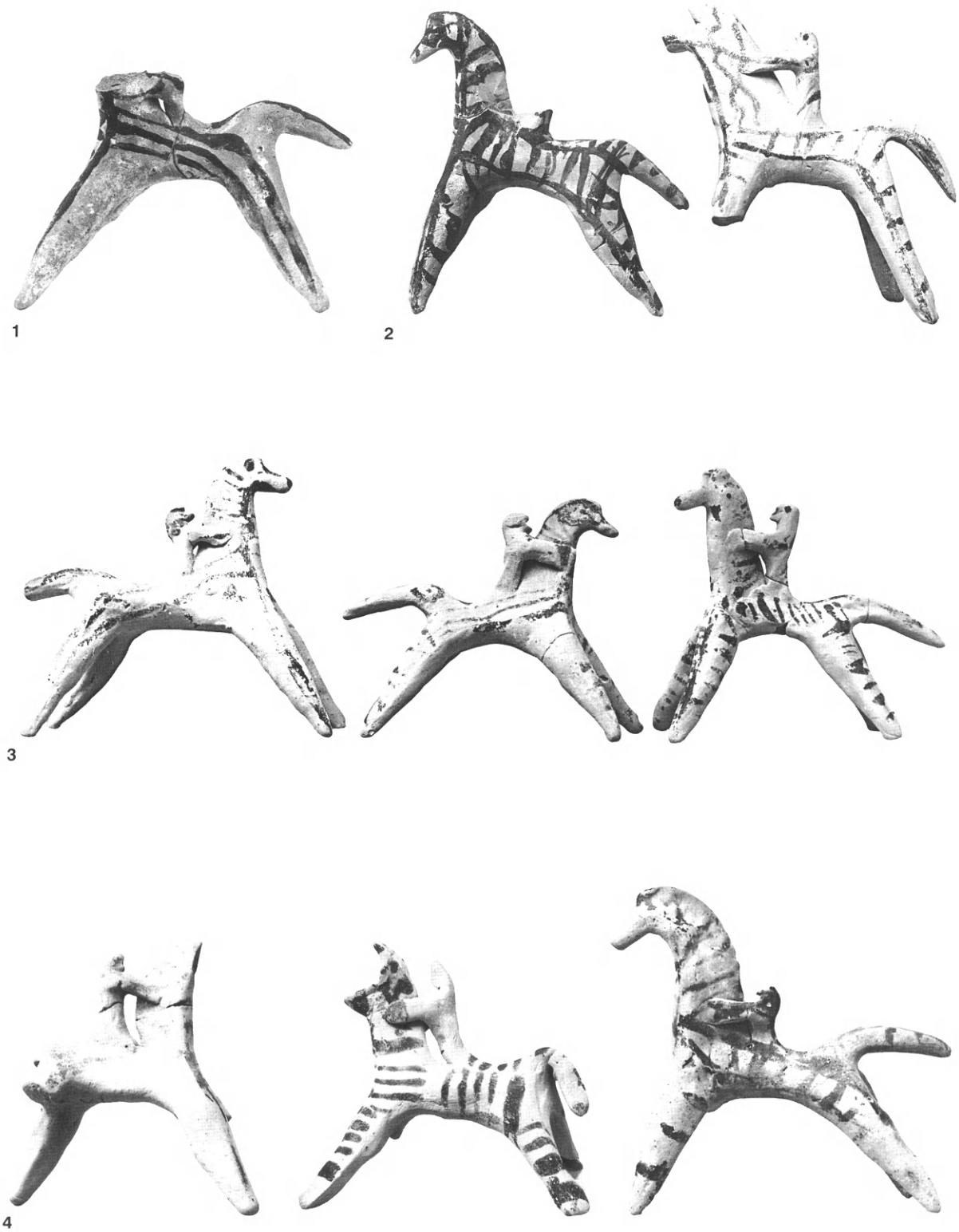

1-4. Ἐννέα ἱππεῖς τοῦ Σ/4: **2<β>** (χωρὶς ἀριθμὸ εὕρετ.) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 7*. **4<β>** (ἀρ. 10520). Μικκύλο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 12*. **3<γ>** (ἀρ. 10507). Παραλλαγὴ τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 8*. Τὰ ὑπόλοιπα ἕξι ἀνήκουν στὴν *Τάναγρα/Ὁμάδα 8*.

1

2

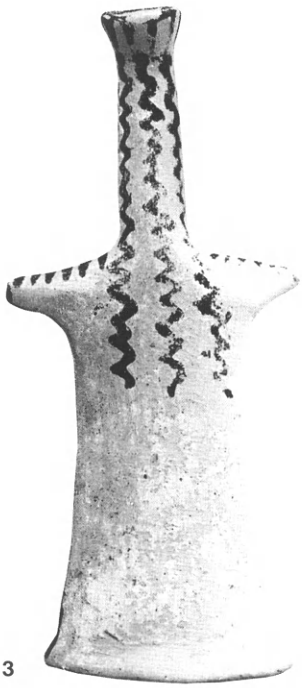

3

4

1. Εἰδώλια τοῦ Σ/9: **1<α>** (ἀρ. 10470). Ἱππάριο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 12*. **1<β>** (ἀρ. 10475). Ἱππέας τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 9*. **1<γ>** (ἀρ. 10473). Πτηνόμορφο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 9*. **1<δ>** (ἀρ. 10474) τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 9A*. **2-4.** Εἰδώλια τοῦ Μ/1: **2** καὶ **3** (ἀρ. 5378). Πτηνόμορφο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 8*. **4** (ἀρ. 5359). Ἱππάριο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 12*.

1

2

3

1<α, β> (χωρὶς ἀριθμό). Ἱππεῖς τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α*, τοῦ Μ/1. **2** (ἀρ. 15869). Ἵππος κοντὰ στὴν *Τάναγρα/Ὁμάδα* 3. Τοῦ ΚΚ/70. **3** (ἀρ. 15899). Ἱππέας τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α*. Τοῦ ΚΚ/61.

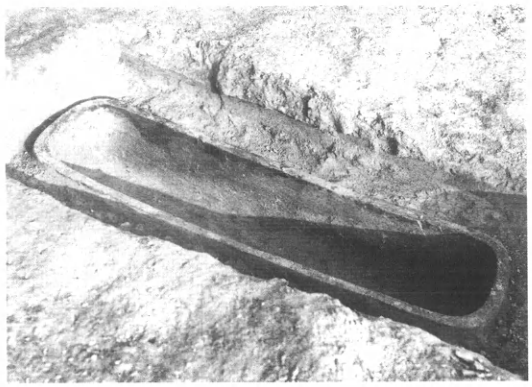

1

2

3

4

5

1-5. Ἡ πήλινη ὠοειδὴς λάρνακα νηπίου Ε/16 καὶ τὰ ἑπτὰ εἰδώλιά της. **2<α, β>** (ἀρ. 5262, 5263), **5<α>** (ἀρ. 5260). Τρεῖς ἵππεῖς τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α*. **3** (ἀρ. 10168). Πτηνόμορφο τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 8*. **4** (ἀρ. 5259). Μελαμβαφὴς ἱππέας. **5<β, γ>** (ἀρ. 5265α, 5265β). Ἱππεῖς τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 12*.

1

2

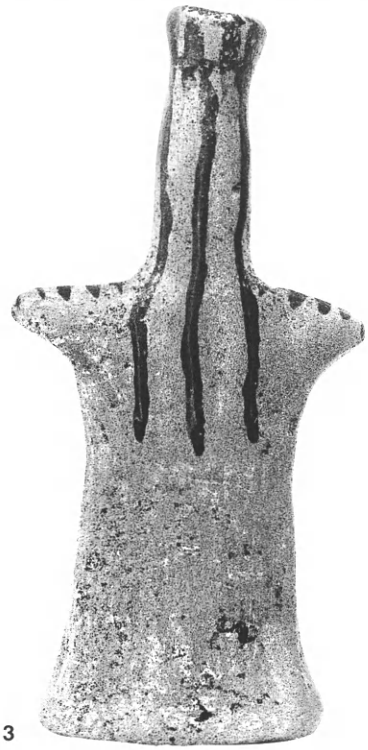
3

4

5

1-3 (ἀρ. 5117), **4-5** (ἀρ. 5112). Δύο πτηνόμορφα τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 8*, τοῦ Ε/15.

1

2

3

4

5

6

7

Πέντε πτηνόμορφα τοῦ Ε/15: **1-2** (ἀρ. 5110). Κοντὰ στὴν *Τάναγρα/Ὁμάδα 9Α*. **5-6** (ἀρ. 5114). Τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 8*. **7** (ἀρ. 5118). Τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 9Α*. **3** (ἀρ. 5109), **4** (ἀρ. 5103). Δύο πτηνόμορφα τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 9* (βλ. κατωτ. πίν. 95. 1<γ>, 2<γ> καὶ 1<β>, 2<β> ἀντίστοιχα).

1

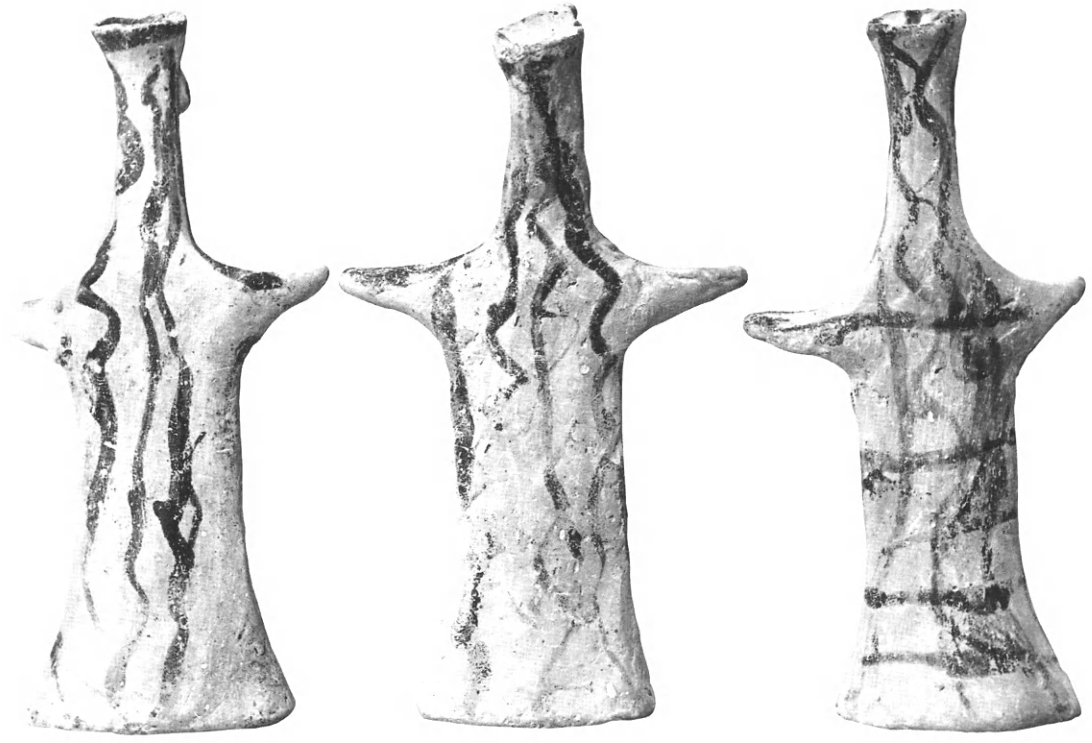

2

Τρία πτηνόμορφα τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 9*, τοῦ Ε/15: **1<α>, 2<α>** (ἀρ. 5119), **1<β>, 2<β>** (ἀρ. 5103. Βλ. ἀνωτ. πίν. 94.4), **1<γ>, 2<γ>** (ἀρ. 5109. Βλ. ἀνωτ. πίν. 94.3).

1

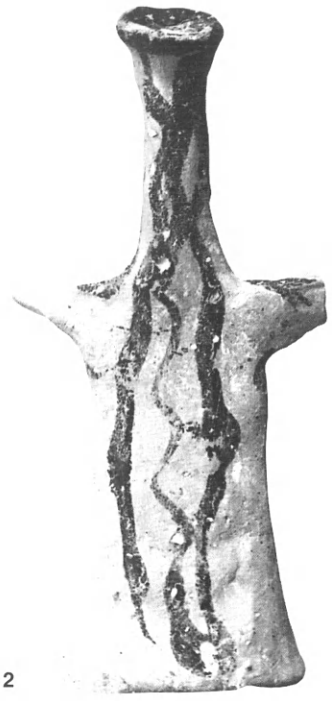
2

3

4

5

6

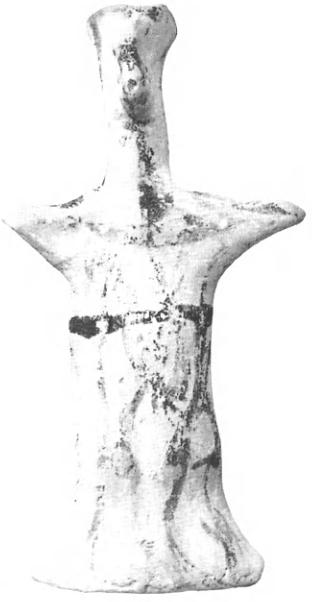
7

Τρία πτηνόμορφα τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 9Α*, τοῦ Ε/15: **1-3** (ἀρ. 5113), **4-6** (ἀρ. 5111), **7** (ἀρ. 5099).

1-3. Ἕξι εἰδώλια τοῦ Ε/15: **1<α>** (ἀρ. 5102). Πτηνόμορφον τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 9*. **1<β, γ>** (ἀρ. 5100, 5101). Πτηνόμορφα τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 9Α*. **2** (ἀρ. 5098). Εἰδώλιο μὲ τὸ πρόσωπο πλασμένο σὲ μήτρα, τῆς τεχνικῆς Β. **3<α, β>** (ἀρ. 5125, 5123 ἀντίστοιχα). Δύο ἱππεῖς τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 5Α*.

1

2

3

1-3. Τέσσερα εἰδώλια τῆς *Τάναγρα/Ὁμάδας 8*, τοῦ Ε/15: **1<α>, 2<α>** (ἀρ. 10557), **1<β>, 2<β>** (ἀρ. 5105), **1<γ>, 2<γ>** (ἀρ. 5097), **3** (ἀρ. 5127).

1

2

3

Ἀγγεῖα τοῦ Ε/15: **1.** Σφαιρικοὶ ἀρύβαλλοι μὲ τετράφυλλο καὶ δικτυωτοὺς ρόμβους. **2.** Ἀρύβαλλοι μὲ δακτυλιόσχημη βάση τῆς *Ὁμάδας τῆς Ποδοσφαίρας*. **3.** Μελαμβαφεῖς βοιωτικοὶ κάνθαροι καὶ κανθαρίσκοι.

1

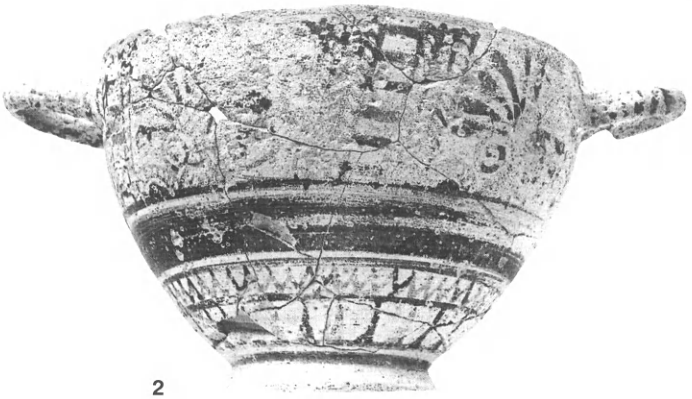

2

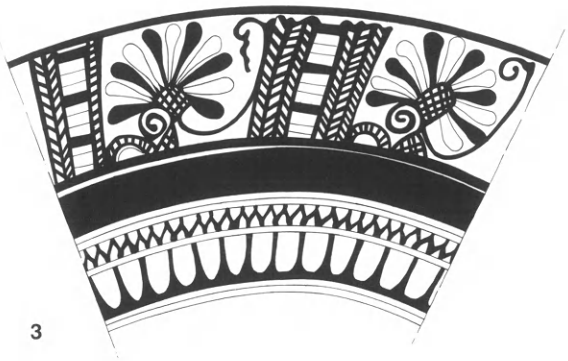

3

4

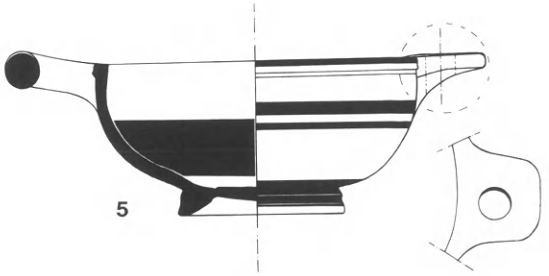

5

6

Μελανόμορφη λήκυθος τύπου Δηιανείρας καὶ τέσσερα ἀγγεῖα τῆς κατηγορίας τῶν βοιωτικῶν κυλίκων μὲ πτηνά, ὅλα τοῦ Ε/15: **1** (ἀρ. 4828). *Ὁμάδας τοῦ Μελανοῦ Λαιμοῦ*. **2-3** (ἀρ. 10363). Σκύφος τύπου Β καὶ ἀνάπτυγμά του, τῆς Τάξεως Ι. **4** (ἀρ. 10361). Ὑψίπους τετράωτη κύλικα τῆς Τάξεως Ι. **5, 6<β>** (ἀρ. 8580). Μικκύλη μόνωτος βραχύπεζα κύλικα Τάξεως ΙΙΙ. Τομή, ἀνάπτυγμα καὶ τὸ ἐσωτερικό της. **6<α>** (ἀρ. 4887). Δίωτος βραχύπεζα κύλικα Τάξεως ΙΙΙ.

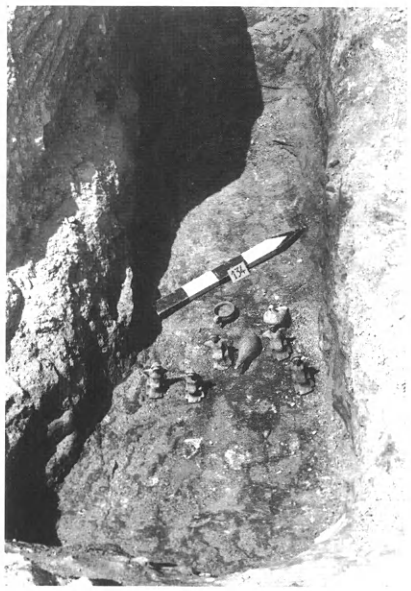

1

2

3

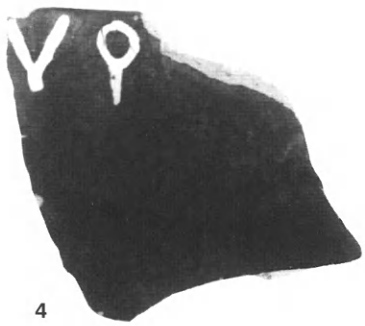

4

5

1. Ὁ ΚΚ/134 καὶ τὰ κτερίσματά του: **2** (ἀρ. 15858). Εἰδώλιο περιστερᾶς. **3** (ἀρ. 15861). Δύο τμήματα εἰδωλίου ἱσταμένης κόρης (Ἀθηνᾶς;). **4** (ἀρ. 17877). Ὄστρακο ἀπὸ τὸ χεῖλος μελαμβαφοῦς κανθάρου μὲ γραπτὰ ἀρχαϊκὰ γράμματα (βλ. ἀνωτ. σ. 45 ἀρ. 70). **5<α>** (ἀρ. 15280), **5<β>** (ἀρ. 15276), **5<γ>** (ἀρ. 15279), **5<δ>** (ἀρ. 15277): Τέσσερα εἰδώλια τύπου ἔνθρονης Ἀθηνᾶς.

1

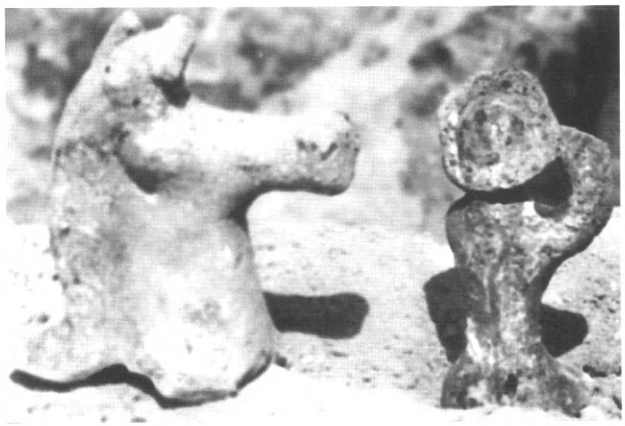

2

3

1 (ἀρ. 15278). Εἰδώλιο τύπου ἔνθρονης Ἀθηνᾶς, τοῦ ΚΚ/134. **2.** Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ΚΚ/135 μὲ τὸν ἵππο καὶ τὸν ἀναβάτη του, τῆς τεχνικῆς Β. **3<α-β>** (ἀρ. 15294). Ἡ ἐμπρὸς καὶ ἡ πίσω πλευρὰ τοῦ ἀναβάτη.

1

2

3

4

5

1-3. Ἡ μονολιθικὴ σαρκοφάγος Β/69 καὶ μέρος τῶν κτερισμάτων της (ἀρ. 8615, 8609, 8616, 5358). **4<α-β>, 5<α-β>.** Τὰ ἀρ. 15935 καὶ 15936 εἰδώλια τοῦ τύπου ἔνθρονης Ἀθηνᾶς, τοῦ ΚΚ/100.

1

2

3

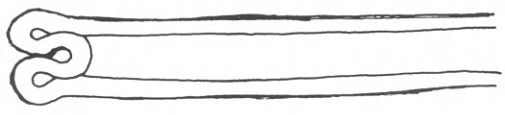

4

1. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἀρ. 16206 ἐνθρόνου εἰδωλίου κόρης τοῦ ΚΚ/100. **2.** Ἡ ἀρ. 10560 πήλινη γυναικεία προτομὴ τοῦ Σ/17. **3<α-β>.** Τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἀρ. 10561 εἰδωλίου γυναίκας τοῦ Σ/17 (δεξιὰ πλευρὰ καὶ ὄψη). **4.** Χαλκὴ διπλὴ περόνη τοῦ Α/58 (ἀρ. 15736).

1

2

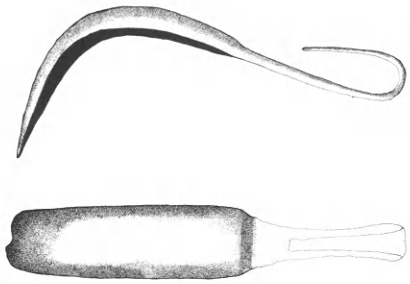

3

4

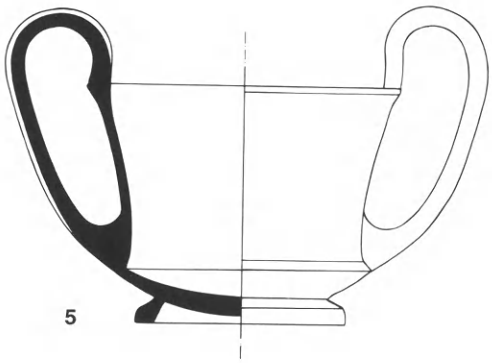

5

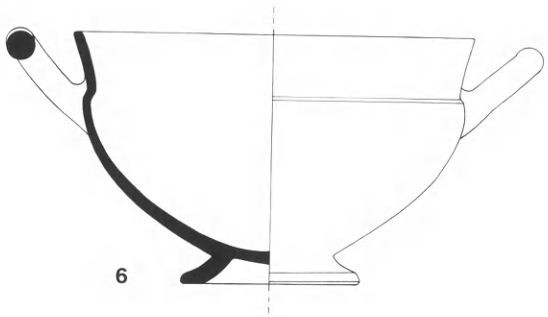

6

7

8

1-3. Ἡ μονολιθικὴ σαρκοφάγος Ι/8 ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἡ ὑπ᾽ ἀρ. 15714 σιδερένια στλεγγίδα της (βλ. πίν. 150.4). **4-6.** Τάφος Τ/23: **4<α>.** Ἡ ἀρ. 10108 ἀττικὴ σκυφοκύλικα. **4<β>.** Ἡ ἀρ. 10109 ἀνθεμωτὴ κύλικα. **4<γ>, 6.** Ἡ ἀρ. 10107 ἀνθεμωτὴ κύλικα μὲ τὴν τομή της. **5.** Ὁ ἀρ. 10116 μελαμβαφὴς κάνθαρος (τομὴ καὶ ὄψη). **7-8.** Τάφος Γ/8: **7<α, β>.** Δύο ἀττικὲς σκυφοκύλικες (ἀρ. 10181, χωρὶς ἀρ. εὑρετ.). **7<γ, δ, ε>.** Τρεῖς χωρὶς ἀριθμὸ βοιωτικὲς ἀνθεμωτὲς σκυφοκύλικες. **8<α, ε>.** Ἡ ἀρ. 10184 ἀνθεμωτὴ κύλικα καὶ τὸ μὴ συνεφαπτόμενο θραῦσμα της. **8<β>** Ἡ ἀρ. 10182 παρεμφερὴς κύλικα, τὸ **8<γ>** ὑπ᾽ ἀρ. 10185 ἐρυθρόμορφο ληκύθιο καὶ ἡ **8<δ>** ὑπ᾽ ἀρ. 10183 πήλινη τετράπλευρη ἀγνύθα.

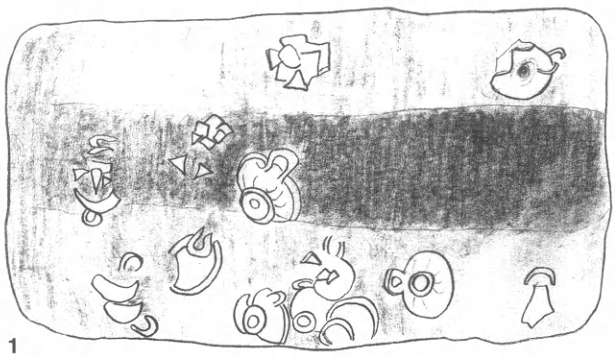

1

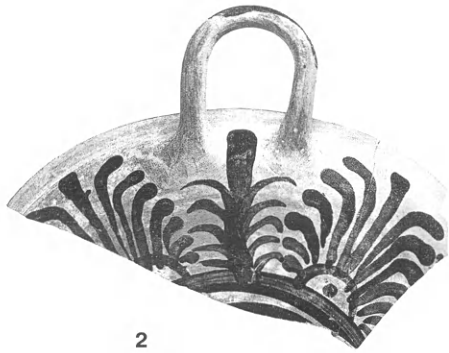

2

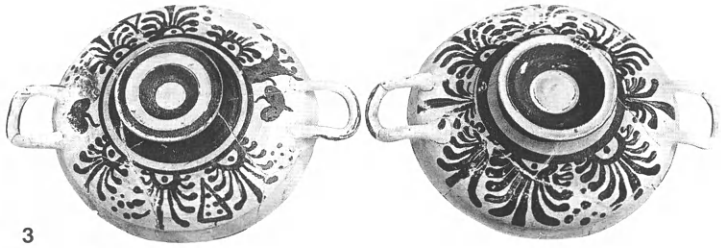

3

4

5

6

1. Ὁ λακκοειδὴς μὲ πυρὰ κατὰ χώραν Β/19 καὶ ἕξι ἀπὸ τὶς ἀνθεμωτὲς κύλικές του: **2** (ἀποσπασματική, χωρὶς ἀριθμό). **3<α>, 4<α>** (ἀρ. 10141). **3<β>, 4<β>** (ἀρ. 10144), **5<α>, 6<α>** (ἀρ. 10156), **5<β>, 6<β>** (ἀρ. 10140), **5<γ>, 6<γ>** (ἀρ. 10155).

Τέσσερις ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Β/19: **1<α>, 2<α>** (ἀρ. 10145), **1<β>, 2<β>** (ἀρ. 10143), **3<α>, 4<α>** (ἀρ. 10142), **3<β>, 4<β>** (ἀρ. 10139).

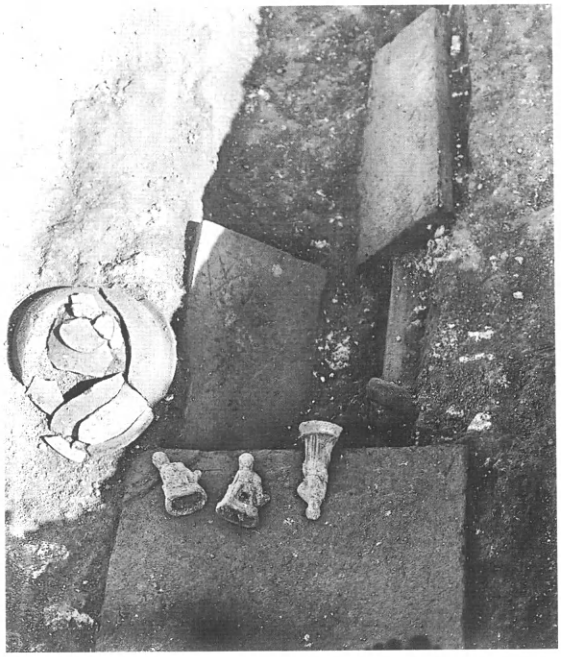

1

2

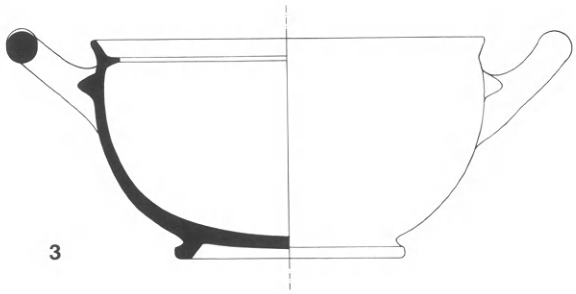

3

4

5

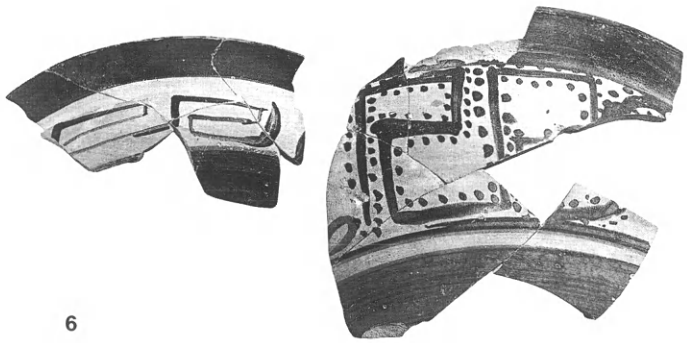

6

1. Ὁ πήλινος κιβωτιόσχημος τάφος Ι/20 καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ ἀγγεῖα του: **2-3** (ἀρ. 10207). Ἀνθεμωτὸς σκύφος καὶ ἡ τομή του. **4, 5<α>** (ἀρ. 10209). Ἀνθεμωτὴ πυξίδα καὶ τὸ πῶμα της. **5<β, γ>** Δύο μικκύλα ἀβαφῆ ἀγγεῖα (ἀρ. 10206, 10208). **6<α, β>.** Δύο ἀποσπασματικοὶ ἀνθεμωτοὶ σκύφοι (χωρὶς ἀριθμό).

1

2

3

4

1<α-β>. Ἀνθεμωτὸς σκύφος τοῦ I/20. **1<γ>.** Θραῦσμα σκύφου μὲ ἁλυσίδα καλύκων ἀνθέων. **2.** Ἀνθεμωτὸς σκύφος τοῦ ἴδιου τάφου. **3-4.** Τροχήλατη ἀβαφὴς λεκάνη τοῦ Τ/8 (ἀρ. 10253).

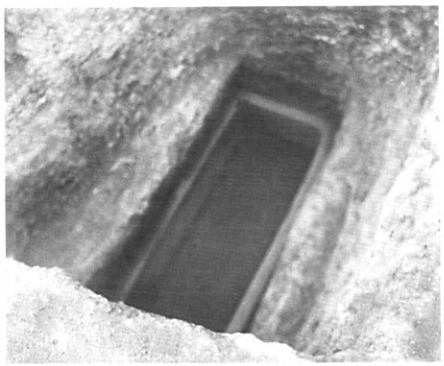

1

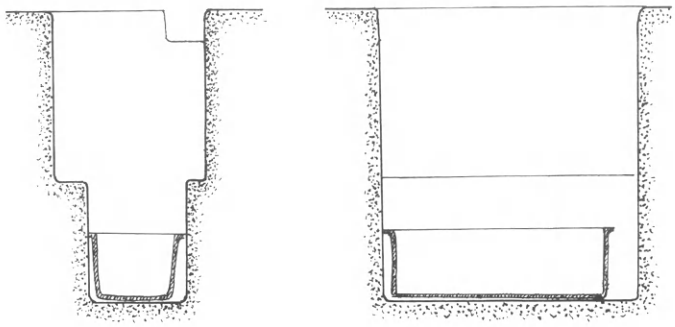

2

3

4

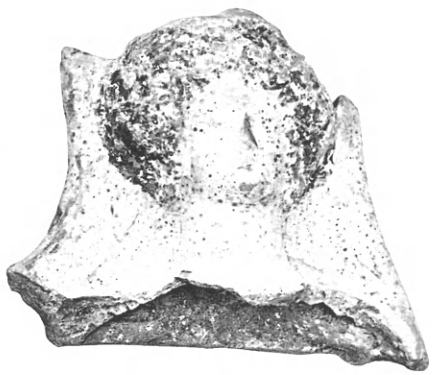

1-2. Ἡ πήλινη σαρκοφάγος Τ/16 καὶ ἡ τομή της κατὰ πλάτος καὶ κατὰ μῆκος. **3<α>** (ἀρ. 10489). Πλαστικὸ ἀγγεῖο. **3<β>** (ἀρ. 10488). Ἀποσπασματικὸ εἰδώλιο κόρης, ἰδιόμορφης τεχνικῆς. **4<α, β>** (ἀρ. 10494, 10487). Κεφάλια εἰδωλίων γυναικῶν τοῦ τύπου τοῦ πίν. 111.1. Ἅπαντα τοῦ Τ/16.

1-4. Τάφος Τ/16: Πέντε ἀποσπασματικὰ εἰδώλια ἱσταμένης γυναικείας μορφῆς. **1-2** (ἀρ. 10485. Προσθία καὶ ὀπισθία πλευρά)· **3** (ἀρ. 10492). **4<α, β, γ>** (ἀρ. 10490, 10495, 10486).

1-5. Ἀγγεῖα τοῦ τάφου Τ/16: **1<α-δ>**. Ὁ ἀρ. 10488 κάνθαρος, ὁ ἀρ. 10252 λύχνος καὶ δύο μικρά (χωρὶς ἀρ. εὑρ.). **2-5.** Δύο ἀνθεμωτὰ βοιωτικὰ ἀγγεῖα (βλ. ἔγχρ. πίν. VIII. 4, 5)· **2.** Ἡ ἀρ. 10067 στάμνος-πυξίδα. **3-5.** Ὁ ἀρ. 10068 βαθὺς σκύφος.

1-7. Δύο ἀνθεμωτὲς πυξίδες τοῦ Τ/16: **1-4** (ἀρ. 10066), **5-7** (ἀρ. 10064) (βλ. ἔγχρ. πίν. VIII. 1 καὶ 2 ἀντίστοιχα).

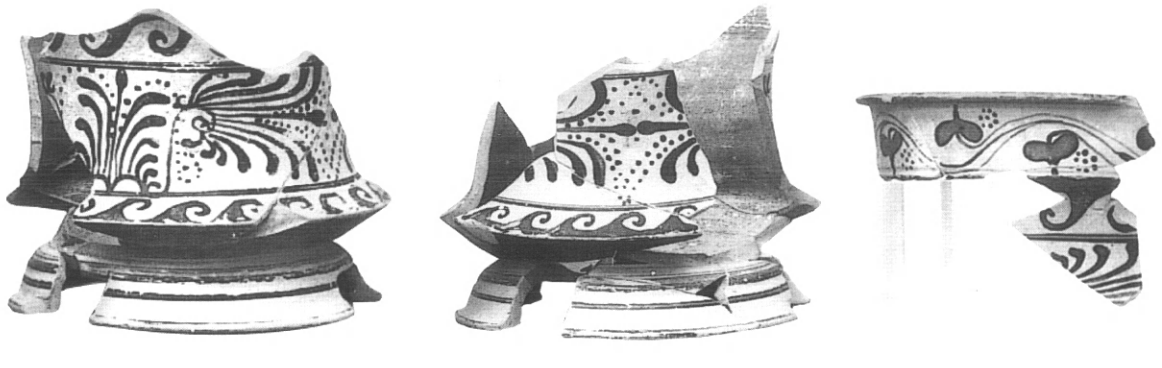

1

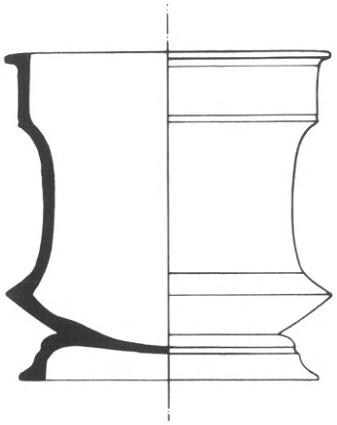

2

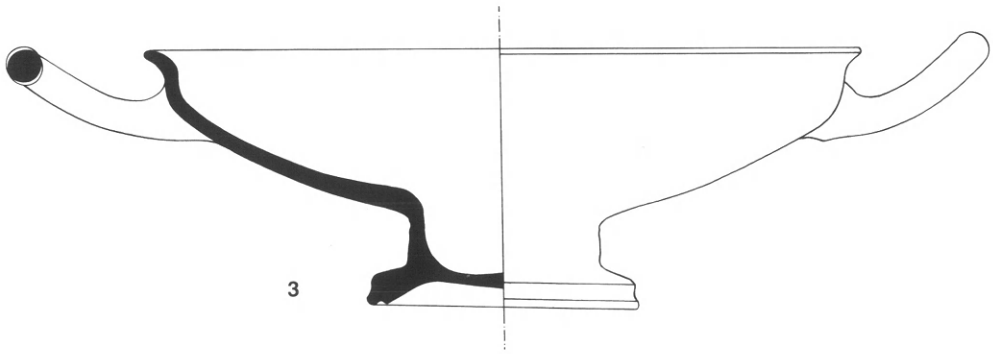

3

4

1-4. Δύο ἀνθεμωτὰ ἀγγεῖα τοῦ Τ/16: **1<α-γ>, 2** Ἡ ἀρ. 18786 τριποδικὴ πυξίδα (βλ. ἔγχρ. πίν. VIII. 3). **3-4** Ἡ ἀρ. 10050 κύλικα (βλ. ἔγχρ. πίν. VI. 2<β>).

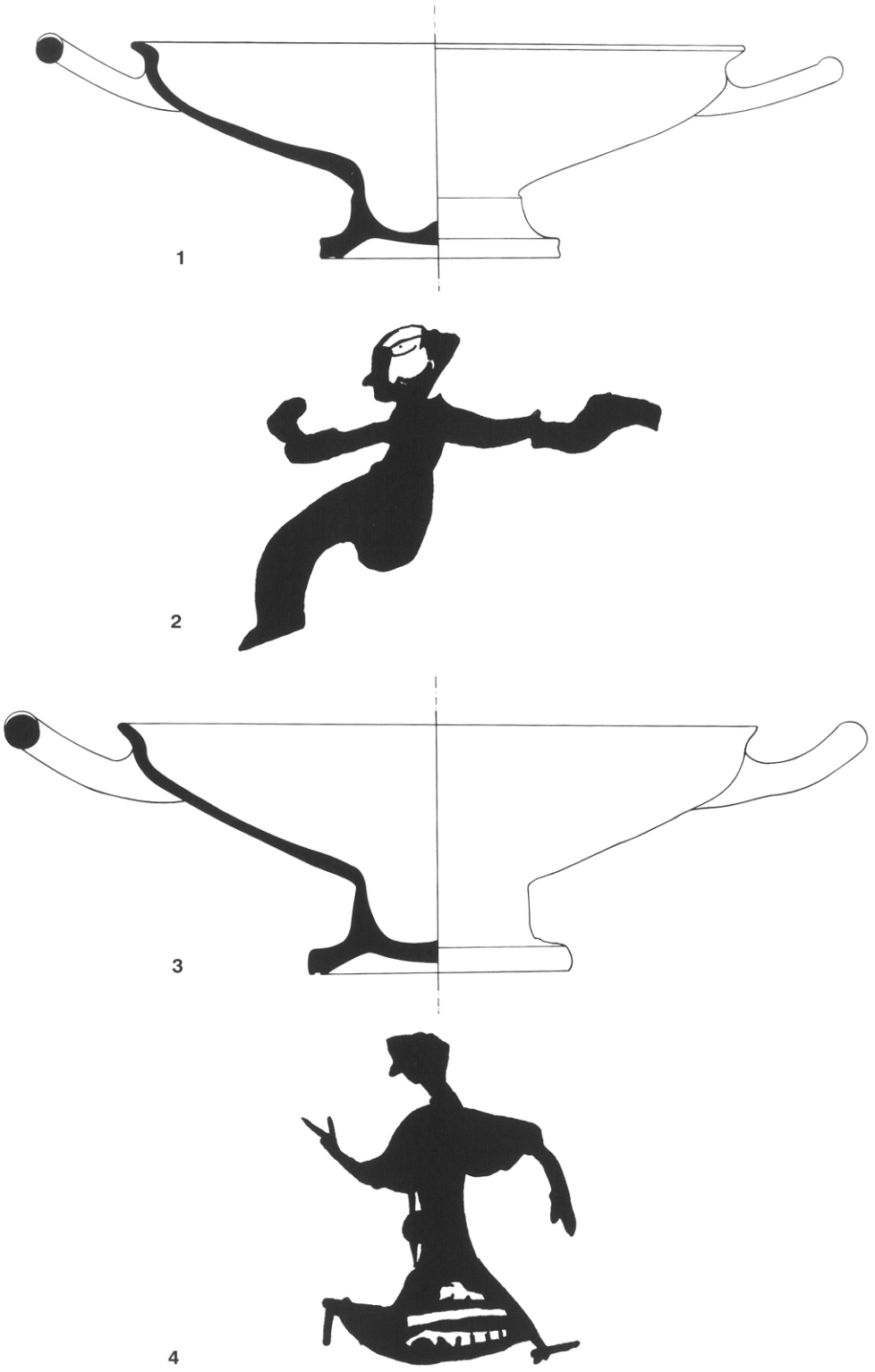

1-4. Δύο ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Τ/16: **1-2** (ἀρ. 10053. Βλ. ἔγχρ. πίν. VI. 2<α>). **3-4** (ἀρ. 10054).

1

2

3

1-3. Πέντε ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Τ/16: **1<α>, 2<α>** (ἀρ. 10087), **1<β>, 2<β>** (ἀρ. 10083)· **3<α, β, γ>** (ἀρ. 10179, 10201, 10223).

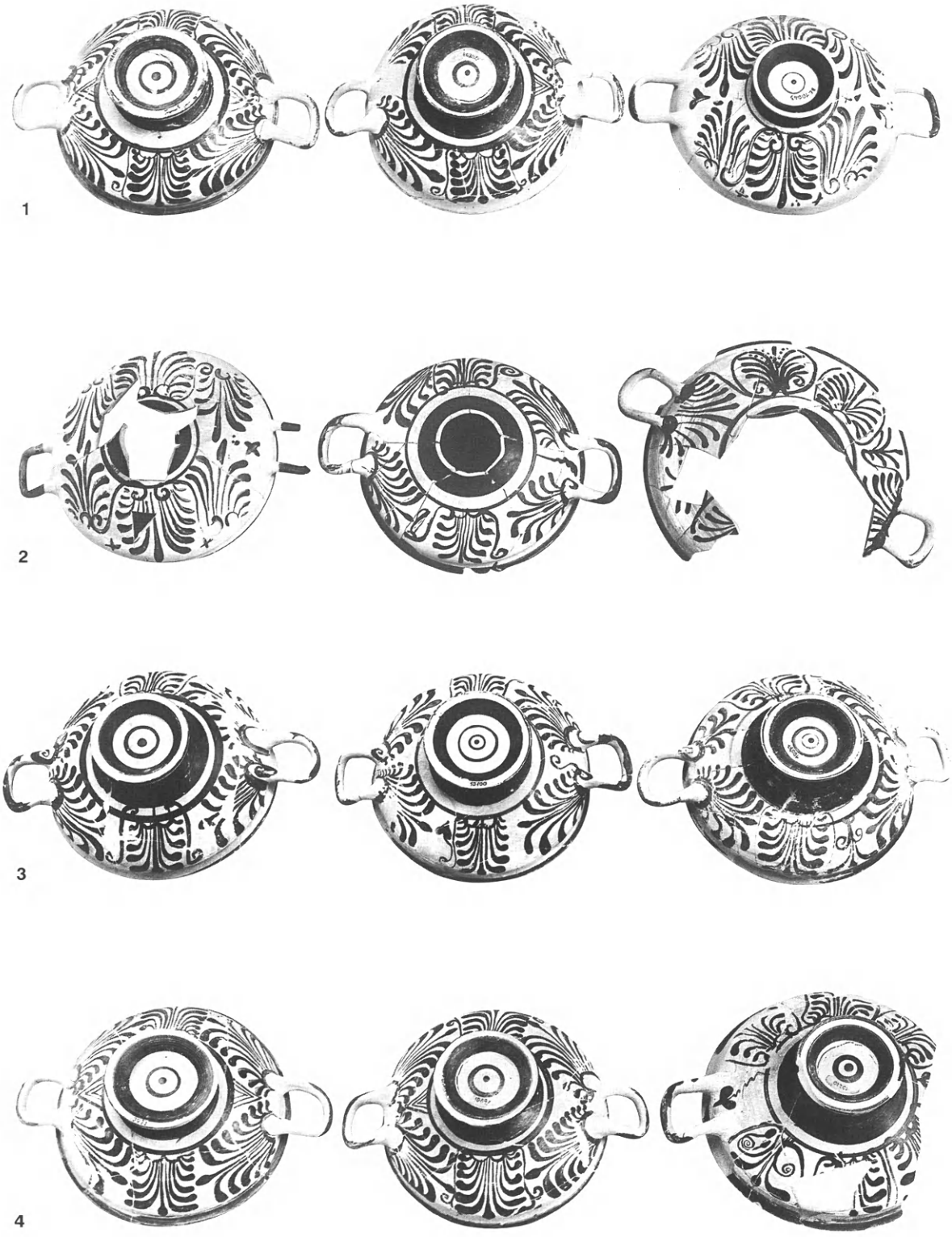

1-4. Δώδεκα ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ τάφου Τ/16: **1<α, β, γ>** (ἀρ. 10074, 10225, 10043)· **2<α, β, γ>** (ἀρ. 10219, 10079, 10231)· **3<α, β, γ>** (ἀρ. 10060, 10100, 10077)· **4<α, β, γ>** (ἀρ. 10071, 10097, 10220).

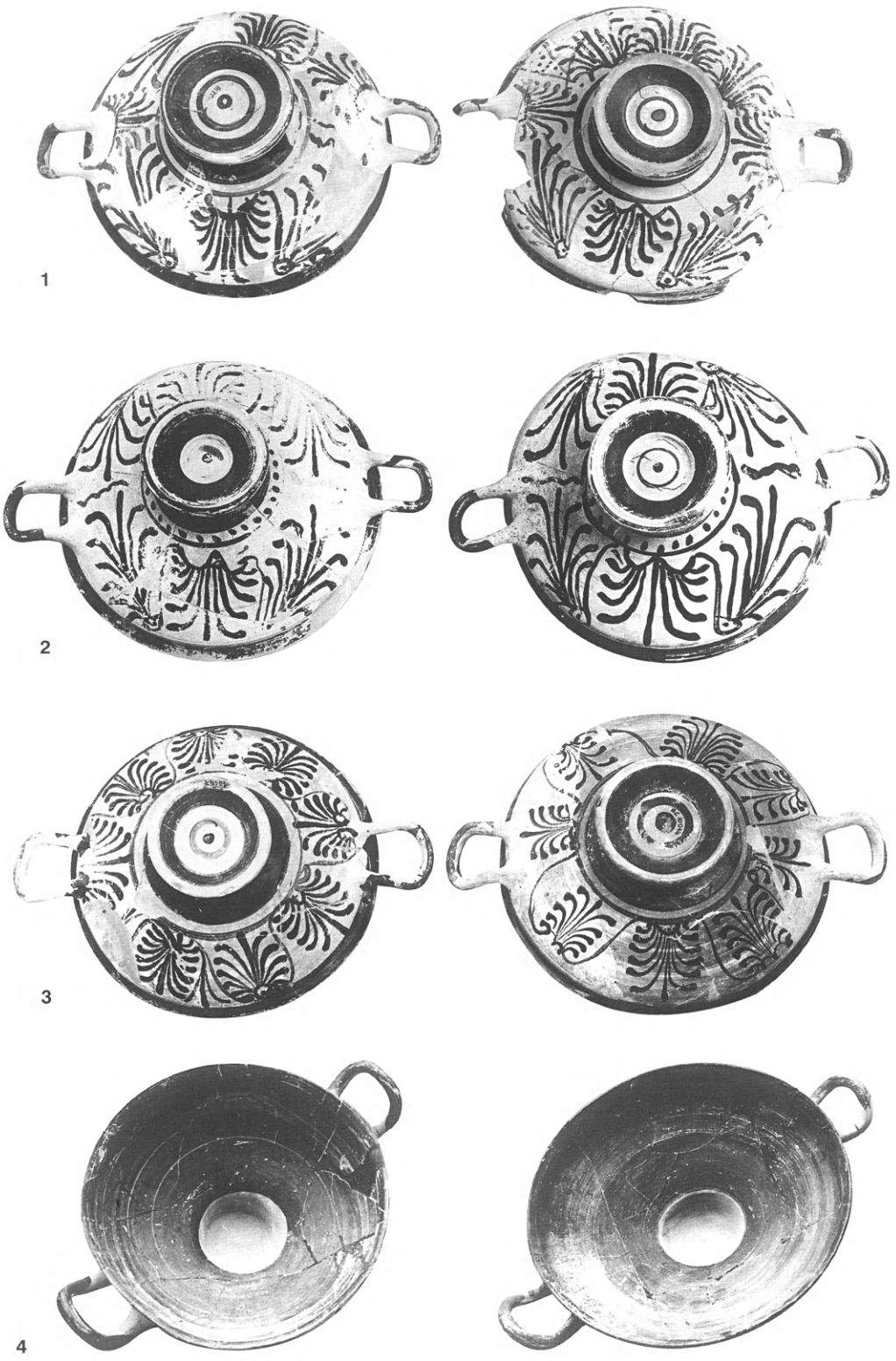

1-4. Ἑπτὰ ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Τάφου Τ/16: **1<α, β>** (ἀρ. 10218, 10082)· **2<α, β>** (ἀρ. 10076, 10081)· **3<α>** (ἀρ. 10147)· **3<β>, 4<β>** (τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἀρ. 10044 κύλικας)· **4<α>** (τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἀρ. 10100 κύλικας).

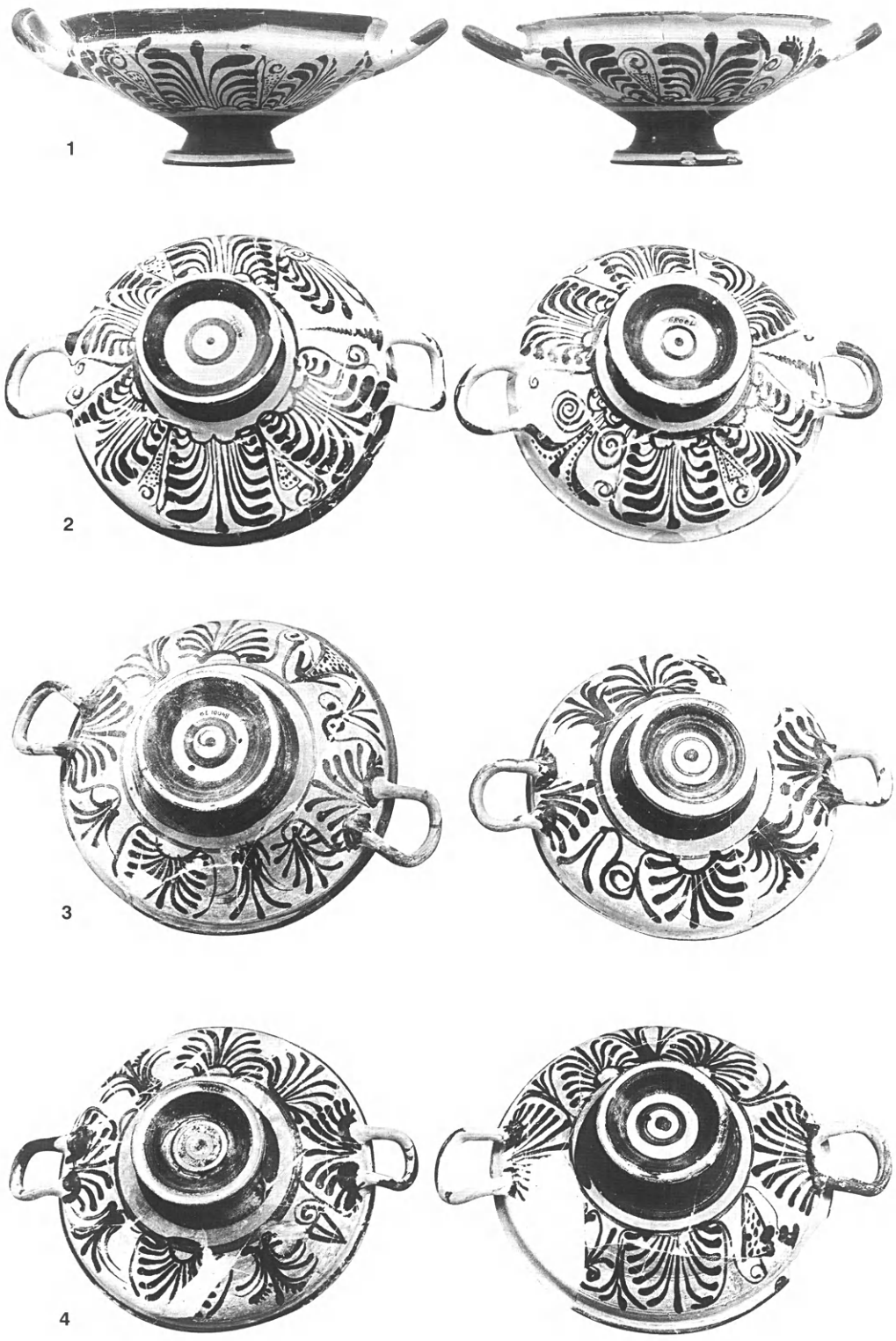

1-4. Ἕξι ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Τάφου Τ/16: **1<α>, 2<α>** (ἀρ. 10072)· **1<β>, 2<β>** (ἀρ. 10089)· **3<α, β>** (ἀρ. 10203, 10048)· **4<α, β>** (10180, 10086).

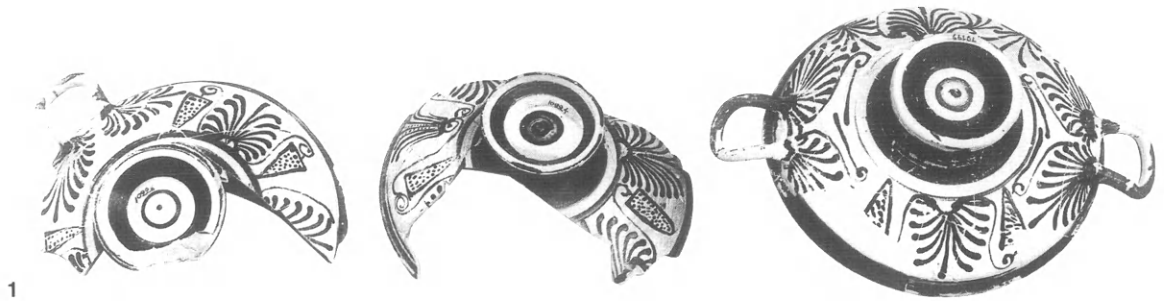

1

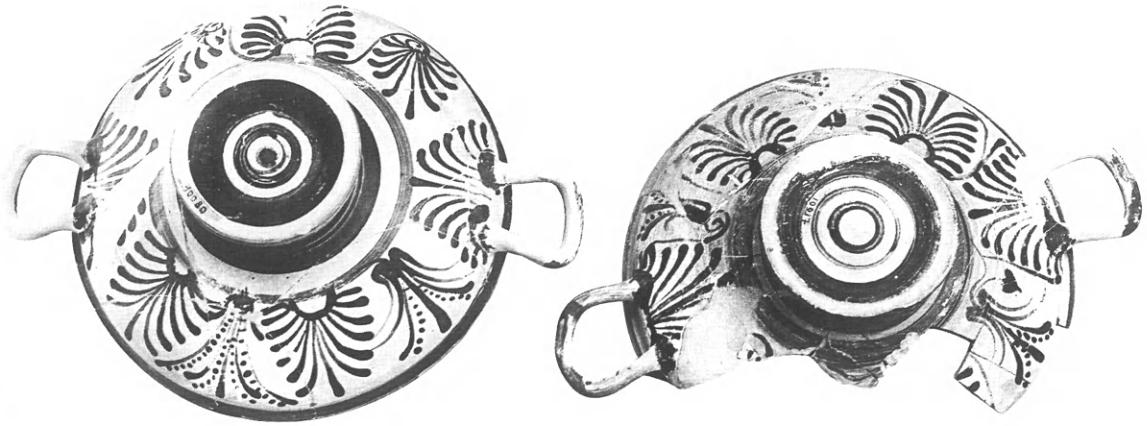

2

3

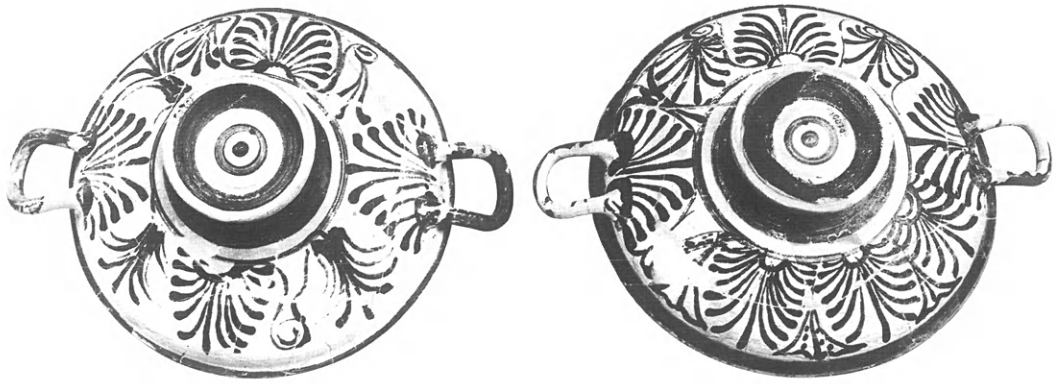

4

1-4. Ἑπτὰ ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Τ/16: **1<α, β, γ>** (ἀρ. 10226, 10224, 10149)· **2<α, β>** (ἀρ. 10080, 10217)· **3<α>, 4<α>** (ἀρ. 10205)· **3<β>, 4<β>** (ἀρ. 10070).

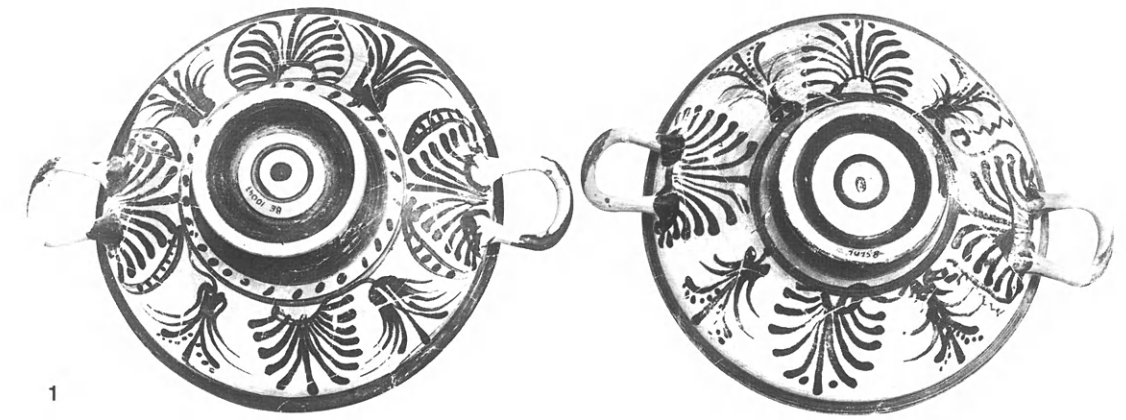

1

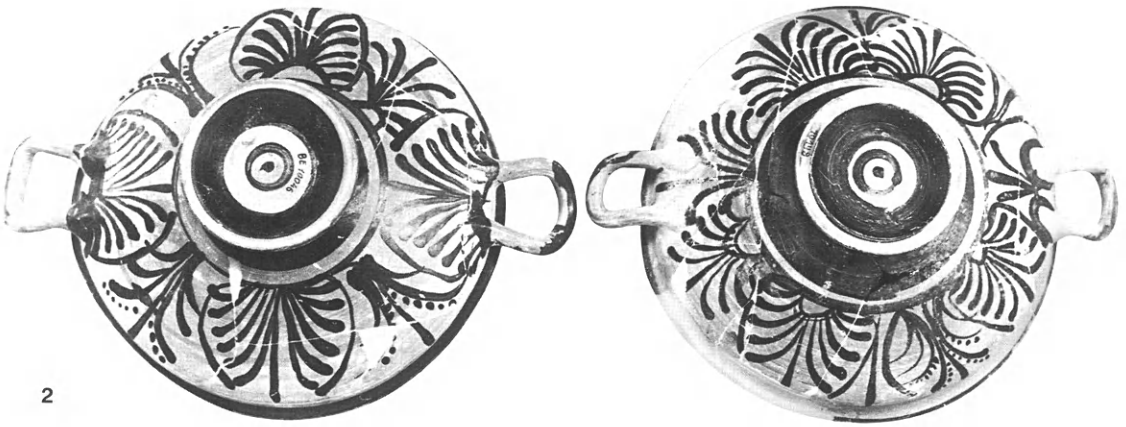

2

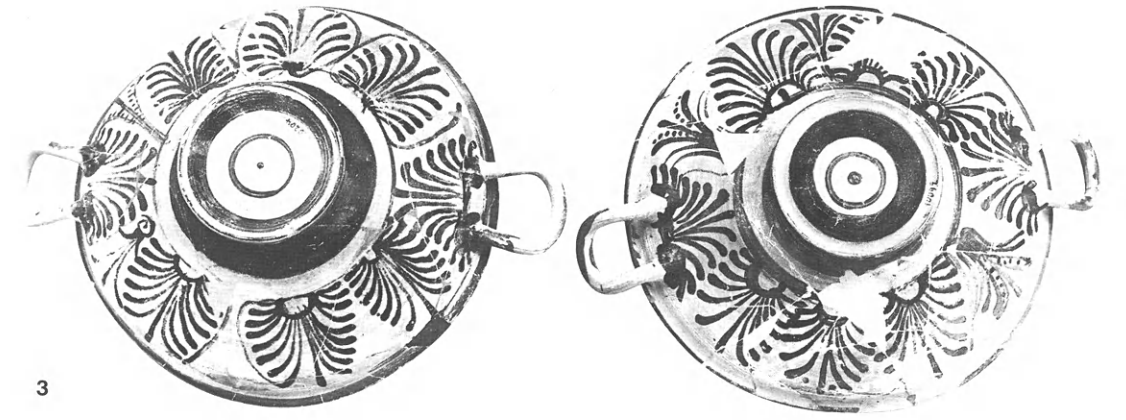

3

1-3. Ἕξι ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Τ/16: **1<α, β>** (ἀρ. 10047, 10158)· **2<α, β>** (ἀρ. 10046, 10148)· **3<α, β>** (ἀρ. 10204, 10092).

1

2

3

4

1-4. Ὀκτὼ ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ τάφου Τ/16: **1<α, β, γ>** (ἀρ. 10059, 10085, 10065)· **2<α>, 3<α>** (ἀρ. 10052)· **2<β>, 3<β>.** (ἀρ. 10202)· **4<α, β, γ>** (ἀρ. 10091, 10101, 10102, τῆς ὑποομάδας *Κύλικες μὲ Στεφάνι*).

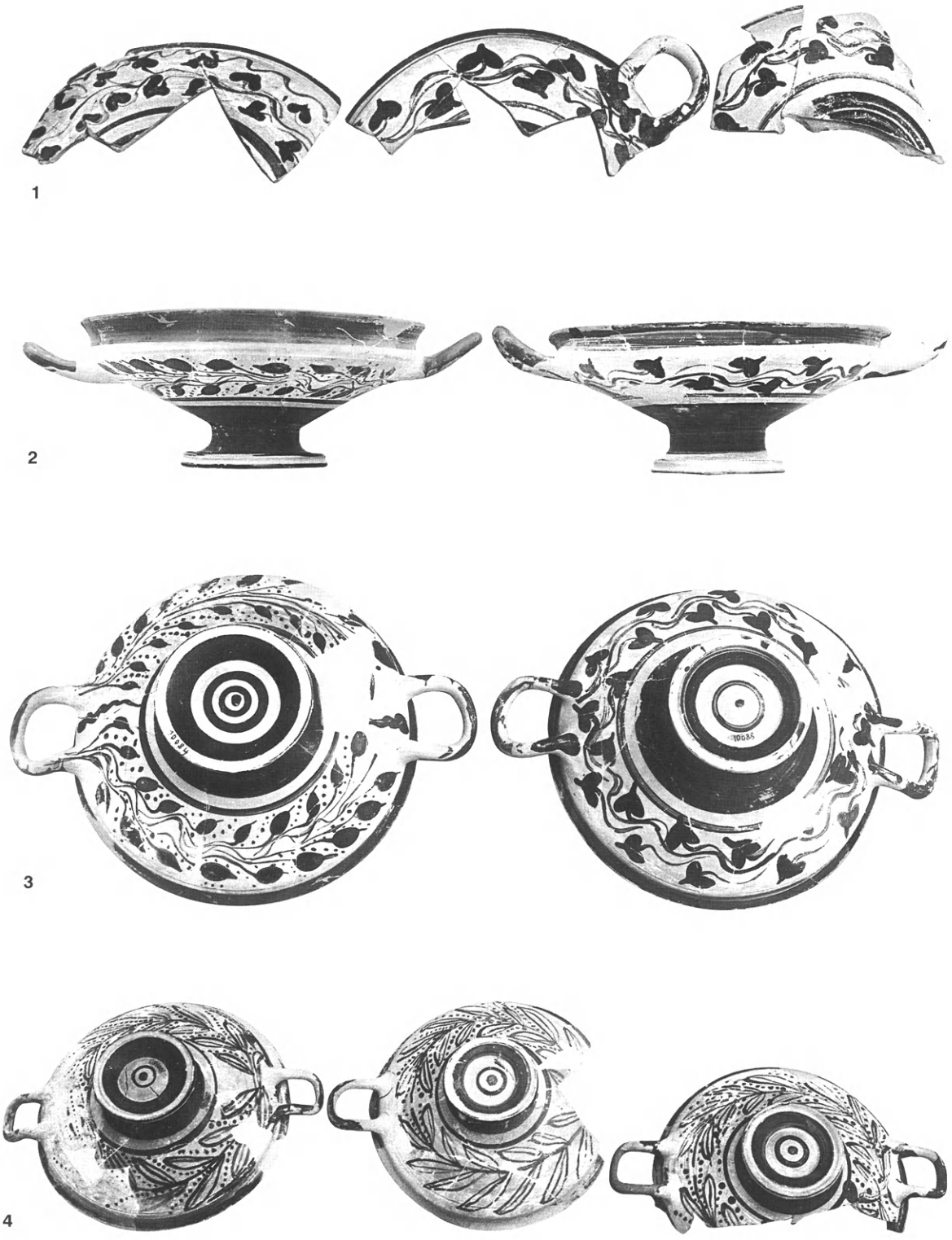

1-4. Ὀκτὼ ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Τ/16, τῆς ὑποομάδας *Κύλικες μὲ Στεφάνι*: **1<α-γ>** (ἀποσπασματικές, χωρὶς ἀρ. εὑρ.)· **2<α>, 3<α>** (ἀρ. 10084)· **2<β>, 3<β>** (ἀρ. 10088)· **4<α, β, γ>** (ἀρ. 10075, 10056, 10055).

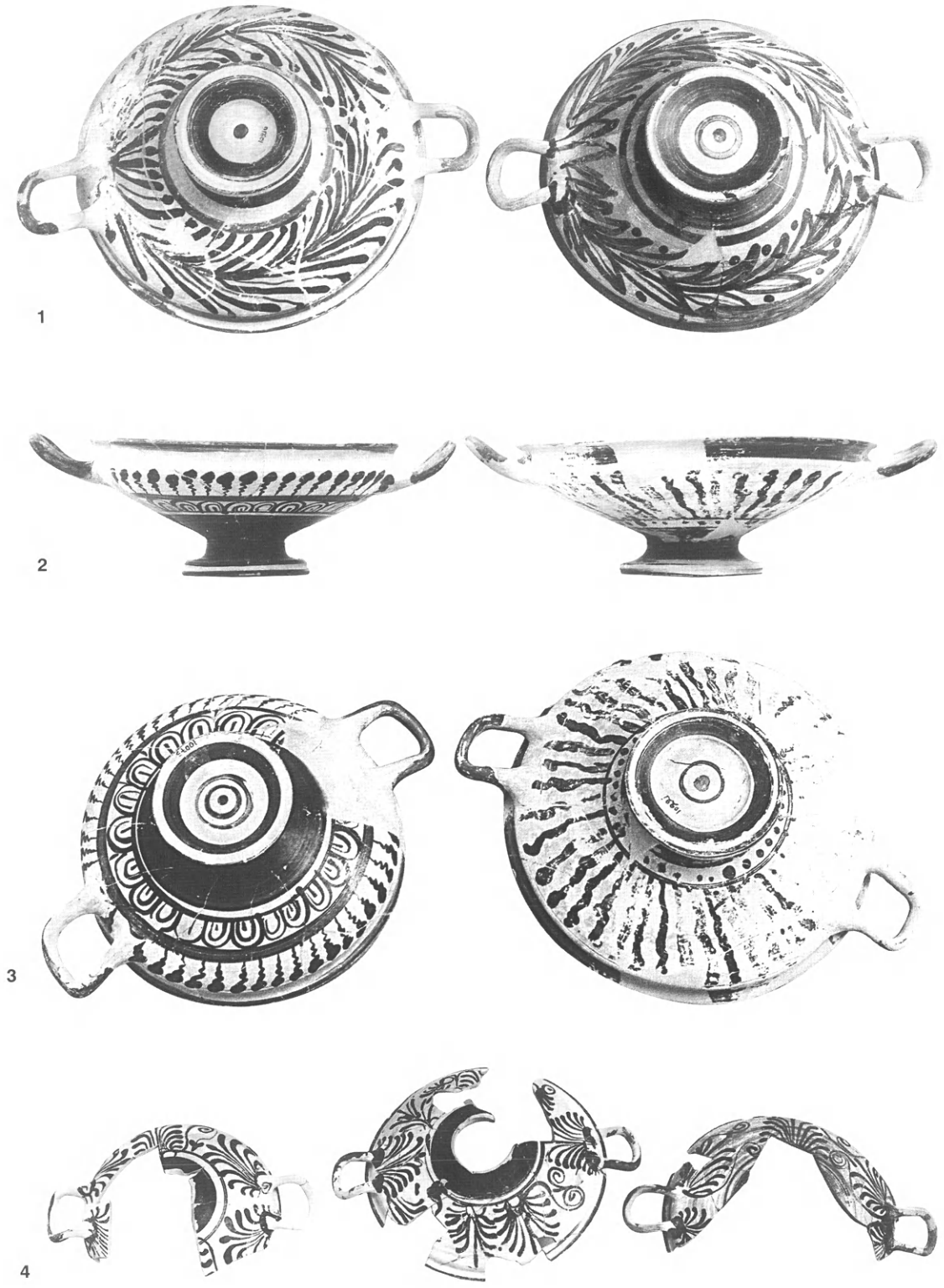

1-4. Ἑπτὰ ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Τ/16. Οἱ τέσσερις πρῶτες, τῆς ὑποομάδας *Κύλικες μὲ Στεφάνι*: **1<α, β>** (ἀρ. 10216, 10058)· **2<α>, 3<α>** (ἀρ. 10073)· **2<β>, 3<β>** (ἀρ. 10221)· **4<α, β, γ>** (ἀρ. 10230, 10233, 10232).

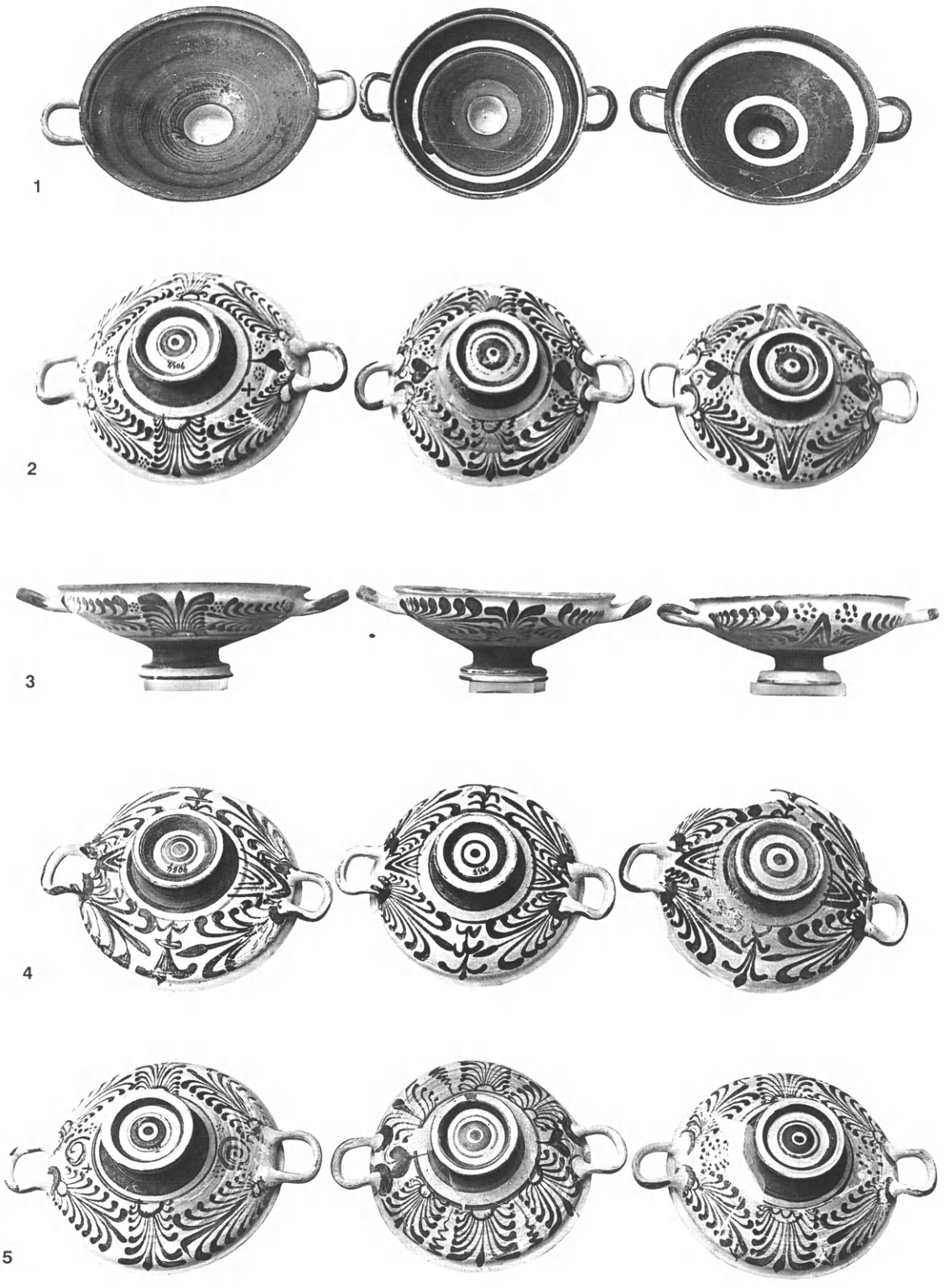

1-5. Δώδεκα ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ τάφου Ε/2: **1<α>** (χωρὶς ἀριθμό)· **1<β>** (ἀρ. 10436)· **1<γ>** (ἀρ. 9057. Πὰ τὸ ἐξωτερικό της βλ. κατωτ. πίν. 128. 1<β>). **2<α>, 3<α>** (ἀρ. 9052)· **2<β>, 3<β>** (ἀρ. 8882)· **2<γ>, 3<γ>** (ἀρ. 9056). **4<α, β, γ>** (ἀρ. 9054, 9055, 10453)· **5<α, β, γ>** (ἀρ. 8880, 10458, 10462).

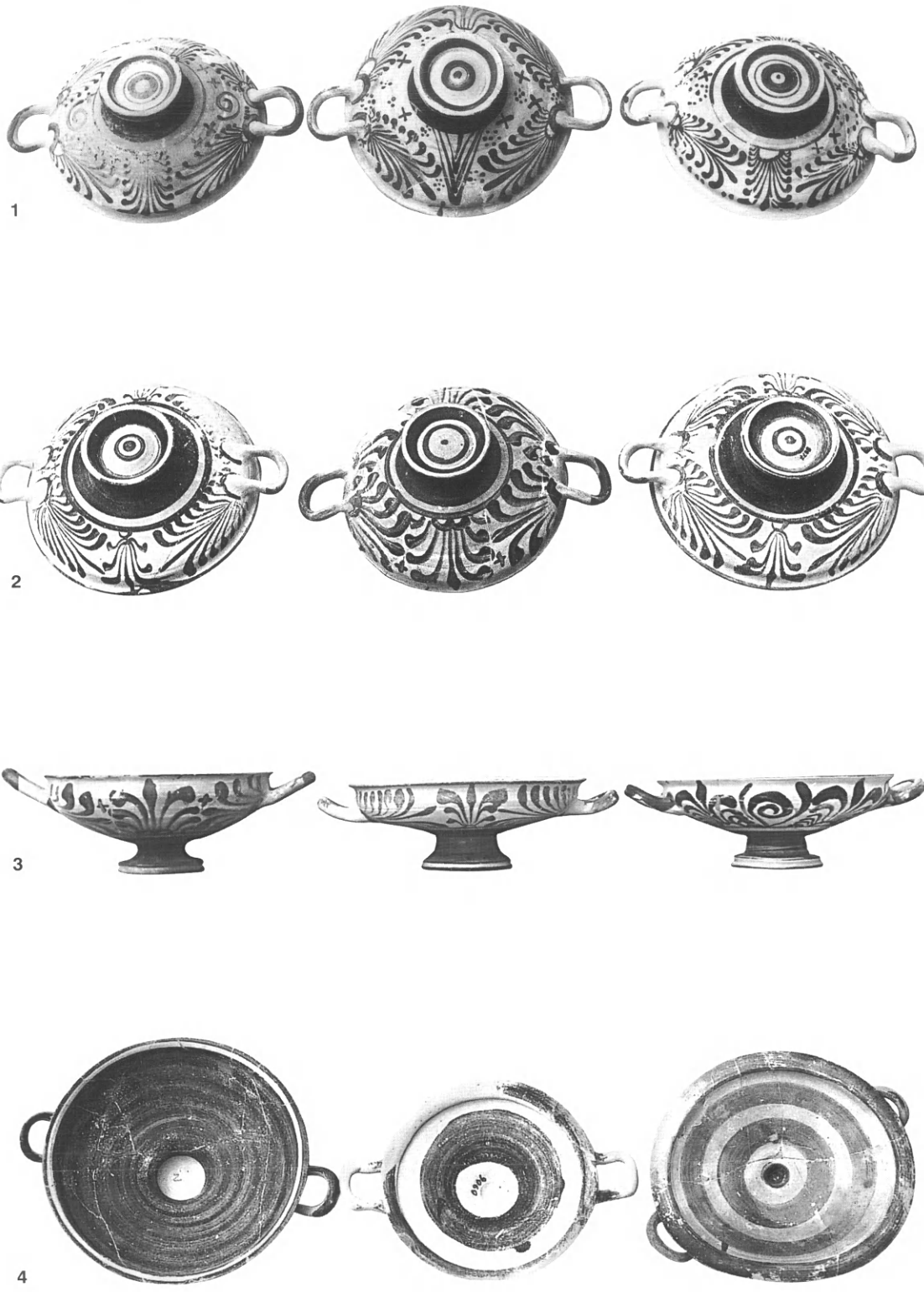

1-4. Ἐννέα ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Ε/2: **1<α, β, γ>** (χωρὶς ἀριθμό, 10463, 10455)· **2<α>, 4<α>** (ἀρ. 10433), **2<β>, 3<α>** (ἀρ. 10450)· **2<γ>, 3<β>** (ἀρ. 8877)· **3<γ>** (ἀρ. 8881)· **4<β>** (ἀρ. 9060. Γιὰ τὸ ἐξωτερικό της βλ. κατωτ. πίν. 128. 1<γ>)· **4<γ>** (ἀρ. 10466).

1

2

3

4

1-4. Ἐννέα ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Ε/2: **1<α, β, γ>** (ἀρ. 10451, 9058, 10428). Οἱ ὑπόλοιπες ἕξι, τῆς ὑποομάδας *Κύλικες μὲ Στεφάνι*: **2<α, β, γ>** (ἀρ. 10456, 10460, 10432)· **3<α>** (ἀρ. 10459)· **3<β>, 4<α>** (ἀρ. 10435)· **3<γ>, 4<β>** (ἀρ. 10461).

1

2

3

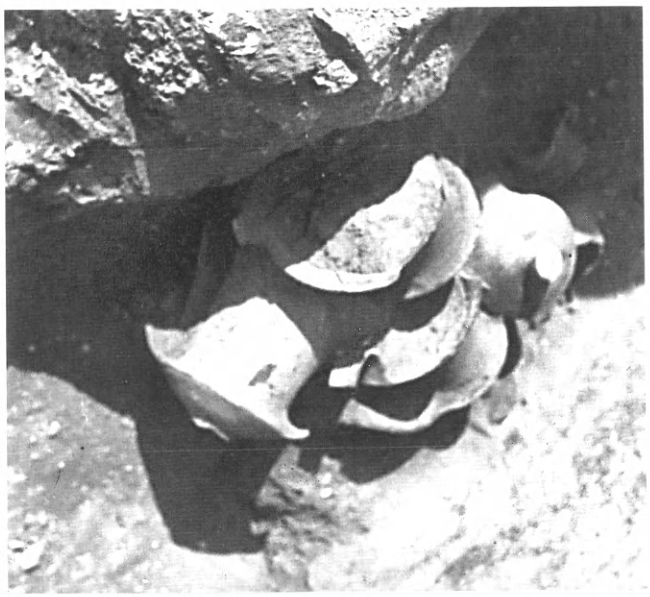

4

1. Τρεῖς ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ τάφου Ε/2: **1<α>** (ἀρ. 9053)· **1<β>** (ἀρ. 9057. Γιὰ τὸ ἐσωτερικό της βλ. ἀνωτ. πίν. 125. 1<γ>)· **1<γ>** (ἀρ. 9060. Γιὰ τὸ ἐσωτερικό της βλ. ἀνωτ. πίν. 126. 4<β>)· Πέντε βοιωτικοὶ κάνθαροι τοῦ τάφου Ε/5: **2<α, β, γ, δ, ε>** (ἀρ. 10692, 10683, 10691, 10694, 10696). **3.** Ἡ μονολιθικὴ σαρκοφάγος ΚΚ/23 (βλ. σχ. 47). **4.** Ὁ ἁπλὸς λακκοειδὴς τάφος Τ/7 μὲ βοιωτικοὺς κανθάρους *κατὰ χώραν*.

1

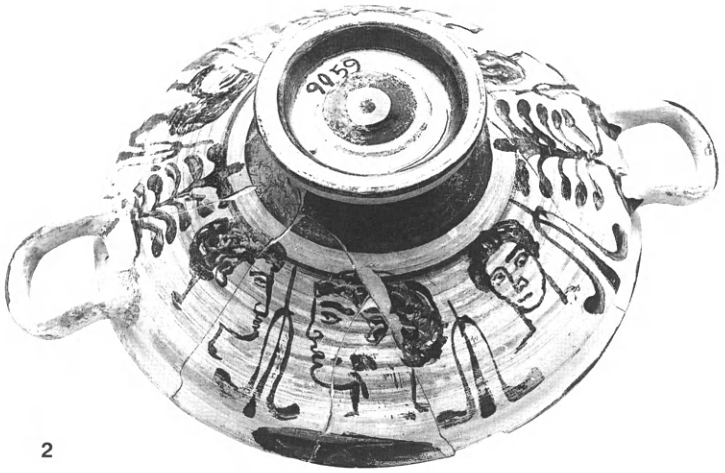

2

3

1-3. Ἡ ὑπ᾽ ἀρ. 9059 βοιωτικὴ ἀνθεμωτὴ κύλικα μὲ παράσταση ἕξι ἀνδρικῶν προτομῶν, τοῦ τάφου Ε/2 (βλ. ἔγχρ. πίν. VII. 1 *ἄπαξ*).

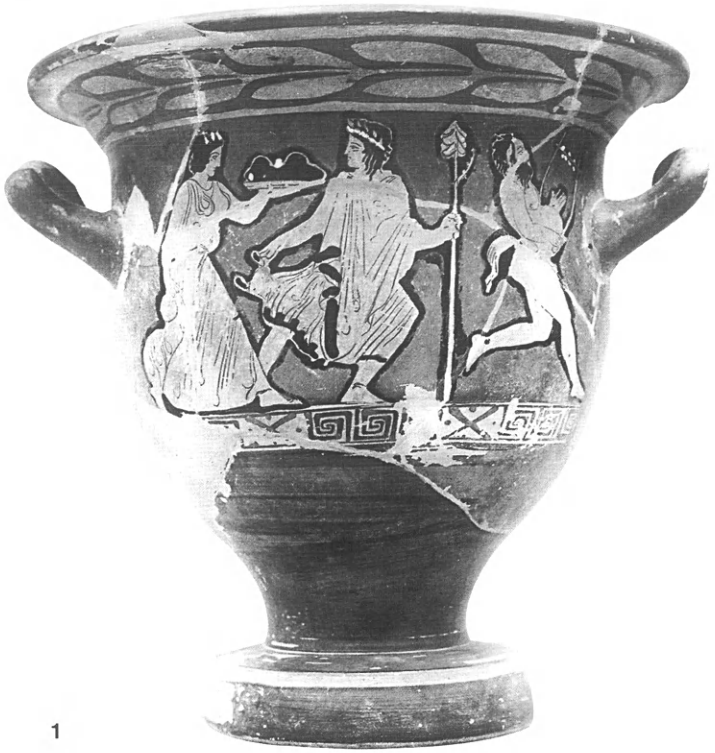

1

2

1-2. Ὁ ὑπ' ἀρ. 10096 ἐρυθρόμορφος κρατήρας τοῦ τάφου Τ/1.

1

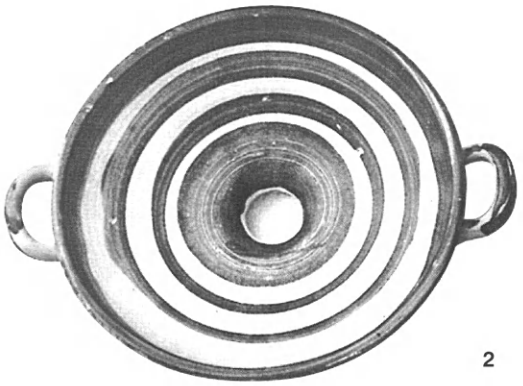
2

3

4

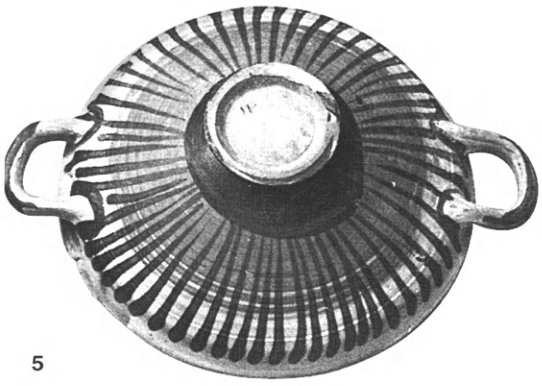
5

6

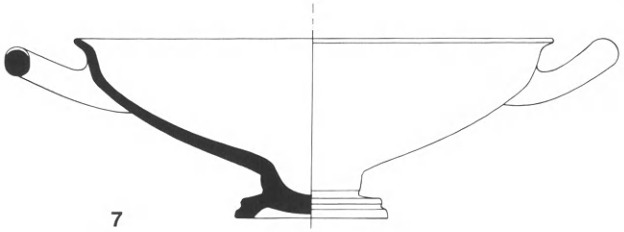
7

1-7. Τρεῖς ἀνθεμωτὲς κύλικες τοῦ Ε/5: **1-2** (ἀρ. 10690)· **3-4** (ἀρ. 10689)· **5-7** (ἀρ. 10688, τῆς ὑποομάδας *Κύλικες μὲ Στεφάνι*).

1

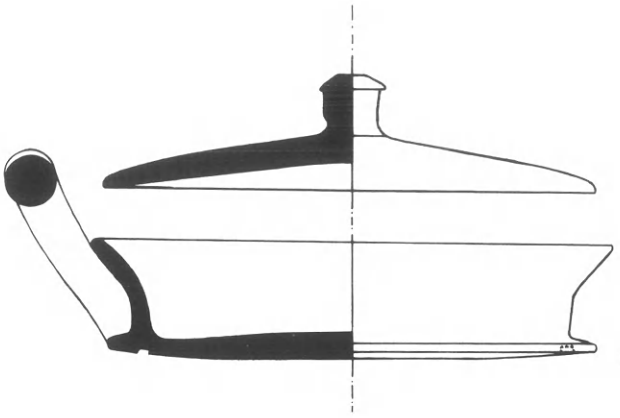

2

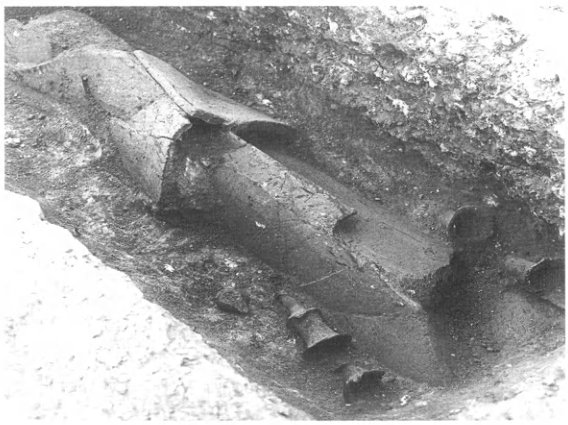

3

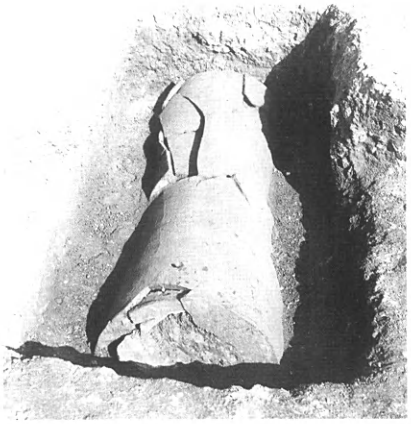

4

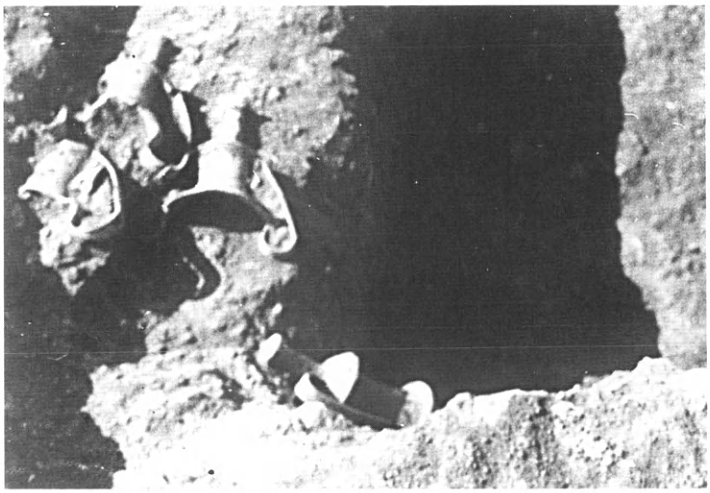

5

6

1-2. Ἡ ὑπ' ἀρ. 5087 μόνωτη λοπάδα τοῦ τάφου Ε/5. **3.** Ὁ κεραμοσκεπὴς Ι/34 καὶ ὑψίποδες μελαμβαφεῖς κάνθαροι *κατὰ χώραν*. **4, 6.** Ὁ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου κεραμοσκεπὴς τάφος Ι/17 μὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 5339 εἰδώλιό του *κατὰ χώραν*. **5.** Ὁ λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ τάφος Τ/5 μὲ τοὺς ὑπ' ἀρ. 24422-28 ἑπτὰ κανθάρους του *κατὰ χώραν*.

1

2

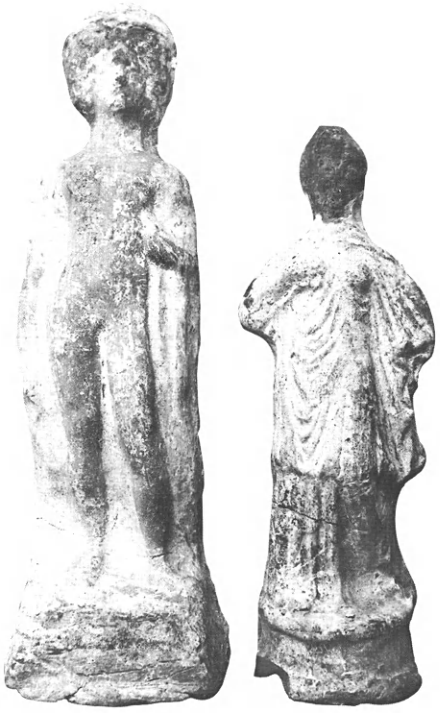

3

4

1-4. Τέσσερα εἰδώλια τοῦ Ε/2 (βλ. ἔγχρ. πίν. VII. 2<α, β, γ>): **1-2.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 5213 εἰδώλιο Βακχίδος ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου. **3.** Τὰ ὑπ' ἀρ. 5210, 5211 εἰδώλια, ἔξωθεν τοῦ τάφου. **4.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 5212 εἰδώλιο ἱσταμένου νέου ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου.

1. Ὁ κεραμοσκεπὴς ἡμικυλινδρικοῦ τύπου I/4. **2<α, β>** Τὰ ὑπ' ἀρ. 6068, 10343 ἀγγεῖα τοῦ I/17. **3-4** Κτερίσματα τοῦ I/19: **3<α, β, γ>** (τὰ ὑπ' ἀρ. 10132, 10135, 10131 ἀγγεῖα)· **3<δ, ε, στ>** (οἱ ὑπ' ἀρ. 10133, 10128, 10130 ἀβαφεῖς χυτροειδεῖς πρόχοι). **4<α, β, γ, δ, ε, στ΄)** (τὰ ὑπ' ἀρ. 10132α, 10129, 10127, 10125, 10126, 10124 ἀγγεῖα)· **4<ζ>** (ὁ ὑπ' ἀρ. 10134 λύχνος).

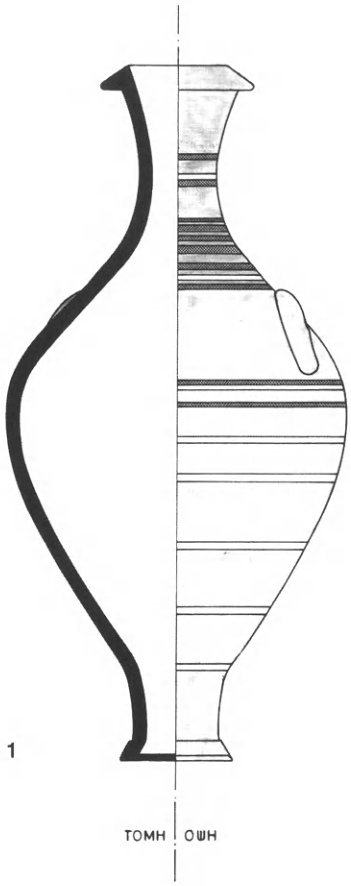

1-4. Πέντε ἀγγεῖα τοῦ λακκοειδοῦς μὲ ἀναβαθμὸ καὶ πυρὰ *κατὰ χώραν* Τ/19: **1.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 10124 μεγάλου μεγέθους μυροδοχεῖο. **2.** Ἡ ὑπ' ἀρ. 10238 ἀβαφὴς φιάλη μὲ τὰ γραπτὰ γράμματα ΔΑ (μοσία;). Βλ. ἀνωτ. σ. 46 ἀρ. 73(1 φωτ). **3<α, β, γ>, 4<α, β, γ>** (οἱ ὑπ' ἀρ. 10099, 10235, 10104 ἀνθεμωτὲς κύλικες [πλαγία ὄψη καὶ κάτω ἐπιφάνεια]).

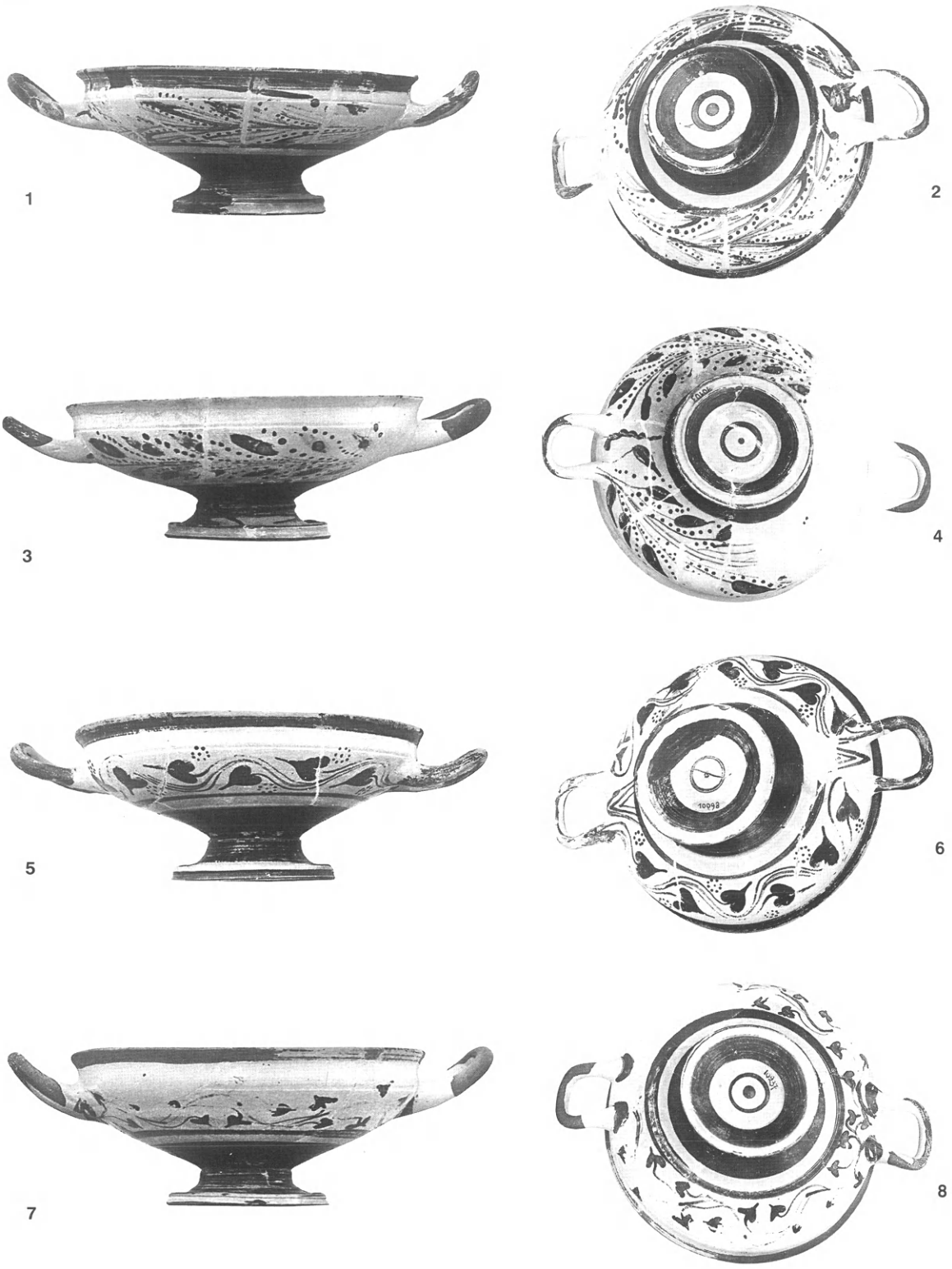

1-8. Τέσσερις ἀνθεμωτὲς κύλικες (τῆς ὑποομάδας *Κύλικες μὲ Στεφάνι*) τοῦ τάφου Τ/19: **1-2** (ἀρ. 10954)· **3-4** (ἀρ. 10103)· **5-6** (ἀρ. 10098)· **7-8** (ἀρ. 10237).

1

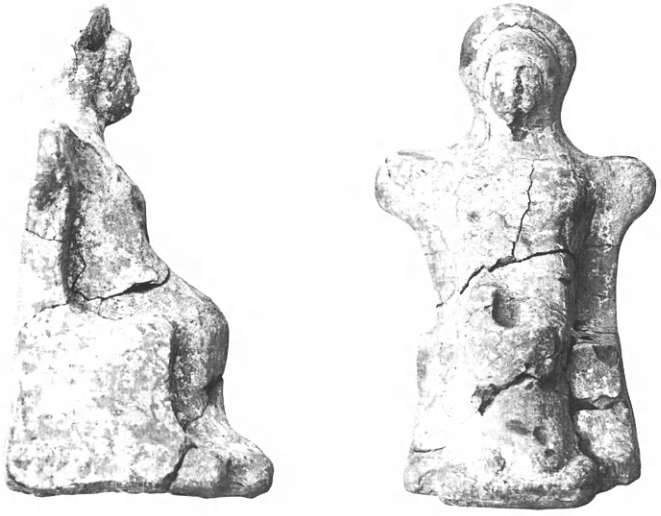

2

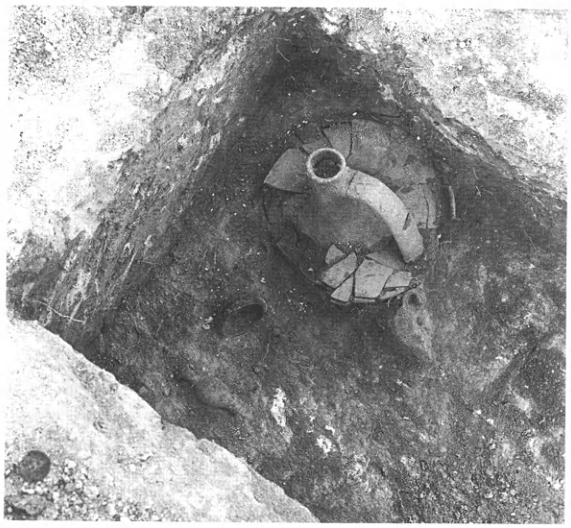

3

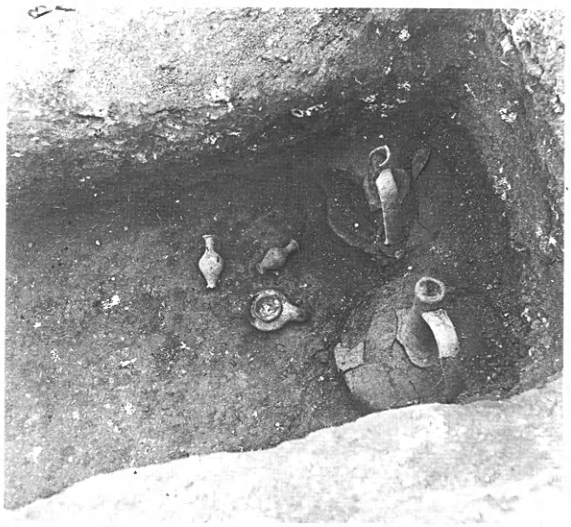

4

1. Ἡ ὑπ' ἀρ. 10236 κύλικα μὲ στεφάνι ὀστλίγγων τοῦ τάφου Τ/19. **2.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 10559 εἰδώλιο ἔνθρονης Ἀθηνᾶς τοῦ α΄ τετάρτου τοῦ 5ου αἰ. (ἐκ περισυλλογῆς). **3-4.** Ὁ πώρινος κιβωτιόσχημος Ι/1 καὶ ὁ λακκοειδὴς μὲ ἀναβαθμὸ Ι/23 ἀντίστοιχα.

1

2

3

4

5

1-2. Νωπογραφία μὲ στεφάνι ἐλιᾶς στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ πώρινου κιβωτιόσχημου Β/5. **3<α, β, γ, δ, ε>.** Τὰ ὑπ' ἀρ. 10150, 10151, 10152, 10153, 10154 ἀγγεῖα τοῦ ἴδιου τάφου. **4-5.** Ὁ πώρινος κιβωτιόσχημος Β/53 (ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς) ἐντὸς τοῦ μνημειώδους οἰκογενειακοῦ περιβόλου Γ.

1

2

3

4

5

6

7

1-7. Ἐννέα ἀγγεῖα τοῦ τάφου Β/53: **1<α, β, γ, δ>** (τὰ ὑπ᾽ ἀρ. 10168, 10171, 10172, 10173 μυροδοχεῖα)· **2** (ἡ χωρὶς ἀριθμὸ ἀποσπασματικὴ κύλικα)· **3** (ἡ ὑπ᾽ ἀρ. 10164 μελαμβαφὴς φιάλη)· **4** (ἡ ὑπ᾽ ἀρ. 10165 σκυφοκύλικα Δυτικῆς Κλιτύος)· **5** (ἡ ὑπ᾽ ἀρ. 10167 κύλικα μὲ στεφάνι ὀστλίγγων)· **6-7** (ἡ ὑπ᾽ ἀρ. 10163 κυλίχνη Δυτικῆς Κλιτύος).

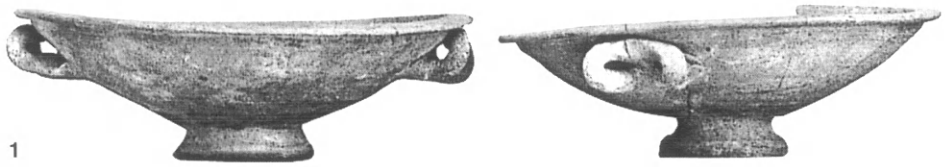

1

2

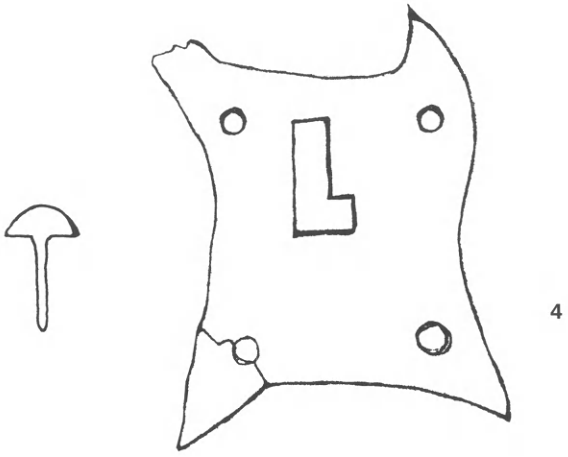

3 4

5

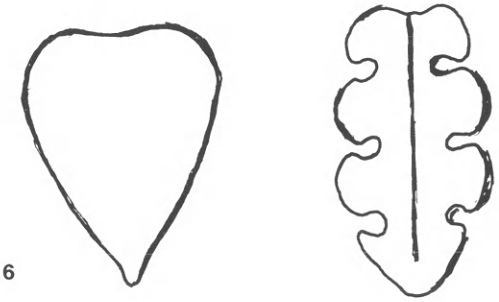

6

1-4. Ἀγγεῖα καὶ χαλκὰ ἀντικείμενα τοῦ τάφου Β/53: **1-2** Πέντε ἀβαφεῖς κύλικες (ἀρ. 10166, 10164 καὶ 10177, 10175, 10176), ἐκπρόσωποι τοῦ ἔσχατου σταδίου τῆς φθίνουσας πορείας τῶν ἀνθεμωτῶν κυλίκων. **3-4** Χαλκὴ ἐφηλίδα καὶ μέτωπο κλειδαριᾶς ξύλινου κιβωτιδίου. **5** Ὁ πώρινος κιβωτιόσχημος Β/50. **6<α, β>** Πήλινα ἐπίχρυσα φύλλα ἀπὸ νεκρικὸ στεφάνι: κισσοῦ (ἀρ. 20069), δρυός (ἀρ. 26068). Τοῦ ἴδιου τάφου.

1

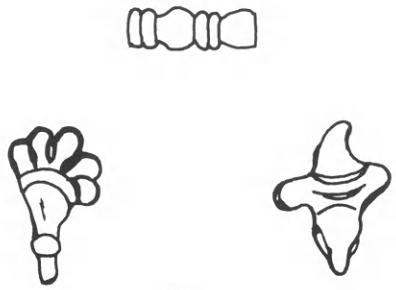

2

3

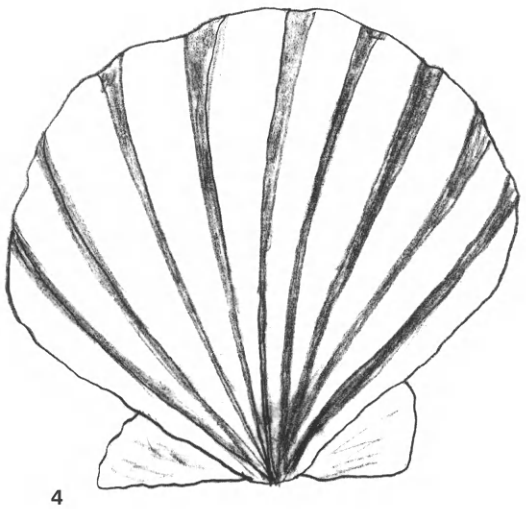

4

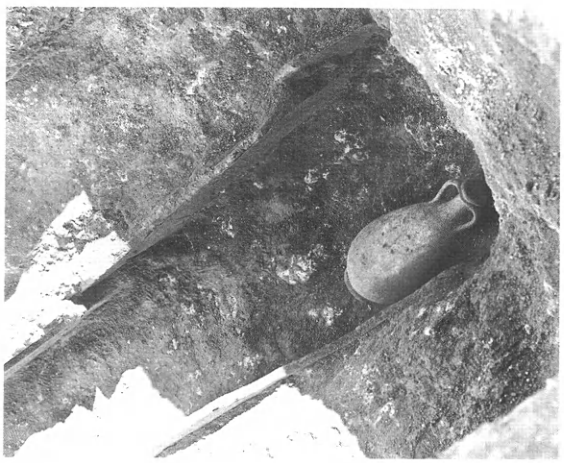

5

1. Ὁ ἐντὸς τοῦ μνημειώδους οἰκογενειακοῦ περιβόλου Α πώρινος κιβωτιόσχημος Β/16. **2.** Πήλινα ἐπίχρυσα ἀνθέμια καὶ ἐξαρτήματα νεκρικῆς στεφάνης ἀπὸ τὸν ἴδιο τάφο. **3.** Ὁ ὀρθογώνιος λακκοειδὴς τάφος Β/70 μὲ τὰ ἑλληνιστικὰ ἀγγεῖα του *κατὰ χώραν*. **4.** Σχεδιαστικὴ ἀπόδοση μεγάλης κατεργασμένης λευκῆς ἀχιβάδας τοῦ πώρινου κιβωτιόσχημου Η/9. **5.** Ὁ κεραμοσκεπὴς Ι/35 καὶ ὁ ὑπ᾽ ἀρ. 24558 ἀμφορέας *κατὰ χώραν*.

1

2

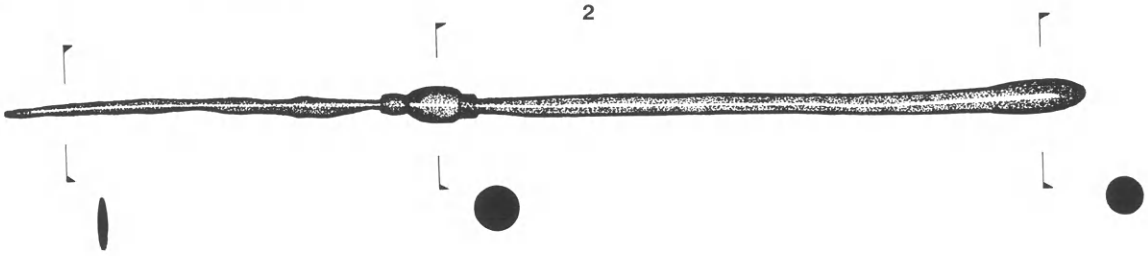

3

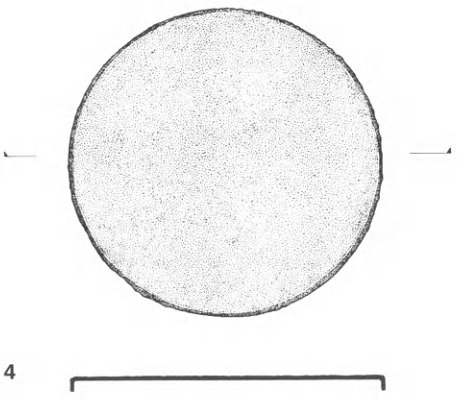

4

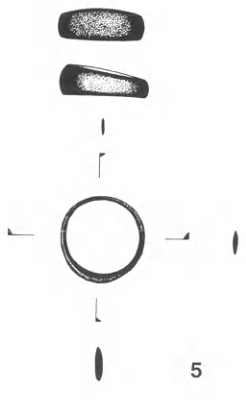

5

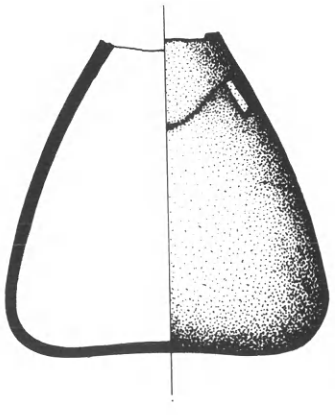

6

1-2. Ὁ κεραμοσκεπὴς ἡμικυλινδρικοῦ τύπου I/5 καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ κτερίσματά του ἐξωτερικῶς τῶν κεραμίνων καλυπτηρίων του. **3.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 15702 χάλκινο χειρουργικὸ(;) ἐργαλεῖο τοῦ πώρινου κιβωτιόσχημου Τ/24. **4.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 15700 χάλκινο πτυκτὸ κάτοπτρο τοῦ κεραμοσκεποῦς Σ/85. **5.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 15708 χάλκινο ταινιόσχημο δακτυλίδι τοῦ λακκοειδοῦς μὲ ἀναβαθμὸ Α/71. **6.** Τὸ ὑπ' ἀρ. 15629 γυάλινο μυροδοχεῖο τοῦ λακκοειδοῦς Τ/29.

1

2

3

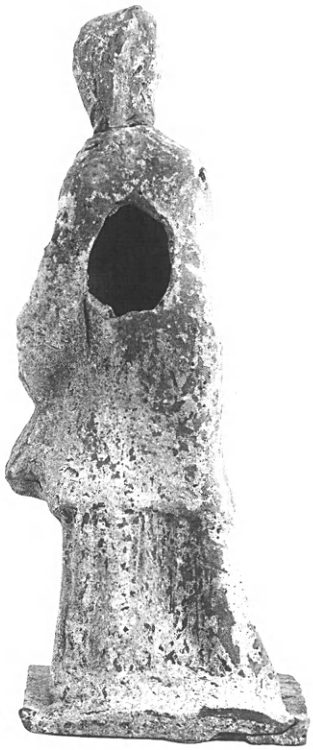

4

1-4. Ἡ ὑπ' ἀρ. 15938 Ταναγραία τοῦ πώρινου κιβωτιόσχημου τάφου ΚΚ/105. Διάφορες ὄψεις.

1

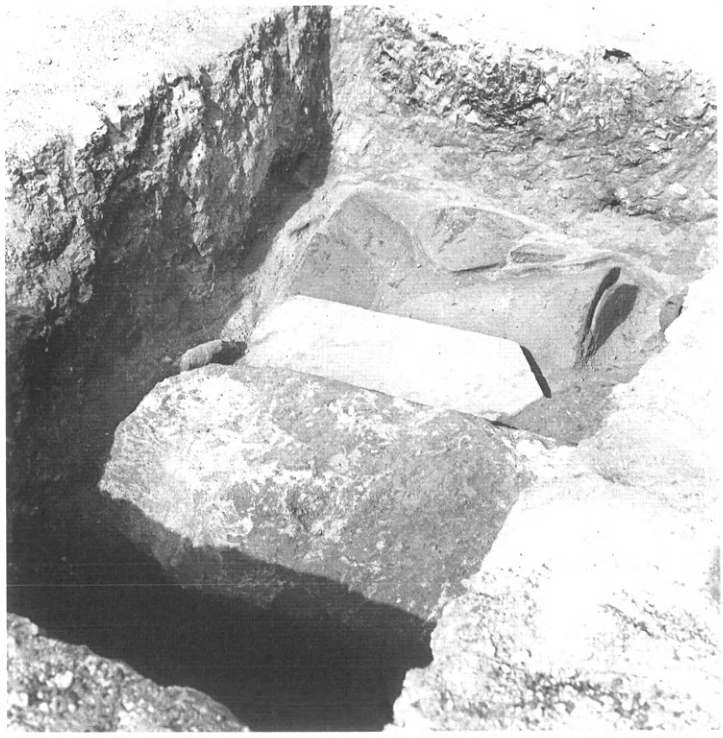

2

1. Ἐπιτύμβιες στῆλες «ριγμένες» ἀνατολικὰ τοῦ τάφου Α/22. **2.** Ἀετωματικὴ στήλη σὲ δεύτερη χρήση, καλύπτουσα τὸν τάφον Α/39.

1

2

1-2. Ἡ ὑπ' ἀρ. 21392 ἀετωματικὴ ἐνεπίγραφη στήλη, ἐπίσημο ἀντίγραφο Λογοδοσίας Ἀγωνοθέτου, ἐπιφορτισμένου μὲ τὴν ὀργάνωση τῶν Δηλίων. Βρέθηκε στὸ σημερινὸ Δήλεσι. β΄ ἥμισυ 2ου αἰ. π.Χ.

1

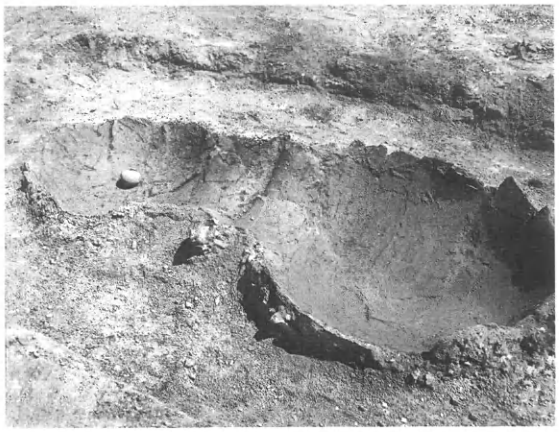

2

3

4

1-4. Παιδικοὶ τάφοι διαφόρων τύπων: **1-2.** Οἱ ἐγχυτρισμοὶ Ι/9 (βλ. σχ. 30) καὶ Π/4 (ἐντὸς δύο ἀγγείων [δίδυμος], βλ. σχ. 35). **3-4.** Οἱ πήλινες λάρνακες νηπίων Ε/1 (ὀρθογώνια, βλ. σχ. 25) καὶ ΕΑΒ/1990 τάφος 6 (ὠοειδής).

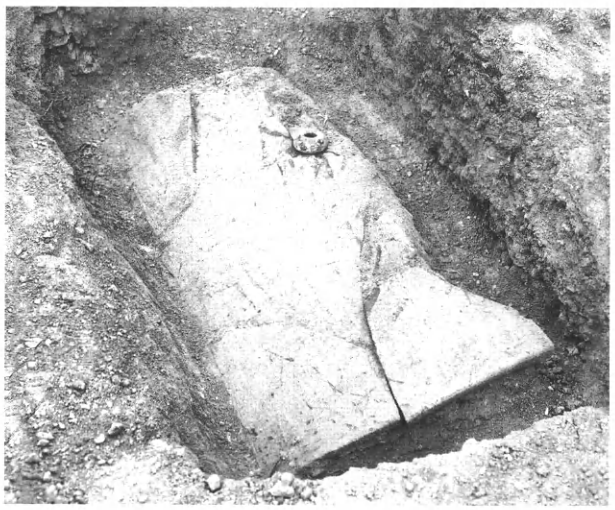

1

2

3

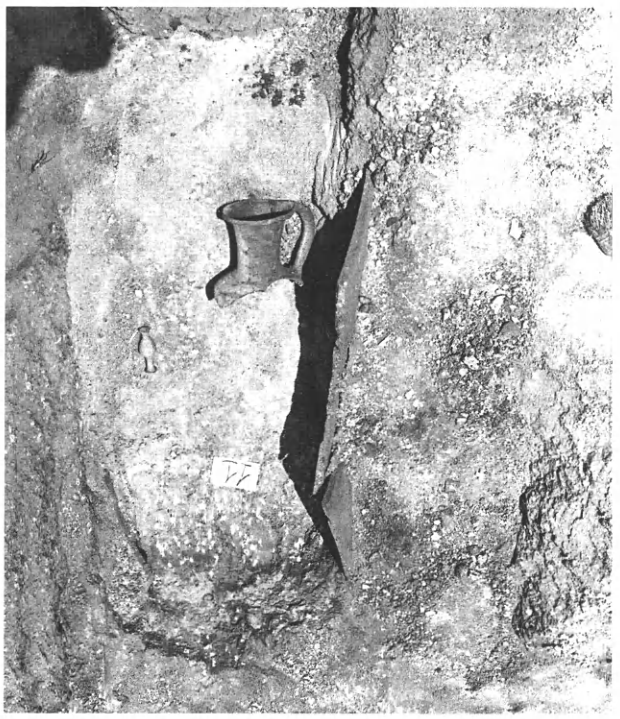

4

1-4. Τρεῖς παιδικοὶ κεραμοσκεπεῖς τάφοι: **1.** Β/2 (σχ. 6)· **2.** ΕΑΒ/1990 τάφος 10· **3-4.** ΕΑΒ/1990 τάφος 11.

1

2

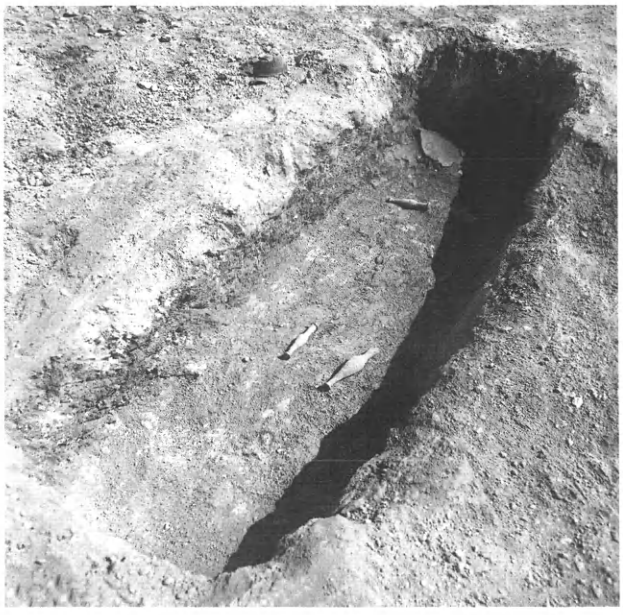

3

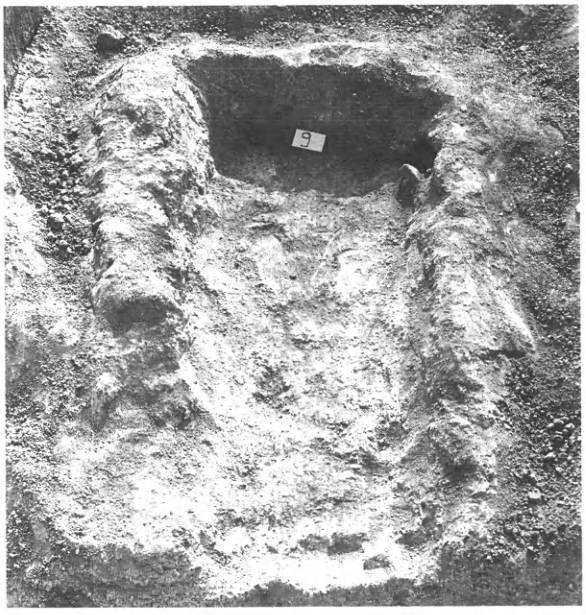

4

1-3. Οἱ λακκοειδεῖς τάφοι: Ε/14 (στὰ βαθύτερα στρώματα· στὸ πρῶτο ἐπίπεδο, ὁ νεώτερος Ε/12 [πυρά]. Βλ. σχ. 25), Β/28 (σχ. 7 καὶ 11), Π/1 (σχ. 35). **4.** Ὁ ΕΑΒ/ 1990 τάφος 9 εἶναι λακκοειδὴς μὲ πυρὰ *κατὰ χώραν*.

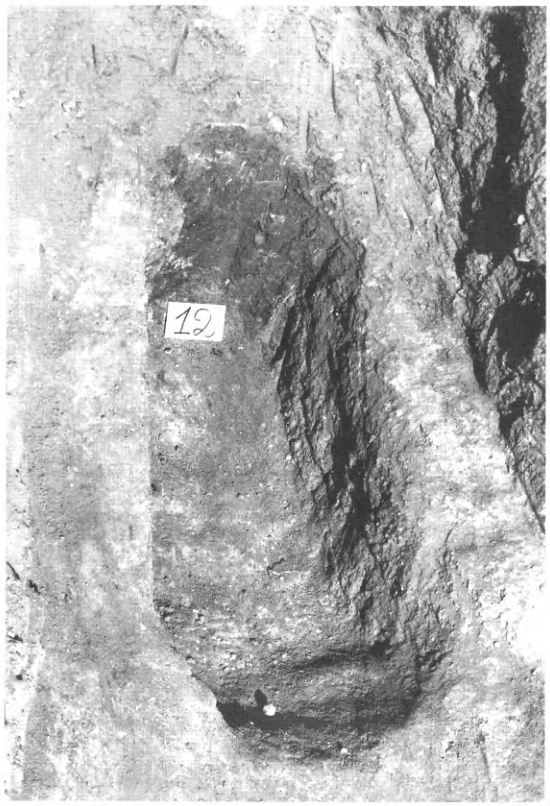

1

2

3

4

1-3. Τρεῖς λακκοειδεῖς μὲ πυρὰ *κατὰ χώραν*: ΕΑΒ/1990 τάφος 12· Β/54 (στὸ πρῶτο ἐπίπεδο· σχ. 6, 9)· Η/20 (σχ. 26, 28)· **4.** Β/47. Πήλινος κιβωτιόσχημος ἐνήλικος (σχ. 11, 14).

1

2

3

4

1. Ἡ πήλινη σαρκοφάγος μέσα σὲ ξερολιθιὰ Ι/7 (βλ. σχ. 30· *ἄπαξ*)· **2, 3.** Οἱ πήλινοι κιβωτιόσχημοι Ε/3 (σχ. 25) καὶ Σ/64 (σχ. 37)· **4.** Ἡ πώρινη σαρκοφάγος Ι/8 (βλ. πίν. 105.1-2 καὶ σχ. 32, 33).

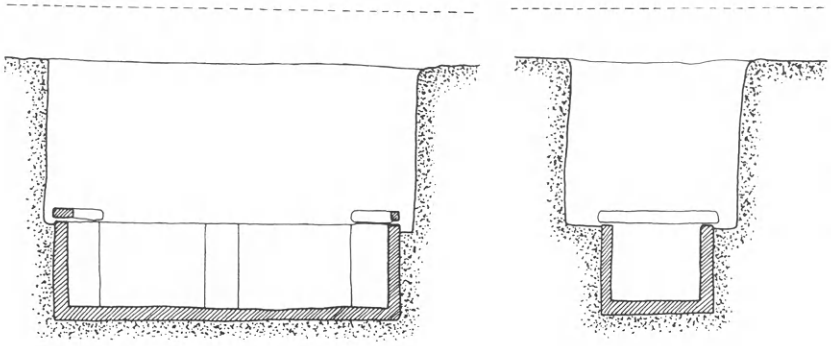

1

2

3

4

1-2. Τρεῖς μονολιθικὲς σαρκοφάγοι: **1.** Τομὴ κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος τῆς Γ/8 (βλ. σχ. 19, 20)· **2.** Ἡ Γ/12 καὶ στὸ βάθος ἡ Γ/10 (βλ. σχ. 19, 20). **3-4.** Ὁ κεραμοσκεπὴς Α/33, ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς (βλ. σχ. 3).

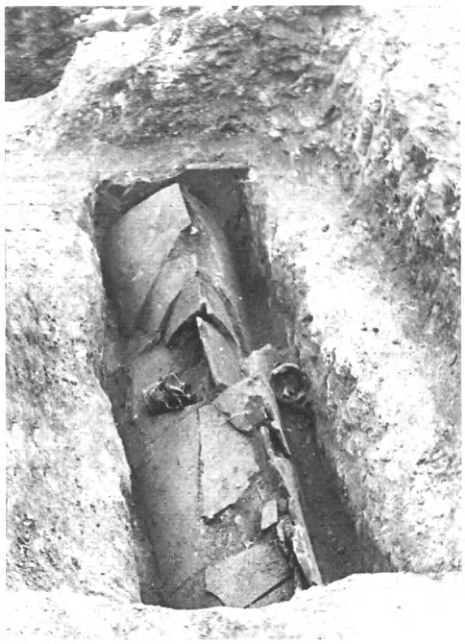

1

2

3

4

1-4. Τέσσερις κεραμοσκεπεῖς τάφοι: Ὁ Α/23 (βλ. σχ. 4), ὁ ἰδιόμορφου καλύμματος Α/32 (σχ. 3), ὁ Α/17 (σχ. 4) καὶ ὁ Ι/11 (σχ. 30, 33).

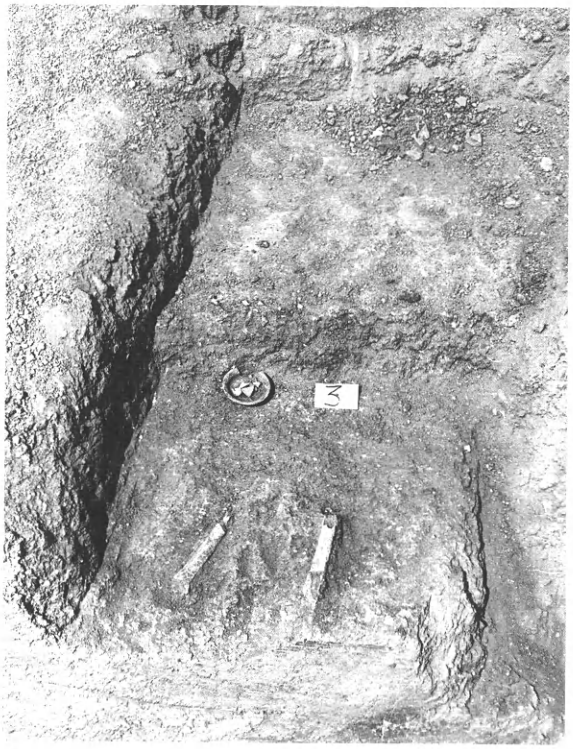

1

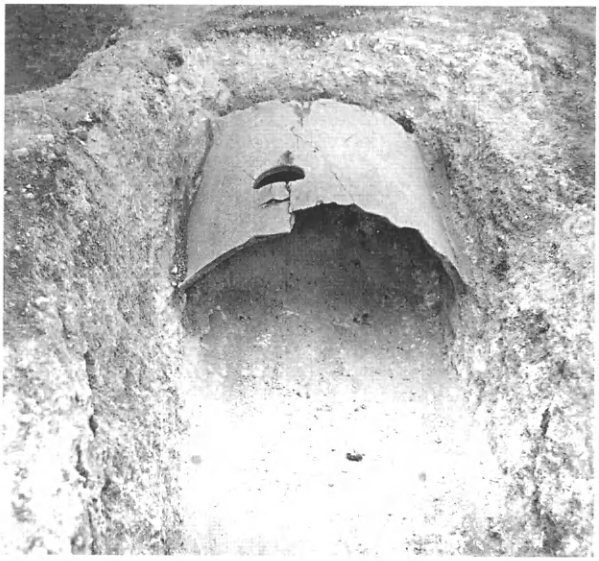

2

3

4

1-4. Τέσσερις κεραμοσκεπεῖς τάφοι: **1.** Ὁ καλυβίτης ΕΑΒ/1990 τάφος 3· **2-4.** Οἱ ἡμικυλινδρικοῦ τύπου, ἑλληνιστικοὶ Β/9 (σχ. 7), Σ/72 (σχ. 36), Ι/21 (σχ. 31).

1

2

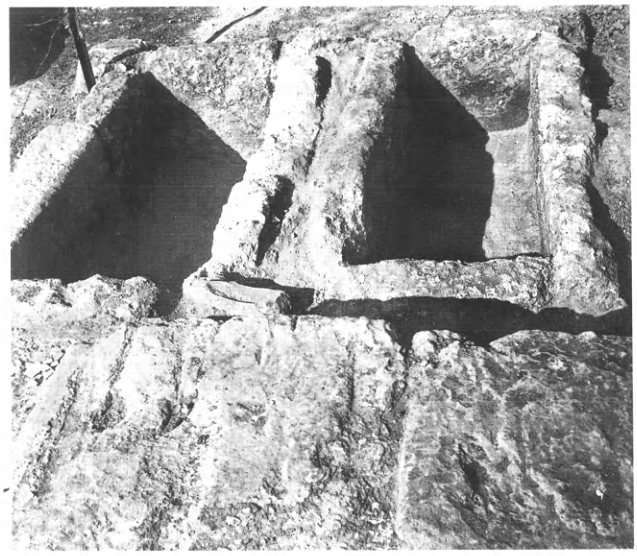

3

4

1-4. Πέντε πώρινοι κιβωτιόσχημοι τάφοι τοῦ τομέως Β. **1-2.** Οἱ ἐντὸς τοῦ μνημειώδους οἰκογενειακοῦ περιβόλου Α τάφοι Β/15 καὶ Β/6 (βλ. κατωτ. πίν. 158.2 καὶ σχ. 8 καὶ 12). **3.** Οἱ ἐντὸς τοῦ μνημειώδους οἰκογενειακοῦ περιβόλου Β τάφοι Β/48 καὶ Β/49 (βλ. σχ. 9, 14, 18). **4.** Ὁ Β/27 μὲ δύο τῶν καλυπτηρίων του (βλ. σχ. 11, 13).

1

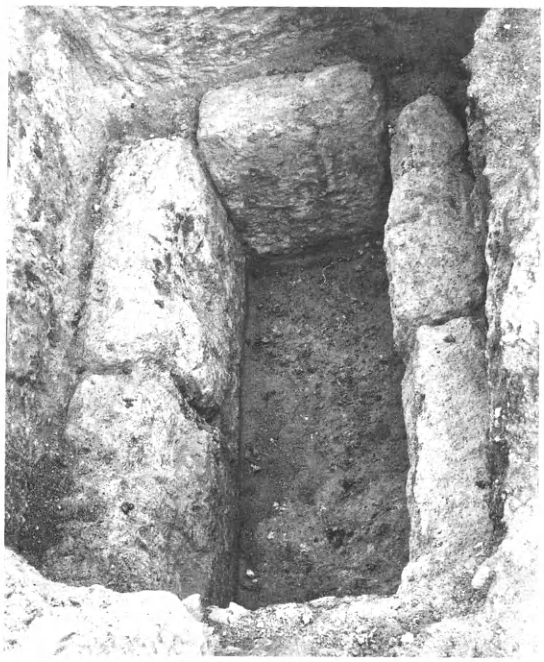

2

3

4

1-4. Τέσσερις πώρινοι κιβωτιόσχημοι, τῶν ὁποίων οἱ **1-3,** τοῦ τομέως Β: Β/26 (βλ. σχ. 11, 13), Β/57, Β/66 (σχ. 9, 17). **4.** Δ/12 (σχ. 23, 24).

1

2

3

1. Ἐξ ἀριστερῶν: οἱ λακκοειδεῖς τάφοι Γ/2 καὶ Γ/13, ὁ πώρινος κιβωτιόσχημος Γ/5 καὶ ὁ λακκοειδὴς Γ/3 (βλ. σχ. 19, 20). **2-3.** Δύο πώρινοι κιβωτιόσχημοι τοῦ τομέως Η: Ὁ Η/11 (σχ. 26, 29) καὶ ὁ Η/23 (σχ. 27, 28).

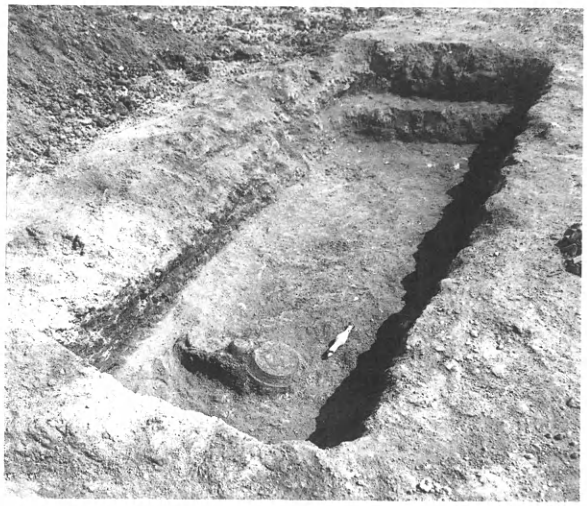

1

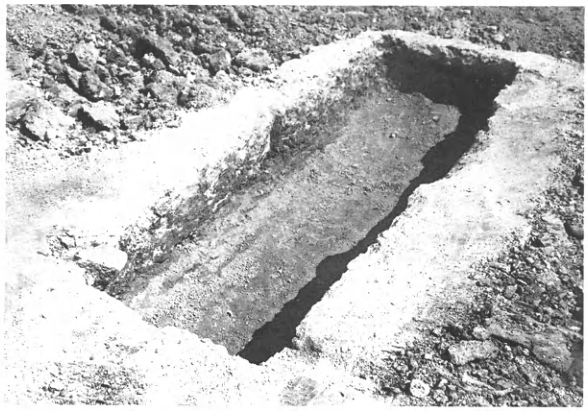

2

3

4

1-4. Τέσσερις πώρινοι κιβωτιόσχημοι τάφοι: **1-2.** Οἱ Π/2 καὶ Π/3 (βλ. σχ. 35). **3-4.** Οἱ Σ/27 καὶ Σ/28 (βλ. σχ. 37, 39).

1

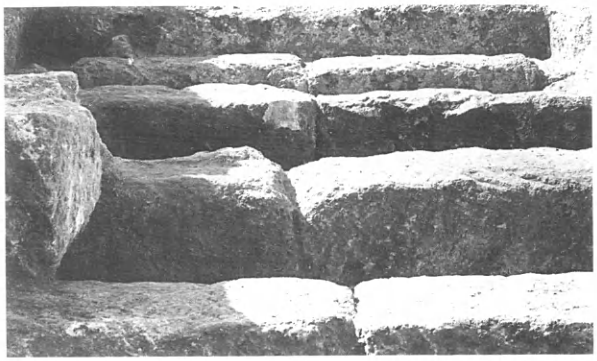

2

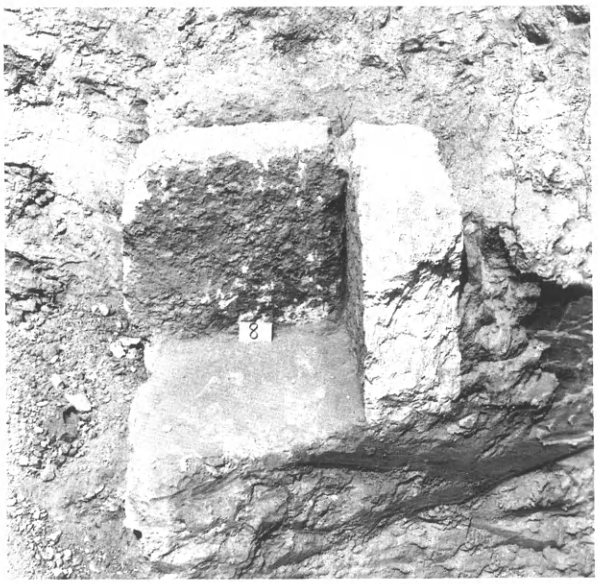

3

4

1-4. Πώρινοι κιβωτιόσχημοι τάφοι: **1.** Ὁ Σ/25 (σχ. 37, 39). **2.** Ἡ ἐντὸς τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβόλου Α συστάδα τῶν τάφων Β/6 (βλ. ἀνωτ. πίν. 154.2), Β/14, Β/15 (σχ. 8, 12). **3-4.** Οἱ ΕΑΒ/1990 τάφοι 8 καὶ 14.

1

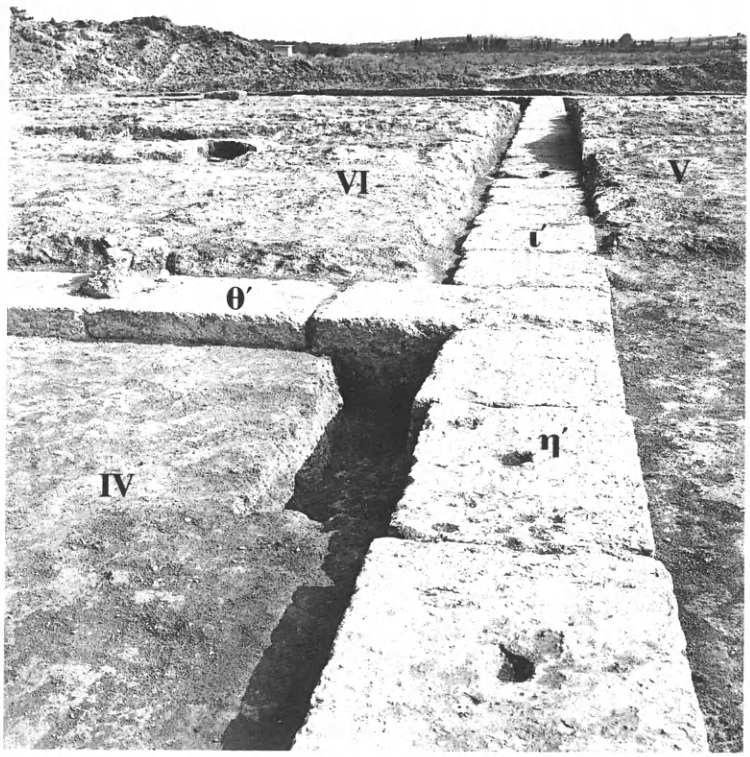

2

1-2. Θεμελιώσεις τοῦ μνημειώδους κτιρίου τοῦ τομέως Ο ἀπὸ Νότου πρὸς Βορρᾶν (βλ. σχ. 60-61, 62-63). **1.** Ὁ ἐπιμηκέστατος ἐξωτερικὸς τοῖχος γ΄, ὁ ὁποῖος διασχίζει τὸ βραχῶδες ἔξαρμα. **2.** Ἡ ΒΑ γωνία τοῦ χώρου IV, ἡ ὁποία περιβάλλεται ἀπὸ τοὺς τοίχους η΄ καὶ θ΄. Πρὸς Βορρᾶν συνεχίζει ὁ τοῖχος ι΄ μὲ ἀριστερὰ καὶ δεξιά του τοὺς τεράστιους χώρους VI καὶ V ἀντίστοιχα.

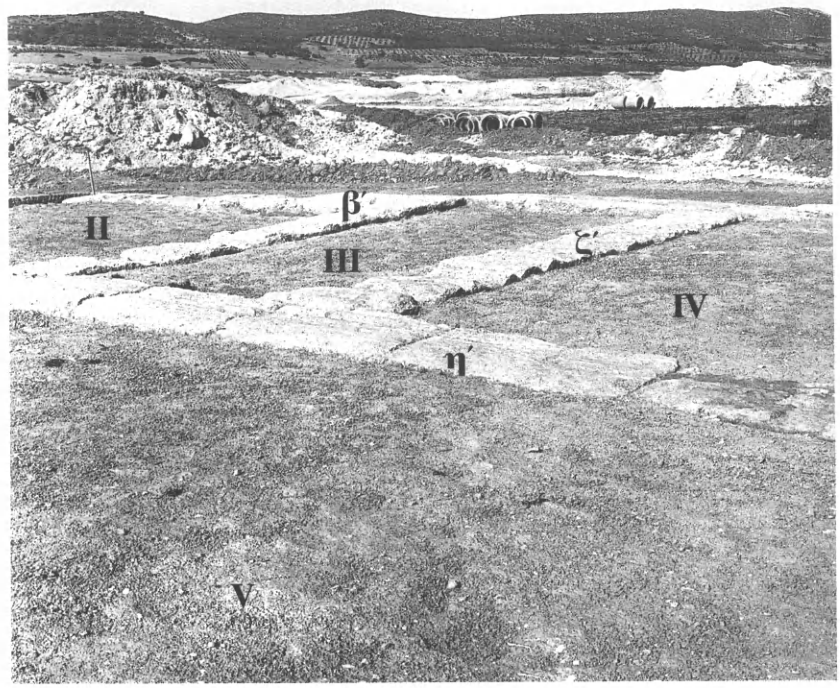

1

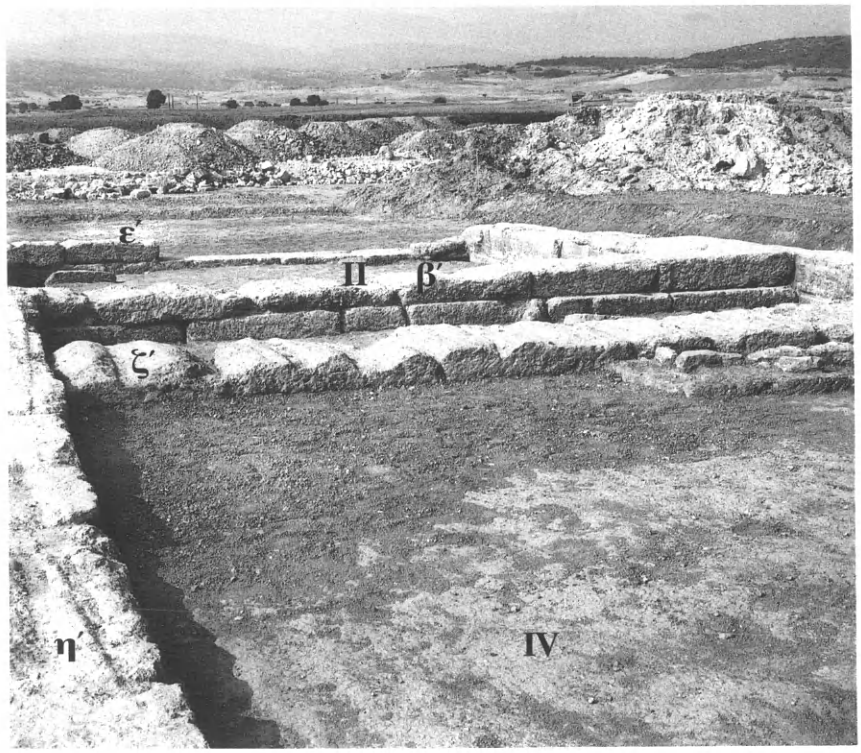

2

1-2. Θεμελιώσεις τοῦ νότιου τμήματος τοῦ κτιρίου τοῦ τομέως Ο (βλ. σχ. 60-61). **1.** Λήψη ἀπὸ τὰ ΒΑ πρὸς τὰ ΝΔ. Οἱ χῶροι V (πρῶτο ἐπίπεδο), IV, III καὶ στὸ βάθος ἀριστερὰ ὁ II. Ὁ ἐπιμήκης τοῖχος η΄ καὶ οἱ ἐγκάρσιοι ζ΄ καὶ β΄, ποὺ ὁρίζουν τὸν μικρό, ἐπιμήκη χῶρο III. **2.** Λήψη ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον. Οἱ χῶροι IV, III καὶ στὸ βάθος ὁ II. Ὁ ἀνατολικὸς τοῖχος η΄, οἱ ἐγκάρσιοι ζ΄, β΄ καὶ ὁ ἐξωτερικὸς ε΄.

1

2

1-2. Θεμελιώσεις τοῦ νοτίου τμήματος τοῦ μνημειώδους κτιρίου τοῦ τομέως Ο (βλ. σχ. 60-61, 62-63). **1.** Λήψη ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον. Στὸ βάθος ὁ χῶρος Ι, ποὺ περιβάλλεται ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς τοίχους γ΄ (βλ. πίν. 159.1) καὶ ε΄ καὶ τοὺς ἐσωτερικοὺς δ΄ καὶ β΄· πρὸ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ τοίχου τὸ νότιο ἄκρο τοῦ ἐπιμήκους διαδρόμου V. **2.** Λήψη ἀπὸ τὰ ΝΑ. Ὁ χῶρος ΙΙ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ παρειὰ τοῦ ἐπιμήκους τοίχου α΄.

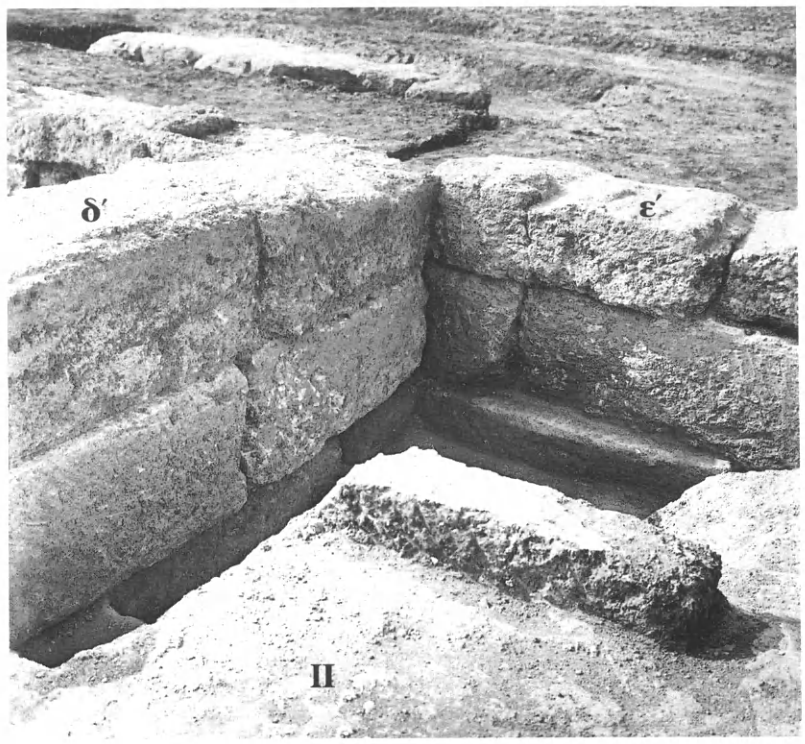

1

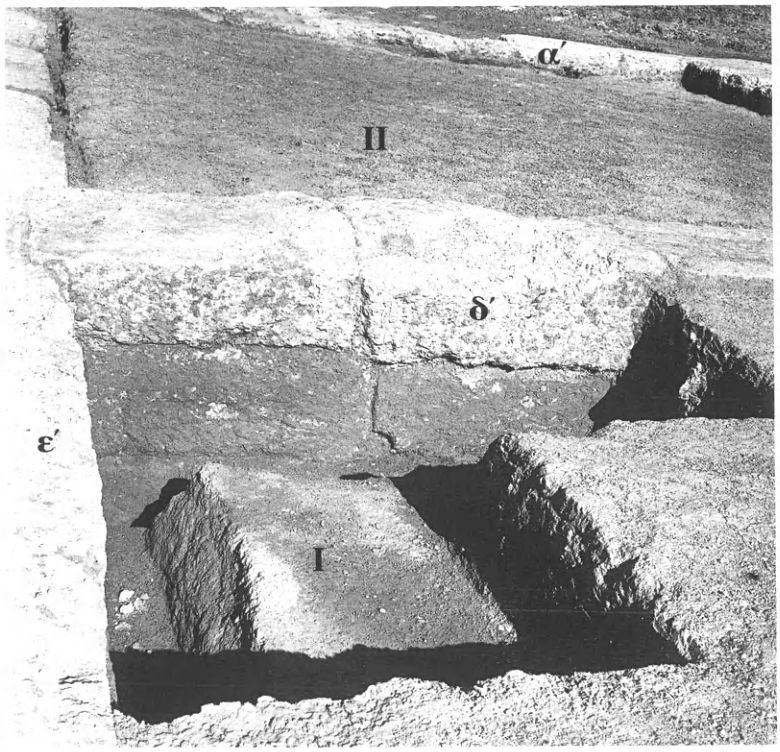

2

1-2. Θεμελιώσεις τοῦ νότιου τμήματος τοῦ μνημειώδους κτιρίου τοῦ τομέως Ο. **1.** Λήψη ἀπὸ τὰ ΒΔ. Ἡ ΝΑ γωνία τοῦ χώρου ΙΙ μὲ τὴν ἐσωτερικὴ παρειὰ τῶν τοίχων δ΄ (ἀριστερὰ) καὶ ε΄. **2.** Λήψη ἀπὸ τὰ ἀνατολικά. Στὸ πρῶτο ἐπίπεδο ἡ ΝΔ γωνία τοῦ χώρου Ι μὲ τὴν ἀνατολικὴ παρειὰ τοῦ τοίχου δ΄ (ἐδῶ καὶ ὁ ἀρχαϊκὸς ἀποθέτης). Στὸ βάθος ὁ χῶρος ΙΙ, ποὺ ὁρίζεται στὰ δυτικά του ἀπὸ τὸν ἐπιμήκη τοῖχο α΄.

1

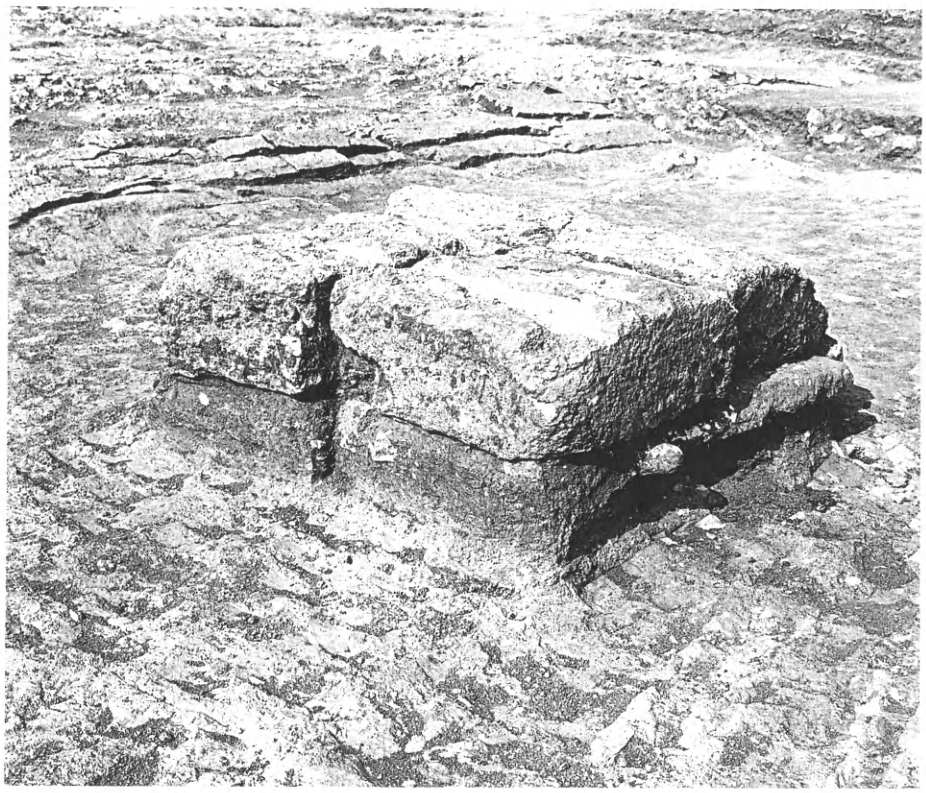

2

1. Τὸ βραχῶδες ὑπέδαφος, στὸ ὁποῖο διανοίχθηκαν οἱ θεμελιώσεις γ΄ (στὸ πρῶτο ἐπίπεδο), ι΄ καὶ λ΄ τοῦ μνημειώδους κτιρίου τοῦ τομέως Ο (βλ. σχ. 60-61). **2.** Τὸ πώρινο, τετράγωνης ἐπιφάνειας βάθρο τοῦ χώρου VI (μήπως στυλοβάτης κεντρικῆς κιονοστοιχίας;).

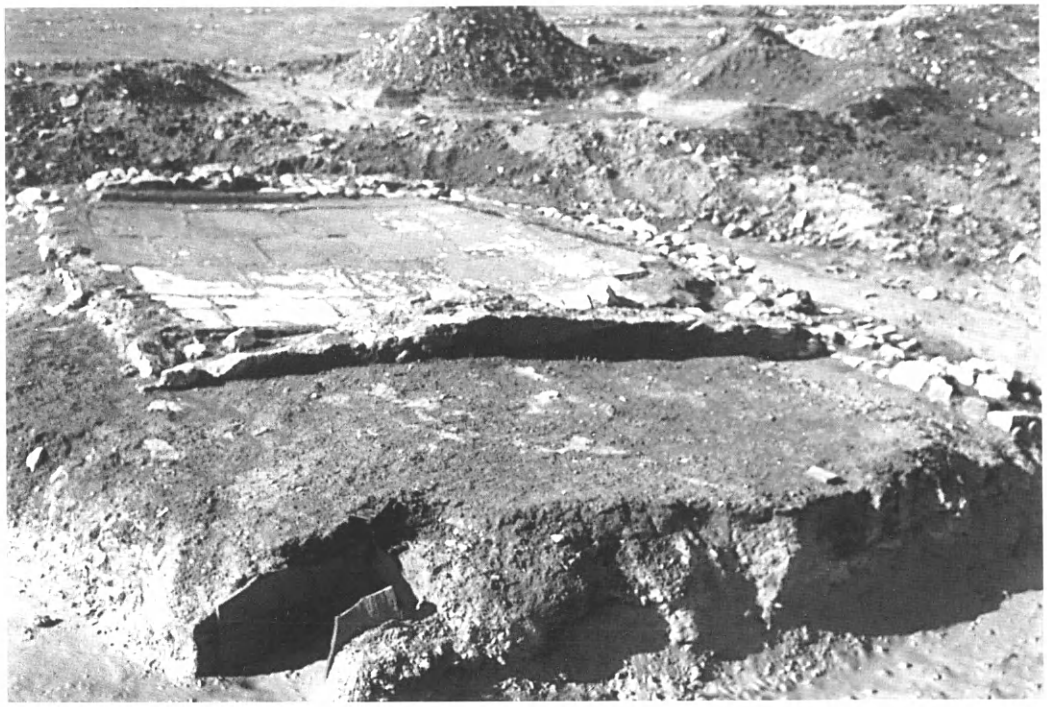

1

2

3

1. Τομεὺς Υ. Κτίσμα ὑστερορρωμαϊκῶν χρόνων μὲ ὑδατοστεγὲς δάπεδο (βλ. σχ. 64). **2.** Τομεὺς Ξ, λάξευμα 5. Ὑδατοστεγὴς κατασκευή. **3.** Πήλινη σφραγίδα προσφορῶν πρώιμων βυζαντινῶν χρόνων.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΑΝΑΓΡΑ
Η ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ
(1976-1977, 1989)
ΤΗΣ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ Κ. ΑΝΔΡΕΙΩΜΕΝΟΥ
ΑΡ. 252 ΤΗΣ «ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΕ 500 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΤΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 2007
ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ «ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΕΥΑΓΓ. ΜΠΟΥΛΟΥΚΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.»
ΛΕΟΝΤΙΟΥ 9 - ΑΘΗΝΑ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
ΕΛΕΟΝΩΡΑΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΟΥ
ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΙΚΟΝΩΝ
ΕΦΗΣ ΑΧΛΑΔΗ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ ΚΟΝΤΟΥ